

ÇATA SĀHASRIKĀ-PRAJÑĀ-PĀRAMITĀ

THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE

BUDDHA WITH HIS DISCIPLES

(IN A HUNDRED THOUSAND STANZAS)

EDITED BY

PRATĀPACANDRA GHOSH

PART I. FAS 1

SA 2 BU
GHO

CALCUTTA

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS,
AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET

1902

sahasrikā Prajñā Paramita, the publication of the *Çata-sahasrikā* would be acceptable to the reading public

• Much time was lost in securing five copies of the text, and one manuscript had to be obtained on loan from the Cambridge University Library

There are now at my disposal five manuscripts

☞ This is a manuscript which years ago I had secured from a Nepali Pandit who had come down to Calcutta on a pilgrimage to Puri. It is a tolerably correct copy but incomplete. Character Nepali

☞ Is an incomplete copy obtained from the Society's Library. Character Nepali

☞ Another manuscript from the Library of the Asiatic Society of Bengal, incomplete but much older than any. Character Newari

☞ This is the only complete copy I have got. It belongs to the Asiatic Society of Bengal, it was found in the Collection of Hodgson's Nepali manuscript. Character Newari

☞ The Cambridge University Library manuscript is in Nepali characters. A neatly written copy. Character Nepali

This copy has to be consulted under orders of the authorities of the Cambridge University Library at the premises of the Asiatic Society of Bengal. Part I, only

☞ The first manuscript has been made the basis of collation, and so far as they have been collated all the five manuscripts generally tally with each other. There are a few clerical errors which have been corrected by collation with the other manuscripts. Notes from Patanjala aphorisms, Bhāṣya, Tīkā, from Sarvadarçana Saṅgraha, and from Bhāmati have been given with a view to elucidate some passages, but the language of the Buddhist authors as well as their technical terms differ greatly from those of their Hindu brethren. Notes from the Commentary of Astasahasrikā have also been given

The name of the author does not appear from the text nor the epoch of its composition

BHAGADEYL, VINDHYAL

The 5th Dec of Sept 1901

EDITOR

शतसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता ।

प्रथमपरिवर्तः ।

नमः श्रीसर्वबुद्धबोधिसत्वार्यश्रावकप्रत्येकबुद्धेभ्यः ॥

या सर्वज्ञतया नयत्युपसमं* शान्तेषिणः श्रावकान्

या मार्गज्ञतया जगद्धितकृतालोकार्थसम्प्रापिका ।

सर्वाकारमिदं वदन्ति सुनयो विश्वं यया सङ्गतां

तस्यै श्रावकबोधिमत्त्वगणिनो बुद्धस्य मात्रे नमः ॥

यद्सुलभमनन्ताकल्पकोटिभिः प्रसरशतैरपि हेतुवर्जितानां ।

भवतु हि जिगार्करस्मिभूतं तदिदमिदं प्रतिचक्षुरयथानं ॥

गम्भीरञ्च न चाभ्यस्तं दुर्लभञ्च सुनेर्वचः ।

न च तेन विना मोचंते तस्माच्छ्रोतव्यमादरात् ॥

नमो भगवते भेषज्यगुरुवैदूर्यप्रभाय तथागताय ॥ नमो भगवत्यै

* उपसममिति पुस्तकचतुष्टये लिखितं । उपशममिति पाठोयुक्तः प्रतिभाति ।

† सङ्गता इति पाठः पुस्तकचतुष्टये दृश्यते । सङ्गतमिति पाठोयुक्तः ।

‡ रस्मि इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । रस्मि इति पाठोयुक्तः ।

§ मोक्षी इति नेपालीय ग पुस्तके पाठः । मोक्षः— इति तु युक्तं ।

॥ सर्वाकाराविपरीतधर्मेदेशिकत्वेन परार्थसम्पदा तथागताः इत्यस्य-

• साहस्रीटीका ।

- प्रज्ञापारमितायै^(१) । नम आर्यावलोकितेश्वराय बोधिसत्त्वाय महा-
 सत्त्वाय^(२) महाकारुणिकाय । नमश्चण्डवज्रपाणये महायचसेनापतये ।
 नमः सर्वबुद्धबोधिसत्त्वेभ्यो भगवद्भ्यः । निराश्रवा, सर्वसत्त्वानां कुमल-
 सम्भवोयोगैः सम्भवन्ति सिद्धायांतां च तथागतौ प्रतिलम्बता सर्व-
 सत्त्वानां सुखधौमनस्यसद्भावन्ति । नमो भगवते रश्मिचन्द्रप्रति-
 मण्डितविद्युत्तेजघोषेश्वरराजाय तथागताय । नमो भगवते शाक्य-
 सुनये तथागतायार्हते सम्यक्सम्बुद्धाय तस्येयं धर्मोक्ताञ्जालेति ।

एवमया श्रुतमेकस्मिन् समये भगवान्^(३) राजगृहे^(४) विहरति
 स्म । गृध्रकूटपर्वते^(५) महता भिक्षुसङ्गेन^(६) शार्ङ्ग पञ्चमात्रैर्भिक्षुसहस्रैः

- (१) प्रज्ञायाधर्मप्रविचयलक्षणाया पार प्रकर्षपर्यन्तमेतीति विगृह्य क्षिपि
 सर्वापहारिणोपे ध्यनित्यभागमशासनमित्यतुकि तत्पुरुषे ह्यति
 बहुलमित्यलुकि च कर्म्मविभक्ते, ह्यत पारमि, तद्भाव पारमिता ।
- (२) प्रज्ञाबलेन बोध्यालम्बनात् बोधि, स चासौ महाह्यपाशयेन सत्त्वा-
 लम्बनात् सत्त्वस्येति बोधिसत्त्व । बोधौ सर्वधर्म्मसङ्गताया स्वार्य-
 सम्पदि सत्त्वमभिप्रायो येषा ते बोधिसत्त्वा आवका ध्यपि स्युरेव
 मित्याह महासत्त्वा इति । महत्या परार्थसम्पदि सत्त्व येषा ते
 महासत्त्वा । महत्त्वज्ञान्यथापि तीर्थिकसाधुजनवत् स्यादिति बोधि-
 सत्त्वयष्टय ।
- (३) ऐश्वर्यस्य समग्रस्य रूपस्य यशस धिय । ज्ञानस्याय प्रयत्नस्य षष्ठा
 भग इति श्रुति । सौऽस्याप्तीति समग्रैश्वर्यादिमान् भगवान् ।
- (४) राजगृहेऽन्वर्षसंज्ञकी प्रसिद्धस्थानविशेषे ।
- (५) गृध्र ध्यभिकाङ्कित, नागररत्ननिकर कूटः, गृध्रश्चासौ कूटस्येति
 गृध्रकूट ॥ पुण्याकामदेवादीनामष्टम्यादिपर्वसु यात्रा तनोतीति
 नैरुक्तविधानात् पर्वत ॥
- (६) बुद्धधर्मस्तथा सधे मारकोटिशतैरपि । भिक्षुं न शक्यते यस्मात्
 तस्मात् सधोऽभिधीयते ॥

सर्वैरर्हद्भिः^(१) क्षीणाश्रवै^(२) निःक्षेत्रै^(३) र्वशीभूतैः^(४) सुविमुक्तचित्तैः
सुविमुक्तप्रज्ञै^(५) राजानेयै^(६) र्महानागैः^(७) कृतकृत्यैः^(८) कृतकरणीयैः^(९)
अपहृतभारै^(१०) रनुप्राप्तस्वकार्यैः^(११) परिक्षीणभवसंयोजनैः^(१२) सम्यगा-

(१) सर्वं एवात्र पूजादक्षिणागुणप्रकर्षाद्यर्हंतया ऽर्हन्तः ॥ हृतास्त्वि-
दर्हन् इति स्थानान्तरे उक्तं ॥

(२) व्यासंसारं श्रवन्तीति कामभवाविद्या व्याश्रवाः क्षीणाश्रवाः तत्रति-
पक्षानाश्रवशीलादिस्त्वन्यलाभेन, ते क्षीणाश्रवाः ॥

(३) निर्गतः क्षेत्रकस्मैजन्मसंक्षेपाख्यः क्षेत्रो येषां ते निःक्षेपाः ।

(४) सर्व्वबन्धनविगमस्वातन्त्र्याद्ये वशिन्नोभूतास्तेवशीभूताः ॥

(५) समापत्तिक्षेपावरणविमुक्ताः सर्व्वार्थोपभोगविमुक्ताः (यथाक्रमं) सुवि-
मुक्तचित्ताः सुविमुक्तप्रज्ञाः ॥

(६) दुःखभयलोकधर्म्माज्ञानाश्रद्धाविगमात् निर्भयत्वेनाजानेयाः ।

(७) त्रैविद्यादित्वविशिष्टधर्म्माविगमयोगान्महाप्रधानभावेन महानागाः ।

(८) शीलसमाधिप्रज्ञापारिपूर्णा कृतमवश्यद्वरणौघं सर्व्वदुःखप्रमोक्षादि-
कृत्यं यैस्ते कृतकृत्याः ।

(९) कृतमानुषङ्गिकं कर्त्तव्यं स्वैच्छाप्रतिबद्धवृत्तिधृतगुणादिकं यैस्ते कृत-
करणीयाः ।

(१०) अपहृताः सर्व्वथाऽपनीताः स्तन्धक्षेत्रप्रतिज्ञोद्योगभारा यैस्तेऽपहृत-
भाराः ।

(११) भगवतः पश्चात् अनुप्राप्तः हृताहृतप्राप्तिपरिहारलक्षणो द्विविधः
स्वकोऽर्थो विद्याऽविद्याधिगमप्रज्ञाणाभ्यां यैस्तेऽनुप्राप्तस्वकार्याः ।

(१२) परि समन्तात् यथासम्भवमार्थ्यमार्गेण क्षीणानि भवेन्न सह पुरुष-
संयोजनेयत्प्रतिघादिनवसंयोजनानि येषां ते परिक्षीणभवसंयोजनाः ।

ज्ञासुविमुक्तचित्तैः^(१) सर्वचेतोवशिपरमपारमिताप्राप्तैः^(२) रेकपुङ्गवैः^(३)
 'क्ष्मापयित्वा । यदुतायुधन्तमानन्दं श्रेष्ठं श्रोतश्रापन्नं । पञ्चमावैश्व
 भिवृशतैः । यशोधराभङ्गाप्रजापती'प्रमुखैः सम्बद्धसैथ । उपासको-
 पासिकाभिश्च सर्वैर्दृष्टधर्मभिः । महता च बोधिसत्त्वसङ्घेन सार्द्धम-
 प्रमेयैरसंख्येयैर्बोधिसत्त्वैः सर्वैर्द्वारणीमुखप्रतिपत्त्यैः शून्यतानिमित्ता-
 प्रणिहितैर्विहारिभिरानिमित्तागोचरैरविकल्पिकप्रणिधानैः सर्वधर्म-
 समतोर्चान्तिप्रतिलम्बैरसङ्गप्रणिधानैरसङ्गप्रतिभानसमन्वागतैरक्षयप्र-
 तिनिर्देशाप्रतिनिर्देशैः प्रतिसंविन्नयप्रतिबद्धैर्महाभिज्ञाविक्रीडितैर-
 त्यन्ताच्युताभिज्ञैरादेवचनैरकुसीदैरारब्धवीर्यैः कायजीवितनिरपे-

* भ्रंशापती इति पुस्तकचतुष्टये पाठोदृश्यते । प्रभापति इति पाठोयुक्तः ।

(१) सम्यक् अविपरीतं, अथ समन्तात्, अथ ज्ञानं तत्त्वावबोधस्तया सुखु-
 विसुक्तं सर्व्ववन्धनविसंयुक्तं चित्तं येथा ते सम्यगाज्ञासुविमुक्त चित्ताः ।

(२) सर्व्वत्र चेतसि नवानुपूर्व्वविहारसमापत्तिजक्षणे स्वातन्त्र्यादशिनस्ते
 च ते परमपारमिं स्वगोत्रप्रकर्षपर्यन्तगतिं प्राप्ताश्चेति सर्व्वचेतोवशि-
 परमपारमि प्राप्ताः । अत्र पूर्वंपूर्व्वस्योत्तरोत्तरं कारणं । कुतः
 क्षीणाश्रवा ? नि क्षोग्रत्वात् । एवं सर्व्वत्र योज्यं । अतः सर्व्वपुरुषार्थ-
 समाप्तत्वान्नापरं विशेषणं वार्त्तामिति । तदनेन अष्टसाहस्रीटोकायां
 परमपारमि प्राप्ते इति पाठोव्याख्यातः अष्टसाहस्रं स एव पाठो-
 दृश्यते । 'अथ तु पुस्तकचतुष्टये परमपारमिताप्राप्तैः इति पाठो-
 दृश्यते ।

(३) 'नित्यस्य कार्य्यकारणलक्षणस्य वास्यवासकभावानुपपत्तेः शुभाशुभवास-
 'र्नाभिः' पूर्याऽनित्यस्तदनुरूपां गतिं' जातिगृह्णातीति' निरुक्ताभिधानात्
 'प्रवेत्त'स्यैक'पुङ्गव' । पुन पुनर्गतिधु'लौघते' इति 'पुङ्गवः' इति स्थाना-
 न्तरे लक्षं ।

चैरकुहकैरल्यकैरपगतज्ञानलाभचित्तैर्निरामिषधर्मदेशकैर्गभीरधर्म-
 चान्तिपरमगतिं गतैर्महावैशारद्यप्राप्तैरसंकुचितमानसैः सर्वमारकर्म-
 समतिक्रान्तैः कर्माधरणप्रतिसङ्घैर्निहतकर्मकेशप्रत्यर्थिकैः सर्वपर-
 श्रवादानभिभूतैः सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धदुरवगाहैः कर्मप्रविचयविभक्ति-
 निर्देशकुशलैरसंख्येयकल्पसुममारब्धप्रणिधानैः स्यतिमुखैः पूर्वासापि-
 भिर्योगतभ्यकुटिकैः अक्षुण्णमधुरवचनेर्गाथाभिगीतपरालापनकुशलैर-
 नाच्छेधप्रतिभानैरनन्तपरिषद्भिभवनैः वैशारद्यसमन्वागतैरनन्तकल्प-
 कोटिनिर्देशजातिभिः सरण्याकुशलैर्मायामरीच्युदकचन्द्रस्वप्नप्रति-
 श्रुत्काप्रतिभासगन्धर्वनगरप्रतिविम्बनिर्याणोपायधर्माधिमुक्तैरपगतसं-
 स्लीनचित्तैः सर्वसत्त्वचित्तगतिस्वप्नज्ञानचर्याधिमुक्त्वावतारकुशलैः
 सर्वसत्त्वाप्रतिषुतचित्तैः अधिमाचवान्तिसमन्वागतैः सर्वधर्मसमता-
 प्रतिवेधज्ञानकुशलैर्गभीरधर्मतादुरवगाहैः स्वचित्तवसिताप्रतिलम्बैः
 सर्वधर्मवसिताप्राप्तैः सर्वकर्मकेशदृष्ट्यावरणविमुक्तैः प्रतीत्यनिर्देश-
 कुशलैर्गभीरप्रतीत्यसमुत्पादक्षयनयावतीर्णैः सर्वदृष्टानुशयपर्युत्थान-
 विगतैः सर्वसंयोजनप्रक्षीणैः सत्यप्रतिवेधज्ञानकुशलैः सततसमितं॥
 प्रतिश्रुत्कासमसर्वधर्माधिमुक्तैः अप्रमाणधर्मनयनिर्देशवैशारद्यैर्वाव-
 चाय्यावतारणाकुशलैः अनन्तबुद्धचेत्रबुद्धप्रणिधानप्रस्थानपरिगृहीतै-

* प्रसखैरिति ग पुस्तके पाठः । प्रसखैरिति ख घ पुस्तके पाठः ।

† सरण्य इति पाठः पुस्तकचतुष्टये दृश्यते । शरण्य इति पुस्तकः ।

‡ मुज्यावतारण इति ख पुस्तके घ पुस्तके च पाठः । मुज्यावतार-इति पुस्तकः ।

§ वसिता इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । वसिता इति तु पुस्तकं । एवं परत्र ।

॥ समितं इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । समित इति पाठोऽयुक्तः ।

रसंख्येयलोकधातुगता* बुद्धानुसृतिममाधिमततममिताभिमुखीभूतैः
 सर्वबुद्धोत्पादोपसंक्रमणकुशलैरपरिमितबुद्धाद्येषणकुशलैर्नानादृष्टिप-
 र्युत्यानसर्वक्लेशप्रशमनकुशलैः समाधिगतमहस्राणिनिर्हारविक्रीडन-
 ज्ञानप्रवेशकुशलैः अपर्यन्तकन्पाचीणगुणवर्णासमन्वागतैः । तद्यथा,
 भद्रपालेन च नाम बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन । रत्नकरेण च नाम
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन । रत्नगर्भेण च नाम बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन । रत्नदत्तेन च नाम बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन । सुमार्थ-
 वाहेन च नाम बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन । नरदत्तेन च नाम
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन । गुह्यगुप्तेन च नाम बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन । वरुणदेवेन च नाम बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन । इन्द्रदेवेन
 च नाम बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन । भद्रपालेन च नाम बोधि-
 सत्त्वेन महामत्त्वेन । उत्तरमतिना च बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन ।
 विशेषमतिना च बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन । वर्द्धमानमतिना
 च बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन । अनन्तमतिना च बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन । अमोघदर्शिना च बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन । अनावरण-
 मतिना च बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन । सुसम्प्रस्थितेन च नाम बोधि-
 सत्त्वेन महामत्त्वेन । सुविक्रान्तविक्रामिणा च बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन । अनन्तवीर्येण च बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन । नित्योद्युक्तेन च
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन । नित्यप्रयुक्तेन च बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन ।
 अनिच्छिन्नधुरेण च बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन । सूर्यगर्भेण च बोधि-
 सत्त्वेन महामत्त्वेन । चन्द्रगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन । अनुपम-

* इत्यमेव सर्वत्र पाठ । गत इति तु युक्तं ।

मतिना च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । अवलोकितेश्वरेण च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । महास्यामप्राप्तेन च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । मञ्जुश्रिया च कुमारभूतेन च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । मारबलप्रमर्दिना च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । वज्रमतिना च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । रत्नमुद्राहस्तेन च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । नित्योत्क्षिप्तहस्तेन च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । महाकरुणाचितिना च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । महाव्यूहेन च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । प्रहराजेन च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । सेरुकूटेन च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । मैत्रेयेण च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । एतैश्चान्यैश्चानेकैर्बोधिसत्त्वकोटिनियुतशतमहस्रैः ॥

अथ खलु भगवांस्तस्यां वेलायां स्वयमेव सिंहासनं प्रज्ञापयन् प्रीदत् । पथिकमाभुञ्ज्य ऋजुकायं प्रणिधाय प्रतिमुखं स्मृतिमुपस्थाप्य तत्र निषद्य सर्वसमाधिराजनामसमाधिं समापन्नोऽभूत् । यत्र समाधौ समाधयोऽन्तर्गता अनुप्रविष्टाः सङ्गहं समवसरणं गच्छन्ति ॥

अथ खलु भगवान् स्मृतः सम्यजानंस्ततः समाधेर्युत्याय दिव्येन चक्षुषेदं बुद्धचेत्रं व्यवलोकयति स्म । व्यवलोक्य सर्वकायात्प्रभां प्राप्नुञ्जत् । तस्याधस्तात् प्रादतलयोः सङ्घसाराभ्यां जज्ञाभ्यां षष्टिषष्टिरग्निकोटीनियुतशतमहस्राणि निश्चरन्ति स्म । दशभ्यश्च पादाङ्गुलिभ्यः षष्टिषष्टिरग्निकोटीनियुतशतमहस्राणि निश्चरन्ति स्म । द्वाभ्यां गुल्फाभ्यां षष्टिषष्टिरग्निकोटीनियुतशतमहस्राणि निश्चरन्ति स्म । नाभिमण्डलात् षष्टिषष्टिरग्निकोटीनियुतशतमहस्राणि निश्चरन्ति स्म । द्वाभ्यां पार्श्वभ्यां षष्टिषष्टिरग्निकोटी-

नियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । हृदयश्रीवत्सान्महापुरुषलक्षणात्
 षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । दशभ्यो-
 हस्ताङ्गुलिभ्यः षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति
 स्म । द्वाभ्यां बाहुभ्यां षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि
 निश्चरन्ति स्म । द्वाभ्यामंग्राभ्यां षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसह-
 स्राणि निश्चरन्ति स्म । शीवायाः षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशत-
 सहस्राणि निश्चरन्ति स्म । चतसृभ्यो दंष्ट्राभ्यः षष्टिषष्टिरश्लिकोटी-
 नियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । चत्वारिंशतो दन्तेभ्यः षष्टि-
 षष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । द्वाभ्यां चक्षुर्भ्यां
 षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । द्वाभ्यां
 श्रोत्राभ्यां षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म ।
 द्वाभ्यां घ्राणाभ्यां षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति
 स्म । मध्ये भ्रुवोः ऊर्णायाः षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि
 निश्चरन्ति स्म । उपरिष्टादुष्णीषात् षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुत-
 शतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । मुखद्वाराच्च षष्टिषष्टिरश्लिकोटी-
 नियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । सर्वाणि च तानि रश्लिकोटी-
 नियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । सर्वावन्तमिमन्तिमाहस्र-
 महासाहस्रं लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरित्वा पूर्वस्यान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमां *लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म ।
 दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन

* लोकधातुशब्दविशेषणपदस्य क्वचित् स्त्रिया क्वचित् पुंसिप्रयोगो दृश्यते
 वस्तुतः पुंसिप्रयोग एव युक्तः ।

स्फुरन्ति स्म । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । उपरिष्टाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । यैश्च सत्तैः सोऽवभासो दृष्टो ये च तेनावभासेन स्पृष्टास्ते सर्वे नियता अभूवन् अनुत्तरायां सम्यक्प्रबोधौ ॥

अथ खलु भगवान् पुनरेव सर्वरोमकूपेभ्यः प्रभां प्राप्नुञ्चत् । यथा प्रभयाऽयन्निमाहस्रमहामाहस्रो लोकधातुर्महताऽवभासेन स्फुट*मभूत् । पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकापमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा

* स्फुटमभूत् इति क एतत्के स्फुटेन भूत् इति ख, घ, एतत्के स्फुटमभूदिति ग एतत्के पाठः । एकोपि पाठो न समीचीनः । स्फुटोऽभूदिति पाठः सङ्गतः प्रतिभाति ।

* † क एतत्के वालिकोपमा इति पाठो बद्धस्यले दृश्यते ।

धर्मदेशनां । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां* लोकधातुं
 गच्छन्ति स्म । तत्रापि गत्वा धर्मदेशयन्ति स्म । यदुतेमामेव षट्-
 पारमिताप्रतिसंयुक्तां धर्मदेशनां । पश्चिमाद्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
 कोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म । तत्रापि गत्वा धर्म देशयन्ति
 स्म । यदुतेमामेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां । उत्तरस्या-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म । तत्रापि गत्वा
 धर्म देशयन्ति स्म यदुतेमामेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां ।
 उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म
 तत्रापि गत्वा धर्म देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव षट्पारमिताप्रति-
 संयुक्तान्धर्मदेशनां । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां
 लोकधातुं गच्छन्ति स्म तत्रापि गत्वा धर्म देशयन्ति स्म यदुते-
 मामेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां । दक्षिणपश्चिमाद्यान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म तत्रापि गत्वा धर्म
 देशयन्ति स्म यदुतेमामेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां ।
 पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म
 तत्रापि गत्वा धर्म देशयन्ति स्म यदुतेमामेव षट्पारमिताप्रति-
 संयुक्तान्धर्मदेशनां । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं
 गच्छन्ति स्म तत्रापि गत्वा धर्म देशयन्ति स्म यदुतेमामेव षट्पार-

* लोकधातुशब्दविशेषणस्य क्वचित् स्त्रिया पुंसिप्रयोग एतत्कचतुष्टये
 दृश्यते । वस्तुतः कश्चेत्तु वस्तूनिहित्वा तुरुविरामका इति
 पुलिङ्गसग्रहवर्गीक्रेर्धातुशब्दस्य पुलिङ्गत्वात् तद्विशेषणस्यापि पुंसि-
 प्रयोगस्यैव युक्तत्वमिति ॥

मिताप्रतिमयुक्तान्धर्मदेशनां । उपरिष्ठादिणि गङ्गानदीवाल्मुकोपमां
लोकधातु गच्छन्ति स तत्रापि गत्वा धर्मं देशयन्ति स यदुते-
भामेव षट्पारमिताप्रतिसंयुक्तान्धर्मदेशनां । धैर्य सत्त्वैः सधर्मः
श्रुतस्ते सर्वे नियता अभूवन् अनुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ ॥

*अथ खलु भगवान् तस्मिन्नेव सिंहासने निषण्णः सिद्धविक्री-
डितं नाम बुद्धसमाधि समापद्य तथारूपमृध्यभिसंस्कारमभि-
संस्कारोति स । यथारूपेणाध्यभिसंस्कारेण अभिसंस्कृतेनाय
त्रिसाहस्रमहासाहस्रो लोकधातुः षड्विकार^(१)प्रकम्पतः* प्राकम्पत
सम्प्राकम्पत । अवेधत् प्रावेधत् सम्प्रावेधत् अचलत्प्राचलत्सम्प्राचलत् ।
अनुभ्युत्प्राचुभ्यत्सम्प्राचुभ्यत् । अगर्जत् प्रागर्जत्सम्प्रागर्जत् । अरणत्प्रा-
णत्सम्प्राणत् । अन्तेधून्नमति स मध्येऽवनमति स अन्तेऽवनमति
स मृदुकः स्निग्धः सूक्ष्मः सर्वमत्त्वहितसुखसञ्ज्ञाननोऽभूत् ॥

अथ तेन चण्डलवमुद्धर्त्तेन यावन्तोऽस्मिन्निषाहस्रमहासाहस्रे
लोकधातौ नरकतिर्घग्गोनियमलोकाचणापायदुर्गतिविनिपातास्ते
सर्वे समुच्छिन्नाः अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वा मनुष्याणां सभा-
गतायाः उपपन्ना अभूवन् सर्वे च ते सत्त्वाऽयातुर्महाराजकायिकानां

* (क, ग, घ) पुस्तके प्रकम्पतः इति पाठ ख पुस्तके प्रकम्पते इति
पाठ । पश्चाद्विखित क्रमेणाकम्पत इति पाठ समीचीन प्रतिभाति ।

† सञ्ज्ञान इति पुलकचतुष्टये दृश्यते सञ्ज्ञानान इति पाठोयुक्तः ।

‡ सर्व्वाक्षणाश्चान्तमिता इति ख पुस्तके पाठोऽधिकः ।

§ सभागताया इति पुस्तकचतुष्टये पाठ । सभागता इति पाठोयुक्तः ।

(१) षड्भावविकाराभवन्तीति वार्यायणि, जायते अन्ति बद्धेति विष-
रिणमते व्यपक्षीयते भ्रूयति । इति गिरिके नैगमकार्ये ।

अभूवन् । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । यैश्च सत्त्वैः सोऽवभासो दृष्टो ये च तेनाऽवभासेन स्फुटास्ते सर्वे नियता अभूवन् अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ^(१) ॥

अथ खलु भगवान् पुनरपि या सा तथागतस्य प्रकृतिप्रभा एतया *यन्त्रिसाहस्रमहासाहस्र लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽव-

* एतया यन्त्रिसाहस्र इति पुस्तकचतुष्टये पाठ । एतये मन्त्रिसाहस्रेति पाठोयुक्त ।

(१) नामस्युत्तरं प्रधानं यस्या सेयमनुत्तरा सम्यक् व्यविपरीता सम्बोधिः सर्वाकारामिसम्बोधिर्बुद्धभूमिरिति यावत् ।

भासेन स्फुरन्ति स्म । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । यैश्च मत्तैः सोऽवभासो दृष्टो ये च तेनाऽवभासेन स्पृष्टास्ते सर्वे नियता अभूवन् अतुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ ।

अथ खलु भगवान् मुखद्वारा जिह्वेन्द्रियं निर्णाम्य सर्वावन्तमिमन्निमाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं जिह्वेन्द्रियेण स्फुरित्वा स्मितं प्रादुरकार्षीत् । ततश्च जिह्वेन्द्रियादनेकानिनानावर्णानिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । सर्वत्र च रश्म्यां नानारत्नमयानि सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि सञ्चिष्टन्ते स्म । चित्राणि च दर्शनौघानि मनोरमाणि सुवर्णानि सुगन्धौनि मृदूनि काचिलिन्दिक* सुखसंस्पर्शानि । तत्र च पद्मेषु तथागतविग्रहानिषणाधर्मन्देगयन्ति स्म । यदुतेमासेवषट्पारमिताप्रतिसंयुक्तां धर्मदेशनां । ते पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातु गच्छन्ति स्म । तत्रापि गत्वा धर्मं देगयन्ति स्म । यदुतेमासेवषट्पारमिताप्रतिसंयुक्तां

* * काचिलिन्दिक इति पाठः पुस्तकचतुष्टये दृश्यते ।

देवानां चायत्रिंशानां तुयितानां निर्माणरतीनां परनिर्मितवश-
वर्तिनां देवानां सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्येन पौर्विकीं
जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्यप्रतिलभ्यायेन
भगवांस्तेनोपसङ्गामन्ति स्म । उपसङ्गम्य भगवन्तं नमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणलवमुहूर्त्तेन पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः समुच्छिन्नाः ।
सर्वाक्षणाद्यास्तमिता अभूवन् सर्वे च ते सत्त्वामनुष्याणां देवानाञ्च
सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव च प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलभ्याः स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसङ्गामन्ति स्म । उपसङ्गम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलौभृतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान्नमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणलवमुहूर्त्तेन दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः
समुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाद्यास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वा मनु-
ष्याणां देवानाञ्च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसाद-
प्रामोद्यप्रतिलभ्याः स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु ये तत्र तथागता
अर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसङ्गामन्ति स्म । उपसङ्गम्य

पादान् वन्दित्वा प्राञ्जलीभृतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान्म-
मस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणलवमुहूर्त्तेन पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वथमलोकाः
समुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाद्यास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वा
मनुस्थाणाञ्च देवानाञ्च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वक्षेषु बुद्धक्षेत्रेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति । तानुपसङ्गामन्ति स्म । उपसङ्गम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभृतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान्ममस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणलवमुहूर्त्तेन उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वथमलोकाः
समुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाद्यास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुस्थाणां
देवानाञ्च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वक्षेषु बुद्धक्षेत्रेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसङ्गामन्ति स्म । उपसङ्गम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभृतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान्ममस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणलवमुहूर्त्तेनोत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वथमलोकाः

समुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाद्यास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुय्याणां
देवानां च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

- अथ ते मनुय्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रमोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रमोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु लोकधातुषु* बुद्धचेत्रेषु ये तत्र तथागता
अर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसङ्गामन्ति स्म । उपसंक्रम्य
पादान् वन्दित्वा प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान्न-
मस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणलवमुहूर्त्तेन पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः
समुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाद्यास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुय्याणां
देवानां च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

- अथ ते मनुय्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रमोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रमोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धा स्तिष्ठन्ति तानुपसंक्रामन्ति स्म । उपसंक्रम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान्नमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणलवमुहूर्त्तेन दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः
समुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाद्यास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुय्याणां
देवानां च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

* लोकधातुषु इति पुस्तकचतुष्टये एकस्थल एव लिखितः ।

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुसृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु ये च तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसंक्रामन्ति स्म । उपसंक्रम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभृतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान् नमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन चणलवमुहूर्त्तेन पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः
समुच्छिन्नाः सर्वाचणाश्चास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुष्याणां
देवानां च सभागताया* उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुसृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसंक्रामन्ति स्म । उपसंक्रम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभृतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान् नमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन चणलवमुहूर्त्तेनाधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः समुच्छिन्नाः
सर्वाचणाश्चास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुष्याणां देवानां
च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुसृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-

* सभागता इति पाठः समीचीनः प्रतिभाति । एवं परत्र ।

प्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसंक्रामन्ति स्म । उपसंप्रम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान्नमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणत्वमुद्धर्तनं उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-
सेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः समु-
च्छिन्नाः सर्वाक्षणाश्चास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुष्याणां
देवानां च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसंक्रामन्ति स्म । उपसंप्रम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान्नमस्यन्ति स्म ॥

अथ खलु तेन तत्क्षणेनैव ये अस्मिंस्त्रिसाहस्रमहामाहस्त्रे लोक-
धातौ जात्यन्धाः सत्वास्तेऽपि सर्वे चक्षुषा रूपाणि पश्यन्ति स्म ।
बधिराः श्रोत्रेण शब्दान् शृण्वन्ति स्म । उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलभन्ते
स्म । विचित्रचित्ताः अविचित्रचित्तां प्रतिलभन्ते स्म । नद्या-
श्चीवराणि प्रतिलभन्ते स्म । दरिद्रा धनानि प्रतिलभन्ते स्म ।
जिघत्सिता भोजनानि प्रतिलभन्ते स्म । पिपासिताः पानीयं प्रति-
लभन्ते स्म । रोगस्पृष्टा अरोगा अभूवन् । हीनकायाविकलेन्द्रियाः
परिपूर्णकायेन्द्रिया अभूवन् । क्लान्तकाया अक्लान्तकाया अभूवन् ।
अविरताकुशलेकायवाङ्मनस्कर्मन्ताजीवा विगताकुशलकायवाङ्-
मनस्कर्मन्ताजीवा भवन्ति स्म । सर्वसत्त्वाश्च सर्वसत्त्वेषु समचित्ता-

अभूवन् । यदुत मातापितृभ्रातृभगिनीमित्रज्ञातिमहायसमचित्ताः
 सर्वसत्त्वाश्च कुशलकर्मपथसमन्वागता अभूवन् । ब्रह्मचारिणः शुचयो-
 निरामगन्धाः सर्वाकुशलवितर्कविगताः सर्वसत्त्वाश्च तस्मिन् समये
 सर्वसुखसमर्पिता अभूवन् । एवं रूपेण सुखेन समन्वागताः । तद्यथाऽपि
 नामं तृतीयधानसमापन्नस्य भिक्षोः सुखम् । सर्वसत्त्वाश्च तस्मिन्
 समये एवंरूपया प्रज्ञया समन्वागता अभूवन् । यदेवं जानन्ति
 सः । साधु दानं साधु धर्मः साधु संयमः साधु सत्यं साध्वप्रमादः
 साधु मैत्री साधु करुणा साध्वविहिंसा साधु सर्वप्राणिभूतेषु ॥

अथ भगवान् तस्मिन्नेव सिंहासने निषण्ण इमं त्रिमाहस्र-
 महासाहस्रं लोकधातुं सुमेरुं चक्रवाडं सदेवभवनं सेन्द्रकं सेन्दुसूर्य-
 गभस्तिकं सदेवदानवकायं सत्रद्वयं सशुद्धावाममभिभूय स्थितः
 शोभते भासते तपति विरोचते आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

तद्यथाऽपि नाम बलवान्दिवाकरः परिशुद्धगणतले पौर्ण-
 मास्यां वा चन्द्रमण्डलं, तथाच भगवानिमन्त्रिसाहस्रमहासाहस्रं
 लोकधातुमभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते ।
 आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

एवं पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनभि-
 भूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते आभया वर्णेन तेज-
 सा श्रिया ॥

एवं दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनभि-
 भूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते आभया वर्णेन तेज-
 सा श्रिया ॥

एवं पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनभि-
भूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेज-
सा श्रिया ॥

एवमुत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनभिभूय
स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेज-
सा श्रिया ॥

एवमुत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनभि-
भूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेज-
सा श्रिया ॥

एवं पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून-
भिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन
तेजसा श्रिया ॥

एवं दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोक-
धातूनभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया
वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

एवं पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातू-
नभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन
तेजसा श्रिया ॥

एवमधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनभिभूय
स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेज-
सा श्रिया ॥

एवमुपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनभिभूय

स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

तद्यथाऽपि नाम सुनेहः पर्वतराजः सर्वास्तांशान्यान् कालपर्वता'नभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

तद्यथाऽपि नाम चन्द्रर्मण्डलं सर्वतारारूपाण्यभिभूय स्थितं शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

तद्यथाऽपि नाम सूर्यमण्डलं सर्वास्तदन्धानवभासानभिभूय स्थितं शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

एवमेव भगवान् दशसु दिक्षु सदेवकं लोकं सेन्द्रकं सन्नद्धकं शुद्धावासमभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

अथ भगवान् पुनरपि यादृशोभगवतः प्रकृत्यात्मभावः तादृशमिमन्त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातावुपदर्शयति स्म ॥

अथ यावन्तोऽस्मिन् त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ शुद्धावासकायिकादेवनिकाया आभास्वरा ब्रह्मकायिकाः परनिर्मितवशवर्त्तिनो निर्माणरतयः लुपिता यामास्त्रायस्त्रिंशत्प्रात्यातुर्महाराजकायिकादेवनिकायास्ते सर्वे सिद्धासने निषण्णं तथागतमर्हन्तं सम्यक् समुद्भूय पश्यन्ति स्म । ते लुष्टा उदया आतमनस्काः प्रमुदिताः प्रीतिसौमनस्यजाता दिव्यानि पुष्पाण्णादाय दिव्यानि माल्यानि दिव्यानि

* कुण्डपर्वतानिति पाठः संकृत-प्रतिभाति ।

† ग । पुस्तके पश्यन्ति इति पाठः ।

गन्धानि दिव्यानि विलेपनानि दिव्यानि चूर्णानि दिव्यानि वामांसि
 दिव्यान्युत्पलकुमुदपुण्डरीकनलिनमौगन्धिकानि केशरतमालपत्राणि
 दिव्यानि वस्त्रानि दिव्यान्याभरणानि दिव्यानि कृचाणि दिव्या-
 ध्वजा दिव्याः पताकागृहीत्वा येन भगवांस्तेनोपसंक्रामन्ति स्म, उप-
 सक्रम्य* भगवन्तमभिपूजयन्ति स्म । सर्वाणि च तानि पुष्पमाल्यवि-
 लेपनचूर्णादीनि गन्धवस्त्राभरणानि कृत्रध्वजपताकाद्य समनन्तरमेव
 भगवतोऽधिष्ठानेन त्रिसाहस्रमहासाहस्रलोकधातुप्रमाणे भगवतः
 उपरि वैहायसे सर्वसत्त्वोमहापुष्पादिकृटागारः सस्यितोऽभूत् ।
 ततश्च कृटागाराद् दिव्यानि पुष्पाणि पुष्पपट्टदामानि लम्बन्ते स्म
 प्रलम्बन्ते स्म अभिप्रलम्बन्ते स्म । तैश्च पुष्पपट्टदामाभिरय
 त्रिसाहस्रमहासाहस्रो लोकधातुरभिगोभते स्म । तेन च सुवर्णवर्णेन
 भगवतः प्रभाऽवभासेनात्यर्थं गोभते भासते तपति विरोचते स्म ।
 यथा चाय त्रिसाहस्रमहासाहस्रो लोकधातुरेवं पूर्वस्यान्दिगि गङ्गा-
 नदीवाणुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा-

* तै पुष्पमाल्यैर्गन्धैर्विलेपनैस्त्र्यैर्व्यासैरुत्पलकुमुदपुण्डरीकनलिनसौ-
 गन्धिकै केशरतमालपत्रवस्त्रैराभरणै कृत्रध्वजै पताकाभिर्भगवन्त-
 मवकिरन्ति स्म । अभ्यवकिरन्ति स्म । अभिप्राकिरन्ति स्म । ये च
 त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ मनुष्यास्ते विनेयाभाजनोभृतास्ते
 जलजस्यलजानि पुष्पाणि गृहीत्वा येन भगवांस्तेनोपसंक्रामन्ति स्म ।
 उपसक्रम्य भगवन्तमभिपूजयन्ति स्म । इत्यधिकं पाठ ख । ग । घ
 पुस्तके दृश्यते ।

† दामाभिरिति पुस्तकचतुष्टये पाठ । दामभिरिति पाठोयुक्त ।

अभूवन् । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवस्तेन
 भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पश्चिमायान्दिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा-
 अभूवन् । उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवस्तेन
 भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा-
 अभूवन् । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधात-
 वस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । दक्षिणपश्चिमाया-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽव-
 भासेन स्फुटा अभूवन् । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
 कोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् ।
 अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभा-
 ऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा-
 लोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । तत्र जाम्बु-
 द्वीपकानां मनुष्याणां तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा
 एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो* धर्मं देशयति । यथा च
 जाम्बुद्वीपकानां मनुष्याणामेवं गोदानीयानां मनुष्याणान्तथागतस्या-
 सेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतः तथागतो-
 निषण्णो धर्मं देशयतीति । पौर्वविदेहकानां मनुष्याणान्तत्था-
 गतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो-
 निषण्णो धर्मं देशयतीति । उत्तरकौरवाणां मनुष्याणां तत्तथागत-

* निषण्ण इति पुस्तकचतुष्टये पाठः ।

स्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो-
 निषण्णो धर्मं देशयतीति । चातुर्महाराजकायिकानां देवानान्तत्तथा-
 गतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतः तथागतो-
 निषण्णो धर्मं देशयतीति । चायत्त्रिंशानां देवानान्तत्तथागतस्यासेचन-
 कदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मं
 देशयतीति । यामानान्देवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं
 दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मं देशयतीति । तुषि-
 तानां देवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूद-
 स्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मं देशयतीति । निर्माणरतीनां देवा-
 नान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्त-
 थागतो निषण्णो धर्मं देशयतीति । परनिर्मितवशवर्त्तिनां देवानान्त-
 त्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथा-
 गतोनिषण्णो धर्मं देशयतीति । ब्रह्मकायिकानां देवानान्तत्तथागत-
 स्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो
 धर्मं देशयतीति । ब्रह्मपुरोहितानां देवानान्तत्तथागतस्यासेचनक-
 दर्शनमात्मभाव दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतोनिषण्णो धर्मं देश-
 यतीति । ब्रह्मपार्ष्थ्यानां देवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्म-
 भाव दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मं देशयतीति ।
 महाब्रह्माण्णां देवानान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एत-
 दभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मं देशयतीति । आभानां देवा-
 नान्तत्तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्त-
 थागतो निषण्णो धर्मं देशयतीति । परीक्षाभानान्देवानान्तत्तथागर्त-

लोकधातवोऽवभाषिताश्रभूवन् । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमा लोकधातवोऽवभाषिता श्रभूवन् । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि
गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो अवभाषिता श्रभूवन् । दक्षिण-
पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभाषिता
श्रभूवन् । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवो-
ऽवभाषिता श्रभूवन् । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोक-
धातवोऽवभाषिताश्रभूवन् । उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा-
लोकधातवोऽवभाषिताश्रभूवन् । येनावभाषेनय इमां* त्रिषाहस्र-
महासाहस्रे लोकधातौ सत्वास्ते सर्वे पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु तथागतानर्हन्तः सम्यक् सम्बुद्धान् मश्रावक-
ान् बोधिसत्त्वपरिवारान् पश्यन्ति स्म । तत्र च पूर्वस्यान्दिशि गङ्गा-
दीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्वास्तेऽपीमं त्रिषाहस्रमहासाहस्रं
लोकधातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्बुद्धं सभित्तुमहं
बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र च दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्वास्तेऽपीमं त्रिषाहस्रमहासाहस्रं लोक-
धातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्बुद्धं सभित्तुमहं
बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र च पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्वास्तेऽपीमं त्रिषाहस्रमहासाहस्रं
लोकधातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्बुद्धं सभित्तुमहं
बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र चोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदी-

* इमा इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । इमे इति पाठोयुक्तः ।

† पुस्तकचतुष्टये ये पाठः क्वचित् क्वचित् दृश्यते वस्तुतः सर्वत्रैव ये
इत्यस्य स्थितिः क्वचित् ।

वालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमं त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोक-
 धातुं भगवन्तं च शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्वुद्धं सभिक्षु-
 सङ्घं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र चोत्तरपूर्वस्यान्दिशि ये
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमं त्रिसाहस्रमहा-
 साहस्रं लोकधातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्वुद्धं
 सभिक्षुसङ्घं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र च पूर्वदक्षिण-
 स्यान्दिशि ये गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमं
 त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं भगवन्तं च शाक्यमुनिं तथागत-
 मर्हन्तं सम्यक् सम्वुद्धं सभिक्षुसङ्घं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म ।
 तत्र च दक्षिणपश्चिमायान्दिशि ये गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुषु सत्त्वास्तेऽपीमन्त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं भगवन्तं
 शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्वुद्धं सभिक्षुसङ्घं बोधिसत्त्व-
 परिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र च पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदी-
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमन्त्रिसाहस्रमहासाहस्रं
 लोकधातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्वुद्धं
 सश्रावकं* सङ्घं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्रचाधस्ताद्दिशि
 यो गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमन्त्रिसाहस्रमहा-
 साहस्रं लोकधातुं भगवन्तश्च‡ शाक्यमुनिस्तथागतमर्हन्तं सम्यक्

* क, ग पुस्तके सश्रावकसङ्घं इति पाठः । ख, घ पुस्तके सभिक्षुसङ्घं
 इति पाठः ।

† ये इति पाठ सर्वस्थले पुस्तकचतुष्टये न दृश्यते ।

‡ भगवन्तश्चेति चकारो न सर्वस्थले पुस्तकचतुष्टये दृश्यते । किन्तु सर्व-
 त्रैव स्थातुमुचितः ।

सम्बुद्धं सभित्तुसङ्घं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र चोप-
रिष्टादिग्निं ये गङ्गानदीवालुकोपमेपुं लोकधातुपु सत्त्वास्तेऽपीमं
चिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं भगवन्तश्च शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं
सम्यक् सम्बुद्धं सभित्तुसङ्घं सबोधिसत्त्वगणपरिवारं* पश्यन्ति स्म ॥

अथ पूर्वस्थान्दिग्निं गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य
यः सर्वपश्चिमो लोकधातुः रत्नावती नाम तत्र रत्नाकरो नाम
तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति स इमामेव
प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः सम्यकाश्रयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ समन्तरशिर्नामं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वसं-
महान्तमवभासन्तं महान्तं पृथिवीचालन्तश्च तथागतस्यासेचनक-
दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन भगवान् रत्नाकरस्तथागतोऽर्हन्
सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तं तथागतमर्हन्तं
सम्यक् सम्बुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययः योऽस्य
महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावाय अस्य च महतः पृथिवीचालस्य
अस्य चेदृशस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय ॥

एवमुक्ते भगवान् रत्नाकरस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बुद्धसं-
समन्तरशिं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र पश्चिमाया-
न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य महा नाम
लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति
ध्रियते यापयति स बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां
सम्यकाश्रयति । तस्यैष ईदृशोऽनुभावः ॥

* * सबोधिसत्त्वगणपरिवारमिति क, ग पुस्तके पाठः । बोधिसत्त्वपरि-
वारमिति ख, घ पुस्तके पाठः ।

अथ समन्तरश्चिर्बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तं भगवन्तं रत्नाकरस्तथा-
गतमर्हन्तं सम्यक् सम्बुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवंस्तां सहां
लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
सर्वेषां प्रायःकुमारभृतानां धारणीप्रतिसम्बिन्निर्हार* प्रतिलब्धानां
सर्वसमाधिसमापत्तिवर्षिताप्रप्तानाम् । भगवान् रत्नाकरस्तथागत
आह । गच्छत्वं कुलपुत्र तां सहां लोकधातुं यस्येदानीं कालं मन्यसे ॥

अथ रत्नाकरस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो नानारत्नमयानां
सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं समन्तरम्पये बोधि-
सत्त्वाय महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं
शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धं अभ्यवकिर सम्यजान विहारो
च तत्र बुद्धचेत्रे भवेत् । तत्कस्य हेतोर्दुरासदाहिते बोधिसत्त्वा-
महासत्त्वा ये तत्र लोकधातादुपपन्नामा तत्र क्षणेथाः ॥

अथ समन्तरश्चिर्बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तस्य भगवतोरत्नाकरस्य त-
थागतस्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्यानिकात्तानि सुवर्णनिर्भासानि सहस्र-
पत्राणि पद्मानि गृहीत्वानेकैर्बोधिसत्त्व कोटीनियुतशतसहस्रैः सार्द्धं
गृह्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकारूपिभिस्य ततो बुद्धचेत्रादन्तर्हितो
यावन्तः पूर्वस्थान्दिशि बुद्धा भगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते थापयन्ति
तान् सर्वान् सत् कुर्वन् गुरुकुर्वन् मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्ध-
मान्द्यविलेपनचूर्णचौरच्छत्रध्वजपताकाभिर्महत्याबोधिसत्त्वार्थमहता

* विहार इति ख, ग पुस्तके पाठ ।

† वसिता इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । वशिता इति पाठोयुक्तः ।

बोधिसत्त्वानुभावेन । येन भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संवुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिर भावन्दित्वा एकान्तोस्थितः समन्तरग्निर्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो भगवन्तमेतदवोचत् । रत्नाकरोभगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संवुद्धो भगवतोऽन्यावाधतां परिपृच्छत्यन्यातङ्कताञ्च लघूत्यानतां वलं सुखस्यग्रविहारताश्च । इमानि च तेन भगवता रत्नाकरेण तथागतेनार्हता सम्यक् संवुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि प्रणिहितानि भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संवुद्धस्त्वानि पद्मानि गृहीत्वा येन ते पूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपसेषु लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संवुद्धास्तेनाचैषीत् ॥

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वलोकधातवः स्फुटा अभवन् तत्र च पद्मेषु तथागतविग्रहानिषणा धर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव* षट्पारमिता आरभ्य यैश्च सत्त्वैः साधर्मदेशनाश्रुता ते सर्वतियता अभवन्नुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ^(१) । तेऽपि बोधिसत्त्वागृहस्थाश्च प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संवुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म । गुरुकुर्वन्ति स्म । मानयन्ति स्म । पूजयन्ति स्म । दक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातून्तिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोलोकधातुः सर्वशोकापगतो नाम

* इमामेव इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । इमा एव इति पाठोयुक्तः ।

(१) नास्त्युत्तरं प्रधानं यस्याः सेयमनुत्तरा सम्यक् चविपरीता सम्बोधिः सर्वाकारामिसम्बोधिवृद्धभूमिरिति यावत् ।

तत्राशौकश्रीर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति । स इमामेव प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः सम्प्रकाशयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ विगतशोको नाम बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तं महान्तमवभासं तं च महान्तं पृथिवीचालन्तञ्च तथागतस्यासैचन-कदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन स भगवानशोकश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्यतं भगवन्तमशोकश्रियं तथागतं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायास्य च महतः पृथिवीचालस्य चिदृशस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय । एवमुक्ते भगवानशोकश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तं विगतशोकं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमासौकधातूनतिक्रम्य महानाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति । स बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां सम्प्रकाशयति । तस्यैष ईदृशोऽनुभावः ॥

अथ विगतशोको बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तं भगवन्तमशोकश्रियं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवंस्तां सहां लोकधातुं तस्य शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सम्यक् संबुद्धस्य दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय तेषां च बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां सर्वेषां प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिष्विन्निर्हारं प्रतिलब्धानां सर्वसमाधिसमापत्तिवशिता प्राप्तानाम् । स भगवानशोकश्रीस्तथागत आह । गच्छत्वं कुलपुत्र तां सहां लोकधातुं यस्सेदानीं कालं मन्यसे ॥ •

अथ भगवानशोकश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो नानारत्नम-
यानां सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं विगतशोकाद्य
बोधिसत्त्वायमहासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं
शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमभ्यवकिर सम्प्रज्ञानहारौ च
कुलपुत्र तत्र बुद्धत्वे भवेत् । तत्कस्य हेतोर्दुरासदाहिते बोधि-
सत्त्वामहासत्त्वाः ये तत्र लोकधातावुपपन्ना मा तत्र क्षणेयाः ॥

अथ विगतशोको बोधिसत्त्वोमहासत्त्वतस्य भगवतोऽशोकश्रिय-
स्तथागतस्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्यान्तिकात्तानि सुवर्णनिर्भासानि
सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वानेकेर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतशतसहस्रैः
साङ्गे गृहीत्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकाफपिभ्यस्ततो बुद्धत्वेना-
दन्तर्हितोयावन्तोदक्षिणस्यान्दिशि बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते
यापयन्ति* सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन् मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्धमाख्य-
विलेपनचूर्णवस्त्राभरणच्छत्रध्वजपताकाभिर्महत्याबोधिसत्त्वधर्मासहता
बोधिसत्त्वानुभावेन येन भगवान् शाक्यमुनिसथागतोऽर्हन् सम्यक्
संबुद्धेस्तनोपसंक्रान्तः उपसंक्रान्त्य भगवतः पादौ शिरसावन्दित्वा-
एकान्तेस्थात् एकान्तेस्थितश्च विगतशोको बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-
भगवन्तमेतद्वोचत् । अशोकश्रीर्भगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो-
भगवतोऽल्पाबाधतां परिपृच्छत्यन्यातङ्कतां लघूत्यानतां वर्लं सुख
स्पर्शविहारताञ्च । इमानि च तेन भगवता अशोकश्रिया तथाग-
तेनार्हता सम्यक् संबुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि
प्रहितानि भगवतः पूजाकर्मणे ॥

* * तान् सर्वान् इति ख, घ, पुस्तके पाठोऽधिकः ।

† प्रणिहितानि इति ग, घ, पुस्तके पाठः ।

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तानि पद्मानि गृहीत्वा येन ते दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेयु लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संबुद्धास्तेनाचैसीत् ॥

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वलोकधातवः स्फुटा अमूवन् । तत्र च पद्मेषु तथागतविग्रहानिषण्णाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव षट्पारमिता*मारभ्य यैश्च सत्त्वैः साधर्मदेशनाश्रुता ते सर्वे नियता अभूवन्ननुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ । तेपि बोधिसत्त्वाग्रहस्थाः प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म गुरुकुर्वन्ति स्म मानयन्ति स्म पूजयन्ति स्म । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमार्तल्लोकधातूनतिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोल्लोकधातुरूपशान्ता नाम लोकधातुस्तत्र रत्नार्चिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति । स इमामेव प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः सम्प्रकाशयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ चारिचमतिर्नाम बोधिसत्त्वस्तं महान्तमवभासन्तञ्च महान्तं पृथिवीचालन्तं च तथागतस्थाभेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन स भगवान् रत्नार्चिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवन्तं रत्नार्चिषं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् चैतुः कः प्रत्ययोऽस्य

* पारमिता चारभेति ख, ग, घ, पुस्तके पाठः ।

† वालुकोपमान् इति ख, ग, घ, पुस्तके पाठः ।

‡ पुस्तकषतुष्टये लोकधातुशब्दस्य पुनः पाठोदृश्यते ।

महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायास्य च महतः पृथिवीचालस्य
चेदृशस्य तथागतकायस्य मन्दर्शनाय । एवमुक्ते भगवान् रत्नार्चि-
स्तथागतोर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तं चारित्रमतिं बोधिसत्त्वं महासत्त्व-
मेतदवोचत् । एष कुलपुत्र पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान्
लोकैर्धातूनतिक्रम्य सहा नाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम
तथागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति । स बोधि-
सत्त्वेभ्योमहासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां सम्प्रकाशयति । तस्यैष
ईदृशोऽनुभावः ॥

अथचारित्रमतिर्वोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तं भगवन्तं रत्नार्चिपं तथा-
गतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवन्तां सहा
लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सम्यक् संबुद्धस्य
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय । तेषां च बोधिसत्त्वानां महा-
सत्त्वानां सर्वेषां प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिषन्धिर्निर्हार-
प्रतिलब्धानां सर्वसमाधिसमापत्तिवशिताप्राप्तानाम् । स भगवान्
रत्नार्चिस्तथागत आह । गच्छत्वं कुलपुत्र तां सहां लोकधातुं यस्ये-
दानीं कालं मन्यसे ॥

अथ रत्नार्चिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो नानारत्नमयानां
सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं चारित्रमतये
बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं
शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमभ्यवकिर सम्यजानचारौ च
कुलपुत्र तत्र बुद्धत्वे भवेत् । तत्कस्य हेतोर्दुरामदा हि ते
बोधिसत्त्वामहासत्त्वाये तत्र लोकधातावुपपन्ना मा तत्र क्षणेषाः ॥

मर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । गच्छयमहं भगवंस्तां सहां लोक-
धातुन्तस्य भगवतः । शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सम्यक् संबुद्धस्य
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महसत्त्वानां
सर्वेषां प्रायः कुमारभूतानां धारणी प्रतिसम्बिनिर्हारप्रतिलभ्यानां
सर्वसमाधिसमापत्तिवसिताप्राप्तानां स भगवान् जायेन्द्रस्तर्थागत
आह । गच्छत्वं कुलपुत्र तां सहां लोकधातुं यस्त्रेदानौङ्गलं मन्यसे ॥

अथ जायेन्द्र स्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बुद्धो नानारत्नमयानां
सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं जयदत्ताय बोधि-
सत्त्वाय महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं
सम्यक् सम्बुद्धमभ्यवकिर । सम्रजान विहारौच कुलपुत्र तत्र बुद्ध-
क्षेत्रे भवेत् तत् कस्य हेतोर्दुरामदाहिते बोधिसत्त्वा महासत्त्वा
ये तत्र लोकधातावुपपन्ना मा तत्र क्षणेथाः ॥

अथ जयदत्तो बोधिसत्वोमहासत्त्वस्तस्य भगवतो जायेन्द्रस्य
तथागतस्यार्हतः सम्यक् संबुद्धस्यान्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भासानि
सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वानेकैर्बोधिसत्वकोटीनियुतशतसहस्रैः
साङ्गैर्गृह्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकारूपिभिस्य ततो बुद्धक्षेत्रा-
दन्तर्हितोयावन्तः उत्तरस्यान्दशि बुद्धा भगवन्तस्मिष्टन्ति धियन्ते
यापयन्तितान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन्मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्धमा-
ल्यविलेपनसूर्णचीवरञ्चक्रध्वजपताकाभिः महत्या बोधिसत्त्वध्या-
महता बोधिसत्त्वानुभावेन येन भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन्
सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवतः पादौ गिरसा
वन्दित्वा एकान्तेऽश्वात् एकान्तेस्थितोजयदत्तोबोधिसत्वोमहासत्वो

भगवन्तमेतदवोचत् । जायेन्द्रो भगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो
भगवतोऽल्पाबाधतां परिपृच्छत्यल्पातङ्कतां लघूत्यानतां वलञ्च
सुखस्पर्शविहारतां च । इमानि च तेन भगवताजायेन्द्रेण तथागते-
नार्हता सम्यक् संबुद्धेन सुवर्णनिर्भाषानि सहस्रपत्राणि पद्मानि
प्रनिहितानि भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तानि
पद्मानि गृह्णीत्वा येन ते उत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संबुद्धास्तेनाचैषीत् ॥

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च
पद्मेषु तथागतविग्रहानिषण्णाधर्मं देशयन्ति स्म । यदूतेमामेव षट्-
पारमिता आरभ्यैश्च सत्त्वैः साधर्मदेशना श्रुता ते सर्वे नियता
अभवन्ननुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ तेऽपि बोधिसत्त्वाः गृहस्थाः
प्रभ्रजिताश्च दारिकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं शाक्यमुनिं
तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धं सत् कुर्वन्ति स्म । गुरुकुर्वन्ति स्म मान-
यन्ति स्म पूजयन्ति स्म । उत्तरपूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान्
लोकधातून्तिक्रम्य यः सर्वं पश्चिमोलोकधातुः समाधालङ्कृतोनाम
तत्र समाधिहृष्युत्तरश्रीनाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति
ध्रियते यापयति । इमामेव प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वेषो महा-
सत्त्वैभ्यः सम्यक्काशयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ विजयविक्रामौ नाम बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वस्त्वमवभासन्तश्च महान्तं पृथिवीचालन्तश्च तथागतस्यांसेचनक-
र्त्तृर्गणमात्मभावं दृष्ट्वा येन स भगवान् समाधिहृष्युत्तरश्रीस्तथागतो-

अथ चारित्रमतिर्बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तस्य भगवतो रत्नार्चिष-
स्तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्वद्भूस्थान्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भाषानि
सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वानेकैर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतशतसहस्रैः
सार्द्धं गृह्यन्तेः प्रप्रजितैश्चदारकदारिकाभिश्चततो बुद्धुचेत्त्रादन्तर्हितः
यावन्तः पश्चिमायान्दिशि बुद्धा भगवन्त स्तिष्ठन्ति धियन्ते रथाप-
यन्ति तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन्मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्ध-
माल्यविलेपनचूर्णवस्त्राभरणह्वयध्वजपताकाभिर्महत्याबोधिसत्त्वार्था
महता बोधिसत्त्वानुभवावेन । येन भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतो-
ऽर्हन् सम्यक् सम्वद्भूस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसा-
वन्दित्वा एकान्तेऽस्त्रात् एकान्तेस्थितश्चारित्रमतिर्बोधिसत्त्वो महा-
सत्त्वो भगवन्तमेतदवोचत् । रत्नार्चिर्भगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्वद्भू
भगवतोऽव्याबाधतां परिपृच्छत्यव्यातङ्कताञ्चलद्युत्यानता बलं सुखस्पर्श-
विहारताञ्च इमाति च तेन भगवतारत्नार्चिषा तथागतेनार्हता
सम्यक् सम्वद्धेन सुवर्णनिर्भाषानि सहस्रपत्राणि पद्मानि प्रणि-
हितानि भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्वद्भूस्तानि
पद्मानि गृहीत्वा येन ते पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् सम्वद्भूस्तेनाचैषीत् ॥

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च
पद्मेषु तथागतविद्यह्यतिषणाधर्मं देययन्ति स्म । यदुते मामेव
षट्पारमिता आरभ्य यैश्च सत्त्वैः सा धर्मदेशताश्रुता ते सर्वे
नियता अभूवन्ननुत्तरायां सम्यक् सम्योधौ तेपि बोधिसत्त्वा महा-

सत्त्वा गृहस्थाः प्रव्रजिताश्चदारकदारिकाश्च सकसकैः कुशलमूलै-
र्भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्बद्धं सत् कुर्वन्ति स्म
गुरुकुर्वन्ति स्म मानयन्ति स्म पूजयन्ति स्म । उत्तरस्यान्दिशि
गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोलोक-
धातूर्जायानाम तत्र जायेन्द्रो नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बद्ध-
स्तिष्ठति ध्रियते यापयति स इमासेव प्रज्ञामारमितां बोधि-
सत्त्वैभ्यो महासत्त्वैभ्यः सम्यकाग्रयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ जयदत्तो नाम बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्त-
न्महान्तमवभासन्तं च महान्तं पृथिवीचालन्तञ्च तथागतस्यासेचनक-
दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन भगवान् जायेन्द्रस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्
सम्बद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य तं भगवन्तं जायेन्द्रं तथागतमर्हन्तं
सम्यक् सम्बद्धमेतदवोचत् को भगवन् हेतुः कःप्रत्ययोऽस्य महतोऽव-
भासस्य लोके प्रादुर्भावायास्यच महतः पृथिवीचालस्यास्यचेदृशस्य
तथागतकायस्य सन्दर्शनाय*वन्दनायपर्युपासनाय ॥

एवमुक्ते भगवान् जायेन्द्रस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बद्धस्तं जयदत्तं
बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र दक्षिणस्यान्दिशि
गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य महा नाम लोकधातुस्तत्र
शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति
सबोधिसत्त्वैभ्यो महासत्त्वैभ्यः प्रज्ञापारमितां सम्यकाग्रयति । तस्यैष-
ईदृशोऽनुभावः ॥

• अथ जयदत्तो बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तं भगवन्तं जायेन्द्रस्तथागत-

* वन्दनाय पर्युपासनायेति पाठोऽत्रैव स्थले पुस्तकचतुष्टये दृश्यते ॥

ऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसङ्गन्तः उपसंक्रम्यन्तं भगवन्तं समाधिहस्त्यु-
त्तरश्रियं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः
कः प्रत्ययोऽस्य महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायास्य च महतः
पृथिवीचालस्य अस्य चेदृशस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय । एवमुक्ते
भगवान् समाधिहस्त्युत्तरश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तं विजयवि-
क्रामिणं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र दक्षिणपश्चि-
मायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य सहा नाम
लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नामतथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति
ध्रियते यापयति । स बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां
सम्प्रकाशयति । तस्यैष ईषदृशोऽनुभावः ॥

अथ विजयविक्रामी बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तं भगवन्तं समाधि-
हस्त्युत्तरश्रियं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं
भगवं स्तां सहा लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः
सम्यक् संबुद्धस्य दर्शनाय वन्दनाय पथ्युपासनाय । तेषाञ्च बोधि-
सत्त्वानां महासत्त्वानां प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिसम्बिबिर्हार
प्रतिलब्धानां सर्वसमाधिसमापत्तिवशिताप्राप्तानां । स भगवान्
समाधिहस्त्युत्तरश्रीनांम तथागत आह । गच्छत्वं कुलपुत्र तां सहा
लोकधातुं यस्मिन् कालं मन्दसे ॥

अथ समाधिहस्त्युत्तरश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो नानारत्न-
मयानां सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं विजयवि-
क्रामिणे बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं
भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमभ्यकिर सम्प्रजान-

विहारौ च कुलपुत्र तत्र बुद्धक्षेत्रे भवेत् । तत् कस्य हेतोर्दुरा-
मदाहि ते बोधिसत्त्वामहामत्वा ये तत्र लोकधातावुपपन्नाः सा
तत्र क्षणैः ॥

अथ विजयविक्रामी बोधिसत्त्वोमहामत्त्वस्तस्य भगवतः समा-
धिहस्त्युत्तरत्रियस्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक् संबुद्धस्याऽन्तिकान् तानि
सुवर्णनिर्भासानि महस्त्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वाऽनेकैर्बोधिसत्त्व-
कोटौ नियतगतमहस्त्रैः साङ्गैर्गृह्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकाकूपि-
भिश्च ततो बुद्धक्षेत्रादन्तर्हितो यावन्तः उत्तरपूर्वस्यान्दिशि बुद्धा-
भगवन्तस्तिष्ठन्ति धियन्ते यापयन्ति तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन्
मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्धमाख्यविलेपनचूर्णचौवरवस्त्रध्वजपता-
काभिर्महत्या बोधिसत्त्वार्था महता बोधिसत्त्वाऽनुभावेन येन
भगवान्* शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो नोपमंक्रान्तः ।
उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्तेऽस्यादेकान्ते
स्थितो विजयविक्रामी बोधिसत्त्वोमहामत्त्वो भगवन्तमेतद्वोचत् । स-
माधिहस्त्युत्तरत्रयीर्भगवस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो भगवतोऽन्या-
बाधतां परिपृच्छत्यन्यातङ्गतां लघूत्यानतां बलञ्च सुखस्पर्शविहारि-
ताञ्च । इमानि च तेन भगवता समाधिहस्त्युत्तरत्रिया तथागते-
नाऽर्हता सम्यक् संबुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि महस्त्रपत्राणि पद्मानि
प्रणिहितानि[†] भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तानि

* भगवान् शाक्यमुनिरिति ग, घ, पुस्तके मन्दिनिर्देश एवमन्यत्र ।

† प्रणिहितानि इति घ पुस्तके पाठ ।

पद्मानि गृहीत्वा येन उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संबुद्धास्तेनाऽचैषीत् ॥ •

अथ तैः पद्मैः सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च
पद्मेषु तथागतविषयाः निषणाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव
षट्पारमितामारभ्य । यैश्च सत्त्वैः सा धर्मदेशना श्रुता ते सर्वे
नियता अभूवन्ननुत्तरायां सम्यक् सम्वोधौ । तेषु च बोधिसत्त्वा-
गृहस्थाः प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं
शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म गुरुकुर्वन्ति
स्म मानयन्ति स्म पूजयन्ति स्म । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमान् लोकधातून्तिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोलोकधातुर्बोधि-
मण्डालद्वारसुरचिरा नाम तत्र पद्मोत्तरश्रीनाम तथागतोऽर्हन्
सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति धियते चापयति । स इमामेव प्रज्ञापारमितां
बोधिसत्त्वैभ्यो महासत्त्वैभ्यः सम्प्रकाशयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ पद्महस्तो नाम बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तं
महान्तमवभास तस्य महान्तं पृथिवीचालन्तश्च तथागतस्याऽसेचनक-
दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन भगवान् पद्मोत्तरश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्
संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तं पद्मोत्तरश्रियं तथागत-
मर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य
सहतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायाऽस्य च महतः पृथिवीचालस्याऽस्य
चेद्दृश्यस्य तथागतकायस्य भन्दर्शनाय ॥

एवमुक्ते भगवान् पद्मोत्तरश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तं
पद्महस्तं बोधिसत्त्वं महामत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र पश्चिमो-

त्तरस्यान्दिशि गङ्गामदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य महा नाम
लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धमिति
धियते यापयति । स बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां
सम्यकाश्रयति । तस्यैष ईदृशोऽनुभावः ॥

अथ पद्महस्तो बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तं भगवन्तं पद्मोत्तरश्रियं
तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवन्तां महां
लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक् संबुद्धस्य
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय । तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महा-
सत्त्वानां सर्वेषां प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिसम्बिम्बिर्हारप्रति-
लब्धानां सर्वसमाधिसमापत्तिवशिताप्राप्तानाम् । स भगवान् पद्मो-
त्तरश्रीस्तथागत आह । गच्छ त्वं कुलपुत्र तां महां लोकधातुं
यस्येदानीं कालं मन्यसे ॥

अथ पद्मोत्तरश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो नानारत्नमयानां
सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं पद्महस्ताय बोधि-
सत्त्वाय महासत्त्वाय प्रादात् । षभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं
शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमभ्यवकिर । सम्यजानविचारो
ञ्च कुलपुत्र तत्र बुद्धलेखे भवेत् । तत्कल्पे देतोर्दुरासदा हि ते
बोधिसत्त्वामहासत्त्वा ये तत्र लोकधातावुपपन्नाः । सा तत्र
क्षणेयाः ॥

अथ पद्महस्तो बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तस्य भगवतः पद्मोत्तरश्रिय-
स्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक् संबुद्धस्याऽस्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भासानि
सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वाऽनेकैर्बोधिसत्त्वकोटौ नियुतशतसहस्रेः

मार्द्धं गृहस्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकाहृषिभिश्च ततोबुद्धचेत्राद-
 न्तर्हितोयावन्तः पूर्वस्यान्दिशि बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते घाप-
 यन्ति, तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन् मानयन् पूजयन् पुष्यधू-
 पगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचीवरच्छत्रध्वजपताकाभिर्महत्या बोधिसत्त्वार्था
 महता बोधिसत्त्वाऽनुभावेन, येन भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतो-
 ऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्त । उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिर-
 मा वन्दित्वा एकान्तेऽस्यात् । एकान्ते स्थितः पद्महस्तो बोधिसत्त्वो-
 महामत्तोभगवन्तमेतदवोचत् । पद्मोत्तरश्रीर्भगवन् सम्यक् संबुद्ध-
 स्तथागतोऽर्हन् भगवतोऽन्पायाधतां परिपृच्छत्यन्पातङ्कताञ्च लघू-
 तानता वलञ्च सुखस्पर्शविहारताञ्च । इमानि च तेन भगवता
 पद्मोत्तरश्रिया तथागतेनाऽर्हता सम्यक् संबुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि
 सहस्रपत्राणि पद्मानि प्रणिहितानि * भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तानि
 पद्मानि गृह्येत्वा येन पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
 लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संबुद्धास्तेनाऽचैषीत् ॥

अथ ते पद्मैः सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च
 पद्मेषु तथागतविग्रहानिषणाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुत्तेमामेव षट्-
 पारमितामारभ्य । येस्य मत्तैः सा धर्मदेशना श्रुता ते सर्वे नियता-
 अभूवन्ननुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ । तेपि बोधिसत्त्वा महामत्त्वा-
 गृहस्याः प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं
 शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म । गुरुकुर्वन्ति

सः । मानयन्ति सः । पूजयन्ति सः । दक्षिणपश्चिमाद्यान्दिशि
गङ्गानदीवाल्मीकोपमान् लोकधातून्तिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोक्तो-
क्तात्तुर्विगतराजसभावा नाम तत्र सूर्यमण्डलप्रतिभासोत्तमश्रीनाम
तथागतोऽर्हन् सम्यक् संवुद्धस्तिष्ठति प्रियते यापयति । स इमामेव
प्रजापारमितां बोधिसत्त्वैभ्यो महामत्त्वैभ्यः मन्त्रकाशयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ सूर्यप्रतिभासो नाम बोधिसत्त्वो महा-
सत्त्वस्तं महान्तमवभासन्तञ्च महान्तं पृथिवीचालन्तञ्च तथागतस्या-
ऽश्वेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन स भगवान् सूर्यमण्डलप्रतिभासो-
त्तमश्रीस्तथागतस्तेनोपमंकान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तं सूर्यमण्डल-
प्रतिभासोत्तमश्रियं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संवुद्धमेतदवोचत् । को भग-
वन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायाऽस्य च
महतः पृथिवीचाकस्याऽस्य चेदृशस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय ॥

एवमुक्ते भगवान् सूर्यमण्डलप्रतिभासोत्तमश्रीनाम तथागतोऽर्हन्
सम्यक् संवुद्धस्तं सूर्यप्रतिभासस्यो धिमत्त्व महामत्त्वमेतदवोचत् । एष
कुलपुत्र उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मीकोपमान् लोकधातू-
नतिक्रम्य सहा नाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिनाम तथागतोऽर्हन्
सम्यक् संवुद्धस्तिष्ठति प्रियते यापयति । स बोधिसत्त्वैभ्यो महामत्त्वैभ्यः
प्रजापारमितां मन्त्रकाशयति । तस्यैव ईदृशोऽनुभावः ॥

अथ सूर्यप्रतिभासो बोधिसत्त्वो महामत्त्वस्तं भगवन्तं सूर्यमण्डल-
प्रतिभासोत्तमश्रियं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संवुद्धमेतदवोचत् ।
गच्छेयसहं भगवन्तां सहां लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्त-
थागतस्याऽर्हन्तं सम्यक् संवुद्धस्य दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय ।

तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां सर्वेषां प्रायः कुमारभूतानां
धारणौप्रतिष्मिन्निर्हारप्रतिष्ठाभ्यानां सर्वसमाधिसमापत्तिवसिताप्रा-
प्तानाम् । स भगवान् सूर्यमण्डलप्रतिभासोत्तमश्रीस्तथागत आह ।
गच्छ त्वं कुलपुत्र तां महां लोकधातुं यस्त्रेदानीं कालं मन्यसे ॥

अथ सूर्यमण्डलप्रतिभासोत्तमश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो-
नानारत्नमयानां सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्र सूर्य-
प्रतिभासाय बोधिसत्त्वाय महामत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं
भगवन्तं शाक्यभुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमभ्यवकिर । सम्रजान-
विहारौ च कुलपुत्र तत्र बुद्धचेत्रे भवेत् । तत् कस्य हेतोर्दुरासदा हि ते
बोधिसत्त्वामहासत्त्वा ये तत्र लोकधातावुपपन्नाः सा तत्र क्षणेयाः ॥

अथ सूर्यप्रतिभासोबोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तस्य भगवतः सूर्य-
मण्डलप्रतिभासोत्तमश्रियस्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक् संबुद्धस्याऽन्तिका-
त्तानि सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि गृह्णीत्याऽनेकैर्बोधि-
सत्त्वकोटीनियुतशतसहस्रैः सार्द्धं गृह्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिका-
रूपिभिश्च ततोबुद्धचेत्रादन्तर्हितोयावन्तोदक्षिणपश्चिमायान्दिशि
बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति धियन्ते यापयन्ति, तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरु-
कुर्वन्मानयन् पूजयन् पुष्यधूपगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचौरच्छत्रध्वज-
पताकाभिर्महत्या बोधिसत्त्वार्थां महता बोधिसत्त्वाऽनुभावेन येन
भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपमंकान्तः । उप-
संक्रम्य भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकन्तेऽस्यादेकान्ते स्थितः
सूर्यप्रतिभासोबोधिसत्त्वोमहासत्त्वोभगवन्तमेतदवोचत् । सूर्यमण्डल-
प्रतिभासोत्तमश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धोभगवतोऽन्यावाधर्ता

परिपृच्छत्यन्यातङ्गतां लघूत्यानतां यत्तच्च सुखस्पर्गविहारताञ्च ।
इमानि च तेन भगवता सूर्यमण्डलप्रतिभासोत्तमश्रिया तथागते-
नार्हता सम्यक् संवुद्धेन सुदर्शनिर्भामानि महत्प्रपञ्चाणि पद्मानि
प्रहितानि भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संवुद्धमानि
पद्मानि गृहीत्वा येन ते दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संवुद्धास्तेनाऽचेष्टीत् ॥

अथ तेः पद्मेः सर्व्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च
पद्मेषु तथागतविग्रहानिषणाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुत्तेमामेव
षट्पारमितामारभ्य । यैश्च मत्त्वैः सा धर्मदेशना श्रुता ते सर्व्वे नियता-
अभूवन्ननुत्तरायां सम्यक्मस्वोधौ । तेऽपि बोधिमत्त्वागृहस्थाः प्रव्र-
जिताश्च दारकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमलेर्भगवन्तं शाक्यमुनिं
तथागतमर्हन्तं सम्यक्मस्वुद्धं सत् कुर्व्वन्ति स्म । गुरुकुर्व्वन्ति स्म ।
मानयन्ति स्म । पूजयन्ति स्म । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमान् लोकधातून्तिक्रम्य यः सर्व्वपश्चिमोन्नोकधातुर्वशी-
भूता नाम तत्र एककत्रोनाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्मस्वुद्धमिष्ठति
भ्रियते यापयति । इमामेव प्रजापारमितां बोधिमत्त्वेभ्योमहा-
सत्त्वेभ्यः सम्प्रकाशयति ।

अथ तत्र लोकधातौ रत्नोत्तमोनाम बोधिमत्त्वोमहासत्त्वस्तं
महान्तमवभामं तच्च महानां पृथिवीचालं तच्च तथागतस्याऽमेच-
नकदृर्गनमात्मभावं दृष्ट्वा येन भगवानेककत्रस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्
संवुद्धस्तेनोपसकान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तमेककत्रं तथागतमर्हन्तं

सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य महतो-
ऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायाऽस्य च महतः पृथिवीचालस्याऽस्य
चेद्भृशस्य तथागतकायस्य मन्दर्शनाय ॥

एवमुक्ते भगवानेककृत्रस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तं रत्नोत्तमं
बोधिमतत्त्व महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र दक्षिणपश्चिमाया-
न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य महानाम
लोकधातुः, तत्र शाक्यमुनिनांम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति
ध्रियते यापयति । स बोधिमतत्त्वेभ्योमहामत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां
सम्प्रकाशयति । तस्यैषैर्दृशोऽनुभावः ॥

अथ रत्नोत्तमोबोधिमतत्वोमहामत्त्वस्त भगवन्तमेककृत्र तथा-
गतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवंस्तां सहं
लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय । तेषाञ्च बोधिमतत्वानां महामत्त्वानां
सर्वेषां प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिसम्बिम्बिहारप्रतिसम्बानां
सर्व्वममाधिममापत्तिवशिताप्राप्तानाम् । स भगवानेककृत्रस्तथागत-
आह । गच्छ त्व कुलपुत्र तां सहं लोकधातुं यस्येदानीं कालं
मन्यसे ॥

अथैककृत्रस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धोनानारत्नमयानां सुवर्ण-
निर्भामानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्र रत्नोत्तमाय बोधिमतत्त्वाय
महामत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं शाक्यमुनिं
तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमभ्यवकिर । सम्प्रजानविहारौ च
कुलपुत्र तत्र बुद्धचेत्रे भवेत् । तत् कस्य हेतोर्दरामदाहिं

ते बोधिसत्त्वा महामत्त्वा ये तत्र लोकधातावुपपन्नाः सा तत्र
क्षणेयाः ।

अथ रत्नोत्तमोबोधिसत्त्वोमहामत्त्वस्तस्य भगवत एककृत्रस्य
तथागतस्याऽर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धस्याऽन्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भामानि
सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वाऽनेकैर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतशतसहस्रैः
साङ्गैर्गृह्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकाहृषिभिश्च ततोबुद्धक्षेत्रा-
दन्तर्हितोयावन्त पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते
यापयन्ति । तान् सर्वान् मत्कुर्वन् गुह्यकुर्वन् मानयन् पूजयन्
पुष्पधूपगन्धमान्यविलेपनचूर्णचौवरकृत्रध्वजपताकाभिर्महत्या बोधि-
सत्त्वार्था महता च बोधिसत्त्वाऽनुभावेन । येन भगवाञ्चाक्यमुनि-
स्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसक्रान्तः । उपसंक्रम्य भगवतः
पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्तेऽभ्यात् । एकान्ते स्थितोरत्नोत्तमो
बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोभगवन्तमेतद्वोचत् । एककृत्रोभगवंस्तथागतो-
ऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धोभगवतोऽन्धाबाधतां परिप्रच्छत्यन्धातङ्कतां लघू-
त्यानतां बलञ्च सुखस्पर्शविहारताञ्च । इमानि च तेन भगवता
एककृत्रेण तथागतेनाऽर्हता सम्यक्सम्बुद्धेन सुवर्णनिर्भामानि सहस्र-
पत्राणि पद्मानि प्रदितानि भगवतः पूजाकर्म्मणे ।

अथ भगवाञ्चाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तानि
पद्मानि गृहीत्वा येन ते पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुको-
पसेषु लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तेनाऽचैषीत् ।

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च
पद्मेषु तथागतवियहानिषणाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव पट-

मुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवतः ,
पादौ शिरसावन्दित्वा एकान्तेऽस्थात् । एकान्तेऽस्थितः पद्मोत्तरो
बोधिसत्त्वो महासत्त्वो भगवन्मतेतदवोचत् । पद्मश्रीभर्गवंस्तथागतो-
ऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो भगवतोऽन्याबाधतां परिपृच्छत्यन्यातङ्कतां लघू-
त्यानतां वसञ्च सुखस्पर्शविहारताञ्च । इमानि च तेन भगवता
पद्मश्रिया तथागतेनार्हता सम्यक्सम्बुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रप-
त्राणि पद्मानि प्रणिहितानि भगवतः पूजाकर्मणे ।

अथ भगवाञ्छाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तानि
पद्मानि गृह्णीत्वा येन तेऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
धातुषु तथागताऽर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तेनाऽचैषीत् ।

अथतैः पद्मैस्ते सर्वलोकधातवः स्फुटाऽभूवन् । तत्र च
पद्मेषु तथागतविग्रहानिपणाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुत्तमामेव पद्-
पारमिता आरभ्य । यैश्च सत्त्वैः साधर्मदेशनाश्रुता ते सर्वे नियता-
अभूवन्ननुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । तेऽपि च बोधिसत्त्वागृहस्थाः
प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं शाक्य-
मुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म, गुरुकुर्वन्ति स्म
मानयन्ति स्म पूजयन्ति स्म । उपरिष्टाद्दिशि गङ्गानदीवालुको-
पमान् लोकधातूनतिक्रम्य यः सर्वपश्चिमो लोकधातुर्नन्दानाम्
तत्र नन्दश्रीर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति ध्रियते
यापयति । स इमामेव प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः
सम्प्रकाशयति ।

अथ तत्र लोकधातौ नन्ददत्तो नाम बोधिसत्त्वो महासत्त्वत्वं

महान्तमवभासं तच्च महान्तं पृथिवीचालं तच्च तथागतस्याऽपेचनक-
दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन भगवान् नन्दश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्-
सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तं नन्दश्रियं तथागत-
मर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । कोभगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य
महतोऽवभामस्य लोके प्रादुर्भावायाऽस्य च महतः पृथिवीचालस्याऽस्य
च तथागतकायस्य सन्दर्शनाय ।

एवमुक्ते भगवान् नन्दश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तं नन्द-
दत्तं बोधिमत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्राऽधस्तादिशि
गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनति क्रम्य महानामलोकधातुस्तत्र
शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धमिति ध्रियते याप-
यति । स बोधिसत्त्वेभ्योमहासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां सम्प्रकाशयति
तस्यैप ईदृशोऽनुभावः ।

अथ नन्ददत्तोबोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तं नन्दश्रियं तथागत-
मर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवंस्तां महां
लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यसुनेस्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपामनाय तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिभन्विन्निर्हारप्रतिगञ्जानां सर्व-
समाधिसमापत्तिवसिताप्राप्तानां । सभगवान् नन्दश्रीस्तथागत आह ।
गच्छ त्वं कुलपुत्र तां महां लोकधातुं घम्येदानीं कालं मन्यसे ।

अथ नन्दश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो नानारत्नमयानां
सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं नन्ददत्ताय बोधि-
सत्त्वाय महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं

शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमभ्यवकिर । सप्रजज्ञान-
विहारौ च कुलपुत्र तत्र बुद्धचेत्रे भवेत् तत् कस्य हेतोर्दुराभ-
दाहि ते बोधिसत्त्वामहामत्वाये तत्र श्लोकधातावुपपन्नाः मा
तत्र चणेषाः ।

अथ नन्ददत्तोबोधिसत्त्वोमहामत्त्वस्तस्य भगवतो नन्दश्रिय-
स्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याऽन्तिकात्तानि सुवर्णनिर्भासानि
सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वाऽनेकैर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतशतमहसै
साङ्गे गृहस्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकारूपिभिश्च ततो बुद्ध-
चेत्रादन्तर्हितः । यावन्त उपरिष्ठाद्दिशि बुद्धा भगवन्तस्तिष्ठन्ति
भ्रियन्ते यापयन्ति तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन् मानयन्
पूजयन् पुष्पधूपगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचौरकचक्रध्वजपताकाभिर्महत्या
बोधिसत्त्वार्था महता बोधिसत्त्वानुभावेन । येन भगवाञ्छाक्यमुनि-
स्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसक्रान्तः । उपसक्रम्य भगवत
पादौ शिरसावन्दित्वा एकान्तोऽस्मात् । एकान्तोऽस्थितो नन्ददत्तो
बोधिसत्त्वोमहामत्त्वो भगवन्तमेतदवोचत् नन्दश्रीर्भगवंस्तथागतोऽर्हन्
सम्यक्सम्बुद्धो भगवतोऽस्यावाधतां परिपृच्छत्यस्यातङ्गतां लघूत्यानतां
वल्लञ्च सुखस्पर्शविधारताञ्च । इमानि च तेन भगवता नन्दश्रिया
तथागतेनाऽर्हता सम्यक्सम्बुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि
पद्मानि प्रणिहितानि भगवतः पूजाकर्माणे ।

अथ भगवाञ्छाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तानि
पद्मानि गृहीत्वा येन ते उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेयु
श्लोकधातुषु तथागताऽर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तेनाऽचैषीत् ।

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च पद्मेषु तथागतविद्यहानिपणाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव षट्पारामिता आरभ्य यैश्च सत्त्वैः साधर्मदेशनाश्रुता ते सर्वे नियताश्रमवृत्तान्तरायां सम्यक्प्रवृत्तौ । तेऽपि च बोधिसत्त्वा गृहस्थाः प्रव्रजिता दारकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं, सम्यक्प्रवृत्तं सत्कुर्वन्ति स्म गृहकुर्वन्ति स्म मानयन्ति स्म पूजयन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणक्षणवमूहूर्त्तैर्नाऽयं त्रिमाहस्रमहासाहस्रो लोकधातुः रत्नमयः संस्थितोऽभूत् विचित्रपुष्पावकीर्णोऽवसक्तपट्टदामकलापोनानागन्धघटिकानिर्धूपितः । कल्पवृक्षैर्नानालङ्कारफलायवितपैः सर्वपुष्पवृक्षैः फलवृक्षैर्गन्धवृक्षैर्मांशवृक्षैश्चूर्णवृक्षैः प्रतिमण्डितः । तद्यथापि नाम पद्मावतीलोकधातुः समन्तकुशुमस्य तथागतस्याऽर्हतः सम्यक्प्रवृत्तस्य बुद्धवेषे मञ्जुश्रीः कुमारः प्रतिवधति । सुस्थितमतिश्च देवपुत्रोऽन्ये सुमहोजस्कावोधिपत्त्वा महासत्त्वाः । यदा च भगवानाज्ञामौत् स देवकं लोकं समारकं सब्रह्मकं मश्रमणब्राह्मणैर्प्रजां मदेवमानुपासुरां तांश्च बोधिसत्त्वान् महासत्त्वान् भूयस्त्वेन कुमारभूतान् । तदा भगवान् आयुभन्तं शारदतीपुत्रमामन्त्रयति स्म । इह शारदतीपुत्रबोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वाकारान् सर्वधर्मानभिसम्बोद्धुकामेन प्रजापारमितायां योगः करणीयः ।

अथ खल्वायुष्माञ्छारदतीपुत्रो भगवन्तमेतद्वोचत् कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वाकारान् सर्वधर्मानभिसम्बोद्धुकामेन प्रजापारमितायां योगः करणीयः ॥

एवमुक्ते भगवान् आयुष्मन्त शारदतीपुत्रमेतदवोचत् । इह शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमिताया स्थित्वा अस्थानयोगेन दानपारमिता परिपूरयितव्या । अपरित्यागयोगेन देयदायकपरिग्राहकाऽनुपलब्धितामुपादाय । शीलपारमिता परिपूरयितव्या आपत्त्यनापत्त्यनधापन्तितामुपादाय । चान्तिपारमिता परिपूरयितव्या अचोभनतामुपादाय । वीर्यपारमिता परिपूरयितव्या कायचित्तवीर्यास्त्रसनतामुपादाय । ध्यानपारमिता परिपूरयितव्या अविक्षेपा^(१)शङ्करणतामुपादाय । प्रज्ञापारमिता परिपूरयितव्या सर्वधर्मानुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन चत्वारिस्रत्युपस्थानानि^(२)परिपूरयितव्यानि स्रत्युपस्थानाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमिताया शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि परिपूरयितव्यानि सम्यक्प्रहाणानुपलब्धितामुपा-

* आपत्त्यनानापत्त्य इति ख, ग, घ, पुस्तके पाठ ।

† अंसनता ख, घ, पाठ ।

‡ ग पुस्तके शङ्करणता इति पाठ । सङ्करणता इति युक्तम् ।

(१) व्याधिस्थानसप्रयप्रमादालस्याविरतिभ्रान्तिदर्शनालक्ष्यभूमिकत्वानवस्थितत्वानि चित्तविक्षेपास्तेऽन्तराया । पातञ्जलदर्शनसमाधिपादे ३० सूत्रम् ॥ स्वप्न व्यक्तमैच्छताचित्तस्य अविरतिश्चित्तस्य विषयसप्रयोगात्मागर्ह । चलव्यभूमिकत्वं समाधिभूमेरलाम । चनवस्थितत्व लब्धाया भूमौ चित्तस्याप्रतिष्ठा । टीका । विक्षेपाभावोऽविक्षेपम् ।

(२) चत्वारि स्रत्युपस्थानानीति । कायवेदनाचित्तधर्माणां स्रत्युपस्थानानि चत्वारि ।

दाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन चत्वारः षड्विपादाः परिपूरयितव्याः षड्विपादाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन पञ्चेन्द्रियाणि परिपूरयितव्यानि इन्द्रियाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन पञ्चवल्लानि परिपूरयितव्यानि वलाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सप्तबोधङ्गानि परिपूरयितव्यानि बोधङ्गाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन आर्याष्टाङ्गमार्गः परिपूरयितव्यः मार्गाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन शून्यताममाधिः परिपूरयितव्यः शून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेनानिमित्तः समाधिः परिपूरयितव्यः आनिमित्ताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेनाऽप्रणिहितः परिपूरयितव्यः अप्रणिहिताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन चत्वारिध्याङ्गानि^(१) परिपूरयित-

(१) समापत्तित्रातिरूपधातुसुभावाणि चत्वारिध्यानानि कृतमथमं ध्यानवितर्कविचारः प्रीतिः सुखं चित्तैकाग्रतेति पञ्चाङ्गं । द्वितीयं ध्यानमात्मसम्पसादः प्रीतिः सुखं चित्तैकाग्रतेति चतुरङ्गं । तृतीयमुपेक्षा स्मृतिः सम्पन्नं सुखं चित्तैकाग्रतेति पञ्चाङ्गं । चतुर्थं ध्यानमुपेक्षापरिशुद्धिः स्मृतिरदुखासुखवेदना चित्तैकाग्रता चेत चतुरङ्गं । इत्यलसाहस्रीटीका ।

यानि ध्यानाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र-
 स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन चत्वार्य्यप्रमाणानि^(१) परिपूरयि-
 तयानि अप्रमाणाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शार-
 दतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन चतस्रः आरूप्यसमापत्तयः^(२)
 परिपूरयितव्याः आरूप्याऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
 शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन अष्टौ विमोक्षाः परि-
 पूरयितव्याः विमोक्षाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
 शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन नवाऽनुपूर्वविहार-
 समापत्तिः परिपूरयितव्याः अनुपूर्वविहाराऽनुपलब्धितामुपादाय ।
 प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन
 पञ्चाऽभिज्ञाः परिपूरयितव्याः अभिज्ञाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञा-

(१) “चत्वार्य्यप्रमाणानि” । करुणे सर्वथाऽधमस्वभावेषु सत्त्वेषु यथाक्रमं
 सुखदुःखसंयोगवियोगेच्छे मुदिता सम्यक्प्रतिपत्तिषु सत्त्वेषु सौमनस्य
 लक्षणं प्राप्नोति । उपेक्षा तु मित्रामित्रेभ्यनुनयप्रतिघविरहः ।
 इत्येतान्यप्रमाणसत्त्वालम्बनत्वादप्रमाणानि ॥ इत्यष्टसाहस्रीटीका ।

(२) अगन्तमाकाशमिति । अगन्तमिद्विज्ञानमिति नास्ति किञ्चनेति
 एतच्छान्तमेतत् प्रणीतं यदुत संज्ञानासंज्ञायतनमित्येवं मनसि-
 कारैर्यथाक्रममाकाशविज्ञानाकिञ्चन्यनैवसंज्ञानासंज्ञायतनाख्योऽवि-
 भावितरूपसंज्ञत्वेन रूपाभावादरूपाएवाख्या कायचित्तसमता-
 पादनाद्यतस समापत्तयः ॥ इत्यष्टसाहस्रीटीका ।

पातञ्जलदर्शनसमाधिपादे समापत्तिरन्यप्रकारादर्शिता । यथा
 ‘दीर्घवृत्तेरभिजातस्यैव मणेर्यद्दीर्घवृत्तग्राह्येषु तत्स्यतदङ्गनता-
 समापत्तिरिति ४१ सूत्रम् ।

पारमितायां शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नव-
संज्ञाभावयितव्या ध्यातकसंज्ञाभावयितव्या ध्यातकाऽनुपलब्धिता-
मुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन विपदाकसंज्ञाभावयितव्या विपदाकाऽनुपलब्धितामुपा-
दाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन विपूतिकसंज्ञाभावयितव्या विपूतिकाऽनुपलब्धितामुपादाय ।
प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
विलोहितसंज्ञाभावयितव्या विलोहिताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञा-
पारमितायां शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन विनी-
लकसंज्ञाभावयितव्या विनीलकाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-
मितायां शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन विखादितक-
संज्ञाभावयितव्या विखादितकाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-
मितायां शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन विचित्रक-
संज्ञाभावयितव्या विचित्रकाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमि-
तायां शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अस्थिसंज्ञाभाव-
यितव्या अस्थ्यनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदती-
पुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन विदग्धकसंज्ञाभावयितव्या
विदग्धकाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र
स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन आहारे प्रतिकूलसंज्ञाभावयितव्या
प्रतिकूलाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र
स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धाऽनुस्मृतिर्भावयितव्या बुद्धाऽनुप-
लब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधि-

सत्त्वेन महासत्त्वेन धर्माऽनुस्मृतिर्भावयितव्या धर्माऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सद्वाऽनुस्मृतिर्भावयितव्या सद्वाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन त्यागाऽनुस्मृतिर्भावयितव्या त्यागाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन देवताऽनुस्मृतिर्भावयितव्या देवताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन आनापानाऽनुस्मृतिर्भावयितव्या आनापानाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन उदेगाऽनुस्मृतिर्भावयितव्या उदेगाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन मरणाऽनुस्मृतिर्भावयितव्या मरणाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन कायगताऽनुस्मृतिर्भावयितव्या कायाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अनित्यसंज्ञाभावयितव्या अनित्याऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दुःखसंज्ञा भावयितव्या दुःखाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अनात्मसंज्ञाभावयितव्या अनात्माऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र

स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अशुभसंज्ञाभावयितव्या अशुभाऽनु-
पलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वल्लोकाऽनभिर^(१)तिमंज्ञाभावयितव्या अनभि-
रत्यनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अविद्यासंज्ञाभावयितव्या अविद्यामाऽनुप-
लब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन दुःखसंज्ञानं^{१)} भावयितव्यं दुःखाऽनुपलब्धितामुपादाय ।
प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
समुदयज्ञानं भावयितव्यं समुदयाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-

(१) ब्रह्मलोककटशौकारो वैराग्यस्य परो मतः ॥ पञ्चदशौ ।

(२) बुद्धानां सुगतो देवो विश्वश्च क्षणमङ्कुरम् ।

ध्याय्यैतन्नाख्यया तत्त्ववतुष्टयमिदं क्रमात् ॥

दुःखमायतनञ्चैव ततः समुदयो मतः ।

मार्गश्चेत्यस्य च ध्याख्या क्रमेण श्रूयतामतः ॥

दुःखं संसारिणः खान्धास्ते च पञ्चप्रकीर्त्तिताः ।

विज्ञानं वेदेना संज्ञा संस्कारो रूपमेव च ॥

पञ्चेन्द्रियाणि शब्दाद्या विषयाः पञ्च मानसम् ।

धर्मायतनमेतानि द्वादशायतनानि तु ॥

रागादीनां गणो यस्मात् समुदेति च्छणां हृदि ।

व्यात्मात्मीय स्वभावाख्यं स स्यात् समुदयः पुनः ॥

क्षणिकाः सर्वसंस्काराः इति या वासना स्थिरा ।

समार्ग इति विज्ञेयः स च मोक्षोऽभिधीयते ॥

सर्वदर्शनसंग्रहः ।

मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन निरोधज्ञानं भावयितव्यं निरोधाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन मार्गज्ञानं भावयितव्यं मार्गाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चयज्ञानं भावयितव्यं चयाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अनुत्पादज्ञानं भावयितव्यं अनुत्पादाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन धर्मज्ञानं भावयितव्यं धर्माऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अन्वयज्ञानं भावयितव्यं अन्वयाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन संवृत्ति^(१)ज्ञानं भावयितव्यं संवृत्यनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन परिचयज्ञानं भावयितव्यं परिचयाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन यथारुतज्ञानं^(२) भावयितव्यं यथारुताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन

(१) अविद्या ।

(२) शब्दार्थश्रवणानामितरेतराद्यासात्सङ्गरक्त्यविभागसंयमात् सर्वभूतरुतज्ञानं ॥ पातञ्जलदर्शनसमाधिपादे १७ सूत्रम् ।

सवितर्कः^(१) सविचारः^(२) समाधिः परिपूरयितव्यः वितर्कविचारा-
ऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा
बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन ^(३)अवितर्काऽविचारमात्रः समाधिः परि-
पूरयितव्यः अवितर्काऽविचाराऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-
मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेनाज्ञास्थामीती-
न्द्रियं परिपूरयितव्यं आज्ञास्थामीतीन्द्रियाऽनुपलब्धितामुपादाय ।

(१) तत्र शब्दार्थज्ञानविकल्पैः सङ्कीर्णा सवितर्का समापत्तिः ॥
पातञ्जलदर्शनसमाधिपादस्य ४२ सूत्रम् । अस्यायमर्थः । तत्र तासु-
समापत्तिषु मध्ये सवितर्कानामसमापत्तिरभिधीयते । साहि-
शब्दस्यार्थस्य ज्ञानस्य च विकल्पैर्विभक्तानामपि अविभक्तग्रहणैः
सङ्कीर्णा सम्मिश्रा परौक्षकैरन्वयव्यतिरेकाभ्यां विभक्त्यमाना
अन्य शब्दोऽन्योऽर्थोऽन्यजज्ञानमिति पर्यवस्यति । तत्र समापन्नस्य
योगिनो यो गवाद्यर्थः समाधिप्रज्ञायां समाकूटः तद्विकल्पानुविद्ध
उपावर्त्तते सा सङ्कीर्णा समापत्तिः सवितर्कानाम् । सा च
समापत्तिः समाधिरेव “ता एव सर्वज्ञः समाधि”रिति वक्ष्यमाण
सूत्रान्तरेण तथाभिधानात् ॥

(२) स्मृतिपरिशुद्धौ स्वरूपग्रन्थैवार्थनिर्भासा निर्वितर्का ॥ तथा
६३ सूत्रम् । या शब्दसङ्केतश्रुतानुमानज्ञानविकल्पस्मृतिपरिशुद्धौ
ग्राह्यस्वरूपोपरक्ताप्रज्ञा स्वमिव प्रज्ञारूपं ग्रहणात्मकं व्यक्ता-
पदार्थमात्रस्वरूपा ग्राह्यस्वरूपापन्नेव भवति सा निर्वितर्का समा-
पत्तिः । भाष्यं । शब्दसङ्केतश्च श्रुतज्ञानुमानश्च तेषां ज्ञानमेव
विकल्प्य तस्मात् स्मृतिः तस्याः परिशुद्धिरिति तट्टीका ॥

(३) एतदेव च सविचारानिविचारा च सूत्रविषयायाख्याता ॥ तथा

४४ सूत्रम् ।

प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाज्ञे-
 न्द्रियं परिपूरयितव्यं आज्ञेन्द्रियाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञा-
 पारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाज्ञातावि-
 न्द्रियं परिपूरयितव्यं आज्ञाताविन्द्रियानुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञा-
 पारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अभि-
 धायतनं परिपूरयितव्यमभिधायतनाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञा-
 पारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन कृत्स्नाय-
 तनं परिपूरयितव्यं कृत्स्नायतनाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-
 मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चत्वारिसंघह-
 वस्त्रानि परिपूरयितव्यानि वस्त्रानुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-
 मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन व्यवस्थानानि
 परिपूरयितव्यानि व्यवस्थानाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमि-
 तायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दशभूमयः
 परिपूरयितव्याः भूम्यनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
 शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दशचर्याः परिपूरयि-
 तव्याः चर्याऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदती-
 पुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दशचान्तयः परिपूरयितव्याः
 चान्त्यनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन विंशतिरध्यागयाः परिपूरयितव्याः अध्या-
 गयाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वज्ञज्ञानं परिपूरयितव्यं सर्वज्ञज्ञानाऽनुप-
 लब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधि-

सत्त्वेन महासत्त्वेन श्मथविषयज्ञानं^(१) परिपूरयितव्यं श्मथ*^१-
विषयज्ञानानुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शार-
दतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन तिस्रो^(२)ऽविद्याः परिपूरयि-
तव्याः अविद्याऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदती-
पुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चक्षुः प्रतिभम्बिदः परि-
पूरयितव्याः प्रतिभम्बिदाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चत्वारि वैशारद्यानि^(३)
परिपूरयितव्यानि वैशारद्याऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमि-
तायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अच्युताः पञ्चाऽ-
भिज्ञाः परिपूरयितव्याः अच्युताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-
मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन षट्पारमिताः

(१) प्रश्ननादिशब्दाबौद्धैर्दर्शनाद्यर्थे व्यवहृताः । अन्यैस्वसाधुपदत्वे-
नोक्ताः । यथाभामत्यां । यश्चतस्तावत् प्रश्नना तिष्ठना मिद्ध
योषधायसाधुप्रयोगः ॥ इति ।

(२) पातङ्गले घतस्रोऽविद्या उक्ता यथा । अनित्याशुचिदुभ्रानात्मसु
नित्यशुचिसुखात्मख्यातिरविद्या ॥ साधनपादे ५ सूत्रम् ।

(३) निर्विचारवैशारद्येऽध्यात्मप्रसादः । तथा समाधिपादे ४७ सूत्रम् ।
अशुद्धावरणमलापेतस्य प्रकाशात्मनो बुद्धिसत्त्वस्य रजस्तमोभ्या-
मनभिभूतः स्वच्छः स्थितिप्रवाहोवैशारद्यमिति भाष्यं । रजस्तमदो-
रुपचयोऽशुद्धिः सैवावरणलक्ष्णोमलस्तम्भादपेतस्य प्रकाशात्मनः
स्वप्रकाशस्वभावस्य बुद्धिसत्त्वस्य ॥ इति टीका ।

* श्मथ इति ख, ग, पाठः ।

† प्रतिभम्बिदनुपलब्धितामिति युक्तः पाठः ।

परिपूरयितव्याः षट्पारमिताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सप्तधनानि परिपूरयितव्यानि धनाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेनाऽष्टौ पुरुषवितर्काः परिपूरयितव्याः वितर्काऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन नवसत्त्ववासाः परिपूरयितव्याः सत्त्ववासाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन दशवलानि परिपूरयितव्यानि वलाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेनाऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः परिपूरयितव्याः आवेणिकबुद्धधर्माऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन महामैत्री^(१)-परिपूरयितव्या महामैत्र्यनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन महाकरुणापरिपूरयितव्या महाकरुणाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन महामुदितापरिपूरयितव्या महामुदिताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन महोपेक्षापरिपूरयितव्या महो-

(१) मैत्रीकरुणामुदितापेक्षायां सुखदुःखपुण्यापुण्यविषयानां भावना-
तश्चित्तप्रसादनम् ॥ तथा समाधिपादे ३३ सूत्रम् ।

तत्र सर्वप्राणेषु सुखसम्भोगापन्नेषु मैत्रीं भाषायत् । दुःखितेषु
करुणां पुण्यात्मकेषु मुदितां अपुण्यात्मकेषुपेक्षामिति भाष्यम् ॥

पेक्षाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्त्रिया
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वाऽऽकारवरोपेतं सर्वज्ञज्ञानमभिसम्बोद्धु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः ।
 मार्गाऽऽकारज्ञतां परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां योगः करणीयः । सर्वज्ञतां परिपूरयितुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः । सर्वसत्त्व-
 विचचरितज्ञानाऽऽकारतां परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः । सर्ववासनाऽनुसन्धि-
 क्षेणान् प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 योगः करणीयः । एवं हि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ।
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । बोधिसत्त्वान्यामं* शारदतीपुत्राव-
 क्रमां तु कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्थं । यावकभूमिप्रत्येकबुद्धभूमौ प्रज्ञातुकामेन ते च भूमौ अति-
 क्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं ।
 अवैवर्तिकभूमौ स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिचित्थं । षडभिज्ञतायां^(१) स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । सर्वसत्त्वचित्तचरित-
 विस्पन्दितानि ज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-

* एष पाठः ५ पुस्तके ।

† क्रयितु इति च पुस्तके पाठः ।

- (१) ऋद्धिर्दिव्यचक्षुर्दिव्यश्रोत्रं परचित्तज्ञानं पूर्वनिवासाऽनुसृतिरास-
 वक्ष्यज्ञानमिति षडभिज्ञा ॥ इत्यष्टमाहखौटीका ।

मितायां शिचित्यं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां ज्ञानमभिभवितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । धारणीमुखसमाधिमुखानि प्रतिलब्धुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्ध्यानिकानां कुलपुत्राणां कुलदुहितृणाञ्च दानं ददातां एकाऽनुमोदनासहगतेन चित्तोत्पादेन सर्वतत्कुशलमूलमभिभवितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्ध्यानिकानां कुलपुत्राणां कुलदुहितृणाञ्च शीलं रचतां एकाऽनुमोदनासहगतेन चित्तोत्पादेन सर्वतत्कुशलमूलमभिभवितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्ध्यानिकानां कुलपुत्राणां कुलदुहितृणाञ्च चान्तिं भावयतामेकाऽनुमोदनासहगतेन चित्तोत्पादेन सर्वतत्कुशलमूलमभिभवितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्ध्यानिकानां कुलपुत्राणां कुलदुहितृणाञ्च वीर्यमारभ्यतामेकाऽनुमोदनासहगतेन चित्तोत्पादेन सर्वतत्कुशलमूलमभिभवितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्ध्यानिकानां कुलपुत्राणां कुलदुहितृणाञ्च धानानि समापद्यतामेकाऽनुमोदनासहगतेन चित्तोत्पादेन सर्वतत्कुशलमूलमभिभवितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्ध्यानिकानां कुलपुत्राणां कुलदु-

हित्वाणञ्च^(१) प्रज्ञां भावयतामेकाऽनुमोदनासहगतेन चित्तोत्पादेन सर्व्वं तत्कुशलमूलमभिभवितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । सर्व्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां शीलममाधि-
 प्रज्ञाविमुक्तिज्ञानदर्शनमेकाऽनुमोदनासहगतेन चित्तोत्पादेनाऽभि-
 भवितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्वं । सर्व्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां ध्यानविमोक्षसमापत्तौ एकाऽनु-
 मोदनासहगतेन चित्तोत्पादेनाऽभिभवितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । अल्पं दानं दत्तः सर्व्व-
 सत्त्वेभ्यः उपायकौशलपरिनामनायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां कथ-
 मप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं भवेदिति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचित्वं । अल्पं शीलं रक्षतः सर्व्वसत्त्वेभ्यः उपाय-
 कौशलपरिनामनायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां कथमप्रमेयाऽसंख्येया-
 ऽपरिमाणं भवेदिति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्वं । अल्पं चान्तिं भावयतः सर्व्वसत्त्वेभ्यः उपायकौशलपरि-
 नामनायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां कथमप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं
 भवेदिति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
 अल्पं वीर्य्यमारभमानः सर्व्वसत्त्वेभ्यः उपायकौशलपरिनामनायोगेन
 सर्वाऽऽकारज्ञतायां कथमप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं भवेदिति बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । अल्पं ध्यानं समा-
 पद्यतः सर्व्वसत्त्वेभ्यः उपायकौशलपरिनामनायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञ-

(१) कुलपुत्रं कुलदुहितेति शब्दः पूजावचनः । स्त्रीपुरुषयोरुपादानं
 यगजोद्घृतमुष्कादीनामुधिगमनिशासञ्जापनाद्यं ॥

तायां कथमप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं भवेदिति प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्तव्यं । अन्त्यप्रज्ञां भावयतः सर्वसत्त्वेभ्यः उपायकौशलपरिनाम-
 नायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां कथमप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं भवे-
 दिति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दानपारमितायां स्यात्कामेन
 दानपारमितां परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शौलपारमितायां
 चरितुकामेन शौलपारमितां परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्तव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चान्ति-
 पारमितायां चरितुकामेन चान्तिपारमितां परिपूरयितुकामेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन वीर्यपारमितायां चरितुकामेन वीर्यपारमितां परि-
 पूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ध्यानपारमितायां चरितुकामेन ध्यानपार-
 मितां परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरितुकामेन
 प्रज्ञापारमितां परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन एवं चित्तमुत्पादयि-
 तव्यं । कथं मे सर्वज्ञातौ बुद्धविग्रहदर्शनं भवेत् । बुद्धसमन्वाहारो
 बुद्धानिरोधनं बुद्धपरिग्रहं भवेदिति प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धकायं परि-
 निष्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरपरं शार-

द्वितीयपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन द्वात्रिंशतो महापुरुषलक्षणाभि-
 प्रतिलभ्युक्त्वामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽशीतिमनुव्यञ्जनानि प्रतिलभ्युक्त्वामेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन सर्वत्र जातौ जातिस्मरतां प्रतिलभ्युक्त्वामेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिचित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महास-
 त्त्वेन बोधिचित्ताऽपरिप्रनाशतां* प्रतिलभ्युक्त्वामेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिचित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 सर्वबोधिसत्त्वचर्याऽसम्प्रमोषतां प्रतिलभ्युक्त्वामेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वपाप-
 मित्रपापसहायान् विवर्जितुक्त्वामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वबुद्ध बोधि-
 सत्त्वकल्याणमित्राण्यारागाद्यितुक्त्वामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वमारकायिका-
 देवताविज्ञातुक्त्वामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वाऽऽवरणीयानि विशोधयि-
 तुक्त्वामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वधर्माऽनावरणतां प्रतिलभ्युक्त्वामेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन बोधिसत्त्वकुलं परिनिष्पाद्यितुक्त्वामेन प्रज्ञापारमि-

* बोधिचित्तापरिप्रमाणाश्रयतामिति ख, घ पुस्तके पाठः । बोधिचित्तादि-
 प्रणाश्रयतामिति ग पुस्तके पाठः ।

तायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धकुलमारागयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चिरत्नवंशाऽनुपच्छेदाय स्थातुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन कुमारभूमिमनुप्राप्तुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धबोधिसत्त्वैरविरहितेन भवितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । [*पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बोधिसत्त्वभूमिमतिकमितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।] पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन क्षिप्रन्तथागतभूमिं परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन यैर्यैः कुशलमूलैर्यैर्यैराकारैराकाङ्क्षेत् सर्वबुद्धान् भगवतः सत्कर्तुं गृह्णकर्तुं मानयितुं पूजयितुं । तानि मे कुशलमूलानि तत्राकाराः समृध्येयुरिति प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वान् सन्तोषयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । [†पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वानामाज्ञाः परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।] पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वानामाज्ञाः परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । अन्नपानवस्तुयान-

* [ ] एतच्चिद्दयान्तर्वर्तीपाठः ख, ग, घ पुस्तकेषु नास्ति ।

† [ ] एतच्चिद्दयान्तर्गतपाठः क पुस्तके नास्ति ।

विभूषणपुष्पधूपचूर्णमाल्यविलेपनशयनाऽऽसनोपाश्रयखानप्रत्ययभेष-
ज्यपरिष्कारैः धनधान्याऽस्तङ्कारमणिमुक्तावैदूर्यग्रह्णशिलाप्रवालजात-
रूपरजतोद्यानराज्यादिभिः सर्वोपकरणोपभोगैः सर्वसत्वान् सन्त-
र्पयिष्यामीति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां योगः
करणौयः । पुनरपरं शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन धर्म-
धातुपरमालोके आकाशधातुपर्यवसाने सर्वसत्वान् महायाने
समादापयितुकामेन दानपारमितायां प्रतिष्ठापयितुकामेन शील-
पारमितायां प्रतिष्ठापयितुकामेन चान्तिपारमितायां प्रतिष्ठाप-
यितुकामेन वीर्यपारमितायां प्रतिष्ठापयितुकामेन ध्यानपारमि-
तायां प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां प्रतिष्ठापयितुकामेन
प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेनैकमपि कुशलचित्तोत्पादमद्यं कर्तुकामेन बोधि-
सत्त्वोपनियदनात् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन* प्रज्ञापारमितायां
शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ये
पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मीकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते
मे वर्षे भाषेरन्निति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिञ्चितव्यं । ये दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मीकोपमेषु लोक-
धातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्षे भाषेरन्निति बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । ये पश्चिमास्यान्दिशि गङ्गा-
नदीवाल्मीकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्षे भाषेरन्निति
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । ये उत्तर-

* बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनेति द्विः पाठ कथयुक्तके । ख, ग, यमुक्तके च ।

स्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे
 वर्णं भाषेरन्निति बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्व्यं । ये उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचित्व्यं । ये पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
 कोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति बोधि-
 सत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । ये दक्षिणपश्चिमा-
 यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं
 भाषेरन्निति बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं ।
 ये पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धा-
 भगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचित्व्यं । येऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
 लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति बोधिसत्त्वेन महा-
 मत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । ये उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदी-
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपर शारदतीपुत्र यानिपूर्वस्थां-
 दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचि-
 त्तोत्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिचित्व्यं । यानिदक्षिणस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि
 बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधि-
 मत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । यानिपश्चिमायां-
 दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तो-

त्यादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्वं । यान्युत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमानि बुद्धचे-
 चाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । यान्युत्तरपूर्वस्थांदिशि
 गङ्गानदीवाल्मुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनो-
 पसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्वं । यानि पूर्वदक्षिणस्थांदिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमानि बुद्ध-
 चेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । यानिदक्षिणपश्चिमायां-
 दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तो-
 त्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्वं । यानिपश्चिमोत्तरस्थांदिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमानि
 बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । यान्यधस्तादिशि
 गङ्गानदीवाल्मुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनो-
 पसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्वं । यान्युपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमानि बुद्धचेचाणि
 तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनोपसंक्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं गारदतीपुत्र
 यानि पूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमानि बुद्धचेचाणि तानि
 सर्वाण्येकस्वरघोषेण विज्ञापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । यानि दक्षिणस्थांदिशि गङ्गानदीवा-

लुकोपमानि बुद्धचेत्राणि तानि सर्वाण्येकस्वरघोषेण विज्ञापयितु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं ।
 यानिपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राणि तानि
 सर्वाण्येकस्वरघोषेण विज्ञापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । यान्युत्तरस्यांदिशि गङ्गानदीवालुको-
 पमानि बुद्धचेत्राणि तानि सर्वाण्येकस्वरघोषेण विज्ञापयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । यान्युत्तर-
 पूर्वस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राणि तानि सर्वाण्येक-
 स्वरघोषेण विज्ञापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिचित्त्यं । यानि पूर्वदक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोप-
 मानि बुद्धचेत्राणि तानि सर्वाण्येकस्वरघोषेण विज्ञापयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । यानिद-
 क्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राणि तानि
 सर्वाण्येकस्वरघोषेण विज्ञापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । यानिपश्चिमोत्तरस्यांदिशि गङ्गान-
 दीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राणि तानि सर्वाण्येकस्वरघोषेण विज्ञा-
 पयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्त्यं । यान्यधस्तादिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राणि तानि
 सर्वाण्येकस्वरघोषेण विज्ञापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । यान्युपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवालु-
 कोपमानि बुद्धचेत्राणि तानि सर्वाण्येकस्वरघोषेण विज्ञापयितुका-
 मेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । पुन-

रपरं गारदतीपुत्र बुद्धोत्पादाऽनुपच्छेदाय* स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं गारदतीपुत्र बोधिसत्त्वकुलरचितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं गारदतीपुत्र बुद्धवंशाऽनुपच्छेदायस्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं गारदतीपुत्र अध्यात्मशून्यतायां^(१) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । वहिर्द्धाशून्यतायां^(२) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतायां^(३) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । शून्यताशून्यतायां^(४) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । महा-

---

* बुद्धोत्पादाय स्यात्कामेन च पुस्तके पाठ ।

- (१) आध्यात्मिकाना चक्षुरादीनामकूटस्थविनाशिताम्यकृतिमुपादाया-
ध्यात्मशून्यता ॥
- (२) बाह्याना रूपादीना तथा प्रकृतिमुपादाय वहिर्द्धा शून्यता ॥
- (३) आध्यात्मिकवाङ्मनामायतनान्नाथाप्रकृतिमुपादायाध्यात्मवहिर्द्धा-
शून्यता ॥ तत्राध्यात्मिकमायतन यदिन्द्रियरूपं सगृहीतं । बाह्येषु
यदिष्यरूपं सगृहीतं । तज्जि आध्यात्मिकेषु चित्तनापात्तत्वाद्वाङ्म-
नेन्द्रियसंगृहीतत्वात् एतच्च शून्यतात्रयमधिसुक्लिषर्थाभूमौ ॥
- (४) सर्वधर्मीशून्यताया अध्यात्मादिशून्यताया व्यालम्बनज्ञानस्वभावाया
अपि शून्यत्वेन शून्यताशून्यता ॥

शून्यतायां^(१) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । परमार्थशून्यतायां^(२) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । संस्कृतशून्यतायां^(३) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । असंस्कृतशून्यतायां^(४) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । अत्यन्तशून्यतायां^(५) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । अनवरागशून्यतायां^(६) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां

(१) सर्वधर्मशून्यताज्ञानमत्र सर्वधर्मशून्यता तेन च शून्यताशून्या । तस्य ग्राहकविकल्प प्रहाणादियं प्रयोगमार्गदशाना दिशान्दिग्भिः शून्यत्वेन महाशून्यता तासा महासन्निवेशत्वादिय सर्वत्रगार्थेन(?) प्रथमाया भूमौ ॥

(२) परमस्य निर्वाणस्यार्थ रूपशून्यत्वेन परमार्थशून्यता तस्य विषययोगमात्रत्वादियमगार्थेन(?) द्वितीयाया भूमौ ॥

(३) संस्कृतस्य त्रैधातुकस्य कामादिधातुशून्यत्वेन संस्कृतशून्यता तस्यापरिनिष्पन्नस्वभावत्वेन श क्त(?) प्रतिपक्षत्वात् । इयं निष्पन्दाग्राह्यन(?) तृतीयाया ॥

(४) असंस्कृतस्यानुत्पादानिरोधानन्यथात्वस्य तेन शून्यत्वादसंस्कृतशून्यता । अनुत्पादादीनामुत्पादादिप्रतियोगिप्रक्षितिनिमित्ताभावात् । इयं निष्परिग्रहार्थेन चतुर्थ्या ॥

(५) अन्तस्थान्तेन शून्यत्वादतीतानान्तत्वेनात्यन्तता । अन्तोभागस्तत्रोच्छेदशाश्वतान्तयोर्मध्ये न तदस्ति किञ्चिद्दयेन तयोर्भागव्यवच्छेदनिमित्तत्वेन स्वभावो व्यवस्थाप्यते । इयं सन्तानामेदार्थेन पञ्चम्या ॥

(६) आदिमध्यपर्यवसानानां तै शून्यत्वेनानवरागशून्यता । आद्यादीना धर्मताऽनुस्यूतत्वेनात्यन्तिकत्वादियं त्रिंशोऽश्विषुश्चार्थेन षष्ठा ॥

शिक्षितव्यं । अनवकारशून्यतायां^(१) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । प्रकृतिशून्यतायां^(२) स्यात्-
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं ।
सर्वधर्मशून्यतायां^(३) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिक्षितव्यं । स्वलक्षणशून्यतायां^(४) स्यात्कामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । अनुपलम्भशून्य-
तायां^(५) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिक्षितव्यं । अभावशून्यतायां^(६) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन

(१) अक्षररूपोत्सर्गलक्षणस्य धकारस्य (?) विपर्ययेनानवकारस्तस्य तेन
शून्यत्वादनवकारशून्यता । अक्षररूपेः प्रक्रियारूपत्वेनानुत्सर्ग-
प्रज्ञप्तिनिमित्तत्वायोगादियमनानात्वार्थेन (?) मत्स्यां ॥

(२) सर्वार्थैरहताप्रकृतिस्तस्यास्तया शून्यत्वात् प्रकृतिशून्यता । तस्याः
संस्कृतासंस्कृतविकाराविकारानामत्तेः ॥

(३) धर्मस्य धर्मेषु शून्यत्वात् सर्वधर्मशून्यतासर्वधर्माणां संस्कृता-
संस्कृतराशोरितरेतरापेक्षत्वेन स्वभावापरिनिष्पत्त्वात् । एतच्च
शून्यतादयमहीनागधिकार्येन निर्विकल्पकक्षेत्रपरिशुद्धिविशितादया-
श्रयत्वेन चर्याफलभूमित्वात् प्रतिबोधपरिकर्मणाऽऽद्यम् ॥

(४) रूपादिलक्षणस्य रूपादेस्तल्लक्षणशून्यत्वात् लक्षणशून्यता लक्षण-
व्यवस्थानस्य सामान्यविशेषप्रज्ञप्तिमात्रत्वात् ॥

(५) अतीतादीनां धर्माणामतीतादिव्यध्वस्तितरेतरविपर्ययानुपलम्भ-
त्वेनाऽनुपलम्भशून्यता । अध्वनां भावप्रज्ञप्तिमात्रत्वात् । एतच्च
शून्यतादयं ज्ञानवशिताश्रयत्वेन तथैव नवम्या ॥

(६) अभावशून्यता । अभावस्यासंस्कृतस्य शून्यतादेस्तेन शून्यत्वादाभाव-
शून्यता ॥

प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । स्वभावशून्यतायां^(१) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापरमितायां शिचित्यं । अभावस्वभाव-शून्यतायां^(२) स्यात्कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं^(३) । पुनरपरं शारदतीपुत्रालम्बनामतेयमनन्तरहेतुप्रत्ययता* अवबोद्धुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्राकारलक्षणव्यवबोद्धुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं ।

* एष पाठः पुस्तकपञ्चके दृश्यते ।

(१) स्वभावशून्यता । स्वभावस्य शून्यतास्यस्यार्याणां ज्ञानेन दर्शनेन वाह्यतकत्वात्(?) स्वभावशून्यता । ज्ञानदर्शनस्य यथाभूतार्थद्योतकत्वात् ॥

(२) अत्राभावस्वभावशून्यता नास्तिसंयोगिकस्य धर्मस्य भावः प्रतीत्य-समुत्पन्नत्वादिति संयोगस्य तेन- शून्यत्वादभावस्वभावशून्यता सामग्रीमात्रं भाव इति ॥

भावस्य उपादानस्खन्धलक्षणस्य तेन शून्यत्वात् भावशून्यता । अस्तित्वेवेषा धर्माणां धर्मतेति परेषु कर्त्राशून्यत्वात् परभाव-शून्यता । शून्यताधिष्ठानो हि पुरुषस्यापारः केवलं विघाता-येति क्त्वा । एतच्च शून्यतात्रयं यथाक्रमं सवासनक्षेयावरण-प्रहाणाश्रयत्वेन सवासनक्षेयावरणप्रहाणाश्रयत्वेन स्वयं भूत्वाद्येन च बुद्धभूमौ वेदितव्यं । इत्यष्टसाहस्रोटीकाया विंशतिप्रकारा शून्यतायाख्याता अत्र तु मूले अष्टादशप्रकारा दृश्यन्ते ॥

पुनरपरं शारदतीपुत्र सर्वधर्माणां तथता अवबोद्धकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । अविद्यता अवबोद्धकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । अनन्यतथतामवबोद्धकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितार्थां शिचितव्यं । अविकारतथतामवबोद्धकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यथाचेत्तथतामवबोद्धकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वधर्माणां तथतामवबोद्धकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र सर्वधर्माणां भूतकोटिमवबोद्धकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र यावन्त्यस्त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ गङ्गानदीवालुकास्ताः सर्वांज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ महासमुद्रेष्वप्स्कन्धोनदीषु महानदीषु कुनदीषु सरस्तङ्गागेषु पल्लेषु तत्सर्वे शतधाभिन्नया वालागकोव्याऽभ्युत्क्षेप्तुकामेन च तन्निश्रियां* प्राणिनोविद्देठयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र यावांस्त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातावग्निस्कन्धः समर्ब्वएकज्यालौभूतोभवेत् । तद्यथापि नाम कन्पोद्वाहे वर्त्तमाने तमेकेनमुखवायुनानिर्वापचित-

* एष पाठः ५ पुस्तके । तदाश्रयानिति शुक्तं प्रतिभाति ।

कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्वं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ वातम-
 ण्डलाकाया इमं त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं विधुनुयुर्विरेयु-
 र्विभ्रंसयेयुः तद्यथापि नाम वुसमुष्टितां सर्वांमहाविचोभनावात-
 मण्डलीयकानां गुल्याः प्रान्तकेनसंच्छादयितुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्वं* । [†पुनरपरं शारदतीपुत्र
 यत्त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातानाकाशधातुस्तं सर्वमेकपर्यङ्केन-
 स्फुरितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्त्वं] पुनरपरं शारदतीपुत्र त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ
 सुमेरुचक्रवाङ्महाचक्रवाङ्गाः पर्वतवाजास्तान् सर्वांनेकवालेन वङ्गा-
 ऽभ्युत्क्षिप्याऽप्रमेयाऽसंख्येयान् लोकधातुन् समुत्क्षिपेयमिति
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्वं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र यावान् त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ वृद्ध-
 णगुल्मौषधिवनस्पतिसञ्चयोलोद्भृत्कर्करपाषाणपर्वतमहापृथिवीसंचयस्तं
 सर्वं परमाणुरजोयोगेन ज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचित्त्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र यावन्तः पूर्वस्था-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेयु लोकधातुपुं बुद्धाभगवन्तः सबोधि-
 सत्त्वपरिवाराः सश्रावकसंघास्तान् सर्वांनेकपिण्डपातेन प्रतिपाद-

* एष पाठः पुस्तकपक्षके ।

† [ ] एतच्छिष्टद्वयान्तर्गतपाठः क पुस्तके नास्ति ।

‡ अद्भ्युत्क्षिपेयमिति ग, घ, च पाठः ।

§ लोकधातुध्विति ख, ग, घ पाठः । बुद्धत्वेध्विति क, घ, पाठः ।

यितुकामेन एकपुष्येणैकमाल्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकवस्त्रेणै-
 काभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुकामेन गुरुकर्तु-
 कामेन मानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । यावन्तो दक्षिणस्यांदिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमेषु बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धाभगवन्तः स बोधिसत्त्वपरिवाराः
 सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्ये-
 णैकमाल्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैक-
 ध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुकामेन गुरुकर्तुकामेन मानयितुकामेन पूज-
 यितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं ।
 यावन्तः पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धा-
 भगवन्तः स बोधिसत्त्वपरिवाराः सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्ड-
 पातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्येणैकमाल्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैक-
 चूर्णेनैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुकामेन
 गुरुकर्तुकामेन मानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 मत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । यावन्त उत्तरस्यांदिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः स बोधिसत्त्वपरि-
 वाराः सश्रावकसंघास्तान् सर्वान् एकपिण्डपातेन प्रतिपादयितु-
 कामेनैकपुष्येणैकमाल्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकवस्त्रेणैकाभरणे-
 नैकच्छत्रेणैकपताकया सत्कर्तुकामेन गुरुकर्तुकामेन मानयितुकामेन
 पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं ।
 यावन्त उत्तरपूर्वस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 बुद्धाभगवन्तः स बोधिसत्त्वपरिवाराः सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेक-

पिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्येणैकमाख्येनैकविलेपनेनैकचूर्णे-
 नैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुकामेन गुरु-
 कर्तुकामेन मानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । यावन्तः पूर्वदक्षिणस्यांदिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः सबोधिसत्त्वपरिवाराः
 सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्ये-
 णैकमाख्येनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैक-
 पताकया सत्कर्तुकामेन गुरुकर्तुकामेनमानयितुकामेन पूजयितु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं ।
 यावन्तोदक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 बुद्धाभगवन्तः सबोधिसत्त्वपरिवाराः सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेक-
 पिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्येणैकमाख्येनैकविलेपनेनैकचूर्णे-
 नैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुकामेन गुरु-
 कर्तुकामेनमानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । यावन्तः पश्चिमोत्तरस्यांदिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः सबोधिसत्त्वपरिवाराः
 सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्ये-
 णैकमाख्येनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया
 सत्कर्तुकामेन गुरुकर्तुकामेन मानयितुकामेन पूजयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । यावन्तो-
 ऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः
 सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन

प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्पैकमाल्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैक-
 वस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुकामेन गुरुकर्तु-
 कामेगमानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । यावन्त उपरिष्ठादिशि गङ्गानदी-
 बालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः सर्वोधिसत्त्वपरिवाराः
 सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैक-
 पुष्पैकमाल्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छ-
 त्रेणैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुकामेन गुरुकर्तुकामेन मानयितुकामेन
 पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्त्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र पूर्वस्यांदिशि गङ्गानदीबालुकोपमेषु
 लोकधातुषु येसत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे^(१) प्रतिष्ठापयितुकामेन
 समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
 विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन श्रोत-श्रापत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सङ्गदागा-
 मिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन
 अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधी प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्व-
 ज्ञतार्या प्रतिष्ठापयितुकामेन* मार्गाऽऽकारज्ञतार्या प्रतिष्ठापयितु-

* एष पाठः क पुस्तके नास्ति ।

- (१) अनाश्रवं शीलं समाधिः प्रज्ञा च शीलस्कन्धः समाधिस्कन्धः
 प्रज्ञास्कन्धः । सर्वावरणप्रहायाद्विमुक्तिस्कन्धं विशिष्टज्ञानसाक्षा-
 त्करणं विमुक्तिज्ञानस्कन्धः ॥ इत्यष्टसाष्टसीटीका ।

ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषे निर्वाणधातौ प्रतिष्ठा-
 पयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 तथं । ये पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधिस्कन्धे
 प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिस्कन्धे
 प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
 श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सद्दगागामिफले प्रतिष्ठाप-
 यितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयि-
 तुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठाप-
 यितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वाऽऽकार-
 ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषे निर्वाणधातौ प्रतिष्ठाप-
 यितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितथं ।

ये दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधिस्कन्धे
 प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिस्कन्धे
 प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
 श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सद्दगागामिफले प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वज्ञतायां प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वाऽऽ-
 कारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषे निर्वाणधातौ
 प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां

श्रित्तयं । ये पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुषु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधि-
 स्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
 विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सहदा-
 गामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन
 अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन
 सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयि-
 तुकामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषु
 निर्वाणधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां श्रित्तयं । येऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
 लोकधातुषु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
 समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
 विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सहदा-
 गामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन
 अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्व-
 ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितु-
 कामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषु
 निर्वाणधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां श्रित्तयं । ये उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
 लोकधातुषु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन

कामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिग्रेषे
निर्वाणधातौ^(१) प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिचित्वं । ये दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-
मेपु लोकधातुपु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रति-
ष्ठापयितुकामेन श्रोत-श्रापत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सद्ददा-
गामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन
अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्व-
ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितु-
कामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिग्रेषे
निर्वाणधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिचित्वं । ये पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-
मेपु लोकधातुपु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितु-
कामेन समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठाप-
यितुकामेन विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शन-
स्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन श्रोत-श्रापत्तिफले प्रतिष्ठापयितु-
कामेन सद्ददागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रति-
ष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रति-

(१) न विद्यन्ते उपधयः स्कन्धाः सर्वरागादिप्रहायावशेषीभूतत्वेन
शेषा यस्मिन् । निर्वाण्यस्मिन् सर्वविकल्पाः इति निर्वाण्यं तत्तथा
तदेव धातुस्तदालम्बनभावेनार्याणां निष्पत्तेर्हेतुरतस्मिन्निति
योजनीयं । अष्टसाहस्रीटीका ।

ष्टापयितुकामेन सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकार-
 जतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितु-
 कामेन अनुपधिगेषे निर्वाणधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्वं । ये उत्तरस्था-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेपु लोकधातुपु सत्त्वाम्भान् सर्वान्
 शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
 प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
 विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन श्रोत-श्रापत्तिफले
 प्रतिष्ठापयितुकामेन सहदागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अना-
 गामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येक-
 बोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन
 मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषे निर्वाणधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्वं । ये उत्तर-
 पूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेपु लोकधातुपु सत्त्वाम्भान्
 सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठाप-
 यितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिस्कन्धे प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन श्रोत-
 श्रापत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सहदागामिफले प्रतिष्ठापयितु-
 कामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितु-
 कामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठाप-
 यितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वाऽऽकार-

समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
 विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रतिष्ठा-
 पयितुकामेन श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सहदागामि-
 फले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे
 प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वज्ञतायां
 प्रतिष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन
 सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगोषे* निर्वाण-
 धातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितां
 शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र यावन्तो दशदिग्लोकधातुपुं
 सत्त्वास्तान् सर्वाञ्छ्रावकप्रत्येकबुद्धयानेन च महायानेन च परि-
 निर्वाणयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां चरतादानं ददतैव शिञ्चितव्यं ॥

यदेवं दानं दत्त्वा महाफलं भवत्येवं दानं दत्त्वा चक्षिय महा-
 ग्रीक्षाकूलेषूपपद्यते । एवं दानं दत्त्वा ब्राह्मणमहाग्रीक्षाकूलेषूप-
 पद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं निश्राय चातुर्महाराजिकेषु
 देवेषूपपद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं निश्राय चायत्रिंशेषु
 देवेषूपपद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं निश्राय यामेषु
 देवेषूपपद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं निश्राय तुषितेषु

* परिनिर्वाणधातौ इति च पुस्तके पाठः ।

† दशदिग्शोषे सर्वलोकधातुष्विति ख, ग, घ, च पुस्तके पाठः ।

‡ महाशाल इति ख, ग, घ, च पुस्तकेषु पाठः ।

देवेषूपपद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दान निश्चाय निर्माण-
रतिषु देवेषूपपद्यते । एव दान दत्त्वा तदेवं दान निश्चाय पर-
निर्मितवशवर्त्तिषु देवेषूपपद्यते । एव दानं दत्त्वा तदेव दानं
निश्चाय प्रथम ध्यानं समापद्यते । एव दान दत्त्वा तदेवं दानं
निश्चाय द्वितीयं ध्यान समापद्यते । एव दान दत्त्वा तदेवं दानं
निश्चाय तृतीय ध्यानं समापद्यते । एवं दान दत्त्वा तदेव दानं
निश्चाय चतुर्थं ध्यानं समापद्यते । एव दान दत्त्वा तदेव दान
निश्चाय आकाशानन्यायतनसमापत्ति समापद्यते । एव दान दत्त्वा
तदेव दान निश्चायज्ञानानन्यायतनसमापत्ति समापद्यते । एव दानं
दत्त्वा तदेव दान निश्चाय आकिञ्चन्यायतनसमापत्ति समापद्यते ।
एव दान दत्त्वा तदेव दान निश्चाय नैवसज्जानासज्जायतन-
समापत्ति समापद्यते । एव दान दत्त्वा चत्वारिसृष्ट्युपस्थानान्युत्प-
द्यन्ते । एव दान दत्त्वा चत्वारि सम्यक्प्रहाणान्युत्पद्यन्ते । एव
दान दत्त्वा पञ्चेन्द्रियाण्युत्पद्यन्ते । एव दान दत्त्वा पञ्चवलान्युत्प-
द्यन्ते । एव दान दत्त्वा सप्तबोधद्धान्युत्पद्यन्ते । एव दान दत्त्वा
आर्याष्टाङ्गो मार्ग उत्पद्यते । एव दान दत्त्वाशून्यताऽऽनिमित्ता-
ऽप्रणिहितविमोक्षमुखान्युत्पद्यन्ते । एव दान दत्त्वा श्रोतश्रौतश्रौत-
फलमनुप्राप्यते । एव दान दत्त्वा सकृदागामिफलमनुप्राप्यते । एव
दान दत्त्वा अनागामिफलमनुप्राप्यते । एव दान दत्त्वा अर्हत्व-
मनुप्राप्यते । एव दान दत्त्वा प्रत्येकबोधिरनुप्राप्यते । एव दान
दत्त्वा अनुत्तरासम्यक्मन्बोधिरनुप्राप्यते । पुनरपर शारदंतीपुत्र
बोधिसत्त्वो महासत्त्व प्रज्ञापारमिताया चरन्जानात्येवमुपायकौश-

सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । [*पुनरपरं शार-
दतीपुत्र भागौयानां विशेषभागौयानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं ।] पुनरपरं
शारदतीपुत्र पृथग्जनधर्माणामार्यधर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । पुनरपरं शार-
दतीपुत्र शैलधर्माणामशैलधर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
श्रावकधर्माणां प्रत्येकबुद्धधर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वधर्माणां बुद्धधर्माणाञ्च पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
सर्वधर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां शिचित्थं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन अतीतानागतप्रत्युत्पन्नानां धर्माणां तथतामनुबोद्धुकामेन
प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन सर्वधर्माणामनुत्पादकोटिमनुप्राप्तुकामेन प्रज्ञापार-
मितायां शिचित्थं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन सर्वधर्माणां भूतकोटिं प्रतिबोद्धुकामेन प्रज्ञापारमितायां
शिचित्थं । पुनरपरं शारदतीपुत्र सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां पूर्व
गमेन भवितु कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिचित्थं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्व-

* एतच्चिद्वदयमध्यवर्तीपाठः क पुस्तके नास्ति ।

बुद्धानां भगवतामुपस्थायकेन भवितुकामेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्व-
 बुद्धानां भगवतामत्यन्तपरिचारकेण* भवितुकामेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन महा-
 परिवारेण भवितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेनातीतानागतप्रत्युत्पन्नानां
 बोधिसत्त्वपरिवाराणां प्रतिलब्धुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्वदाहृणां
 दक्षिणां परिशोधयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन दानेन च गृहीत-
 चित्तेन भवितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन दौःश्रौष्यचित्तपृथक्
 कर्तुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन व्यापादचित्तसुत्सृष्टुकामेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महामत्त्वेन कौशौद्यचित्तमनुत्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन विवे-
 पचित्तमनुत्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनर-
 परं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन दौष्प्रज्ञचित्तमनुत्पाद-
 यितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र

* मध्यन्तरपरिवारेण ग, घ पुस्तके पाठः ।

स्त्रेण दानं दत्तं दानपारमितां परिपूरयत्येवं दानं दत्तं शीलपारमितां परिपूरयत्येवं दान दत्तं चान्तिपारमितां परिपूरयत्येवं दानं दत्तं वीर्यपारमितां परिपूरयत्येवं दानं दत्तं ध्यानपारमितां परिपूरयत्येव दानं दत्तं प्रज्ञापारमितां परिपूरयति ।

अथायुष्मान् शारद्वतीपुत्रोभगवन्तमेतद्वोचत् । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दानं दत्ता दानपारमिता परिपूरिता भवति । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शीलं रक्षता शीलपारमिता परिपूरिता भवति । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चान्तिं भावयता चान्तिपारमिता परिपूरिता भवति । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन वीर्यमारभता वीर्यपारमिता परिपूरिता भवति । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ध्यान समापद्यता ध्यानपारमिता परिपूरिता भवति । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञां भावयता प्रज्ञापारमिता परिपूरिता भवति । भगवानाह । अनुपलम्भयोगेन शारद्वतीपुत्र दानस्य दायकस्य प्रतिग्राहकस्य चिमण्डलपरिशुद्ध्या दानपारमिता परिपूरिता भवति । आपत्त्यनापत्त्यध्यापत्तिसुपादाय शीलपारमिता परिपूरिता भवति । अचोभनतासुपादाय चान्तिपारमिता परिपूरिता भवति । कायचित्तवीर्याश्रंसनतासुपादाय वीर्यपारमिता परिपूरिता भवति । *अविक्षेपाऽसङ्करणतासुपादाय ध्यानपारमिता परिपूरिता भवति । सर्वधर्मप्रज्ञानताऽनुपलम्भयोगेन प्रज्ञापार-

* अविक्षेपाशरकता इति ख, ग, घ पुस्तके पाठ ।

† प्रज्ञानता इति ख, ग, घ पुस्तके पाठ ।

मिता परिपूरिता भवति । पुनरपरं शारदतीपुत्र श्रुतीतानागत-
 प्रत्युत्पन्नानां बुद्धानां भगवतां सर्व्वबुद्धगुणान् प्रज्ञातुकामेनाऽनुप्राप्तु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र संस्कृताऽसंस्कृतानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र साश्रवानाऽश्रवाणां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शार-
 दतीपुत्र कुशलाऽकुशलानां धर्माणां पारं गन्तु कामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
 लौकिकलोकोत्तराणां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
 रूप्यरूपिणां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र व्याकृताऽ-
 व्याकृतानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र नियताऽ-
 नियतानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र नैर्यानिकाऽ-
 नैर्यानिकानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र हात*-
 भागीयानां विशेषभागीयानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधि-

* ह्यानभागीयानामिति ग पुस्तके पाठः, भागीयानामिति ख, घ पुस्तके

• पाठः ।

बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वान् दानमये पुण्यक्रियावस्तुनिप्रति-
 ष्ठापयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शारद-
 तीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वाञ्छीलमये पुण्यक्रियावस्तु-
 नि प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वान् भावनामये 'पुण्य-
 क्रियावस्तुनिप्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वानैर्यापयम-
 हगते पुण्यक्रियावस्तुनिप्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शि-
 चित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वस-
 त्वान् सर्वापधिकसहगते पुण्यक्रियावस्तुनिप्रतिष्ठापयितुकामेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन सर्वाऽऽकारं पञ्चचक्षुषिनिष्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिचित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 यदुत्तमाऽऽत्मचक्षुर्निष्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं ।
 दिव्यं चक्षुर्निष्पादयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिचित्व्यं । प्रज्ञाचक्षुर्निष्पादयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । धर्मचक्षुर्निष्पादयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । बुद्धचक्षुर्नि-
 ष्पादयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शि-
 चित्व्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र ये पूर्वस्थादिशि गङ्गानदी-
 वालुकोपमेधु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् दिव्येनचक्षुषा-
 संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन यश्च बुद्धाभगवन्तोधर्मं भाषन्ते

तत्सर्वं दिव्येन ओत्रेण श्रोतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेत-
 सैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसहगतां
 बोधिसत्त्वचर्यां समनुस्मर्त्तुकामेन तेषां बुद्धानां भगवतामनेकविध-
 मृद्धिविकुर्वितुं* संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
 तायां* शिचितयं । ये दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेपु
 लोकधातुपु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुकामेन
 यञ्च बुद्धाभगवन्तोधर्मं भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन ओत्रेण श्रोतु-
 कामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषां
 बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसहगतां बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तुकामेन
 तेषां बुद्धानां भगवतामनेकविधमृद्धिविकुर्वितुं संद्रष्टुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितयं । ये पश्चिमायां-
 दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेपु लोकधातुपु बुद्धाभगवन्तस्तान्
 सर्वान् दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यञ्च ते बुद्धाभगवन्तोधर्मं
 भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन ओत्रेण श्रोतुकामेन तेषां बुद्धानां भगवतां
 चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसह-
 गतां बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतामनेक-
 विधमृद्धिविकुर्वितुं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचितयं । ये उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-
 मेपु लोकधातुपु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुका-
 मेन यञ्च ते बुद्धाभगवन्तोधर्मं भाषन्ते तत् सर्वं दिव्येन ओत्रेण

- * एष पाठः पञ्चसु पुस्तकेषु किन्तु कुत्रचित्स्थले विकुर्वितुमिति
 • कुत्रचित्, स्थले विकुर्वितमिति पाठोदृश्यते ।

श्रोतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन
 तेषां बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसहगतां बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्तु-
 कामेन तेषां बुद्धानां भगवतामनेकविधमृद्धिविकुर्वितुं संद्रष्टु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये
 उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभग-
 वन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यच्च ते बुद्धाभगवन्तो
 धर्मं भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन श्रोत्रेण श्रोतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां
 भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां
 पूर्वयोगसहगतां बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां
 भगवतामनेकविधमृद्धिविकुर्वितुं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान्
 दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यच्च ते बुद्धाभगवन्तो धर्मं भाषन्ते
 तत्सर्वं दिव्येन श्रोत्रेण श्रोतुकामेन तेषां बुद्धानां भगवतां
 चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोग-
 सहगतां बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवता-
 मनेकविधमृद्धिविकुर्वितुं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन
 चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यच्च ते बुद्धाभगवन्तो धर्मं भाषन्ते तत्सर्वं
 दिव्येन श्रोत्रेण श्रोतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतसैव
 चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसहगतां

बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतामनेकविध-
मृद्धिविकुर्वितं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां शिचित्त्यं । ये पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुको-
पमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा
संद्रष्टुकामेन यञ्चते बुद्धाभगवन्तोर्ध्वं भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन
श्रोत्रेण श्रोतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातु-
कामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसहगतां बोधिसत्त्वचर्या-
मनुस्मर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतामनेकविधमृद्धिविकुर्वितं
संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं ।
येऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त-
स्तान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यञ्चते बुद्धाभगवन्तो
र्ध्वं भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन श्रोत्रेण श्रोतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां
भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां
पूर्वयोगसहगतां बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां
भगवतामनेकविधमृद्धिविकुर्वितं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । ये उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गा-
नदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन
चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यञ्चते बुद्धाभगवन्तोर्ध्वं भाषन्ते तत्सर्वं
दिव्येन श्रोत्रेण श्रोतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतसैव
चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसहगतां
बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतामनेकविध-
मृद्धिविकुर्वितं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-

तायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन
 यन्ते बुद्धाभगवन्तो धर्मं भाषन्ते समन्ताद्दशसु दिक्षु सर्वलोकधातुषु
 धर्मं भाषन्ते तत्सर्वं श्रुत्वा नाच्छेदेन स्मृतिवलाधानेन सन्धारयितु-
 कामेन यावदनुत्तरां समृक्कसम्योधिमभिसम्बुद्धः एतस्मिन्नन्तरे
 सर्वमप्रणाशयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेनाऽतीताऽनागतप्रत्युत्पन्नानां भग-
 वतां बुद्धानां बुद्धचेत्राणि च बुद्धचेत्रपरिशुद्धिश्च* । द्रष्टुकामेन
 परिनिष्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र यत्किञ्चित्तयागतैर्भाषितं सूत्रं गेयं व्याकरणं
 गायोदाननिदानत्यक्तकजातकवैपुल्याऽद्भूतधर्मायच्छ्रावकैर्न श्रुतं तत्सर्वं
 श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन
 पर्यवाप्तुकामेन तथता प्रतिपत्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण
 सम्यकाशयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र यत्किञ्चित् पूर्वस्यान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सर्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते
 भाषिष्यन्ते तत्सर्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन
 वाचयितुकामेन पर्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्यकाशयितु-
 कामेन तथलाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचितव्यं । यत्किञ्चिद्दक्षिणस्यान्दिशि सर्वबुद्धै-
 र्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतु-
 कामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च

* परिशुद्धीश्च इति ख, ग, घ, च पुस्तकेषु पाठः ।

3412

विस्तरेण सम्प्रकाशयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । यत्किञ्चित्पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेयु लोकधातुषु सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्य्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्प्रकाशयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । यत्किञ्चिदुत्तरस्यान्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्य्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्प्रकाशयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । यत्किञ्चिदुत्तरपूर्व्वस्यान्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्य्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्प्रकाशयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । यत्किञ्चित् पूर्व्वदक्षिणस्यान्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्य्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्प्रकाशयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्थं । यत्किञ्चिद्दक्षिणपश्चिमायान्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गहीतुकामेन धारयितुकामेन

वाचयितुकामेन पर्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्यक्काशयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । यत्किञ्चित् पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्यक्काशयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । यत्किञ्चिदधस्ताद्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्यक्काशयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । यत्किञ्चिदुपरिष्ठाद्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्यक्काशयितुकामेन तत्र च तथत्वाय प्रतिपत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र्याः पूर्व्वस्यान्दिशि - गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्राश्रघाश्रघस्फुटायत्रेमौ सूर्याचन्द्रमभावेवं महर्द्धिकावेवं महेशाख्यावेवं महानुभावौ न भासतोन तपतोन विरोचतस्ताः सर्वा अवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । याः दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्राश्रघाश्रघस्फुटायत्रेमौ

सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेशाख्यावेवं महानुभावौ न
भासतोन तपतोन विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । याः पश्चि-
मायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेपु लोकधातुपु अन्धकारतमिस्रा-
श्रघाश्रघस्फुटायत्रेमौ सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेश-
शाख्यावेवं महानुभावौ न भासतोन तपतोन विरोचतस्ताः
सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिचित्यं । याः उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेपु लोक-
धातुपु अन्धकारतमिस्राश्रघाश्रघस्फुटायत्रेमौ सूर्याचन्द्रमसा-
वेवं महर्द्धिकावेवं महेशाख्यावेवं महानुभावौ न भासतोन
तपतोन विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । याः उत्तरपूर्वस्यांदिशि
गङ्गानदीवालुकोपमेपु लोकधातुपु अन्धकारतमिस्राश्रघाश्रघस्फुटा-
यत्रेमौ सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेशाख्यावेवं महानुभावौ
न भासतोन तपतोन विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । याः पूर्वदक्षिण-
स्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेपु लोकधातुपु अन्धकारतमिस्रा-
श्रघाश्रघस्फुटायत्रेमौ सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेशा-
ख्यावेवं महानुभावौ न भासतोन तपतोन विरोचतस्ताः सर्वा-
श्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिचित्यं । याः दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेपु
लोकधातुपु अन्धकारतमिस्राश्रघाश्रघस्फुटायत्रेमौ सूर्याचन्द्रम-

सावेवं महर्द्धिकावेवं महेशाख्यावेवं महानुभावौ न भासतो-
 न तपतो न विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्यं । याः पश्चिमोत्तरस्या-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्रा-
 अघाअघस्फुटायत्रेमौ सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेश-
 शाख्यावेवं महानुभावौ न भासतो न तपतो न विरोचतस्ताः
 सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चित्यं । याअधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 अन्धकारतमिस्राअघाअघस्फुटायत्रेमौ सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धि-
 कावेवं महेशाख्यावेवं महानुभावौ न भासतो न तपतो न
 विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्यं । याउपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदी-
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु अन्धकारतमिस्राअघाअघस्फुटायत्रेमौ
 सूर्याचन्द्रमसावेवं महर्द्धिकावेवं महेशाख्यावेवं महानुभावौ
 न भासतो न तपतो न विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र यावन्तः पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोक-
 धातवोयत्र न बुद्धशब्दं न धर्माशब्दं न सहशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति
 तत्र लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसहशब्दान् श्रावयितु-
 कामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन

* च पुस्तके एवं महेशाख्यावित्यतः प्रागपि एवं महानुभावाविति
 पाठः सर्वत्र दृश्यते ।

प्रज्ञापारमितायां शिचित्तयं । यावन्तः शारदतीपुत्रे दक्षिणस्या-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न
 धर्मशब्दं न महशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान्
 सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्ममहशब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्तयं । यावन्तः शारदतीपुत्रे पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-
 मालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न महशब्दं सत्त्वाः
 शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्ममहशब्दान् आव-
 यितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्तयं । यावन्तः शारदतीपुत्रे उत्तरस्या-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न
 धर्मशब्दं न महशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान्
 सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्ममहशब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्तयं । यावन्तः शारदतीपुत्रे उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
 कोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न महशब्दं
 सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्ममह-
 शब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तयं । यावन्तः शार-
 दतीपुत्रे पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवो-
 यत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न महशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र
 लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्ममहशब्दान् आवयितुकामेन

सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां शिचित्त्यं । यावन्तः शारदतीपुत्र दक्षिणपश्चिमाया-
न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न
धर्मशब्दं न सहशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान्
सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसहशब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रति-
ष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
तत्थं । यावन्तः शारदतीपुत्र पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सहशब्दं
सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसह-
शब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । यावन्तः शार-
दतीपुत्राऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोयत्र न
बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सहशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु
तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसहशब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ
प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिचित्त्यं । यावन्तः शारदतीपुत्रोपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सहशब्दं
सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसह-
शब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । पुनरपरं शार-
दतीपुत्र ये पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुस्व-
न्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाच्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः श्रोत्रेण

शब्दान् श्रोष्यन्त्युन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलस्यन्ते नग्नाश्वीवराणि प्रतिलस्यन्ते चुधितपिपासिताश्रन्नपानं प्रतिलस्यन्ते ग्लानाव्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽवरोधगतायथाकामं गमिष्यन्ति* ममर्द्धा ममाऽनुभावेनेति तेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तयं । ये शारदतीपुत्र दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-
 मेषु लोकधातुष्वन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाच्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति
 बधिराः श्रोत्रेण शब्दान् श्रोष्यन्ति उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलस्यन्ते
 नग्नाश्वीवराणि प्रतिलस्यन्ते चुधितपिपासिताश्रन्नपानं प्रतिल-
 स्यन्ते ग्लानाव्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽवरोधगतायथाकामं
 गमिष्यन्ति ममर्द्धा ममाऽनुभावेनेति तेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्तयं । ये शारदतीपुत्र पश्चिमायान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुष्वन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाच्चक्षुषा
 रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः श्रोत्रेण शब्दान् श्रोष्यन्ति उन्मत्ताः
 स्मृतिं प्रतिलस्यन्ते नग्नाश्वीवराणि प्रतिलस्यन्ते चुधितपिपासिता-
 श्रन्नपानं प्रतिलस्यन्ते ग्लानाव्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽवरोध-
 गतायथाकामं गमिष्यन्ति ममर्द्धा ममाऽनुभावेनेति तेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तयं । ये शारदतीपुत्रो-
 त्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुष्वन्धाः सत्त्वास्ते
 ममाऽनुभावाच्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः श्रोत्रेण शब्दं श्रोष्यन्ति
 उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलस्यन्ते नग्नाश्वीवराणि प्रतिलस्यन्ते चुधित-

* यथाकामंगमामविष्यन्ति इति ख, ग, घ, च पुस्तकेषु पाठः एवं परत्र ।

पिपासिताश्रन्नपानं । प्रतिलप्यन्ते ग्लानाः व्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते
 बन्धनाऽवरोधगतायथाकामंगमाभविष्यन्ति । ममर्द्धा । ममाऽऽतु-
 भावेनेति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां । शिचित्तव्यं ॥
 ये । शारदतीपुत्रोत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुखन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽऽतुभावाच्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः
 श्रोत्रेण शब्दं श्रोष्यन्ति । उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलप्यन्ते । नग्नाश्चीव-
 राणि प्रतिलप्यन्ते क्षुधितपिपासिताश्रन्नपानं प्रतिलप्यन्ते ग्लाना-
 व्याधिभ्यः । ॥ प्रतिमोक्ष्यन्ते ॥ बन्धनाऽवरोधगतायथाकामंगमाभवि-
 ष्यन्ति । ममर्द्धा । ममाऽऽतुभावेनेति । बोधिसत्त्वेन । महासत्त्वेन । प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचित्तव्यं । ये । शारदतीपुत्र पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुखन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽऽतुभावाच्चक्षुषा
 रूपाणि द्रक्ष्यन्ति । बधिराः श्रोत्रेण । शब्दान् श्रोष्यन्ति । उन्मत्ताः
 स्मृतिं प्रतिलप्यन्ते नग्नाश्चीवराणि प्रतिलप्यन्ते क्षुधितपिपासिता-
 श्रन्नपानं प्रतिलप्यन्ते ग्लानाः व्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते । बन्धनाऽ-
 वरोधगतायथाकामंगमाभविष्यन्ति । ममर्द्धा । ममाऽऽतुभावेनेति
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । ये शार-
 दतीपुत्रः दक्षिणपश्चिमायान्दिशि । गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुखन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽऽतुभावाच्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति । बधिराः
 श्रोत्रेण शब्दं श्रोष्यन्ति । उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलप्यन्ते । नग्नाश्चीव-
 राणि प्रतिलप्यन्ते । क्षुधितपिपासिताश्रन्नपानं प्रतिलप्यन्ते । ग्लानाः
 व्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽवरोधगतायथाकामंगमाभवि-
 ष्यन्ति ममर्द्धा ममाऽऽतुभावेनेति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-

पारमितायां, शिचित्तयं । ये शारदतीपुत्र पश्चिमोत्तरस्थान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुष्वन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावा-
 च्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः, श्रोत्रेण शब्दं श्रोथ्यन्ति उन्मत्ताः
 स्मृतिं प्रतिलक्ष्यन्ते नग्नाश्चीवराणि प्रतिलक्ष्यन्ते चुधितपिपासिता-
 श्रन्नपानं प्रतिलक्ष्यन्ते ग्लानाः, व्याधिभ्यः परिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽव-
 रोधगतायथाकामंगमाभविष्यन्ति ममर्द्धाः । ममाऽनुभावेनेति
 बोधिसत्त्वेन, महासत्त्वेन-प्रज्ञापारमितायां, शिचित्तयं । ये शार-
 दतीपुत्राऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुष्वन्धाः
 सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाच्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति, बधिराः श्रोत्रेण
 शब्दं, श्रोथ्यन्ति उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलक्ष्यन्ते नग्नाश्चीवराणि प्रति-
 लक्ष्यन्ते, चुधितपिपासिताश्रन्नपानं प्रतिलक्ष्यन्ते ग्लानाः, व्याधिभ्यः
 परिमोक्ष्यन्ते, बन्धनाऽवरोधगतायथाकामं गमिष्यन्ति ममर्द्धा
 ममाऽनुभावेनेति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन, प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्तयं । ये शारदतीपुत्रोपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुष्वन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाच्चक्षुषा, रूपाणि, द्रक्ष्यन्ति,
 बधिराः, श्रोत्रेण शब्दं श्रोथ्यन्ति, उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलक्ष्यन्ते,
 नग्नाश्चीवराणि प्रतिलक्ष्यन्ते, चुधितपिपासिताश्रन्नपानं-प्रति-
 लक्ष्यन्ते, ग्लानाव्याधिभ्यः परिमोक्ष्यन्ते* बन्धनाऽवरोधगतायथा-
 कामंगमाभविष्यन्ति, । ममर्द्धा ममाऽनुभावेनेति-। बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन, प्रज्ञापारमितायां-शिचित्तयं । 'किमिति ये तत्र

केषु स्थलेषु प्रतिमोक्ष्यन्ते इति केषु च स्थलेषु परिमोक्ष्यन्ते
 इति पाठ सर्वत्रैव पुस्तकेषु दृश्यते ।

समन्ताद्दशसु दिक्षु एकैकस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
धातुषु अचणाऽपायगताः सत्त्वाः नैरयिकाः तैर्यग्योनिकावा
यामलौकिकावा ते ममाऽनुभावात्तत्तत्पुत्रत्वामानुष्यमात्मभावं
प्रतिलक्ष्यन्ते सर्वांश्चतान् सत्त्वाञ्छीले प्रतिष्ठापयितुकामेन, समाधौ
प्रतिष्ठापयितुकामेन, प्रज्ञायां प्रतिष्ठापयितुकामेन, विमुक्तौ प्रति-
ष्ठापयितुकामेन, विमुक्तिज्ञानदर्शने प्रतिष्ठापयितुकामेन, श्रोत-
श्रापत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सद्ददागामिफले प्रतिष्ठापयितु-
कामेन, अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितु-
कामेन, प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन, सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठाप-
यितुकामेन, मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन, सर्वाकार-
ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन, अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ प्रति-
ष्ठापयितुकामेन, बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापरमितायां
शिक्षितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन तथा-
गतेर्यापयं शिक्षितुकामेन, तथागतचर्याचारित्रविशुद्धं तथागतस्य
ज्ञानपूर्वङ्गमकायकर्मवाक्कर्ममनस्कर्मपरिशुद्धिं शिक्षितुकामेन प्रज्ञा-
परमितायां शिक्षितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापरमितायां चरतैवमुपपरीक्षितव्यं । किमित्यहं
महानागाऽवलोकितमवलोक्य सत्त्वेभ्योऽक्षुषधर्मं देशयेयं । किमि-
त्यहमतो* सिद्धविक्रमभितेन विक्रमभयेयं । किमित्यहममोघविक्रा-
मितेन† विक्रामयेयं । किमित्यहं चतुरङ्गुलमात्रेण महापृथिवीं

* अयमेव पाठः पुस्तकपत्रके ।

† विक्रामितया इति च पुस्तके पाठः ।

पद्मामसृशन् गच्छेयं । किमित्यहं महस्रपचेपु पद्मेपु पादतले
निःक्षिपन् पादतलसन्निश्रितान् प्राणिनोऽविहेठेयं । किमित्यहं
सहस्रारचक्राभ्यां पादतलाभ्यां महापृथिवीं विचित्रयन् गच्छेयं ।
किमित्यहं चक्रप्रमाणमात्रं महापृथिव्याः परिवर्त्तयं क्रमेयं ।
किमित्यहं सर्वां पृथिवीमनुचक्रममाणः पृथिवीरजसानाऽनुक्षि-
पेयं । किमित्यहमेकं वा योजनं द्वे वा त्रीणि वा चत्वारि वा
पञ्च वा दश वा विंशतं वा त्रिंशतं वा योजनशतं वा योजन-
सहस्रं वा योजनशतसहस्रं वा योजनकोटीं वा योजनकोटीशतं वा
योजनकोटीसहस्रं वा योजनकोटीशतसहस्रं वा यावद्प्रेमयाणि वा
असंख्येयानि वा अचिन्त्यानि वा अतुल्यानि वा अनन्तानि वा अप-
र्यन्तानि वा अभाष्याणि वा अनभिलाष्यानि अनभिलाष्यानभि-
लाष्यानि वा बुद्धचेवाण्यनुविचरता*ऽनुचङ्गम्यमाणस्य न कायफला
मे वित्तमिति प्रज्ञापारमितायां शिचित्तयं । पुनरपरं शारदती-
पुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं व्युप-
परीक्षितयं । किमित्यहमधस्तात् कतमत्तरयोः† सहस्राराभ्यां
चक्राभ्यां रश्मिकोटीनियुतशतसहस्राणि प्रासुञ्चन् सर्वांऽवणाऽपाय-
दुःखानि प्रशमय्य सर्वसत्त्वान् सुखितान् कुर्यामिति प्रज्ञापारमि-
तायां शिचित्तयं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां चरतैवं व्युपपरीक्षितयं । किमित्यहं चातुर्महा-

* विचरता इति पञ्चसुपुस्तकेषु पाठः विचरत इति पाठोऽमुक्तः ।

† मल मे इति पाठः पञ्चसुपुस्तकेषु दृश्यते फलं मे इति युक्तं प्रतिभाति ।

‡ क्रमतलयोरिति ख, ग, घ, च पुस्तकेषु पाठः ।

राजकायिकदेवैः चायस्त्रिंशैर्यामैस्तुपितैर्निर्माणरतिभिः प्रनिर्मि-
 तवशवर्त्तिभिः ब्रह्मकायिकैर्ब्रह्मपुरोहितैर्ब्रह्मपार्षदैर्महाब्रह्मभिराभैः
 परीताभैरप्रमाणभैराभास्वरैः शुभैः परीत्तशुभैः॥ अप्रमाणशुभैः
 शुभकृत्स्नैर्दृष्टैः परीत्तदृष्टैरप्रमाणदृष्टैर्दृष्टफलेः अदृष्टैः अतपैः
 सुदृष्टैः सुदर्शनैः अकनिष्ठैः अनेकदेवकोटीनियुतशतसहस्रैः परि-
 हृतः पुरस्कृतो बोधिमण्डलांमुपसंक्रम्ययामीति प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्त्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां चरतैवं व्युपपरीचित्यं । किमिति ते बोधिदृक्षतस्ते^(१)
 निषीदतः चातुर्महाराजकायिकादेवास्त्रयं त्रिंशादेवाः तुषितादेवाः
 निर्माणरतयोदेवाः परनिर्मितवशवर्त्तिनोदेवाः ब्रह्मकायिकादेवाः
 ब्रह्मपुरोहितोदेवाः ब्रह्मपार्षद्यादेवाः महाब्रह्मणोदेवाः परी-
 ताभादेवाः आभास्वरादेवाः शुभादेवाः परीत्तशुभादेवाः अप्र-
 माणशुभादेवाः शुभकृत्स्नादेवाः दृष्टादेवाः दृष्टफलादेवाः अदृष्टा-
 देवाः अतपादेवाः सुदृष्टादेवाः सुदर्शनादेवाः अकनिष्ठादेवाः
 दुष्प्रसंस्तरं कुयुरिति प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं
 व्युपपरीचित्यं । किमित्यहं बोधिमण्डलनिषलः पाणिनालक्षण-
 समलङ्कृतेन महापृथिवीं पराहृत्य सपरिवारं क्षण्येन्धुन्नमुचिं

* परीत्तामैरिति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

† बोधिमण्डादद्गुममूलमिति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

‡ उपसंक्रमेयमिति च पुस्तके पाठः ।

(१) बोधिदुमन्धलदलः पिप्पल कुञ्जरश्चनः चान्त्ये इत्यमरः ।

पराजयेयमिति प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं शारद्वती-
 पुत्र बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं व्युपपत्ती-
 चित्यं । किमिति मेऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिमम्बुद्धस्य गच्छत-
 स्लिष्ठतोनिषीदतोनिषण्य ग्रयानस्य पृथिवीप्रदेशोवज्जमः-
 मन्तिष्ठैति तेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं शार-
 द्वतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैव^(१) व्युप-
 पत्तीचित्यं । किमित्यहं यत्रैव दिवसेऽभिनिष्क्रामेयं तत्रैव दिवसे
 मपरिपत्कं कृष्णबन्धुं जित्वा अनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिमम्बुध्येयं,
 अभिमम्बुध तत्रैव दिवसे धर्मचक्रं प्रवर्त्तयेयं । प्रवर्त्ततश्चाऽप्रमेया-
 ऽसंख्येयानां विरजोविगतमलं धर्मेषु धर्मचक्षुर्विशुद्ध*मप्रमेयाऽसंख्ये-
 यानां सत्त्वानामनुपायाऽऽश्रवेभ्यश्चित्तानि विमुच्येरन । अप्रमेयाऽसं-
 ख्येयाः सत्त्वाः श्रवैवर्त्तिकाभवेयुरनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधाविति तेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं शारद्वतीपुत्र बोधिमत्त्वेन
 महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं व्युपपत्तीचित्यं । किमिति-
 मेऽनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिमम्बुद्धस्याऽप्रमेयाऽसंख्येयश्रावकसंघोभ-
 वेदेकधर्मदेगनयाचाऽप्रमेयाऽसंख्येयाएकासनिकाअर्हन्तोभवेयुर्बोधि-
 मत्त्वाथ महामत्त्वाथ श्रवैवर्त्तिकाभवेयुरनुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ
 अप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणञ्च बोधिसत्त्वसंघोभवेदमितं नायुप्रमाणं

* विशुद्धोद इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

(१) चरता भावयता सर्वैर्गत्यर्था बोधार्थाः ।

अमिताप्रभा सम्यग्भवेदिति प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं चित्तमुत्पादयित्यं । किमितिमेऽनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिषम्बुद्धस्य तत्र बुद्धचेत्रे रागद्वेषमोहशब्दोऽपि न भवेदिति प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं चित्तमुत्पादयित्यं । किमितिमेऽनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिषम्बुद्धस्य तत्र बुद्धचेत्रे सर्वसत्त्वाएवं रूपया प्रज्ञया समन्वागताभवेयुर्यदेवं जानौरन् साधुदानं साधुदमं साधु ब्रह्मचर्यं साधुविहिंसा सर्वप्राणिभूतेष्विति प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्यं । पुनरपर शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं चित्तमुत्पादयित्यं । किमितिमेपरिनिर्वृतस्य सद्ब्रह्माऽन्तर्द्धानशब्दोऽपि न भवेदिति प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं चित्तमुत्पादयित्यं । किमितिमे महश्रवणमात्रेण नामधेयस्य गङ्गानदीवालुकोपमेपु लोकधातुषु सत्त्वानियताभवेयुरनुत्तरायां सम्यक् सम्बोधाविति प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्यं । यस्मिन् शारदतीपुत्र समये बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्निमान् गुणानुत्पादयति तस्मिन् समये आत्तमनस्काभवन्ति चत्वारोमहाराजावयमत्र चत्वारिपात्राणि प्रतिष्ठापयिष्यामोथानि पौर्व्विकेर्महाराजैः पौर्व्विकेषु तथागतेषु प्रतिष्ठापितानि । आत्तमनस्काभवन्ति चायस्त्रिंशादेवाः आत्तमनस्काभवन्ति यामादेवाः आत्तमनस्काभवन्ति तुषितादेवा आत्तमनस्काभवन्तिनिर्म्माणरर्तथोदेवाः आत्त-

मनस्काभवन्ति परनिर्भितवशवर्त्तिनोदेवाः [आत्तमनस्का भवन्ति]*
वयमप्यस्य उपस्थापनपरिचर्याकर्म्मकरिष्यामः एवमासुराः कायाः†
परिहास्यन्ते दिव्याः कायाश्रभिवर्द्धन्ते आत्तमनस्काभवन्ति ब्रह्म-
कायिकादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति ब्रह्मपुरोहितादेवाश्चात्तमनस्काभ-
वन्ति † ब्रह्मपार्षद्यादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति मह्यब्रह्मणोदेवाश्चात्तम-
नस्काभवन्ति परीत्ताभादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति अप्रमाणाभादेवा-
श्चात्तमनस्काभवन्ति आभास्वरादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति परीत्तशु-
भादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति अप्रमाणशुभादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति
शुभकुत्सादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति वृहादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति
परीत्तवृहादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति अप्रमाणवृहादेवाश्चात्तमनस्का-
भवन्ति वृहत्फलादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति अवृहादेवाश्चात्तमनस्का-
भवन्ति अतपादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति सुदृशादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति
सुदर्शनादेवाश्चात्तमनस्काभवन्ति अकनिष्ठादेवावयमेनमभिषम्बुद्धम-
घेषिष्यामहेधर्म्मचक्रप्रवर्त्तनाय, यस्मिन् समये शारदतीपुत्र बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् विवर्द्धते षड्भिः पार-
मिताभिरात्तमनस्कास्तस्मिन् समये भवन्ति बोधिसत्त्वयामिकाः
कुलपुत्राः कुलदुहितरश्च वयमस्य महासत्त्वस्य मातापितरौ
भविय्यामोभ्रातृभगिनीभार्यापुत्रदुहितृमित्रामात्यज्ञातिमहायासं-

* [ ] एतच्चिह्नद्वयान्तर्गतः पाठोऽधिकः प्रतिभाति पुस्तकपक्षकेऽस्तीति
रक्षितः ।

† कामा इति च पुस्तके पाठः ।

‡ महायाः इति युष्मं प्रतिभाति ।

मोदिताभविष्यामदृत्यात्तमनस्काभवन्ति चत्वारोमहाराजायातुर्महा-
 राजकायिकादेवास्त्रायस्त्रिंशादेवायामादेवाः तृपितादेवाः निर्मा-
 णरतयोदेवाः परनिर्मितवशवर्त्तिनोदेवाः ब्रह्मकायिकादेवाः ब्रह्म-
 पुरोहितादेवाः ब्रह्मपार्षद्यादेवाः महाब्रह्मणो*देवाः आभास्वरा-
 देवाः शुभादेवाः परीत्तशुभादेवाः अप्रमाणशुभादेवाः शुभकृत्स्ना-
 देवाः अप्रमाणवृष्टादेवाः वृष्टफलादेवाः अवृष्टादेवाः अतपादेवाः
 सुदृशादेवाः सुदर्शनादेवाः अकनिष्ठादेवाः बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 मैथुनसंयोगप्रस्थानतायै, स खलुब्रह्मचारौ भवति । सत्त्वानां बोधि-
 नियोजनतायै न संयोजनतायै धर्मैः संयुज्यते न एवं प्रणिदधाति ।
 प्रथमचित्तोत्पाद मयोपादाय ब्रह्मचारिणाभवितव्यं नाऽब्रह्मचारिणा
 तत् कस्य हेतोः । कामान् खलु पुनः प्रतिषेधमानस्यां ब्रह्म-
 लोकोपपत्तेरप्यन्तरायोभवति । कः पुनर्वादोऽनुत्तरायाः सम्यक्
 सम्बोधेस्तस्मात्तर्हि बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ब्रह्मचारिणाऽभिनिष्क्रम्याऽ-
 नुत्तरा सम्यक् सम्बोधिरभिसम्बोद्धव्या नाऽब्रह्मचारिणा । एवमुक्ते
 आयुष्मान् शारदतीपुत्रोभगवन्तमेतदवोचत् । किं पुनर्भगवन्
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽवश्यं मातापितृभार्यापुत्रदुहितृभिर्भवि-
 तव्यं । भगवानाह । केषाञ्चिच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वानां महास-
 त्वानामवश्यं मातापितृभ्यां भवितव्यं । भार्यापुत्रदुहितृभिर्भवितव्यं ।

* सर्वत्रपुस्तके महाब्रह्मणो देवा इत्यस्ति महाब्रह्मण इति युक्तं प्रतिभाति ।

† संयोजनीयैरिति ख, ग, घ, च पुस्तके पाठ ।

‡ सेवमानस्य इति यत्तं प्रतिभाति ।

केषाञ्चिद्वशं मातापितृभार्यापुत्रदुहितृभिर्भवितव्यं । केषाञ्चिच्छा-
रदतीपुत्र बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां प्रथमचित्तोत्पादमेव उपा-
दाय ब्रह्मचर्यममादानं भवति ते नित्यं कुमारभूताएव यावदनु-
त्तरां सम्यक् सम्वोधिमभिममुच्यन्ते । केचित्पुनर्व्वीधिसत्त्वामहा-
सत्त्वाऽप्यायकौशलेन सत्त्वपरिपाकाय पञ्चकामगुणान् भुञ्जन्तः पुर-
मध्यादभिनिष्क्रम्याऽनुत्तरां सम्यक् सम्वोधिमभिममुच्यन्ते । केचित्
पुनर्व्वीधिसत्त्वामहामत्त्वाः गम्भीरप्रज्ञापारमिताप्रतिलब्धाः अपगत-
कामक्लेशास्ते सत्त्वपरिपाकाय कामगुणापरिभोगं च उपदिशन्ति
न च परिभुञ्जते । तद्यथाऽपि नाम शारदतीपुत्र दक्षोमायाका-
रोमायाकाराऽन्तेवासीवा सुश्रित्तोमायाविद्यासंयोगज्ञानेन स
पञ्चकामगुणानभिनिष्ठांश्च पञ्चभिः कामगुणैरममाणं क्रीडन्तं
परिचारयन्तमात्मानमुपदर्शयेत् तत् किं मन्यसे शारदतीपुत्राऽपितु
तेनमायाकारेण मायाकाराऽन्तेवामिना वा पञ्चकामगुणाः
परिशुक्ताभवेयुः । नोह्यैर्दं भगवन् । भगवानाह । एवमेव शारद-
तीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्त्वामहायाने सुश्रित्तामायोपमधर्म्यतावि-
हारप्रतिलब्धाः सर्व्वक्लेशविगतविनयेसत्त्वपरिपाकाय महाकरुणाव-
शेन कामगुणपरिभोगञ्च उपदिशन्ति । न च कामगुणान्यपरिभु-
ञ्जन्ते । न च तैः सार्द्धं सम्वसन्ति । न तैः परिक्षिप्यन्ते ।
अनेकपर्यायेण शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वाः महामत्त्वाः कामानां
वर्णान् भाषन्ते । आदौप्ताः कामाः, वधकाः कामाः, प्रत्यर्थिकाः
कामाः, प्रत्यभिचाः कामाः, शृंगोल्कोपमाः कामाः, किम्पाक-

* कामगुणपरिभोगमिति ख, ग, घ पुस्तकेषु पाठः ।

फलोपमाः कामाः, अस्मिधारोपमाः कामाः अङ्गाररश्म्युपमाः कामाः, विषमा*न्नोपमाः कामाः वङ्गिणोपमाः कामाः मोह-
 कूपोपमाः कामाः । एवं हि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वाः महासत्त्वाः कामान् परिजानन्ति । सत्त्वानामनुपायकुशलानां परिपाचनार्थं पञ्चभ्यः कामगुणेभ्यः विवेचनार्थं पञ्चकामगुणानुपदर्शयन्ति^५ । न च तैर्माद्यन्ति न कामहेतोर्नकामनिदानं पापकर्माऽथवस्यन्ति । एवमुक्ते आयुश्चान् शारदतीपुत्रोभगवन्तमेतदवोचत् । कथं पुनर्भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरितव्यं । भगवानाह । इह शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बोधिसत्त्वं न समनुपश्यति । बोधिसत्त्वचर्यामपि न समनुपश्यति । प्रज्ञापारमितां न समनुपश्यति । प्रज्ञापारमितानामाऽपि न समनुपश्यति । चरतीति न समनुपश्यति । न चरतीति न समनुपश्यति । रूपमपि न समनुपश्यति । वेदानामपि न समनुपश्यति । संज्ञामपि न समनुपश्यति । संस्कारानपि न समनुपश्यति । विज्ञानमपि न समनुपश्यति । तत्कस्यहेतोः तथाहि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः स्वभावेन शून्यः एवं हि बोधिसत्त्वनाम बोधिसत्त्वनाम्ना शून्यं । तत्कस्यहेतोः प्रकृतिरस्यैषा तथाहि न शून्यतया रूपं शून्यं नान्यत्र रूपात् शून्यता रूपमेव शून्यता शून्यतैव रूपं । न शून्यतया वेदना शून्या नान्यत्र वेदनायाः शून्यता वेदनैव शून्यता शून्यतैव वेदना । न शून्यतया संज्ञा शून्या नान्यत्र संज्ञायाः शून्यता संज्ञैव शून्यता शून्यतैव संज्ञा । न शून्यतया

* मात्रो इति च पुस्तके पाठः ।

संस्काराः शून्याः नान्यत्र संस्कारेभ्यः शून्यता संस्कारा एव
 शून्यता शून्यतैव संस्काराः । न शून्यतया विज्ञानं शून्यं नान्यत्र
 विज्ञानात् शून्यता । विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं । तत्-
 कस्यहेतोस्तथाहि नाममात्रमिदं यदुत बोधिसत्त्वः नाममात्रमिदं
 यदुत शून्यता नाममात्रमिदं यदुत रूपं नाममात्रमिदं यदुत
 वेदना, नाममात्रमिदं यदुत संज्ञा नाममात्रमिदं यदुत संस्काराः ।
 नाममात्रमिदं यदुत विज्ञानं । तथा हि मायोपमं रूपं मायो-
 पमावेदना, मायोपमासंज्ञा, मायोपमाः संस्काराः मायोपमं
 विज्ञानं । माया च नाममात्रं न देशस्थान प्रदेशस्था असदसम्भूतं
 वितथसमं मायादर्शनं स्वभावविरहितमस्वभावश्चाऽनुत्पादोऽनिरोधः ।
 अस्थानं न हानिर्न वृद्धिर्न संक्लेशो न व्यवदानं एवं चरन् बोधि-
 मत्वोमहासत्त्वः कस्यचिद्धर्मस्य उत्पादं न समनुपश्यति निरोधं न
 समनुपश्यति स्थानं न समनुपश्यति हानिं न समनुपश्यति वृद्धिं
 न समनुपश्यति संक्लेशं न समनुपश्यति व्यवदानं न समनुपश्यति ।
 रूपं न समनुपश्यति । वेदनां न समनुपश्यति । संज्ञां न समनु-
 पश्यति । संस्कारान् न समनुपश्यति । विज्ञानं न समनुपश्यति ।
 बोधिरिति बोधिसत्त्व इति यदुच्यते तदपि न समनुपश्यति ।
 तत्कस्यहेतोः तथाहि रुचिमनामप्रतिपत्तिधर्मं ते कल्पिता-
 आगन्तुकेन नामधेयेनाऽभूतपरिकल्पितेन व्यवहित्यन्ते, व्यवहारा-
 चाऽभिनिविशन्ते तद्बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 सर्वधर्मान् न समनुपश्यति नोपलभते असमनुपश्यन् अनुपलभ-

** प्रति प्रति इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

मानोन मन्यते नाऽभिनिविशते । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नेवं व्युपपरौचेत नाममात्रं
यदुत बोधिसत्त्व इति नाममात्रमिदं यदुत बोधिरिति नाम-
मात्रमिदं यदुत बुद्ध इति नाममात्रमिदं यदुत प्रज्ञापारमितेति
नाममात्रमिदं यदुत प्रज्ञापारमितायां चरतीति । नाममात्रमिदं
यदुत रूपमिति नाममात्रमिदं यदुत वेदनेति । नाममात्रमिदं
यदुत संज्ञेति । नाममात्रमिदं यदुत संस्कारादिति । नाममात्र-
मिदं यदुत विज्ञानमिति । तद्यथाऽपि नाम शारदतीपुत्र आत्मेति
व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । सत्त्वः सत्त्व-
इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते ।
जीवोजीवइति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो-
नोपलभ्यते अनुपलभशून्यतामुपादाय । पोषः पोषइति व्यव-
ह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । पुरुषः पुरुष
इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते ।
पुङ्गवः पुङ्गवइति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो-
नोपलभ्यते । मनुजो मनुज इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परि-
गवेद्यमाणो नोपलभ्यते । मानवो मानवइति व्यवह्रियते स च
यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । कारापकः कारापकइति
व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । वेदकः
वेदकइति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोप-
लभ्यते । वेदधिहको वेदधिहकइति व्यवह्रियते स च यथाभूतं
परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । उत्थापक उत्थापकइति व्यवह्रियते

सच यथाभूतं परिगवेद्यमाणोनोपलभ्यते । समुत्थापकः समुत्थापक-
इति व्यवह्रियते सच यथाभूतं परिगवेद्यमाणोनोपलभ्यते । जान-
कोजानकइति व्यवह्रियते सच यथाभूतं परिगवेद्यमाणोनोपलभ्यते ।
पश्यकः पश्यकइति व्यवह्रियते सच यथाभूतं परिगवेद्यमाणोनोप-
लभ्यते । स्पर्शकः स्पर्शकइति व्यवह्रियते सच यथाभूतं परिगवेद्य-
माणोनोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम विज्ञानकोविज्ञानकइति व्यव-
ह्रियते सच यथाभूतं परिगवेद्यमाणोनोपलभ्यते । अनुपलम्भशून्य-
तामुपादाय । यावदेव नामसङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते एवमेव बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बोधिमत्त्वं न समनुपश्यति
बुद्धं न समनुपश्यति प्रज्ञापारमितां न समनुपश्यति । रूपं न
समनुपश्यति वेदनां न समनुपश्यति संज्ञां न समनुपश्यति संस्का-
राश्च समनुपश्यति विज्ञानं न समनुपश्यति । येन नाम्ना व्यवह्रि-
यते तदपि नाम न समनुपश्यति । एवं चरन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् तथागतप्रज्ञां स्थापयित्वा मत्त्वा* प्रज्ञायावत्
सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां प्रज्ञामभिभवत्यनुपलम्भशून्यतामुपादाय ।
तत्कस्य हेतोस्तथाहि एतदपि न समनुपश्यति नोपलभते येना-
ऽभिन्निविशेत् । एवं चरन् गारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरति । सचेच्छारदतीपुत्र अथ जम्बुद्वीपः परिपूर्ण-
भवेत् मौद्गल्यायनमदृशैर्भित्तुभिः । तद्यथाऽपि नाम मञ्जुवनं वा
शरवणं वा वेणुवनं वा दक्षुवनं वा शालिवनं वा तिलवनं वा

* स्तदन्या इति ख, ग, घ, च पुस्तके ऽधिक' पाठः, अर्थसङ्कतिर्न भवति

* कस्यापि पाठस्य ।

† जाम्बुद्वीप इति च पुस्तके पाठः ।

तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः
 प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति
 शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति
 कोटीशततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति
 कोटीशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटिनियुतमीमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्र-
 तमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति
 उपमामपि नोपैति उपनिशामपि न चमते तत् कस्य हेतोस्तथाहि
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य या प्रज्ञा सा सर्वसत्त्वानां
 परिनिर्वाणाय प्रत्युपस्थिता न तु सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां । पुन-
 रपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतोया एकदिवसपरिभाविता प्रज्ञा सा सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां
 प्रज्ञाश्रमिभूयतिष्ठति । तिष्ठतु शारदतीपुत्र जम्बुद्वीपः परिपूर्णः
 शारदतीपुत्र* मौद्गल्यायनमद्गुर्भिर्चुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र त्रि-
 साहस्रमहासाहस्रलोकधातुः परिपूर्णभवेद्युष्माभिरीद्गुर्भिर्चुभि-
 स्तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतः प्रज्ञायाः शततमीकलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां
 नोपैति कोटीशततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि

* शारदतीपुत्र इति पाठ सुखकपद्धके पुनरपि दृश्यते ।

कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटी-
नियुततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां
नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशत-
सहस्रतमीमपि कलां नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति
गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि नचमते ।
तिष्ठतु शारदतीपुत्र त्रिसाहस्रमहासाहस्रलोकधातुः । (१) सचेच्छार-
दतीपुत्र पूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णा-
भवेयुः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिर्भुमिस्तेषां या प्रज्ञा सा
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरि-
भावितायाः प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि
कलां नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि
कलां नोपैति कोटीशततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमी-
मपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति को-
टीनियुततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां
नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतश-
तसहस्रतमीमपि कलां नोपैति । संख्यामपि नोपैति कलामपि
नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि
नचमते । तिष्ठतु^(२) शारदतीपुत्र पूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशै-
र्भिर्भुमिः । सचेच्छारदतीपुत्र दक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-

(१) स इत्यस्यान्वयिपदं नोपलभ्यते ।

(२) तिष्ठतु इत्यस्यान्वयिपदं न दृश्यते ।

मालोकधातवः परिपूर्णाभवेद्युः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशै-
 र्भिर्बुभिः तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापार-
 मितायां चरतः एकदिवसपरिभावितायाः प्रज्ञायाः शततमीमपि
 कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्रतमीमपि
 कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कटीशततमीमपि
 कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीशत-
 सहस्रतमीमपिकलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि कलां नोपैति
 कोटीनियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि
 कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति संख्या-
 मपि नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि
 नोपैति उपनिशामपि नचमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र दक्षिण-
 स्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र
 मौद्गल्यायनसदृशैर्भिर्बुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र पश्चिमायान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाभवेद्युः शारदतीपुत्र
 मौद्गल्यायनसदृशैर्भिर्बुभिः तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरिभावितायाः प्रज्ञायाः
 शततमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शत-
 सहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कोटी-
 शततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति
 कोटीशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि
 कलां नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनि-
 युतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि

कलां नोपैति संख्यामपि नोपैति कलांमपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि नचमते^१। तिष्ठतु शारदतीपुत्र पश्चिमास्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिच्चुभिः। सचेच्छारदतीपुत्र उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शारदतीपुत्र^(१) मौद्गल्यायनसदृशैर्भिच्चुभिः तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरिभावितायाः प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति। कोटीशततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति। कोटीनियुततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति। कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति। संख्यामपि नोपैति कलांमपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि न चमते। तिष्ठतु शारदतीपुत्र उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिच्चुभिः। सचेच्छारदतीपुत्र उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिच्चुभिः तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरिभावितायाः प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां

(१) शारदतीपुत्र इत्यस्य पुनः पाठः पञ्चमं पुस्तकेषु ।

नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कोटीशततमीमपि कलां
 नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमी-
 मपि कलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि कलां नोपैति कोटी-
 नियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति । कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति संख्यामपि
 नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति
 उपनिशामपि न चमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र उत्तरपूर्वस्यान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकुपोमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौद्गल्या-
 यनसदृशैर्भिच्छुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गा-
 नदीवालुकुपोमालोकधातवः परिपूर्णांभवेयुः शारदतीपुत्र मौद्ग-
 ल्यायनसदृशैर्भिच्छुभिस्तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरिभावितायाः प्रज्ञायाः शत-
 तमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्र-
 तमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कोटीशत-
 तमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटी-
 शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुत-
 सहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति । संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति
 उपमामपि नोपैति उपनिशामपि न चमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र
 पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकुपोमालोकधातवः परिपूर्णाः

शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिक्षुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र दक्षिण-
 पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णा-
 भवेयुः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिक्षुभिः तेषां या प्रजा
 सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवस-
 परिभावितायाः प्रज्ञायाः शततमौमपि कलां नोपैति सहस्रतमौ-
 मपि कलां नोपैति शतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटीतमौ-
 मपि कलां नोपैति । कोटीशततमौमपि कलां नोपैति कोटी-
 सहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमौमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुततमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशत-
 तमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमौमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति संख्यामपि
 नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति
 उपनिशामपि न चमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र दक्षिणपश्चिमाया-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र
 मौद्गल्यायनसदृशैर्भिक्षुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र पश्चिमोत्तरस्या-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शार-
 दतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिक्षुभिः तेषां या प्रजा सा बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरिभावि-
 तायाः प्रज्ञायाः शततमौमपि कलां नोपैति सहस्रतमौमपि कलां
 नोपैति शतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटीतमौमपि कलां
 नोपैति कोटीशततमौमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमौमपि
 कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमौमपि कलां नोपैति कोटी-

नियुततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि न चमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदी-
 बालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनमदृशैर्भि-
 र्भिक्षुभिः । सचेच्छारदतीपुत्राऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीबालुकोपमा-
 लोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनमदृशैर्भि-
 क्षुभिः तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
 मितायां चरतः एकदिवसपरिभावितायाः प्रज्ञायाः शततमीमपि
 कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्रतमीमपि
 कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कोटीशततमीमपि
 कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीशत-
 सहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि कलां नोपैति
 कोटीनियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमी-
 मपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति
 संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपमा-
 मपि नोपैति उपनिशामपि न चमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्राऽध-
 स्ताद्दिशि गङ्गानदीबालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदती-
 पुत्र मौद्गल्यायनमदृशैर्भििक्षुभिः । सचेच्छारदतीपुत्रोपरिष्ठाद्दिशि
 गङ्गानदीबालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शारदतीपुत्र
 मौद्गल्यायनमदृशैर्भििक्षुभिः । तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य

महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरिभावितायाः
 प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां
 नोपैति कोटीशततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि
 कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटी-
 नियुततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुत-
 शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि
 नोपैति गणनामपि नोपैति उपनामपि, नोपैति उपनिशामपि
 न चमते । शारदतीपुत्र आह येयं भगवञ्छ्रावकानां प्रज्ञा श्रोत-
 श्रापन्नस्य सकृदागामिनोऽनागामिनोऽर्हतोया च प्रत्येकबुद्धस्य
 या च बोधिसत्त्वस्य या च तथागतस्याऽर्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य
 प्रज्ञा सर्वास्ताः प्रज्ञाः अभिज्ञाः अभेदः शून्याविविक्ताऽनुत्पाद-
 प्रकृतिकाः स्वभावशून्याः न च भगवन्नभेदस्य विविक्तस्याऽनुत्पादस्य
 स्वभावशून्यस्य विशेषोवा नानाकरणं वा उपलभ्यते । तत्कथं
 भगवन् येयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः
 एकदिवसपरिभाविता प्रज्ञां सा सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां प्रज्ञा-
 अभिभवति । भगवानाह । तत् किं मन्यसे शारदतीपुत्र येन
 कृत्येन बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एक-
 दिवसपरिभाविता प्रज्ञा प्रत्युपस्थितां मार्गाकारज्ञतायां चरता सर्व-
 सत्त्वानामर्थं कुर्वता सर्वाकार*सर्वधर्मानभिसम्बुध्य सर्वसत्त्वाः परि-

* सर्वाकारैरिति ग पुस्तके पाठः सर्वाकारः इति ख, घ पुस्तके पाठः ।

निर्वापयितव्याइति अपि नु तेन ह्येन सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां
 प्रज्ञा प्रत्युपस्थिता । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे शारदतीपुत्राऽपि नु सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां एवं
 भवत्यस्माभिरनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिममुध्य सर्वसत्त्वा-अनुपधि-
 शेषे निर्वाणधातौ परिनिर्वापयितव्याः । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तदनेनापि ते शारदतीपुत्र पर्यायेणैदं वेदितव्यं ।
 येयं सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां प्रज्ञा या बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 द्रमां प्रज्ञामपनिधाय एषा सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां प्रज्ञा शत-
 तमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्र-
 तमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कोटी-
 शततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति
 कोटीशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि
 कलां नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटी-
 नियुतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमी-
 मपि कलां नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति
 गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि न चमते ।
 तत् किं मन्यसे शारदतीपुत्राऽपि नु सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानामेवं
 भवति वयं घट्पारमितासु चरित्वा सत्त्वान् परिपाच्य बुद्धचेष्टं
 परिशोध्य दशतथागतवलानि परिपूर्य चत्वारिवैशारद्यानि चतस्रः
 प्रतिमम्बिद्ः महामैत्रीं महाकरुणां अष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्माः*

* धर्मानिति पाठोयुक्तः ख, घ पुस्तके दृश्यते च ।

परिपूर्व्याऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्याऽप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमा-
 णान् सत्त्वान् परिनिर्वापयिष्यामीति । आह । नोद्दीदं भगवन् ।
 भगवानाह । बोधिसत्त्वस्य पुनः शारदतीपुत्र महामत्तस्य एवं भवति
 मया षट्पारमितासु चरित्वा सत्त्वान् परिपाच्य बुद्धचेत्रं परिशोध-
 तथागतवस्त्रानि परिपूर्व्यं चत्वारिवैशारद्यानि चतस्रः प्रतिसम्बिदो-
 महामैत्रीं महाकरुणां अष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् परिपूर्व्याऽनु-
 त्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्याऽप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणाः सत्त्वाः
 परिनिर्वापयितव्याः तद्यथाऽपि नाम शारदतीपुत्र खद्योतकस्य
 प्राणकजातस्य नैवं भवत्यहमाभया जाम्बुद्वीपमवभासयेयं ममाऽऽ-
 भया जाम्बुद्वीपः स्फुटोभवेत् एवमेव शारदतीपुत्र सर्वश्रावक-
 प्रत्येकबुद्धानां नैव भवति । वयं षट्पारमितासु चरित्वा सत्त्वान्
 परिपाच्य बुद्धचेत्रं शरिशोध दशतथागतवस्त्रानि परिपूर्व्यं चत्वारि-
 वैशारद्यानि चतस्रः प्रतिसम्बिदः महामैत्रीं महाकरुणां अष्टादशाऽऽ-
 वेणिकान् बुद्धधर्मान् परिपूर्व्याऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्याऽ-
 प्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणान् सत्त्वान् परिनिर्वापयिष्यामि इति ।
 तद्यथाऽपि नाम शारदतीपुत्र सूर्यमण्डलमुदागच्छन् सर्वजाम्बु-
 द्वीपमवभासेन स्फुरति सर्वं जाम्बुद्वीपमवभासेन स्फुटीकरोति ।
 एवमेव शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः षट्सु पारमितासु चरन्
 सत्त्वान् परिपाच्य बुद्धचेत्रं परिशोध दशतथागतवस्त्रानि परिपूर्व्यं
 चत्वारिवैशारद्यानि चतस्रः प्रतिसम्बिदः महामैत्रीं महाकरुणां
 अष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् परिपूर्व्याऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-
 मभिसम्बुध्याऽप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणान् सत्त्वान् परिनिर्वापयति ।

एवमुक्ते आयुष्मान् शारदतीपुत्रोभगवन्तमेतद्वोचत् । कथं भगवन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धभूमौ अतिक्रम्य अवैव-
 र्तिकबोधिसत्त्वभूमौमनुप्राप्नोति बोधिसत्त्वमार्गञ्च परिशोधयति ।
 एवमुक्ते भगवानायुष्मानं शारदतीपुत्रमेतद्वोचत् । इह शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रथमचित्तोत्पादमुपादाय पट्पारमितासु
 चरन् शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितेषु धर्मेषु स्थित्वा श्रावकप्रत्येकबुद्ध-
 भूमौरतिक्रम्याऽवैवर्तिकबोधिसत्त्वभूमौमनुप्राप्नोति । शारदतीपुत्र-
 आह कतमस्यां भूमौ स्थित्वा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वश्रावक-
 प्रत्येकबुद्धानां दक्षिणीयोभवति । भगवानाह । प्रथमचित्तोत्पादं
 शारदतीपुत्र उपादाय बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः पट्सु पारमितासु
 चरन् यावद्बोधिमण्डनिषणः अत्रान्तरा सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां
 दक्षिणीयो वक्तव्यः । तत्कस्यहेतोस्तथाहि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वं
 महासत्त्वमागम्य सर्वेषां कुशलानां धर्माणां लोके प्रादुर्भावो-
 भवति । यदुत दशानां कुशलानां कर्मपथानां लोके प्रादुर्भावो-
 भवति । पञ्चानां शिवापदानां लोके प्रादुर्भावोभवति । अष्टाङ्ग-
 समन्वागतस्य पोषधर्मस्य लोके प्रादुर्भावोभवति । चतुर्णां ध्यानानां
 लोके प्रादुर्भावोभवति चतुर्णामप्रमाणानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 चतसृणामारूप्यसमापत्तीनां लोके प्रादुर्भावोभवति । पञ्चानाम-
 भिज्ञानां लोके प्रादुर्भावोभवति । षष्ठामनुस्मृतीनां लोके प्रादु-
 र्भावोभवति । दानपारमितायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । शील-
 पारमितायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । चान्तिपारमितायाः लोके
 प्रादुर्भावोभवति । वीर्यपारमितायाः लोके प्रादुर्भावोभवति ।

ध्यानपारमितायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । प्रज्ञापारमितायाः
 लोके प्रादुर्भावोभवति । अध्यात्मशून्यतायाः लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 बहिर्धाशून्यतायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्य-
 तायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । शून्यताशून्यतायाः लोके प्रादुर्भावो-
 भवति । महाशून्यतायाः लोके प्रादुर्भावोभवति । परमार्थशून्यताया-
 लोके प्रादुर्भावोभवति । संसृतशून्यतायालोके प्रादुर्भावोभवति ।
 असंसृतशून्यतायालोके प्रादुर्भावोभवति । अत्यन्तशून्यतायालोके
 प्रादुर्भावोभवति । अनवरागशून्यतायालोके प्रादुर्भावोभवति । अन-
 वकारशून्यतायालोके प्रादुर्भावोभवति । प्रकृतिशून्यतायालोके प्रादु-
 र्भावोभवति । सर्वधर्मशून्यतायालोके प्रादुर्भावोभवति । स्वक्षेत्र-
 शून्यतायालोके प्रादुर्भावोभवति । अनुपलम्भशून्यतायालोके प्रादु-
 र्भावोभवति । अभावशून्यतायालोके प्रादुर्भावोभवति । स्वभावशून्य-
 तायालोके प्रादुर्भावोभवति । अभावस्वभावशून्यतायालोके प्रादुर्भा-
 वोभवति । चतुर्णां सृष्ट्युपस्थानानां लोके प्रादुर्भावोभवति । चतुर्णां
 सम्यक्प्रहाणानां लोके प्रादुर्भावोभवति । चतुर्णां अद्विपादानां
 लोके प्रादुर्भावोभवति । पञ्चानामिन्द्रियाणां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 पञ्चानां वसानां लोके प्रादुर्भावोभवति । सप्तानां बोध्यज्ञानां
 लोके प्रादुर्भावोभवति । आर्याष्टाङ्गमार्गस्य लोके प्रादुर्भावो-
 भवति । चतुर्णामार्यसत्यानां लोके प्रादुर्भावोभवति । अष्टानां
 विमोक्षाणां लोके प्रादुर्भावोभवति । नवानामनुपूर्वविचारसमा-
 पत्तीनां लोके प्रादुर्भावोभवति । शून्यताऽऽनिमित्ताऽऽप्रणिहितानां
 विमोक्षमुखानां लोके प्रादुर्भावोभवति । सर्वसमाधीनां लोके

प्रादुर्भावोभवति । सर्वधारणीमुखानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 दृशानां तथागतवल्लानां लोके प्रादुर्भावोभवति । चतुर्णां वैशार-
 द्यानां लोके प्रादुर्भावोभवति । चतसृणां प्रतिमन्विदां लोके प्रादु-
 र्भावोभवति । महामैत्र्यालोके प्रादुर्भावोभवति । महाकरुणाया-
 लोके प्रादुर्भावोभवति । अष्टादशाऽऽवेणिकानां बुद्धधर्माणां लोके
 प्रादुर्भावोभवति । एवमादीनां शारदतीपुत्र कुशलानां धर्माणां
 लोके प्रादुर्भावोभवति । एषाञ्च कुशलमूलानां धर्माणां प्रादु-
 र्भावात् चत्रियमहाशालकुलानि प्रजायन्ते । ब्राह्मणमहाशाल-
 कुलानि प्रजायन्ते । गृहपतिमहाशालकुलानि प्रजायन्ते । चतु-
 र्महाराजकायिकादेवाः प्रजायन्ते । चायस्त्रिंशादेवाः प्रजायन्ते ।
 यामादेवाः प्रजायन्ते । तुषितादेवाः प्रजायन्ते । निर्माणरतयो-
 देवाः प्रजायन्ते । परनिर्मितवशवर्त्तिनोदेवाः प्रजायन्ते । ब्रह्म-
 कायिकादेवाः प्रजायन्ते । ब्रह्मपुरोहितादेवाः प्रजायन्ते । ब्रह्म-
 पार्षद्याः देवाः प्रजायन्ते । महाब्रह्मणोदेवाः प्रजायन्ते । आभा-
 देवाः प्रजायन्ते । परीत्ताभादेवाः प्रजायन्ते । अप्रमाणभादेवाः
 प्रजायन्ते । आभास्वरादेवाः प्रजायन्ते । शुभादेवाः प्रजायन्ते ।
 परीत्तशुभादेवाः प्रजायन्ते । अप्रमाणशुभादेवाः प्रजायन्ते ।
 शुभकुत्सादेवाः प्रजायन्ते । वृहादेवाः प्रजायन्ते । परीत्तवृहादेवाः
 प्रजायन्ते । अप्रमाणवृहादेवाः प्रजायन्ते । वृहत्फलादेवाः प्रजा-
 यन्ते । अवृहादेवाः प्रजायन्ते । अतपादेवाः प्रजायन्ते । सदृशादेवाः
 प्रजायन्ते । सुदर्शनादेवाः प्रजायन्ते । अकनिष्ठादेवाः प्रजायन्ते ।
 आकाशानन्त्याऽऽद्यतनादेवाः प्रजायन्ते । विज्ञानानन्त्याऽऽद्यतनादेवाः

प्रज्ञायन्ते । आकिञ्चन्याऽऽयतनादेवाः प्रज्ञायन्ते । नैवसंज्ञानामंशाऽऽ-
यतनादेवाः प्रज्ञायन्ते । श्रोतश्रापन्नादेवाः प्रज्ञायन्ते । सकृदा-
गामिनः प्रज्ञायन्ते । अनागामिनः प्रज्ञायन्ते । अर्हन्तः प्रज्ञायन्ते ।
प्रत्येकबुद्धाः प्रज्ञायन्ते । बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रज्ञायन्ते । तथा-
गताऽर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धाः प्रज्ञायन्ते । आह । किं पुनर्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोदक्षिणां शोधयति । भगवानाह । पर्यायेण
शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोदक्षिणां शोधयति । तत्कस्य
हेतोरत्यन्तविशुद्धाहि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
दक्षिणास्तथाहि दायकः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः कस्य-
दायकः अनेकेषां कुशलानां धर्माणां यदुत दशानां कुशलानां
कर्म्मपथानां पञ्चानां शिक्षापादानां अष्टाङ्गमन्वागतस्य पोषस्य
चतुर्णां ध्यानानां चतुर्णामप्रमाणानां चतुस्रणामारुष्यममापत्तीनां
पञ्चानामभिज्ञानां पञ्चामनुसूतीनां दानपारमितायाः शीलपार-
मितायाः चान्तिपारमितायाः वीर्यपारमितायाः ध्यानपारमितायाः
प्रज्ञापारमितायाः अध्यात्मशून्यतायाः वहिर्धाशून्यतायाः अध्यात्म-
वहिर्द्वाशून्यतायाः शून्यताशून्यतायाः महाशून्यतायाः परमार्थ-
शून्यतायाः संसृजतशून्यतायाः असंसृजतशून्यतायाः अत्यन्तशून्यतायाः
अनवरागशून्यतायाः अनवकारशून्यतायाः प्रकृतिशून्यतायाः सर्व-
धर्मशून्यतायाः स्खलक्षणाशून्यतायाः अनुपलम्भशून्यतायाः अभावशून्य-
तायाः स्वभावशून्यतायाः अभावस्वभावशून्यतायाः चतुर्णां कृत्युप-
स्थानानां चतुर्णां सम्यक् यद्वाणानां चतुर्णामृद्धिपादानां पञ्चाना-
मिन्द्रियाणां पञ्चानां वलानां सप्तानां बोध्यज्ञानां आर्याऽष्टाङ्गस्य

मार्गस्य चतुर्णामार्यसत्यानां अष्टानां विमोक्षाणां नवानामनुपूर्व-
विहारसमापत्तीनां शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितानां विमोक्षमुखानां
धारणीमुखानां दशानां तथागतवलानां चतुर्णां वैशारद्यानां चत-
सृष्ट्यां प्रतिसम्बिदां महामैत्र्यामहाकरुणायाः अष्टादशानां, आवेष्णि-
कानां बुद्धधर्माणां । आह । कथं युज्यमानो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः । भगवानाह । इह शार-
दतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः रूपशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः
वेदनाशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । संज्ञाशून्यतायां युक्तो-
युक्तइति वक्तव्यः । संस्कारशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः ।
विज्ञानशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । चक्षुः शून्यतायां युक्तो-
युक्तइति वक्तव्यः । श्रोत्रशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । घ्राण-
शून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । जिह्वाशून्यतायां युक्तोयुक्तइति
वक्तव्यः । कायशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । मनः शून्यतायां
युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । रूपशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । शब्द-
शून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । गन्धशून्यतायां युक्तोयुक्तइति
वक्तव्यः । रसशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । स्पर्शशून्यतायां
युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । धर्मशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः ।
चक्षुर्धातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । रूपधातुशून्यतायां युक्तो-
युक्तइति वक्तव्यः । चक्षुर्विज्ञानधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः ।
श्रोत्रधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । शब्दधातुशून्यतायां
युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । श्रोत्रविज्ञानधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति
वक्तव्यः । घ्राणधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । गन्धधातु-

शून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । प्राणविज्ञानधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । निष्ठाधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । रसधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । निष्ठाविज्ञानधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । कायधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । स्पर्शधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । कायविज्ञानधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । मनोधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । धर्मधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । मनोविज्ञानधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । दुःखशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । समुदयशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । निरोधशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । मार्गशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । अविद्याशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । मंस्कारशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । विज्ञानशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । नामरूपशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । पड़ायतनशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । स्पर्शशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । वेदनाशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । तृष्णाशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । उपादानशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । भवशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । जातिशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । जरामरणशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । सर्वधर्मशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः केचित् संज्ञागताः संकृतासंस्कृताधर्माः सर्वेषां धर्माणां शून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । पुनरपरं प्रारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् प्रकृतिशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । एवं खलु प्रारदतीपुत्र

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नासु मत्तसु शून्यतासु
 युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । एवं खलु शारदतीपुत्र सत्राभिः सप्तभिः
 शून्यताभिः प्रज्ञापारमितायां चरन् न तावद्युक्तइति वा अयुक्तइति
 वा वक्तव्यः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि मनरूपं^(१) युक्तमिति वा
 अयुक्तमिति वा समनुपश्यति नवेदना युक्तेति वा अयुक्तेति वा
 समनुपश्यति । न सञ्जा युक्तेति वा अयुक्तेति वा समनुपश्यति ।
 न सस्काराः युक्ताइति वा अयुक्ताइति वा समनुपश्यति । न

(१) रूप्यन्ते एभिरिति रूप्यन्ते इति च व्युत्पत्त्या सविषयाणीन्द्रियाणि
 रूपस्कन्ध' । यद्यपि रूप्यमाणा पृथिव्यादयो वाह्यास्तथापि काय-
 स्यत्वाद्वा इन्द्रियसम्बन्धाद्वा भवन्त्याध्यात्मिका' । विज्ञानस्कन्धो-
 ऽहमित्याकारोरूपादिविषयइन्द्रियजन्योवा दग्धायमान । वेदना-
 स्कन्धोया प्रियाऽप्रियाऽनुभयविषयस्पर्शं सुखदुःखतद्द्रष्टितविशेषा-
 वस्थाचित्तस्य जायते स वेदनास्कन्ध । संज्ञास्कन्ध स विकल्पप्रत्यय-
 संज्ञाससर्गयोग्यप्रतिभासोयथाद्विलम्ब कुण्डलीगौरोब्राह्मणोगच्छती-
 त्वेव जातीयक । संस्कारस्कन्धो रागादयः क्लेशा उपक्लेशाश्च
 मदमानादयोधर्माधर्मै चैति तदेतेषां समुदाय पञ्चस्कन्धी ॥
 इति भामती ।

चित्तचैत्तात्मक सम्बन्ध पञ्चविध रूपविज्ञानवेदनासंज्ञासंस्कार-
 सञ्चक । तत्र रूप्यन्ते एभिर्विषया इति रूप्यन्ते इति च व्युत्पत्त्या
 सविषयाणीन्द्रियाणि रूपस्कन्ध । व्यालयविज्ञानप्रवृत्तिविज्ञानप्रवाहो
 विज्ञानस्कन्ध । प्रागुक्तस्कन्धद्वयसम्बन्धजन्य सुखदुःखादिप्रत्यय-
 प्रवाहोवेदनास्कन्ध । गौरित्यादिशब्दोक्तेखिविज्ञानप्रवाह संज्ञा-
 स्कन्ध । वेदनास्कन्धनिबन्धनारागद्वेषादयः क्लेशा उपक्लेशाश्च मद-
 मानादयोधर्माधर्मै च संस्कारस्कन्ध ॥ इति सर्वदर्शनसंग्रह ।

विज्ञानं युक्तमिति वा अयुक्तमिति वा समनुपपद्यति न रूप-
 मुत्पादधर्मि वा निरोधधर्मि वा समनुपपद्यति । न वेदनामुत्पाद-
 धर्मिणी वा निरोधधर्मिणी वा समनुपपद्यति । न संज्ञामुत्पाद-
 धर्मिणी वा निरोधधर्मिणी वा समनुपपद्यति । संस्कारानुत्पाद-
 धर्मिणी वा निरोधधर्मिणी वा समनुपपद्यति । न विज्ञानमुत्पाद-
 धर्मि वा निरोधधर्मि वा समनुपपद्यति । न रूपं संज्ञेयधर्मि
 वा व्यवदानधर्मि वा समनुपपद्यति । न वेदनां संज्ञेयधर्मिणी वा
 व्यवदानधर्मिणी वा समनुपपद्यति । न संज्ञां संज्ञेयधर्मिणी वा
 व्यवदानधर्मिणी वा समनुपपद्यति । न संस्कारान् संज्ञेयधर्मिणी वा
 व्यवदानधर्मिणी वा समनुपपद्यति । न विज्ञानं संज्ञेयधर्मि वा व्यव-
 दानधर्मि वा समनुपपद्यति । न रूपं वेदनया सह समवसरतीति
 समनुपपद्यति । न वेदनारूपेण सह समवसरतीति समनुपपद्यति ।
 न वेदना संज्ञयासह समवसरतीति समनुपपद्यति । न संज्ञा वेदन-
 यासह समवसरतीति समनुपपद्यति । न संज्ञा संस्कारैः सह सम-
 वसरतीति समनुपपद्यति । न संस्काराः संज्ञयासह समवसरन्तीति
 समनुपपद्यति । न संस्काराः विज्ञानेन सह समवसरन्तीति समनु-
 पपद्यति । न विज्ञानं संस्कारैः सह समवसरतीति समनुपपद्यति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि न कश्चिद्धर्मः केनचिद्धर्मेण सह समवसरति
 न विसरति न युज्यते न विद्युज्यते प्रकृतिशून्यतामुपादाय । या
 शारदतीपुत्र शून्यता न तद्रूपं तथाहि या रूपस्य शून्यता न सा
 रूपयति । या वेदनाशून्यता न सा वेदना तथाहि या वेदनाशून्यता
 न सा वेदयति । या संज्ञाशून्यता न सा संज्ञा तथाहि या संज्ञा-

शून्यता न सा सञ्जानाति । या संस्कारशून्यता न ते संस्कारा-
 स्तथाहि या संस्कारशून्यता न साऽभिसंस्कारोति । या विज्ञानस्य
 शून्यता न तद्विज्ञानं तथाहि या विज्ञानशून्यता न सा विजा-
 नाति । तत्कस्यहेतोर्न हि शारदतीपुत्र अन्यद्रूपमन्या शून्यता
 नाऽन्या शून्यता नाऽन्यद्रूपं । रूपमेव शून्यता शून्यतैव रूपं । नाऽ-
 न्यावेदना नाऽन्याशून्यता । नाऽन्याशून्यता नाऽन्या वेदना वेदनैव
 शून्यता शून्यतैव वेदना । नाऽन्यासंज्ञा नाऽन्याशून्यता नाऽन्याशून्यता
 नाऽन्यासंज्ञा शून्यतैव संज्ञा संज्ञैव शून्यता । नाऽन्ये संस्काराः
 नाऽन्याशून्यता नाऽन्याशून्यता नाऽन्ये संस्काराः संस्काराएव शून्यता
 शून्यतैव संस्काराः । नाऽन्यद्विज्ञानं नाऽन्याशून्यता नाऽन्या शून्यता
 नाऽन्यद्विज्ञानं । विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं । या शार-
 दतीपुत्र शून्यता न सा उत्पद्यते न निरुध्यते न संक्लिश्यते । न
 व्यवदायते न हीयते न वर्द्धते न साऽतीता नाऽनागता न प्रत्युत्पन्ना
 या न उत्पद्यते न निरुध्यते न संक्लिश्यते न व्यवदायते न हीयते
 न वर्द्धते नाऽतीता नाऽनागता न प्रत्युत्पन्ना न तत्र रूपं न वेदना
 न संज्ञा न संस्काराः न विज्ञानं । न तत्र चक्षुर्न श्रोत्रं न घ्राणं
 न जिह्वा न कायो न मनः । न तत्र रूपं न शब्देन गन्धेन
 रसेन स्पृष्टव्यं न धर्माः । न तत्र पृथिवीधातुर्नाभ्यातुर्न तेजोधातुर्न
 वायुधातुर्नाऽऽकाशधातुर्न विज्ञानधातुः । न तत्र चक्षुर्धातुर्न रूपधातुर्न
 चक्षुर्विज्ञानधातुः । न तत्र श्रोत्रधातुर्न शब्दधातुर्न श्रोत्रविज्ञान-
 धातुः । न तत्र घ्राणधातुर्न गन्धधातुर्न घ्राणविज्ञानधातुः । न तत्र
 जिह्वाधातुर्न रसधातुर्न जिह्वाविज्ञानधातुः न कायधातुर्न स्पृष्टव्य-

धातुर्न कायविज्ञानधातुः । न तत्र मनोधातुर्न धर्मधातुर्न मनो-
 विज्ञानधातुः । न तत्राऽविद्या नाऽविद्यानिरोधो न तत्र संस्कारा न
 संस्कारनिरोधो न तत्र विज्ञानं न विज्ञाननिरोधो न तत्र नामरूपं
 न नामरूपनिरोधो न तत्र यज्ञायतनं न यज्ञायतननिरोधो न तत्र
 स्वर्गानं स्वर्गनिरोधो न तत्र वेदना न वेदानिरोधो न तत्र दृष्ट्या
 न दृष्ट्यानिरोधो न तत्र उपादानं न उपादाननिरोधो न तत्र भवो न
 भवनिरोधो न तत्र जातिर्न जातिनिरोधो न तत्र जरा मरणं न
 जरा मरणनिरोधो न तत्र दुःखं न दुःखपरिज्ञानं । न तत्र समुद्यो न
 समुद्यप्रहाणं । न तत्र निरोधो निरोधवाचात्क्रिया । न तत्र मार्गो न
 मार्गभावना न तत्र प्राप्तिर्नाऽभिसमयः । न तत्र श्रोतश्रापन्नाः न
 श्रोत-श्रापन्नफलं । न तत्र सकृदागामी न सकृदागामिफलं । न
 तत्राऽनागामी नाऽनागामिफलं न तत्राऽहंकारहृत्फलं । न तत्र
 प्रत्येकबुद्धो न प्रत्येकबोधिः । न तत्र बोधिसत्त्वो न मार्गाकारज्ञता
 न तत्र बुद्धो न तत्र बोधिः । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-
 महाशत्रुः प्रज्ञापारमितायां चरन् युक्तइति वक्तव्यः । एवं प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन् रूपे युक्तइति वा अयुक्तइति वा न समनुपश्यति ।
 न वेदनायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न संज्ञायां
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न संस्कारे युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न विज्ञाने युक्तइति वा अयुक्तइति
 वा समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् न चक्षुषि युक्तइति
 वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न श्रोत्रे युक्तइति वा अयुक्तइति
 वा समनुपश्यति । न घ्राणे युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनु-

पश्यति । न जिह्वायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 काये युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न मनसि युक्त-
 इति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां
 चरन् न रूपे युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न शब्दे
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न गन्धे युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न रसे युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । न स्पर्शे युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति न
 धर्मे युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां
 चरन् न चक्षुर्धातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 रूपधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न चक्षु-
 र्विज्ञानधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । एवं
 प्रज्ञापारमितायां चरन् । न श्रोत्रधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति
 वा समनुपश्यति । न शब्दधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । न श्रोत्रविज्ञानधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् न घ्राणधातौ युक्तइति
 वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न गन्धधातौ युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानधातौ युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् । न
 जिह्वाधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न रसधातौ
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न जिह्वाविज्ञानधातौ
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न कायधातौ युक्तइति
 वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यधातौ युक्तइति वा

अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न कायविज्ञानधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न मनोधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न धर्मधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न मनोविज्ञानधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । स एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् न पृथिवीधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । नाब्धातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न तेजोधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न वायुधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । नाऽऽकाशधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न विज्ञानधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति स एवं प्रज्ञापारमितायां चरन्नाविद्यायां युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न संस्कारे युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न विज्ञाने युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न नामरूपे युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न षडायतने युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न स्थर्गे युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न वेदानायां युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न दृष्ट्यायां युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । नोपादाने युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न भवे युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न जातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न जरामरणे युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति स एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् न दानपारमितायां युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न

शीलपारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 चान्तिपारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 वीर्यपारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 ध्यानपारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । स
 एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् नाऽध्यात्मशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न वहिर्धाशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽधात्मवहिर्द्धाशून्यतायां युक्तइति
 वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न शून्यताशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न महाशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न परमार्थशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न संस्कृतशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽत्यन्तशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽनवरागशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽनरकारशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न प्रकृतिशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न सर्वधर्मशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न खलक्षणशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽनुपलम्भशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽभावशून्यतायां युक्तइति वा अयुक्त-
 इति वा समनुपश्यति । नसभावशून्यतायां युक्तइति वा अयुक्तइति

वा समनुपश्यति । नाभावस्वभावशून्यतायां युक्तइति वा अयुक्तइति
 वा समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां चरन्न सृष्ट्युपस्थानेषु
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न सम्यक्प्रहाणेषु
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न षड्विपादेषु युक्तइति
 वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नेन्द्रियेषु युक्तइति वा अयुक्तइति
 वा समनुपश्यति । न वलेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनु-
 पश्यति । न बोध्यज्ञेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 मार्गेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽऽर्यसत्येषु
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न ध्यानेषु युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽप्रमाणेषु युक्तइति वा अयुक्तइति
 वा समनुपश्यति । नाऽऽरूप्यसमापत्तिषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । नाऽष्टविमोक्षेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनु-
 पश्यति । न नवाऽनुपूर्वविहारेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । न शून्यतायां समाधौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । नाऽऽनिमित्ते समाधौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । नाऽप्रणिहिते समाधौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । नाऽभिज्ञासु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनु-
 पश्यति । न सर्वसमाधिषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति ।
 न सर्वधारणीमुखेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 दशसु तथागतवलेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 चतुर्षु वैशारद्येषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 चतसृषु प्रतिसम्बिन्दु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न

महामैत्र्यां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न महाकरुणायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्मेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न श्रोत-
 आपत्तिफले युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न सह-
 दागामिफले युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽना-
 गामिफले युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽहर्त्वे
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न प्रत्येकबोधौ
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न मार्गाऽऽकारज्ञतायां
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न सर्वाऽऽकारज्ञतायां
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । अनेनाऽपि शारीपुत्र
 पर्यायेण बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।
 सर्वधर्मायोगाऽवियोगतामुपादाय । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न शून्यतां शून्यतयां
 योजयति न वियोजयति । न शून्यतायोगं नाऽऽनिमित्तेन योज-
 यति न वियोजयति । नाऽऽनिमित्तयोगं नाऽऽप्रणिहितेन योजयति
 न वियोजयति नाऽऽप्रणिहितयोगं* । तत्कस्यहेतोस्तथाहि शून्यतयां
 न योगो न वियोगः । आनिमित्तं न योगो न वियोगः अप्रणि-
 हितं न योगो न वियोगः । एवं युज्यमानः शारदतीपुत्र बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् धर्माणां

* नाऽऽप्रणिहितयोगमित्यधिकं प्रतिभाति ।

† शून्यता इति युक्तं प्रातिभाति ।

स्वल्पज्ञानशून्यतामवतरन् रूपं न योजयति न वियोजयति न वेदनां योजयति न वियोजयति न संज्ञां योजयति न वियोजयति न संस्कारान् योजयति न वियोजयति । न विज्ञानं योजयति न वियोजयति । न रूपं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति । तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न रूपमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न रूपं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति । तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न वेदनां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति । तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वेदानामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वेदनां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न संज्ञां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न संज्ञामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न संज्ञां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न संस्कारान् पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न संस्कारानपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न संस्कारान् प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न विज्ञानं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न विज्ञानमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-

वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न वेदनां पूर्वाऽ-
 न्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । न वेदनामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
 राऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वेदनां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न तृष्णां
 पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न सम-
 नुपश्यति । न तृष्णामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
 राऽन्तमेव न समनुपश्यति । न तृष्णां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नोपादानं
 पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । नोपादानमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
 राऽन्तमेव न समनुपश्यति । नोपादानं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न भवं पूर्वाऽ-
 न्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । न भवमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
 राऽन्तमेव न समनुपश्यति । न भवं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न जातिं
 पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । न जातिमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
 राऽन्तमेव न समनुपश्यति । न जातिं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न जरामरणं
 पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-

पश्यति । न जरामरणमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथा-
ह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न जरामरणं प्रत्युत्पन्नेन योजयति
न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न दान-
पारमितां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्त-
मेव न समनुपश्यति । न दानपारमितामपराऽन्तेन योजयति न
वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न दानपारमितां
प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न
समनुपश्यति । न शीलपारमितां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियो-
जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न शीलपारमिता-
मपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
पश्यति । न शीलपारमितां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न चान्तिपारमितां पूर्वाऽ-
न्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-
पश्यति । न चान्तिपारमितामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति
तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चान्तिपारमितां प्रत्युत्पन्नेन
योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति ।
न वीर्यपारमितां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वीर्यपारमितामपराऽन्तेन योज-
यति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वीर्य-
पारमितां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्न-
मेव न समनुपश्यति । न ध्यानपारमितां पूर्वाऽन्तेन योजयति न
वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न ध्यानपार-

मितामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न
 समनुपश्यति । न ध्यानपारमितां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियो-
 जयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न प्रज्ञापारमितां
 पूर्वाऽन्तेन योजयति न विधोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न
 समनुपश्यति । न प्रज्ञापारमितामपराऽन्तेन योजयति न वियो-
 जयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न प्रज्ञापारमितां
 प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनु-
 पश्यति । नाऽध्यात्मशून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति
 तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽध्यात्मशून्यतामपराऽन्तेन
 योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति ।
 नाऽध्यात्मशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न वहिर्धाशून्यतां 'पूर्वाऽन्तेन
 योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति ।
 न वहिर्धाशून्यतामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
 राऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वहिर्धाशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योज-
 यति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति ।
 नाऽध्यात्मवहिर्धाशून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति
 तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽध्यात्मवहिर्धाशून्यता-
 मपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न
 समनुपश्यति । नाऽध्यात्मवहिर्धाशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न शून्यता-
 शून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्त-

पश्यति । न स्वलक्षणशून्यतामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति
तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न स्वलक्षणशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन
योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति ।
नाऽनुपलम्भशून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽनुपलम्भशून्यतामपराऽन्तेन योज-
यति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽनुपलम्भ-
शून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्न-
मेव न समनुपश्यति । नाऽभावशून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न
वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽभावशून्यता-
मपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
पश्यति । नाऽभावशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न स्वभावशून्यतां पूर्वाऽन्तेन
योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति ।
न स्वभावशून्यतामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
राऽन्तमेव न समनुपश्यति । न स्वभावशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति
न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नाऽभाव-
स्वभावशून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽभावस्वभावशून्यतामपराऽन्तेन
योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति ।
नाऽभावस्वभावशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न स्मृत्युपन्यायानि पूर्वाऽ-
न्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-

पश्यति । न कृत्युपस्थानाऽन्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति
 तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न कृत्युपस्थानानि प्रत्युत्पन्नेन
 योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति ।
 न सम्यक्प्रहाणानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न सम्यक्प्रहाणान्यपराऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न सम्यक्-
 प्रहाणानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्यु-
 त्पन्नमेव न समनुपश्यति । न षड्विपादान् पूर्वाऽन्तेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न षड्वि-
 पादानपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न
 समनुपश्यति । न षड्विपादान् प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियो-
 जयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नेन्द्रियाणि पूर्वाऽ-
 न्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । नेन्द्रियाण्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
 राऽन्तमेव न समनुपश्यति । नेन्द्रियाणि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न वलानि
 पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न सम-
 नुपश्यति । न वलान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
 राऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वलानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति
 न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न बोध-
 ज्ञानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव
 न समनुपश्यति । न बोधज्ञान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति

तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपगच्छति । न बोध्यङ्गानि प्रत्युत्पन्नेन
 योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपगच्छति ।
 नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 पूर्वाऽन्तमेव न समनुपगच्छति । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गमपराऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपगच्छति । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्ग-
 मार्गं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव
 न समनुपगच्छति । नाऽऽर्यमत्यानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियो-
 जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपगच्छति । नाऽऽर्यमत्यान्यप-
 राऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
 पगच्छति । नाऽऽर्यमत्यानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
 तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपगच्छति । न ध्यानानि पूर्वाऽन्तेन
 योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपगच्छति ।
 न ध्यानान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव
 न समनुपगच्छति । न ध्यानानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियो-
 जयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपगच्छति । नाऽप्रमाणानि
 पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न सम-
 नुपगच्छति । नाऽप्रमाणान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथा-
 ह्यपराऽन्तमेव न समनुपगच्छति । नाऽप्रमाणानि प्रत्युत्पन्नेन
 योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपगच्छति ।
 नाऽऽरूपममापत्तिं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 पूर्वाऽन्तमेव न समनुपगच्छति । नाऽऽरूपममापत्तिमपराऽन्तेन योज-
 यति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपगच्छति । नाऽऽरूप-

समापत्तिं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्यु-
 त्यन्नेव न समनुपश्यति । नाऽष्टौ विमोचान् पूर्वाऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमैव न समनुपश्यति । नाऽष्टौ
 विमोचानपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव
 न समनुपश्यति । नाऽष्टौ विमोचान् प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नेव न समनुपश्यति । न नवाऽनु-
 पूर्वविहारसमापत्तौः पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तौरप-
 राऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तौः प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नेव न समनुपश्यति । न शून्यताऽऽ-
 निमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियो-
 जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽ-
 प्रणिहितविमोचमुखान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथा-
 ह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहित-
 विमोचमुखानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 प्रत्युत्पन्नेव न समनुपश्यति । नाऽभिज्ञाः पूर्वाऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽभिज्ञा-
 अपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । नाऽभिज्ञाः प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 प्रत्युत्पन्नेव न समनुपश्यति । न समाधीन् पूर्वाऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न समा-

धीनपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न समाधीन् प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न धारणीमुखानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न धारणीमुखान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न धारणीमुखानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न दृशतथागतवल्लानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न दृशतथागतवल्लान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न दृशतथागतवल्लानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न चत्वारि वैशारद्यानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चत्वारि वैशारद्यान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चत्वारि वैशारद्यानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न चतस्रः प्रतिषम्बिदः पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चतस्रः प्रतिषम्बिदोऽपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चतस्रः प्रतिषम्बिदः प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति । तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न महासैत्रीं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न महा-

मैत्रैमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न
 समनुपश्यति । न महामैत्रौ प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
 तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न महाकरुणां पूर्वाऽन्तेन
 योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति ।
 न महाकरुणामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्त-
 मेव न समनुपश्यति । न महाकरुणां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नाऽष्टादशाऽऽ-
 वेणिकान् बुद्धधर्मान् पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मानप-
 राऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । नाष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न श्रोत-
 आपत्तिफल पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्त-
 मेव न समनुपश्यति । न श्रोत आपत्तिफलमपराऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न श्रोत-
 आपत्तिफलं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्यु-
 त्पन्नमेव न समनुपश्यति । न सहदागामिफल पूर्वाऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न सहदा-
 गामिफलमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव
 न समनुपश्यति । न सहदागामिफल प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नाऽनागामि-
 फल पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न

समनुपश्यति । नाऽनागामिफलमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति
 तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽनागामिफलं प्रत्युत्पन्नेन
 योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति ।
 नाऽर्हत्त्वं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव
 न समनुपश्यति । नाऽर्हत्त्वमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति
 तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽर्हत्त्वं प्रत्युत्पन्नेन योजयति
 न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न प्रत्येक-
 बोधिं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव
 न समनुपश्यति । न प्रत्येकबोधिमपराऽन्तेन योजयति न वियो-
 जयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न प्रत्येकबोधिं
 प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनु-
 पश्यति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियो-
 जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न मार्गाऽऽकार-
 ज्ञतामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न
 समनुपश्यति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न सर्वाऽऽकार-
 ज्ञतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव
 न समनुपश्यति । न सर्वाऽऽकारज्ञतामपराऽन्तेन योजयति न
 वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न सर्वाऽऽकार-
 ज्ञतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव
 न समनुपश्यति । एवं युज्यमानः शारदतीपुत्र बोधिंमत्त्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां युक्तवति वक्तव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र

बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न पूर्वाऽन्तमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति । नाऽपराऽन्तं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति । न पूर्वाऽन्तमपराऽन्तं वा प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति अध्वसमानता^१मुपादाय । एवं युक्तः शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नेवं युज्यते यथा युज्यमानेनां सर्वज्ञतामतीतेन योजयति न वियोजयति तथाह्यतीतमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं सर्वज्ञतामतीतेन योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न सर्वज्ञतामनागतेन योजयति न वियोजयति तथाह्यनागतमेव न समनुपश्यति असमनुपश्यन् कथं सर्वज्ञतामनागतेन योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न सर्वज्ञतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नेमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं सर्वज्ञतां प्रत्युत्पन्नेन योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । एवञ्च रञ्जारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वा वक्तव्यः । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि रूपमेव न समनुपश्यति असमनुपश्यन् कथं रूपं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न वेदनां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि वेदनामेव न समनुपश्यति

• अध्वसमताशून्यता, च पुस्तके पाठः ।

† युज्यमानोऽ इति पाठोयुक्तः प्रतिभाति ।

असमनुपश्यन् कथं वेदनां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न संज्ञां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि संज्ञामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं संज्ञां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न संस्कारान् सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि संस्कारानेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं संस्कारान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न विज्ञानं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि विज्ञानमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं विज्ञानं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितार्यां चरन् न चतुः सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि चतुरेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं चतुः सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न श्रोत्रं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि श्रोत्रमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं श्रोत्रं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न प्राणं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि प्राणमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं प्राणं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न जिह्वां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि जिह्वामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं जिह्वां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न कायं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि कायमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं कायं सर्वज्ञतया योजयिष्यति

वियोजयिष्यति वा । न मनः सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि मनएव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं मनः सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नरूपं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि रूपमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं रूपं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न शब्दं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि शब्दमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं शब्दं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न गन्धं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि गन्धमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं गन्धं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न रसं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि रसमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं रसं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न स्पर्शं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि स्पर्शमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं स्पर्शं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न धर्मान् सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि धर्मानेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं धर्मान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नचक्षुर्धातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि चक्षुर्धातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं चक्षुर्धातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न रूपधातुं

सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि रूपधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं रूपधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा न चतुर्विज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि चतुर्विज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं चतुर्विज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न ओत्रधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि ओत्रधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं ओत्रधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न शब्दधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि शब्दधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं शब्दधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न ओत्रविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि ओत्रविज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं ओत्रविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न प्राणधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि प्राणधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं प्राणधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न गन्धधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि गन्धधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं गन्धधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न प्राणविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि प्राणविज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं प्राणविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न जिज्ञाधातुं सर्वज्ञतया

योजयति न वियोजयति तथाहि जिज्ञाधातुमेव न समनुपश्यति ।
 असमनुपश्यन् कथं जिज्ञाधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियो-
 जयिष्यति वा । न रसधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति
 तथाहि रसधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं रसधातुं
 सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न जिज्ञाविज्ञान-
 धातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि जिज्ञाविज्ञान-
 धातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं जिज्ञाविज्ञानधातुं
 सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न कायधातुं
 सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि कायधातुमेव न
 समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं कायधातुं सर्वज्ञतया योजयि-
 ष्यति वियोजयिष्यति वा । न स्पृष्टव्यधातुं सर्वज्ञतया योजयति
 न वियोजयति तथाहि स्पृष्टव्यधातुमेव न समनुपश्यति । असमनु-
 पश्यन् कथं स्पृष्टव्यधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति
 वा । न कायविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति
 तथाहि कायविज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं
 कायविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।
 न मनोधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि मनो-
 धातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं मनोधातुं सर्वज्ञतया
 योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न धर्मधातुं सर्वज्ञतया योज-
 यति न वियोजयति तथाहि धर्मधातुमेव न समनुपश्यति । अस-
 मनुपश्यन् कथं धर्मधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति
 वा । न मनोविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति

तथाहि मनोविज्ञानधातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं मनोविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न पृथिवीधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि पृथिवीधातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं पृथिवीधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽत्मातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाह्यात्मातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथमऽऽत्मातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न तेजोधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि तेजोधातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं तेजोधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा न वायुधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि वायुधातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं वायुधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽकाशधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाह्याकाशधातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथमाकाशधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न विज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि विज्ञानधातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं विज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्नाऽविद्यां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाह्यविद्यामेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथमविद्यां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न संस्कारान् सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि संस्कारानेव न समनुपपद्यति

चिद्यति वियोजयिष्यति वा । न वहिर्द्वाशून्यतां सर्वज्ञतया योज-
 यति न वियोजयति तथाहि वहिर्द्वाशून्यतामेव न समनुपश्यति ।
 असमनुपश्यन् कथं वहिर्द्वाशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियो-
 जयिष्यति वा । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति
 न वियोजयति तथाह्यध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामेव न समनुपश्यति ।
 असमनुपश्यन् कथमध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति
 वियोजयिष्यति वा । न शून्यताशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति
 न वियोजयति तथाहि शून्यताशून्यतामेव न समनुपश्यति । असम-
 नुपश्यन् कथं शून्यताशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयि-
 ष्यति वा । न महाशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति
 तथाहि महाशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं
 महाशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न
 परमाऽर्थशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि
 परमाऽर्थशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं परमाऽर्थ-
 शून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न संकृत-
 शून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि संकृतशून्य-
 तामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं संकृतशून्यतां सर्वज्ञ-
 तथा योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽसंकृतशून्यतां सर्वज्ञ-
 तथा योजयति न वियोजयति तथाह्यसंकृतशून्यतामेव न समनु-
 पश्यति । असमनुपश्यन् कथमसंकृतशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति
 वियोजयिष्यति वा । नाऽत्यन्तशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न
 वियोजयति तथाह्यत्यन्तशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन्

कथमत्यन्तशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽनवराऽग्रशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यनवराऽग्रशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमनवराऽग्रशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽनवकारशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यनवकारशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमनवकारशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न प्रकृतिशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि प्रकृतिशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं प्रकृतिशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न सर्वधर्मशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि सर्वधर्मशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं सर्वधर्मशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न स्वलक्षणशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि स्वलक्षणशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं स्वलक्षणशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽनुपलम्भशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यनुपलम्भशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमनुपलम्भशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽभावशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यभावशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमभावशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न स्वभावशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि स्वभावशून्यतामेव

असमनुपश्यन् कथं संस्कारान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोज-
 यिष्यति वा । न नामरूपं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति
 तथाहि नामरूपमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं नाम-
 रूपं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न षडायतनं
 सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि षडायतनमेव न
 समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं षडायतनं सर्वज्ञतया योजयिष्यति
 वियोजयिष्यति वा । न स्पर्शं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति
 तथाहि स्पर्शमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं स्पर्शं
 सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न वेदनां सर्व-
 ज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि वेदनामेव न
 समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं वेदनां सर्वज्ञतया योजयि-
 ष्यति वियोजयिष्यति वा । न दृष्ट्यां सर्वज्ञतया योजयति
 न वियोजयति तथाहि दृष्ट्यामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन्
 कथं दृष्ट्यां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नोपा-
 दानं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाह्युपादानमेव न
 समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमुपादानं सर्वज्ञतया योजयिष्यति
 वियोजयिष्यति वा । न भवं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति
 तथाहि भवमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं भवं सर्वज्ञ-
 तया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न जातिं सर्वज्ञतया
 योजयति न वियोजयति तथाहि जातिमेव न समनुपश्यति ।
 असमनुपश्यन् कथं जातिं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति
 वा । न जरामरणं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि

जरामरणमेव न समनुपगच्छति । अममनुपगच्छन् कथं जरामरणं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।

सुनरपरं गारदत्तौषुचं बोधिमन्त्रोमहामन्त्रः प्रज्ञापारमितायां चरन् न दानपारमितां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि दानपारमितामेव न समनुपगच्छति । अममनुपगच्छन् कथं दानपारमितां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । गौलपारमितां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि गौलपारमितामेव न समनुपगच्छति । अममनुपगच्छन् कथं गौलपारमितां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न चान्तिपारमितां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि चान्तिपारमितामेव न समनुपगच्छति । अममनुपगच्छन् कथं चान्तिपारमितां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न वीर्यपारमितां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि वीर्यपारमितामेव न समनुपगच्छति । अममनुपगच्छन् कथं वीर्यपारमितां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न ध्यानपारमितां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि ध्यानपारमितामेव न समनुपगच्छति । अममनुपगच्छन् कथं ध्यानपारमितां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न प्रज्ञापारमितां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि प्रज्ञापारमितामेव न समनुपगच्छति । अममनुपगच्छन् कथं प्रज्ञापारमितां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽध्यात्मशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाह्यध्यात्मशून्यतामेव न समनुपगच्छति । अममनुपगच्छन् कथमध्यात्मशून्यतां सर्वज्ञतया योज-

न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं स्वभावशून्यतां सर्वज्ञतया
 योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽभावस्वभावशून्यतां सर्वज्ञ-
 तथा योजयति न वियोजयति । तथाह्यभावस्वभावशून्यतामेव न
 समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमभावस्वभावशून्यतां सर्वज्ञतया
 योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न स्मृत्युपस्थानानि सर्वज्ञतया
 योजयति न वियोजयति । तथाहि स्मृत्युपस्थानान्येव न समनुपश्यति ।
 असमनुपश्यन् कथं स्मृत्युपस्थानानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियो-
 जयिष्यति वा । न सम्यक्प्रहाणानि सर्वज्ञतया योजयति न वि-
 योजयति । तथाहि सम्यक्प्रहाणान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन्
 कथं सम्यक्प्रहाणानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति
 वा । न ऋद्धिपादान् सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथा-
 ह्यृद्धिपादानेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमृद्धिपादान्
 सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नेन्द्रियाणि सर्वज्ञ-
 तथा योजयति न वियोजयति । तथाहीन्द्रियाण्येव न समनुपश्यति ।
 असमनुपश्यन् कथमिन्द्रियाणि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियो-
 जयिष्यति वा । न बलानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति ।
 तथाहि बलान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं बलानि
 सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न बोध्यङ्गानि
 सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि बोध्यङ्गान्येव न
 समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं बोध्यङ्गानि सर्वज्ञतया योजयि-
 ष्यति वियोजयिष्यति वा । न मार्गं सर्वज्ञतया योजयति न
 वियोजयति । तथाहि मार्गमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं

मार्गं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽर्थ-
सत्यानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यार्थसत्यान्वेव
न समनुपपद्यन् । असमनुपपद्यन् कथमार्थसत्यानि सर्वज्ञतया योज-
यिष्यति वियोजयिष्यति वा । न ध्यानानि सर्वज्ञतया योजयति
न वियोजयति । तथाहि ध्यानान्येव न समनुपपद्यन्ति । असमनुपपद्यन्
कथं ध्यानानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।
नाऽप्रमाणानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यप्रमा-
णान्येव न समनुपपद्यन्ति । असमनुपपद्यन् कथमप्रमाणानि सर्वज्ञतया
योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽरूपसमापत्तौः सर्वज्ञतया
योजयति न वियोजयति । तथाह्याऽऽरूपसमापत्तीरेव न समनु-
पपद्यन्ति । असमनुपपद्यन् कथमाऽऽरूपसमापत्तौः सर्वज्ञतया योज-
यिष्यति वियोजयिष्यति वा । न विमोचान् सर्वज्ञतया योजयति न
वियोजयति । तथाहि विमोचानेव न समनुपपद्यन्ति । असमनुपपद्यन्
कथं विमोचान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।
नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तौः सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति ।
तथाहि नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरेव न समनुपपद्यन्ति । असमनु-
पपद्यन् कथं नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तौः सर्वज्ञतया योजयिष्यति
वियोजयिष्यति वा । न शून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियो-
जयति । तथाहि शून्यतामेव न समनुपपद्यन्ति । असमनुपपद्यन् कथं
शून्यता सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽनिमित्तं
सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यानिमित्तमेव न
समनुपपद्यन्ति । असमनुपपद्यन् कथमानिमित्तं सर्वज्ञतया योजयि-

भावदति योजयति न संस्कारानभावदति योजयति । न विज्ञानं
 भावदति योजयति न विज्ञानमभावदति योजयति । न चक्षुर्भाव-
 दति योजयति न चक्षुरभावदति योजयति । न श्रोत्रं भावदति
 योजयति न श्रोत्रमभावदति योजयति । न घ्राणं भावदति योज-
 यति न घ्राणमभावदति योजयति । न जिह्वां भावदति योजयति
 न जिह्वामभावदति योजयति । न कायं भावदति योजयति न
 कायमभावदति योजयति । न मनोभावदति योजयति न मनोऽ-
 भावदति योजयति । न रूपं^(१) भावदति योजयति न रूपमभाव-
 दति योजयति । न शब्दं भावदति योजयति न शब्दमभावदति
 योजयति । न गन्धं भावदति योजयति न गन्धमभावदति
 योजयति । न रसभावदति योजयति न रसमभावदति योजयति ।
 न स्पर्शं भावदति योजयति न स्पर्शमभावदति योजयति । न
 धर्मान् भावदति योजयति न धर्मानभावदति योजयति । न
 चक्षुर्विज्ञानं भावदति योजयति न चक्षुर्विज्ञानमभावदति
 योजयति । न श्रोत्रविज्ञानं भावदति योजयति न श्रोत्रविज्ञान-
 मभावदति योजयति । न घ्राणविज्ञानं भावदति योजयति
 न घ्राणविज्ञानमभावदति योजयति । न जिह्वाविज्ञानं भावदति
 योजयति न जिह्वाविज्ञानमभावदति योजयति । न कायविज्ञानं
 भावदति योजयति न कायविज्ञानमभावदति योजयति । न

(१) पूर्वपठितो रूपशब्दो रूपस्कन्धामिप्राय, अथन्तु विषयाभिप्राय इति
 न पौनरुक्तम् । यद्यपि स विषयानान्द्रियानि रूपस्कन्ध स्तथापि
 विशिष्टस्य तदघटकान्धे स्थितिसमर्थिन्यायेन पृथक् परिकीर्तनम् ।

मनोविज्ञानं भावदति योजयति न मनोविज्ञानमभावदति योज-
यति । न चक्षुसस्पर्शं भावदति योजयति न चक्षुःसंस्पर्श-
मभावदति योजयति । न श्रोत्रसस्पर्शं भावदति योजयति न
श्रोत्रसंस्पर्शमभावदति योजयति । न घ्राणसस्पर्शं भावदति योज-
यति न घ्राणसंस्पर्शमभावदति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शं
भावदति योजयति न जिह्वासस्पर्शमभावदति योजयति । न
कायसस्पर्शं भावदति योजयति न कायसंस्पर्शमभावदति योजयति ।
न मनसंस्पर्शं भावदति योजयति न मनसंस्पर्शमभावदति
योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां^(१) वेदनां भावदति योजयति न
चक्षुसस्पर्शप्रत्ययां वेदनामभावदति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां
वेदनां भावदति योजयति न श्रोत्रसस्पर्शप्रत्ययां वेदनामभावदति
योजयति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्यया वेदनां भावदति योजयति न
घ्राणसस्पर्शप्रत्ययां वेदनामभावदति योजयति । न जिह्वासंस्पर्श-
प्रत्ययां वेदनां भावदति योजयति न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदना-
मभावदति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां भावदति
योजयति न कायसस्पर्शप्रत्ययां वेदनामभावदति योजयति । न
मनसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां भावदति योजयति न मनसस्पर्शप्रत्ययां
वेदनामभावदति योजयति । न पृथिवीधातु भावदति योजयति न
पृथिवीधातुमभावदति योजयति । नाऽऽत्मा भावदति योजयति
नाऽऽत्मातुमभावदति योजयति । न तेजोधातुं भावदति योजयति

(१) चक्षुःसंस्पर्शं प्रत्यय कारणं यस्या वेदनाया सा तथा । वेदनालुभव ।
एवमुक्तत्रापि योजनीयम् ।

यति वियोजयिष्यति वा । नाऽप्रणिहितं सर्वज्ञतया योजयति न
 वियोजयति । तथाह्यप्रणिहितमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन्
 कथमप्रणिहितं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।
 नाऽभिज्ञां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यभिज्ञा-
 मेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमभिज्ञां सर्वज्ञतया योज-
 यिष्यति वियोजयिष्यति वा । न समाधिं सर्वज्ञतया योजयति
 न वियोजयति । तथाहि समाधिमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन्
 कथं समाधिं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न
 धारणीमुखानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि
 धारणीमुखान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं धारणी-
 मुखानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न दश
 तथागतबलानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि
 दश तथागतबलान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं दश
 तथागतबलानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न
 वैशारद्यानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि वैशा-
 रद्यान्वेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं वैशारद्यानि सर्वज्ञ-
 तया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न प्रतिसंविद्ः सर्वज्ञ-
 तया योजयति न वियोजयति । तथाहि प्रतिसंविदएव
 न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं प्रतिसंविद्ः सर्वज्ञतया
 योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न महामैत्रीं सर्वज्ञतया
 योजयति न वियोजयति । तथाहि महामैत्रीमेव न समनुप-
 श्यति । असमनुपश्यन् कथं महामैत्रीं सर्वज्ञतया योजयिष्यति

वियोजयिष्यति वा । न महाकरुणां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि महाकरुणामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं महाकरुणां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मानिव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । एवं युज्यमानः शारदतीपुत्र, बोधिसत्त्वो-महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र, बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न बुद्धं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति, न सर्वज्ञतां बुद्धेन योजयति न वियोजयति । तथाहि बुद्धमेव न समनुपश्यति, सर्वज्ञतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं बुद्धं सर्वज्ञतया सर्वज्ञतां वा बुद्धेन योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न बोधिं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति, न बोध्या सर्वज्ञतां योजयति न वियोजयति । तथाहि बोधिमेव न समनुपश्यति सर्वज्ञतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं बोधिं सर्वज्ञतया सर्वज्ञतां वा बोध्या योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । एवं हि शारदतीपुत्र, बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र, बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपं भावइति योजयति न रूपमभावइति योजयति । न वेदनां भावइति योजयति न वेदनामभावइति योजयति । न संज्ञां भावइति योजयति न संज्ञामभावइति योजयति । न संस्कारान्

न तेजोधातुमभावइति योजयति । न वायुधातुं भावइति योज-
 यति न वायुधातुमभावइति योजयति । नाऽऽकाशधातुं भावइति
 योजयति नाऽऽकाशधातुमभावइति योजयति । न विज्ञानधातुं
 भावइति योजयति न विज्ञानधातुमभावइति योजयति । नाऽविद्या
 भावइति योजयति नाऽविद्यामभावइति योजयति । न संस्कारान्
 भावइति योजयति न संस्कारानभावइति योजयति । न विज्ञानं
 भावइति योजयति न विज्ञानमभावइति योजयति । न नामरूपं
 भावइति योजयति न नामरूपमभावइति योजयति । न षडायतनं
 भावइति योजयति न षडायतनमभावइति योजयति । न स्पर्शं
 भावइति योजयति न स्पर्शमभावइति योजयति । न वेदनां भाव-
 इति योजयति न वेदनामभावइति योजयति । न तृष्णां भावइति
 योजयति न तृष्णामभावइति योजयति । नोपादानं भावइति
 योजयति नोपादानमभावइति योजयति । न भवं भावइति योज-
 यति न भवमभावइति योजयति । न जातिं भावइति योजयति
 न जातिमभावइति योजयति । न जरामरणं भावइति योजयति
 न जरामरणमभावइति योजयति । न दानपारमितां भावइति
 योजयति न दानपारमितामभावइति योजयति । न शीलपारमितां
 भावइति योजयति न शीलपारमितामभावइति योजयति । न
 चान्तिपारमितां भावइति योजयति न चान्तिपारमितामभावइति
 योजयति । न वीर्यपारमितां भावइति योजयति न वीर्यपार-
 मितामभावइति योजयति । न ध्यानपारमितां भावइति योज-
 यति न ध्यानपारमितामभावइति योजयति । न प्रज्ञापारमितां

भावइति योजयति न प्रज्ञापारमितामभावइति योजयति ।
नाऽध्यात्मशून्यतां भावइति योजयति नाऽध्यात्मशून्यतामभावइति
योजयति । न वद्धिर्द्वांशून्यतां भाव इति योजयति न वद्धिर्द्वां-
शून्यतामभावइति योजयति । नाऽध्यात्मवद्धिर्द्वांशून्यतां भावइति
योजयति नाऽध्यात्मवद्धिर्द्वांशून्यतामभावइति योजयति । न
शून्यताशून्यतां भावइति योजयति न शून्यताशून्यतामभावइति
योजयति । न महाशून्यतां भावइति योजयति न महाशून्यता-
मभावइति योजयति । न परमाऽर्थशून्यतां भावइति योजयति न
परमाऽर्थशून्यतामभावइति योजयति । न संस्कृतशून्यतां भावइति
योजयति न संस्कृतशून्यतामभावइति योजयति । नाऽसंस्कृतशून्यतां
भावइति योजयति नाऽसंस्कृतशून्यतामभावइति योजयति ।
नाऽव्यन्तशून्यतां भावइति योजयति नाऽव्यन्तशून्यतामभावइति
योजयति । नाऽनवराऽयशून्यतां भावइति योजयति नाऽनवराऽय-
शून्यतामभावइति योजयति । नाऽनवकारशून्यतां भावइति योज-
यति नाऽनवकारशून्यतामभावइति योजयति । न प्रकृतिशून्यतां
भावइति योजयति न प्रकृतिशून्यतामभावइति योजयति । न
सर्व्वधर्मशून्यतां भावइति योजयति न सर्व्वधर्मशून्यतामभावइति
योजयति । न खल्वचणशून्यतां भावइति योजयति न खल्वचण-
शून्यतामभावइति योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतां भावइति योज-
यति नाऽनुपलम्भशून्यतामभावइति योजयति । नाऽभावशून्यतां
भावइति योजयति नाऽभावशून्यतामभावइति योजयति । न
खभावशून्यतां भावइति योजयति न खभावशून्यतामभावइति

योजयति । नाऽभावस्वभावशून्यतां भावदति योजयति नाऽभाव-
 स्वभावशून्यतामभावदति योजयति । न स्मृत्युपस्थानानि भावदति
 योजयति न स्मृत्युपस्थानान्यभावदति योजयति । न सम्यक्प्रहा-
 णानि भावदति योजयति । न सम्यक्प्रहाणान्यभावदति योजयति ।
 न षट्द्विपादान् भावदति योजयति । न षट्द्विपादानभावदति
 योजयति । नेन्द्रियाणि भावदति योजयति नेन्द्रियाण्यभावदति
 योजयति । न वल्लानि भावदति योजयति न वल्लान्यभावदति
 योजयति । न बोध्यङ्गानि भावदति योजयति न बोध्यङ्गान्य-
 भावदति योजयति । नाऽप्रमाणानि भावदति योजयति नाऽप्रमा-
 णान्यभावदति योजयति । नाऽऽर्थ्यसत्यानि भावदति योजयति
 नाऽऽर्थ्यसत्यान्यभावदति योजयति । न ध्यानानि भावदति योज-
 यति न ध्यानान्यभावदति योजयति । न मार्गं भावदति योज-
 यति न मार्गमभावदति योजयति । नाऽऽह्यसमापत्तीर्भावदति
 योजयति नाऽऽह्यसमापत्तीरभावदति योजयति । नाऽष्टौ
 विमोक्षान् भावदति योजयति नाऽष्टौ विमोक्षानभावदति योज-
 यति । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्भावदति योजयति न
 नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरभावदति योजयति । न शून्यतां
 भावदति योजयति न शून्यतामभावदति योजयति । नाऽऽनिमित्तं
 भावदति योजयति नाऽऽनिमित्तमभावदति योजयति । नाऽऽप्रणि-
 हितं भावदति योजयति नाऽऽप्रणिहितमभावदति योजयति ।
 नाऽभिज्ञां भावदति योजयति नाऽभिज्ञामभाव दति योजयति ।
 न समाधीन् भावदति योजयति न समाधीनभावदति योजयति ।

न धारणीमुखानि भावदति योजयति न धारणीमुखान्यभावदति योजयति । न दशतथागतवस्त्रानि भावदति योजयति न दश-
 तथागतवस्त्रान्यभावदति योजयति । न चत्वारि वैशारद्यानि भाव-
 दति योजयति न चत्वारि वैशारद्यान्यभावदति योजयति । न
 चतस्रः प्रतिमन्विदोभावदति योजयति न चतस्रः प्रतिमन्विदोऽ-
 भावदति योजयति । न महामैत्रीं भावदति योजयति न महा-
 मैत्रीमभावदति योजयति । न महाकरुणं भावदति योजयति
 न महाकरुणामभावदति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्ध-
 धर्मान् भावदति योजयति नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् भाव-
 दति योजयति । न श्रोत-श्रापत्तिफलं भावदति योजयति न
 श्रोत-श्रापत्तिफलमभावदति योजयति । न सकृदाऽऽगामिफलं
 भावदति योजयति न सकृदाऽऽगामिफलमभावदति योजयति ।
 नाऽनागामिफलं भावदति योजयति नाऽनागामिफलमभावदति
 योजयति । नाऽर्हत्त्वं भावदति योजयति नाऽर्हत्त्वमभावदति
 योजयति । न प्रत्येकबोधिं भावदति योजयति न प्रत्येकबोधिम-
 भावदति योजयति । न मार्गाऽऽकारजतां भावदति योजयति न
 मार्गाऽऽकारजतामभावदति योजयति । न सर्वाऽऽकारजतां भावदति
 योजयति न सर्वाऽऽकारजतामभावदति योजयति ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् न रूपं नित्यमिति योजयति न रूपमनित्यमिति योज-
 यति । न वेदनां निमित्तं योजयति न वेदनामनित्यमिति
 योजयति । न संज्ञां नित्यमिति योजयति न संज्ञामनित्यमिति

योजयति । न संस्कारान्नित्य*इति योजयति न संस्काराननित्या
इति योजयति । न विज्ञानं नित्यमिति योजयति न विज्ञान-
मनित्यमिति योजयति । न चक्षुर्नित्यमिति योजयति न
चक्षुरनित्यमिति योजयति । न श्रोत्रं नित्यमिति योजयति
न श्रोत्रमनित्यमिति योजयति । न घ्राणं नित्यमिति योज-
यति न घ्राणमनित्यमिति योजयति । न जिह्वां नित्यमिति
योजयति न जिह्वामनित्यमिति योजयति । न कायं नित्य-
मिति योजयति न कायमनित्यमिति योजयति । न मनो
नित्यमिति योजयति न मनोऽनित्यमिति योजयति । न रूपं
नित्यमिति योजयति न रूपमनित्यमिति योजयति । न शब्दं
नित्यमिति योजयति न शब्दमनित्यमिति योजयति । न गन्धं
नित्यमिति योजयति न गन्धमनित्यमिति योजयति । न रसं
नित्यमिति योजयति न रसमनित्यमिति योजयति । न स्पर्शं
नित्यमिति योजयति न स्पर्शमनित्यमिति योजयति । न धर्मा-
न्नित्यानिति योजयति न धर्माननित्यानिति योजयति । न
चक्षुर्विज्ञानं नित्यमिति योजयति न चक्षुर्विज्ञानमनित्यमिति
योजयति । न श्रोत्रविज्ञानं नित्यमिति योजयति न श्रोत्र-
विज्ञानमनित्यमिति योजयति । न घ्राणविज्ञानं नित्यमिति
योजयति न घ्राणविज्ञानमनित्यमिति योजयति । न जिह्वा-
विज्ञानं नित्यमिति योजयति न जिह्वाविज्ञानमनित्यमिति

* संस्कारान्नित्यानिति युक्तं प्रतिभाति ।

† संस्काराननित्यानिति युक्तं प्रतिभाति ।

योजयति । न कायविज्ञानं नित्यमिति योजयति न काय-
विज्ञानमनित्यमिति योजयति । न मनोविज्ञानं नित्यमिति
योजयति न मनोविज्ञानमनित्यमिति योजयति । न चक्षुः
संस्पर्शं नित्यमिति योजयति न चक्षुः संस्पर्शमनित्यमिति योज-
यति । न श्रोत्रसंस्पर्शं नित्यमिति योजयति न श्रोत्रसंस्पर्श-
मनित्यमिति योजयति* । न घ्राणसंस्पर्शं नित्यमिति योजयति न
घ्राणसंस्पर्शमनित्यमिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शं नित्यमिति
योजयति न जिह्वासंस्पर्शमनित्यमिति योजयति । न कायसंस्पर्शं
नित्यमिति योजयति न कायसंस्पर्शमनित्यमिति योजयति । न
मनः संस्पर्शं नित्यमिति योजयति न मनः संस्पर्शमनित्यमिति
योजयति । न चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्यमिति योजयति
न चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनित्यमिति योजयति । न श्रोत्र-
संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्यमिति योजयति न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां
वेदनामनित्यमिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्य-
मिति योजयति न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनित्यमिति योज-
यति । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्यमिति योजयति न
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनित्यमिति योजयति । न कायसंस्पर्श-
प्रत्ययां वेदनां नित्यमिति योजयति न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदना-
मनित्यमिति योजयति । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्यमिति
योजयति न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनित्यमिति योजयति ।
न पृथिवीधातु नित्यमिति योजयति न पृथिवीधातुमनित्यमिति

* नित्या इति ख, ग, घ पुस्तके पाठ ।

योजयति । नाऽऽधातुं नित्यइति योजयति नाऽऽधातुमनित्यइति योजयति । न तेजोधातुं नित्यइति योजयति न तेजोधातुमनित्यइति योजयति । न वायुधातुं नित्यइति योजयति न वायुधातुमनित्यइति योजयति । नाऽऽकाशधातुं नित्यइति योजयति नाऽऽकाशधातुमनित्यइति योजयति । न विज्ञानधातुं नित्यइति योजयति न विज्ञानधातुमनित्यइति योजयति । नाऽऽविद्यां नित्यामिति योजयति नाऽऽविद्यामनित्यामिति योजयति । न संस्कारान् नित्यामिति* योजयति न संस्काराननित्यामिति योजयति । न विज्ञानं नित्यमिति योजयति न विज्ञानमनित्यमिति योजयति । न नामरूपं नित्यमिति योजयति न नामरूपमनित्यमिति योजयति । न षडायतनं नित्यमिति योजयति न षडायतनमनित्यमिति योजयति । न स्पर्शं नित्यमिति योजयति न स्पर्शमनित्यमिति योजयति । न वेदनां नित्यामिति योजयति न वेदनामनित्यामिति योजयति । न तृष्णां नित्यामिति योजयति न तृष्णामनित्यामिति योजयति । नोपादानं नित्यमिति योजयति नोपादानमनित्यमिति योजयति । न भवं नित्यमिति योजयति न भवमनित्यमिति योजयति । न जातिं नित्यामिति योजयति न जातिमनित्यामिति योजयति । न

* इति शब्दसमभिव्याहृत नित्यादि शब्दस्य क्वचित् प्रथमान्तत्वं क्वचित् द्वितीयान्तत्वं एवं क्वचित् विशेष्यपदलिङ्गभाषित्वं । क्वचित् स्तौवनिङ्गत्वं दृश्यते । वैषम्यमेतद्वेदकदोषेण जातमिति प्रतिभाति । एवं वैषम्यं परत्रापि षडस्यत्वे दृश्यते । पुस्तकपत्रकदृष्टान्तादृशपाठो लिखित ।

जरामरणं नित्यमिति योजयति न जरामरणमनित्यमिति योज-
यति । न दानपारमितां नित्येति योजयति न दानपारमिताम-
नित्येति योजयति । न शीलपारमितां नित्येति योजयति न
शीलपारमितामनित्येति योजयति । न चान्तिपारमितां नित्येति
योजयति न चान्तिपारमितामनित्येति योजयति । न वीर्यपार-
मितां नित्येति योजयति न वीर्यपारमितामनित्येति योजयति ।
न ध्यानपारमितां नित्येति योजयति न ध्यानपारमितामनित्येति
योजयति । न प्रज्ञापारमितां नित्येति योजयति न प्रज्ञापार-
मितामनित्येति योजयति । नाऽध्यात्मशून्यतां नित्येति योजयति
नाऽध्यात्मशून्यतामनित्येति योजयति । न वहिर्द्वाशून्यतां नित्येति
योजयति न वहिर्द्वाशून्यतामनित्येति योजयति । नाऽध्यात्म-
वहिर्द्वाशून्यतां नित्येति योजयति नाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यताम-
नित्येति योजयति । न शून्यताशून्यतां नित्येति योजयति न
शून्यताशून्यतामनित्येति योजयति । न महाशून्यतां नित्येति
योजयति न महाशून्यतामनित्येति योजयति । न परमाऽर्थशून्यतां
नित्येति योजयति न परमाऽर्थशून्यतामनित्येति योजयति । न
संस्कृतशून्यतां नित्येति योजयति न संस्कृतशून्यतामनित्येति योज-
यति । नाऽसंस्कृतशून्यतां नित्येति योजयति नाऽसंस्कृतशून्यताम-
नित्येति योजयति । नाऽत्यन्तशून्यतां नित्येति योजयति नाऽत्यन्त-
शून्यतामनित्येति योजयति । नाऽनवराऽपशून्यतां नित्येति योज-
यति नाऽनवराऽपशून्यतामनित्येति योजयति । नाऽनवकारशून्यतां
नित्येति योजयति नाऽनवकारशून्यतामनित्येति योजयति । न

प्रकृतिशून्यतां नित्येति योजयति न प्रकृतिशून्यतामनित्येति
 योजयति । न सर्वधर्मशून्यतां नित्येति योजयति न सर्वधर्म-
 शून्यतामनित्येति योजयति । न खलक्षणशून्यतां नित्येति योज-
 यति न खलक्षणशून्यतामनित्येति योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतां
 नित्येति योजयति नाऽनुपलम्भशून्यतामनित्येति योजयति ।
 नाऽभावशून्यतां नित्येति योजयति नाऽभावशून्यतामनित्येति
 योजयति । न स्वभावशून्यतां नित्येति योजयति न स्वभाव-
 शून्यतामनित्येति योजयति । नाऽभावस्वभावशून्यतां नित्येति
 योजयति नाऽभावस्वभावशून्यतामनित्येति योजयति । न स्मृत्युप-
 स्थानानि नित्यानीति योजयति न स्मृत्युपस्थानान्यनित्यानीति
 योजयति । न सम्यक्प्रहाणानि नित्यानीति योजयति न सम्यक्-
 प्रहाणान्यनित्यानीति योजयति । न षड्विपादान् नित्यानिति
 योजयति न षड्विपादाननित्यानिति योजयति । नेन्द्रियाणि
 नित्यानीति योजयति नेन्द्रियाण्यनित्यानीति योजयति । न
 बलानि नित्यानीति योजयति न बलान्यनित्यानीति योजयति ।
 न बोध्यज्ञानि नित्यानीति योजयति न बोध्यज्ञान्यनित्यानीति
 योजयति । नाऽऽख्यांऽष्टाऽङ्गमार्गं नित्यमिति योजयति नाऽऽख्यांऽ-
 ष्टाऽङ्गमार्गमनित्यमिति योजयति । नाऽऽख्यमत्यानि नित्यानीति
 योजयति नाऽऽख्यमत्यान्यनित्यानीति योजयति । न ध्यानानि
 नित्यानीति योजयति न ध्यानान्यनित्यानीति योजयति । नाऽप्र-
 माणानि नित्यानीति योजयति नाऽप्रमाणान्यनित्यानीति योज-
 यति । नाऽऽह्यममापत्तौर्नित्यादिति योजयति नाऽऽह्यममापत्तौ-

रनित्यादति योजयति । नाऽऽष्टौ विमोचान्नित्यानिति योजयति
नाऽऽष्टौ विमोचाननित्यानिति योजयति । न नवाऽनुपूर्वविहार-
समापत्तीर्नित्यादति योजयति न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर-
नित्यादति योजयति । न शून्यतां नित्यामिति योजयति न
शून्यतामनित्यामिति योजयति । नाऽऽनिमित्तं नित्यमिति
योजयति नाऽऽनिमित्तमनित्यमिति योजयति । नाऽऽप्रणिहितं
नित्यमिति योजयति नाऽऽप्रणिहितमनित्यमिति योजयति ।
नाऽभिज्ञा नित्यादति योजयति नाऽभिज्ञा अनित्यादति योजयति ।
न समाधीन्नित्यानिति योजयति । न समाधीननित्यानिति
योजयति । न धारणीसुखानिनित्यानीति योजयति । न धारणी-
सुखान्यनित्यानीति योजयति । न दशतथागतबलानिनित्यानीति
योजयति । न दशतथागतबलान्यनित्यानीति योजयति । न
चत्वारिवैशारद्यानि नित्यानीति योजयति । न चत्वारिवैशारद्या-
न्यनित्यानीति योजयति । न चतस्रः प्रतिमंविदोऽनित्यादति योज-
यति । न चतस्रः प्रतिमंविदोऽनित्यादति योजयति । न महामैत्री
नित्यामिति योजयति । न महामैत्रीमनित्यामिति योजयति । न
महाकरुणं नित्यामिति योजयति । न महाकरुणामनित्यामिति
योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान्नित्यानिति योजयति ।
नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्माननित्यानिति योजयति । न श्रौत-
श्रापत्तिफलं नित्यमिति योजयति । न श्रौत-श्रापत्तिफलमनित्य-
मिति योजयति । न महादागामिफलं नित्यमिति योजयति । न
महादागामिफलमनित्यमिति योजयति । नाऽनागामिफलं नित्य-

मिति योजयति । नाऽनागामिफलमनित्यमिति योजयति । नाऽर्हत्त्वमनित्यमिति योजयति । नाऽर्हत्त्वमनित्यमिति योजयति । न प्रत्येकबोधिं नित्यमिति योजयति । न प्रत्येकबोधिमनित्यमिति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां नित्यामिति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतामनित्यामिति योजयति । न सर्वाऽऽकारज्ञतां नित्यामिति योजयति । न सर्वाऽऽकारज्ञतामनित्यामिति योजयति । एवं चरन् शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपं सुखमिति योजयति । न रूपं दुःखमिति योजयति । न वेदनां सुखेति योजयति । न वेदनां दुःखेति योजयति । न संज्ञां सुखेति योजयति । न संज्ञां दुःखेति योजयति । न संस्कारान् सुखानिति योजयति । न संस्कारान् दुःखानिति योजयति । न विज्ञानं सुखमिति योजयति । न विज्ञानं दुःखमिति योजयति । न चक्षुः सुखमिति योजयति । न चक्षुर्दुःखमिति योजयति । न श्रोत्रं सुखमिति योजयति । न श्रोत्रं दुःखमिति योजयति । न घ्राणं सुखमिति योजयति । न घ्राणं दुःखमिति योजयति । न जिह्वां सुखमिति योजयति । न जिह्वां दुःखमिति योजयति । न कायं सुखमिति योजयति । न कायं दुःखमिति योजयति । न मनः सुखमिति योजयति । न मनोदुःखमिति योजयति । न रूपं सुखमिति योजयति । न रूपं दुःखमिति योजयति । न शब्दं सुखमिति योजयति । न शब्दं दुःखमिति योजयति । न गन्धं

सुखमिति योजयति । न गन्धं दुःखमिति योजयति । न रसं
सुखमिति योजयति । न रसं दुःखमिति योजयति । न स्पर्शं
सुखमिति योजयति । न स्पर्शं दुःखमिति योजयति । न धर्मान्
सुखानिति योजयति । न धर्मान् दुःखानिति योजयति । न चक्षु-
र्विज्ञानं सुखमिति योजयति । न चक्षुर्विज्ञानं दुःखमिति योज-
यति । न श्रोत्रविज्ञानं सुखमिति योजयति । न श्रोत्रविज्ञानं
दुःखमिति योजयति । न घ्राणविज्ञानं सुखमिति योजयति । न
घ्राणविज्ञानं दुःखमिति योजयति । न जिह्वाविज्ञानं सुखमिति
योजयति । न जिह्वाविज्ञानं दुःखमिति योजयति । न कायविज्ञानं
सुखमिति योजयति । न कायविज्ञानं दुःखमिति योजयति । न
मनोविज्ञानं सुखमिति योजयति । न मनोविज्ञानं दुःखमिति
योजयति । न चक्षुसंस्पर्शं सुखमिति योजयति । न चक्षुसंस्पर्शं
दुःखमिति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शं सुखमिति योजयति । न
श्रोत्रसंस्पर्शं दुःखमिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शं सुखमिति योज-
यति । न घ्राणसंस्पर्शं दुःखमिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शं सुख-
मिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शं दुःखमिति योजयति । न काय-
संस्पर्शं सुखमिति योजयति । न कायसंस्पर्शं दुःखमिति योजयति ।
न मनःसंस्पर्शं सुखमिति योजयति । न मनःसंस्पर्शं दुःखमिति
योजयति । न चक्षुसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां सुखामिति योजयति । न
चक्षुसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां दुःखामिति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्श-
प्रत्ययां वेदनां सुखामिति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां
दुःखामिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां सुखामिति

योजयति । न प्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां दुःखामिति योजयति । न
 जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां सुखामिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्श-
 प्रत्ययां वेदनां दुःखामिति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां
 सुखामिति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां दुःखामिति
 योजयति । न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां सुखामिति योजयति ।
 न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां दुःखामिति योजयति । न पृथिवी-
 धातुं सुखमिति योजयति । न पृथिवीधातुं दुःखमिति योजयति ।
 न स्वधातुं सुखमिति योजयति । न स्वधातुं दुःखमिति योजयति ।
 न तेजोधातुं सुखमिति योजयति । न तेजोधातुं दुःखमिति योज-
 यति । न वायुधातुं सुखमिति योजयति । न वायुधातुं दुःखमिति
 योजयति । नाऽऽकाशधातुं सुखमिति योजयति । नाऽऽकाशधातुं
 दुःखमिति योजयति । न विज्ञानधातुं सुखमिति योजयति ।
 न विज्ञानधातुं दुःखमिति योजयति । नाऽविद्यां सुखेति योज-
 यति । नाऽविद्यां दुःखेति योजयति । न संस्कारान् सुखादिति
 योजयति । न संस्कारान् दुःखादिति योजयति । न विज्ञानं सुख-
 मिति योजयति । न विज्ञानं दुःखमिति योजयति । न नामरूपं
 सुखमिति योजयति । न नामरूपं दुःखमिति योजयति । न षड्हा-
 यतनं सुखमिति योजयति । न षड्हायतनं दुःखमिति योजयति ।
 न स्पर्शं सुखमिति योजयति । न स्पर्शं दुःखमिति योजयति । न
 वेदनां सुखेति योजयति । न वेदनां दुःखेति योजयति । न दृष्णां
 सुखेति योजयति । न दृष्णां दुःखेति योजयति । नोपादानं सुख-
 मिति योजयति । नोपादानं दुःखमिति योजयति । न भवं सुख-

मिति योजयति । न भवं दुःखमिति योजयति । न जातिं सुखेति योजयति । न जातिं दुःखेति योजयति । न जरामरणं सुखमिति योजयति । न जरामरणं दुःखमिति योजयति । न दानपारमितां सुखेति योजयति । न दानपारमितां दुःखेति योजयति । न ग्रीहपारमितां सुखेति योजयति । न ग्रीहपारमितां दुःखेति योजयति । न चान्तिपारमितां सुखेति योजयति । न चान्तिपारमितां दुःखेति योजयति । न वीर्यपारमितां सुखेति योजयति । न वीर्यपारमितां दुःखेति योजयति । न ध्यानपारमितां सुखेति योजयति । न ध्यानपारमितां दुःखेति योजयति । न प्रज्ञापारमितां सुखेति योजयति । न प्रज्ञापारमितां दुःखेति योजयति । नाऽध्यात्मशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽध्यात्मशून्यतां दुःखेति योजयति । न वहिर्द्वाशून्यतां सुखेति योजयति । न वहिर्द्वाशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतां दुःखेति योजयति । न शून्यताशून्यतां सुखेति योजयति । न शून्यताशून्यतां दुःखेति योजयति । न महाशून्यतां सुखेति योजयति । न महाशून्यतां दुःखेति योजयति । न परमाऽर्थशून्यतां सुखेति योजयति । न परमाऽर्थशून्यतां दुःखेति योजयति । न संसृतशून्यतां सुखेति योजयति । न संसृतशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽसंसृतशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽसंसृतशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽत्यन्तशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽत्यन्तशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽनवराऽग्रशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽनवराऽग्रशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽनवकार-

शून्यतां सुखेति योजयति । नाऽनवकारशून्यतां दुःखेति योजयति ।
 न प्रकृतिशून्यतां सुखेति योजयति । न प्रकृतिशून्यतां दुःखेति
 योजयति । न सर्वधर्मशून्यतां सुखेति योजयति । न सर्वधर्मशून्यतां
 दुःखेति योजयति । न स्वलक्षणशून्यतां सुखेति योजयति । न
 स्वलक्षणशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतां सुखेति
 योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽभावशून्यतां
 सुखेति योजयति । नाऽभावशून्यतां दुःखेति योजयति । न स्वभाव-
 शून्यतां सुखेति योजयति । न स्वभावशून्यतां दुःखेति योजयति ।
 नाऽभावस्वभावशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽभावस्वभावशून्यतां
 दुःखेति योजयति । न स्मृत्युपस्थानानि सुखानीति योजयति । न
 स्मृत्युपस्थानानि दुःखानीति योजयति । न सम्यक् प्रहाणानि
 सुखानीति योजयति । न सम्यक् प्रहाणानि दुःखानीति योजयति ।
 न षड्विपादान् सुखादति योजयति । न षड्विपादान् दुःखादति
 योजयति । नेन्द्रियाणि सुखानीति योजयति । नेन्द्रियाणि दुःखा-
 नीति योजयति । न बलानि सुखानीति योजयति । न बलानि
 दुःखानीति योजयति । न बोध्यङ्गानि सुखानीति योजयति । न
 बोध्यङ्गानि दुःखानीति योजयति । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं सुखादति
 योजयति । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं दुःखादति योजयति । नाऽऽर्यसत्यानि
 सुखानीति योजयति । नाऽऽर्यसत्यानि दुःखानीति योजयति । न
 ध्यानानि सुखानीति योजयति । न ध्यानानि दुःखानीति योजयति ।
 नाप्रमाणानि सुखानीति योजयति । नाप्रमाणानि दुःखानीति
 योजयति । नाऽऽर्यममापत्तीः सुखादति योजयति । नाऽऽर्य-

समापत्तौ दुःखादति योजयति । नाऽष्टौ विमोक्षान् सुखादति योजयति । नाऽष्टौ विमोक्षान् दुःखादति योजयति । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तौ सुखादति योजयति । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तौ दुःखादति योजयति । न शून्यतां सुखेति योजयति । न शून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽऽनिमित्तं सुखमिति योजयति । नाऽऽनिमित्तं दुःखमिति योजयति । नाऽप्रणिहितं सुखमिति योजयति । नाऽप्रणिहितं दुःखमिति योजयति । नाऽभिज्ञां सुखेति योजयति । नाऽभिज्ञां दुःखेति योजयति । न समाधिं सुखादति योजयति । न समाधिं दुःखादति योजयति । न धारणीमुखानि सुखानीति योजयति । न धारणीमुखानि दुःखानीति योजयति । न दशतथागतबलानि सुखानीति योजयति । न दशतथागतबलानि दुःखानीति योजयति । न चत्वारिवैशारद्यानि सुखानीति योजयति । न चत्वारिवैशारद्यानि दुःखानीति योजयति । न चतस्रः प्रतिभंविदोः सुखादति योजयति । न चतस्रः प्रतिभंविदोः दुःखादति योजयति । न महामैत्र्यं सुखेति योजयति । महामैत्र्यं दुःखेति योजयति । न महाकरुणं सुखेति योजयति । न महाकरुणं दुःखेति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् सुखादति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् दुःखादति योजयति । न श्रोत-आपत्तिफलं सुखमिति योजयति । न श्रोत-आपत्तिफलं दुःखमिति योजयति । न सकृदागामिफलं सुखमिति योजयति । न सकृदागामिफलं दुःखमिति योजयति । नाऽनागामिफलं सुखमिति योजयति । नाऽनागामिफलं दुःखमिति

योजयति । नाऽर्हत्त्वं सुखमिति योजयति । नाऽर्हत्त्वं दुःखमिति योजयति । न प्रत्येकबोधिं सुखमिति योजयति । न प्रत्येकबोधिं दुःखमिति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां सुखेति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां दुःखेति योजयति । न सर्वाऽऽकारज्ञतां सुखेति योजयति । न सर्वाऽऽकारज्ञतां दुःखेति योजयति । एवं हि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपमात्मेति योजयति । न रूपमनात्मेति योजयति । न वेदनामात्मेति योजयति । न वेदनामनात्मेति योजयति । न संज्ञामात्मेति योजयति । न संज्ञामनात्मेति योजयति । न संस्कारानात्मान इति योजयति । न संस्काराननात्मानइति योजयति । न विज्ञानमात्मेति योजयति । न विज्ञानमनात्मेति योजयति । न चक्षुरात्मेति योजयति न चक्षुरनात्मेति योजयति । न श्रोत्रमात्मेति योजयति । न श्रोत्रमनात्मेति योजयति । न घ्राणमात्मेति योजयति न घ्राणमनात्मेति योजयति । न जिह्वा-मात्मेति योजयति । न जिह्वामनात्मेति योजयति । न कायमात्मेति योजयति । न कायमनात्मेति योजयति । न मनश्चात्मेति योजयति । न मनोऽनात्मेति योजयति । न रूपमात्मेति योजयति । न रूपमनात्मेति योजयति । न शब्दमात्मेति योजयति । न शब्द-मनात्मेति योजयति । न गन्धमात्मेति योजयति । न गन्धमना-त्मेति योजयति । न रममात्मेति योजयति । न रममनात्मेति

3412

योजयति । न स्वर्गमात्मेति योजयति । न स्वर्गमनात्मेति योज-
यति । न धर्मानात्मान इति योजयति । न धर्माननात्मान
इति योजयति । न चतुर्विज्ञानमात्मेति योजयति । न चतुर्विज्ञा-
नमनात्मेति योजयति । न श्रोत्रविज्ञानमात्मेति योजयति । न
श्रोत्रविज्ञानमनात्मेति योजयति । न-प्राणविज्ञानमात्मेति योज-
यति । न प्राणविज्ञानमनात्मेति योजयति । न जिह्वादिज्ञानमा-
त्मेति योजयति । न जिह्वाविज्ञानमनात्मेति योजयति । न काय-
विज्ञानमात्मेति योजयति । न कायविज्ञानमनात्मेति योजयति ।
न मनोविज्ञानमात्मेति योजयति । न मनोविज्ञानामनात्मेति
योजयति । न चतुः संस्पर्गमात्मेति योजयति । न चतुः संस्पर्गम-
नात्मेति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्गमात्मेति योजयति । न श्रोत्र-
संस्पर्गमनात्मेति योजयति । न प्राणसंस्पर्गमात्मेति योजयति । न
प्राणसंस्पर्गमनात्मेति योजयति । न जिह्वासंस्पर्गमात्मेति योजयति ।
न जिह्वासंस्पर्गमनात्मेति योजयति । न कायसंस्पर्गमात्मेति योज-
यति न कायसंस्पर्गमनात्मेति योजयति । न मनः संस्पर्गमात्मेति
योजयति न मनः संस्पर्गमनात्मेति योजयति । न चतुःसंस्पर्गप्रत्ययां
वेदनामात्मेति योजयति न चतुःसंस्पर्गप्रत्ययां वेदनामनात्मेति
योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्गप्रत्ययां वेदनामात्मेति योजयति न श्रोत्र-
संस्पर्गप्रत्ययां वेदनामनात्मेति योजयति । न प्राणसंस्पर्गप्रत्ययां
वेदनामात्मेति योजयति न प्राणसंस्पर्गप्रत्ययां वेदनामनात्मेति
योजयति । न जिह्वासंस्पर्गप्रत्ययां वेदनामात्मेति योजयति न
जिह्वासंस्पर्गप्रत्ययां वेदनामनात्मेति योजयति । न कायसंस्पर्गप्रत्ययां-

वेदनामात्मेति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनात्मेति
 योजयति । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामात्मेति । योजयति न मनः
 संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनात्मेति योजयति । न पृथिवीधातुमात्मेति
 योजयति । न पृथिवीधातुमनात्मेति योजयति । नाऽऽत्मात्मेति
 योजयति । नाऽऽत्मुमनात्मेति योजयति । न तेजोधातुमात्मेति
 योजयति । न तेजोधातुमनात्मेति योजयति । न वायुधातुमात्मेति
 योजयति । न वायुधातुमनात्मेति योजयति । नाऽऽकाशधातुमात्मेति
 योजयति । नाऽऽकाशधातुमनात्मेति योजयति । न विज्ञानधातु-
 मात्मेति योजयति । न विज्ञानधातुमनात्मेति योजयति । नाऽवि-
 द्यामात्मेति योजयति । नाऽविद्यामनात्मेति योजयति । न संस्का-
 रानात्मानइति योजयति । न संस्काराननात्मानइति योजयति । न
 विज्ञानमात्मेति योजयति । न विज्ञानमनात्मेति योजयति । न
 नामरूपमात्मेति योजयति । न नामरूपमनात्मेति योजयति । न
 पड़ायतनमात्मेति योजयति । न पड़ायतनमनात्मेति योजयति । न
 स्पर्शमात्मेति योजयति । न स्पर्शमनात्मेति योजयति । न वेदना-
 मात्मेति योजयति । न वेदनामनात्मेति योजयति । न दृष्टामात्मेति
 योजयति । न दृष्टामनात्मेति योजयति । नोपादानमात्मेति योज-
 यति । नोपादानमनात्मेति योजयति । न भवमात्मेति योजयति । न
 भवमनात्मेति योजयति । न जातिमात्मेति योजयति । न जाति-
 मनात्मेति योजयति । न जरामरणमात्मेति योजयति । न जरा-
 मरणमनात्मेति योजयति । न दानपारमितामात्मेति योजयति ।
 न दानपारमितामनात्मेति योजयति । न शीलपारमितामात्मेति

योजयति । न ग्रीलपारमितामनात्मेति योजयति । न चान्तिपार-
मितामात्मेति योजयति । न चान्तिपारमितामनात्मेति योजयति ।
न वीर्यपारमितामात्मेति योजयति । न वीर्यपारमितामनात्मेति
योजयति । न ध्यानपारमितामात्मेति योजयति । न ध्यानपारमिता-
मनात्मेति योजयति । न प्रज्ञापारमितामात्मेति योजयति । न
प्रज्ञापारमितामनात्मेति योजयति । नाऽध्यात्मशून्यतामात्मेति योज-
यति । नाऽध्यात्मशून्यतामनात्मेति योजयति । न वहिर्द्वांशून्यता-
मात्मेति योजयति । न वहिर्द्वांशून्यतामनात्मेति योजयति । नाऽ-
ध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यतामात्मेति योजयति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यताम-
नात्मेति योजयति । न शून्यताशून्यतामात्मेति योजयति । न शून्य-
ताशून्यतामनात्मेति योजयति । न महाशून्यतामात्मेति योजयति ।
न महाशून्यतामनात्मेति योजयति । न परमाऽर्थशून्यतामात्मेति
योजयति । न परमाऽर्थशून्यतामनात्मेति योजयति । न संस्कृतशून्य-
तामात्मेति योजयति । न संस्कृतशून्यतामनात्मेति योजयति । ना-
ऽसंस्कृतशून्यतामात्मेति योजयति । नाऽसंस्कृतशून्यतामनात्मेति योज-
यति । नाऽत्यन्तशून्यतामात्मेति योजयति । नाऽत्यन्तशून्यतामनात्मेति
योजयति । नाऽनवराऽप्रशून्यतामात्मेति योजयति । नाऽनवराऽप्रशून्य-
तामनात्मेति योजयति । नाऽनवकारशून्यतामात्मेति योजयति ।
नाऽनवकारशून्यतामनात्मेति योजयति । न प्रकृतिशून्यतामात्मेति
योजयति । न प्रकृतिशून्यतामनात्मेति योजयति । न सर्वधर्मशून्य-
तामात्मेति योजयति । न सर्वधर्मशून्यतामनात्मेति योजयति । न
स्वल्पवणशून्यतामात्मेति योजयति । न स्वल्पवणशून्यतामनात्मेति

योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतामात्मेति योजयति । नाऽनुपलम्भशून्य-
 तामनात्मेति योजयति । नाऽभावशून्यतामात्मेति योजयति । नाऽ-
 भावशून्यतामनात्मेति योजयति । न स्वभावशून्यतामात्मेति योज-
 यति । न स्वभावशून्यतामनात्मेति योजयति । नाऽभावस्वभावशून्य-
 तामात्मेति योजयति । नाऽभावस्वभावन्यशून्यतामनात्मेति योजयति ।
 न स्रृत्युपस्थानान्यात्मानौति योजयति । न स्रृत्युपस्थानान्यनात्मा-
 नौति योजयति । न सम्यक् प्रहाणान्यात्मानौति योजयति । न
 सम्यक् प्रहाणान्यनात्मानौति योजयति । न च्छद्धिपादानात्मानदति
 योजयति । न च्छद्धिपादाननात्मानदति योजयति । नेन्द्रियाष्ठा-
 त्मानौति योजयति । नेन्द्रियाष्ठनात्मानौति योजयति । न बला-
 न्यात्मानौति योजयति । न बलान्यनात्मानौति योजयति । न बो-
 ध्यङ्गान्यात्मानौति योजयति । न बोध्यङ्गान्यनात्मानौति योजयति ।
 नाऽव्याऽष्टाऽऽङ्गमार्गमात्मेति योजयति । नाऽव्याऽष्टाऽऽङ्गमार्गमनात्मेति
 योजयति । नाऽऽर्थसत्यान्यात्मानौति योजयति । नाऽऽर्थसत्यान्यना-
 त्मानौति योजयति । न ध्यानान्यात्मानौति योजयति । न ध्यानान्य-
 नात्मानौति योजयति । न प्रमाणान्यात्मानौति योजयति । न प्रमा-
 णान्यनात्मानौति योजयति । नाऽऽह्यसमापत्तीरात्मेति योजयति ।
 नाऽऽह्यसमापत्तीरनात्मेति योजयति । नाऽष्टौ विमोचानात्मान-
 दति योजयति । नाऽष्टौ विमोचाननात्मानदति योजयति । न न-
 वाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरात्मेति* योजयति । न नवाऽनुपूर्वविहार-

* व्याप्तानदति पाठोयुक्त प्रतिनाति ।

समापत्तीरनात्मेति* योजयति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहित-
 विमोचमुखान्यात्मानीति योजयति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहित-
 विमोचमुखान्यनात्मानीति योजयति । नाऽभिज्ञामात्मेति योजयति ।
 नाऽभिज्ञामनात्मेति योजयति । न समाधीनात्मानदति योजयति
 न समाधीननात्मानदति योजयति । न धारणीमुखान्यात्मानीति
 योजयति । न धारणीमुखान्यनात्मानीति योजयति । न दशतथागत-
 वल्लान्यात्मानीति योजयति । न दशतथागतवल्लान्यनात्मानीति योज-
 यति । न वैशारद्यान्यात्मानीति योजयति । न वैशारद्यान्यनात्मा-
 नीति योजयति । न प्रतिभस्विदभ्यात्मानदति योजयति । न प्रति-
 भस्विदोऽनात्मानदति योजयति । न महामैत्रीमात्मेति योजयति ।
 न महामैत्रीमनात्मेति योजयति । न महाकरुणामात्मेति योज-
 यति । न महाकरुणामनात्मेति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिक
 बुद्धधर्मानात्मानदति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्मानना-
 त्मानदति योजयति । न श्रोतश्रापत्तिफलमात्मेति योजयति । न
 श्रोतश्रापत्तिफलमनात्मेति योजयति । न सकृदागामिफलमात्मेति
 योजयति । न सकृदागामिफलमनात्मेति योजयति । नाऽनागामि-
 फलमात्मेति योजयति । नाऽनागामिफलमनात्मेति योजयति । ना-
 ऽर्हन्त्वमात्मेति योजयति । नाऽर्हन्त्वमनात्मेति योजयति । न प्रत्येक-
 बोधिमात्मेति योजयति । न प्रत्येकबोधिमनात्मेति योजयति । न
 मार्गाऽऽकारज्ञतामात्मेति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतामात्मेति
 योजयति । न सर्व्याऽऽकारज्ञतामात्मेति योजयति । न सर्व्याऽऽकार-

* अनात्मानदति युक्तं प्रतिभाति ।

ज्ञतामनात्मेति योजयति । एवं चरन् शारदतीपुत्र बोधिसत्वो-
महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न रूपं शान्तमिति योजयति । न रूपमशान्तमिति योजयति ।
न वेदनां शान्तेति योजयति । न वेदनामशान्तेति योजयति । न
भङ्गां शान्तेति योजयति । न संज्ञामशान्तेति योजयति । न संस्का-
रान् शान्ता इति योजयति । न संस्कारानशान्ता इति योजयति ।
न विज्ञानं शान्तमिति योजयति । न विज्ञानमशान्तमिति योज-
यति । न चक्षुः शान्तमिति योजयति । न चक्षुरशान्तमिति योज-
यति । न श्रोत्रं शान्तमिति योजयति । न श्रोत्रमशान्तमिति
योजयति । न घ्राणं शान्तमिति योजयति । न घ्राणमशान्तमिति
योजयति । न जिह्वां शान्तेति योजयति । न जिह्वामशान्तेति
योजयति । न कायं शान्तमिति योजयति । न कायमशान्तमिति*
योजयति । न मनः शान्तमिति योजयति । न मनोऽशान्तमिति
योजयति । न रूपं शान्तमिति योजयति । न रूपमशान्तमिति
योजयति । न शब्दं शान्तमिति योजयति । न शब्दमशान्तमिति
योजयति । न गन्धं शान्तमिति योजयति । न गन्धमशान्तमिति
योजयति । न रसं शान्तमिति योजयति । न रसमशान्तमिति
योजयति । न स्पर्शं शान्तमिति योजयति । न स्पर्शमशान्तमिति
योजयति । न धर्मान् शान्ताइति योजयति । न धर्मानशान्ताइति
योजयति । न चक्षुर्विज्ञानं शान्तमिति योजयति । न चक्षुर्विज्ञान-

* अशान्तेति पाठः क ।

मशान्तमिति योजयति । न श्रोत्रविज्ञानं शान्तमिति योजयति । न श्रोत्रविज्ञानमशान्तमिति योजयति । न घ्राणविज्ञानं शान्तमिति योजयति । न घ्राणविज्ञानमशान्तमिति योजयति । न जिह्वाविज्ञानं शान्तमिति योजयति । न जिह्वाविज्ञानमशान्तमिति योजयति । न कायविज्ञानं शान्तमिति योजयति । न कायविज्ञानमशान्तमिति योजयति । न मनोविज्ञानं शान्तमिति योजयति । न मनोविज्ञानमशान्तमिति योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शं शान्तमिति योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शमशान्तमिति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शं शान्तमिति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शमशान्तमिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शं शान्तमिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शमशान्तमिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शं शान्तमिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शमशान्तमिति योजयति । न कायसंस्पर्शं शान्तमिति योजयति । न कायसंस्पर्शमशान्तमिति योजयति । न मनः संस्पर्शं शान्तमिति योजयति । न मनःसंस्पर्शमशान्तमिति योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां^(१) वेदनां शान्तेति योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामशान्तेति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शान्तेति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामशान्तेति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामशान्तेति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शान्तेति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामशान्तेति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां

(१) कार्यं प्रत्ययते गच्छतीति प्रत्ययः कारणाभितिरूपमा । प्रत्ययो-
ऽधीनशपद्यज्ञानविश्वसहेतुष्वित्यमरः ।

वेदनां शान्तेति योजयति । न कायमंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामशान्तेति योजयति । न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शान्तेति योजयति । न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामशान्तेति योजयति । न पृथिवीधातुं शान्तेति योजयति । न पृथिवीधातुमशान्तेति योजयति । नाऽऽत्तं शान्तेति योजयति । नाऽऽत्तमशान्तेति योजयति । न तेजोधातुं शान्तेति योजयति । न तेजोधातुमशान्तेति योजयति । न वायुधातुं शान्तेति योजयति । न वायुधातुमशान्तेति योजयति । नाऽऽकाशधातु शान्तइति योजयति । नाऽऽकाशधातुमशान्तइति योजयति । न विज्ञानधातुं शान्तइति योजयति । न विज्ञानधातुमशान्तइति योजयति । नाऽविद्यां^(१) शान्तेति योजयति । नाऽविद्यामशान्तेति योजयति । न संस्कारान् शान्ताइति योजयति । न संस्कारान्शान्ताइति योजयति । न विज्ञानं शान्तमिति योजयति ।

* शान्तेति च पाठः ।

- (१) क्षणिकेषु स्थिरत्वबुद्धिरविद्या । ततोरागद्वेषमोहाः संस्काराभवन्ति । तेभ्योगर्भस्यस्याद्यं विज्ञानमुत्पद्यते । तस्माच्चालयविज्ञानात् पृथिव्यादि षट्पुण्यं नामाश्रयत्वाद्गाम् भवति । ततो रूपं सितसितात्मकं शुक्लशोणितं निष्पद्यते गर्भस्यकलबुद्बुदाऽवस्था नामरूपपदार्थइति निष्कर्षः । विज्ञानं पृथिव्यादिषट्पुण्यं रूपश्चेति षट् व्यायतनानियमैर्न्द्रियजातस्य तत् षडायतनं । नामरूपेन्द्रियाणां मिथः संयोगः स्पर्शः । ततः सुखादिकावेदना, तथा पुनर्विषयव्यवस्था, तथा प्रवृत्तिरूपादानं । तेन भवत्यस्माज्जन्मेति भवो धर्मादिस्ततो जातिर्देहजन्म पञ्चस्कन्धसमुदायइति यावत् जातानां स्कन्धानां परिपाको जरास्कन्धः नाशो मरणम् । इति शारंगीकभाष्य टीका, गृह्यप्रभा ।

न विज्ञानमशान्तमिति योजयति । न नामरूपं शान्तमिति योज-
यति न नामरूपमशान्तमिति योजयति । न पड़ायतनं शान्तमिति
योजयति न पड़ायतनमशान्तमिति योजयति । न स्पर्शं शान्तमिति
योजयति न स्पर्शमशान्तमिति योजयति । न वेदनां शान्तेति
योजयति न वेदनामशान्तेति योजयति । न दृष्णां शान्तेति
योजयति न दृष्णामशान्तेति योजयति । नोपादानं शान्तमिति*
योजयति नोपादानमशान्तमिति† योजयति । न भवं शान्तमिति
योजयति न भवमशान्तमिति योजयति । न जातिं शान्तेति
योजयति न जातिमशान्तेति योजयति । न जरामरणं शान्तमिति
योजयति न जरामरणमशान्तमिति योजयति । न दानपारमितां
शान्तेति योजयति न दानपारमितामशान्तेति योजयति । न
शौखपारमितां शान्तेति योजयति न शौखपारमितामशान्तेति
योजयति । न चान्तिपारमितां शान्तेति योजयति न चान्ति-
पारमितामशान्तेति योजयति न वीर्यपारमितां शान्तेति योजयति
न वीर्यपारमितामशान्तेति योजयति । न ध्यानपारमितां शान्तेति
योजयति । न ध्यानपारमितामशान्तेति योजयति । न प्रज्ञापार-
मितां शान्तेति योजयति । न प्रज्ञापारमितामशान्तेति योज-

* अशान्तेति च पुस्तके पाठः । एवं परत्र शान्तेति अशान्तेति पु० नपु०
सकयोर्विशेष्यत्वेयि प्रयोगः । पुस्तकचतुष्टये दृश्यते ।

† शान्त इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः । एवं परत्र घातुशब्द विशेष्य
शान्ते शान्त इति अशान्त इति सर्वत्र पाठः । ख, ग, घ, पुस्तकेषु
दृश्यते ।

यति । नाऽध्यात्मशून्यतां गान्तेति योजयति । नाऽध्यात्मशून्यता-
 मगान्तेति योजयति । न वहिर्द्वाशून्यतां गान्तेति योजयति । न
 वहिर्द्वाशून्यतामगान्तेति योजयति । नाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतां
 गान्तेति योजयति । नाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामगान्तेति योजयति ।
 न शून्यताशून्यतां गान्तेति योजयति । न शून्यताशून्यताम-
 गान्तेति योजयति । न महाशून्यतां गान्तेति योजयति ।
 न महाशून्यतामगान्तेति योजयति । न परमाऽर्थशून्यतां गान्तेति
 योजयति । न परमार्थशून्यतामगान्तेति योजयति । न संस्कृत-
 शून्यतां गान्तेति योजयति । न संस्कृतशून्यतामगान्तेति योज-
 यति । नाऽसंस्कृतशून्यतां गान्तेति योजयति । नाऽसंस्कृतशून्यताम-
 गान्तेति योजयति । नाऽत्यन्तशून्यतां गान्तेति योजयति । नाऽत्य-
 न्तशून्यतामगान्तेति योजयति । नाऽनवराऽयशून्यतां गान्तेति योज-
 यति । नाऽनवराऽयशून्यतामगान्तेति योजयति । नाऽनवकारशून्यतां
 गान्तेति योजयति । नाऽनवकारशून्यतामगान्तेति योजयति । न
 प्रकृतिशून्यतां गान्तेति योजयति । न प्रकृतिशून्यतामगान्तेति योज-
 यति । न सर्वधर्मशून्यतां गान्तेति योजयति । न सर्वधर्मशून्यता-
 मगान्तेति योजयति । न खल्वचणशून्यतां गान्तेति योजयति । न
 खल्वचणशून्यतामगान्तेति योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतां गान्तेति
 योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतामगान्तेति योजयति । नाऽभावशून्यतां
 गान्तेति योजयति । नाऽभावशून्यतामगान्तेति योजयति । न
 स्वभावशून्यतां गान्तेति योजयति । न स्वभावशून्यतामगान्तेति
 योजयति । नाऽभावस्वभावशून्यतां गान्तेति योजयति । नाऽभावस्व-

भावशून्यतामशान्तेति योजयति । न स्रग्द्युपस्थानानि शान्तानीति योजयति । न स्रग्द्युपस्थानान्यशान्तानीति योजयति । न सम्यक् ग्रहाणानिशान्तानीति । योजयति न सम्यक् ग्रहाणान्यशान्तानीति योजयति । न षट्द्विपादान् शान्तादिति योजयति । न षट्द्विपादानशान्तादिति योजयति । नेन्द्रियाणिशान्तानीति योजयति । नेन्द्रियाण्यशान्तानीति योजयति । न बलानिशान्तानीति योजयति । न बलान्यशान्तानीति योजयति । न बोध्यङ्गानिशान्तानीति योजयति । न बोध्यङ्गान्यशान्तानीति योजयति । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं शान्त*मिति योजयति । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गमशान्तमिति योजयति । न ध्यानानिशान्तानीति योजयति । न ध्यानान्यशान्तानीति योजयति । नाऽऽप्रमाणानिशान्तानीति योजयति । नाऽऽप्रमाणान्यशान्तानीति योजयति । नाऽऽरूपसमापत्तौः शान्तादिति योजयति । नाऽऽरूपसमापत्तौरशान्तादिति योजयति । न विमोचान् शान्तादिति योजयति । न विमोचानशान्तादिति योजयति । न नवानुपूर्वविहारसमापत्तौः शान्तादिति योजयति । न नवानुपूर्वविहारसमापत्तौरशान्तादिति योजयति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि शान्तानीति योजयति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखान्यशान्तानीति योजयति । नाऽभिज्ञाः शान्तादिति योज-

* नाऽऽर्यसत्यानिशान्तानीति योजयति नाऽऽर्यसत्यानिशान्तानीति योजयति घ पाठः ।

† शान्तइति ख, ग, घ, पुस्तकेषु पाठः

‡ नानुपूर्वेति च पाठः

यति । नाऽभिज्ञानशान्तादिति योजयति । न समाधीन् शान्तादिति,
योजयति । न समाधीनशान्तादिति योजयति । न धारणीमुखानि
शान्तानीति योजयति । न धारणीमुखान्यशान्तानीति योजयति ।
न दशतथागतबलानिशान्तानीति योजयति । न दशतथागतबलान्य-
शान्तानीति योजयति । न चत्वारिवैशारद्यानि शान्तानीति
योजयति । न चत्वारिवैशारद्यान्यशान्तानीति योजयति । न चतस्रः
प्रतिमंविदः शान्तादिति योजयति । न चतस्रः प्रतिमंविदोऽशान्ता
दिति योजयति । न महामैत्रीं शान्तेति योजयति । न महामैत्री-
मशान्तेति योजयति । न महाकरुणं शान्तेति योजयति । न महा-
करुणामशान्तेति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान्
शान्तादिति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मानशान्ता
दिति योजयति । न श्रोत-श्रापत्तिफलं शान्तमिति योजयति । न
श्रोत-श्रापत्तिफलमशान्तमिति योजयति । न सकृदागामिफलं
शान्तमिति योजयति न सकृदागामिफलमशान्तमिति योजयति ।
नाऽनागामिफलं शान्तमिति योजयति नाऽनागामिफलमशान्तमिति
योजयति । नाऽर्हत्त्व शान्तमिति योजयति नाऽर्हत्त्वमशान्तमिति
योजयति । न प्रत्येकबोधिं शान्तदिति योजयति न प्रत्येकबोधि-
मशान्तदिति योजयति । न मार्गाऽऽकारजतां शान्तेति योज-
यति । न मार्गाऽऽकारजतामशान्तेति योजयति । न सर्व्वाऽऽकार-
जतां शान्तेति योजयति । न सर्व्वाऽऽकारजतामशान्तेति योजयति ।
एवं चरन् शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
युक्तदिति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
युज्यमानो नरूपं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न वेदनां
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न संज्ञां शून्यमिति वाऽ-
शून्यमिति वा युज्यते । न संस्काराः शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा
युज्यते । न विज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न
चक्षुः शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न श्रोत्रं शून्यमिति
वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न घ्राणं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा
युज्यते । न जिह्वां शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न कायं
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न मनः शून्यमिति वाऽ-
शून्यमिति वा युज्यते । न रूपं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा
युज्यते । न शब्दं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न गन्धं
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न रसं शून्यमिति वाऽ-
शून्यमिति वा युज्यते । न स्पर्शं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा
युज्यते । न धर्मान् शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा युज्यते । न चक्षु-
र्विज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानं
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न घ्राणविज्ञानं शून्यमिति
वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न जिह्वाविज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्य-
मिति वा युज्यते । न कायविज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा
युज्यते । न मनोविज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न
चक्षुः संस्पर्शं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शं
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शं शून्यमिति

* न संस्कारान् इति ख, ग, घ, च पाठः ।

वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शं शून्यमिति वाऽशून्य-
 मिति वा युज्यते । न कायसंस्पर्शं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा
 युज्यते । न मनःसंस्पर्शं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न
 चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न
 श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न घ्राण-
 संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न जिह्वा-
 संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न काय-
 संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न मनः
 संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न पृथिवी-
 धातुं शून्य*मिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । नाऽऽभातुं शून्यमिति
 वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न तेजोधातुं शून्यमिति वाऽशून्यमिति
 वा युज्यते । न वायुधातुं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते ।
 नाऽऽकाशधातुं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न विज्ञान-
 धातुं शून्यइति वाऽशून्यइति वा युज्यते । नाविद्यां शून्येति वाऽ-
 शून्येति वा युज्यते । न संस्कारान् शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा
 युज्यते । न विज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न
 नामरूपं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न षडायतनं
 शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न स्पर्शं शून्यमिति वाऽ-

* ख, ग, घ, च पुस्तकेषु शून्य इति वा अशून्य इति वा पाठः । एवं
 सर्वत्र धातुशब्दविशेषस्थाने दृश्यते ।

† शून्येति अशून्येति, च पुस्तके पाठः । ख, ग, घ, च पुस्तकेषु शून्यादिति
 अशून्या, इति यथायथं पाठः ।

शून्यमिति वा युज्यते । न वेदनां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते ।
 न दृष्णां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नोपादानं शून्यमिति
 वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न भवं शून्यदिति वाऽशून्यदिति वा
 युज्यते । न जातिं शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न जरामरणं
 शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न दानपारमितां शून्येति
 वाऽशून्येति वा युज्यते । न शीलपारमितां शून्येति वाऽशून्येति
 वा युज्यते । न चान्तिपारमितां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते ।
 न वीर्यपारमितां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न ध्यानपार-
 मितां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न प्रज्ञापारमितां शून्येति
 वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा
 युज्यते । न वहिर्द्वांशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । ना-
 ऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न शून्यता
 शून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न महाशून्यतां शून्येति
 वाऽशून्येति वा युज्यते । न परमार्थशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति
 वा युज्यते । न संस्कृतशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते ।
 नाऽसंस्कृतशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतां
 शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽनवरागशून्यतां शून्येति वाऽ-
 शून्येति वा युज्यते । नाऽनवकारशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा
 युज्यते । न प्रकृतिशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न
 सर्वधर्मशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न खलचणशून्यतां
 शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽनुपलभशून्यतां शून्येति वाऽ-
 शून्येति वा युज्यते । नाऽभावशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते ।

न स्वभावशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽभावस्वभाव-
 शून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न स्मृत्युपस्थानानिशून्या-
 नीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न सम्यक् ग्रहाणानि शून्या-
 नीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । नर्द्धिपादान् शून्यादति वाऽ-
 शून्यादति वा युज्यते । नेन्द्रियाणि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा
 युज्यते । नवलानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न
 बोध्यङ्गानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्ग-
 मार्गं शून्यदति वाऽशून्यदति वा युज्यते । नार्यसत्त्वानि शून्यानीति
 वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न ध्यानानि शून्यानीति वाऽशून्या-
 नीति वा युज्यते । नाऽप्रमाणानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा
 युज्यते । नाऽऽरूप्यसमापत्तीः शून्यादति वाऽशून्यादति वा युज्यते ।
 नाऽष्टौ विमोचान् शून्यादति वाऽशून्यादति वा युज्यते । न नवा-
 ऽनुपूर्वविहारसमापत्तीः शून्यादति वाऽशून्यादति वा युज्यते । न
 शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि शून्यानीति वाऽशून्या-
 नीति वा युज्यते । नाभिज्ञाः शून्यादति वा अशून्यादति वा
 युज्यते । न समाधीन् शून्यादति वाऽशून्यादति वा युज्यते । न
 धारणीमुखानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न तथा-
 गतबलानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न वैशारद्यानि
 शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न प्रतिसंविदः शून्यादति
 वाऽशून्यादति वा युज्यते । न महामैत्री शून्येति वाऽशून्येति वा
 युज्यते । न महाकरुणां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽऽवे-
 णिकबुद्धधर्मान् शून्यादति वाऽशून्यादति वा युज्यते । न श्रोत-

आपत्तिफलं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न सङ्कदागामि-
फलं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । नाऽनागामिफलं
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । नाऽईत्वं शून्यमिति वाऽशून्य-
मिति वा युज्यते । न प्रत्येकबोधिं शून्यदति वाऽशून्यदति वा
युज्यते । न सर्वज्ञतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न
मागांऽऽकारज्ञतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न सर्वाऽऽकार-
ज्ञतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । एवं चरन् शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तदति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न रूपं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न
वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न संज्ञां निमित्तेति
वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न संस्कारान् निमित्तादति वाऽनिमि-
त्तादति वा युज्यते । न विज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति
वा युज्यते । न चतुर्निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते ।
न श्रोत्रं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न घ्राणं
निमित्तमिति वा अनिमित्तमिति वा युज्यते । न जिह्वां निमि-
त्त*मिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न कायं निमित्तमिति
वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न मनोनिमित्तमिति वाऽनिमित्त-
मिति वा युज्यते । न रूपं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
युज्यते । न शब्दं निमित्तदति वा ऽनिमित्तदति वा युज्यते । न
गन्धं निमित्तदति वाऽनिमित्तदति वा युज्यते । न रसं निमित्तमिति

* निमित्तेति धनिमित्तेति ग्व, ग, घ युक्तकेषु यथायथं पाठः ।

वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न स्पृशे निमित्तमिति वाऽनिमित्त-
 मिति वा युज्यते । न धर्मान् निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति
 वा युज्यते । न चक्षुर्विज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानं निमित्तमिति वा अनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न घ्राणविज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न जिह्वाविज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न कायविज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न मनोविज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न चक्षुः संस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न कायसंस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न मनः संस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वा अनि-
 मित्तेति वा युज्यते । न पृथिवीधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्त-
 मिति वा युज्यते । नाऽब्धातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा

युज्यते । न तेजोधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते ।
 न वायुधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽ-
 ऽकाशधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न
 विज्ञानधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽविद्यां
 निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न संस्कारान् निमित्ता-
 दिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न विज्ञानं निमित्तमिति
 वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न नामरूपं निमित्तमिति वाऽनि-
 मित्तमिति वा युज्यते । न षडायतनं निमित्तमिति वाऽनिमित्त-
 मिति वा युज्यते । न स्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न
 दृष्ट्यां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नोपादानं निमित्त-
 मिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न भवं* निमित्तमिति
 वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न जातिं निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न जरामरणं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा
 युज्यते । न दानपारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते ।
 न शीलपारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न
 क्षान्तिपारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न
 वीर्यपारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न ध्यान-
 पारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न प्रज्ञापारमितां
 निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यतां निमि-
 त्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न वहिर्द्वाशून्यतां निमित्तेति

* निमित्तमिति व्यनिमित्तमिति ख, ग, घ पुस्तकेषु पाठः ।

वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽध्यात्मवृद्धिर्द्वाशून्यतां निमित्तेति
 वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न शून्यताशून्यतां निमित्तेति वाऽनि-
 मित्तेति वा युज्यते । न महाशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । न परमाऽर्थशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा
 युज्यते । न संस्कृतशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते ।
 नाऽसंस्कृतशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽत्यन्त-
 शून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽनवराऽशून्यतां
 निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽनवकारशून्यतां
 निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न प्रकृतिशून्यतां निमित्तेति
 वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न सर्वधर्मशून्यतां निमित्तेति वाऽनि-
 मित्तेति वा युज्यते । न खलचणशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति
 वा युज्यते । नाऽनुपलम्भशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा
 युज्यते । नाऽभावशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते ।
 न स्वभावशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽभाव-
 स्वभावशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न सूक्ष्मप-
 स्थानानि निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । न सम्यक्
 प्रहाणानि निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । नर्द्धि-
 पादान् निमित्ता*निति वाऽनिमित्तानिति वा युज्यते । नेन्द्रियाणि
 निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । न बलानि निमि-
 त्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । न बोध्यज्ञानि निमि-

* निमित्ता इति ख, घ पुस्तकयोः पाठः ।

ज्ञानोति वाऽनिमित्तज्ञानोति वा युज्यते । नाऽऽख्याऽऽष्टाऽङ्गमार्ग
 निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽऽख्यमत्यानि
 निमित्तज्ञोति वाऽनिमित्तज्ञोति वा युज्यते । न ध्यानानि
 निमित्तज्ञोति वाऽनिमित्तज्ञोति वा युज्यते । नाऽप्रमाणानि
 निमित्तज्ञोति वाऽनिमित्तज्ञोति वा युज्यते । नाऽऽख्यसमापत्ती-
 निर्निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न विमोचान्
 निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न नवाऽनुपूर्वविहार-
 समापत्तीर्निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न शून्यता-
 ऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि निमित्तज्ञोति वाऽनिमित्तज्ञ-
 नोति वा युज्यते । नाऽभिज्ञानिमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा
 युज्यते । न समाधीन् निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते ।
 न धारणीमुखानि निमित्तज्ञोति वाऽनिमित्तज्ञोति वा युज्यते ।
 न तथागतबलानि निमित्तज्ञोति वाऽनिमित्तज्ञोति वा युज्यते ।
 न वैशारद्यानि निमित्तज्ञोति वाऽनिमित्तज्ञोति वा युज्यते ।
 न प्रतिषम्बिदोनिमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न
 महामैत्रीं निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न महाकरुणां
 निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकबुद्ध-
 धर्मान् निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न श्रोतश्चा-
 पत्तिफलं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न महादा-
 गामिफलं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽना-
 गामिफलं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽऽर्हत्त्वं
 निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न प्रत्येकबोधिं

निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न सर्व्वज्ञतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न सर्वाऽऽकारज्ञतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । एवञ्चरञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तदति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते* । न वेदनां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न संज्ञां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न संस्कारान् प्रणिहितादति वाऽप्रणिहिता इति वा युज्यते । न विज्ञानं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न चक्षुः प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न श्रोत्रं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न घ्राणं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न जिह्वां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न कार्यं प्रणिहितदति वाऽप्रणिहितदति वा युज्यते । न मनः प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न रूपं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न शब्दं प्रणिहितदति वाऽप्रणिहितदति वा युज्यते । न गन्धं प्रणिहितदति वाऽप्रणिहितदति वा युज्यते । न रसं प्रणिहितदति वाऽप्रणिहितदति वा युज्यते । न स्पर्शं प्रणिहितदति वाऽप्रणिहितदति वा युज्यते । न धर्मान् प्रणिहितादति

* च पुस्तके सर्व्वत्रप्रणिहितमिति पाठः ।

† प्रणिहितमिति अत्रप्रणिहितमिति ख, ग, घ पुस्तकेषु पाठः । एवं परत्र ।

वायुधातुं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । नाऽ-
 ऽकाशधातुं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न
 विज्ञानधातुं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते ।
 नाऽविद्यां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न संस्कारान्
 प्रणिहितादिति वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते । न विज्ञानं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न नामरूपं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न षडायतनं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न सर्गं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न वेदनाप्रणिहितेति
 वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न दृष्ट्याप्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति
 वा युज्यते । नोपादानं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते ।
 न भवं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न जातिं
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न जरामरणं प्रणिहितमिति
 वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न दानपारमितां प्रणिहितेति
 वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न शीलपारमितां प्रणिहितेति
 वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न चान्तिपारमितां प्रणिहितेति वाऽ-
 प्रणिहितेति वा युज्यते । न वीर्यपारमितां प्रणिहितेति वाऽप्रणि-
 हितेति वा युज्यते । न ध्यानपारमितां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहि-
 तेति वा युज्यते । न प्रज्ञापारमितां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति
 वा युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा
 युज्यते । न वहिर्द्वाशून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते ।
 नाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते ।

न शून्यताशून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न
 महाशून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न परमाऽर्थ-
 शून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न संस्कृतशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽसंस्कृतशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽनवराऽद्यशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽनवकारशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न प्रकृतिशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न सर्वधर्मशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न खललक्षणशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽनुपसम्भशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽभावशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न खभावशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽभावखभावशून्यतां
 प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न कृत्युपस्थानानि
 प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न सम्यक्प्रहाणानि
 प्रणिहितादति वाऽप्रणिहितादति वा युज्यते । न द्विपादान्
 प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । नन्द्रियाणि
 प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न बलानि
 प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न बोध्यज्ञानि
 प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न मगं
 प्रणिहितदति वाऽप्रणिहितदति वा युज्यते । नाऽऽर्थ्यभत्यानि

प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न ध्यानानि
 प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । नाऽप्रमाणानि
 प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । नाऽऽरूप्यसमापत्तीः
 प्रणिहितादति वाऽप्रणिहितादति वा युज्यते । नाऽष्टौविमोचान्
 प्रणिहितादति वाऽप्रणिहितादति वा युज्यते । न नवाऽनुपूर्व-
 विहारसमापत्तीः प्रणिहितादति वाऽप्रणिहितादति वा युज्यते ।
 न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि प्रणिहितानीति
 वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । नाऽभिज्ञाः प्रणिहितादति
 वाऽप्रणिहितादति वा युज्यते । न समाधीन् प्रणिहितादति
 वाऽप्रणिहितादति वा युज्यते । न धारणीमुखानि प्रणिहितानीति
 वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न तथागतबलानि प्रणिहितानीति
 वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न वैशारधानि प्रणिहितानीति
 वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न प्रतिमम्बिदः प्रणिहितादति
 वाऽप्रणिहितादति वा युज्यते । न महाभैत्रीं प्रणिहितेति
 वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न महाकरुणां प्रणिहितेति
 वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान्
 प्रणिहितादति वाऽप्रणिहितादति वा युज्यते । न श्रोतश्रापत्तिफलं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न सक्तदागामिफलं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । नाऽनागामिफलं
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । नाऽर्हत्त्वं प्रणिहित-
 मिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न प्रत्येकबोधिं प्रणिहितदति
 वाऽप्रणिहितदति वा युज्यते । न सर्वज्ञतां प्रणिहितेति

वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न मार्गाऽऽकारजतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न सर्वाऽऽकारजतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । एवञ्चरञ्कारदतीपुत्र बोधिमत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
धरन्नरूपमुत्पद्यतेइति वा निरुध्यतेइति वा युज्यते । न वेदनामुत्प-
द्यतइति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न संज्ञामुत्पद्यतइति
वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न संस्कारान् उत्पद्यन्तइति वा
निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न विज्ञानमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति
वा युज्यते । न चक्षुस्त्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
न श्रोत्रमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
घ्राणमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न जिह्वामुत्पद्यतइति
वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न कायमुत्पद्यतइति वा निरुध्यत-
इति वा युज्यते । न मनउत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
न रूपमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न शब्दमुत्पद्यत-
इति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न गन्धमुत्पद्यतइति वा
निरुध्यतइति वा युज्यते । न रसमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति
वा युज्यते । न स्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
धर्मानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न चक्षुर्विज्ञान-
मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न श्रोत्रविज्ञान-
मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न घ्राणविज्ञान-
मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न जिह्वाविज्ञानमुत्प-

घतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न कायविज्ञानमुत्पद्यतइति
 वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न मनोविज्ञानमुत्पद्यतइति वा
 निरुध्यतइति वा युज्यते । न चक्षुः संस्पर्गमुत्पद्यतइति वा निरुध्यत
 इति वा युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्गमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति
 वा युज्यते । न घ्राणसंस्पर्गमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
 न जिह्वासंस्पर्गमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न काद-
 संस्पर्गमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न मनः संस्पर्ग-
 मुत्पद्यतइति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न चक्षुः संस्पर्गप्रत्ययां*
 वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्ग-
 प्रत्ययां वेदनामुत्पद्यत इति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 घ्राणसंस्पर्गप्रत्ययां वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
 न जिह्वासंस्पर्गप्रत्ययां वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा
 युज्यते । न कायसंस्पर्गप्रत्ययां वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति
 वा युज्यते । न मनः संस्पर्गप्रत्ययां वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यत
 इति वा युज्यते । न पृथिवीधातुमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति
 वा युज्यते । नाऽब्धातुमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 तेजोधातुमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न वायुधातु-
 मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽऽकाशधातुमुत्पद्यत-
 इति वा निरुध्यतइति, वा युज्यते । न विज्ञानधातुमुत्पद्यतइति वा
 निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽविद्यामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति

* न चक्षुः संस्पर्गजामिति ख, ग, घ, च पुस्तके पाठः । एवं परत्र ।

वा युज्यते । न संस्कारानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न विज्ञानमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न नामरूप-
मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न यज्ञायतनमुत्पद्यत-
इति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न स्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरु-
ध्यतइति वा युज्यते । न वेदनामुत्पद्यत इति वा निरुध्यतइति
वा युज्यते । न दृष्ट्यामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
नोपादानमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न भवमुत्पद्यत-
इति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न जातिमुत्पद्यतइति वा
निरुध्यतइति वा युज्यते । न जरामरणमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति
वा युज्यते । न दानपारमितामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा
युज्यते । न शीलपारमितामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा
युज्यते । न चान्तिपारमितामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
न वीर्यपारमितामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
ध्यानपारमितामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न प्रज्ञा-
पारमितामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽध्यात्मशून्य-
तामुत्पद्यतइति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न वहिर्द्वाशून्यता-
मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्य-
तामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न शून्यताशून्यतामु-
त्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न महाशून्यतामुत्पद्यतइति
वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न परमाऽर्षशून्यतामुत्पद्यतइति वा
निरुध्यतइति वा युज्यते । न संकृतशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरु-
ध्यतइति वा युज्यते । नाऽसंकृतशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति

वा युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
 नाऽनवराऽयशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
 नाऽनवकारशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 प्रकृतिशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 सर्वधर्मशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 खलचणशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽनुप-
 लम्भशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽभाव-
 शून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 स्वभावशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।
 नाऽभावस्वभावशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न
 सृष्ट्युपस्थानान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न सम्यक्-
 प्रज्ञानान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । नर्द्धिपादानु-
 त्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । नेन्द्रियाण्युत्पद्यन्तइति
 वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न वलान्युत्पद्यन्तइति वा
 निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न बोध्यज्ञान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्त-
 इति वा युज्यते । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति
 वा युज्यते । नाऽऽर्थसत्यान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा
 युज्यते । न ध्यानान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते ।
 नाऽप्रमाणान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते ।
 नाऽऽह्यममापत्तीः उत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते ।
 नाऽऽपैविमोचानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न
 नवाऽनुपूर्वविहारममापत्तीः उत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा

युज्यते । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽऽप्रणिहितविमोक्षमुखानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । नाऽभिज्ञाउत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न समाधीनुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न धारणीमुखानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न तथागतवस्त्रानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न वैशारद्यानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न प्रतिमखिदः उत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न मद्यामैत्रीमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न महाकरुणामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽऽत्रेणिकबुद्धधर्मानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न श्रोतश्रापत्तिफलमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न सकृदागामिफलमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽनागामिफलमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽर्हत्त्वमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न प्रत्येकबोधिमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न सर्व्वाऽऽकारज्ञतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । एवञ्च-
रञ्कारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नरूपमतीतमिति युज्यते । न रूपमनागतमिति युज्यते । न रूपं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न वेदनामतीतेति युज्यते । न वेदनामनागतेति युज्यते । न वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न

संज्ञामतीतेति युज्यते । न संज्ञामनागतेति युज्यते । न संज्ञां
 प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न संस्कारानतीतादिति युज्यते । न
 संस्काराननागतादिति युज्यते । न संस्कारान् प्रत्युत्पन्नादिति
 युज्यते । न विज्ञानमतीतमिति युज्यते । न विज्ञानमनागतमिति
 युज्यते । न विज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न चक्षुरतीतमिति
 युज्यते । न चक्षुरनागतमिति युज्यते । न चक्षुः प्रत्युत्पन्नमिति
 युज्यते । न श्रोत्रमतीतमिति युज्यते । न श्रोत्रमनागतमिति
 युज्यते । न श्रोत्रं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न घ्राणमतीतमिति
 युज्यते । न घ्राणमनागतमिति युज्यते । न घ्राणं प्रत्युत्पन्नमिति
 युज्यते । न जिह्वामतीतेति युज्यते । न जिह्वामनागतेति
 युज्यते । न जिह्वां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न कायमतीतमिति
 युज्यते । न कायमनागतमिति युज्यते । न कायं प्रत्युत्पन्नमिति
 युज्यते । न मनोऽतीतमिति युज्यते । न मनोऽनागतमिति
 युज्यते । न मनः प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न रूपमतीतमिति
 युज्यते । न रूपमनागतमिति युज्यते । न रूपं प्रत्युत्पन्नमिति
 युज्यते । न शब्दमतीतमिति युज्यते । न शब्दमनागतमिति
 युज्यते । न शब्दं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न गन्धमतीतमिति
 युज्यते । न गन्धमनागतमिति युज्यते । न गन्धं प्रत्युत्पन्नमिति
 युज्यते । न रसमतीतमिति युज्यते । न रसमनागतमिति
 युज्यते । न रसंप्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न स्पर्शमतीतमिति युज्यते ।
 न स्पर्शमनागतमिति युज्यते । न स्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते ।
 न धर्मानतीतादिति युज्यते । न धर्माननागतादिति युज्यते ।

न धर्मान् प्रत्युत्पन्ना इति युज्यते । न चक्षुर्विज्ञानमतीतमिति युज्यते । न चक्षुर्विज्ञानमनागतमिति युज्यते । न चक्षुर्विज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानमतीतमिति युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न घ्राणविज्ञानमतीतमिति युज्यते । न घ्राणविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न घ्राणविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न जिह्वाविज्ञानमतीतमिति युज्यते । न जिह्वाविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न जिह्वाविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न कायविज्ञानमतीतमिति युज्यते । न कायविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न कायविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न मनोविज्ञानमतीतमिति युज्यते । न मनोविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न मनोविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्शमतीतमिति युज्यते* । न चक्षुःसंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शमतीतमिति युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शमतीतमिति युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शमतीतमिति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न कायसंस्पर्शमतीतमिति युज्यते । न कायसंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न कायसंस्पर्शं प्रत्यु-

* संस्पर्शशब्दविशेषणानामतीतानागतप्रत्युत्पन्नशब्दानां पुंसिप्रयोगः च-
पुस्तके दृश्यते ।

त्यन्नमिति युज्यते । न मनःसंस्पर्शमतीतमिति युज्यते । न मनः-
 संस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न मनःसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते ।
 न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्श-
 प्रत्ययां वेदनामनागतेति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां
 प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति युज्यते ।
 न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनागतेति युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां
 वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति
 युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनागतेति युज्यते । न घ्राण-
 संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां
 वेदनामतीतेति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनागतेति
 युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न
 कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति युज्यते । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां
 वेदनामनागतेति युज्यते । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति युज्यते । न मनः-
 संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनागतेति युज्यते । न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां
 वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न पृथिवीधातुमतीतदति युज्यते ।
 न पृथिवीधातुमनागतदति युज्यते । न पृथिवीधातुं प्रत्युत्पन्नदति
 युज्यते । नाऽऽत्मातुमतीतदति युज्यते । नाऽऽत्मातुमनागतदति
 युज्यते । नाऽऽत्मातुं प्रत्युत्पन्नदति युज्यते । न तेजोधातुमतीतदति
 युज्यते । न तेजोधातुमनागतदति युज्यते । न तेजोधातुं प्रत्यु-
 त्पन्नदति युज्यते । न वायुधातुमतीतदति युज्यते । न वायुधातु-
 मनागतदति युज्यते । न वायुधातुं प्रत्युत्पन्नदति युज्यते । नाऽऽ-

काश्रधातुमतीतइति युज्यते । नाऽऽकाश्रधातुमनागतइति युज्यते ।
 नाऽऽकाश्रधातुं प्रत्युत्पन्नइति युज्यते । न विज्ञानधातुमतीतइति
 युज्यते । न विज्ञानधातुमनागतइति युज्यते । न विज्ञानधातुं
 प्रत्युत्पन्नइति युज्यते । नाऽविद्यामतीतेति युज्यते । नाऽविद्यामना-
 गतेति युज्यते । नाऽविद्यां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न संस्कारानतीता-
 इति युज्यते । न संस्काराननागताइति युज्यते । न संस्कारान्
 प्रत्युत्पन्नाइति युज्यते । न विज्ञानमतीतमिति युज्यते । न विज्ञान-
 मनागतमिति युज्यते । न विज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न
 नामरूपमतीतमिति युज्यते । न नामरूपमनागतमिति युज्यते ।
 न नामरूपं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न षडायतनमतीतमिति
 युज्यते । न षडायतनमनागतमिति युज्यते । न षडायतनं प्रत्युत्पन्न-
 मिति युज्यते । न स्पर्शमतीतमिति युज्यते । न स्पर्शमनागतमिति
 युज्यते । न स्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न वेदनामतीतेति
 युज्यते । न वेदनामनागतेति युज्यते । न वेदनां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । न तृष्णामतीतेति युज्यते । न तृष्णामनागतेति युज्यते ।
 न तृष्णां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नोपादानमतीतमिति युज्यते ।
 नोपादानमनागतमिति युज्यते । नोपादानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते ।
 न भवमतीतमिति युज्यते । न भवमनागतमिति युज्यते । न भवं
 प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न जातिमतीतेति युज्यते । न जातिमना-
 गतेति युज्यते । न जातिं प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न जरामरणमतीत-

• मवशब्दविशेषणानामतीतादिशब्दानां स्त्रीबन्धिने प्रयोगः पुस्तक-
 मञ्जुके दृश्यते ।

मिति युज्यते । न जरामरणमनागतमिति युज्यते । न जरामरणं
 प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न दानपारमितामतीतेति युज्यते । न
 दानपारमितामनागतेति युज्यते । न दानपारमितां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । न शीलपारमितामतीतेति युज्यते । न शीलपारमिता-
 मनागतेति युज्यते । न शीलपारमितां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न चान्ति-
 पारमितामतीतेति युज्यते । न चान्तिपारमितामनागतेति युज्यते ।
 न चान्तिपारमितां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न वीर्यपारमितामतीतेति
 युज्यते । न वीर्यपारमितामनागतेति युज्यते । न वीर्यपारमितां
 प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न ध्यानपारमितामतीतेति युज्यते । न
 ध्यानपारमितामनागतेति युज्यते । न ध्यानपारमितां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । न प्रज्ञापारमितामतीतेति युज्यते । न प्रज्ञापारमिता-
 मनागतेति युज्यते । न प्रज्ञापारमितां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।
 नाऽध्यात्मशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यतामनागतेति
 युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न वहिर्द्वांशून्य-
 तामतीतेति युज्यते । न वहिर्द्वांशून्यतामनागतेति युज्यते । न
 वहिर्द्वांशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नाऽध्यात्मवहिर्द्वांशून्यतामती-
 तेति युज्यते । नाऽध्यात्मवहिर्द्वांशून्यतामनागतेति युज्यते ।
 नाऽध्यात्मवहिर्द्वांशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न शून्यताशून्यता-
 मतीतेति युज्यते । न शून्यताशून्यतामनागतेति युज्यते । न
 शून्यताशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न महाशून्यतामतीतेति युज्यते
 न महाशून्यतामनागतेति युज्यते । न महाशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । न परमाऽर्थशून्यतामतीतेति युज्यते । न परमाऽर्थशून्य-

तामनागतेति युज्यते । न परमाऽर्थशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।
 न संस्कृतशून्यतामतीतेति युज्यते । न संस्कृतशून्यतामनागतेति
 युज्यते । न संस्कृतशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नाऽसंस्कृतशून्यताम-
 तीतेति युज्यते । नाऽसंस्कृतशून्यतामनागतेति युज्यते । नाऽसंस्कृत-
 शून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतामतीतेति युज्यते ।
 नाऽत्यन्तशून्यतामनागतेति युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । नाऽनवराऽप्यशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽनवराऽप्यशून्य-
 तामनागतेति युज्यते । नाऽनवराऽप्यशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।
 नाऽनवकारशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽनवकारशून्यतामनागतेति
 युज्यते । नाऽनवकारशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न प्रकृतिशून्यता-
 मतीतेति युज्यते । न प्रकृतिशून्यतामनागतेति युज्यते । न प्रकृति-
 शून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न सर्वधर्मशून्यतामतीतेति युज्यते ।
 न सर्वधर्मशून्यतामनागतेति युज्यते । न सर्वधर्मशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । न खलक्षणशून्यतामतीतेति युज्यते । न खलक्षणशून्यता-
 मनागतेति युज्यते । न खलक्षणशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।
 नाऽनुपलम्भशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽनुपलम्भशून्यतामनागतेति
 युज्यते । नाऽनुपलम्भशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नाऽभावशून्यता-
 मतीतेति युज्यते । नाऽभावशून्यतामनागतेति युज्यते । नाऽभावशून्यतां
 प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न खभावशून्यतामतीतेति युज्यते । न खभाव-
 शून्यतामनागतेति युज्यते । न खभावशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।
 नाऽभावखभावशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽभावखभावशून्यतामना-
 गतेति युज्यते । नाऽभावखभावशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न

स्मृत्युपस्थानान्यतीतानीति युज्यते । न स्मृत्युपस्थानान्यनागतानीति
 युज्यते । न स्मृत्युपस्थानानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न सम्यक्-
 प्रहाणान्यतीतानीति युज्यते । न सम्यक्प्रहाणान्यनागतानीति
 युज्यते । न सम्यक्प्रहाणानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । नर्द्धिंपादा-
 मतीतादिति युज्यते । नर्द्धिंपादाननागता इति युज्यते । नर्द्धिंपादान्
 प्रत्युत्पन्ना इति युज्यते । नेन्द्रियाण्यतीतानीति युज्यते । नेन्द्रियाण्य-
 नागतानीति युज्यते । नेन्द्रियाणि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न
 बलान्यतीतानीति युज्यते । न बलान्यनागतानीति युज्यते । न
 बलानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न बोध्यङ्गान्यतीतानीति युज्यते ।
 न बोध्यङ्गान्यनागतानीति युज्यते । न बोध्यङ्गानि प्रत्युत्पन्नानीति
 युज्यते । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गमतीतइति युज्यते । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्ग-
 मार्गमनागतइति युज्यते । नाऽर्याऽष्टाऽऽङ्गमार्गं प्रत्युत्पन्नइति
 युज्यते । नाऽऽर्यसत्यान्यतीतानीति युज्यते । नाऽऽर्यसत्यान्यनागता-
 नीति युज्यते । नाऽऽर्यसत्यानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न
 ध्यानान्यतीतानीति युज्यते । न ध्यानान्यनागतानीति युज्यते ।
 न ध्यानानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । नाऽप्रमाणान्यतीतानीति
 युज्यते । नाऽप्रमाणान्यनागतानीति युज्यते । नाऽप्रमाणानि
 प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । नाऽऽरूप्यसमापत्तीरतीताइति युज्यते ।
 नाऽऽरूप्यसमापत्तीरनागताइति युज्यते । नाऽऽरूप्यसमापत्तीः प्रत्यु-
 त्पन्नाइति युज्यते । नाऽष्टौविमोचानतीताइति युज्यते । नाऽष्टौ-
 विमोचाननागताइति युज्यते । नाऽष्टौविमोचान् प्रत्युत्पन्नाइति
 युज्यते । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरतीताइति युज्यते । न

नवाऽनुपूर्वविधारसमापत्तौ रनागतादति युज्यते । न नवाऽनुपूर्व-
विहारसमापत्तौः प्रत्युत्पन्नादति युज्यते । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्र-
णहितविमोचमुखान्यतीतानीति युज्यते । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्र-
णहितविमोचमुखान्यनागतानीति युज्यते । न शून्यताऽऽनिमित्ता-
ऽप्रणहितविमोचमुखानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । नाऽभिज्ञा-
श्रतौतादति युज्यते । नाऽभिज्ञाश्रनागतादति युज्यते । नाऽभिज्ञाः
प्रत्युत्पन्नादति युज्यते । न समाधीनतीतादति युज्यते । न समा-
धीननागतादति युज्यते । न समाधीन् प्रत्युत्पन्नादति युज्यते । न
धारणीमुखान्यतीतानीति युज्यते । न धारणीमुखान्यनागतानीति
युज्यते । न धारणीमुखानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न दश तथा-
गतबलान्यतीतानीति युज्यते । न दश तथागतबलान्यनागतानीति
युज्यते । न दश तथागतबलानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न
चत्वारि वैशारद्यान्यतीतानीति युज्यते । न चत्वारि वैशारद्यान्यना-
गतानीति युज्यते । न चत्वारि वैशारद्यानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते
न चतस्रः प्रतिसंविदोऽतीतादति युज्यते । न चतस्रः प्रतिसंविदो-
ऽनागतादति युज्यते । न चतस्रः प्रतिसंविदः प्रत्युत्पन्नादति युज्यते ।
न महाभैत्रीमतीतेति युज्यते । न महाभैत्रीमनागतेति युज्यते ।
न महाभैत्रीं प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न महाकरुणामतीतेति युज्यते ।
न महाकरुणामनागतेति युज्यते । न महाकरुणं प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।
नाऽष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्मानतीता इति युज्यते । नाऽष्टादशा-
ऽऽवेणिकबुद्धधर्माननागतादति युज्यते । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकबुद्ध-
धर्मान् प्रत्युत्पन्नादति युज्यते । न त्र्योतश्रापत्तिफलमतीतमिति

युज्यते । न श्रोतश्रापत्तिफलमनागतमिति युज्यते । न श्रोतश्रापत्ति-
 फलं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न सहदागामिफलमतीतमिति युज्यते ।
 न सहदागामिफलमनागतमिति युज्यते । न सहदागामिफलं
 प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । नाऽनागामिफलमतीतमिति युज्यते ।
 नाऽनागामिफलमनागतमिति युज्यते । नाऽनागामिफलं प्रत्युत्पन्न-
 मिति युज्यते । नाऽर्हत्वमतीतमिति युज्यते । नाऽर्हत्वमनागतमिति
 युज्यते । नाऽर्हत्वं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न प्रत्येकबोधिमत्यतीतेति
 युज्यते । न प्रत्येकबोधिमनागतेति युज्यते । न प्रत्येकबोधिं
 प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञतामतीतेति युज्यते । न
 मार्गाऽऽकारज्ञतामनागतेति युज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञतां प्रत्युत्प-
 न्नेति युज्यते । न सर्वाऽऽकारज्ञतामतीतेति युज्यते । न सर्वा-
 ऽऽकारज्ञतामनागतेति युज्यते । न सर्वाऽऽकारज्ञतां प्रत्युत्पन्नेति
 युज्यते । एवञ्चरञ्कारद्वतीयुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
 तायां युक्तः इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारद्वतीयुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् न रूपं शारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न वेदनां शारेति
 न दुर्बलेति युज्यते । न संज्ञां शारेति न दुर्बलेति युज्यते । न
 संस्कारान्शारादिति न दुर्बलादिति युज्यते । न विज्ञानं शारमिति
 न दुर्बलमिति युज्यते । न चतुः शारमिति न दुर्बलमिति
 युज्यते । न श्रोत्रं शारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न घ्राणं
 शारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न जिह्वां शारेति न दुर्बलेति
 युज्यते । न कण्ठं शारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न मनः

सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न रूपं सारमिति न दुर्बल-
मिति युज्यते । न शब्दं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न
गन्धं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न रसं सारमिति न
दुर्बलमिति युज्यते । न स्पर्शं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते ।
न धर्मान् सारादिति न दुर्बलादिति युज्यते । न चतुर्विज्ञानं सार-
मिति न दुर्बलमिति युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानं सारमिति न दुर्ब-
लमिति युज्यते । न घ्राणविज्ञानं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते ।
न जिह्वाविज्ञानं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न काय-
विज्ञानं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न मनोविज्ञानं
सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्शः* सारमिति न
दुर्बलमिति वा युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शः सारमिति न दुर्बलमिति
युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शः सारमिति वा न दुर्बलमिति वा युज्यते ।
न जिह्वासंस्पर्शः सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न कायसंस्पर्शः
सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न मनःसंस्पर्शः सारमिति न
दुर्बलमिति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्यया वेदना सारेति न
दुर्बलेति युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्यया वेदना सारेति न दुर्बलेति
युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्यया वेदना सारेति न दुर्बलेति युज्यते । न

* चक्षुस्तके, ख, ग, घ पुस्तकेषु च संस्पर्शविशेषणयोः सारदुर्बल-
शब्दयोः पुंसिप्रयोगदृश्यते । रूपवेदनादिशब्दानां द्वितीयान्तत्वं पूर्वं
निर्दिष्टं संस्पर्शादिशब्दानाञ्च प्रथमान्तत्वं । दृग् केनाभिप्रायेणोदृग्
वैषम्यं प्रत्यक्षताकृतं ननाऽनुभवपथमधिरोहति । अथवा लेखकदोष-
प्रसिद्धिमागतः ।

जिज्ञासंस्पर्शप्रत्यया वेदना सारेति न दुर्बलेति युज्यते । न काय-
 संस्पर्शप्रत्यया वेदना सारेति न दुर्बलेति युज्यते । न मनः संस्पर्शप्रत्यया
 वेदना सारेति न दुर्बलेति युज्यते । न पृथिवीधातुः सारदति न
 दुर्बलदति युज्यते । नाऽब्धातुः सारदति न दुर्बलदति युज्यते । न
 तेजोधातुः सारदति न दुर्बलदति युज्यते । न वायुधातुः सारदति
 न दुर्बलदति युज्यते । नाऽऽकाशधातुः सारदति न दुर्बलदति
 युज्यते । न विज्ञानधातुः सारदति न दुर्बलदति युज्यते । नाऽवि-
 द्यासारेति न दुर्बलेति युज्यते । न संस्कारान् सारादति न दुर्बला-
 दति युज्यते । न विज्ञानं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते ।
 न नामरूपं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न षडायतनं सार-
 मिति न दुर्बलमिति युज्यते । न स्पर्शः सारदति न दुर्बलदति
 युज्यते । न वेदनासारेति न दुर्बलेति युज्यते । न तृष्णासारेति न
 दुर्बलेति युज्यते । नोपादानं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न
 भवं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न जातिं सारेति न
 दुर्बलेति युज्यते । न जरामरणं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते ।
 न दानपारमितासारेति न दुर्बलेति युज्यते । न शीलपारमिता
 सारेति न दुर्बलेति युज्यते । न चान्तिपारमिता सारेति न दुर्ब-
 लेति युज्यते । न वीर्यपारमिता सारेति न दुर्बलेति युज्यते । न
 ध्यानपारमिता सारेति न दुर्बलेति युज्यते । न प्रज्ञापारमिता
 सारेति न दुर्बलेति युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यता सारेति न दुर्बलेति
 युज्यते । न वहिर्द्वाशून्यता सारेति न दुर्बलेति युज्यते । नाऽध्यात्म-
 वहिर्द्वाशून्यता सारेति न दुर्बलेति युज्यते । न शून्यताशून्यता सारेति

दुर्बलादति युज्यते । नाऽऽनिमित्तं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । नाऽप्रणिहितं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । नाऽभिज्ञाः सारादति न दुर्बलादति युज्यते । न धारणीमुखानि साराणीति न दुर्बलानीति युज्यते । न दशतथागतवलानि साराणीति न दुर्बलानीति युज्यते । न चत्वारिवैशारद्यानि साराणीति न दुर्बलानीति युज्यते । न चतस्रः प्रतिमन्विदः सारादति न दुर्बलादति युज्यते । न महामैत्री सारेति न दुर्बलेति युज्यते । न महाकरुणा सारेति न दुर्बलेति युज्यते । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्माः सारादति न दुर्बलादति युज्यते । न श्रोतश्रापत्तिफलं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न सङ्गदागामिफलं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । नाऽनागामिफलं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । नाऽर्हत्त्वं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न प्रत्येकबोधिं सारेति न दुर्बलेति युज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञता सारेति न दुर्बलेति युज्यते । न सर्वाऽऽकारज्ञता सारेति न दुर्बलेति युज्यते । एवञ्चरञ्चारदतीपुत्रबोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्, न रूपमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न संज्ञाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न संस्काराः अस्तीति

* न संस्कारा अस्तीति न नास्तीति पाठः पुस्तकपत्रके दृश्यते । सन्तीति न सन्तीति पाठोऽयम् ।

न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न विज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न चक्षुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न श्रोत्रमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न घ्राणमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न जिह्वामस्तीति* नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न कायमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न मनोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न रूपमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न शब्दोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न गन्धोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न रसोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न स्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न धर्माऽऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न चक्षुर्बिज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न श्रोत्रविज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न घ्राणविज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न जिह्वाविज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न कायविज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न मनोविज्ञानमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न चक्षुः संस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न घ्राणसंस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न

* एष पाठः पुस्तकपत्रके दृश्यते । जिह्वेति पाठोयुक्तः प्रतिभाति ।

न जिह्वासंस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 कायसंस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न मनः
 संस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न चक्षुः
 संस्पर्शप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।
 न घ्राणसंस्पर्शप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियु-
 ज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते
 न वियुज्यते । न कायसंस्पर्शप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति
 युज्यते न वियुज्यते । न मनः संस्पर्शप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति
 युज्यते न वियुज्यते । न पृथिवीधातुरस्तीति न नाऽस्तीति
 युज्यते न वियुज्यते । नाऽब्धातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते
 न वियुज्यते । न तेजोधातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियु-
 ज्यते । न वायुधातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।
 नाऽऽकाशधातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 विज्ञानधातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽवि-
 द्याऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न संस्कारा अस्तीति
 न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न विज्ञानमस्तीति न
 नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न नामरूपमस्तीति न नाऽस्तीति
 युज्यते न वियुज्यते । न पञ्चायतनमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते
 न वियुज्यते । न स्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।
 न वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न दृष्ट्या-
 ऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नोपादानमस्तीति

वियुज्यते । न स्वलक्षणशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न
 वियुज्यते । नाऽनुपलम्भशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न
 वियुज्यते । नाऽभावशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न
 वियुज्यते । न स्वभावशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न
 वियुज्यते । नाऽभावस्वभावशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते
 न वियुज्यते । न स्मृत्युपस्थानान्यस्तीति* न नाऽस्तीति युज्यते न
 वियुज्यते । न सम्यक्प्रहाणान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियु-
 ज्यते । नङ्घ्रिपादाश्रस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।
 नेन्द्रियाण्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न बलान्य-
 स्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न बोध्यज्ञान्यस्तीति न
 नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गोऽस्तीति न
 नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽऽर्यासत्यान्यस्तीति न नाऽस्तीति
 युज्यते न वियुज्यते । न ध्यानान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न
 वियुज्यते । नाऽप्रमाणान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।
 नाऽऽरूप्यसमापत्तयोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।
 नाऽष्टौविमोचाश्रस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न नवा-
 ऽनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।
 न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखान्यस्तीति न नाऽस्तीति
 युज्यते न वियुज्यते । नाऽभिज्ञाःश्रस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न

* शक्ति सत्त्वे शधौक्तावूं इत्यमरोक्तेर्विद्यमानतावाचिनाऽस्तीत्यव्ययेनोप-
 पादनोपानि बहुवचनान्तैः पदैः सामानाधिकरण्यानि । क्रियापदत्वे
 त्वसङ्गतिरेवस्यादस्तीत्यस्य ।

वियुज्यते । न समाधयोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।
 न धारणीमुखान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 द्रव्यतथागतबलान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 चत्वारिवैशारद्यान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 चतस्रः प्रतिमन्विदोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 महामैत्र्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न महा-
 कृष्णाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽष्टाद्ग्रा-
 ऽऽवेणिकबुद्धधर्माश्रस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 श्रोतत्रापत्तिफलमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न
 सद्गदागामिफलमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽ-
 नागामिफलमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽर्हत्व-
 मस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न प्रत्येकबोधिरस्तीति
 न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न मार्गाऽऽस्कारज्ञताऽस्तीति न
 नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न सर्व्वाऽऽस्कारज्ञताऽस्तीति न
 नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते^(१) । एवञ्चरञ्च्कारदत्तौपुत्र बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तदति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् न दानपारमितायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न शील-
 पारमितायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न चान्निपारमितायाः

(१) स प्रज्ञापारमितायां चरतीति नोपैति न चरतीति नोपैति चरति
 न चरतीति नोपैति नैव चरति न चरतीति नोपैति । एष पाठः ख,
 ग, च पुस्तकेऽधिकः । प्रकान्ताऽननुस्तया प्रामादिकः प्रतिभाति ।

कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न वीर्यपारमितायाः कृते प्रज्ञा-
 पारमितायां चरति । न ध्यानपारमितायाः कृते प्रज्ञापारमितायां
 चरति । न प्रज्ञापारमितायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।
 नाऽध्यात्मशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न वह्निर्द्धाशू-
 न्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाशून्य-
 तायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न शून्यताशून्यतायाः कृते
 प्रज्ञापारमितायां चरति । न महाशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमि-
 तायां चरति । न परमाऽर्थशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां
 चरति । न संकृतशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽ-
 संकृतशून्यतायां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽत्यन्तशून्यतायाः
 कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽनवराऽयशून्यतायाः कृते
 प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽनवकारशून्यतायाः कृते प्रज्ञापार-
 मितायां चरति । न प्रकृतिशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।
 न सर्वधर्मशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न खलत्रण-
 शून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽनुपलभशून्यतायाः
 कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽभावशून्यतायाः कृते प्रज्ञापार-
 मितायां चरति । न स्वभावशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां
 चरति । नाऽभावस्वभावशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।
 नाऽवैवर्त्यभ्रमेः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न सत्त्वपरिपाकहे-
 तोः प्रज्ञापारमितायां चरति । न बुद्धचेत्रपरिशोधनार्थं प्रज्ञापार-
 मितायां चरति । न स्मृत्युपस्थानानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।
 न मय्यक्षप्रहाणानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न र्द्धिपादानां

कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नेन्द्रिघाणां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न बलानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न बोध्यङ्गानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽर्यसत्यानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न ध्यानानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽप्रमाणानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽऽह्यसमापत्तीनां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽष्टानां विमोक्षाणां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीनां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न शून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽऽनिमित्तस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽप्रणिहितस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽभिज्ञानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न समाधौनां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न धारणीमुखानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न दृशानां तथागतबलानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न चतुर्णां वैशारदानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न चतसृणां प्रतिषम्बिदां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न महामैत्र्याः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न महाकरुणायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽष्टादशानामावेष्टिकानां बुद्धधर्माणां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न तथतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न धर्मधातोः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न भूतकोटेः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।

तत्कस्य हेतोर्न हि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां

चरति* । कस्यचिद्धर्मस्य सम्यग्दर्शनं वा नानाकरणं वा विशेषं वा समनुपश्यति । एवञ्चरञ्छ्वारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

न स दिव्यस्य चतुषः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न दिव्यस्य श्रोत्रस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न परचित्तज्ञानस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न पूर्वनिवासाऽनुकृतेः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न द्विविधेः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽऽश्रवणज्ञानस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।

तत्कस्य हेतोः । तथाहि प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रज्ञापारमितामेव समनुपश्यति प्रागेव बोधिसत्त्वः कुत एव सर्वाकारं सर्वाऽभिज्ञा उपलभ्यते । एवञ्चरञ्छ्वारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा पूर्वस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरु करिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा दक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरु करिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरु करिष्यामि मानयि-

* चरत्विति पाठोयुक्तः ।

यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा उत्तरस्था-
दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान्
सर्वान् सत्करिष्यामि गुरु करिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि ।
नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा उत्तरपूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि
गुरु करिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धि-
पादेषु स्थित्वा पूर्वदक्षिणस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
धातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरुकरिष्यामि
मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा
दक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु ये
बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरुकरिष्यामि मानयि-
ष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा पश्चिमो-
त्तरस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्त-
स्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरुकरिष्यामि मानयिष्यामि पूजयि-
ष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा उपरिष्ठादिशि गङ्गा-
नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान्
सत्करिष्यामि गुरुकरिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं
भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वाऽधस्तादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरु-
करिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि ।

न चाऽस्यैवं भवति यत्ते बुद्धाभगवन्तो भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन
श्रोत्रेण श्रोष्याम्यहं । तत्र लोकधातुषु सत्त्वानां चेतसैवचित्तं प्रज्ञ-

स्याम्यहं । तेषां पूर्वनिवासमनुस्मरिष्याम्यहं । दिव्येन चक्षुषा तान्
सर्वांश्च्यवमानानुपपद्यमानानुपपन्नांश्च द्रक्ष्यामि । अहमप्रमेया-
ऽसंख्येयान् सत्त्वान् परिनिर्वापयिष्यामीति । एवं खलु शारदती-
पुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्व प्रज्ञापारमितां युक्तइति वक्तव्यः ।

एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायां चरतोमाङ्घ्रिद्रान्धेष्वतारगवेश्वतारं न लभते । धान्यपि
कानिचिस्त्रौकिकसोकोत्तराणिकरणीयानि तान्यपि सर्वाणि प्रद-
क्षितानि भवन्ति । अनाभोगेनापरिकल्पितानि ये चाऽस्य केचि-
स्त्रौकिकाः क्लेशास्ते सर्वे प्रदक्षिता भवन्ति । ये च ते पूर्वस्थां-
दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तसोऽपि तं
बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति । माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं
वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजाः^(१) त्रायस्त्रिंशद्देवाः यामा^(२)स्तु-

(१) विंशत्यधिकशतद्वयसंख्याते गणदेवताभेदे । अष्टौ वसव एकादश-
रुद्रा द्वादशादित्याः इमे एव द्वावाष्टथवीत्रयस्त्रिंशद्देवाः प्रजापतिश्चतु-
स्त्रिंशत्तदेवं प्रजापतिम् । शतपथब्राह्मणः ।

(२) स्वायम्भुव मनोः प्रसूतिनामिकायां कन्यायां दत्तप्रजापतिना यज्ञो
दक्षिणा च दम्पतीजनितौ । यज्ञेन दक्षिणायां द्वादशयामसंज्ञकाः
उत्पादिताः ।

यज्ञस्य दक्षिणायान्तु पुत्राद्वादशजज्ञिरे ।

यामा इति समाख्याता देवाः स्वायम्भुवेज्जरे ॥

तस्य पुत्रान्तु यज्ञस्य दक्षिणायां सभास्वराः । मार्कण्डेयपुराणम् ।

मन्वत्तराणि वक्ष्याम व्याधः स्वायम्भुवो मनुः ।

थाम्रीध्राद्यास्तस्य सुताः यामनाम तदासुराः ॥ अग्निपुराणम् ।

पिता^(१)निर्माणरतयः^(२) परनिर्मितवशवर्त्तिनो देवा ब्रह्मकायिका देवाः
 ब्रह्मपुरोहिता देवाः^(३) ब्रह्मपार्शदाः महाब्रह्मणः आभाः परीत्ताऽऽभाः
 अप्रमाणाऽऽभाः आभास्वराः^(४) शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः
 शुभकृत्ताः वृष्टाः परीत्तवृष्टाः अप्रमाणवृष्टाः वृष्टन्फलाः अवृष्टाः
 अतपाः सुदृगाः सुदर्शनाः अकनिष्ठा^(५) देवास्तोऽपि तं बोधिसत्त्वं

(१) घाक्षुषे तुषिता देवास्तोऽदित्या कश्यपात् पुनः ।

व्यासन् विष्णुश्च शक्रश्च त्वष्टाधाता तथाऽर्ष्यमा ॥

पूषाविवस्वान् सविता मित्रोऽथ वरुणो भग ।

च्यंशुश्च द्वादशादित्या व्यासन् वैवस्वतेन्तरे ॥ अग्निपुराणम् ।

व्यादित्या द्वादशा प्रोक्ता विश्वे देवा दश स्मृता ।

वसवश्चाष्टसंख्याता षट्त्रिंशत् तुषितामता ॥ इत्यमरटीका ।

(२) भविष्या धर्मपुत्रस्य सावर्णस्यानन्तरं षड्गु ।

विद्वङ्गमा कामगाश्च निर्मोय्यरतयस्तथा ॥

त्रिप्रकारा भविष्यन्ति एकैकस्त्रिंशतो गणा । मार्कण्डेयपुराणम् ।

(३) ब्रह्मवृष्टस्पतिं पुरोहितो यस्य, देवे । त्रयस्त्रिंशद्भि देवा ब्रह्म-
 पुरोहिता । ब्रह्म वै पु ।

(४) व्यासमन्तात् भासनशीला । कस्मिपिषीत्यादिना वरप्रत्यये वकार-
 मथ्य व्याभास्वराश्चतु षष्टिर्व्याता मद्वाशद्वलका । महाराजिकनामानि
 हेमते विंशतिस्तथा । इत्यमरटीका ।

सम्यग्दृष्टिशौले चतु षष्टिमिते गणदेवताभेदे ।

व्यात्माज्ञाता दमोदान्त शान्तिर्ज्ञानं शमस्तप ॥

कामक्रोधोमदोमोहो द्वादशा भास्वरा इमे ॥

इत्युक्तं द्वादशमिते गणभेदे । एषाश्च स्वस्वव्याता भास्वरवो तथात्वम् ।

(५) अकनिष्ठा । अके वेदनिन्दारूपे पापे निष्ठापस्याकनिष्ठभिन्ने व्येष्टे ।

बुद्धगणदेवता भेदे ।

महासत्त्वमारचन्ति माहैव कश्चिद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । ये केचित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्म सर्व्वेण सर्व्वं न भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्व्वसत्त्वान् भैव्यास्फुरति । ये च ते दक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमेपु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महा-
सत्त्वमारचन्ति माश्रावकभूमिं प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्त्रायस्त्रिंशादेवायामास्तुषितानिर्माण-
रतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनोदेवाः ब्रह्मकायिकाः ब्रह्मपुरोहिताः
ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्माः आभाः परीत्ताऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः
आभास्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्स्नाः वृहाः
परीत्तवृहा अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः अतपाः सुदृशाः
सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति ।
माहैव कश्चिद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि
केचित्* कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्म सर्व्वेण सर्व्वं न
भवन्ति तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्व्वसत्त्वान्
भैव्यास्फुरति । ये च ते पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेपु
लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति
माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्त्रायस्त्रिंशादेवायामाः तुषिताः
निर्माणरतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनोदेवाः ब्रह्मकायिकादेवाब्रह्मपुरो-

हिताब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीत्ताऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः
 आभाखराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्स्नाः वृहाः
 परीत्तवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत् फलाः अवृहाः अतपाः सुदृशाः
 सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति ।
 माहैव कश्चिदोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि
 च केचित् कायिका दोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मं सर्वेण सर्वे
 न भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वसत्त्वान्
 भैव्यास्फुरति । ये चोत्तरस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति
 मात्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्त्रायस्त्रिंशादेवायामाः तुषिता-
 निर्माणरतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनोदेवाब्रह्मकायिकाब्रह्मपुरोहिता-
 ब्रह्मपार्षद्यामहाब्रह्मणः आभाः परीत्ताऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः आभा-
 खराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्स्नाः वृहाः परी-
 त्तवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाअतपाः सुदृशाः सुदर्शनाः
 अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति । माहैव
 कश्चिदोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि केचित्
 कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मं सर्वेण सर्वं न भवन्ति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वसत्त्वान् भैव्या-
 स्फुरति । ये च ते उत्तरपूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
 लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति
 मात्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्तायस्त्रिंशद्देवायामाः तुषिताः निर्माणरतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनो देवान् ब्रह्मकायिका ब्रह्मपुरोहिताः ब्रह्मपार्षद्या महाब्रह्मणः आभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः आभास्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्स्नाः वृहाः परीत्तवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत् फलाः अवृहाः अतपाः सुदृगाः सुदर्शनाः अकनिष्ठा देवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति । माहैव कश्चिद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि केचित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मं सर्व्वेण सर्व्वं न भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्व्वसत्त्वान् मैव्यास्फुरति । ये च ते पूर्व्वदक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति मात्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्तायस्त्रिंशद्देवायामाः तुषिताः निर्माणरतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनो देवाः ब्रह्मकायिका-ब्रह्मपुरोहिताः ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः आभास्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्स्नाः वृहाः परीत्तवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः अतपाः सुदृगाः सुदर्शनाः अकनिष्ठास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति । माहैव कश्चिद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि केचित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मं सर्व्वेण सर्व्वं न भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्व्वसत्त्वान् मैव्यास्फुरति । ये च ते दक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु

लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिमत्त्वं महामत्त्वमारचन्ति
माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारोमहाराजास्त्रायस्त्रिंशादेवायामाः तुषिताः
निर्माणरतयः परनिर्मितशवर्त्तिनोदेवान्ब्रह्मकायिकाब्रह्मपुरोहिता-
ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीत्ताऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः
आभास्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्स्नाः वृष्टाः
परीत्तवृष्टाः अप्रमाणवृष्टाः वृष्टफलाः अवृष्टाः अतपाः सुदृशाः
सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिमत्त्वं महामत्त्वमारचन्ति ।
माहैव कश्चिद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि
केचित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मं सर्व्वेण सर्व्वं न
भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः सर्व्वमत्त्वान्
मैव्यास्फुरति । येऽपि च ते पश्चिमोत्तरस्थांदिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिमत्त्वं महा-
मत्त्वमारचन्ति । माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारोमहाराजास्त्रायस्त्रिंशादेवा यामाः तुषिता
निर्माणरतयः परनिर्मितशवर्त्तिनोदेवान्ब्रह्मकायिकाब्रह्मपुरोहिता-
ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीत्ताऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः
आभास्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्स्नाः वृष्टाः
परीत्तवृष्टाः अप्रमाणवृष्टाः वृष्टफलाः अवृष्टाः अतपाः सुदृशाः
सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिमत्त्वं महामत्त्वमारचन्ति ।
माहैव कश्चिद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि
केचित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मं सर्व्वेण सर्व्वं न

भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्व्वसत्त्वान्
मैत्र्यास्फुरति । ये च तेऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
धातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति
माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारोमहाराजास्त्रायस्त्रिंशादेवायामाः तुषिताः निर्म्माण-
रतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनो देवा ब्रह्मकायिकाः ब्रह्मपुरोहिताः
ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीत्ताऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः
आभास्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्त्राः वृहाः
परीत्तवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः अतपाः सुदृगाः
सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति ।
माहैव कश्चिद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि
च केचित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्म्मं सर्व्वेण सर्व्वं न
भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्व्वसत्त्वान्
मैत्र्यास्फुरति । ये च ते उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति
माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारोमहाराजास्त्रायस्त्रिंशादेवायामाः तुषिता देवा
निर्म्माणरतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनो देवा ब्रह्मकायिकाः ब्रह्मपुरो-
हिताः ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीत्ताऽऽभाः अप्र-
माणाऽऽभाः आभास्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः
शुभकृत्त्राः वृहाः परीत्तवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः
अतपाः सुदृगाः सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महा-

सत्त्वमारचन्ति । भादेव कश्चिद्वोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि च केचित् कायिका दोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मं सर्वेण सर्वं न भवन्ति । तत्त्वस्य हेतोस्तथाहि बोधिमत्त्वो-
महामत्त्वः सर्वमत्त्वान् मैत्र्यात्फुरति । एवञ्चरञ्चारदतीपुत्र बोधि-
सत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-
तायां चरतोऽज्यकृच्छ्रेण धारणीमुखममाधिमुखानि प्रतिभानप्रतिस-
म्बिन्दुखानि वाऽभिसुखीभवन्ति । सर्वोपपत्तयायतनेषु च तथागता-
नर्हतः सम्यक्सम्बुद्धानारागयति । तैश्च बुद्धैर्भगवद्भिर्नकदाचिद्विर-
हितो भवति यावदनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-
तायां चरतो नैवं भवत्यस्ति कश्चिद्दुर्मायोधर्मैः मारुद् संयुज्यते वा
वियुज्यते वा । समेति वा न समेति वा । तत्त्वस्य हेतोस्तथाहि
स तद्दुर्मे न समनुपश्यति योयुज्यते वा वियुज्यते वा । समीयाद्वा
न समीयाद्वा । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-
तायां चरतो नैवं भवति कश्चिदहं धर्मधातुमभिसम्बुध्येयं न वाऽ-
भिसम्बुध्येयं वा । तत्त्वस्य हेतोस्तथाहि न हि धर्मधातुमभिसम्बु-
द्धानाऽभिसम्बुध्यते नाऽभिसम्बोध्यते । एवं खलु शारदतीपुत्र बो-
धिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां

चरन् *न कश्चिद्धर्मधातुव्यतिरिक्तं समनुपश्यति एवं खलु शारद-
तीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् युक्त इति
वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न धर्मधातोर्धर्माणाञ्च नानाकरणं करोति । एवं खलु
शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् युक्त
इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायां चरतो नैवं भवति धर्मधातुं प्रतिविध्येथं । तथा हि न स
कश्चिद्धर्मं समनुपश्यति येन धर्मेण बोधर्मः प्रतिविध्येत । तथाहि
स न धर्मधातुं शून्यइति योजयति नाऽशून्यइति योजयति । एवं
खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न रूपं शून्यतया योजयति न शून्यतां रूपेण योजयति ।
न वेदनां शून्यतया योजयति न शून्यतां वेदनया योजयति । न
संज्ञां शून्यतया योजयति न शून्यतां संज्ञया योजयति । न
संस्कारान् शून्यतया योजयति न शून्यतां संस्कारैर्योजयति । न
विज्ञानं शून्यतया योजयति न शून्यतां विज्ञानेन योजयति । न
चक्षुः शून्यतया योजयति न शून्यतां चक्षुषा योजयति । न श्रोत्रं
शून्यतया योजयति न शून्यतां श्रोत्रेण योजयति । न घ्राणं शून्य-

* न कश्चिद्धर्मं धर्मधातुव्यतिरिक्तमिति ग युक्तं पाठ ।

तया योजयति न शून्यतां घ्राणेन योजयति । न जिह्वां शून्य-
तया योजयति न शून्यतां जिह्वया योजयति । न कायं शून्य-
तया योजयति न शून्यतां कायेन योजयति । न मनः शून्यतया
योजयति न शून्यतां मनसा योजयति । न रूपं शून्यतया योज-
यति न शून्यतां रूपेण योजयति । न शब्दं शून्यतया योजयति
न शून्यतां शब्देन योजयति । न गन्धं शून्यतया योजयति न
शून्यतां गन्धेन योजयति । न रसं शून्यतया योजयति न
शून्यतां रसेन योजयति । न स्पर्शं शून्यतया योजयति न शून्यतां
स्पर्शेन योजयति । न धर्माच्छून्यतया योजयति न शून्यतां धर्मेण
योजयति । न चक्षुर्धातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां चक्षुर्धा-
तुना योजयति । न रूपधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां रूप-
धातुना योजयति । न चक्षुर्विज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न
शून्यतां चक्षुर्विज्ञानधातुना योजयति । न श्रोत्रधातुं शून्यतया
योजयति न शून्यतां श्रोत्रधातुना योजयति । न शब्दधातुं
शून्यतया योजयति न शून्यतां शब्दधातुना योजयति । न श्रोत्र-
विज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां श्रोत्रविज्ञानधातुना
योजयति । न घ्राणधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां घ्राण-
धातुना योजयति । न गन्धधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां
गन्धधातुना योजयति । न घ्राणविज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न
शून्यतां घ्राणविज्ञानधातुना योजयति । न जिह्वाधातुं शून्यतया
योजयति न शून्यतां जिह्वाधातुना योजयति । न रसधातुं शून्य-
तया योजयति न शून्यतां रसधातुना योजयति । न जिह्वावि-

ज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां जिज्ञाविज्ञानधातुना योजयति । न कायधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां कायधातुना योजयति । न स्पृष्टव्यधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां स्पृष्टव्यधातुना योजयति । न कायविज्ञानधातुं शून्यतया योजयति । न शून्यतां कायविज्ञानधातुना योजयति । न मनोधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां मनोधातुना योजयति । न धर्मधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां धर्मधातुना योजयति । न रूपधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां रूपधातुना योजयति । न चतुर्विज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां चतुर्विज्ञानधातुना योजयति । न मनोविज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां मनोविज्ञानधातुना योजयति । तत्कस्य हेतोरप्यहि गारदतीपुत्र परमोयोगोयदुत शून्यतायोगः शून्यतायां गारदतीपुत्र चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वो न आवकभूमौ वा न प्रत्येक बुद्धभूमौ वा पतति । बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयति सत्त्वांश्च परिपाचयति । क्षिप्रञ्चाऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । ये केचिच्छारदतीपुत्र योगाः प्रज्ञापारमितायोगस्तेषामग्रआख्यायते ज्येष्ठआख्यायते श्रेष्ठआख्यायते वर आख्यायते प्रवर आख्यायते प्रणीत आख्यायते । तत्कस्य हेतोरनुत्तरण्य योगोयदुत प्रज्ञापारमितायोगः शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितयोगः । एवं युज्यमानः गारदतीपुत्रबोधिसत्त्वो महासत्त्वो व्याकृतोवक्तव्यः ।

आमन्त्रीभूतश्चाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । एवं युज्यमानः गारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽप्रज्ञेयाऽसंख्येयानां सत्त्वानां अर्थ

करोतीति । न चास्यैवं भवत्यहं प्रज्ञापारमितायां युज्यते वा
 वियुज्यते* वा मां युद्धाभगवन्तोव्याकरिय्यन्वहमामन्नीभृतोव्याक-
 रणस्य । अहं बुद्धचेवं परिगोधयिष्याम्यहं सत्त्वान् परिपाचयिष्याम्य-
 हमनुत्तरां सम्यक्मन्वोधिमभिसम्बुध्यत धर्मचक्रं प्रवर्त्तयिष्यामि ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि । स धर्मधातुं व्यतिरेकीकरोति । न स
 धर्मधातोः किञ्चिदन्यद्दुष्मं समनुपश्रुति । यः प्रज्ञापारमितायां
 चरेद्यो वा बुद्धैर्भगवद्भिर्व्याक्रियेत । यो वाऽनुत्तरां सम्यक्मन्वोधि-
 मभिसम्बुध्येत । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञा-
 पारमितायां चरतो न सत्त्वसंज्ञोत्पद्यते । नाऽऽत्मसंज्ञोत्पद्यते । न
 जीवसंज्ञोत्पद्यते । न जन्तुसंज्ञोत्पद्यते । न पोषसंज्ञोत्पद्यते । न
 पुरुषसंज्ञोत्पद्यते । न पुद्गलसंज्ञोत्पद्यते । न मनुजसंज्ञोत्पद्यते ।
 न मानवसंज्ञोत्पद्यते । न कारकसंज्ञोत्पद्यते । न वेदक-
 संज्ञोत्पद्यते । न जानकसंज्ञोत्पद्यते । न पश्यकसंज्ञोत्पद्यते ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाह्यत्यन्तं सत्त्वो नोत्पद्यते न निरुध्यते न हि
 सत्त्वस्योत्पादो निरोधः । यस्य च नोत्पादो न निरोधः स
 कथं प्रज्ञापारमितायां चरिष्यति । एवञ्चरञ्कारदतीपुत्रबोधि-
 सत्त्वो महामत्त्वः सत्त्वाऽनुत्पादतया प्रज्ञापारमितायां चरति ।
 सत्त्वशून्यतया प्रज्ञापारमितायां चरति । सत्त्वाऽनुपलब्ध्या प्रज्ञापा-
 रमितायां चरति । सत्त्वविविक्ततया प्रज्ञापारमितायां चरति । सत्त्व-
 प्रकृत्या प्रज्ञापारमितायां चरति । सत्त्वाऽस्त्रभावतया प्रज्ञापारमिता-
 यां चरति । एष शारदतीपुत्रबोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां परमो-

* एष एव पाठ पञ्चम पुस्तकेषु । युज्ये इति युक्तम् ।

योगोयदुत प्रज्ञापारमिता योगः अयं शारदतीपुत्रबोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतोयोगोयस्तदन्यान् योगानभिभूय
तिष्ठति ।

अत्र च शारदतीपुत्रयोगे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोदश-
तथागतबलान्यभिनिर्हरति । चत्वारिवैशारद्यानि चतस्रः प्रतिम-
स्विदोमहामैत्रौ महाकरुणामष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्मानभिनिर्हरति ।
अत्र शारदतीपुत्रयोगे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो न मात्सर्यचित्त-
मुत्पादयति । न दौःशील्यचित्तं न व्यापादचित्तं न कौसीद्य-
चित्तं न विक्षेपचित्तं न दौर्ग्रहचित्तमुत्पादयति । एवमुक्ते
आयुष्मान् शारदतीपुत्रोभगवन्तमेतदबोचत् । योभगवन् बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वोऽनेन प्रज्ञापारमितायोगेन विहरति । स कुतश्च्युत्वेहो-
पपन्नः । इतो वा च्युतः कुत्रोपपत्स्यते ।

भगवानाह । यः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनेन प्रज्ञा-
पारमितायोगेन विहरति सोऽन्येभ्यो बुद्धचेत्रेभ्यश्च्युत्वेहोपपन्नो-
वेदितव्यः । तुषितेभ्योदेवनिकायेभ्यो मनुष्येभ्योवा च्युत्वेहोपपन्नो-
वेदितव्यः । तत्र शारदतीपुत्रयोऽयं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽन्येभ्यो
बुद्धचेत्रेभ्यश्च्युत्वेहोपपन्नः । एषचिप्रमिमं योगं समापद्यते । यदुत-
प्रज्ञापारमितायोगं । अस्य जातिव्यतिवृत्तस्थापीमेगभीराधर्मा-
अभिमुखीभवन्ति । पश्चात् प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । यत्र
यत्र च बुद्धचेत्रेषु तथागताअर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते
यापयन्ति तत्र तत्रोपपद्यते । तांश्च तथागतानर्हन्तः सम्यक् सम्बुद्धा-
भारागयति । तत्र शारदतीपुत्र योऽयं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वमुपितेभ्यो

देवनिकायेभ्यस्तुल्येहोपपन्नोवेदितव्यः । स खल्वेकजातिप्रतिबद्धा-
 स्तस्याऽविप्रनष्टा भवति षट् पारमिता । अत्राऽन्तर्गतानि भवन्ति
 सर्वधारणीमुखगमाधिमुखानि । यः पुनः शारदतीपुत्र बोधि-
 सत्त्वोमहामत्त्वोमनुष्येभ्यस्तुल्यामनुष्याणामेव सभागताया उपपद्यते ।
 तस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽवैवर्त्तिकं बोधिसत्त्वं महासत्त्वं
 स्थापयित्वा धन्यानीन्द्रियाणि भवन्ति । न च* क्षिप्रमिमं
 प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । बुद्धचेत्रात् च्युतो बुद्धचेत्रं संक्रमि-
 यति यत्र बुद्धाभवगन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति । न च कदा-
 चिदपि बुद्धैर्भगवद्भिर्बिभ्रितो भवियति यावदनुत्तरां सम्यक्-
 सम्वोधिमभिसम्बुद्धः ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्त्वा अनुपायकुशलाः प्रथमं
 ध्यानं समापद्यन्ते । द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं
 समापद्यन्ते । चतुर्थं ध्यानं समापद्यन्ते । षट् पारमितासु चरन्ति ।
 ते ध्यानप्रतिलभेन दीर्घाऽऽयुष्केषु देवेषूपपद्यन्ते । स चेत्
 पुनर्मानुष्यं प्रतिलभं लब्धा बुद्धान् भगवत आरार्गयन्ति । तेषां
 धन्यानीन्द्रियाणि भवन्ति न तीक्ष्णानि ।

अस्ति पुनः शारदती पुत्र बोधिसत्त्वामहामत्त्वाध्यानानि
 समापद्यन्ते प्रज्ञापारमितायां चरन्ति ते चाऽनुपायकुशलाः ध्याना-
 न्युत्सृजन्ति । ते पुनरेव कामधातावुपपद्यन्ते । तेषामपि शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां धन्यानीन्द्रियाणि भवन्ति । न

* स च इति युक्तं प्रतिभाति ।

† एष पाठः पञ्च पुस्तकेषु ।

तीक्ष्णानि । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रथमं ध्यानं समापद्यन्ते । द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं समापद्यन्ते । चतुर्थं ध्यानं समापद्यन्ते । मैत्रीं समापद्यन्ते । करुणां समापद्यन्ते । मुदितां समापद्यन्ते । उपेक्षां समापद्यन्ते । आकाशाऽऽनन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽऽनन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । आकिञ्चन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । नैव संज्ञानासंज्ञाऽऽयतनं समापद्यन्ते । चत्वारिस्फुट्युपस्थानानि समापद्यन्ते । चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि समापद्यन्ते । चतुरष्टद्विपादान् समापद्यन्ते । पञ्चेन्द्रियाणि समापद्यन्ते । पञ्चबलानि समापद्यन्ते । सप्तबोधङ्गानि समापद्यन्ते । आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं समापद्यन्ते । महाकरुणां समापद्यन्ते । महाकरुणाः सन्त उपाय कौशलेन । न ध्यानवसेनोपपद्यन्ते* । न ब्राह्मविहारवसेन । नाऽऽरूप्यसमापत्तिवसेनोपपद्यन्ते । तत्र पुनरूपपद्यन्ते यत्र बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते यापयन्ति । ते पुनः प्रज्ञापारमितायोगेनाऽविरहिताऽहैव भद्रकल्पेऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिसमिषम्भोक्तव्यन्ते ।

अस्ति पुनः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वाः महासत्त्वाः प्रथमं ध्यानं समापद्यन्ते । द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं समापद्यन्ते । चतुर्थं ध्यानं समापद्यन्ते । मैत्रीं समापद्यन्ते । महाकरुणां समापद्यन्ते । मुदितां समापद्यन्ते । उपेक्षां समापद्यन्ते । आकाशाऽऽनन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽऽनन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते ।

* यशश्चन्दस्ताल्लयान्तः सम्भाष्यते ।

आकिञ्चन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । नैव संज्ञानासंज्ञाऽऽयतनं समापद्यन्ते ।
ते उपायकौशलेन ध्यानममाधिममापत्तिवसेनोपपद्यन्ते । ते
पुनरेवेह कामधातावुपपद्यन्ते । उषियमहाग्रासकुलेषूपपद्यन्ते ।
माक्ष्णमहाग्रासकुलेषूपपद्यन्ते । गृहपतिगहाग्रासकुलेषूपपद्यन्ते
मत्स्यपरिपाकाय न पुनर्भवाऽभिलाषात् ।

अस्ति शारदतीपुत्र षोडशमन्त्राः महामन्त्राः प्रथमं ध्यानं
समापद्यन्ते । द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं समाप-
द्यन्ते । चतुर्थं ध्यानं समापद्यन्ते । मैत्रीं समापद्यन्ते । करुणां
समापद्यन्ते । मुदितां समापद्यन्ते । उपेक्षां समापद्यन्ते । आका-
शाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्य-
न्ते । आकिञ्चन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । नैव संज्ञानासंज्ञाऽऽयतनं
समापद्यन्ते । उपायकौशलवसेन न ध्यानममाधिममापत्तिवसेनोप-
पद्यन्ते । ते चातुर्भङ्गाराजकायिकानां देवानां सभागतायां उप-
पद्यन्ते । चायत्किंशानां देवानां सभागतायां उपपद्यन्ते । यामानां
देवानां सभागतायां उपपद्यन्ते । तुषितानां देवानां सभागतायां
उपपद्यन्ते । निर्माणरतीनां देवानां सभागतायां उपपद्यन्ते ।
परनिर्भितवशवर्त्तिनां देवानां सभागतायां उपपद्यन्ते । तत्र
स्थिता मन्त्रान् परिपाचयन्ति मुद्गलैश्च परिगोधयन्ति । मुद्गाद्य
भगवत्श्रारागयन्ति । अस्ति शारदतीपुत्र षोडशमन्त्रामहामन्त्राः
प्रज्ञापारमितायां धरन्तः उपायकौशलेन प्रथमं ध्यानं समापद्यन्ते ।
द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं समापद्यन्ते । चतुर्थं
ध्यानं समापद्यन्ते । मैत्रीं समापद्यन्ते । करुणां समापद्यन्ते ।

सुदितां समापद्यन्ते । उपेक्षां समापद्यन्ते । आकाशाऽऽनन्त्याऽऽ-
 यतनं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । आकिञ्च-
 न्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । नैव संज्ञानामंज्ञाऽऽयतनं समापद्यन्ते । तद्-
 तस्थुत्वा ब्रह्मलोक उपपद्यन्ते तत्र ब्रह्मणो भवन्ति । महाब्रह्मणः ।
 अभिभुवोद्दशशतवर्षवर्तिनस्तेषां सत्त्वानामश्यावरा प्रवरावरिष्टास्ते
 तत्र स्थित्वा बुद्धचेत्रेण बुद्धचेत्रं संक्रामन्ति । यथा तथागताअर्हन्तः
 सम्यक्सम्बुद्धाअनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिमस्युधधर्मचक्रं प्रवर्त्तयन्ति ।
 ते तां स्थागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धानध्येषन्ते धर्मचक्रप्रवर्त्तनाय ।

अस्ति शारदतीपुत्रबोधिसत्त्वामहासत्त्वाः एकजातिप्रतिबद्धाः ।
 प्रज्ञापारमितायां चरन्त उपायकौशलेन प्रथमं ध्यानं समापद्यन्ते ।
 द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं समापद्यन्ते । चतुर्थं
 ध्यानं समापद्यन्ते । मैत्रीं समापद्यन्ते । करुणां समापद्यन्ते ।
 सुदितां समापद्यन्ते । उपेक्षां समापद्यन्ते । आकाशाऽनन्त्याऽयतन
 समापत्तिं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽनन्त्याऽयतन समापत्तिं समापद्यन्ते ।
 आकिञ्चन्याऽऽयतन समापत्तिं समापद्यन्ते । नैवसंज्ञानामंज्ञायतन
 समापत्तिं समापद्यन्ते । चत्वारिंशत्पुण्यानि भावयन्ति । चत्वा-
 रिंशत्सम्यक्सम्बुद्धानि भावयन्ति । पञ्चेन्द्रियाणि भावयन्ति । सप्तबो-
 ध्यङ्गानि भावयन्ति । आर्याऽष्टाङ्गमार्गं भावयन्ति । शून्यताऽऽनि-
 मित्ताऽप्रणिहितान् समाधीन् समापद्यन्ते । न च तेषां वसेनोप-
 पद्यन्त । ते सम्मुखीभूतान् बुद्धान् भगवतश्राराय्य* तत्र ब्रह्मचर्यं
 चरित्वा तुषितानां देवानां सभागतायां उपपद्यन्ते । ते तत्र

* श्राराय्य इति युक्तम् ।

धावदायुः स्थित्वा अहीनेन्द्रियाः स्मृताः सम्यजानन्तोऽनेकैर्देवकोटी-
नियुतशतसहस्रैः परिवृताः पुरस्कृताः द्रष्टोपपत्तिं दर्शयित्वाऽनुत्तरां
सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यधर्मचक्रं प्रवर्तयन्ति नाना बुद्धचेत्रेषु ।

अस्ति शारदतीपुत्रबोधिमत्त्वामहासत्त्वाः षण्णामभिज्ञानां लाभि-
नस्ते कामधातावुपपद्यन्ते । नाऽऽरूपधातावुपपद्यन्ते । ते बुद्धचेत्रेण
बुद्धचेत्रं संक्रामन्ति । तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान् मत्कुर्वन्तो
गुरुकुर्वन्तोमानयन्तः पूजयन्तः ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहासत्त्वाः षण्णामभिज्ञानां
लाभिनस्तेताभिरभिज्ञाभिर्विक्रीडन्तो बुद्धचेत्रेण बुद्धचेत्रं संक्रा-
मन्ति । यत्र बुद्धचेत्रे न आवकयानस्य न प्रत्येकबुद्धयानस्य शब्दोऽपि
प्रजायतेऽन्यत्र बुद्धयानात् ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहासत्त्वाः षण्णामभिज्ञानां
लाभिनस्तेताभिरभिज्ञाभिर्विक्रीडमाना बुद्धचेत्रेण बुद्धचेत्रं संक्रा-
मन्ति । यत्र बुद्धचेत्रेष्वपरिनिर्मितमायुष्यमाणं सत्त्वानां ।

अस्ति शारदतीपुत्रबोधिमत्त्वामहासत्त्वाः षण्णामभिज्ञानां
लाभिनस्ते लोकधातुं संक्रामन्ति । यत्र न बुद्धशब्देन धर्मशब्देन
संघशब्देस्ते तत्र गत्वा बुद्धस्य वर्णं भाषन्ते धर्मस्य संघस्य वर्णं
भाषन्ते ते च सत्त्वास्तेन बुद्धशब्देन संघशब्देन चित्तानि प्रमाद्य
यत्र बुद्धाभगवन्तस्तत्रोपपद्यन्ते ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहासत्त्वाः प्रथमचित्तोत्पाद्-
मुपादाय चतुर्णां ध्यानानां चतुर्णामप्रमाणानां चतसृणामारूप्यस-
मापत्तीनां पञ्चानामभिज्ञानां लाभिनश्चतुर्णां स्रष्टव्युपस्थानानां चतुर्णां

सम्यक्प्रहाणानां चतुर्णांमृद्धिपादानां पञ्चानामिन्द्रियाणां पञ्चानां
बलानां सप्तानां बोध्यज्ञानां आर्याऽष्टाऽङ्गस्य मार्गस्य दशानां तथा-
गतबलानां चतुर्णां वैशारद्यानां चतसृणां प्रतिमन्विदां महामैत्र्याः
महाकरुणयाः अष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्माणां नाभिनस्ते न कदा-
चित्कामधातावुपपद्यन्ते । न रूपधातावुपपद्यन्ते । नाऽऽरूप्यधाता-
वुपपद्यन्ते । तत्र च सत्त्वानामर्थं कुर्वन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्वाः षट्पारमितासु
चरन्तः प्रथमचित्तोत्पादेनैव बोधिसत्त्वान्याममवक्रामन्थवैवर्तिकभूमिं
वाऽनुप्राप्नुवन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्वाः प्रथमचित्तोत्पादे-
नैवाऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिसमिष्वुध्यन्ते । अभिषुध्य सधर्मचक्रं
प्रवर्त्याऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामर्थं कृत्वाऽनुपधिग्रेपेनिर्वाण-
धातौ परिनिर्वाणन्ति । तेषां परिनिर्वाणानां कल्पं वा कल्पाऽवशेषं
वा सद्गर्भंस्तिष्ठति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्वाः प्रथमचित्तोत्पादेनैव
प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यन्ते । तेऽनेकैर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतशत-
सहस्रैः सार्द्धं बुद्धचेत्रेण बुद्धचेत्रं संक्रामन्ति । बुद्धानां भगवतां
दर्शनायमत्त्वपरिपाचनाय बुद्धचेत्रपरिशोधनाय । अस्ति शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वामहामत्वाः प्रज्ञापारमितायां चरन्तश्चतुर्णां ध्यानानां
लाभिनश्चतुर्णामप्रमाणानां चतसृणामारूप्यसमापत्तीनां लाभिनस्ते-
तानि* ध्यानाऽप्रमाणारूप्यसमापत्तीरनेकविधं विक्रीडन्ति ।

* ता इति युक्तम् ।

यदुत प्रथमं ध्यानं समापद्यन्ते ततः प्रथमध्यानाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते। निरोधसमापत्तेर्भुत्याय द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते। द्वितीयात् ध्यानाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते। निरोधसमापत्तेर्भुत्याय तृतीयं ध्यानं समापद्यन्ते। तृतीयात् ध्यानाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते। निरोधसमापत्तेर्भुत्याय चतुर्थं ध्यानं समापद्यन्ते। चतुर्थात् ध्यानाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते। निरोधसमापत्तेर्भुत्यायाऽऽकाशाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्यन्ते। आकाशाऽऽनन्त्याऽऽयतनाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते। निरोधसमापत्तेर्भुत्याय विज्ञानाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्यन्ते। विज्ञानाऽऽनन्त्याऽऽयतनाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते। निरोधसमापत्तेर्भुत्यायाऽऽकिञ्चन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते। आकिञ्चन्याऽऽयतनाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते। निरोधसमापत्तेर्भुत्याय नैव संज्ञानासंज्ञाऽऽयतनं समापद्यन्ते। नैव संज्ञानासंज्ञाऽऽयतनाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते। एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्वाः प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्तउपायकौशलेन समान्वागतादमानि ध्यानानि अप्रमाणानि च समाधिसमापत्तौ च विष्कथ समापद्यन्ते।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्वाद्यत्तुर्णां सत्युपस्थानानां लाभिनश्चतुर्णां सम्यक्प्रहाणानां लाभिनश्चतुर्णां मृद्धिपादानां लाभिनः पञ्चानामिन्द्रियाणां लाभिनः पञ्चानां बलानां लाभिनः सप्तानां बोध्यज्ञानां लाभिनः आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गस्य लाभिनः चतुर्णामार्यसत्यानां लाभिनः ध्यानानां लाभिनः चतुर्णामप्रमाणानां

लाभिनश्चतसृणामारूय समापत्तीनां लाभिनः अष्टानां विमोक्षणां
 लाभिनः नवानामनुपूर्वविहारसमापत्तीनां लाभिनः शून्यताऽऽनि-
 मित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानां लाभिनः अभिज्ञानां लाभिनः
 समाधीनां लाभिनः धारणीमुखानां लाभिनः द्शानां तथागत-
 वक्षानां लाभिनः चतुर्णां वैशारदानां लाभिनः चतसृणां प्रति-
 सन्निदां लाभिनः अष्टादशानामावेणिकबुद्धधर्माणां लाभिनः चयाणां
 विमोचमुखानां लाभिनः न च श्रोत-आपत्तिफलमनुप्राप्नुवन्ति । न
 सहदागामिफलमनुप्राप्नुवन्ति । नाऽनागामिफलमनुप्राप्नुवन्ति । नाऽह-
 त्तमनुप्राप्नुवन्ति । न प्रत्येकबोधिमनुप्राप्नुवन्ति । प्रज्ञापारमितायां
 चरन्त उपाय कौशलेन परिगृहीताः आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं सत्त्वेभ्य उ-
 दर्शयन्ति येन ते सत्त्वाः श्रोतं आपत्तिफलमनुप्राप्नुवन्ति । सहदा-
 गामिफलमनुप्राप्नुवन्ति । अनागामिफलमनुप्राप्नुवन्ति । अहत्त्वमनु-
 प्राप्नुवन्ति । प्रत्येकबोधिमनुप्राप्नुवन्ति । यच्छारदतीपुत्र आवकप्रत्ये-
 कबुद्धानां फलप्राप्तिज्ञानं सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चान्तिः ।
 इमे शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वमहासत्त्वा अवैवर्त्तिकावेदितव्या ।
 येऽनया प्रज्ञापारमितयेवं विहरन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वा ये षट्पारमिता
 सुस्थित्वा तुषितभवनं शोधयन्ति । ते खलु पुनः शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः भद्रकल्पिकावेदितव्याः ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रज्ञापारमितायां
 चरन्त चतुर्णां ध्यानानां लाभिन चतुर्णामप्रमाणानां लाभिन चत-
 सृणामारूयसमापत्तीनां लाभिनः सप्तत्रिंशतां बोधिपक्षाणां धर्माणां

लाभिनः षष्णामभिज्ञानां लाभिनो दशतथागतबलानां लाभिन
 शतुर्णां वैशारद्यानां लाभिन शतसृणां प्रतिषब्दिनां लाभिनः
 अष्टादशाऽऽवेणिक बुद्धधर्माणां लाभिनः *तेऽचाऽनुबोधायचरन्ति
 चतुर्णां मत्यानां न च मत्यानि प्रतिविधन्ति । ते खलु पुनः शार-
 दतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वा एकजातिप्रतिबद्धावेदितव्याः ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वा षट्सु पारमितासु
 चरन्तो लोकधातोलोकधातुं संक्रामन्ति । तत्र सत्त्वान् बोधौ समा-
 दापयन्ति । बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयन्ति । ते खलु पुनः शारदती-
 पुत्रबोधिसत्त्वामहात्त्वाः अप्रमेयै रसंख्येयैः कल्पैरनुत्तरां सम्यक्
 सम्बोधिमभिसम्भोत्स्यन्ते ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सुपारमितासु
 स्थितानित्यमुद्युक्ताः सत्त्वानां कृते । ते न कदाचिदनयोपसंहितां
 वाचमाभाषन्ते । नाऽप्यनयोपसंहितं कायवाङ्मनस्कर्माकुर्वन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सुपारमितासु-
 स्थित्वा स तत्रोद्युक्ताः सत्त्वानां कृते बुद्धचेत्रेण बुद्धचेत्रं संक्रामन्ति ।
 सत्त्वानां त्रीन पाथपथां जिह्वन्तः ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सुपारमितासु
 स्थित्वा दानपारमितायां पुरस्कृत्य सर्वसत्त्वानां सर्वसुखोपधान-
 सुपसंहरन्ति । अन्नमन्नाऽर्थिकेभ्यः पानं पानाऽर्थिकेभ्यः यानं याना-
 ऽर्थिकेभ्यः पुष्यं पुष्याऽर्थिकेभ्यः गन्धं गन्धाऽर्थिकेभ्यः माल्यं माल्या-
 ऽर्थिकेभ्यः विलेपनं विलेपनाऽर्थिकेभ्यः ग्रथ्यासनं ग्रथ्यासनाऽर्थिकेभ्यः

वस्तुं वस्त्राऽर्थिकेभ्यः आभरणमाभरणाऽर्थिकेभ्यः प्राजीविकं प्राजी-
विकाऽर्थिकेभ्यः उपाश्रयमुपाश्रयाऽर्थिकेभ्यः कल्पिकजीवितपरि-
ष्कारानुपसंहरन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्त्वाः ये षट् पारमिता-
सुस्थित्वा शीलपारमितां पुरस्कृत्य सत्त्वान् कायवाङ्मनः सम्बरे-
प्रतिष्ठापयन्ति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्त्वा ये षट्सु-
पारमितासु स्थित्वा क्षान्तिपारमितां पुरस्कृत्याक्रोधव्यापादे सत्त्वान्
प्रतिष्ठापयन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्त्वाः ये षट्सुपारमितासु
स्थित्वा वीर्यपारमितां पुरस्कृत्य सर्व्वकुशलधर्माऽभियोगे सत्त्वान्
प्रतिष्ठापयन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्त्वाः ये षट्सु पारमितासु
स्थित्वा ध्यानपारमितां पुरस्कृत्य शमथैकाग्रतायां कामविवेके च
सत्त्वान् प्रतिष्ठापयन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्त्वाः ये षट्सुपारमितासु
स्थित्वा प्रज्ञापारमितां पुरस्कृत्य यादृश एव तथागतविग्रहस्तादृश-
मात्मभावमभिनिर्माय नैरयिकाणां सत्त्वानां तिर्य्यग्धोनिगतानां
सत्त्वानां यामलौकिकानां सत्त्वानां सर्व्वदुर्गतिसमतिक्रमायधर्मं
देशयन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्त्वाः ये षट्सुपारमितासु
स्थित्वा यादृशो बुद्धविग्रहस्तादृशमात्मभावमभिनिर्माय पूर्व्वखांदिशि
गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति ।

तथागतान् पर्युपासन्ते धर्मञ्च शृण्वन्ति । बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्र-
गुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा
उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्त्येकजा-
तिप्रतिबद्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते ।

दक्षिणस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य
सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते धर्मञ्च शृण्वन्ति ।
बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु
निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि
निष्पादयन्त्येकजातिप्रतिलब्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तत्र बुद्धचेत्रेषु
निष्पद्यन्ते । पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्रा-
ण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते । धर्मञ्च
शृण्वन्ति बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र
बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च
बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्त्येकजाति प्रतिबद्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः
तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । उत्तरस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि
बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते ।
धर्मञ्च शृण्वन्ति बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र
बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च
बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्त्येकजातिप्रतिलब्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः
तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । उत्तरपूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवालुको-
पमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान्

* प्रतिबद्धा इति ख, ग, घ, पुस्तकेषु पाठः एवं परत्र ।

पर्युपासन्ते । धर्मञ्च शृण्वन्ति बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्ति । एकजातिप्रतिलब्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । पूर्वदक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते । धर्मञ्च शृण्वन्ति । बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्ति । एकजातिप्रतिलब्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । दक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते धर्मं शृण्वन्ति बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्ति । एकजातिप्रतिलब्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । पश्चिमोत्तरस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते । धर्मञ्च शृण्वन्ति । बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्ति । एकजाति प्रतिलब्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते । धर्मञ्च शृण्वन्ति । बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च

पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्ति । एकजाति प्रतिल-
 भास्य बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । उपरिष्ठा-
 दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वैभ्यो धर्म-
 देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते । धर्मञ्च गृह्णन्ति । बोधिसत्त्व-
 संघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्त्येकजाति प्रतिलभास्य बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सु पारमितासु चरन्तोद्वाविंशतामहापुरुषलक्षणैः समन्वागताभूत्वा उत्तमैरपरिशुद्धै-
 र्येन्द्रियैः समन्वागता भवन्ति । ते सौः परिशुद्धैरात्मभावैर्वृद्धजनस्य प्रीतिप्रसादं जनयन्ति । ते च वृद्धजनस्य प्रियाश्च भवन्ति । मनापास्य ते सत्त्वास्तेनैव चित्तप्रसादकुशलमूलेनाऽपूर्व्वेण विभिर्यानिः परिनिर्वाण्ति । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता कायपरिशुद्धौ शिचितव्यं । वाक्यपरिशुद्धौ शिचितव्यं । मनः परिशुद्धौ शिचितव्यं ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सु पारमितासु

* क्वचित् निर्मितानीति क्वचित् निर्मितानीति क्व च पुस्तके पाठ ।

† मनापाइति पाठः सर्वेषु पुस्तकेषु । शब्दोऽयं कस्मिंश्चिदर्थविशेषे-
 पारिभाषिक ।

चरन्तः उत्तप्तानीन्द्रियाणि प्रतिब्रजन्ते तैरुत्तप्तैरिन्द्रियैरात्मान-
मुत्कर्षयन्ति न परान् पंसयन्ति* ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्त्वाः प्रथमचित्तोत्पाद-
मुपादायदानपारमितायां शीलपारमितायाञ्च स्थित्वा न कदाचि-
द्दारिद्र्यं गच्छन्ति । न दुर्गतिविनिपातं प्रपतन्ति । मावन्नाऽवैव-
र्त्तिकभूमिमनुप्राप्नुवन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्त्वाः प्रथमचित्तोत्पाद-
मुपादाय दशकुशलान् कर्मपथान् न जातृत्सृजन्ति । यावन्नाऽवैव-
र्त्तिकभूमिमनुप्राप्नुवन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्त्वाः दानपारमितायां
शीलपारमितायाञ्च स्थित्वा राजानोभवन्ति चक्रवर्त्तिनः । ते दश-
कुशलेषु कर्मपथेषु मत्त्वान् प्रतिष्ठापयन्ति । दानेन च प्रियवद्यतया
मत्त्वान् संगृह्णन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्त्वाः दानपारमितायां
शीलपारमितायाञ्च स्थित्वाऽनेकानि चक्रवर्त्तिराज्यानि परिगृह्णन्त्य-
नेकानि चक्रवर्त्तिराज्यशतमहस्राणि कारयन्ति । तत्र च स्थित्वा-
ऽनेकानि बुद्धकोटीशतमहसान्यारागयन्ति । तांश्च बुद्धान् भगवतः
सत्कुर्वन्ति गुरु कुर्वन्ति मानयन्ति पूजयन्ति सर्वोपकरणैः
सर्वपूजाभिश्च ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्त्वाः षट्सु पारमितासु
स्थित्वा सत्वानां मिथ्यादृष्टितसष्ठानां धर्माऽवभासं कुर्वन्ति । आत्मना

* पंसयन्ति, बाधन्ते इत्यर्थं सम्भाव्यते ।

च तेन धर्माऽवभासेन न कदाचिद्विरहिता भवन्ति । यावदनुत्तरां
 सम्यक् सम्बोधिमभिमन्वुधन्ते । अयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वानां
 महामत्त्वानामुदयोबुद्धधर्मेषु । तस्मात्तर्हि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता साऽवद्यानां कायवाङ्मनस्कर्मा-
 णामवकाशेन दातव्यः । एवमुक्ते आयुष्माञ्छारदतीपुत्रोभगवन्तमेत-
 दबोधत् । कतमं भगवन् बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य साऽवद्यं* काय-
 कर्म साऽवद्यं वाक्कर्म साऽवद्यं मनः कर्मा । भगवानाह । यदा
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्यैवं भवति । अयं कायो
 येन कायारम्भं कुर्यात् । इयं वाग्यया वागारम्भं कुर्यात् । इदं मनो येन
 मन आरम्भं कुर्यात् । अयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
 साऽवद्यकायवाङ्मनस्कर्मारम्भः । न हि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहा-
 सत्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् कायमुपलभते । न वाचमुपलभते ।
 न चित्तमुपलभते । येन कायेन यथावाचा येन मनसा मात्सर्य-
 चित्तमुत्पादयेत् दौःशील्यचित्तं व्यापादचित्तं कौशील्यचित्तं वित्तेप-
 चित्तं दौषप्रज्ञचित्तमुत्पादयेत् नैवं शारदतीपुत्र वेदितव्यम् ।
 यद्बोधिसत्त्वोमहासत्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् कायदौष्टुल्यमुत्पाद-
 येत् वाग्दौष्टुल्यमुत्पादयेत् मनोदौष्टुल्यमुत्पादयेत् नेदं स्थानं
 विद्यते । तत्कस्य हेतोस्ताथाहि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वाः
 षट्सु पारमितासु चरन् कायदौष्टुल्यं शोधयति वाग्दौष्टुल्यं

* साऽवद्यं निन्दनीयं । नञपूर्वस्य वदेर्यप्रत्ययान्तोऽवद्यनिपातः गर्हणीयार्थे ।

† साऽवद्यं वाक्कर्म साऽवद्यं मनः कर्मा ख पुस्तके ।

गोधयति मनोदौष्टुल्यं गोधयति । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्या-
ऽनवद्यं कायकर्म अनवद्यं वाक्कर्म अनवद्यं मनस्कर्म । आह कथं
पुनर्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः कायदौष्टुल्यं गोधयति वाग्दौष्टुल्यं
गोधयति मनोदौष्टुल्यं गोधयति । भगवानाह यदा शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो न कायमुपलभते न वाचमुपलभते न चित्त-
मुपलभते । एवं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः कायदौष्टुल्यं
गोधयति वाग्दौष्टुल्यं गोधयति मनोदौष्टुल्यं गोधयति ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रथमचित्तोत्पाद-
मुपादाय दशकुशलान् कर्मपथान् समादाय वर्त्तते । न श्रावकचित्तं
वा प्रत्येकबुद्धचित्तं वोत्पादयति । सततसमित्तञ्चाऽस्य सर्वसत्त्वेषु
महाकरुणाचित्तं प्रत्युपस्थितं भवति । एवं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
कायदौष्टुल्यं वाग्दौष्टुल्यं मनोदौष्टुल्यं परिशुद्धमिति वदामि ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रज्ञापारमितायां
चरन्तो बोधिसत्त्वमार्गं परिगोधयमानाः दानपारमितायां चरन्ति ।
शीलपारमितायां चरन्ति । चान्तिपारमितायां चरन्ति ।
वीर्यपारमितायां चरन्ति । ध्यानपारमितायां चरन्ति । आह
कतमोभगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बोधिमार्गः । भगवानाह ।
यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
न कायमुपलभते । न वाचमुपलभते । न चित्तमुपलभते । न
दानपारमितामुपलभते । न शीलपारमितामुपलभते । न चान्ति-
पारमितामुपलभते । न वीर्यपारमितामुपलभते । न ध्यानपार-
मितामुपलभते । न प्रज्ञापारमितामुपलभते । न श्रावकयानमुप-

स्रभते । न प्रत्येकयानमुपस्रभते । न सम्यक् समुद्भयानमुपस्रभते ।
 अयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बोधिमार्गः । यदुत
 सर्वधर्माऽनुपस्रभतो* अनायूहानियूहता । अनेन शारदतीपुत्र
 मार्गेण बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सु पारमितासु चरन्तो गच्छन्ति ।
 ते न शक्यां केनचिदवमर्दितुं । आह कथं चरन्तो भगवन् बोधि-
 सत्त्वामहासत्त्वाः अनवमर्द्या भवन्ति । भगवानाह । यदा बोधि-
 सत्त्वामहासत्त्वाः षट्सु पारमितासु चरन्तो न रूपं मन्यन्ते न वेदनां
 मन्यन्ते न संज्ञां मन्यन्ते न संस्कारान् मन्यन्ते न विज्ञानं मन्यन्ते
 चक्षुरूपमपि न मन्यन्ते । श्रोत्रशब्दानपि न मन्यन्ते । घ्राणगन्धा-
 नपि न मन्यन्ते । जिह्वारसानपि न मन्यन्ते । कायस्पर्शानपि न
 मन्यन्ते । मनोधर्मानपि न मन्यन्ते । पृथिवीधातुं न मन्यन्ते ।
 अध्यातुं न मन्यन्ते । तेजोधातुं न मन्यन्ते । वायुधातुं न मन्यन्ते ।
 आकाशधातुं न मन्यन्ते । विज्ञानधातुं न मन्यन्ते । चक्षुर्धातुं न
 मन्यन्ते । रूपधातुं न मन्यन्ते । चक्षुर्विज्ञानधातुं न मन्यन्ते ।
 श्रोत्रधातुं न मन्यन्ते । शब्दधातुं न मन्यन्ते । श्रोत्रविज्ञानधातुं न
 मन्यन्ते । घ्राणधातुं न मन्यन्ते । गन्धधातुं न मन्यन्ते । घ्राणविज्ञान-
 धातुं न मन्यन्ते । जिह्वाधातुं न मन्यन्ते । रसधातुं न मन्यन्ते ।
 जिह्वाविज्ञानधातुं न मन्यन्ते । कायधातुं न मन्यन्ते । स्पृष्ट्य-
 धातुं न मन्यन्ते । कायविज्ञानधातुं न मन्यन्ते । मनोधातुं न

* सर्वधर्मानुपस्रभते इति ख, ग, घ पाठः ।

† शक्या इति युक्तं प्रतिभाति ।

मन्यन्ते । धर्मधातुं न मन्यन्ते । मनोविज्ञानधातुं न मन्यन्ते ।
 प्रतीत्यसमुत्पादं* न मन्यन्ते । दानं न मन्यन्ते । शीलं न मन्यन्ते ।
 चान्तिं न मन्यन्ते । वीर्यं न मन्यन्ते । ध्यानं न मन्यन्ते । प्रज्ञां
 न मन्यन्ते । अध्यात्मशून्यतां न मन्यन्ते । वहिर्दुर्गाशून्यतां न
 मन्यन्ते । अध्यात्मवह्निर्दुर्गाशून्यतां न मन्यन्ते । शून्यताशून्यतां न
 मन्यन्ते । महाशून्यतां न मन्यन्ते । परमाऽर्थशून्यतां न मन्यन्ते ।
 संकृतशून्यतां न मन्यन्ते । असंकृतशून्यतां न मन्यन्ते । अत्यन्त-
 शून्यतां न मन्यन्ते । अनवराऽयशून्यतां न मन्यन्ते । अनवकार-
 शून्यतां न मन्यन्ते । प्रकृतिशून्यतां न मन्यन्ते । सर्वधर्मशून्यतां न
 मन्यन्ते । खलवणशून्यतां न मन्यन्ते । अनुपलम्भशून्यतां न मन्यन्ते ।

* हेतूपनिबन्धस्य च संयाहकसूत्रम् । “उत्पादादा तथागतानामनु-
 त्यादादास्थितैवैषां धर्माणां धर्मताधर्मस्थितिताधर्मनियामकता च
 प्रतीत्य समुत्पादाऽनुलोमतेति ।” तथागतानां बुद्धानां मते धर्माणां
 कार्यकारणरूपाणां या धर्मता कार्यकारणभावरूपा एषोत्पादा-
 दनुत्पादादास्थिता । यस्मिन् सति यदुत्पद्यते तत्तस्य कारणस्य
 कार्यमिति धर्मतेत्यस्य विवरणम् । धर्मस्य कार्यस्य कार्यस्य
 कारणानतिक्रमेण स्थितिः । धर्मस्य कारणस्य कार्यं प्रतिनियाम-
 कता । न त्वयं कार्यकारणभावश्चेतनमन्तरेण न सम्भवतीत्यत
 • उक्तं कारणे सति तत्प्रतीत्य प्राप्यसमुत्पादेऽनुलोमता व्यनुसारिता
 या सैव धर्मता उत्पादादनुत्पादादा धर्माणां स्थिता । न वाऽत्र
 कश्चिच्चेतनोऽधिष्ठातोपलभ्यते इति सूत्रार्थः । यथा प्रतीत्य समु-
 त्पादस्य हेतूपनिबन्धः । वीजादङ्कुरोऽङ्कुरात्काण्डं काण्डान्नालो नाला-
 दूर्भस्ततः पुष्यं ततः फलमिति :— सर्वदर्शनसंग्रहः ।

अभावशून्यतां न मन्यन्ते । स्वभावशून्यतां न मन्यन्ते । अभाव-
 स्वभावशून्यतां न मन्यन्ते । चत्वारि स्रष्ट्युपस्थानानि न मन्यन्ते ।
 चत्वारि सम्यक् प्रहाणानि न मन्यन्ते । चतुरस्रद्विपादान् न
 मन्यन्ते । पञ्चेन्द्रियाणि न मन्यन्ते । सप्तबोधद्धानि न मन्यन्ते ।
 आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं न मन्यन्ते । चत्वार्यार्यसत्यानि न मन्यन्ते ।
 चत्वारिध्यानानि न मन्यन्ते । चत्वार्यप्रमाणानि न मन्यन्त ।
 चतस्रश्चाख्यसमापत्तीर्न मन्यन्ते । अष्टौविमोक्षान् मन्यन्ते । नवा-
 ऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्न मन्यन्ते । शून्यतां न मन्यन्ते । आनिमित्तं
 न मन्यन्ते । अप्रणिहितं न मन्यन्ते । अभिज्ञां न मन्यन्ते ।
 धारणीमुखानि न मन्यन्ते । दश तथागतबलानि न मन्यन्ते ।
 चत्वारि वैशारद्यानि न मन्यन्ते । चतस्रः प्रतिसम्बिदोन मन्यन्ते ।
 महामैत्रीं न मन्यन्ते । महाकरुणां न मन्यन्ते । अष्टादशाऽऽवेणि-
 कान् बुद्धधर्मान् न मन्यन्ते । श्रोतश्रापत्तिफलं न मन्यन्ते । सद्गदा-
 गामिफलं न मन्यन्ते । अनागामिफलं न मन्यन्ते । अर्हत्वं न
 मन्यन्ते । प्रत्येकबोधिं न मन्यन्ते । मार्गाऽऽकारज्ञतां न मन्यन्ते ।
 सर्वाऽऽकारज्ञतां न मन्यन्ते । अनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिं न मन्यन्ते ।
 संसारं न मन्यन्ते । निर्वाणं न मन्यन्ते । एवं खलु शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षड्भिः पारमिताभिर्विबुद्धन्ते । न च
 केनचिद्वमर्शन्ते ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सु पारमितासु
 स्थित्वा सर्वज्ञज्ञानं परिपूरयन्ति । येन ज्ञानेन समन्वागता न
 जालपायेषूपपद्यन्ते । न मनुष्यदारिद्र्यमनुभवन्ति । न तंथारूप-

मात्मभावं परिगृह्णन्ति येनात्मभावेन निन्दनीया भवन्ति
 सदेवमानुपाऽसुरस्य लोकस्य । अथायुष्माञ्छारदतीपुत्रोभगवन्तमे-
 तद्वोचत् । कतमं भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वज्ञज्ञानं येन
 ज्ञानेन समन्वागताबोधिसत्त्वामहासत्त्वा न जालपायेषूपपद्यन्ते । न
 मनुष्यदारिद्र्यमनुभवन्ति । न तथारूपमात्मभावं परिगृह्णन्ति
 येनात्मभावेन निन्दनीयो भवति सदेवमानुपासुरस्य लोकस्य ।

भगवानाह । येन शारदतीपुत्र ज्ञानेन समन्वागतो बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः पूर्व्वस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 गङ्गानदीवालुकोपमां स्तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धान् पश्यति ।
 धर्मञ्च शृणोति बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति । येन
 ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो दक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदी-
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदीवालुकोपमां स्तथागतानर्हतः
 सम्यक् सम्बुद्धान् पश्यति । धर्मञ्च शृणोति बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्र-
 गुणव्यूहांश्च पश्यति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदी-
 वालुकोपमां स्तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धान् पश्यति । धर्मञ्च
 शृणोति । बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति । येन
 ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वोमहासत्त्व उत्तरस्यांदिशि गङ्गानदी-
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदीवालुकोपमां स्तथागतानर्हतः
 सम्यक् सम्बुद्धान् पश्यति । धर्मञ्च शृणोति । बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्ध-
 चेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्व उत्तरपूर्व्वस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु

गङ्गानदीवालुकोपमां स्तथागतानर्हतः सम्यक् समुद्भान् पश्यति ।
धर्मञ्च शृणोति । बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति ।
येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो दक्षिणपूर्वस्थांदिशि
गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदीवालुकोपमांस्तथागता-
नर्हतः सम्यक् समुद्भान् पश्यति । धर्मञ्च शृणोति । बोधिसत्त्वसंघञ्च
बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वो दक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
गङ्गानदीवालुकोपमां स्तथागतानर्हतः सम्यक् समुद्भान् पश्यति ।
धर्मञ्च शृणोति । बोधिसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति । येन
ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः पश्चिमोत्तरस्थांदिशि
गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदीवालुकोपमांस्तथागता-
नर्हतः सम्यक् समुद्भान् पश्यति । धर्मञ्च शृणोति । बोधिसत्त्व-
संघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वोऽधस्तादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
गङ्गानदीवालुकोपमां स्तथागतानर्हतः सम्यक् समुद्भान् पश्यति ।
धर्मञ्च शृणोति । बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति ।
येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वोमहासत्त्व उपरिष्ठादिशि गङ्गा-
नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदीवालुकोपमांस्तथागतानर्हतः
सम्यक् समुद्भान् पश्यति । धर्मञ्च शृणोति । बोधिसत्त्वसंघञ्च
बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वो न बुद्धसंज्ञामुत्पादयति । न संघसंज्ञामुत्पादयति । न
श्रावकसंज्ञामुत्पादयति । न प्रत्येकबुद्धसंज्ञामुत्पादयति । न

बोधिमत्त्वसंज्ञामुत्पादयति । न बुद्धमंज्ञामुत्पादयति । (?) नात्म-
 संज्ञामुत्पादयति । न परसंज्ञामुत्पादयति । न बुद्धचेवसंज्ञामु-
 त्पादयति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोदानपार-
 मितायां चरति न दानपारमितामुपलभते । शीलपारमितायां
 चरति न शीलपारमितामुपलभते । चान्तिपारमितायां चरति न
 चान्तिपारमितामुपलभते । वीर्यपारमितायां चरति न वीर्य-
 पारमितामुपलभते । ध्यानपारमितायां चरति न ध्यानपारमिता-
 मुपलभते । प्रज्ञापारमितायां चरति न प्रज्ञापारमितामुपलभते ।
 अध्यात्मशून्यतां भावयति नाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । वहिर्द्धा-
 शून्यतां भावयति न वहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । अध्यात्मवहिर्द्धा-
 शून्यतां भावयति नाऽध्यत्मवहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । शून्यताशून्यतां
 भावयति न शून्यताशून्यतामुपलभते । महाशून्यतां भावयति न
 महाशून्यतामुपलभते । परमाऽर्थशून्यतां भावयति न परमाऽर्थ-
 शून्यतामुपलभते । संस्कृतशून्यतां भावयति न संस्कृतशून्यतामुप-
 लभते । असंस्कृतशून्यतां भावयति नाऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते ।
 अत्यन्तशून्यतां भावयति नाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । अनवराऽय-
 शून्यतां भावयति नाऽनवराऽयशून्यतामुपलभते । अनवकारशून्यतां
 भावयति नाऽनवकारशून्यतामुपलभते । प्रकृतिशून्यतां भावयति न
 प्रकृतिशून्यतामुपलभते । सर्वधर्मशून्यतां भावयति न सर्वधर्म-
 शून्यतामुपलभते । स्वलक्षणशून्यतां भावयति न स्वलक्षणशून्यता-
 मुपलभते । अनुपलम्भशून्यतां भावयति नाऽनुपलम्भशून्यतामुप-
 लभते । अभावशून्यतां भावयति नाऽभावशून्यतामुपलभते ।

स्वभावशून्यतां भावयति न स्वभावशून्यतामुपलभते । अभाव-
स्वभावशून्यतां भावयति नाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । चत्वारि-
स्रत्युपस्थानानि भावयति न स्रत्युपस्थानान्युपलभते । चत्वारि-
सस्यक्प्रहाणानि भावयति न च *सस्यक्प्रहाणान्युपलभते ।
चतुरङ्गद्विपादान् भावयति नर्द्धिपादानुपलभते । पञ्चेन्द्रियाणि
भावयति न चेन्द्रियाण्युपलभते । पञ्चबलानि भावयति न च
बलान्युपलभते । सप्त बोध्यङ्गानि भावयति न च बोध्यङ्गान्युपलभते ।
आर्याऽष्टाङ्गमार्गं भावयति नाऽऽर्याऽष्टाङ्गमार्गमुपलभते । आर्य-
सत्यानि भावयति नचार्यसत्यान्युपलभते । ध्यानानि भावयति न
च ध्यानान्युपलभते । अप्रमाणानि भावयति नचाऽप्रमाणान्युप-
लभते । आरूप्यसमापत्तीर्भावयति नचारूप्यसमापत्तीरुपलभते ।
अष्टौ विमोचान् भावयति नचाऽष्टौ विमोचानुपलभते । नवाऽनु-
पूर्वविहारसमापत्तीर्भावयति न च नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरुप-
लभते । शून्यताऽऽनिमित्ताऽऽप्रणिहितविमोचमुखानि भावयति न
च शून्यताऽऽनिमित्ताऽऽप्रणिहितविमोचमुखान्युपलभते । अभिज्ञां
भावयति नचाऽभिज्ञासुपलभते । समाधीन् भावयति न च समा-
धीनुपलभते । धारणीमुखानि भावयति न च धारणीमुखान्युपल-
भते । दश तथागतबलानि भावयति न च तथागतबलान्युपलभते ।
चत्वारिवैशारद्यानि भावयति न च वैशारद्यान्युपलभते । चतस्रः
प्रतिशम्बिदोभावयति न च प्रतिशम्बिदुपलभते । महामैत्रौ
भावयति न च महामैत्रौमुपलभते । महाकरुणां भावयति न च

* क्वचिन्न इति क्वचिन्न च इति पाठोदृश्यते ।

महाकरुणामुपलभते । अष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् भावयति
 नचाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मानुपलभते । श्रोतश्रापत्तिफलं
 भावयति न च श्रोतश्रापत्तिफलमुपलभते । सहदागामिफलं भाव-
 यति न च सहदागामिफलमुपलभते । अनागामिफलं भावयति
 नचाऽनागामिफलमुपलभते । अर्हत्वं भावयति नचाऽर्हत्वमुपलभते ।
 प्रत्येकबोधिं भावयति न च प्रत्येकबोधिमुपलभते । मार्गाऽऽकार-
 ज्ञतां भावयति न च मार्गाऽऽकारज्ञतामुपलभते । सर्व्वाऽऽकार-
 ज्ञतां भावयति न च सर्व्वाऽऽकारज्ञतामुपलभते । इदं बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य ज्ञानं । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः सर्व्वबुद्धधर्मांश्च परिपूरयति सर्व्वबुद्धधर्मांश्च न समनु-
 पश्यति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रज्ञापारमितायां
 चरन्तः पञ्च चक्षुषि प्रतिलभन्ते । परिशोधयन्ति । कतमानि च
 पञ्चचक्षुषि यदुतमांस चक्षुर्दिव्यं चक्षुः प्रज्ञाचक्षुर्धर्मचक्षुर्बुद्धचक्षुः । .

आह कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मांसचक्षुष्यरि-
 शुद्धिः । भगवानाह । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो
 योजनशतं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वो द्वियोजनशतं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्त्रीणि योजनशतानि मांसचक्षुषा पश्यति ।
 अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोयथुत्वारि योजनशतानि
 मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो यः
 पञ्च योजनशतानि मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र

बोधिसत्त्वो महासत्त्वो यः षड्योजनशतानि मांसचक्षुषा पश्यति ।
 अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो यः सप्त योजनशतानि
 मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 योऽष्टौ योजनशतानि मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वो यो नवयोजनशतानि मांसचक्षुषापश्यति ।
 अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो यो दश योजनशतानि
 मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 यो योजनसहस्रं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधि-
 सत्त्वो महासत्त्वो यो जम्बुद्वीपं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो यो द्वौ द्वीपौ मांसचक्षुषा पश्यति ।
 अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो यः साहस्रं लोकधातुं
 मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो यो
 द्वादशसहस्रं लोकधातुं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वो यस्मिन्साहस्रं महासहस्रं लोकधातुं मांसचक्षुषा
 पश्यति । इयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मांसचक्षुः-
 परिशुद्धिः ।

आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यचक्षुः-
 परिशुद्धिः । भगवानाह । यच्छारदतीपुत्र चातुर्महाराजकायि-
 कानां देवानां दिव्यं चक्षुस्तद्वोधिसत्त्वः प्रजानाति । यत्त्राय-
 त्स्त्रिंशानां देवानां दिव्यं चक्षुस्तद्वोधिसत्त्वः प्रजानाति । यद्
 यामानां देवानां दिव्यं चक्षुस्तद्वोधिसत्त्वः प्रजानाति । यत्तुषितानां
 देवानां दिव्यं चक्षुस्तद्वोधिसत्त्वः प्रजानाति । यत्त्रिंशत्परतीनां

यत् पुनः शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतु-
स्तुच्चातुर्महाराजकायिका देवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य
महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तुच्चायस्त्रिंशादेवा न जानन्ति । यद्बोधि-
मत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तुद्यामादेवा न प्रजानन्ति ।
यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तुत्तुपितादेवा न प्रजानन्ति ।
यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तुन्निर्माणरतयो देवा न
प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तुत्परनिर्मित-
वशवर्त्तिनो देवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं
चतुस्तुद्ब्रह्मकायिकादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य
दिव्यं चतुस्तुद्ब्रह्मपुरोहितादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य
महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तुद्ब्रह्मपार्षद्यादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधि-
मत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तुन्महाब्रह्मणोदेवा न प्रजानन्ति ।
यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तुदाभादेवा न प्रजानन्ति ।
यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तुत्परीक्षाभादेवा न
प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तुद्प्रमाणाभा-
देवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तुदा-
भास्वरादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं
चतुस्तुच्छुभादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं
चतुस्तुत्परीक्षाभादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य
दिव्यं चतुस्तुद्प्रमाणशुभादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्त्वस्य महा-
मत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तुत् शुभकृत्त्रादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधि-
मत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तुद्दृष्टा देवा न प्रजानन्ति ।

यद्बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तत्परीत्तवृहादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तदप्रमाणवृहादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तद्वृहत्फलादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तदवृहादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तदतपादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तत्सुदृशादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तत्सुदर्शनादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तदकनिष्ठादेवा न प्रजानन्ति ।

येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महामत्त्वः पूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां च्युतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महामत्त्वो दक्षिणस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां च्युतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महामत्त्वः पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां च्युतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महामत्त्व उत्तरस्थां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां च्युतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महामत्त्व उत्तरपूर्वस्थां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां च्युतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महामत्त्वः पूर्वदक्षिणस्थां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां च्युतोपपादं

प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो दक्षिणपश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवालुकोपसेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः पश्चिमोत्तरस्यां दिशि गङ्गानदीवालुकोपसेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽधस्तादिशि गङ्गानदीवालुकोपसेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवालुकोपसेषु लोकधातुषु सत्त्वानां श्रुतोपपादं प्रजानाति । इयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यचक्षुःपरिशुद्धिः ।

आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञाचक्षुःपरिशुद्धिः । भगवानाह । येन शारदतीपुत्र चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः गच्छतोऽमच्छतो वा कुशलो वा ऽकुशलो वा सावद्यो वा ऽनवद्यो वा संक्लेपो वा निःक्लेपो वा लौकिको वा लोकोत्तरो वा सान्द्रवो वा ऽनाश्रवो वा तद्दुर्मं न प्रजानाति । येन प्रज्ञाचक्षुषा न कश्चिद्दुर्मोऽदृष्टो ऽश्रुतो ऽविज्ञातो भवेत् । इयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञाचक्षुःपरिशुद्धिः ।

आह । कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य धर्मचक्षुःपरिशुद्धिः । भगवानाह । इह शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो धर्मचक्षुषा प्रजानात्ययं पुद्गलः अद्धानुसारी अथ पुद्गलो धर्मानुसारी अयं पुद्गलः शून्यताविहारी । अस्य पुद्गलस्य शून्यताविमोक्षमुखेन पञ्चेन्द्रियाण्युत्पत्यन्ते । पञ्चभिरिन्द्रियैः आनन्तर्यसमाधिं प्रच्यत्या-

नन्तर्येण समाधिना विमुक्तिज्ञानदर्शनमुत्पादयिष्यति । विमुक्ति-
 ज्ञानदर्शनेन त्रीणि संयोजनानि प्रहास्यन्ति* सत्कायदृष्टिं
 विचिकित्सां शीलव्रतपरामर्गम् । अयमुच्यते पुद्गलः श्रोतश्रापन्नः ।
 स भावनामार्गं प्रतिलभ्य कामरागव्यापादतनुत्वं करोत्ययं
 पुद्गलः सकृदागामी । स तेनैव मार्गेणाऽधिमात्रभावितेन काम-
 रागव्यापादप्रहाणमागमिष्यत्ययं पुद्गलोऽनागामी । स तेनैव
 मार्गेणाधिमात्रभावितेन रूपरागमाहृष्यरागमविद्यां मानौद्धत्यञ्च
 प्रहास्यत्ययं पुद्गलोऽर्हन् । अयमानिमित्तविहारौ । अस्य पुद्गलस्य
 नानिमित्तेन विमोक्षमुखेन पञ्चेन्द्रियाण्युत्पत्स्यन्ते । पञ्चभिरिन्द्रियै-
 रानन्तर्यसमाधिं प्रक्ष्यत्यानन्तर्येण समाधिना विमुक्तिज्ञानदर्शन-
 मुत्पादयिष्यति । विमुक्तिज्ञानदर्शनेन त्रीणि संयोजनानि प्रहा-
 स्यति । सत्कायदृष्टिं विचिकित्सां शीलव्रतपरामर्गमयमुच्यते
 पुद्गलः श्रोतश्रापन्नः । स भावनामार्गं प्रतिलभ्य कामरागव्यापा-
 दतनुत्वं करिष्यत्ययं पुद्गलः सकृदागामी । स तेनैव मार्गेणाधि-
 मात्रभावितेन कामरागव्यापादप्रहाणमागमिष्यत्ययं पुद्गलोऽना-
 गामी । स तेनैव मार्गेणाऽधिमात्रभावितेन रूपरागमाहृष्यरागम-
 विद्यां मानौद्धत्यञ्च प्रहास्यत्ययं पुद्गलोऽर्हन् । अयमप्रणिहितविहारौ
 अस्य पुद्गलस्यान् प्रणितेन विमोक्षमुखेन पञ्चेन्द्रियाण्युत्पत्स्यन्ते ।
 पञ्चभिरिन्द्रियैरानन्तर्यसमाधिं प्रक्ष्यन्ति । अनन्तर्येण समाधिना
 विमुक्तिज्ञानदर्शनमुत्पादयिष्यति । विमुक्तिज्ञानदर्शनेन त्रीणि

* प्रहास्यति,-इति पाठ समीचीन प्रतिभाति ।

संयोजनानि प्रहास्यति । सत्कायदृष्टिं विचिकित्सां शीलव्रतपरा-
मशंमयमुच्यते पुङ्गवः श्रोतश्रापन्नः । स भावनामार्गं प्रतिलभ्यकाम
रागव्यापादतनुत्वं करिष्यत्ययं पुङ्गवः सकृदागामी । स
तेनैव मार्गेणाधिमात्रभावितेन कामरागव्यापादप्रहाणमागमिष्यत्ययं
पुङ्गवोऽनागामी । स तेनैव मार्गेणाधिमात्रभावितेन रूपरागमाख्य
रागमविद्यां मानौद्धत्यञ्च प्रहास्यत्ययं पुङ्गवोऽर्हन् । इयं शारदती-
पुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य धर्मचतुःपरिशुद्धिः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो जानाति । यत्कि-
ञ्चित् समुदयधर्मं सर्व्वं तं निरोधधर्मेति विदित्वा श्रद्धादीनि
पञ्चेन्द्रियाणि प्राप्नोतीत्यं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
धर्मचतुःपरिशुद्धिः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो धर्मचतुषा जाना-
त्ययं प्रथमचित्तोत्पादिको बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो दानपारमितायां
चरति । शीलपारमितायां चरति । ज्ञान्तिपारमितायां चरति ।
वीर्य्यपारमितायां चरति । ध्यानपारमितायां चरति । प्रज्ञापार-
मितायां चरति । ततः श्रद्धेन्द्रियेण वीर्य्येन्द्रियेण समन्वागत उपाय-
कौशलेन सञ्चिन्त्याऽऽत्मभाव परियहीयति । कुशलमूलोपसम्भेन
चायं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः चत्रियमहाशालकुलेषूपपत्स्यन्ते । ब्राह्मण
महाशालकुलेषूपपत्स्यन्ते । गृहपतिमहाशालकुलेषूपपत्स्यन्ते । चातु-
र्माहाराजकायिकेषु देवेषूपपत्स्यन्ते । चायत्तिंगेषु देवेषूपपत्स्यन्ते ।
यामेषु देवेषूपपत्स्यन्ते । तुषितेषु देवेषूपपत्स्यन्ते । निर्माणरतिषु
देवेषूपपत्स्यन्ते । परनिर्मितवगवर्त्तिषु देवेषूपपत्स्यन्ते । स तत्र

स्थित्वा सत्त्वान् परिपाचयिष्यति सर्व्वसुखोपधानेन च तान् प्रत्युप-
 स्यास्यति । बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयिष्यति । तथागतांश्चार्हतः सम्यक्
 सम्बुद्धानारागयिष्यति सत्करिष्यति । गुरुकरिष्यति । मानयिष्यति ।
 पूजयिष्यति । न च श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा पतियति ।
 अयं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो न निवर्त्तते यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बो-
 धिमभिसम्भोत्स्यते । इदमपि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 परिशुद्ध धर्मचक्षुः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो जानात्ययं बोधि-
 सत्त्वो महासत्त्वो व्याकृतोनुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ । अयं न व्याकृतः ।
 अयं नियतः । अयमनियतः । इमे व्याकरिष्यन्ति । इमे न व्याक-
 रिष्यन्ति । इमे अवैवर्त्तिकाः इन्द्रियलब्धाः । इमे नाऽवैवर्त्तिका-
 नेन्द्रियप्रतिलब्धाः । अस्याऽभिज्ञा, परिपूर्णाः । अस्य न परिपूर्णाः ।
 अयं बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽभिज्ञाभिः परिपूर्णाभिः पूर्व्वस्यां दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक्
 सम्बुद्धानारागयति । पर्य्युपास्ते । सत्करोति । गुरुकरोति । मानयति ।
 पूजयति । दक्षिणस्यां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून्
 गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धानारागयति । पर्य्युपास्ते । सत्क-
 रोति । गुरुकरोति । मानयति । पूजयति । पश्चिमायां दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक्
 सम्बुद्धानारागयति । पर्य्युपास्ते । सत्करोति । गुरुकरोति । मान-
 यति । पूजयति । उत्तरस्यां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोक-
 धातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धानारागयति । पर्य्युपास्ते ।

सत्करोति । गुरुकरोति । मानयति । पूजयति । उत्तरपूर्वस्थां दिग्गिगङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत्करोति । गुरुकरोति । मानयति । पूजयति । पूर्वदक्षिणस्थां दिग्गि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत् करोति । गुरुकरोति । मानयति । पूजयति । दक्षिणपश्चिमायां दिग्गि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत्करोति । गुरुकरोति । मानयति । पूजयति । पश्चिमोत्तरस्थां दिग्गि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत्करोति । गुरुकरोति । मानयति । पूजयति । अधस्ताद्दिग्गि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत्करोति । मानयति । पूजयति । उपरिष्ठाद्दिग्गि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् सम्बुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत्करोति । मानयति । पूजयति । अयमभिज्ञाः प्रतिलस्यन्ते अयं न प्रतिलस्यते । अयं चान्तिं प्रतिलब्धोऽयं न चान्तिं प्रतिलब्धः । अयमिन्द्रियप्रतिलब्धोऽयं नेन्द्रियप्रतिलब्धः । अस्य बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य परिशुद्धं बुद्धचेवं भविष्यति । अस्य बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य बुद्धचेवं न परिशुद्धं भविष्यति । अयं बोधिसत्त्वो महामत्त्वो महाप्रणिधानोऽयं न महाप्रणिधानः । अनेन सत्त्वाः परिपाचिताः अनेन सत्त्वा न परि-

पाचिताः । अस्य बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य दशसु दिक्षु गङ्गानदी-
 वालुकोपमेषु श्लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तोवर्णं भाषन्ते । अस्य न वर्षं
 भाषन्ते । इमे बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः बुद्धानां भगवतामामत्त्वस्या-
 यिनो भविष्यन्ति । इमे नामत्त्वस्यायिनः । अस्य बोधिसत्त्वस्य
 महामत्त्वस्य बोधिप्राप्तस्यायुरपरिमितं भविष्यति । अस्य परिमितं ।
 अस्य प्रभाषोपोभिर्बुध्वापरिमितो भविष्यति । अस्य परिमितः ।
 अस्य बोधिसत्त्वस्याऽनुत्तरां सम्यक् समुद्भूतस्य बोधिसत्त्वसंघो
 भविष्यति । अस्य न भविष्यति । अयं दुष्करं चरिष्यत्ययं न
 चरिष्यति । अयं चरमभविकोऽयं न चरमभविकः । अयं
 बोधिमण्डे निषत्स्यति नाऽयं निषत्स्यति । एषां बोधिसत्त्वानां
 महामत्त्वानां मारा भविष्यन्ति । नैषां भविष्यन्ति । एवं खलु
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां परिशुद्धं धर्मचक्षुः ।

आह कतमं पुनर्भगवन् बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य परिशुद्धं
 बुद्धचक्षुः । भगवानाह । यच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वो
 बोधिचित्ताऽनुत्तरं वज्रोपमं समाधिं समापद्य सर्वाकारज्ञतामनु-
 प्राप्नोति । दशभिस्तयागतबलैः समन्वागतो भवति । चतुर्भिर्वैशा-
 रक्षैः समन्वागतो भवति । अष्टादशभिरावेणिकैर्बुद्धधर्मैः समन्वा-
 गतो भवति । महामैत्र्या समन्वागतो भवति । महाकरुणया समन्वा-
 गतो भवति । महामुदितया समन्वागतो भवति । महोपेक्षया
 समन्वागतो भवति । अनावरणेन च बुद्धविमोक्षेण समन्वागतो
 भवति । तदस्य चक्षुर्येन चक्षुषा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्वाकार
 नास्ति किञ्चिद्दृष्टमश्रुतममतमविज्ञातं । इदं शारदतीपुत्र बोधि-

3412

सत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽनुत्तरां सम्यक् सम्वोधिमभिमम्बुद्धस्य परिशुद्धं
बुद्धचक्षुः ।

एवं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन पञ्च चक्षुषि
परिशोधयितुकामेन प्रतिलम्बुकामेन च षट्सु पारमितासु योगः
करण्यः । तत्त्वस्य हेतोः । तथाहि । शारदतीपुत्र षट्सु पार-
मितासु सर्व्वकुशलधर्मा अन्तर्गताः सर्व्वथावकधर्माश्च । सर्व्वप्रत्येक-
बुद्धधर्माश्च । ये खलु ते शारदतीपुत्र सम्यग्बन्तोवदेयुः सर्व्व-
कुशलधर्मसंग्रह इति प्रज्ञापारमितान्ते सम्यग्बन्तो वदेयुः ।
तत्त्वस्य हेतोः । जनयित्री शारदतीपुत्र प्रज्ञापारमितैषां पञ्चानां
चक्षुषां । एषु च पञ्चसु चक्षुषु बोधिसत्त्वामहमत्त्वाः शिञ्जिता-
ऽनुत्तरां सम्यक्सम्वोधिमभिमम्बुध्यन्ते । अस्यां शारदतीपुत्र प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् बोधिसत्त्वो महामत्त्वोऽभिज्ञापारमितां प्रति-
लभते । सोऽनेकविधमृद्धिविधिं प्रत्यनुभवति । इमानेव पृथिवीं
कम्पयत्येकोऽपि भूत्वा वज्रधा भवति । वज्रधाऽपि भूत्वा एको
भवति । आविर्भवति तिरोभावमपि प्रत्यनुभवति । तिरः कुब्जं
तिरः प्राकारं तिरः पर्व्वतमण्यसंज्ञां कायेन गच्छति । तद्यथाऽपि
नामाकाशे पर्य्येकेन क्रामति । तद्यथाऽपि नाम *शकुनिः पृथि-
व्यामप्युन्मज्जति न निमज्जनं करोति । तद्यथाऽपि नामोदके-
ऽनुदकेऽप्यभियानेन गच्छति । तद्यथाऽपि नाम पृथिव्यां धूमायते
प्रज्वलत्यपि । तद्यथाऽपि नाम महानग्निस्कन्धः । इमावपि सूर्या-
चन्द्रमहावेवं महद्विकावेवं महानुभावावेवं महेशाख्यौ पाणिना

परामार्हा ब्रह्मलोकं कायेन वगं वर्त्तयति तथाचर्द्धा न मन्यते ।
 तथा हि समृद्धिं* नोपलभते यथा मन्येत स्वभावशून्यतामुपादाय
 स्वभावाऽनुत्पादतामुपादाय । स चेतनामपि नोत्पादयति ।
 अद्या वा अद्यभिनिर्हारेण वाऽन्यत्र सर्वज्ञतामनसिकारात् । एवं
 खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 अद्विविधिसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । स दिव्येन
 श्रोत्रधातुना विशुद्धेनातिक्रान्तमानुष्यकेनोभयाऽब्ध्दान् शृणोति
 यदुत दिव्यान् वा मानुष्यान् वा । न च तेन दिव्येन श्रोत्र
 धातुना मन्यते अहं शब्दान् शृणोमीति । तथा हि स श्रोत्रं
 शब्दांसु नोपलभते स्वभावशून्यतामुपादाय स्वभावाऽनुत्पादता-
 मुपादाय । स चेतनामपि नोत्पादयति दिव्यश्रोत्रधातावन्यत्र
 सर्वज्ञतामनसिकारात् । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् दिव्यश्रोत्रधातुसाक्षात्क्रिया-
 ऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । स परसत्त्वानां परपुङ्गलानां चेतसैव
 चित्तं यथाभूतं प्रजानाति । स सरागचित्तं स रागचित्तमिति
 यथाभूतं प्रजानाति । स विगतरागं चित्तं विगतरागं चित्तमिति
 यथाभूतं प्रजानाति । स दोषचित्तं स दोषचित्तमिति यथाभूतं
 प्रजानाति । विगतदोषं चित्तं विगतदोषं चित्तमिति यथाभूतं
 प्रजानाति । समोहं चित्तं समोहं चित्तमिति यथाभूतं प्रजा-
 नाति । विगतमोहं चित्तं विगतमोहं चित्तमिति यथाभूतं
 प्रजानाति । सदृष्टाचित्तं सदृष्टाचित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।

विगतदृष्टं चित्तं विगतदृष्टं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।
 सोपादानं चित्तं सोपादानं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।
 अनुपादानं चित्तमनुपादानं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।
 विक्षिप्तचित्तं विक्षिप्तचित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । परीक्षितं
 चित्तं परीक्षितं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । विपुलं चित्तं
 विपुलं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । महद्गतं चित्तं महद्गतं
 चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । अप्रमाणं चित्तमप्रमाणं चित्त-
 मिति यथाभूतं प्रजानाति । समाहितं चित्तं समाहितं
 चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । असमाहितं चित्तमसमाहितं
 चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । विविक्तं चित्तं विविक्तं
 चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । अविविक्तं चित्तमविविक्तं चित्त-
 मिति यथाभूतं प्रजानाति । साऽऽश्रयं चित्तं साऽऽश्रयं चित्तमिति
 यथाभूतं प्रजानाति । अनाश्रयं चित्तमनाश्रयं चित्तमिति यथाभूतं
 प्रजानाति । साऽङ्गणं चित्तं साऽङ्गणं चित्तमिति यथाभूतं प्रजा-
 नाति । अनङ्गणं चित्तमनङ्गणं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।
 सोत्तरं चित्तं सोत्तरं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । अनुत्तरं
 चित्तमनुत्तरं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । तेन च परचि-
 त्तज्ञानेन न मन्यते । तथाहि तच्चित्तमचित्तमचिन्त्यतामुपादाय ।
 सोऽहं प्रजानामीति न मन्यते । तथाहि स तच्चित्तं नोपलभते
 येन मन्येत स्वभावशून्यतामुपादाय । स्वभावविविक्ततामुपादाय ।
 स्वभावाऽनुत्पादतामुपादाय । स चित्तज्ञानचेतनामपि नोत्पादयति ।
 न चित्तज्ञानाऽभिनिर्हारचेतनामन्यत्र सर्वज्ञतामनधिकारात् । एवं

खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् सर्वसत्त्वचित्तचरितसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति ।
 सोऽनेकविधपूर्वनिवासोऽनुस्मृतिसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्ह-
 रति । एकमपि चित्तमनुस्मरति यावच्चित्तशतमप्यनुस्मरति ।
 एकमपि दिवसमनुस्मरति यावद्विषशतमप्यनुस्मरति । एकमपि
 मासमनुस्मरति यावन्मासशतमप्यनुस्मरति । एकमपि वर्षमनुस्मरति
 यावद्वर्षशतमप्यनुस्मरति । एकमपि कल्पमनुस्मरति यावत् कल्प-
 शतमप्यनुस्मरति । यावदनेकान्यपि कल्पशतान्यनुस्मरति । अनेका-
 न्यपि कल्पसहस्रान्यनुस्मरति । अनेकान्यपि कल्पशतसहस्रान्यनुस्म-
 रति । अनेकान्यपि कल्पकोटीनियुतशतसहस्रान्यनुस्मरति ।

अत्राहमेवंनामैवंगोत्र एवंजातिरेवमाहार एवंचिरस्थितिकः
 एवमायुःपर्यन्तः सोऽहं ततश्च्युतः सन्नत्रोपपन्नः । यावत्ततश्च्युत
 इहोपपन्नः इति । साकारं सोद्देशं सनिर्देशमात्मनः परेषाञ्चाने-
 कविधं पूर्वनिवासमनुस्मरति । तेन च पूर्वनिवासोऽनुस्मृतिसा-
 क्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानेन न मन्यते । तथाहि तज्ज्ञानमज्ञानमचि-
 न्यतामुपादाय । सोऽहं प्रजानामीति न मन्यते । तथाहि स
 तदेव ज्ञानं नोपलभते येन मन्येत । स्वभावशून्यतामुपादाय स्वभाव
 विविक्ततामुपादाय । स्वभावाऽनुत्पादतामुपादाय स चेतनामपि
 नोत्पादयति । अनुस्मृतिज्ञानेनान्यत्र सर्वज्ञतामनभिकारात् । एवं
 खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 पूर्वनिवासोऽनुस्मृतिसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । स
 दिव्येन चक्षुषा विग्रहेणाऽतिक्रान्तमानुषेण सत्त्वान् पश्यति । च्यव-

मानानुपपद्यमानान् सुवर्णान् दुर्बर्णान् हीनान् प्रणीतान् सुगतान् दुर्गतान् यथाकर्मोपगतान् सत्त्वान् विजानाति । अमी भवन्तः सत्त्वाः कायदुश्चरितेन समन्वागताः वाग्दुश्चरितेन समन्वागताः मनो-दुश्चरितेन समन्वागताः । आर्यानामपवादकाः मिथ्यादृष्टयस्तद्धेतोस्तत्प्रत्ययं कायस्य भेदादपायदुर्गतिविनिपातं नरकेषूपपद्यन्ते । अमी पुनर्भवन्तः कायसुचरितेन समन्वागताः वाक्सुचरितेन समन्वागताः मनःसुचरितेन समन्वागताः आर्यानामनपवादकाः सम्यग्दृष्टयस्तद्धेतोस्तत्प्रत्ययं कायस्य भेदात् सुगतौ स्वर्गलोके देवेषूपपद्यन्ते इति समन्ताद्दृशु दिक्षु सर्व्वलोकधातुषु धर्मधातुपरमेलोके आकाशधातुपर्य्यवसाने पङ्गति*कानां च्युतोपपादं यथाभूतं प्रजानाति । तेन च न मन्यते । तथाहि तच्चतुरचचुरचिन्धतामुपादाय । सोऽहं पश्यामीति न मन्यते । तथाहि स तदेव चक्षुर्नापलभते येन मन्येत । स्वभावशून्यतामुपादाय स्वभावविविक्ततामुपादाय स्वभावाऽनुत्पादतामुपादाय । स दिव्यचक्षुश्चेतनामपि नोत्पादयति । न दिव्यचक्षुरभिनिर्हारचेतनामन्यत्र सर्वाकारज्ञता मनसिकारात् । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिमन्त्रोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाञ्चरन् दिव्यचक्षुःसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । न च आवकभूमि वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वाऽनुप्राप्नोति । न किञ्चिद्धर्मं पश्यति योऽनुत्तरां सम्यक् सम्वोधिमभिसम्बुध्यते । स तथाऽभिज्ञया वञ्जोपमं समाधिमधिगम्य सर्व्ववासनाऽनुसन्धि क्लेशप्रहाणं कुर्वते । न च तथाऽऽवचयज्ञानसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञया मन्यते ।

* यङ्गति गतानामिति । ख, ग, घ पाठ ।

तथाहि तज्ज्ञानमज्ञानमचिन्त्यभृत् । अहं प्रजानामीति न मन्यते ।
 तथाहि स तामेवाऽऽश्रवचयज्ञानसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञां नोपलभते ।
 यथा मन्येत । स्वभावशून्यतामुपादाय । स्वभावविविक्ततामुपादाय ।
 स्वभावाऽनुन्यादतामुपादाय । स आश्रवचयज्ञानचेतनामपि नोत्पा-
 दयति । नाऽऽश्रवचयसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानाऽभिनिर्हारचेतनाम-
 न्यत्र सर्वाऽऽकारज्ञतामनसिकारात् । एवं खलु शारदतीपुत्र बो-
 धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् स आश्रवचयसाक्षात्क्रि-
 याऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । एवञ्च पुनः शारदतीपुत्र बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् षडभिज्ञाः परिपूरयति ।
 बद्धेतेऽनुत्तरया सम्यक्सम्बोधा । सन्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वा-
 महासत्त्वाः प्रज्ञापारमितायां चरन्तो दानपारमितायां स्थित्वा
 सर्वाऽऽकारज्ञतायाः पन्थानं शोधयन्ति । अत्यन्तशून्यतया अनव-
 गृहीतचित्ततामुपादाय । सन्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः
 ये प्रज्ञापारमितायां चरन्तः शीलपारमितायां स्थित्वा सर्वाकार-
 ज्ञतायाः पन्थानं शोधयन्ति । अत्यन्तशून्यतया आपत्त्यनध्यापत्ति-
 तामुपादाय । सन्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः ये प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन्तः चान्तिपारमितायां स्थित्वा सर्वाकारज्ञतायाः
 पन्थानं शोधयन्त्यत्यन्तशून्यतया अक्षोभणतामुपादाय । सन्ति शार-
 दतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः ये प्रज्ञापारमितायां चरन्तः वीर्य-
 पारमितायां स्थित्वा सर्वाकारज्ञतायाः पन्थानं शोधयन्त्यत्यन्तशून्य-
 तया कायिकचेतसिकवीर्याऽऽसंभनतामुपादाय । सन्ति शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः ये प्रज्ञापारमितायां चरन्तो ध्यानपार-

मितायां स्थित्वा सर्वाकारज्ञतायाः पन्थानं शोधयन्त्यन्तशून्यतया
 अविचित्रचित्ततामुपादाय । सन्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहासत्त्वाः
 ये प्रज्ञापारमितायां चरन्तः प्रज्ञापारमितायां स्थित्वा सर्वा-
 कारज्ञतायाः पन्थानं शोधयन्त्यन्तशून्यतया दौःप्रज्ञचित्ताऽनु-
 पलम्बितामुपादाय । एवं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहासत्त्वाः प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन्तः षट्सु पारमितासु स्थित्वा सर्वाकारज्ञतायाः
 पन्थानं शोधयन्त्यन्तशून्यतया अनागमनागमनतामुपादाय ।
 अपरिग्रहतामुपादाय । दानं परिग्रहतामुपादाय प्रज्ञयते । शौक्ष-
 मशुचितामुपादाय प्रज्ञयते । चान्तिं* चोभणतामुपादाय प्रज्ञ-
 यते । वीर्यं कुम्भीदतामुपादाय प्रज्ञयते । समाधिरसमाहितमुपा-
 दाय प्रज्ञयते । प्रज्ञां दुःप्रज्ञतामुपादाय प्रज्ञयते । स तीर्ण इति
 न मन्यते । अतीर्ण इति न मन्यते । स दाता इति न मन्यते ।
 अदाता इति न मन्यते । शौक्षवानिति न मन्यते । दुःशौक्ष इति
 न मन्यते । चान्तिं सम्पन्न इति न मन्यते । क्रोधन इति न
 मन्यते । आरब्धवीर्यं इति न मन्यते । कुम्भीद इति न मन्यते ।
 समाहित इति न मन्यते । असमाहित इति न मन्यते । प्राज्ञ-
 इति न मन्यते । दुःप्राज्ञ इति न मन्यते । आक्रुष्ट इति न
 मन्यते । वन्दित इति न मन्यते । सत्कृत इति न मन्यते । असत्
 कृत इति न मन्यते । तत्कस्य हेतोः । न हि शारदतीपुत्र
 अनुत्पाद् आक्रुष्टोवेति मन्यते वन्दितोवेति मन्यते । सत्कृतो वेति

* चान्तिरिति युक्तः पाठः ।

मन्यते । असत्कृतोवेति मन्यते । तत् कस्य हेतोः । तथाहि प्रज्ञापारमिता सर्वमन्यतां* समुच्छिनत्ति । इह शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो ये गुणाभवन्ति । तेन श्रावकप्रत्येकबुद्धानां संविद्यन्ते । स इमान् गुणान् परिपूरयन् सत्तांश्च परिपारयन्ति । बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयन्ति । सर्वाकारज्ञताञ्चाऽनुप्राप्नोति ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वसत्त्वानामन्तिके समचित्ततामुत्पादयति । सर्वसत्त्वानामन्तिके समचित्ततामुत्पाद्य सर्वधर्मसमतां प्रतिलभते । स सर्वधर्मसमतां प्रतिलभ्य सर्वसत्त्वान् सर्वधर्मसमतायां प्रतिष्ठापयति । स दृष्ट एव धर्मे बुद्धानां भगवतां प्रियो भवति । मनापद्य । सर्व बोधिसत्त्वानाञ्च सर्वश्रावकाणाञ्च प्रत्येकबुद्धानाञ्च प्रियो भवति । मनापद्य । स यत्र यत्रोपपद्यमान उपपद्यते तत्र तत्र न जातु चतुषां अमनापाणि रूपाणि पश्यति । न श्रोत्रेणाऽमनापान् शब्दान् शृणोति । न घ्राणेनाऽमनापान् गन्धान् जिघ्रति । न जिह्वयाऽमनापावमानास्वादयति । न कायेनाऽमनापान् स्पर्शान् स्पृशति । न मनसाऽमनापान् धर्मान् विजानाति । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न परिहीयतेऽनुत्तरायाः मय्यकुम्बोदधेः ।

अग्निन् खलु पुनः प्रज्ञापारमितानिर्देशे निर्दिश्यमाने त्रीणि भिक्षुगतानि यथाप्रावृत्तैस्त्रीवरैर्भगवन्तमभिच्छादयन्ति स्म । अनु-

* सर्वमन्यतानास्समुच्छिनत्तीति । ख, ग, घ पाठ ।

त्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तमुत्पादयन्ति स्म । अथ खलु भग-
वांस्तस्यां वेलायां स्मितं प्रादुरकार्षीत् । अथाऽऽयुष्मानानन्द
उत्थायाऽऽसनादेकांसमुत्तरासङ्गं कृत्वा दक्षिणजानुमण्डलं पृथिव्यां
प्रतिष्ठाप्य येन भगवांस्तेनाऽञ्जलिं प्रणम्य भगवन्तमेतदवोचत् ।
को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययः स्मितस्याऽऽविष्करणे । नाऽहेतुकं
नाऽप्रत्ययं तथागता अर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धाः स्मितमाविष्कुर्वन्ति ।
एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तमानन्दमेतदवोचत् । एतान्यानन्द त्रीणि
भिर्बुधगतानि एकपठे कल्पे महाकेतुनामानस्तथागता अर्हन्तः
सम्यक्सम्बुद्धाः लोके उत्पत्स्यन्ते । तारकोपमे कल्पे तएत इतश्च्युताः
समाना अक्षोभ्यस्य तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य बुद्धचेत्रे
उपपत्स्यन्ते । पश्चा च देवपुत्र सहस्रैः कामावचरैरनुत्तरायां
सम्यक्सम्बोन्धौ चित्तान्युत्पादितानि । तानि च मैत्रेयं तथागत-
मर्हन्त सम्यक्सम्बुद्धमारागयिष्यन्ति । तत्रैव च ब्रह्मचर्यं चरिष्यन्ति ।
स च मैत्रेयस्तथागतस्तान् व्याकरिष्यत्यनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधाविति ।
अथ बुद्धाऽनुभावेन तस्मिन् समये ताद्यतस्रः पर्षद् इति निषन्ना
एव पूर्वस्थां दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म । दक्षिणस्थां दिशि
बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म । पश्चिमायां दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म ।
उत्तरस्यान्दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि बुद्ध-
सहस्रं पश्यन्ति स्म । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म ।
दक्षिणपश्चिमायान्दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म । पश्चिमोत्तरस्या-
न्दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म । अधस्ताद्दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति
स्म । उपरिष्ठाद्दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म । न च तान् बुद्धचेत्रे

गुणव्यूहानिह सहायां लोकधातौ पश्यन्ति स्म । यान् बुद्धचेवगुण-
 व्यूहांस्तेषां बुद्धानां भगवतां तेषु लोकधातुषु पश्यन्ति स्म । अथ
 ततः पर्षदो दशप्राणिसहस्राणि प्रणिधानमकार्षुः । वयं कर्म तथा
 करिष्यामो येन कर्मणा हतेनाऽत्र बुद्धचेवेषूपपत्स्याम इति । अथ
 भगवांस्तेषां कुलपुत्रानां आशयं विदित्वा स्मितं प्रादुरकार्षीत् ।

अथायुष्मानानन्द उत्थायाऽऽसनादेकांसमुत्तरासङ्गं कृत्वा दक्षिण-
 जानुमण्डलं पृथिव्यां प्रतिष्ठाप्य येन भगवांस्तेनाऽञ्जलिं प्रणम्य
 भगवन्तमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययः स्मित-
 स्थाऽऽविष्करणे । नाहेतु नाऽप्रत्ययं बुद्धाभगवन्तः स्मितमाविष्कुर्व-
 न्ति । भगवानाह । पश्यसि त्वमानन्देमानि दश प्राणिसहस्राणि ।
 आह । पश्यामि भगवन् । भगवानाह । एतान्यानन्द दश प्राणि
 सहस्राणि दत्तश्रुत्वा तत्र बुद्धचेवेषूपपत्स्यन्ते । न च जातु विरहिता
 भविष्यन्ति तथागतैरर्हद्भिः सम्यक्सम्बुद्धैस्ततः पश्चाद्बुद्धराजनामा-
 नस्तथागता अर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्त्रोके भविष्यन्ति । अथायुष्मान्
 शारदतीपुत्र आयुष्मांश्च महामौद्गल्यायन आयुष्मांश्च सुभृतिरायु-
 ष्मांश्च पूर्णमित्रायणीपुत्र आयुष्मांश्च महाकाश्यप एतेचान्ये च सं-
 ब्रह्मला अभिज्ञाताऽभिज्ञाताभिर्ब्रह्म बोधिसत्त्वाश्च महासत्त्वाभिर्बु-
 धिच्युत्पासकोपासिकाश्च भगवन्तमेतदवोचन् । महापारमितेयं
 भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । उदार-
 पारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता ।
 अग्र्यपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापा-
 रमिता । विशिष्टपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां

यदुत प्रज्ञापारमिता । वरपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महा-
 सत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । प्रवरपारमितेयं भगवन् बोधि-
 सत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । प्रणीतपारमितेयं
 भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । अनु-
 त्तरपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापा-
 रमिता । निरुत्तरपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
 यदुत प्रज्ञापारमिता । असमपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां
 महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । असमसमपारमितेयं भगवन्
 बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । असदृशपारमि-
 तेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता ।
 अनुपमपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत
 प्रज्ञापारमिता । आकाशपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महा-
 सत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । खलवणशून्यतापारमितेयं भगवन्
 बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । सर्वधर्मशून्यता-
 पारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापार-
 मिता । अभावस्वभावशून्यतापारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां
 महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । सर्वगुणपरिपूरिपारमितेयं
 भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता ।
 सर्वगुणसम्भवागतपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
 यदुत प्रज्ञापारमिता । अनवमृद्यपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां
 महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता ।

अत्र हि भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरद्भिर्बोधिसत्त्वैर्महासत्त्वै-

रसमसमन्दानं दत्तं दीयते दास्यते । तेनाऽसमसमदानपारमिता
परिपूरिता परिपूर्यते परिपूरयिष्यते* । तेनाऽसमसम आत्मभावः
प्रतिलब्धः प्रतिलभ्यते प्रतिलप्यते । तेनाऽसमसमस्य धर्मस्य लाभि-
नोजाताभवन्ति भविष्यन्ति यदुताऽनुत्तरायाः सम्यक्सम्बोधेः ।

अत्र भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरद्भिर्बोधिपत्तैर्महासत्त्वैरसम-
समं शीलं रक्षितं रक्षन्ति रक्षिष्यन्ति† । तेनाऽसमसमशीलपार-
मिता परिपूरिता परिपूर्यते परिपूरयिष्यते । तेनाऽसमसमआत्म-
भावः प्रतिलब्धः प्रतिलभ्यते प्रतिलप्यते । तेनाऽसमसमस्य धर्मस्य
लाभिनोजाताभवन्ति भविष्यन्ति यदुताऽनुत्तरायाः सम्यक्सम्बोधेः ।

अत्र भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरद्भिर्बोधिपत्तैर्महासत्त्वैरसम-
समज्ञानिर्भाविता भाव्यते भाविष्यते । तेनाऽसमसमाज्ञानिपार-
मिता परिपूरिता परिपूर्यते परिपूरयिष्यते । तेनाऽसमसमआत्म-
लाभः प्रतिलब्धः प्रतिलभ्यते प्रतिलप्यते । तेनाऽसमसमस्य धर्मस्य
लाभिनोजाताभवन्ति भविष्यन्ति यदुताऽनुत्तरायाः सम्यक्सम्बोधेः ।

अत्र भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरद्भिर्बोधिपत्तैर्महासत्त्वैरसमसमं
वीर्यमारब्धं आरभ्यते आरप्यते । तेनाऽसमसमा वीर्यपारमिता
परिपूरिता परिपूर्यते परिपूरयिष्यते । तेनाऽसमसमआत्मभावः
प्रतिलब्धः प्रतिलभ्यते प्रतिलप्यते । तेनाऽसमसमस्य धर्मस्य लाभि-
नोजाताभवन्ति भविष्यन्ति । यदुताऽनुत्तरायाः सम्यक्सम्बोधेः ।

अत्र भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरद्भिर्बोधिपत्तैर्महासत्त्वैरसमसमा-

* परिपूरयिष्यते इति ख, ग, घ पाठः एवं परत्र ।

† रक्षते रक्षिष्यते इति युक्तं प्रतिभाति ।

निधानानि उत्पादितानि उत्पाद्यन्ते उत्पादयिष्यन्ते । तेनाऽम-
मसमाधानपारमितापरिपूरिता परिपूर्यन्ते परिपूरयिष्यन्ते । तेना-
ऽममममआत्मभावः प्रतिलब्धः प्रतिलभ्यते प्रतिलप्यते । तेनाऽमम-
मस्य धर्मस्य लाभिनोजाताभवन्ति भविष्यन्ति यदुताऽनुत्तरायाः
सम्यक्मन्वोधेः । अत्र भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरद्भिर्बोधिमत्तै-
र्महामत्तैरसमममा प्रज्ञाभाविता भाव्यते भाविष्यते । तेनाऽमममा
प्रज्ञापारमिता परिपूरिता परिपूर्यन्ते परिपूरयिष्यन्ते । तेनाऽमममम-
आत्मभावः प्रतिलब्धः प्रतिलभ्यते प्रतिलप्यते । तेनाऽमममस्य धर्मस्य
लाभिनोजाताभवन्ति भविष्यन्ति यदुताऽनुत्तरायाः सम्यक्मन्वोधेः ।

अत्रैव भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरन् अमममस्य रूपस्य
लाभी जातः असमममायावेदनाया लाभी जातः असमममायाः
संज्ञायालाभीजातः असमममानां संस्काराणां लाभीजातः । असम-
मस्य विज्ञानस्य लाभीजातः । असमसमां बोधिमभिमन्वुध्याऽममममं
धर्मचक्रं प्रवर्त्तितवान् ।

अतौता अपि बुद्धाभगवन्तोऽत्रैव प्रज्ञापारमितायां चरन्तो-
ऽमममस्य रूपस्य लाभिनोजाताः । असमममाया वेदनाया लाभि-
नोजाताः । असमममायाः संज्ञायालाभिनोजाताः असमममानां
संस्काराणां लाभिनोजाताः । असममस्य विज्ञानस्य लाभिनोजाताः ।
असमममां बोधिमभिमन्वुध्याऽममममं धर्मचक्रं प्रवर्त्तितवन्तः ।

अनागता अपि बुद्धाभगवन्तोऽत्रैव प्रज्ञापारमितायां चरन्तो-
ऽमममस्य रूपस्य लाभिनोजाताः भविष्यन्ति । असमममायावेद-
नायालाभिनोभविष्यन्ति । असमममायाः संज्ञायालाभिनोभवि-

यन्ति । असमसमानां संस्काराणां लाभिनो भविष्यन्ति । असम-
मस्य विज्ञानस्य लाभिनो भविष्यन्ति । असमसमां बोधिमभि-
सम्बुध्याऽसमसमं धर्मचक्रं प्रवर्त्तयिष्यन्ति ।

प्रत्युत्पन्ना अपि बुद्धा भगवन्तोऽत्रैव प्रज्ञापारमितायां चरन्तो-
ऽसमसमस्य रूपस्य लाभिनो भवन्ति । असमसमायावेदनायां लाभि-
नो भवन्ति । असमसमायाः संज्ञायां लाभिनो भवन्ति । असमसमानां
संस्काराणां लाभिनो भवन्ति । असमसमस्य विज्ञानस्य लाभि-
नो भवन्ति । असमसमा बोधिमभिसम्बुध्याऽसमसमं धर्मचक्रं
प्रवर्त्तयिष्यन्ति ।

तस्मान्निर्दिष्टं भगवन् बोधिसत्त्वैर्महासत्त्वैः सर्वधर्माणां पारं
गन्तुकामैः प्रज्ञापारमितायां योग्यं करणीयम् । नमस्करणीयास्ते
भगवन् बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः सदेवमानुषाऽसुरेण लोकेन येऽत्र
प्रज्ञापारमितायां चरन्ति ।

एवमुक्ते भगवांस्तान् सबहुलान् महाश्रावकान् तांश्च बोधि-
सत्त्वान् महासत्त्वानेतदवोचत् । एवमेतत् कुलपुत्रा एवमेतत् यथा-
तथा, यथा वदथ, नमस्करणीयास्ते बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः सदेव-
मानुषाऽसुरेण लोकेन येऽत्र प्रज्ञापारमितायां चरन्ति । तत्कस्य
हेतोः बोधिसत्त्वं हि कुलपुत्रामहासत्त्वमागम्य मनुष्यलोकस्य लोके
प्रादुर्भावो भवति । देवलोकस्य लोके प्रादुर्भावो भवति । क्षत्रिय-
महाशालकुलानां लोके प्रादुर्भावो भवति । ब्राह्मणमहाशालकुलानां
लोके प्रादुर्भावो भवति । गृहपतिमहाशालकुलानां लोके प्रादु-

भावोभवति । राज्ञां चक्रवर्तिनां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 चातुर्महाराजकायिकानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । चाय-
 स्त्विंशानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । यामानां देवानां
 लोके प्रादुर्भावोभवति । तुषितानां देवानां लोके प्रादुर्भावो-
 भवति । निर्घाणरतौनां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । परनि-
 र्मितवशवर्तिनां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । ब्राह्मकायिकानां
 देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । ब्रह्मपुरोहितानां देवानां लोके
 प्रादुर्भावोभवति । ब्रह्मपार्ययानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 महाब्रह्मणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । आभानां देवानां
 लोके प्रादुर्भावोभवति । परीक्षाभानां देवानां लोके प्रादुर्भावो-
 भवति । अप्रमाणभानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । आभा-
 स्खराणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । शुभानां देवानां लोके
 प्रादुर्भावोभवति । परीक्षशुभानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 अप्रमाणशुभानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । शुभकृत्त्वानां
 देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । वृहाणां देवानां लोके प्रादुर्भावो-
 भवति । परीक्षवृहाणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । अप्रमाण-
 वृहाणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । वृहत्फलानां देवानां लोके
 प्रादुर्भावोभवति । अवृहाणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 अतपानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । सुदृशानां देवानां लोके
 प्रादुर्भावोभवति । सुदर्शनानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 अकनिष्ठानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । श्रोतश्चापघ्नानां
 लोके प्रादुर्भावोभवति । मरुदागामिनां लोके प्रादुर्भावोभवति ।

अनागामिनां लोके प्रादुर्भावो भवति । अर्हतां लोके प्रादुर्भावो-
भवति । प्रत्येकबुद्धानां लोके प्रादुर्भावो भवति । बोधिसत्त्वानां
महासत्त्वानां लोके प्रादुर्भावो भवति । तथागतानामर्हतां सम्यक्
सम्बुद्धानां लोके प्रादुर्भावो भवति । बोधिसत्त्वं हि कुलपुत्रा-
महामत्त्वमागम्य अन्नस्य पानस्य यानस्य वस्त्राणां शय्याऽऽसनोपाश्रय-
प्राजौविकस्य मणिसुक्ताशङ्खशिलाप्रवालरजतजातरूपस्य लोके
प्रादुर्भावो भवति । यावन्ति कुलपुत्राः सत्त्वानां सुखोपधानानि
दिव्यानि च मानुषाणि च विसंयोगसुखञ्च सर्व्वन्तत् कुलपुत्रा-
बोधिसत्त्व महासत्त्वमागम्य । तत्कस्य हेतोर्बोधिसत्त्वो हि कुलपुत्रा-
बोधिसत्त्वचारिकां चरन् षट्सु पारमितासु स्थित्वा आत्मना च
दानं ददाति परांश्च दाने नियोजयति । आत्मना च शीलं रचति
परांश्च शीलेनियोजयति । आत्मना च चान्तिं भावयति । परांश्च
चान्त्यां नियोजयति । आत्मना च वीर्य्यमारभते परांश्च वीर्य्यनि-
योजयति । आत्मना ध्यानान्युत्पादयति परांश्च ध्यानेनियोजयति ।
आत्मना च प्रज्ञां भावयति परांश्च प्रज्ञाभावनायां नियोजयति ।
बोधिसत्त्वं महामत्त्वमागम्य सत्त्वाः षट्सु पारमितासु चरन्ति । ते
षट्सु पारमितासु चरन्तः सत्त्वाः लौकिकलोकोत्तराः सम्यत्तौरनु-
प्राप्नुवन्ति । तस्मात्तर्हि कुलपुत्राः बोधिसत्त्वो महामत्त्वः सर्व्वसत्त्वानां
हितसुखाय प्रतिपन्नो भवति ।

अथ भगवांस्तस्यां वेलायां जिज्ञेन्द्रियं मुखान्निर्णमय्य इमं
विमाहस्य महामाहस्यं श्लोकधातुं स्फुरति स्म ।

अथ यन्नु ततो जिज्ञेन्द्रियात् अनेकवर्णानानावर्णाश्चिंधोनि-

श्चरन्तिस्म । निश्चार्य पूर्वस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोक-
धातून् महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । दक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमान् लोकधातून् महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । पश्चि-
मायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् महताऽवभासेन
स्फुरन्तिस्म । उत्तरस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून्
महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । उत्तरपूर्वस्यांदिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमान् लोकधातून् महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । पूर्वदक्षिणस्यां
दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् महताऽवभासेन स्फुरन्ति
स्म । दक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून्
महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । पश्चिमोत्तरस्यांदिशि गङ्गानदीवा-
लुकोपमान् लोकधातून् महताऽवभासेन स्फुरन्तिस्म । अधस्ता-
दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् महताऽवभासेन स्फुरन्ति
स्म । उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् महता-
ऽवभासेन स्फुरन्तिस्म ।

अथ खलु पूर्वस्यादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
अप्रमेयाअसंख्येयाबोधिमत्त्वामहामत्त्वास्त प्रभायूहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु
बुद्धचेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽय भगवन्नु-
भावोयेनेमे लोकधातवः एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्ध्या-
भगवन्तोऽवोचन् । एष कुलपुत्राः पश्चिमेदिग्भागे महानाम लोक-
धातुस्तत्र शाक्यमुनिनां तथागतोऽर्हन् सम्यक् समुद्भूतेनेमं जिज्ञे-
न्द्रिय निर्णमय्य गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः
यदुत बोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । दक्षि-

एस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अप्रमेयाश्रसंख्येया
 बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तं प्रभायूहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु बुद्धान्
 भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावो येनेमे लोक-
 धातव एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष
 कुलपुत्रा उत्तरे दिग्भागे सहानाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम
 तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमे जिह्वेन्द्रिय निर्णमय्य गङ्गानदी-
 वालुकोपमालोकधातवोऽवभासेनस्फुटाः । यदुत बोधिसत्त्वानां महा-
 सत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । पश्चिमायांदिशि गङ्गानदी-
 वालुकोपनेषु लोकधातुषु अप्रमेयाश्रसंख्येया बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तं
 प्रभायूहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु बुद्धाब् भगवतः परिपृच्छ-
 न्तिस्म । कस्यायं भगवन्ननुभावोयेनेने लोकधातव एवं महता
 इवभासेन स्फुटाः । ते बुद्ध भगवन्तोऽवोचन् । एष कुलपुत्रा पूर्व-
 स्मिन्दिग्भागे सहानामलोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतो-
 ऽर्हन्सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिह्वेन्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदीवालुकोपमा
 लोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां
 प्रज्ञापारमितादेशनतायै । उत्तरस्मिन्दिग्भागे गङ्गानदीवालुकोप-
 नेषु लोकधातुषु अप्रमेयाश्रसंख्येयाबोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तं प्रभायूहं
 दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं
 भगवन्ननुभावोयेनेमे लोकधातव एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते
 बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष कुलपुत्रादक्षिणेदिग्भागे सहानाम
 लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं
 जिह्वेन्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभासेन

स्फुटाः । यदुतबोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै ।
उत्तरपूर्वस्मिन्दिग्भागे गङ्गानदीवालुकोपसेषु लोकधातुषु अप्रमेया-
असंख्येया बोधिसत्त्वामहामत्त्वानां प्रभाव्यूहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्ध-
क्षेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावो
येनेमे लोकधातवएवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवो-
चन् । एष कुलपुत्रादक्षिणपश्चिमेदिग्भागे महानाम लोकधातुस्तत्र
शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्मन्बुद्धस्तेनेमं जिह्वेन्द्रियं निर्ण-
मय्य गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत
बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । पूर्वदक्षिण-
स्मिन्दिग्भागे गङ्गानदीवालुकोपसेषु लोकधातुषु अप्रमेयाअसंख्येया-
बोधिसत्त्वामहामत्त्वानां प्रभाव्यूहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धान्
भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावो येनेमे लोकधा-
तवएवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष
कुलपुत्राः पश्चिमोत्तरेदिग्भागे महानाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमु-
निर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्मन्बुद्धस्तेनेमं जिह्वेन्द्रियं निर्णमय्य
गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत बोधि-
सत्त्वानां महामत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । दक्षिणपश्चिमे
दिग्भागे गङ्गानदीवालुकोपसेषु लोकधातुषु अप्रमेयाअसंख्येया-
बोधिसत्त्वामहामत्त्वानां प्रभाव्यूहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धान्
भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावो येनेमे लोक-
धातवएवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् ।
एष कुलपुत्राउत्तरपूर्वदिग्भागे महानाम लोकधातुस्तत्र शाक्य-

मुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिक्केन्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । पश्चिमोत्तरे दिग्भागे गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अप्रमेयाअसंख्येयाबोधिसत्त्वामहामत्त्वास्तं प्रभाव्यूहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावोयेनेमे लोकधातव एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष कुलपुत्राः पूर्वदक्षिणेदिग्भागे सहानाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिक्केन्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । अधस्तादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अप्रमेयाअसंख्येयाबोधिसत्त्वामहामत्त्वास्तं प्रभाव्यूहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावो येनेमे लोकधातव एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष कुलपुत्राउपरिष्ठादिग्भागे सहानाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिक्केन्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अप्रमेयाअसंख्येयाबोधिसत्त्वामहामत्त्वास्तं प्रभाव्यूहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावोयेनेमे लोकधातव एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते

बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष कुलपुत्राश्चधस्ताद्दिग्भागे महानाम
लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिनाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं
जिज्ञेन्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदीवाह्युकोपमालोकधातवोऽवभासेन
स्फुटाः । यदुत बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशन-
तायै ।

अथ खलु ते बोधिसत्त्वामहामत्त्वास्तान् बुद्धान् भगवत एव
माहुः । तत्र वयं भगवन् गमिष्यामस्तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथाग-
तस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय । तेषाञ्च
दशदिक्सन्निपतितानां बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां दर्शनाय ।
तस्याश्च प्रज्ञापारमितायाः श्रवणाय । ते बुद्धाभगवन्तएवमाहुः ।
यस्येदानीं कुलपुत्राः कालं मन्यध्वे । अथ ते बोधिसत्त्वामहामत्त्वा
दशभ्योदिग्भ्यस्तेषां तथागताना महर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां पादाञ्छि-
रोभिर्वन्दित्वा सप्रकृत्यः प्रदक्षिणीकृत्याऽनेकैः* प्रकारान् क्वचध्वजप-
ताकाः पुष्पधूपगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचैवराणि सुवर्णरुप्यपुष्पाणि च
गृहीत्वा महत्यात्हृष्यताडाऽवचरमंगीत्या येन भगवाञ्छाक्यमुनिस्त-
थागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रामन्तिस्म । अथ चातुर्भ्रंहाराज
देवास्त्रायन्तिंगायामास्तुषितानिष्ठांणरतयः परनिर्म्मितवशवर्त्तिनो-
ब्रह्मकायिकान्ब्रह्मपुरोहितान्ब्रह्मपार्ष्थामहान्ब्रह्मणः आभाः परी-
त्ताभाः अप्रमाणाभा आभास्वराः शुभाः परीत्तशुभाः अप्रमाणशुभाः
शुभशक्त्याः वृक्षाः परीत्तवृक्षाः अप्रमाणवृक्षाः वृहत्फलाः । शुद्धा-

* अनेकैः प्रकारानिति पञ्चसु पुस्तकेषु पाठः । अनेकप्रकारा इति युक्तं ।

वामा श्रवहा अतपाः सुदृशाः सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवा दिव्यानि
 पुष्पमाल्यविलेपनधूपचूर्णानि दिव्यान्युत्पलपद्मपुण्डरीकानि दिव्यानि
 मान्दारमहामान्दारकेशरतमालपत्राणि गृहीत्वा येन भगवाञ्छ्रा-
 क्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रामन्तिस्म । अथ ते
 बोधिमत्त्वामहासत्त्वास्ते च देवास्ताभिः पुष्पमाल्य गन्धविलेपन चूर्ण-
 चीवरञ्च त्रध्वजपताकाभिर्भगवन्तं शाक्यमुनितथागतमर्हन्तं सम्यक्-
 सम्बुद्धमवकिरन्तिस्माऽभ्यवकिरन्तिस्म । अभिप्राकिरन्तिस्म । अथ
 तानि पुष्यादीन्युपरिवैहायसमभ्युदगम्याऽस्मिंस्त्रिषाहस्रे महासाहस्रे
 लोकधातौ पुष्पकूटाकारः संस्तितोऽभूत् । चतरस्रश्चतुःस्रुणसमो-
 भागशः सुविभक्तोरमणौयोमनोरमः । अथ ततः पर्षदः प्राणिकोटी
 नियुतशतसहस्रान्युत्थायासनेभ्योयेन भगवांस्तेनाऽञ्जलिं प्रणम्य भग-
 वन्तमेतदवोचत् । वयमपि भगवन्ननागतेऽध्वन्येवं रूपाणां धर्माणां
 लाभिनोभवेमः । यथा रूपाणां तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धः । एव-
 मेव श्रावकसंघं परिहारः मे । एवञ्च पर्षदिधर्मं देशयामः । यथा-
 तथागतएतर्हिधर्मं देशयति । अथ भगवांस्तेषामध्याशयं विदित्वा
 सर्वधर्माणाञ्चानुत्पादायाऽनिरोधायाऽनभिसंस्कारांथाऽप्रादुर्भावाय ।
 चान्तिं विदित्वास्मितं प्रादुरकार्षीत् । अथायुष्मानानन्दउत्थाया-
 सनादेकांशंमुक्तरामङ्गं कृत्वादक्षिणं जानुमण्डलं पृथिव्यां प्रतिष्ठाप्य
 येन भगवांस्तेनाऽञ्जलिं प्रणम्य भगवन्तमेतदवोचत् । कोभगवन् हेतुः
 कः प्रत्ययः स्मितस्याविष्करणे नाऽहेतुकं नाऽप्रत्ययं बुद्धा भगवन्तः
 स्मितमाविष्कुर्वन्ति । भगवानाह । इत आनन्दपर्षदः प्राणिकोटी
 नियुतशतसहस्रैरनुत्पत्तिकेषु धर्मेषु चान्तिः प्रतिलब्धा । एतेचा-

ऽनागतेऽध्वन्यष्टपद्याकल्पकोटीभिर्विंध्यापुष्यनामापस्तथागताश्रहन्तः
सम्यक्सम्बुद्धालोके भविय्यन्ति पुष्याकरेकल्पे ।

इति शतमाहस्रिकाः प्रज्ञापारमितायाः
प्रथमः परिवर्त्तः ॥०॥

अथ द्वितीयपरिवर्तः ।

अथ भर्गवानायुष्मन्तं सुभूतिमामन्त्रयते । प्रतिभातु ते सुभूते बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रज्ञापारमितामारभ्य धार्मीं कथां कर्तुं कथं बोधिसत्त्वामहंसत्त्वाः प्रज्ञापारमितायां नियंयुरिति । अथ तेषां बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां तेषाञ्च महाश्रावकाणां तेषाञ्च देवपुत्राणामेतदभृत् किं पुनरायुष्मान् सुभूतिस्त्वावत्केन प्रज्ञाप्रतिभानवस्लाधानसत्त्वाहेन बोधिसत्त्वेभ्योमहासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितामुपदेक्ष्यति । अथ वा बुद्धाऽनुभावेनेति । अथायुष्मां सुभूतिर्बुद्धानुभावेन तेषां बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां तेषाञ्च महाश्रावकाणां तेषाञ्च देवपुत्राणां चेतसैव चेतः परितर्कमाज्ञायायुष्मन्तं शारदतीपुत्रमामन्त्रयतेस्म । यत्किञ्चिदायुष्मञ्छारदतीपुत्र भगवतः श्रावकाभाषन्तेऽभिलषन्त्युदीरयन्ति । सर्व्वः स तथागतस्य पुरुषकारः । यश्च तथागतेन धर्म्मोद्देशितः सर्व्वः स धर्म्मतथा अवि-रुद्धः । तत्ते कुलपुत्रास्तत्र धर्म्मदेशनायां शिचमाणास्तां धर्म्मतां साक्षात् कुर्व्वन्ति । तथागतएवैष शारदतीपुत्रोपाययोगेन बोधि-सत्त्वेभ्योमहासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितामुपदेक्ष्यत्यविषयोऽत्रायुष्मञ्छार-दतीपुत्र सर्व्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः प्रज्ञा-पारमितामुपदेष्टुं । अथायुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतद्वोचत् । बोधि-

सत्त्वामहासत्त्वादिति भगवन्नुच्यते । कतमस्यैतद्धर्मस्याऽधिवचनं यदुत
 बोधिसत्त्वइति प्रज्ञापारमितेति वा । नाऽहं भगवंस्तं धर्मं म
 मनुपश्यामि । यदुत बोधिसत्त्व इति प्रज्ञापारमितेति वा । सोऽहं
 भगवंस्तच्च बोधिसत्त्वं ताच्च प्रज्ञापारमितां तच्च बोधिसत्त्वनामाऽम-
 मनुपश्यान् कतमं बोधिसत्त्वं कतमस्यां प्रज्ञापारमितायामवदिव्या-
 न्यनुशासिष्यामि । एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तं सुभृतिमेतदवोचत् ।
 *नाममात्रमिदं सुभृते यदुत प्रज्ञापारमिता च बोधिसत्त्वश्च बोधि-
 सत्त्वनाम च । तच्च नामनाऽध्यात्मं न वहिर्द्वाणोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
 तद्यथाऽपि नाम सुभृते सत्त्वः सत्त्वइति नाम तच्च प्रज्ञप्तिमात्रं ।
 यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण
 व्यवह्रियते । तच्च नामनाऽध्यात्मं न वहिर्द्वाणोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
 तद्यथाऽपि नाम सुभृते जीवो जीवइति नाम तच्च नाम प्रज्ञप्ति-
 मात्रं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमा-
 त्रेण व्यवह्रियते । तच्च नामनाऽध्यात्मं न वहिर्द्वाणोभयमन्तरेणोपल-
 भ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभृते जन्तुर्जन्तुरिति नाम तच्च प्रज्ञप्तिमात्रं
 तच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यव-
 ह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वाणोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
 तद्यथाऽपि नाम सुभृते पोषः पोष इति नाम तच्च नाम प्रज्ञप्तिमात्रं
 यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण
 व्यवह्रियते । तच्च नामनाऽध्यात्मं न वहिर्द्वाणोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
 तद्यथाऽपि नाम सुभृते पुरुषः पुरुष इति नाम तच्च नाम प्रज्ञप्ति

* वाचारभण विकारो नामधेय । इति क्कान्दोग्योपनिषत् ।

भावं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादोननिरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केत-
 मात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वा नोभयमन्तरे-
 णोपलभ्यते । तद्यथापि नाम सुभूते पुङ्गवः पुङ्गवदति नाम तच्च
 नाम प्रज्ञप्तिमात्रं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादोननिरोधोऽन्यत्र
 संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वा नोभय
 मन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते मनुजोमनुजदति
 नाम तच्च नाम प्रज्ञप्तिमात्रं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादोननि-
 रोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न
 वहिर्द्वा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते मानवो-
 मानवदति नाम तच्च नाम प्रज्ञप्तिमात्रं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य
 नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम-
 नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम
 सुभूते कारकः कारकदति नाम । तच्च नाम प्रज्ञप्तिमात्रं यच्च
 प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यव-
 ह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
 तद्यथाऽपि नाम सुभूते कारयिता कारयितेति नाम तच्च नाम
 प्रज्ञप्तिमात्रं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादोननिरोधोऽन्यत्र संज्ञा-
 सङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नामनाऽध्यात्मं न वहिर्द्वा नोभयम-
 न्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते उत्पापकः उत्पापकदति
 नाम तच्च नाम प्रज्ञप्तिमात्रं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न
 निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं
 न वहिर्द्वा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते समु-

त्पापकः समुत्पापकइति नाम तच्च नाम प्रज्ञप्तिमात्रं यच्च प्रज्ञप्ति-
धर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञामङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते ।
तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वांनोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथा-
ऽपि नाम सुभूते वेदको वेदक इति नाम । तच्च नाम प्रज्ञप्ति-
मात्रं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञामङ्केत-
मात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वां नोभयमन्तरे-
णोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते वेदयित्को वेदयित्कइति
नाम । तच्च नाम प्रज्ञप्तिमात्रं यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न
निरोधोऽन्यत्र संज्ञामङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं
न वहिर्द्वां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते जान-
कोजानकइति नाम । तच्च नाम प्रज्ञप्तिमात्रं । यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं
तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञामङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च
नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । यद्यथाऽपि
नाम सुभूते पश्यकः पश्यक इति नाम । तच्च नाम प्रज्ञप्तिमात्रं ।
यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञामङ्केतमात्रेण
व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वां नोभयमन्तरेणोपल-
भ्यते । एवमेव सुभूते या च प्रज्ञापारमिता यश्च बोधिसत्त्वो यच्च
बोधिसत्त्वनाम सर्वमेतत् प्रज्ञप्तिमात्र । यच्च प्रज्ञप्तिधर्मं तस्य नो-
त्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञामङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम
नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम
सुभूते योऽयमाध्यात्मिकश्चात्मभावोरूपमिति नाम यावदेव धर्म-
प्रज्ञप्तिमात्रं तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञामङ्केत-

मात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोप-
 लभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते येयमाध्यात्मिकीवेदनेति नाम
 यावदेवधर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधो-
 ऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न
 वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते
 येयमाध्यात्मिकीसङ्गेतिनामयावदेवधर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्म-
 प्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते ।
 तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि
 नाम सुभूते यद्वमे आध्यात्मिकाः संस्कारादिति नाम यावदेव-
 धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र
 संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । नच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभ-
 यमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते यदिदमाध्यात्मिकं
 विज्ञानमिति नाम यावदेवधर्म प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्म-
 प्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च
 नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । एव मेव सुभूते
 प्रज्ञापारमिता च बोधिसत्त्वश्च बोधिसत्त्व नाम च सर्वमेतत् धर्म-
 प्रज्ञप्तिमात्रं तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञा-
 सङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नामनाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयम-
 न्तरेणोपलभ्यते । चचुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमे-
 तत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण
 व्यवह्रियते । यदुत चचुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां
 नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । ओचमिति सुभूते यावदेव धर्म

प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञा-
सङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत श्रोत्रमिति । तच्च नाम
नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । घ्राणमिति सुभूते
यावदेव प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽ-
न्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत घ्राणमिति । तच्च नाम-
नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । जिह्वेति सुभूते
यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधो-
ऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत जिह्वेति । तच्च
नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । कायदति
सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो
न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत काय
इति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
मनदति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्म-
प्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत
मनदति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वां नोभयमन्तरेणोपल-
भ्यते । रूपमिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च
धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते ।
यदुत रूपमिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वां नोभयमन्तरेणो-
पलभ्यते । शब्ददति सुभूते यावदेव धर्म प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्त-
स्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण यव-
ह्रियते । यदुत शब्द इति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वां
नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । गन्धदति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्र-

मेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नात्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञामङ्केतमा-
 त्रेण व्यवह्रियते । यदुत गन्धइति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न
 वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । रसइति सुभूते यावदेव धर्म-
 प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नात्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञाम-
 ङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत रसइति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं
 न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । स्पर्शइति सुभूते यावदेव
 धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नात्पादो न निरोधोऽन्यत्र
 संज्ञामङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत स्पर्शइति । तच्च नाम
 नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । धर्मइति सुभूते
 यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नात्पादो न निरोधो-
 ऽन्यत्र संज्ञामङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत धर्मइति । तच्च नाम
 नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । चक्षुर्धातुरिति
 सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नात्पादो न
 निरोधोऽन्यत्र संज्ञामङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत चक्षुर्धातुरि-
 रि । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
 रूपधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्ते-
 र्नात्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञामङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत
 रूपधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणो-
 पलभ्यते । चक्षुर्विज्ञानधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्र-
 मेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नात्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञामङ्केतमात्रेण
 व्यवह्रियते । यदुत चक्षुर्विज्ञानधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं
 न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । श्रोत्रधातुरिति सुभूते याव-

देव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधो-
 ऽन्यत्र संज्ञामङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत श्रोत्रधातुरिति । तच्च
 नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । शब्दधातु-
 रिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो
 न निरोधोऽन्यत्र संज्ञामङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत शब्द-
 धातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपल-
 भ्यते । श्रोत्रविज्ञानधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमे-
 तत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञामङ्केतमात्रेण
 व्यवह्रियते । यदुत श्रोत्रविज्ञानधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं
 न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । घ्राणधातुरिति सुभूते याव-
 देव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र
 संज्ञामङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत घ्राणधातुरिति । तच्च नाम
 नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । गन्धधातुरिति
 सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न
 निरोधोऽन्यत्र संज्ञामङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत गन्धधातुरि-
 ति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।
 घ्राणविज्ञानधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च
 धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञामङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते ।
 यदुत घ्राणविज्ञानधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां
 नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । जिह्वाधातुरिति सुभूते यावदेव धर्म-
 प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञा-
 मङ्केतमात्रेण व्यवह्रियत । यदुत जिह्वाधातुरिति । तच्च नाम

नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । रमधातुरिति
प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र । संज्ञा-
सङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत रमधातुरिति । तच्च नाम
नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । जिज्ञा विज्ञान-
धातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्म-
प्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते ।
यदुत जिज्ञाविज्ञानधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां
नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । कायधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्ति-
मात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केत-
मात्रेण व्यवह्रियते । यदुत कायधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं
न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । स्पृष्टव्यधातुरिति सुभूते या-
वदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधो-
ऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत स्पृष्टव्यधातुरिति । तच्च
नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । कायविज्ञान-
धातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्ते-
र्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत
कायविज्ञानधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभय-
मन्तरेणोपलभ्यते । मनोधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्र-
मेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण
व्यवह्रियते । यदुत मनोधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां
नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । धर्मधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञ-
प्तिमात्रमेतत् तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञा

सङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुतधुर्मधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्या-
 त्मं न वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । मनोविज्ञानधातुरिति
 सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्चधर्मप्रज्ञप्तेर्नात्पादो न
 निरोधोऽन्यत्रसंज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुतमनोविज्ञान धातु-
 रिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोप-
 लभ्यते । एव मेव सुभूते यदिदमुच्यते प्रज्ञापारमितेति बोधि-
 सत्त्व इति बोधिसत्त्वनामेति । यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च
 धर्मप्रज्ञप्तेर्नात्पादो न निरोधोऽन्यत्रसंज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते ।
 प्रज्ञापारमितेति बोधिसत्त्व इति बोधिसत्त्वनामेति । तच्च नाम
 नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम
 सुभूते पोषमाध्यात्मिक आत्मभावइति नाम मात्रेण व्यवह्रियते ।
 ग्रीर्षाऽस्थौनीति नाम व्यवह्रियते । ग्रीवाऽस्थौनीति नाम व्यवह्रि-
 यते । स्कन्धाऽस्थौनीति नाम व्यवह्रियते । पृष्ठाऽस्थौनीति व्यव-
 ह्रियते । पार्श्वकाऽस्थौनीति व्यवह्रियते । कव्यस्थौनीति नाम
 व्यवह्रियते । उर्वस्थौनीति नाम व्यवह्रियते । जङ्घाऽस्थौनीति
 नाम व्यवह्रियते । पादाऽस्थौनीति नाम व्यवह्रियते । धर्मप्रज्ञप्ति-
 मात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नात्पादो न निरोधोऽन्यत्रसंज्ञा सङ्केत-
 मात्रेण व्यवह्रियते । ग्रीर्षाऽस्थौनीति नाम* ग्रीवाऽस्थौनीति नाम

* ग, घ, पुस्तके नाम शब्दात् परं सर्वत्र "व्यवह्रियते" इति क्रियापदं
 लिखितं दृश्यते । अत्र केषाञ्चित् पदाना पुनरुक्तिरुपलभ्यते । किमयं
 लेखकदोषः । रात्र्यक्तुर्व्या रचनाचातुर्य प्रयोजनविशेषोवाऽस्तीति
 तत्त्वतोऽविद्यः ।

वाङ्मयीनीति नाम पृष्ठाऽस्यीनीति नाम पार्श्वीऽस्यीनीति नाम
 कथस्यीनीति नाम उर्वस्यीनीति नाम जहाऽस्यीनीति नाम ।
 तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । एव-
 मेव सुभूते यदिदमुच्यते प्रज्ञापारमितेति बोधिमत्त्व इति बोधि-
 मत्त्वनामेति यावदेवधर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्ते-
 र्नात्पादो न निरोधोऽन्यत्रसंज्ञामङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽ-
 ध्यात्मं न वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते
 यानीमानि वाह्यानि दृणकाष्ठशाखापत्रपलाशानि सर्वान्येतानि
 नानानामधेयैर्यवह्रियन्ते तानि च एपाञ्च नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र
 संज्ञामङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तानि च नामानि नाऽध्यात्मं न
 वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।

एवमेव सुभूते यदिदमुच्यते प्रज्ञापारमितेति बोधिमत्त्व इति ।
 बोधिमत्त्वनामेति । यावदेवधर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्ते-
 र्नात्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञामङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम
 नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम
 सुभूते अतीतानां बुद्धानां भगवतां यावदेव नाम माचं तिष्ठति । तच्च
 नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम
 सुभूते स्वप्नः प्रतिश्रुत्का प्रतिभासोमायामरौचि उदकचन्द्रस्तथागत-
 निर्मितः सर्व्व एते धर्माः प्रज्ञप्तिमाचं यस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नात्पादो न
 निरोधोऽन्यत्रसंज्ञामङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं
 न वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । एवमेव सुभूते यदिदमुच्यते
 प्रज्ञापारमितेति बोधिमत्त्वइति बोधिमत्त्वनामेति । सर्व्व एते

धर्माः प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याद्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नात्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । एवं खलु सुभूते बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता नामसङ्केते प्रज्ञायावाधर्मप्रज्ञाया च शिचित्थं ।

एवं खलु सुभूते बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम सुखमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न रूपं नामात्मेति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न रूपं नाम शान्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम संस्क्रुतमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽसंस्क्रुतमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम संक्लेशमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽसंक्लेशमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न रूपं नामोत्पादइति समनुपश्यति । न रूपं नाम निरोध इति समनुपश्यति । न रूपं नाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽकुशलमिति

समनुपश्यति । न रूपं नाम साऽवद्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम निरवद्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम साश्रवमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम संक्षेपमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम निःक्षेपमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम संसार इति समनुपश्यति । न रूपं नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न वेदनां नाम नित्येति समनुपश्यति । न वेदनां नामाऽनित्येति समनुपश्यति । न वेदनां नाम सुखेति समनुपश्यति । न वेदनां नाम दुःखेति समनुपश्यति । न वेदनां नामात्मेति समनुपश्यति । न वेदनां नामानात्मेति समनुपश्यति । न वेदनां नाम शान्तेति समनुपश्यति । न वेदनां नामाऽशान्तेति समनुपश्यति । न वेदनां नाम शून्येति समनुपश्यति । न वेदनां नामाऽशून्येति समनुपश्यति । न वेदनां नाम निमित्तेति समनुपश्यति । न वेदनां नामाऽनिमित्तेति समनुपश्यति । न वेदनां नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न वेदनां नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न वेदनां नाम संसृतमिति समनुपश्यति । न वेदनां नामाऽसंसृतमिति समनुपश्यति । न वेदनां नाम संक्षेपमिति समनुपश्यति । न वेदनां नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न वेदनां नामोत्पाद् इति समनुपश्यति ।

• वेदनादि स्त्रीलिङ्गशब्दविशेषणस्य क्वचित् स्त्रीलिङ्गत्वं क्वचित् स्त्रीलिङ्गत्व दृश्यते, पक्षस्य पुस्तकेषु ।

न वेदनां नाम निरोध इति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम वि-
 विक्रैति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽविविक्रैति समनुपपद्यति ।
 न वेदनां नाम कुशलैति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽकुश-
 लैति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम सावधेति समनुपपद्यति । न
 वेदनां नामाऽनवधेति समनुपपद्यति । न वेदनां नामसाश्रवेति
 समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽनाश्रवेति समनुपपद्यति । न वेदनां
 नाम संक्लेशेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम निःक्लेशेति समनु-
 पपद्यति । न वेदनां नाम लौकिकेति समनुपपद्यति । न वेदनां
 नाम लौकोत्तरेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम संसार इति
 समनुपपद्यति । न वेदनां नाम निर्वाण* इति समनुपपद्यति ।

न संज्ञां नामनित्येति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽनित्येति
 समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम सुखमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां
 नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामात्मैति समनुपपद्यति ।
 न संज्ञां नामाऽनात्मैति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम शान्तमिति
 समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽशान्तमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां
 नाम शून्येति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽशून्येति समनुपपद्यति । न
 संज्ञां नाम निमित्तमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽनिमित्त-
 मिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति ।
 न संज्ञां नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामसंस्कृत-
 मिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति ।
 न संज्ञां नामोत्पाद् इति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम निरोध

* निर्वाणमिति युक्तं प्रतिभाति ।

इति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम संक्षेप इति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम व्यददानमिति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न संज्ञां नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम कुशलेति समनुपश्यति । न संज्ञां नामाऽकुशलेति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम सावधेति समनुपश्यति । न संज्ञां नामाऽनवधेति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम साश्रवेति समनुपश्यति । न संज्ञां नामाऽसाश्रवेति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम संक्षेप इति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम निःक्षेपेति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम लोकोत्तरेति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम संसार इति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न संस्कारानाम नित्या इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽनित्या इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम सुखा इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम दुःखा इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽऽत्मान इति समनुपश्यति । न संस्कारा नामाऽनात्मान इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम ग्रान्ता इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽग्रान्ता इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम शून्या इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽशून्या इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम निमित्ता इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽनिमित्ता इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम प्रणिहिता इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽप्रणिहिता इति समनुपश्यति । न संस्कारा नाम संज्ञता इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽसंज्ञता इति समनु-

पश्यति । न संस्कारानामोत्पादादिति समनुपश्यति । न संस्कारानाम
 निरोधादिति समनुपश्यति । न संस्कारानाम संक्षेगादिति समनु-
 पश्यति । न संस्कारानाम व्यवदानादिति समनुपश्यति । न संस्कारा-
 नाम विविक्ता इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽविविक्तादिति
 समनुपश्यति । न संस्कारानाम कुशलादिति समनुपश्यति । न
 संस्कारानामाऽकुशला इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम सावद्या-
 दिति समनुपश्यति । न संस्कारानाम निरवद्यादिति समनुपश्यति ।
 न संस्कारानाम साश्रवादिति समनुपश्यति । न संस्कारा नामाऽना-
 श्रवा इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम संक्षेगा इति समनु-
 पश्यति । न संस्कारानाम निःक्षेगादिति समनुपश्यति । न संस्कारा-
 नाम लौकिकादिति समनुपश्यति । न संस्कारानाम लोकोत्तरा
 इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम संसारदिति समनुपश्यति । न
 संस्कारानाम निर्व्याणमिति समनुपश्यति ।

न विज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नामा-
 ऽनित्यमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम सुखमिति समनुपश्यति ।
 न विज्ञानं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नामाऽऽत्मेति
 समनुपश्यति । न विज्ञानं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न
 विज्ञानं नाम शान्तमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नामाऽशान्त-
 मिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपश्यति ।
 न विज्ञानं नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम
 निमित्तमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति
 समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न

विज्ञानां नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नामाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नामोत्पाददति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम निरोधदति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम संक्लेशदति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम साऽवद्यमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम निरवद्यमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम साऽऽश्रममिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नामाऽनाश्रममिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम संक्लेशदति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम निःक्लेशदति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम संसारदति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न चक्षुर्नामनित्यमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्नाम सुखमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न चक्षुर्नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न चक्षुर्नाम शान्तमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न चक्षुर्नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति ।

न चक्षुर्नामनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामोत्पाद् इति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम निरोध इति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम विविक्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽविविक्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम निरवद्यमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम साऽऽश्रवमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम निक्षेपमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम संसारइति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न रूपं नाम नित्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम सुखमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न रूपं नाम शान्तमिति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽशान्तमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम शून्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽशून्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम निमित्तमिति समनुपपद्यति । न रूपं

नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम संकृतमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽसंकृतमिति समनुपश्यति । न रूपं नामोत्पादइति समनुपश्यति । न रूपं नाम निरोधइति समनुपश्यति । न रूपं नाम संक्लेशमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम विविक्रमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽविविक्रमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम सावद्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम साऽऽश्रयमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽनाश्रयमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम संक्लेशइति समनुपश्यति । न रूपं नाम निक्लेशइति समनुपश्यति । न रूपं नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम संसारइति समनुपश्यति । न रूपं नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न चतुर्विज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न चतुर्विज्ञानं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न चतुर्विज्ञानं नाम सुखमिति समनुपश्यति । न चतुर्विज्ञानं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न चतुर्विज्ञानं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न चतुर्विज्ञानं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न चतुर्विज्ञानं नाम शान्तमिति समनुपश्यति । न चतुर्विज्ञानं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न चतुर्विज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न चतुर्विज्ञानं नामाऽ-

ऽशून्यमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम निमित्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम संसृजतमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽसंसृजतमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामोत्पादइति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम निरोधइति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम विविक्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽनावद्यमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम साऽऽश्रवमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम संक्षेपइति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम निक्षेपइति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम संसारइति समनुपपद्यति । न चक्षुर्विज्ञानं नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न चक्षुःसंस्पर्शानाम् नित्यइति समनुपपद्यति । न चक्षुःसंस्पर्शानामाऽनित्यइति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शानाम् सुखमिति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शानाम् दुःखमिति समनुपपद्यति । न

चक्षुः संस्पर्शोनामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनामाऽना-
 त्मेति समनुपश्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनाम गान्तमिति समनुपश्यति ।
 न चक्षुः संस्पर्शोनामाऽगान्तमिति समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शो-
 नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न चक्षुःसंस्पर्शो नामाऽशून्यमिति
 समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनाम निमित्तइति समनुपश्यति ।
 न चक्षुः संस्पर्शोनामाऽनिमित्तइति समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शो-
 नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनामाऽप्रणि-
 हितमिति समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनाम संस्कृतमिति समनु-
 पश्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनामाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न चक्षुः-
 संस्पर्शोनाम संक्षेपइति समनुपश्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनाम व्यवदान-
 मिति समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनामोत्पाद इति समनुपश्यति ।
 न चक्षुः संस्पर्शोनाम निरोध इति समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शो-
 नाम विविक्तइति समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनामाऽविविक्तमिति
 समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनाम कुशलइति समनुपश्यति । न
 चक्षुः संस्पर्शोनामाऽकुशल इति समनुपश्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनाम
 साऽवद्यमिति समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनामाऽनवद्य इति
 समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनाम साऽऽश्रवइति समनुपश्यति । न
 चक्षुः संस्पर्शोनामाऽनाश्रव इति समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनाम
 संक्षेपइति समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनाम निक्षेपइति समनु-
 पश्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनाम लौकिकइति समनुपश्यति । न चक्षुः-
 संस्पर्शोनाम लोकोत्तरइति समनुपश्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनाम संभार-
 इति समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

यदपि तच्चक्षूरूपचक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं दुःखं वा तदपि नाम न नित्यमिति समनुपपद्यति । नाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न सुखमिति समनुपपद्यति । न दुःखमिति समनुपपद्यति । नाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । नाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न ग्रान्तमिति समनुपपद्यति । नाऽग्रान्तमिति समनुपपद्यति । न शून्यमिति समनुपपद्यति । नाऽशून्यमिति समनुपपद्यति । न निमित्तमिति समनुपपद्यति । नाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । नाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न संस्कृतमिति समनुपपद्यति । नाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति । न संक्लेशमिति समनुपपद्यति । न व्यवदानमिति समनुपपद्यति । नोत्पादइति समनुपपद्यति । न निरोधइति समनुपपद्यति । न विविक्तमिति समनुपपद्यति । नाऽविविक्तमिति समनुपपद्यति । न कुशलमिति समनुपपद्यति । नाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न माऽवद्यमिति समनुपपद्यति । नाऽनवद्यमिति समनुपपद्यति । न माऽऽश्रवमिति समनुपपद्यति । नाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न संक्लेशइति समनुपपद्यति । न निःक्लेशइति समनुपपद्यति । न लौकिकमिति समनुपपद्यति । न लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न संसारइति समनुपपद्यति । न निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न श्रौचं नाम नित्यमिति समनुपपद्यति । न श्रौचं नामाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न श्रौचं नाम सुखमिति समनुपपद्यति । न श्रौचं नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न श्रौचं नामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न श्रौचं नामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न श्रौचं नाम

ग्रान्तमिति समनुपश्यति । न ओचं नामाऽग्रान्तमिति समनुपश्यति ।
 न ओचं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न ओचं नामाऽशून्यमिति
 समनुपश्यति । न ओचं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न ओचं
 नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न ओचं नाम प्रणिहितमिति
 समनुपश्यति । न ओचं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न
 ओचं नाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न ओचं नामाऽसंस्कृतमिति
 समनुपश्यति । न ओचं नाम संक्लेशमिति समनुपश्यति । न ओचं
 नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न ओचं नामोत्पाद्दति समनु-
 पश्यति । न ओचं नाम निरोधदति समनुपश्यति । न ओचं नाम
 विविक्तमिति समनुपश्यति । न ओचं नामाऽविविक्तमिति समनु-
 पश्यति । न ओचं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न ओचं नामा-
 ऽकुशलमिति समनुपश्यति । न ओचं नाम साऽवद्यमिति समनुपश्यति ।
 न ओचं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न ओचं नाम साऽऽश्रव
 मिति समनुपश्यति । न ओचं नामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति
 न ओचं नाम संक्लेशदति समनुपश्यति । न ओचं नाम निःक्लेशद
 समनुपश्यति । न ओचं नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न
 ओचं नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न ओचं नाम संभ
 दति समनुपश्यति । न ओचं नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।
 न शब्दोनाम नित्यदति समनुपश्यति । न शब्दोनामाऽनि
 दति समनुपश्यति । न शब्दोनाम सुखमिति समनुपश्यति ।
 शब्दोनाम दुःखमिति समनुपश्यति । न शब्दोनामाऽऽत्मेति समनु
 पश्यति । न शब्दोनामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न शब्दोनाम

शान्तमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽशान्तमिति समनुपपद्यति ।
 न शब्दोनाम शून्यमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽशून्यमिति
 समनुपपद्यति । न शब्दोनाम निमित्तमिति समनुपपद्यति । न
 शब्दोनामाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम प्रणिहित-
 मिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति ।
 न शब्दोनाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽसंस्कृत-
 मिति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न
 शब्दोनाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामोत्पादमिति
 समनुपपद्यति । न शब्दोनाम निरोधमिति समनुपपद्यति । न शब्दो-
 नाम विविकृतमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽविविकृतमिति समनु-
 पपद्यति । न शब्दोनाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामा-
 ऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति ।
 न शब्दोनामाऽनवद्यमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम साऽऽश्रव-
 मिति समनुपपद्यति । न शब्दोनामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न
 शब्दोनाम संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम निःक्षेपमिति
 समनुपपद्यति । न शब्दोनाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न
 शब्दोनाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न शब्दोनाम संसारमिति
 समनुपपद्यति । न शब्दोनाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न श्रोत्रविज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपपद्यति । न श्रोत्रविज्ञानं
 नामाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न श्रोत्रविज्ञानं नाम सुखमिति
 समनुपपद्यति । न श्रोत्रविज्ञानं नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न
 श्रोत्रविज्ञानं नामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न श्रोत्रविज्ञानं नामा-

ऽनात्मेति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम शान्तमिति समनु-
 पश्यति । न ओचविज्ञानं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न
 ओचविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नामा-
 ऽशून्यमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम निमित्तमिति
 समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति ।
 न ओचविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं
 नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम संस्कृत-
 मिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नामाऽसंस्कृतमिति समनु-
 पश्यति । न ओचविज्ञानं नाम सक्लेशमिति समनुपश्यति । न
 ओचविज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं
 नामोत्पाददति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम निरोधदति
 समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम विविक्तमिति समनुपश्यति ।
 न ओचविज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं
 नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नामाऽकुशलमिति
 समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम सा वद्यमिति समनुपश्यति ।
 न ओचविज्ञानं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं
 नाम साऽऽश्रवदति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नामाऽनाश्रवदति
 समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम सक्लेशदति समनुपश्यति । न
 ओचविज्ञानं नाम निःक्लेशदति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम
 लौकिकमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम लोकोत्तरमिति
 समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम संसारदति समनुपश्यति । न
 ओचविज्ञानं नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न श्रोत्रसंस्पर्शो नाम नित्यइति समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शो-
नामाऽनित्यइति समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शोनाम सुखइति
समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शोनाम दुःखइति समनुपपद्यति । न
श्रोत्रसंस्पर्शोनामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शोनामाऽना-
त्मेति समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शोनाम शून्यइति समनुपपद्यति ।
न श्रोत्रसंस्पर्शोनामाऽशून्यइति समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शोनाम
निमित्तमिति समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शोनामाऽनिमित्तमिति
समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शोनाम प्रणिहितइति समनुपपद्यति ।
न श्रोत्रसंस्पर्शोनामाऽप्रणिहितइति समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शो-
नाम संस्कृतइति समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शोनामाऽसंस्कृतइति
समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शो नाम संक्लेशइति समनुपपद्यति । न
श्रोत्रसंस्पर्शो नामव्यवदानमिति समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शो-
नामोत्पादइति समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शोनाम निरोधइति
समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शोनामविविक्तइति समनुपपद्यति ।
न श्रोत्रसंस्पर्शोनामाऽविविक्तइति समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शो-
नाम कुशलइति समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शोनामाऽकुशलइति
समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शोनाम साऽवद्यइति समनुपपद्यति ।
न श्रोत्रसंस्पर्शोनामाऽनवद्यइति समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शोनाम
साऽऽश्रवइति समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शोनामाऽनाश्रवइति समनु-
पपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शोनाम संक्लेशइति समनुपपद्यति । न श्रोत्र-
संस्पर्शोनाम निःक्लेशइति समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शोनाम
लौकिकइति समनुपपद्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शोनाम लोकोत्तरइति

समनुपश्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम संसारदति समनुपश्यति ।
न ओचसंस्पर्शोनाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

यदपितच्छ्रोत्रशब्दश्रोत्रविज्ञानश्रोचसंस्पर्शप्रत्ययदुत्पद्यते वेदयितं
सुखं दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाम न नित्यमिति
समनुपश्यति । नाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न सुखमिति समनु-
पश्यति । न दुःखमिति समनुपश्यति । नाऽऽत्मेति समनुपश्यति ।
नाऽनात्मेति समनुपश्यति । न शान्तमिति समनुपश्यति । नाऽशान्त-
मिति समनुपश्यति । न शून्यमिति समनुपश्यति । नाऽशून्यमिति
समनुपश्यति । न निमित्तमिति समनुपश्यति । नाऽनिमित्तमिति
समनुपश्यति । न प्रणिहितमिति समनुपश्यति । नाऽप्रणिहितमिति
समनुपश्यति । न संस्कृतमिति समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतमिति
समनुपश्यति । न संक्लेशमिति समनुपश्यति । न व्यवदानमिति
समनुपश्यति । नोत्पाददति समनुपश्यति । न निरोधदति समनु-
पश्यति । न विविक्तमिति समनुपश्यति । नाऽविविक्तमिति समनु-
पश्यति । न कुशलमिति समनुपश्यति । नाऽकुशलमिति समनु-
पश्यति । नसाऽवद्यमिति समनुपश्यति । नाऽनवद्यमिति समनु-
पश्यति । न साऽऽश्रावमिति समनुपश्यति । नाऽनाश्रावमिति समनु-
पश्यति । न संक्लेशदति समनुपश्यति । न निःक्लेशदति समनुपश्यति ।
न लौकिकमिति समनुपश्यति । न लोकोत्तरमिति समनुपश्यति ।
न संसारदति समनुपश्यति । न निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न घ्राणं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽनित्य-
मिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम सुखमिति समनुपश्यति ।

न घ्राणं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम संक्लेशदति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामोत्पाददति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम निरोधदति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम साऽवद्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम साऽश्रवमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम संक्लेशदति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम निःक्लेशदति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम संसारदति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न गन्धो नाम नित्यदति समनुपश्यति । न गन्धो नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न गन्धो नाम सुखमिति समनुपश्यति ।

न गन्धोनाम दुःखमिति समनुपश्यति । न गन्धोनामाऽऽत्मेति
 समनुपश्यति । न गन्धोनामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न गन्धो-
 नाम शान्तइति समनुपश्यति । न गन्धोनामाऽशान्तइति समनु-
 पश्यति । न गन्धोनाम शून्यइति समनुपश्यति । न गन्धोनामा-
 ऽशून्यइति समनुपश्यति । न गन्धोनाम निमित्तइति समनु-
 पश्यति । न गन्धोनामाऽनिमित्तइति समनुपश्यति । न गन्धो-
 नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न गन्धोनामाऽप्रणिहितमिति
 समनुपश्यति । न गन्धोनाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न गन्धो-
 नामाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न गन्धोनाम संक्लेशइति समनु-
 पश्यति । न गन्धोनाम थवदानमिति समनुपश्यति । न गन्धो-
 नामोत्पादइति समनुपश्यति । न गन्धोनाम निरोधइति समनु-
 पश्यति । न गन्धोनाम विविक्तइति समनुपश्यति । न गन्धो-
 नामाऽविविक्तइति समनुपश्यति । न गन्धोनाम कुशलमिति
 समनुपश्यति । न गन्धोनामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न गन्धो-
 नाम साऽवद्यमिति समनुपश्यति । न गन्धोनामाऽनवद्यमिति
 समनुपश्यति । न गन्धोनाम साऽऽश्रवइति समनुपश्यति । न गन्धो-
 नामाऽनाश्रवइति समनुपश्यति । न गन्धोनाम संक्लेशइति समनु-
 पश्यति । न गन्धोनाम निःक्लेशइति समनुपश्यति । न गन्धोनाम
 लौकिकइति समनुपश्यति । न गन्धोनाम लोकोत्तरइति समनु-
 पश्यति । न गन्धोनाम सप्तारइति समनुपश्यति । न गन्धोनाम
 निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न घ्राणविज्ञानं निव्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानम-

नित्यमिति समनुपपद्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम सुखमिति समनु-
 पपद्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न
 घ्राणविज्ञाननामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न घ्राणविज्ञानं नामा-
 ऽनात्मेति समनुपपद्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम शान्तमिति समनु-
 पपद्यति । न घ्राणविज्ञानं नामाऽशान्तमिति समनुपपद्यति । न
 घ्राणविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपपद्यति । न घ्राणविज्ञानं नामा-
 ऽशून्यमिति समनुपपद्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम निमित्तमिति
 समनुपपद्यति । न घ्राणविज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति ।
 न घ्राणविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न घ्राणविज्ञानं
 नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम संस्कृत-
 मिति समनुपपद्यति । न घ्राणविज्ञानं नामाऽसंस्कृतमिति समनु-
 पपद्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न
 घ्राणविज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न घ्राणविज्ञानं
 नामोत्पाददति समनुपपद्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम निरोधदति
 समनुपपद्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम विविक्रमिति समनुपपद्यति ।
 न घ्राणविज्ञानं नामाऽविविक्रमिति समनुपपद्यति । न घ्राणविज्ञानं
 नाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न घ्राणविज्ञानं नामाऽकुशलमिति
 समनुपपद्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति ।
 न घ्राणविज्ञानं नामाऽनवद्यमिति समनुपपद्यति । न घ्राणविज्ञानं
 नाम साऽऽश्रवमिति समनुपपद्यति । न घ्राणविज्ञानं नामाऽनाश्रवमिति
 समनुपपद्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम संक्षेपदति समनुपपद्यति । न
 घ्राणविज्ञानं नाम निःक्षेपदति समनुपपद्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम

लौकिकमिति समनुपश्यति । न प्राणविज्ञानं नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम संसारदति समनुपश्यति । न प्राणविज्ञानं नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न घ्राणसंस्पर्शो नाम नित्यदति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शो-
नामाऽनित्यदति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम सुखमिति
समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम दुःखमिति समनुपश्यति । न
घ्राणसंस्पर्शोनामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनामाऽनात्मेति
समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम शान्तदति समनुपश्यति । न
घ्राणसंस्पर्शोनामाऽशान्तदति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम
शून्यदति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनामाऽशून्यदति समनुपश्यति ।
न घ्राणसंस्पर्शोनाम निमित्तदति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शो-
नामाऽनिमित्तदति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम प्रणिहितदति
समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनामाऽप्रणिहितदति समनुपश्यति । न
घ्राणसंस्पर्शोनाम संसृतदति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनामा-
ऽसंसृतदति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम संक्लेशदति समनु-
पश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न
घ्राणसंस्पर्शोनामोत्पाददति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम
निरोधदति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम विविक्रदति
समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनामाऽविविक्रदति समनुपश्यति । न
घ्राणसंस्पर्शोनाम कुशलदति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनामा-
ऽकुशलदति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम साऽवद्यदति समनु-
पश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनामाऽनवद्यदति समनुपश्यति । न घ्राण-

संस्पर्शोनाम साश्रवदति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनामाऽनाश्रव-
दति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम संक्लेशदति समनुपश्यति ।
न घ्राणसंस्पर्शोनाम निःक्लेशदति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम
लौकिकदति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम लोकोत्तरदति
समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम संसारदति समनुपश्यति । न
घ्राणसंस्पर्शोनाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

यदपि तद्घ्राण-गन्धघ्राणविज्ञानघ्राणसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेद-
यितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाम न
नित्यमिति समनुपश्यति । नाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न सुख-
मिति समनुपश्यति । न दुःखमिति समनुपश्यति । नाऽऽत्मेति समनु-
पश्यति । नाऽनात्मेति समनुपश्यति । न शान्तदति समनुपश्यति ।
नाऽशान्तदति समनुपश्यति । न शून्यदति समनुपश्यति । नाऽशून्य-
दति समनुपश्यति । न निमित्तदति समनुपश्यति । नाऽनिमित्त-
दति समनुपश्यति । न प्रणिहित दति समनुपश्यति । नाऽप्रणिहित
दति समनुपश्यति । न संस्कृतदति समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतदति
समनुपश्यति । न संक्लेशदति समनुपश्यति । न व्यवदानमिति समनु-
पश्यति । नोत्पाददति समनुपश्यति । न निरोधदति समनु-
पश्यति । न विविक्तदति समनुपश्यति । नाऽविविक्तदति समनु-
पश्यति । न कुशलदति समनुपश्यति । नाऽकुशलदति समनुपश्यति ।
न साऽवद्यदति समनुपश्यति । नाऽनवद्यदति समनुपश्यति ।
न माऽऽश्रवदति समनुपश्यति । नाऽनाश्रवदति समनुपश्यति ।
न संक्लेशदति समनुपश्यति । न निःक्लेशदति समनुपश्यति ।

न लौकिकइति समनुपश्यति । न लोकोत्तरइति समनुपश्यति ।
न संसारइति समनुपश्यति । न निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न जिह्वां नाम नित्येति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽनि-
त्येति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम सुखेति समनुपश्यति । न
जिह्वां नाम दुःखेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽऽत्मेति समनु-
पश्यति । न जिह्वां नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम
ग्रान्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽग्रान्तेति समनुपश्यति ।
न जिह्वां नाम शून्येति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽशून्येति
समनुपश्यति । न जिह्वां नाम निमित्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां
नामाऽनिमित्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम प्रणिहितेति
समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽप्रणिहितेति समनुपश्यति । न
जिह्वां नाम संस्रतेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽसंस्रतेति
समनुपश्यति । न जिह्वां नाम संक्लेशइति समनुपश्यति । न जिह्वां
नाम व्यवदानेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामोत्पादइति समनु-
पश्यति । न जिह्वां नाम निरोधइति समनुपश्यति । न जिह्वां
नाम विविक्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽविविक्तेति समनु-
पश्यति । न जिह्वां नाम कुशलेति समनुपश्यति । न जिह्वां
नामाऽकुशलेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम साऽवद्येति समनु-
पश्यति । न जिह्वां नामाऽनवद्येति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम-
साऽऽथवेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽनाथवेति समनुपश्यति ।
न जिह्वां नाम संक्लेशइति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम निःक्लेश-
इति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम लौकिकेति समनुपश्यति । न

जिह्वां नाम लोकोत्तरेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम मंसार-
दति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम निर्व्याणमिति समनुपश्यति ।

न रसोनाम नित्यदति समनुपश्यति । न रसोनामाऽनित्य-
दति समनुपश्यति । न रसोनाम सुखदति समनुपश्यति । न रसो-
नाम दुःखदति समनुपश्यति । न रसोनामाऽऽत्मेति समनुपश्यति ।
न रसोनामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न रसोनाम शान्तदति
समनुपश्यति । न रसोनामाऽशान्तदति समनुपश्यति । न रसो-
नाम शून्यदति समनुपश्यति । न रसोनामाऽशून्यदति समनुपश्यति ।
न रसोनाम निमित्तदति समनुपश्यति । न रसोनामाऽनिमित्त-
दति समनुपश्यति । न रसोनाम प्रणिहितदति समनुपश्यति ।
न रसोनामाऽप्रणिहितदति समनुपश्यति । न रसोनाम संस्कृत-
दति समनुपश्यति । न रसोनामाऽसंस्कृतदति समनुपश्यति । न
रसोनाम संक्षेपदति समनुपश्यति । न रसोनाम व्यवदानदति
समनुपश्यति । न रसोनामोत्पाददति समनुपश्यति । न रसो-
नाम निरोधदति समनुपश्यति । न रसोनाम विविक्तदति
समनुपश्यति । न रसोनामाऽविविक्तदति समनुपश्यति । न रसो-
नाम कुशलदति समनुपश्यति । न रसोनामाऽकुशलदति समनु-
पश्यति । न रसोनाम साऽवद्यदति समनुपश्यति । न रसोनामा-
ऽनवद्यदति समनुपश्यति । न रसोनाम साऽऽश्रवदति समनुपश्यति ।
न रसोनामाऽनाश्रवदति समनुपश्यति । न रसोनाम संक्षेपदति
समनुपश्यति । न रसोनाम निःक्षेपदति समनुपश्यति । न रसो-
नाम लौकिकदति समनुपश्यति । न रसो नाम लोकोत्तरदति

समनुपश्यति । न रसोनाम संसारदति समनुपश्यति । न रसो-
नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न जिज्ञाविज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न जिज्ञा-
विज्ञानं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम
सुखमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम दुःखमिति समनु-
पश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न जिज्ञा-
विज्ञानं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम
शान्तमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽशान्तमिति
समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपश्यति ।
न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं
नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽनि-
मित्तमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति
समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति ।
न जिज्ञाविज्ञानं नाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं
नामाऽभस्कृतमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम संक्लेशदति
समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति ।
न जिज्ञाविज्ञानं नामोत्पाददति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं
नाम निरोधदति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम विविक्त-
मिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनु-
पश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न
जिज्ञाविज्ञानं नामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं
नाम साऽवघमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽनवघ-

मिति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम साऽऽश्रवमिति समनु-
पपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न
जिज्ञाविज्ञानं नाम संक्षेपदति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम
निःक्षेपदति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम लौकिकमिति
समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम लोकोत्तरदति समनुपपद्यति ।
न जिज्ञाविज्ञानं नाम संसारदति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं
नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न जिज्ञासंस्पर्शोनाम नित्यदति समनुपपद्यति । न जिज्ञा-
संस्पर्शोनामाऽनित्यदति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम सुख-
दति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम दुःखदति समनुपपद्यति ।
न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शो-
नामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम शान्तदति
समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽशान्तदति समनुपपद्यति ।
न जिज्ञासंस्पर्शोनाम शून्यदति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शो-
नामाऽशून्यदति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम निमित्तदति
समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽनिमित्तदति समनुपपद्यति ।
न जिज्ञासंस्पर्शोनाम प्रणिहित इति समनुपपद्यति । न जिज्ञा-
संस्पर्शोनामाऽप्रणिहितदति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम
संस्कृतदति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽसंस्कृतदति समनु-
पपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम संक्षेपदति समनुपपद्यति । न
जिज्ञासंस्पर्शोनाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शो-
नामोत्पाददति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम निरोधदति

समनुपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम विविक्तइति समनुपश्यति ।
 न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽविविक्तइति समनुपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शो-
 नाम कुशलइति समनुपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽकुशलइति
 समनुपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम साऽवद्यइति समनुपश्यति ।
 न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽनवद्यइति समनुपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शो-
 नाम साऽऽश्रवइति समनुपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽनाश्रवइति
 समनुपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम संक्लेशइति समनुपश्यति ।
 न जिज्ञासंस्पर्शोनाम निःक्लेशइति समनुपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शो-
 नाम लौकिकइति समनुपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम लोकोत्तर
 इति समनुपश्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम संभारइति समनुपश्यति ।
 न जिज्ञासंस्पर्शोनाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

यदपि जिज्ञारसजिज्ञाविज्ञानजिज्ञासंस्पर्शादुत्पद्यते वेदयितं
 सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाम न नित्यमिति
 समनुपश्यति । नाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न सुखमिति समनु-
 पश्यति । न दुःखमिति समनुपश्यति । नाऽऽत्मेति समनुपश्यति ।
 नाऽनात्मेति समनुपश्यति । न शान्तमिति समनुपश्यति । नाऽशान्त-
 मिति समनुपश्यति । न शून्यमिति समनुपश्यति । नाऽशून्यमिति
 समनुपश्यति । न निमित्तमिति समनुपश्यति । नाऽनिमित्तमिति
 समनुपश्यति । न प्रणिहितमिति समनुपश्यति । नाऽप्रणिहितमिति
 समनुपश्यति । न संसृतमिति समनुपश्यति । नाऽसंसृतमिति
 समनुपश्यति । न संक्लेशमिति समनुपश्यति । न व्यवदानामिति
 समनुपश्यति । नोत्पापदइति समनुपश्यति । न निरोधइति

समनुपश्यति । न विविक्तमिति समनुपश्यति । नाऽविविक्तमिति
समनुपश्यति । न कुशलमिति समनुपश्यति । नाऽकुशलमिति
समनुपश्यति । न साऽवद्यमिति समनुपश्यति । नाऽनवद्यमिति
समनुपश्यति । न साऽश्रवमिति समनुपश्यति । नाऽनाश्रवमिति
समनुपश्यति । न संक्लेशमिति समनुपश्यति । न निःक्लेशमिति
समनुपश्यति । न लौकिकमिति समनुपश्यति । न लोकोत्तरमिति
समनुपश्यति । न संसार इति समनुपश्यति । न निर्वाणमिति
समनुपश्यति ।

न कायं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न कायं नामा-
ऽनित्यमिति समनुपश्यति । न कायं नाम सुखमिति समनुपश्यति ।
न कायं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽऽत्मेति
समनुपश्यति । न कायं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न कायं
नाम शान्तमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽशान्तमिति समनु-
पश्यति । न कायं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न कायं नामा-
ऽशून्यमिति समनुपश्यति । न कायं नाम निमित्तमिति समनु-
पश्यति । न कायं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न कायं
नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽप्रणिहितमिति
समनुपश्यति । न कायं नाम संकृतमिति समनुपश्यति । न कायं
नामाऽसंकृतमिति समनुपश्यति । न कायं नाम संक्लेशमिति समनु-
पश्यति । न कायं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न कायं
नामोत्पाद् इति समनुपश्यति । न कायं नाम निरोध इति समनु-
पश्यति । न कायं नाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न कायं

नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न कायं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न कायं नाम साऽवद्यमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न कायं नाम साश्रवमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न कायं नाम संक्लेशमिति समनुपश्यति । न कायं नाम निःक्लेशमिति समनुपश्यति । न कायं नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न कायं नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न कायं नाम संसार इति समनुपश्यति । न कायं नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न स्पृष्टव्यं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम सुखमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम शान्तमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम संक्लेशमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम ध्वदानमिति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नामोत्पादइति समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यं नाम निरोधे-

इति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम विविक्तमिति समनुपपद्यति ।
 न स्पृष्टव्यं नामाऽविविक्तमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम
 कुशलमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽकुशलमिति समनु-
 पपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं
 नामाऽनवद्यमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम साश्रवमिति
 समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न
 स्पृष्टव्यं नाम संक्लेशइति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम निःक्लेशइति
 समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न
 स्पृष्टव्यं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम संसार
 इति समनुपपद्यति । न स्पृष्टव्यं नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।
 न कायविज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपपद्यति । न काय-
 विज्ञानं नामाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नाम
 सुखमिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नाम दुःखमिति समनु-
 पपद्यति । न कायविज्ञानं नामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं
 नामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नाम शान्तमिति
 समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नामाऽशान्तमिति समनुपपद्यति ।
 न कायविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं
 नामाऽशून्यमिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नाम निमित्तमिति
 समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति ।
 न कायविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं
 नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नाम मंस्कृत-
 मिति समनुपपद्यति । न कायविज्ञानं नामाऽसंस्कृतमिति समनु-

पश्यति । न कायविज्ञानं नाम संक्लेशमिति समनुपश्यति । न काय-
 विज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नामो-
 त्पादइति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम विविक्तमिति समनु-
 पश्यति । न कायविज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न
 कायविज्ञानं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं
 नामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम साऽवद्यमिति
 समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति ।
 न कायविज्ञानं नाम साश्रवमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं
 नामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम संक्लेशमिति
 समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम निःक्लेशमिति समनुपश्यति ।
 न कायविज्ञानं नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं
 नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम संसार-
 इति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम निर्वाणमिति समनु-
 पश्यति ।

न कायसंस्पर्शं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं
 नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम सुखमिति
 समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न
 कायसंस्पर्शं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽना-
 त्मेति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नामं शान्तमिति समनुपश्यति ।
 न कायसंस्पर्शं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं
 नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽशून्यमिति
 समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न

कायसंस्पर्शं नामाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम संक्लेशमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नामोत्पाददति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम निरोधदति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम विविक्तमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽविविक्तमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम सावद्यमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽनवद्यमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम साश्रवमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम संक्लेशमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम निःक्लेशमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम संसारदति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

यदपि तत् कायस्पर्शस्य कायविज्ञान कायसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेद्यितं सुखं दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा । तदपि नाम न नित्यमिति समनुपपद्यति । नाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । सुखमिति न समनुपपद्यति । दुःखमिति न समनुपपद्यति । नाऽऽत्मेति समनुपपद्यति ।

नाऽनात्मेति समनुपश्यति । न शान्तमिति समनुपश्यति । नाऽशान्त
मिति समनुपश्यति । न शून्यमिति समनुपश्यति । नाऽशून्यमिति
समनुपश्यति । न निमित्तमिति समनुपश्यति । नाऽनिमित्तमिति
समनुपश्यति । न प्रणिहितमिति समनुपश्यति । नाऽप्रणिहितमिति
समनुपश्यति । न संसृतमिति समनुपश्यति । नाऽसंसृतमिति
समनुपश्यति । न संक्लेशमिति समनुपश्यति । न व्यवदानमिति
समनुपश्यति । नोत्पादमिति समनुपश्यति । न निरोधमिति
समनुपश्यति । न विविक्तमिति समनुपश्यति । न कुशलमिति
समनुपश्यति । नाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न साऽवद्यमिति
समनुपश्यति । नाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न साश्रवमिति
समनुपश्यति । नाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न संक्लेशमिति
समनुपश्यति । न निःक्लेशमिति समनुपश्यति । न लौकिकमिति
समनुपश्यति । न लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न संसारमिति
समनुपश्यति । न निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न मनोनाम नित्यमिति समनुपश्यति । न मनोनामा-
ऽनित्यमिति समनुपश्यति । न मनोनाम सुखमिति समनुपश्यति ।
न मनोनाम दुःखमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽऽत्मेति
समनुपश्यति । न मनोनामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न मनोनाम
शान्तमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽशान्तमिति समनुपश्यति ।
न मनोनाम शून्यमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽशून्यमिति
समनुपश्यति । न मनोनाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न मनो-
नानाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न मनोनाम प्रणिहितमिति

समनुपश्यति । न मनोनामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न मनोनाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न मनोनाम संक्षेपमिति समनुपश्यति । न मनोनाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न मनोनामोत्पाददति समनुपश्यति । न मनोनाम निरोधदति समनुपश्यति । न मनोनाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न मनोनाम कुशलमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न मनोनाम साऽवद्यमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न मनोनाम साश्रवमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न मनोनाम संक्षेपमिति समनुपश्यति । न मनोनाम निःक्षेपमिति समनुपश्यति । न मनोनाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न मनोनाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न मनोनाम संसारमिति समनुपश्यति । न मनोनाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न धर्मानाम नित्यादति समनुपश्यति । न धर्मानामाऽनित्यादति समनुपश्यति । न धर्मानाम सुखादति समनुपश्यति । न धर्मानाम दुःखादति समनुपश्यति । न धर्मानामाऽऽत्मानदति समनुपश्यति । न धर्मानामाऽनात्मानदति समनुपश्यति । न धर्मानाम शान्तादति समनुपश्यति । न धर्मानामाऽशान्तादति समनुपश्यति । न धर्मानाम शून्यादति समनुपश्यति । न धर्मानामाऽशून्यादति समनुपश्यति । न धर्मानाम निमित्तादति समनुपश्यति । न धर्मानामाऽनिमित्तादति समनुपश्यति । न धर्मानाम प्रणिहिता-

इति समनुपश्यति । न धर्मान्नामाऽप्रणिहिताइति समनुपश्यति ।
 न धर्मान्नाम संस्कृताइति समनुपश्यति । न धर्मान्नामाऽसंस्कृताइति
 समनुपश्यति । न धर्मान्नाम संक्षेपाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम
 व्यवदानाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नामोत्पादाइति समनुपश्यति ।
 न धर्मान्नामा निरोधाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम विविक्ता-
 इति समनुपश्यति । न धर्मान्नामाऽविविक्ताइति समनुपश्यति । न
 धर्मान्नाम कुशलाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नामाऽकुशलाइति
 समनुपश्यति । न धर्मान्नाम सावद्याइति समनुपश्यति । न धर्मा-
 न्नामाऽनवद्याइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम साश्रवाइति समनु-
 पश्यति । न धर्मान्नामाऽनाश्रवाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम
 संक्षेपाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम निःक्षेपाइति समनुपश्यति ।
 न धर्मान्नाम लौकिकाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम लोको-
 त्तराइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम संसाराइति समनुपश्यति ।
 न धर्मान्नाम निर्वाणाइति समनुपश्यति ।

न मनोविज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न मनो-
 विज्ञानं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नाम
 सुखमिति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नाम दुःखमिति समनु-
 पश्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं
 नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नाम शान्तमिति
 समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति ।
 न मनोविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं
 नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नाम निमित्त-

मिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति समनु-
 पपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति ।
 न मनोविज्ञानं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न मनो-
 विज्ञानं नाम संकृतमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नामा-
 ऽसंकृतमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम संक्लेशमिति
 समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति ।
 न मनोविज्ञानं नामोत्पादमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञान
 नाम निरोधमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम विविक्त-
 मिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनु-
 पपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न मनो-
 विज्ञानं नामाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम
 साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽनवद्यमिति
 समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम भाऽऽश्रवमिति समनुपपद्यति ।
 न मनोविज्ञानं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं
 नाम संक्लेशमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम निःक्लेशमिति
 समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम श्लौकिकमिति समनुपपद्यति ।
 न मनोविज्ञानं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न मनो-
 विज्ञानं नाम संसारमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम
 निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न मनः संस्पर्शं नाम नित्यमिति समनुपपद्यति । न मनः संस्पर्शं
 नामाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न मनः संस्पर्शं नाम सुखमिति
 समनुपपद्यति । न मनः संस्पर्शं नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न मनः

संस्पर्शं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं नामाऽनात्मेति
 समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं नाम शान्तमिति समनुपश्यति । न
 मनः संस्पर्शं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं नाम
 शून्यमिति समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं नामाऽशून्यमिति समनु-
 पश्यति । न मनः संस्पर्शं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न मनः
 संस्पर्शं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं नाम
 प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं नामाऽप्रणिहितमिति
 समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं नाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न
 मनः संस्पर्शं नामाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं नाम
 संक्लेशमिति समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं नाम व्यवदानमिति समनु-
 पश्यति । न मनः संस्पर्शं नामोत्पाददति समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं
 नाम निरोधदति समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं नाम विविक्तमिति
 समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति ।
 न मनः संस्पर्शं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं
 नामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं नाम साऽवद्यमिति
 समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न
 मनः संस्पर्शं नाम साऽऽथवमिति समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं
 नामाऽनाथवमिति समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं नाम संक्लेशमिति
 समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं नाम निःक्लेशमिति समनुपश्यति ।
 न मनः संस्पर्शं नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं
 नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं नाम संमारदति
 समनुपश्यति । न मनः संस्पर्शं नाम निर्घ्याणमिति समनुपश्यति ।

यदपि तन्नमो धर्ममनो विज्ञानमनः मंस्पर्गप्रत्ययादुत्पद्यते ।
वेदयितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाम न
नित्यमिति समनुपश्यति । नाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न सुख-
मिति समनुपश्यति । न दुःखमिति समनुपश्यति । नाऽऽत्मेति समनु-
पश्यति । नाऽनात्मेति समनुपश्यति । न शान्तमिति समनुपश्यति ।
नाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न शून्यमिति समनुपश्यति ।
नाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न निमित्तमिति समनुपश्यति ।
नाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न प्रणिहितमिति समनुपश्यति ।
नाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न संस्कृतमिति समनुपश्यति ।
नाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न संक्लेशमिति समनुपश्यति ।
न व्यवदानमिति समनुपश्यति । नोत्पादमिति समनुपश्यति ।
न निरोधइति समनुपश्यति । न विविक्तमिति समनुपश्यति ।
नाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न कुशलमिति समनुपश्यति ।
नाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न साऽवद्यमिति समनुपश्यति ।
नाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न साऽऽश्रवमिति समनुपश्यति ।
नाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न संक्लेशइति समनुपश्यति ।
न निःक्लेशइति समनुपश्यति । न लौकिकमिति समनुपश्यति ।
न लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न मंसारमिति समनुपश्यति ।
न निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

तत्कस्य हेतोस्तथा हि बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमिताया-
च्चरंस्ताश्च प्रज्ञापारमितां तच्च बोधिसत्त्वं तच्च बोधिसत्त्वनाम न
संस्कृतधातौ समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतधातौ समनुपश्यति । तत्कस्य

हेतोस्तथा हि सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितानाम न समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति । न सम्यक् प्रहीणभावनायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

नर्द्धिपादभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

नेन्द्रियभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न च बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

अध्यात्मशून्यताभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

वर्द्धिंशून्यताभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

दश तथागतवल्लभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

चतुर्विंशारद्यभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

प्रतिसम्बिद्भावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

आवेणिकबुद्धधर्मभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति । अन्यव सर्वाकारज्ञतामनसिकारात् ।

तेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्माणां धर्मलक्षणं सुप्रतिविद्धं भवति । यच्च धर्माणां धर्मलक्षणं तत्र संक्लिश्यते न व्यवदायते । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतानामसङ्केतिकीधर्मप्रज्ञप्तिरववोद्भव्या । स नामसङ्केतिकी धर्माणां प्रज्ञप्तिमववुष्य न रूपमभिनिवेक्ष्यते । न

वेदनामभिनिवेक्ष्यते । न संस्कारानभिनिवेक्ष्यते । न विज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न चक्षुरभिनिवेक्ष्यते । न रूपमभिनिवेक्ष्यते । न चक्षुर्विज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न चक्षुः संस्पर्शमभिनिवेक्ष्यते । यदपि तच्चक्षुरूपचक्षुर्विज्ञान चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाभिनिवेक्ष्यते । न श्रोत्रमभिनिवेक्ष्यते । न शब्दमभिनिवेक्ष्यते । न श्रोत्रविज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शमभिनिवेक्ष्यते । यदपि तच्छ्रोत्रशब्द श्रोत्रविज्ञान श्रोत्रसंस्पर्श प्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाभिनिवेक्ष्यते । न घ्राणमभिनिवेक्ष्यते । न गन्धानभिनिवेक्ष्यते । न घ्राणविज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न घ्राणसंस्पर्शमभिनिवेक्ष्यते । यदपि घ्राणगन्ध घ्राणविज्ञान घ्राणसंस्पर्श प्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाभिनिवेक्ष्यते । न जिह्वामभिनिवेक्ष्यते । न रसानभिनिवेक्ष्यते । न जिह्वाविज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न जिह्वासंस्पर्शमभिनिवेक्ष्यते । यदपि तज्जिह्वारस जिह्वाविज्ञान जिह्वासंस्पर्श प्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं वा दुःखं वा असुखाऽदुःखं तदपि नाभिनिवेक्ष्यते । न कायमभिनिवेक्ष्यते । न स्पृष्ट्यमभिनिवेक्ष्यते । न कायविज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न कायसंस्पर्शमभिनिवेक्ष्यते । यदपि तत्कायस्पृष्ट्य कायविज्ञान कायसंस्पर्श प्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाभिनिवेक्ष्यते । न मनोऽभिनिवेक्ष्यते । न धर्मानभिनिवेक्ष्यते । न मनोविज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न मनःसंस्पर्शमभिनिवेक्ष्यते । यदपि तन्मनोधर्म मनोविज्ञान मनःसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाभिनिवेक्ष्यते ।

मंस्कृतधातौ नाऽभिनिवेक्ष्यते । असंस्कृतधातौ नाऽभिनिवेक्ष्यते ।
 दानपारमितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । शीलपारमितायां नाऽभि-
 निवेक्ष्यते । चान्तिपारमितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । वीर्यपारमितायां
 नाऽभिनिवेक्ष्यते । ध्यानपारमितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । प्रज्ञापार-
 मितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । न नाऽत्यन्तेऽपि लक्षणेऽप्यासां नाऽभि-
 निवेक्ष्यते । बोधिकाये नाऽभिनिवेक्ष्यते । मांसचक्षुषि नाऽभि-
 निवेक्ष्यते । दिव्यचक्षुषि नाऽभिनिवेक्ष्यते । प्रज्ञाचक्षुषि नाऽभि-
 निवेक्ष्यते । धर्मचक्षुषि नाऽभिनिवेक्ष्यते । बुद्धचक्षुषि नाऽभि-
 निवेक्ष्यते । अभिज्ञापारमितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अध्यात्मशून्य-
 तायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । वहिर्धा शून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते ।
 अध्यात्मवह्निर्धाशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । शून्यताशून्यतायां
 नाऽभिनिवेक्ष्यते । महाशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । परमाऽर्थशून्य-
 तायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । संस्कृतशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । असं-
 स्कृतशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अत्यन्तशून्यतायां नाऽभिनिवे-
 क्ष्यते । अनवराऽग्रशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अनवकारशून्यतायां
 नाऽभिनिवेक्ष्यते । प्रकृतिशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । सर्वधर्म-
 शून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । खलक्षणशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते ।
 अनुपलम्भशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अभावशून्यतायां नाऽभि-
 निवेक्ष्यते । स्वभावशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अभावस्वभावशून्य-
 तायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । स्मृत्युपस्थानेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । सम्यक्-
 प्रहाणेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । षड्विपादेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । इन्द्रि-
 येषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । षलेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । बोधज्ञेषु नाऽभि-

निवेक्ष्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । आर्यमत्येषु
 नाऽभिनिवेक्ष्यते । ध्यानेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । अप्रमाणेषु नाऽभि-
 निवेक्ष्यते । आरूप्यसमापत्तिषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । अष्टसु विमोचेषु
 नाऽभिनिवेक्ष्यते । नवस्वनुपूर्वविहारेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । शून्यतायां
 नाऽभिनिवेक्ष्यते । अनिमित्ते नाऽभिनिवेक्ष्यते । अप्रणिहिते नाऽभि-
 निवेक्ष्यते । अभिज्ञासु नाऽभिनिवेक्ष्यते । समाधिषु नाऽभिनिवेक्ष्यते ।
 धारणीमुखेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । दशतयागतवलेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते ।
 चतुर्षु वैशारद्येषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । धर्मधातौ नाऽभिनिवेक्ष्यते ।
 चतसृषु प्रतिषम्बित्सु नाऽभिनिवेक्ष्यते । महाभैरवाणां नाऽभिनिवेक्ष्यते ।
 महाकरुणायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अष्टादशावेषिक बुद्धधर्मेषु
 नाऽभिनिवेक्ष्यते । तथतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । भूतकोत्यां नाऽभि-
 निवेक्ष्यते । धर्मधातौ नाभिनिवेक्ष्यते । सत्वपरिपाके नाऽभिनिवे-
 क्ष्यते । बुद्धचेत्रपरिशुद्धौ नाऽभिनिवेक्ष्यते । उपायकौशले नाऽभि-
 निवेक्ष्यते । तत्कस्य हेतोस्तथाहि ते सर्वधर्मान् संविद्यन्ते । यज्ञा-
 ऽभिनिविशेत् । येन वा ऽभिनिविशेत् । यत्र वा ऽभिनिविशेत् ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनभिनिविष्टः सर्वधर्मेषु
 प्रज्ञापारमितायां चरन् दानपारमितायां वर्द्धते । शीलपारमितायां
 विवर्द्धते । चान्तिपारमितायां विवर्द्धते । वीर्यपारमितायां विव-
 र्द्धते । ध्यानपारमितायां विवर्द्धते । प्रज्ञापारमितायां विवर्द्धते ।
 बोधिसत्त्वन्याममवक्रामत्यवेवर्त्तिकां भूमिमाक्रामात्यभिज्ञाः परिपूर्य
 बुद्धचेत्रेण बुद्धचेत्रं संक्रामति । सत्वान् परिपाठयन् बुद्धान् भगवतः
 सत्कुर्वन् गुरु कुर्वन् मानयन् पूजयन् बुद्धचेत्र परिशोधनतायै ।

बुद्धानां भगवतां दर्शनायै तांश्च भगवतो दृष्टायैः कुशलमूलै-
 राकाङ्क्षिष्यन्ते । तान् बुद्धान् भगवतः सत्कर्तुं गुरुकर्तुं मानयितुं
 पूजयितुं तानि वाऽस्य कुशलमूलानि प्रादुर्भवियन्ति । तैरेव-
 कुशलमूलैः तेषां बुद्धानां भगवतामन्तिके प्रादुर्भवियन्ति । तेषाञ्च
 बुद्धानां भगवतामन्तिके धर्मं श्रोयन्ति । यथा श्रुतश्च सधर्मानजालो-
 च्छेत्यते । यावदनुत्तरां मन्यक्सम्बोधिमभिसम्भोत्स्यते । धारणी-
 मुखानि च प्रतिलस्यते । समाधिमुखानि च प्रतिलस्यते ।

एवं खलु सुभृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 चरतानाम् सङ्केतिकीधर्मप्रज्ञप्तिरवबोद्धव्या । यः पुनः सुभृतिरेवमाह
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वदति भगवन्नुच्यते । तत् किं मन्यसे सुभृते रूपं
 बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभृते ऽन्यत्र रूपाद्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते रूपे बोधिसत्त्वदति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते बोधिसत्त्वे
 रूपमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभृते आरूपि बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवा-
 नाह । तत् किं मन्यसे सुभृते वेदना बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते अन्यत्र वेदनायां
 बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभृते वेदनायां बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते बोधिसत्त्वे वेदनेति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते श्रवेदना

बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते संज्ञा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यत्र संज्ञाया बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे संज्ञायां
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे संज्ञेति । आह नोहीदं भगवन् । भग-
वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते असंज्ञा बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र संस्कारेभ्यो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारेषु बोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे संस्कारा इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते असंस्कारा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानं बोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूतेऽन्यत्र विज्ञानाद्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवान् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञाने बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे विज्ञानमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञानो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते चत्सुर्बोधिसत्त्वइति ।

आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 अन्यत्र चक्षुषो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुषि बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे चक्षुरिति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 अचक्षुर्व्वाधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते श्रोत्रं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र श्रोत्राद्बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते श्रोत्रे
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । तत् किं मन्यसे सुभूते
 बोधिसत्त्वे श्रोत्रमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते अश्रोत्रो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भग-
 वन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते घ्राणं बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 अन्यत्र घ्राणाद्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते घ्राणे बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भग-
 वन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽघ्राणो बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 जिह्वा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र जिह्वाया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिह्वायां बोधिसत्त्व-
 इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते

जिज्ञा बोधिसत्त्व इति । आह नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजिज्ञो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र कायाद्बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते काये बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे काय इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अकायो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मनो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्रमनसः बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मनसि बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे मन इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अमनस्को बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपं बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र रूपाद्बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपे बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे रूपमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अरूपो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।

आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्यत्र स्पर्शाद्वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते स्पर्शं वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वोधिसत्त्वे स्पर्शं
 इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते अस्पर्शावोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते धर्मावोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र
 धर्मभ्यो वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते धर्मेषु वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वोधिसत्त्वे धर्मा इति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अधर्मा
 वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुर्धातुर्वोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र
 चक्षुर्धातुर्वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुर्धातौ वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वोधिसत्त्वे चक्षुर्धातु-
 रिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 अचक्षुर्धातुर्वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपधातुर्वोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र

रूपधातोर्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपधातौ बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे रूपधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अरूपधातुर्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुर्विज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र चक्षुर्विज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे चक्षुर्विज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अचक्षुर्विज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते श्रोत्रधातुर्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र श्रोत्रधातोर्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते श्रोत्रधातौ बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे श्रोत्रधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अश्रोत्रधातुर्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र शब्दधातुर्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र शब्दधातोर्बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते शब्दधातौ बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते
 बोधिसत्त्वे शब्दधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभृते अशब्दधातुर्विधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ओत्रविज्ञानधातुर्विधि-
 सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभृतेऽन्यत्र ओत्रविज्ञानधातुर्विधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ओत्रविज्ञानधातौ बोधि-
 सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभृते बोधिसत्त्वे ओत्रविज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते अओत्रविज्ञानधातुर्विधिसत्त्व-
 इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते घ्राणधातुर्विधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृतेऽन्यत्र
 घ्राणधातुर्विधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभृते घ्राणधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते बोधिसत्त्वे घ्राण-
 धातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभृते अघ्राणधातुर्विधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते गन्धधातुर्विधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृतेऽन्यत्र

आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र
 स्पृष्टव्यधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते स्पृष्टव्यधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे स्पृष्टव्य-
 धातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते अस्पृष्टव्यधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायविज्ञानधातुर्बोधि-
 सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूतेऽन्यत्र कायविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायविज्ञानधातौ
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे कायविज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अकायविज्ञानधातु-
 र्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मनोधातुर्बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र
 मनोधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते मनोधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे मनो-
 धातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते अमनोधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते धर्मधातुर्बोधिसत्त्वइति ।

आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यथ
धर्मधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
किं मन्यसे सुभूते धर्मधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे धर्म-
धातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते अधर्मधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मनोविज्ञानधातुर्बोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूतेऽन्यत्र मनोविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मनोविज्ञानधातौ बोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे मनोविज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवा-
नाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अमनोविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते पृथिवीधातुर्बोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूतेऽन्यत्र पृथिवीधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते पृथिवीधातौ बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे पृथिवीधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अपृथिवीधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यातुर्बोधि-

गन्धधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते गन्धधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे गन्धधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अगन्धधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते प्राणविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र प्राणविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते प्राणविज्ञानधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे प्राणविज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अप्राणविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिज्ञाधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र जिज्ञाधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिज्ञाधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जिज्ञाधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजिज्ञाधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रसधातुर्बोधिसत्त्वइति ।

आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते-
 ऽन्यत्र रसधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भग-
 वानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते रसधातौ बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते
 बोधिसत्त्वे रसधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभृते अरसधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते जिज्ञाविज्ञानधातु-
 र्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभृतेऽन्यत्र जिज्ञाविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते जिज्ञाविज्ञानधातौ
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभृते बोधिसत्त्वे जिज्ञाविज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते अजिज्ञाविज्ञानधातु-
 र्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते कायधातुर्बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृतेऽन्यत्र
 कायधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभृते कायधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते बोधिसत्त्वे काय-
 धातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभृते अकायधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते स्पृष्टव्यधातुर्बोधिसत्त्वइति ।

सत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूतेऽन्यत्राऽध्यातोर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भग-
 वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽध्यातौ बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेबोधिसत्त्वेऽध्यातुरिति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्रा-
 तुर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते तेजोधातुर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्रतेजोधातोर्वीधिसत्त्व-
 दति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 तेजोधातौ बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे तेजोधातुरिति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अतेजोधातु-
 र्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते वायुधातुर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र वायुधातोर्वीधिसत्त्व-
 दति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते वायुधातौ बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भग-
 वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वायुधातुरिति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 अवायुधातुर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते आकाशधातुर्वीधिसत्त्वदति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्रा-

इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते
 बोधिसत्त्वे संस्कारादिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते असंस्कारोबोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञान बोधिसत्त्व
 इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 अन्यत्र विज्ञानाद्बोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञाने बोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे विज्ञान-
 मिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते
 अविज्ञानोबोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते नामरूपं बोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र नामरूपाद्बोधिसत्त्वदिति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते नाम-
 रूपेणोबोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे नामरूपमिति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते अनामरूपोबोधिबिसत्त्वदिति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते षडाय-
 यतनं बोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र षडायतनाद्बोधिसत्त्वदिति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते षडायतने बोधिसत्त्व
 इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 बोधिसत्त्वे षडायतनमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।

भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्रोपादानाद्बोधि-
 मत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 उपादाने बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे उपादानमिति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते अनुपादानोबोधिमत्त्व-
 दति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते भवोबोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र भवादोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते भवे बोधिमत्त्वदति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधि-
 मत्त्वे भवदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते अभवोबोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जातिर्बोधिमत्त्वदति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र जाते-
 र्बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते जातौबोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे जातिरिति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजातिर्बो-
 धिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते जरामरणं बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवा-
 नाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र जरामरणाद्बोधिमत्त्वदति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जरा-

मरणे बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जरामरणमिति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजरामरणीबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते या रूपतथतासाबोधिसत्त्व
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
अन्यत्र रूपतथतायाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे रूपतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अरूपतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या वेदना ।
तथतासाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्रवेदनातथतायाबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदना-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वेदनातथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अवेदनातथतोबोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते या संज्ञातथतासाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र संज्ञातथतायाबोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते

भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्रोपादानाद्बोधि-
 मत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 उपादाने बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे उपादानमिति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते अनुपादानोबोधिमत्त्व-
 दिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते भवोबोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र भवादोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते भवे बोधिमत्त्वदिति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधि-
 मत्त्वे भवदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते अभवोबोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जातिर्बोधिमत्त्वदिति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र जाते-
 र्बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते जातौबोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे जातिरिति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजातिर्बो-
 धिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते जरामरणं बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवा-
 नाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र जरामरणाद्बोधिमत्त्वदिति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जरा-

मरणे बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जरामरणमिति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजरामरणोबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते या रूपस्यतथतामाबोधिसत्त्व
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
अन्यत्र रूपतथतायाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे रूपतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अरूपतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या वेदना ।
तथतामाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्रवेदनातथतायाबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदना-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वेदनातथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अवेदनातथतोबोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते या संज्ञातथतामाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र संज्ञातथतायाबोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते

संज्ञातयतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे संज्ञातयतेति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते असंज्ञातयतोबोधि-
 सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते यां संस्कारतयतासाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र संस्कारतयताया-
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते संस्कारतयतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वेसंस्कार-
 तयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते असंस्कारतयतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भग-
 वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या विज्ञानतयतासाबोधिसत्त्व-
 इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते अन्यत्र विज्ञानतयतायाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानतयतायां
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वेविज्ञानतयतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञानतयतोबोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । - तत् किं मन्यसे सुभूते
 या चक्षुस्तयतासा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र चक्षुस्तयताया बोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुस्तयतायां

बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे चक्षुस्तथतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अक्षुस्तथतोबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या श्रोत्रस्तथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र श्रोत्रतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते श्रोत्रतथतायां
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे श्रोत्रतथतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अश्रोत्रतथतो बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या घ्राणतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र घ्राणतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते घ्राणतथतायां
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे घ्राणतथतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अप्राणतथतोबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या जिह्वातथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं

मन्यसे सुभूते अन्यत्र जिज्ञातयताया बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिज्ञातयतायां बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे जिज्ञातयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजिज्ञातयतो बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या कायतयता सा बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र कायतयताया बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायतयतायां बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे कायतयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अकायतयतो बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या मनस्तयता सा बोधि-
सत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते अन्यत्र मनस्तयताया बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मनस्तयतायां बोधिमत्त्वदिति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिमत्त्वे मनस्तयता इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अमनस्तयतो बोधिमत्त्वदिति । आह
नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या रूपतथता सा बोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते अन्यत्र रूपतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे रूपतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
किं मन्यसे सुभूते अरूपतथतो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या शब्दतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र शब्दतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते शब्दतथतायां बोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते बोधिसत्त्वे शब्दतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भग-
वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अशब्दतथतो बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या गन्धतथता सा बोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
अन्यत्र गन्धतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते गन्धतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे गन्धतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्

किं मन्यसे सुभूते अगन्धतथतो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या रमतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र रमतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रमतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे रमतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अरमतथतो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते यास्पर्शतथतासा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र स्पर्शतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते स्पर्शतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे स्पर्शतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अस्पर्शतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या धर्मतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र धर्मतथताया बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते धर्मतथतायां

बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे धर्मातयतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अधर्मातयतोबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या चक्षुर्धातुस्तयता सा
बोधिसत्त्वइति । आह तोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र चक्षुर्धातुतयताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुर्धातु-
तयतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे चक्षुर्धातुतयतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अचक्षुर्धातुतयतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या रूपधातुतयता बोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते अन्यत्र रूपधातुतयताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपधातुतयतायां
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे रूपधातुतयतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अरूपधातुतयतोबोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या चक्षुर्विज्ञानधातुतयता
सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं

मन्यसे सुभूते अन्यत्र चक्षुर्विज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 चक्षुर्विज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे चक्षुर्विज्ञानधातुतथ-
 तेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 अचक्षुर्विज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या ओत्रधातुतथता सा
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते अन्यत्र ओत्रधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ओत्र-
 धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे ओत्रधातुतथतेति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अओत्र-
 धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या शब्दधातुतथता सा
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते अन्यत्र शब्दधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते शब्दधातु-
 तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे शब्दधातुतथतेति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अशब्दधातुतथतो-
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते या श्रोत्रविज्ञानधातुतयता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते अन्यत्र श्रोत्रविज्ञानधातुतयताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते श्रोत्रविज्ञानधातुतयताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे श्रोत्रविज्ञानधातु-तयतेति । आह नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते अश्रोत्रविज्ञानतयतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीद भगवन् ।

भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते या घ्राणधातुतयता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते अन्यत्र घ्राणधातुतयताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते घ्राणधातु-तयताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे घ्राणधातुतयेति । आह नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते अघ्राणधातुतयतो-बोधिसत्त्वइति । आह नोहीद भगवन् ।

भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते या गन्धधातुतयता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते अन्यत्र गन्धधातुतयताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते गन्धधातु-तयताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे गन्धधातुतयेति । आह नोहीद

भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यते सुभूते अगन्धधातुतथतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या घ्राणविज्ञानधातुतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र घ्राणविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
घ्राणविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे घ्राणविज्ञानधातु-
तथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते अघ्राणविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या जिज्ञाधातुतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र जिज्ञाधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिज्ञा-
धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे जिज्ञाधातुतथतेति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजिज्ञा-
धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या रसधातुतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र रसधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह

नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रसधातु-
तायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे रसधातुतथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अरसधातुतथतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या जिज्ञाधातुतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र जिज्ञाविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वइति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
जिज्ञाविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जिज्ञाविज्ञानत-
थतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते अजिज्ञाविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या कायधातुतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र कायधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायधातु-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे कायधातुतथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अकायधातुतथतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अमनोधातु-
तयतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या धर्मधातुतयता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र धर्मधातुतयताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते धर्मधातु-
तयतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे धर्मधातुतयतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अधर्मधातुतयतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या मनोविज्ञानधातुतयता
सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र मनोविज्ञानधातुतयताया बोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
मनोविज्ञानधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे मनोविज्ञानधातु-
तयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
अमनोविज्ञानधातुतयतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या पृथिवीधातुतयता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र पृथिवीधातुतयताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते पृथिवी-

धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे पृथिवीधातुतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अपृथिवी-
धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या ऽब्धातुतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्राऽब्धातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽब्धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे ऽब्धातुतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽनब्धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या तेजोधातुतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र तेजोधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते तेजोधातु-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे तेजोधातुतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अतेजो-
धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या वायुधातुतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं

मन्यसे सुभूते अन्यत्र वायुधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वायुधातु-
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वायुतथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अवायुतथतोबोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या आकाशधातुतथता-
सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्राकाशधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते आकाश-
धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे आकाशधातुतथतेति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अनाकाश-
धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या विज्ञानधातुतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र विज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञान-
धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे विज्ञानधातुतथतेति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञान-
धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या ऽविद्यातथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्राविद्यातथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविद्यातथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविद्यातथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अनविद्यातथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या संस्कारतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र संस्कारतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे संस्कारतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते असंस्कारतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या विज्ञानतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र विज्ञानतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञान-तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे विज्ञानतथतेति । आह नोहीदं

भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञानतथतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या नामरूपतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र नामरूपतथताया बोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते नाम-
रूपतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे नामरूपतथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अनामरूपतथतो-
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या षडायतनतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । तत् किं मन्यसे सुभूते
अन्यत्र षडायतनतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते षडाथतनतथतायां बोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे षडायतनतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते अषडायतनतथतोबोधिसत्त्वइति । आह
नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या स्पर्गतथता सा
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र स्पर्गतथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते स्पर्गतथतायां

बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे स्पर्गतयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अस्पर्गतयतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या वेदनातयता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र वेदनातयताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनातयतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वेदनातयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अवेदनातयतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या तृष्णातयता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र तृष्णातयताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते तृष्णातयतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे तृष्णातयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अतृष्णातयतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या उपादानतयता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं

मन्यसे सुभूते अन्यत्रोपादानतथताया बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते उपादान-
तथतायां बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे उपादानतथतेति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अनुपादानतथतो-
बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या भवतथता सा बोधि-
सत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते अन्यत्र भवतथताया बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते भवतथतायां बोधिसत्त्वदति ।
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
बोधिसत्त्वे भवतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
किं मन्यसे सुभूते अभवतथतोबोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं
भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या जातितथता सा
बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते अन्यत्र जातितथताया बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जातितथतायां
बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जातितथतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजातितथतोबोधिसत्त्वदति ।
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या जरामरणतयता
 सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र जरामरणतयताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जरामरणतयतायां
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते बोधिसत्त्वे जरामरणतयतेति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजरामरणतयतो बोधिसत्त्व-
 इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं* मन्यसे सुभूते अर्थवशं सम्पश्यन्नेवं
 वदसि ।

न रूपं बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रूपाद्बोधिसत्त्वइति । न रूपे
 बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वरूपमिति । नाऽरूपोबोधिसत्त्वइति ।
 न वेदनाबोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र वेदनाया, बोधिसत्त्वइति । न
 वेदनायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे वेदनेति । नाऽवेदनो-

* मन्यसे इत्यधिकं प्रतिभाति किन्तु पुस्तक चतुष्टयेऽपि विद्यते ।

† अर्थस्य विषयस्य रूपादेर्विश्रमधीनं पश्यन् जानन् इत्यर्थः । विषया-
 स्तित्वमङ्गीकृत्य किमेतद्वदसीति भगवत प्रश्नाऽभिप्रायः ॥ बाह्यास्तित्वं वादिना
 मते विषयस्य प्रत्यक्षं प्रति कारणत्वाभ्युपगमात् त्वया यदिज्ञानस्य विषय-
 धीनत्वमभ्युपगम्यते तदा बाह्यास्तित्वं बलादापतति तथाच श्रुत्यतावाद
 भङ्गप्रसङ्ग इति हृदयम् ।

‡ बोधिसत्त्वस्य रूपाद्यन्यत्वादिकं किं विषयस्य परमार्थं सत्त्वाप्रयुक्तं इति
 प्रश्नप्रपञ्चाभिप्रायः ।

बोधिसत्त्वदति । न संज्ञाबोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र संज्ञायाबोधि-
सत्त्वदति । न मंज्ञायां बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे संज्ञेति ।
नाऽसंज्ञोबोधिसत्त्वदति । न संस्काराबोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र
संस्कारेभ्यो बोधिसत्त्वदति । न संस्कारेषु बोधिसत्त्वदति । नाऽ-
संस्कारोबोधिसत्त्वदति । नविज्ञानं बोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र
विज्ञानाद्बोधिसत्त्वदति । न विज्ञाने बोधिसत्त्वदति । नाऽविज्ञानो-
बोधिसत्त्वदति ।

न चक्षुर्वोधिबोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र चक्षुषो बोधिसत्त्वदति । न
चक्षुषि बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे चक्षुरिति । नाऽचक्षुर्वोधि-
सत्त्वदति । न श्रोत्रं बोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र श्रोत्राद्बोधिसत्त्वदति ।
न श्रोत्रबोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे श्रोत्रमिति । नाऽश्रोत्रोबोधि-
सत्त्वदति । न घ्राणं बोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र घ्राणाद्बोधिसत्त्वदति ।
न घ्राणे बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे घ्राणमिति । नाऽघ्राणो
बोधिसत्त्वदति । न जिह्वा बोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र जिह्वाया-
बोधिसत्त्वदति । न जिह्वायां बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे
जिह्वेति । नाऽजिह्वोबोधिसत्त्वदति । न कायाबोधिसत्त्वदति ।
नाऽन्यत्रकायाद्बोधिसत्त्वदति । न कायेबोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे
कायदति । नाऽकायो बोधिसत्त्वदति । न मनोबोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र
मनसोबोधिसत्त्वदति । न मनसि बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे
मनदति । नाऽमनो बोधिसत्त्वदति ।

न रूपं बोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र रूपाद्बोधिसत्त्वदति । न रूपे
बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे रूपमिति । नाऽरूपो बोधिसत्त्वदति ।

न शब्दोबोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र शब्दाद्बोधिमत्त्वदति । न शब्दे
 बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे शब्ददति । नाऽशब्दो बोधिमत्त्वदति ।
 न गन्धोबोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र गन्धाद्बोधिमत्त्वदति । न गन्धे
 बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे गन्धदति । नाऽगन्धोबोधिमत्त्व-
 दति । न रसोबोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र रसाद्बोधिमत्त्वदति ।
 न रसे बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे रसदति । नाऽरसो
 बोधिमत्त्वदति । न स्पर्शा बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र स्पर्शाद्बोधिमत्त्व-
 दति । न स्पर्शे बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे स्पर्शदति । नाऽ-
 स्पर्शाबोधिमत्त्वदति । न धर्माबोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र धर्मभ्यो-
 बोधिमत्त्वदति । न धर्मेषु बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे धर्मा-
 दति । नाऽधर्मा बोधिमत्त्वदति । न चक्षुर्धातुर्बोधिमत्त्वदति ।
 नाऽन्यत्र चक्षुर्धातुर्बोधिमत्त्वदति । न चक्षुर्धातोर्बोधिमत्त्वदति ।
 न बोधिमत्त्वे चक्षुर्धातुरिति । नाऽचक्षुर्धातुर्बोधिमत्त्वदति । न रूप-
 धातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र रूपधातोर्बोधिमत्त्वदति । न रूपधातौ
 बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे रूपधातुरिति । नाऽरूपधातु-
 र्बोधिमत्त्वदति । न चक्षुर्विज्ञानधातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र चक्षु-
 र्विज्ञानधातोर्बोधिमत्त्वदति । न चक्षुर्विज्ञानधातौ बोधिमत्त्वदति ।
 न बोधिमत्त्वे चक्षुर्विज्ञानधातुरिति । नाऽचक्षुर्विज्ञानधातुर्बोधिमत्त्व-
 दति । न श्रोत्रधातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र श्रोत्रधातोर्बोधि-
 मत्त्वदति । न श्रोत्रधातौ बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे श्रोत्रधातु-
 रिति । नाऽश्रोत्रधातुर्बोधिमत्त्वदति । न शब्दधातुर्बोधिमत्त्वदति ।
 नाऽन्यत्र शब्दधातोर्बोधिमत्त्वदति । न शब्दधातौ बोधिमत्त्वदति ।

न बोधिसत्त्वे गन्धधातुरिति । नाऽगन्धधातुर्बोधिसत्त्वइति । न
 श्रोत्रविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र श्रोत्रविज्ञानधातोर्बोधि-
 सत्त्वइति । न श्रोत्रविज्ञानधातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे श्रोत्र-
 विज्ञानधातुरिति । नाऽश्रोत्रविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति । न घ्राण-
 धातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र घ्राणधातोर्बोधिसत्त्वइति । न घ्राण-
 धातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे घ्राणधातुरिति । नाऽघ्राण-
 धातुर्बोधिसत्त्वइति । न गन्धधातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र गन्ध-
 धातोर्बोधिसत्त्वइति । न गन्धधातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
 गन्धधातुरिति । नाऽगन्धधातुर्बोधिसत्त्वइति । न घ्राणविज्ञानधातु-
 र्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र घ्राणविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वइति । न घ्राण-
 विज्ञानधातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे घ्राणविज्ञानधातु-
 रिति । नाऽघ्राणविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति । न जिह्वाधातुर्बोधि-
 सत्त्वइति । नाऽन्यत्र जिह्वाधातोर्बोधिसत्त्वइति । न जिह्वाधातौ
 बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे जिह्वाधातुरिति । नाऽजिह्वाधातु-
 र्बोधिसत्त्वइति । न रसधातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रसधातोर्बोधि-
 सत्त्वइति । न रसधातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे रसधातुरिति ।
 नाऽरसधातुर्बोधिसत्त्वइति । न जिह्वाविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति ।
 नाऽन्यत्र जिह्वाविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वइति । न जिह्वाविज्ञानधातौ-
 बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे जिह्वाविज्ञानधातुरिति । नाऽजिह्वा-
 विज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति । न कायधातुर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र
 कायधातोर्बोधिसत्त्वइति । न कायधातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
 सत्त्वे कायधातुरिति । नाऽकायधातुर्बोधिसत्त्वइति । न स्पृष्टव्यधातु-

र्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र स्पृष्टव्यधातोर्बोधिमत्त्वदति । न स्पृष्ट-
 व्यधातौ बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे स्पृष्टव्यधातुरिति । नाऽ-
 स्पृष्टव्यधातु र्बोधिमत्त्वदति । न कायविज्ञानधातुर्बोधिमत्त्वदति ।
 नाऽन्यत्र कायविज्ञानधातोर्बोधिमत्त्वदति । न कायविज्ञानधातौ
 बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे कायविज्ञानधातुरिति । नाऽकाय-
 विज्ञानधातुर्बोधिमत्त्वदति । न मनोधातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽ-
 न्यत्रमनोधातोर्बोधिमत्त्वदति । न मनोधातौ बोधिमत्त्वदति । न
 बोधिमत्त्वे मनोधातुरिति । नाऽमनोधातुर्बोधिमत्त्वदति । न
 धर्मधातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र धर्मधातोर्बोधिमत्त्वदति । न
 धर्मधातौ बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे धर्मधातुरिति । नाऽधर्म-
 धातुर्बोधिमत्त्वदति । न मनोविज्ञानधातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र
 मनोविज्ञानधातोर्बोधिमत्त्वदति । न मनोविज्ञानधातौ बोधिमत्त्व-
 दति । नाऽमनोविज्ञानधातुर्बोधिमत्त्वदति ।

न पृथिवीधातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र पृथिवीधातोर्बोधि-
 मत्त्वदति । न पृथिवीधातौ बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे पृथिवी-
 धातुरिति । नाऽपृथिवीधातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽभ्यातुर्बोधिमत्त्व-
 दति । नाऽन्यत्राऽभ्यातोर्बोधिमत्त्वदति । नाऽभ्यातौ बोधिमत्त्वदति ।
 न बोधिमत्त्वेऽभ्यातुरिति । नाऽनभ्यातुर्बोधिमत्त्वदति । न तेजोधातु-
 र्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र तेजोधातोर्बोधिमत्त्वदति । न तेजोधातौ
 बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वेतेजोधातुरिति । नाऽतेजोधातुर्बोधि-
 मत्त्वदति । न वायुधातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र वायुधातोर्बोधि-
 मत्त्वदति । न वायु धातौ बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे वायुधातु-

रिति । नाऽवायुधातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽऽकाशधातुर्बोधिमत्त्वदति ।
नाऽन्यत्रऽऽकाशधातोर्बोधिमत्त्वदति । नाऽऽकाशधातौ बोधिमत्त्वदति ।
नबोधिमत्त्वे आकाशधातुरिति । नाऽनाऽऽकाशधातुर्बोधिमत्त्वदति ।

न विज्ञानधातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र विज्ञानधातोर्बोधि-
मत्त्वदति । न विज्ञानधातौ बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे विज्ञान-
धातुरिति । नाऽविज्ञानधातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽविद्याबोधिमत्त्वदति ।
नाऽन्यत्राऽविद्याया बोधिमत्त्वदति । नाऽविद्यायां बोधिमत्त्वदति ।
न बोधिमत्त्वेऽविद्येति । नाऽनविद्योर्बोधिमत्त्वदति । न संस्काराबोधि-
मत्त्वदति । नाऽन्यत्र संस्कारेभ्यो बोधिमत्त्वदति । न संस्कारेषु बोधि-
मत्त्वदति । न बोधिमत्त्वेसंस्कारादति । नाऽसंस्कारोर्बोधिमत्त्वदति ।
न विज्ञानं बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्रविज्ञानाद्बोधिमत्त्वदति ।
न विज्ञाने बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वेविज्ञानमिति । नाऽविज्ञानो
बोधिमत्त्वदति । न नामरूपं बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र नामरूपा-
द्बोधिमत्त्वदति । न नामरूपे बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे नाम-
रूपमिति । नाऽनामरूपोर्बोधिमत्त्वदति । न षडायतनं बोधिमत्त्व-
दति । नाऽन्यत्र षडायतनाद्बोधिमत्त्वदति । न षडायतनेर्बोधिमत्त्व-
दति । न बोधिमत्त्वे षडायतनमिति । नाऽषडायतनो बोधिमत्त्वदति ।
न स्पर्शोर्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र स्पर्शाद्बोधिमत्त्वदति । न स्पर्शो
बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे स्पर्शदति । नाऽस्पर्शोर्बोधिमत्त्वदति ।
न वेदनाबोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र वेदनाया बोधिमत्त्वदति । न वेद-
नायां बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वेवेदनेति । नाऽवेदनोर्बोधिमत्त्व-
दति । न दृष्ट्याबोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र दृष्ट्याया बोधिमत्त्वदति ।

न दृष्णायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे दृष्णेति । नाऽदृष्णोबोधि-
 सत्त्वइति । नोपादानं बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रोपादानाद्बोधिसत्त्व-
 इति । नोपादाने बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे उपादानमिति ।
 नाऽनुपादानो बोधिसत्त्वइति । न भवोबोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र-
 भवाद्बोधिसत्त्वइति । न भवे बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे भव-
 इति । नाऽभवोबोधिसत्त्वइति । न जातिर्बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र
 जातेर्बोधिसत्त्वइति । न जातौ बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे-
 जातिरिति । नाऽजातिर्बोधिसत्त्वइति । न जरामरणं बोधिसत्त्व-
 इति । नाऽन्यत्र जरामरणाद्बोधिसत्त्वइति । न जरामरणे बोधि-
 सत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे जरामरणमिति । नाऽजरामरणोबोधि-
 सत्त्वइति । न रूपतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रूपतथताया-
 बोधिसत्त्वइति । न रूपतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
 सत्त्वेरूपतथतेति । नाऽरूपतथतोबोधिसत्त्वइति । न वेदनातथता
 बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र वेदनातथताया बोधिसत्त्वइति । न
 वेदनातथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे वेदनातथतेति ।
 नाऽवेदनातथतोबोधिसत्त्वइति । न संज्ञातथता बोधिसत्त्वइति ।
 नाऽन्यत्र संज्ञातथतायाः बोधिसत्त्वइति । न संज्ञातथतायां बोधि-
 सत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे संज्ञातथतेति । नाऽसंज्ञातथतोबोधि-
 सत्त्वइति । न संस्कारतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र संस्कार-
 तथतायाबोधिसत्त्वइति । न संस्कारतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
 न बोधिसत्त्वे संस्कारतथतेति । नाऽसंस्कारतथतोबोधिसत्त्वइति ।
 न विज्ञानतथताबोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र विज्ञानतथतायाबोधि-

सत्त्वइति । न विज्ञानतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे विज्ञानतथतेति । नाऽविज्ञानतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न चक्षुस्तथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र चक्षुस्तथतायाबोधि-
सत्त्वइति । न चक्षुस्तथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे चक्षु-
स्तथतेति । नाऽचक्षुस्तथतोबोधिसत्त्वइति । न श्रोत्रतथता बोधि-
सत्त्वइति । नाऽन्यत्र श्रोत्रतथतायाबोधिसत्त्वइति । न श्रोत्रतथतायां
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे श्रोत्रतथतेति । नाऽश्रोत्रतथतो
बोधिसत्त्वइति । न घ्राणतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र घ्राणतथ-
ताया बोधिसत्त्वइति । न घ्राणतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वे घ्राणतथतेति । नाऽघ्राणतथतोबोधिसत्त्वइति । न जिह्वातथता
बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र जिह्वातथताया बोधिसत्त्वइति । न
जिह्वातथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे जिह्वातथतेति ।
नाऽजिह्वातथतोबोधिसत्त्वइति । न कायतथता बोधिसत्त्वइति ।
नाऽन्यत्र कायतथताया बोधिसत्त्वइति । न कायतथतायां बोधि-
सत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे कायतथतेति । नाऽकायतथतोबोधिसत्त्व-
इति । न मनस्तथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र मनस्तथताया
बोधिसत्त्वइति । न मनस्तथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
मनस्तथतेति । नाऽमनस्तथतोबोधिसत्त्वइति ।

न रूपतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रूपतथताया बोधि-
सत्त्वइति । न रूपतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे रूप-
तथतेति । नाऽरूपतथतोबोधिसत्त्वइति । न शब्दतथता बोधि-
सत्त्वइति । नाऽन्यत्र शब्दतथतायाबोधिसत्त्वइति । न शब्दतथ-

तायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे शब्दतथतेति । नाऽशब्दतथतो-
 बोधिसत्त्वइति । न गन्धतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र गन्धतथ-
 तायाबोधिसत्त्वइति । न गन्धतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
 सत्त्वे गन्धतथतेति । नाऽगन्धतथतोबोधिसत्त्वइति । न रसतथता
 बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रसतथतायाबोधिसत्त्वइति । न रसतथ-
 तायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे रसतथतेति । नाऽरसतथतो-
 बोधिसत्त्वइति । न स्पर्शतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र स्पर्शतथ-
 ताया बोधिसत्त्वइति । न स्पर्शतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
 सत्त्वे स्पर्शतथतेति । नाऽस्पर्शतथतोबोधिसत्त्वइति । न धर्मतथता
 बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र धर्मतथताया बोधिसत्त्वइति । न धर्म-
 तथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे धर्मतथतेति । नाऽधर्म
 तथतोबोधिसत्त्वइति ।

न चक्षुर्धातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र चक्षुर्धातुतथताया-
 बोधिसत्त्वइति । न चक्षुर्धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
 सत्त्वे चक्षुर्धातुतथतेति । नाऽचक्षुर्धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । न
 रूपधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रूपधातुतथतायाबोधि-
 सत्त्वइति । न रूपधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे रूप-
 धातुतथतेति । नाऽरूपधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न चक्षुर्विज्ञानधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र चक्षु-
 र्विज्ञानधातुतथतायाबोधिसत्त्वइति । न चक्षुर्विज्ञानधातुतथतायां
 बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे चक्षुर्विज्ञानधातुतथतेति । नाऽचक्षु-
 र्विज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति । न श्रोत्रधातुतथता बोधिसत्त्व-

इति । नाऽन्यत्र श्रोत्रधातुतथतायावोधिसत्त्वइति । न श्रोत्रधातु-
तथतायां वोधिसत्त्वइति । न वोधिसत्त्वे श्रोत्रधातुतथतेति ।
नाऽश्रोत्रधातुतथतो वोधिसत्त्वइति । न शब्दधातुतथता वोधि-
सत्त्वइति । नाऽन्यत्र शब्दधातुतथतायावोधिसत्त्वइति । न शब्द-
धातुतथतायां वोधिसत्त्वइति । न वोधिसत्त्वे शब्दधातुतथतेति ।
नाऽशब्दधातुतथतोवोधिसत्त्वइति । न श्रोत्रविज्ञानधातुतथता
वोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र श्रोत्रविज्ञानधातुतथतायावोधिसत्त्वइति ।
न श्रोत्रविज्ञानधातुतथतायां वोधिसत्त्वइति । न वोधिसत्त्वे श्रोत्र-
विज्ञानधातुतथतेति । नाऽश्रोत्रविज्ञानधातुतथतो वोधिसत्त्वइति ।
न घ्राणधातुतथता वोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रघ्राणधातुतथताया
वोधिसत्त्वइति । न घ्राणधातुतथतायां वोधिसत्त्वइति । न वोधि-
सत्त्वे घ्राणधातुतथतेति । नाऽघ्राणधातुतथतोवोधिसत्त्वइति । न
गन्धधातुतथता वोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रगन्धधातुतथतायावोधि-
सत्त्वइति । न गन्धधातुतथतायां वोधिसत्त्वइति । न वोधिसत्त्वे
गन्धधातुतथतेति । नाऽगन्धधातुतथतोवोधिसत्त्वइति ।

न घ्राणविज्ञानधातुतथता वोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र घ्राण-
विज्ञानधातुतथतायावोधिसत्त्वइति । न घ्राणविज्ञानधातुतथतायां
वोधिसत्त्वइति । न वोधिसत्त्वे घ्राणविज्ञानधातुतथतेति । नाऽघ्राण-
विज्ञानधातुतथतोवोधिसत्त्वइति ।

न जिह्वाधातुतथता वोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रजिह्वाधातुतथ-
तायावोधिसत्त्वइति । न जिह्वाधातुतथतायां वोधिसत्त्वइति । न
वोधिसत्त्वे जिह्वाधातुतथतेति । नाऽजिह्वाधातुतथतोवोधिसत्त्वइति ।

न रसधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रसधातुतथताया-
बोधिसत्त्वइति । न रसधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
रसधातुतथतेति । नाऽरसधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न जिज्ञाविज्ञानधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र जिज्ञा-
विज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । न जिज्ञाविज्ञानधातुतथतायां
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे जिज्ञाविज्ञानधातुतथतेति । ना-
ऽजिज्ञाविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न कायधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रकायधातुतथताया-
बोधिसत्त्वइति । न कायधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
कायधातुतथेति । नाऽकायधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न स्पृष्टव्यधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र स्पृष्टव्यधातु-
तथताया बोधिसत्त्वइति । न स्पृष्टव्यधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
न बोधिसत्त्वे स्पृष्टव्यधातुतथतेति । नाऽस्पृष्टव्यधातुतथतोबोधिसत्त्व-
इति ।

न कायविज्ञानधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र काय-
विज्ञानधातुतथतायाबोधिसत्त्वइति । न कायविज्ञानधातुतथतायां
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे कायविज्ञानधातुतथतेति । नाऽकाय-
विज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न मनोधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र मनोधातुतथताया-
बोधिसत्त्वइति । न मनोधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वे मनोधातुतथतेति । नाऽमनोधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न धर्मधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र धर्मधातुतथताया-

बोधिसत्त्वइति । न धर्मधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे धर्मधातुतथतेति । नाऽधर्मधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न मनोविज्ञानधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र मनो-
विज्ञानधातुतथतायाबोधिसत्त्वइति । न मनोविज्ञानधातुतथतायां
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे मनोविज्ञानधातुतथतेति । नाऽमनो-
विज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न पृथिवीधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र पृथिवीधातु-
तथतायाबोधिसत्त्वइति । न पृथिवीधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
न बोधिसत्त्वे पृथिवीधातुतथतेति । नाऽपृथिवीधातुतथतोबोधि-
सत्त्वइति ।

नाऽभ्यातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्राऽभ्यातुतथतायाबोधि-
सत्त्वइति । नाऽभ्यातुतथताया बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वेऽभ्यातु-
तथतेति । नाऽनभ्यातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न तेजोधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र तेजोधातुतथताया
बोधिसत्त्वइति । न तेजोधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वे तेजोधातुतथतेति । नाऽतेजोधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न वायुधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र वायुधातुतथताया-
बोधिसत्त्वइति । न वायुधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-
सत्त्वे वायुधातुतथतेति । नाऽवायुधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

नाऽऽकाशधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्राऽऽकाशधातुतथ-
तायाबोधिसत्त्वइति । नाऽऽकाशधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न
बोधिसत्त्वे आकाशधातुतथतेति । नाऽनाऽऽकाशधातुतथतोबोधिसत्त्व-
इति ।

न विज्ञानधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र विज्ञानधातु-
तथतायाबोधिसत्त्वइति । न विज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति ।
न बोधिसत्त्वे विज्ञानधातुतथेति । नाऽविज्ञानधातुतथतोबोधि-
सत्त्वइति ।

नाऽविद्यातथता बोधिसत्त्वइति । नान्यत्राऽविद्यातथतायाबोधि-
सत्त्वइति । नाऽविद्यातथातायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वेऽविद्या-
तथतेति । नाऽविद्यातथतोबोधिसत्त्वइति ।

न सस्कारतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र सस्कारतथताया-
बोधिसत्त्वइति । न सस्कारतथताया बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
सस्कारतथतेति । नाऽसस्कारतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न विज्ञानतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र विज्ञानतथताया-
बोधिसत्त्वइति । न विज्ञानतथताया बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
विज्ञानतथतेति । नाऽविज्ञानतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न नामरूपतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र नामरूपतथताया-
बोधिसत्त्वइति । न नामरूपतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
नामरूपतथतेति । नाऽनामरूपतथतो बोधिसत्त्वइति ।

न षडायतनतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र षडायतनतथ-
तायाबोधिसत्त्वइति । न षडायतनतथातायां बोधिसत्त्वइति । न
बोधिसत्त्वे षडायतनतथतेति । नाऽषडायतनतथतो बोधिसत्त्वइति ।

न स्पर्शतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र स्पर्शतथतायाबोधि-
सत्त्वइति । न स्पर्शतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे स्पर्शतथ-
तेति । नाऽस्पर्शतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न वेदनातयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र वेदनातयताया-
बोधिसत्त्वइति । न वेदनातयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
वेदनातयतेति । नाऽवेदनातयतोबोधिसत्त्वइति ।

न तृष्णातयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र तृष्णातयतायाबोधि-
सत्त्वइति । न तृष्णातयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे तृष्णा-
तयतेति । नाऽतृष्णातयतो बोधिसत्त्वइति ।

नोपादानतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्रोपादानतयताया-
बोधिसत्त्वइति । नोपादानतयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे
उपादानतयतेति । नाऽनुपादानतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न भवतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र भवतयतायाबोधिसत्त्व-
इति । न भवतयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे भवतयतेति ।
नाऽभवतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न जातितयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र जातितयतायाबोधि-
सत्त्वइति । न जातितयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे जाति-
तयतेति । नाऽजातितयतोबोधिसत्त्वइति ।

न जरामरणतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र जरामरणतय-
तायाबोधिसत्त्वइति । न जरामरणतयतायां बोधिसत्त्वइति । न
बोधिसत्त्वे जरामरणतयतेति । नाऽजरामरणतयतोबोधिसत्त्वइति ।

॥ सुभूतिराह । *अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते

* सुभूतिर्बोधिसत्त्वस्याऽसत्पदार्थत्वादेव न रूपादिस्वरूपत्व तदन्यत्वादिकं
न वस्तु स्वभावज्ञतमित्युत्तरवाक्येन दर्शयति अत्यन्ततयेत्यादिना । अत्यन्ततया
बोधिसत्त्वस्य विद्यमानत्वाभाव उपलब्धेरभावत्वं देशतः कालतश्च सत्ता-

सत्त्वोभविष्यति । कुतोमनसि बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे
मनोभविष्यति । कुतोऽमनस्कोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोरूपाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूपाद्बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतोरूपे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे रूपं
भविष्यति । कुतोऽरूपोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः शब्दाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र शब्दाद्बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतः शब्दे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे
शब्दोभविष्यति । कुतोऽशब्दोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोऽगन्धाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र गन्धाद्बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतोऽगन्धे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे
गन्धोभविष्यति । कुतोऽगन्धोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोऽरसाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र रसाद्बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतोऽरसे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे रसो-
भविष्यति । कुतोऽरसोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः स्पर्शाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र स्पर्शाद्बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतः स्पर्शे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे
स्पर्शाभविष्यति । कुतोऽस्पर्शाबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोधर्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र धर्माद्बोधि-
सत्त्वो भविष्यति । कुतो धर्मो बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे
धर्मा भविष्यति । कुतोऽधर्मा बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतश्चक्षुर्धालधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षुर्धातो-
र्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतोश्चक्षुर्धातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे चक्षुर्धातुर्भविष्यति । कुतोऽचक्षुर्धातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोरूपधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूपधातो-
र्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतोरूपधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो
बोधिसत्त्वे रूपधातुर्भविष्यति । कुतोऽरूपधातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतश्चक्षुर्विज्ञानधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षु-
र्विज्ञानधातोर्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतश्चक्षुर्विज्ञानधातौ बोधि-
सत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे चक्षुर्विज्ञानधातुर्भविष्यति । कुतो-
ऽचक्षुर्विज्ञानधातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः
श्रोत्रधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र श्रोत्र-धातोर्बोधि
सत्त्वो भविष्यति । कुतः श्रोत्रधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधि-
सत्त्वे श्रोत्रधातुर्भविष्यति । कुतोऽश्रोत्रधातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्

नोपलभ्यते । तत् कुतोरूपाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूपाद्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोरूपे बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे रूपं भविष्यति । कुतोऽरूपो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो वेदनाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र वेदनायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो वेदनायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे वेदना भविष्यति । कुतोऽवेदनो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः संज्ञाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र संज्ञायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः संज्ञायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे संज्ञा भविष्यति । कुतोऽसंज्ञो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः संस्काराऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र संस्कारेभ्यो बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः संस्कारेषु बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे संस्कारा भविष्यन्ति । कुतोऽसंस्कारो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो विज्ञानाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र विज्ञानाद्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो विज्ञाने बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे विज्ञानं भविष्यति । कुतोऽविज्ञानो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

ऽमाव उपलब्धभावत्वं न हि कस्मिंश्चिद्देशे कस्मिंश्चित्काले वा बोधिसत्त्वस्य विद्यमानता उपलब्धिर्वा परमार्थतः सम्भवति ध्यनीकत्वात् तथाच नाऽर्धवर्षं सम्पश्यन्नेव वदामीति शुभुतेराशय रूपाऽधिवचन रूपस्य वाचकं बोधिसत्त्व बोधिसत्त्वपदमिति तदर्थं । एवं परत्र ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतश्चक्षुरधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षुषोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतश्चक्षुषि बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे चक्षुर्भविष्यति । कुतोऽचक्षुष्कोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः श्रोत्राऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यत्र श्रोत्राद्बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतः श्रोत्रे बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे श्रोत्रं भविष्यति । कुतोऽश्रोत्रोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोघ्राणाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यत्र घ्राणाद्बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोघ्राणे बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे घ्राणं भविष्यति । कुतोऽघ्राणोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो जिह्वाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यत्र जिह्वायाः बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतो जिह्वायां बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे जिह्वा भविष्यति । कुतोऽजिह्वोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः कायाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यत्र कायाद्बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतः काये बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे कायोऽभविष्यति । कुतोऽकायोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोमनोऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यत्र मनसोबोधि-

कुतः शब्दधात्वधिवचन बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र शब्द-
धातोर्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः शब्दधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति ।
कुतो बोधिसत्त्वे शब्दधातुर्भविष्यति । कुतोऽशब्दधातुर्बोधिसत्त्वो-
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न सविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः श्रोत्रविज्ञानधात्वधिवचन बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र
श्रोत्रविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः श्रोत्रविज्ञानधातौ
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे श्रोत्रविज्ञानधातुर्भविष्यति ।
कुतोऽश्रोत्रविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न सविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो घ्राणधात्वधिवचन बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र घ्राणाधातौ-
र्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो घ्राणधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे घ्राणधातुर्भविष्यति । कुतोऽघ्राणधातुर्बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न सविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो गन्धधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र गन्धधातो-
र्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो गन्धधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे गन्धधातुर्भविष्यति । कुतोऽगन्धधातुर्बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न सविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो घ्राणविज्ञानधात्वधिवचन बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र
घ्राणविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो घ्राणविज्ञानधातौ
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे घ्राणविज्ञानधातुर्भविष्यति ।
कुतोऽघ्राणविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो जिज्ञाधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र जिज्ञाधातोर्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतो जिज्ञाधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे जिज्ञाधातुर्भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाधातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो रसधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र रसधातोर्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतो रसधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे रसधातुर्भविष्यति । कुतोऽरसधातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

।, अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो जिज्ञाविज्ञानधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र जिज्ञाविज्ञानधातोर्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतो जिज्ञाविज्ञानधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे जिज्ञाविज्ञानधातुर्भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः कायधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र कायधातोर्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतः कायधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे कायधातुर्भविष्यति । कुतोऽकायधातुर्बोधि सत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः स्पृष्टव्यधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र स्पृष्टव्यधातोर्बोधि सत्त्वो भविष्यति । कुतः स्पृष्टव्यधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

कुतो बोधिसत्त्वे स्पृष्टव्यधातुर्भविष्यति । कुतोऽस्पृष्टव्यधातुर्बोधिसत्त्वो-
भविष्यति ।

। अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः कायविज्ञानधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्य
कायविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः कायविज्ञानधातौ
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे कायविज्ञानधातुर्भविष्यति ।
कुतोऽकायविज्ञानधातुर्भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते ।
कुतो मनोधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र मनोधातो-
र्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो मनोधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बो-
धिसत्त्वे मनोधातुर्भविष्यति । कुतोऽमनोधातुर्बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

। अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो धर्मधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र धर्मधातो-
र्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो धर्मधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे धर्मधातुर्भविष्यति । कुतोऽधर्मधातुर्बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो मनोविज्ञानधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र
मनोविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो मनोविज्ञानधातौ
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे मनोविज्ञानधातुर्भविष्यति ।
कुतोऽमनोविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः पृथिवीधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र पृथिवी-

धातोर्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः पृथिवीधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
 कुतोबोधिसत्त्वे पृथिवीधातुर्भविष्यति । कुतोऽपृथिवीधातुर्भविष्यति ।
 ३ अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
 कुतोऽध्वात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्राऽध्वातोर्बोधि-
 सत्त्वोभविष्यति । कुतोऽध्वातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधि-
 सत्त्वेऽध्वातुर्भविष्यति । कुतोऽनध्वातुर्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
 कुतस्तेजोधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र तेजो-
 धातोर्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतस्तेजोधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
 कुतोबोधिसत्त्वे तेजोधातुर्भविष्यति । कुतोऽतेजोधातुर्बोधिसत्त्वो-
 भविष्यति ।

५ अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
 कुतो वायुधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र वायु-
 धातोर्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोवायुधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
 कुतोबोधिसत्त्वे वायुधातुर्भविष्यति । कुतोऽवायुधातुर्बोधिसत्त्वो-
 भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
 कुतश्चाकाशधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । तत् कुतोऽन्यत्रा-
 काशधातोर्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतश्चाकाशधातौ बोधिसत्त्वो-
 भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे आकाशधातुर्भविष्यति । कुतोऽनाकाश
 धातुर्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्

कुतो विज्ञानधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र विज्ञान-
धातोर्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो विज्ञान धातौ बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे विज्ञानधातुर्भविष्यति । कुतोऽविज्ञान-
धातुर्बोधिसत्त्वो भविष्यति ।)

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोऽविद्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्राऽविद्यायां-
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽविद्यायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो
बोधिसत्त्वेऽविद्या भविष्यति । कुतोऽनविद्यो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः सस्काराऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र संस्कारेभ्यो-
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः संस्कारेषु बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो
बोधिसत्त्वे सस्कारो भविष्यति । कुतोऽसंस्कारो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो विज्ञानाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र विज्ञाना-
द्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो विज्ञाने बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे विज्ञानं भविष्यति । कुतोऽविज्ञानो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

।। अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो नामरूपाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र नामरूपा-
द्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो नामरूपे बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे नामरूपं भविष्यति । कुतोऽनामरूपो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः षडायतनाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र षडाय-

तनाद्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः पड़ायतना बोधिसत्त्वो भविष्यति ।
कुतो बोधिसत्त्वे पड़ायतनं भविष्यति । कुतोऽपड़ायतनो बोधिसत्त्वो-
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः सर्गाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र सर्गाद्बोधि-
सत्त्वो भविष्यति । कुतः सर्गं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे
सर्गा भविष्यति । कुतोऽसर्गा बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते तत्
कुतो वेदनाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र वेदनाया-
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो वेदनायां बोधिसत्त्वो भविष्यति ।
कुतो बोधिसत्त्वे वेदना भविष्यति । कुतोऽवेदनो बोधिसत्त्वो भवि-
ष्यति ।

। अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतस्तृष्णाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र तृष्णाया बोधि-
सत्त्वो भविष्यति । कुतस्तृष्णायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधि-
सत्त्वे तृष्णा भविष्यति । कुतोऽतृष्णो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुत उपदानाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र उपदाना-
द्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुत उपदाने बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-
बोधिसत्त्वे उपदानं भविष्यति । कुतोऽनुपादानो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते तत्
कुतो भवाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र भवाद्बोधिसत्त्वो-

भविष्यति । कुतोभवे बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे भवो-
भविष्यति । कुतोऽभवे बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न सविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो जात्यधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र जाते बोधि-
सत्त्वो भविष्यति । कुतो जातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे
जातिर्भविष्यति । कुतोऽजातिर्बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते । नोपलभ्यते तत्
कुतो जरामरणाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र जरा-
मरणाद्बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो जरामरणे बोधिसत्त्वो भविष्यति ।
कुतो बोधिसत्त्वे जरामरणं भविष्यति । कुतोऽजरामरणो बोधिसत्त्वो-
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते । नोपलभ्यते तत्
कुतो रूपतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूपतथ-
ताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो रूपतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति ।
कुतो बोधिसत्त्वे रूपतथता भविष्यति । कुतोऽरूपतथतो बोधिसत्त्वो-
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो वेदनातथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र वेदना-
तथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो वेदनातथतायां बोधि-
सत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे वेदनातथता भविष्यति । कुतोऽवे-
दनातथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्

कुतः संज्ञातयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र संज्ञा-
तयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः संज्ञातयतायां बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे संज्ञातयता भविष्यति । कुतोऽसंज्ञा-
तयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

। अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः संस्काराऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र संस्कारः
तयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः संस्कारतयतायां बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतः बोधिसत्त्वे संस्कारतयता भविष्यति । कुतो-
ऽसंस्कारतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो विज्ञानतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र
विज्ञानतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो विज्ञानतयतायां बोधि-
सत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे विज्ञानतयता भविष्यति । कुतो-
ऽविज्ञानतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

। अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतश्चक्षुस्तयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षु-
स्तयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतश्चक्षुस्तयतायां बोधिसत्त्वो भवि-
ष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे चक्षुस्तयता भविष्यति । कुतोऽचक्षुस्तयतो-
बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः श्रोत्रतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र श्रोत्र-
तयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः श्रोत्रतयतायां बोधिसत्त्वो-

भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे श्रोत्रतथता भविष्यति । कुतोऽश्रोत्र-
तथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न सविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोघ्राणतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र घ्राण
तथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोघ्राणतथतायां बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे घ्राणतथता भविष्यति । कुतोऽघ्राण-
तथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो जिह्वातथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र
जिह्वातथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो जिह्वातथतायां बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे जिह्वातथता भविष्यति । कुतो-
ऽजिह्वातथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न सविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः कायतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र काय-
तथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः कायतथताया बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे कायतथताभविष्यति । कुतोऽकायतथता
बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न सविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोमनस्तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र मनस्तथ-
तायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोमनस्तथतायां बोधिसत्त्वोभवि-
ष्यति । कुतोबोधिसत्त्वेमनस्तथता भविष्यति । कुतोऽमनस्तथतो बोधि-
सत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत् कुतोऽन्यत्ररूपतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्ररूपतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्ररूपतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्ररूपतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत् कुतः शब्दतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्रशब्दतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः शब्दतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्रशब्दतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत् कुतोऽन्यत्रगन्धतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्रगन्धतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्रगन्धतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्रगन्धतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत् कुतोऽन्यत्ररसतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्ररसतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्ररसतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्ररसतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत् कुतः स्पर्शतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र

स्पर्गतयतायाबोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः स्पर्गतयतायां बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे स्पर्गतयता भविष्यति । कुतोऽस्पर्ग-
तयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो धर्मतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र धर्मतय-
ताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो धर्मतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति ।
कुतो बोधिसत्त्वे धर्मतयता भविष्यति । कुतोऽधर्मतयतो बोधि-
सत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतश्चक्षुर्धातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षु-
र्धातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षुर्धातुतयताया-
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतश्चक्षुर्धातुतयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति ।
कुतो बोधिसत्त्वे चक्षुर्धातुतयता भविष्यति । कुतोऽचक्षुर्धातुतयतो-
बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो रूपधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूप-
धातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो रूपधातुतयतायां बोधि-
सत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे रूपधातुतयता भविष्यति । कुतो-
ऽरूपधातुतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतश्चक्षुर्विज्ञानधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र
चक्षुर्विज्ञानधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतश्चक्षुर्विज्ञानधातु-

तथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे च्चुर्विज्ञानधातु-
तथता भविष्यति । कुतोऽच्चुर्विज्ञानधातुतथतो बोधिसत्त्वो भवि-
ष्यति ।

॥ अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतः श्रोत्रधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र
श्रोत्रधातु तथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः श्रोत्रधातुतथतायां
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे श्रोत्रधातुतथता भविष्यति ।
कुतोऽश्रोत्रधातुतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतः शब्दधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र
शब्दधातुतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः शब्दधातुतथतायां
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे शब्दधातुतथता भविष्यति ।
कुतोऽशब्दधातुतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतः श्रोत्रविज्ञानधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-
ऽन्यत्र श्रोत्रविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः श्रोत्र
विज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे श्रोत्र-
विज्ञानधातुतथता भविष्यति । कुतोऽश्रोत्रविज्ञानधातुतथतो बोधि-
सत्त्वो भविष्यति ।

॥ अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्
कुतो घ्राणधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र घ्राण-
धातुतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो घ्राणधातुतथतायां बोधि-

सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे घ्राणधातुतथता भविष्यति । कुतो-
ऽघ्राणधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोगन्धधातुतथताऽधिवचन बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्रगन्ध-
धातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोगन्धधातुतथतायां बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे गन्धधातुतथता भविष्यति । कुतो-
ऽगन्धधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो
घ्राणविज्ञानधातुतथताऽधिवचन बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र-
घ्राणविज्ञानधातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोघ्राणविज्ञान-
धातुतथतायांबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे घ्राणविज्ञानधातु-
तथता भविष्यति । कुतोऽघ्राणविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोजिह्वाधातुतथताऽधिवचन बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र
जिह्वाधातुतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोजिह्वाधातुतथ-
तायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे जिह्वाधातुतथता
भविष्यति । कुतोऽजिह्वाधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतोरमधातु तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र
रमधातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोरमधातुतथतायां बोधि-
सत्त्वो भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे रमधातुतथता भविष्यति ।
कुतोऽरमधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र जिज्ञाविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे जिज्ञाविज्ञानधातुतथता भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधातुतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः कायधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र कायधातुतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः कायधातुतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे कायधातुतथता भविष्यति । कुतोऽकायधातुतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः स्पृष्टव्यधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र स्पृष्टव्यधातुतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः स्पृष्टव्यधातुतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे स्पृष्टव्य धातुतथता भविष्यति । कुतोऽस्पृष्टव्यधातुतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः कायविज्ञानधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र कायविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः कायविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे कायविज्ञानधातुतथता भविष्यति । कुतोऽकायविज्ञानधातुतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो मनोधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र मनोधातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोमनोधातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे मनोधातुतथता भविष्यति । कुतोऽमनोधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोधर्मधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र धर्मधातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोधर्मधातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे धर्मधातुतथता भविष्यति । कुतोऽधर्मधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोमनोविज्ञानधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र मनोविज्ञानधातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोमनोविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे मनोविज्ञानधातुतथताभविष्यति । कुतोऽमनोविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः पृथिवीधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र पृथिवीधातुतथताया बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः पृथिवीधातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे पृथिवीधातुतथताभविष्यति । कुतोऽपृथिवीधातुतथतो बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्

कुतोऽध्यातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्राध्यातु-
तयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽध्यातुतयतायां बोधिसत्त्वो
भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वेऽध्यातुतयता भविष्यति । कुतोऽन्याध्यातु-
तयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतस्तेजोधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र
तेजोधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतस्तेजोधातुतयतायां
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे तेजोधातुतयता भविष्यति ।
कुतोऽस्तेजोधातुतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो वायुधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र-
वायुधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो वायुधातुतयतायां
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे वायुधातुतयता भविष्यति ।
कुतोऽवायुधातुतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुत आकाशधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-
ऽन्यत्राकाशधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुत आकाशधातु-
तयतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे आकाशधातुतयता
भविष्यति । कुतोऽनाकाशधातुतयतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो विज्ञानधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र-
विज्ञानधातुतयताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो विज्ञानधातुतय-

तायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे विज्ञानधातुतथता भविष्यति । कुतोऽविज्ञानधातुतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽविद्या* तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्राविद्यातथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽविद्यातथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वेऽविद्यातथता भविष्यति । कुतोऽन्यत्राविद्यातथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः संस्कारा† तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र संस्कारतथायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः संस्कारतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे संस्कारतथता भविष्यति । कुतोऽसंस्कारतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो विज्ञाना‡ तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र विज्ञानतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो विज्ञानतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे विज्ञानतथता भविष्यति । कुतोऽविज्ञानतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्

* क्षणिकेषु स्थिरत्वबुद्धिरविद्या ।

† रागद्वेषमोहाः संस्कारा भवन्ति ।

‡ गर्भस्य स्याद्य विज्ञानमुत्पद्यते” । तदेवात्र विज्ञान शब्दार्थत्वेनाभिप्रेतम् ।

कुतोनामस्वरूप*तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविव्यति । कुतोऽन्यत्र-
नामरूपतथताया बोधिसत्त्वो भविव्यति । कुतोनामरूपतथतायां
बोधिसत्त्वो भविव्यति । कुतो बोधिसत्त्वे नामरूपतथता भविव्यति ।
कुतोऽनामरूपतथतो बोधिसत्त्वो भविव्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः† षडायतनतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविव्यति । कुतो-
ऽन्यत्रषडायतनतथताया बोधिसत्त्वो भविव्यति । कुतः षडायतनतथ-
तायां बोधिसत्त्वो भविव्यति । कुतो बोधिसत्त्वे षडायतनतथता भवि-
व्यति । कुतोऽषडायतनतथतो बोधिसत्त्वो भविव्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतः‡ सर्गतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविव्यति । कुतोऽन्यत्र सर्ग-
तथताया बोधिसत्त्वो भविव्यति । कुतः सर्गतथतायां बोधिसत्त्वो-
भविव्यति । कुतो बोधिसत्त्वे सर्गतथता भविव्यति । कुतोऽसर्गतथतो-
बोधिसत्त्वो भविव्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतो वेदनातथता‡ऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविव्यति । कुतोऽन्यत्र-

* एषिव्यादिचतुष्टयं नामाश्रयत्वान्नाम भवति । ततोरूपं सितासिता-
त्मकं शुकशोणितं निष्पद्यते । गर्भस्य कलल बुद्बुदावस्थानामरूपशब्दार्थं
इति निष्कर्ष इति वेदान्तभाष्य टीकारत्न प्रभा ।

† विज्ञानं एषिव्यादिचतुष्टयं रूपश्चेति षडायतनानि यस्येन्द्रियजातस्य
तत् षडायतनम् ।

‡ नामरूपेन्द्रियाणां मिथः संयोगः सर्गः ॥

§ सुखादिका वेदना ।

वेदनातथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोवेदनातथतायां बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे वेदनातथता भविष्यति । कुतो-
ऽवेदनातथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुतस्तृष्णा* तथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र
दृष्णातथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतस्तृष्णातथतायां बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे दृष्णातथता भविष्यति । कुतो-
ऽदृष्णातथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्
कुता उपादानतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्रो-
पादानतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतउपादान तथतायां बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे उपादानतथता भविष्यति । कुतो-
ऽनुपादानतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते ।
तत् कुतोभवतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति† । कुतोऽन्यत्र
भवतथतायाबोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोभवतथतायां बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे भवतथताभविष्यति । कुतो ऽभवतथतो-
बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

* “तया पुनर्विषय दृष्णा” । विषय भोगेष्ठा इति यावत् ।

† “तया प्रवृत्तिरुपादानम्” । विषयभोगेष्ठाजनिता प्रवृत्तिरुपादान-
मित्यर्थः ।

‡ “तेन मवत्समाज्जमेति मवोधर्मादिः” । प्रवृत्तिजन्यौधर्माधर्मा
मवत्समाज्जमित्यर्थः ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो जातितथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति* । कुतोऽन्यत्र जातितथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो जातितथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे जातितथता भविष्यति । कुतोऽजातितथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते तत् कुतो जरामरणतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्रां जरामरणतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो जरामरणतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे जरामरणतथता भविष्यति । कुतोऽजरामरणतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।।

भगवानाह । साधु साधु सुभूते एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सत्त्वाऽनुपलब्धितायां प्रज्ञापारमिताऽनुपलब्धितायां शिञ्चितव्यम् । यत्पुनः सुभूतिरेवमाह । कतमस्मैतद्बुद्ध्याऽधिवचनं यदुत बोधिसत्त्व इति । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपस्यैतदधिवचनं बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनाया एतदधिवचनं बोधिसत्त्व इति । आह

* जातिर्देहजन्य पञ्चस्कन्धसमुदाय इति यावत् ।

† "जातानां स्कन्धानां परिपाको जरामरणः । नाशो मरणमिति रत्नप्रभा ।

‡ अधिवचनं वाचकं । बोधिसत्त्व इति पदं । रूपादि पदार्थानां तदीयनित्यताऽनित्यत्वादिधर्माणाञ्च वाचकत्वं बोधिसत्त्वशब्दस्य नास्तीति सुभूति नैव प्रकाशयितुं भगवान् एच्छति तत् किं मन्यसे इत्यादिना रूपादीनां तद्गर्भाणाञ्चासत्यतया तद्वाचकत्वं बोधिसत्त्व शब्दस्य नास्तीति भावः ।

किं मन्यसे सुभूते वेदनाऽनात्मताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञा-
 ऽऽत्मतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञाऽनात्मतायाएतदधिवचनं
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे
 सुभूते संस्काराऽऽत्मतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारा-
 ऽनात्मतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानाऽऽत्मतायाएतदधिवचनं
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे
 सुभूते विज्ञानाऽनात्मताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते रूपशान्ततायाएतदधि-
 वचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं
 मन्यसे सुभूते रूपाऽशान्ततायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदना-
 शान्ततायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनाऽशान्ततायाएतदधि-
 वचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत्
 किं मन्यसे सुभूते संज्ञाशान्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति ।
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञा-
 ऽशान्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

वेदनाप्रणिहितताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनाऽप्रणिहितताया-
एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञाप्रणिहिततायाएतदधिवचनं बोधि-
सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञाऽप्रणिहिततायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारप्रणि-
हिततायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संस्काराऽप्रणिहिततायाएतद-
धिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानप्रणिहिततायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्व-
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानाऽप्रणिहिततायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

(१) अत्यन्ततया भगवन् रूपं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो

(१) पूर्वं बोधिसत्त्वशब्दस्य रूपाद्यधिवचनत्वं निराकृतं । सम्प्रति तत्र हेतुं प्रदर्शयति अत्यन्ततयेत्यादिना । यतो रूपादीनामत्यन्ततया विद्यमानत्वाभावः उपलब्धेरभावश्च कुलस्तेषामलीकानां शश्रुविषाणादिकल्पनां वाचकं बोधिसत्त्वेति नाम भवेदिति सुभूतेरभिप्रायः । न संविद्यते इत्यनेनैवायं सिद्धौ नोपलभ्यते इत्यभिधानं व्यर्थमिति न वाच्यं उपलब्धेरभावेन विद्यमानत्वाभावः साधितः । अभाव प्रत्यक्षे उपलब्धेरभावस्य हेतुत्वमुक्तं भाषापरिच्छेदे । “विशेषणतया तद्वदभावानां ग्रहो भवेत् । यदस्या दुप-

अत्यन्ततया भगवन् विज्ञानसुखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो-
विज्ञानसुखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्
विज्ञानदुःखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोविज्ञानदुःखाऽधिवचनं
बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् रूपात्मा न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो
रूपात्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् नैरात्म्यं
न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो रूपनैरात्म्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभवि-
ष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदनाऽऽत्मा न संविद्यते नोपलभ्यते ।
कुतो वेदनात्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्
नैरात्म्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोवेदनानैरात्म्याऽधिवचनं बोधि-
सत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संज्ञात्मा न संविद्यते नोप-
लभ्यते । कुतः संज्ञात्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया
भगवन् संज्ञानैरात्म्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञानैरात्म्या-
ऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कारात्मा न
संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्कारात्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कारनैरात्म्यं न संविद्यते नोप-
लभ्यते । कुतः संस्कारनैरात्म्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
अत्यन्ततया भगवन् विज्ञानात्मा न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो-

- * पूर्व रूपात्मता रूपाणात्मता इत्यादिरूपेण निर्देशो दृश्यते इष्टु
केवलमात्मेति नैरात्मेति पाठ सर्वत्र दृश्यते । पूर्ववदेव निर्देशो
चापि युक्तः ।

विज्ञानात्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्
विज्ञानमैरात्म्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञाननैरात्म्याऽधि-
वचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् शान्तं न विद्यते नोपलभ्यते । कुतो रूप-
शान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् अशान्तं
न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो रूपाऽशान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् शान्तं न संविद्यते नोपलभ्यते ।
कुतो वेदनाशान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्
अशान्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोऽवेदनाऽशान्ताऽधिवचनं बोधि-
सत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् शान्तं न संविद्यते नोप-
लभ्यते । कुतः संज्ञाशान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् अशान्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः
संज्ञाऽशान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्
शान्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्कारशान्ताऽधिवचनं बोधि-
सत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् अशान्तं न संविद्यते नोप-
लभ्यते । कुतः संस्काराऽशान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति ।
अत्यन्ततया भगवन् शान्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञान-
शान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्
अशान्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञानाशान्ताऽधिवचनं
बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् शून्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो
रूपशून्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् अशून्यं

रूपाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदना
 न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति ।
 अत्यन्ततया भगवन् संज्ञा न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञाऽधि-
 वचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संवि-
 द्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्काराधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्त-
 तया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञाना-
 ऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् रूपनित्यता न
 संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोरूपनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति ।
 अत्यन्ततया भगवन् रूपाऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो-
 रूपाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्
 वेदनानित्यतान संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनानित्यताऽधि-
 वचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदनाऽनित्यता न
 संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो-
 भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संज्ञानित्यता न संविद्यते नोप-
 लभ्यते । कुतः संज्ञानित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

लभ्येत एवं यत्र प्ररुज्यते” इति । अनुपपन्ने स्वतन्त्र प्रमाणत्वं मीमांसकैः
 यक्षीकृतम् ।

पूर्वं रूपनित्यता रूपसुखता इत्यादि धर्मेपरनिर्देशेन निराकृतम्
 इच्छाधिनित्यताऽनित्यताविवरणे धर्मेपर एव निर्देशो दृश्यते । सुखदुःखादौ
 तु तद्वैयर्थ्यं दृश्यते पूर्वानुसारेण सुखतादुःखता इत्यादि निर्देशो युक्तः
 प्रतिभाति ।

अत्यन्ततया भगवन् संज्ञाऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कारनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्कारनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्काराऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्काराऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् विज्ञाननित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञाननित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् विज्ञानाऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञानाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

“अत्यन्ततया भगवन् रूपसुखं” न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः रूपसुखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् रूपदुःखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो रूपदुःखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदनासुखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनासुखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदनादुःखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनादुःखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संज्ञासुखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञासुखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संज्ञादुःखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञादुःखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कारसुखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्कारसुखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कारदुःखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्कारदुःखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोवेदनाशून्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् अशून्यं न संविद्यते नोपलभ्यते ।
कुतोवेदनाऽशून्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया
भगवन् शून्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञाशून्याऽधिवचनं
बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् अशून्यं न संविद्यते
नोपलभ्यते । कुतो संज्ञाऽशून्याधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
अत्यन्ततया भगवन् शून्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्कार-
शून्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् अशून्यं
न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्काराऽशून्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वो-
भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् शून्यं न संविद्यते नोपलभ्यते ।
कुतोविज्ञानशून्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया
भगवन् अशून्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोविज्ञानाशून्याऽधिवचनं
बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया निमित्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोरूप-
निमित्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्-
निमित्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोरूपाऽनिमित्ताऽधिवचनं
बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् निमित्तं न संविद्यते
नोपलभ्यते । कुतोवेदनानिमित्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।
अत्यन्ततया भगवन् निमित्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोवेदना
ऽनिमित्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्
निमित्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञानिमित्ताऽधिवचनं
बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् निमित्तं न संविद्यते

वचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् प्रणिहितं न संविद्यते
 नोपलभ्यते । कुतो विज्ञानप्रणिहिताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति ।
 अत्यन्ततया भगवन् प्रणिहितं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञान
 प्रणिहिताधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

भगवानाह । साधु साधु सुभूते एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वेन महान्-
 त्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतारूपाऽधिवचनमनुपलम्बमानेन वेदना-
 ऽधिवचनमनुपलम्बमानेन संज्ञाऽधिवचनमनुपलम्बमानेन संस्कारा-
 ऽधिवचनमनुपलम्बमानेन विज्ञानाऽधिवचनमनुपलम्बमानेन । रूप-
 नित्याऽधिवचनमनुपलम्बमानेन रूपाऽऽनित्याऽधिवचनमनुपलम्ब-
 मानेन वेदानानित्याऽधिवचनमनुपलम्बमानेन वेदानाऽनित्याऽधि-
 वचनमनुपलम्बमानेन संज्ञानित्याऽधिवचनमनुपलम्बमानेन संज्ञा-
 ऽनित्याऽधिवचनमनुपलम्बमानेन संस्कारानित्याऽधिवचनमनुपलम्ब-
 मानेन संस्काराऽनित्याऽधिवचनमनुपलम्बमानेन विज्ञाननित्या-
 ऽधिवचनमनुपलम्बमानेन विज्ञानाऽनित्याऽधिवचनमनुपलम्बमानेन ।
 रूपसुखाऽधिवचनाऽनुपलम्बमानेन रूपदुःखाऽधिवचनमनुपलम्बमानेन
 वेदानासुखाऽधिवचनमनुपलम्बमानेन वेदानादुःखाऽधिवचनमनुपलम्ब-
 मानेन । संज्ञासुखाऽधिवचनमनुपलम्बमानेन संज्ञादुःखाऽधिवचन-
 मनुपलम्बमानेन संस्कारसुखाऽधिवचनमनुपलम्बमानेन संस्कार-
 दुःखाऽधिवचनमनुपलम्बमानेन विज्ञानसुखाऽधिवचनमनुपलम्बमानेन
 विज्ञानदुःखाऽधिवचनमनुपलम्बमानेन । रूपात्माऽधिवचनमनुपलम्ब-
 मानेन रूपानात्माऽधिवचनमनुपलम्बमानेन वेदानात्माऽधिवचन-
 मनुपलम्बमानेन वेदानानात्माऽधिवचनमनुपलम्बमानेन संज्ञात्माऽधि-

वचनमनुपलम्भमानेन सज्जानात्माऽधिवचनमनुपलम्भमानेन सस्कारा-
त्माऽधिवचनमनुपलम्भमानेन सस्कारानात्माऽधिवचनमनुपलम्भमानेन
विज्ञानात्माऽधिवचनमनुपलम्भमानेन विज्ञानानात्माऽधिवचनमनुप-
लम्भमानेन रूपशान्ताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन रूपाशान्ताऽधिवचन-
मनुपलम्भमानेन वेदनाशान्ताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन वेदना-
ऽशान्ताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन सज्जाशान्ताऽधिवचनमनुपलम्भ-
मानेन सज्जाऽशान्ताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन सस्कारशान्ताऽधिवच-
नमनुपलम्भमानेन सस्काराऽशान्ताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन विज्ञान-
शान्ताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन विज्ञानाऽशान्ताऽधिवचनमनुपलम्भ-
मानेन रूपशून्याऽधिवचनमनुपलम्भमानेन रूपाशून्याधिवचनमनुप-
लम्भमानेन वेदनाशून्याऽधिवचनमनुपलम्भमानेन वेदनाऽशून्याऽधि-
वचनमनुपलम्भमानेन सज्जाशून्याऽधिवचनमनुपलम्भमानेन सज्जा-
ऽशून्याऽधिवचनमनुपलम्भमानेन सस्कारशून्याऽधिवचनमनुपलम्भ-
मानेन सस्काराऽशून्याधिवचनमनुपलम्भमानेन विज्ञानशून्याऽधि-
वचनमनुपलम्भमानेन विज्ञानाऽशून्याऽधिवचनमनुपलम्भमानेन ।
रूपनिमित्ताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन रूपाऽनिमित्ताऽधिवचनमनु-
पलम्भमानेन वेदनानिमित्ताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन वेदना-
ऽनिमित्ताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन । सज्जानिमित्ताऽधिवचनमनुप-
लम्भमानेन सज्जाऽनिमित्ताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन सस्कारानिमि-
त्ताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन सस्काराऽनिमित्ताऽधिवचनमनुपलम्भ
मानेन विज्ञाननिमित्ताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन विज्ञाननिमित्ता-
ऽधिवचनमनुपलम्भमानेन रूपप्रणिहिताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन

रूपाऽप्रणिहिताऽधिवचनमनुपलम्भनेन वेदनाऽप्रणिहिताऽधिवचन-
 मनुपलम्भमानेन वेदनाऽप्रणिहिताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संज्ञा-
 प्रणिहिताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संज्ञाऽप्रणिहिताऽधिवचनमनुप-
 लम्भमानेन संस्कारप्रणिहिताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संस्कारा-
 ऽप्रणिहिताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन विज्ञानप्रणिहिताऽधिवचनमनु-
 पलम्भमानेन विज्ञानाऽप्रणिहिताऽधिवचनमनुपलम्भमानेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिचितव्यम् ।

यत् पुनः सुभूते वदसि नाहं धर्मं समनुपश्यामि यदुत बोधि-
 सत्त्वइति । न सुभूते धर्माधर्मधातुं समनुपश्यति । न संज्ञा धातु-
 र्धर्मधातुं समनुपश्यति । न धर्मधातुः संज्ञाधातुं समनुपश्यति ।
 न संस्कारधातुर्धर्मधातुं समनुपश्यति । न धर्मधातुः संस्कारधातुं
 समनुपश्यति । न विज्ञानधातुर्धर्मधातुं समनुपश्यति । न धर्म-
 धातुर्विज्ञानधातुं समनुपश्यति । न चक्षुर्धातुर्धर्मधातुं समनुपश्यति ।
 न धर्मधातुश्चक्षुर्धातुं समनुपश्यति । न श्रोत्रधातुर्धर्मधातुं समनु-
 पश्यति । न धर्मधातुः श्रोत्रधातुं समनुपश्यति । न घ्राणधातुर्धर्मधातुं
 समनुपश्यति । न धर्मधातुर्घ्राणधातुं समनुपश्यति । न जिह्वा
 धातुर्धर्मधातुं समनुपश्यति । न धर्मधातुर्जिह्वाधातुं समनु-
 पश्यति । न कायधातुर्धर्मधातुं समनुपश्यति । न धर्मधातुः
 कायधातुं समनुपश्यति । न मनोधातुर्धर्मधातुं समनुपश्यति ।
 न धर्मधातुर्मनोधातुं समनुपश्यति ।

न सुभूते संस्कृतधातुरसंस्कृतधातुं समनुपश्यति । नाऽसंस्कृत
 धातुः संस्कृतधातुं समनुपश्यति । न च संस्कृतधातुव्यतिरेकेणा-

संस्कृतं शक्यं प्रज्ञपयितुं । नाऽसंस्कृतव्यतिरेकेन संस्कृतधातुः शक्यः
 प्रज्ञपयितुं । एवं खलु सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् न कञ्चिद्भूमिं समनुपश्यति । असमनुपश्यन् नोत्तस्यति । न
 सन्तस्यति न सन्त्रासमापद्यते । न वास्य कस्मिंश्चिद्भूमिं चित्तमवली-
 यते । न विप्रतिसारी भवति मानसं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभृते
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपं समनुपश्यति ।
 वेदानां न समनुपश्यति । संज्ञां न समनुपश्यति । संस्कारान्न समनु-
 पश्यति । विज्ञानं न समनुपश्यति । चतुर्न समनुपश्यति । श्रोत्रं न
 समनुपश्यति । घ्राणं न समनुपश्यति । जिह्वां न समनुपश्यति । काथं
 न समनुपश्यति । मनो न समनुपश्यति । रूपं न समनुपश्यति ।
 शब्दं न समनुपश्यति । गन्धं न समनुपश्यति । रसं न समनु-
 पश्यति । स्पर्शं न समनुपश्यति । धर्मं न समनुपश्यति । पृथिवी-
 धातुं न समनुपश्यति । अध्यातु न समनुपश्यति । तेजोधातुं न
 समनुपश्यति । वायुधातुं न समनुपश्यति । आकाशधातुं न समनु-
 पश्यति । विज्ञानधातुं न समनुपश्यति । अविद्यां न समनुपश्यति ।
 संस्कारान्न समनुपश्यति । विज्ञानं न समनुपश्यति । नामरूपं न
 समनुपश्यति । षडायतनं न समनुपश्यति । स्पर्शं न समनुपश्यति ।
 वेदानां न समनुपश्यति । तृष्णां न समनुपश्यति । उपादानं न
 समनुपश्यति । भवं न समनुपश्यति । जातिं न समनुपश्यति ।
 जरामरणं न समनुपश्यति । रागं न समनुपश्यति । द्वेषं न
 समनुपश्यति । मोहं न समनुपश्यति । आत्मानं न समनुपश्यति ।
 सत्त्वं न समनुपश्यति । जीवं न समनुपश्यति । जन्तुं न समनु-

पश्यति । पोषं न समनुपश्यति । पुरुषं न समनुपश्यति । मनुजं न समनुपश्यति । मानवं न समनुपश्यति । कारकं न समनुपश्यति । कारापकं न समनुपश्यति । वेदकं न समनुपश्यति । वेदयित्कं न समनुपश्यति । जानकं न समनुपश्यति । पश्यकं न समनुपश्यति । कामधातुं न समनुपश्यति । रूपधातुं न समनुपश्यति । आरूप्यधातुं न समनुपश्यति । आवकचित्तं न समनुपश्यति । प्रत्येकबुद्धचित्तं न समनुपश्यति । बोधिचित्तं न समनुपश्यति । आवकधर्मान् समनुपश्यति । प्रत्येकबुद्धं न समनुपश्यति । प्रत्येकबुद्धधर्मान् समनुपश्यति । बोधिसत्त्वं न समनुपश्यति । बोधिसत्त्वधर्मान् समनुपश्यति । बुद्धं न समनुपश्यति । बुद्धधर्मान् समनुपश्यति । बोधिं न समनुपश्यति । यावत् सर्वधर्मान् लौकिकलोकोत्तरान् न समनुपश्यति । स सर्वधर्मान् समनुपश्यति । न मन्त्रम्यति । न मन्त्रासमापद्यते ।

आह केन कारणेन भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः सर्वधर्मेषु चित्तं नाऽवल्लीयते । न संलीयते । भगवानाह । तथाहि सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वश्चित्तचैतसिकार्धधर्मान् नोपलभते न समनुपश्यति । अनेन कारणेन सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः सर्वेषु धर्मेषु चित्तं नाऽवल्लीयते । न संलीयते । आह । कथं भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मनो न मन्त्रासमापद्यते* । भगवानाह । तथाहि सुभूते

* चैतसिकाश्चित्तसम्बन्धिनः आह उकाररागद्वेषादय तान् धर्मान् नोपलभते अतः कारणाद्बोधिसत्त्वस्य चित्तं । कुत्रापि नावल्लीयते न

बोधिसत्त्वो महासत्त्वो मनस्य मनोधातुश्च नोपलभते । न समनुपश्यति ।
 एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मनोन सन्नासमापद्यते ।
 एवं हि सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरितव्यं ।
 न चेत् पुनः सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरं
 स्तां प्रज्ञापारमितां नोपलभतेतश्च बोधिसत्त्वं नोपलभते । तच्च
 बोधिसत्त्वनाम नोपलभते । एवमेव बोधिसत्त्वस्याऽववादः ।
 एषैवाऽनुशासनी ।

शतमाहम्रयाः प्राज्ञापारमिताया द्वितीयः परिवर्तः ॥

तदाकारां वृत्तिं भजते । इत्यर्थः । तथा च भाव्यनिष्ठस्य रूपशब्दा
 सन्नासमपदार्थस्याहङ्काराभावेनाऽसम्भव न ह्युदासीनस्य दुःखसम्भाव
 नाया कश्चित् तस्यसि किन्तु स्वस्य स्वकीयस्य वा । तत्र ममेत्यहङ्कार
 एव हेतुः । उदासीने अहङ्काराभावात् न त्रासोदयः । एवमत्राऽपि
 बोधिसत्त्वस्य रूपादिस्तन्मे अहमित्यभिमानाभावाच्चक्षुरादौ च ममे-
 त्यभिमानाभावात् तेषामनिष्ठसम्भावना बोधिसत्त्वस्य न त्रासङ्गनय-
 तीति भगवतोऽभिप्रायः । एतदभिप्रायकमेवोदाहृतत्वघृतं वचनं
 यथा । “प्राणो गते यथा देहं सुखदुःखे न विन्दति । तथा चेत्
 प्राणयुक्तोऽपि सकौवल्याश्चमेवसेदि”ति । तच्च संस्कारोऽन्य सस्कार-
 प्रतिबन्धी । १ । ५१ । “तस्यापि निरोधे सर्वनिरोधानिर्वीज
 समाधिरिति । १ । ५२ । यातञ्जलदर्शनसमाधिपादसूत्राभ्यामीदृश
 एवार्थः प्रकटितः ॥

अथ तृतीयपरिवर्तः ।

अथायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्त मेतद्वोचत् । रूपं भगवन् परिज्ञा-
 तुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् ।
 वेदनां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिञ्चितव्यम् । संज्ञां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । संस्कारान् भगवन्
 परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
 तव्यम् । विज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । चक्षुर्भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधि-

* अत्रायमभिप्रायः । सर्वो हि व्यवस्थावशेन रूपादीनां पारमार्थिक-
 सत्त्वं प्रतिसन्धाय तत्राऽभिनिविशते सति च सुदृढे ऽभिनिवेशेन युग-
 सहस्रेणापि तेषामनुपशम्भः शक्यः सम्भावयितुं । ततश्च पूर्वपरिवर्त-
 कृतोपदेशोविफल एव भवति । अतस्तदुपपादनाय रूपादीनां स्वरूप-
 परिज्ञानमत्रोपदिशति । वस्तुतत्त्व पर्यालोचनेकृतेरूपादीनामसत्त्वैव-
 परिशिष्येत । तथा च सति न कश्चित् तत्राऽभिनिविशेत । गच्छुदक-
 चन्द्रमाहर्तुं कश्चित् प्रेक्षावान् प्रवर्त्तते । तद्वद्विद्ययाप्रतिभासमाना
 अपि रूपादयो न तत्त्वज्ञाना मनांस्यभिभवितु मर्हन्ति । अतस्तृतीय
 परिवर्त्तस्यादौ रूपादीनां परिज्ञानमेवोपदिशति रूपं भगवन् परि-
 ज्ञातुकामेनेत्यादिना ।

सत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । श्रोत्रं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । घ्राणं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । जिह्वां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । कार्यं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । मनोभगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । रूपं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । शब्दं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । गन्धं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । रसं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । स्पर्शं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । धर्मान् भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् ।

चक्षुर्विज्ञानं* भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । श्रोत्रविज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । घ्राणविज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-

* अविद्यादयः पूर्वं व्याख्याताः अविद्यामारभ्य दौर्मनस्य पर्यन्तं क्रमिक-
कार्यप्रवाहः ।

वेदनां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिञ्चितव्यं । *अविद्यां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । संस्कारान् भगवन् परि-
 ज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 विज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिञ्चितव्यं । नामरूपं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । षडायतनं भगवन् परि-
 ज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 स्पृशं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिञ्चितव्यं । वेदनां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । त्रय्यां भगवन् परिज्ञातु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 उपादानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिञ्चितव्यं । भवं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । जातिं भगवन् परिज्ञातु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 *जरामरणशोकपरिदेव दुःखदौर्गन्धनस्योपायमान् भगवन् परिज्ञातु-
 कामेनबोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।

* विज्ञानपदं चक्षुरादीन्द्रियजप्यज्ञानपरम् ।

† जातानां स्नानानां परिष्कारो जरास्त्वन्धः । नाशोमरणं, म्रियमानस्य
 पुत्रादेःस्नेहादन्तर्दाहः शोकः, तेन हा पुत्रेत्यादि प्रलापः परिदेवनां
 अनिष्टानुभवोदुःखं तेन दुर्मनस्ता मानसीव्यथा इति रत्नप्रभा ।

शिक्षित्यं । चत्वारिसम्यक् प्रहाणानि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षित्यं । चतुरश्रद्विपादान् परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षित्यं । पञ्चेन्द्रियाणि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षित्यं । पञ्च बलानि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षित्यं । सप्तबोधङ्गानि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षित्यं । आर्याऽष्टाऽङ्ग मार्गं परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षित्यं । चत्वार्यार्यसत्यानि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षित्यं । अष्टौविमोक्षान् परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षित्यं । दशतथागत बलानि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षित्यं । चत्वारिवैशारद्यानि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षित्यं । चतस्रः प्रतिसम्बिद्ः परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षित्यं । महामैत्रीं परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षित्यम् । महाकरुणं परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षित्यं । अष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षित्यं । बोध्यङ्गवतिं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षित्यम् ।

रागं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्व्यं । द्वेषं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिचित्व्यं । मोहं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । मत्कायदृष्टिं प्रहातुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । विचिकित्सां
 प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं ।
 शीलव्रतपरामर्षं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिचित्व्यं । कामरागव्यापादं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । कामरागं प्रहातुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । अरूपरागं
 प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं ।
 संयोजनानि प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्व्यं । अनुग्रहान् प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । पर्युत्थानानि प्रहातुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । चतुर आहारान्
 परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्व्यं । चतुरोयोगान् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । चतुरश्रोघान् प्रहातुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं । चतुरोद्यन्थान्
 प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्व्यं ।
 स्वार्थुपादानानि प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिचित्व्यं । चतुरोविप्रथमान् प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन

महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । दशकुशलान् कर्मपथान्
प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।

दशकुशलान् कर्मपथान् परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । चत्वारिध्यानानि परिपूर-
यितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ;
चत्वार्यप्रमाणानि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । चतस्रः आरुष्यसमापत्तीः परिपूर-
यितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
पञ्चाऽभिज्ञाः परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां शिचित्वं । दानपारमिता परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । शीलपारमितां परिपूर-
यितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
द्वान्तिपारमितां परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिचित्वं । वीर्यपारमितां परिपूरयितुकामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । ध्यानपारमितां
परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिचित्वं । प्रज्ञापारमितां परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । अथात्मशून्यतां परिपूरयितु-
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
वह्निर्द्वाशून्यतां परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिचित्वं । अथात्मवह्निर्द्वाशून्यतां परिपूरयितुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । शून्यताशून्यतां

यत्र प्रथमध्याननिरोधः समापद्यते । निरो*धाद्भुत्याय द्वितीयं
 ध्यानं समापद्यते । द्वितीयात् ध्यानाद्भुत्यायनिरोधः समापद्यते ।
 निरोधाद्भुत्याय तृतीयं ध्यानं समापद्यते । तृतीयात् ध्यानाद्भुत्याय
 निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय चतुर्थं ध्यानं समापद्यते ।
 चतुर्थात् ध्यानाद्भुत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय मैत्री-
 समाधिं समापद्यते । मैत्र्याः समाधेर्युत्याय निरोधः समापद्यते ।
 निरोधाद्भुत्याय करुणाममाधिं समापद्यते । करुणाममाधेर्युत्याय
 निरोधः समापद्यते । निराधाद्भुत्याय मुदितासमाधिं समापद्यते ।
 मुदितासमाधेर्युत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्यायोपेक्षा-
 समाधिं समापद्यते । उपेक्षासमाधेर्युत्याय निरोधः समापद्यते ।
 निरोधाद्भुत्यायाऽऽकाशाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्यते । आकाशा-

* निरुध्यते प्रज्ञाऽनेनेतिनिरोधः परं वैराग्यमिति पातञ्जलभाष्य वाच-
 स्पतिमिश्रकृतटीका ।

। समाधिप्रज्ञाप्रभवः संस्कारोद्युत्यानसंस्कारशेषं वाधते । युत्यान
 संस्काराऽभिभवात् तत् प्रभवाः प्रत्यया न भवन्तीति पातञ्जलदर्शनीय
 यासमाध्यम् तज्जः संस्कारोऽन्यसंस्कारप्रतिबन्धी । पातञ्जलदर्शनसमा-
 धिपाद ५१ सूत्रम् ।

। मैत्रीकरुणामुदितोपेक्षानां सुखदुःखपुण्याऽपुण्याविषयाणां भावना-
 तश्चित्तं प्रसादनं । पातञ्जलदर्शन समाधिपाद (३३) सूत्रम् ।
 तत्र सर्वप्राणिषु सुखसन्भोगापन्नेषु मैत्री भावयेत् । दुःखितेषु
 करुयां । पुण्यात्मकेषु—मुदितां । अपुण्याशीलेषु पेक्षाम् । एवमस्म-
 भावयतः शुशोर्धर्म उपजायते । ततश्चित्तं प्रसौदति । प्रसन्नमेकार्यं
 स्थितिपदं लभते ॥ पातञ्जलदर्शनसमाधिपाद (३३) सूत्रभाष्यम् ।

ऽऽनन्त्याऽयतनाद्भुत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय
 आकिञ्चन्याऽऽयतनं समापद्यते । आकिञ्चन्यायतनाद्भुत्याय निरोधः
 समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय विज्ञानानन्त्याऽऽयतनं समापद्यते ।
 विज्ञानाऽऽनन्त्याऽयनाद्भुत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय
 नैव संज्ञानाऽसंज्ञाऽऽयतनं समापद्यते । नैवसंज्ञानासंज्ञाऽऽयतनाद्भुत्याय
 निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय सिंहविक्रमिन्तं समाधिं
 समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्वं । सिंहविक्रीडितं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । सर्वधारणीमुखसमाधिमुखानि
 प्रतिशब्दुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
 शूरङ्गमं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिचित्वं । रत्नमुद्रां समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । चन्द्रप्रभं समाधिं समा-
 पत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
 चन्द्रध्वजकेतुं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचित्वं । सर्वधर्ममुद्रागतं समाधिं समापत्तुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । अवलोकित-
 मुद्रां समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिचित्वं । धर्मधातुनियतं समाधिं समापत्तुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । नियतध्वज-
 केतुं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिचित्वं । वज्रोपमं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन

महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्वधर्मप्रवेशमुखं समाधिं
समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
तव्यं । समाधिराज समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । राजमुद्रां समाधिं समापत्तुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । वल्ल्यूहं
समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिञ्चितव्यं । समुद्रतं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्वधर्मनिरुक्तिं नियतप्रवेशं
समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिञ्चितव्यं । सर्वधर्मज्ञानाऽधिवासनप्रवेशं समाधिं समापत्तुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । दशदिग्-
व्यवलोकितं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्वधारणीमुखमुद्रां समाधिं समापत्तु-
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
सर्वधर्माऽसम्प्रशेषं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्वधर्मसमवशरणाकारमुद्रां समाधिं
समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
तव्यं । आकाशस्थानस्थितं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । त्रिमण्डलपरिशुद्धं
समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिञ्चितव्यं । अच्युताऽभिज्ञां समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पात्रगतं समाधिं ममा-

पत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं ।
 ध्वजापकेयूरं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचित्यं । सर्वक्लेशनिर्दहनं समाधिं समापत्तुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । चतुर्मार-
 वल्लनिराकरणं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । आकाशाऽमङ्गविमुक्तिनिरूपलेपं
 समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्यं । इति ह्येतान्यन्यानि च समाधिमुखानि प्रतिलब्धुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं ।

पुनरपरं भगवन् सर्वसत्त्वानामभिप्रायान् परिपूरयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । पुनरपरं
 भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन कुशलमूलानिपरिपूरयितुकामेन चैः
 कुशलमूलैः परिपूर्णं नाऽपायेषु पतति । नहीनकूलेषूपपद्यते । न
 श्रावकभूमौ न प्रत्येकबुद्धभूमौ तिष्ठति । न च बोधिसत्त्वो महा-
 सत्त्वो मूधानं* पततीति । प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं ।

अथायुष्माञ्कारद्वितीयुच आयुष्मन्तं सुभ्रतिमेतदवोचत् । कथ-
 मायुष्मन् सुभ्रते बोधिसत्त्वो महामत्त्वो मूधानं पतति । एव मुक्ते
 आयुष्मान् सुभ्रतिरायुष्मन्तं शारद्वितीयुचमेतदवोचत् । यदायुष्मन्

* मूधानं इति पुस्तकपत्रके पाठं मुधाशब्दो व्यर्थार्थं चामोधर्मी-
 त्पणा ततश्च व्यर्थधर्माभिलाष इति तदर्थं । मुधाशब्दो ह्यस्वादिः
 प्रतिभाति ।

शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन षट्सु पार-
 मितासु चरति । अनुपायकौशलेन शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितान्
 ममाधीनागस्य नैव श्रावकभूमौ पतति । न प्रत्येकबुद्धभूमौ पतति ।
 नैव बोधिसत्त्वस्याममवक्रामेति । अयमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्व-
 स्यामः । आह । केन कारणेनायुष्मन् सुभूते अयं बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्यामः । सुभूतिराह । आमदत्यायुष्मञ्कारदतीपुत्र उच्यते
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यामः । धर्मदृष्ट्याः । आह । कतमा आयु-
 ष्मन् सुभूते धर्मदृष्ट्याः । सुभूतिराह । इहायुष्मञ्कारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं शून्यमित्यभिनि-
 विशतेऽधितिष्ठति संजानाति । वेदनाशून्येत्यभिनिविशतेऽधिति-
 ष्ठति संजानाति । संज्ञाशून्येत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति ।
 संस्कराः शून्यादित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । विज्ञानं
 शून्यमित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । इयमुच्यते आयु-
 ष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽनुलोमिकीधर्मदृष्ट्या
 आमः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् रूपमनित्यमित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति । संजानाति । वेद-
 नामनित्येत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संज्ञामनित्येत्य-
 भिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संस्काराननित्या इत्यभि-
 निविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । विज्ञानमनित्यमित्यभिनिविशते-
 ऽधितिष्ठति संजानाति । इयमुच्यते आयुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधि-
 मत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽऽनुलोमिकीधर्मदृष्ट्या आमः ॥

पुनरपरमायुष्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रजापारमितायां चरन् रूपं दुःखमित्यभिविगतेऽधितिष्ठति संजानाति । वेदनां दुःखेत्यभिविगतेऽधितिष्ठति संजानाति । संज्ञां दुःखेत्यभिविगतेऽधितिष्ठति संजानाति । संस्कारान् दुःखा इत्यभिविगतेऽधितिष्ठति संजानाति । विज्ञानं दुःखमित्यभिविगतेऽधितिष्ठति संजानाति । इयमुच्यते आयुष्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽनुलोमिकीधर्मदृष्ट्या श्रमः ।

पुनरपरमायुष्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रजापारमितायां चरन् रूपमनात्मेत्यभिविगतेऽधितिष्ठति संजानाति । वेदनामनात्मेत्यभिविगतेऽधितिष्ठति संजानाति । संज्ञामनात्मेत्यभिविगतेऽधितिष्ठति संजानाति । संस्काराननात्मान इत्यभिविगतेऽधितिष्ठति संजानाति । विज्ञानमनात्मेत्यभिविगतेऽधितिष्ठति संजानाति । इयमुच्यते आयुष्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽऽनुलोमिकीधर्मदृष्ट्या श्रमः ।

पुनरपरमायुष्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रजापारमितायां चरन् रूपमानिमित्तमित्यभिविगतेऽधितिष्ठति संजानाति । वेदनामानिमित्तेत्यभिविगतेऽधितिष्ठति संजानाति । संज्ञामानिमित्तेत्यभिविगतेऽधितिष्ठति संजानाति । संस्कारानानिमित्तमित्यभिविगतेऽधितिष्ठति संजानाति । विज्ञानमानिमित्तमित्यभिविगतेऽधितिष्ठति संजानाति । इयमुच्यते आयुष्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽऽनुलोमिकीधर्मदृष्ट्या श्रमः ।

पुनरपरमायुष्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रजापारमि-

तायां चरन् रूपमप्रणिहितमित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति ।
वेदनामप्रणिहितेत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संज्ञामप्र-
णिहितेत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संस्कारानप्रणिहित-
मित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । विज्ञानमप्रणिहितमित्य-
भिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । इयमुच्यते आयुष्मन् शारद्वती-
पुत्र बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽऽनुलोमिकीधर्मादृष्णा आमः ।

इदं रूपं प्रहातव्यमनेनरूपं प्रहातव्यं । इयं वेदनाप्रहातव्या
अनेन वेदनाप्रहातव्या । इयं संज्ञाप्रहातव्या अनेन संज्ञाप्रहातव्या ।
इमे संस्काराः प्रहातव्याः । अनेन संस्काराः प्रहातव्याः । इदं
विज्ञानं प्रहातव्यम् । अनेन विज्ञानं प्रहातव्यमिति । इदं दुःखं
परिज्ञेयं । अनेन दुःखं परिज्ञेय मिति । अयं समुदयः प्रहातव्यः ।
अनेन समुदयः प्रहातव्यः इति । अयं निरोधः साक्षात् कर्त्तव्यः ।
अनेन निरोधः साक्षात् कर्त्तव्यः । अयं मार्गोभावयितव्यः । अनेन
मार्गोभावयितव्यः इति । अयं संकेशः । इदं व्यवदानमिति । इमे
धर्माः सेवितव्याः । इमे धर्मा न सेवितव्याः । इह बोधिसत्त्वेन
महामत्त्वेन चरितव्यमिह न चरितव्यमिति । अयं बोधिसत्त्वस्य
महामत्त्वस्य मार्गोऽयं न मार्ग इति । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
शिक्षेयं न शिक्षेति । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य दानपारमितेयं
न दानपारमिता । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य शीलपारमितेयं
न शीलपारमितेति । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य चान्तिपारमि-
तेयं न चान्तिपारमिता । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य वीर्यपार-
मितेयं न वीर्यपारमिता । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य ध्यानपार-

मितेयं न ध्यानपारमिता । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितेयं न प्रज्ञापारमिता । इदं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्योपाय कौश-
लमिदमनुपायकौशलमिति । अयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य न्यामः ।

सचेदायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्निमान् धर्मानिवमभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । अयं
बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽऽनुलोमिकीधर्मदण्डा आमः । आह ।
कतम आयुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य न्यामः । सुभूति-
राह । इहायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
तायां चरन्नाध्यात्मशून्यतायामध्यात्मवद्दिद्धाशून्यतां समनुपश्यति ।
न वद्दिद्धाशून्यतायां अध्यात्मशून्यतां समनुपश्यति । न वद्दिद्धा-
शून्यतायामध्यात्मवद्दिद्धाशून्यतां समनुपश्यति । नाऽध्यात्मशून्यतायां
वद्दिद्धाशून्यतां समनुपश्यति । नाऽध्यात्मवद्दिद्धाशून्यतायां शून्यता-
शून्यतां समनुपश्यति । न शून्यताशून्यतायामध्यात्मवद्दिद्धाशून्यतां
समनुपश्यति । न शून्यताशून्यतायां महाशून्यतां समनुपश्यति ।
न महाशून्यतायां परमाऽर्थशून्यतां समनुपश्यति । न परमाऽर्थ-
शून्यतायां महाशून्यतां समनुपश्यति । न परमाऽर्थशून्यतायां
संस्कृतशून्यतां समनुपश्यति । न संस्कृतशून्यतायां परमाऽर्थशून्यतां
समनुपश्यति । न संस्कृतशून्यतायामसंस्कृतशून्यतां समनुपश्यति ।
नाऽसंस्कृतशून्यतायां संस्कृतशून्यतां समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतशून्य-
तायामनवराऽयशून्यतां समनुपश्यति । नाऽनवराऽयशून्यतायाम-
संस्कृतशून्यतां समनुपश्यति । नाऽनवराऽयशून्यतायामनवकारशून्यतां
समनुपश्यति । नाऽनवकारशून्यतायामनवराऽयशून्यतां समनुपश्य-

ति । नाऽनवकारशून्यतायामत्यन्तशून्यतां समनुपश्यति । नाऽत्यन्त-
 शून्यतायां प्रकृतिशून्यतां समनुपश्यति । न प्रकृतिशून्यतायामत्य-
 न्तशून्यतां समनुपश्यति । न प्रकृतिशून्यतायां सर्वधर्मशून्यतां
 समनुपश्यति । न सर्वधर्मशून्यतायां प्रकृतिशून्यतां समनुपश्यति ।
 न सर्वधर्मशून्यतायां खलक्षणशून्यतां समनुपश्यति । न खलक्षण-
 शून्यतायां सर्वधर्मशून्यतां समनुपश्यति । न खलक्षणशून्यतायाम-
 नुपलम्भशून्यतां समनुपश्यति । नाऽनुपलम्भशून्यतायां खलक्षणशून्य-
 तां समनुपश्यति । नाऽनुपलम्भशून्यतायामभावशून्यतां समनुपश्यति ।
 नाऽभावशून्यतायामनुपलम्भशून्यतां समनुपश्यति । नाऽभावशून्यतायां
 स्वभावशून्यतां समनुपश्यति । न स्वभावशून्यतायामभावशून्यतां
 समनुपश्यति । न स्वभावशून्यतायामभावस्वभावशून्यतां समनुप-
 श्यति । नाऽभावस्वभावशून्यतायां सर्वधर्मशून्यतां समनुपश्यति ।

एव खल्लायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
 तायां चरन् बोधिसत्त्वन्याममवक्रामति । पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वती-
 पुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं शिचित्तयम् ।
 यथा शिचमाणेन रूपं ज्ञातव्यं तेन च न मन्तव्यं* । वेदनाज्ञातया-

* अत्राऽयं भावः । लौकिकानामिव प्रज्ञापारमिताया चरता बोधि-
 सत्त्वानामपि ज्ञानजनकेन्द्रियादिसामग्रीसत्त्वात् रूपादिज्ञानमवश्य-
 म्भावि । सति च रूपादीना ज्ञाने तत्र रागद्वेषादयोऽप्यवश्यम्भाविनः ।
 अतस्तेषु ज्ञातेष्वपि रूपादिषु अभिमानं न कर्त्तव्यमित्युपदिशति
 रूपं ज्ञातव्यमित्यादिना । तथाच परकीयधनपुत्रादौ दृष्टेषु यथा
 तत्राऽभिमानाऽभावाद्भ्रामरागादयो जायन्ते एवं स्वभोग्येष्वपि रूपादि-

तथा च वेदनया न मन्तव्यं । संज्ञा ज्ञातव्या तथा च संज्ञया न मन्तव्यं । संस्काराज्ञातव्याः तैश्च संस्कारैर्न मन्तव्यं । विज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च विज्ञानेन न मन्तव्यं । चक्षुर्ज्ञातव्यं तेन च चक्षुषा न मन्तव्यं । श्रोत्रं ज्ञातव्यं तेन च श्रोत्रेण न मन्तव्यं । घ्राणं ज्ञातव्यं तेन च घ्राणेन न मन्तव्यं । जिह्वा ज्ञातव्या तथा च जिह्वया न ज्ञातव्यं । कायं ज्ञातव्यं तेन च कायेन न मन्तव्यं । मनोज्ञातव्यं तेन च मनसा न मन्तव्यं । रूपं ज्ञातव्यं तेन च रूपेण न मन्तव्यं । शब्दोज्ञातव्यस्तेन च शब्देन न मन्तव्यं । गन्धोज्ञातव्यस्तेन च गन्धेन न मन्तव्यं । रसोज्ञातव्यस्तेन च रसेन न मन्तव्यं । स्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च स्पर्शेन न मन्तव्यं । धर्माज्ञातव्यास्तैश्च धर्मैर्न मन्तव्यं । चक्षुर्ब्रह्मिज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च चक्षुर्ब्रह्मिज्ञानेन न मन्तव्यं । श्रोत्रविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च श्रोत्रविज्ञानेन न मन्तव्यं । घ्राणविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च घ्राणविज्ञानेन न मन्तव्यं । जिह्वाविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च जिह्वाविज्ञानेन न मन्तव्यं । कायविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च कायविज्ञानेन न मन्तव्यं । मनोविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च मनोविज्ञानेन न मन्तव्यम् ।

चक्षुः संस्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च चक्षुः संस्पर्शेन न मन्तव्यं । श्रोत्रसंस्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च श्रोत्रसंस्पर्शेन न मन्तव्यं । घ्राणसंस्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च घ्राणसंस्पर्शेन न मन्तव्यं । जिह्वासंस्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च जि-

खमिमानाभावाद्भ्रमरागादयः सम्भवन्ति । अतएव रघुवंशकाव्ये “व्यसक्तः सुखमन्वभू”दित्युक्तं भगवद्गौतायामपि कुर्याद्विद्वांस्तथाऽसक्तश्चि-
कीर्युं लोकासंग्रहमित्युक्तम् ।

ज्ञासंस्पर्शेन न मन्तव्यं । कायसंस्पर्शाज्ञातव्यस्तेन च कायसंस्पर्शेन न मन्तव्यं । मनः संस्पर्शाज्ञातव्यस्तेन च मनः संस्पर्शेन न मन्तव्यं ।

चक्षुः संस्पर्शप्रत्यया वेदना ज्ञातव्या । तथा च चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ज्ञातव्या तथा च श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-ज्ञातव्या तथा च घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना ज्ञातव्या । तथा च जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ज्ञातव्या तथा च कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाज्ञातव्या । तथा च मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यम् ।

पृथिवीधातुज्ञातव्यस्तेन च पृथिवीधातुना न मन्तव्यं । अध्या-
तुज्ञातव्यस्तेन चाऽध्यातुना न मन्तव्यं । तेजोधातुज्ञातव्यस्तेन च तेजोधातुना न मन्तव्यं । वायुधातुज्ञातव्यस्तेन च वायुधातुना न मन्तव्यं । आकाशधातुज्ञातव्यस्तेन चाकाशधातुना न मन्तव्यं । विज्ञानधातुज्ञातव्यस्तेन च विज्ञानधातुना न मन्तव्यं । अविद्या-
ज्ञातव्या तथा चाऽविद्यया न मन्तव्यं । संस्काराज्ञातव्यास्तैश्च संस्कारे न मन्तव्यं । विज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च विज्ञानेन न मन्तव्यं । नाम-
रूपं ज्ञातव्यं तेन च नामरूपेण न मन्तव्यं । पङ्कायतमं ज्ञातव्यं तेन च पङ्कायतनेन न मन्तव्यं । स्पर्शाज्ञातव्यस्तेन च स्पर्शेन न मन्तव्यं । वेदनाज्ञातव्या तथा च वेदनया न मन्तव्यं । दृष्ट्या ज्ञातव्या तथा च दृष्ट्या न मन्तव्यं । उपादानं ज्ञातव्यं तेन चोपा-
दानेन न मन्तव्यं । भवो ज्ञातव्यस्तेन च भवेन न मन्तव्यं । जाति-

ज्ञातव्या तथा च ज्ञातव्या न मन्तव्यं । जरामरणं ज्ञातव्यं तेन च
जरामरणेन न मन्तव्यं ।

दानपारमिता ज्ञातव्या तथा च दानपारमितया न मन्तव्यं ।
शीलपारमिता ज्ञातव्या तथा च शीलपारमितया न मन्तव्यं ।
चान्तिपारमिता ज्ञातव्या तथा च चान्तिपारमितया न मन्तव्यं ।
वीर्यपारमिता ज्ञातव्या तथा च वीर्यपारमितया न मन्तव्यं ।
ध्यानपारमिता ज्ञातव्या तथा च ध्यानपारमितया न मन्तव्यं ।
प्रज्ञापारमिता ज्ञातव्या तथा च प्रज्ञापारमितया न मन्तव्यं ।

अथात्मशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽथात्मशून्यतया न मन्तव्यं ।
वह्निर्द्वांशून्यता ज्ञातव्या तथा च वह्निर्द्वांशून्यतया न मन्तव्यं ।
अथात्मवह्निर्द्वांशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽथात्मवह्निर्द्वांशून्यतया न
मन्तव्यं । शून्यताशून्यता ज्ञातव्या तथा च शून्यताशून्यतया न
मन्तव्यं । महाशून्यता ज्ञातव्या तथा च महाशून्यतया न मन्तव्यं ।
परमाऽर्थशून्यता ज्ञातव्या तथा च परमाऽर्थशून्यतया न मन्तव्यं ।
संस्कृतशून्यता ज्ञातव्या तथा च संस्कृतशून्यतया न मन्तव्यं ।
असंस्कृतशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽअसंस्कृतशून्यतया न मन्तव्यं ।
अत्यन्तशून्यता ज्ञातव्या तथा च अत्यन्तशून्यतया न मन्तव्यं ।
अनवराऽद्यशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽअनवराऽद्यशून्यतया न
मन्तव्यं । अनवकारशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽअनवकारशून्यतया न
मन्तव्यं । अनुपलम्भशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽअनुपलम्भशून्यतया
न मन्तव्यं । अभावशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽअभावशून्यतया न
मन्तव्यं । स्वभावशून्यता ज्ञातव्या तथा च स्वभावशून्यतया न

मन्तव्यं । स्वलक्षणशून्यता ज्ञातव्या तत्रा च स्वलक्षणशून्यतया न मन्तव्यं । अभावस्वभावशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽभावस्वभावशून्यतया न मन्तव्यं ।

ध्यानानि ज्ञातव्यानि तेषु ध्यानैर्न मन्तव्यं । अप्रमाणानि ज्ञातव्यानि तैश्चाऽप्रमाणैर्न मन्तव्यं । आरूप्यसमापत्तयो ज्ञातव्यास्ताभिश्चाऽऽरूप्यसमापत्तिभिर्न मन्तव्यं । अभिज्ञाः ज्ञातव्यास्ताभिश्चाऽभिज्ञाभिर्न मन्तव्यं । पञ्चचक्षुषि ज्ञातव्यानि तैश्च पञ्चचक्षुभिर्न मन्तव्यं । स्मृत्युपस्थानानि ज्ञातव्यानि तैश्च स्मृत्युपस्थानैर्न मन्तव्यं । सम्यक् प्रहाणानि ज्ञातव्यानि तैश्च सम्यक्प्रहाणैर्न मन्तव्यं । ऋद्धिपादा ज्ञातव्यास्तैश्च ऋद्धिपादैर्न मन्तव्यं । इन्द्रियाणि ज्ञातव्यानि तैश्चेन्द्रियैर्न मन्तव्यं । बलानि ज्ञातव्यानि तैश्च बलैर्न मन्तव्यं । बोध्यज्ञानि ज्ञातव्यानि तैश्च बोध्यज्ञैर्न मन्तव्यं । आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गो ज्ञातव्यस्तेन चार्याऽष्टाऽङ्गमार्गेण न मन्तव्यं । आर्यसत्यानि ज्ञातव्यानि तैश्चार्यसत्यैर्न मन्तव्यं । अष्टौ विमोचा ज्ञातव्यास्तैश्चाऽष्टविमोचैर्न मन्तव्यं । नवाऽनुपूर्वविहारसम्पत्तयो ज्ञातव्यास्ताभिश्च नवभिरनुपूर्वविहारसमापत्तिभिर्न मन्तव्यं । शून्यतानि मित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि ज्ञातव्यानि तैश्च शून्यतानि मित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखैर्न मन्तव्यं । समाधयो ज्ञातव्यास्तैश्च समाधिभिर्न मन्तव्यं । धारणीमुखानि ज्ञातव्यानि तैश्च धारणीमुखैर्न मन्तव्यं । दशतथागतबलानि ज्ञातव्यानि तैश्च दशतथागतबलैर्न मन्तव्यं । चत्वारि वैशारद्यानि ज्ञातव्यानि तैश्च वैशारद्यैर्न मन्तव्यं । चतस्रः प्रतिषम्बिदो ज्ञातव्याः ताभिश्च प्रतिषम्बिद्भिर्न मन्तव्यं । महामैत्री ज्ञातव्या तथा च महामैत्र्या न मन्तव्यं । महाकरुणा ज्ञातव्या तथा च महाकरुणया न

मन्तव्य । अष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्माज्ञातव्यास्तैश्चाऽष्टादशाऽऽवेणिक-
बुद्धधर्मेण मन्तव्य ।

एव खलु आयुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रजा-
पारमिताया परतातेनाऽपि बोधिचित्तेन न मन्तव्य । असमसम-
चित्तेन न मन्तव्य । उदारचित्तेन न मन्तव्य । तत्कस्य हेतोस्त-
थाहि तच्चित्तमचित्त प्रकृतिश्चित्तस्य प्रभास्वरता । आह । कापुन-
रायुष्मन् सुभृते चित्तस्य प्रकृतिप्रभास्वरता । सुभृतिराह । यदा-
युष्मञ्कारद्वतीपुत्र चित्तं न रागेण सयुक्तं न विसयुक्तं न सयोजनै
सयुक्तं न विसयुक्तं । न दृष्टिष्ठतै सयुक्तं न विसयुक्तं । न आवकचित्ते-
न सयुक्तं न विसयुक्तं । न प्रत्येकबुद्धचित्तेन सयुक्तं न विसयुक्तं । इदमा-
युष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चित्तस्य प्रकृतिप्रभास्व-
रता । आह । किं पुनरायुष्मन् सुभृते अस्ति तच्चित्तं यच्चित्तमचि-
त्तं । सुभृतिराह । किं पुनरायुष्मन् शारद्वतीपुत्रं या अचित्ता
तत्राऽस्तिताया अस्तिता वा नाऽस्तितावा न सविद्यते नोपलभ्यते ।
आह नोहीद आयुष्मन् सुभृते । सुभृतिराह । स चेदायुष्मञ्कार-
द्वतीपुत्र तत्राऽस्तिताया अस्तिता वानाऽस्तिता वानसविद्यते नोपल-
भ्यते । अपि तु युक्तस्ते एषपर्यन्तुयोगोयदायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र एवमा-
हाऽस्ति तच्चित्तमचित्तमिति । आह । का पुनरायुष्मन् सुभृते
अचित्ता । सुभृतिराह । अविकारा अविकल्पा आयुष्मञ्कारद्वती-
पुत्राऽचित्ताया सर्वधर्माणा तथता । इयमुच्यते अचिन्त्या
अचित्ता । आह । किं पुनरायुष्मन् सुभृते यथैवचित्तमविकारम-
विकल्पं तथैवरूपमप्यविकारमविकल्पं तथैव वेदनाऽप्यविकारा अवि-

कल्पा । तथैव संज्ञायविकारा अविकल्पा । तथैवसंस्कारा अयविकारा अविकल्पाः । तथैवविज्ञानमयविकारमविकल्पम् ।

तथैवचित्तमविकारमविकल्पं तथैव चक्षुरयविकारमविकल्पं । तथैव श्रोत्रमयविकारमविकल्पं । तथैव घ्राणमयविकारमयविकल्पं । तथैव जिह्वाऽयविकारा अविकल्पा । तथैव कायोऽयविकारोऽविकल्पः । तथैव मनोऽयविकारमविकल्पं । तथैव चित्तमविकारमविकल्पं । तथैव रूपमयविकारमविकल्पं । तथैव शब्दोऽयविकारोऽविकल्पः । तथैव गन्धोऽयविकारोऽविकल्पः । तथैव रसोऽयविकारोऽविकल्पः । तथैव स्पर्शोऽयविकारोऽविकल्पः । तथैव धर्मा अयविकारा अविकल्पाः । तथैव चित्तमयविकारमविकल्पं । तथैव चक्षुर्धातुरयविकारोऽविकल्पः । तथैव रूपधातुरयविकारोऽविकल्पः । तथैव चक्षुर्विज्ञानधातुरयविकारोऽविकल्पः । तथैवश्रोत्रधातुरयविकारोऽविकल्पः । तथैव शब्दधातुरयविकारोऽविकल्पः । तथैव श्रोत्रविज्ञानधातुरयविकारोऽविकल्पः । तथैव घ्राणधातुरयविकारोऽविकल्पः । तथैव गन्धधातुरयविकारोऽविकल्पः । तथैव घ्राणविज्ञानधातुरयविकारोऽविकल्पः । तथैव जिह्वाधातुरयविकारोऽविकल्पः । तथैव रसधातुरयविकारोऽविकल्पः । तथैव जिह्वाविज्ञानधातुरयविकारोऽविकल्पः । तथैव कायधातुरयविकारोऽविकल्पः । तथैव स्पृष्टव्यधातुरयविकारोऽविकल्पः । तथैव कायविज्ञानधातुरयविकारोऽविकल्पः । तथैव मनोधातुरयविकारोऽविकल्पः । तथैव धर्मधातुरयविकारोऽविकल्पः । तथैवमनोविज्ञानधातुरयविकारोऽविकल्पः ।

यथैव चित्तमविकारमविकल्पं । तथेनाऽविद्याऽप्यविकाराऽविकल्प्या ।
 तथैव संस्कारा अप्यविकारा अविकल्प्याः । तथैव विज्ञानमप्यविकार-
 मविकल्पं । तथैव नामरूपमप्यविकारमविकल्पं । तथैव षडायतन-
 मप्यविकारमविकल्पं । तथैव स्रग्गोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव
 वेदनाऽप्यविकारा अविकल्प्याः । तथैव दृष्ट्याप्यविकारा अविकल्प्याः ।
 तथैवोपादानमप्यविकारमविकल्पं । तथैव भवोऽप्यविकारोऽविकल्पः ।
 तथैव जातिरप्यविकारा अविकल्प्या । तथैव जरामरणमप्यविकार-
 मविकल्पं ।

यथैव चित्तमविकारमविकल्पं । तथैव दानपारमिताऽप्यविकारा-
 ऽविकल्प्या । तथैव गौलपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव
 चान्तिपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव वीर्यपारमिताऽप्यवि-
 काराऽविकल्प्या । तथैव ध्यानपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव
 प्रज्ञापारमिताऽप्यविकाराऽविकल्प्या ।

यथैव चित्तमविकारमविकल्पं । तथैवाऽध्यात्मशून्यताऽप्यविकारा-
 ऽविकल्प्या । तथैव वहिर्द्वाशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैवाऽध्यात्म-
 वहिर्द्वाशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव शून्याशून्यताऽप्यविकारा-
 ऽविकल्प्या । तथैव महाशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव परमा-
 ऽर्थशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव संकृतशून्यताऽप्यविकारा-
 ऽविकल्प्या । तथैवाऽत्यन्तशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैवाऽनवरा-
 ऽग्रशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैवाऽनवकारशून्यताऽप्यविकारा-
 ऽविकल्प्या । तथैव प्रकृतिशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव सर्वधर्म-
 शून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव स्वलक्षणशून्यताऽप्यविकाराऽवि-

कल्पा । तथैवाऽनुपलम्भशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽभाव-
शून्यताप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव स्वभावशून्यताऽप्यविकाराऽवि-
कल्पा । तथैवाऽभा स्वभावशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।

यथैव चित्तमविकारमविकल्पं । तथैव स्मृत्युपस्थानान्यविकाराण्य-
विकल्पानि । तथैव सम्यक् प्रहाणान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव
च्छिर्द्दिपादा अप्यविकारा अविकल्पाः । तथैवेन्द्रियाण्यविकाराण्यवि-
कल्पानि । तथैव ध्यानान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव बोध्यज्ञान्य-
विकाराण्यविकल्पानि । तथैवार्याऽष्टाऽङ्गमार्गोऽप्यविकारोऽविकल्पः ।
तथैवार्यसत्यान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव ध्यानान्यविकारान्यवि-
कल्पानि । तथैवाऽप्रमाणान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैवारूप्यसमा-
पत्तयोऽप्यविकाराः अविकल्पाः । तथैवाद्यौ विमोक्षा अप्यविकाराः
अविकल्पाः । तथैव नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्यविकारा अविक-
कल्पाः । तथैव शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखान्यविकाराण्य-
विकल्पानि । तथैवाऽभिज्ञाऽप्यविकाराः अविकल्पा । तथैव समा-
धयोऽप्यविकाराः अविकल्पाः । तथैव धारणीमुखान्यविकाराण्य-
विकल्पानि । तथैव दशतथागतबलान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव
वैशारद्यान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव चतस्रः प्रतिमम्बिदोऽप्य-
विकारा अविकल्पाः । तथैव महामैश्रप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव
महाकरुणाऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽष्टादशावेनिकबुद्धधर्मा
अप्यविकारा अविकल्पाः ।

यथैव चित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैव श्रोत आपत्तिफल-
मप्यविकारमविकल्पं । तथैव मष्टदागामिफलमप्यविकारमविकल्पं ।

तथैवऽनागामिफलमप्यविकारमविकल्पं । तथैवाऽर्हन्मप्यविकारम-
विकल्पं । तथैव प्रत्येकयोधिरप्यविकारविकल्पः । तथैव मार्गाकार-
ज्ञताऽप्यविकाराऽविकल्पाः । तथैव सर्व्याकारज्ञताऽप्यविकाराऽवि-
कल्पाः ।

सुभूतिराह । एवमेतदायुष्मच्छारदतीपुत्र यथैवचित्तमचित्त-
मविकारमविकल्पं । तथैव चतुरप्यविकारमविकल्पं । तथैव श्रोत्र-
मप्यविकारमविकल्पं । तथैव घ्राणमप्यविकारमविकल्पं । तथैव
जिह्वाऽप्यविकाराऽविकल्पाः । तथैव कायोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव
मनोऽप्यविकारमविकल्पं ।

यथैव चित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैव रूपमप्यविकार-
मविकल्पं । तथैव शब्दोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव गन्धोऽप्यवि-
कारोऽविकल्पः । तथैव रसोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव स्पर्शोऽप्य-
विकारोऽविकल्पः । तथैव धर्मा अप्यविकारा अविकल्पाः ।

* यथैव चित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैव चतुर्धातुरप्यवि-

* पूर्वं चित्तस्य प्रकृति प्रभास्वरताऽभिहित्वा साच प्रकृत्यास्वभावेन
प्रभास्वरता स्वप्रकाशरूपता । तथाच तस्य प्रकृति प्रभास्वरतया
तस्य ज्ञानस्वरूपप्रकाशने नान्यस्यचित्तस्यापेक्षाऽस्तीति चित्तमचित्तं
चित्तान्तर शून्य चित्तस्य चित्तान्तरापेक्षाया मनवस्था प्रसङ्गात् एवं
बौद्धमते चित्तस्य क्षणिकतया न विकार विकल्पयो सम्भव । विका-
रोहि स्थिरस्य दुग्धादेर्दध्यादिरूपोदृष्ट एवं स्थिरस्य स्वर्णादि कुण्डल-
वलय्यादिविधकल्पनारूपो विकल्पो दृश्यते । बौद्धमते तु सव्यपदा-
र्थाणा क्षणिकतया न कुत्रापि पदार्थे विकारविकल्पयो सम्भावनेति
मनसिहृत्य सुभूति शारदतीपुत्रेण प्रश्नमुखेनाभिहितं सर्व्वमनूया-

कारोऽविकल्पः । तथैवरूपधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवचक्षुर्वि-
 ज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव श्रोत्रधातुरप्यविकारोऽविक-
 ल्पः । तथैव शब्दधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव श्रोत्रविज्ञानधातु-
 रप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवघ्राणधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव-
 गन्धधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवघ्राणविज्ञानधातुरप्यविकारो-
 ऽविकल्पः । तथैवजिह्वाधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवरसधातुर-
 प्यविकारोऽविकल्पः । तथैवजिह्वाविज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः ।
 तथैवकायधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवस्पर्शधातुरप्यविकारो-
 ऽविकल्पः । तथैवकायविज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवमनो-
 धातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव धर्मधातुरप्यविकारोऽविकल्पः ।
 तथैवमनोविज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः ।

यथैवचित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैवाऽविद्याऽप्यविकारा-
 ऽविकल्पा । तथैव संस्कारा अप्यविकारा अविकल्प्याः । तथैव
 विज्ञानमप्यविकारमविकल्पं । तथैव नामरूपमप्यविकारमविकल्पं ।
 तथैव षडायतनमप्यविकारमविकल्पं । तथैव स्रग्गोऽप्यविकारो-
 ऽविकल्पः । तथैव वेदनाऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव तृष्णाऽप्यविका-
 राऽविकल्प्या । तथैवोपादानमप्यविकारमविकल्पं । तथैव भवोऽप्यवि-
 कारोऽविकल्पः । तथैव जातिरप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव जरामर-
 णमप्यविकारमविकल्पं । तथैव दानपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्प्या ।
 तथैव शीलपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव चान्तिपारमिता-

ऽङ्गीकरोति यथैवेत्यादिना । चित्तदृष्टान्तेन चक्षुरादौ तदुपमादयति
 तथैवेत्यादिना । एतन्मते चित्तमनसोर्भेदात् न दृष्टान्ताऽनुपपत्तिः ।

ऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव वीर्यपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव ध्यानपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव प्रज्ञापारमिताऽप्यविकाराऽविकल्प्या ।

यथैव चित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैवाऽध्यात्मशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव वहिर्द्विशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैवाऽध्यात्मवहिर्द्विशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव शून्यताशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव महाशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव परमाऽर्थशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव संकृतशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैवाऽसंकृतशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैवाऽत्यन्तशून्यशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैवाऽनवराऽप्यशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैवाऽनवकारशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव प्रकृतिशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव सर्वधर्मशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव खलक्षणशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैवाऽनुपलम्भशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैवाऽभावशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैव स्वभावशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या । तथैवाऽभावस्वभावशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्प्या ।

यथैव चित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैव सृष्ट्युपस्थानान्यऽप्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव मन्यक् प्रहाणान्यप्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैवर्द्धिपादा अप्यविकारा अविकल्प्याः । तथैवेन्द्रियाण्यप्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव बोध्यज्ञान्यप्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैवार्याऽष्टाऽङ्गमार्गाऽप्यविकारोऽविकल्पं । तथैवार्यसत्यान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव ध्यानान्यप्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैवा-

ऽप्रमाणान्यथ्यविकाराण्यविकल्पानि । तथेवारूप्यममापत्तयोऽप्यवि-
कारा अविकल्पाः । तथेवाऽष्टौ विमोक्षा अथ्यविकारा अविकल्पाः ।
तथेवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्यविकाराः अविकल्पाः । तथैवशून्य-
तानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखान्यथ्यविकाराण्यविकल्पानि । तथै-
वाऽभिज्ञा अथ्यविकारा अविकल्पाः । तथैव समाधयोऽप्यविकारा
अविकल्पा । तथैवधारणीमुखान्यथ्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव
महामैत्र्यथ्यविकारा अविकल्पा । तथैव महाकरुणाऽप्यविकाराऽवि-
कल्पा । तथैव द्वागतागतवलान्यथ्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव
चत्वारिवैशारद्यान्यथ्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैवचतस्रः प्रतिमम्बि-
दोऽप्यविकारा अविकल्पाः । तथेवाऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्मा अथ्यवि-
कारा अविकल्पाः ।

यथेव चित्तमचित्तमदिकारमविकल्पं । तथेव श्रोत आपत्तिफ-
लमथ्यविकारमविकल्पं । तथेव सहदागामिफलमथ्यविकारमविकल्पं
तथेवाऽनागामिफलमथ्यविकारमविकल्पं । तथेवाऽर्हत्वमथ्यविकारम-
विकल्पं । तथैव प्रत्येकबोधिरथ्यविकाराऽविकल्पा । तथैव मार्गा-
कारजताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव सर्वकारजताऽप्यविकाराऽवि-
कल्पा । तथैव सर्वज्ञताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।

अथायुष्माञ्छारदतीपुत्रः आयुष्मते सुभृतये साधुकारमदात् ।
साधुमाधु आयुष्मन् सुभृते । यथाऽपि नाम त्वं भगवतः पुत्र
शौरमो मुखतोजातोधर्मजोधर्मनिर्मितोधर्मदायादोनामिषदायादः ।
प्रत्यक्षचतुर्धर्मेषु कायसाक्षी । यथाऽपि तदरण्यविहारिणां आव-
काणां श्रय्यतायां भगवतानिर्दिष्टम्याऽयमुपदेशः । एवमायुष्मन् सुभृते

बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । अतो बोधि-
 मत्त्वो महामत्त्वोऽवैवर्तिक उपपरीक्षितव्यः । अविरहितस्य बोधि-
 मत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां वेदितव्यः । श्रावकभूमावपि
 शिचितुकामेनायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन इयमेव प्रज्ञा-
 पारमिता प्रयत्नतः श्रोतव्या ग्रहीतव्या धारयितव्या वाचयितव्या पर्य-
 वाप्तव्या योनिशस्य मनसिकर्त्तव्या । प्रत्येकबुद्धभूमावपि शिचितु-
 कामेनायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन इयमेव प्रज्ञापारमि-
 ता श्रोतव्या ग्रहीतव्याधारयितव्या वाचयितव्या पर्यवाप्तव्या योनि-
 शस्य मनसि कर्त्तव्या । बोधिसत्त्वभूमावपि शिचितुकामेनायुष्मन्
 सुभूते बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन इयमेव प्रज्ञापारमिता श्रोतव्या
 ग्रहीतव्या धारयितव्या वाचयितव्या पर्यवाप्तव्या योनिशस्य मनसि
 कर्त्तव्या । बुद्धभूमावपि शिचितुकामेनायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वेन
 महामत्त्वेन इयमेव प्रज्ञापारमिता श्रोतव्या ग्रहीतव्या धारयितव्या
 वाचयितव्या पर्यवाप्तव्या योनिशस्य मनसि कर्त्तव्या । तत्कस्य हेतोः ।
 अत्र हि प्रज्ञापारमितायां विस्तरेण त्रीणि यानान्युपदिशन्ते यत्र
 बोधिसत्त्वैः श्रावकैः प्रत्येकबुद्धैश्च सततममितं शिचित्यं ॥०॥

इति महाहस्यं प्रज्ञापारमितायां द्वितीयः परिवर्तः ॥०॥

अथ चतुर्थपरिवर्तः ।

अथायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । सोऽहं भगवन् बोधिसत्त्वं प्रज्ञापारमितां न विन्दामि नोपलभते । सोऽहं बोधिसत्त्वं महामत्त्वं प्रज्ञापारमिताञ्चाऽविन्दन्ननुपलभमानः कतमं बोधिसत्त्वं महामत्त्वं कतमस्यां प्रज्ञापारमितायामववदिव्याम्यनुशासियामि । एतदेव मे भगवन् कौकृत्यं स्याद्योऽहं सर्वधर्माणामायं व्यञ्चानुपलभमानोनामधेयमात्रेणायव्ययं कुर्यात् । यदुत बोधिसत्त्व इति प्रज्ञापारमितेति वा । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिस्थितं । तत्कस्य हेतो रविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिस्थितम् ।

* रूपस्याहं भगवन्नयं व्यञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं

* पूर्वं सर्वधर्माणामाय व्यञ्चाऽनुपलभमान इत्यादिना सर्वधर्माणामुत्पादविनाशयो रूपलम्भाभावमभिधाय तदेव प्रपञ्चयति रूपस्याहमित्यादिना रूपस्य रूपस्कन्धस्यायमुत्पाद व्ययं विनाशं नोपलभे न प्रत्यक्षेण प्रमाणे न जानामि । नच प्रत्यक्षेण समनुपश्यामि । दृशिरत्र प्रत्यक्षज्ञानमात्र पर नचाक्षुषज्ञानवचन । कस्यनामधेयमिति । अस्यायमभिप्राय । विद्यमानत्वेनोपलभ्यमानस्य हि वस्तुनोनामधेयकरणं सम्भवति नत्वसनः खपुष्यादि तुल्यत्वादिति । यस्य च नाम-

भगवन् रूपस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगम्यं कस्य नाम धेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं नाऽधिस्थितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात् तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिस्थितं । वेदनाया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभेन समनुपगम्यामि । सोऽहं भगवन् वेदनाया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगम्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्ठितं । (वेदनाया) संज्ञाया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपगम्यामि । सोऽहं भगवन् संज्ञाया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगम्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्स्तदपि संज्ञानामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्ठितं । संस्कारानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपगम्यामि । । सोऽहं भगवन् संस्कारानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगम्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भवन्

धेयस्य कर्त्तव्यता, तदापि नामधेयं न स्थितं न स्थितिमत् व्यसदिति-
यावत् । न विष्टितं न विशेषेण स्थितं । न परमाद्यादिवत्प्रत्यक्षतोऽन-
भूवमानमपिमानान्तरणसिद्धत् । नाऽधिष्ठितं नाकिनापितत्तज्ञेन स
द्रूपेणाधिष्ठितं व्यवहृतमित्यर्थे । एव परत्राणिव्याख्येयम् ।

स्तदपि संस्कारनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । विज्ञानस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् विज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि यदुत बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात् तस्य नामधेयस्य । एवं नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

चक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवंश्चक्षुष आयं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि यदुत बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि चक्षुर्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । श्रोत्रस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् श्रोत्रस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि यदुत बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि श्रोत्र नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । घ्राणस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् घ्राणस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्घ्राण नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽ-

धिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं नाम-
 धेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । जिज्ञाया अहं भगवन्नायं
 व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जिज्ञाया आयं
 व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
 मत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । कायस्याहं भगवन्
 न्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कायस्यायं
 व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
 मत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवं स्तदपि नामधेयं न स्थितं न
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । मनसोऽहं भग-
 वन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मनस आयं
 व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
 मत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं' ।

रूपस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
 सोऽहं भगवन् रूपस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । तत्कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिमत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-
 दपि रूपनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य
 हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न

विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । शब्दस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् शब्दस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । गन्धस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् गन्धस्यायं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि गन्धनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । रसस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् रसस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । स्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् स्पर्शस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि स्पर्शनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । धर्माणामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् धर्मा-

णाभायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

चतुर्विज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् चतुर्विज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि चतुर्विज्ञान नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । श्रोत्रविज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् श्रोत्रविज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि श्रोत्रविज्ञान नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । घ्राणविज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् घ्राणविज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि घ्राणविज्ञाननामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । जिह्वाविज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जिह्वाविज्ञान-

स्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जिज्ञाविज्ञान नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । कायविज्ञानस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कायविज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि कायविज्ञाननामधेयं न स्थितं नविष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं च स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । मनोविज्ञानस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मनोविज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनु श्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मनोविज्ञाननामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

चक्षुः संस्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् चक्षुः संस्पर्शस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि चक्षुः संस्पर्शनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । श्रोत्रसंस्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च

नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् श्रोत्रसंस्पर्शस्थायं व्यय-
 ज्ञाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि श्रोत्रसंस्पर्शनामधेयं न
 स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य
 नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
 घ्राणसंस्पर्शस्थाऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
 सोऽहं भगवन् घ्राणसंस्पर्शस्थायं व्ययज्ञाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन्
 कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भ-
 गवंस्तदपि घ्राणसंस्पर्शनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । जिह्वासंस्पर्शस्थाऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जिह्वासंस्पर्शस्थायं व्यय-
 ज्ञाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जिह्वासंस्पर्शनामधेयं न स्थितं
 न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधे-
 यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । कायसं-
 स्पर्शस्थाऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं
 भगवन् कायसंस्पर्शस्थायं व्ययज्ञाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-
 दपि कायसंस्पर्शनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं
 न विष्टितं नाऽधिष्टितं । मनः संस्पर्शस्थाऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नो-

पलभे न समनुपग्यामि । सोऽहं भगवन् मनः संस्पर्शस्थायं व्ययञ्चा-
 ऽनुपलभमानोऽसमनुपग्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मनः संस्पर्शनामधेयं न स्थितं
 न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

चक्षुः संस्पर्शजायावेदनायाऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न
 समनुपग्यामि । सोऽहं भगवंश्चक्षुः संस्पर्शजावेदनाया आयं व्ययञ्चा-
 ऽनुपलभमानोऽसमनुपग्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि चक्षुः संस्पर्शजा वेदनानाम-
 धेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमान-
 त्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधि-
 ष्टितं । श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न
 समनुपग्यामि । सोऽहं भगवन् श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनायाऽयं व्ययञ्चा-
 ऽनुपलभमानोऽसमनुपग्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनानामधेयं
 न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वा-
 न्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाधिष्टितं ।
 घ्राणसंस्पर्शजा वेदनाया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
 पग्यामि । सोऽहं भगवन् घ्राणसंस्पर्शजावेदनाया आयं व्ययञ्चा-
 ऽनुपलभमानोऽसमनुपग्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि घ्राणसंस्पर्शजा वेदनानामधेयं
 न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य

नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । जिज्ञासंस्पर्शजावेदनायाश्च भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जिज्ञासंस्पर्शजावेदनायाश्चायं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जिज्ञासंस्पर्शजावेदनानामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । कायसंस्पर्शजाया वेदनायाश्च भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कायसंस्पर्शजावेदनायाश्चायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि कायसंस्पर्शजावेदनानामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । मनः संस्पर्शजावेदनायाश्च भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मनः संस्पर्शजावेदनायाश्चायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मनः संस्पर्शजावेदनानामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

पृथिवीधातोरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।

सोऽहं भगवन् पृथिवीधातोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन्
 कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुन-
 र्भगवंस्तदपि पृथिवीधातुनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । अब्धातोर्हं भगवन्नायं व्ययञ्च
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नाब्धातोरायं व्ययञ्चाऽनुप-
 लभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
 अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि अब्धातुनामधेयं न स्थितं
 न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधे-
 यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तेजो-
 धातोर्हं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं
 भगवंस्तेजोधातोरायं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं
 करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि तेजो-
 धातुनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोर-
 विद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं
 नाऽधिष्टितं । वायुधातोर्हं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
 पश्यामि । सोऽहं भगवन् वायुधातोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसम-
 नुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु
 खलु पुनर्भगवंस्तदपि वायुधातुनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽ-
 धिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्ना-
 मधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । आकाशधातोर्हं भगव-
 न्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नाकाशधा-

तोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगमन् कस्य नामधेयं करिष्यामि
 बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्याकाशधातुनामधेयं
 न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
 नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

विज्ञानधातोरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपगमामि ।
 सोऽहं भगवन् विज्ञानधातोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगमन्
 कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भ-
 गवंस्तदपि विज्ञानधातुनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । अविद्याया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च
 नोपलभे न समनुपगमामि । सोऽहं भगवन्नविद्याया आयं व्ययञ्चा-
 ऽनुपलभमानोऽसमनुपगमन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यविद्यानामधेयं न स्थितं न
 विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । संस्काराणामहं
 भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपगमामि । सोऽहं भगवन्
 संस्काराणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगमन् कस्य नामधेयं
 करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
 संस्कारनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोर-
 विद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं
 नाऽधिष्टितं ।

विज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपगमामि ।

सोऽहं भगवन् विज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन्
 कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु
 पुनर्भगवंस्तदपि विज्ञाननामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । नामरूपस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् नामरूपस्यायं व्ययञ्चा-
 ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामरूपनामधेयं न स्थितं
 न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधे-
 यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । षडाय-
 तनस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं
 भगवन् षडायतनस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-
 दपि षडायतन नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्-
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं
 न विष्टितं नाऽधिष्टितं । स्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न
 समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् स्पर्शस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽस-
 मनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु
 खलु पुनर्भगवंस्तदपि स्पर्शनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । वेदनायाऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वेदनायाऽयं व्ययञ्चा-

ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिमत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वेदनानामधेयं न स्थितं न
 विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधे-
 यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । दृष्ट्याया-
 श्च भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगव-
 स्तृष्ट्यायाश्चायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं
 करिष्यामि बोधिमत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
 दृष्ट्यानामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोर-
 विद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं
 नाऽधिष्टितं ।

उपादानस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
 सोऽहं भगवन्नुपादानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिमत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगव-
 स्तदपि उपादाननामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्-
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं
 न विष्टितं नाऽधिष्टितं । जातेरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न
 समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जातेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसम-
 नुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिमत्त्व इति । अपि तु
 खलु पुनर्भगवंस्तदपि जातिनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधि-
 ष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्ना-
 मधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । जरामरणस्याहं भगव-
 न्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जराम-

रणस्यायं व्ययज्ञाऽनुपलभमानोऽममनुपग्यन् कस्य नामधेयं करि-
 य्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जरामरण
 नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्य-
 मानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
 नाऽधिष्ठितं ।

अविद्यानिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययज्ञ नोपलभे न समनु-
 पग्यामि । सोऽहं भगवन्नविद्यानिरोधस्यायं व्ययज्ञाऽनुपलभमानो-
 ऽममनुपग्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि
 तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि अविद्यानिरोध नामधेयं न स्थितं न
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधे-
 यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । संस्का-
 रनिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययज्ञ नोपलभे न समनुपग्यामि ।
 सोऽहं भगवन् संस्कारनिरोधस्यायं व्ययज्ञाऽनुपलभमानोऽममनुप-
 ग्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु
 पुनर्भगवंस्तदपि संस्कारनिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽ-
 धिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं
 तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । विज्ञाननिरोधस्याहं
 भगवन्नायं व्ययज्ञ नोपलभे न समनुपग्यामि । सोऽहं भगवन्
 विज्ञाननिरोधस्यायं व्ययज्ञाऽनुपलभमानोऽममनुपग्यन् कस्य नाम-
 धेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
 विज्ञाननिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य
 हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न

विष्टितं नाऽधिष्टितं । नामरूपनिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च
नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् नामरूपनिरोधस्यायं
व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
मत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामरूपनिरोधनाम-
धेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमान-
त्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधि-
ष्टितं । षडायतननिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न सम-
नुपश्यामि । सोऽहं भगवन् षडायतन निरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपल-
भमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिमत्त्व इति ।
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि षडायतननिरोधनामधेयं न
स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
स्पर्शननिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
सोऽहं भगवन् स्पर्शननिरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन्
कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिमत्त्व इति । अपि तु खलु पुन-
र्भगवंस्तदपि स्पर्शननिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । वेदनानिरोधस्याहं भगवन्नायं
व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वेदनानिरोधस्यायं
व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
मत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वेदनानिरोधनामधेयं न
स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नाम-

धेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । दृष्ट्वा-
 निरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न ममनुपश्यामि । सोऽहं
 भगवन् दृष्ट्वानिरोधस्यायं व्ययञ्चानुपलभमानोऽममनुपश्यान् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिमत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-
 दपि दृष्ट्वानिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । उपादाननिरोधस्याहं भगवन्नायं
 व्ययञ्च नोपलभे न ममनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नुपादाननिरोध-
 स्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽममनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि
 वं धिषत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युपादाननिरोधना-
 मधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमा-
 नत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽ-
 धिष्टितं । भवनिरोधस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न ममनु-
 पश्यामि । सोऽहं भगवन् भवनिरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलमानोऽमम-
 नुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिमत्त्व इति । अपि तु
 खलु पुनर्भगवंस्तदपि भवनिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्टितं
 नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं
 तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । जातिनिरोधस्याऽहं
 भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न ममनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्
 जातिनिरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽममनुपश्यान् कस्य नामधेयं
 करिष्यामि बोधिमत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
 जातिनिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य

हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । जरामरणनिरोधस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जरामरणनिरोधस्यायं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जरामरणनिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

रागस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि रागनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । द्वेषस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् द्वेषस्यायं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि द्वेषनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । मोहस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मोहस्यायं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मोहनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधि-

ष्ठित तत्कस्य हेतोः अविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

दृष्टिगतानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपगमामि । सोऽहं भगवन् दृष्टिगतानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगमन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि दृष्टिगतनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । आत्मनोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपगमामि । सोऽहं भगवन्नात्मन आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगमन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यात्मनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । सत्त्वस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपगमामि । सोऽहं भगवन् सत्त्वस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगमन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवस्तदपि सत्त्वनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । जीवस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपगमामि । सोऽहं भगवन् जीवस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगमन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जीवनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य

नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
जन्तोरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं
भगवन् जन्तोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं
करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जन्तु
नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्य-
मानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं
नाऽधिष्टितं । पोषस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
पश्यामि । सोऽहं भगवन् पोषस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनु-
पश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु
पुनर्भगवंस्तदपि पोष नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । पुरुषस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च
नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् पुरुषस्यायं व्ययञ्चाऽनुप-
लभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति ।
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि पुरुष नामधेयं न स्थितं न विष्टितं
नाधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । पुङ्गवस्याऽहं भग-
वन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् पुङ्गव-
स्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि
बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि पुङ्गव नामधेयं
न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

मनुजस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मनुजस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मनुज नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

मानवस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मानवस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मानव नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । कारकस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कारकस्यायं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि कारक नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । वेदकस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वेदकस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वेदक नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

जानकस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जानकस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जानक नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाधिष्ठितं । पश्यकस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् पश्यकस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि पश्यक नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ॥

दानपारमिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् दानपारमिताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि दानपारमिता नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । शीलपारमिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् शीलपारमिताया आयं व्यायञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि शीलपारमिता नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं

न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । चान्तिपारमिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपग्यामि । सोऽहं भगवन् चान्तिपारमिताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपग्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि चान्तिपारमिता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । वीर्यपारमिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपग्यामि । सोऽहं भगवन् वीर्यपारमिताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपग्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वीर्यपारमिता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । ध्यानपारमिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपग्यामि । सोऽहं भगवन् ध्यानपारमिताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपग्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि ध्यानपारमिता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । प्रज्ञापारमिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपग्यामि । सोऽहं भगवन् प्रज्ञापारमिताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपग्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनस्तदपि प्रज्ञापारमिता नामधेयं न स्थितं

न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नाम-
धेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

अध्यात्मशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुप-
श्यामि । सोऽहं भगवन्नध्यात्मशूण्यताया आयं व्ययश्च नोपलभे
न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नध्यात्मशूण्यताया आयं
व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि
बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यध्यात्मशूण्यताना-
मधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमा-
नत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं
नाऽधिष्टितं । वहिर्द्धाशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे
न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वहिर्द्धाशूण्यताया आयं व्यय-
श्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व
इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वहिर्द्धाशूण्यता नामधेयं
न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
अध्यात्मवहिर्द्धाशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न
समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नध्यात्मवहिर्द्धाशूण्यताया आयं
व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि
बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यध्यात्मवहिर्द्धा-
शूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत् कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं
न विष्टितं नाऽधिष्टितं । शूण्यताशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययश्च

नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् शूण्यताशूण्यताया
 आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि
 बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि शूण्यताशूण्यता
 नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरवि-
 द्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
 नाऽधिष्ठितं । महाशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न
 समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् महाशूण्यताया आयं व्ययञ्चाऽनु-
 पलभमानोऽमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
 अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि महाशूण्यता नामधेयं न स्थितं न
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । परमाऽर्थ-
 शूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
 सोऽहं भगवन् परमाऽर्थशूण्यताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽम-
 मनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु
 खलु पुनर्भगवंस्तदपिपरमाऽर्थशूण्यताया नामधेयं न स्थितं न
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधे-
 यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । संस्रुत
 शूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
 सोऽहं भगवन् संस्रुतशूण्यताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽम
 मनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु
 खलु पुनर्भगवंस्तदपि संस्रुतशूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
 नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं

तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अत्यन्तशूण्यताया
 अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं
 भगवन्नत्यन्त शूण्यताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भग-
 वंस्तदप्यत्यन्त शूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अनवराऽप्रशूण्यताया अहं
 भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्न-
 नवराऽप्रशूण्यताया आयं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवं-
 स्तदप्यनवराऽप्रशूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अनवकारशूण्यताया अहं भगवन्नायं
 व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नवकार
 शूण्यताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं
 करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यनवकार
 शूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्य-
 मानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
 नाऽधिष्ठितं । प्रकृतिशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे
 न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रकृतिशूण्यताया आयं व्यय-
 चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि प्रकृतिशूण्यता नामधेयं

न स्थित न विष्ठित नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एव तन्नामधेय न स्थित न विष्ठित नाऽधिष्ठित । सर्वधर्मशून्यताया अह भगवन्नाय व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽह भगवन् सर्वधर्मशून्यताया आय व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेय करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवस्तदपि सर्वधर्मशून्यता नामधेय न स्थित न विष्ठित नाऽधिष्ठित । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एव तन्नामधेय न स्थित न विष्ठित नाऽधिष्ठित । खलचणशून्यताया अह भगवन्नाय व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽह भगवन् खलचणशून्यताया आय व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवस्तदपि खलचणशून्यता नामधेय न स्थित न विष्ठित नाऽधिष्ठित । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एव तन्नामधेय न स्थित न विष्ठित नाऽधिष्ठित ।

अनुपलम्भशून्यताया अह भगवन्नाय व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽह भगवन्ननुपलम्भशून्यताया आय व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेय करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवस्तदप्यनुपलम्भशून्यता नामधेय न स्थित न विष्ठित नाऽधिष्ठित । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य । एव तन्नामधेय न स्थित न विष्ठित नाऽधिष्ठित । अभावशून्यताया अह भगवन्नाय व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽह भगवन्नभावशून्यताया आय व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नाम-

धेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्य-
 भावशूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य
 हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । स्वभावशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् स्वभावशूण्यताया आयं
 व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
 सत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि स्वभावशूण्यता नामधेयं
 न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
 नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
 अभावस्वभावशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
 पश्यामि । सोऽहं भगवन्नाभावस्वभावशूण्यताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभ-
 मानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि
 तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यभावस्वभावशूण्यता नामधेयं न स्थितं न
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

स्मृत्युपस्थानानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
 पश्यामि । सोऽहं भगवन् स्मृत्युपस्थानानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभ-
 मानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि
 तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि स्मृत्युपस्थान नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं
 नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं
 तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । सम्यक् प्रहाणानामहं
 भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् सम्यक्

प्रहाणानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानो ऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि सम्यक् प्रहाणनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

श्चद्विपादानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नृद्विपादानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यृद्विपादानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । इन्द्रियाणामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्निन्द्रियाणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपीन्द्रिय नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । वलानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वलानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वलानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । बोध्यङ्गानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् बोध्यङ्गानामायं व्ययञ्चा-

ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि बोध्यङ्गनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । आर्याष्टाङ्गमार्गस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि सोऽहं भगवन्ना-
र्याष्टाङ्गमार्गस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यार्या-
ष्टाङ्गमार्गनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतो-
रविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । (१) शून्यताविमोक्षमुखस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे
न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् शून्यताविमोक्षमुखस्यायं व्ययञ्चा-
ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि शून्यताविमोक्षमुखनामधेयं
न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं (१) ।
प्रणिहितविमोक्षमुखस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
पश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रणिहितविमोक्षमुखस्यायं व्ययञ्चाऽनुप-
लभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।

(१) क ख ग घ पुस्तकेषु-शून्य इति स्थाने स्थाने पाठः ।

(२) व्यानिमित्तविमोक्षमुखस्य निर्देशोऽत्र युक्तः सर्वत्र शून्यतानिमित्ता-
प्राणिहितविमोक्षमुखस्य सलान्तरे निर्देशो दृश्यते । अत्र तु न
लिखितः । लेखकस्य भ्रमणपतित इत्यनुमोयते ॥

अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि प्रणिहितविमोक्षमुखनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तं नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । चतुर्णामहं भगवन् ध्यानानामायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् चतुर्णां ध्यानानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि ध्याननामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । मैत्र्या अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मैत्र्या आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मैत्रीनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । करुणायामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् करुणायामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि करुणानामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । मुदिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मुदिताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु

खलु पुनर्भगवंस्तदपि मुदितानामधेयं न स्थितं न विष्टितं
नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । उपेक्षायाश्च
भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नु-
पेक्षायाश्चायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं
करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युपेक्षा
नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्य-
मानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं
नाऽधिष्टितं । चतसृणामहं भगवन्नाह्वयसमापत्तौनामायं व्ययश्च
नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नायं व्ययश्चाऽनुपलभ-
मानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्याह्वयसमापत्ति नामधेयं न स्थितं न
विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य ।
एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । बुद्धाऽनुस्मृतेरहं
भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्
बुद्धाऽनुस्मृतेरायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं
करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि बुद्धा-
ऽनुस्मृतिनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न
विष्टितं नाऽधिष्टितं । धर्माऽनुस्मृतेरहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे
न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् धर्माऽनुस्मृतेरायं व्ययश्चाऽनुप-
लभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।

अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि धर्माऽनुस्मृति नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । सद्दऽनुस्मृतेरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् सद्दऽनुस्मृतेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि सद्दऽनुस्मृतिनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

श्रीलाऽनुस्मृतेरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् श्रीलाऽनुस्मृतेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि श्रीलाऽनुस्मृति नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । त्यागाऽनुस्मृतेरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् त्यागाऽनुस्मृतेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि त्यागाऽनुस्मृति नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । कायगताऽनुस्मृतेरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कायगताऽनुस्मृतेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनु-

पश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि कायगताऽनुसृतिनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

उद्देगाऽनुसृतेरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नुद्देगाऽनुसृतेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युद्देगाऽनुसृतिनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । आलापाऽनुसृतेरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नालापाऽनुसृतेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यालापाऽनुसृतिनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाधिष्ठितं । मरणाऽनुसृतेरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मरणाऽनुसृतेरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मरणाऽनुसृतिनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । मांसचतुषोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्

मांसचक्षुषत्रायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽममनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मांसचक्षुर्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । दिव्यचक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न ममनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् दिव्यचक्षुषत्रायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽममनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि दिव्यचक्षुर्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । प्रज्ञाचक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रज्ञाचक्षुषत्रायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽममनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि प्रज्ञाचक्षुर्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । धर्मचक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् धर्मचक्षुषत्रायं व्ययञ्चाऽनुपलमानोऽममनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि धर्मचक्षुर्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । बुद्धचक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् बुद्धचक्षुषत्रायं व्ययञ्चाऽनुपलभ-

मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि बुद्धचतुर्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

षष्णामभिज्ञानमहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् षष्णामभिज्ञानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि षडभिज्ञानामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । दृशानां तथागतवल्लानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् दृशानां तथागतवल्लानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्स्तदपि दृशतथागतवल्लनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । चतुर्णां वैशारद्यानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् चतुर्णां वैशारद्यानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वैशारद्यानामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । चतसृणां प्रतिमम्बिदामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे

न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् चतसृणां प्रतिमन्विदामाद्यं
 व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि
 बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि प्रतिमन्विन्नामधेयं
 न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
 नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
 महाकरुणायाम् अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
 सोऽहं भगवन् महाकरुणायाम्नायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनु-
 पश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु
 पुनर्भगवंस्तदपि महाकरुणानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधि-
 ष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं
 न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अष्टादशाऽवेणिकबुद्धधर्माणामहं
 भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नाष्टा-
 दशावेणिकबुद्धधर्माणामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवं-
 स्तदष्टादशावेणिकबुद्धधर्मनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

स्वप्नोपमानामहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामाद्यं व्ययञ्च
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् स्वप्नोपमानां पञ्चाना-
 मुपादानस्कन्धानामाद्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-
 दष्टुपादानस्कन्धनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य

हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । मायोपमानामहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपगमामि । सोऽहं भवगन् मायोपमानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगमन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि उपादानस्कन्धनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । प्रतिश्रुत्कोपमानानामहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपगमामि । सोऽहं भगवन् प्रतिश्रुत्कोपमानानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगमन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युपादानस्कन्धनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । प्रतिभाषोपमानाहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपगमामि । सोऽहं भगवन् प्रतिभाषोपमानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानो न समनुपगमन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युपादानस्कन्धनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

प्रतिविम्बोपमानामहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं

व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रतिविम्बोपमानां
 पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवं-
 स्तदप्युपादानस्कन्धानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । मरीच्युपमानामहं भगवन् पञ्चा-
 नामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं
 भगवन् मरीच्युपमानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्चा-
 ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युपादानस्कन्धानामधेयं न स्थितं
 न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधे-
 यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । *दक-
 चन्द्रोपमानामहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्च
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् दकचन्द्रोपमानां पञ्चा-
 नामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-
 दप्युपादानस्कन्धानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्-
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं
 न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । निमित्तकोपमानामहं पञ्चानामुपादान-
 स्कन्धानामायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्

* उदकचन्द्र इति पाठोयुक्तः प्रतिभाति ।

निमित्तकोपमानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभ-
मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युपादानस्कन्ध नामधेयं न स्थितं नै-
विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।
एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । विविक्तस्याऽहं
भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्
विविक्तस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं
करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनस्तदपि विविक्त-
नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरवि-
द्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं ।
नाऽधिष्टितं ।

शान्तस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
सोऽहं भगवन् शान्तस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवं-
स्तदपि शान्तनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न
विष्टितं नाऽधिष्टितं । अनुत्पादस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे
न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्ननुत्पादस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानो-
ऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु
खलु पुनर्भगवंस्तदप्यनुत्पाद नामधेयं न स्थितं न विष्टितं
नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

अनिरोधस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्ननिरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यनिरोध नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । अप्रादुर्भावस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् अप्रादुर्भावस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यप्रादुर्भावनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । अनभिसंस्कारस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नभिसंस्कारस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यनभिसंस्कारनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं -न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । असंक्लेशस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नसंक्लेशस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यसंक्लेशनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । व्यवदानस्याऽहं भगवन्नायं

व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् व्यवदानस्यायं
व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि
बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि व्यवदान नामधेयं न
स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

धर्मधातोरहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
सोऽहं भगवन् धर्मधातोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान्
कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुन-
र्भगवंस्तदपि धर्मधातुनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न
स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तथागतस्याऽहंभगवन्नायं व्ययञ्च
नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् तथागतस्यायं व्ययञ्चा-
ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि तथागतनामधेयं न स्थितं न विष्टितं
नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । भूतकोटेरहं भगवन्नायं
व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् भूतकोटेरायं
व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-
सत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि भूतकोटिनामधेयं न
स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

धर्मस्थितिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-

पश्यामि । सोऽहं भगवन् धर्मस्थितिताया आर्यं व्ययञ्चाऽनुपलभ-
मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि
तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि धर्मस्थिति नामधेयं न स्थितं न विष्टितं
नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । धर्मनियामताया
अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्
धर्मनियामताया आर्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य
नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
धर्मनियामता नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न
विष्टितं नाऽधिष्टितं । कुशलाऽकुशलानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च
नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कुशलाऽकुशलानी
धर्माणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं
करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
कुशलाऽकुशलनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न
विष्टितं नाऽधिष्टितं । लौकिकलोकोत्तराणामहं भगवन् धर्माणामायं
व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् लौकिकलोको-
त्तराणां धर्माणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नाम-
धेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि
लौकिकलोकोत्तरनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न

स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । संस्कृताऽसंस्कृतानामहं भगवन्
धर्माणामायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्
संस्कृताऽसंस्कृतानां धर्माणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान्
कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिषत्वइति । अपि तु खलु पुन-
र्भगवंस्तदपि संस्कृताऽसंस्कृत नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधि-
ष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं
न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

साश्रवाणामहं भगवन् धर्माणामायं व्ययञ्च नोपलभे न
समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् साश्रवाणां धर्माणामायं व्ययञ्चा-
ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिषत्व-
इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि साश्रवधर्म नामधेयं न
स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य
नामधेयस्य । एव तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं ।
अतीताऽनागतप्रत्युत्पन्नानामहं धर्माणामायं व्ययञ्चनोपलभे न
समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नतीताऽनागतप्रत्युत्पन्नानां धर्माणामायं
व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि
बोधिषत्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यतीताऽनागतप्रत्युत्पन्नानां
धर्माणां नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न
विष्टितं नाऽधिष्टितं ।

अनतीतस्याऽनागतस्यां प्रत्युत्पन्नस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे
न समनुपश्यामि । किं न तदित्युच्यते । असंस्कृतं हि नातीतं नाऽपा-

ऽनागतं न प्रत्युत्पन्नं । अस्मिन्संस्कृतस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे
 न समनुपश्यामि । कतमच्चाऽसंस्कृतं यस्य नोत्पादो न स्थितिर्न-
 भङ्गः भगवतोऽप्यहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।
 पूर्वस्थां दिग्ग्रहं भगवन् गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तथा-
 गतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सञ्चावकसंघानां स बोधिसत्त्वानामा-
 यञ्च व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । दक्षिणस्थां दिग्ग्रहं भगवन्
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बु-
 द्धानां सञ्चावकसंघानां स बोधिसत्त्वानामायञ्च व्ययञ्च नोपलभे
 न समनुपश्यामि । पश्चिमायां दिग्ग्रहं भगवन् गङ्गानदीवालुकोपमेषु
 लोकधातुषु तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सञ्चावकसंघानां
 सबोधिसत्त्वानामायञ्च व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । उत्तरस्थां
 दिग्ग्रहं भगवन् गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तथागताना-
 मर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सञ्चावकसंघानां सबोधिसत्त्वानामायञ्च
 व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । उत्तरपूर्वस्थां दिग्ग्रहं भगवन्
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बु-
 द्धानां सञ्चावकसंघानां सबोधिसत्त्वानामायञ्च व्ययञ्च नोपलभे न
 समनुपश्यामि । पूर्वदक्षिणस्थां दिग्ग्रहं भगवन् गङ्गानदीवालुकोप-
 मेषु लोकधातुषु तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सञ्चावकसंघानां
 सबोधिसत्त्वानामायञ्च व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । दक्षिण-
 पश्चिमायां दिग्ग्रहं भगवन् गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सञ्चावकसंघानामायञ्च व्ययञ्च
 नोपलभे न समनुपश्यामि । पश्चिमोत्तरस्थां दिग्ग्रहं भगवन् गङ्गा-

नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां
 सश्रावकसंघानां सबोधिसत्त्वानामायञ्च व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
 पश्यामि । अधस्ताद्दिश्यहं भगवन् गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सश्रावकसंघानामायञ्च व्ययञ्च
 नोपलभे न समनुपश्यामि । उपरिष्ठाद्दिश्यहं भगवन् गङ्गानदी-
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां
 सश्रावकसंघानां सबोधिसत्त्वानामायञ्च व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
 पश्यामि । सोऽहं भगवंस्तथागतानामर्हतां सम्यक्सम्बुद्धानां सश्रावक-
 संघानां सबोधिसत्त्वानामायञ्च व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन्
 कतमं बोधिसत्त्वं कतमस्यां प्रज्ञापारमितायामवद्विद्याम्यनुशासि-
 यामि । कतमाञ्च प्रज्ञापारमितामुपदेक्ष्यामि । अपि तु खलु
 पुनर्भगवंस्तदपि तथागत नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।
 तदपि संघनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य
 हेतोरविद्यमानत्वान्नस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

सर्वधर्मतथताया अहं भगवन्नायञ्च व्ययञ्च नोपलभे न समनु-
 पश्यामि । सोऽहं भगवन् सर्वधर्मतथताया आयञ्च व्ययञ्चाऽनुप-
 लभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।
 अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि सर्वधर्मतथता नामधेयं न स्थितं न
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्नस्य नामधेयस्य ।
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

यापि भगवन्नामधर्मसंकेतकी धर्मप्रज्ञप्तिर्यदुत बोधिसत्त्व इति ।

मानकेनचिद्वचनीया रूपेण वा वेदनया वा संज्ञाया वा संस्कारैर्वा
 विज्ञानेन वा चक्षुषा वा श्रोत्रेण वा घ्राणेन वा जिह्वाया वा
 कायेन वा मनसा वा रूपेण वा शब्देन वा गन्धेन वा रसेन वा
 स्पर्शेण वा धर्मेण वा । चक्षुर्बिज्ञानेन वा श्रोत्रविज्ञानेन वा घ्राण-
 विज्ञानेन वा जिह्वाविज्ञानेन वा कायविज्ञानेन वा मनोविज्ञानेन
 वा । चक्षुः संस्पर्शेण वा श्रोत्रसंस्पर्शेण वा घ्राणसंस्पर्शेण वा जिह्वा-
 संस्पर्शेण वा कायसंस्पर्शेण वा मनः संस्पर्शेण वा । चक्षुः संस्पर्शप्रत्यय
 वेदनया वा श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्यय वेदनया वा घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय वेदनया
 वा जिह्वासंस्पर्शप्रत्यय वेदनया वा कायसंस्पर्शप्रत्यय वेदनया वा
 मनः संस्पर्शप्रत्यय वेदनया वा । पृथिवीधातुना वा अग्निधातुना वा
 तेजोधातुना वा वायुधातुना वा आकाशधातुना वा विज्ञानधातुना
 वा । अविद्यया वा संस्कारैर्वा विज्ञानेन वा नामरूपेण वा षड्धा-
 यतनेन वा स्पर्शेण वा वेदनया वा दृष्यया वा उपादानेन वा
 भवेन वा जात्या वा जरामरणेन वा । दानपारमितया वा शील-
 पारमितया वा चान्तिपारमितया वा वीर्यपारमितया वा ध्यान-
 पारमितया वा प्रज्ञापारमितया वा । अध्यात्मशून्यतया वा वहि-
 र्द्धाशून्यतया वा अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतया वा । शून्यताशून्यतया वा
 परमार्थशून्यतया वा । असंस्कृतशून्यतया वा अत्यन्तशून्यतया वा
 अनकारशून्यतया वा प्रकृतिशून्यतया वा सर्वधर्मशून्यतया वा
 स्वप्नशून्यतया वा अनुपलभशून्यतया वा अभावशून्यतया वा
 स्वभावशून्यतया वा अभावस्वभावशून्यतया वा । स्मृत्युपस्थानैर्वा
 धर्मैश्च प्रहाणैर्वा अद्विपादैर्वा इन्द्रियैर्वा वसैर्वा बोध्यैर्वा आर्या-

ऽष्टाऽङ्गमार्गेण वा आर्य्यसत्यैर्वा ध्यानैर्वा अप्रमाणैर्वा आरूयममा-
पत्तिभिर्वा शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविशेषैर्वा तथागतवक्षैर्वा वैशा-
रथैर्वा प्रतिसम्बिद्धिर्वा महामैत्र्या वा महाकरुणया वा आवेषिक-
बुद्धधर्मैर्वा यावदेवधर्मप्रज्ञप्तिः । तथापि नाम भगवन् स्वप्न इति
नाम केनचिद्वचनीयं । मायेति वा नाम केनचिद्वचणीयं प्रति-
श्रुक्तेति नाम प्रतिभास इति नाम केनचिद्वचनीयं । मरौचिकेति
नाम केनचिद्वचनीयत । दृक्चन्द्र इति केनचिद्वचनीयं । तथागत
इति केनचिद्वचनीयं । तद्यथापि नाम भगवन् आकाशमिति नाम
केनचिद्वचनीयं । पृथिवीति नाम केनचिद्वचनीयं । आप इति नाम
केनचिद्वचनीयं । तेज इति नाम केनचिद्वचनीयं । वायुरिति नाम
केनचिद्वचनीयं । तथतेति नाम केनचिद्वचनीयं । अवितथतेति नाम
केनचिद्वचनीयं ।

अनन्यतथतेति नाम न केनचिद्वचनीयं । धर्मतथतेति नाम न
केनचिद्वचनीयं । धर्मधातुरिति न केनचिद्वचनीयं । धर्मस्थितितेति
न केनचिद्वचनीयं । भूतकोटिरिति नाम न केनचिद्वचनीयं । दान-
पारमितेति नाम न केनचिद्वचनीयं । शीलपारमितेति नाम न
केनचिद्वचनीयं । चान्तिपारमितेति नाम न केनचिद्वचनीयं ।
वीर्य्यपारमितेति नाम न केनचिद्वचनीयं । ध्यानपारमितेति नाम
न केनचिद्वचनीयं । प्रज्ञापारमितेति नाम न केनचिद्वचनीयं ।

शीलमिति नाम न केनचिद्वचनीयं । समाधिरिति नाम न
केनचिद्वचनीयं । प्रज्ञेति नाम न केनचिद्वचनीयं । विमुक्तिरिति
नाम न केनचिद्वचनीयं । विमुक्तिज्ञानदर्शनमिति नाम न केन-

चिद्वचनीयं । श्रोत आपन्न इति नाम न केनचिद्वचनीयं । श्रोत आपसः न केनचिद्वचनीयः । श्रोत आपन्नधर्मा इति नाम न केनचिद्वचनीयः । सहदागामीति नाम न केनचिद्वचनीयं । सहदागामिधर्मा इति नाम न केनचिद्वचनीयं । अनागामीति नाम न केनचिद्वचनीयं । अनागामिधर्मा इति नाम न केनचिद्वचनीयं । अर्हन्निति नाम न केनचिद्वचनीयं । अर्हद्गर्मा इति नाम न केनचिद्वचनीयं । प्रत्येकबुद्ध इति नाम न केनचिद्वचनीयं । प्रत्येकबुद्धधर्मा इति न केनचिद्वचनीयं । बोधिसत्त्व इति नाम न केनचिद्वचनीयं । बोधिसत्त्व धर्मा इति नाम न केनचिद्वचनीयं । सम्यक्सम्बुद्ध इति नाम न केनचिद्वचनीयं ।

कुशलेन वा ऽकुशलेन वा सारथेन वा अनवथेन वा नित्येन वा अनित्येन वा सुखेन वा दुःखेन वा आत्मना वा अनात्मना वा शान्तेन वा अशान्तेन वा विविक्तेन वा अविविक्तेन वा भावेन वा अभावेन वा । इममप्यहं भगवन्नर्यवशं प्रतीत्यैवं वदाम्येतदेव मे कौकृत्यं स्यात् योऽहं सर्वधर्माणामायञ्च व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं कुस्यां यदुत बोधिसत्त्व इति प्रज्ञापारमितेति वा । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं नैवस्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । सचेद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यैवं प्रज्ञापारमितायां भाव्यमाणायामेभिराकारैरेभिर्लिङ्गैरेभिर्निमित्तैरूपदिश्यमानायां चित्तं नाऽवस्तीयते न संस्तीयते । न विप्रतिमारी भवति मानसं नोचस्यति न संवस्यति न सम्नासमा-

पद्यते नियतं स बोधिसत्त्वो महामत्त्वाऽवैवर्तिको बोधिसत्त्व भूमौ
वेदितव्यः स्थित इत्यस्यानयोगेन ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता
रूपे तेन न स्यातव्यं । वेदनायां तेन न स्यातव्यं । संज्ञायां तेन
न स्यातव्यं । संस्कारेषु तेन न स्यातव्यं । विज्ञाने तेन न स्यातव्यं ।
चक्षुषि तेन न स्यातव्यं । श्रोत्रे तेन न स्यातव्यं । घ्राणे तेन न
स्यातव्यं । जिह्वायां तेन न स्यातव्यं । काये तेन न स्यातव्यं । मनसि
तेन न स्यातव्यं । रूपे तेन न स्यातव्यं । शब्दे तेन न स्यातव्यं ।
गन्धे तेन न स्यातव्यं । रसे तेन न स्यातव्यं । स्पर्शे तेन न स्यातव्यं ।
धर्मेषु तेन न स्यातव्यं । चतुर्विज्ञाने तेन न स्यातव्यं । श्रोत्रविज्ञाने
तेन न स्यातव्यं । घ्राणविज्ञाने तेन न स्यातव्यं । जिह्वाविज्ञाने तेन न
स्यातव्यं । कायविज्ञाने तेन न स्यातव्यं । मनोविज्ञाने तेन न
स्यातव्यं । चतुः संस्पर्शे तेन न स्यातव्यं । श्रोत्रसंस्पर्शे तेन न
स्यातव्यं । घ्राणसंस्पर्शे तेन न स्यातव्यं । जिह्वासंस्पर्शे तेन न
स्यातव्यं । कायसंस्पर्शे तेन न स्यातव्यं । मनःसंस्पर्शे तेन न स्यातव्यं ।

चतुः संस्पर्शजायां वेदनायां तेन न स्यातव्यं । श्रोत्रसंस्पर्शजायां
वेदनायां तेन न स्यातव्यं । घ्राणसंस्पर्शजायां वेदनायां तेन न
स्यातव्यं । जिह्वासंस्पर्शजायां वेदनायां तेन न स्यातव्यं । काय-
संस्पर्शजायां वेदनायां तेन न स्यातव्यं । मनः संस्पर्शजायां वेदनायां
तेन न स्यातव्यं । पृथिवीधातौ तेन न स्यातव्यं । अग्नातौ तेन न
स्यातव्यं । तेजोधातौ तेन न स्यातव्यं । वायुधातौ तेन न स्यातव्यं ।
आकाशधातौ तेन न स्यातव्यं । विज्ञानधातौ तेन न स्यातव्यं ।

अविद्यायां तेन न स्यातथं । संस्कारेषु तेन न स्यातथं । विज्ञाने
तेन न स्यातथं । नामरूपे तेन न स्यातथं । षडायतने तेन न
स्यातथं । स्पर्शं तेन न स्यातथं । वेदनायां तेन न स्यातथं ।
दृष्णायां तेन न स्यातथं । उपादाने तेन न स्यातथं । जातौ तेन
न स्यातथं । जरामरणे तेन न स्यातथं ।

तत्कस्य हेतो स्तथाहि भगवन् रूपं रूपेण शून्यं । या च
रूपशून्यता न तद्रूपं नचाऽन्यत्ररूपाच्छून्यता । रूपमेव शून्यता
शून्यतैवरूपं । वेदना वेदनया शून्या । या च वेदना शून्यता न सा
वेदना । न चाऽन्यत्र वेदनायाः शून्यता । वेदनैव शून्यता । शून्यतैव
वेदना । संज्ञा संज्ञया शून्यता । या च संज्ञायाः शून्यता न सा
मज्ञा । न चाऽन्यत्रसंज्ञायाः शून्यता संज्ञैव शून्यता शून्यतैव संज्ञा ।
संस्काराः संस्कारैः शून्याः । या च संस्कारशून्यता न ते संस्काराः न
चाऽन्यत्र संस्कारेभ्यः शून्यतासंस्कारा एव शून्यता शून्यतैव संस्काराः ।
विज्ञानं विज्ञानेन शून्यं । या च विज्ञानशून्यता तद्विज्ञानं । न
चाऽन्यत्र विज्ञानाच्छून्यता विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं ।
अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
चरता रूपे तेन न स्यातथं । वेदनायां तेन न स्यातथं । संज्ञायां तेन
न स्यातथं । संस्कारेषु तेन न स्यातथं । विज्ञाने तेन न स्यातथं ।

तथाहि भगवन् चतुश्चतुषा शून्यं । या च चतुः शून्यता न तच्चतुः
न चाऽन्यत्र चतुषः शून्यता । चतुरेव शून्यता शून्यतैव चतुः । ओषं
ओषेण शून्यं । या च ओषशून्यता न तत् ओषं । न चाऽन्यत्र ओषा-
च्छून्यता ओषमेव शून्यता शून्यतैव ओषं । घ्राणं घ्राणेन शून्यं । या च

घ्राणशून्यता न तद्घ्राणं । न चाऽन्यत्र घ्राणाच्छून्यता । घ्राणमेव
 शून्यता शून्यतैव घ्राणं । जिह्वा जिह्वया शून्या । या च जिह्वाशून्य-
 ता न सा जिह्वा न चाऽन्यत्र जिह्वायाः शून्यता जिह्वैव शून्यता
 शून्यतैवं जिह्वा । कायः कायेन शून्यः । या च काय शून्यता न स
 कायः न चाऽन्यत्रकायाच्छून्यता । काय एव शून्यता शून्यतैव कायः ।
 मनो मनसा शून्यं । या च मनः शून्यता न तन्मनः । न चाऽन्यत्र मनसः
 शून्यता मन एव शून्यता शून्यतैव मनः । रूपं रूपेण शून्यं । या च
 रूप्यशून्यता न तद्रूपं । न चाऽन्यत्र रूपाच्छून्यता रूपमेव शून्यता
 शून्यतैवरूपं । शब्दः शब्देन शून्यः । या च शब्दशून्यता न स शब्दः ।
 न चाऽन्यत्र शब्दाच्छून्यता । शब्द एव शून्यता शून्यतैव शब्दः ।
 गन्धोगन्धेन शून्यः । या च गन्धशून्यता न स गन्धः । न चाऽन्यत्र
 गन्धाच्छून्यता गन्ध एव शून्यता शून्यतैव गन्धः । रसो रसेन शून्यः ।
 या च रस शून्यता न रसः । न चाऽन्यत्र रसाच्छून्यता । रस एव
 शून्यता शून्यतैव रसः । स्पर्शः स्पर्शेन शून्यः । या च स्पर्शशून्यता न
 स स्पर्शः । न चाऽन्यत्र स्पर्शाच्छून्यता स्पर्श एव शून्यता शून्यतैव स्पर्शः ।
 धर्माधर्मैः शून्याः । या च धर्मशून्यता न ते धर्माः । न चाऽन्यत्र
 धर्मैः शून्यता धर्मा एव शून्यता शून्यतैव धर्माः ।

चक्षुर्विज्ञानं चक्षुर्विज्ञानेन शून्यं । या च चक्षुर्विज्ञानशून्यता
 न तच्चक्षुर्विज्ञानं । न चाऽन्यत्र चक्षुर्विज्ञानाच्छून्यता । चक्षुर्विज्ञान
 मेव शून्यता शून्यतैव चक्षुर्विज्ञानं । श्रोत्रविज्ञानं श्रोत्रविज्ञानेन
 शून्यं । या च श्रोत्रविज्ञान शून्यता न तत् श्रोत्रविज्ञानं । न चाऽन्यत्र
 श्रोत्रविज्ञानाच्छून्यता । श्रोत्रविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव श्रोत्र-

विज्ञानं । घ्राणविज्ञानं घ्राणविज्ञानेन शून्यं । या च घ्राणविज्ञान
 शून्यता न तद्घ्राणविज्ञानं न चाऽन्यत्र घ्राणविज्ञानाच्छून्यता ।
 घ्राणविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव घ्राणविज्ञानं । जिह्वाविज्ञानं
 जिह्वाविज्ञानेन शून्यं । या च जिह्वाविज्ञान शून्यता न तज्जिह्वावि-
 ज्ञानं । न चाऽन्यत्र जिह्वाविज्ञानाच्छून्यता जिह्वाविज्ञानमेव शून्यता
 शून्यतैव जिह्वाविज्ञानं । कायविज्ञानं कायविज्ञानेन शून्यं । या
 च कायविज्ञानशून्यता न तत्कायविज्ञानं । न चाऽन्यत्र कायविज्ञान-
 नाच्छून्यता शून्यतैव कायविज्ञानं । मनोविज्ञानं मनोविज्ञानेन
 शून्यं । या च मनोविज्ञानशून्यता न तन्मनोविज्ञानं । न चाऽन्यत्र
 मनोविज्ञानाच्छून्यता । मनोविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव मनो-
 विज्ञानं ।

चक्षुः संस्पर्शः चक्षुः संस्पर्शेन शून्यः । या च चक्षुःसंस्पर्शशून्यता न
 स चक्षुः संस्पर्शः । न चाऽन्यत्र चक्षुःसंस्पर्शाच्छून्यता । चक्षुः संस्पर्श
 एव शून्यता शून्यतैव चक्षुःसंस्पर्शः । श्रोत्रसंस्पर्शः श्रोत्रसंस्पर्शेन शून्यः ।
 या च श्रोत्रसंस्पर्श शून्यता न स श्रोत्रसंस्पर्शः । न चाऽन्यत्र श्रोत्र-
 संस्पर्शाच्छून्यता । श्रोत्रसंस्पर्श एव शून्यता शून्यतैव श्रोत्रसंस्पर्शः ।
 घ्राणसंस्पर्शो घ्राणसंस्पर्शेन शून्यः । या च घ्राणसंस्पर्श शून्यता न स
 घ्राणसंस्पर्शः । न चाऽन्यत्र घ्राणसंस्पर्शाच्छून्यता । घ्राणसंस्पर्श एव
 शून्यता शून्यतैव घ्राणसंस्पर्शः । जिह्वासंस्पर्शो जिह्वासंस्पर्शेन शून्यः ।
 या च जिह्वासंस्पर्शशून्यता न स जिह्वासंस्पर्शः । न चाऽन्यत्र
 जिह्वासंस्पर्शाच्छून्यता । जिह्वासंस्पर्श एव शून्यता शून्यतैव जिह्वा-
 संस्पर्शः । कायसंस्पर्शः कायसंस्पर्शेन शून्यः । या च कायसंस्पर्शशून्यता

न स कायसंस्पर्शः । न चाऽन्यत्र कायसंस्पर्शाच्छून्यता । कायसंस्पर्श
एव शून्यता शून्यतैव कायसंस्पर्शः । मनः संस्पर्शो मनःसंस्पर्शेन शून्यः ।
या च मनःसंस्पर्श शून्यता न स मनः संस्पर्शः । न चाऽन्यत्र मनः
संस्पर्शाच्छून्यता । मनः संस्पर्श एव शून्यता शून्यतैव मनः संस्पर्शः ।

चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदना चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । या च
चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यता न सा चक्षुःसंस्पर्शप्रत्यय वेदना न
चाऽन्यत्र चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया शून्यता । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव
शून्यता शून्यतैव चक्षुःसंस्पर्शप्रत्यय वेदना । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना
श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्यय वेदनया शून्या । न चाऽन्यत्र श्रोत्र संस्पर्शप्रत्यय
वेदनायाः शून्यता । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्यय वेदनैव शून्यता शून्यतैव
श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । घ्राणसंस्पर्श प्रत्ययवेदना घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय-
वेदनया शून्य । या च घ्राणसंस्पर्श प्रत्ययवेदना शून्यता न सा
घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय वेदना न चाऽन्यत्र घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया
शून्यता । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययः
वेदना । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या ।
या च जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यता न सा जिह्वासंस्पर्शप्रत्यय-
वेदना । न चाऽन्यत्र जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः शून्यता । जिह्वा-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता । शून्यतैव जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना ।
कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । या च
कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यता न सा कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न
चाऽन्यत्र कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया शून्यता । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव
शून्यता । शून्यतैव कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना

मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । या च मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यता न सा मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न चाऽन्यत्र मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनयाः शून्यता । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता । शून्यतैव मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना ।

पृथिवी धातुः पृथिवी धातुना शून्यः । या च पृथिवी धातु शून्यता न स पृथिवी धातुः । न चान्यत्र पृथिवी धातोः शून्यता । पृथिवी धातुरेव शून्यता शून्यतैव पृथिवी धातुः । अर्थात्पृथिवी धातुना शून्यः या चाऽर्थात्पृथिवी शून्यता न साऽर्थात्पृथिवीः । न चाऽन्यत्रार्थात्पृथिवीः शून्यता । अर्थात्पृथिवीरेव शून्यता शून्यतैवाऽर्थात्पृथिवीः । तेजोधातुस्तेजधातुना शून्यः । या च तेजोधातु शून्यता न स तेजोधातुः । न चाऽन्यत्र तेजोधातोः शून्यता । तेजोधातुरेव शून्यता शून्यतैव तेजोधातुः । वायुधातुर्वायुधातुना शून्यः । या च वायुधातु शून्यता न स वायुधातुः । न चाऽन्यत्र वायुधातोः शून्यता । वायुधातुरेव शून्यता शून्यतैव वायुधातुः । आकाशधातुराकाशधातुना शून्यः । या चाऽकाशधातु शून्यता न स आकाशधातुः । न चाऽन्यत्राकाशधातोः शून्यता । आकाशधातुरेव शून्यता । शून्यतैवाकाशधातुः । विज्ञानधातुर्विज्ञानधातुना शून्यः । या च विज्ञानधातु शून्यता न स विज्ञानधातुः । न चाऽन्यत्र विज्ञानधातोः शून्यता । विज्ञानधातुरेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानधातुः । अविद्याभगवन्नविद्यया शून्या । या चाऽविद्याशून्यता न साऽविद्या । न चाऽन्यत्राऽविद्यायाः शून्यता । अविद्यैव शून्यता शून्यतैवाऽविद्या । संस्काराः संस्कारैः शून्याः । या च संस्कार शून्यता न ते संस्काराः । न चाऽन्यत्र

संस्कारेभ्यः शून्यता । संस्कारा एव शून्यता । शून्यतैव संस्कारा ।
विज्ञानं विज्ञानेन शून्यं । या च विज्ञान शून्यता न तद्विज्ञानं । न
चाऽन्यत्र विज्ञानाच्छून्यता । विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं ।

नामरूपं नामरूपेण शून्यं । या च नामरूप शून्यता न
तन्नामरूपं । न चाऽन्यत्र नामरूपाच्छून्यता । नामरूपमेव शून्यता
शून्यतैव नामरूपं । षडायतनं षडायतनेन शून्यं । या च षडाय-
तन शून्यता न तत् षडायतनं । न चाऽन्यत्र षडायतनाच्छून्यता ।
षडायतनमेव शून्यता शून्यतैव षडायतनं । स्रग्ः स्रग्नेन शून्यः । या
च स्रग्शून्यता न स स्रग्ः । न चाऽन्यत्र स्रग्नाच्छून्यता । स्रग्
एव शून्यता शून्यतैव स्रग्ः । वेदना वेदनया शून्या । या च वेदना
शून्यता न सा वेदना । न चाऽन्यत्र वेदना शून्यता । वेदनैव
शून्यता शून्यतैव वेदना । तृष्णा तृष्णाया शून्या । या च तृष्णा
शून्या न सा तृष्णा । न चाऽन्यत्र तृष्णायाः शून्यता । तृष्णैव
शून्यता शून्यतैव तृष्णा । उपादानमुपादानेन शून्यं या चोपादान
शून्यता न तदुपादानं । न चाऽन्यत्रोपादानाच्छून्यता । उपादान-
मेव शून्यता शून्यतैवोपादानं । भवोभवे न शून्यः । या च भव
शून्यता न स भवः । न चाऽन्यत्र भवाच्छून्यता । भव एव शून्यता
शून्यतैव भवः । जातिर्जात्या शून्या । या च जाति शून्यता न सा
जातिः । न चाऽन्यत्र जातेः शून्यता । जातिरेव शून्यता शून्यतैव
जातिः । जरामरणं जरामरणेन शून्यं । या च जरामरण शून्यता
न तत् जरामरणं । न चाऽन्यत्र जरामरणाच्छून्यता । जरामरण
मेव शून्यता शून्यतैव जरामरणं ।

अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अविद्यायां न स्यातव्यं । संस्कारेषु न स्यातव्यं । विज्ञाने न स्यातव्यं । नामरूपे न स्यातव्यं । षडायतने न स्यातव्यं । सर्गं न स्यातव्यं । वेदनायां न स्यातव्यं । दृष्ट्यायां न स्यातव्यं । उपादाने न स्यातव्यं । जरामरणे न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता दानपारमितायां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि दानपारमिता दानपारमितया शून्या । या च दानपारमिताशून्यता न सा दानपारमिता । न चाऽन्यत्र दानपारमितायाः शून्यता । दानपारमितैव शून्यता शून्यतैव दानपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता शीलपारमितायां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । शीलपारमिता शीलपारमितया शून्या । या च शीलपारमिताशून्यता न सा शीलपारमिता । न चाऽन्यत्र शीलपारमितायाः शून्यता । शीलपारमितैव शून्यता शून्यतैव शीलपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चान्तिपारमितायां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । चान्तिपारमिता चान्तिपारमितया शून्या । या च चान्तिपारमिता शून्यता न सा चान्तिपारमिता । न चाऽन्यत्र चान्तिपारमितायाः शून्यता । चान्तिपारमितैव शून्यता शून्यतैव चान्तिपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वीर्यपारमितायां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । वीर्यपारमिता वीर्यपारमितया शून्या । या च

वीर्यपारमिता शून्यता न सा वीर्यपारमिता । न चाऽन्यत्र वीर्यपारमितायाः शून्यता । वीर्यपारमितैव शून्यता शून्यतैव वीर्यपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता ध्यानपारमितायां न स्यात्तथ्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । ध्यानपारमिता ध्यानपारमितया शून्या । या च ध्यानपारमिता शून्यता न सा ध्यानपारमिता । न चाऽन्यत्र ध्यानपारमितायाः शून्यता । ध्यानपारमितैव शून्यता शून्यतैव ध्यानपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता प्रज्ञापारमितायां न स्यात्तथ्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । प्रज्ञापारमिता प्रज्ञापारमितया शून्या । या च प्रज्ञापारमिताशून्यता न सा प्रज्ञापारमिता । न चाऽन्यत्र प्रज्ञापारमितायाः शून्यता । प्रज्ञापारमितैव शून्यता शून्यतैव प्रज्ञापारमिता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता षट्पुपारमितासु न स्यात्तथ्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चतुर्षु स्मृत्युपस्थानेषु न स्यात्तथ्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन् स्मृत्युपस्थानानि स्मृत्युपस्थानैः शून्यानि । या च भगवन् स्मृत्युपस्थान शून्यता न तानि स्मृत्युपस्थानानि । न चाऽन्यत्र स्मृत्युपस्थानेषु शून्यता । स्मृत्युपस्थानान्येव शून्यता शून्यतैव स्मृत्युपस्थानानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता स्मृत्युपस्थानेषु न स्यात्तथ्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सम्यक्प्रहाणेषु न

स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि भगवन् सम्यक्प्रहाणानि सम्यक्
 प्रहाणेः शून्यानि । या च सम्यक्प्रहाण शून्यता न तानि सम्यक्
 प्रहाणानि । न चाऽन्यत्र सम्यक्प्रहाणेभ्यः शून्यता सम्यक्प्रहाणान्येव
 शून्यता शून्यतैव सम्यक्प्रहाणानि । अनेन भगवन् पर्यायेण
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सम्यक्प्रहाणेषु न
 स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
 तायां चरता षड्विपादेषु न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि
 भगवन्नृद्विपादाः षड्विपादैः शून्याः । या च षड्विपाद शून्यता न ते
 षड्विपादाः । न चाऽन्यत्र षड्विपादेभ्यः शून्यता । षड्विपादा एव
 शून्यता शून्यतैव षड्विपादाः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता षड्विपादेषु न स्यातव्यं ।
 पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता
 द्वान्द्रियेषु न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन्निन्द्रिया-
 णीन्द्रियैः शून्यानि या च भगवन्निन्द्रियशून्यता न तानीन्द्रियाणि ।
 न चाऽन्यत्रेन्द्रियेभ्यः शून्यता द्वान्द्रियाण्येव शून्यता शून्यतैवेन्द्रियाणि ।
 अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 चरता द्वान्द्रियेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां चरता पञ्चसु वलेषु न स्यातव्यं । तत्कस्य
 हेतोस्तथा हि भगवन् वलानिवलैः शून्यानि या च भगवन् वल
 शून्यता न तानि वलानि । न चाऽन्यत्र वलेभ्यः शून्यता । वलान्येव
 शून्यता शून्यतैव वलानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वलेषु न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सप्तसु बोध्यङ्गेषु न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन् बोध्यङ्गानि बोध्यङ्गैः शून्यानि । या च भगवन् बोध्यङ्गा शून्यता न तानि बोध्यङ्गानि । न चाऽन्यत्र बोध्यङ्गैः शून्यता । बोध्यङ्गान्येव शून्यता शून्यतैव बोध्यङ्गानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सप्तसु बोध्यङ्गेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन् मार्गमार्गेण शून्यः । या च भगवन् मार्गं शून्यता न स मार्गः न चाऽन्यत्र मार्गाच्छून्यता मार्गा एव शून्यता शून्यतैव मार्गः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता मार्गं न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चतुर्वार्यमत्येषु न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन्नार्यमत्यानि आर्यमत्यैः शून्यानि या च भगवन्नार्यमत्यशून्यता न तान्यऽर्यमत्यानि न चाऽन्यत्रार्यमत्यैः शून्यता । आर्यमत्यान्येव शून्यता शून्यतैवार्यमत्यानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता आर्यमत्येषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता ध्यानेषु न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन् ध्यानानि ध्यानैः शून्यानि । या च ध्यानं शून्यता न तानि ध्यानानि । न चाऽन्यत्र ध्यानेभ्यः शून्यता । ध्यानान्येव शून्यता । शून्यतैव ध्यानानि । अनेन भगवन् पर्यायेण

बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता ध्यानेषु न स्यातथं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चतुर्ध्वप्रमाणेषु न स्यातथं । तत् कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन्नप्रमाणानि प्रमाणैः शून्यानि या च भगवन्नप्रमाणशून्यता न तान्यप्रमाणानि । न चाऽन्यत्राऽप्रमाणेभ्यः शून्यता अप्रमाणान्येव शून्यता शून्यतैवाऽप्रमाणानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अप्रमाणेषु न स्यातथं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चतुर्ध्वारूप्यसमापत्तिषु न स्यातथं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन्नारूप्यसमापत्तय आरूप्यसमापत्तिभिः शून्याः । या च भगवन्नारूप्यसमापत्तिशून्यता नता आरूप्यसमापत्तयः । न चाऽन्यत्रारूप्यसमापत्तिभ्यः शून्यता आरूप्यसमापत्तयएवशून्यता शून्यतैवारूप्यसमापत्तयः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता आरूप्यसमापत्तिषु न स्यातथं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता ऽष्टासु विमोक्षेषु न स्यातथं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् विमोक्षा विमोक्षैः शून्याः । या च भगवन् विमोक्षशून्यता न ते विमोक्षाः । न चाऽन्यत्र विमोक्षेभ्यः शून्यता विमोक्षाएवशून्यता शून्यतैवविमोक्षाः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विमोक्षेषु न स्यातथं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तिषु न स्यातथं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन्ननुपूर्व-

विहारसमापत्तयो ऽनुपूर्वविहारसमापत्तिभिः शून्याः । या च भगवन्ननुपूर्वविहारसमापत्तिशून्यता नता अनुपूर्वविहारसमापत्तयः । न चाऽन्यथाऽनुपूर्वविहारसमापत्तिभ्यः शून्यता अनुपूर्वविहारसमापत्तयएव शून्यता शून्यतैवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अनुपूर्वविहारसमापत्तिषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितेषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखैः शून्यानि । या च भगवन् शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखशून्यता न तानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । नचाऽन्यत्रशून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेभ्यः शून्यता शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखान्येव शून्यता शून्यतैवशून्यतानिमित्ताऽप्राणिहितविमोक्षमुखानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता दशतथागतबलेषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवंस्तथागतबलानि तथागतबलैः शून्यानि । या च भगवंस्तथागतबलशून्यता न तानि तथागतबलानि । न चाऽन्यत्र तथागतबलेभ्यः शून्यता । तथागतबलान्येव शून्यता शून्यतैव तथागतबलानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता तथागतबलेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन

प्रज्ञापारमितायां चरता चतुर्षु वैशारद्येषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् वैशारद्यानि वैशारद्यैः शून्यानि । या च भगवन् वैशारद्यशून्यता न तानि वैशारद्यानि । नचान्यत्र वैशारद्येभ्यः शून्यता । वैशारद्यान्धेव शून्यता शून्यतैव वैशारद्यानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वैशारद्येषु न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चतसृषु प्रतिसम्बित्तु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् प्रतिसम्बिदः प्रतिसम्बिद्धिः शून्याः । या च प्रतिसम्बिच्छून्यता नताः प्रतिसम्बिदः । न चान्यत्र प्रतिसम्बिद्धः शून्यता प्रतिसम्बिदएव शून्यता । शून्यतैव प्रतिसम्बिदः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता प्रति-सम्बित्तु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता महाकरुणायां न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् महाकरुणा महाकरुणायाशून्या । या च महाकरुणाशून्यता न सा महाकरुणा । न चाऽन्यत्र महाकरुणायाः शून्यता । महाकरुणैव शून्यता, शून्यतैव महाकरुणा । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता महाकरुणायां न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मा न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् आवेणिकबुद्धधर्माः आवेणिकबुद्धधर्माः शून्याः । या च भगवन् आवेणिकबुद्धधर्माशून्यता न ते आवेणिका-

बुद्धधर्माः । न चाऽन्यत्रावेणिकबुद्धधर्मैः शून्यता । आवेणिकबुद्ध-
धर्मा एव शून्यता शून्यतैवावेणिकबुद्धधर्माः । अनेन भगवन् पर्यायेण
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता आवेणिकबुद्धधर्मेषु
न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
चरताऽचरेषु न स्यातव्यं । एकोदाहारेषु न स्यातव्यं । पृथगु-
व्युदाहारे न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन्नचरान्यचरेः
शून्या याचाचरशून्यता न तान्यचाराणि । न चाऽन्यत्राचरेभ्यः
शून्यता अचराण्येवशून्यता । शून्यतैवाचराणि । अनेन भगवन्
पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अचरेषु
न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
तायां चरता अभिज्ञासु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि ।
भगवन्नभिज्ञा अभिज्ञाभिः शून्या । या चाभिज्ञाशून्यता न
ताअभिज्ञाः । न चाऽन्यत्राऽभिज्ञाभ्यः शून्यता अभिज्ञा एव शून्यता
शून्यतैवाभिज्ञाः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां चरता अभिज्ञासु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन्
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सर्व्वसमाधिमुखेषु
न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् सर्व्वसमाधिमुखानि
सर्व्वसमाधिमुखैः शून्यानि । याच समाधिमुखशून्यता न तानि
समाधिमुखानि । नचाऽन्यत्र समाधिमुखेभ्यः शून्यता । समाधि-
मुखान्येव शून्यता शून्यतैव समाधिमुखानि । अनेन भगवन् पर्यायेण
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सर्व्वसमाधिमुखेषु

न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सर्वधारणीमुखेषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् धारणीमुखानि धारणीमुखैः शून्यान् । या च धारणीमुखशून्यता न तानि धारणीमुखानि । न चाऽन्यत्र धारणीमुखेभ्यः शून्यता । धारणीमुखान्येव शून्यता शून्यतैव धारणीमुखानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धारणीमुखेषु न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपमनित्यमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् रूपाऽनित्यता रूपाऽनित्यतया शून्या । या च रूपाऽनित्यताशून्यता न सा रूपाऽनित्यता । न चाऽन्यत्र रूपाऽनित्यायाः शून्यता । रूपाऽनित्यतैव शून्यता । शून्यतैव रूपाऽनित्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपाऽनित्यतायां न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाऽनित्येति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् वेदनाऽनित्यता वेदनाऽनित्यतया शून्या । या च वेदनाऽनित्यता न सा वेदनाऽनित्यता । न चाऽन्यत्र वेदनाऽनित्यतायाः शून्यता । वेदनाऽनित्यतैव शून्यता शून्यतैव वेदनाऽनित्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाऽनित्यतायां न स्यातव्यं । *तेन प्रज्ञापारमितायां

* आदर्शपुस्तके पुनरपर मित्यादि पाठो न दृश्यते । अत्राऽपि स पाठः स्यादुमुचितः । एवं परत्रापि ।

चरता संज्ञाऽनित्येति न स्यातथं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संज्ञाऽनित्यता संज्ञाऽनित्यतया शून्या । या च संज्ञाऽनित्यता शून्यता न सा संज्ञाऽनित्यता । न चाऽन्यत्र संज्ञानित्यतायाः शून्यता । संज्ञाऽनित्यतैव शून्यता शून्यतैव संज्ञाऽनित्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाऽनित्येति न स्यातथं । तेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा अनित्यादिति न स्यातथं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संस्काराऽनित्यता संस्काराऽनित्यतया शून्या । या च संस्काराऽनित्यताशून्यता न सा संस्काराऽनित्यता । संस्काराऽनित्यतैव शून्यता शून्यतैवसंस्काराऽनित्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कार अनित्या इति न स्यातथं । तेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमनित्यमिति न स्यातथं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् विज्ञानाऽनित्यता विज्ञानाऽनित्यतया शून्या । या च भगवन् विज्ञानाऽनित्यता-शून्यता न सा विज्ञानाऽनित्यता । न चाऽन्यत्र विज्ञानाऽनित्यतायाः शून्यता । विज्ञानाऽनित्यतैव शून्यता शून्यतैव विज्ञानाऽनित्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमनित्यमिति न स्यातथ्य ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं दुःखमिति न स्यातथं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि रूपदुःखता रूपदुःखतया शून्या । या च रूपदुःखताशून्यता न सा रूपदुःखता । न चाऽन्यत्र रूपदुःखतायाः शून्यता । रूपदुःखतैव

शून्यता शून्यतैव रूपदुःखता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधि-
 सत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपदुःखतायां न
 स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 चरता वेदना दुःखेति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भग-
 वन् वेदनादुःखता वेदनादुःखतया शून्या । या च वेदनादुःखता-
 शून्यता न सा वेदनादुःखता । न चाऽन्यत्र वेदनादुःखतायाः
 शून्यता । वेदना दुःखतैव शून्यता शून्यतैव वेदनादुःखता । अनेन
 भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता
 वेदनादुःखतायां न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन
 महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञा दुःखेति न स्यातव्यं ।
 तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संज्ञादुःखता संज्ञादुःखतया शून्या ।
 या च संज्ञादुःखता शून्यता न सा संज्ञादुःखता । न चाऽन्यत्र
 संज्ञा दुःखतायाः शून्यता । संज्ञादुःखतेव शून्यता शून्यतैव संज्ञा-
 दुःखता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां चरता संज्ञादुःखतायां न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन्
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा दुःखा
 इति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संस्कारदुःखता
 संस्कारदुःखतया शून्या । या च संस्कारदुःखताशून्यता न सा
 संस्कारदुःखता । न चाऽन्यत्र संस्कारदुःखतायाः शून्यता । संस्कार-
 दुःखतैव शून्यता शून्यतैव संस्कारदुःखता । अनेन भगवन् पर्यायेण
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारदुःखतायां
 न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमि-

तायां चरता विज्ञानं दुःखमिति न स्यात्तथं । तत् कस्य हेतो-
स्तथाहि । भगवन् विज्ञानदुःखता विज्ञानदुःखतया शून्या । या च
विज्ञानदुःखताशून्यता न सा विज्ञानदुःखता । न चाऽन्यत्र विज्ञान-
दुःखतायाः शून्यता । विज्ञानदुःखतैव शून्यता शून्यतैव विज्ञान-
दुःखता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां चरता विज्ञानदुःखतायां न स्यात्तथं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
चरता रूपमनात्मेति न स्यात्तथं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन्
रूपाऽनात्मता रूपाऽनात्मतया शून्या । या च रूपाऽनात्मताशून्यता
न सा रूपाऽनात्मता । न चाऽन्यत्र रूपाऽनात्मतायाः शून्यता ।
रूपाऽनात्मतैव शून्यता शून्यतैव रूपाऽनात्मता । अनेन भगवन्
पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूप-
मनात्मेति न स्यात्तथं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाऽनात्मेति न स्यात्तथं । तत् कस्य
हेतोस्तथाहि । भगवन् वेदनाऽनात्मता वेदनाऽनात्मतया शून्या या च
वेदनाऽनात्मताशून्यता न सा वेदनाऽनात्मता न चाऽन्यत्र वेदना-
ऽनात्मतायाः शून्यता । वेदनाऽनात्मतैव शून्यता शून्यतैव वेदना-
ऽनात्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाऽनात्मेति न स्यात्तथं । पुनरपरं
भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाऽना-
त्मेति न स्यात्तथं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संज्ञाऽनात्मता
संज्ञाऽनात्मतया शून्या । या च संज्ञाऽनात्मताशून्यता न सा

संज्ञाऽनात्मता । न चाऽन्यत्र संज्ञाऽनात्मतायाः शून्यता । संज्ञाऽनात्मतैव शून्यता शून्यतैव संज्ञाऽनात्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाऽनात्मेति न स्यातथं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा अनात्मान इति न स्यातथं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संस्काराऽनात्मता संस्काराऽनात्मतया शून्या । या च संस्काराऽनात्मता शून्यता न सा संस्काराऽनात्मता । न चाऽन्यत्र संस्काराऽनात्मतायाः शून्यता । संस्काराऽनात्मतैव शून्यता शून्यतैव संस्काराऽनात्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा अनात्मान इति न स्यातथं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमनात्मेति न स्यातथं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् विज्ञानाऽनात्मता विज्ञानाऽनात्मतया शून्या । या च विज्ञानाऽनात्मताशून्यता न सा विज्ञानाऽनात्मता । न चाऽन्यत्र विज्ञानाऽनात्मतायाः शून्यता । विज्ञानाऽनात्मतैव शून्यता । शून्यतैव विज्ञानाऽनात्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमनात्मेति न स्यातथं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं शान्तमिति न स्यातथं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपशान्तता रूपशान्ततया शून्या । या च रूपशान्तता शून्यता न सा रूपशान्तता । न चाऽन्यत्र रूपशान्ततायाः शून्यता । रूपशान्ततैव शून्यता । शून्यतैव रूपशान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण

बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं शान्तमिति न स्यात्तथं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाशान्तेति न स्यात्तथं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् वेदनाशान्तता वेदनाशान्ततया शून्या । या च वेदनाशान्तता शून्यता न सा वेदनाशान्तता । न चाऽन्यत्र वेदनाशान्ततायाः शून्यता । वेदनाशान्ततैव शून्यता । शून्यतैव वेदनाशान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाशान्तेति न स्यात्तथं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाशान्तेति न स्यात्तथं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संज्ञाशान्तता संज्ञाशान्ततया शून्या । या च संज्ञाशान्तता शून्यता न सा संज्ञाशान्तता । न चाऽन्यत्र संज्ञाशान्ततायाः शून्यता । संज्ञाशान्ततैव शून्यता शून्यतैव संज्ञाशान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाशान्तेति न स्यात्तथं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराःशान्त इति न स्यात्तथं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संस्कारशान्तता संस्कारशान्ततया शून्या । या च संस्कारशान्तता शून्यता न सा संस्कारशान्तता । न चाऽन्यत्र संस्कारशान्ततायाः शून्यता । संस्कारशान्ततैव शून्यता । शून्यतैव संस्कारशान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः शान्त इति न स्यात्तथं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता । विज्ञानं शान्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् विज्ञानशान्तता विज्ञानशान्ततया शून्या । या च विज्ञानशान्तता शून्यता न सा विज्ञानशान्तता । न चाऽन्यत्र विज्ञानशान्ततायाः शून्यता । विज्ञानशान्ततेव शून्यता । शून्यतैव विज्ञान शान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानं शान्तमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं शून्यमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपशून्यता रूपशून्यतया शून्या । या च रूपशून्यता न सा रूपशून्यता । न चाऽन्यत्र रूपशून्यतायाः शून्यता । रूपशून्यतैव शून्यता शून्यतैव रूपशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं शून्यमिति न स्यातव्यं ।

॥ पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाशून्येति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् वेदनाशून्यता वेदनाशून्यतया शून्या । या च वेदनाशून्यता न सा वेदनाशून्यता । न चाऽन्यत्र वेदनाशून्यतायाः शून्यता । वेदनाशून्यतैव शून्यता शून्यतैव वेदनाशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाशून्येति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाशून्येति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संज्ञाशून्यता संज्ञाशून्यतया शून्या । या च संज्ञाशून्यता न सा

संज्ञाशून्यता । न चाऽन्यत्र संज्ञाःशून्यतायाः शून्यता । संज्ञाशून्यतैव शून्यता शून्यतैव संज्ञाशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाशून्येति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः शून्या इति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संस्कारशून्यता संस्कारशून्यतया शून्या । या च संस्कार-शून्यता न सा संस्कारशून्यता । न चाऽन्यत्र संस्कारशून्यतायाः शून्यता संस्कारशून्यतैव शून्यता । शून्यतैव संस्कारशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः शून्य इति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानशून्यमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् विज्ञानशून्यता विज्ञानशून्यतया शून्या । या च विज्ञानशून्यता शून्यता न सा विज्ञानशून्यता । न चाऽन्यत्र विज्ञानशून्यतायाः शून्यता । विज्ञानशून्यतैव शून्यता शून्यतैव विज्ञानशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानं शून्यमिति न स्याव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपमनिमित्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपानिमित्तता रूपानिमित्ततया शून्या । या च रूपानिमित्तता शून्यता न सा रूपानिमित्तता । न चाऽन्यत्र रूपानिमित्ततायाः शून्यता । रूपानिमित्ततैव शून्यता । शून्यतैव रूपानिमित्तता ।

अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपमानिमित्तमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनानिमित्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् वेदनानिमित्तता वेदनानिमित्ततया शून्या । या च वेदनानिमित्तता शून्यता न सा वेदनानिमित्तता । न चाऽन्यत्र वेदनानिमित्ततायाः शून्यता । वेदनानिमित्ततैव शून्यता । शून्यतैव वेदनानिमित्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनानिमित्तमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञानिमित्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संज्ञानिमित्तता संज्ञानिमित्ततया शून्या । या च संज्ञानिमित्तता शून्यता न सा संज्ञानिमित्तता । न चाऽन्यत्र संज्ञानिमित्ततायाः शून्यता । संज्ञानिमित्ततैव शून्यता शून्यतैव संज्ञानिमित्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञानिमित्तमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा अनिमित्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि संस्कारानिमित्तता संस्कारानिमित्ततया शून्या । या च संस्कारानिमित्तता शून्यता न सा संस्कारानिमित्तता । न चाऽन्यत्र संस्कारानिमित्ततायाः शून्यता । संस्कारानिमित्ततैव शून्यता । शून्यतैव संस्कारानिमित्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन

महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा अनिमित्तमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञान अनिमित्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् विज्ञानानिमित्तता विज्ञानानिमित्ततया शून्या । या च विज्ञानानिमित्तता शून्यता न सा विज्ञानानिमित्तता । न चाऽन्यत्र विज्ञानानिमित्ततायाः शून्यता । विज्ञानानिमित्ततैव शून्यता शून्यतैव विज्ञानानिमित्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानम-
निमित्तमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपमप्रणिहितमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपाऽप्रणिहितता रूपाऽप्रणिहिततया शून्या । या च रूपाऽप्रणिहितता शून्यता न सा रूपाऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र रूपाऽप्रणिहिततायाः शून्यता । रूपाऽप्रणिहिततैव शून्यता । शून्यतैव रूपाऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपमप्रणिहितमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरताऽप्रणिहितेति न स्याव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् वेदनाऽप्रणिहितता वेदनाऽप्रणिहिततया शून्या । या च वेदना-
ऽप्रणिहितताशून्यता न सा वेदनाऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र वेदना-
ऽप्रणिहिततायाः शून्यता । वेदनाऽप्रणिहिततैव शून्यता । शून्यतैव

वेदज्ञाऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाऽप्रणिहितेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाऽप्रणिहितेति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संज्ञाऽप्रणिहिता संज्ञाऽप्रणिहिततया शून्या । या च संज्ञाऽप्रणिहितता शून्यता न सा संज्ञाऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र संज्ञाऽप्रणिहिततायाः शून्यता । संज्ञाऽप्रणिततैव शून्यता । शून्यतैव संज्ञाऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाऽप्रणिहितेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः अप्रणिहिता इति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संस्काराऽप्रणिहितता संस्काराऽप्रणिहिततया शून्या । या च संस्काराऽप्रणिहितता शून्यता न सा संस्काराऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र संस्काराऽप्रणिहिततायाः शून्यता । संस्काराऽप्रणिहिततैव शून्यता । शून्यतैव संस्काराऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा अप्रणिहिता इति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमप्रणिहितमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् विज्ञानाऽप्रणिहितता विज्ञानाऽप्रणिहिततया शून्या । या च विज्ञानाऽप्रणिहितता शून्यता । न सा विज्ञानाऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र विज्ञानाऽप्रणिहिततायाः शून्यता । विज्ञानाऽप्रणिहिततैव

शून्यता । शून्यतैव विज्ञानाऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमप्रणिहितमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं विविक्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपविविक्तता रूपविविक्ततया शून्या । या च रूपविविक्तता शून्यता न सा रूपविविक्तता । न चाऽन्यत्र रूपविविक्ततायाः शून्यता । रूपविविक्ततैव शून्यता शून्यतैव रूपविविक्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं विविक्तमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाविविक्तेति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् वेदनाविविक्तता वेदनाविविक्ततया शून्या । या च वेदनाविविक्तता शून्यता न सा वेदनाविविक्तता । न चाऽन्यत्र वेदनाविविक्ततायाः शून्यता । वेदनाविविक्ततैव शून्यता शून्यतैव वेदनाविविक्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाविविक्तेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाविविक्तेति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संज्ञाविविक्तता संज्ञाविविक्ततया शून्या । या च संज्ञाविविक्तता शून्यता न सा संज्ञाविविक्तता । न चाऽन्यत्र संज्ञाविविक्ततायाः शून्यता । संज्ञाविविक्ततैव शून्यता शून्यतैव संज्ञाविविक्तता । अनेन

भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाविविक्तेति न स्यातथं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः विविक्ता इति न स्यातथं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संस्कारविविक्ता संस्कारविविक्ततया शून्या । या च संस्कारविविक्ता शून्यता न सा संस्कारविविक्ता । न चाऽन्यत्र संस्कारविविक्तायाः शून्यता । संस्कारविविक्तैव शून्यता । शून्यैव संस्कारविविक्ता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराविविक्ता इति न स्यातथं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानं विविक्तमिति न स्यातथं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् विज्ञानविविक्ता विज्ञानविविक्ततया शून्या । या च विज्ञानविविक्ता शून्यता न सा विज्ञानविविक्ता । न चाऽन्यत्र विज्ञानविविक्तायाः शून्यता । विज्ञानविविक्तैव शून्यता । शून्यैव विज्ञानविविक्ता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानं विविक्तमिति न स्यातथं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता तथतायां न स्यातथं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् तथता तथतया शून्या । या च तथता शून्यता न सा तथता । न चाऽन्यत्र तथतायाः शून्यता । तथैव शून्यता । शून्यैव तथता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता तथतायां न स्यातथं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मतायां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् धर्मता धर्मतया शून्या । या च धर्मता शून्यता । न सा धर्मता । न चाऽन्यत्र धर्मतायाः शून्यता । शून्यतैव धर्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मतायां न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मधातौ न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् धर्मधातु धर्मधातुना शून्या । या च धर्मधातु शून्यता न स धर्मधातुः । न चाऽन्यत्र धर्मधातोः शून्यता । धर्मधातुरेव शून्यता । शून्यतैव धर्मधातुः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मधातौ न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मनियामतयां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् धर्मनियामता धर्मनियामतया शून्या । या च धर्मनियामता शून्यता न सा धर्मनियामता । न चाऽन्यत्र धर्मनियामतायाः शून्यता । धर्मनियामतैव शून्यता । शून्यतैव धर्मनियामता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मनियामतायां न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता भूतकोट्यां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् । भूतकोटिर्भूतकोट्या शून्या । या च भूतकोटि शून्यता न सा

कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन शब्दे तिष्ठति । स शब्द-
 स्याऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
 ममकारगतेन मानसेन गन्धे तिष्ठति । स गन्धस्याऽभिसंस्कारे
 चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकार-
 गतेन मानसेन रसे तिष्ठति । स रसस्याऽभिसंस्कारे चरति न
 चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन
 स्पर्शे तिष्ठति । स स्पर्शस्याऽभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञा-
 पारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मेषु तिष्ठति ।
 स धर्माणामभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि । अभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योगमापद्यते ।
 अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-
 पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चतुर्विज्ञाने तिष्ठति ।
 स चतुर्विज्ञानस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
 कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन श्रोत्रविज्ञाने तिष्ठति । स
 श्रोत्रविज्ञानस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स

चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशले-
 नाहङ्कारममकारगतेन मानसेन प्राणविज्ञाने तिष्ठति । स प्राण-
 विज्ञानस्याऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स
 चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशले-
 नाहङ्कारममकारगतेन मानसेन जिज्ञाविज्ञाने तिष्ठति । स
 जिज्ञाविज्ञानस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
 स चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
 कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन कायविज्ञाने तिष्ठति । स
 कायविज्ञानस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स
 चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
 कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन विज्ञाने तिष्ठति । स
 मनोविज्ञानस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
 तत्कथं हेतोस्तथाहि अभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योगमापद्यते ।
 अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-
 पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चक्षुः संस्पर्शं तिष्ठति ।
 स चक्षुः संस्पर्शस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
 स चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
 कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन श्रोत्रसंस्पर्शं तिष्ठति । स
 श्रोत्रसंस्पर्शस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
 स चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-

भूतकोटिः । न चाऽन्यत्र भूतकोट्याः शून्यता । भूतकोटिरेव
 शून्यता । शून्यतैव भूतकोटिः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिमत्त्वेन
 महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता भूतकोट्यां न स्यातयं ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-
 पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन रूपे तिष्ठति । रूपस्या-
 ऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
 बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
 ममकारगतेन मानसेन वेदनायां तिष्ठति । वेदनाया अमि-
 संस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
 बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
 ममकारगतेन मानसेन संज्ञायां तिष्ठति । संज्ञाऽभिसंस्कारे चरति
 न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन
 संस्कारे तिष्ठति । संस्कारानामभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञा-
 पारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन विज्ञाने तिष्ठति ।
 विज्ञानस्याऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य
 हेतोर्लङ्घ्यभिसंस्कारे चरन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 परिगृह्णाति न प्रज्ञापारमितायोगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञा-
 पारमितां न निर्याति सर्वकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-

ममकार मानसेन चक्षुषि तिष्ठति । चक्षु-

षोऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन श्रोत्रे तिष्ठति । श्रोत्रस्थाऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन प्राण्ये तिष्ठति । प्राणस्थाभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन जिह्वायां तिष्ठति । स जिह्वाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन काये तिष्ठति । स कायस्थाभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन मनसि तिष्ठति । स मनसोऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्नैह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां परिगृह्णाति न प्रज्ञापारमितायोगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितायां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन रूपे तिष्ठति । स रूपस्थाऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-

कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन घ्राणसंस्पर्शं तिष्ठति । स घ्राणसंस्पर्शस्याऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
 कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन जिह्वासंस्पर्शं तिष्ठति । स जिह्वासंस्पर्शस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
 कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन कायसंस्पर्शं तिष्ठति । स कायसंस्पर्शस्याभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
 कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन मनःसंस्पर्शं तिष्ठति । स मनःसंस्पर्शस्याऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोस्तथाहि अभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
 कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चक्षुःसंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स चक्षुःसंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन श्रोत्रसंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स श्रोत्रसंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-

ममकारगतेन मानसेन घ्राणसंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स घ्राणसंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन जिह्वासंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स जिह्वासंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन कायसंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स कायसंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन मनःसंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स मनःसंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्नह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति न प्रज्ञापारमिता योगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्व्वकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन पृथिवीधातौ तिष्ठति । स पृथिवीधातोरभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाब्धातौ तिष्ठति । सोऽब्धातोरभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
ममकारगतेन मानसेन तेजोधातौ तिष्ठति । स तेजोधातोरभि-
संस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
ममकारगतेन मानसेन वायुधातौ तिष्ठति । स वायुधातोरभि-
संस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
ममकारगतेन मानसेनाकाशधातौ तिष्ठति । स आकाशधातो-
रभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
ममकारगतेन मानसेन विज्ञानधातौ तिष्ठति । स विज्ञानधातो-
रभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतो-
र्नेह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां परि-
गृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञा-
पारमितां न निर्धाति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन विद्यायां तिष्ठति ।
सोऽविद्याया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपा-
यकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन संस्कारेषु तिष्ठति । स संस्का-
राणामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भ-
गवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेना-

हृद्धारममकारगतेन मानसेन नामरूपे तिष्ठति । स नामरूपस्थाभि-
संस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहृद्धार-
रममकारगतेन मानसेन षडायतने तिष्ठति । स षडायतनस्था-
भिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहृद्धार-
रममकारगतेन मानसेन स्वर्गं तिष्ठति । स स्वर्गस्थाभिसंस्कारे चरति ।
न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहृद्धाररममकारगतेन मान-
सेन वेदनायां तिष्ठति । स वेदनाया अभिसंस्कारे चरति । न चरति
प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
तायां चरन्ननुपायकौशलेनाहृद्धाररममकारगतेन मानसेन दृष्णाया
तिष्ठति । स दृष्णायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-
मितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्ननुपायकौशलेनाहृद्धाररममकारगतेन मानसेनोपादाने तिष्ठति ।
स उपादानस्थाभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमि-
तायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहृद्धाररममकारगतेन मानसेन भवे तिष्ठति । स
भवस्थाभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौश-
लेनाहृद्धाररममकारगतेन मानसेन जातौ तिष्ठति । स जातेरभि-
संस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्

शून्यतायां तिष्ठति । स महाशून्यताया अभिसंस्कारे चरति ।
 न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मान-
 सेन परमार्थशून्यतायां तिष्ठति । स परमार्थशून्यताया अभि-
 संस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
 बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्का-
 रममकारगतेन मानसेन संस्कृतशून्यतायां तिष्ठति । स संस्कृ-
 तशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमि-
 तायां । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनात्यन्तशून्यतायां
 तिष्ठति । सोऽत्यन्तशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति
 प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापार-
 मितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनान
 वराद्यशून्यतायां तिष्ठति । सोऽनवराद्यशून्यताया अभिसंस्कारे-
 चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वो-
 महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारमम-
 कारगतेन मानसेन प्रकृतिशून्यतायां तिष्ठति । स प्रकृतिशू-
 न्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
 स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
 कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन सर्वधर्मशून्यतायां तिष्ठति ।
 स सर्वधर्मशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-
 मितायां । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां

चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन स्वलक्षणशून्यतायां तिष्ठति । स स्वलक्षणशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽनुपलम्भशून्यतायां तिष्ठति । सोऽनुपलम्भशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽभावशून्यतायां तिष्ठति । सोऽभावशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन स्वभावशून्यतायां तिष्ठति । स स्वभावशून्यताया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽभावस्वभावशून्यतायां तिष्ठति । सोऽभावस्वभावशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितार्थो गमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसंघ्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन स्रष्ट्युपस्थानेषु तिष्ठति । स स्रष्ट्युपस्थानानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।

बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन जरामरणस्याभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कम्य हतोर्नेह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति न प्रज्ञापारमिता योगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिमर्ष्वीकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन दानपारमितायां तिष्ठति । स दानपारमिताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन शीलपारमितायां तिष्ठति । स शीलपारमिताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चान्तिपारमितायां चरति । स चान्तिपारमितायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन वीर्यपारमितायां तिष्ठति । स वीर्यपारमिताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन ध्यानपारमितायां तिष्ठति । स ध्यानपारमितायां अभि-

संस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-
 रममकारगतेन मानसेन प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । स
 प्रज्ञापारमितायां अभिसंस्कारेचरति । न चरति प्रज्ञापार-
 मितायां । तत्कस्य हेतोर्नह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योगमापद्यते ।
 अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-
 पायकौशलेनाहङ्काररममकारगतेन मानसेनाध्यात्मशून्यतायां ति-
 ष्ठति । सोऽध्यात्मशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति
 प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
 मितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्काररममकारगतेन मानसेन वहि-
 ष्टाशून्यतायां तिष्ठति । स वहिष्ठाशून्यताया अभिसंस्कारे
 चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्काररममका-
 रगतेन मानसेनाध्यात्मवहिष्ठाशून्यतायां तिष्ठति । सोऽध्या-
 त्मवहिष्ठाशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-
 मितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्काररममगतेन मानसेन शून्यताशून्यतायां
 तिष्ठति । स शून्यताशून्यतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति
 प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
 मितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्काररममकारगतेन मानसेन महा-

तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन सम्यक्प्रहाणेषु तिष्ठति । स सम्यक्प्रहाणानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन च्छद्धिपादेषु तिष्ठति । स च्छद्धिपादानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनेन्द्रियेषु तिष्ठति । स इन्द्रियाणामभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन बलेषु तिष्ठति ।
स बलानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरि-
पूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनार्य्याष्टाङ्गमार्गं तिष्ठति ।
स आर्य्याष्टाङ्गमार्गस्याभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमि-
तायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनार्य्यमत्येषु तिष्ठति ।
स आर्य्यसत्यानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां
परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन्
प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन ध्यानेषु तिष्ठति ।
स ध्यानानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां

परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिमर्ष्याकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽप्रमाणेषु तिष्ठति । सोऽप्रमाणानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिमर्ष्याकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽरूपममापत्तिषु तिष्ठति । स आरूप्यममापत्तीनामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिमर्ष्याकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽष्टासुविमोक्षेषु तिष्ठति । स विमोक्षानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिमर्ष्याकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-

नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन नवानुपूर्वविहार समापत्तिषु तिष्ठति । स नवानुपूर्वविहार समापत्तीनामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु तिष्ठति । स शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां ननिर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

सचेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाभिज्ञासु तिष्ठति । सोऽभिज्ञानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां ननिर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

सचेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन समाधिषु तिष्ठति । स समाधीनामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमि-

तायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धारणीमुखेषु तिष्ठति । स धारणीमुखानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन दशसु तथागतवज्रेषु तिष्ठति । स तथागतवज्रानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चतुर्धुवैशारद्येषु तिष्ठति । सर्वैशारद्यानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधि-

सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति-सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चतसृषु प्रतिसम्बित्सु तिष्ठति । स प्रतिसम्बिदामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन महाकरुणायां तिष्ठति । स महाकरुणायामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु तिष्ठति । सोष्टादशावेणिकबुद्धधर्मानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति ।

न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां
न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन श्रोतश्रापत्तिफले
तिष्ठति । स श्रोतश्रापत्तिफलस्थाभिसंस्कारे चरति । न चरति
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमि-
तायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति
सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन सङ्गदागामिफले
तिष्ठति । स सङ्गदागामिफलस्थाभिसंस्कारे चरति । न चरति
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता-
योगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति स-
र्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽनागामिफले तिष्ठति ।
सोऽनागामिफलस्थाभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-
मितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाह्वले तिष्ठति । सोर्हत्वस्याभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन प्रत्येकबोधौ तिष्ठति । स प्रत्येकबोधोरभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन मार्गाकारज्ञतायां तिष्ठति । स मार्गाकारज्ञताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । स सर्वाकारज्ञताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति

प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिम-
त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता-
योगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां अनिर्यातिसर्वा-
कारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन भावसेन भूतकोटौ तिष्ठति ।
स भूतकोटेरभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिमत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापार-
मितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरि-
पूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपमपरिगृहीतं यथरूपस्था-
परिग्रहो न तद्रूपं प्रकृतिशून्यतानुपादाय । वेदनाऽपरिगृहीता
यथ वेदनाया अपरिग्रहो न सा वेदना प्रकृति शून्यतानुपादाय ।
संज्ञाऽपरिगृहीता यथ संज्ञाया अपरिग्रहो न सा संज्ञा प्रकृति
शून्यतानुपादाय । संस्कारा अपरिगृहीताः यथ संस्काराणामप-
रिग्रहो न ते संस्काराः प्रकृति शून्यतानुपादाय । विज्ञानमपरि-
गृहीतं यथ विज्ञानस्यापरिग्रहो न तद्विज्ञानं प्रकृति शून्यतानु-
पादाय । चक्षुरपरिगृहीतं यथ चक्षुषोऽपरिग्रहः न तच्चक्षुः प्रकृति
शून्यतानुपादाय । श्रोत्रमपरिगृहीतं यथ श्रोत्रस्यापरिग्रहो न
तत् श्रोत्रं प्रकृतिशून्यतानुपादाय । घ्राणमपरिगृहीतं यथ घ्राणस्या-
परिग्रहो न तद्घ्राणं प्रकृति शून्यतानुपादाय । जिह्वाऽपरिगृहीता
यथ जिह्वाया अपरिग्रहो न सा जिह्वा प्रकृति शून्यतानुपादाय ।

कायोऽपरिगृहीतः यश्च कायस्यापरिग्रहो न स कायः प्रकृति
शून्यतानुपादाय । मनोऽपरिगृहीतं । यश्च मनमोऽपरिग्रहो न
तन्मनः प्रकृति शून्यतानुपादाय ।

रूपमपरिगृहीतं यश्च रूपस्यापरिग्रहो न तद्रूपं प्रकृति शून्य-
तानुपादाय । शब्दोऽपरिगृहीतो यश्च शब्दस्यापरिग्रहो न स शब्दः
प्रकृति शून्यतानुपादाय । गन्धोऽपरिग्रहीतो यश्च गन्धस्यापरिग्रहो
न स गन्धः प्रकृति शून्यतानुपादाय । रसोऽपरिगृहीतो यश्च रसस्या-
परिग्रहो न स रसः प्रकृति शून्यतानुपादाय । स्पर्शोऽपरिगृहीतो
यश्च स्पर्शस्याऽपरिग्रहो न स स्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय । धर्मा
अपरिगृहीताः यश्च धर्माणामपरिग्रहो न ते धर्माः प्रकृति शून्यता-
नुपादाय । चक्षुर्विज्ञानमपरिगृहीतं यश्च चक्षुर्विज्ञानमपरिग्रहो
न तत् चक्षुः प्रकृति शून्यतानुपादाय । ज्ञानमपरिगृहीतं यश्च
ज्ञानस्यापरिग्रहो न स ज्ञानं प्रकृतिशून्यतानुपादाय । श्रोत्र-
विज्ञानमपरिगृहीतं यश्च श्रोत्रविज्ञानस्या परिग्रहो न तत् श्रोत्र-
विज्ञानं प्रकृति शून्यतानुपादाय । घ्राणविज्ञानमपरिगृहीतं यश्च
घ्राणविज्ञानस्या परिग्रहो न तत् घ्राणविज्ञानं प्रकृति शून्यतानु-
पादाय । जिह्वाविज्ञानमपरिगृहीतं यश्च जिह्वाविज्ञानस्यापरिग्रहो
न तत् जिह्वाविज्ञानं प्रकृति शून्यतानुपादाय । कायविज्ञानम-
परिगृहीतं यश्च कायविज्ञानस्यापरिग्रहो न तत् कायविज्ञानं
प्रकृति शून्यतानुपादाय । मनोविज्ञानमपरिगृहीतं यश्च मनोवि-
ज्ञानस्यापरिग्रहो न तन्मनोविज्ञानं । प्रकृति शून्यतानुपादाय ।

चक्षुः संस्पर्शोऽपरिगृहीतो यश्च चक्षुः संस्पर्शस्यापरिग्रहो न स

प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्वो-
महासत्त्वः प्राज्ञापारमितां न परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं
समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति स्र्व्वाकार-
रज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
तुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन तथतायां तिष्ठति ।
स तथताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापा-
रमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरि-
पूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति स्र्व्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-
तुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनावितथतायां तिष्ठति ।
सोऽवितथतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-
मितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति स्र्व्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्तु-
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽनन्यतथतायां तिष्ठति ।
सोऽनन्यतथतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-
मितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति स्र्व्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मतायां तिष्ठति ।
स धर्मताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरि-
पूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मधातौ तिष्ठति ।
स धर्मधातोरभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अप-
रिपूरयन् प्रज्ञापारमितां ननिर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मस्थितितायां
तिष्ठति । स धर्मस्थितितायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योग-
मापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाका-
रज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मनियामतायां
तिष्ठति । स धर्मनियामताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति

चक्षुः संस्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय । ओच संस्पर्शाऽपरिगृहीतो यश्च ओचसंस्पर्शस्यापरिग्रहो न स ओचसंस्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय । घ्राणसंस्पर्शाऽपरिगृहीतो यश्च घ्राणसंस्पर्शस्यापरिग्रहो न स घ्राण संस्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय । जिह्वा संस्पर्शाऽपरिगृहीतो यश्च जिह्वासंस्पर्शस्यापरिग्रहो न स जिह्वासंस्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय । कायसंस्पर्शाऽपरिगृहीतो यश्च कायसंस्पर्शस्यापरिग्रहो न स कायसंस्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय । मनः संस्पर्शाऽपरिगृहीतो यश्च मनःसंस्पर्शस्यापरिग्रहो न स मनःसंस्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽपरिगृहीता । यश्च चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अपरिग्रहो न सा चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽपरिगृहीता । यश्च ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अपरिग्रहो न सा ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृति शून्यतामुपादाय । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽपरिगृहीता । यश्च घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अपरिग्रहः न सा घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽपरिगृहीता । यश्च जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अपरिग्रहो न सा जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृति शून्यतामुपादाय । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽपरिगृहीता । यश्च कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अपरिग्रहो न सा कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृति शून्यतामुपादाय । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽपरिगृहीता । यश्च मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अपरिग्रहो न सा मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृति शून्यतामुपादाय ।

वृथिवीधातुरपरिगृहीतः । यश्च वृथिवीधातोरपरिग्रहो न स वृथिवीधातुः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अर्थातुरपरिगृहीतो यश्चात्तातोरपरिग्रहो न सोऽर्थातुः प्रकृति शून्यतामुपादाय । तेजोधातुरपरिगृहीतो यश्च तेजोधातोरपरिग्रहो न मतेजोधातुः प्रकृति शून्यतामुपादाय । वायुधातुरपरिगृहीतो यश्च वायुधातोरपरिग्रहो न स वायुधातुः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आकाशधातुरपरिगृहीतो यश्चाकाशधातोरपरिग्रहः न स आकाशधातुः प्रकृति शून्यतामुपादाय ।

विज्ञानधातुरपरिगृहीतो यश्च विज्ञानधातोरपरिग्रहो न स विज्ञानधातुः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अविद्याऽपरिगृहीता । यश्चाविद्याया अपरिग्रहो न सा अविद्या प्रकृतिशून्यतामुपादाय । संस्कारा अपरिगृहीता । यश्च संस्काराणामपरिग्रहो न ते संस्काराः प्रकृति शून्यतामुपादाय । विज्ञानमपरिगृहीतं । यश्च विज्ञानस्यापरिग्रहो न तद्विज्ञानं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । नामरूपमपरिगृहीतं । यश्च नामरूपस्यापरिग्रहो न तन्नामरूपं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । षडायतनमपरिगृहीतं । यश्च षडायतनस्यापरिग्रहो न तत् षडायतनं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । स्वर्गोऽपरिगृहीतो यश्च स्वर्गस्यापरिग्रहो न स स्वर्गः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वेदनाऽपरिगृहीता । यश्च वेदनाया अपरिग्रहो न सा वेदना प्रकृति शून्यतामुपादाय । दृष्ट्याऽपरिगृहीता । यश्च दृष्ट्याया अपरिग्रहो न सा दृष्ट्या प्रकृति शून्यतामुपादाय । उपादानमपरिगृहीतं । यश्चोपादानस्यापरिग्रहो न तदुपादानं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । भवोऽपरिगृहीतो

यश्च भवस्यापरिग्रहे न स भवः प्रकृति शून्यतामुपादाय । जाति-
रपरिगृहीता । यश्च जातेरपरिग्रहे न सा जातिः प्रकृति शून्यता-
मुपादाय । जरामरणमपरिगृहीतं यश्च जरामरणस्यापरिग्रहे न
तत् जरामरणं प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

दानपारमिताऽपरिगृहीता । यश्च दानपारमिताया अपरिग्रहे
न सा दानपारमिता प्रकृति शून्यतामुपादाय । शीलपारमिताऽ-
परिगृहीता । यश्च शीलपारमिताया अपरिग्रह न सा शीलपार-
मिताप्रकृतिशून्यतामुपादाय । चान्तिपारमिताऽपरिगृहीता । यश्च
चान्तिपारमिताया अपरिग्रहे न सा चान्तिपारमिता प्रकृति शून्य-
तामुपादाय । वीर्यपारमिताऽपरिगृहीता । यश्च वीर्यपारमिताया
अपरिग्रहे न सा वीर्यपारमिता प्रकृति शून्यतामुपादाय । ध्यान-
पारमिताऽपरिगृहीता । यश्च ध्यानपारमिताया अपरिग्रहे न सा
ध्यानपारमिता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रज्ञापारमिताऽपरिगृ-
हीता । यश्च प्रज्ञापारमितायां अपरिग्रहे न सा प्रज्ञापारमिता
प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

अध्यात्मशून्यताऽपरिगृहीता । यथाध्यात्मशून्यताया अपरिग्रहे
न सा अध्यात्मशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वहिर्द्धाशून्यताऽ-
परिगृहीता । यश्च वहिर्द्धाशून्यताया अपरिग्रहे न सा वहिर्द्धाशू-
न्यता प्रकृति शून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यताऽपरिगृहीता ।
यथाध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यताया अपरिग्रहे न साऽध्यात्मवह्निर्द्धा-
शून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । शून्यता शून्यताऽपरिगृहीता
यश्च शून्यताशून्यताया अपरिग्रहे न सा शून्यताशून्यता । प्रकृति

शून्यतामुपादाय । महाशून्यताऽपरिगृहीता । यश्च महाशून्यतायाः
 अपरिग्रहो न सा महाशून्यता प्रकृति शून्यतामुपादाय ।
 परमार्थशून्यताऽपरिगृहीता । यश्च परमार्थशून्यताया अपरि-
 ग्रहो न सा परमार्थशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । संस्कृत-
 शून्यताऽपरिगृहीता । यश्च संस्कृतशून्यताया अपरिग्रहो न सा
 संस्कृतशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यताऽपरिगृहीता
 यश्चासंस्कृतशून्यताया अपरिग्रहो न साऽसंस्कृतशून्यताप्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यताऽपरिगृहीता यश्चात्यन्तशून्यताया
 अपरिग्रहो न सा अत्यन्तशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनव-
 राय शून्यताऽपरिगृहीता । यश्चाऽनवरायशून्यताया अपरिग्रहेन
 साऽनवरायशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यता-
 ऽपरिगृहीता यश्चाऽनवकारशून्यताया अपरिग्रहो न साऽनवकार
 शून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यताऽपरिगृहीता । यश्च
 प्रकृतिशून्यताया अपरिग्रहो न सा प्रकृतिशून्यता प्रकृतिशून्य-
 तामुपादाय । सर्व्वधर्मशून्यताऽपरिगृहीता । यश्च सर्व्वधर्म-
 शून्यताया अपरिग्रहो न सा सर्व्वधर्मशून्यता प्रकृतिशून्यतामु-
 पादाय । खलचणशून्यताऽपरिगृहीता । यश्च खलचणशून्यताया-
 अपरिग्रहो न सा खलचणशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 अनुपलम्भशून्यताऽपरिगृहीता यश्चानुपलम्भशून्यताया अपरिग्रहो
 न साऽनुपलम्भशून्यता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अभावशून्यता-
 ऽपरिगृहीता । यश्चाभावशून्यताया अपरिग्रहो न साऽभाव-
 शून्यताप्रकृति शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यताऽपरिगृहीता ।

त्तिफलं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सहदागामिफलमपरिगृहीतं ।
 यश्च सहदागामिफलस्यापरिग्रहो न तत् सहदागामिफलं प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । अनागामिफलमपरिगृहीतं । यथानागामिफल-
 स्थापरिग्रहो न तदनागामिफलं प्रकृति शून्यतामुपादाय । अर्ह-
 त्तमपरिगृहीतं । यश्चाहंत्वस्यापरिग्रहो न तदर्हत्वं प्रकृतिशून्यतामु-
 पादाय । प्रत्यक्बोधिरपरिगृहीता यश्च प्रत्येकबोधेरपरिग्रहो न
 सा प्रत्येकबोधिः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मार्गाकारज्ञताऽपरि-
 गृहीता । यश्च मार्गाकारज्ञतायाः अपरिग्रहो न सा मार्गाकारज्ञता
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वाकारज्ञताऽपरिगृहीता । यश्च सर्वा-
 कारज्ञताया अपरिग्रहो न सा सर्वाकारज्ञता प्रकृतिशून्यतामु-
 पादाय । तथताऽपरिगृहीता । यश्च तथताया अपरिग्रहो न सा
 तथता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अवितथताऽपरिगृहीता । यश्चावि-
 तथताया अपरिग्रहो न सा अवितथता प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 अनन्यतथताऽपरिगृहीता । यथानन्यतथताया अपरिग्रहो न सा
 अनन्यतथता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । धर्मताऽपरिगृहीता । यश्च
 धर्मताया अपरिग्रहो न सा धर्मता प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 धर्मधातुरपरिगृहीता यश्च धर्मधातोरपरिग्रहो न स धर्मधातुः
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । धर्मस्थिता अपरिगृहीता । यश्च धर्म-
 स्थिताया अपरिग्रहो न सा धर्मस्थिता प्रकृतिशून्यतामु-
 पादाय । धर्मनियामताऽपरिगृहीता । यश्च धर्मनियामताया अप-
 रिग्रहो न सा धर्मनियामता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । भूतको-
 टिरपरिगृहीता । यश्च भूतकोटेरपरिग्रहो न सा भूतकोटिः प्रकृति-

शून्यतामुपादाय । सापि प्रज्ञापारमिताऽपरिगृहीता यद्य प्रज्ञापा-
रमितायाः अपरिग्रहे न सा प्रज्ञापारमिता प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय ।

एवं खलु भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
चरता प्रकृतिशून्याः सर्वधर्मा व्युपपरीक्षितव्याः । तथापरीक्षितव्या
यथा नकचिद्धर्मेषु मनसोव्यवचारो भवेत् । इदं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य सर्वधर्मापरिगृहीतं नाम समाधिमण्डलं विपुलं
पुरस्कृत मप्रमाणनियतमसंहार्यमसाधारणं सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैः ।
यत्र समाधिमण्डले विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वो निर्व्यास्यति
सर्वाकारज्ञतायाः । सापि सर्वाकारज्ञताऽपरिगृहीता अध्यात्म-
शून्यतामुपादाय । वहिद्धांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिद्धां-
शून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय ।
परमार्थशून्यतामुपादाय । संकृतशून्यतामुपादाय । असंकृत-
शून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरायशून्यता-
मुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलवणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भा-
शून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय स्वभावशून्यतामु-
पादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

तत्कस्य हेतोर्न हि सा निमित्ततोवक्तव्या । तथाहि निमित्तुः
क्लेशतः । कतरन्निमित्तमिति । रूपं निमित्तं संज्ञानिमित्तं संस्कार-
निमित्तं विज्ञानं निमित्तं चतुर्निमित्तं शोचं निमित्तं प्राणं निमित्तं
जिह्वानिमित्तं कायोनिमित्तं मनोनिमित्तं । रूपं निमित्तं

यश्च स्वभावशून्यतायाः अपरिग्रहेण सा स्वभावशून्यता प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यताऽपरिगृहीता यस्याऽभाव-
स्वभावशून्यतायाः अपरिग्रहेण साऽभावस्वभावशून्यता प्रकृतिशून्य-
तामुपादाय ।

स्मृत्युपस्थानान्यपरिगृहीतानि । यश्च स्मृत्युपस्थानानामपरिग्रहे
न तानि स्मृत्युपस्थानानि प्रकृति शून्यतामुपादाय । सम्यक्प्रहाणा-
न्यपरिगृहीतानि । यश्च सम्यक्प्रहाणानामपरिग्रहे न तानि सम्यक्-
प्रहाणानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । ऋद्धिपादाः अपरिगृहीता । यश्च
ऋद्धिपादानामपरिग्रहेण ते ऋद्धिपादाः प्रकृतिशून्यतामु-
पादाय । इन्द्रियाण्यपरिगृहीतानि । यश्चेन्द्रियाणामपरिग्रहे न
तानीन्द्रियाणि प्रकृति शून्यतामुपादाय । वलान्यपरिगृहीतानि ।
यश्च वलानामपरिग्रहे न तानि वलानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
बोध्यज्ञान्यपरिगृहीतानि । यश्च बोध्यज्ञानामपरिग्रहे न तानि बोध्य-
ज्ञानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आर्याष्टाङ्गमार्गोऽपरिगृहीतो-
यस्यार्याष्टाङ्गमार्गस्यापरिग्रहे न स आर्याष्टाङ्गमार्गः प्रकृतिशून्य-
तामुपादाय । आर्यसत्यान्यपरिगृहीतानि । यश्चार्यसत्यानामपरि-
ग्रहेण तान्यार्यसत्यानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । ध्यानान्यपरि-
गृहीतानि । यश्च ध्यानानामपरिग्रहे न तानि ध्यानानि प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । अप्रमाणान्यपरिगृहीतानि । यस्याऽप्रमाणानाम-
परिग्रहे न तान्यप्रमाणानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आरूप्यसमाप-
त्तयोऽपरिगृहीता । यथा रूप्यसमापत्तीनामपरिग्रहे न ता आरूप्य-
समापत्तयः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अष्टविमोक्षाः अपरिगृहीता

यश्च विमोक्षाणामपरिग्रहेण ते विमोक्षाः प्रकृतिशून्यतामु-
पादाय । नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽपरिगृहीताः । यश्च नवा-
ऽनुपूर्वविहारसमापत्तीनामपरिग्रहेण तानवाऽनुपूर्वविहारसमा-
पत्तयः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहित-
विमोचमुखान्यपरिगृहीतानि । यश्च शून्यतानिमित्ताप्रणिहित
विमोचमुखानामपरिग्रहो न तानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
विमोचमुखानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अभिज्ञाः अपरिगृहीताः
यश्चाऽभिज्ञानामपरिग्रहेण ताअभिज्ञाः प्रकृति शून्यतामु-
पादाय । समाधयोऽपरिगृहीताः यश्च समाधीनामपरिग्रहो न ते
समाधयः प्रकृति शून्यतामुपादाय । धारणीमुखान्यपरिगृहीतानि ।
यश्च धारणीमुखानामपरिग्रहो न तानि धारणीमुखानि प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । दशतथागतबलान्यपरिगृहीतानि । यश्च
तथागतबलानामपरिग्रहो न तानि तथागतबलानि प्रकृति
शून्यतामुपादाय । वैशारद्यान्यपरिगृहीतानि यश्च वैशारद्याना-
मपरिग्रहो न तानि वैशारद्यानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
चतस्रःप्रतिमन्विदोऽपरिगृहीताः । यश्च चतसृणा प्रतिमन्विदार-
परिग्रहेण ताः प्रतिमन्विदः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महाकरुणा
अपरिगृहीता । यश्च महाकरुणायाअपरिग्रहेण सा महाकरुणा
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्मा अपरि-
गृहीताः । यथावेणिक बुद्धधर्माणामपरिग्रहो न ते आवेणिक-
बुद्धधर्माः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । श्रोत आपत्तिफलमपरि-
गृहीतं । यश्च श्रोत आपत्तिफलस्यापरिग्रहो न तत् श्रोत आप-

शब्दोनिमित्तं गन्धोनिमित्तं रसोनिमित्तं । स्पर्शोनिमित्तं । धर्मा-
 निमित्तं । चक्षुर्बिज्ञानं निमित्तं श्रोत्रविज्ञानं निमित्तं । घ्राणवि-
 ज्ञानं निमित्तं जिह्वाविज्ञानं निमित्तं कायविज्ञानं निमित्तं
 मनोविज्ञानं निमित्तं । चक्षुःसंस्पर्शजावेदनानिमित्तं । श्रोत्रसंस्पर्श-
 जावेदनानिमित्तं । घ्राणसंस्पर्शजावेदनानिमित्तं । जिह्वासंस्पर्शजावेद-
 नानिमित्तं । कायसंस्पर्शजावेदनानिमित्तं । मनःसंस्पर्शजावेदना-
 निमित्तं । पृथिवीधातुर्निमित्तं । अध्यातुर्निमित्तं । तेजोधातु-
 र्निमित्तं । वायुधातुर्निमित्तं । आकाशधातुर्निमित्तं । विज्ञान-
 धातुर्निमित्तं । अविद्यानिमित्तं । संस्कारानिमित्तं । नामरूपं
 निमित्तं । षडायतनं निमित्तं । वेदनानिमित्तं । दृष्ट्यानिमित्तं ।
 उपादानं निमित्तं । भवोनिमित्तं । जरामरणं निमित्तं ।
 दानपारमितानिमित्तं । शीलपारमितानिमित्तं । चान्तिपारमि-
 तानिमित्तं । वीर्यपारमितानिमित्तं । ध्यानपारमितानिमित्तं ।
 प्रज्ञापारमितानिमित्तं । अध्यात्मशून्यतानिमित्तं । वह्निर्द्वाशून्य-
 तानिमित्तं । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतानिमित्तं । शून्यताशून्यतानि-
 मित्तं । महाशून्यतानिमित्तं । परमार्थशून्यतानिमित्तं । संस्कृत-
 शून्यतानिमित्तं । असंस्कृतशून्यतानिमित्तं । अत्यन्तशून्यतानिमित्तं ।
 अनवरागशून्यतानिमित्तं । अनवकारशून्यतानिमित्तं । प्रकृतिशू-
 न्यतानिमित्तं । सर्वधर्मशून्यतानिमित्तं । स्वलक्षणशून्यतानिमित्तं ।
 अनुपलम्भशून्यतानिमित्तं । अभावशून्यतानिमित्तं । स्वभावशून्य-
 तानिमित्तं । अभावस्वभावशून्यतानिमित्तं । आर्याष्टाङ्गमार्गानि-
 मित्तं । आर्यषट्थानिनिमित्तं । ध्यानानिनिमित्तं । अप्रमाणानि-

निमित्तं । आरूप्यसमापत्तयोर्निमित्तं । अष्टौविमोक्षानिमित्तं ।
नवानुपूर्वविहारसमापत्तयोर्निमित्तं । शून्यतानिमित्तं । प्रणिहित-
निमित्तं । अभिज्ञानिमित्तं । समाधयोर्निमित्तं । धारणीमुखानि-
निमित्तं । दृशतथागतबलानिनिमित्तं । चत्वारिवैशारद्यानिनिमित्तं ।
चतस्रःप्रतिभस्विदोर्निमित्तं । महाकरुणानिमित्तं । अष्टादशवेणि-
काबुद्धधर्मानिमित्तं । अक्षराणिनिमित्तानि । एकोदाहरोर्निमित्तं ।
बुदाहरोर्निमित्तं । पृथग्बुदाहरोर्निमित्तं ।

अयमुच्यते क्लेशः सचेत् स निमित्ततदुदयहीतव्यो भवियत्वेवे-
ऽश्रेणिकः परिव्राजकः श्रद्धां प्रतिलप्यते । नाऽव सर्वज्ञज्ञाने ।
कतमाश्रद्धा यदुत प्रज्ञापारमितायाः अभिश्रद्धाधानताऽवकल्पनता
अधिमुच्यनता प्रत्ययनताचित्तता तुलनाव्युपपरीक्षणता । तच्च न
निमित्तयोगेन । एव मानिमित्तानिमित्ताऽनुग्रहीतव्या । श्रेणिकः
पुनः परिव्राजकोऽवसर्वज्ञानेऽधिमुच्यश्रद्धानुसारीप्रादेशिकेन ज्ञाने-
नावतीर्णः । सोऽवतीर्थं न रूपं परिगृहीतवान् । न वेदानां परि-
गृहीतवान् । न संज्ञां परिगृहीतवान् । न संस्कारान् परिगृहीत-
वान् । न विज्ञानं परिगृहीतवान् । तथाहि स्वलक्षणशून्येषु सर्वधर्मेषु
परिग्राहकं नोपलब्धम् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि नाऽध्यात्मं प्राप्यभि-
समयतस्तत् ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धां प्राप्यभिसमय-
तस्तत् ज्ञानं समनुपश्यतिस्म नाऽध्यात्मवहिर्द्धांप्राप्यभिसमयतस्तत्-
ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रप्राप्यभिसमयतस्तत्ज्ञानं समनु-
पश्यतिस्म । तत्कस्य हेतोस्तथाहि स तद्भ्रमं न समनुपश्यतिस्म । येन
प्रजानीयात् यो वा प्रजानीयात् । यदाप्रजानीयात् । नाऽध्यात्मरूपस्य

नाध्यात्मं घ्राणस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धाघ्राणस्य
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्म वहिर्द्धाघ्राणस्य तत्ज्ञानं
 समनुपश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्रघ्राणात् तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स
 नाध्यात्मं जिज्ञायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धाजिज्ञा-
 यास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धाजिज्ञायास्तत्ज्ञानं
 समनुपश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्रजिज्ञायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 स नाध्यात्मं कायस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धाकायस्य
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धाकायस्य तत्ज्ञानं
 समनुपश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्र कायस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 स नाध्यात्ममनसस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धामनसस्तत्-
 ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्म वह्निर्द्धामनसस्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्र मनसस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । अध्यात्म
 वह्निर्द्धाशून्यतामुपादाय ।

नाऽध्यात्मरूपस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धारूप-
 स्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धा रूपस्य तत्ज्ञानं
 समनुपश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्र रूपात्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स
 नाध्यात्मं शब्दस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धाशब्दस्य
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धाशब्दस्य तत्ज्ञानं
 समनुपश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्र शब्दस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 स नाध्यात्मं गन्धस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धागन्धस्य
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धागन्धस्य तत्ज्ञानं
 समनुपश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्र गन्धस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।

नायन्यत्र जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनायास्तत्ज्ञानं	ममनुपश्यतिस्म
स नाधात्मं कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायास्तत्ज्ञानं	ममनुपश्यतिस्म
न वहिद्धा कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायास्तत्ज्ञानं	ममनुपश्यतिस्म
नाधात्मवहिद्धाकायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायास्तत्ज्ञानं	ममनुपश्यतिस्म
नायन्यत्र कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायास्तत्ज्ञानं	ममनुपश्यतिस्म
स नाधात्मं मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायास्तत्ज्ञानं	ममनुपश्यतिस्म
न वहिद्धामनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायास्तत्ज्ञानं	ममनुपश्यतिस्म
नाधात्मवहिद्धामनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायास्तत्ज्ञानं	ममनुपश्यतिस्म
नायन्यत्र मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायास्तत्ज्ञानं	ममनुपश्यतिस्म
अथात्म वहिद्धा शून्यतामुपादाय ।	

स नाधात्मं पृथिवीधातोस्तत्ज्ञानं ममनुपश्यतिस्म । न वहिद्धा पृथिवीधातोस्तत्ज्ञानं ममनुपश्यतिस्म । नाधात्मवहिद्धापृथिवीधातोस्तत्ज्ञानं ममनुपश्यतिस्म । नायन्यत्र पृथिवी धातोस्तत्ज्ञानं ममनुपश्यतिस्म । स नाधात्ममग्नातोस्तत्ज्ञानं ममनुपश्यतिस्म । न वहिद्धाऽग्नातोस्तत्ज्ञानं ममनुपश्यतिस्म । नाधात्मवहिद्धाऽग्नातोस्तत्ज्ञानं ममनुपश्यतिस्म । नायन्यत्राग्नातोस्तत्ज्ञानं ममनुपश्यतिस्म । स नाधात्मं तेजोधातोस्तत्ज्ञानं ममनुपश्यतिस्म । न वहिद्धातेजोधातोस्तत्ज्ञानं ममनुपश्यतिस्म । नाधात्मवहिद्धातेजोधातोस्तत्ज्ञानं ममनुपश्यतिस्म । नायन्यत्र तेजोधातोस्तत्ज्ञानं ममनुपश्यतिस्म । स नाधात्मं वायुधातोस्तत्ज्ञानं ममनुपश्यतिस्म । न वहिद्धावायुधातोस्तत्ज्ञानं ममनुपश्यतिस्म । नाधात्मवहिद्धावायुधातोस्तत्ज्ञानं ममनुपश्यतिस्म । नायन्यत्र वायुधातो-

स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्ममाकाशधातोस्तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धां आकाशधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाध्यात्म वहिर्द्धां आकाशधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्य-
 न्यत्राकाशधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं विज्ञान-
 धातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धां विज्ञानधातोस्तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धांविज्ञानधातोस्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र विज्ञानधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 अध्यात्मवह्निर्द्धांशून्यतामुपादाय ।

स नाध्यात्ममविद्यायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धां-
 ऽविद्यायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्म वहिर्द्धांऽविद्याया-
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्राविद्यायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । स नाध्यात्मं संस्काराणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 न वहिर्द्धां संस्काराणां तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्म-
 वहिर्द्धांसंस्काराणां तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाप्यन्यत्र
 संस्काराणां तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मंविज्ञानस्य
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धां विज्ञानस्य तत्ज्ञानं
 समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धां विज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यति स्म । नाप्यन्यत्र विज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 स नाध्यात्मं नामरूपस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धां-
 नामरूपस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धां नाम-
 रूपस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाप्यन्यत्र नामरूपस्य तत्-
 ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मं पड़ायतनस्य तत्ज्ञानं समनुप-

श्यति स्म । न वहिर्द्धां षडायतनस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 नाध्यात्मवह्निर्द्धां षडायतनस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाप्य-
 न्यत्र षडायतनस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं स्पर्शस्य
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धां स्पर्शस्य तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धांस्पर्शस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 नाप्यन्यत्र स्पर्शात्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं वेदनाया-
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धांवेदनायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धांवेदनायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 नाप्यन्यत्र वेदनायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं दृष्णा-
 यास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धांदृष्णायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धां दृष्णायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 नाप्यन्यत्र दृष्णायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं भवस्य
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धां भवस्य तत्ज्ञानं समनुप-
 श्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धां भवस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।
 नाप्यन्यत्र भवस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं जातेस्त-
 त्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धांजातेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति
 स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धां जातेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाप्यन्यत्र
 जातेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं जरामरणस्य तत्-
 ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धां जरामरणस्य तत्ज्ञानं
 समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धां जरामरणस्य तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यति स्म । नाप्यन्यत्र जरामरणस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति
 स्म । अध्यात्मवह्निर्द्धांशून्यतामुपादाय ।

स नाधात्मा स्वलक्षणशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न
 वहिर्द्धास्वलक्षणशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाधात्म-
 वहिर्द्धास्वलक्षणशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र
 स्वलक्षणशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाधात्ममनुप-
 क्षमशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धाऽनुपक्षम-
 शून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाधात्म वहिर्द्धाऽनुपक्षम-
 शून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रानुपक्षमशून्यताया-
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाधात्म मभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धाऽभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाधात्मवहिर्द्धाऽभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्य-
 न्यत्राभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाधात्मं स्वभाव-
 शून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धास्वभावशून्यताया-
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाधात्मवहिर्द्धास्वभावशून्यतायास्तत्-
 ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र स्वभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । स नाधात्ममभावस्वभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । न वहिर्द्धास्वभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाप्यन्यत्राभावस्वभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।

स नाधात्मं स्मृत्युपस्थानानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न
 वहिर्द्धास्मृत्युपस्थानानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाधात्म
 वहिर्द्धास्मृत्युपस्थानानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रस्मृत्युप
 स्थानानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाधात्मं सम्यक्प्रहाणां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धां सम्यक्प्रहाणानां तत्ज्ञानं

समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मवद्द्विर्द्धिसम्यक्प्रहाणानां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र सम्यक्प्रहाणानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 स नाध्यात्मद्विर्द्धिपादानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वद्द्विर्द्धि-
 ष्टद्विर्द्धिपादानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र वद्द्विर्द्धिष्टद्वि-
 पादानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्म मिन्द्रियाणां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वद्द्विर्द्धि इन्द्रियाणां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाध्यात्मवद्द्विर्द्धिइन्द्रियाणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाप्यन्यचेन्द्रियाणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं बलानां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वद्द्विर्द्धिबलानां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाध्यात्मवद्द्विर्द्धिबलानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाप्यन्यत्र बलानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं बोध्य-
 ज्ञानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वद्द्विर्द्धिबोध्यज्ञानां तत्-
 ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मवद्द्विर्द्धिबोध्यज्ञानां तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र बोध्यज्ञानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 स नाध्यात्ममार्याष्टाङ्गमार्गस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न
 वद्द्विर्द्धिार्याष्टाङ्गमार्गस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्म-
 वद्द्विर्द्धिार्याष्टाङ्गमार्गस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यचार्या-
 ष्टाङ्गमार्गस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्ममार्यसत्यानां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वद्द्विर्द्धिर्यसत्यानां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाध्यात्मवद्द्विर्द्धिर्यसत्यानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाप्यन्यचार्यसत्येस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं ध्यानानां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वद्द्विर्द्धिध्यानानां तत्ज्ञानं समनु-

पश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाध्यानानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाप्यन्यत्रधानेभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मम-
 प्रामाणानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वाऽप्रमाणानां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाऽप्रमाणानां तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्राप्रमाणानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 स नाऽध्यात्ममाहूय्य समापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न
 वह्निर्द्वा आहूय्यसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्म-
 वह्निर्द्वा आहूय्यसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रा-
 हूय्यसमापत्तिभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं विमो-
 चाणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वाविमोचाणां तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाविमोचाणां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र विमोचेभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स
 नाऽध्यात्ममनुपूर्वविहारसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 न वह्निर्द्वाऽपूर्वविहारसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाऽपूर्वविहारसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाऽप्यन्यत्रापूर्वविहारसमापत्तिभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स
 नाऽध्यात्मं शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । न वह्निर्द्वाशून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतानिमित्ताप्रणि-
 हितविमोचमुखानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र शून्यता-
 निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स
 नाऽध्यात्ममभिज्ञानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वाऽभि-

ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाऽभिज्ञानां तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्राभिज्ञाभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स
 नाऽध्यात्मं समाधीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्म-
 वह्निर्द्वासमाधीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रसमाधिभ्य-
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं धारणीमुखानां तत्-
 ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वाधारणीमुखानां तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वा धारणीमुखानां तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रधारणीमुखेभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 स नाऽध्यात्मं दृशानां तथागतबलानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 न वह्निर्द्वादृशानां तथागतबलानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाऽध्यात्मवह्निर्द्वादृशानां तथागतबलानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाप्यन्यत्रदृशतथागतबलेभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं
 वैशारद्यानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वावैशारद्यानां
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वावैशारद्यानां तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रवैशारद्येभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 स नाऽध्यात्मं प्रतिमन्विदां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न
 वह्निर्द्वाप्रतिमन्विदां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्म-
 वह्निर्द्वाप्रतिमन्विदां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रप्रति-
 मन्विदां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं महाकरुणाया-
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वामहाकरुणायास्तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वामहाकरुणायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रमहाकरुणायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।

स नाऽध्यात्ममावेणिकबुद्धधर्माणां तत्ज्ञानं समनुपग्यतिस्म । न
वह्निर्द्वां आवेणिकबुद्धधर्माणां तत्ज्ञानं समनुपग्यतिस्म । नाऽध्यात्म-
वह्निर्द्वां आवेणिक बुद्धधर्माणां तत्ज्ञानं समनुपग्यतिस्म । नाप्य-
न्यत्रावेणिक बुद्धधर्माणां तत्ज्ञानं समनुपग्यतिस्म । अध्यात्म-
वह्निर्द्वांशून्यतामुपादाय ।

स नाऽध्यात्मं श्रोत आपत्तिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपग्यतिस्म ।
न वह्निर्द्वांश्रोत आपत्तिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपग्यतिस्म । नाऽध्यात्म-
वह्निर्द्वांश्रोत आपत्तिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपग्यतिस्म । नाप्यन्यत्र
श्रोत आपत्तिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपग्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं सक-
दागामिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपग्यतिस्म । न वह्निर्द्वांसकदागामि-
फलस्य तत्ज्ञानं समनुपग्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांसकदागामि-
फलस्य तत्ज्ञानं समनुपग्यतिस्म । नाप्यन्यत्र सकदागामिफलस्य
तत्ज्ञानं समनुपग्यतिस्म । स नाऽध्यात्ममनागामिफलस्य तत्ज्ञानं
समनुपग्यतिस्म । न वह्निर्द्वांसनागामिफलस्य तत्ज्ञानं समनु-
पग्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांसनागामिफलस्य तत्ज्ञानं समनु-
पग्यतिस्म । नाप्यन्यत्रानागामिफलस्य तत्ज्ञानं समनुपग्यतिस्म ।
स नाऽध्यात्ममर्हत्वस्यतत्ज्ञानं समनुपग्यतिस्म । न वह्निर्द्वां-
र्हत्वस्य तत्ज्ञानं समनुपग्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वांर्हत्वस्य
तत्ज्ञानं समनुपग्यतिस्म । नाप्यन्यत्रार्हत्वस्य तत्ज्ञानं समनु-
पग्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं प्रत्येकबोधेस्तत्ज्ञानं समनुपग्यति स्म ।
न वह्निर्द्वांप्रत्येकबोधेस्तत्ज्ञानं समनुपग्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वां-
प्रत्येकबोधेस्तत्ज्ञानं समनुपग्यतिस्म । नाप्यन्यत्र प्रत्येकबोधेस्त-

ज्ञान समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं मार्गाकारज्ञतायास्तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धामार्गाकारज्ञतायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धामार्गाकारज्ञतायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रमार्गाकारज्ञतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स
 नाऽध्यात्मं सर्वाकारज्ञतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धा-
 सर्वाकारज्ञतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धा सर्वा-
 कारज्ञतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र सर्वाकारज्ञताया-
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतामुपादाय ।

स नाऽध्यात्मं तथतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धा
 तथतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धा तथताया-
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र तथतायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । स नाऽध्यात्ममवितथतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न
 वहिर्द्धाऽवितथतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धा-
 ऽवितथतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रावितथताया-
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्ममनन्यतथतायास्तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धाऽनन्यतथतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।
 नाऽध्यात्मवहिर्द्धाऽनन्यतथतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्य-
 न्यत्रानन्यतथतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं धर्म-
 तायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धा धर्मतायास्तत्ज्ञानं
 समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धा धर्मतायास्तत्ज्ञानं समनु-
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रधर्मतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स
 नाऽध्यात्मं धर्मधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धाधर्म-

धातोस्तज्ञानं समनुपगच्छतिस्म । नाऽध्यात्मधर्माधातोस्तज्ञानं
 समनुपगच्छतिस्म । नाप्यन्यत्र धर्मधातोस्तज्ञानं समनुपगच्छतिस्म ।
 स नाऽध्यात्मं धर्मस्थितितायास्तज्ञानं समनुपगच्छतिस्म । न वहिर्द्धां
 धर्मस्थितितायास्तज्ञानं समनुपगच्छतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धां धर्म-
 स्थितितायास्तज्ञानं समनुपगच्छतिस्म । नाप्यन्यत्र धर्मस्थिति-
 तायास्तज्ञानं समनुपगच्छतिस्म । स नाऽध्यात्मं धर्मनियामताया-
 स्तज्ञानं समनुपगच्छतिस्म । न वहिर्द्धाधर्मनियामतायास्तज्ञानं
 समनुपगच्छतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धां धर्मनियामतायास्तज्ञानं समनु-
 पगच्छतिस्म । स नाऽध्यात्मं भूतकोटेस्तज्ञानं समनुपगच्छतिस्म । न
 वहिर्द्धां भूतकोटेस्तज्ञानं समनुपगच्छतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धांभूत-
 कोटेस्तज्ञानं समनुपगच्छतिस्म । नाप्यन्यत्र भूतकोटेस्तज्ञानं समनु-
 पगच्छतिस्म । अध्यात्मवहिर्द्धां शून्यतामुपादाय ।

अत्र पर्यायेणश्रेणिकः परिम्राजकोऽधिमुक्तेः सोऽत्रा धिमुच्य-
 अद्भानुसारी सर्वाकारजताज्ञानेनावतीर्णधर्मतां प्रमाणीकृत्य
 सर्वधर्माऽनुपलब्धितामुपादाय । स एवमधिमुक्तस्तेन न कश्चिद्धर्मः
 परिगृहीतः । अनिमित्तमनसिकारतामुपादाय । नाप्यनेन कश्चि-
 द्धर्मउपलब्धोऽयं परिगृहीयादधिमुच्येद्वा सर्वधर्माऽपहानुत्सर्ग-
 तामुपादाय । स निर्वाणं नापि न मन्यतेस्म सर्वधर्ममवना*-
 मुपादाय । इयमपि भगवन् बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापार-
 मिता । अपारपारगमनतामुपादाय । यद्रूपं न परिगृह्णाति ।
 वेदनां न परिगृह्णाति । संज्ञां न परिगृह्णाति । संस्कारान्न

* सर्वधर्मावना-इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

परिगृह्णाति । विज्ञानं न परिगृह्णाति । सर्वधर्माऽपरिगृहीत-
तामुपादाय । चक्षुः परिगृह्णाति* । श्रोत्रं न परिगृह्णाति ।
घ्राणं न परिगृह्णाति । जिह्वां न परिगृह्णाति । कायं न
परिगृह्णाति । मनो न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा न परिगृ-
हीततामुपादाय । रूपं न परिगृह्णाति । शब्दं न परि-
गृह्णाति । गन्धं न परिगृह्णाति । रसं न परिगृह्णाति ।
स्पर्शं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मान् न परिगृह्णाति ।
धर्मान्न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा न परिगृहीतामुपादाय ।
चक्षुर्विज्ञानं न परिगृह्णाति । श्रोत्रविज्ञानं न परिगृह्णाति ।
घ्राण विज्ञानं न परिगृह्णाति । जिह्वा विज्ञानं न परिगृह्णाति ।
काय विज्ञानं न परिगृह्णाति । मनो विज्ञानं न परिगृह्णाति ।
सर्वधर्मा न परिगृहीततामुपादाय । चक्षुः संस्पर्शं न परिगृह्णाति ।
श्रोत्रसंस्पर्शं न परिगृह्णाति । घ्राण संस्पर्शं न परिगृह्णाति ।
जिह्वासंस्पर्शं न परिगृह्णाति । काय संस्पर्शं न परिगृह्णाति ।
मनः संस्पर्शं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा न परिगृहीततामु-
पादाय । चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदानां न परिगृह्णाति । श्रोत्रसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदानां न परिगृह्णाति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदानां न परि-
गृह्णाति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदानां न परिगृह्णाति । काय
संस्पर्शप्रत्ययवेदानां न परिगृह्णाति । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदानां न
परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय ।

पृथिवीधातुं न परिगृह्णाति । अग्नातुं न परिगृह्णाति ।

* सर्वधर्मा न परिगृहीतता-इति पुस्तकपञ्चके पाठः ।

तेजो धातुं न परिगृह्णाति । वायु धातुं न परिगृह्णाति ।
 आकाशधातुं न परिगृह्णाति* । विज्ञानधातुं न परिगृह्णाति ।
 सर्वधर्मापरिगृहीततामुपादाय । अविद्यां न परिगृह्णाति ।
 संस्कारा न परिगृह्णाति । विज्ञानं न परिगृह्णाति । नामरूपं
 न परिगृह्णाति । यदायतनं न परिगृह्णाति । स्वर्गं न परि-
 गृह्णाति । वेदनां न परिगृह्णाति । दृष्ट्यां न परिगृह्णाति ।
 उपादानं न परिगृह्णाति । भवं न परिगृह्णाति । जातिं न
 परिगृह्णाति । जरामरणं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परि-
 गृहीततामुपादाय । दानपारमितां न परिगृह्णाति । शीलपार-
 मितां न परिगृह्णाति । चान्तिपारमितां न परिगृह्णाति ।
 वीर्यपारमितां न परिगृह्णाति । ध्यानपारमितां न परि-
 गृह्णाति । प्रज्ञापारमितां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मापरिगृही-
 ततामुपादाय । अध्यात्मशून्यतां न परिगृह्णाति । वहिर्द्वातु-
 शून्यतां न परिगृह्णाति । अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतां न परिगृ-
 ह्णाति । शून्यताशून्यतां न परिगृह्णाति । महाशून्यतां न
 परिगृह्णाति । परमार्थशून्यतां न परिगृह्णाति । संस्कृतशून्यतां
 न परिगृह्णाति । असंस्कृतशून्यतां न परिगृह्णाति । अत्यन्त-
 शून्यतां न परिगृह्णाति । अनवरायशून्यतां न परिगृह्णाति ।
 अनवकारशून्यतां न परिगृह्णाति । प्रकृतिशून्यतां न परि-
 गृह्णाति । सर्वधर्माशून्यतां न परिगृह्णाति । स्वप्नचणशून्यतां न

* स्थानान्तरे आकाशधातोः परं विज्ञानधातोर्निर्देशोदृश्यते । इह तु
 नास्ति । लेखकभ्रमात् पतितमिति प्रतिभाति ।

परिगृह्णाति । अनुपलम्भशून्यतां न परिगृह्णाति । अभावशून्यतां न परिगृह्णाति । स्वभावशून्यतां न परिगृह्णाति । अभावस्वभावशून्यतां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय ।

स्रुत्युपस्थानानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । सम्यक्प्रहाणानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । षट्त्रिंशत्पादा न परिगृह्णाति । सर्वधर्मापरिगृहीततामुपादाय । इन्द्रियाणि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मापरिगृहीततामुपादाय । बलानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मापरिगृहीततामुपादाय । बोध्यज्ञानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मापरिगृहीततामुपादाय । आर्याष्टाङ्गमार्गं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । आर्यसत्यानि न परिगृहीतानि । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । ध्यानानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । अप्रमाणानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । आहूयसमापत्तीर्न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । अष्टाविमोक्षान् न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । नवानुपूर्वविहारसमापत्तीर्न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि न परिगृहीतानि । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । अभिज्ञा न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । समाधीन् न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । धारणीमुखानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । दशतथागतबलानि

न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । चत्वारिवैशार-
 द्यानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । तिस्रः
 प्रतिसम्बिदो न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय ।
 महाकरुणां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय ।
 आवेणिकबुद्धधर्मा न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपा-
 दाय । श्रोतश्रापत्तिफलं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीतता-
 मुपादाय । स्रष्टागामिफलं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीत-
 तामुपादाय । अनागामिफलं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीत-
 तामुपादाय । अर्हत्वं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीतता-
 मुपादाय । प्रत्येकबोधिं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मापरिगृहीतता-
 मुपादाय । मार्गाकारज्ञतां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीत-
 तामुपादाय । सर्वाकारज्ञतां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परि-
 गृहीततामुपादाय । तथतां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीत-
 तामुपादाय । अवितथतां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीत-
 तामुपादाय । अनन्यतथतां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीत-
 तामुपादाय । धर्मतां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीतता-
 मुपादाय । धर्मधातुं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीतता-
 मुपादाय । धर्मस्थितितां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीतता-
 मुपादाय । धर्मनियामतां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परि-
 गृहीततामुपादाय । भूतकोटिं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परि-
 गृहीततामुपादाय ।

परान्तरा परिनिर्वाणपरिपूर्णैः प्रणिधानैरपरिपूर्णैश्चतुर्भिः

स्रत्युपस्थानैरपरिपूर्णैश्चतुर्भिः सम्यक् प्रहाणैरपरिपूर्णैश्चतुर्भिः षड्वि-
 पादैरपरिपूर्णैः पञ्चभिरिन्द्रियैरपरिपूर्णैः पञ्चभिर्बलैरपरिपूर्णैः सप्त-
 भिर्बोध्यैरपरिपूर्णैर्नाय्यांष्टाङ्गमार्गेण । अपरिपूर्णैश्चतुर्भिरार्यसत्या-
 रपरिपूर्णैश्चतुर्भिर्धानैरपरिपूर्णैश्चतुर्भिर्प्रमाणैरपरिपूर्णाभिद्यतसृभि-
 राह्यसमापत्तिरपरिपूर्णैरष्टाभिर्बिमोचैरपरिपूर्णाभिर्णवभिरनुपूर्व-
 विहारसमापत्तिभिरपरिपूर्णैः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोच-
 मुखैरपरिपूर्णाभिरभिज्ञाभिरपरिपूर्णैः समाधिभिरपरिपूर्णैर्धारणी-
 मुखैरपरिपूर्णैर्दशभिस्तथागतबलैरपरिपूर्णैश्चतुर्भिर्वैशारद्यैरपरिपूर्णा-
 भिश्चतसृभिः प्रतिसंविद्धिरपरिपूर्णया महाकरुणया । अपरिपूर्णै-
 रष्टादशभिरावेणिक बुद्धधर्माः ।

तत्कस्य हेतोस्तथा हि तानि प्रणिधानान्यप्रणिधानानि । स्रत्यु-
 पस्थानान्य स्रत्युपस्थानानि । सम्यक् प्रहाणान्य सम्यक् प्रहाणानि ।
 षड्विपादा अनृद्विपादाः । इन्द्रियाण्यनिन्द्रियाणि । बलान्यवलानि ।
 बोध्यङ्गान्यबोध्यङ्गानि । आर्यांष्टाङ्गमार्गेऽनार्यांष्टाङ्गमार्गः । आर्य-
 सत्यान्यनार्यसत्यानि । ध्यानान्यधानानि । अप्रमाणान्यनप्रमाणानि ।
 आह्यसमापत्तयोऽनाह्यसमापत्तयः । अष्टोविमोचा अविमोचाः ।
 नवानुपूर्वविहार समापत्तयोऽनवानुपूर्वविहार समापत्तयः । शून्य-
 तानिमित्ता प्रणिहितविमोचमुखान्य शून्यतानिमित्ता प्रणिहित-
 विमोचमुखानि । अभिज्ञाः अनभिज्ञाः । मयाध्ययोऽप्रमाध्यः ।
 धारणीमुखान्य धारणीमुखानि । तथागतबलान्य तथागतवलानि ।
 वैशारद्यान्य वैशारद्यानि । प्रतिसंविदोऽप्रतिसंविदः । महाक-
 रुणा अमहाकरुणा । आवेणिकबुद्धधर्माः अनावेणिकबुद्धधर्माः ।

हयं भगवन् बोधिसत्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता । यद्रूपं न
 परिगृह्णाति । वेदनां न परिगृह्णाति । संज्ञां न परिगृह्णाति ।
 संस्कारा न परिगृह्णाति । विज्ञानं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मां
 परिगृहीततामुपादाय । चक्षु न परिगृह्णाति । श्रोत्रं न परिगृ-
 ह्णाति । घ्राणं न परिगृह्णाति । जिह्वां न परिगृह्णाति । कायं न
 परिगृह्णाति । मनो न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मां परिगृहीततामु-
 पादाय । रूपं न परिगृह्णाति । शब्दं न परिगृह्णाति । गन्धं न
 परिगृह्णाति । रसं न परिगृह्णाति । स्पर्शं न परिगृह्णाति । धर्मां न
 परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मां परिगृहीततामुपादाय । चतुर्व्विज्ञानं न
 परिगृह्णाति । श्रोत्रविज्ञानं न परिगृह्णाति । घ्राणविज्ञानं न
 परिगृह्णाति । जिह्वाविज्ञानं न परिगृह्णाति । कायविज्ञानं न परि-
 गृह्णाति । मनोविज्ञानं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मां परिगृहीतता-
 मुपादाय । चक्षुः संस्पर्शं न परिगृह्णाति । श्रोत्रसंस्पर्शं न परिगृ-
 ह्णाति । घ्राणसंस्पर्शं न परिगृह्णाति । जिह्वासंस्पर्शं न परिगृह्णाति ।
 कायसंस्पर्शं न परिगृह्णाति । मनःसंस्पर्शं न परिगृह्णाति । सर्व्व-
 धर्मां परिगृहीततामुपादाय । चक्षुःसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परिगृ-
 ह्णाति । श्रोत्रसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । घ्राणसंस्पर्शं
 प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । जिह्वासंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परि-
 गृह्णाति । कायसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । मनःसंस्पर्शं
 प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मां परिगृहीततामुपादाय ।
 पृथिवीधातुं न परिगृह्णाति । अग्निधातुं न परिगृह्णाति । तेजोधातुं
 न परिगृह्णाति । वायुधातुं न परिगृह्णाति । आकाशधातुं न परि-

गृह्णाति । विज्ञानधातुं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीतता-
मुपादाय । अविद्यां न परिगृह्णाति । संस्कारा न परिगृह्णाति ।
विज्ञानं न परिगृह्णाति । नामरूपं न परिगृह्णाति । पड़ायतनं न
परिगृह्णाति । स्वर्गं न परिगृह्णाति । दृष्ट्यां न परिगृह्णाति ।
उपादानं न परिगृह्णाति । भवं न परिगृह्णाति । जातिं न परि-
गृह्णाति । जरामरणं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा न परिगृहीतता-
मुपादाय ।

दानपारमितां न परिगृह्णाति । शीलपारमितां न परि-
गृह्णाति । वीर्यपारमितां न परिगृह्णाति । ध्यानपारमितां न
परिगृह्णाति । प्रज्ञापारमितां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृ-
हीततामुपादाय ।

अध्यात्मशून्यतां न परिगृह्णाति । बहिर्द्वांशून्यतां न परि-
गृह्णाति । अध्यात्म बहिर्द्वांशून्यतां न परिगृह्णाति । शून्यताशून्यतां
न परिगृह्णाति । महाशून्यतां न परिगृह्णाति । परमार्थ शून्यतां न
परिगृह्णाति । संकृतशून्यतां न परिगृह्णाति । असंकृतशून्यतां न
परिगृह्णाति । अत्यन्तशून्यतां न परिगृह्णाति । अनवरागशून्यतां न
परिगृह्णाति । अनवकारशून्यतां न परिगृह्णाति । प्रकृति शून्यतां
न परिगृह्णाति । सर्वधर्मशून्यतां न परिगृह्णाति । स्वलक्षणशून्यतां
न परिगृह्णाति । अनुपलम्भशून्यतां न परिगृह्णाति । अभावशून्यतां
न परिगृह्णाति । स्वभावशून्यतां न परिगृह्णाति । अभावस्वभाव
शून्यतां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । सत्यु-
पक्षानानि न परिगृह्णाति । षड्यक् प्रहाणानि न परिगृह्णाति ।

ष्टद्विपादान् न परिगृह्णाति । इन्द्रियाणि न परिगृह्णाति । बलानि न परिगृह्णाति । बोध्यज्ञानि न परिगृह्णाति । आर्याष्टाङ्गमागे न परिगृह्णाति । ध्यानानि न परिगृह्णाति । अप्रमाणानि न परिगृह्णाति । आरूप्यसमापत्तिर्न परिगृह्णाति । अष्टौ विमोचान् न परिगृह्णाति । नवानुपूर्वविहार समापत्तिर्न परिगृह्णाति । शून्यतानिमित्ता प्रणिहित विमोचमुखानि न परिगृह्णाति । अभिज्ञा न परिगृह्णाति । समाधीन् न परिगृह्णाति । धारणीमुखानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय ।

दशतयागतवल्लानि न परिगृह्णाति । चत्वारि वैशारद्यानि न परिगृह्णाति । चतस्रः प्रतिमन्विदो न परिगृह्णाति । महाकरुणं न परिगृह्णाति । अष्टादशावेणिकान् बुद्धधर्मा न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । श्रोतश्रापत्तिफलं न परिगृह्णाति । सकृदागामिफलं न परिगृह्णाति । अनागामिफलं न परिगृह्णाति । अर्हत्वं न परिगृह्णाति । प्रत्येकबोधि न परिगृह्णाति । मार्गाकारज्ञतां न परिगृह्णाति । सर्वाकारज्ञतां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । तथतां न परिगृह्णाति । अवितथतां न परिगृह्णाति । अनन्यतथतां न परिगृह्णाति । धर्मतां न परिगृह्णाति । धर्मस्थितितां न परिगृह्णाति । धर्मनियामतां न परिगृह्णाति । भूतकोटिं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां

चरतैवं व्युपपरीक्षितं । कतमैषा प्रज्ञापारमिता । कस्यैषा प्रज्ञापारमिता । किमेता प्रज्ञापारमिता । केनैषा प्रज्ञापारमिता इति । स चेत् पुनर्ध्याधिगच्छो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्नेवमुपनिधाति । तत् किं यो धर्मा न संविद्यतेनोपलभ्यते सा प्रज्ञापारमितेति स चरति प्रज्ञापारमितायां ।

अथ खल्लायुष्मन् शारदतीपुत्र आयुष्मन्तं सुभृतिमेतदवोचत् । कतमै आयुष्मन् सुभृते धर्मान संविद्यतेनोपलभ्यते । सुभृतिराह । प्रज्ञापारमितायुष्मन्शारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । ध्यानपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । वीर्यपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । ज्ञान्तिपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । शीलपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । दानपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । अथात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्वांशून्यतामुपादाय । अध्यात्म वहिर्द्वांशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ शून्यतामुपादाय । संकृतशून्यतामुपादाय । असंकृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्त शून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्म शून्यतामुपादाय । खल्लक्षण शून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय । रूपमायुष्मन्कारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । संज्ञा न संविद्यते नोपलभ्यते । संस्कारा न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । विज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामु-

पादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृत शून्यतामुपादाय ।
 अत्यन्त शून्यतामुपादाय । अनवराय शून्यतामुपादाय । अनव-
 कार शून्यतामुपादाय । प्रकृति शून्यतामुपादाय । अनुपलम्भ
 शून्यतामुपादाय । अभाव शून्यतामुपादाय । स्वभाव शून्यतामु-
 पादाय । अभावस्वभाव शून्यतामुपादाय ।

चतुरायुष्कारद्वितीयुच न संविद्यते नोपलभ्यते । श्रोत्रं न
 संविद्यते नोपलभ्यते । घ्राणं न संविद्यते नोपलभ्यते । जिह्वा न
 संविद्यते नोपलभ्यते । कायो न संविद्यते नोपलभ्यते । मनो न
 संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्म शून्यतामुपादाय । वहिर्द्धा शून्य-
 तामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्धा शून्यतामुपादाय । शून्यता शून्य-
 तामुपादाय । महा शून्यतामुपादाय । परमार्थ शून्यतामुपादाय ।
 संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामु-
 पादाय । अनवरायशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्य-
 तामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
 स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

रूपमायुष्कारद्वितीयुच न संविद्यते नोपलभ्यते । शब्दो न
 संविद्यते नोपलभ्यते । गन्धो न संविद्यते नोपलभ्यते । रसो न
 संविद्यते नोपलभ्यते । स्पर्शो न संविद्यते नोपलभ्यते । धर्मा न
 संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्धाशून्यता
 मुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपा-
 दाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृत-

शून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वल्पणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चक्षुर्विज्ञानमायुष्मच्छारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । श्रोत्रविज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । घ्राणविज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । जिह्वाविज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । कायविज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । मनोविज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वल्पणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चक्षुसंस्पर्श आयुष्मच्छारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । श्रोत्रसंस्पर्शो न संविद्यते नोपलभ्यते । घ्राणसंस्पर्शो न संविद्यते नोपलभ्यते । जिह्वासंस्पर्शो न संविद्यते नोपलभ्यते । कायसंस्पर्शो न संविद्यते नोपलभ्यते । मनः संस्पर्शो न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्म-

वह्निर्द्वांशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यता-
मुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय ।
असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशू-
न्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलचणशून्यतामुपादाय ।
अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्य-
तामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चतुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र न संविद्यते नोपल-
भ्यते । ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न संविद्यते नोपलभ्यते । घ्राणसंस्-
र्शप्रत्ययवेदना न संविद्यते नोपलभ्यते । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना न
संविद्यते नोपलभ्यते । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न संविद्यते नोपलभ्यते ।
मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्य-
तामुपादाय । वह्निर्द्वांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यतामु-
पादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-
मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्य-
तामुपादाय । खलचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपा-
दाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभाव-
स्वभावशून्यतामुपादाय ।

पृथिवीधातुरायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । अ-
ध्यातु न संविद्यते नोपलभ्यते । तेजोधातुर्न संविद्यते नोपलभ्यते ।

वायुधातुर्न संविद्यते नोपलभ्यते । आकाशधातुर्न संविद्यते नोप-
लभ्यते । विज्ञानधातुर्न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामु-
पादाय । वहिर्द्वांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्वांशून्यतामुपा-
दाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-
मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशू-
न्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपा-
दाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अ-
भावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अविद्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । संस्कारा
न संविद्यते नोपलभ्यते । विज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । षड्वा-
तनं न संविद्यते नोपलभ्यते । स्थोर्गं न संविद्यते नोपलभ्यते ।
वेदना न संविद्यते नोपलभ्यते । दृष्ट्या न संविद्यते नोपलभ्यते ।
उपादानं न संविद्यते नोपलभ्यते । भवो न संविद्यते नोपलभ्यते ।
जातिर्न संविद्यते नोपलभ्यते । जरामरणं न संविद्यते नोप-
लभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्वांशून्यतामुपादाय ।
अध्यात्मवहिर्द्वांशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महा-
शून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामु-
पादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय ।
अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्य-
तामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय ।

अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

दानपारमितायुष्कारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । शीलपारमितायुष्कारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । चान्तिपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । वीर्यपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । ध्यानपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । प्रज्ञापारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वल्पशून्यतामुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

सृत्युपस्थानान्यायुष्कारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यन्ते । सम्यक्प्रहाणानि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । षड्विंशतिपादा न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । इन्द्रियाणि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । बलानि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । बोध्यज्ञानि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । आर्याष्टाङ्गमार्गं न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।

अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

आर्यसत्यान्यायशुद्धारद्वतीपुत्र न संविद्यन्ते नोपलभन्ते । ध्यानानि न संविद्यन्ते नोपलभन्ते । अप्रमाणानि न संविद्यन्ते नोपलभन्ते । आरूपसमापत्तयो न संविद्यन्ते नोपलभन्ते । अष्टौ-विमोचा न संविद्यन्ते नोपलभन्ते । नवानुपूर्वविचारसमापत्तयो न संविद्यन्ते नोपलभन्ते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि न संविद्यन्ते नोपलभन्ते । अभिज्ञा न संविद्यन्ते नोपलभन्ते । समाधयो न संविद्यन्ते नोपलभन्ते । धारणीमुखानि न संविद्यन्ते नोपलभन्ते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संकृतशून्यतामुपादाय । असंकृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

दशतथागतबलान्यायशुद्धारद्वतीपुत्र न संविद्यन्ते नोपलभन्ते । चत्वारिवैशारद्यानि न संविद्यन्ते नोपलभन्ते । चतस्रः

प्रतिसम्बिदो न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । महाकहणा न संविद्यते नोपलभ्यते । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मा न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवराशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

श्रोत आपत्तिफलं न संविद्यते नोपलभ्यते । सद्गदागामिफलं न संविद्यते नोपलभ्यते । अज्ञागामिफलं न संविद्यते नोपलभ्यते । अर्हत्त्वं न संविद्यते नोपलभ्यते । प्रत्येकबोधिर्न संविद्यते नोपलभ्यते । मार्गाकारज्ञता न संविद्यते नोपलभ्यते । सर्वाकारज्ञता न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवराशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

तथता आयुष्कारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । अवि-
 तथता न संविद्यते नोपलभ्यते । अनन्यतथता न संविद्यते नोपल-
 भ्यते । धर्मता न संविद्यते नोपलभ्यते । धर्मधातुर्न संविद्यते नोप-
 लभ्यते । धर्मस्थिता न संविद्यते नोपलभ्यते । धर्मनियामता न
 संविद्यते नोपलभ्यते । भूतकोटिर्न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्म-
 शून्यतामुपादाय । वहिर्द्वांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वांशून्य-
 तामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय ।
 परमार्थशून्यतामुपादाय । संसृतशून्यतामुपादाय । असंसृतशून्यता-
 मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
 अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्य-
 तामुपादाय । खलवणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादा-
 य । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभाव-
 स्वभावशून्यतामुपादाय ।

श्रोत आप्त्योषायुष्कारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते ।
 सकृदागामिनो न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अनागामिनो न संवि-
 द्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अर्हन्तो न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । प्रत्येकबुद्धो
 न संविद्यते नोपलभ्यते । बोधिसत्त्वोपि न संविद्यते नोपलभ्यते ।
 बुद्धोषायुष्कारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्य-
 तामुपादाय । वहिर्द्वांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यतामु-
 पादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-
 मार्थशून्यतामुपादाय । संसृतशून्यतामुपादाय । असंसृतशून्यतामु-
 पादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।

प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अधात्मशून्यताप्यायुष्मच्छारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । अधात्मशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । वहिर्द्धाशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । वहिर्द्धाशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अधात्मवहिर्द्धाशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । अधात्मवहिर्द्धाशून्यतानुपलब्धितामुपादाय । शून्यताशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । शून्यताशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । महाशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । महाशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । परमार्थशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । परमार्थशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । संस्कृतशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । संस्कृतशून्यतानुपलब्धितामुपादाय । असंस्कृतशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । असंस्कृतशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अत्यन्तशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । अत्यन्तशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अनवरागशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । अनवरागशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अनवकारशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । अनवकारशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रकृतिशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । सर्वधर्मशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । खलचणशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । खलचणशून्यतानुपलब्धितामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । अनुपलम्भशू-

न्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अभावशून्यतापि न संविद्यते नोपल-
भ्यते । अभावशून्यतामुपलब्धितामुपादाय । स्वभावशून्यतापि न
संविद्यते नोपलभ्यते । स्वभावशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अभा-
वस्वभावशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यता
ऽनुपलब्धितामुपादाय ।

सचेत्पुनः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्नेवमुपपरीक्षति । एवमुपनिध्याति । एवञ्चोपपरीक्षमाणस्येवमुप-
निध्यायतश्चित्तं पावस्त्रीयते न संक्षीयते नोत्तस्यति न संचामना-
पद्यते ।

अविरहितो बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां वेदि-
तव्यः । आह । केन कारणेन सुभूते बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽविरहितः
प्रज्ञापारमितया वेदितव्यः । सुभूतिराह । रूपमायुश्चकारदतीपुत्र
विरहितं रूपस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । वेदनाविरहिता वेदनास्वभावेन तां*
बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितयां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
संज्ञाविरहिता संज्ञास्वभावेन तां बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमि-
तायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । संस्काराविरहिताः संस्कारस्व-
भावेन तान् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
प्रजानाति । विज्ञानं विरहितं विज्ञानस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहा-
मत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

* अथ तच्चब्दस्य विशेष्यलिङ्गभागित्वं दृश्यते पश्चात्तु सर्वत्रनपुसकलि-
ङ्गभागिता ।

चक्षुरायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र विरहितं चक्षुः स्वभावेन तद्बोधिसत्वो-
महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । श्रोत्रं
विरहितं श्रोत्रस्वभावेन तद्बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । घ्राणं विरहितं घ्राणस्वभावेन तद्बो-
धिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
जिह्वाविरहिता जिह्वास्वभावेन तां बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । कायोविरहितः कायस्वभा-
वेन तं बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां यथाभूतं प्रजानाति ।
मनोविरहितं मनः स्वभावेन तद्बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

रूपमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र विरहितं रूपस्वभावेन तद्बोधिसत्वो-
महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । शब्दो-
विरहितः शब्दस्वभावेन तं बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । गन्धोविरहितः गन्धस्वभावेन तं
बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
रसोविरहिता रसस्वभावेन तद्बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । स्पर्शोविरहितः स्पर्शस्वभावेन तद्बो-
धिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
धर्माविरहिताः धर्मस्वभावेन तद्बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमिता-
यां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

चक्षुर्विज्ञानमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र विरहितं चक्षुर्विज्ञान स्वभा-
वेन तद्बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजा-

नाति । श्रोत्रविज्ञान विरहित श्रोत्रविज्ञानस्वभावेन तद्बोधिमत्त्वो
महामत्त्व प्रज्ञापारमिताया चरन् यथाभूत प्रजानाति । प्राणवि-
ज्ञान विरहित प्राणविज्ञानत्वभावेन तद्बोधिमत्त्वोमहामत्त्व प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् यथाभूत प्रजानाति । जिह्वाविज्ञान विरहित
जिह्वाविज्ञानस्वभावेन तद्बोधिमत्त्वोमहामत्त्व प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूत प्रजानाति । कायविज्ञान विरहित कायविज्ञान
स्वभावेन तद्बोधिमत्त्वोमहामत्त्व प्रज्ञापारमिताया चरन् यथाभूत
प्रजानाति । मनोविज्ञान विरहित मनोविज्ञानस्वभावेन तद्बो-
धिमत्त्वोमहामत्त्व प्रज्ञापारमिताया चरन् यथाभूत प्रजानाति ।

चतुस्र्श्र्च आयुश्चकारद्ववतीपुत्र विरहितचतु र्श्र्चस्वभा-
वेन तद्बोधिमत्त्वोमहामत्त्व प्रज्ञापारमिताया चरन् यथाभूत
प्रजानाति । श्रोत्रस्र्श्र्चोविरहित श्रोत्रस्र्श्र्चस्वभावेन तद्बोधिमत्त्वो-
महामत्त्व प्रज्ञापारमिताया चरन् यथाभूत प्रजानाति । घ्राणस्र्श्र्च-
ोविरहितो घ्राणस्र्श्र्चस्वभावेन तद्बोधिमत्त्वोमहामत्त्व प्रज्ञापार-
मिताया चरन् यथाभूत प्रजानाति । जिह्वास्र्श्र्चोविरहितो जि-
ह्वास्र्श्र्चस्वभावेन तद्बोधिमत्त्वोमहामत्त्व प्रज्ञापारमिताया चरन्
यथाभूत प्रजानाति । कायस्र्श्र्चोविरहित कायस्र्श्र्चस्वभावेन
तद्बोधिमत्त्वोमहामत्त्व प्रज्ञापारमिताया चरन् यथाभूत प्रजानाति ।
मन स्र्श्र्चोविरहितो मन र्श्र्चस्वभावेन तद्बोधिमत्त्वोमहामत्त्व
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूत प्रजानाति ।

चतु स्र्श्र्चप्रत्ययवेदनाविरहिता चतु स्र्श्र्चप्रत्ययवेदनास्व-
भावेन तद्बोधिमत्त्वोमहामत्त्व प्रज्ञापारमिताया चरन् यथाभूत

प्रजानाति । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना
 स्वभावेन तद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
 प्रजानाति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवे-
 दनास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 यथाभूतं प्रजानाति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता जिह्वासं-
 स्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् यथाभूतं प्रजानाति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता काय-
 संस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् यथाभूतं प्रजानाति । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना विरहिता
 मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

पृथिवीधातुरायुष्मञ्छारदतीषु च विरहितः पृथिवीधातुस्वभा-
 वेन तद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजा-
 नाति । अग्नात्त्विरहितोऽग्नात्स्वभावेन तद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । तेजोधातुर्विरहि-
 तस्तेजोधातुस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 यथाभूतं प्रजानाति । वायुधातुर्विरहितो वायुधातुस्वभावेन तद्बो-
 धिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
 आकाशधातुर्विरहित आकाशधातुस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । विज्ञानधातुर्विर-
 हितो विज्ञानधातुस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमिता-
 यां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

अविद्या आयुष्मञ्कारद्वतीपुत्र विरहिताऽविद्यास्वभावेन तद्वो
धिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
संस्काराविरहिताः संस्कारस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापा
रमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । विज्ञानं विरहितं विज्ञान-
स्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
प्रजानाति । नामरूपं विरहितं नाम रूपस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वो-
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । पड़ायतनं
दिरहितं पड़ायतनस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । दृष्ट्याविरहिता दृष्ट्यास्वभावेन तद्वोधि-
मत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
उपादानं विरहितमुपादानस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । भवोविरहितो भवस्वभा-
वेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजा-
नाति । जातिर्विरहिता जातिस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । जरामरणं विरहितं
जरामरणस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यथाभूतं प्रजानाति ।

दानपारमितायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र विरहिता दानपारमितास्वभावेन
तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
श्रीलपारमिता विरहिता श्रीलपारमितास्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोम-
हासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । ज्ञान्ति-
पारमिताविरहिता ज्ञान्तिपारमितास्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः

प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूत प्रजानाति । वीर्यपारमिता विरहिता वीर्यपारमितास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूत प्रजानाति । ध्यानपारमिता विरहिता ध्यानपारमितास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । प्रज्ञापारमिता विरहिता प्रज्ञापारमितास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

अध्यात्मशून्यतायुष्मच्छारदतीपुत्र विरहिताऽध्यात्मशून्यतास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । वहिर्द्वाशून्यताविरहिता वहिर्द्वाशून्यतास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यताविरहिता अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूत प्रजानाति । शून्यताशून्यताविरहिता शून्यताशून्यतास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूत प्रजानाति । महाशून्यताविरहिता महाशून्यतास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूत प्रजानाति । परमार्थशून्यताविरहिता परमार्थशून्यतास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूत प्रजानाति । मल्लतशून्यताविरहिता मल्लतशून्यतास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । असल्लतशून्यताविरहिताऽसल्लतशून्यतास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूत प्रजानाति ।

अत्यन्तशून्यताविरहिता अत्यन्तशून्यतास्वभावेन तद्दोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अनवरागशून्यताविरहिता अनवरागशून्यतास्वभावेन तद्दोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अनवकारशून्यताविरहिता अनवकारशून्यतास्वभावेन तद्दोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । प्रकृतिशून्यताविरहिता प्रकृतिशून्यतास्वभावेन तद्दोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । सर्वधर्मशून्यताविरहिता सर्वधर्मशून्यतास्वभावेन तद्दोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । स्वलक्षणशून्यताविरहिता स्वलक्षणशून्यतास्वभावेन तद्दोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अनुपलम्भशून्यताविरहिताऽनुपलम्भशून्यतास्वभावेन तद्दोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अभावशून्यताविरहिताऽभावशून्यतास्वभावेन तद्दोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । स्वभावशून्यताविरहितास्वभावशून्यतास्वभावेन तद्दोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अभावस्वभावशून्यताविरहिताऽभावस्वभावशून्यतास्वभावेन तद्दोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

चत्वारिंशत्युपस्थानान्यायुग्मञ्जारद्वितीयं विरहितानि कृत्युपस्थान स्वभावेन तद्दोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि विरहितानि सम्यक्-

प्रहाणस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यथाभूतं प्रजानाति । चत्वार षड्विपादाविरहिताः षड्विपाद-
स्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
प्रजानाति । पञ्चेन्द्रियाणिविरहितानि इन्द्रियस्वभावेन तद्बोधिस-
त्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । पञ्च-
बलानि विरहितानि बलस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । सप्तबोध्यङ्गानि विरहितानि
बोध्यङ्गस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यथाभूतं प्रजानाति । आर्याष्टाङ्गमार्गोविरहितः आर्याष्टाङ्गमार्ग-
स्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
प्रजानाति । चत्वार्यार्यसत्यान्यायुष्मच्छारदत्तौपुत्र विरहितान्यार्य-
सत्यस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथा-
भूतं प्रजानाति । चत्वारिध्यानानि विरहितानि ध्यानस्वभावेन
तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
चत्वार्यप्रमाणानि विरहितान्यप्रमाणस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । चतस्र आरूप्यसमा-
पत्तयोविरहिता आरूप्यसमापत्तिस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अष्टौविमोक्ष-
विरहिता विमोक्षस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । नवानुपूर्वविहारसमापत्तयोविरहिता
अनुपूर्वविहारसमापत्तिस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-

विमोक्षमुखानि विरहितानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्ष-
मुखस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथा-
भूतं प्रजानाति । अभिज्ञाविरहिता अभिज्ञास्वभावेन तद्बोधि-
सत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
समाधयोविरहिताः समाधिस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । धारणीमुखानि विर-
हितानि धारणीमुखस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

दशतथागतवलान्यायुष्मच्छारदतीपुत्र विरहितानि दशतथाग-
तसत्त्वस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यथाभूतं प्रजानाति । चत्वारि वैशारद्यानि विरहितानि वैशारद्य-
स्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
प्रजानाति । चतस्रः प्रतिमन्वदोविरहिताः प्रतिमन्वित्त्वस्वभावेन तद्बो-
धिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
महामैत्रीविरहिता महामैत्रीस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । महाकरुणाविरहिता
महाकरुणास्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यथाभूतं प्रजानाति । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्माविरहिता आवेणिक
बुद्धधर्मस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यथाभूतं प्रजानाति ।

श्रोत आपत्तिफलमायुष्मच्छारदतीपुत्र विरहितं श्रोत आप-
त्तिफलस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्

यथाभूतं प्रजानाति । मरुदागामिफलं विरहितं मरुदागामिफल-
 स्वभावेन तद्वोधिसत्वोमहासत्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
 प्रजानाति । अनागामिफलं विरहितमनागामिफलस्वभावेन तद्वो-
 धिसत्वोमहासत्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
 अर्हत्वं विरहितमर्हत्त्वस्वभावेन तद्वोधिसत्वोमहासत्वः प्रज्ञापारमि-
 तायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । प्रत्येकबोधिर्विरहिता प्रत्येक-
 बोधिस्वभावेन तद्वोधिसत्वोमहासत्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 यथाभूतं प्रजानाति । मार्गाकारज्ञताविरहिता मार्गाकारज्ञता-
 स्वभावेन तद्वोधिसत्वोमहासत्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं
 प्रजानाति । सर्व्वाकारज्ञताविरहिता सर्व्वाकारज्ञतास्वभावेन तद्वो-
 धिसत्वोमहासत्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

तथता आयुष्कारदत्तौपुत्र विरहिता तथतास्वभावेन तद्वो-
 धिसत्वोमहासत्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।
 अवितथताविरहिता अवितथतास्वभावेन तद्वोधिसत्वोमहासत्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अनन्यतथताविर-
 हिता अनन्यतथतास्वभावेन तद्वोधिसत्वोमहासत्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् यथाभूतं प्रजानाति । धर्मताविरहिता धर्मतास्वभावेन
 तद्वोधिसत्वोमहासत्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजा-
 नाति । धर्मधातुर्विरहितो धर्मधातुस्वभावेन तद्वोधिसत्वोमहासत्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । धर्मनियामता विर-
 हिता धर्मनियामतास्वभावेन तद्वोधिसत्वोमहासत्वः प्रज्ञापारमि-
 तायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । भूतकोटिर्विरहिता भूतकोटि

स्वभावेन तद्वोधिमतोमहामत्त्व प्रज्ञापारमिताया चरन् यथाभूत
प्रजानाति ।

अनेनायुष्मञ्छारदतीपुत्र कारणेनाविरहितो वोधिमतोमहा-
मत्त्व प्रज्ञापारमितायावेदितव्य । आह । कथ पुनरायुष्मन् सुभृते
रूपस्य स्वभाव । कथ वेदनाया स्वभाव । कथ मञ्जाया स्वभाव ।
कथ मस्काराया स्वभाव । कथ विज्ञानस्य स्वभाव । कथ चक्षुष
स्वभाव । कथ श्रोत्रस्य स्वभाव । कथ घ्राणस्य स्वभाव । कथ
जिह्वाया स्वभाव । कथ कायस्य स्वभाव । कथ मनस्य स्वभाव ।
कथ रूपस्य स्वभाव । कथ शब्दस्य स्वभाव । कथ गन्धस्य
स्वभाव । कथ रसस्य स्वभाव । कथ स्पर्शस्य स्वभाव । कथ
धर्माणा स्वभाव । कथ चतुर्भिर्ज्ञानस्य स्वभाव । कथ श्रोत्रविज्ञा
नस्य स्वभाव । कथ घ्राणविज्ञानस्य स्वभाव । कथ जिह्वाविज्ञानस्य
स्वभाव । कथ कायविज्ञानस्य स्वभाव । कथ मनोविज्ञानस्य
स्वभाव । कथ चक्षु मस्पर्शस्य स्वभाव । कथ श्रोत्रमस्पर्शस्य
स्वभाव । कथ घ्राणमस्पर्शस्य स्वभाव । कथ जिह्वामस्पर्शस्य स्वभाव ।
कथ कायमस्पर्शस्य स्वभाव । कथ मन मस्पर्शस्य स्वभाव । कथ
चक्षु मस्पर्शप्रत्ययवेदनाया स्वभाव । कथ श्रोत्रमस्पर्शप्रत्ययवेद-
नाया स्वभाव । कथ घ्राणमस्पर्शप्रत्ययवेदनाया स्वभाव । कथ
जिह्वामस्पर्शप्रत्ययवेदनाया स्वभाव । कथ कायमस्पर्शप्रत्ययवेदनाया
स्वभाव । कथ मन मस्पर्शप्रत्ययवेदनाया स्वभाव ।

कथ पृथिवीधातो स्वभाव । कथमग्नातो स्वभाव । कथ
तेजोधातो स्वभाव । कथ वायुधातो स्वभाव । कथमाकाशधातो

स्वभावः । कथं विज्ञानधातोः स्वभावः । कथमविद्यायाः स्वभावः ।
 कथं संस्काराणां स्वभावः । कथं विज्ञानस्य स्वभावः । कथं नाम-
 रूपस्य स्वभावः । कथं षडायतनस्य स्वभावः । कथं स्रग्शस्य स्वभा-
 वः । कथं वेदनायाः स्वभावः । कथं तृष्णायाः स्वभावः । कथमु-
 पादानस्य स्वभावः । कथं भवस्य स्वभावः । कथं जातेः स्वभावः ।
 कथं जरामरणस्य स्वभावः ।

कथं दानपारमितायाः स्वभावः । कथं शीलपारमितायाः
 स्वभावः । कथं चान्तिपारमितायाः स्वभावः । कथं वीर्यपारमि-
 तायाः स्वभावः । कथं ध्यानपारमितायाः स्वभावः । कथं प्रज्ञापार-
 मितायाः स्वभावः ।

कथमध्यात्मशून्यतायाः स्वभावः । कथं वहिर्द्वाशून्यतायाः
 स्वभावः । कथमध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतायाः स्वभावः । कथं शून्यता-
 शून्यतायाः स्वभावः । कथं महाशून्यतायाः स्वभावः । कथं पर-
 मार्थशून्यतायाः स्वभावः । कथं संसृतशून्यतायाः स्वभावः । कथम-
 संसृतशून्यतायाः स्वभावः । कथमत्यन्तशून्यतायाः स्वभावः । कथ-
 मनवरागशून्यतायाः स्वभावः । कथमनवकारशून्यतायाः स्वभावः ।
 कथं प्रकृतिशून्यतायाः स्वभावः । कथं सर्वधर्मशून्यतायाः स्वभावः ।
 कथं क्षलक्षणशून्यतायाः स्वभावः । कथमनुपलम्बाशून्यतायाः स्वभा-
 वः । कथमभावशून्यतायाः स्वभावः । कथं स्वभावशून्यतायाः
 स्वभावः । कथमभावस्वभाव शून्यतायाः स्वभावः । कथं कृत्युप-
 स्थानानां स्वभावः । कथं सम्यक्प्रहाणानां स्वभावः । कथमृद्धिपा-
 दानां स्वभावः । कथमिन्द्रियाणां स्वभावः । कथं बलानां स्वभावः ।

कथं बोध्यज्ञानां स्वभावः । कथमार्याष्टाङ्गमार्गस्य स्वभावः । कथ-
 मार्य्यमत्यानां स्वभावः । कथं ध्यानाणां स्वभावः । कथमप्रमाणानां
 स्वभावः । कथमारुह्यमसापत्तीनां स्वभावः । कथं विमोक्षाणां
 स्वभावः । कथं नवानुपूर्वविहारमसापत्तीनां स्वभावः । कथं
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानां स्वभावः । कथमभिज्ञानां
 स्वभावः । कथं ममाधीनां स्वभावः । कथं धारणौमुखानां स्वभावः ।
 कथं दशतथागतयत्नानां स्वभावः । कथं वैशारद्यानां स्वभावः । कथं
 प्रतिमन्विदां स्वभावः । कथं महामैत्र्याः स्वभावः । कथं महाकरु-
 णायाः स्वभावः । कथमावेणिकबुद्धधर्माणं स्वभावः । कथं श्रौत
 आपत्तिफलस्य स्वभावः । कथं महादागामिफलस्य स्वभावः ।
 कथमनागामिफलस्य स्वभावः । कथमर्हत्त्वस्य स्वभावः । कथं
 प्रत्येकबोधेः स्वभावः । कथं मार्गाकारज्ञतायाः स्वभावः । कथं
 सर्व्वाकारज्ञतायाः स्वभावः । कथं तथतायाः स्वभावः । कथमवि-
 तथतायाः स्वभावः । कथमनन्ततथतायाः स्वभावः । कथं धर्मतायाः
 स्वभावः । कथं धर्मधातोः स्वभावः । कथं धर्मस्थितितायाः स्वभावः ।
 कथं धर्मनियामतायाः स्वभावः । कथं भृतकोटेः स्वभावः ।

सुभूतिराह । अभाव आयुष्कारदतीपुत्र रूपस्य स्वभावः ।
 अभावोवेदनायाः स्वभावः । अभावः संज्ञायाः स्वभावः । अभावः
 संस्काराणां स्वभावः । अभावोविज्ञानस्य स्वभावः । अभावश्चक्षुषः
 स्वभावः । अभावः श्रोत्रस्य स्वभावः । अभावो घ्राणस्य स्वभावः ।
 अभावोजिह्वायाः स्वभावः । अभावः कायस्य स्वभावः । अभावो-
 मनसः स्वभावः । अभावोरूपस्य स्वभावः । अभावः शब्दस्य स्वभावः ।

अभावोगन्धस्य स्वभावः । अभावोरसस्य स्वभावः । अभावः स्पर्शस्य
 स्वभावः । अभावोधर्माणां स्वभावः । अभावश्चतुर्विज्ञानस्य स्वभावः ।
 अभावः श्रोत्रविज्ञानस्य स्वभावः । अभावोघ्राणविज्ञानस्य स्वभावः ।
 अभावोजिह्वाविज्ञानस्य स्वभावः । अभावः कायविज्ञानस्य स्वभावः ।
 अभावोमनोविज्ञानस्य स्वभावः । अभावश्चक्षुः संस्पर्शस्य स्वभावः ।
 अभावः श्रोत्रसंस्पर्शस्य स्वभावः । अभावोघ्राणसंस्पर्शस्य स्वभावः ।
 अभावोजिह्वासंस्पर्शस्य स्वभावः । अभावः कायसंस्पर्शस्य स्वभावः ।
 अभावोमनःसंस्पर्शस्य स्वभावः । अभावश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः
 स्वभावः । अभावः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । अभावो-
 घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । अभावोजिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेद-
 नायाः स्वभावः । अभावः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः ।
 अभावोमनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । अभावः पृथिवीधातोः
 स्वभावः । अभावोऽध्यातोः स्वभावः । अभावस्तेजोधातोः स्वभावः ।
 अभावोवायुधातोः स्वभावः । अभाव आकाशधातोः स्वभावः ।
 अभावोविज्ञानधातोः स्वभावः । अभावोऽविद्यायाः स्वभावः । अभावः
 संस्काराणां स्वभावः । अभावोविज्ञानस्य स्वभावः । अभावोनामरूप-
 स्य स्वभावः । अभावः षडायतनस्य स्वभावः । अभावः स्पर्शस्य
 स्वभावः । अभावोवेदनायाः स्वभावः । अभावस्रृष्ट्यायाः स्वभावः ।
 अभाव उपादानस्य स्वभावः । अभावोभवस्य स्वभावः । अभावोजातेः
 स्वभावः । अभावोजरामरणस्य स्वभावः ।

अभावोदानपारमितायाः स्वभावः । अभावः शीलपारमितायाः
 स्वभावः । अभावः चान्तिपारमितायाः स्वभावः । अभावोवीर्यपार-

मितायाः स्वभावः । अभावोऽध्यानपारमितायाः स्वभावः । अभावः
प्रज्ञापारमितायाः स्वभावः ।

अभावोऽध्यात्मशून्यतायाः स्वभावः । अभावोवह्निर्द्वाशून्यतायाः
स्वभावः । अभावोऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतायाः स्वभावः । अभाव शून्य-
तायाः स्वभावः । अभावोमहाशून्यतायाः स्वभावः । अभावः परमार्थ-
शून्यतायाः स्वभावः । अभावः संसृतशून्यतायाः स्वभावः । अभावो-
ऽसंस्कृतशून्यतायाः स्वभावः । अभावोऽत्यन्तशून्यतायाः स्वभावः ।
अभावोऽनवरागशून्यतायाः स्वभावः । अभावोऽनवकारशून्यतायाः
स्वभावः । अभावः प्रकृतिशून्यतायाः स्वभावः । अभावः सर्वधर्म-
शून्यतायाः स्वभावः । अभावः स्वलक्षणशून्यतायाः स्वभावः । अभा-
वोऽनुपलम्भशून्यतायाः स्वभावः । अभावोऽभावशून्यतायाः स्वभावः ।
अभावः स्वभावशून्यतायाः स्वभावः । अभावोऽभावस्वभावशून्यतायाः
स्वभावः ।

अभावः सत्युपस्थानानां स्वभावः । अभावः सम्यक्प्रहाणानां
स्वभावः । अभावः सद्भिपादानां स्वभावः । अभावः इन्द्रियाणां
स्वभावः । अभावोवल्लानां स्वभावः । अभावोवोध्द्वानां स्वभावः ।
अभावः आर्याष्टाङ्गमार्गस्य स्वभावः । अभावः आर्यसत्यानां
स्वभावः । अभावोऽध्यानानां स्वभावः । अभावोऽप्रमाणानां स्वभावः ।
अभावः आरूप्यसमापत्तीनां स्वभावः । अभावोविमोक्षाणां स्वभावः ।
अभावोऽनुपूर्वविहारसमापत्तीनां स्वभावः । अभावः शून्यतानि-
मित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानां स्वभावः । अभावोऽभिज्ञानां स्वभावः ।
अभावः समाधीनां स्वभावः । अभावोधारणीमुखानां स्वभावः ।

अभावस्तथागतबलानां स्वभावः । अभावोवैशारदानां स्वभावः ।
 अभावः प्रतिसखिदां स्वभावः । अभावोमहामैत्र्याः स्वभावः ।
 अभावोमहाकरुणायाः स्वभावः । अभावोऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्माणं
 स्वभावः । अभावः श्रोत आपत्तिफलस्य स्वभावः । अभावः स्रष्टा-
 गामिफलस्य स्वभावः । अभावोऽनागामिफलस्य स्वभावः । अभावो-
 ऽर्हत्वस्य स्वभावः । अभावः प्रत्येकबोधेः स्वभावः ।

अभावोमार्गाकारज्ञतायाः स्वभावः । अभावः सर्वकारज्ञतायाः
 स्वभावः । अभावस्तथतायाः स्वभावः । अभावोऽवितथतायाः स्वभावः ।
 अभावोऽनन्यतथतायाः स्वभावः । अभावोधर्मातायाः स्वभावः । अभा-
 वोधर्माधातोः स्वभावः । अभावोधर्मस्थितितायाः स्वभावः । अभा-
 वोधर्मनियामतायाः स्वभावः । अभावोभूतकोटेः स्वभावः ।

अनेनायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र पर्यायेणैव वेदितव्यः । यथारूपं
 विरहितं रूपस्वभावेन । वेदनाविरहिता वेदनास्वभावेन । संज्ञा-
 विरहिता संज्ञास्वभावेन । संस्काराविरहिताः संस्कारस्वभावेन ।
 विज्ञानं विरहितं विज्ञानस्वभावेन । चतुर्विंशतिं चतुःस्वभावेन ।
 श्रोत्रं विरहितं श्रोत्रस्वभावेन । घ्राणं विरहितं घ्राणस्वभावेन ।
 जिह्वाविरहितं जिह्वास्वभावेन । कायोविरहितः कायस्वभावेन ।
 मनोविरहितः मनःस्वभावेन । रूपं विरहितं रूपस्वभावेन । शब्दो-
 विरहितः शब्दस्वभावेन । गन्धोविरहितो गन्धस्वभावेन । रसोवि-
 रहितो रसस्वभावेन । स्रग्धोविरहितः स्रग्धस्वभावेन । धर्माविर-
 हिताः धर्मस्वभावेन । चतुर्विंशतिं विरहितं चतुर्विंशतिस्वभावेन ।
 श्रोत्रविज्ञानं विरहितं श्रोत्रविज्ञानस्वभावेन । घ्राणविज्ञानं विर-

दितं प्राणविज्ञानस्वभावेन । जिज्ञाविज्ञानं विरहितं जिज्ञाविज्ञान-
 स्वभावेन । कायविज्ञानं विरहितं कायविज्ञानस्वभावेन । मनो-
 विज्ञानं विरहितं मनोविज्ञानस्वभावेन । चक्षुःसंस्पर्शो विरहितश्चक्षुः-
 संस्पर्शस्वभावेन । श्रोत्रसंस्पर्शो विरहितः श्रोत्रसंस्पर्शस्वभावेन । घ्राण-
 संस्पर्शो विरहितो घ्राणसंस्पर्शस्वभावेन । जिह्वासंस्पर्शो विरहितो
 जिह्वासंस्पर्शस्वभावेन । कायसंस्पर्शो विरहितः कायसंस्पर्शस्वभावेन ।
 मनः संस्पर्शो विरहितो मनः संस्पर्शस्वभावेन । चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवे-
 दनाविरहिता चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्यय-
 वेदनाविरहिता श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय-
 वेदनाविरहिता घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । जिह्वासंस्पर्शप्रत्यय-
 वेदनाविरहिता जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । कायसंस्पर्शप्रत्यय-
 वेदनाविरहिता कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । मनः संस्पर्शप्रत्यय-
 वेदनाविरहिता मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । पृथिवीधातुर्बि-
 रहितः पृथिवीधातुस्वभावेन । अध्यातुर्बि रहितोऽध्यातुस्वभावेन ।
 तेजोधातुर्बि रहितस्तेजोधातुस्वभावेन । वायुधातुर्बि रहितो वायु-
 धातुस्वभावेन । आकाशधातुर्बि रहित आकाशधातुस्वभावेन । वि-
 ज्ञानधातुर्बि रहितो विज्ञानधातुस्वभावेन । अविद्याविरहिताऽवि-
 द्यास्वभावेन । संस्काराविरहिताः संस्कारस्वभावेन । विज्ञानं विर-
 हितं विज्ञानस्वभावेन । नामरूपं विरहितं नामरूपस्वभावेन ।
 षडायतनं विरहितं षडायतनस्वभावेन । स्पर्शो विरहितः स्पर्शस्वभा-
 वेन । वेदनाविरहिता वेदनास्वभावेन । दृष्ट्याविरहिता दृष्ट्यास्व-
 भावेन । उपादानं विरहितमुपादानस्वभावेन । भवो विरहितो भवस्व-

भावेन । जातिर्विरहिता जातिस्वभावेन । जरामरणं विरहितं
जरामरणस्वभावेन ।

दानपारमिताविरहिता दानपारमितास्वभावेन । शीलपारमि-
ताविरहिता शीलपारमितास्वभावेन । चान्तिपारमिताविरहिता
चान्तिपारमितास्वभावेन । वीर्यपारमिताविरहिता वीर्यपारमिता
स्वभावेन । ध्यानपारमिताविरहिता ध्यानपारमितास्वभावेन । प्रज्ञा-
पारमिताविरहिता प्रज्ञापारमितास्वभावेन ।

अधात्मशून्यताविरहिता अध्यात्मशून्यतास्वभावेन । वहिर्द्धा-
शून्यताविरहिता वहिर्द्धाशून्यतास्वभावेन । अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यता-
विरहिता अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतास्वभावेन । शून्यताशून्यताविरहिता
शून्यताशून्यतास्वभावेन । महाशून्यताविरहिता महाशून्यतास्वभा-
वेन । परमार्थशून्यताविरहिता परमार्थशून्यतास्वभावेन । संस्कृत-
शून्यताविरहिता संस्कृतशून्यतास्वभावेन । असंस्कृतशून्यताविरहिता
असंस्कृतशून्यतास्वभावेन । अत्यन्तशून्यताविरहिता अत्यन्तशून्यता-
स्वभावेन । अनवरागशून्यताविरहिता अनवरागशून्यतास्वभावेन ।
अनवकारशून्यताविरहिता अनवकारशून्यतास्वभावेन । प्रकृतिशू-
न्यताविरहिता प्रकृतिशून्यतास्वभावेन । सर्वधर्मशून्यताविरहिता
सर्वधर्मशून्यतास्वभावेन । स्वलक्षणशून्यताविरहिता स्वलक्षणशून्यता-
स्वभावेन । अनुपलम्भशून्यताविरहिता अनुपलम्भशून्यतास्वभावेन ।
अभावशून्यताविरहिता अभावशून्यतास्वभावेन । स्वभावशून्यताविर-
हिता स्वभावशून्यतास्वभावेन । अभावस्वभावशून्यताविरहिता
अभावस्वभावशून्यतास्वभावेन ।

मंस्यर्गविरहितो मनःमंस्यर्गलक्षणेन । चक्षुःमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाविरहि-
 ता चक्षुःमंस्यर्गप्रत्ययवेदनालक्षणेन । श्रोत्रमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाविरहिता
 श्रोत्रमंस्यर्गप्रत्ययवेदनालक्षणेन । घ्राणमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाविरहिता
 घ्राणमंस्यर्गप्रत्ययवेदनालक्षणेन । जिह्वामंस्यर्गप्रत्ययवेदनाविरहिता
 जिह्वामंस्यर्गप्रत्ययवेदनालक्षणेन । कायमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाविरहिता
 कायमंस्यर्गप्रत्ययवेदनालक्षणेन । मनःमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाविरहिता
 मनःमंस्यर्गप्रत्ययवेदनालक्षणेन ।

पृथिवीधातुर्विरहितः पृथिवीधातुलक्षणेन । अध्यातुर्विरहितो-
 ऽध्यातुलक्षणेन । तेजोधातुर्विरहितस्तेजोधातुलक्षणेन । वायुधातुर्वि-
 रहितो वायुधातुलक्षणेन । आकाशधातुर्विरहित आकाशधातुलक्ष-
 णेन । विज्ञानधातुर्विरहितो विज्ञानधातुलक्षणेन । अविद्याविरहिता
 अविद्यालक्षणेन । संस्काराविरहिताः संस्कारलक्षणेन । विज्ञानं
 विरहितं विज्ञानलक्षणेन । नामरूपं विरहितं नामरूपलक्षणेन ।
 षडायतनं विरहितं षडायतनलक्षणेन । स्पर्शोविरहितः स्पर्शलक्षणेन ।
 वेदनाविरहिता वेदनालक्षणेन । तृष्णाविरहिता तृष्णालक्षणेन ।
 उपादानं विरहितमुपादानलक्षणेन । भवोविरहितो भवलक्षणेन ।
 जातिर्विरहिता जاتिलक्षणेन । जरामरणं विरहितं जरामरणलक्षणेन ।

दानपारमिताविरहिता दानपारमितालक्षणेन । शीलपारमि-
 ताविरहिता शीलपारमितालक्षणेन । चान्तिपारमिताविरहिता
 चान्तिपारमितालक्षणेन । वीर्यपारमिताविरहिता वीर्यपारमिता-
 लक्षणेन । ध्यानपारमिताविरहिता ध्यानपारमितालक्षणेन । प्रज्ञा-
 पारमिता विरहिता प्रज्ञापारमितालक्षणेन ।

अधात्मशून्यताविरहिता अध्यात्मशून्यतालक्षणेन । वहिद्धांशू-
न्यताविरहिता वहिद्धांशून्यतालक्षणेन । अध्यात्मवहिद्धांशून्यताविर-
हिता अध्यात्मवहिद्धांशून्यतालक्षणेन । शून्यताशून्यताविरहिता शून्य-
ताशून्यतालक्षणेन । महाशून्यताविरहिता महाशून्यतालक्षणेन ।
परमार्थशून्यताविरहिता परमार्थशून्यतालक्षणेन । संस्कृतशून्यतावि-
रहिता संस्कृतशून्यतालक्षणेन । असंस्कृतशून्यताविरहिता असंस्कृत-
शून्यतालक्षणेन । अत्यन्तशून्यताविरहिता अत्यन्तशून्यतालक्षणेन ।
अनवरागशून्यताविरहिता अनवरागशून्यतालक्षणेन । अनवकार-
शून्यताविरहिता अनवकारशून्यतालक्षणेन । प्रकृतिशून्यताविरहिता
प्रकृतिशून्यतालक्षणेन । सर्वधर्मशून्यताविरहिता सर्वधर्मशून्यताल-
क्षणेन । स्वलक्षणशून्यताविरहिता स्वलक्षणशून्यतास्वभावेन । अनु-
पलम्भशून्यताविरहिता अनुपलम्भशून्यतालक्षणेन । अभावशून्यता-
विरहिता अभावशून्यतालक्षणेन । स्वभावशून्यताविरहिता स्वभा-
वशून्यतालक्षणेन । अभावस्वभावशून्यताविरहिता अभावस्वभावशू-
न्यतालक्षणेन ।

स्मृत्युपस्थानानि विरहितानि स्मृत्युपस्थानलक्षणेन । सम्यक्
प्रहाणानि विरहितानि सम्यक् प्रहाणलक्षणेन । च्छद्भिपादाविर-
हिता च्छद्भिपादलक्षणेन । इन्द्रियाणि विरहितानि इन्द्रियलक्षणेन ।
बलानि विरहितानि बललक्षणेन । बोध्यङ्गानि विरहितानि
बोध्यङ्गलक्षणेन । आर्याष्टाङ्गमार्गोविरहित आर्याष्टाङ्गमार्गलक्ष-
णेन । आर्य्यमत्यानि विरहितान्यार्य्यमत्यलक्षणेन । ध्यानानि विर-
हितानि ध्यानलक्षणेन । अप्रमाणानि विरहितानि अप्रमाणलक्ष-

सृत्युपस्थानानि विरहितानि मृत्युपस्थानस्वभावेन । मम्यक्
 प्रहाणानि विरहितानि मम्यक्प्रहाणस्वभावेन । षड्विपाटाविरहि-
 ताः षड्विपादस्वभावेन । इन्द्रियाणि विरहितानि इन्द्रियस्वभा-
 वेन । बलानि विरहितानि बलस्वभावेन । बोध्यङ्गानि विरहि-
 तानि बोध्यङ्गस्वभावेन । आर्याष्टाङ्गमार्गोविरहित आर्याष्टाङ्ग-
 मार्गस्वभावेन । आर्यमत्यानि विरहितान्यार्यमत्यस्वभावेन ।
 ध्यानानि विरहितानि ध्यानस्वभावेन । अप्रमाणानि विरहितान्य-
 प्रमाणस्वभावेन । आरूप्यसमापत्तयोविरहिता आरूप्यसमापत्ति-
 स्वभावेन । अष्टविमोचाविरहिता अष्टविमोचस्वभावेन । अनुपूर्व-
 विचारसमापत्तयो विरहिता अनुपूर्वविचारसमापत्तिस्वभावेन ।
 शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि विरहितानि शून्यता-
 मित्ताप्रणिहितविमोचमुखस्वभावेन । ममाधयोविरहिताः ममाधि-
 स्वभावेन । धारणीमुखानि विरहितानि धारणीमुखस्वभावेन ।
 तथागतबलानि विरहितानि तथागतबलस्वभावेन । वैशारधानि
 विरहितानि वैशारद्यस्वभावेन । प्रतिभाम्बदोविरहिताः प्रतिभम्बित्
 स्वभावेन । महामैत्रीविरहिता महामैत्रीस्वभावेन । महाकरुणा-
 विरहिता महाकरुणास्वभावेन । आवेणिकबुद्धधर्माविरहिता
 आवेणिकबुद्धधर्मस्वभावेन । श्रोत आपत्तिफलं विरहितं श्रोत आप-
 त्तिफलस्वभावेन । सकृदागामिफलं विरहितं सकृदागामिफलस्वभा-
 वेन । अनागामिफलं विरहितमनागामि फलस्वभावेन । अर्हत्वं
 विरहितमर्हत्त्वस्वभावेन । प्रत्येकबोधिर्विरहिता प्रत्येकबोधिस्वभावेन ।
 मार्गाकारज्ञताविरहिता मार्गाकारज्ञतास्वभावेन । सर्वार्कारज्ञता-

विरहिता सर्वाकारज्ञतास्वभावेन । तथताविरहिता तथतास्वभावेन ।
 अविद्यताविरहिता अविद्यतास्वभावेन । अनन्यतथताविरहिता
 अनन्यतथतास्वभावेन । धर्मताविरहिता धर्मतास्वभावेन । धर्मधातु-
 र्विरहितो धर्मधातुस्वभावेन । धर्मस्थितिताविरहिता धर्मस्थिति-
 तास्वभावेन । धर्मनियामताविरहिता धर्मनियामतास्वभावेन ।
 भूतकोटिर्विरहिता भूतकोटिस्वभावेन ।

पुनरपरमायुष्मच्छारदतीपुत्र रूपं विरहितं रूपलक्षणेन । वेद-
 नाविरहिता वेदनालक्षणेन । संज्ञाविरहिता संज्ञालक्षणेन । संस्का-
 राविरहिताः संस्कारालक्षणेन । विज्ञानं विरहितं विज्ञानलक्षणेन ।
 चक्षुर्विरहितं चक्षुर्लक्षणेन । श्रोत्रं विरहितं श्रोत्रलक्षणेन । घ्राणं
 विरहितं घ्राणलक्षणेन । जिह्वाविरहिता जिह्वालक्षणेन । कायोवि-
 रहितः कायलक्षणेन । मनोविरहितं मनोलक्षणेन । रूपं विरहितं
 रूपलक्षणेन । शब्दोविरहितः शब्दलक्षणेन । गन्धोविरहितो गन्ध-
 लक्षणेन । रसोविरहितो रसलक्षणेन । स्पर्शोविरहितः स्पर्शलक्षणेन ।
 धर्मविरहिता धर्मलक्षणेन । चक्षुर्विज्ञानं विरहितं चक्षुर्विज्ञान-
 लक्षणेन । श्रोत्रविज्ञानं विरहितं श्रोत्रविज्ञानलक्षणेन । घ्राणवि-
 ज्ञानं विरहितं घ्राणविज्ञानलक्षणेन । जिह्वाविज्ञानं विरहितं
 जिह्वाविज्ञानलक्षणेन । कायविज्ञानं विरहितं कायविज्ञानलक्षणेन ।
 मनोविज्ञानं विरहितं मनोविज्ञानलक्षणेन । चक्षुःसंस्पर्शोविरहितश्चक्षुः
 संस्पर्शलक्षणेन । श्रोत्रसंस्पर्शोविरहितं श्रोत्रसंस्पर्शलक्षणेन । घ्राणसं-
 स्पर्शोविरहितो घ्राणसंस्पर्शलक्षणेन । जिह्वासंस्पर्शोविरहितो जिह्वा-
 संस्पर्शलक्षणेन । कायसंस्पर्शोविरहितः कायसंस्पर्शलक्षणेन । मनः-

णेन । आरूप्य समापत्तयोविरहिता आरूप्य समापत्तिलक्षणेन ।
 अष्टौ विमोक्षाविरहिता अष्टविमोक्षलक्षणेन । अनुपूर्वविहारसमा-
 पत्तयोविरहिता अनुपूर्वविहारसमापत्तिलक्षणेन । शून्यतानिमि-
 त्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि विरहितानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहि-
 तविमोक्षमुखलक्षणेन । अभिज्ञाविरहिता अभिज्ञालक्षणेन । समा-
 धयोविरहिताः समाधिलक्षणेन । धारणीमुखानि विरहितानि
 धारणीमुखलक्षणेन । तथागतबलानि विरहितानि तथागतबल-
 लक्षणेन । वैशारद्यानि विरहितानि वैशारदलक्षणेन । प्रतिभन्वि-
 द्योविरहिताः प्रतिभन्विदलक्षणेन । महामैत्रीविरहिता महामैत्री-
 लक्षणेन । महाकरुणाविरहिता महाकरुणालक्षणेन । आवेणिक-
 बुद्धधर्माविरहिता आवेणिकबुद्धधर्मस्वभावेन । श्रोत आपत्तिफलं
 विरहितं श्रोत आपत्तिफललक्षणेन । सद्गदागामिफलं विरहितं
 सद्गदागामिफललक्षणेन । अनागामिफलं विरहितमनागामिलक्ष-
 णेन । अर्हत्त्वविरहितमर्हत्त्वलक्षणेन । प्रत्येकबोधिर्बिर्विरहिता प्रत्ये-
 कबोधिलक्षणेन । मार्गाकारज्ञताविरहिता मार्गाकारज्ञतालक्षणेन ।
 सर्वाकारज्ञताविरहिता सर्वाकारज्ञतालक्षणेन । तथताविरहिता
 तथतालक्षणेन । अवितथताविरहिता अवितथतालक्षणेन । अनन्य-
 तथताविरहिता अनन्यतथतालक्षणेन । धर्मताविरहिता धर्मतालक्ष-
 णेन । धर्मधातुर्बिर्विरहितो धर्मधातुलक्षणेन । धर्मस्थितिताविरहिता
 धर्मस्थितितालक्षणेन । धर्मनियामताविरहिता धर्मनियामतालक्ष-
 णेन । भूतकोटिर्बिर्विरहिता भूतकोटिलक्षणेन । लक्षणस्वभावेनापि
 लक्षणं विरहितं । स्वभावलक्षणेनापि लक्षणस्वभावोविरहितः ।

आह । य आयुषन् सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽत्र शिष्यायां
 शिष्यते । मनिर्यास्यति सर्वाकारज्ञतायां । सुभूतिराह । एव-
 मेवैतदायुषञ्कारद्वतीपुत्र एव मेतत् । यो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-
 ऽत्र शिष्यायां शिष्यते । मनिर्यास्यति सर्वाकारज्ञतायां । तत्कस्य
 हेतोस्तथाह्यायुषञ्कारद्वतीपुत्राजातानिर्याताः सर्वधर्माः । आह ।
 कतम आयुषन् सुभूतेऽजातानिर्याताः सर्वधर्माः । सुभूतिराह ।
 रूपमायुषञ्कारद्वतीपुत्र शून्यरूपेण । तस्य नैव जातिरूपलभ्यते ।
 न निर्याणं । वेदनाशून्यावेदनया तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न
 निर्याणं । मंज्ञाशून्यामंज्ञया । तस्यानैव जातिरूपलभ्यते । न निर्याणं ।
 संस्काराः शून्याः । संस्कारैस्तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
 विज्ञानं शून्यं विज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
 चक्षुरायुषञ्कारद्वतीपुत्र शून्यं चक्षुषा तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न
 निर्याणं । श्रोत्रं शून्यं श्रोत्रेण तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
 घ्राणं शून्यं घ्राणेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जिह्वाशून्या
 जिह्वया तस्या नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । कायः शून्यः कायेन
 तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । मनः शून्यं मनसा तस्य नैव
 जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । रूपमायुषञ्कारद्वतीपुत्र शून्यं रूपेण
 तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । शब्दः शून्यः शब्देन तस्य
 नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । गन्धः शून्यो गन्धेन तस्य नैव
 जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । रसः शून्योरसेन तस्य नैव जातिरूप-
 लभ्यते न निर्याणं । स्पृशः शून्यः स्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते
 न निर्याणं । धर्माः शून्याधर्मैस्तेषां नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

चक्षुर्विज्ञानमायुष्कारदतीपुत्र शून्यं चक्षुर्विज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । श्रोत्रविज्ञानं शून्यं श्रोत्रविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । घ्राणविज्ञानं शून्यं घ्राणविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जिह्वाविज्ञानं शून्यं जिह्वाविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । कायविज्ञानं शून्यं कायविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । मनो-विज्ञानं शून्यं मनोविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

चक्षुःसंस्पर्शं श्रौत्युष्कारदतीपुत्र शून्यश्चक्षुःसंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । श्रोत्रसंस्पर्शः शून्यः श्रोत्रसंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । घ्राणसंस्पर्शः शून्यो घ्राणसंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जिह्वासंस्पर्शः शून्यो जिह्वासंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । कायसंस्पर्शः शून्यः कायसंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । मनः संस्पर्शः शून्यो मनः संस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या मनः-संस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

पृथिवीधातुरायुञ्जकारद्वितीयुत्र शून्यः पृथिवीधातुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अम्भातुः शून्योऽम्भातुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । तेजोधातुः शून्यस्तेजोधातुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । वायुधातुः शून्यो वायुधातुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । आकाशधातुः शून्य आकाशधातुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । विज्ञानधातुः शून्यो विज्ञानधातुना । तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

अविद्या आयुञ्जकारद्वितीयुत्र शून्याऽविद्यया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । संस्काराः शून्याः संस्कारैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । विज्ञानं शून्यं विज्ञानेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । नामरूपं शून्यं नामरूपेण तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । षडायतनं शून्यं षडायतनेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । स्पर्शः शून्यः स्पर्शेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । वेदनाशून्यावेदनया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । दृष्ट्याशून्यादृष्ट्या तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । उपादानं शून्यमुपादानेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । भवः शून्योभवेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जातिः शून्यो जात्या तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जरामरणं शून्यं जरामरणेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

दानपारमितायुञ्जकारद्वितीयुत्र शून्यादानपारमितया तस्या नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । शीलपारमिता शून्या शीलपार-

मितया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । चान्तिपारमिता शून्या चान्तिपारमितया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । वीर्यपारमिता शून्या वीर्यपारमितया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । ध्यानपारमिता शून्या ध्यानपारमितया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । प्रज्ञापारमिता शून्या प्रज्ञापारमितया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

अध्यात्मशून्यतायुग्मस्कारद्विपुत्र शून्याऽध्यात्मशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । वहिर्द्वांशून्यताशून्या वहिर्द्वांशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यताशून्याऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । शून्यताशून्यता शून्या शून्यताशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । महाशून्यताशून्या महाशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । परमार्थशून्यताशून्या परमार्थशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । संस्कृतशून्यताशून्या संस्कृतशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । असंस्कृतशून्यताशून्या असंस्कृतशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अत्यन्तशून्यताशून्या अत्यन्तशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अनवरागशून्यताशून्या अनवरागशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अनवकारशून्यताशून्याऽनवकारशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । प्रकृतिशून्यताशून्या प्रकृतिशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । सर्वधर्मशून्यताशून्या सर्वधर्मशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

खलचणशून्यताशून्या खलचणशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अनुपलम्भशून्यताशून्या अनुपलम्भशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अभावशून्यताशून्या अभावशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । स्वभावशून्यताशून्या स्वभावशून्यतया । तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अभावस्वभावशून्यताशून्याऽभावस्वभावशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

सत्युपस्थानान्यायुष्कारद्वतीपुत्र शून्यानि सृत्युपस्थानैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । सम्यक्प्रहाणानि शून्यानि सम्यक्प्रहाणैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । षड्विपादाः शून्याः षड्विपादैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । इन्द्रियाणि शून्यानीन्द्रियैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । वस्तानि शून्यानि वस्तैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । बोध्यङ्गानि शून्यानि बोध्यङ्गैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । आर्याष्टाङ्गमार्गः शून्य आर्याष्टाङ्गमार्गेण तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

आर्यसत्यान्यायुष्कारद्वतीपुत्र शून्यान्यार्यसत्यैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । ध्यानानि शून्यानि ध्यानैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अप्रमाणानि शून्यान्यप्रमाणैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । आरूप्यसमापत्तयः शून्या आरूप्यसमापत्तिभिः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अष्टौ विमोचाः शून्याविमोचैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न

निर्याणं । नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः शून्या नवाऽनुपूर्वविहारस-
 मापत्तिभिः तासां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । शून्यतानि-
 मित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि शून्यानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
 विमोचैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अभिज्ञाः
 शून्या अभिज्ञाभिः तासां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
 समाधयः शून्याः समाधिभिः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न नि-
 र्याणं । धारणीमुखानि शून्यानि धारणीमुखैः तेषां नैवजाति-
 रूपलभ्यते न निर्याणं । द्गतथागतबलानि शून्यानि द्गतथाग-
 तबलैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । चत्वारिवैशारधानि
 शून्यानि वैशारद्यैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । चतस्रः
 प्रतिषम्बिदः शून्याः प्रतिषम्बिद्धिः तासां नैवजातिरूपलभ्यते न
 निर्याणं । महामैत्रीशून्या महामैत्र्या तस्यानैवजातिरूपलभ्यते
 न निर्याणं । महाकरुणाशून्या महाकरुणया तस्यानैवजातिरूप-
 लभ्यते न निर्याणं । अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः शून्या आवेणिक
 बुद्धधर्मैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

श्रोत आपत्तिफलमायुष्मञ्छारदतीपुत्र शून्यं श्रोत आपत्तिफ-
 लेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । सहदागामिफलं
 शून्यं सहदामिफलेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
 अनागामिफलं शून्यमनागामिफलेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न
 निर्याणं । अर्हत्वं शून्यमर्हत्त्वेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न नि-
 र्याणं । प्रत्येकबोधिः शून्या प्रत्येकबोधा । तस्यानैवजातिरूपलभ्यते
 न निर्याणं ।

तथतायुग्मञ्छारदतीपुत्र शून्या तथतया । तस्यानैवजातिरूप-
 लभ्यते न निर्याणं । अद्वितयताशून्याऽद्वितयतया । तस्यानैवजाति-
 रूपलभ्यते न निर्याणं । अनन्यतथतायुग्मञ्छारदतीपुत्र शून्याऽनन्य-
 तथतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । धर्मताशून्या
 धर्मतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । धर्मधातुः शून्यो
 धर्मधातुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । धर्मस्थितिताशून्या
 धर्मस्थितितया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । धर्मनिया-
 मताशून्या धर्मनियामतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।
 भूतकोटिः शून्या भूतकोट्या तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

एवमायुग्मञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितार्थां
 चरन् सर्वाकारज्ञताया अभ्यासीभवति । स यथा यथा सर्वाकार-
 ज्ञताया अभ्यासी भवति स तथा तथा कायपरिशुद्धिं वाक्परिशुद्धिं
 चित्तपरिशुद्धिं लक्षणपरिशुद्धिञ्चाधिगच्छति । यथा यथा काय-
 परिशुद्धिं वाक्परिशुद्धिं चित्तपरिशुद्धिञ्चाधिगच्छति । स तथा-
 तथा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो रागसहगतं चित्त नोत्पादयति । द्वेष
 सहगतं मोहसहगतं मानसहगतं मायाशाब्दसहगतं ईर्ष्यामात्सर्य-
 सहगतं लोभसहगतं दृष्टिमहगतं चित्त नोत्पादयति । स रागचि-
 त्तमुत्पाद्य द्वेषमोहमायाशाब्देषां मात्सर्यलोभसहगतं चित्तमुत्पादयन्
 न(?) जातुमातुः कुत्सावुपगच्छते । सततसमितमुपपादुको भवति । न
 च कदाचिद्पापेषूपपद्यते । अन्यत्र मत्त्वपरिपाकहेतोः सर्व्वबुद्धचे-
 द्धेण बुद्धचेत्रं संक्रामति । सत्त्वान् परिपाचयन् न जातुबुद्धैर्भगवद्भि-
 र्विरहितो भवति । यावदनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुद्धः ।

तस्मात्तद्द्वययुग्मन् गारदतीपुत्र योधिमत्त्वेन महामत्त्वेनेमां गुणानुमं-
 सां प्रतिनभ्युक्तामेनेवं प्रज्ञापारमितायामनिश्चिप्रधुरेण चरितव्यं ।
 एवं द्वायुग्मञ्छारदतीपुत्र योधिमत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् स्वभासीभवति सर्वकारज्ञतायां ॥ • ॥

शतसाष्टिकाः प्रज्ञापारमितायाश्चतुर्थः परिवर्तः ।

अथ यच्चमः परिवर्त्तेः ।

अथायुष्मान् सुभ्रूतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । सचेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपायकौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपे चरति निमित्ते चरति । स चेद् वेदनायां चरति निमित्ते चरति । स चेत् संज्ञायां चरति निमित्ते चरति । स चेत् सङ्कारेषु चरति निमित्ते चरति । स चेद्विज्ञाने चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपायकौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूप नित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं सुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं दुःखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमात्मैति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपायकौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमनात्मैति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं शान्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-

सत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कारा-
दुःखा इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कारा आत्मान
इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वो-
ऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्काराः अनात्मान इति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्काराः शान्ता इति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्काराः अशान्ता इति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् संस्काराविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् संस्कारा अविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् दिज्ञानं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् दिज्ञानजनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
विज्ञानं सुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
सत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् विज्ञानं
दुःखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् विज्ञानमात्मेति

म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् जिज्ञानित्येति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भ-
 गवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
 चरन् जिज्ञाऽनित्येति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बो-
 धिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् जि-
 ज्ञासुखमिति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
 महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् जिज्ञादुःख-
 मिति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
 सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् जिज्ञा आत्मेति
 चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनु-
 पाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् जिज्ञाऽनात्मेति चरति
 निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् जिज्ञाशान्तेति चरति निमित्ते
 चरति । म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
 प्रज्ञापारमितायां चरन् जिज्ञाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति ।
 म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमि-
 तायां चरन् जिज्ञाविविकेति चरति निमित्ते चरति । म चेद्-
 भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
 चरन् जिज्ञाऽविविकेति चरति निमित्ते चरति ।

म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् कायोऽनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । म
 चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां

निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दः शान्तमिति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दोऽशान्त इति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दोविविक्तमिति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दोऽविविक्तमिति चरति
 निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितायां* चरन् गन्धोनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स
 चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
 चरन् गन्धोऽनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
 गन्धः सुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् गन्धोदुः-
 खमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोम-
 हासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् गन्ध आत्मेति
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनु-
 पाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् गन्धोऽनात्मेति चरति

* आदर्शपुस्तके गन्धादिशब्दानां केषाञ्चित् द्वितीयान्तत्वं केषाञ्चित्
 प्रथमान्तत्वं दृश्यते ।

मनःसुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनोदुःख-
मिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मन आत्मेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनु-
पाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनोऽनात्मेति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनःशान्तमिति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् मनोऽशान्तमिति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमि-
तायां चरन् मनोविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्-
भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् मनोऽविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलं न प्रज्ञापा-
रमितायां चरन् रूपं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् रूपमनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं
सुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं दुःख-
मिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहास-

त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमात्मेति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमनात्मेति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं शान्तमिति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् रूपमशान्तमिति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमिता-
यां चरन् रूपं विविक्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भ-
गवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् रूपमविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति ।

! स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापा-
रमितायां चरन् शब्दोनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन् शब्दोऽनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
शब्दःसुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दोदुः-
खमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्द आत्मेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनु-
पाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दोऽनात्मेति चरति

प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातु सुषः इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुर्दुःख इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुरात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुरनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुःशान्त इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुरशान्त इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुर्विचिक्र इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायांचरन् पृथिवी धातुरत्रिविक्र इति चरति निमित्ते चरति* ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नश्चातुर्नित्य इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नश्चातुरनित्य इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्

* ख । घ । सुत्तरं पृथिवी धातुमिति द्वितीयान्त पाठो दृश्यते । एक परत्रापिसर्वत्र द्वितीयान्तः पाठः ।

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्-
 भ्यातुःसुख इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुर्दुःख
 इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यारात्मेति
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहास-
 त्तोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुरनात्मेति
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽ-
 नुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुःशान्त इति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुरशान्त इति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुर्विविक्त इति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुरविविक्त इति चरति
 निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन् तेजोधातुर्नित्य इति चरति निमित्ते चरति ।
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् तेजोधातुरनित्य इति चरति निमित्ते चरति ।
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् तेजोधातुःसुख इति चरति निमित्ते चरति ।

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
 स्वर्गःसुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वर्गो-
 दुःखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वर्गं आत्मेति
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वर्गोऽनात्मेति चरति निमित्ते
 चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन् स्वर्गः शान्त इति चरति निमित्ते चरति ।
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वर्गो-
 ऽशान्त इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वर्गोदिविक्र
 इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
 सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वर्गोऽदिविक्र
 इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् वेदना नित्येति चरति निमित्ते चरति । स
 चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
 चरन् वेदनाऽनित्येति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
 वेदनासुखेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् वेदना दुःखेति

चरन् दृष्ट्या श्रनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-
मत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् दृष्ट्या श्रान्तेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् दृष्ट्या विविकेति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् दृष्ट्याऽविविकेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार
मितायां चरन्नुपादानं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स
चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां
चरन्नुपादानमनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपा-
दानं सुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपादानं दुःख-
मिति चरति निमित्ते चरति । सचेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-
ऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपादानमात्मेति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपादानमनात्मेति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
पारमितायां चरन्नुपादानं श्रान्तमिति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन्नुपादानमश्रान्तमिति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-

म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिताऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति ।

म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिता विविकेति चरति निमित्ते चरति ।

म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिताऽविविकेति चरति निमित्ते चरति ।

म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन्नध्यात्मशून्यता नित्येति* चानित्येति चरति निमित्ते
चरति । म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति
निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मशून्यता आत्मेति चाऽनात्मेति
चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मशून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति
चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मशून्यता विविकेति चाऽवि-
विकेति चरति निमित्ते चरति ।

म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् वद्विद्धांशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते
चरति । म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन

* पञ्चमस्कन्धे अग्निशब्दे स चेद्भगवन्निश्चयं स ममत्त्वं वाक्यं न
लिखितं एतं प्रश्नं शब्दं ;

प्रज्ञापारमितायां चरन् वहिर्द्वाशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् वहिर्द्वाशून्यता आत्मेति चाऽना-
त्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-
ऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् वहिर्द्वाशून्यता शान्तेति
चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् वहिर्द्वाशून्यता
विविकेति चाऽविविकेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय, कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन्नध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यता सुखेति च दुःखेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यता आत्मेति
चाऽनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मवह्निर्द्वा-
शून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्न-
ध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यता विविकेति चाऽविविकेति चरति निमित्ते
चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् शून्यताशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते

चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन् शून्यताशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौश-
 लेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शून्यताशून्यता आत्मेति चाऽनात्मेति*
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शून्यताशून्यताग्रान्तेति चाऽग्रान्तेति
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शून्यताशून्यता विविकेति
 चाऽविविकेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् महाशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते
 चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन् महाशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति निमित्ते
 चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-
 पारमितायां चरन् महाशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति चरति
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौश-
 लेन प्रज्ञापारमितायां चरन् महाशून्यता ग्रान्तेति चाऽग्रान्तेति
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् महाशून्यता विविकेति चाऽवि-
 विकेति चरति निमित्ते चरति ।

* आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति पाठ स्त्रीलिङ्गनिर्देशस्य च व्यादर्शपुस्तके
 प्रायशो दृश्यते ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् परमार्थशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौश-
लेन प्रज्ञापारमितायां चरन् परमार्थशून्यता सुखेति च दुःखेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् परमार्थशून्यता आत्मिकेति
चाऽनात्मिकेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् परमार्थशून्यता
शान्तेति चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्
परमार्थशून्यता विविक्तेति चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् सङ्गतशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् सङ्गतशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् सङ्गतशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सङ्गतशून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सङ्गतशून्यता विविक्तेति चाऽवि-
विक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् स्वलक्षणशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वलक्षणशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वलक्षणशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वलक्षणशून्यता शान्तेति
चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वलक्षणशून्यता
विविकेति चाऽविविकेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन्ननुपलम्भशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपलम्भशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपलम्भशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपलम्भशून्यता शान्तेति चाऽशा-
न्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपलम्भशून्यता
विविकेति चाऽविविकेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नभावस्वभावशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नभावस्वभावशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नभावस्वभावशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नभावस्वभावशून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नभावस्वभावशून्यता विविकेति चाऽविविकेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्मृत्युपस्थानानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्मृत्युपस्थानानि सुखानीति च दुःखानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्मृत्युपस्थानानि आत्मिकानीति चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्मृत्युपस्थानानि शान्तानीति चाऽशान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां

चरन् स्मृत्युपस्थानानि विविक्तानीति चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक्प्रहाणानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक्प्रहाणानि सुखानीति च दुःखानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक्प्रहाणानि आत्मिकानीति चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक्प्रहाणानि शान्तानीति चाऽशान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक्प्रहाणानि विविक्तानीति चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नृद्धिपादाः नित्या इति चाऽनित्या इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नृद्धिपादाः सुखा इति च दुःखा इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नृद्धिपादाः आत्मान इति चाऽनात्मान इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नृद्धिपादाः शान्ता इति चाऽशान्ता

इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नृद्धिपादाः विविक्ता इति चाऽविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्निन्द्रियाणि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्निन्द्रियाणि सुखानीति च दुःखानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्निन्द्रियाणि आत्मिकानीति चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्निन्द्रियाणि शान्तानीति चाऽशान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्निन्द्रियाणि विविक्कानीति चाऽविविक्कानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् बलानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् बलानि सुखानीति च दुःखानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् बलानि आत्मिकानीति चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् बलानि शान्तानीति चाऽशान्ता-

नीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् वलानि विविक्तानीति चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् बोध्यङ्गानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् बोध्यङ्गानि सुखानीति च दुःखानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् बोध्यङ्गानि आत्मिकानीति चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् बोध्यङ्गानि शान्तानीति चाऽशान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् बोध्यङ्गानि विविक्तानीति चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नाय्याष्टाङ्गमार्गं नित्य इति चाऽनित्य इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नाय्याष्टाङ्गमार्गः सुख इति च दुःख इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नाय्याष्टाङ्गमार्गं आत्मेति चाऽनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नाय्याष्टाङ्गमार्गः शान्त इति

चाऽग्रान्त इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नाय्याष्टाङ्गमार्गं
विविक्त इति चाऽविविक्त इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन्नाय्यसत्यानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन
प्रज्ञापारमितायां चरन्नाय्यसत्यानि सुखानीति च दुःखानीति
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नाय्यसत्यानि आत्मिकानीति
चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नाय्यसत्यानि
शान्तानीति चाऽग्रान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नाय्य-
सत्यानि विविक्तानीति चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् ध्यानानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् ध्यानानि सुखानीति च
दुःखानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् ध्यानानि
आत्मिकानीति चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति ।
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां

इति आत्मिका इति अनात्मिका इति शान्ता इति चाऽशान्ता इति
विविक्ता इति चाऽविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् धारणीमुखानि नित्यानीति अनित्यानीति सुखा-
नीति दुःखानीति आत्मिकानीति अनात्मिकानीति शान्तानीति
अशान्तानीति विविक्कानीति अविविक्कानीति चरति निमित्ते
चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् दृशतयागतबलानि नित्यानीति अनित्यानीति
सुखानीति दुःखानीति आत्मिकानीति अनात्मिकानीति शान्त-
ानीति अशान्तानीति विविक्कानीति अविविक्कानीति चरति
निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् वैशारद्यानि नित्यानीति अनित्यानीति सुखानीति
दुःखानीति आत्मिकानीति अनात्मिकानीति शान्तानीति अशान्त-
ानीति विविक्कानीति अविविक्कानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् प्रतिषम्बिदो नित्या इति अनित्या इति सुखा
इति दुःखा इति आत्मिका इति अनात्मिका इति शान्ता इति
अशान्ता इति विविक्ता इति अविविक्ता इति चरति निमित्ते
चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-

मितायां चरन् महाकल्पानित्या इति अनित्या इति सुखा इति दुःखां इति आत्मिका इति अनात्मिका इति शान्ता इति अशान्ता इति विविक्ता इति अविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः नित्या इति अनित्या इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः सुखा इति दुःखा इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः आत्मिका इति अनात्मिका इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः शान्ता इति अशान्ता इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः विविक्ता इति अविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरत एवं भवत्यहं प्रज्ञापारमितायां चरामीत्युपलभे चरत्ययं बोधिसत्त्वोमहामत्त्वो निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्यैवं भवति । य एवं चरति स प्रज्ञापारमितायां चरति । स प्रज्ञापारमितायां भावयतीति निमित्त एवं चरतीदं न बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वोपाय कौशलं वेदितव्यं ।

आयुष्कारदत्तौपुत्र आयुष्मन्तं सुभूतिमेतदवोचत् । कथमायु-

चरन् ध्यानानि शान्तानीति चाऽशान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् ध्यानानि विविक्रानीति चाऽविविक्रानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि सुखानीति च दुःखानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि आत्मिकानीति चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि शान्तानीति चाऽशान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि विविक्रानीति चाऽविविक्रानीति चरति निमित्ते चरति ।

*स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नारुष्यसमापत्तौर्नित्या इति चाऽनित्या इति चरति सुखाइति दुःखा इति आत्मिका इति अनात्मिका इति शान्ता

* अत्रापि पूर्ववत् नित्यानित्यादि प्रत्येक विशेषणस्थले स चेद्भगवन्नि-
त्यादि वाक्यभागोलिखितुमुचितः । आदर्शपुस्तके तथा लिखनाभावात्
मया यथा दृष्टमेव लिखितमिति ।

इति अशान्ता इति विविक्ता इति चाऽविविक्ता इति चरति
निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् विमोक्षा नित्या इति चानित्या इति सुखा इति
दुःखा इति आत्मान इति चाऽनात्मान इति शान्ता इति चाऽशान्ता
इति विविक्ता इति चाऽविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् नवानुपूर्वविहारममापत्तीर्नित्या इति चाऽनित्या
इति सुखा इति दुःखा इति आत्मिका इति चाऽनात्मिका इति
शान्ता इति चाऽशान्ता इति विविक्ता इति चाऽविविक्ता इति
चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि नित्या-
नीति चाऽनित्यानीति सुखानीति च दुःखानीति आत्मिकानीति
चाऽनात्मिकानीति शान्तानीति चाऽशान्तानीति विविक्तानीति
चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन्सभिज्ञा नित्या इति चानित्या इति सुखा इति
दुःखा इति आत्मान इति चाऽनात्मान इति शान्ता इति चाऽशान्ता
इति विविक्ता इति चाऽविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-
मितायां चरन् समाधीर्नित्या इति चाऽनित्या इति सुखा इति दुःखा

अन् सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यानुपाय कौशलं वेदितव्यं ।
 सुभूतिराह । तथा ह्यायुष्मञ्छारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमधितिष्ठति । संजानाति । अधिमुच्यते ।
 स रूपमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो रूपस्याऽभिसंस्कारे
 चरति । स न परिमुच्यते जातिजरा मरणशोकव्याधिपरिदेवदुःख-
 दौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।
 स चेद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् वेदनामधि-
 तिष्ठति संजानात्यधिमुच्यते । स वेदनामधितिष्ठन् संजानन् अधि-
 मुच्यमानो वेदनाया अभिसंस्कारे चरति । न परिमुच्यते जाति-
 जराव्याधि मरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
 मुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन् संज्ञामधितिष्ठति संजानात्यधिमुच्यते ।
 स संज्ञामधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः संज्ञाया अभिसंस्कारे
 चरति । न परिमुच्यते जातिजराव्याधि मरणशोकपरिदेवदुःख-
 दौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स
 चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कारानधितिष्ठति
 संजानात्यधिमुच्यते । स संस्कारानधितिष्ठन् संजानन् अधिमुच्यमानः
 संस्काराणामभिसंस्कारे चरति । न परिमुच्यते जातिजराव्याधि-
 मरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो
 दुःखादिति वदामि । स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् स विज्ञानमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स विज्ञान-
 मधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो विज्ञानस्याभिसंस्कारे चरति । न

परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपाया-
सेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्चतुरधि-
तिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स चतुरधितिष्ठन् संजानन्नधि-
मुच्यमानश्चतुषोऽभिसंस्कारे चरति । न परिमुच्यते जातिजरा-
व्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते
महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्धोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् श्रोत्रमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स
श्रोत्रमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः श्रोत्रस्थाभिसंस्कारे चरति ।
स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्म-
नस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स
चेद्धोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् घ्राणमधितिष्ठति ।
घ्राणमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो घ्राणस्थाभिसंस्कारे चरति ।
स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्म-
नस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स
चेद्धोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् जिह्वामधितिष्ठति ।
संजानात्यधिमुच्यते । स जिह्वामधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो
जिह्वाया अभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते, जातिजरा-
व्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते
महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्धोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् कायमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स काय-
मधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः कायस्थाभिसंस्कारे चरति ।

स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्धोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् मनोऽधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स मनोऽधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो मनोऽभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधि-मरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स रूपमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो रूपस्याऽभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दमधितिष्ठति । संजानाति अधिमुच्यते । स शब्दमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः शब्दस्याभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् गन्धमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स गन्धमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो गन्धस्याभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्धोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् रसमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स रसमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो

रमस्याभिमंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जाति-
जराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
मुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्धोधिमत्त्वोमहामत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वर्गमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते ।
स स्वर्गमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः स्वर्गस्याऽभिमंस्कारे चरति ।
स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मन-
स्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स
चेद्धोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् धर्मानधितिष्ठति ।
संजानात्यधिमुच्यते । स धर्मानधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो-
धर्मानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधि-
मरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो
दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् चतुर्विज्ञान-
मधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स चतुर्विज्ञानमधितिष्ठन्
संजानन्नधिमुच्यमानश्चतुर्विज्ञानस्याभिमंस्कारे चरति । स न परि-
मुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो,
न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

*श्रोत्रविज्ञानं घ्राणविज्ञानं जिह्वाविज्ञानं कायविज्ञानं मनो-

* इतः परं प्रत्येक श्रोत्रविज्ञानादिपदार्थमुद्दिश्य स चेद्धोधिसत्त्व
इत्यादि वाक्यभाग आदर्शप्रसक्तके न लिखितो दृश्यते पूर्वलिखित-
क्रमादेतेष्यपि तल्लेख उचितः । मया तु आदर्शानुरूपमेव लिखित-
मिति ।

मुच्यमानोऽभिसंस्कारे चरति । न सपरिमुच्यते जातिजरा-
व्याधिमरणशोकपरिदेवदु खदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते
महतोदु खादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्व प्रज्ञापारमिताया चरन् चत्वारि
स्रत्युपस्थानान्यधितिष्ठति । सजानात्यधिमुच्यते । स चत्वारि स्रत्युप-
स्थानान्यधितिष्ठन् सजानन्नधिमुच्यमान चतुर्णां स्रत्युपस्थानानाम-
भिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोक-
परिदेवदु खदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदु खादिति
वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्व प्रज्ञापारमिताया चरन् चत्वारि
सम्यक् प्रहाणान्यधितिष्ठति । सजानात्यधिमुच्यते । सोऽधितिष्ठन्
सजानन्नधिमुच्यमान चतुर्णां सम्यक्प्रहाणानामभिसंस्कारे चरति ।
स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदु खदौर्मन-
स्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदु खादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्व प्रज्ञापारमिताया चरन् षड्विपा-
दानधितिष्ठति । सजानात्यधिमुच्यते । स षड्विपादानधितिष्ठन्
सजानन्नधिमुच्यमान षड्विपादानामभिसंस्कारे चरति । स न
परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदु खदौर्मनस्योपाया-
सेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदु खादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्व प्रज्ञापारमिताया चरन् पञ्चेन्द्रिया-
ण्यधितिष्ठति । सजानात्यधिमुच्यते । स पञ्चेन्द्रियाण्यधितिष्ठन्
सजानात्यधिमुच्यमान इन्द्रियाणामभिसंस्कारे चरति । स न

परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् पञ्चवल्लान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स पञ्चवल्लान्यधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः पञ्चवल्लानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सप्तबोध्याङ्गान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स बोध्यङ्गान्यधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः बोध्यङ्गानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् आर्याष्टाङ्गमार्गमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स आर्याष्टाङ्गमार्गमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः आर्याष्टाङ्गमार्गस्याभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् आर्यसत्यान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स आर्यसत्यान्यधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः आर्यसत्यानामभिसंस्कारे चरति । न स परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

विज्ञानमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स एतानमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः एतेषामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेव दुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् चक्षुः-संस्पर्शजां वेदनामधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स चक्षुःसंस्पर्शजां वेदनामधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानश्चक्षुःसंस्पर्शजायाः वेदनाया अभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोक-परिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति वदामि । स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् श्रोत्रसंस्पर्शजां वेदनां घ्राणसंस्पर्शजां वेदनां जिह्वासंस्पर्शजां वेदनां कायसंस्पर्शजां वेदनां मनःसंस्पर्शजां वेदना मधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स एतान्नमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमान एतासामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजरा-व्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् अविद्याया अभिसंस्कारे चरति । सोऽविद्यामधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमा-नोऽविद्याया अभिसंस्कारे चरति । न स परिमुच्यते जातिजरा-व्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कारं

नामरूपं षडायतनं स्पृशं वेदनां तृष्णां उपदानं भवं जातिं जरा-
मरणमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स एतान्यधितिष्ठन् संजा-
नन्नाधिमुच्यमान एतेषामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
मुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् दानपार-
मितां शीलपारमितां चान्तिपारमितां वीर्यपारमितां ध्यानपार-
मितां प्रज्ञापारमितामधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स ताऽ-
धितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानस्त्वाप्तमभिसंस्कारे चरति । स न
परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपाया-
सेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मशून्य-
तामधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते सोऽधितिष्ठन् संजानन्नधि-
मुच्यमानोऽध्यात्मशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
मुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् वहिर्दृष्टिशून्यता-
मध्यात्मवह्निर्दृष्टिशून्यतां शून्यताशून्यतां महाशून्यतां परमार्थशून्यतां
संस्कृतशून्यतामसंस्कृतशून्यतां अत्यन्तशून्यतां अनवराशून्यतां
अनवकारशून्यतां प्रकृतिशून्यतां सर्वधर्मशून्यतां स्वलक्षणशून्यतां
अनुपलम्भशून्यतां अभावशून्यतां स्वभावशून्यतां अभावस्वभावशून्य-
तामधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । सोऽधितिष्ठन् संजानन्नधि-

स चेद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्त्यत्वारिध्या-
नान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स ध्यानान्यधितिष्ठन् संज्ञान-
न्नधिमुच्यमानो ध्यानानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
मुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्त्यत्वार्यप्रमाणा-
न्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स चत्वार्यप्रमाणान्यधितिष्ठन्
संज्ञानन्नधिमुच्यमानोऽप्रमाणानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
मुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्त्यतस्य आरूप्य-
समापत्तीरधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स आरूप्यसमापत्ती-
रधितिष्ठन् संज्ञानन्नधिमुच्यमानः आरूप्यसमापत्तीनामभिसंस्कारे
चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःख-
दौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टौ विमोक्षा-
नधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स विमोक्षधर्म्मैश्चधितिष्ठन्
संज्ञानन्नधिमुच्यमानो विमोक्षधर्म्मानामभिसंस्कारे चरति । स
न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्यो-
पायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते ।

सतान्यधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानस्तेषामभिसंस्कारे चरति ।
स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्यो-
पायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् षड्भिज्ञा
अधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । षोड्भिज्ञा अधितिष्ठन् संजान-
न्नधिमुच्यमानोऽभिज्ञानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-
मुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् पञ्चचतु-
रधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स पञ्चचतुरधितिष्ठन् संजानन्नधि-
मुच्यमानः पञ्चचतुषामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जाति-
जराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते
महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् धारणी-
मुखान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स धारणीमुखान्यधि-
तिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो धारणीमुखानामभिसंस्कारे चरति ।
स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्यो-
पायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् दशतथा-
गतबलान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स दशतथागतबला-
न्यधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो दशतथागतबलानामभिसंस्कारे
चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःख-

दौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंयत्वारिवैशारद्यान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स वैशारद्यान्यधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानोवैशारद्यानामभिमंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंयत्सः प्रतिमस्विदोऽधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स प्रतिमस्विदोऽधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः प्रतिमस्विदामभिमंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेव दुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकान् बुद्धधर्मानधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । सोऽधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानोऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्मानामभिमंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेत् खलु पुनरायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽभ्यः श्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं साक्षात् कर्तुं कः पुनर्वादोऽनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्भोत्स्यते इति नेदं स्थानं विद्यते । एवं खल्वायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकुशलो वेदितव्यः । शारदतीपुत्र आह । कथमायुष्मन् सुभृते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकुशलो वेदितव्यः ।

सुभूतिराह । यदायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञा-
 पारमितायां परब्रह्मरूपे चरति । न रूपस्य निमित्ते चरति ।
 न रूपं नित्यमिति चरति । न रूपमनित्यमिति चरति । न रूपं
 सुखमिति चरति । न रूपं दुःखमिति चरति । न रूपमात्मेति
 चरति । न रूपमनात्मेति चरति । न रूपं शान्तमिति चरति ।
 न रूपमशान्तमिति चरति । न रूपं शून्यमिति चरति । न रूप-
 मशून्यमिति चरति । न रूपं निमित्तमिति चरति । न रूप-
 मनिमित्तमिति चरति । न रूपं प्रणिहितमिति चरति । न रूप-
 मप्रणिहितमिति चरति । न रूपं विविक्तमिति चरति । न रूप-
 मविविक्तमिति चरति ।

न वेदनायां चरति । न वेदनायानिमित्ते चरति । न वेदना
 नित्येति चरति । न वेदना ऽनित्येति चरति । न वेदना सुखेति
 चरति । न वेदना दुःखेति चरति । न वेदना आत्मेति चरति ।
 न वेदना ऽनात्मेति चरति । न वेदना शान्तेति चरति । न वेदना
 अशान्तेति चरति । न वेदना शून्येति चरति । न वेदना ऽशून्येति
 चरति । न वेदना निमित्तेति चरति । न वेदना ऽनिमित्तेति
 चरति । न वेदना प्रणिहितेति चरति । न वेदना ऽप्रणिहितेति
 चरति । न वेदना विविक्तेति चरति । न वेदना ऽविविक्तेति
 चरति ।

न संज्ञायां चरति । न संज्ञाया निमित्ते चरति । न संज्ञा
 नित्येति चरति । न संज्ञा ऽनित्येति चरति । न संज्ञा सुखेति
 चरति । न संज्ञा दुःखेति चरति । न संज्ञा आत्मेति चरति ।

न संज्ञा ज्ञात्मति चरति । न संज्ञा शान्तेति चरति । न संज्ञा ज्ञान्तेति चरति । न संज्ञा शून्येति चरति । न संज्ञा ज्ञून्येति चरति । न संज्ञा निमित्तेति चरति । न संज्ञा अनिमित्तेति चरति । न संज्ञा प्रणिहितेति चरति । न संज्ञा ज्ञप्रणिहितेति चरति । न संज्ञा विविक्तेति चरति । न संज्ञा ज्ञविविक्तेति चरति ।

न संस्कारेषु चरति । न संस्काराणां निमित्ते चरति । न संस्कारा नित्या इति चरति । न संस्कारा अनित्या इति चरति । न संस्कारा सुखा इति चरति । न संस्कारा दुःखा इति चरति । न संस्कारा आत्मान इति चरति । न संस्कारा अनात्मान इति चरति । न संस्कारा शान्ता इति चरति । न संस्कारा अशान्ता इति चरति । न संस्कारा शून्या इति चरति । न संस्कारा अशून्या इति चरति । न संस्कारा निमित्ता इति चरति । न संस्कारा अनिमित्ता इति चरति । न संस्कारा प्रणिहिता इति चरति । न संस्कारा अप्रणिहिता इति चरति । न संस्कारा विविक्ता इति चरति । न संस्कारा अविविक्ता इति चरति ।

न विज्ञाने चरति । न विज्ञानस्य निमित्ते चरति । न विज्ञानं नित्यमिति चरति । न विज्ञानमनित्यमिति चरति । न विज्ञानं सुखमिति चरति । न विज्ञानं दुःखमिति चरति । न विज्ञानमात्मेति चरति । न विज्ञानमनात्मेति चरति । न विज्ञानं शान्तमिति चरति । न विज्ञानमशान्तमिति चरति । न विज्ञानं शून्यमिति चरति । न विज्ञानमशून्यमिति चरति । न विज्ञानं निमित्तमिति चरति । न विज्ञानमनिमित्तमिति चरति ।

चरति । न विज्ञानं प्रणिहितमिति चरति । न विज्ञानमप्रणि-
हितमिति चरति । न विज्ञानं विविक्तमिति चरति । न विज्ञान-
मविविक्तमिति चरति ।

न चक्षुषि चरति । न चक्षुषो निमित्ते चरति । न चक्षुर्नित्य-
मिति चरति । न चक्षुरनित्यमिति चरति । न चक्षुः सुखमिति
चरति । न चक्षुर्दुःखमिति चरति । न चक्षुरात्मेति चरति । न
चक्षुरनात्मेति चरति । न चक्षुः शान्तमिति चरति । न चक्षु-
रशान्तमिति चरति । न चक्षुः शून्यमिति चरति । न चक्षुरशून्य-
मिति चरति । न चक्षुर्निमित्तमिति चरति । न चक्षुरनिमित्त-
मिति चरति । न चक्षुः प्रणिहितमिति चरति । न चक्षुरप्रणि-
हितमिति चरति । न चक्षुर्बि्विक्तमिति चरति । न चक्षुर-
विविक्तमिति चरति ।

न श्रोत्रे चरति । न श्रोत्रस्य निमित्ते चरति । न श्रोत्रं
नित्यमिति चरति । न श्रोत्रमनित्यमिति चरति । न श्रोत्रं सुख-
मिति चरति । न श्रोत्रं दुःखमिति चरति । न श्रोत्रमात्मेति
चरति । न श्रोत्रमनात्मेति चरति । न श्रोत्रं शान्तमिति चरति ।
न श्रोत्रमशान्तमिति चरति । न श्रोत्रं शून्यमिति चरति । न
श्रोत्रमशून्यमिति चरति । न श्रोत्रं निमित्तमिति चरति । न
श्रोत्रमनिमित्तमिति चरति । न श्रोत्रं प्रणिहितमिति चरति ।
न श्रोत्रमप्रणिहितमिति चरति । न श्रोत्रं विविक्तमिति चरति ।
न श्रोत्रमविविक्तमिति चरति ।

न घ्राणे चरति । न घ्राणस्य निमित्ते चरति । न घ्राणं

नित्यमिति चरति । न घ्राणमनित्यमिति चरति । न घ्राणं सुख-
मिति चरति । न घ्राणं दुःखमिति चरति । न घ्राणमात्मेति
चरति । न घ्राणमनात्मेति चरति । न घ्राणं शान्तमिति चरति ।
न घ्राणमशान्तमिति चरति । न घ्राणं शून्यमिति चरति । न
घ्राणमशून्यमिति चरति । न घ्राणं निमित्तमिति चरति । न
घ्राणमनिमित्तमिति चरति । न घ्राणं प्रणिहितमिति चरति । न
घ्राणमप्रणिहितमिति चरति । न घ्राणं विविक्तमिति चरति । न
घ्राणमविविक्तमिति चरति ।

न जिज्ञाथां चरति । न जिज्ञाथानिमित्ते चरति । न जिज्ञा
नित्येति चरति । न जिज्ञाऽनित्येति चरति । न जिज्ञा सुखेति
चरति । न जिज्ञा दुःखेति चरति । न जिज्ञा आत्मेति चरति ।
न जिज्ञा अनात्मेति चरति । न जिज्ञा शान्तेति चरति । न
जिज्ञाऽशान्तेति चरति । न जिज्ञा शून्यमिति चरति । न जिज्ञा
ऽशून्यमिति चरति । न जिज्ञा निमित्ते चरति । न जिज्ञाऽनिमित्ते
चरति । न जिज्ञा प्रणिहितेति चरति । न जिज्ञा ऽप्रणिहितेति
चरति । न जिज्ञा विविक्तेति चरति । न जिज्ञाऽविविक्तेति
चरति ।

न काये चरति । न कायस्थनिमित्ते चरति । न कायं नित्य-
मिति चरति । न कायमनित्यमिति चरति । न कायं सुखमिति
चरति । न कायं दुःखमिति चरति । न कायमात्मेति चरति ।
न कायमनात्मेति चरति । न कायं शान्तमिति चरति । न काय-
मशान्तमिति चरति । न कायं शून्यमिति चरति । न काय-

मशून्यमिति चरति । न कायं निमित्तमिति चरति । न काय-
मनिमित्तमिति चरति । न कायं प्रणिहितमिति चरति । न
कायमप्रणिहितमिति चरति । न कायं विविक्तमिति चरति । न
कायमविविक्तमिति चरति ।

न मनसि चरति । न मनसो निमित्ते चरति । न मनोनित्य-
मिति चरति । न मनोऽनित्यमिति चरति । न मनः सुखमिति
चरति । न मनो दुःखमिति चरति । न मनः आत्मेति चरति ।
न मनोऽनात्मेति चरति । न मनः शान्तमिति चरति । न मनो-
ऽशान्तमिति चरति । न मनः शून्यमिति चरति । न मनोऽशून्य-
मिति चरति । न मनःनिमित्तमिति चरति । न मनोऽनिमित्त-
मिति चरति । न मनः प्रणिहितमिति चरति । न मनोऽप्रणिहित-
मिति चरति । न मनोविविक्तमिति चरति । न मनोऽविविक्त-
मिति चरति ।

न रूपे चरति । न रूपस्य निमित्ते चरति । न रूपं नित्य-
मिति चरति । न रूपमनित्यमिति चरति । न रूपं सुखमिति
चरति । न रूपं दुःखमिति चरति । न रूपमात्मेति चरति ।
न रूपमनात्मेति चरति । न रूपं शान्तमिति चरति । न रूप-
मशान्तमिति चरति । न रूपं शून्यमिति चरति । न रूपमशून्य-
मिति चरति । न रूपं निमित्तमिति चरति । न रूपमनिमित्त-
मिति चरति । न रूपं प्रणिहितमिति चरति । न रूपमप्रणि-
हितमिति चरति । न रूपं विविक्तमिति चरति । न रूप-
मविविक्तमिति चरति ।

चरति । न धर्माः विविक्ता इति चरति । न धर्माः अविविक्ता इति चरति ।

न चक्षुर्धातौ चरति । न चक्षुर्धातोर्निमित्ते चरति । न चक्षुर्धातुर्नित्य इति चरति । न चक्षुर्धातुरनित्य इति चरति । न चक्षुर्धातुः सुख इति चरति । न चक्षुर्धातुर्दुःख इति चरति । न चक्षुर्धातुरात्मेति चरति । न चक्षुर्धातुरनात्मेति चरति । न चक्षुर्धातुः शान्त इति चरति । न चक्षुर्धातुरशान्त इति चरति । न चक्षुर्धातुः शून्य इति चरति । न चक्षुर्धातुरशून्य इति चरति । न चक्षुर्धातुर्निमित्त इति चरति । न चक्षुर्धातुरनिमित्त इति चरति । न चक्षुर्धातुः प्रणिहित इति चरति । न चक्षुर्धातुरप्रणिहित इति चरति । न चक्षुर्धातुर्बिबिक्त इति चरति । न चक्षुर्धातुरविविक्त इति चरति ।

न रूपधातौ चरति । न रूपधातोर्निमित्ते चरति । न रूपधातुर्नित्य इति चरति । न रूपधातुरनित्य इति चरति । न रूपधातुः सुख इति चरति । न रूपधातुर्दुःख इति चरति । न रूपधातुरात्मेति चरति । न रूपधातुरनात्मेति चरति । न रूपधातुः शान्त इति चरति । न रूपधातुरशान्त इति चरति । न रूपधातुः शून्य इति चरति । न रूपधातुरशून्य इति चरति । न रूपधातुर्निमित्त इति चरति । न रूपधातुरनिमित्त इति चरति । न रूपधातुः प्रणिहित इति चरति । न रूपधातुरप्रणिहित इति चरति । न रूपधातुर्बिबिक्त इति चरति । न रूपधातुरविविक्त इति चरति ।

न चक्षुर्विज्ञानधातौ चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातोर्निमित्ते चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुः सुख इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरात्मेति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरनात्मेति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुः शान्त इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरशान्त इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुः शून्य इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुर्निमित्त इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरनिमित्त इति चरति । च चक्षुर्विज्ञानधातुः प्रणिहित इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरप्रणिहित इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुर्विविक्त इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरविविक्त इति चरति ।

न श्रोत्रधातौ चरति । न श्रोत्रधातोर्निमित्ते चरति । न श्रोत्रधातुर्नित्य इति चरति । न श्रोत्रधातुरनित्य इति चरति । न श्रोत्रधातुः सुख इति चरति । न श्रोत्रधातुर्दुःख इति चरति । न श्रोत्रधातुरात्मेति चरति । न श्रोत्रधातुरनात्मेति चरति । न श्रोत्रधातुः शान्त इति चरति । न श्रोत्रधातुरशान्त इति चरति । न श्रोत्रधातुः शून्य इति चरति । न श्रोत्रधातुरशून्य इति चरति । न श्रोत्रधातुर्निमित्त इति चरति । न श्रोत्रधातुरनिमित्त इति चरति । न श्रोत्रधातुः प्रणिहित इति चरति । न श्रोत्रधातुरप्रणिहित इति चरति । न श्रोत्रधातुर्विविक्त इति चरति । न श्रोत्रधातुरविविक्त इति चरति ।

न शब्दे चरति । न शब्दस्य निमित्ते चरति । न शब्दो नित्य इति चरति । न शब्दोऽनित्य इति चरति । न शब्दः सुख इति चरति । न शब्दः दुःख इति चरति । न शब्द आत्मेति चरति । न शब्दोऽनात्मेति चरति । न शब्दः शान्त इति चरति । न शब्दोऽशान्त इति चरति । न शब्दः शून्य इति चरति । न शब्दोऽशून्य इति चरति । न शब्दो निमित्त इति चरति । न शब्दोऽनिमित्त इति चरति । न शब्दः प्रणिहित इति चरति । न शब्दोऽप्रणिहित इति चरति । न शब्दो विविक्त इति चरति । न शब्दोऽविविक्त इति चरति ।

न गन्धे चरति । न गन्धस्य निमित्ते चरति । न गन्धो नित्य इति चरति । न गन्धोऽनित्य इति चरति । न गन्धः सुख इति चरति । न गन्धो दुःख इति चरति । न गन्ध आत्मेति चरति । न गन्धोऽनात्मेति चरति । न गन्धः शान्त इति चरति । न गन्धोऽशान्त इति चरति । न गन्धः शून्य इति चरति । न गन्धोऽशून्य इति चरति । न गन्धो निमित्तमिति चरति । न गन्धोऽनिमित्त इति चरति । न गन्धः प्रणिहित इति चरति । न गन्धोऽप्रणिहित इति चरति । न गन्धो विविक्त इति चरति । न गन्धोऽविविक्त इति चरति ।

न रसे चरति । न रसस्य निमित्ते चरति । न रसो नित्य इति चरति । न रसोऽनित्य इति चरति । न रसः सुख इति चरति । न रसो दुःख इति चरति । न रस आत्मेति चरति । न रसोऽनात्मेति चरति । न रसः शान्त इति चरति । न रसो-

ऽग्रान्त इति चरति । न रमः शून्य इति चरति । न रमोऽशून्य इति चरति । न रमो निमित्त इति चरति । न रमोऽनिमित्त इति चरति । न रमः प्रणिहित इति चरति । न रमोऽप्रणिहित इति चरति । न रमो विविक्त इति चरति । न रमोऽविविक्त इति चरति ।

न स्पर्शं चरति । न स्पर्शस्य निमित्ते चरति । न स्पर्शो नित्य इति चरति । न स्पर्शोऽनित्य इति चरति । न स्पर्शः सुख इति चरति । न स्पर्शो दुःख इति चरति । न स्पर्शं आत्मेति चरति । न स्पर्शोऽनात्मेति चरति । न स्पर्शः शान्त इति चरति । न स्पर्शोऽग्रान्त इति चरति । न स्पर्शः शून्य इति चरति । न स्पर्शोऽशून्य इति चरति । न स्पर्शो निमित्त इति चरति । न स्पर्शोऽनिमित्त इति चरति । न स्पर्शः प्रणिहित इति चरति । न स्पर्शोऽप्रणिहित चरति । न स्पर्शो विविक्त इति चरति । न स्पर्शोऽविविक्त इति चरति ।

न धर्मेषु चरति । न धर्माणां निमित्ते चरति । न धर्माः नित्या इति चरति । न धर्माः अनित्या इति चरति । न धर्माः सुखा इति चरति । न धर्माः दुःखा इति चरति । न धर्माः आत्मान इति चरति । न धर्माः अनात्मान इति चरति । न धर्माः शान्त इति चरति । न धर्माः अग्रान्त इति चरति । न धर्माः शून्या इति चरति । न धर्माः अशून्या इति चरति । न धर्माः निमित्ता इति चरति । न धर्माः अनिमित्ता इति चरति । न धर्माः प्रणिहिता इति चरति । न धर्माः अप्रणिहिता इति

न शब्दधातौ चरति । न शब्दधातोर्निमित्ते चरति । न शब्द-
 धातुर्नित्य इति चरति । न शब्दधातुरनित्य इति चरति । न
 शब्दधातुः सुख इति चरति । न शब्दधातुर्दुःख इति चरति । न
 शब्दधातुरात्मेति चरति । न शब्दधातुरनात्मेति चरति । न
 शब्दधातुः शान्त इति चरति । न शब्दधातुरशान्त इति चरति ।
 न शब्दधातुः शून्य इति चरति । न शब्दधातुरशून्य इति चरति ।
 न शब्दधातुः प्रणिहित इति चरति । न शब्दधातुरप्रणिहित
 इति चरति । न शब्दधातुर्बिभक्त इति चरति । न शब्दधातु-
 रविविक्त इति चरति ।

न श्रोत्रविज्ञानधातौ चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातोर्निमित्ते
 चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न श्रोत्रविज्ञान-
 धातुरनित्य इति चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुः सुख इति चरति ।
 न श्रोत्रविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुरात्मेति
 चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुरनात्मेति चरति । न श्रोत्रविज्ञान-
 धातुः शान्त इति चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुरशान्त इति
 चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुः शून्य इति चरति । न श्रोत्रविज्ञान-
 धातुरशून्य इति चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुर्निमित्त इति चरति ।
 न श्रोत्रविज्ञानधातुरनिमित्त इति चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुः
 प्रणिहित इति चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुरप्रणिहित इति
 चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुर्बिभक्त इति चरति । न श्रोत्र-
 विज्ञानधातुरविविक्त इति चरति ।

न घ्राणधातौ चरति । न घ्राणधातोर्निमित्ते इति चरति ।

न प्राणधातुर्नित्य इति चरति । न घ्राणधातुरनित्य इति चरति ।
 न प्राणधातुः सुख इति चरति । न प्राणधातुर्दुःख इति चरति ।
 न प्राणधातुरात्मेति चरति । न घ्राणधातुरनात्मेति चरति ।
 न घ्राणधातुः शान्त इति चरति । न घ्राणधातुरशान्त इति चरति ।
 न घ्राणधातुः शून्य इति चरति । न घ्राणधातुरशून्य इति चरति ।
 न घ्राणधातुर्निमित्त इति चरति । न घ्राणधातुरनिमित्त इति
 चरति । न घ्राणधातुः प्रणिहित इति चरति । न घ्राणधातु-
 रप्रणिहित इति चरति । न घ्राणधातुर्बिभक्त इति चरति । न
 घ्राणधातुरविविक्त इति चरति ।

न गन्धधातौ चरति । न गन्धधातोर्निमित्ते चरति । न गन्ध-
 धातुर्नित्य इति चरति । न गन्धधातुरनित्य इति चरति । न
 गन्धधातुः सुख इति चरति । न गन्धधातुर्दुःख इति चरति ।
 न गन्धधातुरात्मेति चरति । न गन्धधातुरनात्मेति चरति । न
 गन्धधातुः शान्त इति चरति । न गन्धधातुरशान्त इति चरति ।
 न गन्धधातुः शून्य इति चरति । न गन्धधातुरशून्य इति चरति ।
 न गन्धधातुर्निमित्त इति चरति । न गन्धधातुरनिमित्त इति
 चरति । न गन्धधातुः प्रणिहित इति चरति । न गन्धधातु-
 रप्रणिहित इति चरति । न गन्धधातुर्बिभक्त इति चरति । न
 गन्धधातुरविविक्त इति चरति ।

न प्राणविज्ञानधातौ चरति । न घ्राणविज्ञानधातोर्निमित्ते
 इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न घ्राण-
 विज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुः सुख इति

चरति । न घ्राणविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न घ्राणविज्ञान-
 धातुरात्मेति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुरनात्मेति चरति । न
 घ्राणविज्ञानधातुः शान्त इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुरशान्त-
 इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुः शून्य इति चरति । न घ्राण-
 विज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुर्निमित्त
 इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुरनिमित्त इति चरति । न
 घ्राणविज्ञानधातुः प्रणिहित इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातु-
 रप्रणिहित इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुर्बि्विक्र इति
 चरति । न घ्राणविज्ञानधातुरबि्विक्र इति चरति ।

न जिज्ञाधातौ चरति । न जिज्ञाधातोर्निमित्ते चरति । न
 जिज्ञाधातुर्नित्य इति चरति । न जिज्ञाधातुरनित्य इति चरति ।
 न जिज्ञाधातुः सुख इति चरति । न जिज्ञाधातुर्दुःख इति चरति
 न जिज्ञाधातुरात्मेति चरति । न जिज्ञाधातुरनात्मेति चरति ।
 न जिज्ञाधातुः शान्त इति चरति । न जिज्ञाधातुरशान्त इति
 चरति । न जिज्ञाधातुः शून्य इति चरति । न जिज्ञाधातुरशून्य
 इति चरति । न जिज्ञाधातुर्निमित्त इति चरति । न जिज्ञा-
 धातुरनिमित्त इति चरति । न जिज्ञाधातुः प्रणिहित इति
 चरति । न जिज्ञाधातुरप्रणिहित इति चरति । न जिज्ञाधातु-
 र्बि्विक्र इति चरति । न जिज्ञाधातुरबि्विक्र इति चरति ।

न रसधातौ चरति । न रसधातोर्निमित्ते चरति । न रस-
 धातुर्नित्य इति चरति । न रसधातुरनित्य इति चरति । न
 रसधातुः सुख इति चरति । न रसधातुर्दुःख इति चरति । न

रमधातुरात्मेति चरति । न रमधातुरनात्मेति चरति । न रम-
धातुः शान्त इति चरति । न रमधातुरशान्त इति चरति । न
रमधातुः शून्य इति चरति । न रमधातुरशून्य इति चरति । न
रमधातुर्निमित्त इति चरति । न रमधातुरनिमित्त इति चरति ।
न रमधातुः प्रणिहित इति चरति । न रमधातुरप्रणिहित इति
चरति । न रमधातुर्बिबिक्त इति चरति । न रमधातुरविविक्त
इति चरति ।

न जिज्ञाविज्ञानधातौ चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातोर्निमित्ते
चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न जिज्ञा-
विज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुः सुख
इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न जिज्ञा-
विज्ञानधातुरात्मेति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुरनात्मेति
चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुः शान्त इति चरति । न जिज्ञा-
विज्ञानधातुरशान्त इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुः शून्य
इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न जिज्ञा-
विज्ञानधातुर्निमित्त इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुरनिमित्त
इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुः प्रणिहित इति चरति । न
जिज्ञाविज्ञानधातुरप्रणिहित इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातु-
र्बिबिक्त इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुरविविक्त इति चरति ।

न कायधातौ चरति । न कायधातोर्निमित्ते चरति । न
कायधातुर्नित्य इति चरति । न कायधातुरनित्य इति चरति ।
न कायधातुः सुख इति चरति । न कायधातुर्दुःख इति चरति ।

न कायधातुरात्मेति चरति । न कायधातुरनात्मेति चरति । न कायधातुः शान्त इति चरति । न कायधातुरशान्त इति चरति । न कायधातुः शून्य इति चरति । न कायधातुरशून्य इति चरति । न कायधातुर्निमित्त इति चरति । न कायधातुरनिमित्त इति चरति । न कायधातुः प्रणिहित इति चरति । न कायधातुरप्रणिहित इति चरति । न कायधातुर्बिबिक्त इति चरति । न कायधातुरबिबिक्त इति चरति ।

न स्पृष्टव्यधातौ चरति । न स्पृष्टव्यधातोर्निमित्ते चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्नित्य इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरनित्य इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः सुख इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्दुःख इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरात्मति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरनात्मेति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः शान्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरशान्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः शून्य इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरशून्य इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्निमित्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरनिमित्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः प्रणिहित इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरप्रणिहित इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्बिबिक्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरबिबिक्त इति चरति ।

न कायविज्ञानधातौ चरति । न कायविज्ञानधातोर्निमित्ते चरति । न कायविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न कायविज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न कायविज्ञानधातुः सुख इति चरति । न कायविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न कायविज्ञानधातुरात्मेति चरति । न कायविज्ञानधातुरनात्मेति चरति ।

न कायविज्ञानधातुःशान्त इति चरति । न कायविज्ञानधातुर-
शान्त इति चरति । न कायविज्ञानधातुःशून्य इति चरति । न
कायविज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न कायविज्ञानधातुर्निमित्त
इति चरति । न कायविज्ञान धातुरनिमित्त इति चरति ।
न कायविज्ञानधातुः प्रणिहित इति चरति । न कायविज्ञान-
धातुरप्रणिहित इति चरति । न कायविज्ञानधातुर्बिभक्त
इति चरति । न कायविज्ञानधातुरविविक्त इति चरति ।

न मनोधातौ चरति । न मनोधातोर्निमित्ते चरति । न
मनोधातुर्नित्य इति चरति । न मनोधातुरनित्य इति चरति ।
न मनोधातुः सुख इति चरति । न मनोधातुर्दुःख इति
चरति । न मनोधातुरात्मेति चरति । न मनोधातुरनात्मेति
चरति । न, मनोधातुः शान्त इति चरति । न मनोधातुरशान्त
इति चरति । न मनोधातुः शून्य इति चरति । न मनो-
धातुरशून्य इति चरति । न मनोधातुर्निमित्त इति चरति । न
मनोधातुरनिमित्त इति चरति । न मनोधातुः प्रणिहित इति
चरति । न मनोधातुरप्रणिहित इति चरति । न मनोधातु-
र्बिभक्त इति चरति । न मनोधातुरविविक्त इति चरति ।

न धर्मधातौ चरति । न धर्मधातोर्निमित्ते चरति । न
धर्मधातुर्नित्य इति चरति । न धर्मधातुरनित्य इति चरति ।
न धर्मधातुः सुख इति चरति । न धर्मधातुर्दुःख इति चरति ।
न धर्मधातुरात्मेति चरति । न धर्मधातुरनात्मेति चरति ।
न धर्मधातुः शान्त इति चरति । न धर्मधातुरशान्त इति

चरति । न धर्मधातुः शून्य इति चरति । न धर्मधातुरशून्य इति चरति । न धर्मधातुर्निमित्त इति चरति । न धर्मधातुरनिमित्त इति चरति । न धर्मधातुः प्रणिहित इति चरति । न धर्मधातुरप्रणिहित इति चरति । न धर्मधातुर्विविक्त इति चरति । न धर्मधातुरविविक्त इति चरति ।

न मनोविज्ञानधातौ चरति । न मनोविज्ञानधातोर्निमित्ते चरति । न मनोविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न मनोविज्ञानधातुः सुख इति चरति । न मनोविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरात्मेति चरति । न मनोविज्ञानधातुरनात्मेति चरति । न मनोविज्ञानधातुः शान्त इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरशान्त इति चरति । न मनोविज्ञानधातुः शून्य इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न मनोविज्ञानधातुः प्रणिहित इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरप्रणिहित इति चरति । न मनोविज्ञानधातुर्विविक्त इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरविविक्त इति चरति ।

न पृथिवीधातौ चरति । न पृथिवीधातोर्निमित्ते चरति । न पृथिवीधातुर्नित्य इति चरति । न पृथिवीधातुरनित्य इति चरति । न पृथिवीधातुः सुख इति चरति । न पृथिवीधातुर्दुःख इति चरति । न पृथिवीधातुरात्मेति चरति । न पृथिवीधातुरनात्मेति चरति । न पृथिवीधातुः शान्त इति चरति । न पृथिवीधातुरशान्त इति चरति । न पृथिवीधातुः शून्य इति चरति ।

चरति । न पृथिवीधातुरशून्य इति चरति । न पृथिवीधातुर्नि-
मित्त इति चरति । न पृथिवीधातुरनिमित्त इति चरति ।
न पृथिवीधातुः प्रणिहित इति चरति । न पृथिवीधातुरप्रणि-
हित इति चरति । न पृथिवीधातुर्बिविक्त इति चरति । न
पृथिवीधातुरविविक्त इति चरति ।

नाऽऽधातौ चरति । नाऽऽधातोर्निमित्ते चरति । नाऽऽधातुर्नित्य
इति चरति । नाऽऽधातुरनित्य इति चरति । नाऽऽधातुः सुख
इति चरति । नाऽऽधातुर्दुःख इति चरति । नाऽऽधातुरात्मेति
चरति । नाऽऽधातुरनात्मेति चरति । नाऽऽधातुः शान्त इति चरति ।
नाऽऽधातुरशान्त इति चरति । नाऽऽधातुः शून्य इति चरति ।
नाऽऽधातुरशून्य इति चरति । नाऽऽधातुः प्रणिहित इति चरति ।
नाऽऽधातुरप्रणिहित इति चरति । नाऽऽधातुर्बिविक्त इति चरति ।
नाऽऽधातुरविविक्त इति चरति ।

न तेजोधातौ चरति । न तेजोधातोर्निमित्ते चरति । न
तेजोधातुर्नित्य इति चरति । न तेजोधातुरनित्य इति चरति ।
न तेजोधातुः सुख इति चरति । न तेजोधातुर्दुःख इति चरति ।
न तेजोधातुरात्मेति चरति । न तेजोधातुरनात्मेति चरति ।
न तेजोधातुः शान्त इति चरति । न तेजोधातुरशान्त इति चरति ।
न तेजोधातुः शून्य इति चरति । न तेजोधातुरशून्य इति चरति ।
न तेजोधातुर्निमित्त इति चरति । न तेजोधातुरनिमित्त इति
चरति । न तेजोधातुः प्रणिहित इति चरति । न तेजोधातुरप्रणि-
हित इति चरति । न तेजोधातुर्बिविक्त इति चरति । न तेजो-
धातुरविविक्त इति चरति ।

न वायुधातौ चरति । न वायुधातोर्निमित्ते चरति । न वायुधातुर्नित्य इति चरति । न वायुधातुरनित्य इति चरति । न वायुधातुः सुख इति चरति । न वायुधातुर्दुःख इति चरति । न वायुधातुरात्मेति चरति । न वायुधातुरनात्मेति चरति । न वायुधातुः शान्त इति चरति । न वायुधातुरशान्त इति चरति । न वायुधातुः शून्य इति चरति । न वायुधातुरशून्य इति चरति । न वायुधातुर्निमित्त इति चरति । न वायुधातुरनिमित्त इति चरति । न वायुधातुः प्रणिहित इति चरति । न वायुधातुरप्रणिहित इति चरति । न वायुधातुर्बिभक्त इति चरति । न वायुधातुरबिभक्त इति चरति ।

नाकाशधातौ चरति । नाकाशधातोर्निमित्ते चरति । नाकाशधातुर्नित्य इति चरति । नाकाशधातुरनित्य इति चरति । नाकाशधातुः सुख इति चरति । नाकाशधातुर्दुःख इति चरति । नाकाशधातुरात्मेति चरति । नाकाशधातुरनात्मेति चरति । नाकाशधातुः शून्य इति चरति । नाकाशधातुरशून्य इति चरति । नाकाशधातुर्निमित्त इति चरति । नाकाशधातुरनिमित्त इति चरति । नाकाशधातुः प्रणिहित इति चरति । नाकाशधातुरप्रणिहित इति चरति । नाकाशधातुर्बिभक्त इति चरति । नाकाशधातुरबिभक्त इति चरति ।

न विज्ञानधातौ चरति । न विज्ञानधातोर्निमित्ते चरति । न विज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न विज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न विज्ञानधातुः सुख इति चरति । न विज्ञानधातुर्दुःख

इति चरति । न विज्ञानधातुरात्मेति चरति । न विज्ञानधातु-
रनात्मेति चरति । न विज्ञानधातुः शान्त इति चरति । न विज्ञान-
धातुरशान्त इति चरति । न विज्ञानधातुः शून्य इति चरति ।
न विज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न विज्ञानधातुर्निमित्त इति
चरति । न विज्ञानधातुरनिमित्त इति चरति । न विज्ञानधातुः
प्रणिहित इति चरति । न विज्ञानधातुरप्रणिहित इति चरति ।
न विज्ञानधातुर्बिदिक्त इति चरति । न विज्ञानधातुरविविक्त
इति चरति ।

नाऽविद्यायां चरति । नाऽविद्यायाःनिमित्ते चरति । नाऽविद्या-
नित्येति चरति । नाऽविद्याऽनित्येति चरति । नाऽविद्या सुखेति
चरति । नाऽविद्यादुःखेति चरति । नाऽविद्या आत्मेति चरति ।
नाऽविद्याऽनात्मेति चरति । नाऽविद्याशान्तेति चरति । नाऽविद्या-
ऽशान्तेति चरति । नाऽविद्याशून्येति चरति । नाऽविद्याऽशून्येति
चरति । नाऽविद्यानिमित्तेति चरति । नाऽविद्याऽनिमित्तेति चरति ।
नाऽविद्याप्रणिहितेति चरति । नाऽविद्याऽप्रणिहितेति चरति ।
नाऽविद्याविविक्तेति चरति । नाऽविद्याऽविविक्तेति चरति ।

न संस्कारेषु चरति । न संस्कारायां निमित्ते चरति । न
संस्काराः नित्या इति चरति । न संस्कारा अनित्या इति चरति ।
न संस्काराः सुखा इति चरति । न संस्काराः दुःखा इति चरति ।
न संस्कारा आत्मा इति चरति । न संस्कारा अनात्मा इति
चरति । न संस्काराः शान्ता इति चरति । न संस्कारा अशान्ता
इति चरति । न संस्काराः शून्या इति चरति । न संस्कारा

अशून्या इति चरति । न संस्काराः निमित्ता इति चरति । न संस्कारा अनिमित्ता इति चरति । न संस्काराः प्रणिहिता इति चरति । न संस्कारा अप्रणिहिता इति चरति । न संस्काराः विविक्ता इति चरति । न संस्कारा अविविक्ता इति चरति ।

न विज्ञाने चरति । न विज्ञानस्य निमित्ते चरति । न विज्ञानं नित्यमिति चरति । न विज्ञानमनित्यमिति चरति । न विज्ञानं सुखमिति चरति । न विज्ञानं दुःखमिति चरति । न विज्ञानमात्मेति चरति । न विज्ञानमनात्मेति चरति । न विज्ञानं शान्तमिति चरति । न विज्ञानमशान्तमिति चरति । न विज्ञानं शून्यमिति चरति । न विज्ञानमशून्यमिति चरति । न विज्ञानं निमित्तमिति चरति । न विज्ञानमनिमित्तमिति चरति । न विज्ञानं प्रणिहितमिति चरति । न विज्ञानमप्रणिहितमिति चरति । न विज्ञानं विविक्तमिति चरति । न विज्ञानमविविक्तमिति चरति ।

न नामरूपे चरति । न नामरूपस्य निमित्ते चरति । न नामरूपं नित्यमिति चरति । न नामरूपमनित्यमिति चरति । न नामरूपं सुखमिति चरति । न नामरूपं दुःखमिति चरति । न नामरूपमात्मेति चरति । न नामरूपमनात्मेति चरति । न नामरूपं शान्तमिति चरति । न नामरूपमशान्तमिति चरति । न नामरूपं शून्यमिति चरति । न नामरूपमशून्यमिति चरति । न नामरूपं निमित्तमिति चरति । न नामरूपमनिमित्तमिति चरति । न नामरूपं प्रणिहितमिति चरति । न नामरूपमप्रणि-

द्वितमिति चरति । न नामरूपं विविक्तमिति चरति । न नाम-
रूपमविविक्तमिति चरति ।

न षडायतने चरति । न षडायतनस्य निमित्ते चरति । न
षडायतनं नित्यमिति चरति । न षडायतनमनित्यमिति चरति ।
न षडायतनं सुखमिति चरति । न षडायतनं दुःखमिति चरति ।
न षडायतनमात्मेति चरति । न षडायतनमनात्मेति चरति ।
न षडायतनं गान्तमिति चरति । न षडायतनमगान्तमिति चरति ।
न षडायतनं शून्यमिति चरति । न षडायतनमशून्यमिति चरति ।
न षडायतनं निमित्तमिति चरति । न षडायतनमनिमित्तमिति
चरति । न षडायतनं प्रणिहितमिति चरति । न षडायतनमप्रणि-
हितमिति चरति । न षडायतनं विविक्तमिति चरति । षडाय-
तनमविविक्तमिति चरति ।

न स्यर्गं चरति । न स्यर्गस्य निमित्ते चरति । न स्यर्गोऽनित्य
इति चरति । न स्यर्गोऽनित्य इति चरति । न स्यर्गः सुख इति
चरति । न स्यर्गोऽदुःख इति चरति । न स्यर्गः आत्मेति चरति ।
न स्यर्गः अनात्मेति चरति । न स्यर्गः गान्त इति चरति । न
स्यर्गोऽगान्त इति चरति । न स्यर्गः शून्य इति चरति । न
स्यर्गोऽशून्य इति चरति । न स्यर्गः निमित्त इति चरति । न
स्यर्गोऽनिमित्त इति चरति । न स्यर्गः प्रणिहित इति चरति । न
स्यर्गोऽप्रणिहित इति चरति । न स्यर्गो विविक्त इति चरति । न
स्यर्गोऽविविक्त इति चरति ।

न वेदनायां चरति । न वेदनायाः निमित्ते चरति । न

वेदना नित्येति चरति । न वेदनाऽनित्येति चरति । न वेदना
 सुखेति चरति । न वेदना दुःखेति चरति । न वेदना आत्मेति
 चरति । न वेदना अनात्मेति चरति । न वेदना शान्तेति चरति ।
 न वेदना अशान्तेति चरति । न वेदना शून्येति चरति । न
 वेदनाऽशून्येति चरति । न वेदना निमित्तेति चरति । न वेदना-
 ऽनिमित्तेति चरति । न वेदना प्रणिहितेति चरति । न वेदना-
 ऽप्रणिहितेति चरति । न वेदना विविक्तेति चरति । न वेदना-
 ऽविविक्तेति चरति ।

न दृष्यायां चरति । न दृष्यायाः निमित्ते चरति । न
 दृष्या नित्येति चरति । न दृष्या अनित्येति चरति । न दृष्या
 सुखेति चरति । न दृष्या दुःखेति चरति । न दृष्या आत्मेति
 चरति । न दृष्या अनात्मेति चरति । न दृष्या शान्तेति चरति ।
 न दृष्या अशान्तेति चरति । न दृष्या शून्येति चरति । न दृष्या-
 ऽशून्येति चरति । न दृष्या निमित्तेति चरति । न दृष्याऽनिमि-
 त्तेति चरति । न दृष्या प्रणिहितेति चरति । न दृष्याऽप्रणिहि-
 तेति चरति । न दृष्या विविक्तेति चरति । न दृष्याऽविविक्तेति
 चरति ।

नोपादाने चरति । नोपादानस्य निमित्ते चरति । नोपादानं
 नित्यमिति चरति । नोपादानमनित्यमिति चरति । नोपादानं
 सुखमिति चरति । नोपादानं दुःखमिति चरति । नोपादान-
 मात्मेति चरति । नोपादानमनात्मेति चरति । नोपादानं शान्त-
 मिति चरति । नोपादानमशान्तमिति चरति । नोपादानं शून्य-

मिति चरति । नोपादानमशून्यमिति चरति । नोपादानं निमित्त-
मिति चरति । नोपादानमनिमित्तमिति चरति । नोपादानं
प्रणिहितमिति चरति । नोपादानमप्रणिहितमिति चरति ।
नोपादानं विविक्तमिति चरति । नोपादानमविविक्तमिति चरति ।

न भवे चरति । न भवस्य निमित्ते चरति । न भवोऽनित्य
इति चरति । न भवोऽनित्य इति चरति । न भवः सुख इति
चरति । न भवो दुःख इति चरति । न भवः आत्मेति चरति । न
भवोऽनात्मेति चरति । न भवः शान्त इति चरति । न भवो-
ऽशान्त इति चरति । न भवः शून्य इति चरति । न भवोऽशून्य
इति चरति । न भवोऽनिमित्त इति चरति । न भवोऽनिमित्त
इति चरति । न भवः प्रणिहित इति चरति । न भवोऽप्रणिहित
इति चरति । न भवोऽविविक्त इति चरति । न भवोऽविविक्त
इति चरति ।

न जातौ चरति । न जातेर्निमित्ते चरति । न जातिर्निमित्तेति
चरति । न जातिरनित्येति चरति । न जातिः सुखेति चरति । न
जातिर्दुःखेति चरति । न जातिरात्मेति चरति । न जातिरना-
त्मेति चरति । न जातिः शान्तेति चरति । न जातिरशान्तेति
चरति । न जातिः शून्येति चरति । न जातिरशून्येति चरति ।
न जातिर्निमित्तेति चरति । न जातिरनिमित्तेति चरति । न
जातिः प्रणिहितेति चरति । न जातिरप्रणिहितेति चरति । न
जातिर्बिबिक्तेति चरति । न जातिरविविक्तेति चरति ।

न जरामरणे चरति । न जरामरणस्य निमित्ते चरति । न

जरामरणं नित्यमिति चरति । न जरामरणमनित्यमिति चरति ।
 न जरामरणं सुखमिति चरति । न जरामरणं दुःखमिति चरति ।
 न जरामरणमात्मेति चरति । न जरामरणमनात्मेति चरति ।
 न जरामरणं शान्तमिति चरति । न जरामरणमशान्तमिति चरति ।
 न जरामरणं शून्यमिति चरति । न जरामरणमशून्यमिति चरति ।
 न जरामरणं निमित्तमिति चरति । न जरामरणमनिमित्तमिति
 चरति । न जरामरणं प्रणिहितमिति चरति । न जरामरण-
 मप्रणिहितमिति चरति । न जरामरणं विविक्तमिति चरति ।
 न जरामरणमविविक्तमिति चरति ।

न दानपारमितायां चरति । न दानपारमितायाः निमित्ते
 चरति । न दानपारमिता नित्येति चरति । न दानपारमिता-
 ऽनित्येति चरति । न दानपारमिता सुखेति चरति । न दान-
 पारमिता दुःखेति चरति । न दानपारमिता आत्मेति चरति ।
 न दानपारमिताऽनात्मेति चरति । न दानपारमिता शान्तेति
 चरति । न दानपारमिताऽशान्तेति चरति । न दानपारमिता
 शून्येति चरति । न दानपारमिताऽशून्येति चरति । न दानपार-
 मिता निमित्तेति चरति । न दानपारमिताऽनिमित्तेति चरति ।
 न दानपारमिता प्रणिहितेति चरति । न दानपारमिताऽप्रणि-
 हितेति चरति । न दानपारमिता विविक्तेति चरति । न दान-
 पारमिताऽविविक्तेति चरति ।

न शीलपारमितायां चरति । न शीलपारमितायाः निमित्ते
 चरति । न शीलपारमिता नित्येति चरति । न शीलपारमिता-

ऽनित्येति चरति । न शीलपारमिता सुखेति चरति । न शील-
पारमिता दुःखेति चरति । न शीलपारमिता आत्मेति चरति ।
न शीलपारमिताऽनात्मेति चरति । न शीलपारमिता शान्तेति
चरति । न शीलपारमिताऽशान्तेति चरति । न शीलपारमिता
शून्येति चरति । न शीलपारमिताऽशून्येति चरति । न शीलपार-
मिता निमित्तेति चरति । न शीलपारमिताऽनिमित्तेति चरति ।
न शीलपारमिता प्रणिहितेति चरति । न शीलपारमिताऽप्रणि-
हितेति चरति । न शीलपारमिता विविक्रेति चरति । न शील-
पारमिताऽविविक्रेति चरति ।

न चान्तिपारमितायां चरति । न चान्तिपारमितायाः निमित्ते
चरति । न चान्तिपारमिता नित्येति चरति । न चान्तिपारमिता-
ऽनित्येति चरति । न चान्तिपारमिता सुखेति चरति । न चान्ति-
पारमिता दुःखेति चरति । न चान्तिपारमिता आत्मेति चरति ।
न चान्तिपारमिताऽनात्मेति चरति । न चान्तिपारमिता शान्तेति
चरति । न चान्तिपारमिताऽशान्तेति चरति । न चान्तिपारमिता
शून्येति चरति । न चान्तिपारमिताऽशून्येति चरति । न चान्ति-
पारमिता निमित्तेति चरति । न चान्तिपारमिताऽनिमित्तेति
चरति । न चान्तिपारमिता प्रणिहितेति चरति । न चान्तिपार-
मिताऽप्रणिहितेति चरति । न चान्तिपारमिता विविक्रेति
चरति । न चान्तिपारमिताऽविविक्रेति चरति ।

न वीर्यपारमितायां चरति । न वीर्यपारमितायाः निमित्ते
चरति । न वीर्यपारमिता नित्येति चरति । न वीर्यपारमिता-

ऽनित्येति चरति । न वीर्यपारमिता सुखेति चरति । न वीर्य-
 पारमिता दुःखेति चरति । न वीर्यपारमिता आत्मेति चरति ।
 न वीर्यपारमिता अनात्मेति चरति । न वीर्यपारमिता ज्ञान्तेति
 चरति । न वीर्यपारमिताऽज्ञान्तेति चरति । न वीर्यपारमिता
 शून्येति चरति । न वीर्यपारमिताऽशून्येति चरति । न वीर्य-
 पारमिता निमित्तेति चरति । न वीर्यपारमिताऽनिमित्तेति
 चरति । न वीर्यपारमिता प्रणिहितेति चरति । न वीर्यपार-
 मिताऽप्रणिहितेति चरति । न वीर्यपारमिता विविक्तेति चरति ।
 न वीर्यपारमिताऽविविक्तेति चरति ।

न ध्यानपारमितायां चरति । न ध्यानपारमितायाः निमित्ते
 चरति । न ध्यानपारमिता नित्येति चरति । न ध्यानपारमिता-
 ऽनित्येति चरति । न ध्यानपारमिता सुखेति चरति । न ध्यान-
 पारमिता दुःखेति चरति । न ध्यानपारमिता आत्मेति चरति ।
 न ध्यानपारमिता अनात्मेति चरति । न ध्यानपारमिता ज्ञान्तेति
 चरति । न ध्यानपारमिताऽज्ञान्तेति चरति । न ध्यानपारमिता
 शून्येति चरति । न ध्यानपारमिताऽशून्येति चरति । न ध्यान-
 पारमिता निमित्तेति चरति । न ध्यानपारमिताऽनिमित्तेति
 चरति । न ध्यानपारमिता प्रणिहितेति चरति । न ध्यानपार-
 मिताऽप्रणिहितेति चरति । न ध्यानपारमिता विविक्तेति चरति ।
 न ध्यानपारमिताऽविविक्तेति चरति ।

न प्रज्ञापारमितायां चरति । न प्रज्ञापारमितायाः निमित्ते
 चरति । न प्रज्ञापारमिता नित्येति चरति । न प्रज्ञापारमिता-

ऽनित्येति चरति । न प्रज्ञापारमिता सुखेति चरति । न प्रज्ञापारमिता दुःखेति चरति । न प्रज्ञापारमिता आत्मेति चरति । न प्रज्ञापारमिताऽनात्मेति चरति । न प्रज्ञापारमिता शान्तेति चरति । न प्रज्ञापारमिताऽशान्तेति चरति । न प्रज्ञापारमिता शून्येति चरति । न प्रज्ञापारमिताऽशून्येति चरति । न प्रज्ञापारमिता निमित्ते चरति । न प्रज्ञापारमिताऽनिमित्ते चरति । न प्रज्ञापारमिता प्रणिहितेति चरति । न प्रज्ञापारमिताऽप्रणिहितेति चरति । न प्रज्ञापारमिता विविक्तेति चरति । न प्रज्ञापारमिताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽध्यात्मशून्यतायां चरति । नाऽध्यात्मशून्यतायाः निमित्ते चरति । नाऽध्यात्मशून्यता नित्येति चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽनित्येति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता सुखेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता दुःखेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता आत्मेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽनात्मेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता शान्तेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽशान्तेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता शून्येति चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता निमित्तेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽनिमित्तेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽप्रणिहितेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न वहिर्द्वाशून्यतायां चरति । न वहिर्द्वाशून्यतायाः निमित्ते चरति । न वहिर्द्वाशून्यता निदेति चरति । न वहिर्द्वाशून्यता-

न शून्यताशून्यतायां चरति । न शून्यताशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । न शून्यताशून्यता नित्येति चरति । न शून्यताशून्यता-
 ऽनित्येति चरति । न शून्यताशून्यता सुखेति चरति । न शून्यता-
 शून्यता दुःखेति चरति । न शून्यताशून्यता आत्मेति चरति ।
 न शून्यताशून्यताऽनात्मेति चरति । न शून्यताशून्यता गान्तेति
 चरति । न शून्यताशून्यताऽगान्तेति चरति । न शून्यताशून्यता
 शून्येति चरति । न शून्यताशून्यताऽशून्येति चरति । न शून्यता-
 शून्यता निमित्तेति चरति । न शून्यताशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
 न शून्यताशून्यता प्रणिहितेति चरति । न शून्यताशून्यताऽप्रणि-
 हितेति चरति । न शून्यताशून्यता विविक्तेति चरति । न
 शून्यताशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न महाशून्यतायां चरति । न महाशून्यतायाः निमित्ते चरति ।
 न महाशून्यता नित्येति चरति । न महाशून्यताऽनित्येति चरति ।
 न महाशून्यता सुखेति चरति । न महाशून्यता दुःखेति चरति ।
 न महाशून्यता आत्मेति चरति । न महाशून्यताऽनात्मेति चरति ।
 न महाशून्यता गान्तेति चरति । न महाशून्यताऽगान्तेति चरति ।
 न महाशून्यता शून्येति चरति । न महाशून्यताऽशून्येति चरति ।
 न महाशून्यता निमित्तेति चरति । न महाशून्यताऽनिमित्तेति
 चरति । न महाशून्यता प्रणिहितेति चरति । न महाशून्यता
 ऽप्रणिहितेति चरति । न महाशून्यता विविक्तेति चरति । न
 महाशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न परमार्थशून्यतायां चरति । न परमार्थशून्यतायाः निमित्ते

चरति । न परमार्थशून्यता नित्येति चरति । न परमार्थशून्यता-
 ऽनित्येति चरति । न परमार्थशून्यता सुखेति चरति । न परमार्थ-
 शून्यता दुःखेति चरति । न परमार्थशून्यता आत्मेति चरति ।
 न परमार्थशून्यता अनात्मेति चरति । न परमार्थशून्यता ज्ञान्तेति
 चरति । न परमार्थशून्यताऽज्ञान्तेति चरति । न परमार्थशून्यता
 शून्येति चरति । न परमार्थशून्यताऽशून्येति चरति । न परमार्थ-
 शून्यता निमित्तेति चरति । न परमार्थशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
 न परमार्थशून्यता प्रणिहितेति चरति । न परमार्थशून्यताऽप्रणि-
 हितेति चरति । न परमार्थशून्यता विविक्तेति चरति । न परमार्थ-
 शून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न संस्कृतशून्यतायां चरति । न संस्कृतशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । न संस्कृतशून्यता नित्येति चरति । न संस्कृतशून्यताऽनि-
 त्येति चरति । न संस्कृतशून्यता सुखेति चरति । न संस्कृतशून्यता
 दुःखेति चरति । न संस्कृतशून्यता आत्मेति चरति । न संस्कृत-
 शून्यता अनात्मेति चरति । न संस्कृतशून्यता ज्ञान्तेति चरति । न
 संस्कृतशून्यताऽज्ञान्तेति चरति । न संस्कृतशून्यता शून्येति चरति ।
 न संस्कृतशून्यताऽशून्येति चरति । न संस्कृतशून्यता निमित्तेति
 चरति । न संस्कृतशून्यताऽनिमित्तेति चरति । न संस्कृतशून्यता
 प्रणिहितेति चरति । न संस्कृतशून्यताऽप्रणिहितेति चरति । न
 संस्कृतशून्यता विविक्तेति चरति । न संस्कृतशून्यता ऽविविक्तेति चरति ।

नाऽसंस्कृतशून्यतायां चरति । नाऽसंस्कृतशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता नित्येति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता-

ऽनित्येति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता सुखेति चरति । नाऽसंस्कृत-
 शून्यता दुःखेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता आत्मेति चरति ।
 नाऽसंस्कृतशून्यता अनात्मेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता शान्तेति
 चरति । नाऽसंस्कृतशून्यताऽशान्तेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता
 शून्येति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽसंस्कृत-
 शून्यता निमित्तेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
 नाऽसंस्कृतशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यताऽप्रणि-
 हितेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता विविकेति चरति । नाऽसंस्कृत-
 शून्यताऽविविकेति चरति ।

नाऽत्यन्तशून्यतायां चरति । नाऽत्यन्तशून्यतायाः निमित्ते चरति ।
 नाऽत्यन्तशून्यता नित्येति चरति । नाऽत्यन्तशून्यताऽनित्येति चरति ।
 नाऽत्यन्तशून्यता सुखेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यता दुःखेति चरति ।
 नाऽत्यन्तशून्यता आत्मेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यता अनात्मेति चरति ।
 नाऽत्यन्तशून्यता शान्तेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यताऽशान्तेति चरति ।
 नाऽत्यन्तशून्यता शून्येति चरति । नाऽत्यन्तशून्यताऽशून्येति चरति ।
 नाऽत्यन्तशून्यता निमित्तेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यताऽनिमित्तेति
 चरति । नाऽत्यन्तशून्यताप्रणिहितेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यता-
 ऽप्रणिहितेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यता विविकेति चरति ।
 नाऽत्यन्तशून्यताऽविविकेति चरति ।

नाऽनवरागशून्यतायां चरति । नाऽनवरागशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । नाऽनवरागशून्यता नित्येति चरति । नाऽनवरागशून्यता-
 ऽनित्येति चरति । नाऽनवरागशून्यता सुखेति चरति । नाऽनवराग-

शून्यता दुःखेति चरति । नाऽनवरायशून्यता आत्मेति चरति ।
 नाऽनवरायशून्यता अनात्मेति चरति । नाऽनवरायशून्यता गान्तेति
 चरति । नाऽनवरायशून्यताऽगान्तेति चरति । नाऽनवरायशून्यता
 शून्येति चरति । नाऽनवरायशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽनवराय-
 शून्यता निमित्तेति चरति । नाऽनवरायशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
 नाऽनवरायशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽनवरायशून्यताऽप्रणि-
 हितेति चरति । नाऽनवरायशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽन-
 वरायशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽनवकारशून्यतायां चरति । नाऽनवकारशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । नाऽनवकारशून्यता नित्येति चरति । नाऽनवकारशून्यता-
 ऽनित्येति चरति । नाऽनवकारशून्यता सुखेति चरति । नाऽनव-
 कारशून्यता दुःखेति चरति । नाऽनवकारशून्यता आत्मेति चरति ।
 नाऽनवकारशून्यता अनात्मेति चरति । नाऽनवकारशून्यता गान्तेति
 चरति । नाऽनवकारशून्यताऽगान्तेति चरति । नाऽनवकारशून्यता
 शून्येति चरति । नाऽनवकारशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽनवकार-
 शून्यता निमित्तेति चरति । नाऽनवकारशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
 नाऽनवकारशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽनवकारशून्यताऽप्रणि-
 हितेति चरति । नाऽनवकारशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽनव-
 कारशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न प्रकृतिशून्यतायां चरति । न प्रकृतिशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । न प्रकृतिशून्यता नित्येति चरति । न प्रकृतिशून्यता-
 ऽनित्येति चरति । न प्रकृतिशून्यता सुखेति चरति । न प्रकृति-

शून्यता दुःखेति चरति । न प्रकृतिशून्यता आत्मेति चरति ।
 न प्रकृतिशून्यता अनात्मेति चरति । न प्रकृतिशून्यता गान्तेति
 चरति । न प्रकृतिशून्यताऽगान्तेति चरति । न प्रकृतिशून्यता
 शून्येति चरति । न प्रकृतिशून्यताऽशून्येति चरति । न प्रकृतिशून्यता
 निमित्तेति चरति । न प्रकृतिशून्यताऽनिमित्तेति चरति । न
 प्रकृतिशून्यता प्रणिहितेति चरति । न प्रकृतिशून्यताऽप्रणिहितेति
 चरति । न प्रकृतिशून्यता विविक्तेति चरति । न प्रकृतिशून्यता-
 ऽविविक्तेति चरति ।

न सर्वधर्मशून्यतायां चरति । न सर्वधर्मशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । न सर्वधर्मशून्यता नित्येति चरति । न सर्वधर्मशून्यता-
 ऽनित्येति चरति । न सर्वधर्मशून्यता सुखेति चरति । न सर्व-
 धर्मशून्यता दुःखेति चरति । न सर्वधर्मशून्यता आत्मेति चरति ।
 न सर्वधर्मशून्यता अनात्मेति चरति । न सर्वधर्मशून्यता गान्तेति
 चरति । न सर्वधर्मशून्यताऽगान्तेति चरति । न सर्वधर्मशून्यता
 शून्येति चरति । न सर्वधर्मशून्यताऽशून्येति चरति । न सर्वधर्म-
 शून्यता निमित्तेति चरति । न सर्वधर्मशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
 न सर्वधर्मशून्यता प्रणिहितेति चरति । न सर्वधर्मशून्यताऽप्रणि-
 हितेति चरति । न सर्वधर्मशून्यता विविक्तेति चरति । न सर्व-
 धर्मशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न खलक्षणशून्यतायां चरति । न खलक्षणशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । न खलक्षणशून्यता नित्येति चरति । न खलक्षणशून्यता
 अनित्येति चरति । न खलक्षणशून्यता सुखेति चरति । न

स्वभावशून्यता आत्मेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता अनात्मेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता ग्रान्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽग्रान्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता शून्येति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता निमित्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽनिमित्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽप्रणिहितेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न स्मृत्युपस्थानेषु चरति । न स्मृत्युपस्थानानां निमित्ते चरति । न स्मृत्युपस्थानानि नित्यानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि अनित्यानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि सुखानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि दुःखानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि आत्मिकानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यनात्मिकानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि शान्तानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यशान्तानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि शून्यानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यशून्यानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि निमित्तानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यनिमित्तानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि प्रणिहितानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यप्रणिहितानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि विविक्कानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यविविक्कानीति चरति ।

न सम्यक्प्रहाणेषु चरति । न सम्यक्प्रहाणानां निमित्ते चरति । न सम्यक्प्रहाणानि नित्यानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्य-

नित्यानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि सुखानीति चरति ।
 न सम्यक्प्रहाणानि दुःखानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि
 भ्रातिकानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्यनात्मिकानीति चरति ।
 न सम्यक्प्रहाणानि शान्तानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्य-
 शान्तानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि शून्यानीति चरति ।
 न सम्यक्प्रहाणान्यशून्यानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि
 निमित्तानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्यनिमित्तानीति चरति ।
 न सम्यक्प्रहाणानि प्रणिहितानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्य-
 प्रणिहितानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि विविक्तानीति चरति ।
 न सम्यक्प्रहाणान्यविविक्तानीति चरति ।

न षड्विपादेषु चरति । न षड्विपादानां निमित्ते चरति ।
 न षड्विपादाः नित्या इति चरति । न षड्विपादा अनित्या इति
 चरति । न षड्विपादाः सुखा इति चरति । न षड्विपादाः
 दुःखा इति चरति । न षड्विपादा आत्मान इति चरति ।
 न षड्विपादा अनात्मान इति चरति । न षड्विपादाः शान्ता
 इति चरति । न षड्विपादा अशान्ता इति चरति । न षड्वि-
 पादाः शून्या इति चरति । न षड्विपादा अशून्या इति चरति ।
 न षड्विपादाः निमित्ता इति चरति । न षड्विपादा अनिमित्ता
 इति चरति । न षड्विपादाः प्रणिहिता इति चरति । न षड्वि-
 पादा अप्रणिहिता इति चरति । न षड्विपादाः विविक्ता इति
 चरति । न षड्विपादा अविविक्ता इति चरति ।

नेन्द्रियेषु चरति । नेन्द्रियाणां निमित्ते चरति । नेन्द्रियाणि

स्वभावशून्यता आत्मेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता अनात्मेति
 चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता गान्तेति चरति । नाऽभावस्वभाव-
 शून्यताऽगान्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता शून्येति चरति ।
 नाऽभावस्वभावशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता
 निमित्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
 नाऽभावस्वभावशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता-
 ऽप्रणिहितेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता विविक्तेति चरति ।
 नाऽभावस्वभावशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न मृत्युपस्थानेषु चरति । न मृत्युपस्थानानां निमित्ते चरति
 न मृत्युपस्थानानि नित्यानीति चरति । न मृत्युपस्थानानि
 अगिन्यानीति चरति । न मृत्युपस्थानानि सुखानीति चरति
 न मृत्युपस्थानानि दुःखानीति चरति । न मृत्युपस्थानानि

चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽगान्तेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता
 शून्येति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽनुपलम्भ-
 शून्यता निमित्तेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
 नाऽनुपलम्भशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽप्रणि-
 हितेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽनुप-
 लम्भशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽभावशून्यतायां चरति । नाऽभावशून्यतायाः निमित्ते चरति ।
 नाऽभावशून्यता नित्येति चरति । नाऽभावशून्यताऽनित्येति चरति ।
 नाऽभावशून्यता सुखेति चरति । नाऽभावशून्यता दुःखेति चरति ।

नाऽभावशून्यता आत्मेति चरति । नाऽभावशून्यता अनात्मेति चरति ।
 नाऽभावशून्यता गान्तेति चरति । नाऽभावशून्यताऽगान्तेति चरति ।
 नाऽभावशून्यता शून्येति चरति । नाऽभावशून्यताऽशून्येति चरति ।
 नाऽभावशून्यता निमित्तेति चरति । नाऽभावशून्यताऽनिमित्तेति
 चरति । नाऽभावशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽभावशून्यता-
 ऽप्रणिहितेति चरति । नाऽभावशून्यता विविकेति चरति ।
 नाऽभावशून्यताऽविविकेति चरति ।

न स्वभावशून्यतायां चरति । न स्वभावशून्यतायाः निमित्ते
 चरति । न स्वभावशून्यता नित्येति चरति । न स्वभावशून्यता-
 ऽनित्येति चरति । न स्वभावशून्यता सुखेति चरति । न स्वभाव-
 शून्यता दुःखेति चरति । न स्वभावशून्यता आत्मेति चरति । न
 स्वभावशून्यता अनात्मेति चरति । न स्वभावशून्यता गान्तेति चरति ।
 न स्वभावशून्यताऽगान्तेति चरति । न स्वभावशून्यता शून्येति
 चरति । न स्वभावशून्यताऽशून्येति चरति । न स्वभावशून्यता
 निमित्तेति चरति । न स्वभावशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।
 न स्वभावशून्यता प्रणिहितेति चरति । न स्वभावशून्यताऽप्रणि-
 हितेति चरति । न स्वभावशून्यता विविकेति चरति । न स्वभाव-
 शून्यताऽविविकेति चरति ।

नाऽभावस्वभावशून्यतायां चरति । नाऽभावस्वभावशून्यतायाः
 निमित्ते चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता नित्येति चरति ।
 नाऽभावस्वभावशून्यताऽनित्येति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता
 सुखेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता दुःखेति चरति । नाऽभाव-

नित्यानीति चरति । नेन्द्रियाणि अनित्यानीति चरति । नेन्द्रियाणि
सुखानीति चरति । नेन्द्रियाणि दुःखानीति चरति । नेन्द्रिया-
ण्यात्मिकानीति चरति । नेन्द्रियाण्यनात्मिकानीति चरति ।
नेन्द्रियाणि शान्तानीति चरति । नेन्द्रियाण्यशान्तानीति चरति ।
नेन्द्रियाणि शून्यानीति चरति । नेन्द्रियाण्यशून्यानीति चरति ।
नेन्द्रियाणि निमित्तानीति चरति । नेन्द्रियाण्यनिमित्तानीति
चरति । नेन्द्रियाणि प्रणिहितानीति चरति । नेन्द्रियाण्यप्रणि-
हितानीति चरति । नेन्द्रियाणि विविक्तानीति चरति । नेन्द्रि-
याण्यविविक्तानीति चरति ।

न बलेषु चरति । न बलानां निमित्ते चरति । न बलानि
नित्यानीति चरति । न बलान्यनित्यानीति चरति । न बलानि
सुखानीति चरति । न बलानि दुःखानीति चरति । न बलानि
आत्मिकानीति चरति । न बलान्यनात्मिकानीति चरति । न बलानि
शान्तानीति चरति । न बलान्यशान्तानीति चरति । न बलानि
शून्यानीति चरति । न बलान्यशून्यानीति चरति । न बलानि
निमित्तानीति चरति । न बलान्यनिमित्तानीति चरति । न बलानि
प्रणिहितानीति चरति । न बलान्यप्रणिहितानीति चरति । न
बलानि विविक्तानीति चरति । न बलान्यविविक्तानीति चरति ।

न बोध्यङ्गेषु चरति । न बोध्यङ्गानां निमित्ते चरति । न
बोध्यङ्गानि नित्यानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यनित्यानीति चरति ।
न बोध्यङ्गानि सुखानीति चरति । न बोध्यङ्गानि दुःखानीति
चरति । न बोध्यङ्गान्यात्मिकानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यना-

त्विकानीति चरति । न बोध्यङ्गानि शान्तानीति चरति । न
 बोध्यङ्गान्यशान्तानीति चरति । न बोध्यङ्गानि शून्यानीति चरति ।
 न बोध्यङ्गान्यशून्यानीति चरति । न बोध्यङ्गानि निमित्तानीति
 चरति । न बोध्यङ्गान्यनिमित्तानीति चरति । न बोध्यङ्गाभि
 प्रणिहितानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यप्रणिहितानीति चरति ।
 न बोध्यङ्गानि विविक्तानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यविविक्तानीति
 चरति ।

नार्यांष्टाङ्गमार्गं चरति । नार्यांष्टाङ्गमार्गस्य निमित्ते चरति ।
 नार्यांष्टाङ्गमार्गो नित्य इति चरति । नार्यांष्टाङ्गमार्गोऽनित्य इति
 चरति । नार्यांष्टाङ्गमार्गः सुख इति चरति । नार्यांष्टाङ्गमार्गो
 दुःख इति चरति । नार्यांष्टाङ्गमार्गः आत्मेति चरति । नार्यां-
 ष्टाङ्गमार्गः अनात्मेति चरति । नार्यांष्टाङ्गमार्गः शान्त इति
 चरति । नार्यांष्टाङ्गमार्गः अशान्त इति चरति । नार्यांष्टाङ्गमार्गः
 शून्य इति चरति । नार्यांष्टाङ्गमार्गः अशून्य इति चरति ।
 नार्यांष्टाङ्गमार्गः निमित्त इति चरति । नार्यांष्टाङ्गमार्गोऽनिमित्त
 इति चरति । नार्यांष्टाङ्गमार्गः प्रणिहित इति चरति । नार्यां-
 ष्टाङ्गमार्गोऽप्रणिहित इति चरति । नार्यांष्टाङ्गमार्गो विविक्त इति
 चरति । नार्यांष्टाङ्गमार्गोऽविविक्त इति चरति ।

नार्यसत्त्वेषु चरति । नार्यसत्त्वानां निमित्ते चरति । नार्य-
 सत्त्वानि नित्यानीति चरति । नार्यसत्त्वान्यनित्यानीति चरति ।
 नार्यसत्त्वानि सुखानीति चरति । नार्यसत्त्वानि दुःखानीति चरति ।
 नार्यसत्त्वानि आत्मिकानीति चरति । नार्यसत्त्वान्यनात्मिकानीति

चरति । नार्थमत्यानि शान्तानीति चरति । नार्थमत्यान्यशान्तानीति चरति । नार्थमत्यानि शून्यानीति चरति । नार्थमत्यान्यशून्यानीति चरति । नार्थमत्यानि निमित्तानीति चरति । नार्थमत्यान्यनिमित्तानीति चरति । नार्थमत्यानि प्रणिहितानीति चरति । नार्थमत्यान्यप्रणिहितानीति चरति । नार्थमत्यानि विविक्तानीति चरति । नार्थमत्यान्यविविक्तानीति चरति ।

न ध्यानेषु चरति । न ध्यानानां निमित्ते चरति । न ध्यानानि नित्यानीति चरति । न ध्यानान्यनित्यानीति चरति । न ध्यानानि सुखानीति चरति । न ध्यानानि दुःखानीति चरति । न ध्यानानि आत्मिकानीति चरति । न ध्यानान्यनात्मिकानीति चरति । न ध्यानानि शान्तानीति चरति । न ध्यानान्यशान्तानीति चरति । न ध्यानानि शून्यानीति चरति । न ध्यानान्यशून्यानीति चरति । न ध्यानानि निमित्तानीति चरति । न ध्यानान्यनिमित्तानीति चरति । न ध्यानानि प्रणिहितानीति चरति । न ध्यानान्यप्रणिहितानीति चरति । न ध्यानानि विविक्तानीति चरति । न ध्यानान्यविविक्तानीति चरति ।

नाऽप्रमाणेषु चरति । नाऽप्रमाणानां निमित्ते चरति । नाऽप्रमाणानि नित्यानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यनित्यानीति चरति । नाऽप्रमाणानि सुखानीति चरति । नाऽप्रमाणानि दुःखानीति चरति । नाऽप्रमाणानि आत्मिकानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यनात्मिकानीति चरति । नाऽप्रमाणानि शान्तानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यशान्तानीति चरति । नाऽप्रमाणानि शून्यानीति चरति ।

चरति । नाऽप्रमाणान्यशून्यानीति चरति । नाऽप्रमाणानि निमित्तानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यनिमित्तानीति चरति । नाऽप्रमाणानि प्रणिहितानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यप्रणिहितानीति चरति । नाऽप्रमाणानि विविक्तानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यविविक्तानीति चरति ।

नारूप्यसमापत्तिषु चरति । नारूप्यसमापत्तीनां निमित्ते चरति । नारूप्यसमापत्तीर्नित्या इति चरति । नारूप्यसमापत्तीरनित्या इति चरति । नारूप्यसमापत्तीः सुखा इति चरति । नारूप्यसमापत्तीर्दुःखा इति चरति । नारूप्यसमापत्तीरात्मान इति चरति । नारूप्यसमापत्तीरनात्मान इति चरति । नारूप्यसमापत्तीः शान्ता इति चरति । नारूप्यसमापत्तीरशान्ता इति चरति । नारूप्यसमापत्तीः शून्या इति चरति । नारूप्यसमापत्तीरशून्या इति चरति । नारूप्यसमापत्तीर्निमित्ता इति चरति । नारूप्यसमापत्तीरनिमित्ता इति चरति । नारूप्यसमापत्तीः प्रणिहिता इति चरति । नारूप्यसमापत्तीरप्रणिहिता इति चरति । नारूप्यसमापत्तीर्बि्विक्ता इति चरति । नारूप्यसमापत्तीरबि्विक्ता इति चरति ।

* पूर्व्वरूपादिषु क्वचित् द्वितीयान्तता क्वचित् प्रथमान्तता, आदर्श-
पुस्तके वृथा मया तु सर्व्वत्र प्रथमान्ततालिखिता । चारूप्यसमा-
पत्तीरारभ्य द्वितीयान्ततैरप्रस्थात् लिखितग्रन्थे वृक्षते । व्यतोमयापि
तथैव लिखितम् ।

न विमोक्षेषु चरति । न विमोक्षाणां निमित्ते* चरति ।
 न विमोक्षाः नित्या इति चरति । न विमोक्षान् अनित्या इति
 चरति । न विमोक्षान् सुखा इति चरति । न विमोक्षान् दुःखा
 इति चरति । न विमोक्षानात्मान इति चरति । न विमोक्षान-
 नात्मान इति चरति । न विमोक्षान् शान्ता इति चरति ।
 न विमोक्षानशान्ता इति चरति । न विमोक्षान् शून्या इति
 चरति । न विमोक्षानशून्या इति चरति । न विमोक्षान् निमित्ता
 इति चरति । न विमोक्षाननिमित्ता इति चरति । न विमोक्षान्
 प्रणिहिता इति चरति । न विमोक्षानप्रणिहितानिति चरति ।
 न विमोक्षान् विविक्ता इति चरति । न विमोक्षानविविक्ता इति
 चरति ।

नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तियु चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमा-
 पत्तीनां निमित्ते चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्नित्या इति
 चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरनित्या इति चरति । नाऽनु-
 पूर्वविहारसमापत्तीः सुखा इति चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमा-
 पत्तीर्दुःखा इति चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरात्मान इति
 चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरनात्मान इति चरति ।
 नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीः शान्ता इति चरति । नाऽनुपूर्वविहार-
 समापत्तीरशान्ता इति चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीः शून्या
 इति चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरशून्या इति चरति ।
 नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्निमित्ता इति चरति । नाऽनुपूर्वविहार-

* क आदर्शपुस्तके धर्मे इति लिखितम् ।

नाऽभिज्ञासु चरति । नाऽभिज्ञानां निमित्ते चरति । नाऽभिज्ञाः
 नित्या इति चरति । नाऽभिज्ञाः अनित्या इति चरति । नाऽभिज्ञाः
 सुखा इति चरति । नाऽभिज्ञाः दुःखा इति चरति । नाऽभिज्ञाः
 आत्मान इति चरति । नाऽभिज्ञाः अनात्मान इति चरति ।
 नाऽभिज्ञाः शान्ता इति चरति । नाऽभिज्ञाः अशान्ता इति चरति ।
 नाऽभिज्ञाः शून्या इति चरति । नाऽभिज्ञाः अशून्या इति चरति ।
 नाऽभिज्ञाः निमित्ता इति चरति । नाऽभिज्ञाः अनिमित्ता इति
 चरति । नाऽभिज्ञाः प्रणिहिता इति चरति । नाऽभिज्ञाः
 अप्रणिहिता इति चरति । नाऽभिज्ञाः विविक्ता इति चरति ।
 नाऽभिज्ञाः अविविक्ता इति चरति ।

न समाधिषु चरति । न समाधिनां चरति । न समाधीन्नित्या
 इति चरति । न समाधीननित्या इति चरति । न समाधीन् सुखा
 इति चरति । न समाधीन् दुःखा इति चरति । न समाधीनात्मान
 इति चरति । न समाधीननात्मान इति चरति । न समाधीन्
 शान्ता इति चरति । न समाधीनशान्ता इति चरति । न समा-
 धीन् शून्या इति चरति । न समाधीनशून्या इति चरति । न
 समाधीन्निमित्ता इति चरति । न समाधीननिमित्ता इति
 चरति । न समाधीन् प्रणिहिता इति चरति । न समाधीन-
 प्रणिहिता इति चरति । न समाधीन् विविक्ता इति चरति ।
 न समाधीनविविक्ता इति चरति ।

न धारणीमुखेषु चरति । न धारणीमुखानां निमित्ते चरति ।
 न धारणीमुखानि नित्यानीति चरति । न धारणीमुखान्यनित्या-

नीति चरति । न धारणीमुखानि सुखानीति चरति । न धारणीमुखानि दुःखानीति चरति । न धारणीमुखान्यात्मिकानीति चरति । न धारणीमुखान्यनात्मिकानीति चरति । न धारणीमुखानि शान्तानीति चरति । न धारणीमुखान्यशान्तानीति चरति । न धारणीमुखानि शून्यानीति चरति । न धारणीमुखान्यशून्यानीति चरति । न धारणीमुखानि निमित्तानीति चरति । न धारणीमुखान्यनिमित्तानीति चरति । न धारणीमुखानि प्रणिहितानीति चरति । न धारणीमुखान्यप्रणिहितानीति चरति । न धारणीमुखानि विविक्तानीति चरति । न धारणीमुखान्यविविक्तानीति चरति ।

न तथागतबलेषु चरति । न तथागतबलानां निमित्ते चरति । न तथागतबलानि नित्यानीति चरति । न तथागतबलान्यनित्यानीति चरति । न तथागतबलानि सुखानीति चरति । न तथागतबलानि दुःखानीति चरति । न तथागतबलान्यात्मिकानीति चरति । न तथागतबलान्यनात्मिकानीति चरति । न तथागतबलानि शान्तानीति चरति । न तथागतबलान्यशान्तानीति चरति । न तथागतबलानि शून्यानीति चरति । न तथागतबलान्यशून्यानीति चरति । न तथागतबलानि निमित्तानीति चरति । न तथागतबलान्यनिमित्तानीति चरति । न तथागतबलानि प्रणिहितानीति चरति । न तथागतबलान्यप्रणिहितानीति चरति । तथागतबलानि विविक्तानीति चरति । न तथागतबलान्यविविक्तानीति चरति ।

न वैशारद्येषु चरति । न वैशारद्यानां निमित्ते चरति ।
 न वैशारद्यानि नित्यानीति चरति । न वैशारद्यान्यनित्यानीति
 चरति । न वैशारद्यानि सुखानीति चरति । न वैशारद्यानि
 दुःखानीति चरति । न वैशारद्यान्यात्मिकानीति चरति । न
 वैशारद्यान्यनात्मिकानीति चरति । न वैशारद्यानि शान्तानीति
 चरति । न वैशारद्यान्यशान्तानीति चरति । न वैशारद्यानि
 शून्यानीति चरति । न वैशारद्यान्यशून्यानीति चरति । न
 वैशारद्यानि निमित्तानीति चरति । न वैशारद्यान्यनिमित्तानीति
 चरति । न वैशारद्यानि प्रणिहितानीति चरति । न वैशारद्यान्य-
 प्रणिहितानीति चरति । न वैशारद्यानि विविक्तानीति चरति ।
 न वैशारद्यान्यविविक्तानीति चरति ।

न प्रतिमम्बित्तु चरति । न प्रतिमम्बिदां निमित्ते चरति ।
 न प्रतिमम्बिदो नित्या इति चरति । न प्रतिमम्बिदोऽनित्या इति
 चरति । न प्रतिमम्बिद सुखा इति चरति । न प्रतिमम्बिदा
 दुःखा इति चरति । न प्रतिमम्बिदः आत्मान इति चरति । न
 प्रतिमम्बिदोऽनात्मान इति चरति । न प्रतिमम्बिदः शान्ता इति
 चरति । न प्रतिमम्बिदोऽशान्ता इति चरति । न प्रतिमम्बिदः
 शून्या इति चरति । न प्रतिमम्बिदोऽशून्या इति चरति । न
 प्रतिमम्बिदो निमित्ता इति चरति । न प्रतिमम्बिदोऽनिमित्ता
 इति चरति । न प्रतिमम्बिदो प्रणिहिता इति चरति । न प्रति-
 मम्बिदोऽप्रणिहिता इति चरति । न प्रतिमम्बिदो विविक्ता इति
 चरति । न प्रतिमम्बिदोऽविविक्ता इति चरति ।

न महाकरुणायां चरति । न महाकरुणाया निमित्ते चरति ।
 न महाकरुणा नित्येति चरति । न महाकरुणाऽनित्येति चरति ।
 न महाकरुणा सुखेति चरति । न महाकरुणा दुःखेति चरति ।
 न महाकरुणा आत्मेति चरति । न महाकरुणाऽनात्मेति चरति ।
 न महाकरुणा शान्तेति चरति । न महाकरुणाऽशान्तेति चरति ।
 न महाकरुणा शून्येति चरति । न महाकरुणाऽशून्येति चरति ।
 न महाकरुणा निमित्तेति चरति । न महाकरुणाऽनिमित्तेति चरति ।
 न महाकरुणा प्रणिहितेति चरति । न महाकरुणाऽप्रणिहितेति
 चरति । न महाकरुणा विविकेति चरति । न महाकरुणा-
 ऽविविकेति चरति ।

नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेणु चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्माणां
 निमित्ते चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मान्नित्या इति चरति ।
 नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मान्नित्या इति चरति । नाष्टादशावेणिक-
 बुद्धधर्मान् सुखा इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मान् दुःखा
 इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मानात्मान इति चरति ।
 नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्माननात्मान इति चरति । नाष्टादशावेणिक-
 बुद्धधर्मान् शान्ता इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मानशान्ता
 इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मान् शून्या इति चरति ।
 नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मानशून्या इति चरति । नाष्टादशावेणिक-
 बुद्धधर्मान्निमित्ता इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मान-
 निमित्ता इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मान् प्रणिहिता
 इति चरति । नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मानप्रणिहिता इति चरति ।

नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मान् विविक्ता इति चरति । नाष्टादशा-
वेणिकबुद्धधर्मानविविक्ता इति चरति ।

तत्कस्य हेतोस्तथाह्यायुभञ्जारदतीपुत्र या रूपस्य शून्यता न
तद्रूपं । न चाऽन्यत्र शून्यतायारूपं नाऽन्यत्र रूपाच्छून्यता । शून्यतैव
रूपं । रूपमेव शून्यता । या वेदनायाः शून्यता न सा वेदना न
चाऽन्यत्र शून्यताया वेदना नाऽन्यत्र वेदनायाः शून्यता । शून्यतैव
वेदना । वेदनैव शून्यता । या संज्ञायाः शून्यता न सा शून्यता ।
न चाऽन्यत्र शून्यतायाः संज्ञा । नाऽन्यत्र संज्ञायाः शून्यता ।
शून्यतैव मज्ञा । संज्ञैव शून्यता । या संस्काराणां शून्यता न ते
संस्काराः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः संस्काराः । नाऽन्यत्र संस्कारेभ्यः
शून्यता । शून्यतैव संस्काराः । संस्कारा एव शून्यता । या विज्ञानस्य
शून्यता न तद्विज्ञानं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः विज्ञानं । नाऽन्यत्र
विज्ञानाच्छून्यता । शून्यतैव विज्ञानं । विज्ञानमेव शून्यता ।

या चक्षुषः शून्यता न तच्चक्षुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाश्चक्षुः ।
नाऽन्यत्र चक्षुषः शून्यता । शून्यतैव चक्षुः । चक्षुरेव शून्यता ।
या श्रोत्रस्य शून्यता न तत् श्रोत्रं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः श्रोत्रं ।
नाऽन्यत्र श्रोत्राच्छून्यता । शून्यतैव श्रोत्रं । श्रोत्रमेव शून्यता ।
या घ्राणस्य शून्यता न तद्घ्राणं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः घ्राणं ।
नाऽन्यत्र घ्राणाच्छून्यता । शून्यतैव घ्राणं । घ्राणमेव शून्यता । या
जिह्वायाः शून्यता न सा जिह्वा । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः जिह्वा ।
नाऽन्यत्र जिह्वायाः शून्यता । शून्यतैव जिह्वा । जिह्वैव शून्यता ।
या कायस्य शून्यता न म कायः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः कायः ।

नाऽन्यत्र कायाच्छून्यता । शून्यतैव कायः । काय एव शून्यता ।
या मनसः शून्यता न तन्मनः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः मनः ।
नाऽन्यत्र मनसः शून्यता । शून्यतैव मनः । मन एव शून्यता ।

या रूपस्य शून्यता न तद्रूपं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः रूपं ।
नाऽन्यत्र रूपाच्छून्यता । शून्यतैव रूपं । रूपमेव शून्यता । या शब्दस्य
शून्यता न स शब्दः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः शब्दः । नाऽन्यत्र
शब्दाच्छून्यता । शून्यतैव शब्दः । शब्द एव शून्यता । या गन्धस्य
शून्यता न स गन्धः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः गन्धः । नाऽन्यत्र
गन्धाच्छून्यता । शून्यतैव गन्धो गन्ध एव शून्यता । या रसस्य
शून्यता न स रसः । न चाऽन्यत्र शून्यताया रसोनाऽन्यत्र
रसाच्छून्यता । शून्यतैव रसोरस एव शून्यता । या स्पर्शस्य शून्यता
न स स्पर्शः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः स्पर्शो नाऽन्यत्र स्पर्शाच्छून्यता ।
शून्यतैव स्पर्शः । स्पर्श एव शून्यता । या धर्माणां शून्यता न ते
धर्माः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः धर्माः । नाऽन्यत्र धर्मिभ्यः
शून्यता । शून्यतैव धर्माः । धर्मा एव शून्यता ।

या चक्षुर्धातुशून्यता न स चक्षुर्धातुः । न चाऽन्यत्र शून्यताया-
श्चक्षुर्धातुर्नाऽन्यत्र चक्षुर्धातोः शून्यता । शून्यतैव चक्षुर्धातुश्चक्षुर्धातुरेव
शून्यता । या रूपधातु शून्यता न स रूपधातुः । न चाऽन्यत्र
शून्यतायाः रूपधातुः । नाऽन्यत्र रूपधातोः शून्यता । शून्यतैव
रूपधातुः । रूपधातुरेव शून्यता । या चक्षुर्विज्ञानधातु शून्यता
न स चक्षुर्विज्ञानधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाश्चक्षुर्विज्ञानधातुः ।
नाऽन्यत्र चक्षुर्विज्ञानधातोः शून्यता । शून्यतैव चक्षुर्विज्ञानधातुः ।

शून्यता । शून्यतैवाऽऽधातुः । अध्यातुरेव शून्यता । या तेजोधातु
 शून्यता न स तेजोधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायास्तेजोधातुः ।
 नाऽन्यत्र तेजोधातोः शून्यता । शून्यतैव तेजोधातुः । तेजोधातुरेव
 शून्यता । या वायुधातुशून्यता न स वायुधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 वायुधातुः । नाऽन्यत्र वायुधातोः शून्यता । शून्यतैव वायुधातुः ।
 वायुधातुरेव शून्यता । या आकाशधातु शून्यता न स आकाश-
 धातुः । न चाऽन्यत्र शून्यताया आकाशधातुः । नाऽन्यत्राऽऽकाशधातोः
 शून्यता । शून्यतैवाऽऽकाशधातुः । आकाशधातुरेव शून्यता ।

या विज्ञानधातु शून्यता न स विज्ञानधातुः । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः विज्ञानधातुः । नाऽन्यत्र विज्ञानधातोः शून्यता । शून्यतैव
 विज्ञानधातुः । विज्ञानधातुरेव शून्यता । या ऽविद्याशून्यता न स
 ऽविद्या । न चाऽन्यत्र शून्यताया अविद्या । नाऽन्यत्राऽविद्यायाः
 शून्यता । शून्यतैवाऽविद्या । अविद्यैव शून्यता । या संस्कारशून्यता
 न ते संस्काराः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः संस्काराः । नाऽन्यत्र
 संस्कारेभ्यः शून्यता । शून्यतैव संस्काराः । संस्कारा एव शून्यता ।
 या विज्ञानशून्यता न तद्विज्ञानं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः विज्ञानं ।
 नाऽन्यत्र विज्ञानाच्छून्यता । शून्यतैव विज्ञानं । विज्ञानमेव शून्यता ।

या नामरूपशून्यता न तन्नामरूपं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 नामरूपं । नाऽन्यत्र नामरूपाच्छून्यता । शून्यतैव नामरूपं ।
 नामरूपमेव शून्यता । या षडायतनशून्यता न तत्षडायतनं ।
 न चाऽन्यत्र शून्यतायाः षडायतनं । नाऽन्यत्र षडायतनाच्छून्यता ।
 शून्यतैव षडायतनं । षडायतनमेव शून्यता । या स्पर्श शून्यता न स

स्पर्शः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः स्पर्शः । नाऽन्यत्र स्पर्शाच्छून्यता ।
 शून्यतैव स्पर्शः । स्पर्श एव शून्यता । *या वेदना शून्यता न सा
 वेदना । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः वेदना । नाऽन्यत्र वेदनायाः
 शून्यता । शून्यतैव वेदना । वेदनैव शून्यता । या हृष्णा शून्यता
 न सा हृष्णा । न चाऽन्यत्र शून्यतायास्तृष्णा । नाऽन्यत्र हृष्णायाः
 शून्यता । शून्यतैव हृष्णा । हृष्णैव शून्यता । या उपादानशून्यता
 न तदुपादानं । न चाऽन्यत्र शून्यताया उपादानं । नाऽन्यत्रो-
 पादानाच्छून्यता । शून्यतैवोपादानं । उपादानमेव शून्यता ।
 या भवशून्यता न स भवः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः भवः ।
 नाऽन्यत्र भवाच्छून्यता । शून्यतैव भवः । भव एव शून्यता । या
 जाति शून्यता न सा जातिः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः जातिः ।
 नाऽन्यत्र जातेः शून्यता । शून्यतैव जातिः । जातिरेव शून्यता ।
 या जरामरणशून्यता न तज्जरामरणं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 जरामरणं । नाऽन्यत्र जरामरणाच्छून्यता । शून्यतैव जरामरण ।
 जरामरणमेव शून्यता ।

या दानपारमिता शून्यता न सा दानपारमिता । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः दानपारमिता । नाऽन्यत्र दानपारमितायाः शून्यता ।
 शून्यतैव दानपारमिता । दानपारमितैव शून्यता । या शीलपार-
 मितायाः शून्यता न सा शीलपारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 शीलपारमिता । नाऽन्यत्र शीलपारमितायाः शून्यता । शून्यतैव

शून्यता । शून्यतैवाऽब्धातुः । अब्धातुरेव शून्यता । या तेजोधातु
 शून्यता न स तेजोधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायास्तेजोधातुः ।
 नाऽन्यत्र तेजोधातोः शून्यता । शून्यतैव तेजोधातुः । तेजोधातुरेव
 शून्यता । या वायुधातुशून्यता न स वायुधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 वायुधातुः । नाऽन्यत्र वायुधातोः शून्यता । शून्यतैव वायुधातुः ।
 वायुधातुरेव शून्यता । या आकाशधातु शून्यता न स आकाश-
 धातुः । न चाऽन्यत्र शून्यताया आकाशधातुः । नाऽन्यत्राऽऽकाशधातोः
 शून्यता । शून्यतैवाऽऽकाशधातुः । आकाशधातुरेव शून्यता ।

या विज्ञानधातु शून्यता न स विज्ञानधातुः । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः विज्ञानधातुः । नाऽन्यत्र विज्ञानधातोः शून्यता । शून्यतैव
 विज्ञानधातुः । विज्ञानधातुरेव शून्यता । या ऽविद्याशून्यता न सा
 ऽविद्या । न चाऽन्यत्र शून्यताया अविद्या । नाऽन्यत्राऽविद्यायाः
 शून्यता । शून्यतैवाऽविद्या । अविद्यैव शून्यता । या संस्कारशून्यता
 न ते संस्काराः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः संस्काराः । नाऽन्यत्र
 संस्कारेभ्यः शून्यता । शून्यतैव संस्काराः । संस्कारा एव शून्यता ।
 या विज्ञानशून्यता न तद्विज्ञानं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः विज्ञानं ।
 नाऽन्यत्र विज्ञानाच्छून्यता । शून्यतैव विज्ञानं । विज्ञानमेव शून्यता ।

या नामरूपशून्यता न तन्नामरूपं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 नामरूपं । नाऽन्यत्र नामरूपाच्छून्यता । शून्यतैव नामरूपं ।
 नामरूपमेव शून्यता । या पड़ायतनशून्यता न तत्पड़ायतनं ।
 न चाऽन्यत्र शून्यतायाः पड़ायतनं । नाऽन्यत्र पड़ायतनाच्छून्यता ।
 शून्यतैव पड़ायतनं । पड़ायतनमेव शून्यता । या स्पर्श शून्यता न स

स्पर्शः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः स्पर्शः । नाऽन्यत्र स्पर्शाच्छून्यता ।
 शून्यतैव स्पर्शः । स्पर्श एव शून्यता । *या वेदना शून्यता न सा
 वेदना । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः वेदना । नाऽन्यत्र वेदनायाः
 शून्यता । शून्यतैव वेदना । वेदनैव शून्यता । या तृष्णा शून्यता
 न सा तृष्णा । न चाऽन्यत्र शून्यतायास्तृष्णा । नाऽन्यत्र तृष्णायाः
 शून्यता । शून्यतैव तृष्णा । तृष्णैव शून्यता । या उपादानशून्यता
 न तदुपादानं । न चाऽन्यत्र शून्यताया उपादानं । नाऽन्यत्रो-
 पादानाच्छून्यता । शून्यतैवोपादानं । उपादानमेव शून्यता ।
 या भवशून्यता न स भवः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः भवः ।
 नाऽन्यत्र भवाच्छून्यता । शून्यतैव भवः । भव एव शून्यता । या
 जाति शून्यता न सा जातिः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः जातिः ।
 नाऽन्यत्र जातेः शून्यता । शून्यतैव जातिः । जातिरेव शून्यता ।
 या जरामरणशून्यता न तज्जरामरणं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 जरामरणं । नाऽन्यत्र जरामरणाच्छून्यता । शून्यतैव जरामरणं ।
 जरामरणमेव शून्यता ।

या दानपारमिता शून्यता न सा दानपारमिता । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः दानपारमिता । नाऽन्यत्र दानपारमितायाः शून्यता ।
 शून्यतैव दानपारमिता । दानपारमितैव शून्यता । या शीलपार-
 मितायाः शून्यता न सा शीलपारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 शीलपारमिता । नाऽन्यत्र शीलपारमितायाः शून्यता । शून्यतैव

चक्षुर्विज्ञानधातुरेव शून्यता । या ओत्रधातु शून्यता न स ओत्र-
 धातु । न चाऽन्यत्र शून्यताया ओत्रधातु' । नाऽन्यत्र ओत्रधातो
 शून्यता । शून्यतैव ओत्रधातु । ओत्रधातुरेव शून्यता । या शब्द-
 धातुशून्यता न स शब्दधातु । न चाऽन्यत्र शून्यताया शब्दधातु ।
 नाऽन्यत्र शब्दधातो शून्यता । शून्यतैव शब्दधातु । शब्दधातुरेव
 शून्यता । या ओत्रविज्ञानधातु शून्यता । न स ओत्रविज्ञान-
 धातु । न चाऽन्यत्र शून्यताया ओत्रविज्ञानधातु । नाऽन्यत्र
 ओत्रविज्ञानधातो शून्यता । शून्यतैव ओत्रविज्ञानधातु ।
 ओत्रविज्ञानधातुरेव शून्यता । या घ्राणधातुशून्यता न स घ्राण-
 धातु । न चाऽन्यत्र शून्यताया घ्राणधातु । नाऽन्यत्र घ्राणधातो
 शून्यता । शून्यतैव घ्राणधातु । घ्राणधातुरेव शून्यता । या गन्धधातु
 शून्यता न स गन्धधातु । न चाऽन्यत्र शून्यताया गन्धधातु ।
 नाऽन्यत्र गन्धधातो शून्यता । शून्यतैव गन्धधातु । गन्धधातुरेव
 शून्यता । या घ्राणविज्ञानधातु शून्यता । न स घ्राणविज्ञानधातु ।
 न चाऽन्यत्र शून्यताया घ्राणविज्ञानधातु । नाऽन्यत्र घ्राणविज्ञान-
 धातो शून्यता । शून्यतैव घ्राणविज्ञानधातु । घ्राणविज्ञानधातुरेव
 शून्यता । या जिह्वाधातुशून्यता न स जिह्वाधातु । न चाऽन्यत्र
 शून्यताया जिह्वाधातु । नाऽन्यत्र जिह्वाधातो शून्यता । शून्यतैव
 जिह्वाधातु । जिह्वाधातुरेव शून्यता । या रसधातु शून्यता । न स
 रसधातु । न चाऽन्यत्र शून्यताया रसधातु । नाऽन्यत्र रसधातो
 शून्यता । शून्यतैव रसधातु । रसधातुरेव शून्यता । या जिह्वा-
 विज्ञानधातुशून्यता न स जिह्वाविज्ञानधातु । न चाऽन्यत्र शून्यताया

जिज्ञाविज्ञानधातुः । नाऽन्यत्र जिज्ञाविज्ञानधातोः शून्यता ।
 शून्यतैव जिज्ञाविज्ञानधातुः । जिज्ञाविज्ञानधातुरेव शून्यता । या
 कायधातुशून्यता न स कायधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 कायधातुः । नाऽन्यत्र कायधातोः शून्यता । शून्यतैव कायधातुः ।
 कायधातुरेव शून्यता । या सर्गधातु शून्यता न स सर्गधातुः ।
 न चाऽन्यत्र शून्यतायाः सर्गधातुः । नाऽन्यत्र सर्गधातोः शून्यता ।
 शून्यतैव सर्गधातुः । सर्गधातुरेवशून्यता ।

या कायविज्ञानधातुशून्यता न स कायविज्ञानधातुः । न
 चाऽन्यत्र शून्यतायाः कायविज्ञानधातुः । नाऽन्यत्र कायविज्ञान-
 धातोः शून्यता । शून्यतैव कायविज्ञानधातुः । कायविज्ञानधातुरेव
 शून्यता । या मनोधातु शून्यता न स मनोधातुः । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः मनोधातुः । नाऽन्यत्र मनोधातोः शून्यता । शून्यतैव
 मनोधातुः । मनोधातुरेव शून्यता । या धर्मधातुशून्यता न स
 धर्मधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः धर्मधातुः । नाऽन्यत्र
 धर्मधातोः शून्यता । शून्यतैव धर्मधातुः । धर्मधातुरेव शून्यता ।
 या मनोविज्ञानधातुशून्यता न स मनोविज्ञानधातुः । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः मनोविज्ञानधातुः । नाऽन्यत्र मनोविज्ञानधातोः शून्यता ।
 शून्यतैव मनोविज्ञानधातुः । मनोविज्ञानधातुरेव शून्यता ।

या पृथिवीधातुशून्यता न स पृथिवीधातुः । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः पृथिवीधातुः । नाऽन्यत्र पृथिवीधातोः शून्यता । शून्यतैव
 पृथिवीधातुः । पृथिवीधातुरेव शून्यता । या ऽब्धातु शून्यता न
 साऽब्धातुः । न चाऽन्यत्र शून्यताया अर्धातुः । नाऽन्यत्र

शीलपारमिता । शीलपारमितैव शून्यता । या चान्तिपारमिता
 शून्यता न सा चान्तिपारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः चान्ति-
 पारमिता । नाऽन्यत्र चान्तिपारमितायाः शून्यता । शून्यतैव
 चान्तिपारमिता । चान्तिपारमितैव शून्यता । या वीर्यपारमिता
 शून्यता न सा वीर्यपारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः वीर्यपार-
 मिता । नाऽन्यत्र वीर्यपारमितायाः शून्यता । शून्यतैव वीर्यपार-
 मिता । वीर्यपारमितैव शून्यता । या ध्यानपारमिता शून्यता
 न सा ध्यानपारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः ध्यानपारमिता ।
 नाऽन्यत्र ध्यानपारमितायाः शून्यता । शून्यतैव ध्यानपारमिता ।
 ध्यानपारमितैव शून्यता । या प्रज्ञापारमिता शून्यता न सा
 प्रज्ञापारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः प्रज्ञापारमिता । नाऽन्यत्र
 प्रज्ञापारमितायाः शून्यता । शून्यतैव प्रज्ञापारमिता । प्रज्ञापार-
 मितैव शून्यता ।

या अध्यात्मशून्यतायाः शून्यता न सा अध्यात्मशून्यता । न
 चाऽन्यत्र शून्यताया अध्यात्मशून्यता । नाऽन्यत्राध्यात्मशून्यतायाः
 शून्यता । शून्यतैवाऽध्यात्मशून्यता । अध्यात्मशून्यतैव शून्यता । या
 बहिर्द्वाशून्यतायाः शून्यता न सा बहिर्द्वाशून्यता । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः बहिर्द्वाशून्यता । नाऽन्यत्र बहिर्द्वाशून्यतायाः शून्यता ।
 शून्यतैव बहिर्द्वाशून्यता । बहिर्द्वाशून्यतैव शून्यता । या अध्यात्म-
 बहिर्द्वाशून्यतायाः शून्यता न सा अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यता । न
 चाऽन्यत्र शून्यताया अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यता । नाऽन्यत्राऽध्यात्म-
 बहिर्द्वाशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यता ।

अधात्मबहिर्द्वाशून्यतैव शून्यता । या शून्यताशून्यतायाः शून्यता
न सा शून्यताशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः शून्यताशून्यता ।
नाऽन्यत्र शून्यता शून्यतायाः शून्यता । शून्यतैव शून्यताशून्यता ।
शून्यताशून्यतैव शून्यता । या महाशून्यतायाः शून्यता न सा
महाशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः महाशून्यता । नाऽन्यत्र
महाशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैव महाशून्यता । महाशून्यतैव
शून्यता । या परमार्थशून्यतायाः शून्यता न सा परमार्थशून्यता । न
चाऽन्यत्र शून्यतायाः परमार्थशून्यता । नाऽन्यत्र परमार्थशून्यतायाः
शून्यता । शून्यतैव परमार्थशून्यता । परमार्थशून्यतैव शून्यता ।
या संस्कृतशून्यतायाः शून्यता । न सा संस्कृतशून्यता । न चाऽन्यत्र
शून्यतायाः संस्कृतशून्यता । नाऽन्यत्र संस्कृतशून्यतायाः शून्यता ।
शून्यतैव संस्कृतशून्यता । संस्कृतशून्यतैव शून्यता । या अशून्यत-
शून्यतायाः शून्यता न सा अशून्यतशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया
अशून्यतशून्यता । नाऽन्यत्राऽशून्यतशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवा-
ऽशून्यतशून्यता । अशून्यतशून्यतैव शून्यता । या अत्यन्तशून्यतायाः
शून्यता । न सा अत्यन्तशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः अत्यन्त-
शून्यता । नाऽन्यत्राऽत्यन्तशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽत्यन्तशून्यता ।
अत्यन्तशून्यतैव शून्यता । याऽनवरागशून्यतायाः शून्यता । न
साऽनवरागशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया अनवरागशून्यता ।
नाऽन्यत्राऽनवरागशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽनवरागशून्यता ।
या ऽनवकारशून्यतायाः शून्यता । न सा ऽनवकार शून्यता । न
चाऽन्यत्र शून्यताया अनवकार शून्यता । नाऽन्यत्राऽनवकार-

शून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽनवकार शून्यता । अनवकारशून्यतैव
 शून्यता । या प्रकृतिशून्यतायाः शून्यता । न सा प्रकृतिशून्यता ।
 न चाऽन्यत्र शून्यतायाः प्रकृतिशून्यता । नाऽन्यत्र प्रकृतिशून्यतायाः
 शून्यता । शून्यतैव प्रकृतिशून्यता । प्रकृतिशून्यतैव शून्यता । या
 सर्वधर्मशून्यतायाः शून्यता न सा सर्वधर्मशून्यता । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः सर्वधर्मशून्यता । नाऽन्यत्र सर्वधर्मशून्यतायाः शून्यता ।
 शून्यतैव सर्वधर्मशून्यता । सर्वधर्मशून्यतैव शून्यता । या स्वलक्षण-
 शून्यतायाः शून्यता न सा स्वलक्षणशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 स्वलक्षणशून्यता । नाऽन्यत्र स्वलक्षणशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैव
 स्वलक्षणशून्यता । स्वलक्षणशून्यतैव शून्यता । या ऽनुपलम्भशून्यतायाः
 शून्यता न सा अनुपलम्भ शून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया
 अनुपलम्भशून्यता । नाऽन्यत्राऽनुपलम्भशून्यतायाः शून्यता । शून्य-
 तैवानुपलम्भशून्यता । अनुपलम्भशून्यतैव शून्यता । या ऽभावशून्य-
 तायाः शून्यता न सा ऽभावशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया
 अभावशून्यता । नाऽन्यत्राऽभावशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽभाव-
 शून्यता । अभावशून्यतैव शून्यता । या स्वभावशून्यतायाः शून्यता
 न सा स्वभावशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः स्वभावशून्यता ।
 नाऽन्यत्र स्वभावशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैव स्वभावशून्यता ।
 स्वभावशून्यतैव शून्यता । या ऽभावस्वभावशून्यता न सा ऽभाव-
 स्वभावशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया अभावस्वभावशून्यता ।
 नाऽन्यत्राऽभावस्वभावशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽभावस्वभाव-
 शून्यता । अभावस्वभावशून्यतैव शून्यता ।

या चतुर्णां स्रत्युपस्थानानां शून्यता न तानि स्रत्युपस्थानानि ।
न चाऽन्यत्र शून्यतायाः स्रत्युपस्थानानि । नाऽन्यत्र स्रत्युपस्थानेभ्यः
शून्यता । शून्यतैव स्रत्युपस्थानानि । स्रत्युपस्थानान्येव शून्यता ।
या चतुर्णां सम्यक्प्रहाणानां शून्यता न तानि सम्यक्प्रहाणानि ।
न चाऽन्यत्र शून्यतायाः सम्यक्प्रहाणानि । नाऽन्यत्र सम्यक्प्रहाणेभ्यः
शून्यता । शून्यतैव सम्यक्प्रहाणानि । सम्यक्प्रहाणान्येव शून्यता ।
या चतुर्णां षड्विपादानां शून्यता न ते षड्विपादाः । न चाऽन्यत्र
शून्यताया षड्विपादाः । नाऽन्यत्र षड्विपादेभ्यः शून्यता । शून्यतैव
षड्विपादाः । षड्विपादा एव शून्यता । या पञ्चानामिन्द्रियाणां
शून्यता । न तानीन्द्रियाणि । न चाऽन्यत्र शून्यताया इन्द्रियाणि ।
नाऽन्यत्रेन्द्रियेभ्यः शून्यता । शून्यतैवेन्द्रियाणि । इन्द्रियाण्येव शून्यता ।
या पञ्चानां बलानां शून्यता न तानि बलानि । न चाऽन्यत्र
शून्यतायाः बलानि । नाऽन्यत्र बलेभ्यः शून्यता । शून्यतैव बलानि ।
बलान्येव शून्यता । या मत्तानां बोध्यज्ञानां शून्यता । न तानि
बोध्यज्ञानि । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः बोध्यज्ञानि । नाऽन्यत्र
बोध्यज्ञेभ्यः शून्यता । शून्यतैव बोध्यज्ञानि । बोध्यज्ञान्येव शून्यता ।
या आर्याष्टाङ्गमार्गस्य शून्यता न स आर्याष्टाङ्गमार्गः । न
चाऽन्यत्र शून्यताया आर्याष्टाङ्गमार्गः । नाऽन्यत्राऽर्याष्टाङ्गमार्गा-
च्छून्यता । शून्यतैवाऽर्याष्टाङ्गमार्गः । आर्याष्टाङ्गमार्ग एव शून्यता ।
या चतुर्णामार्यसत्यानां शून्यता । न तन्यार्यसत्यानि । न चाऽन्यत्र
शून्यताया आर्यसत्यानि । नाऽन्यत्रार्यसत्येभ्य एव शून्यता । शून्य-
तैवार्यसत्यानि । आर्यसत्यान्येव शून्यता । या चतुर्णां ध्यानानां

शून्यता न तानि ध्यानानि । न चाऽन्यत्र ध्यानेभ्यः शून्यता ।
 नाऽन्यत्र ध्यानेभ्यः शून्यता । शून्यतैव ध्यानानि । ध्यानान्येव
 शून्यता । या चतुर्णामप्रमाणानां शून्यता न तान्यप्रमाणानि ।
 न चाऽन्यत्र शून्यताया अप्रमाणानि । नाऽन्यत्राऽप्रमाणेभ्यः शून्यता ।
 शून्यतैवाऽप्रमाणानि । अप्रमाणान्येव शून्यता । या चतसृणामारूप्य-
 समापत्तीनां शून्यता न ता आरूप्यसमापत्तयः । न चाऽन्यत्र
 शून्यताया आरूप्यसमापत्तयः । नाऽन्यत्राऽरूप्यसमापत्तिभ्यः शून्यता ।
 शून्यतैवाऽरूप्यसमापत्तयः । आरूप्यसमापत्तय एव शून्यता । या
 अष्टानां विमोक्षाणां शून्यता । न ते विमोक्षाः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः
 विमोक्षाः । नाऽन्यत्र विमोक्षेभ्यः शून्यता । शून्यतैव विमोक्षाः ।
 विमोक्षाएव शून्यता । या न वानुपूर्वविहारसमापत्तीनां शून्यता न ता
 अनुपूर्वविहारसमापत्तयः । न चाऽन्यत्र शून्यताया अनुपूर्वविहार-
 समापत्तयः । नाऽन्यत्रानुपूर्वविहारसमापत्तिभ्यः शून्यता । शून्यतै-
 वाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः । आनुपूर्वविहारसमापत्तय एव शून्यता ।

या शून्यता निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानां शून्यता । न
 तानि शून्यता निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः शून्यता निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । नाऽन्यत्र
 शून्यता निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेभ्यः शून्यता । शून्यतैव शून्यता
 निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । शून्यता निमित्ताप्रणिहित-
 विमोक्षमुखान्येव शून्यता । या पञ्चानामभिज्ञानां शून्यता न ता
 अभिज्ञाः । न चाऽन्यत्र शून्यताया अभिज्ञाः । नाऽन्यत्राभिज्ञाभ्यः
 शून्यता । शून्यतैवाऽभिज्ञाः । अभिज्ञा एव शून्यता । या समाधीनां

शून्यता न ते समाधयः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः समाधयः ।
नाऽन्यत्र समाधिभ्यः शून्यता । शून्यतैव समाधयः । समाधय एव
शून्यता । या धारणीमुखानां शून्यता न तानि धारणीमुखानि ।
न चाऽन्यत्र शून्यतायाः धारणीमुखानि । नाऽन्यत्र धारणीमुखेभ्यः
शून्यता । शून्यतैव धारणीमुखानि । धारणीमुखान्येव शून्यता ।
या दशानां तथागतबलानां शून्यता न तानि तथागतबलानि ।
न चाऽन्यत्र शून्यतायाः तथागतबलानि । नाऽन्यत्र तथागतबलेभ्यः
शून्यता । शून्यतैव तथागतबलानि । तथागतबलान्येव शून्यता । या
चतुर्णां वैशारद्यानां शून्यता न तानि वैशारद्यानि । न चाऽन्यत्र
शून्यतायाः वैशारद्यानि । नाऽन्यत्र वैशारद्येभ्यः शून्यता । शून्यतैव
वैशारद्यानि । वैशारद्यान्येव शून्यता । या चतसृणां प्रतिमम्बिदां
शून्यता न ताः प्रतिमम्बिदाः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः प्रतिमम्बिदाः ।
नाऽन्यत्र प्रतिमम्बिदः शून्यता । शून्यतैव प्रतिमम्बिदः । प्रतिमम्बिद
एव शून्यता । या महामैत्र्याः शून्यता न सा महामैत्री । न
चाऽन्यत्र शून्यतायाः महामैत्री । नाऽन्यत्र महामैत्र्याः शून्यता ।
शून्यतैव महामैत्री । महामैत्र्येव शून्यता । या महाकरुणायाः
शून्यता न सा महाकरुणा । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः महाकरुणा ।
नाऽन्यत्र महाकरुणायाः शून्यता । शून्यतैव महाकरुणा । महाकरुणैव
शून्यता । या ष्टादशानामावेणिकबुद्धधर्माणां शून्यता । न ते
आवेणिकबुद्धधर्माः । न चाऽन्यत्र शून्यताया आवेणिकबुद्धधर्माः ।
नाऽन्यत्रावेणिकबुद्धधर्मभ्यः शून्यता । शून्यतैवावेणिकबुद्धधर्माः ।
आवेणिकबुद्धधर्मा एव शून्यता ।

या सर्वज्ञतायाः शून्यता न सा सर्वज्ञता । न चाऽन्यत्र
 शून्यतायाः सर्वज्ञता । नाऽन्यत्र सर्वज्ञतायाः शून्यता । शून्यतैव
 सर्वज्ञता । सर्वज्ञतेव शून्यता । या मार्गाकारज्ञतायाः शून्यता
 न सा मार्गाकारज्ञता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः मार्गाकारज्ञता ।
 नाऽन्यत्र मार्गाकारज्ञतायाः शून्यता । शून्यतैव मार्गाकारज्ञता ।
 मार्गाकारज्ञतैव शून्यता । या सर्वाकारज्ञतायाः शून्यता । न सा
 सर्वाकारज्ञता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः सर्वाकारज्ञता । नाऽन्यत्र
 सर्वाकारज्ञतायाः शून्यता । शून्यतैव सर्वाकारज्ञता । सर्वा-
 कारज्ञतैव शून्यता ।

एवं ह्यायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापार-
 मितायां चरन्नुपायकौशलो वेदितव्यः । एवं खल्वायुष्मञ्कारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् भव्योऽनुत्तरां सम्यक्-
 मन्वोधिमभिमन्वोद्दुं । स खलु पुनर्व्वोधिबोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापार-
 मितायां चरामीति नोपैति । न चरामीति नोपैति । चरामीति
 न चरामीति नोपैति । नैव चरामि च न चरामीति नोपैति ।
 शारदतीपुत्र आह । केन कारणेनायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन्चरामीति नोपैति न चरामीति नोपैति ।
 चरामि च न चरामीति नोपैति । नैव चरामि च न चरामीत्येव-
 मपि नोपैति । सुभूतिराह । तथाह्यायुष्मञ्कारदतीपुत्र प्रज्ञापार-
 मितायां स्वभावो नोपलभ्यते । तत्कम्यहेतोस्तथाह्यभावस्वभावाप्रज्ञा-
 पारमिता । अनेनायुष्मञ्कारदतीपुत्र पय्यायेण बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरामीति नोपैति । न चरामीति नोपैति ।

चरामि च न चरामीति नोपैति । नैव चरामि च न चरामीत्येव-
मपि नोपैति । तत्कस्य हेतोस्तायाहि तेन सर्व्वधर्मा प्रभावस्त्रभावा
दत्यतुगता अनुपात्ताः । स चेदेवं प्रज्ञापारमितायां चरतो
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चित्तं नावलीयते । न संलीयते नोत्तस्यति
न संवस्यति । न संघासमापद्यते । वेदितव्यमायुष्कारदतीपुत्रा-
सन्नीभवत्ययं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वाकारज्ञताया इति ।

सापि खलु सर्वाकारज्ञता अद्वया अद्वैधीकारा सर्व्वधर्माभाव-
स्त्रभावतामुपादाय । अयं सर्व्वधर्मानुत्पादोनाम समाधिर्बोधि-
सत्त्वानां महासत्त्वानां दिपुत्रःपुरस्कृतोऽप्रमाणनियतः असंघार्य्यः
सर्व्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैः । अनेन समाधिनाविहरन् बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्भोष्यते ।

आह । किं पुनरायुष्मन् सुभ्रुते अनेनैव समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अथान्यैरपि समाधिभिः । सुभ्रुतिराह अन्यैरप्यायुष्कारदतीपुत्र
समाधिभिर्विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । आह कतमैः पुनरायुष्मन् सुभ्रुतेऽन्यैः
समाधिभिर्विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । सुभ्रुतिराह । अस्ति शूरङ्गमोनाम समाधि-
र्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सिहविक्रीडितोनाम समाधिर्येन
समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-
मभिसम्बुध्यते । अस्ति सुचन्द्रोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्

बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
 अस्ति चन्द्रध्वजकेतुर्नाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्व-
 धर्मोद्गतोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्वधर्ममुद्रोनाम
 समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
 सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति विलोकितमूर्च्छानाम समाधिर्धेन
 समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
 सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति धर्मधातुनियतोनाम समाधिर्धेन
 समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
 सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति नियतध्वजकेतुर्नाम समाधिर्धेन
 समाधिनाविहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
 सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति वज्रोनाम समाधिर्धेन समाधिना
 विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
 सम्बुध्यते । अस्ति सर्वधर्मप्रवेशमुद्रोनाम समाधिर्धेन समाधिना
 विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
 सम्बुध्यते । अस्ति रश्मिप्रमुक्तोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन्
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
 अस्ति वसन्त्युहोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति समु-
 द्गतोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति निरुक्तिनियत-

प्रवेशोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्यधिवचन संप्रवेशो-
 नास समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनु-
 त्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति दिग्विलोकितोनाम समा-
 धिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
 सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्याधारमुद्रोनाम समाधिर्येन समाधिना
 विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बु-
 ध्यते । अस्यसंप्रमोषोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
 सर्वधर्मसमवसरणमुद्रोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्या-
 काशस्फुरणोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति वज्रमण्डलोनाम
 समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
 सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति ध्वजायकेयूरोनाम समाधिर्येन
 समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
 सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्तीन्द्रकेतुर्नाम समाधिर्येन समाधिना
 विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
 सम्बुध्यते । अस्ति ओतोऽनुगतोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
 अस्ति *सिंहविक्रीडितोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-

* क, ख, ग, घ पुस्तकेषु पाठः ।

सत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
 व्यभक्तोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति वैरोचनोनाम
 समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
 सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्यनेषोनाम समाधिर्येन समाधिना
 विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
 सम्बुध्यते । अस्यनिकेतस्थितोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
 बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
 अस्ति निश्चिन्तोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्वो-
 महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति विमल-
 प्रदीपोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्यनन्तप्रभोनाम
 समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
 सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति प्रभाकरोगाम समाधिर्येन समा-
 धिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिम-
 भिसम्बुध्यते । अस्ति समन्तावभासोनाम समाधिर्येन समाधिना
 विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
 सम्बुध्यते । अस्ति शुद्धावभासोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
 बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति रतिकरोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
 सत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
 विशुप्रदीपोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहा-

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति ज्ञानकेतुर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति वज्रोपमोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
चित्तस्थितिर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति समन्तालोकोनाम
समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सुप्रतिष्ठितोनाम समाधिर्येन
समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति रत्नकोटिर्नाम समाधिर्येन समा-
धिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-
मभिसम्बुध्यते ।

अस्ति वरधर्ममुद्गोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति सर्वधर्मसमतानाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति रतिजहोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
धर्माद्गतोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति विकिरणोनाम
समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां

धिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्वगुणसङ्घयोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति स्थितनिश्चितोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति शुभपुष्पितशुद्धिर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति बोध्यङ्गवतीनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्यनन्तप्रभोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्यममसमोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्वधर्मातिक्रमणोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति परिच्छेदकरोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति विमतिविकरोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति निरधिष्ठानोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्येकगुणोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः

क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्याकारोऽभिनिर्हारो-
नामसमाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्र-
मनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्वेकाकारोनाम समाधिर्येन
समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अत्याकारानवकारोनाम समाधिर्येन समा-
धिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-
मभिसम्बुध्यते ।

अस्ति नैवेधिकसर्व्वभवतलापगतोनाम समाधिर्येन समाधिना
विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
सम्बुध्यते । अस्ति सर्व्वमद्भेतव्रुतप्रवेगोनाम समाधिर्येन समाधिना
विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
सम्बुध्यते । अस्ति गिरिघोषाचरत्रिसुक्तोनाम समाधिर्येन समाधिना
विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-
सम्बुध्यते । अस्ति ज्वलनोक्तोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति लक्षणपरिशोधनोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अत्यनाविलचान्तिर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति सर्वाकारवरोपेतनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
अस्ति सर्व्वसुखदुःखनिरभिनन्दीनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्

बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
 अस्यक्षयकरण्डोनाम समाधिर्ध्यान समाधिना विहरन् बोधिसत्वो-
 महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
 धारणीमतिर्नाम समाधिर्ध्यान समाधिना विहरन् बोधिसत्वो-
 महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सम्यक्-
 त्वमित्यात्वसर्वसंग्रहणोनाम समाधिर्ध्यान समाधिना विहरन् बोधि-
 सत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति सर्वरोधनिरोधसंप्रशमनोनाम समाधिर्ध्यान समाधिना
 विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिभि-
 सन्बुध्यते । अस्यनुरोधाप्रतिरोधोनाम समाधिर्ध्यान समाधिना विहरन्
 बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।
 अस्ति विमलप्रभासोनाम समाधिर्ध्यान समाधिना विहरन् बोधि-
 सत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति शारवतीनाम समाधिर्ध्यान समाधिना विहरन् बोधि-
 सत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
 परिपूर्णचन्द्रविमलोनाम समाधिर्ध्यान समाधिना विहरन् बोधि-
 सत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति
 विद्युत्प्रभोनाम समाधिर्ध्यान समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति महाव्यूहोनाम
 समाधिर्ध्यान समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां
 सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्वलोकप्रभाकरोनाम समाधि-
 र्ध्यान समाधिना विहरन् बोधिसत्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां

सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति समाधिसमतानाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्त्वरजोविरजोर्नययुक्तोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्वरणसमवसरणोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-सत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्वरणसरणसर्व्वसमवसरणोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-सत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्य-निलम्भनिकेतनिरतोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-सत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति तथता स्थितनिश्चितोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-सत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति कायकलिसंप्रमथनोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति वार-कलिविध्वंसनगणकम्पोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-सत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्या-काशाऽसङ्गविसुक्तिनिरूपधिषोषोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति दमे आयुष्मञ्जारद्वतीपुत्रसमाधयो बोधिसत्त्वानां महा-सत्त्वानां येः समाधिभिर्विहरन्तो बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः क्षिप्रमनु-त्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

अथ बुद्धानुभावेनायुष्मान् सुभूतिः पुनरप्येवमाह । व्याकृतो-
 वतारनायुष्माञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वस्तैः पौर्व्वकैस्त्थागतै-
 रर्हद्भिः सम्यक्सम्बुद्धैरनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । येऽपि तत्र तर्हि
 दशपु दिक्षु गङ्गानदीवालुकोपसेषु लोकधातुषु तथागताः सम्यक्-
 सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति । तेऽपि तथागताः सम्यक्सम्बु-
 द्धासं बोधिसत्त्वं व्याकुर्व्वन्ति य एभिः समाधिभिर्व्विहरति । समाधि-
 मपि न समनुपश्यति । नापि तेन समाधिनामष्यते । अहं समा-
 हित इति अहं समापस्य इत्यहं समापद्य इत्यहं समापन्नवानिति ।
 सर्व्वत्र ते तस्य बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य विकल्पा न संविद्यन्ते न
 प्रवर्त्तन्ते ।

आह । किं पुनरायुष्मन् सुभूतेऽत्र समाधिषु स्थितो
 बोधिसत्त्वोमहामत्त्वो व्याक्रियते तथागतैरर्हद्भिः सम्यक्सम्बुद्धैः ।
 सुभूतिराह । गोहीदमायुष्माञ्छारदतीपुत्र, तत्कस्य हेतोर्नह्यायु-
 ष्माञ्छारदतीपुत्राऽन्याप्रज्ञापारमिताऽन्यः समाधिरन्यो बोधिसत्त्वः ।
 प्रज्ञापारमितैव समाधिसमाधिरेव बोधिसत्त्वः, बोधिसत्त्व एव
 समाधिः । आह आयुष्मन् सुभूते नान्यः समाधिरन्यो बोधिसत्त्वो
 नान्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः समाधिः । समाधिरेव बोधिसत्त्वो बोधिसत्त्व
 एव समाधिः सर्व्वधर्मसमतामुपादाय । तत् किं पुनः शक्यं समाधि
 दर्शयितुं । सुभूतिराह । गोहीदमायुष्माञ्छारदतीपुत्र । आह किं
 पुनरायुष्मन् सुभूते सकुणपुत्रं समाधिं संजानाति । सुभूतिराह ।
 न संजानात्यायुष्माञ्छारदतीपुत्र । आह । तत्कस्य न संजानाति ।
 सुभूतिराह । यथा न कल्पयति । आह । कस्मादायुष्मन् सुभूते

न विजानाति न संजानाति । सुभूतिराह । अविद्यमानत्वात्तस्य
समाधेस्तस्य बोधिसत्त्वस्य । न विजानाति न संजानाति ।

अथ भगवानायुष्मते सुभूतये साधुकारमदात् । साधु साधु
सुभूते । सुभाषितैषा वाक् । यथापि ते मया विहारिणां आवका-
नामश्रुतायां निर्दिष्टस्वायमुपदेशः । एवञ्च बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । ध्यानपारमितायां शिचित्यं । वीर्य-
पारमितायां शिचित्यं । चान्तिपारमितायां शिचित्यं । शील-
पारमितायां शिचित्यं । दानपारमितायां शिचित्यं । स्मृत्युप-
स्थानेषु शिचित्यं । सम्यक्प्रहाणेषु शिचित्यं । श्रद्धिपादेषु शिचि-
त्यं । इन्द्रियेषु शिचित्यं । बलेषु शिचित्यं । बोध्यङ्गेषु शिचि-
त्यं । आर्याष्टाङ्गमार्गं शिचित्यं । आर्यसत्येषु शिचित्यं । ध्यानेषु
शिचित्यं । अप्रमाणेषु शिचित्यं । आरूप्यसमापत्तिषु शिचित्यं ।
विमोक्षेषु शिचित्यं । अनुपूर्वविहारसमापत्तिषु शिचित्यं ।
शून्यता निमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखेषु शिचित्यं । अभिज्ञासु
शिचित्यं । समाधिषु शिचित्यं । धारणीमुखेषु शिचित्यं ।
तथागतबलेषु शिचित्यं । वैशारद्येषु शिचित्यं । प्रतिभस्वित्तु
शिचित्यं । महामैश्यां शिचित्यं । महाकरुणायां शिचित्यं ।
आवेणिकबुद्धधर्मेषु शिचित्यं ।

अथायुष्माच्छारदतीपुत्रो भगवन्तमेतदवोचत् । एवं विद्वानाहो
भगवन् बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां विद्वत्सुपलक्ष-
योगेन । ध्यानपारमितायां शिचित्तेऽनुपलक्षयोगेन । वीर्यधार-
मितायां शिचित्तेऽनुपलक्षयोगेन । चान्तिपारमितायां विद्वत्सुप-

लभयोगेन । शीलपारमितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । दानपार-
 मितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । स्मृत्युपम्यानेषु शिचतेऽनुपलभ-
 योगेन । सम्यक्प्रहाणेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । षड्विपादेषु
 शिचतेऽनुपलभयोगेन । इन्द्रियेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । बलेषु
 शिचतेऽनुपलभयोगेन । बोध्यङ्गेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । आर्या-
 षट्पदमार्गे शिचतेऽनुपलभयोगेन । आर्यसत्येषु शिचतेऽनुपलभ-
 योगेन । ध्यानेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । अप्रमाणेषु शिचतेऽनुप-
 लभयोगेन । आरूप्यसमापत्तिषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । अनुपूर्व-
 विहारसमापत्तिषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । शून्यतानिमित्ताप्रणि-
 दितविमोक्षमुखेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । अभिज्ञासु शिचतेऽनुप-
 लभयोगेन । धारणीमुखेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । तथागतबलेषु
 शिचतेऽनुपलभयोगेन । वैशारद्येषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । प्रति-
 सवित्तु शिचतेऽनुपलभयोगेन । महामैत्र्यां शिचतेऽनुपलभयोगेन ।
 महाकरुणायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । आवेषिकबुद्धधर्मेषु शिचते-
 ऽनुपलभयोगेन ।

भगवानाह । एवं शिचमाणः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो न हासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । वीर्यपारमितायां शिच-
 तेऽनुपलभयोगेन । चान्तिपारमितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन ।
 शीलपारमितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । दानपारमितायां
 शिचतेऽनुपलभयोगेन । स्मृत्युपम्यानेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन ।
 सम्यक्प्रहाणेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । षड्विपादेषु शिचतेऽनुप-
 लभयोगेन । इन्द्रियेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । बलेषु शिचतेऽनुप-

लक्ष्मयोगेन । बोध्यङ्गेषु शिचतेऽनुपलक्ष्मयोगेन । आर्याष्टाङ्गमार्गे
शिचतेऽनुपलक्ष्मयोगेन । आर्यसत्येषु शिचतेऽनुपलक्ष्मयोगेन ।
धानेषु शिचतेऽनुपलक्ष्मयोगेन । अप्रमाणेषु शिचतेऽनुपलक्ष्मयोगेन ।
आरूप्यसमापत्तिषु शिचतेऽनुपलक्ष्मयोगेन । विमोक्षेषु शिचतेऽनुप-
लक्ष्मयोगेन । अनुपूर्वविहारसमापत्तिषु शिचतेऽनुपलक्ष्मयोगेन ।
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु शिचतेऽनुपलक्ष्मयोगेन ।
अभिज्ञासु शिचतेऽनुपलक्ष्मयोगेन । समाधिषु शिचतेऽनुपलक्ष्मयोगेन ।
धारणीमुखेषु शिचतेऽनुपलक्ष्मयोगेन । तथागतबलेषु शिचतेऽनुप-
लक्ष्मयोगेन । वैशारद्येषु शिचतेऽनुपलक्ष्मयोगेन । प्रतिस्मिन्नु
शिचतेऽनुपलक्ष्मयोगेन । महामैत्र्यां शिचतेऽनुपलक्ष्मयोगेन । महा-
करुणायां शिचतेऽनुपलक्ष्मयोगेन । आवेणिकबुद्धधर्म्मेषु शिचतेऽनुप-
लक्ष्मयोगेन ।

शारदतीपुत्र आह । किमिति भगवन्नोपलभते । भगवानाह ।
आत्मानं शारदतीपुत्र नोपलभते । जीवं नोपलभते । जन्तुं नोप-
लभते । पोषं नोपलभते । पुरुषं नोपलभते । पुङ्गलं नोपलभते ।
मनुजं नोपलभते । मानवं नोपलभते । कारकं नोपलभते । जानकं
नोपलभते । पशुकं नोपलभते । अत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

रूपं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वेदनां नोपलभते-
ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । संज्ञां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-
दाय । संस्कारान्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । विज्ञानं
नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । चक्षुर्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धि-
तामुपादाय । श्रोत्रं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । घ्राणं

नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । जिह्वां नोपलभतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । कायं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 मनो नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । रूपं नोपलभतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । शब्दं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 गन्धं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । रसं नोपलभतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । स्पर्शं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 धर्मान्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

चतुर्धातुं रूपधातुं चतुर्विज्ञानधातु नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । ओत्रधातुं शब्दधातुं ओत्रविज्ञानधातुं नोपलभतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । घ्राणधातुं गन्धधातुं घ्राणविज्ञानधातुं
 नोपलभते । जिह्वाधातुं रसधातुं जिह्वाविज्ञानधातुं नोपलभते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । कायधातुं स्पर्शधातुं कायविज्ञानधातुं
 नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । मनोधातुं धर्मधातुं मनो-
 विज्ञानधातुं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । पृथिवीधातु-
 मन्धातुं तेजोधातुं वायुधातुन्माकाशधातुं विज्ञानधातुं नोपलभते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

अविद्यां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । संस्कारान्नोप-
 लभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । विज्ञानं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धि-
 तामुपादाय । नामरूपं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 पञ्चायतनं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । स्पर्शं नोपलभते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वेदनां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । दृष्ट्यां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । उपादानं

नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । भवं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । जातिः नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । जरामरणं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । दुःखं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

समुदयं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । निरोधं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । मार्गं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । कायधातु नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । रूप्यधातुमारूप्यधातु नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । दानपारमितां शीलपारमितां चान्तिपारमितां वीर्यपारमितां ध्यानपारमितां प्रज्ञापारमितां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

स्मृत्युपस्थानानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सम्यक्प्रहाणानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । षड्विपादान्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । इन्द्रियाणि बलानि बोध्यङ्गानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आर्याष्टाङ्गमार्गं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आर्यसत्यानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । ध्यानानि चाप्रमाणानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आरूप्यसमापत्तीर्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । विमोचान्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनुपूर्वविहारसमापत्तीर्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अभिज्ञानोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । समाधीन्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । धारणीमुखानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धिता-

मुपादाय । तथागतबलानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 वैशारदानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । प्रतिमम्बिदा
 नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । महामैत्रीं नोपलभतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । महाकरुणां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-
 दाय । आवेणिकबुद्धधर्मान्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । स्रोत
 आपत्तिफलं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सकृदागामिफलं
 नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनागामिफलं नोपलभते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अर्हत्त्वं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-
 दाय । प्रत्येकबुद्धत्वं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । बोधिसत्त्वं
 नोपलपतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । बोधिं नोपलभतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । बुद्धं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

आह । किमिति भगवन् विशुद्धिता । भगवानाह । अनु-
 त्पादः । अनिरोधः । असंक्षेपः । अथवदानमप्रादुर्भावोऽनुपलभो-
 ऽनभिसंस्कारः सर्वधर्माणामेयामाविशुद्धिरित्युच्यते । एवं हि
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो न क्वचिद्दुर्भं शिचते । तत्कस्य-
 हेतोर्नैते शारदतीपुत्रधर्मास्तथासंविद्यन्ते यथा बालपृग्जना अभि-
 निविष्टाः ।

आह । कथं भगवन्नेते धर्माः संविद्यन्ते । भगवानाह । यथा न
 संविद्यन्ते तथा विद्यन्ते । एव सम्बिद्यमाना तेनोच्यते अविद्येति ।

आह । कस्मात् पुनर्भगवन्नसंविद्यमाना उच्यतेऽविद्येति ।
 भगवानाह । रूपं न संविद्यतेऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्वाशून्य-
 तामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपा-

दाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृत-
शून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवराशून्यतामुपा-
दाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्व-
धर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

वेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवराशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

संज्ञा शारदतीपुत्र न संविद्यतेऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । बहिर्द्धा-
शून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यता-
मुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृत-
शून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपा-
दाय । अनवराशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्य-
तामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

संस्काराः शारदतीपुत्र न संविद्यन्तेऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
 बहिर्द्वांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वांशून्यतामुपादाय । शून्यता-
 शून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपा-
 दाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनव-
 रागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यता-
 मुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय
 अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्य-
 तामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

विज्ञानं शारदतीपुत्र न संविद्यते अध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
 बहिर्द्वांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वांशून्यतामुपादाय । शून्यता-
 शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
 संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
 मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्य-
 तामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
 स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चतुः शारदतीपुत्र न संविद्यते अध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
 *एवं श्रोत्रं घ्राणं जिह्वा काय मनो न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यता-
 मुपादाय । बहिर्द्वांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वांशून्यतामुपा-

* आदर्शपुस्तके यथा दृष्टं तथा लिखितं । वस्तुतः श्रोत्रघ्राणादीन्
 प्रत्येकमध्यात्मशून्यतामुपादायेत्यादि लिखितमुचितं प्रतिभाति पूर्वो-
 परयोक्तैव लिखनादिति ।

दाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ-
शून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

रूपं शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । एवं
शब्दोगन्धोरमः स्वर्गोधर्मो न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चतुर्विज्ञानं शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
एवं त्रैविज्ञानं प्राणविज्ञानं जिज्ञाविज्ञानं कायविज्ञानं मनो-
विज्ञानं न संविद्यते ऽध्याशून्यतामुपादाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय ।
अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महा-
शून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय ।
असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यता-

मुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भ-
शून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चक्षुः संस्पर्शः शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
खलचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

एवं शारदतीपुत्र ओचसंस्पर्शोप्राणसंस्पर्शो जिह्वासंस्पर्शः काय-
संस्पर्शः मनः संस्पर्शो न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । बहिर्द्धा-
शून्यतामुपादायः । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यता-
मुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
सर्वधर्मशून्यतामुपादायः । खलचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भ-
शून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चतुः संस्पर्शप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽधात्म-
 शून्यतामुपादाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता-
 मुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ-
 शून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
 अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
 शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
 स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यता-
 मुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽधात्मशून्यता-
 मुपादाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपा-
 दाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ-
 शून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
 अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
 शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
 स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-
 शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
 मुपादाय ।

प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽधात्मशून्यता-
 मुपादाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपा-
 दाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ-
 शून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
 अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृति-

शून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलक्षशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्म-
शून्यतामुपादाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धा-
शून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपा-
दाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संसृतशून्यतामुपादाय । असंसृत-
शून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यता-
मुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलक्षशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यता-
मुपादाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपा-
दाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ-
शून्यतामुपादाय । संसृतशून्यतामुपादाय । असंसृतशून्यतामुपा-
दाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षण-
शून्यतामुपादाय । अनुपलक्षशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपा-
दाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्म-
शून्यतामुपादाय । बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धा-

मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

शौलपारमिता शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

क्षान्तिपारमिता शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

वीर्यपारमिता शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय ।

शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वल्पशून्यतामुपादाय । अनुपलम्बशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

ध्यानपारमिता शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । वहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वल्पशून्यतामुपादाय । अनुपलम्बशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

प्रज्ञापारमिता शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । वहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।

स्वल्पशून्यतामुपादाय । अनुपलम्बशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

स्यत्युपस्थानानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । वहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपा-
दाय । स्वल्पशून्यतामुपादाय । अनुपलम्बशून्यतामुपादाय ।
अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभाव-
शून्यतामुपादाय ।

सम्यक्प्रहाणानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । वहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वल्पशून्यतामुपादाय । अनुपलम्बशून्यतामुपादाय । अभावशून्यता-
मुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

ऋद्धिपादाः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
वह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता-

दाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय ।
अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभाव-
शून्यतामुपादाय ।

अष्टौ विमोचाः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । बहिर्द्वांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वांशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । अमंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।
स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-
मुपादाय ।

नवानुपूर्वविहारसमापत्तयः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्म-
शून्यतामुपादाय । बहिर्द्वांशून्यतामुपादायः । अध्यात्मबहिर्द्वां-
शून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय ।
परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । अमंस्कृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्म-
शून्यतामुपादायः । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि शारदतीपुत्र न संवि-

द्यन्ते ऽधात्मशून्यतामुपादाय । वह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्म-
वह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यता-
मुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय ।
असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवराग-
शून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुप-
लम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपा-
दाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अभिज्ञाः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽधात्मशून्यतामुपादाय ।
वह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

ममाधयः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽधात्मशून्यतामुपादाय ।
वह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-

मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

धारणीमुखानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-
दाय । वहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यता-
मुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय ।
अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभाव-
शून्यतामुपादाय ।

तथागतबलानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यता-
मुपादाय । वहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यता-
मुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-
मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्म-
शून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चत्वारिवैशारदानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यता-
मुपादाय । वहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यता-

मुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-
मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्म-
शून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

पतञ्जः प्रतिसम्बिदः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यता-
मुपादाय । वहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यता-
मुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-
मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्म-
शून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

महामैत्री शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
वहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-

मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

महाकरुणा शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।
वह्निर्द्वांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यतामुपादाय । शून्यता-
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अष्टांद्गावेणिकाबुद्धधर्माः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्म-
शून्यतामुपादाय । वह्निर्द्वांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वां-
शून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय ।
परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्म-
शून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

तत्र बालपृथग्जना अभिनिवेशेन दृष्णामभिनिविष्टाः । तेर-
विद्याकल्पिता । अविद्याऽभिनिविशोभयोश्चत्तरथो' सक्ताः । यदुतो-
च्छेदशा तयोस्तेन जानन्ति न पश्यन्ति । ये धर्मा न संविद्यन्ते

तान् कल्पचित्त्वानामरूपेऽभिनिविष्टाः । दानपारमितायामभि-
निविष्टाः । शीलपारमितायामभिनिविष्टाः । चान्तिपारमिताया-
मभिनिविष्टाः । वीर्यपारमितायामभिनिविष्टाः । ध्यानपार-
मितायामभिनिविष्टाः । प्रज्ञापारमितायामभिनिविष्टाः ।

अध्यात्मशून्यतायामभिनिविष्टाः । बहिर्द्धाशून्यतायामभि-
निविष्टाः । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतायामभिनिविष्टाः । शून्यताशून्य-
तायामभिनिविष्टाः । महाशून्यतायामभिनिविष्टाः । परमार्थशून्य-
तायामभिनिविष्टाः । संस्कृतशून्यतायामभिनिविष्टाः । असंस्कृत-
शून्यतायामभिनिविष्टाः । अत्यन्तशून्यतायामभिनिविष्टाः । अनव-
राग्रशून्यतायामभिनिविष्टाः । अनवकारशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
प्रकृतिशून्यतायामभिनिविष्टाः । सर्वधर्मशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
स्वप्नक्षणशून्यतायामभिनिविष्टाः । अनुपलम्भशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
अभावशून्यतायामभिनिविष्टाः । स्वभावशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
अभावस्वभावशून्यतायामभिनिविष्टाः ।

सृष्ट्युपस्थानेष्वभिनिविष्टाः । सम्यक्प्रहाणेष्वभिनिविष्टाः ।
षड्विपादेष्वभिनिविष्टाः । इन्द्रियेष्वभिनिविष्टाः । बलेष्वभि-
निविष्टाः । बोध्यज्ञेष्वभिनिविष्टाः । आर्याष्टाङ्गमार्गेष्वभिनिविष्टाः ।
आर्यसत्येष्वभिनिविष्टाः । धानेष्वभिनिविष्टाः । अप्रमाणेष्वभि-
निविष्टाः । आहूय्यसमापत्तिष्वभिनिविष्टाः । विमोक्षेष्वभिनिविष्टाः ।
नवानुपूर्वविहारसमापत्तिष्वभिनिविष्टाः । शून्यतानिमित्ताप्रणि-
हितविमोक्षमुखेष्वभिनिविष्टाः । अभिज्ञानेष्वभिनिविष्टाः । समा-
धिष्वभिनिविष्टाः । धारणामुखेष्वभिनिविष्टाः । तथागतबलेष्वभि-

निविष्टाः । वैशारद्येष्वभिनिविष्टाः । प्रतिमम्बित्वभिनिविष्टाः ।
महामैत्र्यामभिनिविष्टाः । महाकरुणायामभिनिविष्टाः । आवेष्टिक-
बुद्धधर्मेष्वभिनिविष्टाः ।

तेऽभिनिविष्टा एवं सन्तः अविद्यमानान् धर्मान् कल्पयन्ति ।
ते न जानन्ति न पश्यन्ति । किं न जानन्ति न पश्यन्ति ।

रूपं न जानन्ति न पश्यन्ति । वेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति ।
संज्ञां न जानन्ति न पश्यन्ति । संस्कारान्नजानन्ति न पश्यन्ति ।
विज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति । चतुर्नजानन्ति न पश्यन्ति ।
श्रोत्रं न जानन्ति न पश्यन्ति । घ्राणं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
जिह्वां न जानन्ति न पश्यन्ति । कायं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
मनो न जानन्ति न पश्यन्ति ।

रूपं न जानन्ति न पश्यन्ति । शब्दं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
गन्धं न जानन्ति न पश्यन्ति । रसं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
स्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति । धर्मान्नजानन्ति न पश्यन्ति ।

चतुर्विज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति । श्रोत्रविज्ञानं न जानन्ति
न पश्यन्ति । घ्राणविज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति । जिह्वाविज्ञानं
न जानन्ति न पश्यन्ति । कायविज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
मनोविज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति ।

चतुःसंस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति । श्रोत्रसंस्पर्शं न जानन्ति
न पश्यन्ति । घ्राणसंस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति । जिह्वासंस्पर्शं न
जानन्ति न पश्यन्ति । कायसंस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
मनःसंस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति ।

चक्षुस्पर्शप्रत्ययवेदना न जानन्ति न पश्यन्ति । श्रोत्रस्पर्श-
प्रत्ययवेदना न जानन्ति न पश्यन्ति । घ्राणस्पर्शप्रत्ययवेदना न
जानन्ति न पश्यन्ति । जिह्वास्पर्शप्रत्ययवेदना न जानन्ति न
पश्यन्ति । कायस्पर्शप्रत्ययवेदना न जानन्ति न पश्यन्ति । मन-
स्पर्शप्रत्ययवेदना न जानन्ति न पश्यन्ति ।

दानपारमिता न जानन्ति न पश्यन्ति । शीलपारमिता न
जानन्ति न पश्यन्ति । चान्तिपारमिता न जानन्ति न पश्यन्ति ।
वीर्यपारमिता न जानन्ति न पश्यन्ति । ध्यानपारमिता न
जानन्ति न पश्यन्ति । प्रज्ञापारमिता न जानन्ति न पश्यन्ति ।

अध्यात्मशून्यता न जानन्ति न पश्यन्ति । बहिर्द्वीशून्यता न
जानन्ति न पश्यन्ति । अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यता न जानन्ति न
पश्यन्ति । शून्यताशून्यता न जानन्ति न पश्यन्ति । महाशून्यता
न जानन्ति न पश्यन्ति । परमार्थशून्यता न जानन्ति न पश्यन्ति ।
सकृतशून्यता न जानन्ति न पश्यन्ति । असकृतशून्यता न
जानन्ति न पश्यन्ति । अत्यन्तशून्यता न जानन्ति न पश्यन्ति ।
अनवरागशून्यता न जानन्ति न पश्यन्ति । अनवकारशून्यता न
जानन्ति न पश्यन्ति । प्रकृतिशून्यता न जानन्ति न पश्यन्ति ।
सर्वधर्मशून्यता न जानन्ति न पश्यन्ति । स्वलक्षणशून्यता न
जानन्ति न पश्यन्ति । अनुपलम्भशून्यता न जानन्ति न पश्यन्ति ।
अभावशून्यता न जानन्ति न पश्यन्ति । स्वभावशून्यता न जानन्ति
न पश्यन्ति । अभावस्वभावशून्यता न जानन्ति न पश्यन्ति ।

स्मृत्युपस्थानानि न जानन्ति न पश्यन्ति । सम्यक्प्रहाणानि न

वेदनया शून्येति न अद्दधति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना कायसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनया शून्येति न अद्दधति । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना मनः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्येति न अद्दधति ।

दानपारमिता दानपारमिताया शून्येति न अद्दधति । शील-
पारमिता शीलपारमिताया शून्येति न अद्दधति । चान्तिपार-
मिता चान्तिपारमिताया शून्येति न अद्दधति । वीर्य्यपारमिता
वीर्य्यपारमिताया शून्येति न अद्दधति । ध्यानपारमिता ध्यान-
पारमिताया शून्या इति न अद्दधति । प्रज्ञापारमिता प्रज्ञा-
पारमिताया शून्येति न अद्दधति ।

अथात्मशून्यता अध्यात्मशून्यतया शून्येति न अद्दधति । बहिर्द्धा-
शून्यता बहिर्द्धाशून्यतया शून्येति न अद्दधति । अध्यात्मबहिर्द्धा-
शून्यता अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतया शून्येति न अद्दधति । शून्यता-
शून्यता शून्यताशून्यतया शून्येति न अद्दधति । महाशून्यता महा-
शून्यतया शून्येति न अद्दधति । परमार्थशून्यता परमार्थशून्यतया
शून्येति न अद्दधति । संस्कृतशून्यता संस्कृतशून्यतया शून्येति न
अद्दधति । असंस्कृतशून्यताऽसंस्कृतशून्यतया शून्येति न अद्दधति ।
अत्यन्तशून्यता अत्यन्तशून्यतया शून्येति न अद्दधति । अनवराघ-
शून्यता अनवराघशून्यतया शून्येति न अद्दधति । अनवकारशून्यता
अनवकारशून्यतया शून्येति न अद्दधति । प्रकृतिशून्यता प्रकृति-
शून्यतया शून्येति न अद्दधति । सर्वधर्मशून्यता सर्वधर्मशून्यतया
शून्येति न अद्दधति । खलघणशून्यता खलघणशून्यतया शून्येति
न अद्दधति । अनुपलम्भशून्यता अनुपलम्भशून्यतया शून्येति न

अद्धति । अभावशून्यता अभावशून्यतया शून्येति न अद्धति ।
स्वभावशून्यता स्वभावशून्यतया शून्येति न अद्धति । अभाव-
स्वभावशून्यता अभावस्वभावशून्यतया शून्येति न अद्धति ।

चत्वारि कृत्युपस्थानानि कृत्युपस्थानैः शून्यानीति न
अद्धति । चत्वारि सम्यक्प्रदानानि सम्यक्प्रदानैः शून्यानीति
न अद्धति । अद्विपादा. अद्विपादैः शून्या इति न अद्धति ।
इन्द्रियाणीन्द्रिये. शून्यानीति न अद्धति । बलानिवलैः
शून्यानीति न अद्धति । बोध्यङ्गानि बोध्यङ्गैः शून्यानीति
न अद्धति । आर्याष्टाङ्गमार्ग आर्याष्टाङ्गमार्गण शून्य इति
न अद्धति । आर्यसत्यान्यार्यसत्यैः शून्यानीति न अद्धति ।
धानानि ध्यानैः शून्यानीति न अद्धति । अप्रमाणान्यप्रमाणै
शून्यानीति न अद्धति । आरूप्यममापत्तय आरूप्यसमा-
पत्तिभिः शून्या इति न अद्धति । अष्टौ विमोक्षाः विमोक्षैः
शून्या इति न अद्धति । नवानुपूर्वविहारसमापत्तयो नवानु-
पूर्वविहारसमापत्तिभिः शून्या इति न अद्धति । शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्ष-
मुखैः शून्यानीति न अद्धति । अभिज्ञा अभिज्ञाभिः शून्या इति
न अद्धति । समाधयः समाधिभिः शून्या इति न अद्धति ।
धारणीमुखानि धारणीमुखैः शून्यानीति न अद्धति । तथागत-
वल्लानि तथागतवल्लैः शून्यानीति न अद्धति । वैशारद्यानि
वैशारद्यैः शून्यानीति न अद्धति । प्रतिसम्बिदः प्रतिसम्बिद्धिः
शून्या इति न अद्धति । महामैत्री महामैत्र्या शून्येति न

जानन्ति न पश्यन्ति । ऋद्धिपादान् न जानन्ति न पश्यन्ति । पञ्चेन्द्रियाणि न जानन्ति न पश्यन्ति । पञ्चवल्लानि न जानन्ति न पश्यन्ति । सप्तबोधज्ञानि न जानन्ति न पश्यन्ति । आर्याष्टाङ्गमार्गं न जानन्ति न पश्यन्ति । आर्यसत्यानि न जानन्ति न पश्यन्ति । ध्यानानि न जानन्ति न पश्यन्ति । अप्रमाणानि न जानन्ति न पश्यन्ति । आरूप्यसमापत्तीर्नजानन्ति न पश्यन्ति । अष्टौविमोक्षान्नजानन्ति न पश्यन्ति । नवानुपूर्वविहारसमापत्तीर्नजानन्ति न पश्यन्ति । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि न जानन्ति न पश्यन्ति । अभिज्ञा न जानन्ति न पश्यन्ति । समाधोन्नजानन्ति न पश्यन्ति । धारणीमुखानि न जानन्ति न पश्यन्ति । तथागतवल्लानि न जानन्ति न पश्यन्ति । चत्वारिवैशारद्यानि न जानन्ति न पश्यन्ति । चतस्रः प्रतिमन्विदो न जानन्ति न पश्यन्ति । महामैत्री न जानन्ति न पश्यन्ति । महाकरुणां न जानन्ति न पश्यन्ति । अष्टादशवेणिकान् बुद्धधर्मान्नजानन्ति न पश्यन्ति ।

ते बाला इति संख्यां गच्छन्ति । ते न निर्यान्ति । कुतो न निर्यान्ति । कामधातोर्न निर्यान्ति । रूपधातोर्न निर्यान्ति । आरूप्यधातोर्न निर्यान्ति । आवकधातोर्न निर्यान्ति । प्रत्येकबुद्धभूमेर्न निर्यान्ति ।

ते न अद्धति । किमिति न अद्धति । रूपं रूपेणशून्यमिति न अद्धति । वेदनावेदनयाशून्येति न अद्धति । सज्जामंजयाशून्येति न अद्धति । संस्काराः संस्कारैः शून्या इति न अद्धति । विज्ञानं विज्ञानेन शून्यमिति न अद्धति ।

चक्षुश्चक्षुषा शून्यमिति न अद्धति । एवं श्रोत्रेण शून्यमिति न अद्धति । घ्राणं घ्राणेन शून्यमिति न अद्धति । जिह्वा-
जिह्वया शून्येति न अद्धति । कायः कायेन शून्य इति न
अद्धति । मनो मनसा शून्यमिति न अद्धति । रूपं रूपेण
शून्यमिति न अद्धति । शब्दः शब्देन शून्य इति न अद्धति ।
गन्धो गन्धेन शून्य इति न अद्धति । रसो रसेन शून्य इति न
अद्धति । स्पर्शः स्पर्शेन शून्य इति न अद्धति । धर्माः धर्मैः
शून्या इति न अद्धति । चक्षुर्विज्ञानं चक्षुर्विज्ञानेन शून्यमिति
न अद्धति । श्रोत्रविज्ञानं श्रोत्रविज्ञानेन शून्यमिति न अद्धति ।
घ्राणविज्ञानं घ्राणविज्ञानेन शून्यमिति न अद्धति । जिह्वाविज्ञानं
जिह्वाविज्ञानेन शून्यमिति न अद्धति । कायविज्ञानं काय-
विज्ञानेन शून्यमिति न अद्धति । मनोविज्ञानं मनोविज्ञानेन
शून्यमिति न अद्धति ।

चक्षुःसंस्पर्शश्चक्षुःसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्धति । श्रोत्रसंस्पर्शः
श्रोत्रसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्धति । घ्राणसंस्पर्शो घ्राणसंस्पर्शेन
शून्य इति न अद्धति । जिह्वासंस्पर्शो जिह्वासंस्पर्शेन शून्य इति
न अद्धति । कायसंस्पर्शः कायसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्धति ।
मनःसंस्पर्शो मनःसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्धति ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या इति न
अद्धति । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्येति
न अद्धति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया
शून्येति न अद्धति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना जिह्वासंस्पर्शप्रत्यय-

अद्दधति । महाकरुणा महाकरुणया शून्येति न अद्दधति ।

आवेणिकबुद्धधर्माः आवेणिकबुद्धधर्मैः शून्या इति न अद्दधति ।

श्रोत आपत्तिफलं श्रोत आपत्तिफलेन शून्यमिति न अद्दधति । सकृदागामिफलं सकृदागामिफलेन शून्यमिति न अद्दधति ।

अनागामिकफलमनागामिकफलेन शून्यमिति न अद्दधति ।

अर्हत्त्वमर्हत्त्वेन शून्यमिति न अद्दधति । प्रत्येकबोधिः प्रत्येकबोधिः

शून्येति न अद्दधति । मार्गाकारज्ञता मार्गाकारज्ञतया शून्येति न

अद्दधति । सर्वाकारज्ञता सर्वाकारज्ञतया शून्येति न अद्दधति ।

ते न प्रतितिष्ठन्ति । कमिति न प्रतितिष्ठन्ति । दानपार-

मितायां न प्रतितिष्ठन्ति । शीलपारमितायां न प्रतितिष्ठन्ति ।

चान्तिपारमितायां न प्रतितिष्ठन्ति । वीर्यपारमितायां न प्रति-

तिष्ठन्ति । ध्यानपारमितायां न प्रतितिष्ठन्ति । प्रज्ञापारमितायां

न प्रतितिष्ठन्ति ।

अध्यात्मशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । बहिर्द्वंशून्यतायां न

प्रतितिष्ठन्ति । अध्यात्मबहिर्द्वंशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति ।

शून्यताशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । महाशून्यतायां न प्रति-

तिष्ठन्ति । परमार्थशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । संस्कृतशून्यतायां

न प्रतितिष्ठन्ति । असंस्कृतशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । अत्यन्त-

शून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । अनवरागशून्यतायां न प्रतिष्ठन्ति ।

अनवकारशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । प्रकृतिशून्यतायां न प्रति-

तिष्ठन्ति । सर्वधर्मशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । स्वलक्षणशून्य-

तायां न प्रतितिष्ठन्ति । अनुपलम्भशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति ।

अभावशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । स्वभावशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । अभावस्वभावशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति ।

अवैवर्तिकभूमौ न प्रतितिष्ठन्ति । स्मृत्युपम्यानेषु न प्रतितिष्ठन्ति । सम्यक्प्रहाणेषु न प्रतितिष्ठन्ति । अद्भिपादेषु न प्रतितिष्ठन्ति । इन्द्रियेषु न प्रतितिष्ठन्ति । बलेषु न प्रतितिष्ठन्ति । बोध्यज्ञेषु न प्रतितिष्ठन्ति । आर्याष्टाङ्गमार्गं न प्रतितिष्ठन्ति । आर्यसत्येषु न प्रतितिष्ठन्ति । ध्यानेषु न प्रतितिष्ठन्ति । अप्रमाणेषु न प्रतितिष्ठन्ति । आरूप्यसमापत्तिषु न प्रतितिष्ठन्ति । अष्टासु विमोक्षेषु न प्रतितिष्ठन्ति । नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तिषु न प्रतितिष्ठन्ति । अभिज्ञासु न प्रतितिष्ठन्ति । समाधिषु न प्रतितिष्ठन्ति । धारणीमुखेषु न प्रतितिष्ठन्ति । तथागतबलेषु न प्रतितिष्ठन्ति । वैशारद्येषु न प्रतितिष्ठन्ति । प्रतिसम्मित्यु न प्रतितिष्ठन्ति । महामैत्र्यां न प्रतितिष्ठन्ति । महाकरुणार्यां न प्रतितिष्ठन्ति । अष्टादशाधेयिकबुद्धधर्मेषु न प्रतितिष्ठन्ति ।

तेऽभिनिविष्टाः । किमित्यभिनिविष्टाः । रूपेऽभिनिविष्टाः । वेदनायामभिनिविष्टाः । संज्ञायामभिनिविष्टाः । संस्कारेष्वभिनिविष्टाः । विज्ञानेऽभिनिविष्टाः । चतुःष्वभिनिविष्टाः । श्रोत्रेष्वभिनिविष्टाः । घ्राणेऽभिनिविष्टाः । जिज्ञायामभिनिविष्टाः । कायेऽभिनिविष्टाः । मनस्यभिनिविष्टाः । रूपेऽभिनिविष्टाः । शब्देऽभिनिविष्टाः । गन्धेऽभिनिविष्टाः । रसेऽभिनिविष्टाः । स्पर्शेऽभिनिविष्टाः । धर्मेऽभिनिविष्टाः । चतुर्धातावभिनिविष्टाः । ओत्रधातावभिनिविष्टाः । घ्राणधातावभिनिविष्टाः । जिज्ञाधातावभिनिविष्टाः । कायधातावभिनिविष्टाः । मनोधातावभिनिविष्टाः ।

चक्षुर्विज्ञानधातावभिनिविष्टाः । श्रोत्रविज्ञानधातावभिनिविष्टाः ।
 घ्राणविज्ञानधातावभिनिविष्टाः । जिह्वाविज्ञानधातावभिनिविष्टाः ।
 कायविज्ञानधातावभिनिविष्टाः । मनोविज्ञानधातावभिनिविष्टाः ।
 धर्मधातुष्वभिनिविष्टाः । विज्ञानेऽभिनिविष्टाः । रागेऽभिनिविष्टाः ।
 द्वेषेऽभिनिविष्टाः । मोहेऽभिनिविष्टाः । दृष्टिकृतेऽभिनिविष्टाः ।
 अविद्यायामभिनिविष्टाः । संस्कारेष्वभिनिविष्टाः । विज्ञानेऽभि-
 निविष्टाः । नामरूपेऽभिनिविष्टाः । षडायतनेऽभिनिविष्टाः । स्पर्श-
 ऽभिनिविष्टाः । वेदनायामभिनिविष्टाः । तृष्णायामभिनिविष्टाः ।
 उपादानेऽभिनिविष्टाः । भावेऽभिनिविष्टाः । जातावभिनिविष्टाः ।
 जरामरणेष्वभिनिविष्टाः ।

दानपारमितायामभिनिविष्टाः । शीलपारमितायामभि-
 निविष्टाः । शान्तिपारमितायामभिनिविष्टाः । वीर्यपारमिताया-
 मभिनिविष्टाः । ध्यानपारमितायामभिनिविष्टाः । प्रज्ञापार-
 मितायासभिनिविष्टाः ।

अध्यात्मशून्यतायामभिनिविष्टाः । बहिर्द्वाशून्यतायामभि-
 निविष्टाः । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतायामभिनिविष्टाः । शून्यता-
 शून्यतायामभिनिविष्टाः । महाशून्यतायामभिनिविष्टाः । परमार्थ-
 शून्यतायामभिनिविष्टाः । संसृतशून्यतायामभिनिविष्टाः । असंसृत-
 शून्यतायामभिनिविष्टाः । अत्यन्तशून्यतायामभिनिविष्टाः । अन-
 वराद्यशून्यतायामभिनिविष्टाः । अमवकारशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
 प्रकृतिशून्यतायामभिनिविष्टाः । सर्वधर्मशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
 स्वप्नवशून्यतायामभिनिविष्टाः । अनुपलम्बशून्यतायामभिनिविष्टाः ।

अभावशून्यतायामभिनिविष्टाः । स्वभावशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
अभावस्वभावशून्यतायामभिनिविष्टाः ।

सृष्ट्युपस्थानेष्वभिनिविष्टाः । सम्यक्प्रहाणेष्वभिनिविष्टाः । अद्वि-
पादेष्वभिनिविष्टाः । इन्द्रियेष्वभिनिविष्टाः । बलेष्वभिनिविष्टाः ।
बोधज्ञेष्वभिनिविष्टाः । आर्याष्टाङ्गमार्गेष्वभिनिविष्टाः । आर्यसत्ये-
ष्वभिनिविष्टाः । ध्यानेष्वभिनिविष्टाः । अप्रमाणेष्वभिनिविष्टाः ।
आरूप्यसमापत्तिष्वभिनिविष्टाः । अष्टासु विमोक्षेष्वभिनिविष्टाः ।
नवानुपूर्वविहारसमापत्तिष्वभिनिविष्टाः । शून्यतानिमित्ताप्रणि-
हितविमोक्षामुखेष्वभिनिविष्टाः । अभिज्ञास्वभिनिविष्टाः । समाधि-
ष्वभिनिविष्टाः । तथागतबलेष्वभिनिविष्टाः । वैशारद्येष्वभि-
निविष्टाः । प्रतिसम्बिस्वभिनिविष्टाः । महामैत्र्यामभिनिविष्टाः ।
महाकरुणायामभिनिविष्टाः । आवेणिकबुद्धधर्मेष्वभिनिविष्टाः ।
श्रोत आपत्तिफलेष्वभिनिविष्टाः । सहदागामिफलेष्वभिनिविष्टाः ।
अनागामिफलेष्वभिनिविष्टाः । अर्हत्त्वेऽभिनिविष्टाः । प्रत्येकबोधा-
वभिनिविष्टाः । मार्गाकारज्ञतायामभिनिविष्टाः । अनुत्तरार्था
सम्यक्सम्बोधावभिनिविष्टाः ।

तेन कारणेन बाला इत्युच्यन्ते । आह । एवं शिचमाणो
भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचते । सर्वा-
कारज्ञतायां निर्याति । भगवान्नाह । इह शारदतीपुत्र बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपायकौशलेन प्रज्ञापारमितां कल्पयित्वाऽभि-
निविशते । ध्यानपारमितां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । वीर्यपार-
मितां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । चान्तिपारमितां कल्पयित्वा-

ऽभिनिविशते । शौलपारमितां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । दान-
 पारमितां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अध्यात्मशून्यतां कल्पयित्वा-
 ऽभिनिविशते । षड्विद्धांशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अध्यात्म-
 षड्विद्धांशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । शून्यताशून्यतां कल्प-
 यित्वाऽभिनिविशते । महाशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । पर-
 मार्थशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । संस्कृतशून्यतां कल्पयित्वा-
 ऽभिनिविशते । असंस्कृतशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अत्यन्त-
 शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अनवराघशून्यतां कल्पयित्वा-
 ऽभिनिविशते । अनवकारशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । प्रकृति-
 शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सर्वधर्मशून्यतां कल्पयित्वाऽभि-
 निविशते । स्वलक्षणशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अनुपलम्भ-
 शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अभावशून्यतां कल्पयित्वाऽभि-
 निविशते । स्वभावशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अभावस्वभाव-
 शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।

स्मृत्युपस्थानानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सम्यक्प्रहाणानि
 कल्पयित्वाऽभिनिविशते । ऋद्धिपादान् कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।
 इन्द्रियाणि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । मलानि कल्पयित्वाऽभि-
 निविशते । बोध्यज्ञानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । आर्याष्टाङ्गमार्गं
 कल्पयित्वाऽभिनिविशते । आर्य्यसत्यानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।
 ध्यानानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अप्रमाणानि कल्पयित्वाऽभि-
 निविशते । आरूप्यसमापत्तीं कल्पयित्वाऽभिनिविशते । शून्यता-
 निमित्ताप्रणिहितविमोक्षाणि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अभिज्ञाः

कल्पयित्वाऽभिनिविशते । समाधीन् कल्पयित्वाऽभिनिविशते । धारणीमुखानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । तथागतयस्त्रानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । वैशारद्यानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । प्रति-सम्बिदः कल्पयित्वाऽभिनिविशते । महाभैक्षीं कल्पयित्वाऽभिनिविशते । महाकृष्णां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मान् कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सर्वज्ञतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । मार्गाकारज्ञतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सर्वाकारज्ञतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।

अनेन शारदतीपुत्र पय्यायेण बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां न शिञ्चते । सर्वाकारज्ञतायां न निर्याति । आह । कथं पुनर्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चते । यथा-शिञ्चमाणः प्रज्ञापारमितायां निर्याति । भगवानाह । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंस्तां प्रज्ञापारमितां नोपलभते । न समनुपश्यत्येव खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः ध्यानपारमितायां चरंस्तां ध्यानपारमितां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शिञ्चमाणः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो वीर्यपारमितायां चरंस्तां वीर्यपारमितां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चमाणः सर्वाकारज्ञतायां

निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहा-
 सत्त्वः चान्तिपारमितायां चरंस्तां चान्तिपारमितां नोपलभते न
 समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
 मितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन ।
 यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः शीलपारमितायां चरंस्तां
 शीलपारमितां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वो दानपारमितायां चरंस्तां दानपारमिता नोपलभते न
 समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
 मितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन ।

यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽध्यात्मशून्यतायां चरं-
 स्तामध्यात्मशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो
 बहिर्द्वाशून्यतायां चरंस्तां बहिर्द्वाशून्यतां नोपलभते न समनु-
 पश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शार-
 दतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतायां चरंस्ताम-
 ध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहा-

द्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वा-
 कारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधि-
 सत्त्वो महासत्त्वोऽनन्तकारशून्यतायां चरंस्तामन्वकारशून्यता - नोप-
 लभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भ-
 योगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रकृतिशून्यतायां
 चरंस्तां प्रकृतिशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु बोधि-
 सत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
 सर्वधर्मशून्यतायां चरंस्तां सर्वधर्मशून्यतां नोपलभते न समनु-
 पश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शार-
 दतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः स्वलक्षणशून्यतायां चरंस्तां स्वलक्षण-
 शून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधि-
 सत्त्वो महासत्त्वः - प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो-
 ऽनुपलम्भशून्यतायां चरंस्तामनुपलम्भशून्यतां नोपलभते न समनु-
 पश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शार-
 दतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽभावशून्यतायां चरंस्तामभावशून्यतां
 नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भ-

योगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः स्वभावशून्यतायां चरंस्तं स्वभावशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽभावस्वभावशून्यतायां चरंस्तमभावस्वभावशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन ।

यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः स्मृत्युपम्यानेषु चरंस्तानि स्मृत्युपम्यानानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सम्यक् प्रहाणेषु चरंस्तानि सम्यक् प्रहाणानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः षड्विपादेषु चरंस्तानृद्धिपादान् नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्व इन्द्रियेषु चरंस्तानीन्द्रियाणि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदती-

पुत्र बोधिसत्वोमहामत्त्वोवनेषु चरंस्तानि यत्नानि नोपलभते न
 समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमि-
 तायां शिष्यमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा
 शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहामत्त्वो बोध्यङ्गेषु चरंस्तानि बोध्यङ्गानि
 नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहामत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां शिष्यमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ-
 योगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहामत्त्व आर्याष्टाङ्गमार्गं
 चरंस्तमाख्यांष्टाङ्गमार्गः नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदती-
 पुत्र बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिष्यमाणः सर्वाकार-
 ज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्वो-
 महामत्त्व आर्यसत्येषु चरंस्तान्यार्यसत्यानि नोपलभते न समनुप-
 श्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 शिष्यमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शार-
 दतीपुत्र बोधिसत्वोमहामत्त्वो ध्यानेषु चरंस्तानि ध्यानानि नोप-
 लभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहामत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां शिष्यमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ-
 योगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहामत्त्वोऽप्रमाणेषु चरं-
 स्तान्यप्रमाणानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
 बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिष्यमाणः सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहामत्त्व
 आरूप्य समापत्तिषु चरन्ता आरूप्यसमापत्तीर्नोपलभते न समनु-
 पश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां

शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदती-
 पुत्र बोधिसत्वोमहासत्वो विमोक्षेषु चरंस्तानि विमोक्षाणि नोप-
 लभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहासत्वः प्रजा
 पारमितायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन ।
 यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहामत्वोऽनुपूर्वविहारसमापत्तिपु
 चरंस्ता अनुपूर्वविहारसमापत्तीर्नापलभते न समनुपश्यत्येवं खलु
 शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहासत्वः प्रजापारमितायां शिक्षमाणः
 सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र
 बोधिसत्वोमहासत्वः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु चरं-
 स्तानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुक्तानि नोपलभते न सम-
 नुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहासत्वः प्रजापारमि-
 तायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा
 शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहासत्वोऽभिज्ञासु चरंस्तान् अभिज्ञानोपल-
 भते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहासत्वः प्रजा-
 पारमितायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन ।
 यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहासत्वः समाधिषु चरंस्तान् समा-
 धीन् नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्वो-
 महासत्वः प्रजापारमितायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्य-
 नुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्वोमहासत्वोऽध्यानेषु
 चरंस्तानि ध्यानानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
 बोधिसत्वोमहासत्वः प्रजापारमितायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञ-
 तायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्वो-

महामत्त्वोऽप्रमाणेषु चरंस्तान्यप्रमाणानि नोपलभते न समनुपगम्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिच-
माणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन ।

यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वश्चतसृषु प्रतिमम्बित्सु चरंस्ताः प्रतिमम्बिदो नोपलभते न समनुपगम्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वो-
महामैश्यां चरंस्तां महामैश्यां नोपलभते न समनुपगम्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वो महाकरुणायां चरंस्तां महाकरुणां नोपलभते न समनुपगम्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वो श्रावेणिकबुद्धधर्मेषु चरं-
स्तामावेणिकबुद्धधर्मांश्चोपलभते न समनुपगम्यत्येवं खलु शारदती-
पुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाका-
रज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन ।

यदा खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वः सर्वाकारज्ञतायां चरंस्तां सर्वाकारज्ञतां नोपलभते न समनुपगम्यत्येवं खलु शारदती-
पुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकार-
ज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-
महामत्त्वो मार्गाकारज्ञतायां चरंस्तां मार्गाकारज्ञतां नोपलभते न

समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां शिबमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन ।
यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंस्तां
प्रज्ञापारमितां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिबमाणः सर्वाकारज्ञतायां
निर्यात्यनुपलम्भयोगेन ।

आह । कस्याऽनुपलम्भयोगेन । भगवानाह । अध्यात्मशून्य-
ताया अनुपलम्भयोगेन । वहिर्द्धाशून्यताया अनुपलम्भयोगेन ।
अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । शून्यताशून्यताया
अनुपलम्भयोगेन । महाशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । परमार्थशून्य-
ताया अनुपलम्भयोगेन । संकृतशून्यताया अनुपलम्भयोगेन ।
असंकृतशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अत्यन्तशून्यताया अनुपलम्भ-
योगेन । अनवराशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अनवकारशून्य-
ताया अनुपलम्भयोगेन । प्रकृतिशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । सर्व-
धर्मशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । स्वलक्षणशून्यताया अनुपलम्भ-
योगेन । अनुपलम्भशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अभावशून्यताया
अनुपलम्भयोगेन । स्वभावशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अभावस्व-
भावशून्यताया अनुपलम्भयोगेन ।

शतमाहस्त्रयाः प्रज्ञापारमितायाः पञ्चमः परिवर्तः ॥

अथ षष्ठः परिवर्तः ।

अथायुग्मान् सुभृतिर्भगवन्तमेतद्वोचम् । यो भगवन्नेवं पृच्छेत्
किमयं मायापुरुषः प्रज्ञापारमितायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां
निर्याति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः
सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः
ध्यानपारमितायां शिचिला सर्वाकारज्ञतां निर्यास्यति । सर्वाका-
रज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं ।
यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोवीर्यपारमितायां शिचिला
सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य
भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं
मायापुरुषः चान्तिपारमितायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्या-
स्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः
कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः शील-
पारमितायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकार-
ज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं ।
यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोदानपारमितायां शिचिला
सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य
भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् ।
किमयं मायापुरुषोऽध्यात्माशून्यतायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां
निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः

सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽनव-
 रायशून्यतायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाका-
 रज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्दे-
 ष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽनवकारशून्यतायां
 शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्य-
 तीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगव-
 न्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः प्रकृतिशून्यतायां शिचिला
 सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यतीति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति ।
 तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत्
 किमयं मायापुरुषः सर्वधर्मशून्यतायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः
 सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः
 स्मलक्षणशून्यतायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वा-
 कारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं
 निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽनुपलभशून्य-
 ि शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञताम-
 तीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं ।
 भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽभावशून्यतायां शिचिला
 सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति ।
 तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं
 पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः स्वभावशून्यतायां शिचिला सर्वाकार-
 ज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भग-

ज्ञेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं
मायापुरुषोऽभावस्वभावशून्यतायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां
निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति ।

तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं ।
पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः कृत्युपस्थानेषु शिचिला सर्वाकारज्ञ-
तायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं
पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं माया-
पुरुषः सम्यक् प्रहाणेषु शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति ।
सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं
निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष षड्विपादेषु
शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्य-
तीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो
भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष इन्द्रियेषु शिचिला सर्वाका-
रज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य
भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत्
किमयं मायापुरुषो बोध्यङ्गेषु शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्या-
स्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः
सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष
आर्याष्टाङ्गमार्गं शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञ-
तामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं ।
यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष आर्यसत्येषु शिचिला
सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य

सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽनव-
 रायशून्यतायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाका-
 रज्ञतामनुप्रास्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्दे-
 ष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽनवकारशून्यतायां
 शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्रास्य-
 तीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगव-
 न्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः प्रकृतिशून्यतायां शिचिला
 सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यतीति । सर्वाकारज्ञतामनुप्रास्यतीति ।
 तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत्
 किमयं मायापुरुषः सर्वधर्मशून्यतायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्रास्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः
 सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः
 स्वनक्षणशून्यतायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वा-
 कारज्ञतामनुप्रास्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं
 निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽनुपलम्भशून्य-
 तायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञताम-
 नुप्रास्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं ।
 यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽभावशून्यतायां शिचिला
 सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्रास्यतीति ।
 तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं
 पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः स्वभावशून्यतायां शिचिला सर्वाकार-
 ज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्रास्यतीति । तस्य भग-

ज्ञेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं
मायापुरुषोऽभावस्वभावशून्यतायां शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां
निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति ।

तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं ।
पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः स्मृत्युपस्थानेषु शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञ-
तायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं
पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं माया-
पुरुषः सम्यक् प्रहाणेषु शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति ।
सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं
निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष षड्विधादेषु
शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्य-
तीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो
भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष इन्द्रियेषु शिञ्चिन्वा सर्वाका-
रज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य
भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत्
किमयं मायापुरुषो बोध्यज्ञेषु शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्या-
स्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः
सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष
आख्याष्टाङ्गमार्गे शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञ-
तामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं ।
यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष आर्यसत्येषु शिञ्चिन्वा
सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य

तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्रुपमन्यमाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यावेदनाऽन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यासंज्ञाऽन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्येसंस्काराः । अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्विज्ञानमन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यच्चतुरष्टामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्यच्छ्रोत्रमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्वाणमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याजिज्ञाऽन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यःकायो-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ऽन्यर्चनाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्रुपमन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यः
 शब्दाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ऽन्योगन्धोऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्योरसोऽन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यःस्पर्शा-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते ऽन्येधर्मा अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।

तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यच्चतुर्विज्ञानमन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यत्
 श्रोत्रविज्ञानमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्वाणविज्ञानमन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यज्जिज्ञाविज्ञान-
 मन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ऽन्यत्कायविज्ञानमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यग्मनोविज्ञानमन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्यश्चतुःसंस्पर्शाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यःश्रोत्रसंस्पर्शाऽन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याघ्राणसंस्पर्शो-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते ऽन्योजिज्ञासंस्पर्शाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यः कायसंस्पर्शाऽन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्योमनःसंस्पर्शाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याश्चतुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याश्रोत्र-
 संस्पर्शप्रत्ययवेदना अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याघ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याजिज्ञा-

तत् कि मन्यसे सुभूते ऽन्यद्रुपमन्यमाया । आह । नोहीद भगवन् ।
 भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते ऽन्यावेदनाऽन्यामाया । आह ।
 नोहीद भगवन् । तत् कि मन्यसे सुभूते ऽन्यासज्ञाऽन्यामाया ।
 आह । नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते
 ऽन्येसस्कारा । अन्यामाया । आह । नोहीद भगवन् । भगवानाह ।
 तत् कि मन्यसे सुभूते ऽन्यद्विज्ञानमन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते ऽन्यच्चतुरष्टामाया ।
 आह । नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते
 ऽन्यच्छ्रोत्रमन्यामाया । आह । नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत्
 कि मन्यसे सुभूते ऽन्यद्वाणमन्यामाया । आह । नोहीद भगवन् ।
 भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते ऽन्याजिह्वाऽन्यामाया । आह ।
 नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते ऽन्यकायो-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ऽन्यर्न्नाऽन्यामाया । आह । नोहीद भगवन् ।
 भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते ऽन्यद्रुपमन्यामाया । आह ।
 नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते ऽन्य
 शब्दाऽन्यामाया । आह । नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् कि
 मन्यसे सुभूते ऽन्योगन्धोऽन्यामाया । आह । नोहीद भगवन् ।
 भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते ऽन्योरसोऽन्यामाया । आह ।
 नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् कि मन्यसे सुभूते ऽन्यस्पर्शा-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीद भगवन् । भगवानाह । तत् कि मन्यसे
 सुभूते ऽन्येधर्मा अन्यामाया । आह । नोहीद भगवन् । भगवानाह ।

संस्पर्शप्रत्ययवेदना ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याकायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ऽन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्यामनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यः पृथिवीधातुरन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्योऽन्धातुरन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते ऽन्यस्तेजोधातुरन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्योवायुधातुरन्या-
 माया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते ऽन्य आकाशधातुरण्णामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्योविज्ञानधातुरन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्याऽविद्याऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते ऽन्येसंस्कारा अन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्विज्ञानमन्या-
 माया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्यन्नामरूपमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यत् षडायतनमन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यःस्पर्श-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते ऽन्यावेदनाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।

तत् किं मन्यसे सुभूते ज्ञ्यादृष्णाऽन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ज्ञ्यदुपादानमन्या-
 माया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते ज्ञ्योभवोऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ज्ञ्याजातिरन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ज्ञ्यत् जरामरण-
 मन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ज्ञ्यादानपारमिताऽन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ज्ञ्याश्रील-
 पारमिताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते ज्ञ्याचान्तिपारमिताऽन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ज्ञ्यावीर्यपारमिता-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते ज्ञ्याध्यानपारमिताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ज्ञ्याप्रज्ञापारमिताऽन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ज्ञ्याऽध्यात्मशून्यता
 अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ज्ञ्यावद्भिर्द्वाशून्यता अन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ज्ञ्याऽध्यात्मवद्भिर्द्वा-
 शून्यता अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे सुभूते ज्ञ्याशून्यताशून्यता अन्यामाया । आह । नोहीदं

भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यामहाशून्यता-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ऽन्यापरमार्थशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यासंस्कृतशून्यता-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते ऽन्याऽसंस्कृतशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्या अत्यन्तशून्यताऽन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्याऽनवराशून्यता अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याऽनवकारशून्यताऽन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
 ऽन्याप्रकृतिशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यासर्वधर्मशून्यताऽन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्या-
 स्तलक्षणशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याऽनुपलम्भशून्यताऽन्यामाया । आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याऽभाव-
 शून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
 मन्यसे सुभूते ऽन्यास्वभावशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याऽभावशून्यता-
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि सत्युपस्थानानि

अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते ऽन्यानि सम्यक्प्रहाणानि अन्यामाया । आह । नोहीदं
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्ये षड्विपादाः
अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
सुभूते ऽन्यानीन्द्रियाणि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि बक्षानि अन्यामाया ।
आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
ऽन्यानि बोध्यज्ञानि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्योऽष्टाङ्गमार्गोऽन्यामाया ।
आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते
ऽन्यान्यार्थसत्यानि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि ध्यानानि अन्यामाया । आह ।
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यान्य-
प्रमाणानि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्या आरूप्यममापत्तयोऽन्यामाया । आह ।
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि अन्यामाया । आह ।
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्या
प्रभिज्ञा अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते ऽन्ये समाधयोऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि धारणीमुखानि
अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे

सुभृते ऽन्यानि तथागतवल्लानि अन्यामाया । आह । नोहीदं
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यानि वैशारद्यानि
 अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभृते ऽन्या प्रतिसम्बिदोऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यामहामैत्री अन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते
 ऽन्यामहाकरुणाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्येऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः अन्यामाया ।
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते
 ऽन्याबोधिरन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।

न भगवन्नन्यद्रूपमन्यामाया । रूपमेव माया मायैव रूपं । न
 भगवन्नन्यावेदनाऽन्यामाया । वेदनैव माया मायैव वेदना । न
 भगवन्नन्यासंज्ञाऽन्यामाया । संज्ञैव माया मायैव संज्ञा । न
 भगवन्नन्येसंस्कारा अन्यामाया । संस्कारा एव माया मायैव
 संस्काराः । न भगवन्नन्यद्विज्ञानमन्यमाया । विज्ञानमेव माया
 मायैव विज्ञानं । न भगवन्नन्यच्चुरन्यामाया । चचुरेव माया
 मायैव चचुः । न भगवन्नन्यच्छ्रोत्रमन्यामाया । श्रोत्रमेव माया
 मायैव श्रोत्रं । न भगवन्नन्यद्वाणमन्यामाया । प्राणमेव माया
 मायैव प्राणं । न भगवन्नन्याजिज्ञाऽन्यामाया । जिज्ञैव माया मायैव
 जिज्ञा । न भगवन्नन्यः कायोऽन्यामाया । काय एव माया मायैव
 कायः । न भगवन्नन्यन्मनोऽन्यामाया । मन एव माया मायैव मनः ।

न भगवन्नन्यद्रूपमन्यामाया । रूपमेव माया मायैव रूपं ।

न भगवन्नन्य शब्दोऽन्यामाया । शब्द एव माया मायैव शब्दः ।
 न भगवन्नन्योगन्धोऽन्यामाया । गन्ध एव माया मायैव गन्धः ।
 न भगवन्नन्योरसोऽन्यामाया । रस एव माया मायैव रसः ।
 न भगवन्नन्य स्पर्शोऽन्यामाया । स्पर्श एव माया मायैव स्पर्शः ।
 न भगवन्नन्ये धर्मा अन्यामाया । धर्मा एव माया मायैव धर्मा ।
 न भगवन्नन्यश्चतुर्विज्ञानमन्या माया । चतुर्विज्ञानमेव माया
 मायैव चतुर्विज्ञान । न भगवन्नन्यत् श्रोत्रविज्ञानमन्या माया ।
 श्रोत्रविज्ञानमेव माया मायैव श्रोत्रविज्ञान । न भगवन्नन्यद्वाण-
 विज्ञानमन्या माया । घ्राणविज्ञानमेव माया मायैव घ्राणविज्ञान ।
 न भगवन्नन्यज्जिज्ञाविज्ञानमन्या माया । जिज्ञाविज्ञानमेव माया
 मायैव जिज्ञाविज्ञान । न भगवन्नन्यत् कायविज्ञानमन्या माया ।
 कायविज्ञानमेव माया मायैव कायविज्ञान । न भगवन्नन्यन्नो-
 विज्ञानमन्या माया । मनोविज्ञानमेव माया मायैव मनोविज्ञान ।
 न भगवन्नन्यश्चतुस्रस्पर्शोऽन्या माया । चतुस्रस्पर्श एव माया मायैव
 चतुस्रस्पर्शः । न भगवन्नन्य श्रोत्रस्रस्पर्शोऽन्यामाया । श्रोत्रस्रस्पर्श एव
 माया मायैव श्रोत्रस्रस्पर्शः । न भगवन्नन्यो घ्राणस्रस्पर्शोऽन्या माया ।
 घ्राणस्रस्पर्श एव माया मायैव घ्राणस्रस्पर्शः । न भगवन्नन्यो जिज्ञा-
 स्रस्पर्शोऽन्या माया । जिज्ञास्रस्पर्श एव माया मायैव जिज्ञास्रस्पर्शः ।
 न भगवन्नन्य कायस्रस्पर्शोऽन्या माया । कायस्रस्पर्श एव माया मायैव
 कायस्रस्पर्शः । न भगवन्नन्यो मनस्रस्पर्शोऽन्या माया । मनस्रस्पर्श एव
 माया मायैव मनस्रस्पर्शः । न भगवन्नन्याचतुस्रस्पर्शप्रत्ययवेदना
 ऽन्यामाया । चतुस्रस्पर्शप्रत्ययवेदनैव माया मायैव चतुस्रस्पर्श-

सुभृते ऽन्यानि तथागतबलानि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यानि वैशारद्यानि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्या प्रतिसम्बिदोऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यामहामैत्री अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यामहाकरुणाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्येष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्याबोधिरन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।

न भगवन्नन्यद्रुपमन्यामाया । रूपमेव माया मायैव रूपं । न भगवन्नन्यावेदनाऽन्यामाया । वेदनैव माया मायैव वेदना । न भगवन्नन्यासंज्ञाऽन्यामाया । संज्ञैव माया मायैव संज्ञा । न वाच्यतेमुंस्कारा अन्यामाया । संस्कारा एव माया मायैव धातुरन्या माया भगवन्नन्यद्विज्ञातुरव मोरु । त्विवाकोऽधातुः । न भगवन्नन्योविज्ञानधातुरन्या माया । विज्ञानधातुरेव माया मायैव विज्ञानधातुः । न भगवन्नन्याऽविद्याऽन्या माया । अविद्यैव माया मायैवाविद्या । न भगवन्नन्य संस्काराः अन्या माया । संस्कारा एव माया मायैव संस्काराः । न भगवन्नन्यद्विज्ञानमन्या माया । विज्ञानमेव माया मायैव विज्ञानं । न भगवन्नन्यनामरूपमन्या माया । नामरूपमेव माया मायैव नामरूपं । न भगवन्नन्यत् षडायतनमन्या माया । षडायतनमेव माया मायैव षडायतनं ।

न भगवन्नन्यः शब्दोऽन्यामाया । शब्द एव माया मायैव शब्दः ।
 न भगवन्नन्योगन्धोऽन्यामाया । गन्ध एव माया मायैव गन्धः ।
 न भगवन्नन्योरसोऽन्यामाया । रस एव माया मायैव रसः ।
 न भगवन्नन्यः स्पर्शोऽन्यामाया । स्पर्श एव माया मायैव स्पर्शः ।
 न भगवन्नन्ये धर्मा अन्यामाया । धर्मा एव माया मायैव धर्माः ।
 न भगवन्नन्यच्चतुर्विज्ञानमन्या माया । चतुर्विज्ञानमेव माया
 मायैव चतुर्विज्ञानं । न भगवन्नन्यत् श्रोत्रविज्ञानमन्या माया ।
 श्रोत्रविज्ञानमेव माया मायैव श्रोत्रविज्ञानं । न भगवन्नन्यद्घ्राण-
 विज्ञानमन्या माया । घ्राणविज्ञानमेव माया मायैव घ्राणविज्ञानं ।
 न भगवन्नन्यज्जिज्ञाविज्ञानमन्या माया । जिज्ञाविज्ञानमेव माया
 मायैव जिज्ञाविज्ञानं । न भगवन्नन्यत् कायविज्ञानमन्या माया ।
 कायविज्ञानमेव माया मायैव कायविज्ञानं । न भगवन्नन्यन्मनो-
 विज्ञानमन्या माया । मनोविज्ञानमेव माया मायैव मनोविज्ञानं ।
 न भगवन्नन्यश्चतुःसंस्पर्शोऽन्या माया । चतुःसंस्पर्श एव माया मायैव
 चतुःसंस्पर्शः । न भगवन्नन्या प्रज्ञापारमिताऽन्या माया । प्रज्ञा-
 पारमितैव माया मायैव प्रज्ञापारमिता ।

न भगवन्नन्याऽध्यात्मशून्यताऽन्या माया । अध्यात्मशून्यतैव माया
 मायैवाध्यात्मशून्यता । न भगवन्नन्याबहिर्द्वाशून्यताऽन्या माया ।
 बहिर्द्वाशून्यतैव माया मायैव बहिर्द्वाशून्यता । न भगवन्नन्या
 अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यताऽन्या माया । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतैव माया
 मायैवाध्यात्मबहिर्द्वाशून्यता । न भगवन्नन्याशून्यताऽन्यामाया ।

शून्यताशून्यतैव माया मायैव शून्यता शून्यता । न भगवन्नन्या
 महाशून्यताऽन्या माया । महाशून्यतैव माया मायैव महाशून्यता ।
 न भगवन्नन्या परमार्थशून्यताऽन्या माया । परमार्थशून्यतैव माया
 मायैव परमार्थशून्यता । न भगवन्नन्या संस्कृतशून्यताऽन्या माया ।
 संस्कृतशून्यतैव माया मायैव संस्कृतशून्यता । न भगवन्नन्याऽसंस्कृत-
 शून्यताऽन्या माया । असंस्कृतशून्यतैव माया मायैवासंस्कृतशून्यता ।
 न भगवन्नन्याऽत्यन्तशून्यताऽन्या माया । अत्यन्तशून्यतैव माया
 मायैवात्यन्तशून्यता । न भगवन्नन्याभवरागशून्यताऽन्यामाया ।
 भवरागशून्यतैव माया मायैवाऽभवरागशून्यता । न भगवन्नन्या-
 नवकारशून्यताऽन्या माया । अनवकारशून्यतैव माया मायैवानव-
 कारशून्यता । न भगवन्नन्या प्रकृतिशून्यताऽन्या माया । प्रकृति-
 शून्यतैव माया मायैव प्रकृतिशून्यता । न भगवन्नन्या सर्वधर्मशून्यता-
 ऽन्या माया । सर्वधर्मशून्यतैव माया मायैव सर्वधर्मशून्यता । न
 भगवन्नन्यास्वलक्षणशून्यताऽन्या माया । स्वलक्षणशून्यतैव माया मायैव
 स्वलक्षणशून्यता । न भगवन्नन्याऽनुपलम्भशून्यताऽन्या माया । अनुप-
 लम्भशून्यतैव माया मायैवानुपलम्भशून्यता । न भगवन्नन्याऽभाव-
 शून्यताऽन्या माया । अभावशून्यतैव माया मायैवाभावशून्यता । न
 भगवन्नन्या स्वभावशून्यताऽन्या माया । स्वभावशून्यतैव माया मायैव
 स्वभावशून्यता । न भगवन्नन्याऽभावस्वभावशून्यताऽन्या माया ।
 अभावस्वभावशून्यतैव माया मायैवाभावस्वभावशून्यता ।

न भगवन्नन्यानि कृत्युपस्थानान्यन्यामाया । कृत्युपस्थानान्येव
 माया मायैव कृत्युपस्थानानि । न भगवन्नन्यानि सम्यक्प्रहाणानि

अन्या माया । सम्यक्प्रहाणान्येव माया मायैव सम्यक्प्रहाणानि ।
 न भगवन्नन्ये ऋद्धिपादा अन्यामाया । ऋद्धिपादा एव माया मायैव
 ऋद्धिपादाः । न भगवन्नन्यानीन्द्रियाण्यन्यामाया । इन्द्रियाण्येव माया
 मायैवेन्द्रियाणि । न भगवन्नन्यानि बलान्यमाया । बलान्येव माया
 मायैव बलानि । न भगवन्नन्यानि बोध्यङ्गान्यन्या माया । बोध्यङ्गान्येव
 माया मायैव बोध्यङ्गानि । न भगवन्नन्याऽर्याष्टाङ्गमार्गोऽन्या माया ।
 आर्याष्टाङ्गमार्ग एव माया मायैवार्याष्टाङ्गमार्गः । न भगवन्नन्या
 न्यार्यसत्यान्यन्या माया । आर्यसत्यान्येव माया मायैवार्यसत्यानि ।
 न भगवन्नन्यानि ध्यानान्यन्या माया । ध्यानान्येव माया मायैव
 ध्यानानि । न भगवन्नन्यान्यप्रमाणान्यन्या माया । अप्रमाणान्येव माया
 मायैवाप्रमाणानि । न भगवन्नन्या आरूढ्यसमापत्तयोऽन्या माया ।
 आरूढ्यसमापत्तय एव माया मायैवारूढ्यसमापत्तयः । न भगवन्नन्ये
 विमोक्षा अन्यामाया । विमोक्षा एव माया मायैव विमोक्षाः ।
 न भगवन्नन्या नवानुपूर्वविहार समापत्तयोऽन्यामाया । नवानु-
 पूर्वविहारसमापत्तय एव माया मायैव नवानुपूर्वविहारसमा-
 पत्तयः । न भगवन्नन्यानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि
 अन्यामाया । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्येव माया मायैव
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । न भगवन्नन्याऽभिज्ञा
 अन्यामाया । अभिज्ञैव माया मायैवाभिज्ञा । न भगवन्नन्ये समा-
 धयोऽन्यामाया । समाधय एव माया मायैव समाधयः । न
 भगवन्नन्यानि धारणीमुखान्यन्या माया । धारणीमुखान्येव माया
 मायैव धारणीमुखानि । न भगवन्नन्यानि तथागतवल्लान्यन्यामाया ।

तथागतबलान्येव माया मायैव तथागतबलानि । न भगवन्नन्यानि
 वैशारद्यानि अन्यामाया । वैशारद्यान्येव माया मायैव वैशारद्यानि ।
 न भगवन्नन्याः प्रतिसम्बिदोऽन्यामाया । प्रतिसम्बिद् एव माया
 मायैव प्रतिसम्बिद् । न भगवन्नन्यामहामैत्री अन्यामाया ।
 महामैत्र्येव माया मायैव महामैत्री । न भगवन्नन्या महाकरुणा-
 ऽन्यामाया । महाकरुणैव माया मायैव महाकरुणा । न भगवन्नन्या
 ऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः अन्यामाया । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मा
 एव माया मायैवाष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः । न भगवन्नन्यच्छ्रोत
 आपत्तिफलमन्यामाया । श्रोत आपत्तिफलमेव माया मायैव श्रोत
 आपत्तिफलं । न भगवन्नन्यत्सहदागामिफलमन्यामाया । सहदा-
 गामिफलमेव माया मायैव सहदागामिफलं । न भगवन्नन्यदना-
 गामिफलमन्यामाया । अनागामिफलमेव माया मायैवानागामि-
 फलं । न भगवन्नन्यदर्हत्वमन्यामाया । अर्हत्वमेव माया मायैवार्हत्त्वं ।
 न भगवन्नन्याप्रत्येकबोधिरन्यामाया । प्रत्येकबोधिरेव माया मायैव
 प्रत्येकबोधिः । न भगवन्नन्यामार्गाकारज्ञताऽन्यामाया । मार्गाकारज्ञ-
 तैव माया मायैव मार्गाकारज्ञता । न भगवन्नन्यासर्वाकारज्ञता-
 ऽन्यामाया । सर्वाकारज्ञतैव माया मायैव सर्वाकारज्ञता ।

तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि पुमायाया उत्पादो वा निरोधो
 वा । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि
 ऽनुमायायाः संक्लेशो वा व्यवदानं वा । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते यस्मिन् उत्पादो न निरोधो न
 व्यवदानमपि स न प्रज्ञापारमितायां शिचिष्यते । सर्वाकारज्ञतायां

निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्स्यतीति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽत्रैषा न संज्ञाममज्ञाप्रज्ञप्तियवहारः । पञ्चसूपादानस्कन्धेषु यदुतबोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञाममज्ञाप्रज्ञप्तियवहारमात्रेण पञ्चानामुपादानस्कन्धानामुत्पादो वा निरोधो वा संक्लेगोवाव्यवदानं वोपलभ्यते । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते यस्य न संज्ञा न समज्ञा न प्रज्ञप्तिर्न व्यवहारो न नाम न नामप्रज्ञप्तिर्न कायो न कायकर्म, न वाक् न वाक्कर्म, न मनो न मनःकर्मनोत्पादो न निरोधो न संक्लेगो न व्यवदानमपि नु स प्रज्ञाधारमितायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्स्यतीति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्स्यत्यनुपलभ्ययोगेन । आह । यथाहं भगवन् भगवतोभाषितस्वार्थमाजानामि । प्रज्ञापारमितायां शिचिमाणेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन मायापुरुषेणैव शिचितव्यं । भवत्यनुत्तरायां सम्यक्मस्वोधौ । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् सर्व एते मायापुरुषावेदितयाः । यदुतपञ्चस्कन्धाः ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि त्विमे पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिचिला सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । आह । नोहीदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावः पञ्चस्कन्धाः । स चाभावस्वभावोवोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते

स्वप्नोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्न-
 भावस्वभावः पञ्चस्कन्धाः । स चाभावस्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते मायोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् ।
 तत्कस्यहेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावाः पञ्चस्कन्धाः स चाभाव-
 स्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते प्रतिश्रुत्-
 कोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्न-
 भावस्वभावाः प्रतिश्रुत्काः स चाभावस्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते प्रतिभासोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावः प्रतिभासः स चाभाव-
 स्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते उदक-
 चन्द्रोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां
 निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्न-
 भावस्वभाव उदकचन्द्रः स चाभावस्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह ।
 तत् किं मन्यसे सुभूते मरीच्युपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावो मरीचिः स चाभावस्वभावो-
 नोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते निर्मितोपमाः
 पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यान्ति ।

आह नोहीदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावो-
निर्मितः । स चाभावस्वभावोनोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं
मन्यसे सुभूते स्वप्नोपमं रूपं स्वप्नोपमा वेदना स्वप्नोपमा संज्ञा
स्वप्नोपमाः संस्काराः स्वप्नोपमं विज्ञानं । तत् षडिन्द्रियं ते पञ्चो-
पादानस्कन्धाः । ते चाऽध्यात्मशून्यतया नोपलभ्यन्ते बहिर्द्वीशून्यतया
नोपलभ्यन्ते । अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतया नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया
नोपलभ्यन्ते । महाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । संकृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । असंकृतशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । अत्यन्तशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । अनवकारशून्यतया नोपलभ्यन्ते । प्रकृतिशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । सर्वधर्मशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वलक्षणशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । अनुपलम्भशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । स्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावस्वभावशून्यतया
नोपलभ्यन्ते ।

मायोपमं सुभूते रूपं मायोपमा वेदना मायोपमा संज्ञा
मायोपमाः संस्काराः मायोपमं विज्ञानं । यच्च विज्ञानं तत्
षडिन्द्रियं । तत् पञ्चोपादानस्कन्धाः । ते चाऽध्यात्मशून्यतया
नोपलभ्यन्ते । बहिर्द्वीशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतया
नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते । महाशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया नोपलभ्यन्ते । संकृतशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । असंकृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अत्यन्तशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवकारशून्यतया नोप-

लभ्यन्ते । प्रकृतिशून्यतया नोपलभ्यन्ते । सर्वधर्मशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । स्वलक्षणशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनुपलम्भशून्यतया
नोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वभावशून्यतया नोप-
लभ्यन्ते । अभावस्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।

प्रतिश्रुत्कोपमं सुभूते रूपं प्रतिश्रुत्कोपमा वेदना प्रतिश्रुत्कोपमा
संज्ञा । प्रतिश्रुत्कोपमाः संस्काराः । प्रतिश्रुत्कोपमं विज्ञानं । तत्
षडिन्द्रियं तत्पञ्चोपादानस्कन्धास्ते चाऽध्यात्मशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
बहिर्द्वाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते । महाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । परमार्थ-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । संस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । असंस्कृत-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अत्यन्तशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवराघ-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवकारशून्यतया नोपलभ्यन्ते । प्रकृति-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । सर्वधर्मशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वलक्षण-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनुपलम्भशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभाव-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावस्वभाव-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते ।

प्रतिभासोपमं सुभूते रूपं प्रतिभासोपमा वेदना । प्रतिभासो-
पमा संज्ञा । प्रतिभासोपमाः संस्काराः । प्रतिभासोपमं विज्ञानं ।
यच्च विज्ञानं तत् षडिन्द्रियं तत्पञ्चोपादानस्कन्धाः । ते चाऽध्यात्म-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । बहिर्द्वाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अध्यात्म-
बहिर्द्वाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
महाशून्यतया नोपलभ्यन्त । परमार्थशून्यतया नोपलभ्यन्त । संस्कृत-

शून्यतया नोपलभ्यन्ते । असंस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अत्यन्त-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवकार-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । प्रकृतिशून्यतया नोपलभ्यन्ते । सर्वधर्मा-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वलक्षणशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनुपलम्भ-
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वभावशून्य-
तया नोपलभ्यन्ते । अभावस्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।

उदकचन्द्रोपमं सुभूते रूपं । उदकचन्द्रोपमा वेदना । उदक-
चन्द्रोपमा मंज्ञा । उदकचन्द्रोपमाः मस्काराः । उदकचन्द्रोपमं
विज्ञानं । यच्च विज्ञानं तत् पडिन्द्रियं तत्पक्षोपादानस्कन्धाः । ते
चाऽध्यात्मशून्यतया नोपलभ्यन्ते । बहिर्द्वांशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
अध्यात्मबहिर्द्वांशून्यतया नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
महाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
संस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । असंस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
अत्यन्तशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
अनवकारशून्यतया नोपलभ्यन्ते । प्रकृतिशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
सर्वधर्माशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वलक्षणशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
अनुपलम्भशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
स्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावस्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।

मरीच्युपमं सुभूते रूपं मरीच्युपमा वेदना । मरीच्युपमा
मंज्ञा । मरीच्युपमाः मस्काराः । मरीच्युपमं विज्ञानं । यच्च
विज्ञानं तत्पडिन्द्रियं । तत्पक्षोपादानस्कन्धाः । ते चाऽध्यात्म-
तया नोपलभ्यन्ते । बहिर्द्वांशून्यतया नोपलभ्यन्ते । नाऽध्यात्म-

बहिर्द्वाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते । महाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया नोपलभ्यन्ते । संस्कृत-शून्यतया नोपलभ्यन्त । असंस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अत्यन्त-शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवकार-शून्यतया नोपलभ्यन्ते । प्रकृतिशून्यतया नोपलभ्यन्ते । सर्वधर्म-शून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वलक्षणशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनुपलम्भ-शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वभावशून्य-तया नोपलभ्यन्ते । अभावस्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।

आह । माहैव भगवन्नवयान संप्रस्थितो बोधिसत्वो महासत्त्व इदं निर्देशं श्रुत्वा उत्तरेण सन्त्वासमापद्येत । भगवानाह । स चेत् सुभूते नवयानसंप्रस्थितो बोधिसत्वो महासत्त्वो न प्रज्ञापारमितायामुपाय-कौशलो भवेत् । नैव कल्याणमित्रहस्तगतो भवेत् । उत्तरेण सन्त्वासमापद्येत । आह । कतमद्भगवन् बोधिसत्वस्य महासत्वस्य प्रज्ञापारमितायामुपायकौशलं । यत्र चरन् बोधिसत्वो महासत्त्व इदं निर्देशं श्रुत्वा नोत्तस्यन्ति । न सन्त्वासमापद्येत ।

भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमिता-याश्चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिमं युक्तेन चित्तेन रूपमनित्यमिति प्रत्य-वेक्षते । तच्च नोपलभते । वेदनामनित्येति प्रत्यवेक्षते नोपलभते । संज्ञामनित्येति प्रत्यवेक्षते नोपलभते । संस्काराननित्या इति प्रत्यवेक्षते नोपलभते । विज्ञानमनित्यमिति प्रत्यवेक्षते नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्वस्य महासत्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-

मितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपं दुःखमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनादुःखेति* संज्ञादुःखेति संस्काराः दुःखा इति विज्ञानं दुःखमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदना अनात्मेति संज्ञा अनात्मेति संस्कारा अनात्मान इति विज्ञानमनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपं शान्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते वेदना शान्तेति संज्ञा शान्तेति संस्काराः शान्ता इति विज्ञानं शान्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतसुपायकौशलं । पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपं शून्यमिति वेदनाशून्येति संज्ञाशून्येति संस्काराः शून्या इति विज्ञानं शून्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः

* ख । ग । घ । पुस्तके वेदना, मञ्जा, इत्यादिशब्दोत्तरं दुःखादिशब्दात् परं प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते इति लिखितं । एव परत्रापि सर्वत्र-वेदनादिशब्दोत्तरानात्मादिशब्दात् परमपि ।

प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमानिमित्तमिति वेदना आनिमित्तेति मंजा आनिमित्तेति संस्काराः आनिमित्ता इति विज्ञानमानिमित्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमप्रणिहितमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनाऽप्रणिहितेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । मंजाऽप्रणिहितेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्काराः अप्रणिहितेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । विज्ञानमप्रणिहितमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमनभिसंस्कारमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनाऽनभिसंस्कारेति प्रत्यवेक्षते । तच्च नोपलभते । मंजाऽनभिसंस्कारेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारा अनभिसंस्कारा इति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । विज्ञानमनभिसंस्कारमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपं विविक्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनाविविक्तेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । मंजाविविक्तेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्काराविविक्ता इति

प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं विविक्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपि सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमनित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनामनित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञामनित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्काराननित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानमनित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपं दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनां दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञां दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारान् दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमनात्माकारेण प्रत्यवेक्षते - तच्च नोपलभते । वेदनामनात्माकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञामनात्माकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्काराननात्माकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानमनात्माकारेण

प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः रूपं शान्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनां शान्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञां शान्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारान् शान्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं शान्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः रूपं शून्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनां शून्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञां शून्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारान् शून्याकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं शून्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमानिमित्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनामानिमित्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञामानिमित्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारानामिमित्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानमानिमित्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमप्रणिहितमिति प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । वेदनामप्रणिहिताकारेण प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । संज्ञामप्रणिहिताकारेण प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । संस्कारान् प्रणिहिताकारेण प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । विज्ञानमप्रणिहिताकारेण प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनभिसंस्काराकारेण प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । वेदनामनभिसंस्काराकारेण प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । संज्ञामनभिसंस्काराकारेण प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । संस्काराननभिसंस्काराकारेण प्रत्यवेचते तांश्च नोपलभते । विज्ञानमनभिसंस्काराकारेण प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं विविक्ताकारेण प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । वेदनां विविक्ताकारेण प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । संज्ञां विविक्ताकारेण प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । संस्कारान् विविक्ताकारेण प्रत्यवेचते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं विविक्ताकारेण प्रत्यवेचते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

तस्य पुनः सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यैवं प्रत्यवेवमाणस्यैवं भवत्यहं सर्व्वसत्तेभ्यो रूपमनित्यमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । रूपं दुःखमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । रूपमनात्मेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । रूपं शान्तमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । रूपं शून्यमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । रूपमानिमित्तमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । रूपमप्रणिहितमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । रूपमनभिसंस्कारमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । रूपं विविक्तमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

वेदनामनित्येति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । वेदनां दुःखेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । वेदनामनात्मेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । वेदनां शान्तेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । वेदनां शून्येति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । वेदनामानिमित्तेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । वेदनामप्रणिहितेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । वेदनामनभिसंस्कारेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । वेदनां विविक्तेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

संज्ञामनित्येति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञां दुःखेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञामनात्मेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञां शान्तेति धर्मं देश-

यिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञां शून्येति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञामानिमित्तेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञामप्रणिहितेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञामनभिसंस्कारेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञां विविक्तेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

संस्काराननित्या इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारान् दुःखा इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारानात्मान इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारान् ग्रान्ता इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारान् शून्या इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारानानिमित्ता इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारानप्रणिहिता इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्काराननभिसंस्कारा इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारानविविक्ता इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

विज्ञानमनित्यमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानं दुःखमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानमनात्मेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानं ग्रान्तमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानं शून्यमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानमानिमित्तमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानम-

प्रणिहितमिति धर्मं देशयिष्यामि । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञान-
मनभिसंस्कारमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
विज्ञानं विविक्तमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

इयं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानपारमिता । येन बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वो नोत्तस्यति । न मन्तस्यति । न मन्तासमापद्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनित्याकारेण मन-
सिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मन-
सिकारैरूपमनित्याकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं शान्ताकारेण मन-
सिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्म-
नसिकारैरूपं शून्याकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमानिमित्ताकारेण
मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रति-
संयुक्तैर्मनसिकारैरूपमप्रणिहिताकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनभि-
संस्काराकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवक-
प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं विविक्ताकारेण मनसिकरोति
तच्चानुपलम्भयोगेन ।

यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्ब्रह्मनामनित्याकारेण
मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तै-
र्मनसिकारैर्ब्रह्मनां दुःखाकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यत्र आवकप्रत्येकबुद्धप्रति-
संयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानं शान्ताकारेण मनसिकरोति तच्चानुप-
लम्भयोगेन । यत्र आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानं शून्या-
कारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यत्र आवकप्रत्येकबुद्ध-
प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानमनिमित्ताकारेण मनसिकरोति तच्चानु-
पलम्भयोगेन । यत्र आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानम-
प्रणिहिताकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यत्र आवक-
प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानमनभिसंस्काराकारेण मनसि-
करोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यत्र आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मन-
सिकारैर्विज्ञान विविक्ताकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

इयं सुभूते* बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यापराष्टृष्टाश्रीलपारमिता
येन बोधिसत्वोमहासत्वो नोत्तस्यति न सत्रस्यति न सन्त्वाप्तमापद्यते ।

पुनरपरं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरन्तो येषां
धर्माणामनित्याकारेण दुःखाकारेणानात्माकारेण शून्याकारेणा-
निमित्ताकारेणाप्रणिहिताकारेणानभिसंस्काराकारेण विविक्ताकारेण
प्रत्यवेक्षतेचमनारोचनेयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चान्तिपारमिता येन
बोधिसत्वोमहासत्वो नोत्तस्यति न सन्त्तस्यति न सन्त्वाप्तमापद्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्वोमहासत्व* प्रज्ञापारमितायां चरन्
सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनित्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं दुःखमिति
प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारै-

* एष एव पाठ ख, ग, घ, पुस्तकेऽपि दृश्यते । अर्थस्तु न सङ्गच्छते ।

रूपमनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रति-
 सयुक्तैर्मनसिकारैरूप शान्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्वाकारज्ञताप्रतिसयुक्तैर्मनसिकारैरूप शून्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानु-
 पलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसयुक्तैर्मनसिकारैरूपमानिमित्त-
 मिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसयुक्तै-
 र्मनसिकारैरूपमप्रणिहितमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्वाकारज्ञताप्रतिसयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनभिसंस्कारमिति प्रत्यवेक्षते
 तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसयुक्तैर्मनसिकारैरूप विविक्त-
 मिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन ।

सर्वाकारज्ञताप्रतिसयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनाऽनित्येति वेदनादु खेति*
 वेदनाऽनात्मेति वेदनाशान्तेति वेदनाशून्येति वेदना आनिमित्तेति
 वेदनाऽप्रणिहितेति वेदनाऽनभिसंस्कारेति वेदनाविविकेति प्रत्य-
 वेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसयुक्तैर्मनसिकारै
 सञ्जाऽनित्येति संज्ञादु खेति सञ्जा अनात्मेति सञ्जाशान्तेति सञ्जा-
 शून्येति सञ्जा आनिमित्तेति सञ्जाऽप्रणिहितेति सञ्जाऽनभिसंस्कारेति
 सञ्जाविविकेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञता-
 प्रतिसयुक्तैर्मनसिकारै सस्कारा अनित्या इति सस्कारादु खा इति
 सस्कारा अनात्मान इति सस्कारा शान्ता इति सस्कारा शून्या
 इति सस्कारा आनिमित्ता इति सस्कारा अप्रणिहिता इति
 सस्कारा अनभिसंस्कारा इति सस्कारा विविक्ता इति प्रत्यवेक्षते

* वेदनादिव्यपि सर्वाकारज्ञताप्रतिसयुक्तैरित्यादिपदाना निर्देशोऽस्ति-
 रूपवदिति ग्रन्थस्य रीत्यालक्ष्यते ध्यादर्शपुरुक्ते तु तथानिर्देशो नास्ति ।

तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानम-
नित्यमिति विज्ञानं दुःखमिति विज्ञानमनात्मेति विज्ञानं ज्ञान-
मिति विज्ञानं शून्यमिति विज्ञानभानिमित्तमिति विज्ञानमप्रणि-
हितमिति विज्ञानमनभिमंस्कारमिति विज्ञानं विविक्तमिति प्रत्य-
वेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन । तस्यथा* तेषां सर्व्वकारज्ञताप्रतिसंयुक्तानां
मनसिकाराणां मनुत्सर्जनता अनिच्छिन्नधुरता इयं बोधिमत्त्वस्य
महामत्त्वस्य वीर्य्यपारमिता येन बोधिमत्वोमहामत्वो नोत्तस्यति न
सन्त्वस्यति न सन्ताममापद्यते ।

युनरपरं सुभूते बोधिमत्वोमहामत्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
सर्व्वकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनित्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानु-
पलम्भयोगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणा-
मवकाशं ददाति । तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्वोमहामत्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्व्वकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं दुःखमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्वोमहामत्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्व्वकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः रूपमनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

* इति समस्तपुस्तकेषु पाठ ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्व प्रज्ञापारमिताया चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसयुक्तैर्मनसिकारैरूप शान्तमिति प्रत्यवेचते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसयुक्ताना मनसिकाराणामव-
काश ददाति न च तदन्येषाञ्चाकुशलमूलाना धर्माणा ये बोधे
परिपन्थकरा ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्व प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसयुक्तैर्मनसिकारैरूप शून्यमिति प्रत्यवेचते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसयुक्ताना मनसिकाराणामवकाश
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलाना धर्माणा ये बोधे परिपन्थकरा ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्व प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वा-
कारज्ञताप्रतिसयुक्तैर्मनसिकारै रूपमानिमित्तमिति प्रत्यवेचते
तच्चानुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसयुक्ताना मनसि-
काराणामवकाश ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणा ये
बोधे परिपन्थकरा ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्व प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसयुक्तैर्मनसिकारैरूपमप्रणिहितमिति प्रत्यवेचते तच्चानु-
पलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसयुक्ताना मनसि-
काराणामवकाश ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलाना ये बोधे
परिपन्थकरा ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्व प्रज्ञापारमिताया चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनभिसंस्कारमिति प्रत्यवेचते तच्चानु-
पलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसयुक्ताना मनसिकारा-

णामवकाशं ददाति तदन्वेषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं विविक्रमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्वेषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनामनित्येति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्वेषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनां दुःखेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्वेषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनामनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्वेषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनां शान्तेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्वेषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाऽगित्येति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञा दुःखेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति न च तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाऽनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति न च तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाशान्तेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाशून्येति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञा आनिमित्तेति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाऽप्रणिहितेति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाऽनभिषंस्कारेति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाविविक्तेति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अनित्या इति प्रत्यवेक्षते तच्चा-

तुपलम्भयोगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारादुःखा इति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अनात्मान इति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलधर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्काराः शान्ता इति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्काराः शून्या इति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलम्भयोगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अनिमिता इति प्रत्यवेक्षते
तच्चानुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मन-
सिकाराणामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये
बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अग्रणिहिता इति प्रत्यवेक्षते
तच्चानुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मन-
सिकाराणामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये
बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः अनभिसंस्कारा इति प्रत्यवेक्षते तच्चानुप-
लम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्काराविविक्ता इति प्रत्यवेक्षते तच्चानु-
पलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानमनित्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानु-

नुपलभयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिमयुक्ताना मनमिकारा-
णामवकाश ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधे
परिपन्यकरा ।

आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिमयुक्तैर्मनमिकारै विज्ञान दुःखमिति
प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलभयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसयुक्तानां
मनमिकाराणामवकाश ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां
ये बोधे परिपन्यकरा । इयं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य
ध्यानपारमिता । येन बोधिमत्त्वो महामत्त्वो नोत्तस्यति न सचस्यति
न सचासमापद्यते ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वो महामत्त्व प्रज्ञापारमिताया चरन्
सर्वाकारज्ञताप्रतिसयुक्तैर्मनमिकारैरेव प्रत्यवेक्षते । न रूपशून्यतया
रूपं शून्यं रूपमेव शून्यता शून्यतैव रूपं । न वेदना शून्यतया
वेदनाशून्या वेदनैव शून्यता शून्यतैव वेदना । न सज्ञाशून्यतया
सज्ञाशून्या सज्ञैव शून्यता शून्यतैव सज्ञा । न सस्कारशून्यतया
सस्कारा शून्या सस्कारा एव शून्यता शून्यतैव सस्कारा । न विज्ञानशून्य-
तया विज्ञानं शून्यं । विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं ।

न चक्षुः शून्यतया चक्षुः शून्यं चक्षुरेव शून्यता शून्यतैव चक्षुः ।
न श्रोत्रं शून्यतया श्रोत्रं शून्यं श्रोत्रमेव शून्यता शून्यतैव श्रोत्रं ।
न घ्राणशून्यतया घ्राणं शून्यं घ्राणमेव शून्यता शून्यतैव घ्राणं ।
न जिह्वाशून्यतया जिह्वाशून्या जिह्वैव शून्यता शून्यतैव जिह्वा ।
न कायशून्यतया कायं शून्यं कायमेव शून्यता शून्यतैव कायं ।
न मनः शून्यतया मनः शून्यं मनमेव शून्यता शून्यतैव मनः ।

न रूपशून्यतयारूपं शून्यं रूपमेव शून्यता शून्यतैव रूपं । न शब्दशून्यतया शब्दः शून्यः शब्दएव शून्यता शून्यतैव शब्दः । न गन्धशून्यतया गन्धः शून्यः गन्धएव शून्यता शून्यतैव गन्धः । न रसशून्यतया रसः शून्यः रसएव शून्यता शून्यतैव रसः । न स्पर्शशून्यतया स्पर्शः शून्यः स्पर्शएव शून्यता शून्यतैव स्पर्शः । न धर्मशून्यतया धर्माः शून्याः धर्माएव शून्यता शून्यतैव धर्माः ।

न चतुर्विज्ञानशून्यतया चतुर्विज्ञानं शून्यं चतुर्विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव चतुर्विज्ञानं । न ओत्रविज्ञानशून्यतया ओत्रविज्ञानं शून्यं ओत्रविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव ओत्रविज्ञानं । न घ्राणविज्ञानशून्यतया घ्राणविज्ञानं शून्यं घ्राणविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव घ्राणविज्ञानं । न जिह्वाविज्ञानशून्यतया जिह्वाविज्ञानं शून्यं जिह्वाविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव जिह्वाविज्ञानं । न कायविज्ञानशून्यतया कायविज्ञानं शून्यं कायविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव कायविज्ञानं । न मनोविज्ञानशून्यतया मनोविज्ञानं शून्यं मनोविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव मनोविज्ञानं ।

न चक्षुः संस्पर्शशून्यतया चक्षुः संस्पर्शः शून्यः चक्षुः संस्पर्शएव शून्यता शून्यतैव चक्षुः संस्पर्शः । न ओत्रसंस्पर्शशून्यतया ओत्रसंस्पर्शः शून्यः ओत्रसंस्पर्शएव शून्यता शून्यतैव ओत्रसंस्पर्शः । न घ्राणसंस्पर्शशून्यतया घ्राणसंस्पर्शः शून्यः घ्राणसंस्पर्शएव शून्यता शून्यतैव घ्राणसंस्पर्शः । न जिह्वासंस्पर्शशून्यतया जिह्वासंस्पर्शः शून्यः जिह्वासंस्पर्शएव शून्यता शून्यतैव जिह्वासंस्पर्शः । न कायसंस्पर्शशून्यतया कायसंस्पर्शः शून्यः कायसंस्पर्शएव शून्यता शून्यतैव कायसंस्पर्शः ।

न मनः संस्पर्शशून्यतया मनः संस्पर्शः शून्यः मनः संस्पर्शएव शून्यता
शून्यतैव मनः संस्पर्शः ।

न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या
चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न
श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या श्रोत्र-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न
घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या घ्राण-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना ।
न कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या
कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ।
न मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या मनः
संस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना ।

न पृथिवीधातुशून्यतया पृथिवीधातुः शून्यः पृथिवीधातुरेव
शून्यता शून्यतैव पृथिवीधातुः । नाऽब्धातुशून्यतयाऽब्धातुः शून्यः
अब्धातुरेव शून्यता शून्यतैवाब्धातुः । न तेजोधातुशून्यतया तेजो-
धातुः शून्यः तेजोधातुरेव शून्यता शून्यतैव तेजोधातुः । न वायु-
धातुशून्यतया वायुधातुः शून्यः वायुधातुरेव शून्यता शून्यतैव वायु-
धातुः । नाकाशधातुशून्यतया आकाशधातुः शून्यः आकाशधातुरेव
शून्यता शून्यतैवाकाशधातुः । न विज्ञानधातुशून्यतया विज्ञानधातुः
शून्यः विज्ञानधातुरेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानधातुः ।

नाऽविद्याशून्यतयाऽविद्याशून्याऽविद्यैव शून्यता शून्यतैवाविद्या ।
 न संस्कारशून्यतया संस्काराः शून्याः संस्काराएव शून्यता शून्यतैव
 संस्काराः । न विज्ञानशून्यतया विज्ञानं शून्यं विज्ञानमेव शून्यता
 शून्यतैव विज्ञानं । न नामरूपशून्यतया नामरूपं शून्यं नामरूपमेव
 शून्यता शून्यतैव नामरूपं । न षडायतनशून्यतया षडायतनं शून्यं
 षडायतनमेव शून्यता शून्यतैव षडायतनं । न स्पर्शशून्यतया स्पर्शः
 शून्यं स्पर्श एव शून्यता शून्यतैवस्पर्शः । न तृष्णाशून्यतया तृष्णाशून्या
 तृष्णैव शून्यता शून्यतैव तृष्णा । नोपादानशून्यतया उपादानं शून्यं
 उपादानमेव शून्यता शून्यतैवोपादानं । न वेदनाशून्यतया वेदना-
 शून्यावेदनैव शून्यता शून्यतैव वेदना । न भवशून्यतया भवः शून्यः
 भवएव शून्यता शून्यतैव भवः । न जातिशून्यतया जातिः शून्या
 जातिरेव शून्यता शून्यतैव जातिः । न जरामरणशून्यतया जरा-
 मरणं शून्यं जरामरणमेव शून्यता शून्यतैव जरामरणं ।

न दानपारमिताशून्यतया दानपारमिताशून्या दानपारमितैव
 शून्यता शून्यतैव दानपारमिता । न शीलपारमिता शून्यतया शील-
 पारमिताशून्या शीलपारमितैव शून्यता शून्यतैव शीलपारमिता ।
 न चान्तिपारमिताशून्यतया चान्तिपारमिताशून्या चान्तिपारमितैव
 शून्यता शून्यतैव चान्तिपारमिता । न वीर्यपारमिताशून्यतया
 वीर्यपारमिताशून्या वीर्यपारमितैव शून्यता शून्यतैव वीर्यपारमिता ।
 न ध्यानपारमिताशून्यतया ध्यानपारमिताशून्या ध्यानपारमितैव
 शून्यता शून्यतैव ध्यानपारमिता । न प्रज्ञापारमिताशून्यतया प्रज्ञा-
 पारमिताशून्या प्रज्ञापारमितैव शून्यता शून्यतैव प्रज्ञापारमिता ।

नाध्यात्मशून्यताशून्यतया अध्यात्मशून्यताशून्या अध्यात्मशून्यतैव
 शून्यता शून्यतैवाध्यात्मशून्यता । न वहिर्द्वाशून्यताशून्यतया वहिर्द्वा-
 शून्यताशून्या वहिर्द्वाशून्यतैव शून्यता शून्यतैव वहिर्द्वाशून्यता ।
 नाध्यात्म वहिर्द्वाशून्यताशून्यतया ऽध्यात्म वहिर्द्वाशून्यताशून्या
 ऽध्यात्म वहिर्द्वाशून्यतैव शून्यता शून्यतैवाध्यात्म वहिर्द्वाशून्यता । न
 शून्यताशून्यताशून्यतया शून्यताशून्यताशून्या शून्यता शून्यतैव शून्यता
 शून्यतैव शून्यताशून्यता । न महाशून्यताशून्यतया महाशून्यताशून्या
 महाशून्यतैव शून्यता शून्यतैव महाशून्यता । न परमार्थशून्यता-
 शून्यतया परमार्थशून्यताशून्या परमार्थशून्यतैव शून्यता शून्यतैव
 परमार्थशून्यता । न संस्कृतशून्यताशून्यतया संस्कृतशून्यताशून्या
 संस्कृतशून्यतैव शून्यता शून्यतैव संस्कृतशून्यता । नाऽसंस्कृतशून्यता-
 शून्यतया ऽसंस्कृतशून्यताशून्या असंस्कृतशून्यतैव शून्यता शून्यतैवा-
 संस्कृतशून्यता । नाऽत्यन्तशून्यताशून्यतया ऽत्यन्तशून्यताशून्या अत्यन्त-
 शून्यतैव शून्यता शून्यतैवात्यन्तशून्यता । नानवरागशून्यताशून्यतया
 नवरागशून्यताशून्या नवरागशून्यतैव शून्यता शून्यतैवानवरागशू-
 न्यता । नाऽनवकारशून्यताशून्यतया नवकारशून्यताशून्या अनव-
 कारशून्यतैव शून्यता शून्यतैवानवकारशून्यता । न प्रकृतिशून्यताशू-
 न्यतया प्रकृतिशून्यताशून्या प्रकृतिशून्यतैव शून्यता शून्यतैव प्रकृति-
 शून्यता । न सर्वधर्मशून्यताशून्यतया सर्वधर्मशून्यताशून्या सर्व-
 धर्मशून्यतैव शून्यता शून्यतैव सर्वधर्मशून्यता । न स्वलक्षणशून्यता-
 शून्यतया स्वलक्षणशून्यताशून्या स्वलक्षणशून्यतैव शून्यता शून्यतैव
 स्वलक्षणशून्यता । नाऽनुपलम्भशून्यताशून्यतया अनुपलम्भशून्यताशून्या

अनुपलम्भशून्यतैव शून्यता शून्यतैवानुपलम्भशून्यता । नाऽभावशून्य-
ताशून्यतया ऽभावशून्यताशून्या अभावशून्यतैव शून्यता शून्यतैवा-
भावशून्यता । न स्वभावशून्यताशून्यतया स्वभावशून्यताशून्या स्वभाव-
शून्यतैव शून्यता शून्यतैव स्वभावशून्यता । नाभावस्वभावशून्यता
शून्यतया ऽभावस्वभावशून्यताशून्या अभावस्वभावशून्यतैव शून्यता
शून्यतैवाभावस्वभावशून्यता ।

न स्रत्युपस्थानानिशून्यतया स्रत्युपस्थानानि शून्यानि कृत्युप-
स्थानान्येव शून्यता शून्यतैव कृत्युपस्थानानि । न सम्यक्प्रहाणानि
शून्यतया सम्यक्प्रहाणानि शून्यानि सम्यक्प्रहाणान्येव शून्यता शून्यतैव
सम्यक्प्रहाणानि । नर्द्धिपादाशून्यतया ऋद्धिपादाः शून्याः ऋद्धि-
पादाएव शून्यता शून्यतैवर्द्धिपादाः । नेन्द्रियशून्यतया इन्द्रियाणि
शून्यानि इन्द्रियाण्येव शून्यता शून्यतैवेन्द्रियाणि । न बलानि शून्य-
तया बलानि शून्यानि बलान्येव शून्यता शून्यतैव बलानि । न
बोधज्ञानि शून्यतया बोधज्ञानि शून्यानि बोधज्ञान्येव शून्यता
शून्यतैव बोधज्ञानि । नार्याष्टाङ्गमार्गाशून्यतया आर्याष्टाङ्गमार्गः
शून्यः आर्याष्टाङ्गमार्ग एव शून्यता शून्यतैवार्याष्टाङ्गमार्गः । नार्य-
सत्यानि शून्यतया आर्यसत्यानि शून्यानि आर्यसत्यान्येव शून्यता
शून्यतैवार्यसत्यानि । न ध्यानशून्यतया ध्यानानि शून्यानि ध्यानान्येव
शून्यता शून्यतैव ध्यानानि । नाऽप्रमाणशून्यतया ऽप्रमाणानि शून्यानि
अप्रमाणान्येव शून्यता शून्यतैवाप्रमाणानि । नारूप्यसमापत्तिशून्यतया
आरूप्यसमापत्तयः शून्याः आरूप्यसमापत्तय एव शून्यता शून्यतैवा-
रूप्यसमापत्तयः । न विमोचशून्यतया विमोचाः शून्याः विमोचा

एव शून्यता शून्यतैव विमोचाः । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तिशून्यतया
 ऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः शून्याः अनुपूर्वविहारसमापत्तय एव
 शून्यता शून्यतैवानुपूर्वविहारसमापत्तयः । न शून्यतानिमित्ता ऽप्रणि-
 हितविमोचमुखशून्यतया शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि
 शून्यानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्येव शून्यताशून्य-
 तैव शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि । नाऽभिज्ञाशून्यतया
 ऽभिज्ञाः शून्याः अभिज्ञाएव शून्यताशून्यतैवाभिज्ञाः । न समा-
 धिशून्यतया समाधयः शून्याः समाधयएव शून्यताशून्यतैव समा-
 धयः । न धारणीमुखशून्यतया धारणीमुखानि शून्यानि धारणी-
 मुखान्येव शून्यता शून्यतैव धारणीमुखानि । न तथागतबलशून्यतया
 तथागतबलानि शून्यानि तथागतबलान्येव शून्यता शून्यतैव तथा-
 गतबलानि । न वैशारद्यशून्यतया वैशारद्यानि शून्यानि वैशारद्या-
 न्येव शून्यता शून्यतैव वैशारद्यानि । न प्रतिमम्बिच्छून्यतया प्रति-
 मम्बिदः शून्याः प्रतिमम्बिदएव शून्यता शून्यतैव प्रतिमम्बिदः । न
 महामैत्रीशून्यतया महामैत्रीशून्या महामैत्र्यैव शून्यता शून्यतैव
 महामैत्री । न महाकरुणाशून्यतया महाकरुणाशून्या महाकरुणैव
 शून्यता शून्यतैव महाकरुणा । नावेणिकबुद्धधर्मशून्यतया आवेणिक
 बुद्धधर्माः शून्याः आवेणिकबुद्धधर्माएव शून्यता शून्यतैवावेणिक-
 बुद्धधर्माः । इयं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता ।

इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां परन्
 उपायकौशलं । येनोपायकौशलेन समन्नागतो बोधिसत्त्वोमहासत्त्व
 इमं निर्देशं श्रुत्वा नोत्तस्यति न संत्तस्यति न संत्रासमापद्यते ।

सुभृतिराह । कतमानि भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्राणि । यैः कल्याणमित्रैः परिगृहीतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः इमं प्रज्ञापारमितानिर्देशं श्रुत्वा नोक्षस्यति न भञ्जस्यति न संत्रासमापद्यते । भगवानाह । इदं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मैरूपमनित्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । *योऽस्मैवेदनाऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मैसंज्ञाऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मैसंस्कारा अनित्या इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानमनित्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै

* पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं । इति वाक्यभागः अत्रास्ति एवं परत्रापि योऽस्मै इत्यस्मात् प्रागुक्तीति ग्रन्थस्य रचनायाः रीत्या अनुमीयते । आदर्शपुस्तके तु नास्ति ।

रूपं दुःखमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशल-
मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र
सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनादुःखेति धर्मं देशयति तच्चानुप-
लम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संज्ञादुःखेति धर्मं
देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै
संस्काराः दुःखा इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानं दुःखमिति धर्मं
देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपमनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि
च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र
सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाऽनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानु-
पलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबु-
द्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संज्ञा-
ऽनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि
च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकार-
ज्ञतायाः । योऽस्मै संस्कारा अनात्मान इति धर्मं देशयति तच्चानु-
पलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-

बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानमनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपं शान्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाशान्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संज्ञाशान्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संस्काराः शान्ता इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानं शान्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपं शून्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाशून्येति धर्मं देशयति

तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै संज्ञाशून्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै संस्काराः शून्या इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानं शून्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपमानिमित्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदना आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै संज्ञा आनिमित्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै संस्काराः आनिमित्ता इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानमानिमित्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुप-

समयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्ध-
भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपमप्रणिहितमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुश-
लमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामय-
त्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै
संज्ञाऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुश-
लमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामय-
त्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संस्कारा अप्रणिहिता इति
धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आव-
कभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।
योऽस्मै विज्ञानमप्रणिहितमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपमनभिसंस्कारमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणा-
मयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्मं
देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

योऽस्मै संज्ञाऽनभिमंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संस्काराः अनभिमंस्कारा इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानमनभिमंस्कारमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपं विविक्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाविविक्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वेदनाविविक्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं वेदितव्यं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चचुरनित्यमिति श्रोत्रमनित्यमिति घ्राणमनित्यमिति जिह्वाऽनित्येति कायोऽनित्य इति मनोऽनित्यमिति धर्मं देशयति तच्चानु-

नुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चचुर्दुःखमिति श्रोत्रं दुःखमिति घ्राणं दुःखमिति जिह्वादुःखेति
कायोदुःख इति मनोदुःखमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयो-
गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चचुरनात्मेति श्रोत्रमनात्मेति घ्राणमनात्मेति जिह्वाऽनात्मेति
कायोऽनात्मेति मनोऽनात्मेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चचुः शान्तमिति श्रोत्रं शान्तमिति घ्राणं शान्तमिति जिह्वा-
शान्तेति कायः शान्त इति मनः शान्तमिति धर्म्मं देशयति
तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चचुः शून्यमिति श्रोत्रं शून्यमिति घ्राणं शून्यमिति जिह्वाशून्येति
कायः शून्य इति मनः शून्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चचुरानिमित्तमिति श्रेयमानिमित्तमिति प्राणमानिमित्तमिति
जिज्ञाशानिमित्तेति कायशानिमित्त इति मनशानिमित्तमिति
धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न
श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकार-
ज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चचुरप्रणिहितमिति श्रेयमप्रणिहितमिति प्राणमप्रणिहितमिति धर्मं
जिज्ञाशप्रणिहितेति कायोऽप्रणिहित इति मनोऽप्रणिहितमिति धर्मं
देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चचुरनभिसंस्कारमिति श्रेयमनभिसंस्कारमिति प्राणमनभिसंस्का-
रमिति जिज्ञाशनभिसंस्कारेति कायोऽनभिसंस्कार इति मनोऽ-
नभिसंस्कारमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुश-
लमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामय-
त्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायां ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चचुर्विविक्तमिति श्रेयं विविक्तमिति प्राणं विविक्तमिति जिज्ञा-
विविक्तेति कायोविविक्त इति मनोविविक्तमिति धर्मं देशयति
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपमनित्यमिति शब्दोऽनित्य इति गन्धोऽनित्य इति रसोऽनित्य
इति स्रग्गोऽनित्य इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपं दुःखमिति शब्दोदुःख इति गन्धोदुःख इति रसोदुःख इति
स्रग्गोदुःख इति धर्म्माःदुःखा इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपमनात्मेति शब्दोऽनात्मेति गन्धोऽनात्मेति रसोऽनात्मेति स्रग्गो-
ऽनात्मेति धर्म्मा अन्यात्मान इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपं शान्तमिति शब्दः शान्त इति गन्धः शान्त इति रसः शान्त
इति स्रग्गः शान्त इति धर्म्माः शान्ता इति धर्म्मं देशयति
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपं शून्यमिति शब्दः शून्य इति गन्धः शून्य इति रसः शून्य

इति स्वर्गः शून्य इति धर्माः शून्या इति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपमानिमित्तमिति शब्द आनिमित्त इति गन्ध आनिमित्त इति रस आनिमित्त इति स्वर्ग आनिमित्त इति धर्मा आनिमित्ता इति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपमप्रणिहितमिति शब्दोऽप्रणिहित इति गन्धोऽप्रणिहित इति रसोऽप्रणिहित इति स्वर्गोऽप्रणिहित इति धर्मा अप्रणिहिता इति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपमनभिसंस्कारमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपं विविक्तमिति शब्दोविविक्त इति गन्धोविविक्त इति रसोविविक्त इति स्वर्गोविविक्त इति धर्माविविक्ता इति धर्मं देशयति

तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चतुर्विज्ञानमनित्यमिति श्रोत्रविज्ञानमनित्यमिति घ्राणविज्ञानमनित्यमिति कायविज्ञानमनित्यमिति मनोविज्ञानमनित्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चतुर्विज्ञानं दुःखमिति श्रोत्रविज्ञानं दुःखमिति घ्राणविज्ञानं दुःखमिति जिह्वाविज्ञानं दुःखमिति कायविज्ञानं दुःखमिति मनोविज्ञानं दुःखमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चतुर्विज्ञानमनात्मेति श्रोत्रविज्ञानमनात्मेति घ्राणविज्ञानमनात्मेति जिह्वाविज्ञानमनात्मेति कायविज्ञानमनात्मेति मनोविज्ञानमनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चतुर्विज्ञानं शान्तमिति श्रोत्रविज्ञानं शान्तमिति घ्राणविज्ञानं

शान्तमिति जिज्ञाविज्ञानं शान्तमिति कायविज्ञानं शान्तमिति
मनोविज्ञानं शान्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुर्विज्ञानं शून्यमिति श्रोत्रविज्ञानं शून्यमिति घ्राणविज्ञानं
शून्यमिति जिज्ञाविज्ञानं शून्यमिति कायविज्ञानं शून्यमिति
मनोविज्ञानं शून्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुर्विज्ञानमानिमित्तमिति श्रोत्रविज्ञानमानिमित्तमिति घ्राणवि-
ज्ञानमानिमित्तमिति जिज्ञाविज्ञानमानिमित्तमिति कायविज्ञान-
मानिमित्तमिति मनोविज्ञानमानिमित्तमिति धर्मं देशयति
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुर्विज्ञानमप्रणिहितमिति श्रोत्रविज्ञानमप्रणिहितमिति घ्राण-
विज्ञानमप्रणिहितमिति जिज्ञाविज्ञानमप्रणिहितमिति कायवि-
ज्ञानमप्रणिहितमिति मनोविज्ञानमप्रणिहितमिति धर्मं देशयति
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुर्विंशानमनभिसंस्कारमिति श्रोत्रविज्ञानमनभिसंस्कारमिति
घ्राणविज्ञानमनभिसंस्कारमिति जिह्वाविज्ञानमनभिसंस्कारमिति
कायविज्ञानमनभिसंस्कारमिति मनोविज्ञानमनभिसंस्कारमिति धर्मं
देशयति तच्चानुपलम्बयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुर्विंशानं विविक्तमिति श्रोत्रविज्ञानं विविक्तमिति घ्राणविज्ञानं
विविक्तमिति जिह्वाविज्ञानं विविक्तमिति कायविज्ञानं विविक्त-
मिति मनोविज्ञानं विविक्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्ब-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुःसंस्पर्शमनित्यमिति श्रोत्रसंस्पर्शमनित्यमिति घ्राणसंस्पर्शमनित्य-
मिति जिह्वासंस्पर्शमनित्यमिति कायसंस्पर्शमनित्यमिति मनः
संस्पर्शमनित्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्बयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणा-
मयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुः सस्यं दुःखमिति श्रोत्रसंस्पर्शं दुःखमिति घ्राणसंस्पर्शं दुःखमिति
जिह्वासंस्पर्शं दुःखमिति कायसंस्पर्शं दुःखमिति मनः संस्पर्शं दुःख
मिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्बयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च

न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चक्षुः संस्पर्शमनात्मेति श्रोत्रसंस्पर्शमनात्मेति घ्राणसंस्पर्शमनात्मेति जिह्वासंस्पर्शमनात्मेति कायसंस्पर्शमनात्मेति मनः संस्पर्शमनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चक्षुः संस्पर्शं शान्तमिति श्रोत्रसंस्पर्शं शान्तमिति घ्राणसंस्पर्शं शान्तमिति जिह्वासंस्पर्शं शान्तमिति कायसंस्पर्शं शान्तमिति मनः संस्पर्शं शान्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चक्षुः संस्पर्शं शून्यमिति श्रोत्रसंस्पर्शं शून्यमिति घ्राणसंस्पर्शं शून्यमिति जिह्वासंस्पर्शं शून्यमिति कायसंस्पर्शं शून्यमिति मनः संस्पर्शं शून्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चक्षुः संस्पर्शमानिमित्तमिति श्रोत्रसंस्पर्शमानिमित्तमिति घ्राणसंस्पर्श-

मानिमित्तमिति जिज्ञासंस्पर्शमानिमित्तमिति कायसंस्पर्शमानि-
मित्तमिति मनः संस्पर्शमानिमित्तमिति धर्मं देशयति तच्चानु-
पलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबु-
द्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुः संस्पर्शमप्रणिहितमिति श्रोत्रसंस्पर्शमप्रणिहितमिति घ्राणसंस्पर्-
शमप्रणिहितमिति जिज्ञासंस्पर्शमप्रणिहितमिति कायसंस्पर्शमप्रणि-
हितमिति मनः संस्पर्शमप्रणिहितमिति धर्मं देशयति तच्चानु-
पलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबु-
द्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुः संस्पर्शमनभिसंस्कारमिति श्रोत्रसंस्पर्शमनभिसंस्कारमिति
घ्राणसंस्पर्शमनभिसंस्कारमिति जिज्ञासंस्पर्शमनभिसंस्कारमिति
कायसंस्पर्शमनभिसंस्कारमिति मनः संस्पर्शमनभिसंस्कारमिति धर्मं
देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवक-
भूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुः संस्पर्शं विविक्तमिति श्रोत्रसंस्पर्शं विविक्तमिति घ्राणसंस्पर्शं
विविक्तमिति जिज्ञासंस्पर्शं विविक्तमिति कायसंस्पर्शं विविक्तमिति
मनः संस्पर्शं विविक्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 चक्षुः संस्पर्शजावेदनाऽनित्येति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽनित्येति घ्राण-
 संस्पर्शजावेदनाऽनित्येति जिह्वासंस्पर्शजावेदनाऽनित्येति कायसंस्पर्श-
 जावेदनाऽनित्येति मनः संस्पर्शजावेदनाऽनित्येति धर्मं देशयति
 तच्चानुपलम्बयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
 प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 चक्षुः संस्पर्शजावेदनादुःखेति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनादुःखेति घ्राणसंस्पर्श-
 जावेदनादुःखेति जिह्वासंस्पर्शजावेदनादुःखेति कायसंस्पर्शजावेद-
 नादुःखेति मनः संस्पर्शजावेदनादुःखेति धर्मं देशयति तच्चानु-
 पलम्बयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
 बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 चक्षुः संस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति घ्राणसं-
 स्पर्शजावेदनाऽनात्मेति जिह्वासंस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति कायसंस्पर्श-
 जावेदनाऽनात्मेति मनः संस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति धर्मं देशयति
 तच्चानुपलम्बयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
 प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 चक्षुः संस्पर्शजावेदनाशान्तेति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाशान्तेति घ्राणसंस्पर्श-
 जावेदनाशान्तेति जिह्वासंस्पर्शजावेदनाशान्तेति कायसंस्पर्शजावेदना-
 शान्तेति मनः संस्पर्शजावेदनाशान्तेति धर्मं देशयति । तच्चानुप-

लम्बयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येक-
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

*पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुःसंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्मं देशयति । तच्चानुपलम्बयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
श्रोत्रसंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्बयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
घ्राणसंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्बयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
जिह्वासंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्बयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

* पूर्व्वं च सर्व्वं च चक्षुःश्रोत्रादिपदार्थे प्रत्येकमेव, पुनरपरमित्यादि-
वाक्यमावर्त्तणीयमित्येतत् लिपिदृष्ट्याऽनुमीयते । व्यादर्शपुस्तके तयो
लेखो न दृश्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
कायसंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
मनः संस्पर्शजां वेदनां शून्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
श्रोत्रसंस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
घ्राणसंस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
जिह्वासंस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-

योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै कायसंस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै मनः संस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चक्षुःसंस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै घ्राणसंस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
जिह्वासंस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
कायसंस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
मनः संस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
घ्राणसंस्पर्शजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-

योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽस्मै जिज्ञासस्यर्गजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञताया ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽस्मै कायस्यर्गजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽस्मै मन' सस्यर्गजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञताया ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽस्मै चक्षु' सस्यर्गजावेदना विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञताया' ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै श्रोत्रस्यर्गजावेदना विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञताया ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्राणसंस्पर्शजावेदना विविकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
जिह्वासंस्पर्शजावेदना विविकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
कायसंस्पर्शजावेदनाविविकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
मनःसंस्पर्शजावेदनाविविकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतीत्यसमुत्पादाऽनित्य इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतीत्यसमुत्पादो दुःख इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतीत्यसमुत्पादोऽजात्मेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतीत्यसमुत्पादः शान्त इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतीत्यसमुत्पादः शून्य इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतीत्यसमुत्पाद आनिमित्त इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतीत्यसमुत्पादोऽप्रणिहित इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतीत्यसमुत्पादोऽनभिसंस्कार इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतीत्यसमुत्पादोविविक्त इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै दानपारमिताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शीलपारमिताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चान्तिपारमिताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वीर्यपारमिताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै ध्यानपारमिताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रज्ञापारमिताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै दानपारमिता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शीलपारमिता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै छान्तिपारमिता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वीर्यपारमिता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानपारमिता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रज्ञापारमिता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
दानपारमिताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शौलपारमिताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चान्तिपारमिताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वीर्यपारमिताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै ध्यानपारमिताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रज्ञापारमिताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै दानपारमिताशान्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शीलपारमिताशान्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽग्नौ
 चान्तिपारमितागान्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽग्नौ
 वीर्यपारमितागान्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
 णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽग्नौ
 ध्यानपारमितागान्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽग्नौ
 प्रज्ञापारमितागान्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽग्नौ
 दानपारमितागान्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिचं योऽग्नौ
 शीलपारमितागान्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै क्षान्तिपारमिताशून्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वीर्यपारमिताशून्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै ध्यानपारमिताशून्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रज्ञापारमिताशून्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै दानपारमिता अनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ग्रीष्मपारमिता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 शान्तिपारमिता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 वीर्य्यपारमिता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ध्यानपारमिता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 प्रज्ञापारमिता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 दानपारमिताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शीलपारमिताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै धान्तिपारमिताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वीर्यपारमिताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै ध्यानपारमिताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रज्ञापारमिताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
दानपारमिताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
शीलपारमिताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
चान्तिपारमिताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
वीर्यपारमिताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
ध्यानपारमिताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
प्रज्ञापारमिताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै दानपारमिता विविकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शीलपारमिता विविकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चान्तिपारमिता विविकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वीर्यपारमिता विविकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै ध्यानपारमिता विविकेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रज्ञापारमिता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अथात्मशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बहिर्द्वाशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अथात्मबहिर्द्वाशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यताशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महाशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्व-

कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
परमार्थशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
संस्कृतशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
असंस्कृतशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
अत्यन्तशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
अनवराणशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य वन्द्याणमित्र योऽस्मै
 अनवकारशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
 कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञताया ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य वन्द्याणमित्र योऽस्मै
 प्रकृतिशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
 कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
 यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञताया ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽस्मै
 सर्वधर्मशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
 कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञताया ।

पुनरपर सुभूते बोधिगत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽस्मै
 स्वलक्षणशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
 कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
 यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञताया ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽस्मै
 अनुपलम्भशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
 कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञताया ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽस्मै
 अभावशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-

क्षुण्णमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वभावशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुण्डलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावस्वभावशून्यताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुण्डलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुण्डलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बहिर्द्विशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुण्डलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मबहिर्द्विशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुण्डलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 शून्यताशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
 कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
 यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 महाशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
 कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
 यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 परमार्थशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
 कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
 यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 संकृतशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
 कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
 यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 असंकृतशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
 कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
 यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 अत्यन्तशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-

कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवरागशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवकारशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रकृतिशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सर्वधर्मशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वल्पव्ययशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपलम्भशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वभावशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावस्वभावशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अधात्मशून्यता अनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बहिर्द्वाशून्यता अनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अध्यात्मवद्दिद्धाशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यताशून्यता अनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महाशून्यता अनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै परमार्थशून्यता अनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै संकृतशून्यता अनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 अमंलकतशून्यता अनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 अत्यन्तशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 अनवरागशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 अनवकारशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 प्रकृतिशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 सर्वधर्मशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्वलक्षणशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपलम्भशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्वभावशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावस्वभावशून्यताऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मशून्यता गान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बहिर्द्धाशून्यता गान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता गान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यताशून्यता गान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाशून्यता गान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
परमार्थशून्यता गान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै संस्कृतशून्यता गान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै असंस्कृतशून्यता गान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अत्यन्तशून्यता गान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनवरागशून्यता गान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनवकारशून्यता गान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रहृतिशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सर्वधर्मशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वल्पलक्षणशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपलम्भशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभावशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वभावशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावस्वभावशून्यता शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अध्यात्मशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बहिर्द्धाशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यताशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशल-
मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र
सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
परमार्थशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
संस्कृतशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
असंस्कृतशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अत्यन्तशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवरागशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञताया ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽस्मै अनवकारशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञताया ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽस्मै प्रकृतिशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञताया ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽस्मै सर्वधर्मशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञताया ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽस्मै स्वलक्षणशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञताया ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽस्मै अनुपलम्भशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञताया ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
अभावशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
घत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
स्वभावशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
घत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
अभावस्वभावशून्यताशून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामघत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
अध्यात्मशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-
गेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामघत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
बहिर्द्वाशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामघत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुप-

सम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्ध-
भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यताशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
परमार्थशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
संस्कृतशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
असंस्कृतशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-
गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अत्यन्तशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवरागशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवकारशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रकृतिशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सर्व्वधर्मशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-
गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
खलचणशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-

गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपलम्बशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्वभावशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावस्वभावशून्यता आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अध्यात्मशून्यता अप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वीकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बहिर्द्वांशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अध्यात्मबहिर्द्वांशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपल-
म्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यताशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
परमार्थशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
संस्कृतशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ऽसंस्कृतशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अत्यन्तशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवरागशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-
गेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनवकारशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-
गेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रकृतिशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै सर्वधर्मशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्वलक्षणशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपलम्भशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्वभावशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावस्वभावशून्यताऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-

योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अर्थात्मशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बहिर्द्विशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अर्थात्मबहिर्द्विशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यताशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महाशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै परमार्थशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै संकृतशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै असंकृतशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अत्यन्तशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनवरागशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनत्रकारशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-

गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रकृतिशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै सर्व्वधर्मशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्तलक्षणशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपलम्भशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
स्वभावशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-
गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
अभावस्वभावशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुप-
लम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्ध-
भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
अध्यात्मशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
बहिर्द्वाशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यताविविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयो-
गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
शून्यताशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महाशून्यताविविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै परमार्थशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै संस्कृतशून्यताविविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै असंस्कृतशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अत्यन्तशून्यताविविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 स्मृत्युपस्थानान्यनात्मानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 स्मृत्युपस्थानानि शान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 स्मृत्युपस्थानानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 स्मृत्युपस्थानान्यानिमित्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 स्मृत्युपस्थानान्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 स्मृत्युपस्थानान्यनभिसंस्काराणीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-

योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्मृत्युपस्थानानि विविक्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै सम्यक्प्रहाणान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै सम्यक्प्रहाणानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै सम्यक्प्रहाणान्यनात्मानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै सम्यक्प्रहाणानि शान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 अनवरागशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 अनवकारशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 प्रकृतिशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 सर्वधर्मशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 स्वस्वशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 अनुपलम्भशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावशून्यता विविकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्वभावशून्यता विविकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभावस्वभावशून्यता विविकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्मृत्युपस्थानान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै स्मृत्युपस्थानानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सम्यक्प्रहाणानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सम्यक्प्रहाणान्यानिमित्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सम्यक्प्रहाणान्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सम्यक्प्रहाणान्यमभिसंस्काराणीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सम्यक्प्रहाणानि विविक्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सम्यक्प्रहाणभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ षड्विपादाननित्या इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ षड्विपादान् दुःखा इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ षड्विपादाननात्मान इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ षड्विपादान् शान्ता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ षड्विपादान् शून्या इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ष्टद्विपादानानिमित्ता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ष्टद्विपादानप्रणिहिता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ष्टद्विपादाननभिसंस्कारा इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ष्टद्विपादान् विविक्ता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ष्टद्विपादभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 इन्द्रियाण्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
इन्द्रियाण्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
इन्द्रियाण्यनभिसंस्काराणीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
इन्द्रियाणि विविक्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
इन्द्रियभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बलान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
१ दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बलानि अनान्यनात्मकानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बलानि शान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बलानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बलान्यानिमित्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बलान्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बलान्यनभिसंस्काराणीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बलानि विविक्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बलभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशल-
मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बोधज्ञान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बोधज्ञानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बोधज्ञान्यनात्तिकानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बोध्यङ्गानि शान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बोध्यङ्गानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बोध्यङ्गान्यानिमित्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बोध्यङ्गान्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै बोध्यङ्गान्यनभिसंस्काराणीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बोध्यङ्गानि विविक्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बोध्यङ्गभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आर्याष्टाङ्गमार्गमनित्यमिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आर्याष्टाङ्गमार्गं दुःखमिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आर्याष्टाङ्गमार्गमनात्मेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आर्याष्टाङ्गमार्गं शान्तमिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आर्याष्टाङ्गमार्गं शून्यमिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आर्याष्टाङ्गमार्गमानिमित्तमिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आर्याष्टाङ्गमार्गमप्रणिहितमिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आर्याष्टाङ्गमार्गमनभिसंस्कारमिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आर्याष्टाङ्गमार्गं विविक्तमिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आर्य्याष्टाङ्गमार्गभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आर्य्यसत्यान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आर्य्यसत्यानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आर्य्यसत्यान्यनात्मिकानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आर्य्यसत्यानि शान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आर्य्यसत्यानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आर्य्यसत्यान्यानिमित्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आर्य्यसत्यान्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आर्य्यसत्यान्यनभिसंस्कारानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आर्य्यसत्यानि विविक्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आर्य्यसत्याभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्बयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ध्यानान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ध्यानानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ध्यानान्यनात्मिकानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ध्यानानि शान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ध्यानानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
 कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
 यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ध्यानान्यानिमित्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-

कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानान्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानान्यनभिसंस्काराणीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानानि विविक्तानीति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अप्रमाणान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽस्मै
अप्रमाणानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽस्मै
अप्रमाणान्यनात्मिकानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽस्मै
अप्रमाणानि शान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽस्मै
अप्रमाणानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽस्मै
अप्रमाणान्यानिमित्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽस्मै
अप्रमाणान्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अप्रमाणान्यनभिसंस्कारानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अप्रमाणानिविक्रान्तीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अप्रमाणभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आरूढ्यसमापत्तीरनित्यादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आरूढ्यसमापत्ती दुःखादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आरूप्यसमापत्तीरनात्मिकादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आरूप्यसमापत्तीः शान्तादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आरूप्यसमापत्तीः शून्यादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आरूप्यसमापत्तीरानिमित्तादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आरूप्यसमापत्तीरप्रणिहितादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आरूप्यसमापत्तीरनभिसंस्कारादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-

योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आरूढ्यसमापत्तीर्विविक्ताइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आरूढ्यसमापत्तिभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै विमोक्षा अनित्याइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै विमोक्षा दुःखाइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै विमोक्षा अनात्मानाइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
विमोचाः शान्ताइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
विमोचाः शून्याइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
विमोचा अनिमित्ताइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
विमोचा अप्रणिहिताइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
विमोचा अनभिर्भङ्गकाराइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
विमोचाविविक्ताइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै विमोक्षाभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपूर्वविहारसमापत्तीरनित्यादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपूर्वविहारसमापत्तीर्दुःखादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपूर्वविहारसमापत्तीरनात्मिकादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अनुपूर्वविहारसमापत्तीः शान्तादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
अनुपूर्वविहारसमापत्तीः शून्यादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
अनुपूर्वविहारसमापत्तीरानिमित्तादिति धर्मं देशयति तच्चा-
ऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
अनुपूर्वविहारसमापत्तीरप्रणिहितादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुप-
लम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
अनुपूर्वविहारसमापत्तीरणभिसंस्कारादिति धर्मं देशयति तच्चा-
ऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
अनुपूर्वविहारसमापत्तीर्विक्तादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
अनुपूर्वविहारसमापत्तिभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-

योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

*पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यनात्मिकानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि शान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

* क । ग । पुस्तके पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रमित्यंशो न लिखितः । योऽस्मै इत्यादि भाग सर्वत्र लिखितः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानिशून्यानीति धर्मं देशयति
 तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
 प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यानिमित्तानीति धर्मं देश-
 यति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
 वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखान्यप्रणिहितानीति धर्मं देश-
 यति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
 वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यनभिसंस्कारानीति धर्मं
 देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवक-
 भूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानिविविक्तानीति धर्मं देश-
 यति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
 वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखभावनतायै धर्मं देशयति

तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभिज्ञा अनित्या इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभिज्ञा दुःखाइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभिज्ञा अनात्मानइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभिज्ञाः शान्ताइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै अभिज्ञाः शून्याइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञा अनिमित्तादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञा अप्रणिहितादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञा अनभिसंस्कारादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञाविविक्तादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अभिज्ञाभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
समाधयोऽनित्यादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै समाधयो दुःखादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै समाधयः श्रनात्मान इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै समाधयः ग्रान्तादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै समाधयः शून्यादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै समाधयः आनिमित्ता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
समाधयोऽप्रणिहिता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
समाधयोऽनभिसंस्कारा इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
समाधयोविविक्ता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
समाधिभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशल-
मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र
सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखान्वनात्मानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखानि गान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखान्यानिमित्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
धारणीमुखान्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै धारणीमुखान्यनभिसंस्कारानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै धारणीमुखानिविक्लान्नीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै धारणीमुखभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै तथागतबलान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै तथागतबलानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै तथागतबलान्यनात्मान्नीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै तथागतबलानि शान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै तथागतबलानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै तथागतबलान्यानिमित्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै तथागतबलान्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै तथागतबलान्यनभिसंस्कारानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 तथागतबलानिविक्लानौति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 तथागतबलभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 वैशारद्यान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 वैशारद्यानि दुःखानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 वैशारद्यान्यनात्मानौति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 वैशारद्यानि शान्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वैशारद्यानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वैशारद्यान्यानिमित्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वैशारद्यान्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वैशारद्यान्यनभिसंस्कारानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै वैशारद्यानिविक्रानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वैशारद्यभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशल-
मूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र
सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतिमन्विदोऽनित्या इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतिमन्विदोऽदुःखा इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतिमन्विदोऽनात्मान इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतिमन्विदः शान्ताइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतिमन्विदः शून्याइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतिभन्विद् आनिमित्तादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतिभन्विदोऽप्रणिहिता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतिभन्विदोऽनभिसंस्कारा इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतिभन्विदोऽविविक्ता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै प्रतिभन्विद्भावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री अनित्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री अनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री शून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महामैत्री अनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महामैत्री अप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महामैत्री अनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महामैत्री विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महामैत्री भावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महाकरुणाऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाकरुणा दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाकरुणाऽनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाकरुणा शान्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाकरुणा शून्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाकरुणा आनिमित्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाकरुणाऽप्रणिहितेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महाकरुणाऽनभिसंस्कारेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महाकरुणाविविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै महाकरुणाभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आवेणिकबुद्धधर्मा अनित्येति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै आवेणिकबुद्धधर्मा दुःखाइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आवेणिकबुद्धधर्मा अनात्मानइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आवेणिकबुद्धधर्माः शान्ताइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आवेणिकबुद्धधर्माः शून्याइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आवेणिकबुद्धधर्मा अनिमित्ताइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आवेणिकबुद्धधर्मा अप्रणिहिता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आवेणिकबुद्धधर्मा अनभिमंस्कारा इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुप-

लभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्ध-
भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
श्रावणिकबुद्धधर्मा विविक्तादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
श्रावणिकबुद्धधर्मभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सर्वाकारज्ञताभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

अथं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं वेदितव्यं । येन
कल्याणमित्रेण परिगृहीतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमं प्रज्ञापारमिता-
निर्देशं श्रुत्वा नोत्तस्यति न मन्त्रस्यति न सन्त्वासमापद्यते ।

सुभूतिराह । कथं भगवन् बोधिसत्त्वमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्ननुपायकुशलः पापमित्रं हस्तगतो भवति । कल्याणमित्रपरि-
वर्जितश्च भवति । य इमं प्रज्ञापारमितानिर्देशं श्रुत्वा नोत्तस्यति
न मन्त्रस्यति न सन्त्वासमापद्यते ।

भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां

चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः प्रज्ञापारमितां भावयत्युपलभते तथाच प्रज्ञापारमितयामन्यते । अपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो ध्यानपारमितां भावयत्युपलभते । तथाच ध्यानपारमितयामन्यते । अपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वीर्यपारमितां भावयत्युपलभते । तथाच वीर्यपारमितयामन्यते । अपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः चान्तिपारमितां भावयत्युपलभते । तथाच चान्तिपारमितयामन्यते । अपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः शीलपारमितां भावयत्युपलभते । तथाच शीलपारमितयामन्यते । अपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारोदानपारमितां भावयत्युपलभते । तथाच दानपारमितयामन्यते । एवं हि सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकुशलो वेदितव्यः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारोरूपमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

*स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारोरूपं बहिर्द्वांशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते ।

* स इत्यनेन पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त इति पूर्ववाक्येकदेशे परामृष्टः एवं परचापि । आदर्शपुस्तके सर्वत्र स इति निर्देशो दृश्यते । ग, पुस्तके च तथैव लिखितमस्ति ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोरूपमध्यात्मबहिर्द्धाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाध्यात्म-
बहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यताशून्य
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारोरूपं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोरूपं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं संसृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संसृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमसंसृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंसृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारोरूपमनवरायशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवराय-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चानवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायांचरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोरूपं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोरूपमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाभावशून्यतामुप-
लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्त्राभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वेदनाऽध्यात्मशून्येति
मनसिकरोति । तास्त्राऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो वेदनावहिद्धांशून्येति मनसिकरोति । तास्त्र वहिद्धांशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽध्यात्मवह्निद्धांशून्येति मनसिकरोति । तास्त्राऽध्या-
त्मवह्निद्धांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना शून्यताशून्येति मनसिकरोति । तास्त्र शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना महाशून्येति मनसिकरोति । तास्त्र महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना परमार्थशून्येति मनसिकरोति । तास्त्र परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना संकृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्च संकृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽसंकृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽत्यन्तशून्येति धर्मं देशयति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽनवरागशून्येति मनसिकरोति । तच्चाऽनवराग-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना प्रकृतिशून्येति धर्मं देशयति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना सर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

भिकारो वेदना स्वप्नक्षणशून्येति मनमिकरोति । ताच्च स्वप्नक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
भिकारो वेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनमिकरोति । ताच्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
भिकारो वेदनाऽभावशून्येति मनमिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
भिकारो वेदना स्वभावशून्येति मनमिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
भिकारो वेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनमिकरोति । ताच्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्त-
मनभिकारः संज्ञाऽध्यात्मशून्येति मनमिकरोति । ताच्चाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
भिकारः संज्ञावद्विद्धांशून्येति मनमिकरोति । ताच्च वद्विद्धांशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
भिकारः संज्ञाऽध्यात्मवद्विद्धांशून्येति मनमिकरोति । ताच्चाऽध्यात्म-
वद्विद्धांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाशून्यताशून्येति मनसिकरोति । ताच्च शून्यताशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञामहाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञापरमार्थशून्येति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञामंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्च मंस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाऽनवराद्यशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराद्य-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

सिकारः संज्ञाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञा प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञा सर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञा स्वलक्षणशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञाऽभावशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संज्ञास्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारः संज्ञाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चा-

ऽभावस्वभाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः अध्यात्मशून्यादति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः बहिर्द्वीशून्यादति मनसिकरोति । ताच्च
बहिर्द्वीशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यादति मनसिकरोति । ताच्चा
ऽध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः शून्यताशून्यादति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः महाशून्यादति मनसिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः परमार्थशून्यादति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

सिकारः संस्काराः संस्कृतशून्यादिति मनसिकरोति । ताश्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः असंस्कृतशून्यादिति मनसिकरोति । ताश्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः अत्यन्तशून्यादिति मनसिकरोति । ताश्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः अनवरायशून्यादिति मनसिकरोति । ताश्चानव-
रायशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः अनवकारशून्यादिति मनसिकरोति । ताश्चानव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः प्रकृतिशून्यादिति मनसिकरोति । ताश्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः सर्वधर्मशून्यादिति मनसिकरोति । ताश्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः स्वलक्षणशून्यादिति मनसिकरोति । ताश्च

स्वल्पशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः संस्कारा अनुपलम्भशून्याइति मनसिकरोति । ताञ्चानुपलम्भशून्यतामुपलते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः संस्काराः अभावशून्याइति मनसिकरोति । ताञ्चाभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः संस्काराः स्वभावशून्यताइति मनसिकरोति । ताञ्चस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः संस्काराः अभावस्वभावशून्याइति मनसिकरोति । ताञ्चाभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चा-
ध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च पर-
मार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं संसृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च संसृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमसंसृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चाऽसंसृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चात्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकरो विज्ञानमनवरायशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चानवराय-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं खलचणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
खलचणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुरध्यात्मशून्यामेति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्व्वह्निर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च ब्रह्मिर्द्वाशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुरध्यात्मब्रह्मिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्म-
ब्रह्मिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुः शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यताशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यतामुप-
लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुः परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुः संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुरसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुरत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुरनवराशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चानवराशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुरनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुः प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारश्चतुः सर्वधर्माशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्मा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चतुः स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्व-
लक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चतुरनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चानुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चतुरभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चतुः स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभावशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चतुरभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चात्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रमनवरायशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चानवराय-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारः श्रोत्रमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः घ्राणमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणं संसृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च संसृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणमसंसृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चासंसृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चात्यन्तशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणमनवराग्रशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवराग्र-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञावद्दिद्धाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च वद्दिद्धा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाऽध्यात्मवद्दिद्धाशून्येति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मवद्दिद्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाशून्यताशून्येति मनसिकरोति । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञामहाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञापरमार्थशून्येति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति । ताच्चात्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाऽनवरागशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराग-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाप्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञामर्ब्वधर्मशून्येति मनसिकरोति । ताच्च सर्व्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञास्वल्पक्षणाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च स्वल्पक्ष-
णाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो जिह्वाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वाऽभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वास्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्च स्वभावशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽ-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽध्यात्मशून्यइति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायो वहिर्द्वाशून्यइति मनसिकरोति । ताच्च वहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यइति मनसिकरोति । ताच्चाऽ-
ध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायः शून्यताशून्यइति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायो महाशून्यइति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायः परमार्थशून्यइति मनसिकरोति । ताञ्च पर-
मार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायः संसृतशून्यइति मनसिकरोति । ताञ्च संसृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽसंसृतशून्यइति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंसृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽत्यन्तशून्यइति मनसिकरोति । ताञ्चात्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽनवरापशून्यइति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवराप-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽनवकारशून्यइति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायः प्रकृतिशून्यइति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायः सर्वधर्मशून्यइति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायः खलक्षणशून्यइति मनसिकरोति । ताच्च खलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽनुपलम्भशून्यइति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽभावशून्यइति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायः स्वभावशून्यइति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽभावस्वभावशून्यइति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्म-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनो बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च बहिर्द्वा-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनो महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
सुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च संकृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽसंकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽनवरागशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
रागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च खलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोऽभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽ-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपं बहिर्दृशशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च बहिर्दृश-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपमनवरागशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराग-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपं खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च ख-
लक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो रूपं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभावशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारः शब्दोऽधात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽधा-
त्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः शब्दोऽधिर्द्वांशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च अधिर्द्वांशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽधात्मबहिर्द्वांशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽधात्मबहिर्द्वांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोमहाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दः संसृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च संसृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽनवरागशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवरा-
गशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः शब्दः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृतिशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारः शब्दः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दः स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वलक्ष-
णशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः शब्दोऽनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽ-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धोऽध्यात्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो गन्धोबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो गन्धोऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो गन्धः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो गन्धोमहाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो गन्धः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो गन्धः संसृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च संसृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो गन्धोऽसंसृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंसृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो गन्धोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो गन्धोऽनवरायशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराय-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो गन्धोऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो गन्धः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो गन्धः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता मनसिकारो
गन्धः स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वलक्षणशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्त-
मनसिकारो गन्धोऽनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

सिकारो गन्धोऽभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धोऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽभा-
वस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रसोऽध्यात्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रसोबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च बहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रसोऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्या-
त्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रसः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो रसोमहाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रस परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रस संकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च दृश्यत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमिताया चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रसोऽसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमिताया चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रसोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमिताया चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रसोऽनवरागशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराग-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमिताया चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रसोऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽ-
नवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमिताया चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

मिकारो रमः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो रमः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो रमः खलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च खलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो रमोऽनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयाचमन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो रमोऽभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो रमः स्वभावशून्य इति मनसि करोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनमिकारो रमोऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिक्कारः स्वर्गोऽध्यात्मशून्य इति मनसिकरोति । ताद्याऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिक्कारः स्वर्गोवद्विद्धाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च वद्विद्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिक्कारः स्वर्गोऽध्यात्मवद्विद्धाशून्य इति मनसिकरोति । ताद्याऽध्यात्मवद्विद्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिक्कारः स्वर्गः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यताशून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिक्कारः स्वर्गोमहाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिक्कारः स्वर्गः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन । १

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिक्कारः स्वर्गः संकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च संकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्पर्शोऽसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्पर्शोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्पर्शोऽनवरागशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्पर्शोऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्पर्शं प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्पर्शः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्पर्शः स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

मिकारः स्वर्गोऽनुपलभ्यशून्य इति मनमिकरोति । ताच्चाऽनुपलभ्य-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारः स्वर्गोऽभावशून्य इति मनमिकरोति । ताच्चाऽभावशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारः स्वर्गः स्वभावशून्य इति मनमिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारः स्वर्गोऽभावस्वभावशून्य इति मनमिकरोति । ताच्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो धर्मा अध्यात्मशून्याइति मनमिकरोति । ताच्चाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो धर्मावहिर्द्वाशून्याइति मनमिकरोति । ताच्च बहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो धर्मा अध्यात्मबहिर्द्वाशून्याइति मनमिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः शून्यताशून्या इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः महाशून्या इति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः परमार्थशून्या इति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः संस्कृतशून्या इति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः असंस्कृतशून्या इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः अत्यन्तशून्या इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः अनवरागशून्यता इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवराग-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्मां अनवकारशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः प्रकृतिशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः सर्वधर्मशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः खलक्षणशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्च खलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्मां अनुपलम्भशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्मां श्रभावशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्माः स्वभावशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो धर्मा अभावस्वभावशून्यादिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चतुर्विज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽधा-
त्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चतुर्विज्ञानं बहिर्द्धाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
बहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चतुर्विज्ञानमध्यात्मबहिर्द्धाशून्यामिति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चतुर्विज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चतुर्विज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चतुर्विज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानं संकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
संकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानमसंकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानमनवरायशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽन-
वरायशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽन-
वकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारश्चक्षुर्विज्ञानं खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनु-
पलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभा-
वशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽ-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽ-
ध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारः श्रोत्रविज्ञानमध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारः श्रोत्रविज्ञानमनवरागशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञान सर्वधर्माशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
सर्वधर्माशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानं खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारः श्रेयविज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रेयविज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताच्चाभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानं बहिर्द्वांशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
बहिर्द्वांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानमध्यात्मबहिर्द्वांशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽध्यात्मबहिर्द्वांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञान शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति न ताच्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चा-
ऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चा-
ऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानमनवरागशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चा-
ऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते तथाच शून्यतयामन्यते । उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

सिकारो घ्राणविज्ञानं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणविज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

मिकारो जिज्ञाविज्ञानमध्यात्मवहिर्द्वांशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मवहिर्द्वांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो जिज्ञाविज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो जिज्ञाविज्ञानं मद्वाशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च
मद्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो जिज्ञाविज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो जिज्ञाविज्ञानं संछातशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च
संछातशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो जिज्ञाविज्ञानमसंछातशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्चा-
ऽसंछातशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो जिज्ञाविज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्चा-
ऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

सिकारो जिज्ञाविज्ञानमनवरायशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवरायशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानं श्रुतुपलम्बशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽश्रुतुपलम्बशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो जिज्ञाविज्ञानस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञाविज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चशून्यता
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यताशून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं संस्रुतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
संस्रुतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमसंस्रुतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
संस्रुतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
त्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमनवराग्रशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
नवराग्रशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
नवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायविज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । •ताञ्चा-
ऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
त्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानमनवरागशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
नवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
नवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानं खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो मनोविज्ञानमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
नुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

मिकारो मनोविज्ञानमभावशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्चा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो मनोविज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो मनोविज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारश्चतुः संस्पर्शमध्यात्मशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्चाऽध्या-
त्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारश्चतुःसंस्पर्शं बहिर्द्वाशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारश्चतुःसंस्पर्शमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता
मिकारश्चतुःसंस्पर्शं शून्यताशून्यमिति मनमिदं
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उ

म प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो मनोविज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
त्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो मनोविज्ञानमनवराद्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवराद्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो मनोविज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो मनोविज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो मनोविज्ञानं सर्वधर्माशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्माशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो मनोविज्ञानं खलघणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
खलघणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो मनोविज्ञानमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

मिकारो मनोविज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमिताया चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-
मिकारो मनोविज्ञान स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-
मिकारो मनोविज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽ-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुः मस्यग्रंमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्या-
त्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुः संस्पर्शं वहिर्द्धाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
वहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुः मस्यग्रंमध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽ-
ध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुः सस्पर्शं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृतशू-
न्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शमनवराषशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽ-
नवराषशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽन-
वकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शं खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभा-
वशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

मिकारः श्रोत्रसंस्पर्शमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्या-
त्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं बहिर्द्धाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
बहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रसंस्पर्शमध्यात्मबहिर्द्धाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं संकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
संकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

भिकारः श्रोत्रसंस्पर्शमसंस्ृतशून्यमिति मनमिकरोति । ताद्या-
ऽसंस्ृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरद्वपगतमर्ष्याकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमग-
भिकारः श्रोत्रसंस्पर्शमत्यन्तशून्यमिति मगमिकरोति । ताद्याऽत्यन्त
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरद्वपगतमर्ष्याकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमग-
भिकारः श्रोत्रसंस्पर्शमनवराद्यशून्यमिति मनमिकरोति । ताद्याऽन-
वराद्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरद्वपगतमर्ष्याकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमग-
भिकारः श्रोत्रसंस्पर्शमनवकारशून्यमिति मनमिकरोति । ताद्या-
ऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरद्वपगतमर्ष्याकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमग-
भिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं प्रकृतिशून्यमिति मनमिकरोति । ताद्य
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरद्वपगतमर्ष्याकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमग-
भिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं मर्ष्यधर्माशून्यमिति मनमिकरोति । ताद्य
मर्ष्यधर्माशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरद्वपगतमर्ष्याकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमग-
भिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं स्वक्षक्षणशून्यमिति मनमिकरोति । ताद्य
स्वक्षक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरद्वपगतमर्ष्याकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमग-

सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः श्रोत्रसंस्पर्शमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः श्रोत्रसंस्पर्शमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो घ्राणसंस्पर्शमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो घ्राणसंस्पर्शं वहिर्द्वांशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च वहिर्द्वांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो घ्राणसंस्पर्शमध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शमनवराद्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवराद्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो घ्राणसंस्पर्शमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽन-
वकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो घ्राणसंस्पर्शं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वल-
क्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनु-
पलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो घ्राणसंस्पर्शं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभा-
वशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

भिकारो प्राणसंस्पर्शमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमिताया चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमिताया चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासस्पर्शं वहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
वहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमिताया चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासस्पर्शमध्यात्मवहिर्द्विशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽध्यात्मवहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमिताया चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासस्पर्शे शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमिताया चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासस्पर्शं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमिताया चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासस्पर्शं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमिताया चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषयुक्तमन-

सिकारो जिह्वासंस्पर्शं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च जिह्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शमनवराद्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽ-
नवराद्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
नवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो जिज्ञासंस्पर्शं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो जिज्ञासंस्पर्शमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो जिज्ञासंस्पर्शमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो जिज्ञासंस्पर्शं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो जिज्ञासंस्पर्शमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो कायसंस्पर्शमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो कायसंस्पर्शं बहिर्द्वंशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च बहिर्द्वंशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो कायसंस्पर्शमध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृ-
तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चात्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो कायसंस्पर्शमनवराद्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनव-
राद्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शं खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो कायसंस्पर्शं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो कायसंस्पर्शमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो मनःसंस्पर्शं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शमनवराद्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽन-
वराद्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽन-
वकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो मनःसंस्पर्शं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनःसंस्पर्शमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्च;संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनावह्निर्द्वांशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च
वह्निर्द्वांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽशून्यताशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनामहाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनापरमार्थशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना संस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवरागशून्येति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताच्चा
ऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनासर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वलक्षणशून्येति मनसिकरोति । ताच्च
स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपल-
म्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनावद्दिङ्माशून्येति मनसिकरोति । ताच्च
वद्दिङ्माशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यताशून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मवद्दिङ्माशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽध्यात्मवद्दिङ्माशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यताशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना महाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना परमार्थशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रस्पर्शप्रत्ययवेदना संस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवरागशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्रकृतिशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनासर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्खलक्षणशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च स्खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति ।

ताञ्चाऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपल-
म्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनावहिर्द्वांशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च बहिर्द्वांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्येति मनसिक-
रोति । ताञ्चाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयाम-
न्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना महाशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनापरमार्थशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना संस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना अत्यन्तशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवरागशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्रकृतिशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनासर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्त्रलक्षणशून्येति मनसिकरोति ।

ताञ्च स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना अनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च अनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना अभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनावहिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति ।
ताश्च वहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्येति मनसि-
करोति । ताश्चाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताशून्येति मनसिकरोति ।
ताश्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनामहाशून्येति मनसिकरोति ।
ताश्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनापरमार्थशून्येति मनसिकरोति ।
ताश्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदना संकृतशून्येति मनसिकरोति ।

ताञ्च संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवरागशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना सर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वलक्षणशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति ।

ताञ्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना वहिर्द्विशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च वहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मवहिर्द्विशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मवहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यताशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चशून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना महाशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना परमार्थशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च परमार्थशून्यतामुपलभते तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना संस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवरागशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति ।

ताच्चाऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना सर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वलक्षणशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना बहिर्द्विशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च बहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मबहिर्द्विशून्येति मनसि-
करोति । ताञ्चाऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यताशून्येति मनसिकरोति ।

ताञ्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना महाशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना परमार्थशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना संस्कृतशून्येति मनसिकरोति
ताञ्च संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवरागशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना सर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना खलचणशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च खलचणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति ।

ताच्चाऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नप-
गतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः पृथिवीधातुरध्यात्मशून्य
इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्य-
तयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुर्वह्निर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
वह्निर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

मिकारः पृथिवीधातुरध्यात्मवहिर्द्वांशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मवहिर्द्वांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुर्महाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुः संकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च संकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुरसंकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽसंकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुरत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुरनवरागशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽन-
वकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुः स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुरनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुरभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नप-
गतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारोऽध्यातुरध्यात्मशून्य इति
मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽध्यातुर्बहिर्द्विशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वि-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽध्यातुरध्यात्मबहिर्द्विशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽध्यातुः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽध्यातुर्महाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽध्यातुः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽध्यातुः संकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च संकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽध्यातुरसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽध्यातुरत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽध्यातुरनवरायशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराय-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽध्यातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमिताया चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारोऽव्यातु प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमिताया चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारोऽव्यातु सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते तथाच शून्यतयामन्यते । उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितार्था चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारोऽव्यातु स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमिताया चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुरनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमिताया चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमिताया चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारोऽव्यातु स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमिताया चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुरभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनमिकारस्तेजोधातुरध्यात्मशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनमिकारस्तेजोधातुर्वह्निर्द्वाशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्च वह्निर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनमिकारस्तेजोधातुरध्यात्मवह्निर्द्वाशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनमिकारस्तेजोधातुः शून्यताशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनमिकारस्तेजोधातुर्महाशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनमिकारस्तेजोधातुः परमार्थशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

मिकारस्तेजोधातुः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुरसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुरत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुरनवरागशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
रागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽ-
नवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

मिकारस्तेजोधातुः स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वल-
क्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुरतुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽतुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुरभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽ-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां
चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वायुधातुरध्यात्म-
शून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच
शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन
सिकारो वायुधातुर्बुद्धिर्द्विशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
बुद्धिर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वायुधातुरध्यात्मवह्निर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वायुधातुः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वायुधातुर्महाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वायुधातुः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वायुधातुः संस्रुतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च संस्रुतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वायुधातुरसंस्रुतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्रुतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वायुधातुरत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुरनवराद्यशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
नवराद्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽन-
वकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो वायुधातुः स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वल-
क्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुरनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनु-
पलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वायुधातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वायुधातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वायुधातुरभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्तो महामलः प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो आकाशधातुरध्यात्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो आकाशधातुर्वह्निर्द्विशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च वह्निर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो आकाशधातुरध्यात्मवह्निर्द्विशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो आकाशधातुः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो आकाशधातुर्महाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरनवराग्रशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवराग्रशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
नवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो आकाशधातुः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुः स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्त-
मनसिकारो आकाशधातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरं स्मृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नप-

गतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानधातुरध्यात्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानधातुबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानधातुरध्यात्मबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानधातुः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानधातुर्महाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानधातुः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानधातुः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुरसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृ-
तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुरत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्य-
न्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुरनवरागशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुः खलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो विज्ञानधातुरनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानतुरभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारोऽविद्याऽध्यात्मशून्येति
मनसिकरोति । ताञ्चाऽविद्याध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच
शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यामहिद्धाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च महिद्धाशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याऽध्यात्ममहिद्धाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्म-
महिद्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याशून्यताशून्येति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यामहाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यापरमार्थशून्येति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यासंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यासंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याऽनवरागशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराग-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

सिकारोऽविद्याऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारोऽविद्या प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यासर्वधर्माशून्येति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्मा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारोऽविद्या खलक्षणशून्येति मनसिकरोति । ताच्च खलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यातो वङ्गशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यास्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चस्वभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽ-

भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमन्त्रो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनमिकारः संस्कारोऽध्यात्मशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनमिकारः संस्कारोवह्निर्द्विशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्च वह्निर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनमिकारः संस्कारोऽध्यात्मवह्निर्द्विशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनमिकारः संस्कारः शून्यताशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनमिकारः संस्कारोमहाशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्चमहाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनमिकारः संस्कारः परमार्थशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारः संज्ञातशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च संज्ञात-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽसंज्ञातशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंज्ञात-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽनवराय्यशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
राय्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिक्कारः संस्कारः स्वस्वचणशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वस्वचणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिक्कारः संस्कारोऽनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिक्कारः संस्कारोऽभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिक्कारः संस्कारः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिक्कारः संस्कारोऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽ-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चर-
न्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनसिक्कारः विज्ञानमध्यात्मशून्य-
मिति मनसिकरोति । तच्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच
शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिक्कारोविज्ञानं वद्विद्धांशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च वद्विद्धां-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

सिकारो विज्ञानमध्यात्मवद्दिर्घाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाध्यात्मवद्दिर्घाशून्यतामुपलभते तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाशून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारोविज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चासंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो विज्ञानमनवराय्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
राय्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वल-
क्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-

ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

मुनरपरं सुभ्रूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमिताया-
ञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो नामरूपमध्यात्म-
शून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच
शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो नामरूपमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो नामरूपं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च पर-
मार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो नामरूप संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च मस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमनवराध्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनव-
राध्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

सिकारो नामरूपं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमनुपलभशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुप-
लभशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चर-
न्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः षडायतनमधात्मशून्य-
मिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽधात्मशून्यतामुपलभते । तथाच
शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च बहि-
र्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः षडायतनमध्यात्मवद्दिङ्माशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मवद्दिङ्माशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः षडायतनं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च पर-
मार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः षडायतनं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः षडायतनमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनमनवरायशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
राय्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनं स्खलचणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
स्खलचणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

सिकारः षडायतनं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षडायतनमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमिताया-
ञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्वर्गाऽध्यात्मशून्य
इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्य-
तयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गा बहिर्द्वीशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वी-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारः स्वर्गाऽध्यात्मबहिर्द्वीशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्म-
बहिर्द्वीशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गा महाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गः संसृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च संसृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गोऽसंसृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंसृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गोऽनवराषशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवराष-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गोऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारः स्वर्गः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गः स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गोऽनुपलभशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुपलभ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गोऽभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गोऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिषत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाञ्चर-
न्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वेदनाऽध्यात्मशून्येति
मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना बहिर्द्वांशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वां-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽध्यात्मबहिर्द्वांशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना शून्यताशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना महाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना परमार्थशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना संकृतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च संकृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽसंकृतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽनवरागशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवराग-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाप्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनासर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना स्वलक्षणशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारोवेदनां भावशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव शून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारोवेदना स्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारोवेदनाऽभावस्वभावशून्येतिमनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्वो महासत्वः प्रज्ञापारमितायाश्च-
रन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारसृष्ट्याऽध्यात्मशून्येति मन-
सिकरोति । ताञ्चाध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगत सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारसृष्ट्यावच्छिद्धाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च वच्छिद्धाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारसृष्ट्याऽध्यात्मवच्छिद्धाशून्येति मनसिकरोति । ताच्च वच्छिद्धा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगत सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारसृष्ट्याऽध्यात्मवच्छिद्धाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाध्यात्मवच्छिद्धा
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन' ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-

कारस्तृष्णाशून्यताशून्येति मनसि करोति । ताच्च शून्यताशून्यतामुप-
लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारस्तृष्णामहाशून्येति मनसि करोति । ताच्च महाशून्यतामुप-
लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारस्तृष्णापरमार्थशून्येति मनसि करोति । ताच्च परमार्थ
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारस्तृष्णासंस्कृतशून्येति मनसि करोति । ताच्च संस्कृतशून्यतामुपल-
लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारस्तृष्णाऽसंस्कृतशून्येति मनसि करोति । ताच्चासंस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्त मनसि
कारस्तृष्णाऽत्यन्तशून्येति मनसि करोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यतामुप-
लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारस्तृष्णाऽनवरागशून्येति मनसि करोति । ताच्चाऽनवरागशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारस्तृष्णाऽनवकारशून्येति मनसि करोति । ताच्चाऽनवकारशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि कारस्तृष्णाप्रकृतिशून्येति मनसि करोति । ताच्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि कारस्तृष्णासर्वधर्मशून्येतिमनसि करोति । ताच्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि कारस्तृष्णास्वलक्षणशून्येतिमनसि करोति । ताच्च स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि कारस्तृष्णाऽनुपलम्भशून्येति मनसि करोति । ताच्चाऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि कारस्तृष्णाऽभावशून्येतिमनसि करोति । ताच्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि कारस्तृष्णास्वभावशून्येति मनसि करोति । ताच्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्त मनसि कारस्तृष्णाऽभावस्वभाव शून्येतिमनसि करोति । ताच्चाऽभावस्वभाव शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्वोमहासत्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नप-

गतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाधोत्तमशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानवह्निर्द्वाशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्च वह्निर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानमध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्चाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानशून्यताशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानं महाशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्च महाशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानं परमार्थशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकार उपादानं संकृतशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्च संकृतशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार् उपादानमसंस्कृतशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्च ऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त
मनसिकार उपादानमद्यन्तशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानमनवरागशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्चाऽनवराग-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानमनवकारशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानं प्रकृतिशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानं सर्वधर्म शून्यमिति मनसि करोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानं स्वलक्षणशून्यमिति करोति । ताञ्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-

कार उपादानमनुपलम्भशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानमभावशून्यमिति मनसि करोति ताञ्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानं स्वभावशून्यमिति मनसि करोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानमभावस्वभावशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्वो महासत्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्न-
पगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारोभवोऽध्यात्म शून्य इति
मनसि करोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथा च शून्य-
तयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो भवो वहिर्द्वांशून्य इति मनसि करोति । ताच्च वहिर्द्वां-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽध्यात्मवह्निर्द्वांशून्य इति मनसि करोति । ताञ्चाऽध्यात्म-
वह्निर्द्वांशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्त-मनसि

कारोभवः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च शून्यताशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवः महाशून्य इति मनसि करोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवः परमार्थ शून्य इति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवः संकृतशून्यइति मनसिकरोति । ताच्च संकृतशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारोभवोऽसंकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंकृतशून्यता
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमिताश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारोभवोऽनवरायशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवरायशून्य-
तामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिन्युक्तमनसि-
कारोभवोऽनवकार शून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवःप्रकृतिशून्य इति मनसि करोति । ताश्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवः सर्वधर्मशून्य इति मनसि करोति । ताश्च सर्वधर्मशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारोभवः स्वलक्षणशून्य इति मनसि करोति । ताश्च स्वलक्षण
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽनुपलम्भशून्य इति मनसि करोति । ताश्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽभावशून्य इति मनसि करोति । ताश्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । ताश्चाऽभाव शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया
मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारोभवः स्वभावशून्य इति मनसि करोति । ताश्च स्वभावशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽभावशून्य इति मनसि करोति । ताश्चाऽभावस्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्वो महामत्वः प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्न-
पगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारोजातिरध्यात्मशून्येति मनसि
करोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते
उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारो जातिवद्दिद्धां शून्य इति मनसि करोति । ताञ्च वद्दिद्धां-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजातिरध्यात्मवद्दिद्धांशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्म
वद्दिद्धांशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिशून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथा शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिमहाशून्य इति मनसि करोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजातिः परमार्थशून्य इति मनसि करोति । ताञ्च परमार्थ
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजातिः संकृतशून्यता मनसिकरोति । ताञ्च संकृतशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिरसंज्ञतशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंज्ञतशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिरत्यन्तशून्येति मनसि करोति । ताच्चात्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिरनवराद्यशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराद्यशून्य-
तामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिरनवकार शून्येति मनसि करोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिः प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिः सर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिः स्वलक्षणशून्येति मनसि करोति । ताच्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-

कारोजातिरनुपलभशून्येति मनसि करोति । ताच्चाऽनुपलभ-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजातिरभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव शून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजातिः स्वभावशून्यदति मनसि करोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगत सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजातिरभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावस्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्वोमहासत्त्वःस्पर्शः वेदना दृष्ट्या उपा-
दानं भवं जातिः जराभरणं कृत्युपस्थानानि भावयति । तानि च
कृत्युपस्थानान्युपलभते । तैश्च कृत्युपस्थानैर्मन्यते उपलभयोगेन ।
एवं, सम्यक् प्रहणानि षड्विपादान् इन्द्रियाणि बलानि । बोध-
ज्ञानि आर्याष्टाङ्गामार्गं आर्यसत्यानि ध्यानानि अप्रमाणानि
आरूढ्यसमापत्तीः विमोचान् अनुपूर्वविहारसमापत्तीः शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोचम् स्वानि अभिज्ञाः समाधीन् धारणी-
मुखानि तथागतबलानि वैशारदानि प्रतिसम्बिदः महाकरुणां
आवेणिकयुद्धधर्मान् ।

स प्रज्ञापारमिताश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजराभरणमंधात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जरामरणं वद्विद्धांशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्च वद्विद्धां-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जरामरणमध्यात्मवद्विद्धांशून्यमिति मनसि करोति । ताश्चा-
ऽध्यात्मवद्विद्धांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजरामरणं शून्यताशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्चशून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजरामरणं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च पर-
मार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणमनवराद्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
राद्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणं खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च खल-
क्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणमनुपलभशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनुपलभशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो जरामरणमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्न-
पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्मृत्युपस्थानानि भाव-
यति । तानि च स्मृत्युपस्थानान्युपलभते । तैश्च स्मृत्युपस्थानैर्मन्यते
उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः सम्यक्प्रहाणानि भावयति । तानि च सम्यक्प्रहाणान्युप-
लभते । तैश्च सम्यक्प्रहाणैर्मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः षड्विपादान् भावयति । तानि च षड्विपादानुपलभते ।
तैश्च षड्विपादैर्मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः इन्द्रियाणि भावयति । तानि चेन्द्रियान्युपलभते । तैश्चे-
न्द्रियैर्मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो बलानि भावयति । तानि च बलान्युपलभते । तैश्च बलै-
र्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो बोध्यङ्गानि भावयति । तानि च बोध्यङ्गान्युपलभते । तैश्च
बोध्यङ्गैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकार आर्याष्टाङ्गमार्गं भावयति । तैश्चाऽर्याष्टाङ्गमार्गमुपलभते ।
तेन चार्याष्टमार्गेण मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकार आर्य्यसत्यानि भावयति । तानि चार्य्यसत्यान्युपलभते ।
तैश्च आर्य्यसत्यैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो ध्यानानि भावयति । तानि च ध्यानान्युपलभते । तैश्च
ध्यानेन मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽप्रमाणानि भावयति । तानि चाप्रमाणान्युपलभते ।
तैश्चाऽप्रमाणैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकार आरूप्यसमापत्तीर्भावयति । ताञ्चारूप्यसमापत्तीरुपलभते ।
ताभिश्चारूप्यसमापत्तिभिर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो विमोक्षान् भावयति । ताञ्च विमोक्षानुपलभते । तैश्च विमोक्षैर्मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्भावयति । ताञ्चानुपूर्वविहारसमा-
पत्तीरुपलभते । ताभिश्चानुपूर्वविहारसमापत्तिभिर्मन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि भावयति । तानि
च शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखान्युपलभते । तैश्च शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितमोक्षमुखैर्मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽभिज्ञाः भावयति । ताद्याऽभिज्ञा उपलभते । ताभिश्चाभि-
ज्ञाभिर्मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः समाधीन् भावयति । तांश्च समाधीनुपलभते । तैश्च
समाधिभिर्मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धारणीमुखानि भावयति । तानि च धारणीमुखान्युप-
लभते । तैश्च धारणीमुखैर्मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तथागतबलानि भावयति । तानि च तथागतबलान्युप-
लभते । तैश्च तथागतबलैर्मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वैशारद्यानि भावयति । तानि च वैशारद्यान्युपलभते ।
तैश्च वैशारद्यैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः प्रतिसम्बिदो भावयति । ताश्च प्रतिसम्बिद् उपलभते ।
ताभिश्च प्रतिसम्बिद्धैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो महाकरुणाम्भावयति । तांश्च महाकरुणामुपलभते ।
तथाच महाकरुणयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकार आवेणिकबुद्धधर्मान् भावयति । तांश्च बुद्धधर्मानुपलभते ।
तैश्च बुद्धधर्मैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्-
नुपायकुशल इमं प्रज्ञापारमितानिर्देयात् शुलोत्तस्यति सन्त्रस्यति
सन्त्रासमापद्यते । आह । कथम्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः पाप-
मित्रहृत्पगतो भवति । येन पापमित्रेण परिगृहीत इमं प्रज्ञा-
पारमितानिर्देयं शुलोत्तस्यति सन्त्रस्यति सन्त्रासमापद्यते । भग-
वानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं यः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन्तं विरेचयति विह्वन्दयति । ध्यानपारमिताया-
ञ्चरन्तं विरेचयति विह्वन्दयति । वीर्यपारमितायां चरन्तं विरे-
चयति विह्वन्दयति । क्षान्तिपारमितायां चरन्तं विरेचयति
विह्वन्दयति । शीलपारमितायाञ्चरन्तं विरेचयति विह्वन्दयति ।

दानपारमितायाश्चरन्तं विरेचयति विहृन्दयति । नाऽत्र शिचि-
तयं । नैतन्तथागतभाषितं नैषधर्मा नविनयः । कुवितर्का एते
सूत्रान्ताः नैते श्रोतव्याः नोद्गृहीतव्याः न धारयितव्याः न वाचयि-
तव्याः न पर्यवाप्तव्याः । न योनिशो मनसि कर्त्तव्याः नैतेपरेभ्यो
देशयितव्याः । इत्ययं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं
वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं योऽसौ
नमारकर्माण्युपदिशति । नमारदोषानाचष्टे इति । मारः पापीयान्
बुद्धवेषेनोपसंक्रम्य बोधिसत्त्वं महासत्त्वं षड्भ्यः पारमिताभ्यो विरे-
चयति विहृन्दयति । किन्ते कुलपुत्र प्रज्ञापारमितया भाषितया ।
किन्ते ध्यानपारमितया भाषितया । किन्ते वीर्यपारमितया
भाषितया । किन्ते चान्तिपारमितया भाषितया । किन्ते शील-
पारमितया भाषिताया । किन्ते दानपारमितया भाषितया ।
इत्येवं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् बुद्धरूपेण बोधिसत्त्वं महा-
सत्त्वमुपसंक्रम्य आवक प्रतिमंयुक्तसूत्रं गेयं व्याकरणं गायो दान-
निदानत्युक्तकजातकवैपुल्याद्भूतधर्मावदानोपदेशं देशयति । विवृ-
णोति विभजते उक्तानीकरोति सम्प्रकाशयति । य इमान्येवं
रूपाणि मारकर्माणि नाचष्टे न बोधयत्ययं सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् बुद्धवेषेण बोधिसत्त्वं महा-
सत्त्वमुपसंक्रम्यैवं वदति । न ते किञ्चित् कुलपुत्र बोधिचित्तं नापि

समवैवर्तिको न त्वं शक्यस्यनुत्तरां सम्यक्मन्वोधिमभिमन्वोद्भुम् ।
य इमान्येवं रूपाणि मारकर्माणि नाचष्टे न बोधयति । अयं
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं बोधितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् बुद्धवेषेण बोधिसत्त्वं महा-
सत्त्वमुपसंक्रम्यैवं वदति । चक्षुः कुलपुत्र शून्यमात्मनात्मीयेन वा ।
श्रोत्रं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । घ्राणं शून्यमात्मनात्मीयेन वा ।
जिह्वा शून्यात्मनात्मीयेन वा । कायः शून्य आत्मनात्मीयेन वा ।
मनः शून्यमात्मनात्मीयेन वा । रूपं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । शब्दः
शून्य आत्मनात्मीयेन वा । गन्धः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । रसः
शून्य आत्मनात्मीयेन वा । स्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । धर्मः
शून्य आत्मनात्मीयेन वा । चक्षुर्विज्ञानं शून्यमात्मनात्मीयेन वा ।
श्रोत्रविज्ञानं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । घ्राणविज्ञानं शून्यमात्मना-
त्मीयेन वा । जिह्वाविज्ञानं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । कायविज्ञानं
शून्यमात्मनात्मीयेन वा । मनोविज्ञानं शून्यमात्मनात्मीयेन वा ।
चक्षुः संस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । श्रोत्रसंस्पर्शः शून्य आत्म-
नात्मीयेन वा । घ्राणसंस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । जिह्वा-
संस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । कायसंस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन
वा । मनः संस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । चक्षुः संस्पर्शप्रत्यय-
वेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यात्मनात्मी-
येन वा । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा । जिह्वा-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
शून्यात्मनात्मीयेन वा । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा ।

वृथिवीधातुः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । अन्धातुः शून्य आत्म-
 नात्मीयेन वा । तेजो धातुः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । वायु
 धातुः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । आकाशधातुः शून्य आत्म-
 नात्मीयेन वा । विज्ञानधातुः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । अविद्या-
 शून्यात्मनात्मीयेन वा । संस्काराः शून्या आत्मनात्मीयेन वा ।
 विज्ञानं शून्यमात्मदात्मीयेन वा । नामरूपं शून्यमात्मनात्मीयेन
 वा । षडायतनं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । स्पर्शः शून्य आत्मनात्मी-
 येन वा । वेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा । दृष्ट्याशून्यात्मनात्मीयेन
 वा । उपादानशून्यमात्मनात्मीयेन वा । भवः शून्य आत्मनात्मी-
 येन वा । जातिरशून्यात्मनात्मीयेन वा । जराभरणं शून्यमात्म-
 नात्मीयेन वा ।

दानपारमिताशून्यात्मनात्मीयेन वा । शीलपारमिताशून्यात्म-
 नात्मीयेन वा । चान्तिपारमिताशून्यात्मनात्मीयेन वा । वीर्य-
 पारमिताशून्यात्मनात्मीयेन वा । ध्यानपारमिताशून्यात्मनात्मी-
 येन वा । प्रज्ञापारमिताशून्यात्मनात्मीयेन वा ।

अध्यात्मशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । बहिर्द्धाशून्यताशून्यात्म-
 नात्मीयेन वा । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतात्मनात्मीयेन वा । शून्यता-
 शून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । महाशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा ।
 परमार्थशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । संसृतशून्यताशून्यात्मनात्मी-
 येन वा । अमंसृतशून्यताशून्यात्मतात्मीयेन वा । अत्यन्तशून्यता-
 शून्यात्मनात्मीयेन वा । अनवरागशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा ।
 अनवकारशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । प्रकृतिशून्यताशून्यात्मना-

त्मीयेन वा सर्वधर्मशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । स्वलक्षणशून्यता-
शून्यात्मनात्मीयेन वा । अनुपलम्भशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा ।
अभावशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । स्वभावशून्यताशून्यात्मनात्मी-
येन वा । स्वभावशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा ।

स्मृत्युपाख्यानानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । सम्यक्प्रहाणानि
शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । षड्विपादाः शून्या आत्मनात्मीयेन वा ।
इन्द्रियाणि शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । बलानि शून्यान्यात्मनात्मी-
येन वा । बोध्यज्ञानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । आर्याष्टाङ्गमार्गः
शून्य आत्मनात्मीयेन वा । आर्य्यसत्यानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन
वा । ध्यानानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । अप्रमाणानि शून्या-
न्यात्मनात्मीयेन वा । आरूप्यसमापत्तयः शून्या आत्मनात्मीयेन वा ।
विमोक्षाः शून्या आत्मनात्मीयेन वा । अनुपूर्वविहारसमापत्तयः
शून्या आत्मनात्मीयेन वा । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोच-
मुखानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । अभिज्ञाः शून्या आत्मनात्मी-
येन वा । समाधायः शून्या आत्मनात्मीयेन वा । धारणीमुखानि
शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । तथागतबलानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन
वा । वैशारद्यानि शून्यान्यात्मनात्मीयेन वा । प्रतिसम्बिद्ः शून्या
आत्मनात्मीयेन वा । महाकरुणाशून्यात्मनात्मीयेन वा । आवे-
णिकबुद्धधर्माः शून्या आत्मनात्मीयेन वा । किं करिष्यनुत्तरो
सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्य ।

य इमान्येवं रूपाणि मारकक्याणि नाचष्टे नोष्पदिशत्यथं
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् बुद्धवेषेण नोपसंक्रम्य बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेवं वदति । शून्या कुलपुत्रपूर्वादिगुद्धैर्भगवद्भिर्व्वाधिसत्त्वैः आवकैश्च । वाच बुद्धाः न बोधिसत्त्वाः न आवकाः । एवं शून्या दक्षिणादिक् पश्चिमा उत्तरा अधस्तादुपरिष्ठात् यावत् समन्ताद्दृशदिशः शून्या बुद्धैर्भगवद्भिर्व्वाधिसत्त्वैः आवकैश्च । नाऽत्र बुद्धा न बोधिसत्त्वा न आवकाः । य इमान्येवं रूपाणि मारकर्माणि नाचष्टे नोपदिशत्ययं बोधिसत्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् आवकवेषेणोपसंक्रम्य बोधिसत्त्वं महासत्त्वं सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारेभ्यो विरेचयति । आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तमनसिकारैरवदत्यनुशास्ति । य एवं रूपाणि मारकर्माणि नाचष्टे नोपदिशत्ययं बोधिसत्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयानुपाध्यायाचार्यवेषेणोपसंक्रम्य बोधिसत्त्वं महासत्त्वं बोधिसत्त्वचर्याया विरेचयोः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसिकारेभ्यो विरेचयति । स्मृत्युपस्थानेषु नियोजयति । सम्यक्प्रहाणेषु नियोजयति । षड्विपादेषु नियोजयति । बल्लेषु नियोजयति । बोध्यङ्गेषु नियोजयति । आर्याष्टाङ्गमार्गेषु नियोजयति । आर्यसत्त्वेषु नियोजयति । ध्यानेषु नियोजयति । अप्रमाणेषु नियोजयति । आरूप्यसमापत्तिषु नियोजयति । विमोक्षेषु नियोजयति । अनुपूर्वविहारसमापत्तिषु नियोजयति । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुख्येषु नियोजयति । एवं तं कुल-

पुत्रेमान् धर्मान् भाषित्वा श्रावकभूमिं साक्षात् कुरु किं करिष्य-
स्यनुत्तरया सम्यक्सम्बोधा । य एवं रूपाणि मारकर्माणि नाचष्टे
नोपदिशत्ययं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदि-
तयम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् मातापितृवेषेणोपसंक्रम्य
बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेवं वदति यत्र कुलपुत्र श्रोत आपत्तिफल
साक्षात्क्रिया । सकृदागामिफल साक्षात्क्रिया । अनागामिफल
साक्षात्क्रिया । अर्हत्त्व साक्षात्क्रिया । प्रत्येकबुद्धसाक्षात्क्रिया ।
तत्र योगमापद्यत । किन्तेऽनुत्तरया सम्यक्सम्बोधाऽभिसम्बुद्धया ।
यस्याः कृतेऽप्रमेया संख्येयान् कल्पान् संश्ररत्नपरिमाणान् हस्तपाद-
शिरश्छेदाननुभविष्यसि । य दमान्येवं रूपाणि मारकर्माणि न
बोधयति नाचष्टे नोपदिशत्ययं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
पापमित्रं वेदितयम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् भिक्षुवेषेणो बोधिसत्त्वं महा-
सत्त्वमुपक्रम्य* अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति । अनिमित्तमिति
अप्रणिहितमित्यनभिसंस्कारं इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदि-
शति । वेदनाऽनित्येत्यनुपलम्भयोगेनोपदिशति । वेदनादुःखेत्य-
नात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति । अप्रणिहितेति अनभि-
संस्कारेति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । संज्ञा अनित्ये-

* रूपमनित्यमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति रूपदुःखमिति उपलम्भ-
योगेनोपदिशतीति वाक्यभागः सर्वत्र प्रयोक्तव्यं आदर्शपुस्तके न तथा
लिखितमस्ति । आदर्शानुरूपमत्र लिखितम् ।

त्युपलम्भयोगेनोपदिशति । संज्ञा दुःखेति अनात्मेति शान्तेति
 शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिःसंस्कारेति विविक्तेति
 उपलम्भयोगेनोपदिशति । संस्कारा अनित्या इति उपलम्भयोगे-
 नोपदिशति । संस्कारा दुःखा इति अनात्मा न इति शान्ता
 इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभि-
 संस्कारा इति विविक्ता इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति । विज्ञान-
 मनित्यमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति । विज्ञानं दुःखमित्यनात्मेति
 शास्त्रमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभि-
 संस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।

चचुरनित्यमिति दुःखमित्यनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अन-
 भिन्नमिति अप्रणिहितमिति अनभिःसंस्कार इति विविक्तमित्युप-
 लम्भयोगेनोपदिशति । घ्राणमनित्यमिति । अथायुष्मान् सुभूतिर्भग-
 वत्तामेतदवोचत् । बोधिसत्त्वो महासत्त्व इति भगवन्ब्रुच्यते । कोऽस्य
 पदार्थः । एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तं सुभूतिमेतदवोचत् । अपदार्थः
 सुभूते बोधिसत्त्वपदार्थः । तत्कस्य हेतोरनुत्पादा बोधिरनुत्पादः
 सत्त्वः । न हि सुभूते बोधौपदमस्ति न सत्त्वे तस्मादपदार्थो बोधि-
 सत्त्वपदार्थः । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशेशकुनेः पदं न
 विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभूते स्त्रप्रेपदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूते मायायाः पदं न विद्यते एवमेव बोधिसत्त्व
 पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम मरीच्याः पदं न विद्यते
 एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते

उदकचन्द्रस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम प्रतिशुक्लायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधि-
सत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते प्रतिभासस्य पदं
न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
नाम सुभूते प्रतिबिम्बस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो
न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतनिर्मितस्य पदं न
विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
सुभूते भूतकोट्याः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते । तथतायाः पदं न विद्यते ।
एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
अवितथतायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते अनन्यतथतायाः पदं न
विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
सुभूते धर्मतायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते धर्मधातोः पदं न विद्यते ।
एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
धर्मस्मितायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते धर्मनिधामतायाः पदं न विद्यते ।
एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
मायापुरुषस्य रूपे पदं न विद्यते । वेदनायां पदं न विद्यते
संज्ञायां पदं न विद्यते संस्कारेषु पदं न विद्यते विज्ञाने पदं न
विद्यते संस्कारेषु पदं न विद्यते विज्ञानेपदं न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य चक्षुषि पदं न विद्यते श्रोत्रे पदं न विद्यते घ्राणेपदं न विद्यते जिह्वायां पदं न विद्यते काये पदं न विद्यते मनसि पदं न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य चक्षुर्विज्ञानेपदं न विद्यते श्रोत्रविज्ञाने पदं न विद्यते घ्राणविज्ञाने पदं न विद्यते जिह्वाविज्ञानेपदं न विद्यते कायविज्ञाने पदं न विद्यते । मनोविज्ञाने पदं न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य चक्षुः संस्पर्शं पदं न विद्यते श्रोत्रसंस्पर्शं पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शं पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्शं पदं न विद्यते । कायसंस्पर्शं पदं न विद्यते । मनः संस्पर्शंपदं न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य चक्षुःसंस्पर्शं प्रत्ययवेदयिते पदं न विद्यते श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदयिते पदं न विद्यते घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदयिते पदं न विद्यते जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदयिते पदं न विद्यते कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदयिते पदं न विद्यते । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदयिते पदं न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्याविद्यायां पदं न विद्यते संस्कारेषु पदं न विद्यते
 विज्ञाने पदं न विद्यते नाम रूपे पदं न विद्यते षडायतने पदं
 न विद्यते स्पर्शे पदं न विद्यते वेदनायां पदं न विद्यते त्रिषणायां
 पदं न विद्यते उपादाने पदं न विद्यते भवे पदं न विद्यते ।
 जातौ पदं न विद्यते जरामरणे पदं न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्य दानपारमितायां चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्य-
 थापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य शीलपारमितायां चरतः पदार्थो
 न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य चान्तिपार-
 मितायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्य वीर्यपारमितायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्य-
 थापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य ध्यानपारमितायाञ्चरतः पदार्थो
 न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य प्रज्ञापारमिता-
 याञ्चरतः पदार्थो न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिताया-
 ञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्याध्यात्म शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभूते मायापुरुषस्य बहिर्द्वाशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न
 विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याध्यात्म बहिर्द्वा-

शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्य शून्यताशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभूते मायापुरुषस्य महाशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य परमार्थं शून्यतायाञ्चरतः
 पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य संकृत-
 शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्यासंकृत शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभूते मायापुरुषस्यात्यन्तशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्यानवराद्य शून्यतायाञ्चरतः
 पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्यानवकार-
 शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते माया-
 पुरुषस्य प्रकृतिशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभूते मायापुरुषस्य सर्वधर्माशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य स्वस्वशून्यतायाञ्चरतः
 पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याऽनुप-
 लम्बशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्याभाव शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभूते मायापुरुषस्य स्वभाव शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न
 विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याभावस्वभावशून्य-
 तायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्च-
 रतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते माया-

पुरुषस्य सत्युपस्थानेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
सुभ्रूते मायापुरुषस्य सम्यक् प्रहाणेषु चरतः पदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभ्रूते मायापुरुषस्यार्द्धपादेषु चरतः पदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभ्रूते मायापुरुषस्येन्द्रियेषु चरतः पदार्थो
न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभ्रूते मायापुरुषस्य बलेषु चरतः
पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभ्रूते मायापुरुषस्य बोध-
क्षेत्रेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभ्रूते मायापुरु-
षस्याय्याष्टाङ्गमार्गे चरतः पदार्थो न विद्यते ।

। एवमेव सुभ्रूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो
बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभ्रूते माया-
पुरुषस्यार्यसत्येषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभ्रूते
मायापुरुषस्य ध्यानेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
सुभ्रूते मायापुरुषस्थाप्रमाणेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्य-
थापि नाम सुभ्रूते मायापुरुषस्यार्यसमापत्तिषु चरतः पदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभ्रूते मायापुरुषस्याष्टसु विमोक्षेषु
चरतः पदा दुःखमित्यनात्मेति शान्तमिति शून्यमित्यनिमित्त-
मित्यप्रणिहितमित्यनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोप-
दिशति । जिह्वाऽनित्येति दुःखेत्यनात्मेति शान्तेति शून्येत्यनिमित्ते-
त्यप्रणिहितेत्यनभिसंस्कार इति विविकेत्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।
कायोऽनित्य इति दुःख इत्यनात्मेति शान्त इति शून्य इत्यनि-
मित्त इत्यप्रणिहित इत्यनभिसंस्कार इति विविक्त इत्युपलम्भ-
योगेनोपदिशति । मनोऽनित्यमिति दुःखमित्यनात्मेति शान्तमिति

अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलम्भयोगे-
नोपदिशति । मनःसंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त
इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार
इति विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति
शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभि-
संस्कार इति विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति । श्रोत्रसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्य-
मिति । अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति
विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितम-
नित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्त-
मिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति । विविक्तमिति उपलम्भ-
योगेनोपदिशति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति
अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति
अनभिसंस्कार इति विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति
शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभि-
संस्कार इति विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति । मनः संस्पर्श-
प्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति
शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति
विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

श्रुतिबोधानुरनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति

शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति
 विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । अवधातुरनित्य इति
 दुःख इति अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति
 अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलम्भयोगे-
 नोपदिशति । तेजोधातुरनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त
 इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार
 इति विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । वायुधातुरनित्य
 इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त
 इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलम्भ-
 योगेनोपदिशति । आकाश धातुरनित्य इति दुःख इति अनात्मेति
 शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति
 अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

विज्ञानधातुरनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति
 शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति
 विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । अविद्याऽनित्येति दुःखेति
 अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभि-
 संस्कार इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । संस्कारा
 अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या
 इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति
 विविक्ता इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति । विज्ञानमनित्यमिति दुःख-
 मिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणि-
 हितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोप-

शून्यमित्यनिमित्तमित्यप्रणिहितमित्यनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।

रूपमनित्यमिति दुःखमित्यनात्मेति शान्तमिति शून्यमित्यनिमित्तमित्यप्रणिहितमित्यनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति । शब्द*मनित्यमिति दुःखमित्यनात्मेति शान्तमिति शून्यमित्यनिमित्तमित्यप्रणिहितमित्यनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति । गन्धोऽनित्य इति दुःख इत्यनात्मेति शान्त इति शून्य इत्यनिमित्त इत्यप्रणिहित इत्यनभिसंस्कार इति विविक्त इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति । रसोऽनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इत्यप्रणिहित इत्यभिसंस्कार इति विविक्त इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति । स्पर्शोऽनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति । धर्मा अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।

चतुर्विज्ञानमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति । ओचविज्ञानमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति । अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोप-

* शब्दशब्दस्य पुल्लिङ्गे प्रयोगोयुक्तः आदर्शपुस्तके नपुसकेन निर्दिष्टः ।

दिशति । घ्राणविज्ञानमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति
 शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति । अनभिसंस्कार इति
 विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति । जिज्ञाविज्ञानमनित्यमिति
 दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति
 अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोप-
 दिशति । कायविज्ञानमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्त-
 मिति शून्यमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्त-
 मित्युपलम्भयोगेनोपदिशति मनोविज्ञानमनित्यमिति दुःखमिति
 अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति
 अनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।

चक्षुःसंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति
 शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति । अनभिसंस्कार इति
 विविक्त इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति । श्रोत्रसंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख
 इति । अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित
 इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।
 घ्राणसंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख इति । अनात्मेति शान्त इति शून्य
 इति निमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त
 इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।

जिज्ञासंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति
 शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति ।
 विविक्त इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति । कायसंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख
 इति अनात्मा इति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति

अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलभ्ययोगे-
नोपदिशति । मनःसंस्पर्शानित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त
इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार
इति विविक्त इति उपलभ्ययोगेनोपदिशति ।

चतुः संस्पर्शप्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति
शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभि-
संस्कार इति विविक्तमिति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । श्रोत्रसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्य-
मिति । अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति
विविक्तमिति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितम-
नित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्त-
मिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति । विविक्तमिति उपलभ्य-
योगेनोपदिशति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति
अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति
अनभिसंस्कार इति विविक्तमिति उपलभ्ययोगेनोपदिशति ।

कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति
शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभि-
संस्कार इति विविक्तमिति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । मनः संस्पर्श-
प्रत्ययवेदितमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति
शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति
विविक्तमिति उपलभ्ययोगेनोपदिशति ।

प्रथिवीधातुरनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति

शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति
 विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । अवधातुरनित्य इति
 दुःख इति अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति
 अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलम्भयोगे-
 नोपदिशति । तेशोधातुरनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त
 इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार
 इति विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । वायुधातुरनित्य
 इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त
 इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलम्भ-
 योगेनोपदिशति । आकाश धातुरनित्य इति दुःख इति अनात्मेति
 शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति
 अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

विज्ञानधातुरनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति
 शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति
 विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । अविद्याऽनित्येति दुःखेति
 अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभि-
 संस्कार इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । संस्कारा
 अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या
 इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति
 विविक्ता इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति । विज्ञानमनित्यमिति दुःख-
 मिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणि-
 हितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोप-

दिशति । नामरूपमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति
 शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति
 विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति । पङ्कायतनमनित्यमिति
 दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति
 अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमिति उपलम्भयोगे-
 नोपदिशति । स्वर्गाऽनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति
 शून्य इति अनिमित्त इति । अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार
 इति विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । वेदनाऽनित्येति
 दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति । अप्रणिहितेति
 अनभिसंस्कार इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । दृष्ट्या-
 ऽनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति
 अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोप-
 दिशति । उपादानमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति
 शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति
 विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति । भवोऽनित्य इति दुःख इति
 अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित
 इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।
 जातिरनित्येति दुःखेति अनात्मति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति
 अप्रणिहितेति अनभिसंस्कार इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोप-
 दिशति । जरामरणमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति
 शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति
 विविक्तमिति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

दानपारमिताऽनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति
 अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कार इति विविक्तेति
 उपलम्भयोगेनोपदिशति । शीलपारमिताऽनित्येति दुःखेति अनात्मेति
 शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कार इति
 विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । चान्तिपारमिताऽनित्येति
 दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति
 अनभिसंस्कार इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । वीर्य-
 पारमिता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनि-
 मित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भ-
 योगेनोपदिशति । ध्यानपारमिता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति
 शान्तेति शून्येति निमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा
 इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । प्रज्ञापारमिताऽनित्येति
 दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति
 अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

अथात्मशून्यताऽनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति
 अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति
 उपलम्भयोगेनोपदिशति । वहिर्द्वाशून्यता अनित्येति दुःखेति
 अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभि-
 संस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । अथात्मवहिर्द्वा-
 शून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमि-
 त्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भ-
 योगेनोपदिशति । शून्यता शून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति

विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । स्वलक्षणशून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । अनुपलम्भशून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । अभावशून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । स्वभाव शून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । अभाव-स्वभावशून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

स्रत्युपस्थानानि अनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारा इति विविक्तानीति उपलम्भयोगेनोपदिशति । सम्यक् प्रहाणान्यनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारा इति विविक्तानीति उपलम्भयोगेनोपदिशति । ऋद्धिपादा अनित्या इति दुःखाइति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । इन्द्रियान्यनित्यानीति

दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्ता-
 नीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति* विविक्तानीति
 उपलम्भयोगेनोपदिशति । यत्नान्यनित्यानीति दुःखानीति अना-
 त्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहिता-
 नीति अनभिसंस्कारानीति विविक्तानीति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।
 बोध्यज्ञान्यनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति
 शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति
 विविक्तानीति उपलम्भयोगेनोपदिशति । आर्याष्टाङ्गमार्गोऽनित्य
 इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति
 अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इति उपलम्भयोगे-
 नोपदिशति । आर्यमत्यान्यनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति
 शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभि-
 संस्कारानीति विविक्तानीति उपलम्भयोगेनोपदिशति । ध्यानान्य-
 नित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति
 अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति विविक्ता-
 नीति उपलम्भयोगेनोपदिशति । अप्रमाणान्यनित्यानीति दुःखा-
 नीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति
 अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति विविक्तानीति उपलम्भ-
 योगेनोपदिशति । आरूप्यसमापत्तयोऽनित्या इति दुःखा इति
 अनात्मान इति शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति

* पूर्व सर्वत्रानेभिसंस्कारा इति पाठ इह तु अनभिसंस्कारानीति
 विशेष्यलिङ्गभाषितया निर्दिष्टं एवं परत्रापि ।

अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता इति उपलभ्ययोगे-
नोपदिशति । विमोक्षा अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति
शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभि-
संस्कारा इति विविक्ता इति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । अनुपूर्व-
विद्यारममापत्तयोऽनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता
इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा
इति विविक्ता इति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । शून्यतानिमित्ता-
प्रणिहितविमोक्षमुखान्यनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति
शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति
अनभिसंस्कारानीति विविक्तानीति उपलभ्ययोगेनोपदिशति ।
अभिज्ञा अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति
शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा
इति विविक्ता इति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । समाधयोऽनित्या
इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या इति
अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता
इति उपलभ्ययोगेनोपदिशति ।

धारणौमुखानि अनित्यानि दुःखानि अनात्मानि शान्तानि
शून्यानि अनिमित्तानि अप्रणिहितानि अनभिसंस्कारानीति
विविक्तानीति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । तथागत बलानि अनि-
त्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति
अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति विविक्ता-
नीति उपलभ्ययोगेनोपदिशति । वैशारद्यानि अनित्यानीति

दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति विविक्तानीति उपलम्भयोगेनोपदिशति । प्रतिमन्विदोऽनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । महामैत्री अनित्या इति दुःखा इति अनात्मानति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारेति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । महाकरुणा अनित्येति दुःखेति अनात्मानति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारेति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । आवेष्टिकबुद्धधर्मा अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । य एकहृत्पाणि मारकर्माणि नाचष्टे नोपदिशत्यथं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदितव्यं । एवं हि सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन पापमित्राणि वेदितव्यानि । विदित्वा च परिवर्ज्यितव्यानि ॥ ० ॥

शतसाहस्रयां प्रज्ञापारमितायाः षष्ठः परिवर्त्तः ॥

अथ सप्तमः वरिवर्त्तः ।

अथायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्तामेतदवोचत् । बोधिसत्त्वो महासत्त्व इति भगवत्युच्यते, कोऽस्य पदार्थः । एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तं सुभृतिमेतदवोचत् । अपदार्थः सुभृते बोधिसत्त्वपदार्थः । तत्कस्य हेतोरनुत्पादो बोधिरनुत्पादः सत्त्वः । नहि सुभृते बोधौपदमस्ति नवासत्त्वे तस्मादपदार्थो बोधिसत्त्वपदार्थः तद्यथापि नाम सुभृते आकाशेशकुनेः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम स्वप्नेपदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते मायायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते मरीच्याः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते उदकचन्द्रस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते प्रतिश्रुत्कायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते प्रतिभासस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते विम्बस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते तथागतनिर्मितस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभृते मायापुरुषस्याव्याष्टाङ्गमार्गचरतः पदार्थो न विद्यते । एवमेव सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य

प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याय्यंशत्वेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य ध्यानेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याऽप्रमाणेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याहृष्यममापत्तिषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याष्टसुविमोक्षेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य मन्त्रस्त्रतुपूर्वविहारममापत्तिषु चरतः पदं न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याऽभिज्ञासु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य समाधिषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य धारणीसुखेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य तथागतवलेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य वैशारद्येषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य प्रतिमन्वित्सु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य महामैत्र्यां चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य महाकरुणायां चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्यावेणिक बुद्धधर्मेषु

चरतः पदार्था न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य रूपेपदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य रूपस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य वेदनायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या वेदनायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य संज्ञायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः संज्ञायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य संस्कारेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां संस्काराणां ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य विज्ञानेपदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य विज्ञानस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः समुद्भूतस्य चक्षुषिपदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य चक्षुषः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो

न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भू-
 श्रोत्रेपदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य श्रोत्रस्य ।
 एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
 बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः
 सम्यक् समुद्भूस्य घ्राणेपदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वा-
 त्तस्य घ्राणस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापार-
 मितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूस्य जिह्वायां पदं न विद्यते ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या जिह्वायाः । एवमेव सुभूते बोधि-
 सत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न
 विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूस्य
 कायपदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य कायस्य ।
 एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूस्य मनसिपदं न विद्यते । तत्कस्य
 हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य मनसः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूस्य
 रूपे पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य रूपस्य एवमेव
 सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्व
 पदार्यों न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः
 सम्यक् समुद्भूस्य शब्दे पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वा-

त्तस्य शब्दस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते । तद्यथापि नाम
सुभूते तथागतस्यार्हत सम्यक् समुद्भूतस्य गन्धे पदं न विद्यते ।
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य गन्धस्य । एवमेव सुभूते बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य
रसे पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य रसस्य । एव
मेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्-
हतः सम्यक् समुद्भूतस्य स्पर्शं पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमा-
नत्वान्तस्य स्पर्शस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-
पारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य धर्मेषु पदं
न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तेषां धर्माणां । एवमेव
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिस-
त्त्वपदार्यों न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य चतु-
र्विज्ञाने पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य चतुर्वि-
ज्ञानस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथा-
गतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य श्रोत्रविज्ञाने पदं न विद्यते । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य श्रोत्रविज्ञानस्य । एवमेव सुभूते बोधि-

चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदिते पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदिते पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्य ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदिते पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदिते पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्याऽविद्यायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य अविद्यायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य सस्कारेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोर-

विद्यमानत्वात्तेषां संस्काराणाम् । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य विज्ञाने पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य विज्ञानस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य नामरूपे पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नाम रूपस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य षडायतने पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य षडायतनस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य स्पर्शे पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य स्पर्शस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य वेदनायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या वेदनायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य दृष्णायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः दृष्णायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-

र्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य चान्तिपारमितायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः चान्तिपारमितायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य वीर्यपारमितायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या वीर्यपारमितायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य ध्यानपारमितायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या ध्यानपारमितायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य प्रज्ञापारमितायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः प्रज्ञापारमितायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्याध्यात्मशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या अध्यात्मशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य वद्भिर्द्वा-शून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या वद्भिर्द्वा शून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य

प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्बुद्धात्मवद्दिद्धाशून्यतायां
 पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या अध्यात्मवद्दिद्धा
 शून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
 मितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य शून्यता शून्यतायां पदं न
 विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः शून्यता शून्यतायाः ।
 एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
 बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः
 सम्यक् सम्बुद्धस्य महाशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोर-
 विद्यमानत्वात्तस्या महाशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य परमार्थ
 शून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः
 परमार्थशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य संस्रुतशून्यतायां
 पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः संस्रुतशून्य-
 तायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
 मितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्यों न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याऽसंस्रुतशून्यतायां पदं न
 विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्या असंस्रुतशून्यतायाः ।

त्वात्तस्याः स्वल्पशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याऽनुपलम्भशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याऽनुपलम्भशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याभावशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः अभावशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य स्वभावशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः स्वभावशून्यतायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याभावस्वभावशून्यतायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्याः अभावस्वभावशून्यतायाः ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य स्मृत्युपस्थानेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां स्मृत्युपस्थानानां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य सम्यक्प्रहाणेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां सम्यक्प्रहाणानां । एवमेव

सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधि-
सत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः
सम्यक् समुद्भूतस्य षड्विधादेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतो-
रविद्यमानत्वात्तेषामृद्धिपादानां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य द्वादशेषु
पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषामिन्द्रियाणां ।

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिताया-
ञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य बलेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां बलानां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य बोध्यज्ञेषु
पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां बोध्यज्ञानां ।
एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो
बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्-
हतः सम्यक् समुद्भूतस्य मार्गेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्य-
मानत्वात्तस्य मार्गस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्यार्थसत्येषु पदं न
विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषामार्थसत्यानां । एवमेव
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्व-

पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य ध्यानेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तेषां ध्यानानां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्याप्रमाणेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तेषामप्रमाणानां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्यारूपसमापत्तिषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तास्यामारूपसमापत्तीनां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य विमोक्षेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तेषां विमोक्षाणां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतानुपूर्वविहारसमापत्तिषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तास्यामनुपूर्वविहारसमापत्तिनां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तेषां शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षाणां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो

न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभ्रूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भू-
 द्भूत्याभिज्ञानुपदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तामा-
 मभिज्ञानां । एवमेव सुभ्रूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-
 तायां चरतो बोधिमत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभ्रूते
 तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य समाधिपु पदं न विद्यते । तत्
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां समाधीनां । एवमेव सुभ्रूते बोधि-
 मत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिमत्त्वपदार्थो न
 विद्यते । तद्यथापि नाम सुभ्रूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य
 धारणीमुखेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां
 धारणीमुखानां । एवमेव सुभ्रूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञा-
 पारमितायां चरतो बोधिमत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभ्रूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य तथागतमलेषु पदं न
 विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां तथागतमलानां । एव-
 मेव सुभ्रूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
 बोधिमत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभ्रूते तथागत-
 स्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य चतुर्वैशारद्येषु पदं न विद्यते । तत्-
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषां वैशारदानां ।

एवमेव सुभ्रूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतो बोधिमत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभ्रूते तथा-
 गतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य चतसृषु प्रतिमम्बित्तु पदं न विद्यते ।
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तामां प्रतिमम्बिदां । एवमेव सुभ्रूते
 बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समु-
 द्भस्य महाकरुणायां पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वा-
 त्तस्या महाकरुणायाः । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भस्याष्टादशावेणिकबुद्ध-
 धर्म्मेषु पदं न विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तेषामावेणिक-
 बुद्धधर्म्माणां । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-
 तायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूतेऽसंस्कृतधातौ संस्कृतधातु पदं न विद्यते ।
 संस्कृतधातवसंस्कृतधातुपदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो
 न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूतेऽनिरोधेपदा न विद्यते ।
 एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
 बोधिसत्त्वपदं न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूतेऽसंक्षेपाऽव्यवदाने
 पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-
 पारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभूतेऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूतेऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्यो

न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूतेऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

आह । कस्य भगवन्ननुत्पादे पदं न विद्यते । कस्यापिरोधे पदं न विद्यते । कस्यासंक्लेशाद्यवदाने पदं न विद्यते । कस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । कस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । कस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । भगवानाह । रूपस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । रूपस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । रूपस्याऽसंक्लेशाद्यवदाने पदं न विद्यते । रूपस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । रूपस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । रूपस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । वेदनायाः सुभूते अनुत्पादे पदं न विद्यते । वेदनाया अनिरोधे पदं न विद्यते । वेदनाया असंक्लेशाद्यवदाने पदं न विद्यते । वेदनाया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । वेदनाया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । वेदनाया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । संज्ञायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । संज्ञाया अनिरोधे पदं न विद्यते । संज्ञाया असंक्लेशाद्यवदाने पदं न विद्यते । संज्ञाया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । संज्ञाया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । संज्ञाया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । संस्काराणां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । संस्काराणामनिरोधे पदं न विद्यते । संस्काराणामसंक्लेशाद्यवदाने पदं न विद्यते । संस्काराणामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । संस्काराणामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । संस्काराणामनुपलम्भे पदं न विद्यते । विज्ञानस्य

सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । विज्ञानस्यानिरोधे पदं न विद्यते । विज्ञानस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । विज्ञान-
स्थानभिसंस्कारे पदं न विद्यते । विज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । विज्ञानस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते ।

चक्षुषः सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । चक्षुषोऽनिरोधे पदं न विद्यते । चक्षुषोऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । चक्षुषोऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । चक्षुषोऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । चक्षुषोऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । श्रोत्रस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । श्रोत्रस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । श्रोत्रस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । श्रोत्रस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । श्रोत्रस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । श्रोत्रस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । घ्राणस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । घ्राणस्यानिरोधे पदं न विद्यते । घ्राणस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । घ्राणस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । घ्राणस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । घ्राणस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । जिह्वायाः सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । जिह्वाया अनिरोधे पदं न विद्यते । जिह्वाया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । जिह्वाया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । जिह्वाया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । जिह्वाया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । कायस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । कायस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । कायस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । कायस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । कायस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । कायस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । मनसः

सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । मनसोऽनिरोधे पदं न विद्यते । मनसोऽसंक्लेशव्यवदाने पदं न विद्यते । मनसोऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । मनसोऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । मनसोऽनुपलम्भे पदं न विद्यते ।

रूपस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । रूपस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । रूपस्याऽसंक्लेशव्यवदाने पदं न विद्यते । रूपस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । रूपस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । रूपस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । शब्दस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । शब्दस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । शब्दस्याऽसंक्लेशव्यवदाने पदं न विद्यते । शब्दस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । शब्दस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । शब्दस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । गन्धस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । गन्धस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । गन्धस्याऽसंक्लेशव्यवदाने पदं न विद्यते । गन्धस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । गन्धस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । गन्धस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । रसस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । रसस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । रसस्याऽसंक्लेशव्यवदाने पदं न विद्यते । रसस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । रसस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । रसस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । स्पर्शस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । स्पर्शस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । स्पर्शस्याऽसंक्लेशव्यवदाने पदं न विद्यते । स्पर्शस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । स्पर्शस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । स्पर्शस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । धर्माणां सुभृतेऽनुत्पादे पदं न

विद्यते । धर्माणामनिरोधे पदं न विद्यते । धर्माणामसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । धर्माणामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । धर्माणामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । धर्माणामनुपलम्भे पदं न विद्यते ।

चक्षुर्विज्ञानस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । चक्षुर्विज्ञानस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । चक्षुर्विज्ञानस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । चक्षुर्विज्ञानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । चक्षुर्विज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । चक्षुर्विज्ञानस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । श्रोत्रविज्ञानस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । श्रोत्रविज्ञानस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । श्रोत्रविज्ञानस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । श्रोत्रविज्ञानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । श्रोत्रविज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । श्रोत्रविज्ञानस्यानुपलम्भे पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । घ्राणविज्ञानस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । जिह्वाविज्ञानस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्याऽनि-

रोधे पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । मनविज्ञानस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । मनविज्ञानस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । मनविज्ञानस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । मनविज्ञानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । मनविज्ञानस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । मनविज्ञानस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते ।

चक्षुःसंस्पर्शस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । श्रोत्रसंस्पर्शस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । श्रोत्रसंस्पर्शस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । श्रोत्रसंस्पर्शस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । श्रोत्रसंस्पर्शस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । श्रोत्रसंस्पर्शस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । श्रोत्रसंस्पर्शस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्शस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्शस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्श-

रनिरोधे पदं न विद्यते । पृथिवीधातोरसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । पृथिवीधातोरनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । पृथिवीधातोरप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । पृथिवीधातोरनुपलम्भे पदं न विद्यते । अग्नातोः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अग्नातोरनिरोधे पदं न विद्यते । अग्नातोरसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । अग्नातोरनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अग्नातोरप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अग्नातोरनुपलम्भे पदं न विद्यते । तेजोधातोः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । तेजोधातोरनिरोधे पदं न विद्यते । तेजोधातोरसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । तेजोधातोरनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । तेजोधातोरप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । तेजोधातोरनुपलम्भे पदं न विद्यते । वायुधातोः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । वायुधातोरनिरोधे पदं न विद्यते । वायुधातोरसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । वायुधातोरनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । वायुधातोरप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । वायुधातोरनुपलम्भे पदं न विद्यते । आकाशधातोः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । आकाशधातोरनिरोधे पदं न विद्यते । आकाशधातोरसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । आकाशधातोरनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । आकाशधातोरप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । आकाशधातोरनुपलम्भे पदं न विद्यते ।

विज्ञानधातोः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । विज्ञानधातोरनिरोधे पदं न विद्यते । विज्ञानधातोरसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । विज्ञानधातोरनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । विज्ञानधातोरप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । विज्ञानधातोरनुपलम्भे पदं न

विद्यते । अविद्यायाः सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अविद्याया
 अनिरोधे पदं न विद्यते । अविद्याया असंक्षेपाव्यवदाने पदं न
 विद्यते । अविद्याया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अविद्याया
 अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अविद्याया अनुपलम्भे पदं न
 विद्यते । संस्काराणां सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । संस्कारा-
 णामनिरोधे पदं न विद्यते । संस्काराणामसंक्षेपाव्यवदाने पदं
 न विद्यते । संस्काराणामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । संस्कारा-
 णामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । संस्काराणामनुपलम्भे पदं न
 विद्यते । विज्ञानस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । विज्ञान-
 स्थानिरोधे पदं न विद्यते । विज्ञानस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न
 विद्यते । विज्ञानस्थानभिसंस्कारे पदं न विद्यते । विज्ञानस्था-
 ऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । विज्ञानस्थानुपलम्भे पदं न विद्यते ।
 नामरूपस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । नामरूपस्याऽनिरोधे
 पदं न विद्यते । नामरूपस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 नामरूपस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । नामरूपस्याऽप्रादु-
 र्भावे पदं न विद्यते । नामरूपस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते ।
 षडायतनस्य सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । षडायतनस्याऽनिरोधे
 पदं न विद्यते । षडायतनस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 षडायतनस्थानभिसंस्कारे पदं न विद्यते । षडायतनस्याऽप्रादुर्भावे
 पदं न विद्यते । षडायतनस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । स्वर्गस्य
 सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । स्वर्गस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते ।
 स्वर्गस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । स्वर्गस्याऽनभिसंस्कारे पदं

न विद्यते । स्पर्शस्याप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । स्पर्शस्याऽनुपलम्भे
 पदं न विद्यते । वेदनायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते ।
 वेदनाया अनिरोधे पदं न विद्यते । वेदनाया असंक्लेशाव्यवदाने
 पदं न विद्यते । वेदनाया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । वेद-
 नाया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । वेदनाया अनुपलम्भे पदं न
 विद्यते । तृष्णायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । तृष्णाया
 अनिरोधे पदं न विद्यते । तृष्णाया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न
 विद्यते । तृष्णाया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । तृष्णाया
 अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । तृष्णाया अनुपलम्भे पदं न विद्यते ।
 उपादानस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । उपादानस्याऽनिरोधे
 पदं न विद्यते । उपादानस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 उपादानस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । उपादानस्याऽप्रादुर्भावे
 पदं न विद्यते । उपादानस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । भवस्य
 सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । भवस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते ।
 भवस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । भवस्याऽनभिसंस्कारे पदं
 न विद्यते । भवस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । भवस्याऽनुपलम्भे
 पदं न विद्यते । जातेः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । जातेर-
 निरोधे पदं न विद्यते । जातेरसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 जातेरनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । जातेरप्रादुर्भावे पदं न
 विद्यते । जातेरनुपलम्भे पदं न विद्यते । जरामरणस्य सुभूते-
 ऽनुत्पादे पदं न विद्यते । जरामरणस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते ।
 जरामरणस्याऽसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । जरामरणस्याऽन-

भिसंस्कारे पदं न विद्यते । जरामरणस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । जरामरणस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते ।

दानपारमितायाः सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । दानपारमिताया अनिरोधे पदं न विद्यते । दानपारमिताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । दानपारमिताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । दानपारमिताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । दानपारमिताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । शीलपारमितायाः सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । शीलपारमिताया अनिरोधे पदं न विद्यते । शीलपारमिताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । शीलपारमिताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । शीलपारमिताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । शीलपारमिताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । चान्तिपारमितायाः सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । चान्तिपारमिताया अनिरोधे पदं न विद्यते । चान्तिपारमिताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । चान्तिपारमिताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । चान्तिपारमिताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । चान्तिपारमिताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । वीर्यपारमितायाः सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । वीर्यपारमिताया अनिरोधे पदं न विद्यते । वीर्यपारमिताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । वीर्यपारमिताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । वीर्यपारमिताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । वीर्यपारमिताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । ध्यानपारमितायाः सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । ध्यान-

पारमिताया अनिरोधे पदं न विद्यते । ध्यानपारमिताया असंक्ले-
 शाव्यवदाने पदं न विद्यते । ध्यानपारमिताया अनभिसंस्कारे पदं
 न विद्यते । ध्यानपारमिताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । ध्यान-
 पारमिताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । प्रज्ञापारमितायाः सुभृते
 ऽनुत्पादे पदं न विद्यते । प्रज्ञापारमिताया अनिरोधे पदं न
 विद्यते । प्रज्ञापारमिताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 प्रज्ञापारमिताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । प्रज्ञापारमि-
 ताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । प्रज्ञापारमिताया अनुपलम्भे
 पदं न विद्यते ।

अध्यात्मशून्यतायाः सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अध्यात्म-
 शून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । अध्यात्मशून्यताया असंक्ले-
 शाव्यवदाने पदं न विद्यते । अध्यात्मशून्यताया अनभिसंस्कारे
 पदं न विद्यते । अध्यात्मशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते ।
 अध्यात्मशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । वहिर्द्वांशून्यतायाः
 सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । वहिर्द्वांशून्यताया अनिरोधे पदं न
 विद्यते । वहिर्द्वांशून्यताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 वहिर्द्वांशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । वहिर्द्वांशून्यताया
 अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । वहिर्द्वांशून्यताया अनुपलम्भे पदं न
 विद्यते । अध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यतायाः सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते ।
 अध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । अध्यात्मवह्नि-
 र्द्वांशून्यताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । अध्यात्मवह्निर्द्वां-
 शून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अध्यात्मवह्निर्द्वांशून्य-

ताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अध्यात्मवद्दिङ्माशून्यताया अनु-
 पलम्भे पदं न विद्यते । शून्यताशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न
 विद्यते । शून्यताशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । शून्यता-
 शून्यतायाः असंज्ञेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । शून्यताशून्यताया
 अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । शून्यताशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं
 न विद्यते । शून्यताशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । महा-
 शून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । महाशून्यताया अनि-
 रोधे पदं न विद्यते । महाशून्यताया असंज्ञेशाव्यवदाने पदं न
 विद्यते । महाशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । महा-
 शून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । महाशून्यताया अनुपलम्भे
 पदं न विद्यते । परमार्थशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते ।
 परमार्थशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । परमार्थशून्यताया
 असंज्ञेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । परमार्थशून्यताया अनभिसं-
 स्कारे पदं न विद्यते । परमार्थशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न
 विद्यते । परमार्थशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । संस्कृत-
 शून्यताया सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । संस्कृतशून्यताया अनि-
 रोधे पदं न विद्यते । संस्कृतशून्यताया असंज्ञेशाव्यवदाने पदं न
 विद्यते । संस्कृतशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । संस्कृ-
 तशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । संस्कृतशून्यताया अनुप-
 लम्भे पदं न विद्यते । असंस्कृतशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं
 न विद्यते । असंस्कृतशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । असं-
 स्कृतशून्यताया असंज्ञेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । असंस्कृतशून्यताया

अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अमह्यतशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं
 न विद्यते । अमह्यतशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते ।
 अत्यन्तशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अत्यन्तशून्य-
 ताया अनिरोधे पदं न विद्यते । अत्यन्तशून्यताया असंक्लेशायव-
 दाने पदं न विद्यते । अत्यन्तशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न
 विद्यते । अत्यन्तशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अत्यन्त-
 शून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । अनवरागशून्यतायाः सुभू-
 तेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अनवरागशून्यताया अनिरोधे पदं न
 विद्यते । अनवरागशून्यताया असंक्लेशायवदाने पदं न विद्यते ।
 अनवरागशून्यतायाः अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अनवराग-
 शून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अनवरागशून्यताया अनुप-
 लम्भे पदं न विद्यते । अनवकारशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न
 विद्यते । अनवकारशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । अनवकार
 शून्यताया असंक्लेशायवदाने पदं न विद्यते । अनवकारशून्यताया
 अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अनवकारशून्यताया अप्रादुर्भावे
 पदं न विद्यते । अनवकार शून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते ।
 प्रकृतिशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । प्रकृतिशून्यताया
 अनिरोधे पदं न विद्यते । प्रकृतिशून्यताया असंक्लेशायवदाने पदं
 न विद्यते । प्रकृतिशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते ।
 प्रकृतिशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । प्रकृतिशून्यताया
 अनुपलम्भे पदं न विद्यते । सर्वधर्मशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे
 पदं न विद्यते । सर्वधर्मशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । सर्व-

धर्मशून्यताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । सर्वधर्मशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । सर्वधर्मशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । सर्वधर्मशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । खल-
 चणशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । खलचणशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । खलचणशून्यताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । खलचणशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । खलचणशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । खलचणशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । अनुपलम्भशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अनुपलम्भशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । अनुपलम्भशून्यताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । अनुपलम्भशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अनुपलम्भशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अनुपलम्भशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । अभावशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अभावशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । अभावशून्यताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । अभावशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अभावशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अभावशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । स्वभावशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । स्वभावशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । स्वभावशून्यताया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । स्वभावशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । स्वभावशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । स्वभावशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । अभावस्वभावशून्यतायाः सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते ।

अभावस्वभावशून्यताया अनिरोधे पदं न विद्यते । अभावस्वभावशून्यताया असंक्लेशायवदाने पदं न विद्यते । अभावस्वभावशून्यताया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अभावस्वभावशून्यताया अप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अभावस्वभावशून्यताया अनुपलम्भे पदं न विद्यते ।

मृत्युपस्थानानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । मृत्युपस्थानानामनिरोधे पदं न विद्यते । मृत्युपस्थानानामसंक्लेशायवदाने पदं न विद्यते । मृत्युपस्थानानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । मृत्युपस्थानानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । मृत्युपस्थानानामनुपलम्भे पदं न विद्यते । सम्यक्प्रहाणानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । सम्यक्प्रहाणानामनिरोधे पदं न विद्यते । सम्यक्प्रहाणानामसंक्लेशायवदाने पदं न विद्यते । सम्यक्प्रहाणानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । सम्यक्प्रहाणानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । सम्यक्प्रहाणानामनुपलम्भे पदं न विद्यते । अद्विपादानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अद्विपादानामनिरोधे पदं न विद्यते । अद्विपादानामसंक्लेशायवदाने पदं न विद्यते । अद्विपादानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अद्विपादानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अद्विपादानामनुपलम्भे पदं न विद्यते ।

इन्द्रियाणां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । इन्द्रियाणामनिरोधे पदं न विद्यते । इन्द्रियाणामसंक्लेशायवदाने पदं न विद्यते । इन्द्रियाणामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । इन्द्रियाणामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । इन्द्रियाणामनुपलम्भे पदं न विद्यते । बलानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । बलानामनिरोधे पदं न विद्यते ।

बलानामसंज्ञेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । बलानामनभिसंस्कारे
 पदं न विद्यते । बलानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । बलानामनुप-
 लम्भे पदं न विद्यते । बोध्यज्ञानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते ।
 बोध्यज्ञानानिरोधे पदं न विद्यते । बोध्यज्ञानामसंज्ञेशाव्यवदाने
 पदं न विद्यते । बोध्यज्ञानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । बोध्य-
 ज्ञानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । बोध्यज्ञानामनुपलम्भे पदं न
 विद्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते ।
 आर्याष्टाङ्गमार्गस्यानिरोधे पदं न विद्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गस्या-
 संज्ञेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गस्यानभिसंस्कारे पदं
 न विद्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गस्याप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । आर्या-
 ष्टाङ्गमार्गस्याऽनुपलम्भे पदं न विद्यते । आर्यासत्यानां सुभूते-
 ऽनुत्पादे पदं न विद्यते । आर्यासत्यानामनिरोधे पदं न विद्यते ।
 आर्यासत्यानामसंज्ञेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । आर्यासत्यानाम-
 नभिसंस्कारे पदं न विद्यते । आर्यासत्यानामप्रादुर्भावे पदं न
 विद्यते । आर्यासत्यानामनुपलम्भे पदं न विद्यते । ध्यानानां
 सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । ध्यानानामनिरोधे पदं न
 विद्यते । ध्यानानामसंज्ञेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । ध्यानानाम-
 नभिसंस्कारे पदं न विद्यते । ध्यानानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते ।
 ध्यानानामनुपलम्भे पदं न विद्यते । अप्रमाणानां सुभूतेऽनुत्पादे
 पदं न विद्यते । अप्रमाणानामनिरोधे पदं न विद्यते । अप्रमाणाना-
 मसंज्ञेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । अप्रमाणानामनभिसंस्कारे पदं
 न विद्यते । अप्रमाणानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । अप्रमाणाना-

मनुपलभ्ये पदं न विद्यते । आरूप्यममापत्तीनां सुभूतेऽनुत्पादे
 पदं न विद्यते । आरूप्यममापत्तीनामनिरोधे पदं न विद्यते ।
 आरूप्यममापत्तीनामसंक्लेशायवदाने पदं न विद्यते । आरूप्यममा-
 पत्तीनामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । आरूप्यममापत्तीनामप्रादु-
 भावि पदं न विद्यते । आरूप्यममापत्तीनामनुपलभ्ये पदं न
 विद्यते । विमोक्षाणां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । विमोक्षाणाम-
 निरोधे पदं न विद्यते । विमोक्षाणामसंक्लेशायवदाने पदं न
 विद्यते । विमोक्षाणामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । विमोक्षाणाम-
 प्रादुभावि पदं न विद्यते । विमोक्षाणामनुपलभ्ये पदं न विद्यते ।
 अनुपूर्वविहारसमापत्तीनां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अनु-
 पूर्वविहारसमापत्तीनामनिरोधे पदं न विद्यते । अनुपूर्वविहारस-
 मापत्तीनामसंक्लेशायवदाने पदं न विद्यते । अनुपूर्वविहारसमाप-
 त्तीनामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । अनुपूर्वविहारसमापत्ती-
 नाप्रादुभावि पदं न विद्यते । अनुपूर्वविहारसमापत्तीनामनुपलभ्ये
 पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानां सुभूते-
 ऽनुत्पादे पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखाना-
 मनिरोधे पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखाना-
 मसंक्लेशायवदाने पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमो-
 क्षमुखानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
 विमोक्षमुखानामप्रादुभावि पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणि-
 हितविमोक्षमुखानामनुपलभ्ये पदं न विद्यते । अभिज्ञानां सुभूते-
 ऽनुत्पादे पदं न विद्यते । अभिज्ञानामनिरोधे पदं न विद्यते ।

अभिज्ञानामसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । अभिज्ञानामनभिसं-
 स्कारे पदं न विद्यते । अभिज्ञानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते ।
 अभिज्ञानामनुपलम्भे पदं न विद्यते । समाधीनां सुभूतेऽनुत्पादे
 पदं न विद्यते । समाधीनामनिरोधे पदं न विद्यते । समाधीना-
 मसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । समाधीनामनभिसंस्कारे पदं न
 विद्यते । समाधीनामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । समाधीनामनुप-
 लम्भे पदं न विद्यते । धारणीमुखानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न
 विद्यते । धारणीमुखानामनिरोधे पदं न विद्यते । धारणीमुखा-
 नामसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । धारणीमुखानामनभिसंस्कारे
 पदं न विद्यते । धारणीमुखानामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । धार-
 णीमुखानामनुपलम्भे पदं न विद्यते । तथागतबलानां सुभूते-
 ऽनुत्पादे पदं न विद्यते । तथागतबलानामनिरोधे पदं न
 विद्यते । तथागतबलानामसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । तथा-
 गतबलानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । तथागतबलानामप्रादु-
 र्भावे पदं न विद्यते । तथागतबलानामनुपलम्भे पदं न विद्यते ।
 वैशारद्यानां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । वैशारद्यानामनिरोधे
 पदं न विद्यते । वैशारद्यानामसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 वैशारद्यानामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । वैशारद्यानामप्रादुर्भावे
 पदं न विद्यते । वैशारद्यानामनुपलम्भे पदं न विद्यते । प्रतिष-
 म्विदां सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । प्रतिषम्विदामनिरोधे पदं
 न विद्यते । प्रतिषम्विदामसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । प्रति-
 षम्विदामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । प्रतिषम्विदामप्रादुर्भावे

पदं न विद्यते । प्रतिमम्बिदामनुपलम्भे पदं न विद्यते । महा-
 मैत्र्याः सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । महामैत्र्या अनिरोधे पदं
 न विद्यते । महामैत्र्या असंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते । महा-
 मैत्र्या अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । महामैत्र्या अप्रादुर्भावे
 पदं न विद्यते । महामैत्र्या अनुपलम्भे पदं न विद्यते । महाक-
 रुणायाः सुभृतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । महाकरुणाया अनिरोधे
 पदं न विद्यते । महाकरुणाया असंक्लेशाव्यवदाने पदं न
 विद्यते । महाकरुणाया अनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । महाक-
 रुणाया अनुपलम्भे पदं न विद्यते । आवेणिकबुद्धधर्माणां सुभृते-
 ऽनुत्पादे पदं न विद्यते । आवेणिकबुद्धधर्माणामनिरोधे पदं न
 विद्यते । आवेणिकबुद्धधर्माणामसंक्लेशाव्यवदाने पदं न विद्यते ।
 आवेणिकबुद्धधर्माणामनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । आवेणिकबुद्ध-
 धर्माणामप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । आवेणिकबुद्धधर्माणामनुपलम्भे
 पदं न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभृते रूपस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न
 विद्यते । वेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते ।
 संज्ञाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । संस्काराणामत्य-
 न्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । विज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ
 निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वस्य पदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभृते चक्षुषोऽत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न
 विद्यते । श्रोत्रस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । घ्राणस्या-

त्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । जिज्ञाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । कायस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । मनसोऽत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते रूपस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । शब्दस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । गन्धस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । रसस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । स्पर्शस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । धर्माणां अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते चतुर्विंशानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । ओत्रविज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । प्राणविज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । जिज्ञाविज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । कायविज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । मनोविज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते चतुःसंस्पर्शस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । ओत्रसंस्पर्शस्यात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । प्राणसंस्पर्शस्यात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । जिज्ञासंस्पर्शविज्ञानस्यात्यन्त-

विशुद्धौ पदं न विद्यते । कायसंस्पर्गविज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । मनःसंस्पर्गस्यात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते चक्षुःसंस्पर्गप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । श्रोत्रसंस्पर्गप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्गप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्गप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । कायसंस्पर्गप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । मनः संस्पर्गप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते पृथिवीधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अन्धातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । तेजोधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । वायुधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । आकाशधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । विज्ञानधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते अविद्याया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । संस्काराणामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । विज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । नामरूपस्यात्यन्त-

विशुद्धौ पदं न विद्यते । षडायतनस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । स्रग्ंस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । वेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । दृष्णाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । उपादानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । भवस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । जातेरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । जरामरणस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते दानपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । शीलपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । चान्तिपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । वीर्यपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । ध्यानपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । प्रज्ञापारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते अध्यात्मशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । वहिर्द्विशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अध्यात्मवह्निर्द्विशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । शून्यताशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । महाशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । परमार्थशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं

न विद्यते । संसृतशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । असंसृतशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अत्यन्तशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अनवरागशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अनवकारशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । प्रकृतिशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । सर्वधर्मशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । स्वलक्षणशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अनुपलम्भशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अभावशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । स्वभावशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अभावस्वभावशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते सत्युपस्थानानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । सम्यक्प्रज्ञानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । च्छुद्धिपादानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । इन्द्रियाणामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । बलानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । बोध्यज्ञानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते आर्य्यमायानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । ध्यानानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अप्रमाणानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । आरूप्यममापत्तीनामत्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । विमोक्षानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अनुपूर्वविचारममापत्तीनामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अभिज्ञानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । समाधीनामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । धारणीमुखानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरत बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतबलानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । वैशारद्यानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । प्रतिभस्विदामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । महामैत्र्या अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । महाकरुणया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । आवेणिकबुद्धधर्माणामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते आत्मात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते सत्त्वात्यन्त-

विशुद्धौ पदं न विद्यते । मत्त्वामत्तामुपादाय । एवमेव सुभृते
 बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिमत्त्वपदार्थो
 न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते जीवात्यन्तविशुद्धौ पदं न
 विद्यते । जीवामत्तामुपादाय । एवमेव सुभृते बोधिमत्त्वस्य महा-
 मत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिमत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्य-
 थापि नाम सुभृते पोषात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । पोषाम-
 त्तामुपादाय । एवमेव सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापार-
 मितायाश्चरतो बोधिमत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभृते पुरुषात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । पुरुषामत्तामुपादाय ।
 एवमेव सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो
 बोधिमत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते पुद्गलात्य-
 न्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । पुद्गलासत्तामुपादाय । एवमेव सुभृते
 बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिमत्त्वपदार्थो
 न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते मनुजात्यन्तविशुद्धौ पदं न
 विद्यते । मनुजासत्तामुपादाय । एवमेव सुभृते बोधिमत्त्वस्य
 महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिमत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभृते मानवात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते ।
 मानवासत्तामुपादाय । एवमेव सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य
 प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिमत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभृते कारकात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । कारकासत्ता-
 मुपादाय । एवमेव सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-
 तायाश्चरतो बोधिमत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते

वेदकात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । वेदकामत्तामुपादाय । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते जानकात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । जानकसत्तामुपादाय । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते पश्यकात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । पश्यकामत्तामुपादाय । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते सूर्यमण्डलेऽभ्युद्गच्छति अन्धकारे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते कन्योद्वाहेवर्त्तमाने सर्वसंस्कारगतानां पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य शीलदौः शीले पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य समाधौ विमोचे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूत्य प्रज्ञायां दौर्गन्धे पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः

मम्यक् मसुद्धस्य विमुक्तौ पदं न विद्यते । एवमेव सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापरमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते तथागतस्यार्धतः मम्यक् मसुद्धस्य विमुक्तिज्ञानदर्शने पदं न विद्यते । एवमेव सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापरमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते सूर्याचन्द्रमसोः प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापरमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते षडमणिरत्नविद्युज्ज्योतिषां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापरमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभृते चातुर्महाराजकायिकानां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापरमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते चायस्त्रिंशानां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापरमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते यामानां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापरमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते तुषितानां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापरमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभृते निर्माणरतीनां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभृते बोधि-

बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते शुद्धावासकायिकानां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतानामर्हतां सम्यक् समुद्धानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तत्कस्य हेतोः तथाहि या च बोधिर्यस्य बोधिसत्त्वा यस्य बोधिसत्त्वापदार्थः सर्वत्र ते धर्मा न संयुक्ताः परिसंयुक्ताः अरूपिणोऽनिदर्शना अप्रतिघातकलञ्चणा । यदुताऽल्लक्षणाः । सर्वधर्माणां सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽद्भूततायां शिचित्यं । सर्वधर्मास्य बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽवबोद्धव्याः । आह । कतमे भगवन् सर्वधर्माः । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽऽद्भूततायां शिचित्यं । कथञ्च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वधर्मा अवबोद्धव्याः । भगवानाह । सर्वधर्माः सुभूते उच्यन्ते कुशलाद्याकुशलाद्याहता व्याहृतास्य लौकिकास्य लोकोत्तरास्य साश्रवाद्यानाश्रवांस्य । संसृतास्याऽसंसृतास्य सावद्यास्याऽनावद्यास्य । साधारणास्यासाधारणास्य । इमे सुभूते उच्यन्ते कुशलाधर्माः । एषां बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वधर्माणामसत्तायां शिचित्यं । इमे सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वधर्मा अवबोद्धव्याः ।

आह कतमे भगवन् कुशलाधर्मा लौकिकाः । भगवानाह ।
 कुशलाः सुभूते लौकिकाधर्मा उच्यन्ते मादृशता पिदृशता
 आमण्यता ब्राह्मण्यता कुलज्येष्ठानुपालिता । दानमयं पुण्यक्रिया-
 वन्तु, शीलमयं पुण्यक्रियावन्तु, भावनामयं पुण्यक्रियावन्तु, वैद्या-
 वृक्तसहगतमौषधिकं दशकुशलाः कर्मपथाः लौकिकानवसंज्ञाः ।
 यदुत्थाघतिकसंज्ञा, निरुत्तमकसंज्ञा, विपूतिकसंज्ञा । विलोहि-
 तकसंज्ञा, विलीनकसंज्ञा, विवादिकसंज्ञा, विचित्रकसंज्ञा, अस्मि-
 संज्ञा, विद्वकसंज्ञा, लौकिकानिचत्वारिधानानि । चत्वार्यप्रमा-
 णानि । चतस्र आरूप्यसमापत्तयः । पञ्चाऽभिज्ञाः लौकिकाद्ग्रा-
 नुसृतयः । यदुत्तबुद्धाऽनुसृतिः, धर्माऽनुसृतिः, संघाऽनुसृतिः,
 शीलऽनुसृतिः, त्यागाऽनुसृतिः, देवाऽनुसृतिः, अनापानाऽनु-
 सृतिः । कायगतानुसृतिः । उद्देगाऽनुसृतिः । मरणाऽनुसृतिः ।
 इमे उच्यन्ते सुभूते कुशलालौकिकाधर्माः । आह । कतमे भगव-
 न्कुशलालौकिकाधर्माः । भगवानाह । दशाऽकुशलाः कर्मपथाः ।
 यदुत्तप्राणातिपातः सुभूतेऽकुशलोलौकिकोधर्माः । अदत्तादानं
 सुभूतेऽकुशलोलौकिकोधर्मः । काममिथ्यावादः सुभूतेऽकुशलोलौ-
 किकोधर्मः । मृषावादः सुभूतेऽकुशलोलौकिकोधर्मः । पारुष्यं
 सुभूतेऽकुशलोलौकिकोधर्मः । अभिधा सुभूतेऽकुशलोलौकिको-
 धर्मः । व्यापादं सुभूतेऽकुशलोलौकिकोधर्मः । मिथ्यादृष्टिः सुभूते
 ऽकुशलोलौकिकोधर्मः । क्रोध उपनाहोमद्यः प्रदोशोविहिंसा ईश्या-
 मात्सर्यं मदोमिथ्यामानः । इमे उच्यन्ते सुभूते ऽकुशलोलौकि-
 काधर्माः । आह कतमे भगवन्नव्याहताधर्माः । भगवानाह ।

अथाकृतं कायकर्म, अथाकृतं वाक्कर्म । अथाकृतं मनस्कर्म ।
 अथाकृतानि चत्वारि महाभूतानि । अथाकृतानि पञ्चेन्द्रियाणि ।
 अथाकृतं षडायतनं । अथाकृताश्चतस्र आरूप्यसमापत्तयः ।
 अथाकृताः स्कन्धाः । अथाकृताधातवः । अथाकृतान्यायतनानि ।
 अथाकृतः सर्वोविपाकः । इमे उच्यन्ते अथाकृताधर्माः । आह ।
 कतमे भगवन् लौकिकाधर्माः । भगवानाह । लौकिकाधर्माः
 सुभूते उच्यन्ते । पञ्चस्कन्धा दादशायतनानि । अष्टादशधातवः ।
 दशकुशलाः कर्मपथाः । चत्वारिध्यानानि । चत्वार्यप्रमाणानि ।
 चतस्र आरूप्यसमापत्तयः । पञ्चाऽभिज्ञाः । लोकोत्तराश्च धर्मान्
 स्थापयित्वा ये तदन्येधर्माः । इमे उच्यन्ते लौकिकाधर्माः । आह ।
 कतमे भगवन् लोकोत्तराधर्माः । भगवानाह । लोकोत्तराधर्माः
 सुभूते उच्यन्ते चत्वारिस्मृत्युपस्थानानि । चत्वार्यप्रमाणानि ।
 चत्वार षड्विपादाः । पञ्चेन्द्रियाणि । पञ्चरसानि सप्तबोध्यङ्गानि ।
 आर्याष्टाङ्गोमार्गः । शून्यताविमोचमुखत्वानिमित्तविमोचमुखमप्रणि-
 हितविमोचमुखं । अनाज्ञातमाज्ञास्यामैतीन्द्रियं । आज्ञेन्द्रियं ।
 आज्ञातावीन्द्रियं । सवितर्कः सविचारः समाधिः । अविर्त्की-
 ऽविचारः समाधिः । विद्याविमुक्तिसंप्रजन्यं योनिशोभनसिंकारः ।
 अष्टोविमोचाः । कतमेऽष्टौ रूपोरूपाणि पश्यत्ययं प्रथमोविमोचः ।
 अध्यात्मरूपं संजीवहिर्द्वांरूपाणि पश्यत्ययं द्वितीयोविमोचः ।
 शुभलचाविमुक्तोभवत्ययं तृतीयोविमोचः । स सर्वग्रोरूपसंज्ञानां
 समतिक्रमान् प्रतिपद्यसंज्ञानामन्तंगमानानालसंज्ञानाममनसिकारा-
 दनन्तमाकाशमित्याकाशानन्यायतनमुपसम्पद्य विहरत्ययं चतुर्थो-

विमोच' । स सर्वज्ञत्याकाशापन्यायनं समतिक्रमादनन्तं विज्ञान-
मिति विज्ञानानन्यायतनमुपसम्पद्य विहरतीत्यर्थं पञ्चमोविमोचः ।
स सर्वज्ञोविज्ञानानन्यायतनसमभिक्रमा नास्ति किञ्चिदित्याकिञ्च-
न्यायतनमुपसम्पद्य विहरतीत्यर्थं षष्ठोविमोचः । स सर्वज्ञ आकिञ्च-
न्यायतनसमतिक्रमान्निव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरतीत्यर्थं
सप्तमोविमोचः । स सर्वज्ञानैवसंज्ञानासंज्ञायतनसमतिक्रमात्संज्ञावेद-
नाघितक्षिरोधमुपसम्पद्य विहरतीत्यर्थमष्टमोविमोचः । इमेऽष्टौ
विमोचाः ।

नवानुपूर्वविहारसमापत्तयः । कतमा नव । स विविक्तं कामैः
विविक्तं पापैकैरकुशसधर्मैः । सवितर्कं सविचारं विवेकज प्रीतिसुखं
प्रथमं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । सवितर्कं स विचाराणां व्युत्पन्ना-
मादध्यात्मसम्प्रमादाद्येत स एकोतीभावादवितर्कमविचारं समाधिजं
प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सप्रीतेर्विरागादुपेक्षको-
विहरति । स्मृतिमान् सप्रज्ञानः सुखञ्च कायेन प्रतिभवेदयति ।
यत्तदार्या आचक्षते । उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारी तृतीय
ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । स सुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च
प्रहाणात् पूर्वमेव च शौमनस्य दौर्मनस्थानामस्तद्गमाददुःखासुख-
मुपेक्षा स्मृतिपरिशुद्धितुर्थध्यानमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वज्ञो
रूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिपद्य संज्ञानामस्तद्गमानालसंज्ञानाम-
मनसिकारादनन्ताकाशमित्याकाशापन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति ।
स सर्वज्ञ आकाशापन्यायतनसमतिक्रमादनन्तरिकज्ञानमिति
विज्ञानानन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । स सर्वज्ञो विज्ञाना-

नन्यायतनसमतिक्रमात् । किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वग्र आकिञ्चन्यायतनसमतिक्रमाच्चैव संज्ञाना-
संज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वग्रोनैव संज्ञानासंज्ञायतन-
समतिक्रमात् संज्ञावेदयति निरोधमुपसम्पद्य विहरति । एता
नवानुपूर्वविहार समापत्तयः ।

अधात्मशून्यता वद्विर्द्धाशून्यता अधात्मवद्विर्द्धाशून्यता शून्यता-
शून्यता महाशून्यता परमार्थशून्यता संस्कृतशून्यता असंस्कृतशून्यता
अत्यन्तशून्यता अनवरागशून्यता अनवकारशून्यता प्रकृतिशून्यता
सर्वधर्मशून्यता स्वल्पशून्यता अनुपलम्भशून्यता अभावशून्यता
स्वभावशून्यता अभावस्वभावशून्यता । दशतथागतवस्तानि चत्वारि-
वैशारद्यानि चतस्रः प्रतिमन्विदोऽष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः इमे
उच्यन्ते लोकोत्तराः धर्माः ।

। भगवानाह । साश्रवाधर्मा इति सुभूते यदुतपञ्चस्कन्धाः
द्वादशायतनानि । अष्टादशधातवः । चत्वारि ध्यानानि । चत्वार्य-
प्रमाणानि । चतस्र आरूप्य समापत्तयः । पञ्चाऽभिज्ञाः । इमे
उच्यन्ते साश्रवाधर्माः । भगवानाह । चत्वारि सृष्ट्युपस्थानानि ।
चत्वारि सम्यक् ग्रहाणानि । चत्वार ऋद्धिपादाः । पञ्चैन्द्रियाणि ।
पञ्चरसानि । सप्तबोध्यङ्गानि । आर्याष्टाऽङ्गमार्गः । चत्वार्यार्य-
सत्यानि । चत्वारिध्यानानि । अष्टौ विमोक्षाः । नवानुपूर्वविहार-
समापत्तयः । शून्यतानिभित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि । दशतथा-
गतवस्तानि । चत्वारि वैशारद्यानि । चतस्रः प्रतिमन्विदः । महा-
नैवी । महाकिरणा । अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः । इमे उच्यन्ते

अनाश्रवाधर्माः । आह । कतमे भगवन् संस्कृताधर्माः । भगवानाह ।
 संस्कृताधर्माः सुभृते उच्यन्ते कामधात्व रूपधातुरारूप्यधातुः ।
 येऽपि तदन्ये केचित् संस्कृतधातुपर्यापन्नाधर्माः । यान्यपि चत्वारि
 स्मृत्युपस्थानानि । चत्वारि सम्यक् प्रहाणानि । चत्वार षड्विपादा ।
 पञ्चेन्द्रियाणि । पञ्चबलानि । सप्तबोधज्ञानानि । आर्याष्टाङ्गमार्गः ।
 चत्वार्यर्थसत्यानि । चत्वारि ध्यानानि । चत्वार्यप्रमाणानि । चतस्र
 आरूप्य समापत्तयः । अष्टौविमोक्षाः । नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः ।
 शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानि । पञ्चाऽभिज्ञाः । षट्-
 पारमिताः । सर्वशून्यताः । सर्वसमाधयः । सर्वधारणीमुखानि ।
 दशतथागतबलानि । चत्वारि वैशारद्यानि । चतस्रः प्रतिसम्बिदः ।
 महामैत्री । महाकरुणा । अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्मा । इमे उच्यन्ते
 संस्कृताधर्माः ।

आह । कतमे भगवन्नसंस्कृताधर्माः । भगवानाह । असंस्कृता-
 धर्मा उच्यन्ते । यस्य नोत्पादोनव्याया न स्थितेरन्यथात्वं रागक्षयो
 द्वेषक्षयो मोहक्षयः । तथता वितथताऽनन्यतथता धर्मता । धर्म-
 धातुः । धर्मस्थितिता । धर्मनियामता । अचिन्त्यधातुर्भूतकोटि-
 रयमुच्यतेऽसंस्कृतोधर्मः । आह । कतमे भगवन् साधारणा-
 धर्माः । भगवानाह । चत्वार्य प्रमाणानि । चतस्र आरूप्यसप्त-
 पत्तयः । पञ्चाऽभिज्ञाः । इमे उच्यन्ते साधारणाधर्मा पृथग्जनैः ।

आह । कतमे भगवन्नसाधारणाः । भगवानाह । चत्वारिस्म-
 त्युपस्थानानि । चत्वारिसम्यक् प्रहाणानि । चत्वार षड्विपादाः ।
 पञ्चेन्द्रियाणि । पञ्चबलानि । सप्तबोधज्ञानानि । आर्याष्टाङ्गोमार्गः ।

चत्वार्यायंमत्तानि । अष्टोविमोषाः । नवाऽनुपूर्वविहारममापत्तयः ।
 शून्यता अनिमित्तमप्रणिहितं मर्षंममाधयः । मर्षंधारणीमुत्तानि ।
 द्वाग्नतथागतवत्तानि । चत्वारिवैशारद्याणि । चतस्रः प्रतिमस्मिदः ।
 महामौषी । महाकहणा । अष्टादशायेजिकायुद्धधर्माः । इमे उच्यन्ते
 अमाधारणाधर्माः ।

तत्र योधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायाश्चरता स्वल्प-
 शून्यतासुमर्षंधर्मेषु न मञ्जितयमरूपनतया मर्षंधर्माणामदययो-
 गेन मर्षंधर्मा अवयोद्दृष्टाः । अकल्पनाविकल्पनातामुपादाय ।
 अथायुष्मान् सुभूति भंगवन्तमेतदवोचत् । यत् पुगरिदं भगवत्सु-
 च्यते योधिमत्त्वो महामत्त्व इति केन कारणेन भगवन् योधिमत्त्वो
 महामत्त्व इत्युच्यते । भगवानाह । महतः सुभूते सत्त्वराग्रेणियत-
 स्याद्योतां कारयिष्यति तेनार्थेन योधिमत्त्वो महामत्त्वो इत्युच्यते ।
 आह । कर्त्तव्यं भगवन् महामत्त्वराग्रेणियतः । यस्य योधिमत्त्वो
 महामत्त्वोऽश्रुतां कारयिष्यति । भगवानाह । महामत्त्वरागिरिति
 सुभूते गोषभूरष्टमकः श्रोत आपन्नः सहृदागाम्यर्हन् प्रत्येकबुद्धः
 प्रथमचित्तोत्पादिको योधिमत्त्वो महामत्त्वो यावद्वैवर्त्यभूमि-
 न्दितो योधिमत्त्वो महामत्त्वोऽयमुच्यते सुभूते महामत्त्वराग्रेणि-
 यतः । यस्य योधिमत्त्वो महामत्त्वोऽश्रुतां कारयिष्यति । यत्र
 योधिमत्त्वेन महामत्त्वेन वज्रोपमचित्तमुत्पाद्य महतः सत्त्वराग्रेणि-
 यतस्याऽश्रुतां कारयितव्या । आह । फतमो भगवन् वज्रोपमचि-
 त्तोत्पादः । भगवानाह । इह सुभूते योधिमत्त्वो महामत्त्वो एवं
 चित्तमुत्पादय । परिमिते भया संसारेमन्नाहः सत्त्वद्वयः । मर्ष-

सत्त्वानां कृते सर्वस्वत्यापिनामया भङ्गितव्यं । सर्वसत्त्वानामन्तिके-
मया समचित्तमुत्पादयितव्यं । सर्वसत्त्वा मया त्रिभिर्याणैः परि-
निर्वापयितव्याः । सर्वसत्त्वानपि परिनिर्वाप्यनकश्चित्सत्त्वः परि-
निर्वापितो भवत्यनुत्पादो निरोधो मया सर्वधर्मानामवबोद्धव्यः ।
अवकीर्णं मया सर्वाकारज्ञता चित्तेन षट्पारमितासुचरितव्यं ।
सर्वत्राऽनुगतायाधर्मप्रतिषेधनिव्यक्त्यां मया शिचितव्यं । एकनि-
यतनिर्हारोमयाधर्माणां प्रतिबोद्धव्यः । यावदपरिमितनिर्हार-
प्रतिबोधाय मया धर्माणां शिचितव्यं । अयं सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य वज्रोपमश्चित्तोत्पादः । यत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वो महा-
सत्त्वो महतः सत्त्वाशेर्नियतस्थाश्रतां कारयिष्यति । तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः एकचित्तमुत्पाद-
यति । यावन्तः सत्त्वानैरयिका वा तैर्यग्योनिका वा यामलौ-
किका वा दुःखावेदनां वेदयन्ति । तेषामर्यायाहं तां दुःखावेदना
वेदयेयं । तत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनात्तर्यवं*, चित्तमुत्पादयितव्यं ।
एकैकस्याहं सत्त्वस्य कृते कल्पकोटीनियुतशतसहस्राणि सत्त्वैवयिक-
दुःखमनुभवेयं । यावत्सत्त्वोऽनुपरिशेषनिर्वाणधातौ परिनिर्वा-
पितो भवेत् । एवमेवोपायेन सर्वसत्त्वानां कृते तद्विरयिकं दुःख-
मनुभवेयं । यावत्स सर्वसत्त्वा अनुपविशेपे निर्वाणधातौ परिनिर्वा-
पयिताभवेयुः । प्रत्यादहमात्मनः कृते कुशलमूल्यान्यवरोप्य कल्प-
कोटीनियुतशतसहस्रैरनेकान् बोधिसंस्कारान् समृत्याऽनुत्तरां

* ध्यात्ताज्वमिति पाठोयुक्त प्रतिभाति ।

सम्यक् मयोधिमभिसम्बुध्यं । अयं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
वज्रोपमश्चित्तोत्पादः । यत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महतः
सत्त्वराशेर्नियतस्थायतां कारयिष्यति ।

तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
सततसमित्तमुदारचित्तेन भवितव्यं । येनोदारचित्तेन सर्वसत्त्वानां
नामय्यतां कारयिष्यति । तत्रेयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्योदारचि-
त्तता । यत् पूर्वमचित्तोत्पादाय । न रागचित्तमुत्पादयति ।
न द्वेषचित्तमुत्पादयति । न मोहचित्तमुत्पादयति । न विहिंसा-
चित्तमुत्पादयति । न हिंसाचित्तमुत्पादयति । न श्रावकचित्त-
मुत्पादयति । न प्रत्येकबुद्धचित्तमुत्पादयति । इयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्योदारचित्तता । यथा सर्वसत्त्वानामय्यतां कारयिष्य-
यितव्या । तथाचोदारचित्ततथानमन्तव्यं । पुनरपरं सुभूते बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेनाऽप्रकम्प्यचित्तेन भवितव्यं । तत्रेयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्याप्रकम्प्यचित्तता । योऽयं सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमन-
सिकारह्येनचामनता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्रकम्प्यचित्तता ।
यथा सर्वसत्त्वानामय्यतां कारयिष्यति । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वानामन्तिके
हितसुखचित्ततोत्पादयितव्या । तत्रेयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
हितसुखचित्तता । या सर्वसत्त्वानाच्चाणता सर्वसत्त्वानां परित्या-
गिता तथाचामनता । इयं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
हितसुखचित्तता यथा सर्वसत्त्वानामय्यतां कारयिष्यति । तच्चा-
ऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सततस-

मितधर्मकामेन भवितव्यं । धर्मरतेन धर्मरामेण धर्मरामतायो-
 गानुयुक्तेन भवितव्यं । तत्र कतमो धर्मो यः सर्वधर्माणाममकम्भदः ।
 अयमुच्यते धर्मः । तत्र कतमाधर्मकामता या धर्मच्छाऽभिलाषः ।
 इयमुच्यते धर्मकामता । तत्र कतमाधर्मरतिः । यात्र धर्म रति-
 रभिरतिरियमुच्यते धर्मरतिः । तत्र कतमाधर्मारामता । यद्गुण-
 गुणानुशंसादर्शनमियमुच्यते धर्मारामता । तत्र कतमाधर्मारामता-
 योगमनुयुक्ता । यस्मैव धर्मस्य भावनतावडलीकरणता इयमुच्यते
 धर्मारामतायोगमनुयुक्ता । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायाश्चरता महतः सत्त्वराग्नेरथ्यता कारयि-
 तव्या । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमिताया-
 चरताऽध्यात्मशून्यतायां स्थित्वा बहिर्द्वाशून्यतायां स्थित्वा अध्या-
 त्मबहिर्द्वाशून्यतायां स्थित्वा शून्यताशून्यतायां स्थित्वा महाशून्य-
 तायां स्थित्वा परमार्थशून्यतायां स्थित्वा संस्कृतशून्यतायां स्थित्वा
 असंस्कृतशून्यतायां स्थित्वा अत्यन्तशून्यतायां स्थित्वा अनवरागशून्य-
 तायां स्थित्वा अनवकारशून्यतायां स्थित्वा प्रकृतिशून्यतायां स्थित्वा
 सर्वधर्मशून्यतायां स्थित्वा स्वलक्षणशून्यतायां स्थित्वा अनुपलम्भ-
 शून्यतायां स्थित्वा अभावशून्यतायां स्थित्वा स्वभावशून्यतायां स्थित्वा
 अभावस्वभावशून्यतायां स्थित्वा महतः सत्त्वराग्नेर्नियतस्थाथ्यतां
 कारयितव्या ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमिताया-
 चरता सत्युपस्थानेषु स्थित्वा सम्यक् महाणेषु स्थित्वा बद्धिपादेषु

स्थिता इन्द्रियेषु स्थिता बलेषु स्थिता बोध्यज्ञेषु स्थिता आर्या-
 ष्टाङ्गमार्गं स्थिता अन्यसत्येषु स्थिता धानेषु स्थिता अप्रमाणेषु
 स्थिता आरुष्यसमापत्तिषु स्थिता विमोक्षेषु स्थिता अनुपूर्ववि-
 हारसमापत्तिषु स्थिता शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु
 स्थिता समाधिषु स्थिता धारणीमुखेषु स्थिता तथागतबलेषु
 स्थिता वैशारक्षेषु स्थिता प्रतिसम्बन्धु स्थिता महामैत्र्यां स्थिता
 महाकरुणायां स्थिता अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु स्थिता महतः
 सत्त्वरागेर्नियतस्थाय्यता कारयितव्या । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिषत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमिताया-
 च्छरता शूरङ्गमसमाधौ स्थिता रत्नमुद्रायां समाधौ स्थिता सिंह-
 विक्रीडिते समाधौ स्थिता सुचन्द्रसमाधौ स्थिता चन्द्रध्वजसमाधौ
 स्थिता सर्वधर्मोद्गतेसमाधौ स्थिता सर्वधर्ममुद्रायां समाधौ स्थिता
 विलोकितमूर्द्धिसमाधौ स्थिता धर्मधातुनियतेसमाधौ स्थिता
 नियतध्वजकेतौ समाधौ स्थिता वज्रोपमे समाधौ स्थिता सर्वधर्म-
 प्रवेशमुद्रायां समाधौ स्थिता समाधिराजसुप्रतिष्ठिते समाधौ
 स्थिता बलव्यूहसमाधौ स्थिता समुद्रते समाधौ स्थिता निरुक्तिनि-
 यतप्रवेशे समाधौ स्थिता अधिवचनसं प्रवेशे समाधौ स्थिता दिग्वि-
 लोकिते समाधौ स्थिता आधारमुद्रायां समाधौ स्थिता असम्प्रमोषे
 समाधौ स्थिता सर्वधर्मसम्भवसरणसागरमुद्रायां समाधौ स्थिता
 आकाशस्फुरणे समाधौ स्थिता वज्रमण्डले समाधौ स्थिता ध्वजाय-
 केयूरे समाधौ स्थिता इन्द्रकेतुसमाधौ स्थिता ओतोऽनुगतं समाधौ
 स्थिता सिंहविक्रीडिते समाधौ स्थिता व्यक्तन्ते समाधौ स्थिता

रणंजहे समाधौ स्थित्वा वैरोचने समाधौ स्थित्वा अनिमेषसमाधौ
 स्थित्वा अनिकेतस्थिते समाधौ स्थित्वा निश्चेते समाधौ स्थित्वा विम-
 लप्रदीपे समाधौ स्थित्वा अनन्तप्रभे समाधौ स्थित्वा प्रभाकरे समाधौ
 स्थित्वा समन्तावभासे समाधौ स्थित्वा शुद्धावभासे समाधौ स्थित्वा
 विमलप्रभे समाधौ स्थित्वा रतिकरे समाधौ स्थित्वा विद्युत्प्रदीपे
 समाधौ स्थित्वा अचये समाधौ स्थित्वा अजये समाधौ स्थित्वा तेजो-
 रत्यां समाधौ स्थित्वा चयाद्यगतसमाधौ स्थित्वा अनिन्द्येसमाधौ
 स्थित्वा विवर्णे समाधौ स्थित्वा सूर्यप्रदीपे समाधौ स्थित्वा चन्द्रवि-
 मले समाधौ स्थित्वा प्रज्ञाप्रदीपे समाधौ स्थित्वा शुद्धाप्रतिभासे
 समाधौ स्थित्वा आलोककरे समाधौ स्थित्वा काराकारे समाधौ
 स्थित्वा ज्ञानकेतुसमाधौ स्थित्वा वज्रोपमे समाधौ स्थित्वा चित्त-
 स्थितिस्माधौ स्थित्वा समन्तालोके समाधौ स्थित्वा सुप्रतिष्ठिते
 समाधौ स्थित्वा रत्नकोटिसमाधौ स्थित्वा वरधर्ममुद्रायां समाधौ
 स्थित्वा सर्वधर्ममभायां समाधौ स्थित्वा रतिञ्जहेसमाधौ स्थित्वा
 धर्मोद्गते समाधौ स्थित्वा विकिरणे समाधौ स्थित्वा सर्वधर्मपद्मभेदे
 समाधौ स्थित्वा समाचरावकारे समाधौ स्थित्वा अचरापगते समाधौ
 स्थित्वा आवरणच्छेदने समाधौ स्थित्वा अविकारे समाधौ स्थित्वा
 अपकारे समाधौ स्थित्वा नामनियतप्रवेशे समाधौ स्थित्वा अनिके-
 तंचारिणि समाधौ स्थित्वा तिमिरापगते समाधौ स्थित्वा चारित्र-
 वतिसमाधौ स्थित्वा अवले समाधौ स्थित्वा विषयतीर्णे समाधौ
 स्थित्वा सर्वगुणमञ्जयगते समाधौ स्थित्वा स्थितनिश्चितस्माधौ
 स्थित्वा शुभपुष्पितशुद्धिसमाधौ स्थित्वा बोध्यद्गवंत्यां समाधौ

स्थित्वा अनन्तप्रतिभानेममाधौ स्थित्वा असमसमसमाधौ स्थित्वा
 सर्वधर्मातिक्रमणे समाधौ स्थित्वा परिच्छेदकरे समाधौ स्थित्वा
 विमतिविकरणे समाधौ स्थित्वा निरधिष्ठे समाधौ स्थित्वा एकयूहे
 समाधौ स्थित्वा आकाराभिनिर्हारे समाधौ स्थित्वा एकाकार
 समाधौ स्थित्वा आकारानवकारे समाधौ स्थित्वा नैर्यधिसर्वभव-
 छापगते समाधौ स्थित्वा सङ्केतस्तप्रवेशे समाधौ स्थित्वा गीर्घोपाचर
 समाधौ स्थित्वा ज्वलनोक्तासमाधौ स्थित्वा लक्षणपरिशोधन
 समाधौ स्थित्वा अनभिलक्षिते समाधौ स्थित्वा सर्वाकार वरोपेते
 समाधौ स्थित्वा सर्वसुखदुःखनिरभिनन्दिममाधौ स्थित्वा अच-
 कण्डेसमाधौ स्थित्वा धारणीमतिसमाधौ स्थित्वा सम्य-
 क्कामित्यात्वसंपसनसमाधौ स्थित्वा सर्वरोषनिरोधसंप्रशमनसमाधौ
 स्थित्वा अनुरोधाप्रतिरोधे समाधौ स्थित्वा सारवति समाधौ
 स्थित्वा परिपूर्णचन्द्रविमलप्रभे समाधौ स्थित्वा विद्युत्प्रभे
 समाधौ स्थित्वा महाव्युहसमाधौ स्थित्वा सर्वाकारप्रभा-
 कारसमाधौ स्थित्वा समाधिसमतासमाधौ स्थित्वा अरजो-
 विरजोनययुक्तौ समाधौ स्थित्वा अरणसर्वसमरसरणे समाधौ
 स्थित्वा अनिलम्भनिकेतनिरते समाधौ स्थित्वा तथतास्थित-
 निश्चिन्ते समाधौ स्थित्वा कायकलिसम्पन्नमयनसमाधौ स्थित्वा
 वाक्कलिविध्वंसनगणकल्पे समाधौ स्थित्वा आकाशासङ्ग-
 विमुक्तिनिष्पलेपसमाधौ स्थित्वा महतः सत्त्वरागेर्नियतप्याश्रयां
 कारयित्वा ।

तच्चानुपलभयोगेन । इह सुभूते धर्मेषु स्थित्वा बोधिसत्त्वो

रणंजहे समाधौ स्थित्वा वैरोचने समाधौ स्थित्वा अनिषेधसमाधौ
स्थित्वा अनिकेतस्थिते समाधौ स्थित्वा निद्येते समाधौ स्थित्वा विम-
लप्रदीपे समाधौ स्थित्वा अनन्तप्रभे समाधौ स्थित्वा प्रभाकरे समाधौ
स्थित्वा समन्तावभासे समाधौ स्थित्वा शुद्धावभासे समाधौ स्थित्वा
विमलप्रभे समाधौ स्थित्वा रतिकरे समाधौ स्थित्वा विद्युत्प्रदीपे
समाधौ स्थित्वा अचये समाधौ स्थित्वा अजये समाधौ स्थित्वा तेजो-
रत्यां समाधौ स्थित्वा क्षयाद्यगतसमाधौ स्थित्वा अनिन्द्यसमाधौ
स्थित्वा विवर्णे समाधौ स्थित्वा सूर्यप्रदीपे समाधौ स्थित्वा चन्द्रवि-
मले समाधौ स्थित्वा प्रज्ञाप्रदीपे समाधौ स्थित्वा शुद्धाप्रतिभासे
समाधौ स्थित्वा आलोककरे समाधौ स्थित्वा काराकारे समाधौ
स्थित्वा ज्ञानकेतुसमाधौ स्थित्वा वज्रोपमे समाधौ स्थित्वा चित्त-
स्थितिसमाधौ स्थित्वा समन्तालोके समाधौ स्थित्वा सुप्रतिष्ठिते
समाधौ स्थित्वा रत्नकोटिसमाधौ स्थित्वा वरधर्ममुद्रायां समाधौ
स्थित्वा सर्वधर्ममभायां समाधौ स्थित्वा रतिञ्जहेसमाधौ स्थित्वा
धर्मोद्गते समाधौ स्थित्वा विकिरणे समाधौ स्थित्वा सर्वधर्मपदप्रभेदे
समाधौ स्थित्वा समाचरावकारे समाधौ स्थित्वा अचरापगते समाधौ
स्थित्वा आवरणच्छेदने समाधौ स्थित्वा अविकारे समाधौ स्थित्वा
अप्रकारे समाधौ स्थित्वा नामनियतप्रवेशे समाधौ स्थित्वा अनिके-
तंचारिणि समाधौ स्थित्वा तिमिरापगते समाधौ स्थित्वा चारित्र-
वतिसमाधौ स्थित्वा अवले समाधौ स्थित्वा विषयतीर्णे समाधौ
स्थित्वा सर्वगुणमञ्जयगते समाधौ स्थित्वा स्थितनिश्चिन्तसमाधौ
स्थित्वा शुभपुष्पितशुद्धिसमाधौ स्थित्वा बोध्यद्गवत्यां समाधौ

स्थित्वा अनन्तप्रतिभानेसमाधौ स्थित्वा असमममसमाधौ स्थित्वा
 सर्वधर्मातिक्रमणे समाधौ स्थित्वा परिच्छेदकरे समाधौ स्थित्वा
 विमतिविकरणे समाधौ स्थित्वा निरधिष्ठे समाधौ स्थित्वा एकयुद्धे
 समाधौ स्थित्वा आकाराभिनिर्हारे समाधौ स्थित्वा एकाकार
 समाधौ स्थित्वा आकारानवकारे समाधौ स्थित्वा नैर्व्यधिसर्वभव-
 लापगते समाधौ स्थित्वा सङ्केतरूपप्रवेशे समाधौ स्थित्वा गौर्घापात्तर
 समाधौ स्थित्वा व्यलनोक्तासमाधौ स्थित्वा लक्षणपरिशोधन
 समाधौ स्थित्वा अनभिलक्षिते समाधौ स्थित्वा सर्वाकार वरोपेते
 समाधौ स्थित्वा सर्वसुखदुःखनिरभिनन्दिममाधौ स्थित्वा अव-
 कण्डेसमाधौ स्थित्वा धारणीमतिममाधौ स्थित्वा सम्य-
 क्कमिथ्यात्वसंप्रसनसमाधौ स्थित्वा सर्वरोपनिरोधसंप्रशमनसमाधौ
 स्थित्वा अनुरोधाप्रतिरोधे समाधौ स्थित्वा सारवति समाधौ
 स्थित्वा परिपूर्णचन्द्रविमलप्रभे समाधौ स्थित्वा विद्युत्प्रभे
 समाधौ स्थित्वा महाव्युहसमाधौ स्थित्वा सर्वाकारप्रभा-
 कारसमाधौ स्थित्वा समाधिसमतासमाधौ स्थित्वा अरजो-
 विरजोनययुक्तौ समाधौ स्थित्वा अरणसर्वसमरसरणे समाधौ
 स्थित्वा अनिलम्भनिकेतनिरते समाधौ स्थित्वा तथतास्थित-
 निश्चिन्ते समाधौ स्थित्वा कायकलिषम्रमथनसमाधौ स्थित्वा
 वाक्कलिविध्वंसनगणकल्पे समाधौ स्थित्वा आकाशासङ्ग-
 विमुक्तिनिरूपलेपसमाधौ स्थित्वा महतः सत्त्वरागेर्नियतस्थायतां
 कारयितव्या ।

तच्चानुपलभायोगेन । इह सुभूते धर्मेषु स्थित्वा बोधिसत्त्वो

महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाञ्चरन् महतः सत्त्वाग्नेर्निघतस्थाऽय्यतां
कारयिष्यति । तेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते ।

अथायुष्माञ्कारदतीपुत्रोभगवन्तमेतदवोचत् । ममाऽपि भगवन्
प्रतिभाति । येनार्थेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते । भगवानाह ।
प्रतिभातु ते शारदतीपुत्र येनार्थेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्यु-
च्यते । शारदतीपुत्र आह । आत्मदृष्टेर्भगवन् प्रहाणाय सत्त्वेभ्यो-
धर्मं देशयति । सत्त्वदृष्टेः प्रहाणाय । जीवदृष्टेः प्रहाणाय । पोष-
दृष्टेः प्रहाणाय । पुङ्गलदृष्टेः प्रहाणाय । पुरुषदृष्टेः प्रहाणाय ।
मनुजदृष्टेः प्रहाणाय । मानवदृष्टेः प्रहाणाय । कारकदृष्टेः प्रहा-
णाय । कारापकदृष्टेः प्रहाणाय । उत्पापकदृष्टेः प्रहाणाय ।
समुत्पापकदृष्टेः प्रहाणाय । वेदकदृष्टेः प्रहाणाय । वेदयितुकदृष्टेः
प्रहाणाय । ज्ञानकदृष्टेः प्रहाणाय । पश्यकदृष्टेः प्रहाणाय ।
उच्छेददृष्टेः प्रहाणाय । शास्त्रतदृष्टेः प्रहाणाय । अस्तिदृष्टेः प्रहा-
णाय । नास्तिदृष्टेः प्रहाणाय । स्वान्धदृष्टेः प्रहाणाय । धातुदृष्टेः
प्रहाणाय । आयतनदृष्टेः प्रहाणाय । प्रतीत्यसमुत्पादनदृष्टेः प्रहाणाय ।
सत्यदृष्टेः प्रहाणाय । पारमितादृष्टेः प्रहाणाय । शून्यतादृष्टेः प्रहा-
णाय । मृत्युपस्थानदृष्टेः प्रहाणाय । सम्यक्प्रहाणदृष्टेः प्रहाणाय ।
अद्विपाददृष्टेः प्रहाणाय । इन्द्रियदृष्टेः प्रहाणाय । बलदृष्टेः प्रहा-
णाय । बोध्यङ्गदृष्टेः प्रहाणाय । आर्याष्टाङ्गमार्गदृष्टेः प्रहाणाय ।
आर्य्यसत्यदृष्टेः प्रहाणाय । ध्यानदृष्टेः प्रहाणाय । अप्रमाणदृष्टेः
प्रहाणाय । आरूप्यसमापत्तिदृष्टेः प्रहाणाय । विमोचदृष्टेः प्रहा-
णाय । अनुपूर्वविहारसमापत्तिदृष्टेः प्रहाणाय । शून्यतानिमित्ता-

प्रणिहितविमोचमुखदृष्टेः प्रहाणाय । समाधिदृष्टेः प्रहाणाय ।
धारणौमुखदृष्टेः प्रहाणाय । तथागतबलदृष्टेः प्रहाणाय । वैशारद्य-
दृष्टेः प्रहाणाय । प्रतिसम्बिददृष्टेः प्रहाणाय । महामैत्रीदृष्टेः
प्रहाणाय । महाकरुणादृष्टेः प्रहाणाय । श्रवणिकबुद्धधर्मदृष्टेः
प्रहाणाय । सत्त्वपरिपाकदृष्टेः प्रहाणाय । बुद्धचेत्रपरिशोधनदृष्टेः
प्रहाणाय । बोधिदृष्टेः प्रहाणाय । बुद्धदृष्टेः प्रहाणाय । धर्मचक्र-
प्रवर्त्तनदृष्टेः प्रहाणाय । परिनिर्वाणदृष्टेः प्रहाणाय । सत्त्वेभ्यो धर्म
देशयत्यनुपलम्भयोगेन । तेनार्थेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते ।

अथायुष्मान् सुभूतिरायुष्मन्तं शारदतीपुत्रमेतदवोचत् । केन
कारणेनायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य रूपदृष्टिर्भवति ।
वेदनादृष्टिर्भवति । सञ्ज्ञादृष्टिर्भवति । संस्कारदृष्टिर्भवति ।
विज्ञानदृष्टिर्भवति । चक्षुदृष्टिर्भवति । श्रोत्रदृष्टिर्भवति । घ्राण-
दृष्टिर्भवति । जिह्वादृष्टिर्भवति । कायदृष्टिर्भवति । मनोदृष्टि-
र्भवति । रूपदृष्टिर्भवति । शब्ददृष्टिर्भवति । गन्धदृष्टिर्भवति ।
रसदृष्टिर्भवति । स्पर्शदृष्टिर्भवति । धर्मदृष्टिर्भवति । चक्षुर्विज्ञान-
दृष्टिर्भवति । श्रोत्रविज्ञानदृष्टिर्भवति । घ्राणविज्ञानदृष्टिर्भवति ।
जिह्वाविज्ञानदृष्टिर्भवति । कायविज्ञानदृष्टिर्भवति । मनोविज्ञान-
दृष्टिर्भवति । चक्षुःसंस्पर्शदृष्टिर्भवति । श्रोत्रसंस्पर्शदृष्टिर्भवति ।
घ्राणसंस्पर्शदृष्टिर्भवति । जिह्वासंस्पर्शदृष्टिर्भवति । कायसंस्पर्शदृष्टि-
र्भवति । मनःसंस्पर्शदृष्टिर्भवति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति ।
श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टि-
र्भवति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति । कायसंस्पर्शप्रत्यय-

वेदनादृष्टिर्भवति । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति । पृथिवी-
धातुदृष्टिर्भवति । अध्यातुदृष्टिर्भवति । तेजोधातुदृष्टिर्भवति ।
वायुधातुदृष्टिर्भवति । आकाशधातुदृष्टिर्भवति । विज्ञानधातु-
दृष्टिर्भवति । अविद्यादृष्टिर्भवति । संस्कारदृष्टिर्भवति । विज्ञान-
दृष्टिर्भवति । नामरूपदृष्टिर्भवति । षडायतनदृष्टिर्भवति । स्पर्श-
दृष्टिर्भवति । वेदनादृष्टिर्भवति । तृष्णादृष्टिर्भवति । उपादान-
दृष्टिर्भवति । भवदृष्टिर्भवति । जातिदृष्टिर्भवति । जरामरण-
दृष्टिर्भवति ।

दानपारमितादृष्टिर्भवति । शीलपारमितादृष्टिर्भवति । चान्ति-
पारमितादृष्टिर्भवति । वीर्यपारमितादृष्टिर्भवति । ध्यानपारमि-
तादृष्टिर्भवति । प्रज्ञापारमितादृष्टिर्भवति । अध्यात्मशून्यतादृष्टि-
र्भवति । बहिर्द्वाशून्यतादृष्टिर्भवति । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतादृष्टि-
र्भवति । शून्यताशून्यतादृष्टिर्भवति । महाशून्यतादृष्टिर्भवति ।
परमार्थशून्यतादृष्टिर्भवति । संसृतशून्यतादृष्टिर्भवति । असंसृत-
शून्यतादृष्टिर्भवति । अत्यन्तशून्यतादृष्टिर्भवति । अनवरागशून्यता-
दृष्टिर्भवति । अनवकारशून्यतादृष्टिर्भवति । प्रकृतिशून्यतादृष्टि-
र्भवति । सर्वधर्मशून्यतादृष्टिर्भवति । स्वप्नशून्यतादृष्टिर्भवति ।
अभावशून्यतादृष्टिर्भवति । स्वभावशून्यतादृष्टिर्भवति । अभावस्व-
भावशून्यतादृष्टिर्भवति ।

सृत्युपस्थानदृष्टिर्भवति । सम्यक्प्रहाणदृष्टिर्भवति । षड्विपा-
ददृष्टिर्भवति । इन्द्रियदृष्टिर्भवति । बलदृष्टिर्भवति । बोध्यज्ञ-
दृष्टिर्भवति । आर्याष्टाङ्गमार्गदृष्टिर्भवति । आर्यसत्त्वदृष्टिर्भवति ।

धानदृष्टिर्भवति । अप्रमाणदृष्टिर्भवति । आरूप्यसमापत्तिदृष्टि-
 भवति । विमोक्षदृष्टिर्भवति । अनुपूर्वविहारसमापत्तिदृष्टिर्भवति ।
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखदृष्टिर्भवति । अभिज्ञादृष्टि-
 भवति । समाधिदृष्टिर्भवति । धारणीमुखदृष्टिर्भवति । तथागत-
 बलदृष्टिर्भवति । वैशारद्यदृष्टिर्भवति । प्रतिसंवित्दृष्टिर्भवति ।
 महामैत्रादृष्टिर्भवति । महाकरुणादृष्टिर्भवति । आवेणिकबुद्धध-
 र्मदृष्टिर्भवति । बुद्धचेत्रग्रोधनदृष्टिर्भवति । बोधिदृष्टिर्भवति ।
 बुद्धदृष्टिर्भवति । धर्मदृष्टिर्भवति । धर्मचक्रप्रवर्त्तनदृष्टिर्भवति ।
 परिनिर्वाणदृष्टिर्भवति ।

आह । इहायुष्मान् सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
 मितायाश्चरन्ननुपाय कौशल्येन रूपमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ-
 योगेन । वेदनामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । संज्ञामुप-
 लभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । संस्कारानुपलभ्यदृष्टिसुत्पादय-
 त्युपलभयोगेन । विज्ञानमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन ।
 चक्षुरुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । श्रोत्रमुपलभ्यदृष्टिसु-
 त्पादयत्युपलभयोगेन । घ्राणमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन ।
 जिह्वासुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । कायमुपलभ्यदृष्टि-
 सुत्पादयत्युपलभयोगेन । मन उपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयो-
 गेन । रूपमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । शब्दमुपलभ्यदृ-
 ष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । गन्धमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ-
 योगेन । रसमुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । स्पर्शमुपलभ्य-
 दृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । धर्मानुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभ-

योगेन । चतुर्विज्ञानमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । श्रोत्र-
विज्ञानमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । घ्राणविज्ञानमुपलभ्य-
दृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । जिह्वाविज्ञानमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादय-
त्युपलभ्ययोगेन । कायविज्ञानमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।
मनोविज्ञानमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । चक्षुःसंस्पर्शमुप-
लभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । श्रोत्रसंस्पर्शमुपलभ्यदृष्टिमुत्पाद-
यत्युपलभ्ययोगेन । घ्राणसंस्पर्शमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।
जिह्वासंस्पर्शमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । कायसंस्पर्शमुपल-
भ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । मनःसंस्पर्शमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादय-
त्युपलभ्ययोगेन । पृथिवीधातुमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।
अग्निधातुमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । तेजोधातुमुपलभ्य-
दृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । वायुधातुमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युप-
लभ्ययोगेन । आकाशधातुमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।
विज्ञानधातुमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । अविद्यामुपलभ्य-
दृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । संस्कारानुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपल-
भ्ययोगेन । विज्ञानमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । नामरूप-
मुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । षडायतनमुपलभ्यदृष्टिमुत्पा-
दयत्युपलभ्ययोगेन । स्पर्शमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । वेद-
नामुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । दृष्ट्यामुपलभ्यदृष्टिमुत्पा-
दयत्युपलभ्ययोगेन । उपादानमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।
भवमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन । जातिमुपलभ्यदृष्टिमुत्पा-
दयत्युपलभ्ययोगेन । जरामरणमुपलभ्यदृष्टिमुत्पादयत्युपलभ्ययोगेन ।

दागंपारमितामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । शीलपारमितामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । धान्तिपारमितामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । वीर्यपारमितामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । ध्यानपारमितामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । प्रज्ञापारमितामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन ।

अध्यात्मशून्यतामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । बहिर्द्धाशून्यतामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । शून्यताशून्यतामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । महाशून्यतामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । परमार्थशून्यतामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । संस्कृतशून्यतामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । असंस्कृतशून्यतामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । अत्यन्तशून्यतामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । अनवरागशून्यतामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । अनवकारशून्यतामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । प्रकृतिशून्यतामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । सर्वधर्मशून्यतामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । स्वलक्षणशून्यतामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । अनुपलभशून्यतामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । अभावशून्यतामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । स्वभावशून्यतामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । अभावस्वभावशून्यतामुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन ।

सृष्टुपस्थानान्युपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । सम्यक्प्रहाणान्युपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलभयोगेन । ऋद्धिपादानुपलभ्यदृष्टि-

सुत्पादयत्युपलम्भयोगेन । इन्द्रियान्युपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलम्भ-
 योगेन । बलान्युपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलम्भयोगेन । बोधङ्गान्यु-
 पलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलम्भयोगेन । आर्याष्टाङ्गमार्गसुपलभ्यदृष्टि-
 सुत्पादयत्युपलम्भयोगेन । आर्यसत्यान्युपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युप-
 लम्भयोगेन । ध्यानान्युपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलम्भयोगेन । अप्रमा-
 णान्युपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलम्भयोगेन । आरूप्यसमापत्तीरुपलभ्य-
 दृष्टिसुत्पादयत्युपलम्भयोगेन । विमोचानुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युप-
 लम्भयोगेन । अनुपूर्वविहारसमापत्तीरुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयति अनु-
 पलम्भयोगेन । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखान्युपलभ्यदृष्टि-
 सुत्पादयत्युपलम्भयोगेन । अभिज्ञा उपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युप-
 लम्भयोगेन । समाधीनुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलम्भयोगेन । धारणी-
 मुखान्युपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलम्भयोगेन । तथागतबलान्युपलभ्य-
 दृष्टिसुत्पादयत्युपलम्भयोगेन । वैशारद्यान्युपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युप-
 लम्भयोगेन । प्रतिमम्बिद उपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलम्भयोगेन ।
 महामैत्रीसुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलम्भयोगेन । महाकरुणासुप-
 लभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलम्भयोगेन । आवेष्टिकबुद्धधर्मानुपलभ्यदृष्टि-
 सुत्पादयत्युपलम्भयोगेन । सत्त्वपरिपाकसुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युप-
 लम्भयोगेन । बुद्धचेचपरिशोधनसुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलम्भ-
 योगेन । बोधिसुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलम्भयोगेन । बुद्धसुपलभ्य-
 दृष्टिसुत्पादयत्युपलम्भयोगेन । धर्मसुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलम्भ-
 योगेन । धर्मचक्रप्रवर्तनसुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलम्भयोगेन
 परिनिर्वाणसुपलभ्यदृष्टिसुत्पादयत्युपलम्भयोगेन ।

अनेन कारणेनायुष्मन् सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य रूप-
दृष्टिर्भवति । वेदनादृष्टिर्भवति । संज्ञादृष्टिर्भवति । संस्कारदृष्टि-
र्भवति । विज्ञानदृष्टिर्भवति । अनेन कारणेन चक्षुर्दृष्टिर्भवति । श्रोत्र-
दृष्टिर्भवति । घ्राणदृष्टिर्भवति । जिह्वादृष्टिर्भवति । कायदृष्टि-
र्भवति । मनोदृष्टिर्भवति । अनेन कारणेन सुरूपदृष्टिर्भवति । शब्द-
दृष्टिर्भवति । गन्धदृष्टिर्भवति । रसदृष्टिर्भवति । स्पर्शदृष्टिर्भवति ।
धर्मदृष्टिर्भवति । अनेन कारणेन चक्षुर्विज्ञानदृष्टिर्भवति । श्रोत्र-
विज्ञानदृष्टिर्भवति । घ्राणविज्ञानदृष्टिर्भवति । जिह्वाविज्ञानदृष्टि-
र्भवति । कायविज्ञानदृष्टिर्भवति । मनोविज्ञानदृष्टिर्भवति । अनेन
कारणेन चक्षुःसंस्पर्शदृष्टिर्भवति । श्रोत्रसंस्पर्शदृष्टिर्घ्राणसंस्पर्शदृष्टि-
र्जिह्वासंस्पर्शदृष्टिः कायसंस्पर्शदृष्टिर्मनःसंस्पर्शदृष्टिर्भवति । अनेन-
कारणेन चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
दृष्टिर्घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिः काय-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्मनसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति ।

अनेन कारणेन पृथिवीधातुदृष्टिर्भवति । अन्धातुदृष्टिस्तेजोधातु-
दृष्टिर्वायुधातुदृष्टिराकाशधातुदृष्टिर्विज्ञानधातुदृष्टिर्भवति । अनेन
कारणेनाऽविद्यादृष्टिर्भवति । संस्कारदृष्टिर्विज्ञानदृष्टिर्नामरूपदृष्टिः
षडायतनदृष्टिः स्पर्शदृष्टिर्वेदनादृष्टिस्तृष्णादृष्टिरूपादानदृष्टिर्भव-
दृष्टिर्जातिदृष्टिर्जरामरणदृष्टिर्भवति । अनेन कारणेन दानपार-
मितादृष्टिर्भवति । शीलपारमितादृष्टिः चान्तिपारमितादृष्टिर्वीर्यं-
पारमितादृष्टिर्थानपारमितादृष्टिः प्रज्ञापारमितादृष्टिर्भवति ।

अनेन कारणेनाध्यात्मशून्यतादृष्टिर्भवति । बहिर्द्वाशून्यतादृष्टि-

रथात्मवह्निर्द्वांशून्यतादृष्टिः शून्यताशून्यतादृष्टिर्महाशून्यतादृष्टिः
 परमार्थशून्यतादृष्टिः संस्कृतशून्यतादृष्टिरसंस्कृतशून्यतादृष्टिरत्यन्त-
 शून्यतादृष्टिरनवराशून्यतादृष्टिरनवकारशून्यतादृष्टिः प्रकृतिशून्य-
 तादृष्टिः सर्वधर्मशून्यतादृष्टिः स्वलक्षणशून्यतादृष्टिरनुपलम्भशून्य-
 तादृष्टिरभावशून्यतादृष्टिः स्वभावशून्यतादृष्टिरभावस्वभावशून्यता-
 दृष्टिर्भवति ।

अनेन कारणेन स्मृत्युपस्थानदृष्टिर्भवति । सम्यक् प्रहाणदृष्टि-
 र्द्विपाददृष्टिरिन्द्रियदृष्टिर्वलदृष्टिर्बोध्यद्गृष्टिरार्याष्टाङ्गमार्गदृष्टि-
 रार्यसत्यदृष्टिर्धानदृष्टिरप्रमाणदृष्टिरार्यसमापत्तिर्दृष्टिर्विमोक्षदृष्टि-
 रनुपूर्वविहारदृष्टिः शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखदृष्टि-
 मिज्ञादृष्टिः समाधिदृष्टिर्धारणीमुखदृष्टिस्तथागतवक्तृदृष्टिर्वैशारद्य-
 दृष्टिः प्रतिषम्विदृष्टिः महामैत्रीदृष्टिर्महाकरुणादृष्टिरावेणिकबुद्ध-
 धर्मदृष्टिः सत्त्वपरिपाकदृष्टिर्बुद्धचेत्रपरिशोधनदृष्टिर्बोधिदृष्टिर्बुद्ध-
 दृष्टिर्धर्मदृष्टिर्धर्मचक्रप्रवर्त्तनदृष्टिः परिनिर्वाणदृष्टिर्भवति ।

तत्र बोधिसत्त्वोर्महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्मुपायकौशले-
 नैषां दृष्टिगतामां प्रहाणाय धर्मं देशयत्यनुपलम्भयोगेन । अथायु-
 ष्मान् सुभ्रूतिर्भगवत्तमेतदवोचत् । समापि भगवान् तत्प्रतिभाति
 येनार्थेन बोधिसत्त्वोर्महासत्त्व इत्युच्यते । भगवानाह । प्रतिभातुते
 सुभ्रूते । सुभ्रूतिराह । यदपि भगवान् बोधिचित्तमसमचित्त-
 मसाधारणचित्तं सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैस्तत्रापि चित्तेऽसकृत्तेनार्थेन
 बोधिसत्त्वोर्महासत्त्व इत्युच्यते । तत्कस्यहेतोः । तथा हि तत्सर्व-
 ज्ञताचित्तमनाश्रवमपर्यापन्नं यदपि सत्सर्वज्ञताचित्तमनाश्रवमपर्या-

पत्रं वैधातुके तत्रापि चित्तेऽसक्तः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । तस्मा-
द्बोधिसत्त्वो महासत्त्व इति संख्यां गच्छति ।

अथायुष्माञ्छारदतीपुत्र आयुष्मन्तं सुभूतिमेतदवोचत् । कत-
मस्तदायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यासमचित्तमसाधारण-
चित्तं सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैः । सुभूतिराह । इहायुष्माञ्छारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रथमं चित्तोत्पादमुपादाय । न कस्यचि-
द्भ्रमस्योत्पादं न निरोधं समनुपपश्यति । न हानिं न वृद्धिं न गतिं
नागतिं न संक्षेपं न व्यवदानं । यत्र चायुष्मन् शारदतीपुत्र नोत्पादो
न निरोधो न हानिर्न वृद्धिर्न गतिर्नागतिर्न संक्षेपो न व्यवदानं तत्र न
श्रावकचित्तं न प्रत्येकचित्तं न प्रत्येकबुद्धचित्तं न बोधिचित्तं न
सम्यक्सम्बुद्धचित्तमिदमायुष्माञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्या-
समचित्तमसाधारणचित्तं सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैः । आह । यदायुष्मन्
सुभूते एवं वदसि । यदपि तत्सर्वज्ञताचित्तमनाश्रवमय्यापन्नं
तत्रापि चित्तेन सक्त इति । न ह्यायुष्मन् सुभूते रूपमप्यसक्तं वेद-
नापि संज्ञापि संस्कारा अपि विज्ञानमप्यसक्तं चतुरप्यसक्तं श्रोत्र-
मप्यसक्तं घ्राणमप्यसक्तं जिह्वाप्यसक्ता कायोप्यसक्तः मनोप्यसक्तं ।
रूपमप्यासक्तं शब्दोप्यसक्तो गन्धोऽप्यसक्तो रसोऽप्यसक्तः स्पर्शोप्यसक्तः
धर्मोऽप्यसक्ताः । चक्षुर्विज्ञानमप्यसक्तं श्रोत्रविज्ञानमप्यसक्तं घ्राण-
विज्ञानमप्यसक्तं जिह्वाविज्ञानमप्यसक्तं कायविज्ञानमप्यसक्तं मनो-
विज्ञानमप्यसक्तं । चक्षुःसंस्पर्शोऽप्यसक्तः श्रोत्रसंस्पर्शोऽप्यसक्तः घ्राणसंस्पर्शो-
ऽप्यसक्तः जिह्वासंस्पर्शोऽप्यसक्तः । कायसंस्पर्शोऽप्यसक्तः मनःसंस्पर्शोऽप्य-
सक्तः । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽप्यसक्ता श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽप्य-

सक्ता । प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽप्यसक्ता । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्य-
सक्ता । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽप्यसक्ता । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
ऽप्यसक्ता ।

पृथिवीधातुरप्यसक्तः । अध्यातुरप्यसक्तः । तेजोधातुरप्यसक्तः ।
वायुधातुरप्यसक्तः । आकाशधातुरप्यसक्तः । विज्ञानधातुरप्यसक्तः ।
अविद्याऽप्यसक्तासंस्काराऽप्यसक्ताः । विज्ञानमप्यसक्तं । नामरूपमप्य-
सक्तं । पङ्कजतनमप्यसक्तं । स्पर्शाऽप्यसक्तः । वेदनाऽप्यसक्ता । तृष्णा-
ऽप्यसक्ता । उपादानमप्यसक्तं । भावाऽप्यसक्तः । जातिरप्यसक्ता ।
जरामरणमप्यसक्तं ।

दानपारमिताप्यसक्ता । शीलपारमिताप्यसक्ता । चान्तिपार-
मिताप्यसक्ता । वीर्यपारमिताप्यसक्ता । ध्यानपारमिताप्यसक्ता ।
प्रज्ञापारमिताप्यसक्ता ।

अध्यात्मशून्यताप्यसक्ता । अहिद्धांशून्यताप्यसक्ता । अध्यात्मबहि-
द्धांशून्यताप्यसक्ता । शून्यताशून्यताप्यसक्ता । महाशून्यताप्यसक्ता ।
परमार्थशून्यताप्यसक्ता । संसृतशून्यताप्यसक्ता । असंसृतशून्यताप्यसक्ता ।
अत्यन्तशून्यताप्यसक्ता । अनवरागशून्यताप्यसक्ता । अनवकारशून्यता-
प्यसक्ता । प्रकृतिशून्यताप्यसक्ता । सर्वधर्मशून्यताप्यसक्ता । स्वलक्षण-
शून्यताप्यसक्ता । अनुपलम्भशून्यताप्यसक्ता । अभावशून्यताप्यसक्ता ।
स्वभावशून्यताप्यसक्ता । अभावस्वभावशून्यताप्यसक्ता ।

स्मृत्युपस्थानान्यप्यसक्तानि । सम्यक्प्रहाणान्यप्यसक्तानि । अहिं-
सादाप्यसक्ताः । इन्द्रियान्यप्यसक्तानि । वशान्यप्यसक्तानि । बोध्यज्ञा-
न्यप्यसक्तानि । आर्याष्टाङ्गमार्गाऽप्यसक्तः । आर्यसत्यान्यप्यसक्तानि ।

धानान्यप्यसक्तानि । अप्रमाणान्यप्यसक्तानि । आरूप्यसमापत्तयो-
ऽप्यसक्ताः । विमोक्षायसक्ताः । अनुपूर्वविचारसमापत्तयोऽप्यसक्ताः ।
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यप्यसक्तानि । अभिज्ञाप्य-
सक्ताः । समाधयोऽप्यसक्ता । धारणीमुखान्यप्यसक्तानि । तथागत-
बलान्यप्यसक्तानि । वैशारद्यान्यप्यसक्तानि । प्रतिषम्बिदोऽप्यसक्ताः ।
महामैत्र्यप्यसक्ता । महाकरुणायसक्ता । आवेणिकबुद्धधर्माप्यसक्ताः ।
सर्वज्ञताप्यसक्ता । मार्गाकारज्ञताप्यसक्ता । सर्वाकारज्ञताप्यसक्ता ।

सुभूतिराह । एवमेतदायुष्मच्छारदतीपुत्ररूपमप्यसक्तं । वेदना-
ऽप्यसक्ता । संज्ञाप्यसक्ता । संस्काराप्यसक्ताः । विज्ञानप्यसक्तं । चतु-
रप्यसक्तं । श्रोत्रमप्यसक्तं । घ्राणमप्यसक्तं । जिज्ञाप्यसक्तं । कायोऽप्य-
सक्तः । मनोप्यसक्तं । रूपमप्यसक्तं । शब्दोऽप्यसक्तः । गन्धोऽप्यसक्तः ।
रसोऽप्यसक्तः । स्पर्शोप्यसक्तः । धर्माप्यसक्ताः । चतुर्विज्ञानमप्य-
सक्तं । श्रोत्रविज्ञानमप्यसक्तं । घ्राणविज्ञानमप्यसक्तं । जिज्ञाविज्ञान-
मप्यसक्तं । कायविज्ञानमप्यसक्तं । मनोविज्ञानमप्यसक्तं । चतुः-
संस्पर्शोऽप्यसक्तः । श्रोत्रसंस्पर्शोऽप्यसक्तः । घ्राणसंस्पर्शोऽप्यसक्तः । जिज्ञा-
संस्पर्शोऽप्यसक्तः । कायसंस्पर्शोऽप्यसक्तः । मनःसंस्पर्शोऽप्यसक्तः । चतुः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । घ्राण-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । काय-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता ।

पृथिवीधातुरप्यसक्तः । अभ्यातुरप्यसक्तः । तेजोधातुरप्यसक्तः ।
वायुधातुरप्यसक्तः । आकाशधातुरप्यसक्तः । विज्ञानधातुरप्यसक्तः ।
अविद्याऽप्यसक्ता । संस्काराऽप्यसक्ताः । विज्ञानमप्यसक्तं । नामरूप-

मथसक्तं । घड़ायतनमथसक्तं । स्पर्शाऽप्यसक्तः । वेदनाप्यसक्ता ।
दृष्णाप्यसक्ता । उपादानमथसक्तं । भवोऽप्यसक्तः । जातिरप्यसक्ता ।
जरामरणमथसक्तं ।

दानपारमिताप्यसक्ता । शीलपारमिताप्यसक्ता । चान्तिपार-
मिताप्यसक्ता । वीर्यपारमिताप्यसक्ता । ध्यानपारमिताप्यसक्ता ।
प्रज्ञापारमिताप्यसक्ता ।

अध्यात्मशून्यताप्यसक्ता । बहिर्द्धाशून्यताप्यसक्ता । अध्यात्मबहि-
र्द्धाशून्यताप्यसक्ता । शून्यताशून्यताप्यसक्ता । महाशून्यताप्यसक्ता ।
परमार्थशून्यताप्यसक्ता । संस्कृतशून्यताप्यसक्ता । असंस्कृतशून्यताप्य-
सक्ता । अत्यन्तशून्यताप्यसक्ता । अनवरागशून्यताप्यसक्ता । अनव-
कारशून्यताप्यसक्ता । प्रवृत्तिशून्यताप्यसक्ता । सर्वधर्मशून्यताप्यसक्ता ।
स्वल्पशून्यताप्यसक्ता । अनुपलम्भशून्यताप्यसक्ता । अभावशून्यता-
प्यसक्ता । स्वभावशून्यताप्यसक्ता । अभावस्वभावशून्यताप्यसक्ता ।

सृष्ट्युपख्यानान्यप्यसक्तानि । सम्यक्प्रहाणान्यप्यसक्तानि । ऋद्धि-
पादाप्यसक्ताः । इन्द्रियान्यप्यसक्तानि । बलान्यप्यसक्तानि । बोध्यज्ञा-
न्यप्यसक्तानि । आर्याष्टाङ्गमार्गाप्यसक्ताः । आर्यसत्यान्यप्यसक्तानि ।
ध्यानान्यप्यसक्तानि । अप्रमाणान्यप्यसक्तानि । आरूप्यसमापत्तयो-
ऽप्यसक्तानि । विमोक्षाप्यसक्ताः । अनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्य-
सक्ताः । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखान्यप्यसक्तानि । अभि-
ज्ञाप्यसक्ताः । समाधयोऽप्यसक्ताः । धारणीसुखान्यप्यसक्तानि ।
तथागतबलान्यप्यसक्तानि । वैशारद्यान्यप्यसक्तानि । प्रतिषण्विदो-
ऽप्यसक्ताः । महामैत्र्यप्यसक्ता । महाकरुणायसक्ता । आवेणिकबुद्ध-

धानान्यप्यसक्तानि । अप्रमाणान्यप्यसक्तानि । आरूप्यमापत्तयो-
 ऽप्यसक्ताः । विमोचाप्यसक्ताः । अनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्यसक्ताः ।
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यप्यसक्तानि । अभिज्ञाप्य-
 सक्ताः । समाधयोऽप्यसक्ता । धारणीमुखान्यप्यसक्तानि । तथागत-
 वलान्यप्यसक्तानि । वैशारद्यान्यप्यसक्तानि । प्रतिसम्बिदोऽप्यसक्ताः ।
 महामैत्र्यप्यसक्ता । महाकरुणायसक्ता । आवेणिकमुद्गधर्माप्यसक्ताः ।
 सर्वज्ञताप्यसक्ता । मार्गाकारज्ञताप्यसक्ता । सर्वाकारज्ञताप्यसक्ता ।

सुभूतिराह । एवमेतदायुष्मच्छारदतीपुत्ररूपमप्यसक्तं । वेदना-
 ऽप्यसक्ता । संज्ञाप्यसक्ता । संस्काराप्यसक्ताः । विज्ञानप्यसक्तं । चतु-
 रप्यसक्तं । श्रोत्रमप्यसक्तं । घ्राणमप्यसक्तं । जिह्वाप्यसक्तं । कायोऽप्य-
 सक्तः । मनोप्यसक्तं । रूपमप्यसक्तं । शब्दोऽप्यसक्तः । गन्धोऽप्यसक्तः ।
 रसोऽप्यसक्तः । स्पर्शाप्यसक्तः । धर्माप्यसक्ताः । चतुर्विज्ञानमप्य-
 सक्तं । श्रोत्रविज्ञानमप्यसक्तं । घ्राणविज्ञानमप्यसक्तं । जिह्वाविज्ञान-
 मप्यसक्तं । कायविज्ञानमप्यसक्तं । मनोविज्ञानमप्यसक्तं । चतुः-
 संस्पर्शाऽप्यसक्तः । श्रोत्रसंस्पर्शाऽप्यसक्तः । घ्राणसंस्पर्शाऽप्यसक्तः । जिह्वा-
 संस्पर्शाऽप्यसक्तः । कायसंस्पर्शाऽप्यसक्तः । मनःसंस्पर्शाऽप्यसक्तः । चतुः-
 संस्पर्गप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । श्रोत्रसंस्पर्गप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । घ्राण-
 संस्पर्गप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । जिह्वासंस्पर्गप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । काय-
 संस्पर्गप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । मनःसंस्पर्गप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता ।

पृथिवीधातुरप्यसक्तः । अब्धातुरप्यसक्तः । तेजोधातुरप्यसक्तः ।
 वायुधातुरप्यसक्तः । आकाशधातुरप्यसक्तः । विज्ञानधातुरप्यसक्तः ।
 अविद्याऽप्यसक्ता । संस्काराऽप्यसक्ताः । विज्ञानमप्यसक्तं । मामरूप-

मथसक्तं । षडायतनमथसक्तं । स्पर्शाऽप्यसक्तः । वेदनाप्यसक्ता ।
 तृष्णाप्यसक्ता । उपादानमथसक्तं । भवोऽप्यसक्तः । जातिरप्यसक्ता ।
 जरामरणमथसक्तं ।

दानपारमिताप्यसक्ता । शीलपारमिताप्यसक्ता । चान्तिपार-
 मिताप्यसक्ता । वीर्यपारमिताप्यसक्ता । ध्यानपारमिताप्यसक्ता ।
 प्रज्ञापारमिताप्यसक्ता ।

अध्यात्मशून्यताप्यसक्ता । बहिर्द्धाशून्यताप्यसक्ता । अध्यात्मबहि-
 र्द्धाशून्यताप्यसक्ता । शून्यताशून्यताप्यसक्ता । महाशून्यताप्यसक्ता ।
 परमार्थशून्यताप्यसक्ता । संसृतशून्यताप्यसक्ता । असंसृतशून्यताप्य-
 सक्ता । अत्यन्तशून्यताप्यसक्ता । अनवरागशून्यताप्यसक्ता । अनव-
 कारशून्यताप्यसक्ता । प्रवृत्तिशून्यताप्यसक्ता । सर्वधर्मशून्यताप्यसक्ता ।
 स्वलक्षणशून्यताप्यसक्ता । अनुपलम्भशून्यताप्यसक्ता । अभावशून्यता-
 प्यसक्ता । स्वभावशून्यताप्यसक्ता । अभावस्वभावशून्यताप्यसक्ता ।

सृत्युपस्थानान्यप्यसक्तानि । सम्यक्प्रहाणान्यप्यसक्तानि । च्छद्धि-
 पादाप्यसक्ताः । इन्द्रियान्यप्यसक्तानि । बलान्यप्यसक्तानि । बोध्यज्ञा-
 न्यप्यसक्तानि । आर्याष्टाङ्गमार्गाप्यसक्ताः । आर्यसत्यान्यप्यसक्तानि ।
 ध्यानान्यप्यसक्तानि । अप्रमाणान्यप्यसक्तानि । आरूप्यसमापत्तयो-
 ऽप्यसक्तानि । विमोक्षाप्यसक्ताः । अनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्य-
 सक्ताः । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यप्यसक्तानि । अभि-
 ज्ञाप्यसक्ताः । समाधयोऽप्यसक्ताः । धारणीमुखान्यप्यसक्तानि ।
 तथागतबलान्यप्यसक्तानि । वैशारद्यान्यप्यसक्तानि । प्रतिसम्बिदो-
 ऽप्यसक्ताः । महाभैरव्यप्यसक्ता । महाकल्याणप्यसक्ता । आवेणिकबुद्ध-

धर्माप्यमज्ञाः । सर्वज्ञताप्यसक्ता । मार्गाकारज्ञताप्यसक्ता । सर्वा-
कारज्ञताप्यसक्ता ।

आह । यदध्यायुष्मान् सुभृतिरेवमाह । तदपि सर्वज्ञताचित्त-
मनाश्रवमर्यापन्नमिति । तत्र आयुष्मान् सुभृते बालपृथग्जनाना-
मपि चित्तमनाश्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आवक-
प्रत्येकबुद्धानामपि बुद्धानामपि भगवतामपि चित्तमनाश्रवमर्या-
पन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सुभृतिराह । आयुष्मान् शारदती-
पुत्र बालपृथग्जनानामपि चित्तमनाश्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । आवकानामपि चित्तमनाश्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । प्रत्येकबुद्धानामपि चित्तमनाश्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । बुद्धानामपि भगवतां चित्तमनाश्रवमर्यापन्नं प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । नवायुष्मान् सुभृते रूपमप्यनाश्रवाऽमर्यापन्न
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वेदनाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । सजाप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
सस्कारा अप्यनाश्रवा अपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
विज्ञानमप्यनाश्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । चक्षुरप्यना-
श्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । श्रोत्रमप्यनाश्रवमर्यापन्नं
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । घ्राणमप्यनाश्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । जिह्वाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
कायोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मनोऽप्यना-
श्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । रूपमप्यनाश्रवमर्यापन्नं
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । शब्दोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यता-

सुपादाय । गन्धोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 रसोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । स्रग्गोऽप्य-
 नाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । धर्मा अप्यना-
 श्रवा अपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । चक्षुर्विज्ञानमप्यना-
 श्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । श्रोत्रविज्ञानमप्यनाश्रव-
 मपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । घ्राणविज्ञानमप्यनाश्रवमपर्या-
 पन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जिह्वाविज्ञानमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । कायविज्ञानमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । मनोविज्ञानमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यता-
 मुपादाय । चक्षुःसंस्पर्शोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपा-
 दाय । श्रोत्रसंस्पर्शोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 घ्राणसंस्पर्शोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जिह्वा-
 संस्पर्शोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । कायसंस्पर्शो-
 ऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मनःसंस्पर्शोऽप्यना-
 श्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । चक्षुःसंस्पर्शजावेदनाप्यना-
 श्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽप्यना-
 श्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । घ्राणसंस्पर्शजावेदनाप्यना-
 श्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जिह्वासंस्पर्शजावेदना-
 ऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । कायसंस्पर्शजावेदना-
 ऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मनःसंस्पर्शजावेदना-
 ऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

धृतिवैधातुरप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

अध्यातुरप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । तेजोधातु-
रप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वायुधातुरप्यना-
श्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आकाशधातुरप्यनाश्रवो-
ऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । विज्ञानधातुरप्यनाश्रवोऽपर्या-
पन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अविद्याऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । संस्कारा अप्यनाश्रवाः अपर्यापन्ना प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । विज्ञानमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । नामरूपमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
षडायतनमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । स्वर्गो-
ऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वेदनाप्यनाश्रवा-
ऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । तृष्णाप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । उपादानमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । भावाऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । जातिरप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जरा-
मरणमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

दानपारमिताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
श्रीरूपारमिताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । चान्ति-
पारमिताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वीर्यपार-
मिताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । ध्यानपार-
मिताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रज्ञापारमिता-
प्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

अथात्मशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

वहिर्द्वाशून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 शून्यताशून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महा-
 शून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । परमार्थ-
 शून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । संसृतशून्यता-
 प्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अरुह्यतशून्यता-
 प्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-
 प्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यता-
 प्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यता-
 प्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यताऽप्यना-
 श्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यताऽप्यनाश्रवा-
 ऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्या-
 पन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्या-
 पन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अभावशून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय ।

सृष्ट्युपस्थानान्यप्यनाश्रवान्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपा-
 दाय । सम्यक्प्रहाणान्यप्यनाश्रवान्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपा-
 दाय । च्छद्धिपादाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । इन्द्रियान्यप्यनाश्रवान्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । बला-
 न्यप्यनाश्रवान्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । बोध्यज्ञान्य-

ष्यनाश्रवान्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मार्गोऽप्यनाश्रवो-
 ऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आर्यसत्यान्यष्यनाश्रवाऽन्य-
 पर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । धानान्यष्यनाश्रवाऽन्यपर्या-
 पन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अप्रमाणान्यष्यनाश्रवाऽन्यपर्या-
 पन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आरूप्यसमापत्तयोऽप्यनाश्रवा-
 ऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । विमोक्षायनाश्रवाऽपर्यापन्नाः
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्यनाश्रवा-
 ऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
 विमोक्षमुखान्यष्यनाश्रवाऽन्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 अभिज्ञायनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । समाधयां-
 ष्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । धारणीमुखान्यना-
 श्रवाऽन्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । तथागतयत्नान्यष्यना-
 श्रवाऽन्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वैशारद्यान्यष्यनाश्रवा-
 ऽन्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रतिमन्विदोऽप्यनाश्रवा-
 ऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महामैत्र्यष्यनाश्रवाऽपर्या-
 पन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महाकरुणायनाश्रवाऽपर्यापन्ना
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आवेणिकबुद्धधर्माऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वज्ञताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । मार्गाकारज्ञताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । मर्वाकारज्ञताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय ।

सुभूतिराह । एवमेतदादुशन् शारदतीपुत्र यथावदसि ।

रूपमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वेदनायनाश्रवा-
ऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । संज्ञाऽयनाश्रवाऽपर्यापन्ना
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । संस्काराऽयनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । विज्ञानमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय ।

चतुरयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । श्रोत्रमयना-
श्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । घ्राणमयनाश्रवमपर्यापन्नं
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जिह्वायनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । कायोऽयनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
मनोऽयनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । रूपमयनाश्रव-
मपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । शब्दोऽयनाश्रवोऽपर्यापन्नः
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । गन्धोऽयनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । रसोऽयनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
स्पर्शाऽयनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । धर्माऽयना-
श्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

चक्षुर्विज्ञानमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
श्रोत्रविज्ञानमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । घ्राण-
विज्ञानमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जिह्वावि-
ज्ञानमयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । कायविज्ञान-
मयनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मनोविज्ञानमयना-
श्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । चक्षुःसंस्पर्शाऽयनाश्रवो-
ऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । श्रोत्रसंस्पर्शाऽयनाश्रवोऽपर्या-

पन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्राणसंस्पर्शाऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जिह्वासंस्पर्शाऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । कायसंस्पर्शाऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यता-
 मुपादाय । मनःसंस्पर्शाऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 चक्षुःसंस्पर्शजावेदनाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 प्राणसंस्पर्शजावेदनाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 जिह्वासंस्पर्शजावेदनाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 कायसंस्पर्शजावेदनाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 मनःसंस्पर्शजावेदनाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

पृथिवीधातुरप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 अग्नातुरप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । तेजोधातु-
 रप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वायुधातुरप्यना-
 श्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आकाशधातुरप्यनाश्रवो-
 पर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अविद्याऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । संस्काराऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । विज्ञानमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपा-
 दाय । नामरूपमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
 पञ्चायतनमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । स्पर्शाऽप्य-
 नाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वेदनाऽप्यनाश्रवाऽपर्या-
 पन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । दृष्ट्याप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृति-
 शून्यतामुपादाय । उपादानमप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यता-

मुपादाय । भवोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
जातिरप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । जरामरण-
मप्यनाश्रवमपर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

दानपारमिताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
शौलपारमिताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । घान्ति-
पारमिताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वीर्य्यपार-
मिताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । ध्यानपारमिता-
प्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रज्ञापारमिताप्यना-
श्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

अधात्मशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
बहिर्द्वाशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अध्या-
त्मबहिर्द्वाशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
शून्यताशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महा-
शून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । परमार्थ-
शून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । संसृष्टशून्यता-
प्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । असंसृष्टशून्यताप्यना-
श्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यताप्यनाश्रवा-
ऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यताप्यनाश्रवा-
ऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यताप्यनाश्रवा-
ऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्याप-
न्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्याप-
न्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । खलचणशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना

प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अभावशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यताप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

मृत्युपस्थानान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सम्यक्प्रज्ञानान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । षड्विपादाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । इन्द्रियान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । बलाण्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । बोधज्ञाप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आर्याष्टाङ्गमार्गोऽप्यनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आर्यमत्यान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । ध्यानान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अप्रमाणान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आर्यसमापत्तयोऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । विमोक्षाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अनुपूर्वविचारसमापत्तयोऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अभिज्ञाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । समाधयोऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । धारणीमुखान्यप्यनाश्रवाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । तथागतबलाण्य-

प्यनाश्रयाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वैशारद्यान्यप्यना-
श्रयाण्यपर्यापन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रतिमन्विदोऽप्यना-
श्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महामैश्रयणाश्रवाऽपर्या-
पन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महाकरुणाऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आवेणिकयुद्धधर्माऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वज्ञताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । मार्गाकारज्ञताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । सर्वाकारज्ञताऽप्यनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

आह । यदप्यायुष्मान् सुभृतिरेवमाह । अचित्तत्वात्तत्रापि
चित्तेऽसक्त इति । न त्वायुष्मन् सुभृते रूपमपि रूपेऽसक्तं । अवेद-
नापि वेदनायामसक्ता । असंज्ञापि संज्ञायामसक्ता । असंस्काराऽपि
संस्कारेष्वसक्ताः । अविज्ञानमपि विज्ञानेऽसक्तं । अक्षुरपि चक्षु-
ष्यसक्तं । अत्रोचमपि त्रोचेऽसक्तं । अघ्राणमपि घ्राणेऽसक्तं । अजिह्वापि
जिह्वायामसक्ता । अकायोऽपि कायेऽसक्तः । अमनोऽपि मनस्यसक्तं ।
अरूपमपि रूपेऽसक्तं । अशब्दोऽपि शब्देऽसक्तः । अगन्धोऽपि गन्धे-
ऽसक्तः । अरसोऽपि रसेऽसक्तः । असर्गोऽपि सर्गेऽसक्तः । अधर्माऽपि
धर्मेष्वसक्ताः । अचक्षुर्विज्ञानमपि चक्षुर्विज्ञानेऽसक्तं । अत्रोचविज्ञान-
मपि त्रोचविज्ञानेऽसक्तं । अघ्राणविज्ञानमपि घ्राणविज्ञानेऽसक्तं ।
अजिह्वाविज्ञानमपि जिह्वाविज्ञानेऽसक्तं । अकायविज्ञानमपि
कायविज्ञानेऽसक्तं । अमनोविज्ञानमपि मनोविज्ञानेऽसक्तं । अचक्षुः-
संसर्गोऽपि चक्षुःसंसर्गेऽसक्तः । अत्रोचसंसर्गोऽपि त्रोचसंसर्गेऽसक्तः ।
अघ्राणसंसर्गोऽपि घ्राणसंसर्गेऽसक्तः । अजिह्वासंसर्गोऽपि जिह्वा-

संस्पर्शोऽसक्तः । अकायसंस्पर्शोऽपि कायसंस्पर्शोऽसक्तः । अमनःसंस्पर्शो-
 ऽपि मनःसंस्पर्शोऽसक्तः । अचक्षुःसंस्पर्शजावेदनापि चक्षुःसंस्पर्शजावेद-
 नायामसक्ता । अश्रोत्रसंस्पर्शजापि वेदनाश्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाया-
 मसक्ता । अघ्राणसंस्पर्शजापि वेदना घ्राणसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता ।
 अजिह्वासंस्पर्शजापि वेदनाजिह्वासंस्पर्शजावेदनायामसक्ता । अकाय-
 संस्पर्शजापि वेदनाकायसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता । अमनःसंस्पर्श-
 जापि वेदनामनःसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता ।

अपृथिवीधातुरपि पृथिवीधातावसक्तः । अनग्नातुरपि अग्ना-
 तावसक्तः । अतेजोधातुरपि तेजोधातावसक्तः । अवायुधातुरपि
 वायुधातावसक्तः । अनाकाशधातुरपि आकाशधातावसक्तः । अवि-
 ज्ञानधातुरपि विज्ञानधातावसक्तः । अनविद्याप्यविद्यायामसक्ता ।
 असंस्कारा अपि संस्कारेष्वसक्ताः । अविज्ञानमपि विज्ञानेऽसक्तं ।
 अनामरूपमपि नामरूपेऽसक्तं । अयङ्गायतनमपि षड्गायतनेऽसक्तं ।
 अस्पर्शोऽपि स्पर्शोऽसक्तः । अवेदनापि वेदनायामसक्ता । अदृष्ट्यापि
 दृष्ट्यायामसक्ता । अनुपादानमयुपादानंऽसक्तं । अभवोऽपि भवेऽसक्तः ।
 अजातिरपि जातावसक्ता । अजरामरणमपि जरामरणेऽसक्तं* ।

अदानपारमितापि दानपारमितायामसक्ता । अशीलपार-
 मितापि शीलपारमितायामसक्ता । अक्षान्तिपारमितापि क्षान्ति-
 पारमितायामसक्ता । अवीर्य्यपारमितापि वीर्य्यपारमितायामसक्ता ।
 अध्यानपारमितापि ध्यानपारमितायामसक्ता । अप्रज्ञापारमितापि
 प्रज्ञापारमितायामसक्ता ।

अनध्यात्मशून्यतापध्यात्मशून्यतायामसक्ता । अवहिद्वांशून्यतापि
 यद्विद्वांशून्यतायामसक्ता । अनध्यात्मवद्विद्वांशून्यतापि अध्यात्म-
 वद्विद्वांशून्यतायामसक्ता । अशून्यताशून्यतापि शून्यताशून्यताया-
 मसक्ता । अमहाशून्यतापि महाशून्यतायामसक्ता । अपरमार्थ-
 शून्यतापि परमार्थशून्यतायामसक्ता । अमंस्कृतशून्यतापि संस्कृत-
 शून्यतायामसक्ता । अनमंस्कृतशून्यतापि अमंस्कृतशून्यतायामसक्ता ।
 अनत्यन्तशून्यताप्यत्यन्तशून्यतायामसक्ता । अननवरागशून्यताप्यनव-
 रागशून्यतायामसक्ता । अननवकारशून्यताप्यनवकारशून्यतायाम-
 सक्ता । अप्रकृतिशून्यतापि प्रकृतिशून्यतायामसक्ता । असर्वधर्म-
 शून्यतापि सर्वधर्मशून्यतायामसक्ता । अस्वल्पशून्यतापि स्वल्प-
 शून्यतायामसक्ता । अननुपलभशून्यताप्यनुपलभशून्यतायाम-
 सक्ता । अननभावशून्यताप्यभावशून्यतायामसक्ता । अस्वभावशून्य-
 तापि स्वभावशून्यतायामसक्ता । अनभावस्वभावशून्यताप्यभावस्वभाव-
 शून्यतायामसक्ता ।

अस्मृत्युपस्थानान्यपि स्मृत्युपस्थानेष्वसक्तानि । असम्यक्प्रहाणा-
 न्यपि सम्यक्प्रहाणेष्वसक्तं । अनृद्धिपादाऽपि वृद्धिपादेष्वसक्ताः ।
 अनिन्द्रियान्यपीन्द्रियेष्वसक्तानि । अवलान्यपि वलेष्वसक्तानि ।
 अवोधज्ञान्यपि बोधज्ञेष्वसक्तानि । अनार्याष्टाङ्गमार्गोऽप्यार्याष्टाङ्ग-
 मार्गोऽसक्तः । अनार्थसत्यान्यप्यार्थसत्तेष्वसक्तानि । अध्यानान्यपि
 ध्यानेष्वसक्तानि । अनप्रमाणान्यप्यप्रमाणेष्वसक्तानि । अनारूप्यसमा-
 पत्तयोऽर्थाहूप्यसमापत्तिष्वसक्ताः । अविमोचाऽपि विमोचेष्वसक्ताः ।
 अननुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्यनुपूर्वविहारसमापत्तिष्वसक्ताः । अशू-

न्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यपि शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
विमोक्षमुखेष्वसक्तानि । अनभिज्ञाप्यभिज्ञास्वसक्ताः । असमाधयो-
रपि समाधिष्वसक्ताः । अधारणीमुखान्यपि धारणीमुखेष्वसक्तानि ।
अतथागतबलान्यपि तथागतबलेष्वसक्तानि । अवैशारद्यान्यपि वैशा-
र्येष्वसक्तानि । अप्रतिसम्बिदोऽपि प्रतिसम्बित्स्वसक्ताः । अमहा-
मैत्र्यपि महामैत्र्यामसक्ता । अमहाकरुणापि महाकरुणायामसक्ता ।
अनावेणिकबुद्धधर्मा अप्यावेणिकबुद्धधर्मेष्वसक्ताः । असर्वज्ञतापि
सर्वज्ञतायामसक्ता । अमार्गाकारज्ञतापि मार्गाकारज्ञतायामसक्ता ।
असर्वाकारज्ञतापि सर्वाकारज्ञतायामसक्ता ।

आह । एवमेतदायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र । अरूपमपि रूपेऽसक्तं ।
अवेदनापि वेदनायामसक्ता । असञ्ज्ञापि संज्ञायामसक्ता । असंस्का-
राऽपि संस्कारेष्वसक्ताः । अविज्ञानमपि विज्ञानेऽसक्तं । अचंचुरपि
चंचुष्यसक्तं । अओचमपि ओचेऽसक्तं । अघ्राणमपि घ्राणेऽसक्तं ।
अजिज्ञापि जिज्ञायामसक्ता । अकायोऽपि कायेऽसक्तः । अमनोऽपि
मनस्यसक्तं । अरूपमपि रूपेऽसक्तं । अशब्दोऽपि शब्देऽसक्तः । अग-
न्धोऽपि गन्धेऽसक्तः । अरसोऽपि रसेऽसक्तः । अस्पर्शोऽपि स्पर्श-
ेऽसक्तः । अधर्मापि धर्मेष्वसक्ताः । अचक्षुर्विज्ञानमपि चक्षुर्विज्ञाने-
ऽसक्तं । अओचविज्ञानमपि ओचविज्ञानेऽसक्तं । अघ्राणविज्ञानमपि
घ्राणविज्ञानेऽसक्तं । अजिज्ञाविज्ञानमपि जिज्ञाविज्ञानेऽसक्तं ।
अकायविज्ञानमपि कायविज्ञानेऽसक्तं । अमनोविज्ञानमपि मनो-
विज्ञानेऽसक्तं । अचक्षुःसंस्पर्शोऽपि चक्षुःसंस्पर्शेऽसक्तः । अओचसंस्पर्शो-
ऽपि ओचसंस्पर्शेऽसक्तः । अघ्राणसंस्पर्शोऽपि घ्राणसंस्पर्शेऽसक्तः ।

अजिज्ञासंस्पर्शोऽपि जिज्ञासंस्पर्शोऽसक्तः । अकायसंस्पर्शोऽपि काय-
 संस्पर्शोऽसक्तः । अमनःसंस्पर्शोऽपि मनःसंस्पर्शोऽसक्तः । अचक्षुःसंस्पर्श-
 जावेदनापि चक्षुःसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता । अत्रोचसंस्पर्शजावेदनापि
 ओचसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता । अघ्राणसंस्पर्शजावेदनापि घ्राणसंस्पर्श-
 जावेदनायामसक्ता । अजिज्ञासंस्पर्शजावेदनापि जिज्ञासंस्पर्शजावे-
 दनायामसक्ता । अकायसंस्पर्शजावेदनापि कायसंस्पर्शजावेदनाया-
 मसक्ता । अमनःसंस्पर्शजावेदनापि मनःसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता ।

अपृथिवीधातुरपि पृथिवीधातावसक्तः । अनन्धातुरप्यन्धाता-
 वसक्तः । अतेजोधातुरपि तेजोधातावसक्तः । अवायुधातुरपि वायु-
 धातावसक्तः । अनाकाशधातुरप्याकाशधातावसक्तः । अविज्ञानधातु-
 रपि विज्ञानधातावसक्तः । अभविद्याप्यविद्यायामसक्ता । असंस्का-
 राऽपि संस्कारेष्वसक्ताः । अविज्ञानमपि विज्ञानेऽसक्तं । अनामरूप-
 मपि नामरूपेऽसक्तं । अपडायतनमपि पडायतनेऽसक्तं । अस्पर्शो-
 ऽपि स्पर्शोऽसक्तः । अवेदनापि वेदनायामसक्ता । अदृष्ट्यापि दृष्ट्या-
 यामसक्ता । अनुपादानमप्युपादानेऽसक्तं । अभवोऽपि भवेऽसक्तः ।
 अजातिरपि जातावसक्तः । अजरामरणमपि जरामरणेऽसक्तं* ।

अदानपारमितापि दानपारमितायामसक्ता । अशीलपार-
 मिताऽपि शीलपारमितायामसक्ता । अचान्तिपारमिताऽपि चान्ति-
 पारमितायामसक्ता । अवैर्यपारमिताऽपि वैर्यपारमितायाम-
 सक्ता । अध्यानपारमितापि ध्यानपारमितायामसक्ता । अप्रज्ञापार-
 मिताऽपि प्रज्ञापारमितायामसक्ता । अनन्धात्मशून्यतापि अध्यात्म-

* सर्वं आदर्शं एवं । Vide p 1298.

शून्यतायामसक्ता । अविद्धांशून्यतापि विद्धांशून्यतायामसक्ता ।
 अनधात्मविद्धांशून्यतापि अध्यात्मविद्धांशून्यतायामसक्ता । अशू-
 न्यताशून्यतापि शून्यताशून्यतायामसक्ता । अमहाशून्यताऽपि महा-
 शून्यतायामसक्ता । अपरमार्थशून्यतापि परमार्थशून्यतायामसक्ता ।
 अमंस्कृतशून्यताऽपि संस्कृतशून्यतायामसक्ता । अनसंस्कृतशून्यताऽपि
 असंस्कृतशून्यतायामसक्ता । अनत्यन्तशून्यताऽपि अत्यन्तशून्यतायाम-
 सक्ता । अननवरागशून्यताप्यनवरागशून्यतायामसक्ता । अननवकार-
 शून्यताप्यनवकारशून्यतायामसक्ता । अप्रकृतिशून्यतापि प्रकृतिशून्य-
 तायामसक्ता । अमूर्ध्वधर्मांशून्यतापि मूर्ध्वधर्मांशून्यतायामसक्ता ।
 अखलक्षणशून्यतापि खलक्षणशून्यतायामसक्ता । अननुपलम्भशून्य-
 ताप्यनुपलम्भशून्यतायामसक्ता । अनभावशून्यताप्यभावशून्यतायाम-
 सक्ता । अस्वभावशून्यतापि स्वभावशून्यतायामसक्ता । अनभाव-
 स्वभावशून्यताप्यभावस्वभावशून्यतायामसक्ता ।

असृष्ट्युपस्थानान्यपि सृष्ट्युपस्थानेष्वसक्तानि । असम्यक्प्रहाणा-
 न्यपि सम्यक्प्रहाणेष्वसक्तानि । अनृद्धिपादाप्यृद्धिपादेष्वसक्ताः ।
 अनीन्द्रियानीन्द्रियेष्वसक्तानि । अवलान्यपि बलेष्वसक्तानि । अबो-
 धज्ञान्यपि बोध्यज्ञेष्वसक्तानि । अनार्याष्टाङ्गमार्गाप्यार्याष्टाङ्गमार्ग-
 ऽसक्तः । अनार्यसत्यान्यप्यार्यसत्येष्वसक्तानि । अध्यानान्यपि ध्याने-
 ष्वसक्तानि । अनप्रमाणान्यप्यप्रमाणेष्वसक्तानि । अनाह्वयसमापत्तयो-
 प्याह्वयसमापत्तिष्वसक्ताः । अविमोचाऽपि विमोचेष्वसक्ताः । अननु-
 पूर्वविहारसमापत्तयोरनुपूर्वविहारसमापत्तिष्वसक्ताः । अशून्यता-
 निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यपि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितवि-

मोक्षमुखेष्वसक्तानि । अनभिज्ञाप्यनभिज्ञास्वसक्ताः । अममाधयो-
ऽपि समाधिव्यसक्ताः । अधारणीमुखान्यपि धारणीमुखेष्वसक्तानि ।
अतथागतसत्त्वान्यपि तथागतवलेष्वसक्तानि । अवैशारद्यान्यपि वैशा-
र्येष्वसक्तानि । अप्रतिसम्बिदोऽपि प्रतिसम्बित्व्यसक्ताः । अमहा-
मैत्र्यपि महामैत्र्यामसक्ताः । अमहाकरुणापि महाकरुणायामसक्ता ।
अनावेणिकबुद्धधर्माप्यावेणिकबुद्धधर्मेष्वसक्ताः । असर्वज्ञतापि सर्व-
ज्ञतायामसक्ता । अमार्गाकारज्ञतापि मार्गाकारज्ञतायामसक्ता ।
असर्वाकारज्ञतापि सर्वाकारज्ञतायामसक्ता ।

एवं खल्वायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायाश्चरन् तेनापि बोधिचित्तेनासममचित्तेन सर्वश्रावक
प्रत्येकबुद्धैर्नमन्यते नाभिनिविशते । अनुपलम्भयोगेन सर्वधर्माणां
तेन बोधिसत्त्वोमहासत्त्व इत्युच्यते । अथायुष्मान् पूर्वं मैत्रायणी-
पुत्रो भगवत्तमेतदवोचत् । ममापि भगवन् प्रतिभाति येनार्येन
बोधिसत्त्वोमहासत्त्व इत्युच्यते । भगवानाह । प्रतिभा तु ते पूर्णं ।
पूर्णं आह । महासत्त्वानुसम्बन्धो वत भगवन् ससत्त्वो महायान-
सप्रस्थितः ससत्त्वो महायानसमाखंडो भगवन् ससत्त्वः । तेन
बोधिसत्त्वोमहासत्त्व इत्युच्यते । अथायुष्मान् शारदतीपुत्र आयुष्मन्तं
पूर्णं मैत्रायणीपुत्रमवोचत् । कियतायुष्मन् पूर्णं बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वो महासत्त्वानुसम्बन्ध इत्युच्यते । पूर्णं आह । इहायुष्मच्छार-
दतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो न प्रादेशिकानां सत्त्वानां कृते
दानपारमितायां स्थित्वा दानं ददात्यपि तु सर्वसत्त्वानां कृते
दानपारमितायां चरन् दानं ददाति । न प्रादेशिकानां सत्त्वानां

कृते ग्रीलपारमितायां स्थित्वा ग्रीलं रक्षति । अपि तु सर्व-
सत्त्वानां कृते ग्रीलपारमितायां चरन् ग्रीलं रक्षति । न प्रादे-
शिकानां सत्त्वानां कृते चान्तिपारमितायां स्थित्वा चान्तिं भाव-
यति । अपि तु सर्वसत्त्वानां कृते चान्तिपारमितायां चरन्
चान्तिं भावयति । न प्रादेशिकानां सत्त्वानां कृते वीर्यपारमितायां
स्थित्वा वीर्यमारभते । अपि तु सर्वसत्त्वानां कृते वीर्यपार-
मितायां चरन् वीर्यमारभते । न प्रादेशिकानां सत्त्वानां कृते
ध्यानपारमितायां स्थित्वा ध्यानान्युत्पादयति । अपि तु सर्व-
सत्त्वानां कृते ध्यानपारमितायां चरन् ध्यानान्युत्पादयति । न
प्रादेशिकानां सत्त्वानां कृते प्रज्ञापारमितायां स्थित्वा प्रज्ञाभाव-
यति । अपि तु सर्वसत्त्वानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरन् प्रज्ञा-
भावयति ।

न सत्त्वपरिच्छेदेन बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सन्नाहं सन्नहति ।
इयतः सत्त्वान् निरुपधिगेषे निर्व्वान्णधातौ परिनिर्व्वापयिष्यामि ।
इयतः सत्त्वान् परिनिर्व्वापयिष्यामि । इयतः सत्त्वान् बोधौ प्रति-
ष्ठापयिष्यामि । इयतः सत्त्वान् प्रतिष्ठापयिष्यामि । अपि तु खलु
पुनर्व्वोधिबन्धोमहासत्त्वः सर्वसत्त्वानां कृते महासत्त्वाहं सन्नहति ।
एवञ्चास्य भवत्यात्मना च दानपारमितां परिपूरयिष्यामि । सर्व-
सत्त्वांश्च दानपारमितायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च ग्रील-
पारमिताम्परिपूरयिष्यामि । सर्वसत्त्वांश्च ग्रीलपारमितायां नियो-
जयिष्यामि । आत्मना च चान्तिपारमिताम्परिपूरयिष्यामि ।
सर्वसत्त्वांश्च चान्तिपारमितायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च

वीर्यंपारमिताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च वीर्यंपारमितायां
 नियोजयिष्यामि । आत्मना च ध्यानपारमिताम्परिपूरयिष्यामि ।
 सर्व्वसत्त्वांश्च ध्यानपारमितायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च
 प्रज्ञापारमिताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च प्रज्ञापारमितायां
 नियोजयिष्यामि ।

आत्मना चाध्यात्मशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्चा-
 ध्यात्मशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च बहिर्द्वांशून्यता
 परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च बहिर्द्वांशून्यतायां नियोजयि-
 ष्यामि । आत्मना चाध्यात्मबहिर्द्वांशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्व-
 सत्त्वांश्चाध्यात्मबहिर्द्वांशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च
 शून्यताशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च शून्यताशून्यतायां
 नियोजयिष्यामि । आत्मना च महाशून्यताम्परिपूरयिष्यामि ।
 सर्व्वसत्त्वांश्च महाशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च पर-
 मार्थशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च परमार्थशून्यतायां
 नियोजयिष्यामि । आत्मना च संस्कृतशून्यताम्परिपूरयिष्यामि ।
 सर्व्वसत्त्वांश्च संस्कृतशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना चासं-
 स्कृतशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्चासंस्कृतशून्यतायां नियो-
 जयिष्यामि । आत्मना चाऽत्यन्तशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्व-
 सत्त्वांश्चाऽत्यन्तशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना चाऽनवराध-
 शून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्चानवराधशून्यतायां नियोज-
 यिष्यामि । आत्मना चाऽनवकारशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्व-
 सत्त्वांश्चाऽनवकारशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च प्रकृति-

शून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च प्रकृतिशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च सर्व्वधर्म्मशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च सर्व्वधर्म्मशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च खल्वणशून्यतायाम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च खल्वणशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना चाऽनुपलम्भशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्चानुपलम्भशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना चाऽभावशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्चाभावशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च स्वभावशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्च स्वभावशून्यतायां नियोजयिष्यामि । आत्मना चाऽभावस्वभावशून्यताम्परिपूरयिष्यामि । सर्व्वसत्त्वांश्चाभावस्वभावशून्यतायां नियोजयिष्यामि ।

आत्मना च चतुर्षु कृत्युपस्थानेषु स्थास्यामि । परांश्चतुर्षु कृत्युपस्थानेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च चतुर्षु सम्यक्प्रहाणेषु स्थास्यामि । परांश्च चतुर्षु कृत्युपस्थानेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च चतुर्षु ष्टद्विपादेषु स्थास्यामि । परांश्च चतुर्षु ष्टद्विपादेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च पञ्चेन्द्रियेषु स्थास्यामि । परांश्च पञ्चेन्द्रियेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च पञ्चसु बलेषु स्थास्यामि । परांश्च पञ्चसु बलेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च सप्तसु बोधङ्गेषु स्थास्यामि । परांश्च सप्तसु बोधङ्गेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना चाख्यांष्टाङ्गमार्गं स्थास्यामि । परांश्चाख्यांष्टाङ्गमार्गं नियोजयिष्यामि । आत्मना चार्य्यसत्त्वेषु स्थास्यामि । परांश्चार्य्यसत्त्वेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च ध्यानेषु स्थास्यामि । परांश्च ध्यानेषु

नियोजयिष्यामि । आत्मना चाऽप्रमाणेषु स्थास्यामि । परांशा-
 ऽप्रमाणेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना चाख्यसमापत्तिषु
 स्थास्यामि । परांशाख्यसमापत्तिषु नियोजयिष्यामि । आत्मना
 चाष्टासु विमोक्षेषु स्थास्यामि । परांशाष्टासु विमोक्षेषु नियोजयि-
 ष्यामि । आत्मना च नवस्त्रनुपूर्वविहारसमापत्तिषु स्थास्यामि ।
 परांशु नवस्त्रनुपूर्वविहारसमापत्तिषु नियोजयिष्यामि । आत्मना
 च शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु स्थास्यामि । परांशु
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना
 चाभिज्ञासु स्थास्यामि । परांशाऽभिज्ञासु नियोजयिष्यामि ।
 आत्मना च समाधिषु स्थास्यामि । परांशु समाधिषु नियोजयि-
 ष्यामि । आत्मना च धारणीमुखेषु स्थास्यामि । परांशु धारणी-
 मुखेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च तथागतबलेषु स्थास्यामि ।
 परांशु तथागतबलेषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च वैशारद्येषु
 स्थास्यामि । परांशु वैशारद्येषु नियोजयिष्यामि । आत्मना च प्रति-
 सन्वित्तु स्थास्यामि । परांशु प्रतिसन्वित्तु नियोजयिष्यामि ।
 आत्मना च महामैत्र्यां स्थास्यामि । परांशु महामैत्र्यां नियोजयि-
 ष्यामि । आत्मना च महाकरुणायां स्थास्यामि । परांशु महा-
 करुणायां नियोजयिष्यामि । आत्मना चाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु
 स्थास्यामि । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु नियोजयिष्यामि ।

इयतायुःशङ्कारदतीषु च बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाहसम्बन्ध
 इत्युच्यते । पुनरपरमायुःशङ्कारदतीषु च बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञा-
 पारमितायाञ्चरन् यद्दानं ददाति । तत्तद्भ्रांकारज्ञतां प्रतिसंयुक्त-

मनसिकारैर्नश्रावक प्रत्येकबुद्धै प्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्व्वसत्त्व-
साधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयत्ययं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो दानपारमितासन्नाहः ।
पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वो दानं ददत्
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न श्रावक प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तै
भूमौ परिणामयत्ययं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमियायां
चरतो दानं ददतः शीलपारमितासन्नाहः । पुनरपरमायुष्मञ्चार-
दतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानं ददतः सर्वाकारज्ञता
प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्यातेयां धर्माणां समणता रोचनताऽधिवास-
नता । अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
दानं ददतः चान्तिपारमितासन्नाहः । पुनरपरमायुष्मञ्चारदती-
पुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानं ददतः सर्वाकारज्ञताप्रति-
संयुक्तैर्मनसिकारैर्वीर्यायंसनता । अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
प्रज्ञापारमितायां चरतो दानं ददतो वीर्य्यपारमितासन्नाहः ।
पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानं ददतो
या चित्तैकाग्रता यदुत्सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारै श्रावक
प्रत्येकबुद्धाप्रतिसंयुक्तानाञ्च चित्तोत्पादनामनवकाशदानं तदेका-
लम्बनतामुपादाय । अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-
तायां चरतोदानं ददतो ध्यानपारमितासन्नाहः । पुनरपरमायुष्म-
ञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो
दानं ददतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्मानावहृतसंज्ञेयता
भवति । स न च दानमुपलभते । न दायकं न प्रतिपादकमुप-

लभते । अयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो दानं ददतः प्रज्ञापारमितामद्याहः । यदायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधि-
सत्त्वोमहामत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्कैर्मनसिकारैः साः पारमिता
न निमित्तीकरोति नोपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् महामद्द्याह सम्बन्धो बोधितथः ।

पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः शीलपार-
मितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्कैर्मनसिकारैर्दानं ददाति
तच्च सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणाम-
पथ्ययमनुपलभयोगेन । अयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य शीलपार-
मितायां चरतो दानपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य सर्वाकारज्ञताप्रतिभयुक्कैर्मनसिकारैः शील-
पारमितायां चरतो या आवकप्रत्येकबुद्धभूम्यस्पृष्टानताः प्रागेव
पृथग्जनभूमयः । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य शीलपारमितायां
चरतः शीलपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य
महामत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्कै-
र्मनसिकारैः तेषां धर्माणां क्षमणत्वरोचनताऽधिवासनता । इयं
बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतः चान्तिपार-
मिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
शीलपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिभयुक्कैर्मनसिकारै-
र्यावौर्यासंभनता नवलीनवीर्यता । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
प्रज्ञापारमितायां चरतो वीर्यपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चार-
दतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतः सर्वा-

कारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विहरतो "या आवकप्रत्येकबुद्ध-
चिन्तानामनवकाशदानं तस्य च कुशलमूलस्य सर्व्यसत्त्वसाधारणी-
कृतस्याऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयति । इयं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतो ध्यानपारमिता ।
पुनरपरमायुष्मञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारेण आवक-
प्रत्येकप्रतिसंयुक्तैर्वा सर्वधर्मेषु मायाकृतसंज्ञा प्रत्युपस्थिता भवति ।
तेन च शीलेन न मन्यते न तच्छीलमुपलभते प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । तच्च कुशलमूलं सर्व्यसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां
सम्यक्सम्बोधौ परिणामयति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
शीलपारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । एवं खल्वायुष्मन् शार-
दतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः शीलपारमितायां चरन् षट्पार-
मिताः परिगृह्णाति । तेन महासन्नाह सत्तद्भू इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुष्मञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः चान्तिपार-
मितायां चरन् यद्दानं ददाति तत्सर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
कारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्व्यसत्त्वसाधारणं
कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयति । इयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य चान्तिपारमितायां चरतो दानपारमिता । पुनरपर-
मायुष्मञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः चान्तिपारमितायाश्चरन्
यच्छीलं रक्षति तत्सर्व्वकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवक

* यदिति युक्तं पाठः ।

प्रत्येकबुद्धप्रतिमंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्व्वसत्त्वसाधारणं ह्यत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य चान्तिपारमितायां चरतः शीलपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य चान्तिपारमितायां चरतो या सर्वाकारज्ञताप्रतिमंयुक्तानां मनसिकाराणां क्षमणतारोचनताऽधिवासनता । इयं चान्तिपारमितायां चरतः चान्तिपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य चान्तिपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिमंयुक्तैर्मनसिकारैर्न श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिमंयुक्तैर्था चिन्तयैकाग्रता इयं चान्तिपारमितायां चरतो ध्यानपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य चान्तिपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिमंयुक्तैर्मनसिकारैर्न श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिमंयुक्तैः सर्व्वसत्त्वेषु मायाहतसंज्ञाप्रत्युपस्थिता भवति । तथा च चान्त्या न मन्यते । न च तां चान्तिमुपसृजते । इयं चान्तिपारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । एवं खण्ड्यायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वः चान्तिपारमितायां चरन् सर्वाः षट्पारमिताः परिगृह्णाति । तेन महामत्त्वाद् सन्नद्ध इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वो वीर्य्यपारमितायां चरन् यद्दानं ददाति । तत्सर्वाकारज्ञताप्रतिमंयुक्तैर्मनसिकारैर्न श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिमंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्व्वसत्त्वसाधारणं ह्यत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयति इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य वीर्य्यपारमितायां चरतो दानपारमिता । पुन-

रपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्यपारमितायां चरन् शीलं रक्षति सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं हृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीयं वीर्यपारमितायां चरतः शीलपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य वीर्यपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैः तेषां धर्माणां समणता रोचनताऽधिवासनता । इयं वीर्यपारमितायां चरतः चान्तिपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य वीर्यपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैः सर्वसत्त्वार्थं या वीर्यासं मनताऽग्रहणता, इयं वीर्यपारमितायां चरतो वीर्यपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य वीर्यपारमितार्था चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैरियं वीर्यपारमितायां चरतो ध्यानपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य वीर्यप्रज्ञापारमितायां चरतो या चित्तस्यैकाग्रता सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैः सर्वधर्मेषु मायाकृतसंज्ञाप्रत्युपस्थिता भवति । तेन च वीर्येण न मन्यते न तद्दीर्यमुपलभते । तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं हृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीयं वीर्यपारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । एवं हृत्वायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्यपारमितायां चरन्

सर्वाः षट्पारमिताः परिगृह्णाति । तेन महामहाह सन्नद्ध इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वो ध्यानपारमितायां चरन् यद्दानं ददाति तत्सर्वाकारज्ञताप्रतिमंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिमंयुक्तैस्तच्च सर्व्वकुशलम् सर्व्वसत्त्वसाधारणं ह्यत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीयं बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य ध्यानपारमितायां चरतो दानपारमिता ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वो ध्यानपारमितायां चरन् यच्छीलं रक्षति तत्सर्वाकारज्ञताप्रतिमंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिमंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्व्वसत्त्वसाधारणं ह्यत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीयं ध्यानपारमितायां चरतः शीलपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वो ध्यानपारमितायां चरन् चान्तिं भावयति । सर्वाकारज्ञताप्रतिमंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिमंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्व्वसत्त्वसाधारणं ह्यत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीयं ध्यानपारमितायां चरतः चान्तिपारमिता ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य ध्यानपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिमंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिमंयुक्तैर्या वीर्य्यसंसनता तच्च कुशलमूलं सर्व्वसत्त्वसाधारणं ह्यत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीयं ध्यानपारमितायां चरतो वीर्य्यपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य ध्यानपारमितायां चरतो या सर्वाकारज्ञता

प्रतिसंयुक्तेषु मनसिकारेषु चित्तस्यैकाग्रताश्रावकप्रत्येकबुद्धप्रति-
संयुक्तानां मनसिकारणामवकाशदानं तदेकालम्बनतामुपादाय ।
तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ
परिणामयतीयं ध्यानपारयितायां चरतो ध्यानपारमिता । पुनर-
परमायुश्चकारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपारमितायां
चरतः सर्वधर्मेषु मायाकृतसंज्ञा प्रत्युपस्थिता भवति । तेन च
ध्यानेन न मन्यते । न च ध्यानमुपलभते । तच्च कुशलमूलं सर्व-
सत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीयं
ध्यानपारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । एवं खल्वायुश्चकारद्वती-
पुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो ध्यानपारमितायां चरन् सर्वाः षट्पार-
मिताः परिगृह्णाति तेन महासत्त्वाद् सन्नद्ध इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुश्चकारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरतस्त्रिमण्डलपरिशुद्धं दानं ददाति सर्वाकारज्ञता
प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं
सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीयं
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो दानपारमिता ।
पुनरपरमायुश्चकारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायां चरतः शीलं रक्षतः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
कारैर्न श्रावक प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तस्य च कुशलमूलं सर्वसत्त्व-
साधारणं कृत्वा तस्याऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीयं
प्रज्ञापारमितायां चरतः शीलपारमिता । पुनरपरमायुश्चकार-
द्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो या

तेषां धर्माणां चमणता रोचनताऽधिवासनता । सर्वाकारज्ञता
 प्रतिभ्युक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिभ्युक्तैस्तस्य च कुशल-
 मूलस्य सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परि-
 णामयतीयं प्रज्ञापारमितायां चरतः चान्तिपारमिता । पुनरपर-
 मायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतः सर्वाकारज्ञता प्रतिभ्युक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्ध-
 प्रतिभ्युक्तैर्या वीर्यासंभनता । तस्य च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं
 कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीयं प्रज्ञापारमितायां
 चरतो वीर्यपारमिता । पुनरपरमायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो या चित्तस्यैकाग्रतासर्वाकार-
 ज्ञताप्रतिभ्युक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिभ्युक्तैस्तच्च कुशल-
 मूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परि-
 णामयतीयं प्रज्ञापारमितायां चरतो ध्यानपारमिता । पुनरपर-
 मायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतः सर्वधर्मेषु मायाकृतसंज्ञा प्रत्युपस्थिता भवति । सर्वाकार-
 ज्ञताप्रतिभ्युक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिभ्युक्तैस्तच्च कुशल-
 मूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परि-
 णामयतीयं प्रज्ञापारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । यदायुष्म-
 च्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिभ्युक्तेन
 चित्तेनैताः पारमिता न सत्त्वाच्च बोधिं निमित्तीकरोति । नोप-
 लभते । अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः
 षट्पारमिता महासत्त्वाहः ।

एवं खल्लायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्व एकैकस्यां पारमितायां स्थित्वा सर्वाः षट्पारमिताः परिपूरयति ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो ध्यानानि चाऽप्रमाणानि चारूप्यं समापत्तीन्न समापद्यते । न च ध्यानाऽप्र-
माणारूप्यसमापत्तीराच्छादयति । न च तैर्धानैरप्रमाणैरारूप्य-
समापत्तिभिश्च संद्ध्यते । न च ध्यानाप्रमाणारूप्यसमापत्तिवशे-
नोपपद्यते । इयमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यो-
पाय कौश्लसहगताप्रज्ञापारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो ध्यानानि चाप्रमाणानि चारूप्यसमापत्तीश्च
विवेकदर्शनेन च शून्यतानिमित्ताप्रणिहितदर्शनेन च समापद्यते ।
न च तेषां वाग्रनोपपद्यते । न च भूतकोटिं साक्षात्करोति ।
सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धांश्च । भवत्ययं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-
पारमितायां चरत उपायकौश्लमहासत्त्वाहः । एवं खल्लायुष्म-
ञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोमहासत्त्वाह सन्नद्ध इत्युच्यते ।
एवं सन्नाह सन्नद्धस्यायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
पूर्वस्थां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त
उदानमुदानयन्ति । नामधेयञ्च कीर्त्तयन्ति शब्दमुदीरयन्ति ।
घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽसुम्निन् लोकधातौ बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो
महासत्त्वाह सन्नद्धः सत्त्वांश्च पावयति बुद्धचेतञ्च परिशोधयति ।
चन्द्रा च विक्रीडति । दक्षिणस्थां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त उदानमुदानयन्ति नामधेयञ्च परि-
कीर्त्तयन्ति । शब्दमुदीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽसुम्निन्

लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासन्नाह सन्नद्धः सत्त्वांश्च
 परिपाचयति । बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयति । षड्द्या च विक्रीडति ।
 पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त
 उदानमुदानयन्ति । नामधेयञ्च परिकीर्त्तयन्ति । शब्दमुदीर-
 यन्ति । घोषमनुश्रावयति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वो महासन्नाह सन्नद्धः सत्त्वांश्च परिपाचयति । बुद्धचेत्रञ्च
 परिशोधयति । षड्द्या च विक्रीडति । उत्तरस्यां दिशि गङ्गानदी-
 वाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त उदानमुदानयन्ति । नाम-
 धेयञ्च परिकीर्त्तयन्ति । शब्दमुदीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति ।
 एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासन्नाह सन्नद्धः
 सत्त्वांश्च परिपाचयति । बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयति । षड्द्या च
 विक्रीडति । पूर्वदक्षिणस्यां दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोक-
 धातुषु बुद्धाभगवन्त उदानमुदानयन्ति । नामधेयञ्च परिकीर्त्त-
 यन्ति । शब्दमुदीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन्
 लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासन्नाह सन्नद्धः सत्त्वांश्च
 परिपाचयति । बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयति । षड्द्या च विक्रीडति ।
 दक्षिणपश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धा-
 भगवन्त उदानमुदानयन्ति । नामधेयञ्च परिकीर्त्तयन्ति । शब्द-
 मुदीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासन्नाह सन्नद्धः सत्त्वांश्च परिपाचयति ।
 बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयति । षड्द्या च विक्रीडति । पश्चिमोत्तरस्यां
 दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त उदान

मुदारयन्ति । नामधेयञ्च परिकीर्तयन्ति । शब्दमुदीरयन्ति ।
घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
महासन्नाह सन्नद्धः सत्त्वांश्च परिपाचयति । बुद्धचेवञ्च परिशोध-
यति । ष्टद्ध्या च विक्रीडति । उत्तरपूर्वस्थां दिग्निं गङ्गानदी-
वालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त उदानमुदानयन्ति ।
नामधेयञ्च परिकीर्तयन्ति । शब्दमुदीरयन्ति । घोषमनुश्राव-
यन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासन्नाह
सन्नद्धः सत्त्वांश्च परिपाचयति । बुद्धचेवञ्च परिशोधयति । ष्टद्ध्या
च विक्रीडति । अधस्ताद्दिग्निं गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
बुद्धाभगवन्त उदानमुदानयन्ति । नामधेयञ्च परिकीर्तयन्ति ।
शब्दमुदीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ
बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासन्नाह सन्नद्धः सत्त्वांश्च परिपाचयति ।
बुद्धचेवञ्च परिशोधयति । ष्टद्ध्या च विक्रीडति । उपरिष्ठाद्दिग्निं
गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त उदानमुदा-
नयन्ति । नामधेयञ्च परिकीर्तयन्ति । शब्दमुदीरयन्ति । घोष-
मनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
महासन्नाह सन्नद्धः सत्त्वांश्च परिपाचयति । बुद्धचेवञ्च परिशोध-
यति । ष्टद्ध्या च विक्रीडति ।

आह । कियतायुष्मन् पूर्णं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायान-
संप्रस्थित इत्युच्यते । कतमश्च बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।
पूर्णं आह । इहायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः षट्पार-
मितानुचरति । स दानपारमितायां चरन् विविक्तं कामै-

र्भिविक्तं पापकैरक्षुण्णैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीति-
 सुखं प्रथमध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सवितर्कसविचाराणां व्यु-
 त्थमादध्यात्मसम्प्रसादाद्येतस एकोतिभावादवितर्कमविचारं समा-
 धिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सप्रीतेर्ध्विरा-
 गादुपेक्षको विहरति । स्मृतिमान् संजानन् सुखञ्च कायेन प्रति-
 वेदयति । यत्तदाय्यां आचक्षते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविशारी
 निष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । समुखस्य च प्रहा-
 णात् दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्वमेव च सौमनस्य दौर्मनस्य
 थोरसङ्गमाददुःखासुखमुपेक्षस्मृतिपरिसुद्धिं चतुर्थध्यानमुपसम्पद्य-
 विहरति । समैवीसहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेना-
 प्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावध्येनाऽसम्पन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन धर्म-
 धातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधि-
 मुच्य विहरति । सकरुणसहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेना-
 दयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावध्येनाऽसम्पन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन
 धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वा-
 ऽधिमुच्यविहरति । समुदितासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गते-
 नादयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावध्येनाऽसम्पन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन
 धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वा
 ऽधिमुच्यविहरति । स उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गते-
 नादयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावध्येनाऽसम्पन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन
 धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वा
 विहरति । अनुपलम्भयोगेन । स सर्वशोररूपसंज्ञानामतिक्रमान्

प्रतिपद्यसंज्ञानामस्तद्गमाम्नानात्वसंज्ञानाम् मनसिकारादनन्तमाका-
 शानन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । स सर्व्वशः आकाशानन्यायतन-
 समतिक्रमादनन्तविज्ञानमिति विज्ञानानन्यायतनमुपसम्पद्य विह-
 रति । स सर्व्वशो विज्ञानानन्यायतनसमतिक्रमात्तास्ति किञ्चि-
 दित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । स सर्व्वश आकिञ्चन्याय-
 तनसमतिक्रमाच्चैव संज्ञाना संज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरति । अनुप-
 लभ्ययोगेन । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानं । यदा बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्व एतानि ध्यानान्येतान्यप्रमाणान्येतानि चारुष्याष्टा-
 काशाकारलिङ्गनिमित्तैः समापद्यमानो व्युत्तिष्ठं स सर्वाकारज्ञ-
 तायां परिणामयतीर्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानपारमिता ।

सग्रीहपारमितायां चरन् विविक्तं कामैर्बिबिक्तं पापकै-
 रकुश्लैर्धर्मैः सवितर्कसविचारजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुप-
 सम्पद्यविहरति । स सवितर्कं सविचाराणां व्युपगमाद्दधात्मसम्प्र-
 सादाच्चेतसं एकोतिभावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं
 द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । सप्रीतेर्बिबिरागादुपेक्षको विह-
 रति । स्मृतिमान् संप्रज्ञानन् सुखञ्च कायेन प्रतिभवेदयति ।
 यत्तदार्या आचक्षते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारीनिष्प्रीतिकं
 तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । ससुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च
 प्रहाणात् पूर्व्वमेव च सौमनस्य दौर्मनस्यथो वस्तुद्गमाद्दुःखासुख-
 मुपेक्षा स्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । समैची-
 महगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाव्याव-
 धेनासपचेन परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे शोके आकाश-

धातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । सकरुणा-
सहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्या-
वध्येनासपत्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके
आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति ।
समुदितासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्र-
माणेनाऽवैरेणाऽव्यावध्येनासपत्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातु-
परमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्य-
विहरति । स उपेचासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेना-
प्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावध्येनासपत्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातु-
परमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्य-
विहरति । अनुपलभयोगेन । ससर्वंशो रूपसंज्ञानां समतिक्रमान्
प्रतिपद्यसंज्ञानामस्तं गमान्नात्संज्ञानाम मनसिकारादनन्तमा-
काशमित्याकाशानन्थायतनमुपसम्पद्यविहरति । ससर्वंशः आका-
शावन्थायतनसमतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्थायतन-
मुपसम्पद्यविहरति । ससर्वंशो रूपविज्ञानानन्थायतनसमतिक्रमा-
श्चास्ति किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । ससर्वंशः
आकिञ्चन्यायतनसमतिक्रमाच्चैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्यविहरति ।
इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानं ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्व एतानि च ध्यानान्येतानि चाऽप्र-
माणान्येतानि चारूप्यान्याकाशाकार लिङ्गानिमित्तैः समापद्यमानो
युत्तिष्ठंश्च 'सम्यङ्कारज्ञतायां परिणामयतीथं बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य ग्रीक्षपारमिता ।

स चान्निपारमितायांश्चरन् विविक्तं कामैर्बिबिक्तं पापकै-
रकुश्लैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यान-
मुपसम्पद्यविहरति । सवितर्कं सविचाराणां व्युपसमादध्यात्मसम्प-
सादाश्चेतस एकोति भावाद्दवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं
द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सप्रीतेर्बिरागादुपेक्षकोविह-
रति । स्मृतिमान् संजानन् सुखञ्च कायेन प्रतिभवेदयति । यद्-
त्तदाय्यां आचरते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारा । निष्प्रीतिकं
तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । समुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च
प्रहाणात् पूर्वमेव च सौमनस्य दौर्मनस्ययोरस्तं गमाद्दुःखासुख-
मुपेक्षास्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । समैचीसह-
गतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाऽद्वयेनाप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्याव-
ध्येनासपक्षेण परिपूर्णेन सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके आकाश-
धातुपर्यमाणे दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । सकरुणा-
सहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्वयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणा-
ऽव्यावध्येनासपक्षेण परिपूर्णेन सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके
आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति ।
समुदितासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाऽद्वयेनाऽप्रमाणेना-
ऽवैरेणाऽव्यावध्येनाऽसपक्षेण परिपूर्णेन सुभावितेन धर्म-
लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविह-
रति । स उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्वयेना-
ऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावध्येनासपक्षेण परिपूर्णेन सुभावितेन धर्म-
धातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधि-

मुष्यविहरति । उपलम्भयोगेन । समर्ब्यशो रूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिपद्य संज्ञानामस्तद्गमाद्यानात्संज्ञानाम मनमिकारादनन्तमाकाशमित्याकाशानन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । समर्ब्यशः आकाशानन्यायतनममतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । समर्ब्यशो विज्ञानानन्यायतनममतिक्रमाश्रान्ति किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । समर्ब्यशः आकिञ्चन्यायतनममतिक्रमाद्यैव संज्ञानामंज्ञायतनमुपसम्पद्यविहरति । इदं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य ध्यानं ।

यदा बोधिसत्त्वो महामत्त्व एतानि च ध्यानान्येतानि चाऽप्रमाणान्येतानि चारूपाण्याकाशाकारसिद्धानिमित्तैः समापद्यमानो द्युत्तिष्ठंश्च सर्वाकारज्ञतायां परिणामयतीयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य चान्तिपारमिता ।

सर्वीर्यपारमितायां चरन् विविक्तं कामैर्बिर्विक्रं पापकैरकुशलैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सवितर्कसविचाराणां व्युपश्रमाद्ध्यात्मसंप्रसादाच्चेतस एकोतिभावादवितर्कसविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सप्रीतेर्बिंरागादुपेक्षको विहरति । स्मृतिमान् संप्रज्ञानम् सुखञ्च कायेन प्रतिभवेदयति । यत्तदाय्यां आचचते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारौनिष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । समुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्वमेव सौमन्यदौर्मन्यस्ययोरस्तद्गमाद्दुःखासुखमुपेक्षा स्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । स मैत्रीसहगतेन चिन्तेन विपुलेन

महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाऽव्यावधेनासपत्रेण परिपूर्णं सुभा-
वितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः
स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । सकरुणासहगतेन विपुलेन महद्गते-
नादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावधेनासपत्रेण परिपूर्णं सुभावितेन
धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वा-
ऽधिमुच्यविहरति । समुदिता सहगतेन चित्तेन विपुलेन
महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावधेनासपत्रेण परिपूर्णं सुभा-
वितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातुपर्यवसाने दश-
दिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स उपेक्षासहगतेन चित्तेन
विपुलेन महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावधेनासपत्रेण परि-
पूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातुपर्य-
वसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । उपलभ्ययोगेन ।
ससर्वशो रूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिषम्पद्यसंज्ञानामस्तद्ग-
माक्षानालसंज्ञानाम मनसिकारादनन्तमाकाशमित्याकाशानन्त्या-
यतनमुपसम्पद्यविहरति । ससर्वशः आकाशानन्त्यायतनसमति-
क्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्त्यायतनमुपसम्पद्यविहरति ।
ससर्वशो विज्ञानानन्त्यायतनसमतिक्रमास्तु किञ्चिदित्या-
किञ्चन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । ससर्वशः आकिञ्चन्यायतन-
समतिक्रमाच्चैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्यविहरति । इदं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानं ।

यदा बोधिसत्वोमहासत्त्व एतानि च ध्यानान्येतानि चाप्रमा-
णान्येतानि चाहृष्याष्टाकाशकार लिङ्गानिमित्तैः समापद्यमानो

द्युत्तिष्ठन् भर्वाकारजतायां परिणामयतीयं बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य वीर्यपारमिता ।

स ध्यानपारमितायां चरन् विविक्तं कामैर्बिंविक्तं पापकै-
रकुशलैर्धर्मैः सवितर्कमविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यान-
मुपसममद्यविहरति । सवितर्कमविचाराणां व्युपगमाद्ध्यात्म-
सम्प्रसादाच्चेतस एकोतिभावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीति-
सुखं द्वितीयं ध्यानमुपसममद्यविहरति । सप्रीतेर्बिरागादुपेक्षको
विहरति स्मृतिमान् संप्रज्ञानम् सुखञ्च कायेन प्रतिषन्वेदयति ।
यत्तदार्या आचक्षते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारौनिष्प्रीतिकं
तृतीयं ध्यानमुपसममद्यविहरति । ससुखस्य प्रहाणात् दुःखस्य च
प्रहाणात् पूर्वमेव सौमनस्य दौर्मनस्यथोरस्तगमाद्दुःखाऽसुख-
मुपेक्षास्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसममद्यविहरति । मैत्रीसह-
गतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्या-
वध्येनाऽसपन्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके
आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स
करुणासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणा-
व्यावध्येनाऽसपन्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके
आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स
सुदितासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाऽदयेनाऽप्रमाणेना-
ऽवैरेणाऽव्यावध्येनाऽसपन्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे
लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति ।
स उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाऽदयेनाऽप्रमाणेना-

वैरेणाऽव्यावधेनासपत्नेन परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातु परमे
 लोक आकाशधातुपर्यवसाने दृशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति ।
 अनुपलम्भयोगेन । स सर्वशोरूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिपद्य-
 संज्ञानामस्तद्गमानानात्वसंज्ञानामनधिकारादनन्तमाकाशमित्याका-
 शानन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वश आकाशानन्यायतन-
 समतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्यायतनमुपसम्पद्य-
 विहरति । स सर्वशो विज्ञानानन्यायतनसमतिक्रमान्नास्ति
 किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । स सर्वश आकिञ्च-
 न्यायतनसमतिक्रमानैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्यविहरति । इदं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानम् ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्व एतानि ध्यानान्येतानि चाऽप्रमाणा-
 न्येतानि चारुष्याष्टाकाशाकारलिङ्गानिमित्तैः समापद्यमानो-
 व्युत्तिष्ठंश्च सर्वाकारज्ञतायां परिणामयतीयं बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य ध्यानपारमिता ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन् विविकं कामैर्विविकं पापकैर-
 कुशलैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यान-
 मुपसम्पद्यविहरति । सवितर्कं सविचाराणां व्युपगमाद्दधात्म-
 सम्यसादाञ्चेतस एकोतीभावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीति-
 सुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । स प्रीतेर्विरागादुपेक्षको-
 विहरति । स्मृतिमान् सम्यजानन् सुखञ्च कायेन प्रतिवेदयति ।
 यत्तुदार्यां आसक्तते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारोति निष्प्रीतिकं
 तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । स सुखस्य चापहाणात् दुःखस्य च

यद्वाणात् पूर्वमेवमौमनस्य दौर्मगस्योरस्तद्गमाददुःखासुखमुपेक्षा-
 मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । समैचीमहगतेन
 चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्दयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्यावध्येना
 सपद्मेन परिपूर्णेन सुभाषितेन धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातु-
 पर्यवसाने दग्गदिग्गः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स कर्हणमहगतेन
 चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाऽद्दयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्यावध्येनाऽस-
 पद्मेण परिपूर्णेन सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातु-
 पर्यवसाने दग्गदिग्गः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । समुदितामहगतेन
 चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाऽद्दयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्यावध्येनाऽस-
 पद्मेन परिपूर्णेन सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातु-
 पर्यवसाने दग्गदिग्गः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स उपेक्षामहगतेन
 चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाऽद्दयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्यावध्येनाऽसपद्मेन
 परिपूर्णेन सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने
 दग्गदिग्गः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । अनुपलम्भयोगेन । स सर्व्वशो
 रूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिपद्यसंज्ञानामस्तद्गमान्नात्वात्संज्ञानाम्
 मनसिकारादनन्तमाकाशमित्याकाशानन्त्यायतनमुपसम्पद्यविहरति ।
 स सर्व्वश आकाशानन्त्यायतनसमतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञा-
 नानन्त्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । स सर्व्वशो विज्ञानानन्त्यायतन-
 समतिमान्नास्ति किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । स
 सर्व्वश आकिञ्चन्यायतनसमतिक्रमाच्चैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्य-
 विहरति । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानं । यदा बोधिसत्त्वो
 महासत्त्व एतानि च ध्यानान्येतानि चाप्रमाणान्येतानि चारूप्याष्ट्या-

काशाकारलिङ्गानिमित्तैः समापद्यमानोद्युत्तिष्ठश्च सर्वाकारज्ञतायां परिणामयतीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता । एवं खल्वायुष्मन्धारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोमहाथानसंप्रस्थित इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुष्मन्धारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो मैत्रेयसहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्वयेनाप्रमाणेनावैरेणव्यावध्येनासपत्नेन परिपूर्णेन सुभावितेन धर्मधातुपरमेलोक आकाशधातुपर्यवसाने-
दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स महाकरुणासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्वयेनाप्रमाणेनावैरेणव्यावध्येनासपत्नेन परिपूर्णेन सुभावितेन धर्मधातुपरमेलोक आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । समुदितासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्वयेनाप्रमाणेनावैरेणव्यावध्येनासपत्नेन परिपूर्णेन सुभावितेन धर्मधातुपरमेलोक आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्वयेनाप्रमाणेनावैरेणव्यावध्येनासपत्नेन परिपूर्णेन सुभावितेन धर्मधातुपरमेलोक आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स विविक्तं कामैर्बिबिक्तं पापकैरकुशलैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुपसम्पद्य-
विहरति । सवितर्कं सविचाराणां व्युपगमादध्यात्मसम्प्रभादाच्चेतस एकोतिभावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यान-
मुपसम्पद्यविहरति । स प्रीतोर्बिरागादुपेक्षकोविहरति । स्मृतिमान् मग्नजानन् सुखस्रकारेण प्रतिभवेदयति । यत्तदाय्यां आचरते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारति निष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानमुप-

सम्पद्यविहरति । समुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्वमेव
 सौमनस्य दौर्मणस्ययोरस्तद्गमाद् दुःखसुखमुपेक्षामृतिपरिशुद्धं चतुर्थं
 ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । स सर्व्वशो रूपजं ज्ञानां समतिक्रमान्
 प्रतिपद्यसंज्ञानामस्तद्गमानानत्वे संज्ञानाम् मनधिकारादनन्तमाका-
 शमित्याकाशानन्यायनमुपसम्पद्यविहरति । स सर्व्वशत्याकाशानन्या-
 यतनसमतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्यायतनमुपसम्पद्य-
 विहरति । समर्व्वशो विज्ञानानन्यायतनसमतिक्रमान्नास्ति किञ्चि-
 दित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । समर्व्वशश्चाकिञ्चन्यायत-
 नसमतिक्रमाच्चैव संज्ञायतनमुपसम्पद्यविहरति । अयं बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य समाधिः ।

य खलु पुनर्व्वाधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिभंयुक्तैर्न
 चित्तेन महाकरुणापूर्व्वङ्गमेन क्षेत्रप्रहाणाय ध्यानाऽप्रमाणारूप्य
 समापत्तौः परेभ्य आचष्टे देशयति । प्रकाशयति । विमर्जयति ।
 उत्तानीकरोति । विवक्षता समास्त्रादस्त्रादीनवञ्च निःसरणञ्चोप-
 दिशति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानपारमिता । यद्बोधि-
 सत्त्वो महासत्त्वस्तैरेव सर्वाकारज्ञता प्रतिभंयुक्तैर्मनसिकारैर्ध्याना-
 प्रमाणारूप्यसमापत्तौः समापद्यमानो व्युत्तिष्ठश्च नान्येषां चित्तो-
 त्पादानामवकाशं ददाति । यदुत श्रावकचित्तानां वा प्रत्येकबुद्ध-
 चित्तानां वा । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य परामृष्टा शीलपार-
 पारमिता । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिभंयुक्तैर्मन-
 सिकारैर्ध्यानाप्रमाणारूप्यसमापत्तिभिर्विहरत* एवं भवति ।

सर्वसत्त्वानां क्लेशक्षयाय धर्मं देवप्रिय्यामीति । या तेषां मन-
 भिकाराणां क्षमता, रोचनता, व्युपरीक्षणताश्रवबोधनता ।
 उपरिधायतनता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चान्तिपार-
 मिता । यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तै-
 र्मनसिकारैर्धानाप्रमाणारूप्यसमापत्तिभिर्विहरति । सर्वसत्त्वार्थञ्च
 सर्वाकारज्ञतायां वीर्यं नमं सयतीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 वीर्यपारमिता । यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वाकारज्ञताप्रति-
 संयुक्तैर्मनसिकारैः सर्वज्ञता ध्यानविमोक्षसमापत्तौः समापद्यते च
 व्युत्तिष्ठते च न च श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामय-
 तीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपारमिता । यदा बोधिसत्त्वो-
 महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैस्तानि प्रथमध्याना-
 ङ्गानि द्वितीयध्यानाङ्गानि तृतीयध्यानाङ्गानि चतुर्थध्यानाङ्गानि ।
 भेदीकरुणामुदितोपेक्षाकाशानन्थायतनं विज्ञानानन्थायतमाकिञ्च
 न्यायतनं नैव संज्ञानामज्ञायतनमनित्याकारेण दुःखाकारेणा-
 नात्माकारेणाशान्ताकारेण शून्यताकारेणानिमित्ताकारेणाप्रणि-
 हिताकारेणाप्रत्यवेक्षमाणस्ता ध्यानाप्रमाणरूप्यसमापत्तीर्नापद्यते ।
 ताभिश्च न मन्यते । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता ।

इदमायुष्मञ्छारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-

मितायां चरतो महायानं ।

पुनरपरमायुष्मञ्छारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महा-
 यानं । यत् सर्वाकारैः चत्वारि सृत्युपस्थानानि भावयति ।
 सर्वाकारैश्चत्वारि सम्यक्प्रज्ञाणानि भावयति । सर्वाकारैश्चतुर

षड्विपादान् भावयति । सर्वाकारैः पञ्चेन्द्रियाणि भावयति ।
 सर्वाकारैः पञ्चवस्तानि भावयति । सर्वाकारैः सप्तमोध्याङ्गानि
 भावयति । सर्वाकारैराय्यांष्टाङ्गमार्गं भावयति । सर्वाकारैरार्य-
 सत्यानि भावयति । सर्वाकारैर्धानानिभावयति । सर्वाकारै-
 रप्रमाणानि भावयति । सर्वाकारैराहृष्यसमापत्तीर्भावयति ।
 सर्वाकारैर्बिभोक्षान् भावयति । सर्वाकारैरनुपूर्वविहारसमा-
 पत्तीर्भावयति । सर्वाकारैः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोच-
 मुखानि भावयति । सर्वाकारैरभिज्ञा भावयति । सर्वाकारैः
 समाधिं भावयति । सर्वाकारैर्धारणीमुखानि भावयति । सर्वा-
 कारैस्तथागतपञ्चानि भावयति । सर्वाकारैर्बैश्वर्यानि भाव-
 यति । सर्वाकारै प्रतिषम्बिदो भावयति । सर्वाकारैर्महामैत्रीं
 भावयति । सर्वाकारैर्महाकरुणां भावयति । सर्वाकारैरावे-
 णिकबुद्धधर्मान् भावयति । सर्वाकारैः सर्वज्ञतां भावयति ।
 सर्वाकारैर्माङ्गाकारज्ञतां भावयति । सर्वाकारैः सर्वाकारज्ञतां
 भावयति । इदमायुष्माञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 महायानं ।

पुनरपरमायुष्माञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो मैत्रीं
 समाधिं समापद्यते । मया सर्वसत्त्वास्त्रातयाः इत्यति नामयति
 करुणाञ्च समाधिं सम्पद्यते । कृपाकरुण्यताञ्च सत्त्वेषु निर्णमयति ।
 मुदिताञ्च समाधि समापद्यते । अहमेवं समाधायिष्यामीति
 सत्त्वेषु निर्णमयति । उपेक्षाञ्च समाधि समापद्यते । आस्रवचरण-
 ताञ्च सत्त्वेषु निर्णयतीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रमाणेषु

चरतो दानपारमिता । यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानाप्रमाणा-
कारस्त्रिङ्गनिमित्तानि समापद्यते च व्युत्तिष्ठते च । न च आवक-
प्रत्येकबुद्धभूमौ परिणामद्यत्यन्त्र सर्वाकारज्ञतायाः । इयं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्रमाणेषु चरतोऽपरामृष्टा शीलपारमिता ।
यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्ताभिर्धानाऽप्रमाणारूप्यसमापत्तिभिर-
व्यवकीर्णं विहरति । आभ्याञ्च द्वाभ्यां भूमिभ्यां आवकभूमये वा
प्रत्येकबुद्धभूमये वा न स्पृहेत् । सर्वाकारज्ञतैवास्य क्षमते रोचते
चेयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रमाणेषु चरतः चान्तिपारमिता ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तै-
स्त्रित्तोत्पादैरनिच्छिन्नधुरो विहरत्यकुशलधर्मप्रहाणाय कुशलधर्माय
सम्पदैरियं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्रमाणेषु चरतो वीर्यपारमिता ।
यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्व एतानि च ध्यानान्येताद्याऽप्रमाणारूप्य-
समापत्तीञ्च समापद्यते । न च ध्यानाप्रमाणारूप्यसमापत्तिवशेनोप-
पद्यते । न च ता आस्वादयति । न च ताभिः संद्ध्यते । इयं
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्रमाणेषु चरतो वीर्यपारमिता । यदा
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैस्ताध्याना-
प्रमाणारूप्यसमापत्तौः समापद्यते च व्युत्तिष्ठते च तास्याऽनित्या-
कारेण दुःखाकारेणानात्माकारेणाशान्ताकारेणाऽशून्यताकारेणा-
ऽनिमित्ताकारेणाऽप्रणिहिताकारेण प्रत्यवेक्षते । न च आवकाणाम्वा
प्रत्येकबुद्धानाम्वाऽवक्रामति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
प्रज्ञापारमिता । इदमायुश्चरद्धारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
महायानम् ।

पुनरपरमायुष्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।
 यदध्यात्मशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलम्भयोगेन । यद्विद्वांशून्य-
 तायां ज्ञानं न चाऽनुपलम्भयोगेन । यदध्यात्मवद्दिद्वांशून्यतायां
 ज्ञानं न चाऽनुपलम्भयोगेन । यच्छून्यताशून्यतायां ज्ञानं न
 चाऽनुपलम्भयोगेन । यन्महाशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । यत्परमार्थशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलम्भयोगेन । यत्
 संसृतशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलम्भयोगेन । यदसंसृतशून्यतायां
 ज्ञानं न चाऽनुपलम्भयोगेन । यदत्यन्तशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुप-
 लम्भयोगेन । यदनवरागशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 यदनवकारशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलम्भयोगेन । यत्प्रकृतिशून्यतायां
 ज्ञानं न चाऽनुपलम्भयोगेन । यत्सर्वधर्मशून्यतायां ज्ञानं न
 चाऽनुपलम्भयोगेन । यत् स्वलक्षणशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । यदनुपलम्भशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 यदभावशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलम्भयोगेन । यत् स्वभावशून्य-
 तायां ज्ञानं न चाऽनुपलम्भयोगेन । यदभावस्वभावशून्यतायां ज्ञानं
 न चाऽनुपलम्भयोगेन । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानम् ।

पुनरपरमायुष्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महा-
 यानं । यत् सर्वधर्मेषु न विशेयते चित्तं समाहितमिति ज्ञानमिदं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

यत्तन्नित्यमिति ज्ञानं प्रवर्त्तते । नानित्यमिति ज्ञानं प्रवर्त्तते ।
 न सुखमिति ज्ञानं प्रवर्त्तते । न दुःखमिति ज्ञानं प्रवर्त्तते ।
 नात्मेति ज्ञानं प्रवर्त्तते । नाऽनात्मेति ज्ञानं प्रवर्त्तते । न शुभमिति

ज्ञानं प्रवर्त्तते । नाऽगुभमिति ज्ञानं प्रवर्त्तते । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदतीतेऽध्वनिज्ञानं प्रवर्त्तते । अनागतेऽध्वनिप्रवर्त्तते । प्रत्युत्पन्नेऽध्वनिप्रवर्त्तते । न चास्य त्रिष्वध्वसुज्ञानमिदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यत्कामधातौ ज्ञानं प्रवर्त्तते । न रूपधातौ । नाख्यधातौ ज्ञानं प्रवर्त्तते । न चाऽस्य कामरूपारूपधातुषु ज्ञानमिदमपि बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यत्त्रैव लौकिकेषु ज्ञानं प्रवर्त्तते । न लोकोत्तरेषु न साश्रवेषु नानाश्रवेषु न संस्कृतेषु धर्मेषु ज्ञानं प्रवर्त्तते । नाऽसंस्कृतेषु । न चास्य लौकिक लोकोत्तरेषु धर्मेषु न साश्रवानाश्रवेषु न संस्कृतासंस्कृतेषु धर्मेषु ज्ञानमिदमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । आह ।

क्रियतायुष्मन् पूर्णं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानसमारूढ इत्युच्यते । पूर्णं आह । इदमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् दानपारमितां समारोहति । स नैव दानमुपलभते । न दानपारमितां न बोधिसत्त्वं न प्रतिग्राहकं न तान् मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानसमारूढ इत्युच्यते । अनुपलम्भयोगेन । इहायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् शीलपारमितां

समारोहति । स नैव शीलमुपलभते न शीलपारमितां न बोधिसत्त्वं न तान् मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वः शीलपारमितासमाहृढ इत्युच्यते । अनुपलम्भयोगेन । इहायुष्मञ्कारद्वितीयुच बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् चान्तिपारमितां समारोहति । स नैव चान्तिमुपलभते न चान्तिपारमितां न बोधिसत्त्वं न तान् मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वः चान्तिपारमिता समाहृढ इत्युच्यते । अनुपलम्भयोगेन । इहायुष्मञ्कारद्वितीयुच बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् वीर्यपारमितां समारोहति । स नैव वीर्यमुपलभते न वीर्यपारमितां न बोधिसत्त्वं न तान् मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्यपारमिता समाहृढ इत्युच्यते । अनुपलम्भयोगेन । इहायुष्मञ्कारद्वितीयुच बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् ध्यानपारमितां समारोहति । स नैव ध्यानमुपलभते न ध्यानपारमितां न बोधिसत्त्वं न तान् मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपारमिता समाहृढ इत्युच्यतेऽनुपलम्भयोगेन । इहायुष्मञ्कारद्वितीयुच बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन् प्रज्ञापारमितां समारोहति । स नैव कुशलधर्मसुपलभते । नाऽकुशलं न लौकिकं न लोकोत्तरं न संसृतं नाऽसंसृतं न साश्रवं नाऽनाश्रवं धर्मसुपलभते । नापि प्रज्ञां न प्रज्ञापारमितामुपलभते न बोधिसत्त्वं न तान् मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमिता समाहृढ इत्युच्यते । अनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरमायुष्कारद्वतीपुत्र बोधिमत्वोमहामत्वोऽव्यवकीर्णैः
 सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरध्यात्मशून्यतां भावयति ।
 भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वा-
 कारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्वह्निद्विष्टाशून्यतां भावयति । भावना-
 विभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता
 प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरध्यात्मवह्निद्विष्टाशून्यतां भावयति । भावना-
 विभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता
 प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः शून्यताशून्यतां भावयति । भावनाविभा-
 वनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रति-
 संयुक्तैर्मनसिकारैर्महाशून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन ।
 तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मन-
 सिकारैः परमार्थशून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चा-
 ऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः
 संकृतशून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरसंकृत-
 शून्यतां भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरत्यन्तशून्यतां
 भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यव-
 कीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरनवराशून्यतां भाव-
 यति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः
 सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरनवकारशून्यतां भावयति ।
 भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वा-

कारज्ञता प्रतिमयुक्तैर्मनसिकारै प्रकृतिशून्यता भावयति । भावना-
विभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णै सर्वाकारज्ञता
प्रतिमयुक्तैर्मनसिकारै सर्वधर्मशून्यता भावयति । भावनाविभावना-
र्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णै सर्वाकारज्ञता प्रति-
मयुक्तैर्मनसिकारै खलक्षणशून्यता भावयति । भावनाविभावना-
र्थेन तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णै सर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तै-
र्मनसिकारैरनुपलम्भशून्यता भावयति । भावनाविभावनार्थेन ।
तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णै सर्वाकारज्ञताप्रतिमयुक्तैर्मनसि-
कारैरभावशून्यता भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुप-
लम्भयोगेन । अव्यवकीर्णै सर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तैर्मनसिकारै
स्वभावशून्यता भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । अव्यवकीर्णै सर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तैर्मनसिकारैरभाव-
स्वभावशून्यता भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरमायुष्कारदतीपुत्र बोधिसत्वो महासत्त्वोऽव्यवकीर्णै
सर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तैर्मनसिकारै चत्वारिस्रृत्युपस्थानानि भाव-
यति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णै
सर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तैर्मनसिकारै चत्वारिसम्यक्प्रधानानि भाव-
यति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णै
सर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तैर्मनसिकारैश्चतुर षड्विपादान् भावयति ।
भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णै सर्वा-
कारज्ञता प्रतिमयुक्तैर्मनसिकारै पञ्चेन्द्रियाणि भावयति । भावना-

विभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता
 प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः पञ्चबलानि भावयति । भावनाविभावनार्थेन ।
 तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
 कारैः सप्तबोधाङ्गानि भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चा-
 ऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
 कारैराख्यांष्टाङ्गमार्गं भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुप-
 लम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारै-
 राख्यंषट्पद्यानि भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैश्चत्वारि ध्यानानि
 भावयति । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रति-
 संयुक्तैर्मनसिकारैश्चत्वार्यप्रमाणानि भावयति । भावनाविभावनार्थेन ।
 तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
 कारैश्चतस्र आरूप्यसमापत्तीर्भावयति । भावनाविभावनार्थेन ।
 तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
 कारैरष्टौ विमोचान् भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुप-
 लम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्ण-
 वानुपूर्वविहारसमापत्ति भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चा-
 ऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः
 शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचसुखानि भावयति । भावना-
 विभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञता-
 प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरभिज्ञाभावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चा-
 ऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः

समाधीन् भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्धारणीमुखानिभाव-
 यति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः
 सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैस्तथागतबलानि भावयति ।
 भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः
 सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैश्चत्तारिवेशारद्यानि भावयति ।
 भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वा-
 कारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैश्चतश्रः प्रतिसन्विदो भावयति ।
 भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकार-
 ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्महामैत्रिं भावयति । भावनाविभावनार्थेन ।
 तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
 कारैर्महाकरुणां भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरैष्टादशा-
 वेष्टिकबुद्धधर्मान् भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुप-
 लम्भयोगेन । एवं खन्वायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वो-
 महायानसमारूढ इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्व एवं जानाति ।
 व्यवहारमात्रमेतद्यदुत बोधिसत्त्व इति बोधिसत्त्वाऽनुपलब्धिता-
 सुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतरूपं रूपाऽनुपलब्धितासुपादाय ।
 नाममात्रमेतद्यदुतवेदनावेदनाऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्र-
 मेतद्यदुतमर्ज्ञांशानुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतसंस्काराः
 संस्काराऽनुपलब्धितासुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतविज्ञानं विज्ञाना-

ऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचक्षुश्चक्षुरणुपलब्धिता-
मुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतश्रोत्रं श्रोत्राऽनुपलब्धितामुपादाय ।
नाममात्रमेतद्यदुतघ्राणं घ्राणाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
मेतद्यदुतजिह्वाजिह्वाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतकायः
कायाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतमनः मनोऽनुपलब्धि-
तामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतरूपं रूपाऽनुपलब्धितामुपादाय ।
नाममात्रमेतद्यदुतशब्दः शब्दाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
द्यदुतगन्धो गन्धाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतरसो-
रसाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतस्पर्शः स्पर्शाऽनुप-
लब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतधर्माः धर्माऽनुपलब्धिता-
मुपादाय ।

नाममात्रमेतद्यदुतचक्षुःर्षिज्ञानं चक्षुर्षिज्ञानाऽनुपलब्धितामुपा-
दाय । नाममात्रमेतद्यदुतश्रोत्रविज्ञानं श्रोत्रविज्ञानाऽनुपलब्धिता-
मुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतघ्राणविज्ञानं घ्राणविज्ञानाऽनुप-
लब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतजिह्वाविज्ञानं जिह्वाविज्ञाना-
ऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतकायविज्ञानं कायविज्ञा-
नाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतमनोविज्ञानं मनो-
विज्ञानाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचक्षुःसंस्पर्शश्चक्षुः-
संस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतश्रोत्रसंस्पर्शः
श्रोत्रसंस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतघ्राणसंस्पर्शः
घ्राणसंस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतजिह्वासंस्पर्शः
जिह्वासंस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतकायसंस्पर्शः

कायसंस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतमनःसंस्पर्शाः
 मनःसंस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचक्षुःसंस्पर्श-
 जावेदना चक्षुःसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुतश्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाश्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय ।
 नाममात्रमेतद्यदुतघ्राणसंस्पर्शजावेदनाघ्राणसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धि-
 तामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतजिह्वासंस्पर्शजावेदना जिह्वासंस्पर्श-
 जावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतकायसंस्पर्श-
 जावेदनाकायसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुतमनःसंस्पर्शजावेदनामनःसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय ।

नाममात्रमेतद्यदुतपृथिवीधातुः पृथिवीधात्वनुपलब्धितामुपा-
 दाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽब्धातुरब्धात्वनुपलब्धितामुपादाय ।
 नाममात्रमेतद्यदुततेजोधातुतेजोधात्वनुपलब्धितामुपादाय । नाम-
 मात्रमेतद्यदुतवायुधातुर्वायुधात्वनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
 मेतद्यदुताकाशधातुराकाशधात्वनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
 मेतद्यदुतविज्ञानधातुर्विज्ञानधात्वनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
 मेतद्यदुताविद्या अविद्याऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
 संस्काराः संस्काराऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतविज्ञानं
 विज्ञानाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतनामरूपं नाम-
 रूपाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतयज्ञायतनं यज्ञाय-
 तनाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतस्पर्शः स्पर्शाऽनुप-
 लब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतवेदनावेदनाऽनुपलब्धिता-
 मुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतदृष्ट्यादृष्ट्याऽनुपलब्धितामुपादाय ।

नाममात्रमेतद्यदुतोपादानमुपादानाऽनुपलब्धिसुपादाय । नाम-
मात्रमेतद्यदुतभवोभवाऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
जातिर्जात्यनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतजरामरणं
जरामरणाऽनुपलब्धिसुपादाय ।

नाममात्रमेतद्यदुतदानपारमितादानपारमिताऽनुपलब्धिसु-
पादाय । नाममात्रमेतद्यदुतशीलपारमिताशीलपारमिताऽनुप-
लब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचान्तिपारमिताचान्तिपार-
मिताऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतवीर्यपारमिता-
वीर्यपारमिताऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतध्यानपार-
मिताध्यानपारमिताऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
प्रज्ञापारमिताप्रज्ञापारमिताऽनुपलब्धिसुपादाय ।

नाममात्रमेतद्यदुताऽध्यात्मशून्यताऽध्यात्मशून्यताऽनुपलब्धिसु-
पादाय । नाममात्रमेतद्यदुतबहिर्द्वांशून्यताबहिर्द्वांशून्यताऽनुप-
लब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽध्यात्मबहिर्द्वांशून्यताऽध्यात्म-
बहिर्द्वांशून्यताऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतशून्यता-
शून्यताशून्यताऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
महाशून्यतामहाशून्यताऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
परमार्थशून्यतापरमार्थशून्यताऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्र-
मेतद्यदुतसंस्कृतशून्यतासंस्कृतशून्यताऽनुपलब्धिसुपादाय । नाम-
मात्रमेतद्यदुताऽसंस्कृतशून्यताऽसंस्कृतशून्यताऽनुपलब्धिसुपादाय ।
नाममात्रमेतद्यदुताऽत्यन्तशून्यताऽत्यन्तशून्यताऽनुपलब्धिसुपादाय ।
नाममात्रमेतद्यदुताऽनवरागशून्यताऽनवरागशून्यताऽनुपलब्धिसु-

पादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽनवकारशून्यताऽनवकारशून्यताऽनुप-
 लब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतप्रकृतिशून्यताप्रकृतिशून्यता-
 ऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतसर्वधर्मशून्यतासर्वधर्म-
 शून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतस्त्रलक्षणशून्यता-
 स्त्रलक्षणशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽनुपलम्भ-
 शून्यताऽनुपलम्भशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुता-
 भावशून्यताऽभावशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
 स्त्रभावशून्यतास्त्रभावशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुताऽभावस्त्रभावशून्यताऽभावस्त्रभावशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय ।

नाममात्रमेतद्यदुतचत्वारिस्रत्युपस्थानानि चत्वारिस्रत्युस्थाऽनुप-
 लब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचत्वारिसम्यक्प्रहाणानिचत्वा-
 रिसम्यक्प्रहाणाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचत्वार-
 ष्टद्विपादाः चत्वारिष्टद्विपादाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
 मेतद्यदुतपञ्चेन्द्रियाणीन्द्रियाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुतपञ्चबलानिबलाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतसप्त-
 बोध्यङ्गानिबोध्यङ्गाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताय्या-
 टाङ्गमार्गं आय्याटाङ्गमार्गाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुतार्यसत्यानि आर्यसत्याऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुतध्यानानि ध्यानाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽप्र-
 माणान्यप्रमाणाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽरूपममा-
 पत्तय आरूप्यममापत्त्यनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽष्टौ
 विमोक्षाःविमोक्षाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतानु-

पूर्वविहारसमापत्तयोऽनुपूर्वविहारसमापत्यनुपलब्धिसुपादाय ।
 नाममात्रमेतद्यदुतशून्यतानिमित्ताप्रणिहीतविमोचमुखानिशून्यता-
 निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखाऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुताऽभिज्ञाभिज्ञाऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतसमा-
 धयः समाध्यनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतधारणीमुखा-
 निधारणीमुखानुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतदशतथागत-
 बलानि तथागतबलाऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
 चत्वारिवैशारद्यानि वैशारद्यानुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुतचतस्रः प्रतिषम्बिदः प्रतिषम्बिदनुपलब्धिसुपादायः । नाम-
 मात्रमेतद्यदुतमहामैत्रीमहामैत्र्यनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्र-
 मेतद्यदुतमहाकरुणामहाकरुणाऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्र-
 मेतद्यदुताष्टादशवेणिकाबुद्धधर्माः श्रावेणिकबुद्धधर्मानुपलब्धिसुपादाय ।
 नाममात्रमेतद्यदुततथतातथतानुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽवितथताऽवितथतानुपलब्धिसुपादाय । नाम-
 मात्रमेतद्यदुतधर्मताधर्मताऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्य-
 दुतधर्मधातुधर्मधात्वनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतधर्म-
 स्मिताधर्मस्मिताऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
 धर्मनियामताधर्मनियामताऽनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुतभूतकोटिभूतकोट्यनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
 बोधिर्वीथ्यनुपलब्धिसुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतबुद्धो बुद्धानुप-
 लब्धिसुपादाय । एवं खल्लायुञ्जकारदतीपुत्र • बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वो महायानसमाह्वे इत्युच्यते ॥

पुनरपरमायुःकारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रथमचित्तोत्-
 पादमुपादाय बोधिसत्त्व सर्वाभिज्ञां परिपूर्य्यसत्त्वान् परिपाचयति ।
 बुद्धचेष्टेण बुद्धचेष्टं संक्रामति । बुद्धानां भगवतां सत्कारेणतायै
 गुरुकरणतायै माननतायै पूजनतायै योऽयं जापयिकस्तेषां बुद्धानां
 भगवतां पूजासत्कारणविधिस्तेषां बुद्धानां भगवतामन्तिकाद्भूमिं
 शृणोति । यदुत एवमेव बोधिसत्त्वयानं । स तद्बोधिसत्त्वयान-
 मभिरुह्य बुद्धचेष्टेण बुद्धचेष्टं संक्रामन् बुद्धचेष्टञ्चपरिशोधयति ।
 सत्त्वांश्च परिपाचयति । न चाऽस्य बुद्धचेष्टसंज्ञाप्रवर्त्तते । सोऽद्वय-
 भूमौ स्त्रित्वायादृशेनात्मभावेन शक्नोति मर्त्यानामर्थं कर्त्तुं तादृश-
 मात्मभावं सञ्चिन्त्यपरिगृह्णति । स न जातु तेन यानेन विरहितो
 भवति । यावत् सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्नोति । स सर्वाकारज्ञतामनु-
 प्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति अप्रवर्त्तनीयं श्रावकप्रत्येकबुद्धैः । सर्वदेव-
 नागयक्षगन्धर्वासुरगरुडकिष्करमहोरगमनुष्यामनुष्येण लोकेन ।
 तस्याऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुद्धस्य पूर्वस्थां दिशिं
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तोवर्णं भाषन्ते यत्र
 उद्गीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्वा-
 कारज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति ।
 दक्षिणस्थं दिशिं गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो
 वर्णं भाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन्
 लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयान
 मभिरुह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं

प्रवर्त्तयति । पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णाभाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । उत्तरस्यां दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णं भाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णं भाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । दक्षिणपश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णं भाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । पश्चिमोत्तरस्यां दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णं भाषन्ते यत्र उद्गीरयन्ति घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । उत्तरपूर्वस्यां दिशि गङ्गानदी-

वालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णं भाषन्ते यश उद्गीर्यन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बुद्धाभगवन्तो वर्णं भाषन्ते यश उद्गीर्यन्ति घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णं भाषन्ते यश उद्गीर्यन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णं भाषन्ते यश उद्गीर्यन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । एवं खल्वायुष्मञ्छारद्वीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानममारुह इत्युच्यते ।

अयायुष्मान् सुभ्रूतिर्भगवन्तमेतद्वोचत् । महासन्नाह सन्नह्यो महासन्नाह सन्नह्य इति भगवस्तुच्यते । कियता भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो महासन्नाह सन्नह्य इत्युच्यते । एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तं सुभ्रूति मेतद्वोचत् । इह सुभ्रूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो महायानसन्नाह सन्नह्यः । यदुत दानपारमितासन्नाहं सन्नह्य शीलपारमितासन्नाहं सन्नह्य धान्तिपारमितासन्नाहं सन्नह्य वीर्यपारमितासन्नाहं सन्नह्य ध्यानपारमितासन्नाहं सन्नह्य प्रज्ञापारमितासन्नाहं

सन्नद्य । अध्यात्मशून्यतासन्नाहं सन्नद्य वचिद्धाशून्यतासन्नाहं सन्नद्य ।
 अध्यात्मवचिद्धाशून्यतासन्नाहं सन्नद्य शून्यताशून्यतासन्नाहं सन्नद्य
 महाशून्यतासन्नाहं सन्नद्य परमार्थशून्यतासन्नाहं सन्नद्य संस्कृत-
 शून्यतासन्नाहं सन्नद्य असंस्कृतशून्यतासन्नाहं सन्नद्य अत्यन्तशून्यता-
 सन्नाहं सन्नद्य अनवरागशून्यतासन्नाहं सन्नद्य अनवकारशून्यता-
 सन्नाहं सन्नद्य प्रकृतिशून्यतासन्नाहं सन्नद्य सर्वधर्मशून्यतासन्नाहं
 सन्नद्य खलवणशून्यतासन्नाहं सन्नद्य अनुपलम्भशून्यतासन्नाहं सन्नद्य
 अभावशून्यतासन्नाहं सन्नद्य स्वभावशून्यतासन्नाहं सन्नद्य अभाव-
 स्वभावशून्यतासन्नाहं सन्नद्य । सृष्ट्युपस्थानसन्नाहं सन्नद्य सम्यक्-
 प्रहाणसन्नाहं सन्नद्य षड्विपादसन्नाहं सन्नद्य इन्द्रियसन्नाहं सन्नद्य
 बलसन्नाह सन्नद्य बोधज्ञसन्नाहं सन्नद्य आर्याष्टाङ्गमार्गसन्नाहं
 सन्नद्य आर्यसत्यसन्नाहं सन्नद्य ध्यानसन्नाहं सन्नद्य अप्रमाणसन्नाहं
 सन्नद्य आरूप्यसमापत्तिसन्नाहं सन्नद्य विमोक्षसन्नाहं सन्नद्य अनु-
 पूर्णविहारसमापत्तिसन्नाहं सन्नद्य शून्यतानिमित्ताप्रणिहितवि-
 मोक्षमुखसन्नाह सन्नद्य समाधिसन्नाहं सन्नद्य अभिज्ञासन्नाहं सन्नद्य
 धारणीमुखसन्नाहं सन्नद्य तथागतबलसन्नाहं सन्नद्य वैशारद्यसन्नाहं
 सन्नद्य प्रतिमन्त्रिसन्नाहं सन्नद्य महामैत्रीसन्नाहं सन्नद्य महाकरुणा-
 सन्नाहं सन्नद्य अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मसन्नाहं सन्नद्य सर्वाकार-
 ज्ञतासन्नाहं सन्नद्य बुद्धविग्रहसन्नाहं सन्नद्य । इयं त्रिसाहस्रं
 लोकधातूनाभयास्फुरित्वा । पूर्वस्थां दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान्
 लोकधातूनाभयास्फुरति । दक्षिणस्थां दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान्
 लोकधातूनाभयास्फुरति । पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान्

लोकधातूनाभयास्फुरति । उत्तरस्यां दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान्
 लोकधातूनाभयास्फुरति । पूर्वदक्षिणस्यां दिशि गङ्गानदीवास्तुकोप-
 मान् लोकधातूनाभयास्फुरति । दक्षिणपश्चिमायां दिशि गङ्गा-
 नदीवास्तुकोपमान् लोकधातूनाभयास्फुरति । पश्चिमोत्तरस्यां
 दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातूनाभयास्फुरति । उत्तर-
 पूर्वस्यां दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातूनाभयास्फुरति ।
 अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातूनाभयास्फुरति ।
 उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातूनाभयास्फुरति ।
 इमं त्रिसाहस्रमहासाहस्रलोकधातुं षड्विकारं प्रकम्प्य पूर्वस्यां
 दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान् प्रकम्पयति ।
 दक्षिणस्यां दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान्
 प्रकम्पयति । पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातून्
 षड्विकारान् प्रकम्पयति । उत्तरस्यां दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान्
 लोकधातून् षड्विकारान् प्रकम्पयति । पूर्वदक्षिणस्यां दिशि गङ्गा-
 नदीवास्तुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान् प्रकम्पयति । दक्षिण-
 पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान्
 प्रकम्पयति । पश्चिमोत्तरस्यां दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोक-
 धातून् षड्विकारान् प्रकम्पयति । उत्तरपूर्वस्यां दिशि गङ्गानदी-
 वास्तुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान् प्रकम्पयति । अधस्ताद्दिशि
 गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान् प्रकम्पयति ।
 उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातून् षड्विकारान्
 प्रकम्पयति ।

सोऽस्मिन् त्रिसाहस्रमहासाहस्र लोकधातौ यो नैरयिकोऽस्मि-
 स्खन्धस्तं सर्वं निर्व्वाय नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्धा-
 येति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा नैरयिकाः
 सत्त्वास्तं बुद्धशब्दसुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । ते तेन सुखसौ-
 मनस्येन ततो निरयोभ्यो व्युत्तिष्ठान्तो । ते च ततो निरयेभ्यो
 भ्रुत्याय यत्र यत्र लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते
 यापयन्ति धर्मश्च देशयन्ति । ते तत्र तत्रोपपद्यन्ते । सोऽस्मिं
 स्त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ तिर्य्यग्योनिकानां सत्त्वानां
 तिर्य्यग्योनिदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समु-
 द्हायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते तैर्य्यग्यो-
 निकः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । ते
 तेन सुखसौमनस्येन ततस्तिर्य्यग्योनिभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते ततस्ति-
 र्य्यग्योनेभ्रुत्याय यत्र यत्र बुद्धेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते
 यापयन्ति धर्मश्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । ततोऽस्मिं
 स्त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ यामलौकिकानां सत्त्वानां
 यमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्धा
 येति । शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । ततो यामलौकिकाः
 सत्त्वास्तच्च बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । ते तेन
 सुखसौमनस्येन ततो यमलोकाद्भ्युत्तिष्ठन्ते । ततो यमलोकाद्भ्यु-
 त्याय यत्र यत्र बुद्धेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते याप-
 यन्ति धर्मश्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स पूर्व्वस्यां दिशि-
 गङ्गानदीवालुकीपत्रेषु लोकधातुषु योनैरयिकोऽस्मिन्खन्धस्तं सर्वं

निर्वाण्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदी-
रयति घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरयिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं
श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । ते तेन सुखसौमनस्येन ततो
नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेत्रेषु
बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति धर्मञ्च देशयन्ति तत्र
तत्रोपपद्यन्ते । स दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोक-
धातुषु नैरयिकोऽग्निस्कन्धस्तं सर्व्वं निर्वाण्य नमस्तस्मै तथागता-
यार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुभावयति ।
तदा ते नैरयिकः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिल-
भन्ते । तेन सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते ततो
नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेत्रेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते
यापयन्ति । धर्मञ्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । सपश्चिमायां
दिशिगङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु यो नैरयिकोऽग्निस्कन्धस्तं
सर्व्वं निर्वाण्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्द-
मुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरयिकाः सत्त्वास्तं बुद्ध-
शब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन सुखसौमनस्येन ततो
नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेत्रेषु
बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति धर्मञ्च देशयन्ति ।
तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु
लोकधातुषु यो नैरयिकोऽग्निस्कन्धस्तं सर्व्वं निर्वाण्य नमस्तस्मै
तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदीरयति घोषमनुश्रा-
वयति । तदा ते नैरयिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं

प्रतिलभन्ते । तेन सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेत्रेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति धर्माच्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । सदक्षिणं पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु यो नैरयिकोऽग्निस्कन्धस्तं सर्व्वं निर्वाण्यं नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरयिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेत्रेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति । धर्माच्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । सदक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु यो नैरयिकोऽग्निस्कन्धस्तं सर्व्वं निर्वाण्यं नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरयिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन च सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेत्रेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति । धर्माच्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । सपश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु यो नैरयिकोऽग्निस्कन्धस्तं सर्व्वं निर्वाण्यं नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरयिकाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते तेन च सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति । धर्माच्च

देशयन्ति तत्र तत्रोपद्यन्ते । स पूर्वोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदी-
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु यो नैरयिकोऽग्निस्कन्धस्तं सर्वं निर्व्वाण्य
 नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति ।
 घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरयिकाः सत्त्वास्तं बुद्ध्युद्भवं श्रुत्वा
 सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन च सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो
 व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्ध्युद्भवेषु बुद्धाभग-
 वन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते यापयन्ति धर्मञ्च देशयन्ति । तत्र तत्रोप-
 पद्यन्ते । सोऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 यो नैरयिकोऽग्निस्कन्धस्तं सर्वं निर्व्वाण्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते
 सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते
 नैरयिकाः सत्त्वास्तं बुद्ध्युद्भवं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते ।
 तेन च सुखसौमनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो
 व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्ध्युद्भवेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते
 यापयन्ति धर्मञ्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स उपरिष्ठा-
 दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु यो नैरयिकोऽग्नि-
 स्कन्धस्तं सर्वं निर्व्वाण्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भायेति
 शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते नैरयिकाः सत्त्वास्तं
 बुद्ध्युद्भवं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन च सुखसौ-
 मनस्येन ततो नरकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ततो नरकेभ्यो व्युत्थाय यत्र
 यत्र बुद्ध्युद्भवेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते यापयन्ति धर्मञ्च
 देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते ।

स पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु

तिर्य्यग्योनियमनोकोपपद्धानां सत्त्वानां तिर्य्यग्योनि यमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते तिर्य्यग्योनि यमलोकोपपद्दां सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन च सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्य्यग्योनि यमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते तेभ्यस्तिर्य्यग्योनि यमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेत्रेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते यापयन्ति धर्मञ्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तिर्य्यग्योनि यमलोकोपपद्धानां सत्त्वानां तिर्य्यग्योनियमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते तिर्य्यग्योनि यमलोकोपपद्दाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्य्यग्योनि यमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । तेभ्यस्तिर्य्यग्योनि यमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेत्रे बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते यापयन्ति धर्मञ्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तिर्य्यग्योनियमलोकोपपद्धानां सत्त्वानां तिर्य्यग्योनियमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते तिर्य्यग्योनियमलोकोपपद्दाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन च सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते तेभ्यस्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेत्रेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते याप-

यन्ति धर्म्मञ्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स उत्तरस्या-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तिर्य्यग्योनि लोकोपप-
 द्धानां सत्त्वानां तिर्य्यग्योनियमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथाग-
 तायार्हते सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्राव-
 यति । तदा ते तिर्य्यग्योनियमलोकोपपद्धां सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा
 सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन च सुखसौमनसेन तेभ्यस्तिर्य्यग्यो-
 नियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते तेभ्यस्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो
 व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते ध्याप-
 यन्ति धर्म्मञ्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स पूर्वदक्षिण-
 स्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तिर्य्यग्योनियमलो-
 कोपपद्धानां सत्त्वानां तिर्य्यग्योनियमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै-
 तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनु-
 श्रावयति । तदा ते तिर्य्यग्योनियमलोकोपपद्धानां सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं
 श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन सुखसौमनसेन तेभ्यस्तिर्य्य-
 ग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते तेभ्यस्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो
 व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते ध्यापयन्ति
 धर्म्मञ्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स दक्षिणपश्चिमायान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तिर्य्यग्योनियमलोकोपपद्धानानां
 सत्त्वानां तिर्य्यग्योनियमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते
 सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते
 तिर्य्यग्योनियमलोकोपपद्धा सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं
 प्रतिलभन्ते तेन सुखसौमनसेन तेभ्यस्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो

व्युत्तिष्ठन्ते ते तेभ्यस्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धा-
 भगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते यापयन्ति धर्मञ्च देशयन्ति । तत्र
 तत्रोपपद्यन्ते । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुषु तिर्य्यग्योनियमलोकोपपद्धानां सत्त्वानां तिर्य्यग्योनियम-
 लोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति
 शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते तिर्य्यग्योनियमलो-
 कोपपद्दाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते ।
 तेन सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । तेभ्य-
 स्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धाभगवन्त-
 स्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते यापयन्ति धर्मञ्च देशयन्ति । तत्र तत्रोप-
 पद्यन्ते । स उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 तिर्य्यग्योनियमलोकोपपद्धानां सत्त्वानां तिर्य्यग्योनियमलोकदुःखं
 प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदी-
 रयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते तिर्य्यग्योनियमलोकोपपद्दाः
 सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन सुखसौ-
 मनस्येन तेभ्यस्तिर्य्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते तेभ्यस्तिर्य्य-
 ग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति
 ध्रियन्ते यापयन्ति धर्मञ्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते ।
 सोऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तिर्य्यग्योनिय-
 मलोकोपपद्धानां सत्त्वानां तिर्य्यग्योनियमलोकदुःखं प्रशमय्य
 नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् सम्बुद्धायेति शब्दमुदीरयति ।
 घोषमनुश्रावयन्ति । तदा ते तिर्य्यग्योनियमलोकोपपद्दाः सत्त्वास्तं

बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्य प्रतिलभन्ते । तेन सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्यग्गोनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । तेभ्यस्तिर्यग्गोनियमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति भ्रियन्ते यापयन्ति धर्मञ्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तिर्यग्गोनियमलोकोपपद्धानां सत्त्वानां तिर्यग्गोनियमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते तिर्यग्गोनियमलोकोपपद्दाः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्यग्गोनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । तेभ्यस्तिर्यग्गोनियमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ते भ्रियन्ते यापयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते ।

तद्यथापि नाम सुभूते दक्षिणाकारोमायाकारान्तवासी वा चतुर्महापथे महतो जननिकारस्य पुरतो नरकास्तिर्यग्गोनियमलोकांश्चाभिनिर्माय तेषां मायिकानां सत्त्वानां बुद्धशब्दमुद्घोषयेद्दुर्लभशब्दमुद्घोषयेत्संघशब्दमुद्घोषयेद्दत्र तेऽभिनिर्म्बितास्तेन बुद्धशब्देन धर्मशब्देन संघशब्देन ततो नरकेभ्यस्तिर्यग्गोनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठेरं सत्त्वं मन्यसे सुभूतेऽपि पुतेन मायाकारेण मायाकारान्तेवामिना वा कश्चित्सत्त्वो नरकेभ्यस्तिर्यग्गोनियमलोकाद्भ्युत्थितो भवेत् । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव सुभूते बोधि-मत्त्वेन महामत्त्वेन दशसु दिक्षु अप्रमेयासंख्येषु लोकधातुषु सत्त्वा-स्तिर्यग्गोनिभ्यो दुर्गतिभ्यः परिमोचेरन् नरकाद्विसत्त्वः परिमोचितो

भवति । तत्कस्य हेतोः । धर्मतैषा सुभूते धर्मानामाया धर्म-
तामुपादाय । एक खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह
सन्नद्ध इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो दानपारमितायां
स्थित्वा महासत्त्वाह सदद्भस्त्रिसार्हस्र महामाहस्र लोकधातुं वैदूर्य-
मयमभिनिर्मिमीते वैदूर्यमयमभिनिर्माय चक्रवर्त्तिव्यूहमभिनि-
र्मिमीते । चक्रवर्त्तिव्यूहमभिनिर्माय असन्नार्थिकेभ्यो ददाति ।
पानं पानार्थिकेभ्यो ददाति । यानं यानार्थिकेभ्यो ददाति । वस्त्रं
वस्त्रार्थिकेभ्यो ददाति । पुष्यं पुष्यार्थिकेभ्यो ददाति । माल्यं
माल्यार्थिकेभ्यो ददाति । गन्धं गन्धार्थिकेभ्यो ददाति । विलेपनं
विलेपनार्थिकेभ्यो ददाति । शयनमासनं शयनासनार्थिकेभ्यो
ददाति । उपाश्रयमुपाश्रयार्थिकेभ्यो ददाति । प्राजीविकं प्राजी-
विकार्थिकेभ्यो ददाति । उपकरणमुपकरणार्थिकेभ्यो ददाति ।
ग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारं ग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारार्थिकेभ्यो
ददाति । मणिमुक्तावैदूर्यशङ्खशिलाप्रवालरजतजातरूपार्थिकेभ्यो
मणिमुक्तावैदूर्यशङ्खशिलाप्रवालरजतजातरूपणि ददाति । याव-
दन्यतरान्यतरान् मानुष्यकान् परिष्कारान् ददाति । भोजनमना-
र्थिकेभ्यो दत्त्वा पानं पानार्थिकेभ्यो दत्त्वा यानं यानार्थिकेभ्यो दत्त्वा
वस्त्रं वस्त्रार्थिकेभ्यः पुष्यं पुष्यार्थिकेभ्यः । माल्यं माल्यार्थिकेभ्यः
गन्धं गन्धार्थिकेभ्यः विलेपनं विलेपनार्थिकेभ्यः शयनमासनं शय-
नासनार्थिकेभ्यः उपाश्रयमुपाश्रयार्थिकेभ्यः प्राजीविकं प्राजीविका-
र्थिकेभ्यः उपकरणमुपकरणार्थिकेभ्यः ग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारं

ग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारार्थिकेभ्यः मणिमुक्तावैदूर्यग्रङ्खुशिला-
 प्रवालरजतजातरूपाणि मुक्तावैदूर्यग्रङ्खुशिलाप्रवालरजतजातरू-
 पार्थिकेभ्यः दत्त्वा यावदन्यतराऽन्यतरान् मानुष्यकान् परिष्कारान्
 दत्त्वातेभ्यः सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयति । यदुतेमामेव षट् पारमिताप्रति-
 संयुक्तं धर्मदेशनां । ते च खलु पुनः सत्त्वास्तां धर्मदेशनां श्रुत्वा
 न जातुषड्भिः पारमिताभिर्विरहितो भवति । यावदनुत्तरां
 सम्यक् सम्वोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

तद्यथापि नाम सुभूते दक्षोमायाकारोमायाकारान्तेवामीवा
 चतुर्महापथे महतो जननिकायस्याग्नेमहान्तं जननिकायमभिनिर्मा-
 याक्षमक्षार्थिकेभ्यो दद्यात्पानं पानार्थिकेभ्यो दद्यात् वस्त्रं वस्त्रार्थि-
 केभ्यो दद्यात् पुष्यं पुष्यार्थिकेभ्यो दद्यात् मास्यं मास्यार्थिकेभ्यो
 दद्यात् गन्धं गन्धार्थिकेभ्यो दद्यात् विलेपनं विलेपनार्थिकेभ्यो
 दद्यात् शयनमासनं शयनासनार्थिकेभ्यो दद्यात् उपाश्रयसुपा-
 श्रयार्थिकेभ्यो दद्यात् प्राजीविकं प्राजीविकार्थिकेभ्यो दद्यात् उप-
 करणमुपकरणार्थिकेभ्यो दद्यात् ग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारान्
 ग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारार्थिकेभ्यो दद्यात् मणिमुक्तावैदूर्यग्रङ्खु-
 शिलाप्रवालरजतजातरूपाणि मणिमुक्तावैदूर्यग्रङ्खुशिलाप्रवालरजत-
 जातरूपार्थिकेभ्यो दद्यात् यावदन्यतरान्यतरान् मानुष्यकान् परि-
 ष्कारान् दद्यात् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि नृ तेन मायाकारेण
 मायाकारान्तेवासिनावाकस्मैचित्सत्त्वाय किञ्चिद्दत्तं भवेत् । आह नो
 क्षीदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महा-
 यत्नेन यावच्चक्रवर्तिन्यूषमभिनिर्मायाक्षमक्षार्थिकेभ्यो ददता पानं

पानार्थिकेभ्यो ददता यानं यानार्थिकेभ्यो ददता वस्त्रं वस्त्रार्थिकेभ्यो
ददता पुष्पं पुष्पार्थिकेभ्यो ददता माख्यं माख्यार्थिकेभ्यो ददता
गन्धं गन्धार्थिकेभ्यो ददता विलेपनं विलेपनार्थिकेभ्यो ददता
शयनासनं शयनासनार्थिकेभ्यो ददता उपाश्रयमुपाश्रयार्थिकेभ्यो
ददता प्राजीविकं प्राजीविकार्थिकेभ्यो ददता उपकरणमुपकर-
णार्थिकेभ्यो ददता ग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारान् ग्लानप्रत्यय-
भैषज्यपरिष्कारार्थिकेभ्यो ददता मणिमुक्तावैदूर्यंशङ्खशिलाप्रवाल-
रजतजातरूपाणि मणिमुक्तावैदूर्यंशङ्खशिलाप्रवालरजतजातरूपार्थि-
केभ्यो ददता यावदन्यतरान्यतरान् मानुष्याकान् परिष्कारान् ददता
न कस्मैचित्सत्वाय किञ्चिद्दत्तं भवति । तत्कस्य हेतोः धर्म्मतैपा-
सुभृते धर्म्माणं मायाधर्म्मतानुपादाय । एवं खलु सुभृते बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाऽसन्नद्ध इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः शीलपारमितायां
स्थित्वा सञ्चिन्व्योपपत्तिपरिग्रहेण चक्रवर्त्तिकुले प्रत्याजायते ।
स तत्र चक्रवर्त्तिश्चर्य्यस्थित्वा सत्त्वान् दशकुशलेषु कर्मपथेषु प्रतिष्ठा-
पयति । स चतुर्षुधानेख्यप्रमाणेषु चतसृष्वारूप्यमापत्तिषु पञ्च-
न्नभिज्ञासु चतुर्षुस्मृत्युपस्थानेषु चतुर्षु सम्यक् प्रहाणेषु चतुर्षुबुद्ध-
पादेषु पञ्चस्त्रिन्दियेषु पञ्चसुवलेषु सप्तसुबोधज्ञेषु । आर्याष्टाङ्ग-
मार्गं शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचसुखेषु नवस्वनुपूर्वविहारस-
मापत्तिषु चतुर्व्यार्य्यसत्त्वेषु सर्वसमाधिषु सर्वधारणीसुखेषु दशसु
तथागतवलेषु चतुर्षुवैशारद्येषु चतसृषु प्रतिषन्वित्सु महामैत्र्यां
महाकरुणायां अष्टादशावैष्णिकबुद्धधर्म्मेषु प्रतिष्ठापयति । ते

सत्त्वा न जातु विरहितो भवति तथा धर्मदेशनया यावदनु-
त्तरां सम्यक् संबोधिमभिमन्वुष्यन्ते ।

तद्यथापिनाम सुभूते दत्तोमायाकारोमायाकारान्तेवासौवा-
चतुःपथे महतो जननिकायस्य पुरतोमहान्तं जननिकायमभिनि-
र्माय सत्त्वान् दशकुशलेषु कर्मपथेषु प्रतिष्ठापयेत् । चतुर्षुध्यानेषु
चतुर्व्यंशप्रमाणेषु चतसृष्वारूप्यसमापत्तिषु । पञ्चस्वभिज्ञासु चतुर्षु
कृत्युपस्थानेषु चतुर्षु सम्यक् प्रहाणेषु चतुर्वृद्धिपादेषु पञ्चेन्द्रियेषु
पञ्चसु वलेषु सप्तसु बोध्यज्ञेषु अर्याष्टाङ्गमार्गं शून्यतानिमित्ताप्रणि-
हितविमोचमुखेषु नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तिषु चतुर्व्यंशसत्येषु
सर्वसमाधिषु सर्वधारणीमुखेषु दशसु तथागतवलेषु चतुर्षु वैशार-
द्येषु चतसृषु प्रतिषम्बित्सु महामैत्र्यां महाकरुणायां अष्टादशस्था-
वैणिकबुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापयेत् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि गतेन
मायाकारेण मायाकारान्तेवासिनाकश्चित्सत्त्वोदशकुशलेषु कर्म-
पथेषु प्रतिष्ठापितोभवेत् । चतुर्षुध्यानेषु चतुर्व्यंशप्रमाणेषु चतसृष्वार-
ूप्यसमापत्तिषु पञ्चस्वभिज्ञासु चतुर्षुकृत्युपस्थानेषु चतुर्षु सम्यक्
प्रहाणेषु चतुर्वृद्धिपादेषु पञ्चस्त्रिन्द्रियेषु पञ्चसुवलेषु सप्तबोध्यज्ञेषु
अर्याष्टाङ्गमार्गं शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखेषु । नवस्वनु-
पूर्वविहारसमापत्तिषु चतुर्व्यंशसत्येषु सर्वसमाधिषु सर्वधारणी-
मुखेषु दशतथागतवलेषु चतुर्षु वैशारद्येषु चतसृषु प्रतिषम्बित्सु
महामैत्र्यां महाकरुणायां अष्टादशवैणिकबुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापितो
भवति । आह । नोहीदं भगवन् । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन
महामत्त्वेनाप्रमेयासंख्येयानपि सत्त्वान् दशकुशलेषु कर्मपथेषु प्रति-

षाण्य चतुर्षु ध्यानेषु चतुर्ध्वप्रमाणेषु चतसृष्वारूप्य समापत्तिषु
 पञ्चस्त्रिभिर्ज्ञासु चतुर्षु कृत्युपस्थानेषु चतुर्षु सम्यक् प्रहाणेषु चतुर्ध्व-
 द्विपादेषु पञ्चस्त्रिन्द्रियेषु पञ्चसु बलेषु सप्तसुबोधज्ञेषु अर्थाष्टाङ्ग-
 मार्गे शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखेषु अष्टासु विमोचेषु
 नवस्त्रनुपूर्वविहारसमापत्तिषु चतुर्वार्यसत्येषु सर्वसमाधिषु सर्व-
 धारणीमुखेषु दशसु तथागतबलेषु चतुर्षु वैशारद्येषु चतसृषु
 प्रतिषम्बित्सु महामैत्र्यां महाकरुणायां अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु
 न कश्चित् सत्त्वः प्रतिष्ठापितो भवति । तत्कस्य हेतोः । धर्मते-
 पासुभूते धर्माणां मायाधर्मतासुपादाय । एवं खलु सुभूते
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वां सन्नद्ध इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः चान्तिपारमितायां
 स्थित्वा सर्वसत्त्वान् चान्तिपारमितायां नियोजयति प्रतिष्ठापयति ।
 कथञ्च सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः चान्तिपारमितायां स्थित्वा
 सर्वसत्त्वान् चान्तिपारमितायां नियोजयति प्रतिष्ठापयति । इह
 सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रथमचित्तोत्पादसुपादायैव सत्त्वाहं
 सन्नद्धति । स चेत् सर्वसत्त्वा मे लोष्ट्रदण्डशस्त्रप्रहारान् दद्युस्तत्र
 मयैकमपि क्षोभसहगतं चित्तं नोत्पादयितव्यं । सर्वसत्त्वाश्चैवं
 रूपायां चान्तौ प्रतिष्ठापयति ।

तद्यथापि नाम सुभूते दक्षोमायाकारो मायाकारान्तेवासि वा
 चतुर्महापथे महतो जननिकायस्य पुरतो महान्तं जननिकाय-
 मभिनिर्माय चान्तिपारमितायां नियोजयेत् प्रतिष्ठापयेत् किं
 मन्यसे सुभूतेऽपि तु तेन मायाकारेण मायाकारान्तेवासिना वा

कश्चित् सत्त्वः चान्तिपारमितायां प्रतिष्ठापितो भवेत् आह ।
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेनाप्रमेयाऽसंख्येयान् सत्त्वान् चान्तिपारमितायां प्रतिष्ठाप्य न
 कश्चिद्वत्त्वः चान्तिपारमितायां प्रतिष्ठापितो भवति । तत्कस्य
 हेतोः । धर्म्मतैषा सुभूते धर्म्माणां मायाधर्म्मतामुपादाय ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह मन्त्रद्वय
 इत्युच्यते । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्य्यपारमितायां
 स्थित्वा सत्त्वान् वीर्य्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठा-
 पयति । कथञ्च सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्य्यपारमितायां
 स्थित्वा सर्व्वसत्त्वान् वीर्य्यपारमितायां समादापयति । निवेशयति
 प्रतिष्ठापयति । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता
 प्रतिसंयुक्ते न चित्तोत्पादेन सर्व्वसत्त्वान् कायिकचेतसिक वीर्य्यं
 समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । तद्यथापि नाम
 सुभूते दत्तोभायाकारो मायाकारान्तेवासी वा चतुर्महापथे-
 महतो जननिकायस्य पुरतो महान्तं जननिकायमभिनिर्माय
 कायिकचेतसिकवीर्य्यं प्रतिष्ठापयेत् तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि
 नु तेन मायाकारेण वा मायाकारान्ते वासिना वां चतुर्महापथे
 महतो जननिकायस्य पुरतो महान्ते जननिकायमभिनिर्ममे
 कायिकचेतसिकवीर्य्यं प्रतिष्ठापयेत् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि-
 नु तेन मायाकारेण वा मायाकारान्तेवासिना वा कश्चित् सत्त्वः
 कायिकचेतसिकवीर्य्यं प्रतिष्ठापितो भवेत् । आह । नो हीदं
 भगवन् । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽप्रमेयाऽसंख्येयान्

सत्त्वान् कार्याकचेतसिकवीर्यं प्रतिष्ठाप्य न कश्चित् सत्त्वः कार्या-
कचेतसिकवीर्यं प्रतिष्ठापितो भवति । तत्कस्य हेतोः धर्मतैषा
सुभूते धर्माणां मायाधर्मतामुपादाय । एवं खलु बोधिसत्त्वो
महासत्त्वो महामन्त्राह सन्नद्य इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपारमितायां
स्थित्वा सर्वसत्त्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । कथञ्च सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपार-
मितायां स्थित्वा सर्वसत्त्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति
निवेशयति प्रतिष्ठापयति । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्व-
धर्मसमतायां स्थित्वा यत्र कस्यचिद्दुर्मस्य विक्षेपं वा समनुपश्यत्येवं
ध्यानपारमितायां स्थितो भवति । स तथैव सत्त्वान् ध्यानपारमितायां
समादापयति । निवेशयति । प्रतिष्ठापयति । ते च समादा-
पिता न जातुविरहिता भवन्ति ध्यानपारमितायाः यावदनुत्तरां
सम्यक् सम्बोधेमभिसम्बुध्यते । तद्यथापि नाम सुभूते द्वाभ्यामाया-
कारोमायाकारान्तेवासी वा चतुर्भङ्गापथे महतो जननिकायस्य
पुरतो महान्तं जननिकायमभिनिर्माय ध्यानपारमितायां प्रति-
ष्ठापयति । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि नु तेन मायाकारेण वा
मायाकारान्तेवाशिना वा कश्चित्सत्त्वो ध्यानपारमितायां प्रतिष्ठा-
पितो भवेत् । आह । नोहौदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव
सुभूते बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्वसत्त्वान् ध्यानपारमितायां
प्रतिष्ठाप्य न कश्चित्सत्त्वो ध्यानपारमितायां प्रतिष्ठापितो भवति ।
तत्कस्य हेतोः । धर्मतैषा सुभूते धर्माणां माया धर्मतामुपा-

दाय । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासन्नाह सन्नद्ध इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां स्थित्वा सर्वसत्त्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । कथञ्च सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां स्थित्वा सर्वसत्त्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । आह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाञ्चरन् यत् कस्यचिद्दुर्म्मस्योत्पादं वा निरोधं वा संक्लेशं वा व्यवदानं वा श्रारं वा पारं वोपलभते । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां स्थितो भवति । स तथैव सर्वसत्त्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयेति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । तद्यथापि नाम सुभूते दक्षोमायाकारो मायाकारान्तेवाशौ वा चतुर्भुजापथे महतो जननिकायस्य पुरतो महान्तं जननिकायमभिनिर्माय प्रज्ञापारमितायां समादापयेत् निवेशयेत् प्रतिष्ठापयेत् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि नु तेन मायाकारेण वा मायाकारान्तेवासिना वा कश्चित् सत्त्वः प्रज्ञापारमितायां समादापितो निवेशितः प्रतिष्ठापितो भवेत् । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वान् प्रज्ञापारमितायां प्रतिष्ठाप्य न कश्चित् सत्त्वः प्रज्ञापारमितायां प्रतिष्ठापितो भवेत् । तत्कस्य हेतोः धर्म्मतैवासुभूते धर्म्माणां मायाधर्म्मातामुपादाय । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासन्नाह सन्नद्ध इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाद्यं सन्नद्धं
पूर्वस्थाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा यथै-
वात्मनादानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये
सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव
तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादा-
पयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्तिपारमि-
तायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान्
चान्तिपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति ।
यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये
सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति । निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र
लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति
निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति ।
तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां
समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यदुते या एव षट्पार-
मितास्ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहितो भवति षड्भिः
पारमिताभिर्यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिं अभिसम्बुध्यन्ते ।

दक्षिणस्थाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु गत्वा
यथैवात्मनादानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये
सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र

लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्तिपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् चान्तिपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना वीर्य-पारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मं देशयति यदुते या एव षट्पारमिताः । ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति षड्भिः पारमिताभिर्यावदनुस्तरां सम्यक् सम्वोधिमभिसमुध्यन्ते ।

पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातून् गत्वा यथैवात्मनादानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्तिपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् चान्तिपारमितायां समादापयति । यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपार-

मितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मं देशयति यदुते या एव षट्पारमिताः । ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति षड्भिः पारमिताभिर्यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ति ।

उत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा यथैवात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्तिपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति । निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मञ्च देशयति

यदुते या एव षट्पारमिताः । ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न जातु-
विरहिता भवन्ति । षड्भिः पारमिताभिर्यावदनुत्तरां सम्यक्
सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

पूर्वदक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुन् गत्वा
यथैवात्मनादानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु
ये सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव
तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादा-
पयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्तिपारमितायां
तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् चान्ति-
पारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना
वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान्
सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति ।
यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु
ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र
लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति
निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मञ्च देशयति यदुते या एव षट्-
पारमिताः । ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति
षड्भिः पारमिताभिर्यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुन्
गत्वा यथैवात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोक-

धातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ग्रीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ग्रीलपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्तिपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् चान्तिपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मञ्च देशयति । यदुते या एव षट्पारमिताः । ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति षड्भिः पारमिताभिर्यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

पश्चिमोत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातून् गत्वा यथैवात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ग्रीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ग्रीलपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्तिपारमितायां तिष्ठति ।

तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् चान्तिपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मश्च देशयति यदुक्ते या एव षट्पारमिताः । ते सत्त्वास्त धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति षड्भिः पारमिताभिर्यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

उत्तरपूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातून् गत्वा यथैवात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्तिपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् चान्तिपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान्

ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथै-
वात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये
सत्त्वान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति । निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । धर्मञ्च देशयति यदुते या एव षट्पारमिताः ते
सत्त्वास्तान् धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति षड्भिः पार-
मिताभिर्यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातून् गत्वा यथै-
वात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये
सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव
तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादा-
पयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्तिपारमितायां
तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् चान्ति-
पारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना
वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान्
सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति ।
यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु
ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र
लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति
निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मञ्च देशयति यदुते या एव षट्-
पारमिताः । ते सत्त्वास्तान् धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति

षड्भिः पारमिताभिः । यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवास्तुकोपमान् लोकधातुन् गत्वा यथैवात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्तिपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् चान्तिपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मञ्च देशयति यदुते या एव षट्पारमिताः । ते सत्त्वास्तं धम्मे श्रुत्वा न जातुविरहित्वा भवन्ति षड्भिः पारमिताभिः । यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

तद्यथापि नाम सुभ्रते द्वाभायाकारो वा भायाकारान्ते-
वामी वा चतुर्भहापथे महतो जनकाद्येस्थापुरतो महान्तं जनकाय-

मभिनिर्णाय षट्सु पारमितासु समादापयेद्विशेषयेत् प्रतिष्ठा-
पयेत् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि तु तेन मायाकारेण वा
मायाकारान्तेवासिना वा कश्चित् सत्त्वः षट्सु पारमितासु समा-
दापितो निवेगितः प्रतिष्ठापितो वा भवेत् । आह नोद्दीदं भगवन् ।
भगवानाह । एवमेव बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन पूर्वस्यान्दिशि गङ्गा-
नदीवालुकोपमेयु लोकधातुयु । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमेयु लोकधातुयु । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेयु
लोकधातुयु । उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेयु लोकधातुयु
उत्तर पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेयु लोकधातुयु । पूर्व-
दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेयु लोकधातुयु । दक्षिण-
पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेयु लोकधातुयु । पश्चिमो-
त्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेयु लोकधातुयु । अधस्तादिशि
गङ्गानदीवालुकोपमेयु लोकधातुयु । उपरिष्ठादिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमेयु लोकधातुयु ये सत्त्वास्ते सर्वे षट्सु पारमितासु
प्रतिष्ठापिता भवन्ति । तत् कस्य हेतोः । धर्मतैषा सुभूते धर्माणां
मायाधर्मता सुपादाय । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
महासन्नाहतसन्नद्ध इत्युच्यते ॥

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासन्नाहं सन्नद्ध
सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन विहरन्नान्येषां चित्तोत्पादा-
नामवकाशं ददाति । इयन्तो मया सत्त्वाः दानपारमितायां
प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया
शीलपारमितायां प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः ।

शून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 इयन्तो मया सत्त्वाः सर्व्वधर्मा शून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः स्वस्वच्छण-
 शून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 इयन्तो मया सत्त्वाः अनुपलम्बशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः अभावशून्यतायां
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया
 सत्त्वाः स्वभावशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः अभावस्वभावशून्यतायां प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः ।

इयन्तो मया सत्त्वाश्चतुर्धुस्मृत्युपस्थानेषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाश्चतुर्धु सम्यक्-
 प्रहाणेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो
 मया सत्त्वाश्चतुर्धुश्चङ्घ्रिपादेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः पञ्चस्त्रिन्दियेषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वोः पञ्चसु बलेषु
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया
 सत्त्वाः सप्तसु बोध्यङ्गेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः आर्य्याष्टाङ्गमार्गं प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः आर्य्यसत्येषु
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया
 सत्त्वाश्चतुर्धु ध्यानेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयि-

तव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाश्चतुर्ध्वप्रमाणेषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः विमोक्षेषु
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया
 सत्त्वाः नवस्त्रनुपूर्वविहारसमापत्तिषु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
 विमोक्षेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो
 मया सत्त्वाः पञ्चस्त्रभिन्नासु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः सर्वसमाधिषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः सर्वधारणी-
 मुखेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो
 मया सत्त्वाः दशसु तथागतबलेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाश्चतुर्धु वैशारद्येषु प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया
 सत्त्वाश्चतसृषु प्रतिषम्बित्सु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वा महामैत्र्यां प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः महाकरुणार्यां
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया
 सत्त्वाः अष्टादशस्त्रावेणिक बुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः श्रोत आपत्ति फले
 प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया
 सत्त्वाः सहस्रागामिफले प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः अनागामिफले प्रतिष्ठापयितव्याः ।

इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः अर्हत्वे प्रतिष्ठा-
पयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः
प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः ।
इयन्तो मया सत्त्वाः मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो
न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया सत्त्वाः सर्वाकारज्ञतायां
प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः ।

अपि तु पुनरस्यैवं भवत्यप्रमेयाऽसंख्येया मया सत्त्वाः दान-
पारमितायां प्रतिष्ठापयितव्याः । शीलपारमितायां प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । चान्तिपारमितायां प्रतिष्ठापयितव्याः । वीर्यपारमितायां
प्रतिष्ठापयितव्याः । ध्यानपारमितायां प्रतिष्ठापयितव्याः । प्रज्ञा-
पारमितायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अध्यात्मशून्यतायां प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । बहिर्द्विशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अध्यात्मबहिर्द्वि-
शून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । शून्यताशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः ।
महाशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । परमार्थशून्यतायां प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । संसृतशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । असंसृतशून्यतायां
प्रतिष्ठापयितव्याः । अत्यन्तशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अनवराद्य-
शून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अनवकारशून्यतायां प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । प्रकृतिशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । सर्वधर्मशून्यतायां
प्रतिष्ठापयितव्याः । स्वस्वच्छणशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अनुप-
लम्बशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अभावशून्यतायां प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । स्वभावशून्यतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अभावस्वभावशून्यतायां
प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्धुस्तुपस्यानेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्धु

सम्यक् प्रहाणेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु च्छद्धिपादेषु प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । पञ्चस्त्रिन्द्रियेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । पञ्चसु बलेषु
 प्रतिष्ठापयितव्याः । सप्तसुबोधङ्गेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । आर्याष्टाङ्ग-
 मार्गं प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्वर्ष्यसत्येषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु
 ध्यानेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्वर्ष्यप्रमाणेषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 चतसृष्वारूप्यसमापत्तिषु प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टासु विमोक्षेषु
 प्रतिष्ठापयितव्याः । नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तिषु प्रतिष्ठापयि-
 तव्याः । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 पञ्चस्त्रिभिज्ञासु प्रतिष्ठापयितव्याः । सर्वसमाधिषु प्रतिष्ठापयि-
 तव्याः । सर्वधारणीमुखेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । दशसुतथागतबलेषु
 प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु वैशारदैषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतसृषु
 प्रतिसम्बन्धेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । महामैत्र्यां प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 महाकरुणायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु
 प्रतिष्ठापयितव्याः । श्रोत आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितव्याः । सङ्गदा-
 गामिफले प्रतिष्ठापयितव्याः । अनागामिफले प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितव्याः । प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । सर्वाकारज्ञतायां प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः ।

तद्यथापि नाम सुभृते दक्षिणमायाकारो वा मायाकारान्तेवासी
 वा चतुर्महापथे महतोजनकारस्य पुरतो महान्जनायमभि-
 निमांथैवं चिप्रमुत्पादयेत् एते मया अप्रमेयासंख्येयाः सत्त्वाः षट्सु
 पारमितासु प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टादशसु शून्यतासु प्रतिष्ठाप-

चित्त्याः । चतुर्षु स्मृत्युपस्थानेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु सम्यक्
 प्रहाणेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु षड्विधादेशु प्रतिष्ठापयि-
 तव्याः । पञ्चस्त्रिंशद्विधेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । पञ्चसु बलेषु प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । सप्तसु बोध्यङ्गेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । श्रार्थ्याष्टाङ्गमार्गं
 प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्ध्वार्य्यसत्येषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु
 ध्यानेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्ध्वप्रमाणेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चत-
 सृध्वारुथसमापत्तिषु प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टासु विमोक्षेषु प्रतिष्ठा-
 पयितव्याः । नवस्त्रपूर्वविहारसमापत्तिषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 शून्यतानिभित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । पञ्चस्त्र-
 भिज्ञासु प्रतिष्ठापयितव्याः । सर्व्वसमाधिषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 सर्व्वधारणीमुखेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । दशसु तथागतबलेषु प्रति-
 ष्ठापयितव्याः । चतुर्षु वैशारद्येषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतसृषु
 प्रतिसम्बित्तु प्रतिष्ठापयितव्याः । महामैत्र्यां प्रतिष्ठापयितव्याः ।
 महाकरुणायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टादशस्त्रावेणिकबुद्धधर्मेषु
 प्रतिष्ठापयितव्याः । श्रोत आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितव्याः । सहदा-
 गामि फले प्रतिष्ठापयितव्याः । अनागामिफले प्रतिष्ठापयि-
 तव्याः । अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितव्याः । प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयि-
 तव्याः । मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । सर्वाकारज्ञतायां
 प्रतिष्ठापयितव्याः ।

तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि नु तेन मायाकारेण वा माया-
 कारान्तेवासिना वा कश्चित्सत्वः षट्सु पारमितासु प्रतिष्ठापितो
 भवेत् । अष्टादशसु शून्यतासु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्षु स्मृत्युप-

स्थानेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्षु सम्यक् प्रहाणेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्षु चद्विपादेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । पञ्चस्त्रिन्दियेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । पञ्चसु बलेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । सप्तसु बोध्याङ्गेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । आर्याष्टाङ्गामार्गं प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्ध्यानसत्येषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्षु ध्यानेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्ष्वप्रमाणेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतसृष्वारूप्यसमापत्तियु प्रतिष्ठापितो भवेत् । अष्टासु विमोक्षेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तियु प्रतिष्ठापितो भवेत् । शून्यतानिमित्तप्रणिहितविमोक्षमुखेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । पञ्चस्त्रिभञ्जासु प्रतिष्ठापितो भवेत् । सर्वसमाधिषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । सर्वधारणीमुखेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । दशतथागतबलेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्षु वैशारद्येषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतसृषु प्रतिसम्बिन्दुषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । महाभैरवा प्रतिष्ठापितो भवेत् । महाकरुणायां प्रतिष्ठापितो भवेत् । अष्टादशस्त्रावेणिकबुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । श्रोत आपत्तिफले प्रतिष्ठापितो भवेत् । सद्यदागामिफले प्रतिष्ठापितो भवेत् । अनागामिफले प्रतिष्ठापितो भवेत् । अर्हत्वे प्रतिष्ठापितो भवेत् । प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापितो भवेत् । मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापितो भवेत् । सर्वाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापितो भवेत् ।

आह । नोक्षीदं भगवन् । भगवानाह । एव मेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महापत्नेनाऽप्रमेयाऽमख्येयानां सत्त्वानां घट्सु पारमितासु प्रतिष्ठापनाय चित्तगुत्पाद्य । अष्टादशसु शून्यतासु प्रतिष्ठापनाय

चित्तमुत्पाद्य । चतुर्षु स्मृत्युपस्थानेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।
 चतुर्षु सग्यक् प्रहाणेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । चतुर्वृद्धि-
 पादेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । पञ्चस्त्रिन्दियेषु प्रतिष्ठापनाय
 चित्तमुत्पाद्य । पञ्चसु बलेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । सप्तसु
 बोध्यज्ञेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । आख्यांष्टाङ्गमार्गेषु प्रतिष्ठापनाय
 चित्तमुत्पाद्य । आर्य्यसत्येषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । चतुर्षु
 ध्यानेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । चतुर्वर्षप्रमाणेषु प्रतिष्ठा नाम
 चित्तमुत्पाद्य । आरूप्यसमापत्तिषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।
 अष्टासु विमोक्षेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । नवस्त्रनुपूर्वविहार-
 समापत्तिषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहित-
 विमोक्षमुखेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । पञ्चस्त्रभिजासु प्रतिष्ठा-
 पनाय चित्तमुत्पाद्य । सर्व्वसमाधिषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।
 सर्व्वधारणीमुखेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । दशतथागत-
 बलेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । चतुर्षु वैशारद्येषु प्रतिष्ठापनाय
 चित्तमुत्पाद्य । चतसृषु प्रतिसम्बित्सु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।
 महामैत्र्यां प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । महाकरुणायां प्रतिष्ठा-
 पनाय चित्तमुत्पाद्य । अष्टादशस्त्रावेणिकेषु बुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापनाय
 चित्तमुत्पाद्य । ओत्र आपत्तिफले प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।
 सङ्घदागामिफले प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । अनागामिफले
 प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।
 प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । मार्गाकारजतायां प्रतिष्ठा-
 पनाय चित्तमुत्पाद्य । सर्व्वकारजतायां प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।

न कस्य चित्सत्त्वस्यार्थाय चित्तमुत्पादित भवति । तत्कस्य हेतो ।
धर्मतैषा सुभूते धर्माणा मायाधर्मतामुपादाय । एव खलु सुभूते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाऽसन्नद्ध इत्युच्यते ।

सुभूतिराह । यथाह भगवन् भवतो भावितस्यार्थमाजानामि ।
असत्त्वाह सन्नद्धोवताऽय बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वेदितव्य । स्वल-
चण शून्यतामुपादाय । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । रूप भगवन् रूपेण
शून्य । वेदना वेदनया शून्या । सज्ञासज्ञया शून्या । सस्कार
सस्कारै शून्या । विज्ञान विज्ञानेन शून्य । चक्षुश्चक्षुषाशून्य ।
श्रोत्र श्रोत्रेण शून्य । घ्राण घ्राणेन शून्य । जिह्वाजिह्वयाशून्या । काय
कायेन शून्य । मनो मनसाशून्य । रूप रूपेणशून्य । शब्द शब्देन
शून्य । गन्धो गन्धेन शून्य । रसो रसेन शून्य । स्पर्श स्पर्शेन शून्य ।
धर्म धर्मै शून्या । चतुर्विज्ञान चतुर्विज्ञानेनशून्य । श्रोत्र विज्ञान
श्रोत्रविज्ञानेन शून्य । घ्राणविज्ञान घ्राणविज्ञानेन शून्य । जिह्वा-
विज्ञान जिह्वाविज्ञानेन शून्य । कायविज्ञान कायविज्ञानेन शून्य ।
मनोविज्ञान मनोविज्ञानेन शून्य । चक्षु सस्पर्शश्चक्षु सस्पर्शेन शून्य ।
श्रोत्रसस्पर्श श्रोत्रसस्पर्शेन शून्य । घ्राणसस्पर्श घ्राणसस्पर्शेन शून्य ।
जिह्वासस्पर्श जिह्वासस्पर्शेन शून्य । कायसस्पर्श कायसस्पर्शेन शून्य ।
मन सस्पर्श मन सस्पर्शेन शून्य । चक्षु सस्पर्शप्रत्ययवेदना चक्षु-
सस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । श्रोत्रसस्पर्शप्रत्ययवेदना श्रोत्रसस्पर्श-
प्रत्ययवेदनाया शून्या । घ्राणसस्पर्शप्रत्ययवेदना घ्राणसस्पर्शप्रत्यय
वेदनया शून्या । कायसस्पर्शप्रत्ययवेदना कायसस्पर्शप्रत्ययवेदनया
शून्या । मन सस्पर्शप्रत्ययवेदना मन सस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या ।

वृथिवीधातुः वृथिवीधातुना शून्या । अन्धातुरन्धातुना शून्या ।
तेजोधातुस्तेजोधातुना शून्या । वायुधातुर्वायुधातुना शून्या ।
आकाशधातुराकाशधातुना शून्या । विज्ञानधातुर्विज्ञानधातुना
शून्या । अविद्या अविद्यया शून्या । संस्काराः संस्कारैः शून्याः ।
विज्ञानं विज्ञानेन शून्यं । नामरूपं नारूपेण शून्यं । षडायतनं
षडायतनेन शून्यं । स्पर्शः स्पर्शेन शून्यः । वेदना वेदनया शून्या ।
दृष्ट्या दृष्ट्याया शून्याः । उपादानमुपादानेन शून्यं । भवो भवेन
शून्यः । जातिर्जात्याशून्या । जरामरण जरामरणेन शून्यं ।

दानपारमिता दानपारमितया शून्या । शीलपारमिता शील-
पारमितया शून्या । चान्तिपारमिता चान्तिपारमितया शून्या ।
वीर्यपारमिता वीर्यपारमितया शून्या । ध्यानपारमिता ध्यानपा-
रमितया शून्या । प्रज्ञापारमिता प्रज्ञापारमितया शून्या ।

अध्यात्मशून्यता अध्यात्मशून्यतया शून्या । वहिर्द्वाशून्यता वहि-
र्द्वाशून्यतया शून्या । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यता अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतया
शून्या । शून्यताशून्यता शून्यताशून्यतयाशून्या । महाशून्यता महा-
शून्यतया शून्या । परमार्थशून्यता परमार्थशून्यतया शून्या ।
संस्कृतशून्यता संस्कृतशून्यतया शून्या । असंस्कृतशून्यता असंस्कृतशून्य-
तया शून्या । अत्यन्तशून्यता अत्यन्तशून्यतया शून्या । अनवरागशू-
न्यता अनवरागशून्यतया शून्या । अनवकारशून्यता अनवकारशून्य-
तयाशून्या । प्रकृतिशून्यता प्रकृतिशून्यतया शून्या । सर्वधर्मशून्यता
सर्वधर्मशून्यतया शून्या । खलचणशून्यता खलचणशून्यतया शून्या ।
अनुपलम्भशून्यता अनुपलम्भशून्यतया शून्या । अभावशून्यता अभा-

वशून्यतया शून्या । स्वभावशून्यता स्वभावशून्यतया शून्या । अभाव-
स्वभावशून्यता अभावस्वभावशून्यतया शून्या ।

स्मृत्युपयानानि स्मृत्युपस्थानै शून्यानि । मम्यक् प्रक्षाणानि
मम्यक्प्रक्षाणै शून्यानि । षड्विपादा षड्विपादै शून्या । इन्द्रि-
याणीन्द्रियै शून्यानि । बलानिवले शून्यानि । बोध्यज्ञानि बोध्यज्ञै
शून्यानि । आर्याष्टाङ्गमार्ग आर्याष्टाङ्गमार्गै शून्य । आर्य्यसत्यानि
आर्य्यसत्यै शून्यानि । ध्यानानि ध्यानै शून्यानि । अप्रमाणानि
अप्रमाणै शून्यानि । आरूप्यसमापत्तय आरूप्यसमापत्तिभि शून्या ।
विमोचाविमोचै शून्या । अणुपूर्वविहारसमापत्तयोऽणुपूर्वविहा-
रसमापत्तिभि शून्या । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितदिमोक्षमुदानि
शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखै शून्यानि । अभिज्ञा अभि-
ज्ञाभि शून्या । समाधय समाधिभि शून्या । धारणीमुखानि
धारणीमुखै शून्यानि । तथागतबलानि तथागतबलै शून्यानि ।
वैशारद्यानि वैशारद्यै शून्यानि । प्रतिमस्विद् प्रतिमस्विद्धि
शून्यानि । महामैत्री महामैत्र्या शून्या । महाकरुणा महाकरुणया
शून्या । आवेणिकबुद्धधर्मा आवेणिकबुद्धधर्मै शून्या । बोधिमत्त्वो
बोधिमत्त्वेन शून्या । महासन्नाहो महासन्नाहेन शून्य । अनेन भग-
वन् पर्यायेन सन्नाह सन्नद्धो बोधिमत्त्वो महामत्त्वो वेदितव्य ।
भगवानाह । एवमेव सुभूते एवमेतत् तथायथावदसि । तत्कल्प-
हेतो । अकृताहि सुभूते सर्वाकारज्ञता । अविहता अनभिसङ्कृता ।
येषा कृते बाधिसत्त्वेन महासत्त्वेन महासन्नाह सन्नद्ध । आह केन
कारणेन भगवन् सर्वाकारज्ञता अकृता अविहता अनभिसङ्कृता

येषां हते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन महासन्नाहः सन्नद्धः । भगवा-
नाह । कारकानुपलब्धितामुपादाय सुभूते सर्वकारजता अकृता
अविहता अनभिसंस्कृता । तेषु सत्त्वा अकृता अविहता अनभि-
संस्कृताः येषां हते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन महासन्नाहः सन्नद्धः ।
तत्कस्य हेतोः । तथाहि सुभूते रूपं न करोति न विकरोति ।
नाऽभिसंस्करोति । वेदना न करोति न विकरोति नाभिसंस्क-
रोति । संज्ञा न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति ।
संस्कारा न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कृन्ति । विज्ञानं
न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । चक्षुः सुभूते न
करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । श्रोत्रं न करोति न
विकरोति नाभिसंस्करोति । घ्राणं न करोति न विकरोति
नाऽभिसंस्करोति । जिह्वा न करोति न विकरोति नाऽभि-
संस्करोति । कायो न करोति न विकरोति नाभिसंस्करोति ।
मनो न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । रूपं सुभूते
न करोति न विकरोति नाभिसंस्करोति । शब्दो न करोति न
विकरोति नाऽभिसंस्करोति । गन्धो न करोति न विकरोति
नाऽभिसंस्करोति । रसो न करोति न विकरोति नाभिसंस्क-
रोति । स्पर्शा न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । धर्मा
न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कृन्ति । चक्षुर्विज्ञानं
सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । श्रोत्रविज्ञानं
न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । घ्राणविज्ञानं न
करोति न विकरोति नाभिसंस्करोति । जिह्वाविज्ञानं न

करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । कायविज्ञानं न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । मनोविज्ञानं न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । चक्षुःसंस्पर्शो न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । श्रोत्रसंस्पर्शो न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । घ्राणसंस्पर्शो न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । जिह्वासंस्पर्शो न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । कायसंस्पर्शो न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । मनःसंस्पर्शो न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाभिमंस्करोति । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति ।

आत्मा सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । जीवः सत्त्वः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोः । तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । जीवः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोः । तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । जन्तुः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोः । तथाहि सोऽत्यन्ततया

नोपलभ्यते । प्रतिविम्ब सुभूते न करोति न विकरोति नाभि-
 संस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि मोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।
 मरौचिका सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि माऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । निर्मितः सुभूते
 न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । अविद्या सुभूते न करोति न विक-
 रोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया
 नोपलभ्यते । संस्कारा सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभि-
 संकुर्वन्ति । तत्कस्य हेतस्तथा हि *मोऽत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते ।
 विज्ञानं सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य
 हेतोस्तथा हि †मोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । नामरूपं सुभूते न
 करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि
 मोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । पड़ायतनं सुभूते न करोति न
 विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सोऽत्यन्ततया
 नोपलभ्यते । स्पर्शः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्क-
 रोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि मोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । वेदना
 सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि माऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । दृष्ट्या सुभूते न करोति
 न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । माऽत्यन्त-

* तेऽत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते-इति पाठो युक्तः ।

† तदत्यन्ततया नोपलभ्यते-इति युक्तं एवं परञ्चापि कौबलिद्वार्षपरामर्शमप्ये ।

तथा नोपलभ्यते । उपादानं सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । भवः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । जातिः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । जरामरणं सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।

दानपारमिता* न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । शीलपारमिता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । चान्तिपारमिता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । वीर्यपारमिता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । ध्यानपारमिता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । प्रज्ञापारमिता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।

* पारमिताशब्दात् परं सुभूते-इति पदं घट्पारमितास्यनेऽस्तीति प्रतीयते पूर्व्यापरकालेषु तत्रयोगदर्शनात् ।

नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।
 खलचणशून्यता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि सात्यन्ततया नोपलभ्यते । अनुपलम्भ-
 शून्यता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । अभावशून्यता
 सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतो-
 स्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । स्वभावशून्यता सुभूते 'न
 करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यता सुभूते न करोति
 न विकरोति नाऽभिसंस्करोति तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्त-
 तया नोपलभ्यते ।

सृत्युपस्थानानि सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कु-
 र्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । सम्यक्
 प्रष्टानानि सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाभिसंस्कुर्वन्ति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । षड्विपादान-
 कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 तेऽत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । इन्द्रियाणि सुभूते न कुर्वन्ति न
 विकुर्वन्ति नाभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया
 नोपलभ्यन्ते । बलानि सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभि-
 संस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते ।
 बोध्यज्ञानि न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिसंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । आर्याष्टाङ्गमार्गः सुभूते

न करोति न विकरोति नाऽभिमस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 सोऽत्यन्ततया न विद्यते । आर्य्यसत्यानि सुभूते न कुर्वन्ति न वि-
 कुर्वन्ति_नाऽभिमस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया-
 नोपलभ्यन्ते । ध्यानानि सुभूते न कुर्वन्ति_न विकुर्वन्ति, नाऽभि-
 मस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते ।
 अप्रमाणानि सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिमस्कुर्वन्ति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । आह्वयसमा-
 पत्तय_सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिमस्कुर्वन्ति । तत्-
 कस्य हेतोस्तथाहि ता अत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । विमोक्षा सुभूते
 न कुर्वन्ति_न विकुर्वन्ति नाऽभिमस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथा-
 हि तेऽत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । अनुपूर्वविचारसमापत्तय_सुभूते
 न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिमस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 ता अत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहित विमो-
 क्षमुखानि न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिमस्कुर्वन्ति । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि तान्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । अभिज्ञाः सुभूते न
 कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिमस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 ता अत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । सर्वसमाधय_सुभूते न_कुर्वन्ति
 न विकुर्वन्ति नाऽभिमस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तेऽत्यन्त-
 तथा नोपलभ्यन्ते । सर्वधारणीमुखानि न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति
 नाऽभिमस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपल-
 भ्यन्ते । तथागतबलानि सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभि-
 मस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते ।

वैशारद्यानि सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिमंस्कुर्वन्ति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि तान्यत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । प्रतिषम्बिदः
 सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिमंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतो-
 स्तथाहि ता अत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । महामैत्री सुभूते न
 करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । महाकरुणा सुभूते न करोति न
 विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया
 नोपलभ्यते । आवेणिकबुद्धधर्माः सुभूते न कुर्वन्ति नविकुर्वन्ति
 नाऽभिमंस्कुर्वन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि तेऽत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते ।
 तथता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । अवितथता सुभूते न
 करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 साऽत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते । अनन्यतथता सुभूते न करोति न
 विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया
 नोपलभ्यते । धर्माता सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिमं-
 स्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । धर्म-
 धातुः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । धर्मास्त्रिता सुभूते न
 करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । धर्मनिधामता सुभूते न करोति न
 विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया
 नोपलभ्यते । भूतकोटिः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽ-

मरीच्युपमासंज्ञायाऽवद्भाऽमुक्ता । य इमे मरीच्युपमाः संस्कारास्ते-
 ऽवद्भा अमुक्ता । यदेतन्मरीच्युपमं विज्ञानं तदवद्भममुक्तं । यदे-
 तन्निर्मितोपमं रूपं तदवद्भममुक्तं । येयं निर्मितोपमा वेदना न
 याऽवद्भाऽमुक्ता । येयं निर्मितोपमासंज्ञायाऽवद्भाऽमुक्ता । य इमे
 निर्मितोपमाः संस्कारास्तेऽवद्भा अमुक्ताः । यदेतन्निर्मितोपमं
 विज्ञानं तदवद्भममुक्तं ।

अतीतमायुष्मन् पूर्णरूपमवद्भममुक्तं । अतीतावेदनाऽवद्भा-
 ऽमुक्ता । अतीतासंज्ञाऽवद्भाऽमुक्ता । अतीताः संस्काराः अवद्भा
 अमुक्ताः । अतीतं विज्ञानमवद्भममुक्तं । प्रत्युत्पन्नमायुष्मन् पूर्णरू-
 पमवद्भममुक्तं । प्रत्युत्पन्नावेदनाऽवद्भाऽमुक्ता । प्रत्युत्पन्नासंज्ञाऽवद्भा-
 ऽमुक्ता । प्रत्युत्पन्नाः संस्कारा अवद्भा अमुक्ताः । प्रत्युत्पन्नं विज्ञान-
 मवद्भममुक्तं ॥ तत्कस्य हेतोस्तथाहि । असत्त्वादायुष्मन् पूर्णरूपस्य
 रूपमवद्भममुक्तं । असत्त्वाद्देनायावेदनाऽवद्भाऽमुक्ता । असत्त्वात्सं-
 ज्ञायाः संज्ञाऽवद्भाऽमुक्ता । असत्त्वात् संस्काराणां संस्कारा अवद्भा
 अमुक्ताः । असत्त्वाद्विज्ञानस्य विज्ञानमवद्भममुक्तं । विविक्तलाद्रूपस्य
 रूपमवद्भममुक्तं । विविक्तत्वात्संज्ञायाः संज्ञाऽवद्भाऽमुक्ता । विवि-
 क्तत्वात्संस्काराणां संस्कारा अवद्भा अमुक्ताः । विविक्तत्वाद्विज्ञानस्य
 विज्ञानमवद्भममुक्तं । अनुत्पन्नलाद्रूपस्य रूपमवद्भममुक्तं । अनुत्पन्न-
 त्वाद्देनाया वेदनाऽवद्भाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात्संज्ञायाः संज्ञाऽवद्भा-
 ऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात्संस्काराणां संस्कारा अवद्भा अमुक्ताः । अनु-
 त्पन्नत्वाद्विज्ञानस्य विज्ञानमवद्भममुक्तं ।

कुगलमायुष्मन् पूर्णरूपमवद्भममुक्तं । कुगलावेदनाऽवद्भाऽमुक्ता ।

कुशलासंज्ञाऽवद्भाऽमुक्ता । कुशलाः संस्कारा अवद्भा अमुक्ता ।
 कुशलं विज्ञानमवद्भममुक्तं । अकुशलमायुधन् पूर्णरूपमवद्भममुक्तं ।
 अकुशलं वेदनाऽवद्भाऽमुक्ता । अकुशलासंज्ञा अवद्भा अमुक्ता ।
 अकुशलाः संस्कारा अवद्भा अमुक्ताः । अकुशलं विज्ञानमवद्भम-
 मुक्तं । अव्याकृतमायुधन् पूर्णरूपमवद्भममुक्तं । अव्याकृतावेदना-
 ऽवद्भाऽमुक्ता । अव्याकृतासंज्ञाऽवद्भाऽमुक्ता । अव्याकृताः संस्काराः
 अवद्भा अमुक्ताः । अव्याकृतं विज्ञानमवद्भममुक्तं । लौकिकमा-
 युधन् पूर्णरूपमवद्भममुक्तं । लौकिका वेदनाऽवद्भाऽमुक्ता । लौकि-
 कासंज्ञा अवद्भा अमुक्ता । लौकिकाः संस्कारा अवद्भा अमुक्ताः ।
 लौकिकं विज्ञानमवद्भममुक्तं । लोकोत्तरमायुधन् पूर्णरूपमवद्भ-
 ममुक्तं । लोकोत्तरा वेदनावद्भाऽमुक्ता । लोकोत्तरासंज्ञाऽवद्भाऽमुक्ता ।
 लोकोत्तराः संस्कारा अवद्भा अमुक्ताः । लोकोत्तरं विज्ञानमवद्भ-
 ममुक्तं । साश्रवमायुधन् पूर्णरूपमवद्भममुक्तं । साश्रवा वेदनाऽवद्भा-
 ऽमुक्ता । साश्रवारुज्ञाऽवद्भाऽमुक्ता । साश्रवाः संस्काराः अवद्भा
 अमुक्ताः । साश्रवं विज्ञानमवद्भममुक्तं । अनाश्रवमायुधन् पूर्णरूप-
 मवद्भममुक्तं । अनाश्रवा वेदनाऽवद्भाऽमुक्ता । अनाश्रवासंज्ञाऽवद्भा-
 ऽमुक्ता । अनाश्रवाः संस्कारा अवद्भाऽमुक्ताः । अनाश्रवं विज्ञान-
 मवद्भममुक्तं । तत्कस्य हेतोः । असत्त्वाद्रूपस्य रूपमवद्भममुक्तं ।
 असत्त्वाद्देनायाः वेदनऽवद्भाऽमुक्ता । असत्त्वात् संज्ञायाः संज्ञाऽवद्भा-
 ऽमुक्ता । असत्त्वात् संस्काराणां संस्कारा अवद्भा अमुक्ताः । असत्त्वा-
 दिज्ञानस्य विज्ञानमवद्भममुक्तं । विविक्तत्वाद्रूपस्य रूपमवद्भममुक्तं ।
 विविक्तत्वाद्देनायाः वेदनाऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्तत्वात् संज्ञाया

मरीच्युपमासंज्ञासाध्याऽमुक्ता । य इमे मरीच्युपमाः संस्कारांस्ते-
 ष्वह्य अमुक्ता । यदेतन्मरीच्युपमं विज्ञानं तदवद्भूममुक्तं । यदे-
 तन्निर्मितोपमं रूपं तदवद्भूममुक्तं । येयं निर्मितोपमा वेदना न
 साध्याऽमुक्ता । येयं निर्मितोपमासंज्ञासाध्याऽमुक्ता । य इमे
 निर्मितोपमाः संस्कारांस्तेष्वह्य अमुक्ताः । यदेतन्निर्मितोपमं
 विज्ञानं तदवद्भूममुक्तं ।

अतीतमायुषन् पूर्णरूपमवद्भूममुक्तं । अतीतावेदनाऽध्या-
 ऽमुक्ता । अतीतासंज्ञाऽध्याऽमुक्ता । अतीताः संस्काराः अवद्भ्या
 अमुक्ताः । अतीतं विज्ञानमवद्भूममुक्तं । प्रत्युत्पन्नमायुषन् पूर्णरू-
 पमवद्भूममुक्तं । प्रत्युत्पन्नावेदनाऽध्याऽमुक्ता । प्रत्युत्पन्नासंज्ञाऽध्या-
 ऽमुक्ता । प्रत्युत्पन्नाः संस्कारा अवद्भ्या अमुक्ताः । प्रत्युत्पन्नं विज्ञान-
 मवद्भूममुक्तं ॥ तत्कथ्य हेतोस्तथाहि । असत्त्वादायुषन् पूर्णरूपस्य
 रूपमवद्भूममुक्तं । असत्त्वावेदनायावेदनाऽध्याऽमुक्ता । असत्त्वात्सं-
 ज्ञायाः संज्ञाऽध्याऽमुक्ता । असत्त्वात् संस्काराणां संस्कारा अवद्भ्या
 अमुक्ताः । असत्त्वादिज्ञानस्य विज्ञानमवद्भूममुक्तं । विविक्तत्वाद्विज्ञानस्य
 रूपमवद्भूममुक्तं । विविक्तत्वात्संज्ञायाः संज्ञाऽध्याऽमुक्ता । विवि-
 क्तत्वात्संस्काराणां संस्कारा अवद्भ्या अमुक्ताः । विविक्तत्वादिज्ञानस्य
 विज्ञानमवद्भूममुक्तं । अनुत्पन्नत्वाद्विज्ञानस्य रूपमवद्भूममुक्तं । अनुत्पन्न-
 त्वावेदनाया वेदनाऽध्याऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात्संज्ञायाः संज्ञाऽध्या-
 ऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात्संस्काराणां संस्कारा अवद्भ्या अमुक्ताः । अनु-
 त्पन्नत्वादिज्ञानस्य विज्ञानमवद्भूममुक्तं ।

अनसाध्याऽमुक्ता । अतीतावेदनाऽध्याऽमुक्ता ।

कतमन्तावदायुष्मन् सुभूते यदवद्भ्रममुक्तं । कतमामावेदनायाऽव-
 द्धाऽमुक्ता । कतमामासंज्ञायाऽवद्धाऽमुक्ता । कतमेते संस्कारा ये
 अवद्भ्रामुक्ताः । कतमत्तद्विज्ञानं यदवद्भ्रममुक्तं । आद्य यदेतदायु-
 ष्मन् पूर्णस्वप्नोपमं रूपं तदवद्भ्रममुक्तं । येयं स्वप्नोपमावेदनामाऽव-
 द्धाऽमुक्ता । येयं स्वप्नोपमासंज्ञायाऽवद्धाऽमुक्ता । य इमे स्वप्नोपमाः
 संस्काराः ते ऽवद्धा अमुक्ताः । यदेतत् स्वप्नोपमं विज्ञानं तदव-
 द्भ्रममुक्तं । यदेतन्नायोपमं रूपं तदवद्भ्रममुक्तं । येयं नायोपमा
 वेदनायाऽवद्धाऽमुक्ता । येयं नायोपमासंज्ञायाऽवद्धाऽमुक्ता । य इमे
 नायोपमाः संस्काराः तेऽवद्धा अमुक्ताः । यदिदं नायोपमं
 विज्ञानं तदवद्भ्रममुक्तं ।

यदेतत् प्रतिश्रुत्कोपमं रूपं तदवद्भ्रममुक्तं । येयं प्रतिश्रुत्-
 कोपमावेदनायाऽवद्धाऽमुक्ता । येयं प्रतिश्रुत्कोपमासंज्ञायाऽव-
 द्धाऽमुक्ता । य इमे प्रतिश्रुत्कोपमोः संस्कारास्तेऽवद्धा अमुक्ताः ।
 यदेतत्प्रतिश्रुत्कोपमं विज्ञानं तदवद्भ्रममुक्तं । यदेतत्प्रतिभासोपमं
 रूपं तदवद्भ्रममुक्तं । येयं प्रतिभासोपमावेदनायाऽवद्धाऽमुक्ता ।
 येयं प्रतिभासोपमासंज्ञायाऽवद्धाऽमुक्ता । य इमे प्रतिभासोपमाः
 संस्कारास्तेऽवद्धा अमुक्ताः । यदेतत्प्रतिभासोपमं विज्ञानं तदवद्भ्र-
 ममुक्तं । यदेतत्प्रतिविम्बोपमं रूपं तदवद्भ्रममुक्तं । येयं प्रतिवि-
 म्बोपमा वेदनायाऽवद्धाऽमुक्ता । येयं प्रतिविम्बोपमासंज्ञायाऽवद्धा-
 ऽमुक्ता । य इमे प्रतिविम्बोपमाः संस्कारास्तेऽवद्धा अमुक्ताः ।
 यदेतत्प्रतिविम्बोपमं विज्ञानं तदवद्भ्रममुक्तं । यदेतन्मरीच्युपमं
 रूपं तदवद्भ्रममुक्तं । येयं मरीच्युपमावेदनायाऽवद्धाऽमुक्ता । येयं

भिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।
 अचिन्त्यधातुः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । बोधिः सुभूते
 न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथा-
 हि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । सर्वज्ञता सुभूते न करोति न
 विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया
 नोपलभ्यते । सर्वाकारज्ञता सुभूते न करोति न विकरोति
 नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपल-
 भ्यते । तदनेन सुभूते पद्मवैष्णिकं वेदितव्यं यथा अज्ञता सर्वका-
 रज्ञता अविद्यता अनभिसंस्कृता । तेऽपि सत्त्वा अज्ञता अविद्यता
 अनभिसंस्कृता । येषां कृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन महासत्त्वाहः
 सन्नद्धः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाहसन्नद्ध
 इत्युच्यते ।

आह । यथाहं भगवन् भगवताभावितस्याऽर्थमाजानामि ।
 रूपं भगवन्नवद्धममुक्तं । वेदना अवद्धा अमुक्ता । संज्ञा अवद्धा
 अमुक्ता । संस्कारा अवद्धा अमुक्ताः । विज्ञानमवद्धममुक्तं ।

अयायुशान् पूर्णमैवायणीपुत्रो आयुशान्तं सुभूतिमेतद-
 वोचत् । रूपमायुशान् सुभूते अवद्धममुक्तं । वेदना अवद्धा
 अमुक्ता । संज्ञा अवद्धा अमुक्ता । संस्कारा अवद्धा अमुक्ताः ।
 विज्ञानमवद्धममुक्तं । आहैवमेतदायुशान् पूर्णमेतत् । रूपमायु-
 शान् पूर्णवद्धममुक्तं । वेदनाऽवद्धाऽमुक्ता । संज्ञाऽवद्धाऽमुक्ता ।
 संस्कारा अवद्धा अमुक्ताः । विज्ञानमवद्धममुक्तं । पूर्ण आह ।

१ अध्यात्मशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । वहिर्द्वाशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता ।
 अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । शून्यताशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता ।
 महाशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । परमार्थशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । संस्कृत-
 शून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । असंस्कृतशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । अत्यन्तशून्य-
 ताप्यवद्भाऽमुक्ता । अनवरागशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । अनवकारशून्यताप्य-
 वद्भाऽमुक्ता । प्रकृतिशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । सर्वधर्मशून्यताप्यवद्भा-
 ऽमुक्ता । स्वप्नचणशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । अनुपलम्भशून्यताप्यवद्भा-
 ऽमुक्ता । अभावशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । स्वभावशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता ।
 अभावस्वभावशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता ।

असत्त्वाद्धात्मशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्तत्वाद्धात्मशून्यता-
 ऽवद्भाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वाद्धात्मशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । असत्त्वाद्दहि-
 र्द्वाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्तत्वाद्दहिर्द्वाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता ।
 अनुत्पन्नत्वाद्दहिर्द्वाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । असत्त्वाद्धात्मवहिर्द्वा-
 शून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्तत्वाद्धात्मवहिर्द्वाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता ।
 अनुत्पन्नत्वाद्धात्मवहिर्द्वाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । असत्त्वाच्छून्यता-
 शून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्तत्वाच्छून्यताशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । अनु-
 त्पन्नत्वाच्छून्यताशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । असत्त्वान्महाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता ।
 विविक्तत्वान्महाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वान्महाशून्यताऽवद्भा-
 ऽमुक्ता । असत्त्वात्परमार्थशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्तत्वात्परमार्थ-
 शून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात्परमार्थशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता ।
 असत्त्वात् संस्कृतशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्तत्वात् संस्कृतशून्यता-
 ऽवद्भाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात् संस्कृतशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । असत्त्वाद्-

संज्ञाऽवद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वात् संस्काराणां संस्कारा अवद्धा
 अमुक्ताः । विविक्तत्वादिज्ञानस्य विज्ञानमवद्धममुक्तं । अनुत्पन्नत्वाद्रूपस्य
 रूपमवद्धममुक्तं । अनुत्पन्नत्वाद्देनाथाः वेदनाऽवद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्न-
 त्वात् संज्ञायाः संज्ञाऽवद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात् संस्काराणां संस्कारा
 अवद्धा अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वादिज्ञानस्य विज्ञानमवद्धममुक्तं ।

सर्व्वधर्मा अप्यायुष्मन् पूर्णं अवद्धा अमुक्ताः । असत्त्वादवद्धा
 अमुक्ताः । विविक्तत्वादवद्धा अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वादवद्धा अमुक्ताः ।
 दानपारमिताप्यायुष्मन् पूर्णं अवद्धाऽमुक्ताः । शीलपारमिताऽवद्धा
 अमुक्ता । चान्तिपारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । वीर्य्यपारमिताऽवद्धा-
 ऽमुक्ता । ध्यानपारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । प्रज्ञापारमिताऽवद्धाऽमुक्ता ।
 असत्त्वादानपारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वादानपारमिताऽवद्धा-
 ऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वादानपारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । असत्त्वाच्छील-
 पारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वाच्छीलपारमिताऽवद्धाऽमुक्ता ।
 अनुत्पन्नत्वाच्छीलपारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । असत्त्वात् चान्तिपार-
 मिताऽवद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वात् चान्तिपारमिताऽवद्धाऽमुक्ता ।
 अनुत्पन्नत्वात् चान्तिपारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । असत्त्वाद्दीर्य्यपारमिता-
 ऽवद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वात् वीर्य्यपारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्न-
 त्वात् वीर्य्यपारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । असत्त्वात् ध्यानपारमिताऽवद्धा-
 ऽमुक्ता । विविक्तत्वात् ध्यानपारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात्
 ध्यानपारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । असत्त्वात् प्रज्ञापारमिताऽवद्धाऽमुक्ता ।
 विविक्तत्वात् प्रज्ञापारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात् प्रज्ञापार-
 मिताऽवद्धाऽमुक्ता ।

अधात्मशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । वहिर्द्वाशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता ।
 अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । शून्यताशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता ।
 महाशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । परमार्थशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । संस्कृत-
 शून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । असंस्कृतशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । अत्यन्तशून्य-
 ताप्यवद्भाऽमुक्ता । अनवरागशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । अवकारशून्यताप्य-
 वद्भाऽमुक्ता । प्रकृतिशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । सर्वधर्मशून्यताप्यवद्भा-
 ऽमुक्ता । स्वप्नक्षणशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । अनुपलम्भशून्यताप्यवद्भा-
 ऽमुक्ता । अभावशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता । स्वभावशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता ।
 अभावस्वभावशून्यताप्यवद्भाऽमुक्ता ।

असत्त्वादध्यात्मशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्तत्वादध्यात्मशून्यता-
 ऽवद्भाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वादध्यात्मशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । असत्त्वादहि-
 र्द्वाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्तत्वादहिर्द्वाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता ।
 अनुत्पन्नत्वादहिर्द्वाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । असत्त्वादध्यात्मवहिर्द्वा-
 शून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्तत्वादध्यात्मवहिर्द्वाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता ।
 अनुत्पन्नत्वादध्यात्मवहिर्द्वाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । असत्त्वाच्छून्यता-
 शून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्तत्वाच्छून्यताशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । अनु-
 त्पन्नत्वाच्छून्यताशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । असत्त्वान्महाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता ।
 विविक्तत्वान्महाशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वान्महाशून्यताऽवद्भा-
 ऽमुक्ता । असत्त्वात्परमार्थशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्तत्वात्परमार्थ-
 शून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात्परमार्थशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता ।
 असत्त्वात् संस्कृतशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्तत्वात् संस्कृतशून्यता-
 ऽवद्भाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात् संस्कृतशून्यताऽवद्भाऽमुक्ता । असत्त्वाद-

संस्कृतशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वादसंस्कृतशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता ।
 अनुत्पन्नत्वादसंस्कृतशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । असत्त्वादत्यन्तशून्यताऽवद्धा-
 ऽमुक्ता । विविक्तत्वादत्यन्तशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वादत्यन्त-
 शून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । असत्त्वादनवरागशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । विविक्त-
 त्वादनवरागशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वादनवरागशून्यताऽवद्धा-
 ऽमुक्ता । असत्त्वादनवकारशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वादनवकार-
 शून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वादनवकारशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता ।
 असत्त्वात्प्रकृतिशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वात्प्रकृतिशून्यताऽवद्धा-
 ऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात्प्रकृतिशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । असत्त्वात् सर्वधर्म-
 शून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वात् सर्वधर्मशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता ।
 अनुत्पन्नत्वात् सर्वधर्मशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । असत्त्वात् खलचण-
 शून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वात् खलचणशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता ।
 अनुत्पन्नत्वात् खलचणशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । असत्त्वादनुपलम्भशून्यता-
 ऽवद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वादनुपलम्भशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्न-
 त्वादनुपलम्भशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । असत्त्वादभावशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता ।
 विविक्तत्वादभावशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वादभावशून्यता-
 ऽवद्धाऽमुक्ता । असत्त्वात् स्वभावशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वात्
 स्वभावशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वात् स्वभावशून्यताऽवद्धा-
 ऽमुक्ता । असत्त्वादभावस्वभावशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वाद-
 भावस्वभावशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वादभावस्वभावशून्यता-
 ऽवद्धाऽमुक्ता ।

सद्युपस्थानान्यायुग्मन् पूर्णाऽवद्धान्यमुक्तानि । सम्यक्प्रहाणान्य-

प्यायुषन् पूर्णावद्भान्यमुक्तानि । दृष्टिपादा अप्यायुषन् पूर्णावद्भान्य-
 अमुक्ताः । इन्द्रियाण्यप्यायुषन् पूर्णावद्भान्यमुक्तानि । बलान्यप्यायुषन्
 पूर्णावद्भान्यमुक्तानि । बोध्यद्भान्यप्यायुषन् पूर्णावद्भान्यमुक्तानि ।
 आर्याष्टाङ्गमार्गोप्यायुषन् पूर्णावद्भान्यमुक्तः ।

असत्त्वात् सृष्ट्युपस्थानान्यवद्भान्यमुक्तानि । विविक्तत्वात् सृष्ट्युप-
 स्थानान्यवद्भान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वात् सृष्ट्युपस्थानान्यवद्भान्य-
 मुक्तानि । असत्त्वात् सम्यक्प्रहाणान्यवद्भान्यमुक्तानि । विविक्तत्वात्
 सम्यक् प्रहाणान्यवद्भान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वात् सम्यक् प्रहाणान्य-
 वद्भान्यमुक्तानि । असत्त्वादृष्टिपादा अवद्भान्य अमुक्ताः । विविक्तत्वा-
 दृष्टिपादा अवद्भान्य अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वादृष्टिपादा अवद्भान्य
 अमुक्ताः । असत्त्वादिन्द्रियान्यवद्भान्यमुक्तानि । विविक्तत्वादिन्द्रि-
 याण्यवद्भान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वादिन्द्रियाण्यवद्भान्यमुक्तानि ।
 असत्त्वादलान्यवद्भान्यमुक्तानि । विविक्तत्वादलान्यवद्भान्यमुक्तानि ।
 अनुत्पन्नत्वादलान्यवद्भान्यमुक्तानि । असत्त्वादबोध्यद्भान्यवद्भान्यमुक्तानि ।
 विविक्तत्वादबोध्यद्भान्यवद्भान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वादबोध्यद्भान्यवद्भान्य-
 मुक्तानि । असत्त्वादार्याष्टाङ्गमार्गोवद्भान्यमुक्तः । विविक्तत्वादार्या-
 ष्टाङ्गमार्गोवद्भान्यमुक्तः । अनुत्पन्नत्वादार्याष्टाङ्गमार्गोवद्भान्यमुक्तः ।

आर्यसत्यान्याप्यायुषन् पूर्णावद्भान्यमुक्तानि । ध्यानान्यप्यायुषन्
 पूर्णावद्भान्यमुक्तानि । अप्रमाणान्यायुषन् पूर्णावद्भान्यमुक्तानि ।
 आरूप्यसमापत्तयोऽप्यायुषन् पूर्णावद्भान्य अमुक्ताः । विमोचा अप्या-
 युषन् पूर्णावद्भान्य अमुक्ताः । अनुपूर्वविचारसमापत्तयोऽप्यायुषन्
 पूर्णावद्भान्य अमुक्ताः । शून्यतानिमित्ता प्रणिहितविमोचमुखान्या-

असत्तामुपादाय सर्वज्ञताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्ततामुपादाय सर्व-
 ज्ञताऽवद्भाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय सर्वज्ञताऽवद्भाऽमुक्ता ।
 असत्तामुपादाय मार्गाकारज्ञताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्ततामुपादाय
 मार्गाकारज्ञताऽवद्भाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय मार्गाकारज्ञता-
 ऽवद्भाऽमुक्ता । असत्तामुपादाय सर्वाकारज्ञताऽवद्भाऽमुक्ता ।
 विविक्ततामुपादाय सर्वाकारज्ञताऽवद्भाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय
 सर्वाकारज्ञताऽवद्भाऽमुक्ता । बोधिसत्त्वोऽप्यायुष्मन् पूर्णाऽवद्भोऽमुक्तः ।
 बुद्धोऽप्यवद्भोऽमुक्तः । असत्तामुपादाय बोधिसत्त्वोऽवद्भोऽमुक्तः ।
 विविक्ततामुपादाय बोधिसत्त्वोऽवद्भोऽमुक्तः । अनुत्पन्नतामुपादाय
 बोधिसत्त्वोऽवद्भोऽमुक्तः । असत्तामुपादाय बुद्धोऽवद्भोऽमुक्तः ।
 विविक्ततामुपादाय बुद्धोऽवद्भोऽमुक्तः । अनुत्पन्नतामुपादाय बुद्धो-
 ऽवद्भोऽमुक्तः । तथताप्यायुष्मन् पूर्णाऽवद्भाऽमुक्ता । अवितथताप्य-
 वद्भाऽमुक्ता । अनन्यतथताप्यवद्भाऽमुक्ता । धर्मताप्यवद्भाऽमुक्ता ।
 धर्मधातुरप्यवद्भोऽमुक्तः । धर्मनियामताप्यवद्भाऽमुक्तः । भूतकोटिरप्य-
 वद्भाऽमुक्तः । असत्तामुपादाय तथताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्ततामुपा-
 दाय तथताऽवद्भाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय तथताऽवद्भाऽमुक्ता ।
 असत्तामुपादाय अवितथताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्ततामुपादाया-
 ऽवितथताऽवद्भाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादायाऽवितथताऽवद्भाऽमुक्ता ।
 असत्तामुपादायाऽनन्यतथताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्ततामुपादाया-
 ऽनन्यतथताऽवद्भाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादायाऽनन्यतथताऽवद्भा-
 ऽमुक्ता । असत्तामुपादाय धर्मताऽवद्भाऽमुक्ता । विविक्ततामुपादाय-
 धर्मताऽवद्भाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय धर्मताऽवद्भाऽमुक्ता ।

असत्तामुपादाय धर्मधातुरवद्धोऽमुक्तः । विविक्ततामुपादाय
 धर्मधातुरवद्धोऽमुक्तः । अनुत्पन्नतामुपादाय धर्मधातुरवद्धोऽमुक्तः ।
 असत्तामुपादाय धर्मस्थितिताऽवद्धाऽमुक्ता । विविक्ततामुपादाय
 धर्मस्थितिताऽवद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय धर्मस्थितिता-
 ऽवद्धाऽमुक्ता । असत्तामुपादाय धर्मनियामताऽवद्धाऽमुक्तः ।
 विविक्तताऽमुपादाय धर्मनियामताऽवद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नतामुपादाय
 धर्मनियामताऽवद्धाऽमुक्ता । असत्तामुपादाय भूतकोटिरवद्धोऽमुक्तः ।
 विविक्ततामुपादाय भूतकोटिरवद्धोऽमुक्तः । अनुत्पन्नतामुपा-
 दाय भूतकोटिरवद्धोऽमुक्तः । असंस्कृतमप्यायुष्मन् पूर्णावद्ध
 ममुक्तः । असत्तामुपादायाऽसंस्कृतमवद्धममुक्तः । विविक्ततामुपा-
 दायाऽसंस्कृतमवद्धममुक्तः । अनुत्पन्नतामुपादायाऽसंस्कृतमवद्धममुक्तं
 इदमायुष्मन् पूर्वबोधिसत्त्वानां महासत्त्वानामामः । अवद्धममुक्तं
 नामधर्ममुखं ।

यद्धानपारमिताऽवद्धामुक्ता । शीलपारमिताऽवद्धाऽमुक्ता ।
 चान्तिपारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । वीर्यपारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । ध्यान-
 पारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । प्रज्ञापारमिताऽवद्धाऽमुक्ता । अध्यात्म-
 शून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । वहिर्द्वाशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । अध्यात्मवहिर्द्वा-
 शून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । शून्यताशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । महाशून्यताऽवद्धा-
 ऽमुक्ता । परमार्थशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । संस्कृतशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता ।
 असंस्कृतन्यताऽवद्धाऽमुक्ता । अत्यन्तशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । अनवराघ-
 शून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । अनवकारशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । प्रकृतिशून्यता-
 ऽवद्धाऽमुक्ता । सर्वधर्मशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । खलचणशून्यताऽवद्धा-

युष्मन् पूर्णाऽवद्धान्यमुक्तानि । अभिज्ञा अप्यायुष्मन् पूर्णाऽवद्वा
अमुक्ताः । सर्व्वममाधयोऽप्यायुष्मन् पूर्णाऽवद्वा अमुक्ताः । सर्व्वधारणी-
मुखान्यप्यायुष्मन् पूर्णाऽवद्धान्यमुक्तानि ।

तत्कस्य हेतोः । असत्त्वादायुष्मन् पूर्णार्थसत्यान्यवद्धान्यमुक्तानि ।
विविक्तत्वादार्यसत्यान्यवद्धान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वादार्यसत्यान्य-
वद्धान्यमुक्तानि । असत्त्वादायुष्मन् पूर्णध्यानान्यवद्धान्यमुक्तानि ।
विविक्तत्वात् ध्यानान्यवद्धान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वात् ध्यानान्यवद्धान्य-
मुक्तानि । असत्त्वादायुष्मन् पूर्णाऽप्रमाणान्यवद्धान्यमुक्तानि ।
विविक्तत्वाद्प्रमाणान्यवद्धान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वाद्प्रमाणान्यवद्धान्य-
मुक्तानि । असत्त्वादायुष्मन् पूर्णरूप्यसमापत्तयोऽवद्वा अमुक्ताः ।
विविक्तत्वादारूप्यसमापत्तयोऽवद्वा अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वादारूप्यसमा-
पत्तयोऽवद्वा अमुक्ताः । असत्त्वादायुष्मन् पूर्णविमोचा अवद्वा
अमुक्ताः । विविक्तत्वादिमोचा अवद्वा अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वादिमोचा
अवद्वा अमुक्ताः । असत्त्वादायुष्मन् पूर्णनवानुपूर्व्वविहारसमापत्तयो-
ऽवद्वा अमुक्ताः । विविक्तत्वान्नवानुपूर्व्वविहारसमापत्तयोऽवद्वा
अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वान्नवानुपूर्व्वविहारसमापत्तयोऽवद्वा अमुक्ताः ।
असत्त्वादायुष्मन् पूर्णशून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यवद्धान्य-
मुक्तानि । विविक्तत्वाच्छून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यवद्धान्य-
मुक्तानि । अनुत्पन्नत्वाच्छून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्य-
वद्धान्यमुक्तानि । असत्त्वादायुष्मन् पूर्णाऽभिज्ञा अवद्वा अमुक्ताः ।
विविक्तत्वाद्भिज्ञा अवद्वा अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वाद्भिज्ञा अवद्वा
अमुक्ताः । असत्त्वादायुष्मन् पूर्णसमाधयोऽवद्वा अमुक्ताः । विविक्तत्वात्

समाधयोऽवद्धा अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वात् समाधयोऽवद्धा अमुक्ताः
असत्त्वादायुष्मन् पूर्णधारणीमुखान्यवद्धान्यमुक्तानि । विविक्तत्वा-
द्धारणीमुखान्यवद्धान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वाद्धारणीमुखान्यवद्धान्य-
मुक्तानि ।

तथागतवलान्यप्यायुष्मन् पूर्णाऽवद्धान्यमुक्तानि । वैशारद्यान्य-
प्यायुष्मन् पूर्णाऽवद्धान्यमुक्तानि । प्रतिमन्विदोऽप्यायुष्मन् पूर्णाऽवद्धा
अमुक्ताः । महामैत्र्यप्यायुष्मन् पूर्णावद्धाऽमुक्ता । महाकरुणाऽप्यायुष्मन्
पूर्णावद्धाऽमुक्ता । आवेणिकबुद्धधर्मा अप्यायुष्मन् पूर्णाऽवद्धा
अमुक्ताः । तत्कस्य हेतोः । असत्त्वादायुष्मन् पूर्णतथागतवलान्यवद्धान्य-
मुक्तानि । विविक्तत्वान्तथागतवलान्यवद्धान्यमुक्तानि । अनुत्पन्न-
त्वान्तथागतवलान्यवद्धान्यमुक्तानि । असत्त्वाद्देशारद्यान्यवद्धाऽप्य-
मुक्तानि । विविक्तत्वाद्देशारद्यान्यवद्धान्यमुक्तानि । असत्त्वाद्देशारद्यान्य-
वद्धाऽन्यमुक्तानि । असत्त्वात् प्रतिमन्विदोऽवद्धा अमुक्ताः । विविक्त-
त्वात् प्रतिमन्विदोऽवद्धा अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वात् प्रतिमन्विदो-
ऽवद्धा अमुक्ताः । असत्वान्महामैत्री अवद्धाऽमुक्ता । विविक्त-
त्वान्महामैत्री अवद्धाऽमुक्ता । अनुत्पन्नत्वान्महामैत्री अवद्धाऽमुक्ता ।
असत्वान्महाकरुणाऽवद्धाऽमुक्ता । विविक्तत्वान्महाकरुणाऽवद्धाऽमुक्ता ।
अनुत्पन्नत्वान्महाकरुणाऽवद्धाऽमुक्ता । असत्त्वादावेणिकबुद्धधर्मा
अवद्धा अमुक्ताः । विविक्तत्वादावेणिकबुद्धधर्मा अवद्धा अमुक्ताः ।
अनुत्पन्नत्वादावेणिकबुद्धधर्मा अवद्धा अमुक्ताः ।

सर्वज्ञताऽप्यायुष्मन् पूर्णाऽवद्धाऽमुक्ता । मार्गाकारज्ञताप्यायुष्मन्
पूर्णावद्धाऽमुक्ता । सर्वाकारज्ञताऽप्यायुष्मन् पूर्णाऽवद्धाऽमुक्ता ।

ऽमुक्ता । अनूपलम्भशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । अभावशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता ।
स्वभावशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता । अभावस्वभावशून्यताऽवद्धाऽमुक्ता ।

सत्युपस्थानान्यवद्धान्यमुक्तानि । सम्यकप्रज्ञान्यावद्धान्यमुक्तानि ।
अद्विपादा अवद्धा अमुक्ताः । इन्द्रियाण्यवद्धान्यमुक्तानि । बलान्य-
वद्धान्यमुक्तानि । बोध्यद्धान्यवद्धान्यमुक्तानि । आर्याष्टाङ्गमार्गा-
ऽवद्धोऽमुक्तः । आर्यसत्यान्यवद्धान्यमुक्तानि । ध्यानान्यवद्धान्यमुक्तानि ।
अप्रमाणान्यवद्धान्यमुक्तानि । आरूप्यसमापत्तयोऽवद्धा अमुक्ताः ।
विमोचा अवद्धा अमुक्ताः । अनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽवद्धा अमुक्ताः ।
शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखान्यवद्धान्यमुक्तानि । अभिज्ञा
अवद्धाऽमुक्ता । समाधयोऽवद्धा अमुक्ताः । धारणीमुखान्यवद्धान्य-
मुक्तानि । तथागतवलान्यवद्धान्यमुक्तानि । वैशारद्यान्यवद्धान्यमुक्तानि ।
प्रतिमन्विदोऽवद्धा अमुक्ताः । महामैत्र्यवद्धाऽमुक्ता । महाकरुणा-
ऽवद्धाऽमुक्ता । आवेणिकबुद्धधर्मा अवद्धा अमुक्ताः । बोधिरवद्धा-
ऽमुक्ता । मूर्ध्वज्ञताऽवद्धाऽमुक्ता । मार्गाकारज्ञताऽवद्धाऽमुक्ता ।
सर्वाकारज्ञताऽवद्धाऽमुक्ता । बोधिसत्त्वोऽवद्धोऽमुक्तः । बुद्धोऽवद्धो-
ऽमुक्तः । तथताऽवद्धाऽमुक्ता । अवितथताऽवद्धाऽमुक्ता । अनन्यतथता-
ऽवद्धाऽमुक्ता । धर्मताऽवद्धाऽमुक्ता । धर्मधातुरवद्धोऽमुक्तः । धर्म-
स्थितिताऽवद्धाऽमुक्ता । धर्मनियामताऽवद्धाऽमुक्ता । भूतकोटि-
रवद्धोऽमुक्तः । असंस्कृतताऽवद्धाऽमुक्ता ।

सोऽवद्धाऽमुक्तायां दानपारमितायां स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तायां
शीलपारमितायां स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तायां चान्तिपारमितायां
स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तायां वीर्यपारमितायां स्थित्वा । अवद्धाऽमुक्तायां

ध्यानपारमितायां स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तायां प्रज्ञापारमितायां
 स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तायामध्यात्मशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तायां
 बहिर्द्वाशून्यतायां । स्थित्वा अबद्धाऽमुक्तायामध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतायां
 स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तायां शून्यताशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तायां
 महाशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तायां परमार्थशून्यतायां स्थित्वा ।
 अबद्धाऽमुक्तायां संसृतशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तायामसंसृत-
 शून्यतायां स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तायामत्यन्तशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धा-
 ऽमुक्तायामनवरागशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तायामनवकारशून्य-
 तायां स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तायां प्रकृतिशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धा-
 ऽमुक्तायां सर्वधर्मशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तायां खलक्षणशून्य-
 तायां स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तायामनुपलम्भशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धा-
 ऽमुक्तायामभावशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तायां स्वभावशून्यतायां
 स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तायामभावस्वभावशून्यतायां स्थित्वा । अबद्धा-
 ऽमुक्तेषु चतुर्षु सृष्ट्युपस्थानेषु स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तेषु चतुर्षु सम्यक्
 प्रज्ञाणेषु स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तेषु चतुर्षु अद्विपादेषु स्थित्वा । अबद्धा-
 ऽमुक्तेषु पञ्चस्त्रिन्दियेषु स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तेषु पञ्चसु बलेषु स्थित्वा ।
 अबद्धाऽमुक्तेषु सप्तसु बोधज्ञेषु स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्ते आर्याष्टाङ्गमार्गं
 स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तेष्वार्यमत्येषु स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तेषु चतुर्षु ध्यानेषु
 स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तेषु चतुर्ष्वप्रमाणेषु स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तासु चतुर्ष्व-
 ऋष्यसमापत्तियु स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तेषु अष्टासु विमोक्षेषु स्थित्वा ।
 अबद्धाऽमुक्तासु नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तियु स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तेषु
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु स्थित्वा । अबद्धाऽमुक्तास्वभि-

कारज्ञतामभिसम्भोत्स्यते । अबद्धामुक्तोऽबद्धामुक्तं धर्मचक्रं प्रवर्त्त-
यिष्यति । अबद्धामुक्तोऽबद्धामुक्तान् सर्वां स्त्रियु यानेषु नियो-
जयिष्यति । एवं खल्वायुषन् पूर्ण बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽबद्धामुक्तो
ऽबद्धामुक्ताभिः षट्भिः पारमिताभिः सर्वधर्मा ननु भोत्स्यते ।
असत्तापु पादाय विविक्तामुपादाय । अनुत्पादतामुपादय ।

एवं खल्वायुषन् पूर्ण बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽबद्धामुक्तो महा-
यान सन्नाह सन्नद्ध इति वेदितव्यः ।

अथायुषन् सुभृतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । कतमद्भगवन् बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । कियन्तो भगवन् बोधिसत्त्वो
महासत्त्वो महायानसंप्रस्थिता वेदितव्याः । कुतस्तद्यानं निर्यास्यति ।
कवातद्यानं स्यास्यति । को वा तेन यानेन निर्यास्यति । एवमुक्ते
भगवानायुषन्तं सुभृतिमेतदवोचत् । यत्सुभृते एवं वदसि । कत-
मद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । षट्पारमिता सुभृते
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । कतमे षट् । दानपारमिता,
शीलपारमिता, चान्तिपारमिता, वीर्यपारमिता, ध्यानपार-
मिता, प्रज्ञापारमिता ।

इह सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तै
र्मनसिकारैर्दानमर्थिभ्यो ददाति यदुताऽध्यात्मिकवाह्यानि वस्त्रनि
तच्च सर्वसत्त्वैः साद्धं साधारणं कृत्वा अनुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ
परिणामयत्यनुपलम्भयोगेन । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दान-
पारमिता । आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
शीलपारमिता । भगवानाह । इह सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः

सर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तैश्चित्तोत्पादैरात्मना च दशकुशान्
 कर्मपथान् समादाय वर्तते । परांश्च दशकुशलेषु कर्मपथेषु समा-
 दापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति अनुपलम्भयोगेन । इयं
 बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य परामृष्टा ग्रीक्षपारमिता । आह ।
 कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य चान्तिपारमिता । भग-
 वानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रति-
 मंयुक्तैर्मनसिकारैरात्मनाचचान्तिमप्यधो भवति । परांश्च चान्ती
 समादापयत्यनुपलम्भयोगेन । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
 चान्तिपारमिता । आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
 वीर्यपारमिता । भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः
 सर्वाकारज्ञताप्रतिमंयुक्तैर्मनसिकारैरात्मना च पञ्चसु पार-
 मितास्त्रनिच्छिन्नधुरो भवति । परांश्च पञ्चसु पारमितासु नियोज-
 यत्यनुपलम्भयोगेन । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य वीर्यपारमिता ।
 आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य ध्यानपारमिता ।
 भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः सर्वाकारज्ञता
 प्रतिमंयुक्तैर्मनसिकारैरुपाय कौशलेन ध्यानानि समापद्यते ।
 परांश्च ध्यानेषु समादापयत्यनुपलम्भयोगेन । इयं बोधिसत्त्वस्य
 महामत्त्वस्य ध्यानपारमिता । आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य
 महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता । भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महामत्त्वस्य सर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तैश्चित्तोत्पादैरात्मना च
 सर्वधर्मांस्त्राऽभिनिविशते । सर्वधर्मानाञ्च प्रकृतिं प्रत्यवेक्षते
 अनुपलम्भयोगेन । सर्वधर्माननभिनिविश्य सर्वधर्मप्रकृतिप्रत्यवे-

क्षणतायां सत्त्वान् समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति अनुप-
लभयोगेन । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता । इदं
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुता-
ऽध्यात्मशून्यता, वहिर्द्वाशून्यता, अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यता, शून्यता-
शून्यता महाशून्यता, परमार्थशून्यता, संकृतशून्यता, असंकृत-
शून्यता । अत्यन्तशून्यता, अनवरागशून्यता, अनवकारशून्यता,
प्रकृतिशून्यता, सर्वधर्मशून्यता, स्वलक्षणशून्यता, अनुपलभशून्यता,
अभावशून्यता, स्वभावशून्यता, अभावस्वभावशून्यता ।

तत्र कतमाऽध्यात्मशून्यता, आध्यात्मिकाधर्मा उच्यन्ते । चक्षुः
श्रोत्रं घ्राणं जिह्वाकायोमनः । तत्र चक्षुश्चक्षुषाशून्यमकूटस्याऽविना-
शितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । श्रोत्रं श्रोत्रेण शून्य-
मकूटस्याऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा ।
घ्राणं घ्राणेन शून्यमकूटस्याविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः
प्रकृतिरस्यैषा । जिह्वा जिह्वया शून्याऽकूटस्याऽविनाशितामुपादाय ।
तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । कायः कायेन शून्योऽकूटस्याऽविना-
शितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । मनोमनसा शून्य-
मकूटस्याविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा ।
इयमुच्यतेऽध्यात्मशून्यता ।

तत्र कतमा वहिर्द्वाशून्यता, बाह्याधर्मा उच्यन्ते रूपशब्दगन्ध-
रसस्पर्शधर्मा । तत्र रूपं रूपेण शून्यमकूटस्याऽविनाशितामुपादाय ।
तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । शब्दः शब्देन शून्योऽकूटस्याऽविना-

गितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । गन्धो गन्धेन शून्यो-
ऽकूटस्याऽविनागितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । रसो-
रसेन शून्योऽकूटस्याऽविनागितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृति-
रस्यैषा । सर्गः सर्गेन शून्योऽकूटस्याऽविनागितामुपादाय । तत्कस्य
हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । धर्माधर्मैः शून्या अकूटस्याऽविनागितामुपा-
दाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते वहिर्द्वांशून्यता ।

तत्र कतमाऽध्यात्मवहिर्द्वांशून्यता, पडाध्यात्मिकान्यायतनानि,
इमे उच्यन्ते आध्यात्मिकवाङ्मधर्माः । तत्राध्यात्मिकाधर्मा वाङ्म-
धर्मैः शून्याः अकूटस्याऽविनागितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः
प्रकृतिरस्यैषा । इमे वाङ्मधर्माः आध्यात्मिकैधर्मैः शून्याः अकूटस्या-
ऽविनागितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते
अध्यात्मवहिर्द्वांशून्यता । तत्र कतमाशून्यताशून्यता । या सर्व-
धर्माणं शून्यता तथा शून्यतया शून्या शून्यताऽकूटस्याऽविनागिता-
मुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते शून्यता-
शून्यता । तत्र कतमामहाशून्यता, पूर्वादिक् पूर्व्यादिशा शून्या,
दक्षिणादिग्दक्षिण्यादिशाशून्या । पश्चिमादिक् पश्चिमयादिशा
शून्या । उत्तरादिगूत्तरयादिशा शून्या । अधस्तादिग्धस्तादिशा
शून्या । उपरिष्ठादिगूपरिष्ठादिशा शून्या । एवं विदिशोविदिग्भिः
शून्या । अकूटस्याऽविनागितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरा-
सामियं । इयमुच्यते महाशून्यता । तत्र कतमा परमार्थशून्यता ।
परमार्था उच्यन्ते ये निर्वाणानि । तत्र निर्वाणं निर्वाणेन शून्य
अकूटस्याविनागितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरेषामियं ।

इयमुच्यते परमार्थशून्यता । तत्र कतमा संस्कृतशून्यता । संस्कृत-
मुच्यते । कामधातुः रूपधातुः आरूप्यधातुः तत्र कामधातुः
कामधातुना शून्यः । रूपधातुरूपधातुना शून्यः । आरूप्यधातु-
रारूप्यधातुना शून्यः अकूटस्याऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः
प्रकृतिरेषामियं । इयमुच्यते संस्कृतशून्यता । तत्र कतमाऽसंस्कृत-
शून्यता । असंस्कृतमुच्यते यस्य नोत्पादो न निरोधो न स्थिते-
रन्यथात्वमिदमुच्यते । संस्कृतं । तच्चाऽसंस्कृतमसंस्कृतेन शून्यमकूट-
स्याऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमु-
च्यतेऽसंस्कृतशून्यता । तत्र कतमाऽत्यन्तशून्यता यस्यान्तोनीपलभ्यते
तदत्यन्तं । अत्यन्तमत्यन्तेन शून्यमकूटस्याविनाशितामुपादाय ।
तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा इयमुच्यतेऽत्यन्तशून्यता । तत्र कतमा-
ऽनवरायशून्यता । यस्याऽवरं नोपलभ्यते । नाऽयं तस्यागतिर्नोप-
लभ्यते नोगतिः । अनवरायमनवरायेण शून्यमकूटस्याविनाशि-
तामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते ऽनवरा-
यशून्यता । तत्र कतमाऽनवकारशून्यता । यत्र न कस्यचिद्धर्मस्य
च्छोरणमस्ति, अनवकारोऽनवकारेण शून्योऽकूटस्याऽविनाशिता-
मुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यतेऽनवकारशून्यता ।
तत्र कतमाऽप्रकृतिशून्यता, या सर्वधर्माणां प्रकृतिः संस्कृतानां वाऽ-
संस्कृतानां वा, सा न आवकैः कृता न प्रत्येकबुद्धैः न बोधिमत्त्वे
महामत्त्वे न तथागतैरर्हद्भिः सम्यक् सम्बुद्धैः कृता प्रकृतिः प्रकृ-
त्याशून्याऽकूटस्याऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्या
इयं । इयमुच्यते प्रकृतिशून्यता । तत्र कतमाऽसर्वधर्मशून्यता ।

सर्वधर्मा उच्यन्ते । रूपं वेदानामंशामंस्काराविज्ञानं चक्षुःश्रोत्र
 घ्राणं जिह्वा कायमनः । रूपं शब्दोगन्धोरसः स्पर्शधर्माः । चक्षु-
 विज्ञानं श्रोत्रविज्ञानं घ्राणविज्ञानं जिह्वाविज्ञानं कायविज्ञानं
 मनोविज्ञानं । चक्षुःसंस्पर्शः श्रोत्रसंस्पर्शः घ्राणसंस्पर्शः जिह्वासंस्पर्शः
 कायसंस्पर्शं मनःसंस्पर्शः । चक्षुःसंस्पर्शजावेदना, श्रोत्रसंस्पर्शजावेदना,
 घ्राणसंस्पर्शजावेदना, जिह्वासंस्पर्शजावेदना, कायसंस्पर्शजावेदना, मनः
 संस्पर्शजावेदना । रूपिणोधर्माः । अरूपिणोधर्माः । संसृताधर्मा,
 असंसृताधर्माः । इमे उच्यन्ते सर्वधर्माः । सर्वधर्माः सर्वधर्मैः
 शून्याः अकूटस्थाऽविनाशितासुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरे-
 धामियं । इयमुच्यते सर्वधर्मशून्यता । तत्र कतमा स्वलक्षणशून्यता ।
 रूपलक्षणं रूपमनुपलभनामलक्षणावेदना । उद्ग्रहणलक्षणमंशा ।
 अभिज्ञामंस्कारलक्षणाः संस्काराः । विज्ञानलक्षणं विज्ञानं । दुःख-
 लक्षणाः स्कन्धाः । आशीविपलक्षणाधातवः । आपहारलक्षणान्या-
 यतनानि । सामयीलक्षणः । प्रतीत्यसमुत्पादः । परित्यागलक्षणा
 दानपारमिताः । अनुदाहलक्षणा शीलपारमिता । अक्रोपनालक्षणा
 चान्तिपारमिताः । अनवमद्यलक्षणा वीर्यपारमिता । संग्रहलक्षणा
 ध्यानपारमिता । अमङ्गलक्षणा प्रज्ञापारमिता । अक्रोपनालक्षणानि
 चत्वारि ध्यानानि, चत्वार्यप्रमाणानि चतस्र आरूप्यममापत्तयः ।
 नैर्यानिकलक्षणाः सप्तचिंशद्दोधिपचाधर्माः । विदिकलक्षणं शून्यता-
 विमोचमुखं । शान्तलक्षणमानिमित्तविमोचमुखं । दुःखामोहलक्षण-
 मप्रणिहितविमोचमुखं । विमोचनालक्षणा विमोचाः । सुनिश्चित-
 लक्षणानि बलानि । सुप्रतिष्ठितलक्षणानि वैशारद्यानि । अना-

च्छेदलक्षणाः प्रतिसम्बिद्ः । हितोपसंहारलक्षणा महामैत्री ।
 चाणलक्षणा महाकरुणा । प्रामोदलक्षणा महासुदिता । अमंकीर्ण-
 लक्षणा महोपेक्षा । असंहार्यलक्षणा अष्टादशावेणिका बुद्धधर्माः ।
 प्रत्यक्षलक्षणा सर्वाकारज्ञताज्ञानं । यच्च सङ्कृतानां धर्माणां लक्षणं
 यथाऽसंस्कृतानां धर्माणां लक्षणं । खेनखेनलक्षणेन सर्व एते धर्माः
 शून्याः अकूटस्याऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरे-
 धामिषं । इयमुच्यते खलक्षणं शून्यता । तच्च कतमा अनुपलम्भ
 शून्यता । यच्चाऽतीतं नोपलभ्यते । अनागतं नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नस्य
 स्थितिर्नोपलभ्यते । अनुपलम्भोऽनुपलम्भेन शून्योऽकूटस्याविनाशिता-
 मुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यतेऽनुपलम्भ-
 शून्यता । तच्च कतमा । "भावस्वभावशून्यता । नास्ति सायोगिकः
 स्वभावः प्रतीत्यसमुपपन्नात् सर्वधर्माणां । सयोगः सयोगेन शून्यो
 ऽकूटस्याविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इय-
 मुच्यतेऽभावस्वभावशून्यता । पुनरपरं सुभृते भावोभावेन शून्या ।
 अभावोऽभावेन शून्यः । स्वभावः स्वभावेन शून्यः । परभावः परभावेन
 शून्यः । तच्च कतमाभावः । भाव उच्यते पञ्चस्कन्धाः । पञ्चस्कन्धा
 पञ्चस्कन्धैः शून्या । एव भावोभावेन शून्यः । कतमभावः स्वभावेन
 शून्यः । अभाव उच्यतेऽसङ्कृतः । तच्चाऽसङ्कृतमसङ्कृतेन शून्यः ।
 अभावोऽभावेन शून्यः । स्वभावः स्वभावेन शून्यः । परभावः पर-
 भावेन शून्यः । स्वभाव उच्यते प्रकृतिरविपरीतः । तच्च या शून्यता

* व्यादर्शपुस्तके ऽभावशून्यता स्वभावशून्यतयोरत्रनिर्देशो नास्ति किन्तु
 पञ्चाङ्गयोर्विवरणं दृश्यते ।

मानजानेन कृता न दर्शनेन । इयमुच्यते स्वभावशून्यता । तत्र
 कतमापरभावः शून्यता । या उत्पादाद्वा तथागतानामनुत्पादाद्वा
 तथागतानां स्थितैरेष धर्मस्थितिता, धर्मता धर्मधातु धर्मनियाम-
 मता । तथता श्रवितथता, अनन्य तथता, भूतकोटिः । इति धि
 येषां धर्माणां परेण शून्यता । इयमुच्यते परभावशून्यता । इदं
 सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य महायानं ॥

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य महायानं । यदूत-
 शूरङ्गमोनाम समाधिः । रत्नमुद्रानाम समाधिः । सिंहविक्रीडि-
 तोनाम समाधिः । सुचन्द्रोनाम समाधिः । चन्द्रध्वजकेतुर्नाम
 समाधिः । सर्वधर्मोद्गतोनाम समाधिः । अधिवचनसंप्रवेशोनाम
 समाधिः । विलोकितमूर्द्धोनाम समाधिः । धर्मधातुनियतोनाम
 समाधिः । नियतध्वजकेतुर्नाम समाधिः । वज्रोनाम समाधिः ।
 सर्वधर्मप्रवेशमुद्रानाम समाधिः । समाधिराजसुप्रतिष्ठितोनाम
 समाधिः । रश्मिप्रसुक्तोनाम समाधिः । बलव्यूहोनाम समाधिः ।
 समुद्रतोनाम समाधिः । निरुक्तानियतप्रवेशोनाम समाधिः ।
 अधिवचनसंप्रवेशोनाम समाधिः । दिम्बिलोकितोनाम समाधिः ।
 आधारमुद्रानाम समाधिः । ऋष्यमोषोनाम समाधिः । सर्व-
 धर्मसमवसरणसागरसमुद्रानाम समाधिः । आकाशस्फुरणोनाम
 समाधिः । वज्रमण्डलोनाम समाधिः । ध्वजायकेयूरोनाम
 समाधिः । इन्द्रकेतुर्नाम समाधिः । श्रोतोऽनुगतोनाम समाधिः ।
 सिंहविजृम्भितोत्ताम समाधिः । व्यसृष्टोनाम समाधिः । रणञ्जो-
 नाम समाधिः । वैरोचनोनाम समाधिः । अनद्योनाम समाधिः ।

अनिकेतस्थितोनाम समाधिः । निश्चितोनाम समाधिः । विमल-
 प्रदीपोनाम समाधिः । अनन्तप्रभोनाम समाधिः । प्रभाकरोनाम
 समाधिः । समन्ताप्रभासोनाम समाधिः । शुद्धमारोनाम समाधिः ।
 विमलप्रभोनाम समाधिः । रतिङ्करोनाम समाधिः । विद्युत्प्रदीपो-
 नाम समाधिः । अक्षयोनाम समाधिः । अजेयोनाम समाधिः ।
 तेजोवतीनाम समाधिः । चयापगतोनाम समाधिः । अनिञ्जोनाम
 समाधिः । अविवर्त्तनाम समाधिः । सूर्यप्रदीपोनाम समाधिः ।
 चन्द्रविमलोनाम समाधिः । प्रज्ञाप्रदीपोनाम समाधिः । शुद्ध-
 प्रतिभासोनाम समाधिः । आलोककरोनाम समाधिः । कारा-
 कारोनाम समाधिः । ज्ञानकेतुर्नाम समाधिः । वज्रोपमोनाम
 समाधिः । चित्तस्थितिर्नाम समाधिः । समन्तालोकोनाम समाधिः ।
 सुप्रतिष्ठितोनाम समाधिः । रत्नकोटिर्नाम समाधिः । वरधर्म-
 सुद्रानाम समाधिः । सर्वधर्मसमतानाम समाधिः । रतिजहोनाम
 समाधिः । धर्मोद्गतोनाम समाधिः । विकिरणोनाम समाधिः ।
 सर्वधर्मपद्मभेदोनाम समाधिः । समाचरावकारोनाम समाधिः ।
 अचरापगतोनाम समाधिः । अरम्बरणच्छेदनोनाम समाधिः ।
 अविकारोनाम समाधिः । प्रभाकरोनाम समाधिः । नामनियत-
 प्रवेशोनाम समाधिः । अनिकेतचारीनाम समाधिः । तिमिरापगतो-
 नाम समाधिः । चारिचवतीनाम समाधिः । अवल्लानाम समाधिः ।
 विषयतीर्णोनाम समाधिः । सर्वगुणसञ्चयोनाम समाधिः । स्थित-
 निश्चितोनाम समाधिः । शुभपुष्पितशुद्धिर्नाम समाधिः । बोध्यङ्ग-
 वतीनाम समाधिः । अनन्तप्रतिभावोनाम समाधिः । असमसमो-

नाम समाधिः । सर्वधर्मातिक्रमणोनाम समाधिः । परिच्छेदकरो-
 नाम समाधिः । विमतिविकिरणोनाम समाधिः । निरधिष्ठानो-
 नाम समाधिः । एकव्यूहोनाम समाधिः । आकाराभिनिर्धारो-
 नाम समाधिः । एकाकारोनाम समाधिः । सर्वसुखदुःखनिरभि-
 नन्दीनाम समाधिः । सर्वाकारवरोपेतोनाम समाधिः । आकारा-
 नवकारोनाम समाधिः । नैर्वैधिकसर्वभवतलापगतोनाम समाधिः ।
 संकेतहृतप्रवेशोनाम समाधिः । गौर्घोषाक्षरविमुक्तोनाम समाधिः ।
 ज्वलनोल्लानाम समाधिः । लक्षणपरिशोधनोनाम समाधिः ।
 अनभिलक्षितोनाम समाधिः । सर्वाकारवरोपेतोनाम समाधिः ।
 सर्वसुखदुःखनिरभिनन्दीनाम समाधिः । अचयकरणोनाम
 समाधिः । धारणीमतिनाम समाधिः । सम्यकत्वमित्यात्वसंप्रशमोनाम
 समाधिः । सर्वरोधनिरोधसंप्रशमनोनाम समाधिः । अनुधोधा-
 प्रतिरोधोनाम समाधिः । विमरप्रभोनाम समाधिः । सारवतीनाम
 समाधिः । परिपूर्णचन्द्रविमलोनाम समाधिः । विद्युत्प्रभोनाम
 समाधिः । महाव्यूहोनाम समाधिः । सर्वलोकप्रभाकरोनाम
 समाधिः । समाधिषमतानाम समाधिः । अरजोविरजोनयुक्तोनाम
 समाधिः । अरणसरणसमवसरणोनाम समाधिः । अरणसरणसर्व-
 समवसरणोनाम समाधिः । अनिलशानिकेतनिरतोनाम समाधिः ।
 तथतास्थितनिश्चितोनाम समाधिः । कायकलिसंप्रमथनोनाम
 समाधिः । वक्त्रलिविध्वंसनगणकल्पोनाम समाधिः । आकाशा-
 मद्भ्रविमुक्तिनिष्पत्तेपोनाम समाधिः ॥ ० ॥

शतसाहस्र्याः प्रज्ञापारमितायाः सप्तमः परिवर्त्तः ॥

अथ अष्टमः परिवर्तः ।

तत्र कतमः शूरङ्गमोनाम समाधिः । यः समाधिः सर्व्वसमाधीनां गोचरमनुभवत्ययमुच्यते शूरङ्गमोनाम समाधिः । तत्र कतमा रत्नमुद्रानाम समाधिः । येन समाधिना सर्व्वसमाधयो-मुद्रिता भवन्ति । अयमुच्यते रत्नमुद्रानाम समाधिः । तत्र कतमः सिंहविक्रीडितोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधिभिर्व्विक्रीडयत्ययमुच्यते सिंहविक्रीडितोनाम समाधिः ।

तत्र कतमः सुचन्द्रोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधीनवभासयति । अयमुच्यते सुचन्द्रनाम समाधिः । तत्र कतमसुवर्णध्वजकेतुनाम समाधिः । यः समाधिः सर्व्वसमाधीनां ध्वजं धारयति । अयमुच्यते सुवर्णध्वजकेतुनाम समाधिः । तत्र कतमः सर्व्वधर्मोद्गतोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधिभिरभ्युद्गच्छति । अयमुच्यते सर्व्वधर्मोद्गतोनाम समाधिः । तत्र कतमो विलोकितमूर्द्धोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधीनां मूर्द्धानं विलोकयति । अयमुच्यते विलोकितमूर्द्धोनाम समाधिः । तत्र कतमो धर्मधातुनियतोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा धर्मधातौ नियतं गच्छति । अयमुच्यते धर्मधातुनियतोनाम समाधिः । तत्र कतमोनियत ध्वजकेतुनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व्वसमाधीनां नियतं ध्वजं धारयति । अयमुच्यते नियतध्वजकेतुनाम समाधिः । तत्र कतमो

वज्रोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न भिद्यते । अयमुच्यते
 वज्रोनाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वधर्मप्रवेशमुद्गानाम समाधिः ।
 यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां मुद्रां प्रविशत्ययमुच्यते सर्वधर्म-
 प्रवेशमुद्गानाम समाधिः । तत्र कतमः समाधिराजसु प्रतिष्ठितो-
 नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिषु राजसु
 प्रतिष्ठानेन प्रतितिष्ठति । अयमुच्यते समाधिराजसु प्रतिष्ठितोनाम
 समाधिः । तत्र कतमोरश्मिप्रमुक्तोनाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा सर्वसमाधीनां रश्मीनवसृजति । अयमुच्यते रश्मिप्रमुक्तो-
 नांम समाधिः । तत्र कतमोवलव्युहोनाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा सर्वसमाधीनां वलव्युहतां कारयति । अयमुच्यते वल-
 व्युहोनाम समाधिः । तत्र कतमः समुद्गतोनाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थित्य सर्वं समाधयः समुद्गच्छन्ति । अयमुच्यते
 समुद्गतोनाम समाधिः । तत्र कतमोनिरुक्ति नियतप्रवेशोनाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां निरुक्तिनिर्देशान्
 प्रवेशयति । अयमुच्यते निरुक्तिनियतप्रवेशोनाम समाधिः । तत्र
 कतमोवचनसंप्रवेशोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
 समाधीनामधिवचनानि प्रवेशयति । अयमुच्यते ऽधिवचनसंप्रवेशो-
 नाम समाधिः । तत्र कतमोद्विग्विलोकितोनाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां दिशो विलोकयति अयमुच्यते
 दिग्विलोकितोनाम समाधिः । तत्र कतम आधारमुद्गानाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां मुद्राधारयति ।
 अयमुच्यते आधारमुद्गानाम समाधिः । तत्र कतमोऽसंप्रमोद्योनाम

समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा तस्य समाधयो न मुह्यन्ति ।
 अयमुच्यते ऽसंप्रभोषोनाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वधर्मसमवशरण
 सागरमुद्रा नामसमाधिः । यत्र समाधौ स्थितस्य सर्वे समाधयः
 संघट्टं समवशरणं गच्छन्ति । अयमुच्यते सर्वधर्मसमवशरण
 सागरमुद्रा नामसमाधिः । तत्र कतम आकाशस्फुरणोनाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनामाकाशस्फुरणतया
 स्फुरति । अयमुच्यते आकाशस्फुरणोनाम समाधिः । तत्र कतमो
 वज्रमण्डलोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
 मण्डलानि धारयति । अयमुच्यते वज्रमण्डलोनाम समाधिः । तत्र
 कतमोरणजहोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वक्लेशमलान्
 शोषयति । अयमुच्यते रणजहोनाम समाधिः । तत्र कतमो-
 वैरोचनोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीन-
 वभासयति तपति विरोचते । अयमुच्यते वैरोचनोनाम समाधिः ।
 तत्र कतमो ऽनेषोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न
 कश्चिद्धर्ममेषते । अयमुच्यते ऽनेषोनाम समाधिः । तत्र कतमो-
 ऽनिकेतस्थितोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न कश्चिद्धर्म
 निकेतस्थितं समनुपश्रति । अयमुच्यते ऽनिकेतस्थितोनाम समाधिः ।
 तत्र कतमोनिश्चितोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थितस्य न
 चिन्तं न चेतसिकाधर्माप्रवर्तन्ते । अयमुच्यते निश्चितोनाम
 समाधिः । तत्र कतमो विमलप्रदीपोनाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा सर्वसमाधीनां विमलप्रदीपं करोति । अयमुच्यते विमल-
 प्रदीपोनाम समाधिः । तत्र कतमोऽनन्तप्रभोनाम समाधिः ।

यत्र समाधौ स्थित्वा ऽनन्तां प्रभां करोति । अयमुच्यते ऽनन्त-
 प्रभोनाम समाधिः । तत्र कतमः प्रभाकरोनाम समाधिः । यस्य
 समाधेः सहप्रतिलम्भात् सर्वसमाधीनां प्रभां करोति । अयमुच्यते
 प्रभाकरोनाम समाधिः । तत्र कतमः समन्तावभासोनाम समाधिः ।
 यस्य समाधेः सहप्रतिलम्भात् सर्वसमाधिमुखान्यवभासयति ।
 अयमुच्यते समन्तावभासोनाम समाधिः । तत्र कतमः शुद्धसारो-
 नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा समाधीनां शुद्धसमन्ता-
 मनुप्राप्नोति । अयमुच्यते शुद्धसारोनाम समाधिः । तत्र कतमो
 विमलप्रभोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
 मलमपकर्षति । सर्वसमाधींश्च प्रतिभासयति । अयमुच्यते विमल-
 प्रभोनाम समाधिः । तत्र कतमोरतिकरोनाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां रतिमनुभवति । अयमुच्यते
 रतिकरोनाम समाधिः । तत्र कतमो विद्युत् प्रदीपोनाम समाधिः ।
 यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां प्रदीपं करोति । अयमुच्यते
 विद्युत्प्रदीपोनाम समाधिः । तत्र कतमो ऽच्योनाम समाधिः ।
 यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां नैव क्षयं नाक्षयं समनुपश्यति ।
 अयमुच्यते ऽच्योनाम समाधिः । तत्र कतम स्तेजोवतीनाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीं स्तेजसाश्रिया च
 ज्वलयति । अयमुच्यते तेजोवतीनाम समाधिः । तत्र कतमः
 क्षयापगतोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधी न
 क्षयाननुपश्यति । तथा च पश्यति यथाह्वयि न समनुपश्यति ।
 अयमुच्यते क्षयापगतोनाम समाधिः । तत्र कतमो ऽनिच्छोनाम

समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनञ्जति न मन्यते न
 छन्दते न प्रपञ्चयति ते नोच्यते ऽनिञ्जोनाम समाधिः । तत्र कतमो
 ऽविवर्त्तोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
 विवर्त्तनं न समनुपश्यति । अयमुच्यते ऽविवर्त्तोनाम समाधिः । तत्र
 कतमः सूर्यप्रदीपोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमा-
 धीनां मुखमवभासयति । अयमुच्यते सूर्यप्रदीपोनाम समाधिः ।
 तत्र कतमश्चन्द्रविमलोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा
 सर्वसमाधीनामनन्धाकारं करोति । अयमुच्यते चन्द्रविमलोनाम
 समाधिः । तत्र कतमः शुद्धप्रतिभासोनाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां चतस्रः प्रतिसम्बिद्ः प्रतिलभते
 ऽयमुच्यते शुद्धप्रतिभासोनाम समाधिः । तत्र कतम आलोक-
 करोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिमुखानामा-
 लोकं करोति । अयमुच्यते आलोककरोनाम समाधिः । तत्र
 कतमः काराकारोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
 समाधीनां कारगतां क्रियां करोति । अयमुच्यते काराकारोनाम
 समाधिः । तत्र कतमो ज्ञानकेतुर्नाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा सर्वसमाधीनां ज्ञानकेतुं समनुपश्यति । अयमुच्यते
 ज्ञानकेतुर्नाम समाधिः । तत्र कतमो वज्रोपमोनाम समाधिः ।
 यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां निर्व्विधिकं करोति । यत्
 समाधिमपि न समनुपश्यति । अयमुच्यते वज्रोपमोनाम
 समाधिः । तत्र कतमश्चित्तस्थितिर्नाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा ऽस्य चित्तं न विचलति । न विवर्त्तते न परिचलति न

विघातमापद्यते । न वा ऽग्नेवं भवति चित्तमिदमिति । अय-
 मुच्यते चित्तस्थितिनाम समाधिः । तत्र कतमः समन्तालोकोनाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा समन्तादाक्षोकं समनुपगच्छति ।
 अयमुच्यते समन्तालोकोनाम समाधिः । तत्र कतमः सुप्रतिष्ठि-
 तोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिषु सुप्रतिष्ठितो
 भवति । अयमुच्यते सुप्रतिष्ठितो नाम समाधिः । तत्र कतमो
 रत्नकोटिनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधयः समन्ता-
 द्रत्नकोटिरिव संदृश्यते । अयमुच्यते रत्नकोटिनाम समाधिः । तत्र
 कतमो वरधर्ममुद्रानाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
 समाधयोमुद्रिता भवन्ति । अमुद्राकोटिसुद्विगततामुपादाय । अय-
 मुच्यते वरधर्ममुद्रानाम समाधिः । तत्र कतमा सर्वधर्मसमतानाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न कश्चिद्धर्मं समतानिर्मुक्तं
 समनुपगच्छति । अयमुच्यते सर्वधर्म समतानाम समाधिः । तत्र
 कतमो रतिञ्जहोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमा-
 धीनां सर्वधर्मानाञ्च रतिञ्जहाति । अयमुच्यते रतिञ्जहोनाम
 समाधिः । तत्र कतमो धर्मोद्गतोनाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा सर्वधर्माणां तमोविधर्मात् सर्वसमाधिभिश्चोद्गच्छति ।
 अयमुच्यते धर्मोद्गतोनाम समाधिः । तत्र कतमो विकिरणोनाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिभिः सर्वधर्मान् विकि-
 रयति । अयमुच्यते विकिरणोनाम समाधिः । तत्र कतमः
 सर्वधर्मपदप्रभेदोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमा-
 धीनां सर्वधर्मानाञ्च पदानि प्रभिनन्ति । अयमुच्यते सर्वधर्मपद-

प्रभेदोनाम समाधिः । तत्र कतमः समाचराकारोनाम समाधिः ।
यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां समाचरतां प्रतिपद्यते । अय-
मुच्यते समाचराकारोनाम समाधिः । तत्र कतमो ऽचरापगतो-
नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनामेकाचरमपि
नोपलभते । अयमुच्यते ऽचरापगतो नाम समाधिः । तत्र कतम
आरम्बणच्छेदनो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
समाधीनामारम्बणच्छेदो भवति । अयमुच्यते आरम्बणच्छेदो
नाम समाधिः । तत्र कतमः अविकारो नाम समाधिः । यत्र
समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां विकारान् नोपलभते । अयमुच्यते
अविकारो नाम समाधिः । तत्र कतमो ऽप्रकारो नाम समाधिः ।
यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां प्रकारमपि नोपलभते । अय-
मुच्यते ऽप्रकारो नाम समाधिः । तत्र कतमः अनिकेतचारी नाम
समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां निकेतं नोपलभते ।
अयमुच्यते अनिकेतचारी नाम समाधिः । तत्र कतमस्तिमिरा-
पगतो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां तिमिरं
विशोधयति । अयमुच्यते तिमिरापगतो नाम समाधिः । तत्र
कतमश्चारित्रवती नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
समाधीनाञ्चरन्तं समनुपश्यति । अयमुच्यते चारित्रवती नाम
समाधिः । तत्र कतमः अचलो नाम समाधिः । यत्र समाधौ
स्थित्वा सर्वसमाधीन्चलान् समनुपश्यति । अयमुच्यते अचलो
नाम समाधिः । तत्र कतमो विषयतीर्णो नाम समाधिः । यत्र
समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां विषयं समतिक्रामति । अयमुच्यते

विषयतीर्णं नाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वगुणमस्यगतो
 नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां सर्वसमाधी-
 नाञ्च गुणमस्यमनुप्राप्नोति । अयमुच्यते सर्वगुणमस्यगतो नाम
 समाधिः । तत्र कतमः स्थितनिश्चितो नाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधिषु चित्तं न प्रवर्तते । अयमुच्यते
 स्थितनिश्चितो नाम समाधिः । तत्र कतमः शुभपुष्पितशुद्धि-
 नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां शुभपुष्पित
 शुद्धिं प्रतिपद्यते अयमुच्यते शुभपुष्पितशुद्धिनाम समाधिः ।
 तत्र कतमो बोध्यङ्गवती नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा
 सर्वसमाधीनां सप्तबोध्यङ्गानि प्रतिपद्यते । अयमुच्यते बोध्यङ्गवती
 नाम समाधिः । तत्र कतमो अनन्तप्रतिभानो नाम समाधिः ।
 यत्र समाधौ स्थित्वा समाधिष्वनन्तं प्रतिपद्यते । अयमुच्यते
 अनन्तप्रतिभानो नाम समाधिः । तत्र कतमो असममो नाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिष्वनमसमतां प्रतिपद्यते ।
 अयमुच्यते असममो नाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वधर्माति-
 क्रमणो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्मातिक्रमणं
 प्राप्नोति । अयमुच्यते सर्वधर्मातिक्रमणो नाम समाधिः । तत्र
 कतमः परिच्छेदकरो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
 धर्माणां सर्वसमाधीनाञ्च परिच्छेदं पश्यति । अयमुच्यते परिच्छे-
 दकरो नाम समाधिः । तत्र कतमो विमतिविकिरणो नाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां सर्वधर्माणाञ्च-
 विमतिविकिरणमनुप्राप्नोति । अयमुच्यते विमतिविकिरणो

नाम समाधिः । तत्र कतमो निरधिष्ठानो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां स्थानं न समनुपश्यति । अयमुच्यते निरधिष्ठानो नाम समाधिः । तत्र कतम एक्यूहो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न कस्यचिद्दुर्मास्य द्वयतां समनुपश्यति । अयमुच्यते एक्यूहोनाम समाधिः । तत्र कतम आकाराऽभिनिर्हारो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां सर्वसमाधीनाञ्चाकाराऽभिनिर्हारं समनुपश्यति । अयमुच्यते आकाराभिनिर्हारो नाम समाधिः । तत्र कतम एकाकारो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनामाकारं न समनुपश्यति । अयमुच्यते एकाकारो नाम समाधिः । तत्र कतम आकारानवकारो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनामद्वयतां समनुपश्यति । अयमुच्यते आकारानवकारो नाम समाधिः । तत्र कतमो नैर्वधिकसर्वभवतलविगतो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां नैर्वधिकज्ञानमनुप्रविशति । यस्याऽनुप्रवेशाच्च किञ्चित् प्रतिविधति । अयमुच्यते नैर्वधिकसर्वभवतलविगतो नाम समाधिः । तत्र कतमः सङ्केतरूपप्रवेशो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां सङ्केतरूपानि प्रवेशयति । अयमुच्यते सङ्केतरूपप्रवेशो नाम समाधिः । तत्र कतमो गौर्घोषाक्षरविमुक्तो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां गौर्घोषाक्षरविमुक्तान् समनुपश्यति । अयमुच्यते गौर्घोषाऽक्षरविमुक्तो नाम समाधिः । तत्र कतमो ज्वलनोल्का नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधींस्तेजसाऽवभास-

यति । अयमुच्यते ज्वलनोक्ता नाम समाधिः । तत्र कतमोलक्षणं परिशोधनो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधीनां लक्षणानि परिशुध्यन्ते । अयमुच्यते लक्षणपरिशोधनो नाम समाधिः । तत्र कतमो ऽनभिलक्षितो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनभिलक्षितान् समनुपश्यति । अयमुच्यते अनभिलक्षितो नाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वाकारवरोपेतो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधयः सर्वाकारवरोपेता भवन्ति । अयमुच्यते सर्वाकारवरपेतो नाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वसुखदुःखनिरभिनन्दी नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां सुखदुःखानि नानुपश्यति । अयमुच्यते सर्वसुखदुःखनिरभिनन्दी नाम समाधिः । तत्र कतमोऽत्यकरण्डो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां क्षयं न समनुपश्यति । अयमुच्यते ऽत्यकरण्डो नाम समाधिः । तत्र कतमाधारणीमतिर्नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधारणी भ्यारयति । अयमुच्यते धारणीमतिर्नाम समाधिः । तत्र कतमः सम्यक्त्वमिथ्यत्व सर्वसंप्रसन्नो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां सम्यक्त्वमिथ्यात्वं न समनुपश्यति । अयमुच्यते सम्यक्त्वमिथ्यात्व सर्वसंप्रसन्नो नाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वरोधप्रतिरोध प्रशमनो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां रोधं विरोधं समनुपश्यति । अयमुच्यते सर्वरोधविरोधप्रशमनो नाम समाधिः । तत्र कतमो ऽतुरीधाप्रतिरोधो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां सर्वसं-

समाधीनाञ्चानुरोधाप्रतिरोधं न समनुपगच्छति । अयमुच्यते ऽनु-
 रोधाप्रतिरोधो नाम समाधिः । तत्र कतमो विमलप्रभो नाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां प्रभामण्डलं नोप-
 लभते । अयमुच्यते विमलप्रभो नाम समाधिः । तत्र कतमः
 सारवती नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
 सारं समनुपगच्छति । अयमुच्यते सारवती नाम समाधिः ।
 तत्र कतमः परिपूर्णचन्द्राभविमलो नाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधयः परिपूर्णा भवन्ति । तद्यथापि
 नाम पौर्णमास्यां चन्द्रमण्डलं । अयमुच्यते परिपूर्णचन्द्राभविमलो
 नाम समाधिः । तत्र कतमो महाब्यूहो नाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधि महाब्यूहसमन्नागतो भवति । अय-
 मुच्यते महाब्यूहो नाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वाकारप्रभाकरो
 नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीन् सर्वधर्मांश्चाव-
 भासयति । अयमुच्यते सर्वाकारप्रभाकरो नाम समाधिः । तत्र
 कतमः समाधिसमता नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
 समाधीनामनुविच्छेपमेकाग्रतामुपलभते । अयमुच्यते समाधि-
 समतानाम समाधिः । तत्र कतमो ऽरणसरणसमवसरणो नाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधयो नरणन्ति । अयमुच्यते
 ऽरणसरणसमवसरणो नाम समाधिः । तत्र कतमो ऽरणसरण
 सर्वसमवसरणो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा अरणसरण
 सर्वसमवसरणतामनुप्राप्नोति । अयमुच्यते अरणसरण सर्वसमवसरणो
 नाम समाधिः । तत्र कतमो ऽनिलम्भनिश्चेतनिरतो नाम समाधिः

यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनामाप्तयं नोपैति । अयमुच्यते
 अनिलम्भनिकेतनिरतो नाम समाधिः । तत्र कतमः तथतास्थित-
 निश्चितो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधितथ-
 ताया न विवर्द्धते । अयमुच्यते तथतास्थितनिश्चितो नाम
 समाधिः । तत्र कतमः कायकलिसंप्रमथनो नाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिकायं नोपलभते । अयमुच्यते काय-
 कलिसंप्रमथनो नाम समाधिः । तत्र कतमो वाक्कलिविध्वंसन
 गगणकल्पो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
 वाक्कर्मनोपलभते । अयमुच्यते वाक्कलिविध्वंसनगगणकल्पो नाम
 समाधिः । तत्र कतम आकाशा ऽमङ्गविमुक्तिनिरूपणोपो नाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां आकाशाऽमङ्गनिरूप-
 लेपतामनुप्राप्नोति । अयमुच्यते आकाशा ऽमङ्गविमुक्तिनिरूपलेपो
 नाम समाधिः । इदं सुभूते बोधसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
 मितार्यां चरतो महायानं ॥

शतसाहसिकाः प्रज्ञापारमिताया अष्टमः परिवर्तः ॥ ० ॥

अथ नवमः परिवर्तः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य महायानं । चत्वारि-
 स्मृत्युपस्थानानि । कृतमानि चत्वारि । कायस्मृत्युपस्थानं । वेदना-
 स्मृत्युपस्थानं । चित्तस्मृत्युपस्थानं । धर्मस्मृत्युपस्थानं । तत्र कतमं
 कायस्मृत्युपस्थानं । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वो ऽध्यात्मकाये-
 काया ऽनुदर्शी विहरति । न च काय सहगतान् वितर्कान्
 वितर्कयत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीय लोकेऽभि-
 ध्यादौर्गनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । बहिर्द्धाकायेकायानुदर्शी-
 विहरति । न च कायसहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी-
 संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्गनस्ये तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । अध्यात्मबहिर्द्धाकायेकायाऽनुदर्शी विहरति । न च
 कायसहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान्
 विनीयलोकेऽभिध्यादौर्गनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

अध्यात्मवेदनासुवेदनाऽनुदर्शी विहरति । न च वेदनासहग-
 तान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलो-
 केऽभिध्यादौर्गनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । बहिर्द्धावेदनासुवेदना-
 नुदर्शी विहरति । न च वेदना सहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्या-
 तापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्गनस्ये तच्चाऽनु-
 पलम्भयोगेन । अध्यात्मबहिर्द्धावेदनासु वेदनाऽनुदर्शी विहरति ।
 न च वेदना सहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानन्

स्मृतिमान् विनीयस्त्रोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 अध्यात्मचित्तेचित्ताऽनुदर्शी विहरति । न च चित्तमहगतान्
 वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रज्ञानान् स्मृतिमान् विनीयस्त्रोके
 ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । यद्विद्धां चित्तेचित्ताऽनु-
 दर्शी विहरति । न च चित्तमहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी
 संप्रज्ञानान् स्मृतिमान् विनीयस्त्रोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुप-
 लम्भयोगेन । अध्यात्मवद्विद्धां चित्तेचित्ताऽनुदर्शी विहरति । न
 च चित्तमहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रज्ञानान् स्मृति-
 मान् विनीयस्त्रोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

अध्यात्मधर्मेषु धर्मानुदर्शी विहरति । न च धर्ममहगतान्
 वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रज्ञानान् स्मृतिमान् विनीयस्त्रोकेऽभि-
 ध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

कथं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ऽध्यात्मकाये कायानुदर्शी
 विहरति । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वश्चरंश्चरामीति प्रजा-
 नातिस्थितः स्थितोऽस्मीति प्रजानाति । नियन्त्रो नियन्त्रोऽस्मीति
 प्रजानाति । शयानः शयितोऽस्मीति प्रजानाति । यथा यथा
 खलु पुनरस्य कायः स्थितो भवति प्रणीत वा ऽप्रणीतं वा तथा-
 गतञ्च न प्रजानाति । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 ऽध्यात्मकाये कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रज्ञानान् स्मृतिमान्
 विनीयस्त्रोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं
 सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ऽध्यात्मकाये कायाऽनुदर्शीविह-
 रति । सोऽभिक्राम न वा प्रतिक्राम न वा संप्रज्ञानचारी भवत्या

लोकित विलोके संप्रज्ञानचारौ च भवति । सस्त्रिञ्चिते प्रसारिते
संप्रज्ञानचारौ भवति । संघाटीयाचचीवरधारणे संप्रज्ञानचारौ
भवति । अग्निपतस्त्रादितास्त्रादितान् संप्रज्ञानचारौ भवति ।
शयितनिद्राक्लमप्रतिविनोदिते संप्रज्ञानचारौ भवति । आगत-
गत संप्रज्ञानचारौ भवति । स्थिते निषद्यायां संप्रज्ञानचारौ भवति ।
स्वप्नजागरिते संप्रज्ञानचारौ भवति । भाषिते तृष्णीभावे संप्र-
ज्ञानचारौ भवति । प्रतिमंलयने संप्रज्ञानचारौ भवति । एवं खलु
सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मकाये
कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रज्ञान् स्मृतिमान् विनीयलोके
ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् स्मृत आश्वसन् स्मृत
आश्वसिमीति प्रजानाति । स्मृत प्रश्वसन् स्मृतः प्रश्वसिमीति
प्रजानाति । दीर्घमाश्वसन् दीर्घमाश्वसिमीति प्रजानाति ।
दीर्घं प्रश्वसन् दीर्घं प्रश्वसिमीति प्रजानाति । ह्रस्वमाश्वसन्
ह्रस्वमाश्वसिमीति प्रजानाति । ह्रस्वं प्रश्वसन् ह्रस्वं प्रश्वसिमीति
प्रजानाति । तद्यथापि नाम सुभूते दचोभ्रमचक्रवर्ती भ्रमचक्र-
वर्त्तन्नेवामी वा दीर्घमाविध्यामीति प्रजानाति । ह्रस्वं प्रविध्या-
मीति प्रजानाति । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् स्मृत आश्वसन् स्मृत आश्वसिमीति प्रजानाति ।
स्मृतः प्रश्वसन् स्मृतः प्रश्वसिमीति प्रजानाति । दीर्घमाश्वसन्
दीर्घमाश्वसिमीति प्रजानाति । दीर्घं प्रश्वसन् दीर्घं प्रश्वसिमीति
प्रजानाति । • ह्रस्वमाश्वसन् ह्रस्वमाश्वसिमीति प्रजानामिति ।

हृस्व प्रथमन् ह्रस्व प्रथमिमीति प्रजानाति । एवं खलु सुभृते बोधिमत्त्वो महामत्त्व प्रज्ञापारमितायां चरन्मध्यात्मकायाऽनुदर्शी विहरत्यातापी मप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपर सुभृते बोधिमत्त्वो महामत्त्व प्रज्ञापारमितायां चरन्निममेव कायधातुं यथाभूत प्रत्यवेक्षते । अन्त्यग्निन् काये पृथिवी धातुरन्धातु स्तेजोधातु व्यायुधातु । तद्यथापि नाम सुभृते दक्षो गो घातको वा गोघातकान्नेवाभी वा तीक्ष्णेन शस्त्रेण गां हत्वा चत्वारि फलकानि कुर्यात् चत्वारि फलकानि हत्वा प्रत्यवेक्षते स्थितो वा ऽयनिषण । एवमेव सुभृते बोधि-मत्त्वो महामत्त्व प्रज्ञापारमितायां चरन्निममेव कायधातु म यथा भूत प्रत्यवेक्षते । अन्त्यग्निन् काये पृथिवीधातुरन्धातु स्तेजोधातु व्यायुधातु । एव खलु सुभृते बोधिमत्त्वो महामत्त्व प्रज्ञापार-मिताया चरन् स्थितो वा निषणो ऽध्यात्मकाये काया ऽनुपग्री विहरत्यातापी मप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादो र्मनस्ये । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपर सुभृते बोधिमत्त्वो महामत्त्व प्रज्ञापारमिताया चर-न्निममेव काय ऽमूर्द्धपादतलादध केशमस्तकाञ्जखलोमत्वक्षुपर्यन्त पृष्णे नागाविधस्या ऽशुचे र्यथाभूत प्रत्यवेक्षते । मन्त्यग्निन् काये केशालोमानि नखादन्तास्त्वक् चर्ममासास्त्रायुरुधिरमस्त्रिमज्जाबुक्क हृदय यकृत् क्लोमक श्रोत्रा फुन्फुषमात्रा मान्द्रागुणा उदरयन्त्र मूत्र पुरीष सयुर्मदामद खट सिन्ध्याणक पूथ पित्त श्लेष्मावसा-

श्रीकामला मस्तकं मस्तक गङ्गामक्षि पृथकं । तद्यथापि नाम
सुभृते कार्षकस्य मृतोत्रिः पूर्णा नानाधान्यजातानां तिलानां
सर्षपाणां मुद्गानां माषाणां मसूराणां यवानां गोधूमानां शालीनां
धौहीणां, तानेनां चतुष्मान् पुरुषासुक्ता प्रत्यवेक्षमाणः एवं
जानीयादिमेतिलाः इमे सर्षपाः इमे मुद्गाः इमे माषाः इमे
मसूराः इमे यवाः इमे गोधूमाः इमे शालयः इमे धौहयः ।
एवमेव सुभृते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः इममेव कायमूर्द्ध पादतला-
दधः केशमस्तकानखलोमत्वक्षुपर्यन्तं पूर्णं नानाविधस्याऽऽशुचे ।
सन्त्यस्मिन् काये केशा लोमानि नखादन्तास्त्वक्षुचर्ममाम्नायु
रुधिरमस्थिमज्जाबुद्धं हृदयं यद्यत् क्लोमकं शीघ्रा क्षुष्कप मात्र
मान्त्रगुणा उद्वीरयकं मूत्रं पुरीषमशुस्वेदोमदः खेटः सिंहाणकं
पूयं पित्तं क्षेष्मा वमालमीकामलामस्तक मस्तक गङ्गामक्षि गूथकं
कर्णं गूथकं । एवं खलु सुभृते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमि-
तायां चरन्ध्यात्मकाये कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजान्
स्यतिमान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये । तच्चाऽनुपलभायोगेन ।
पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापामितायां चरन्
यदाग्निगानगतः पश्यति । नागरूपाणि शिवपधिकायामपविद्धानि
शवशयन उद्वीतान्येकाहमृतानि वा द्व्यहमृतानि वा त्र्यहमृतानि
वा चतुरहमृतानि वा पञ्चाहमृतानि वा व्याघ्रातकानि वा
विनीलकानि वा विपूतिकानि वा विखादितकानि वा विलोहि-
तकानि वा विविप्रकानि वा । स इम मेव कार्यन्नात्रोपमंहर-
त्ययमपि कथ्य एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यति वृत्तः ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 बहिर्द्वाकाये कायानुदर्शीं विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान्
 विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये, तच्चानुपलम्भयोगेन । पुनरपरं
 सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदापश्यति
 शिवपथिकाया मुद्गीतानि मृतशरीराणि षड्भ्रामृतानि वा सप्त
 रात्रमृतानि वा काकैर्वाखाद्यमानानि कृद्भिर्वा कुरुरैर्वा गृध्रै
 र्वा वास्त्रासैर्वा शृगालैर्वा श्वभिर्वा तदन्येर्वा नानाविधैः
 प्राणकजातैः खाद्यमानानि । स इममेव कायं तत्रोपसंहरत्ययमपि
 काय एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः । एवं खलु
 सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वाकाये
 कायानुदर्शीं विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान्, विनीय
 लोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 यदापश्यति शिवपथिकायामुद्गीतानि मृतशरीराणि विखादितान्य
 शृचोनि पूतीनि दुर्गन्धानि । स इममेव कायं तत्रोपसंहरत्य-
 यमपि काय एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः ।
 एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 बहिर्द्वाकाये कायाऽनुदर्शीं विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान्
 विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं सुभूते
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदापश्यति शिव-
 पथिकायामस्त्रिकलान् मांसरुधिरक्षितान् स्नायु विनिबद्धान्
 स इममेव कायं तत्रोपसंहरत्ययमपि काय एवं धर्मा एवं

स्वभाव एतां धर्मतामध्यति वृत्तः । एवं खलु सुभूते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वीकाये कायाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् सृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपुरं सुभूते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथा शिवपथिकायामस्थिमकलानपगतमास रुधिरस्रायु वन्धनान् शङ्खनिभान् पश्यति । स इममेव कायं तत्रोपसंहरत्ययमपि कायं एवं धर्मां एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः । एवं खलु सुभूते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वीकाये कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् सृतिमान् विनीयलोके अभिध्यादौर्मनस्ये । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदा पश्यति । शिवपथिकायामस्थि मकलानन्धन विप्रमुक्ता यथाशङ्खाः पृथिव्यां विचिन्नाः । स इममेव कायं तत्रोपसंहरत्ययमपि कायं एवं धर्मां एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः । एवं खलु सुभूते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वीकाये कायाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् सृतिमान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदा पश्यति शिवपथिकायामस्थीनि पृथिव्यां दिग्विदिशो विचिन्नामेव पादास्थीन्यन्येन जडास्थीन्यन्येन नोर्ब्वस्थीन्यन्येन श्रोणीकटाहमन्येन पृष्ठवंशान्यन्येन पार्श्वकास्थीन्यन्येन वाङ्गस्थीन्यन्येन धीवा-

स्थीन्यन्तेन शिर कपालास्थीनि । स इममेव कायं तत्रोपसहर-
 त्ययमपि काय एव धर्मा एव स्वभाव एता धर्मतामध्यतिवृत्त ।
 एव खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्व प्रज्ञापारमितायां चरन्
 बहिर्द्वाकाये कायानुदर्शी विहरत्यातापी सप्रजानन् स्मृतिमान्
 विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं
 सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्व प्रज्ञापारमितायां चरन् यदा पश्यति
 शिवपथिकायामस्थीन्यनेक वार्षिकानि चातपपरितापितानि श्वेतानि
 शङ्खनिभानि । स इममेव कायं तत्रोपसहरत्ययमपि काय एव
 धर्मा एव स्वभाव एता धर्मतामध्यतिवृत्त । एव खलु सुभूते
 बोधिसत्त्वो महासत्त्व प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वाकाये
 कायानुदर्शी विहरत्यातापी सप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके-
 ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्व प्रज्ञापारमिताया
 चरन् यदा पश्यति शिवपथिकायामस्थीन्यनेक वार्षिकानि
 तिरोभूतानि नीलानि कपोतवर्णानि पूतीनि चूर्णजातानि पृथिव्यां
 पाशुनासमममीभूतानि । स इममेव कायं तत्रोपसहरतित्यय-
 मपि काय एव धर्मा एव स्वभाव एता धर्मतामध्यतिवृत्त ।
 एव खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्व प्रज्ञापारमिताया चरन्
 ध्यात्मकाये कायाऽनुदर्शी विहरत्यातापी सप्रजानन् स्मृतिमान्
 विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

बहिर्द्वाकाये काया ऽनुदर्शी विहरत्यातापी सप्रजानन्
 स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

अध्यात्मबहिर्द्धांकाये कायाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन्
 स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

अध्यात्मवेदनासुवेदनाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृति-
 मान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । बहिर्द्धां-
 वेदना सुवेदना ऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान्
 विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अध्यात्म-
 बहिर्द्धांवेदना सुवेदना ऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृति-
 मान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अध्यात्म-
 चित्ते चित्ताऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीय-
 लोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । बहिर्द्धांचित्तेचित्ता-
 नुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभि-
 ध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अध्यात्मबहिर्द्धां चित्तेचित्ता-
 ऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके
 ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अध्यात्मधर्मेषु धर्माऽनुदर्शी
 विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये
 तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । बहिर्द्धांधर्मेषु धर्मानुदर्शी विहरत्यातापी
 संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । अध्यात्मबहिर्द्धांधर्मेषु धर्माऽनुदर्शी विहरत्यातापी
 संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । इदमपि सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत
 चत्वारि सम्यक् प्रहाणानि । कतमानि । इदं सुभृते बोधिसत्त्वो

महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुत्पन्नानां पापकामासुकुशल-
 धर्माणामनुत्पादाय क्वन्दं जनयति । व्यायच्छते । वीर्यमारभते ।
 चित्तं प्रगृह्णाति । सम्यक् प्रदधाति । उत्पन्नानां पापकामासु-
 कुशलधर्माणां प्रहाणाय क्वन्दं जनयति । व्यायच्छते वीर्यमारभते
 चित्तं प्रगृह्णाति । सम्यक् प्रदधाति । अनुत्पन्नानां कुशलधर्माणा-
 मुत्पादाय क्वन्दं जनयति, व्यायच्छते वीर्यमारभते चित्तं प्रगृह्णाति
 सम्यक् प्रदधाति । उत्पन्नानासुकुशलानां धर्माणां स्त्रितये भूयोता-
 वनतायै असंभोषाय परिपूरये क्वन्दं जनयति । व्यायच्छते
 वीर्यमारभते चित्तं प्रगृह्णाति सम्यक् प्रदधाति । तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत-
 चत्वार षड्विपादाः । कतमे चत्वारः इह सुभूते बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् क्वन्दसमाधि प्रहाणाऽसंस्कारस-
 मन्नागतं षड्विपादान् भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं
 निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । वीर्यसमाधिप्रहाणां समन्नागत
 षड्विपादान् भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोध-
 निःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं चित्तं समाधिप्रहाणाऽसंस्कारसमन्नागत-
 षड्विपादान् भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं । निरोध-
 निःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । समाधिप्रहाणसंस्कारं समन्नागतषड्वि-
 पादान् भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं
 व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । इदमपि सुभूते बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत
पञ्चेन्द्रियाणि । कतमानि पञ्च । अद्वेन्द्रियं वीर्येन्द्रियं स्मृतीन्द्रियं
समाधीन्द्रियं प्रज्ञेन्द्रियमिदमपि सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
महायानं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत
पञ्चबलानि । कतमानि पञ्च । श्रद्धाबलं वीर्यबलं स्मृतिबलं
समाधिबलं प्रज्ञाबलमिदमपि सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
महायानं तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य महायानं । यदुत सप्तबोध्यङ्गानि । कतमानि सप्तस्मृति-
सम्बोध्यङ्गं धर्मप्रविचयसम्बोध्यङ्गं वीर्यसम्बोध्यङ्गं प्रीतिसम्बोध्यङ्गं
अद्विसम्बोध्यङ्गं समाधिसम्बोध्यङ्गं उपेक्षासम्बोध्यङ्गं । तत्र कतमत्
स्मृतिसम्बोध्यङ्गं । इह सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् स्मृतिसम्यत्यङ्गं भावयति विवेकनिःश्रितं विराग-
निःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
कतद्धर्मप्रविचय सम्बोध्यङ्गं । इह सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् धर्मप्रविचयसम्बोध्यङ्गं भावयति । विवेक-
निःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चा-
ऽनुपलम्भयोगेन । कतमवीर्यसम्बोध्यङ्गं । इह सुभृते बोधिसत्त्वो
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् वीर्यसम्बोध्यङ्गं भावयति ।
विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं ।
तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । तत्र कतमप्रीतिसम्बोध्यङ्गं । इह सुभृते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां प्रीतिसम्बोध्यङ्गं भावयति ।

विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं ।
तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । तत्र कतमत्प्रसङ्गि सम्बोध्यङ्गं ।

इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
प्रसङ्गिसम्बोध्यङ्गं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं
निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । तत्र
कतमत्प्रमाधिसम्बोध्यङ्गं । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् समाधि सम्बोध्यङ्गं भावयति । विवेकनिःश्रितं
विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं तच्चाऽनुपलम्भो-
योगेन । तत्र कतमदुपेक्षाम्बोध्यङ्गं । इह सुभूते बोधिसत्त्वो
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपेक्षाम्बोध्यङ्गं भावयति विवेक-
निःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं तच्चाऽनुप-
लम्भयोगेन । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं यदुताव्या-
ष्टाङ्गोमार्गः । सम्यग्दृष्टिः । सम्यक् सङ्कल्पः । सम्यक् वाक् । सम्यक्
कर्मान्तः । सम्यगाजीवः । सम्यग्व्यायामः । सम्यक् स्मृतिः । सम्यक्
समाधिः । तत्र कतमा सम्यग्दृष्टिः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यग्दृष्टिं भावयति ।
विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं
तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । तत्र कतमः सम्यक् सङ्कल्पः । इह सुभूते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक् सङ्कल्पं
भावयति । 'विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं
व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमा सम्यग्वाक् । इह

सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यग्वाचं
 भावयति विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं
 व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमः सम्यक् कर्मान्तः ।
 इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक्
 कर्मान्तं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं
 व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमः सम्यगाजीवः
 इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 सम्यगाजीवं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोध-
 निःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमः सम्यग्
 व्यायामः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् सम्यग् व्यायामं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं
 निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमा
 सम्यक् स्मृतिः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
 चरन् सम्यक् स्मृतिं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं
 निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । कतमः
 सम्यक् समाधिः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
 तायां चरन् सम्यक् समाधिं भावयति । विवेकनिःश्रितं विराग-
 निःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत चयः
 समाधयः । कतमे समाधयस्त्रयः । शून्यता समाधिरानिमित्त
 समाधिरप्रणिहितसमाधिः । तत्र कतमः शून्यता समाधिः

स्वस्तक्षणशून्यान् सर्वधर्मान् प्रत्यवेक्षमाणस्य या चित्तस्य स्थितिः
 शून्यता विमोक्षमुखमयमुच्यते शून्यता समाधिः । तत्र कतम
 आनिमित्तसमाधिः । आनिमित्तान् सर्वधर्मान् प्रत्यवेक्षमाणस्य
 या चित्तस्य स्थितिरानिमित्त विमोक्षमुखमयमुच्यते आनिमित्तः
 समाधिः । तत्र कतमोऽप्रणिहित समाधिः । सर्वधर्मा अनभि-
 संकारा इत्यनभिसंक्लृप्ततोयाचित्तस्य स्थितिरप्रणिहितविमोक्षम-
 यमुच्यते ऽप्रणिहितः समाधिः । इमा विमोक्षमुखेषु स्मृतयः
 कर्त्तव्याः । अजह्वीयमाणेन । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महा-
 मत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपर सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत्तैका-
 दशज्ञानानि । कतमान्यैकादश । दुःखज्ञानं समुदयज्ञानं निरोध-
 ज्ञानं मार्गज्ञानं चयज्ञानमनुत्पादज्ञानं धर्मज्ञानमन्नयज्ञानं
 संवृत्तिज्ञानं परिचयज्ञानं यथारुतज्ञानं । तत्र कतम दुःखज्ञानं
 यदुःखस्याऽनुत्पादज्ञानं । तत्र कतमत्समुदयज्ञानं यत्समुदयस्य
 प्रहाणज्ञानं । तत्र कतमनिरोधज्ञानं यदुःखनिरोधज्ञानं । तत्र
 कतमत् मार्गज्ञानं यदार्याष्टाङ्गमार्गज्ञानं । तत्र कतमत् चयज्ञानं
 यद्रागदोषमोहचयज्ञानं । तत्र कतमदनुत्पादज्ञानं यद्भगवत्यनुत्पाद-
 ज्ञानं । तत्र कतमद्दुर्मज्ञानं यत्पञ्चानां स्कन्धानामपरिचति-
 मपरिच्छेदज्ञानं । तत्र कतमदन्नयज्ञानं यच्चचुरनित्यमितिज्ञानं
 शोचमनित्यमिति ज्ञानं घ्राणमनित्यमिति ज्ञानं जिह्वाऽनित्येति
 ज्ञानं कायोऽनित्य इति ज्ञानं मनोऽनित्यमिति ज्ञानं । रूपमनित्य-
 मिति ज्ञानं शब्दोऽनित्य इति ज्ञानं गन्धोऽनित्य इति ज्ञानं

रसोऽनित्य इति ज्ञानं स्पर्शाऽनित्य इति ज्ञानं धर्मा अनित्या इति
 ज्ञानं । चक्षुर्धातुरनित्यं इति ज्ञानं । रूपधातुरनित्य इति ज्ञानं
 चक्षुर्विज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं । श्रोत्र धातुरनित्य इति ज्ञानं ।
 शब्दधातुरनित्य इति ज्ञानं । श्रोत्र विज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं ।
 घ्राणधातुरनित्य इति ज्ञानं । गन्धधातुरनित्य इति ज्ञानं । घ्राण-
 विज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं । जिह्वाधातुरनित्य इति ज्ञानं ।
 रसधातुरनित्य इति ज्ञानं । जिह्वाविज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं ।
 कायधातुरनित्य इति ज्ञानं । स्पर्शधातुरनित्य इति ज्ञानं ।
 कायविज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं । मनोधातुरनित्य इति ज्ञानं ।
 धर्मधातुरनित्य इति ज्ञानं । मनोविज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं ।
 पृथिवीधातुरनित्य इति ज्ञानं । अग्निधातुरनित्य इति ज्ञानं ।
 तेजोधातुरनित्य इति ज्ञानं । वायुधातुरनित्य इति ज्ञानं ।
 आकाशधातुरनित्य इति ज्ञानं । विज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं ।
 अविद्याऽनित्येति ज्ञानं । संस्कारा अनित्या इति ज्ञानं । विज्ञान-
 मनित्यमिति ज्ञानं । नामरूपमनित्यमिति ज्ञानं । पङ्कजतनमनित्य-
 मिति ज्ञानं । स्पर्शाऽनित्य इति ज्ञानं । वेदनाऽनित्येतिज्ञानं ।
 दृष्ट्याऽनित्येतिज्ञानं । उपादानमनित्यमिति ज्ञानं । भवोऽनित्य-
 इति ज्ञानं । जातिरनित्येति ज्ञानं । जरामरणमनित्यमिति ज्ञानं ।
 तत्र कतमत्यम्बृत्तिज्ञानं यत्परमत्वानां परपुङ्गवानां चेतमैव
 चेतोऽज्ञानं । तत्र कतमत्परिचयज्ञानं । यत्प्रतिपक्षज्ञानं । तत्र
 कतमद्यथाक्तज्ञानं । यत्तथागतस्य सर्वकारज्ञताज्ञानं । इदमपि
 सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपपन्नमयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत-
 चीणीन्द्रियाणि । कतमानि चीणि । अज्ञातमाज्ञास्थामीतीन्द्रिय-
 माज्ञेन्द्रियमाज्ञातावीन्द्रियं । तत्र कतमदज्ञातमाज्ञास्थामीतीन्द्रियं ।
 यच्चैवाणां पुद्गलानामनभिषमिता विनामिता सम्पदविनयं अद्वे-
 न्द्रियं वीर्येन्द्रियं स्मृतीन्द्रियं समाधीन्द्रियं प्राज्ञेन्द्रियमिदमुच्यते-
 नाज्ञातमाज्ञास्थामीतीन्द्रियं । तत्र कतमदाज्ञेन्द्रियं । यच्चैवाणां
 पुद्गलानामाज्ञातवता अद्वेन्द्रियं वीर्येन्द्रियं स्मृतीन्द्रियं समाधीन्द्रियं
 प्राज्ञेन्द्रियमिदमुच्यते आज्ञेन्द्रियं । तत्र कतमदाज्ञातावीन्द्रियं ।
 यच्चैवाणां पुद्गलानामर्हतां प्रत्येकबुद्धानां बोधिसत्त्वानां तथा-
 गतानां अद्वेन्द्रियं वीर्येन्द्रियं स्मृतीन्द्रियं समाधीन्द्रियं
 प्राज्ञेन्द्रियमिदमुच्यते आज्ञातावीन्द्रियं । इदमपि सुभूते बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत-
 चयः समाधयः । कतमे चयः सवितर्कः सविचारः समाधिरवितर्को-
 ऽविचारमात्रः समाधिरवितर्कोऽविचारः समाधिः । तत्र कतमः
 सवितर्कः सविचारः समाधिः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 विविक्तं कामैर्बिबिक्तं पापकैरकुशलैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवे-
 कजप्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । अयमुच्यते सवितर्कः
 सविचारः समाधिः । तत्र कतमोऽवितर्कोऽविचारमात्र समाधिः । या
 प्रथमस्य ध्यानस्य द्वितीयस्य ध्यानस्यान्तरिका । अयमुच्यतेऽवितर्को-
 ऽविचारमात्रः समाधिः । तत्र कतमोऽविचारः समाधिः । यत्
 द्वितीयं ध्यानं तृतीयं ध्यानं चतुर्थं ध्यानं आकाशानुभवायतन

समापत्तिः । विज्ञानाऽनन्यायतनसमापत्तिराकिञ्चन्यायतनसमापत्ति
नैव संज्ञानासंज्ञायतनसमापत्तिः संज्ञावेदयितनिरोधसमापत्तिरय-
मुच्यते अवितर्कः अविचारः समाधिः । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।
यदुत दशानुसृतयः । कतमादश, बुद्धाऽनुसृति धर्माऽनुसृतिः
संघाऽनुसृतिः शीलानुसृतिः त्यागानुसृतिः देवतानुसृतिः ।
आनापाऽनुसृतिरुद्देगानुसृतिर्भरणाऽनुसृति कायगताऽनुसृतिः ।
रिदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुप-
लम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत
चत्वारि ध्यानानि । चत्वार्यप्रमाणानि चतस्र आरूप्यसमापत्तयः ।
अष्टौविमोक्षाः । नवानुपूर्वविहारसमापत्तयः । तत्र कतमानि
चत्वारि ध्यानानि । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्व प्रज्ञापार-
मितायां चरन् विविक्तं कामैर्बिबिक्तं पापकैरकुशलैर्धर्मैः सवितर्क
सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति ।
सवितर्कं सविचाराणां व्युत्पन्नादध्यात्मसम्प्रसादाच्चेतस एकोती-
भावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुप-
सम्पद्यविहरति । स प्रीतेर्बिरागादुपेक्षकोविहरति । स्मृतिमान्
सम्प्रजानन् सुखञ्च कायेन प्रतिसम्वेदयति । यत्तदार्यां आचरते
उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारीनिष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्य-
विहरति । मसुखस्य च प्रहाणत दुःखस्य च प्रहाणान् पूर्वमेव

च भौमनस्य दौर्भाग्ययोरस्तद्गमाददुःखाऽसुखमुपेक्षाकृतिपरिशुद्धं
 चतुर्थं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । इमानि
 चत्वारि ध्यानानि । तत्र कतमानि चत्वार्यप्रमाणानि इह सुभूते
 बोधिसत्वो महामत्त प्रज्ञापारमितायां चरन् मैत्रीसहगतेन चित्तेन
 विपुलेन महद्गतेनाऽद्वयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽपत्नेनाव्यावधेन
 धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशःस्फुरित्वा-
 ऽधिमुच्योपसम्पद्य विहरति । मकरुणासहगतेन चित्तेन विपुलेन
 महद्गतेनाऽद्वयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽपत्नेनाव्यावधेन धर्म-
 धातुपरमेलोक आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशःस्फुरित्वाऽधिमु-
 च्योपसम्पद्य विहरति । समुदितासहगतेन चित्तेन विपुलेन
 महद्गतेनाद्वयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽपत्नेनाव्यावधेन धर्मधातु-
 परमेलोक आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशःस्फुरित्वाऽधिमुच्योप-
 सम्पद्य विहरति । सत्पेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेना
 द्वयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽपत्नेनाव्यावधेन धर्मधातुपरमेलोक
 आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशःस्फुरित्वाऽधिमुच्योपसम्पद्य विह-
 रति । अनुपलम्भयोगेन । इमानि चत्वार्यप्रमाणानि ।

कतमाद्यतस्य आरूप्यममापत्तयः । इह सुभूते बोधिसत्वो-
 महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वशौरूपसंज्ञानां समतिक्रमात्-
 प्रतिघसंज्ञानामस्तद्गामाथानात्वसंज्ञानाम मनसिकारादनन्तमाका-
 शमित्याकाशानन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । सर्वश आकाशा-
 ऽनन्यायतन समकमादनन्त विज्ञानमिति विज्ञानानन्यायतनमु-
 पसम्पद्य विहरति । स सर्वशोविज्ञानानन्यायतनसमतिक्रमाश्चास्ति

किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । सर्वश आकिञ्च-
न्यायतन समतिक्रमाच्चैव संज्ञानामंज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरति ।
तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । इमाद्यतस आरूप्यसमापत्तयः । तत्र कतमे-
ऽष्टौ विमोचाः । रूपरूपाणि पश्यत्ययं प्रथमो विमोचाः ।
अथात्मरूपसंज्ञीवह्निर्द्वारूपाणि पश्यत्ययं द्वितीयो विमोचाः ।
शून्यताया अधिमुक्तोभवत्ययं तृतीयो विमोचाः । स सर्वशो-
रूपसंज्ञानां समतिक्रमात् प्रतिघसंज्ञानामस्तद्गमालानात्वसंज्ञानाम
मनसिकारादनन्तमाकाशमित्याकाशानन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति ।
अयं चतुर्थो विमोचः । स सर्वश आकाशानन्यायतन समतिक-
मादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति ।
अयं पञ्चमो विमोचः । स सर्वशोविज्ञानानन्यायतन समति-
क्रमाच्चास्ति किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । अयं
षष्ठो विमोचः । स सर्वश आकिञ्चन्यायतन समतिक्रमाच्चैव
संज्ञानामंज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरति । अयं सप्तमो विमोचः ।
स सर्वशो नैव संज्ञानामंज्ञायतनसमतिक्रमात् संज्ञावेदयित
निरोधमुपसम्पद्य विहरति । अयमष्टमोविमोचाः । तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । इमेऽष्टौ विमोचाः ।

तत्र कतमा नवानुपूर्वाविहारसमापत्तयः । इह सुभृते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् विविक्तं कामैर्विविक्तं
पापकैरकुशलैर्धर्मैः, स वितर्कः स विचार विवेकजं प्रीतिसुखं
प्रथम ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । स वितर्कमविचाराणां
युपसमाद्ध्यात्मसम्प्रसादाच्चेतस एकोतीभावादवितर्कमविचारं

समाधिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति ।
 सप्रीतेर्विरागादुपेचको विहरति । स्मृतिमान् संप्रजानन् सुखञ्च
 कायेन प्रतिसम्बदयति । यत्तदाख्यां आचरते उपेचकः स्मृतिमान्
 सुखविहारौनिष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । समुखस्य
 च प्रहाणात् दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्वमेव सौमनस्य दौर्मनस्यघो-
 रस्तद्गमाददुःखाऽसुखमुपेक्षा स्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्पद्य
 विहरति । स सर्वशो रूपसंज्ञानां समतिक्रमात् प्रतिघसंज्ञानाम-
 स्तद्गचामानात्वं संज्ञानाममनसिकारादनन्तामाकाशमनित्याकाशान-
 न्त्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वश आकाशानन्त्यायतन
 समतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्त्यायतनमुपसम्पद्य विह-
 रति । स सर्वशो विज्ञानानन्त्यायतन समतिक्रमाद्वाकिञ्चिदित्या
 किञ्चन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वश आकिञ्च न्यायतन
 समतिक्रमाद्बैवहंज्ञाना संज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वशो नैव
 संज्ञानासंज्ञायतन समतिक्रमात् संज्ञा वेदायतिनिरोधमुपसम्पद्य
 विहरति । इमान वा ऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत
 दृश तथा गतवस्तानि । कतमानि दृश । इह सुभृते बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् स्थानञ्च स्थानतः । अस्थानञ्चा-
 स्थानता यथाभूतं प्रजानाति । अतीतानागतप्रत्युत्पन्नानां धर्माणां
 कर्मसमादानानाञ्च स्थानशो हेतुशः कर्मविपाकं यथाभूतं
 प्रजानाति । नानाधातुर्लोकैऽनेकधातुर्लोकैऽनेकधातुल्लोक इति ।
 यथाभूतं प्रजानाति । परस्त्वानां परपुङ्गवानामनेकाधिसुक्तिकामां

नानाऽधिभुक्तिकानां यथाभृतं प्रजानाति । परमत्वानां परपुङ्गला-
नामिन्द्रियपरापरज्ञतानां यथाभृतं प्रजानाति । सर्व्वत्र गामिनीं
प्रतिपदं यथाभृतं प्रजानाति । इन्द्रियबलबोध्यङ्गधानाविमोक्ष-
समाधिसमापत्तिसंक्षेपवदानस्थानं यथाभृतं प्रजानाति ।
सोऽनेकविधं पूर्व्वनिवासमनुस्मरति । एकमपि जातिमनुस्मरति ।
यावज्जातिशतमपि सहस्रमपि दशसहस्रमपि जातिकोटिमपि
जातिकोटिशतमपि जातिकोटिसहस्रमपि जातिकोटिशतसहस्र
मपि जातिकोटिनियुतशतसहस्रमप्यनुस्मरति । एकमपि कल्पमनु-
स्मरति । यावत् कल्पशतमपि कल्पसहस्रमपि कल्पशतसहस्रमपि
यावद्नेकान्यपि कल्पकोटिनियुतशतसहस्राण्यनुस्मरति । अत्राह-
मासमेवं नामैवं गोच एवञ्जातिः । एवमाहारः एवं चिरस्थितिका
एवमायुष्मन्तः । सोऽहं ततश्च्युतः सन्नमुचोपपन्नो यावत्ततश्च्युतः इहो
पन्न इति । यावत् साकारं सोद्देशं सनिर्देशमनेकविधं पूर्व्वनिवास-
मनुस्मरति । सदित्येन चतुषा विशुद्धेनातिक्रान्त मानुषेण सत्वान्
पश्यति । अथमानानुत्पद्यमानानुपपन्नानापि सुर्वणान् दुर्वणान्
हीनान् प्रणीतान् सुगतान् दुर्गतान् यावद्यथा कर्मापगान् सत्वान्
प्रजानाति । अमी भवन्तः सत्वाः कायदुश्चरितेन समत्वागताः
वाक्दुश्चरितेन समत्वागताः । मनोदुश्चरितेन समत्वागताः ।
आर्याणामपवादकामिख्याद्दृष्टयस्तद्धेतो स्तत्प्रत्ययकायस्य भेदाद्-
पायदुर्गतिविनिपातं नरकेषूपपद्यन्ते । अमी पुनर्भवन्तः सत्वाः
कायसुश्चरितेन समत्वागताः वाक्सुश्चरितेन समत्वागताः मनःसु-
श्चरितेन समत्वागताः । आर्याणामपवादका. मय्यद्दृष्टयस्तद्धे-

तोस्तप्रत्ययं कायस्य भेदात् सुगतौ स्वर्गलोके देवेषूपपद्यन्ते इति ।
 आश्रवाणां क्षयादनाश्रवचेतोविमुक्तिं प्रज्ञाविमुक्तिं स्वयमभिज्ञाय
 साक्षात्कालोपसम्पद्य विहरन्ति । क्षीणमेजाति रुधिरं ब्रह्मचर्यं कृतं
 करणीयं । नापरमिष्टमिति प्रजानाति । इदमपि सुभूते बोधिसत्वस्य
 महासत्त्वस्य महायानं । तद्वाऽनुपलम्भायोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत
 चत्वारि वैशारद्यानि । कृतमानि चत्वारि । सम्यक्सम्बुद्धस्य च मे
 प्रतिजानते । इमे धर्मा अनभिसम्बुद्धा इति । अत्र वत मे श्रमणो वा
 ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा केनचिदा पुनर्लोके
 सहधर्मेण चोदयेदिति । निमित्तं न समनुपश्याम्यत्र चाहं निमित्त-
 मसमनुपश्यन् हेमं प्राप्तो विहराम्यभयं प्राप्तो वैशारद्यप्राप्तः ।
 उदारमार्षभं स्थानं प्रजानामि । परिषद्गतः सम्यक्सिंहनादं
 नदामि । ब्राह्मं चक्रं प्रवर्त्तयाम्यप्रवर्त्तनीयं श्रमणेन वा ब्राह्मणेन वा
 देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणा वा केनचिदा पुनर्लोके सहधर्मेण
 क्षीणाश्रवस्यवत मे प्रतिजानतः । इमे आश्रवाः अपरिक्षीणाः इति ।
 अत्र वत मे श्रमणो वा ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा
 केनचिदा पुनर्लोके सहधर्मेण चोदयति । निमित्तमेव न समनु-
 पश्याम्यत्र चाहं निमित्तमसमनुपश्यन् हेमप्राप्तोधिऽराम्यभयप्राप्तौ
 वैशारद्यप्राप्तः । उदारार्षभं स्थानं प्रजानामि । परिषद्गतः सम्यक्
 सिंहनादं नदामि । ब्राह्मं चक्रं प्रवर्त्तयाम्यप्रवर्त्तनीयं श्रमणेन वा
 ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणा वा केनचिदा पुनर्लोके
 सहधर्मेण । ये खलु पुनर्मयान्तरायिकाधर्मा आख्याता । तान्

प्रतिषेवतो नाजमन्तरायेति नेदं स्थानं विद्यते । अत्र वत मे
 श्रमणो वा ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा केनचिद्वा
 पुनर्लोके सहधर्मण चोदयेदिति । निमित्तमेव न समनुपश्याम्यत्र
 चाहं निमित्तमसमनुपश्यन् क्षेमप्राप्तो विहराम्यभयप्राप्तो वैशारद्य-
 प्राप्तः । उदारमार्धभं स्थानं प्रतिजानामि । पर्यङ्गतः सम्यक्सिंहनादं
 नदामि । ब्राह्मं चक्रं प्रवर्त्तयाम्यप्रवर्त्तनीयं श्रमणेन वा ब्राह्मणेन
 वा देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणे वा केनचिद्वा पुनर्लोके सहधर्मण ।
 याश्चमया प्रतिपद् आख्याताः । आर्यनिर्याणिकानैवाधिकास्तत्करस्य
 सम्यग्दुःखचयायताः प्रतिपद्यमानो न निर्यायाऽसम्यग्दुःखचयायेति
 नेदं स्थानं विद्यते । अत्र वत मे श्रमणो वा ब्राह्मणो वा देवो
 वा मारो वा ब्रह्मा वा केनचिद्वा लोके सहधर्मण चोदयति ।
 निमित्तमेव न समनुपश्याम्यत्र चाहं निमित्तमसमनुपश्यन् क्षेमप्राप्तो
 विहराम्यभयप्राप्तो वैशारद्यप्राप्तः । उदारमार्धभं स्थानं प्रजानामि ।
 परिषङ्गतः सम्यक्सिंहनादं नदामि । ब्राह्मं चक्रं प्रवर्त्तयाम्य-
 प्रवर्त्तनीयः श्रमणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणे
 वा केनचिद्वा पुनर्लोके सहधर्मण । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महायानं तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं यदुत
 चतस्रः प्रतिषम्बिदः । कतमाश्चतस्रः । अर्थप्रतिषम्बिद्वर्त्मप्रतिषम्बि-
 द्बिहक्तिप्रतिषम्बित्प्रभा न प्रतिषम्बित् । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुता-

ऽष्टादशाधिकाबुद्धधर्माः । कतमेऽष्टादश । याच्च रात्रिं तथागतो-
 ऽमुत्तरां सम्बोधिमभिसममुद्धो याच्च रात्रिं स देवकं लोकं समारकं
 सन्नद्धाकं सत्रमण ब्राह्मणीस्रजां सदेवमानुषासुरां दुःखवयाय
 गामिनो मार्गेशानुशाशिव्यानुपधिगेषे निर्व्वानधातौ परिनिर्व्वान-
 प्यान्यत्र अचान्तरा नास्ति तथागतस्य स्वूलितं नास्ति चरितं
 नास्ति मुषितकृतिनां नास्ति नानात्वसंज्ञानास्त्यसमाहितं चित्तं
 नास्ति अप्रतिसंख्यायोपेक्षानास्ति छन्दपरिहानिनांस्ति वीर्य्यपरि-
 हानिनांस्ति सृतिपरिहानिनांस्ति समाधिपरिहानिनांस्ति प्रज्ञा-
 परिहानिनांस्ति विमुक्तिपरिहानिनांस्ति विमुक्तिज्ञानदर्शनपरि-
 हानिः । सर्व्वं कायकर्मज्ञानपूर्व्वङ्गमं ज्ञानानुपरिवर्त्ति । सर्व्वं
 वाक्कर्मज्ञानपूर्व्वङ्गमं ज्ञानानुपपरिवर्त्ति । सर्व्वं मनःकर्मज्ञानपूर्व्वङ्गमं
 ज्ञानानुपरिवर्त्ति । अतीतेऽध्वनि अप्रतिहतमसङ्गं ज्ञानं दर्शनं
 प्रवर्त्तते । अनागतेऽध्वन्यप्रतिहतमसंज्ञानदर्शनं प्रवर्त्तते । प्रहृत्यध्वे-
 ऽध्वान्यप्रतिहतमसंज्ञानदर्शनं प्रवर्त्तते । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं यदुत्-
 धारणीमुखानि । कतमानि धारणीमुखानि । अचरसमता भाव्य-
 समता अक्षरमुखमक्षरप्रवेशः । तच्च कतमक्षरमुखाक्षरप्रवेशः ।
 अकारोमुखं सर्व्वधर्माणामाद्यनुत्पन्नत्वात् । रकारोमुखं सर्व्वधर्माणां
 रजोपगतत्वात् । यकारोमुखं सर्व्वधर्माणां परमार्थनिर्देशत्वात् ।
 वकारोमुखं सर्व्वधर्माणां श्यवगोपपञ्चत्यनुपलब्धित्वात् । सर्व्वधर्मानि
 श्यवन्ते नोपपद्यन्ते । नकारोमुखं सर्व्वधर्माणां नामापगतत्वात् ।

नामप्रकृत्यानलभ्यं न नष्टं । लकारोमुखं सर्वधर्माणां लोकोत्तीर्ण-
 त्वात् दृष्णालताहेतुप्रत्ययसमुत्सादितत्वात् । दकारोमुखं सर्वधर्माणां
 दान्तदमयपरिच्छिन्नत्वात् । वकारोमुखं सर्वधर्माणां बद्ध न
 विगतत्वात् । उकारोमुखं सर्वधर्माणां उभयगतत्वात् । सकारोमुखं
 सर्वधर्माणां सङ्गाऽनुपलब्धित्वात् । न सव्यते न बध्यते । वकारोमुखं
 सर्वधर्माणां वाच्यशेष समुच्छिन्नत्वात् । तकारोमुखं सर्वधर्माणां
 तथताऽविचलितत्वात् । थकारोमुखं सर्वधर्माणां यावदनुपलब्धि-
 त्वात् । स्तकारोमुखं सर्वधर्माणां स्तम्भानुपलब्धित्वात् । काकारोमुखं
 सर्वधर्माणां कारकाऽनुपलब्धित्वात् । सकारोमुखं सर्वधर्माणां
 समंताऽनुपलब्धित्वात् । समन्ताद् व्यतिवर्तते । मकारोमुखं
 सर्वधर्माणां मकारानुपलब्धितामुपादाय । गकारोमुखं सर्वधर्माणां
 गमनाऽनुपलब्धित्वात् । मकारोमुखं सर्वधर्माणां स्थानाऽनुपलब्धि-
 त्वात् । जकारोमुखं सर्वधर्माणां जात्यनुपलब्धित्वात् । श्वकारोमुखं
 सर्वधर्माणां श्वासाऽनुपलब्धित्वात् । धकारोमुखं सर्वधर्माणां
 धर्मधात्वनुपलब्धित्वात् । श्रकारोमुखं सर्वधर्माणां श्रमयाऽनुप-
 लब्धित्वात् । खकारोमुखं सर्वधर्माणां खसमताऽनुपलब्धित्वात् ।
 चकारोमुखं सर्वधर्माणां चयाऽनुपलब्धित्वात् । लकारोमुखं सर्व-
 धर्माणां लवाऽनुपलब्धित्वात् । जकारोमुखं सर्वधर्माणां ज्ञाना-
 ऽनुपलब्धित्वात् । तकारोमुखं सर्वधर्माणां मासाऽनुपलब्धित्वात् ।
 हकारोमुखं सर्वधर्माणां हेतुनुपलब्धित्वात् । भकारोमुखं सर्व-
 धर्माणां भङ्गानुपलब्धितः । हकारोमुखं सर्वधर्माणां ह्येदनाऽनुप-
 लब्धितः । 'सकारोमुखं सर्वधर्माणां स्ररणाऽनुपलब्धितः ।

ङकारोमुखं सर्वधर्माणामाज्ञानानुपलब्धितः । झकारोमुखं सर्व-
 धर्माणामुत्साहाऽनुपलब्धितः । घकारोमुखं सर्वधर्माणां घनाऽनुप-
 लब्धितः । ठकारोमुखं सर्वधर्माणां विटयाऽनुपलब्धितः । णकारो-
 मुखं सर्वधर्माणां रणविगतत्वात् । न कश्चिद्गच्छति नागच्छति
 न तिष्ठति नानिमीदिति न शय्यं कल्पयति न विकल्पयति ।
 लकारोमुखं सर्वधर्माणां फलाऽनुपलब्धित्वात् । स्ककारोमुखं सर्व-
 धर्माणां स्कन्धाऽनुपलब्धित्वात् । षकारोमुखं सर्वधर्माणां षकारा-
 ऽनुपलब्धित्वात् । शकारोमुखं सर्वधर्माणां चर्याऽनुपलब्धित्वात् ।
 ढकारोमुखं सर्वधर्माणां ढकारानुपलब्धित्वात् । हकारोमुखं
 सर्वधर्माणां हकारानुपलब्धित्वात् । पर्यन्तनिष्ठास्थानेनच्यवन्तेनो-
 पद्यन्ते । नास्त्यत उत्तर्यचरव्यवहारः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि न
 कस्यचित् किञ्चिदन्यन्नामव्यवह्रियते येनाऽभिलषेत । येन निन्दि-
 यते यस्मिंश्चेत दृश्येत वाचेत । तद्यथापि नाम सुभूते आकाश-
 भेव सर्वधर्मा अनुगन्तव्याः । अयमुच्यते धारणीमुखप्रवेशः ।
 अकाराद्यचरनिर्देशप्रवेशः । यो हि कश्चित् सुभूते बोधिसत्त्वो
 महासत्त्व इदमकाराद्यचरकौशल्यं ज्ञास्यति । स न कश्चिद्रुते
 मचति । सर्वधर्मममताया संसाधयिष्यति । इतज्ज्ञानकौशल्यञ्च
 प्रतिलस्यते । योहि कश्चित् सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः । इद-
 मकाराद्यचरप्रवेशमुद्रामकाराद्यचरप्रवेशमुद्रापदानि श्रौष्यति । श्रुत्वा
 षोडशहीष्यति धारयिष्यति वाचयिष्यति पर्यवाष्यति । परेभ्यश्च
 देशयिष्यति न य प्रतीतयाबुद्ध्या तस्य विंशतिरनुग्रहाः प्रति-
 काङ्क्षितव्याः । कतमे विंशतिः । तदुत स्मृतिमाद्य भविष्यति ।

मतिमांस्य बुद्धिमांस्य धृतिमांस्य ह्रीमांस्य प्रज्ञावांस्य प्रतिभावांस्य ।
 इदञ्च धारणीमुखमन्त्रकृष्टेण प्रतिपद्यते । न कथं कथीभविष्यति ।
 धिमतिद्याऽस्य न भविष्यति । न च परस्थानिकाच्छ्रुत्वा वाचं
 श्रुत्वाऽनुनेष्यते । नपक्षपां वाचं श्रुत्वा प्रतिपद्यते । मोक्षतोभविष्यति
 नाऽवनतः । यथास्थित एव भविष्यति । इतकुशलस्य भविष्यति ।
 स्कन्धाकुशलस्य भविष्यति । धातुकुशलस्य भविष्यति । आयतनकुशलस्य
 भविष्यति । सत्यकुशलः । प्रतीत्य समुत्पादकुशलः । हेतुकुशलः
 प्रत्ययकुशलः । धर्मताकुशलः । इन्द्रियपरापरज्ञानकुशलः । च्युतो-
 पपत्तिकुशलः । दिव्यश्रोत्रज्ञानकुशलः । परचित्तज्ञानकुशलः ।
 पूर्वनिवासाऽनुस्मृतिज्ञानकुशलः । षड्विधविधिज्ञानकुशलः । आश्र-
 वचयज्ञानकुशलः । स्थानाऽस्थाननिर्देशकुशलः । अतिक्रमणकुशलः ।
 प्रतिक्रमणकुशलः । ईर्यापचकुशलः । चयत्राय्यकौशलज्ञाऽनुप्रास्यति ।
 इदमपि सुभ्रूते धारणीमुखमकाराद्यवरप्रवेशो बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ॥ ० ॥

शतमाहस्त्रां प्रज्ञापारमिताया नवमः परिवर्तः ॥

अथ दशमः परिवर्तः ।

यदपि सुभूतिरेवमाह । कथ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायान-
संप्रस्थितो भवतीति । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः षट्सु
पारमितासु चरन् भूमेर्भूमिं संक्रामति । कथञ्च सुभूते बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः षट्सु पारमितासु चरन् भूमेर्भूमिं संक्रामति ।
यदुत सक्रान्त्यासर्वधर्माणां न हि कश्चिद्धर्मं आगच्छति वा
गच्छति वा संक्रामति वा अपसक्रामति वा । अपि तु या सर्व-
धर्माणां भूमिस्तां स न मन्यते । न चिन्तयति । न भूमिपरिकर्म
च करोति । न च तां भूमिं समनुपश्यति । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य
महसत्त्वस्य भूमिपरिकर्म । प्रथमायां सुभूते भूमौ वर्तमानेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दशपरिकर्माणि करणीयानि । कतमानि
दश । अथाशयादि परिकर्माऽनुपलभ्ययोगेन हितवस्तुतापरिकर्म-
निमित्ताऽनुपलभितामुपादाय । सर्वधत्वसमचित्तापरिकर्मसत्त्वा-
नुपलभितामुपादाय । त्यागपरिकर्मदानदायकपरिग्राहकाऽनुप-
लभितामुपादाय । कल्याणमित्रसेवनापरिकर्मतैरमण्यतामुपादाय ।
धर्मपर्येष्टिपरिकर्मसर्वधर्माऽनुपलभितामुपादाय । अभीक्ष्णैकस्य-
परिकर्मगृहानुपलभितामुपादाय । बुद्धकायसृष्ट्यापरिकर्मलक्षणा-
ऽनुपलभितामुपादाय । धर्मविवरणपरिकर्म-
भेदाऽनुपलभितामुपादाय । मानसमननिर्घातनपरिकर्ममद्भूतता-

ऽनुपलब्धितामुपादाय । सत्यवचनपरिकर्मवचनाऽनुपलब्धितामुपा-
दाय । इमानि सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रथमायां भूमौ
वर्त्तमानेन दशपरिकर्माणि करणीयानि ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन द्वितीयायां भूमौ
वर्त्तमानेनाष्टौधर्मा अभौक्षुं मानसि कर्त्तव्याः । तत्र च प्रतिपत्तव्यं ।
कतमेऽष्टौ । यदुत शीलपरिशुद्धिः कृतज्ञताकृतवेदिता । धान्ति-
बलप्रतिस्थानं । प्रामोद्यं । प्रीत्यनुभवनता । सर्वसत्त्वपरित्यागिता ।
महाकरुणाया आमुखीभावः । गुरुशुश्रूषा । श्रद्धागौरवता ।
पारमिता सूद्योगपर्य्यष्टिः । इमे सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
द्वितीयायां भूमौ वर्त्तमानेनाष्टौ धर्माः अभौक्षुं मनसि कर्त्तव्यस्तत्र
च प्रतिपत्तव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन तृतीयायां भूमौ
वर्त्तमानेन पञ्चसुधर्मेषु स्यातव्यं । कतमेषु पञ्चसु । यदुतबाहुश्रुत्या-
स्तृप्ततायां । तत्र चाचरानभिनिवेशेन निरामिश्रधर्मविचरणतायां ।
तथाचाऽमन्यतया बुद्धचेत्रे परिशोधनकुशलमूलावरोपणपरिणाम-
नतायां । तथाचाऽमन्यतया अपरिमितसंभारापरिखेदतायां ।
तथाचाऽमन्यतया ह्यपचायस्थानतायां । तथाचाऽमन्यतया एषु
सुभूते पञ्चसुधर्मेषु बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन तृतीयायां भूमौ
वर्त्तमानेन स्यातव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन च चतुर्थ्यांभूमौ
वर्त्तमानेन दशधर्मान् समादायवर्त्तितव्यं । तेन च परित्यक्तव्याः ।
कतमेदश । अरण्यवासं । अन्येष्वेतया मन्तुष्टिता । घृतगुणमलेखा-

ऽनुवर्जनता । शिञ्जाया अपरित्यागिता । कामगुणजुगुप्सनता ।
निर्दृतेसद्गतचित्तोत्पादः । सर्वसत्त्वपरित्यागिता । अनवल्लौन-
चित्तता । सर्ववस्त्वनपेक्षणता । इमे सुभृते दशधर्माः बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन चतुर्थ्यां भूमौ वर्तमानेन न परित्यक्तव्याः । समादाय
च वर्त्तितव्यम् ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन षड्धर्म्यां भूमौ वर्त्त-
मानेन षड्धर्माः परिवर्जयितव्याः । कतमे षट् यदुत्तमद्विसंस्तवः
परिवर्जयितव्यं । भिक्षुणीसंस्तवः । कुलमात्मर्य्यं । सगणिकास्थानं ।
आत्मोत्कर्षणतापरंपसनता । इमे षट्धर्माः परिवर्जयितव्याः ।
पुनरष्टादशधर्माः परिवर्जयितव्याः । यदुत्तमदशाऽकुशलाः कर्मपथाः
परिवर्जयितव्याः । मानस्तम्भविपर्यासा, विचिकित्सा, राग, द्वेष,
मोहा, धियामनता, इमे ऽष्टादशधर्मा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
षड्धर्म्यां भूमौ वर्त्तमानेन परिवर्जयितव्याः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन षष्ठ्यां भूमौ वर्त्तमानेन
षड्धर्माः परिपूरयितव्याः । यदुत्तमदशाऽपारमिता । अपरे षड्धर्माः
परिवर्जयितव्याः । कतमे षट्प्रावकचित्त परिवर्जयितव्यं । प्रत्येक
बुद्धचित्तं परिवर्जयितव्यं । परितर्षणचित्तं परिवर्जयितव्यं । याचनकं
दृष्ट्वाऽनवल्लौनपरिवर्जयितव्यं । नाऽवल्लौचितव्यं । सर्ववस्तुनि
परित्यज्यदुर्मनस्कतापरिवर्जयितव्या । न दुर्मनस्केन भवितव्यं ।
याचनकं दृष्ट्वा विक्षेपचित्तं परिवर्जयितव्यं । न याचनकं विक्षेपः
कर्त्तव्यं । इमे सुभृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन षष्ठ्यां भूमौ
वर्त्तमानेन षड्धर्माः परिवर्जयितव्याः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सप्तम्यां भूमौ वर्त्त-
मानेन विंशतिधर्मा न कर्त्तव्याः । कतमे विंशतिः । यदुत आत्म-
पाहो न कर्त्तव्यः । सत्यपाहो न कर्त्तव्यः । जीवपाहो न कर्त्तव्यः ।
पुङ्गवपाहो न कर्त्तव्यः । उच्छेदपाहो न कर्त्तव्यः । शाश्वतपाहो न
कर्त्तव्यः । निमित्तसंज्ञा न कर्त्तव्या । हेतुदृष्टिः स्वल्पाऽभिनिवेशो
धात्वभिनिवेशः । आयतनाऽभिनिवेशः । वैधातुकाऽभिनिवेशः ।
वैधातुकाऽध्वसानं । वैधातुकालयः । बुद्धनिश्रयदृष्ट्यभिनिवेशः ।
धर्मनिश्रयदृष्ट्यभिनिवेशः । संघनिश्रयदृष्ट्यभिनिवेशः । शीलनिश्रय-
दृष्ट्यभिनिवेशः । शूचाधर्मा इति विषादः । शून्यानिरोधाय ।
इमे सुभृते विंशतिधर्मा न कर्त्तव्याः । तेन विंशतिरेव धर्माः
परिपूरयितव्याः । कतमे विंशतिः । यदुत शून्यताप्रतिषेधः ।
आनिमित्तसाक्षात्क्रिया । अप्रणिहितज्ञानं । चिमण्डलपरिशुद्धिः ।
रुप्राकारुण्यतासर्वसत्त्वेषु । ते च सत्त्वानाऽवमन्तव्याः । सर्वधर्म-
समतादर्शनं । तत्र चाऽनभिनिवेशः । भूतनयप्रतिषेधः । तेन
चाऽमगता । अनुत्पादचान्तिः । अनुत्पादज्ञानं । एकनयनिर्देशः ।
सर्वधर्माणां कल्पनासमुद्घातः । संज्ञाविवर्त्तः । दृष्टिविवर्त्तः । क्लेश-
विवर्त्तः । शमत्वपरिपश्यनाभृतिः । दान्तचित्तता । अप्रतिष्ठत-
ज्ञानता । अनूनता । अवसरज्ञता । यथेच्छाक्षेपगमनता । इमे
सुभृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सप्तम्यां भूमौ वर्त्तमानेन विंशति-
धर्माः परिपूरयितव्याः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽष्टम्यां भूमौ दश-
मानेन चत्वारो धर्माः परिपूरयितव्याः । कतमे चत्वारः । यदुत

सर्वसत्त्वचित्ताऽनुपवेशः । अभिज्ञाविक्रीडनता । बुद्धचेत्रदर्शनता ।
 तेषां बुद्धचेत्राणां यथा दृष्टानां परिनिष्पादनता । बुद्धपथ्यु-
 पासनता । बुद्धकाय यथाभूत प्रत्यवेक्षणता । इमे सुभूते चत्वारोधर्माः
 परिपूरयितव्याः । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाष्टम्यां
 भूमौ वर्त्तमानेन चत्वारोधर्माः परिपूरयितव्याः । यदुतेन्द्रिय
 परापरज्ञानता । बुद्धचेत्रपरिशोधनता । मायोपमसमाधेरभौक्षण-
 समापद्यनता । यथायथा सत्त्वानां कुशलमूल्यानि परिनिष्पद्यन्ते ।
 तथा तथात्मभावपरिनिष्पादनता । संचिन्त्य भवोपादानता । इमे
 सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाष्टम्यां भूमौ वर्त्तमानेन चत्वारोधर्माः
 परिपूरयितव्याः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नवम्यां भूमौ वर्त्त-
 जानेन द्वादशधर्माः परिपूरयितव्याः । कतमे द्वादश । यदुत
 अनन्तप्रणिधानपरिग्रहः । स यथायथाप्रणिद्धार्तिं तथातथाऽस्य
 समृद्धयति । देवनागयत्तगन्धर्वांसुरगरुडकिन्नरमहोरगरुतजानं ।
 परिपूर्णप्रणिधाननिर्देशज्ञानं । गर्भविक्रान्तिसम्पत् । गोच सम्पत् ।
 परिवारसम्पत् । जन्मसम्पत् । बोधिवृत्तव्यूहसम्पत् । सर्वगुणपरि-
 पूरिसम्पत् । इमे सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नवम्यां भूमौ
 वर्त्तमानेन द्वादशधर्माः परिपूरयितव्याः ।

दशम्यां पुनः सुभूते भूमौ वर्त्तमाने बोधिसत्त्वो न महासत्त्व-
 स्तथागत एव वक्तव्यः । एवमुक्त आयुषाम् सुभूतिर्भगवन्तमेतदवो-
 षत् । कर्तमङ्गगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याध्यागयादिपरिकर्म ।
 भगवानाह । यः सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्व मर्त्तकारजनाप्रति-

संयुक्तैश्चित्तोत्पादैः कुशलमूल्यानि समुदानयति । इदं सुभूते
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याध्याश्रयादिपरिकर्म । तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य सर्वसत्त्वसमचित्ततापरिकर्म । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तै-
 श्चित्तोत्पादैश्च आर्य्यप्रमाणान्यभिनिर्हरति । मैत्रीकरुणामुदितो-
 पेचमिदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वसत्त्वसमचित्ततापरि-
 कर्म । तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य त्यागपरिकर्म । यत्सर्व-
 सत्त्वेभ्योऽविकल्पतस्तद्दानं ददातीदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 त्यागपरिकर्म । तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्र-
 सेवनापरिकर्म । यदुत तानि बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याण-
 मित्राणि यान्येव सर्वाकारज्ञतायां समादापयन्ति । निवेशयन्ति ।
 प्रतिष्ठापयन्ति । तेषां कल्याणमित्राणां चा सेवना भजना पर्यु-
 पासना गुरुशुश्रूषणता । इयमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 कल्याणमित्रसेवनापरिकर्म । सत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 धर्मपर्य्येष्टिपरिकर्म । यत् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैश्चित्तोत्पादैर्धर्म-
 पर्य्येषते । न श्रावकप्रत्येकबुद्धभूमौ पततीदं बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य धर्मपर्य्येष्टिपरिकर्म । तत्र कतमद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्या-
 ऽभीक्ष्णं नैश्रम्यपरिकर्म । यत् सर्वसत्त्वजातावयवकीर्णं निष्क्रमति ।
 तथागत शासने प्रव्रजति । न चाऽस्य कस्यिदन्तरायं करोतीदं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽभीक्ष्णं नैश्रम्यपरिकर्म । तत्र कतमद्बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धकायसृहापरिकर्म । यद्बुद्धविषहं वृद्धा न
 कदादिद्बुद्धमनसिकारेण विरहितो भवति यावत् सर्वकारज्ञता-
 मनुप्राप्नोतीदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धकायसृहापरिकर्म ।

तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य धर्मविवरणपरिकर्म । यद्वोधिसत्त्वो महासत्त्वः संमुखीभूत तथागत परिनिर्वृतं सत्त्वैर्ग्यो धर्मं देशयति । आदौ कल्याणं मध्येकल्याणं पर्यवसानेकल्याणं स्वयं सुव्यञ्जनं केवलं परिपूर्णं परिशुद्धं पर्यवदातं ब्रह्मचर्यं सम्प्रकाशयति । यदुत सूत्रं गेयं व्याकरणं गायोद्दाननिदानत्युक्तकजातकवैपुल्याहुतधर्माऽववादोपदेशादिदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य धर्मविवरणपरिकर्म । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मानसाम्निर्घातनपरिकर्म । येन मानसाम्निर्घातेन न जातु नीचकुलेषूपपद्यते । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मानसाम्निर्घातनपरिकर्म । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सत्यवचनपरिकर्म । यदुत यथा वादिता तथा कारिता । इदं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सत्यवचनपरिकर्म । इमानि सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रथमायां भूमौ वर्त्तमानस्य दशपरिकर्माणि । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपरिशुद्धिः । यदुत श्रावकप्रत्येकबुद्धचित्तानाम मनसिकारः । येऽपि तदन्यदौःशील्यकराः । बोधिपरिपन्थकराः धर्माः तेषामप्यमनसिकारः । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपरिशुद्धिः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कृतज्ञता कृतकारिता । यद्वोधिसत्त्वो महासत्त्वो बोधिसत्त्वचर्यां चरन्नन्यमपि कृतमीमं सारान्वनासयति । प्रागेव इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कृतज्ञता कृतकारिता । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चान्तिबलप्रतिष्ठानं । यत् सर्वसत्त्वानामन्तिके व्यापादशविहिंसाचिन्तता । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चान्तिबल-

प्रतिष्ठानं । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्रामोद्य प्रीत्यनु-
 भवनता । यदुत सर्वसत्त्वपरिपाचनता त्रिषु यानेषु । इयं बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रामोद्य प्रीत्यनुभवनता । तत्र कतमद्वोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वसत्त्वापरित्यागिता । यदुत सर्वसत्त्वानां
 परिचाणता । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वसत्त्वापरि-
 त्यागिता । तत्र कतमो बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महाकरुणया
 आमुखीभावः । यद्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बोधिसत्त्वचारिकाञ्चरत
 एवं भवति । एकैकस्याहं सत्त्वस्थार्थाय गङ्गानदीवालुकोपमान्
 कल्पान्धिरयेषु वसन् तत्र क्वेदनभेदनकुण्डनस्त्रेदनपचनान्यनुभवेयं
 यावन्नसत्त्वा बुद्धज्ञानप्रतिष्ठापिता भवेत् । एवं यावत् सर्वसत्त्वानां
 कृते यात्युत्सहनता अपरिखेदः । अयमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य महाकरुणया आमुखीभावः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य गुरुशुश्रुषाश्रद्धागौरवता । यदुत गुरुणामन्तिके प्राप्तृ-
 सज्ञा । इयमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य गुरुशुश्रुषाश्रद्धा-
 गौरवता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पारमिता
 सूद्योगपर्य्येष्टिः । यदुतानन्यहतकर्म्मतया पारमितानां पर्य्येषणता
 सर्वसत्त्वपरिपाचनतायै । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पारमिता-
 सूद्योगपर्य्येष्टिः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बाह्यश्रुत्या-
 द्यतता । यत्किञ्चिद्बुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितमिदलोकधातौ समन्ताद्दशसु
 दिक्षुलोकधातुषु तत्सर्वमाधारयिष्यामीति यात्यद्व्यतता । इयं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बाह्यश्रुत्याद्व्यतता । तत्र कतमा बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य निरामिषधर्म्मदानविवरणता । यद्वोधिसत्त्वो

महासत्त्वो धर्मं देशयस्तेन धर्मदानेनान्तर्गो बोधिमपि न प्रति-
काङ्क्षति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य निरामिषधर्मदानविव-
रणता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धचेत्रपरिशोधन
कुशलमूलावरोपणता । यैः कुशलमूलैर्बुद्धचेत्रं परिशोधयन् नाम-
परचित्तचेत्रं परिशोधयति । तेषां कुशलमूलानां परिणामना ।
इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धचेत्रपरिशोधनकुशलमूलावरो-
पणपरिणामगता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यापरि-
मितसंसारापरिखेदनता । यदुत कुशलमूलोपस्तम्भनतायै कुशल-
मूलैरुपस्तम्भः सत्त्वांश्च परिपाचयति । बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयति ।
न च कदाचित् खेदनोपपद्यते । यावत् सर्वकारज्ञतां परिपुर-
यति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यापरिमितसंसाराऽपरिखेद-
नता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ह्यपत्रायस्थानं ।
यदुत श्रावक प्रत्येकबुद्धचित्तजुगुप्सनता । इदं बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य ह्यपत्रायस्थानं । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्सारण्य-
वासापरित्यागिता । याश्रावकप्रत्येकबुद्धभूमेरतिक्रमणता । इयं
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्सारण्यवासापरित्यागिता । तत्र कतमा
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्येच्छता । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो बोधि-
मपि नेच्छतीतीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यान्येच्छता । तत्र कतमा
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सन्नुद्धिता । यत्सर्वाकारज्ञता प्रतिलम्भे-
नापि न लभ्यते । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सन्नुद्धिता । तत्र
कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य धुतगुणसंलेखेऽनुवर्त्तनता । यदुत
गम्भीरेषु धर्मेषु निर्घाण घान्निरिधं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य

धुतगुणसंलेखानुवर्जनता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
 शिष्याया अपरित्यागिता । यत्र सर्व्वशिष्यानामप्रचारः । इयं
 बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य शिष्याया अपरित्यागिता । तत्र कतमा-
 बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कामगुणशुश्रूषणता । कामचित्तस्याऽनु-
 त्पादः । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कामगुणशुश्रूषणता । तत्र
 कतमा बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य निवृत्तिमहगतश्चित्तोत्पादः ।
 यदुत सर्व्वधर्माणामनभिसंस्कारः । अयं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महा-
 मत्त्वस्य निवृत्तिमहगतश्चित्तोत्पादः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य
 महामत्त्वस्य सर्व्वस्वपरित्यागिता । याथात्मिकवाङ्मार्गा धर्माणाम-
 ग्रहणता । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य सर्व्वस्वपरित्यागिता ।
 तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्यावलीनचित्तता । यद्विज्ञान-
 धितिसत्त्वस्य चित्तं न तिष्ठति । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्याव-
 लीनचित्तता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य सर्व्ववस्तु-
 निरपेक्षता । यः सर्व्ववस्तुनाम मनसिकारः । इयं बोधिसत्त्वस्य
 महामत्त्वस्य सर्व्ववस्तुनिरपेक्षता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महा-
 मत्त्वस्य गृह्णिसंस्तवपरिवर्जनता । यदुत बुद्धक्षेत्रेण बुद्धक्षेत्रसंक्रम-
 णता । उपपादुकता । प्रादुर्भावमण्डका वायुप्रावरणता । इयं
 बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य गृह्णिसंस्तवपरिवर्जनता । तत्र कतमा
 बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य भिक्षुणीसंस्तवपरिवर्जनता । यद्विबुष्ठा-
 सार्द्धमच्छ संघातमात्रं न तिष्ठति । न च तन्निदानं परितर्षणा-
 चित्तमुत्पादयति । न च तन्निदानं चीवरमुपादयति । इयं
 बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य भिक्षुणीसंस्तवपरिवर्जनता । तत्र कतमा

बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कुलेषु मात्सर्यपरिवर्जनता । इह सुभूते
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनैकचित्तमुत्पादयितव्यम् । तन्मया सर्व-
 सत्त्वानां सुखोपधानं कर्तव्यम् । तदेते सत्त्वाः स्रपुण्यैरेव सुखिता
 नात्र मया मात्सर्यचित्तमुत्पाद्यम् । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 कुलमात्सर्यं परिवर्जयितव्यम् । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 संगणिकास्थानं परिवर्जयितव्यम् । यत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 संगणिकास्थानस्थितस्य आवकप्रत्येकबुद्धा भवेयुः । तत्प्रतिसंयुक्ताः
 कया भवेयुः । तत्प्रतिसंयुक्तावाद्चित्तोत्पादा उत्पद्येरम् । तत्र
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन न स्यातव्यम् । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 संगणिस्थानपरिवर्जनता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यो-
 त्कर्षणपरिवर्जनता । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन व्यापादः
 परिवर्जयितव्यः । यद्वापाद् विचिकित्साचित्तानामवकाशं न
 ददाति । कलहचित्तस्य विग्रहचित्तस्य वाऽवकाशं न ददातीतीध
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य व्यापादपरिवर्जनता । या आत्मिकानां
 धर्माणामसमनुपग्रनता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्योत्कर्षण-
 परिवर्जनता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य परंपसनापरि-
 वर्जनता । यदुत वाद्धानां धर्माणामसमनुपग्रनता । इतीयं बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य परंपसनता परिवर्जनता । तत्र कथं बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन दशाऽकुशलाः कर्मपथाः परिवर्जयितव्याः । तथा
 ह्येते सुगतेरप्यन्तरायकराः प्रागेवार्यमार्गस्य प्रागेवाऽनुत्तरायाः
 समंधे । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दशाऽकुशलाः कर्मपथाः
 परिवर्जयितव्याः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाधिभागः

परिवर्जयितव्यः । समं समनुपश्यति कुतः पुनरधिकं चेत्ताऽधिमन्ते
 एवमधिमानः परिवर्जयितव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन
 स्तम्भः परिवर्जयितव्यः । तथाहि स तद्वस्तुन समनुपश्यति । यत्रा-
 ऽस्य स्तम्भ उत्पद्येत । एवं बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन स्तम्भः परि-
 वर्जयितव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन विपर्यासाः परि-
 वर्जयितव्याः । वस्तुनूपलभितामुपादाय । एवं बोधिसत्त्वेन महा-
 मत्त्वेन विपर्यासाः परिवर्जयितव्याः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन
 महामत्त्वेन रागद्वेषमोहानाधिवासयितव्याः । तथा हि सरागद्वेष-
 मोहानां वस्तुन समनुपश्यति । एवं बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन राग-
 द्वेषमोहानाऽधिवासयितव्याः ।

तत्र कतमे षट्श्या भूमौ षट्धर्माः परिपूरयितव्याः । पदुत
 षट्पारमिताः । दानपारमिता, शीलपारमिता, चान्तिपारमिता,
 वीर्यपारमिता, ध्यानपारमिता, प्रज्ञापारमिता, परिपूरयितव्याः ।
 तथा द्वासु षट्सु पारमितासु, स्थित्वा बुद्धा भगवन्तः आवक
 प्रत्येकबुद्धाय पञ्चविधस्य ज्ञेयार्णवस्य पारङ्गता गच्छन्ति गमि-
 यन्ति च । कतमस्य पञ्चविधस्य । यदुताऽतीतस्थानागतस्य प्रत्यु-
 त्पन्नस्यावक्रव्यस्याऽसंस्कृतस्य । एवं बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन षट्धर्माः
 परिपूरयितव्याः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन आवकचित्तं
 परिवर्जयितव्यम् । तथा हि नेषमार्गा बोधये । प्रत्येकबुद्धचित्तं
 परिवर्जयितव्यम् । तथा हि नैषमार्गा बोधये । परितर्पणचित्तं
 नोत्पादयितव्यम् । तथा हि नैषमार्गा बोधये । याचनकं दृष्ट्वाः
 गाऽश्वत्थीनचित्तमुत्पादयितव्यम् । तत्कस्य हेतोस्तथा हि नैषमार्गा

बोधये । सर्व्ववस्तुनि वरित्यच्यता । न दुर्मनस्केन भवितव्यम् ।
 तत्कस्य हेतोस्तथा हि । नैषमार्गा बोधये । प्रथमचित्तोत्पादमुपा-
 दाय । नित्यं दानं दातव्यम् । न सक्तचित्ते न भवितव्यम् । तत्र
 कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनात्मग्रहो न कर्त्तव्यः । तथा हि अत्य-
 न्ततया आत्मा न संविद्यते । जीवग्रहो न कर्त्तव्यः । तथा ह्यत्य-
 न्ततया जीवो न संविद्यते । पुद्गलग्रहो न कर्त्तव्यस्तथा ह्यत्यन्त-
 तया पुद्गलो न विद्यते । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नोच्छे-
 दग्रहो न कर्त्तव्यः स्तथा हि न कश्चिद्धर्मं चच्छिद्यतेऽत्यन्ताऽनुप-
 लम्भात् सर्व्वधर्माणां । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शाश्वत
 ग्रहो न कर्त्तव्यः । तत्कस्यहेतोस्तथा हि धर्मा मोत्यद्यन्ते न शाश्वतो
 भवति नोच्छेदः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन निमित्तसंज्ञा
 न कर्त्तव्या । तथा ह्यत्यन्ततया संज्ञेग्रो न संविद्यते । तत्र कथं
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन हेतुदृष्टिर्न कर्त्तव्या । तथा हि तां दृष्टिं
 न समनुपश्यति । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नामरूपा-
 ऽभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा हि सतद्वस्तुन समनुपश्यति । तत्र
 कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन स्कन्धाभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा
 ह्यत्यन्ततया स्कन्धा न संविद्यते । एवं स्कन्धाभिनिवेशो न
 कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन धात्वभिनिवेशो न
 कर्त्तव्यः । तथा ह्यत्यन्ततया धातवो न संविद्यन्ते । एवं धात्वभि-
 निवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनायतनाभि-
 निवेशो न कर्त्तव्यः । तथा ह्यत्यन्ततया आयतनानि न संविद्यन्ते ।
 एवमायतनाऽभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महा-

सत्त्वेन चैधातुकाऽभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा ह्यस्य स्वभावेन संविद्यते । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकाभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकाऽध्यवसानं न कर्त्तव्यम् । तथा हि तदस्तु न संविद्यते गोपलभ्यते । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकाध्यवसानं न कर्त्तव्यम् । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकाप्तयो न कर्त्तव्यः । तथा हि तस्य वस्तुन संविद्यते एवं चैधातुकाप्तयो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकनिश्चयो न कर्त्तव्यः । तथा हि तस्य तदस्तुन संविद्यते । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकनिश्चयो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धनिश्चयदृष्ट्यभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा हि न बुद्धदृष्टिनिश्चयो बुद्धदर्शनम् । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धनिश्चयदृष्ट्यभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन धर्मनिश्चयदृष्ट्यभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा हि न धर्मदृष्टिनिश्चयाद्धर्मदर्शनम् । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन धर्मनिश्चयदृष्ट्यभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सद्बुद्धनिश्चयदृष्ट्यभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा हि न सद्बुद्धिनिश्चयात् सद्बुद्धदर्शनम् । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सद्बुद्धनिश्चयदृष्ट्यभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शीलनिश्चयदृष्ट्यभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा हि न शीलदृष्टिनिश्चयाच्छीलपरिशुद्धिरेवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शीलनिश्चयदृष्ट्यभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शून्याधर्मा इति विषादो न कर्त्तव्यः । तथा हि सर्वधर्माः

चामनता । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य बुद्धपर्युपा-
मनता । या धर्मपर्युपासनता सर्वमत्त्वाऽनुग्रह प्रति । तत्र कतमा
बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य बुद्धकाय यथाभूतप्रत्यवेक्षणता । या धर्म-
काययथाभूतप्रत्यवेक्षणता । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्येन्द्रिय
परापरज्ञानता । या दृग्कुगलेषु स्थिता सर्वमत्त्वानामिन्द्रियपरि-
पूरिप्रज्ञानता । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य बुद्धेषपरि-
गोधनता । या सत्त्वचित्तपरिगोधनताऽनुपकामयोगेन । तत्र कतमौ
बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य मायोपमः समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा
बोधिसत्त्वो महामत्त्वः सर्वाः क्रियाः करोति । न चाऽस्यचित्तं
क्वचिद्दुर्मं प्रवर्तते । तत्र कतमो बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽभीष्टं
समापद्यतता । यद्बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य विपाकजः समाधिः ।
तत्र कथं बोधिसत्त्वो महामत्त्वो यथा यथा संज्ञानां कुगलमूलपरि-
निप्यत्तिर्भवति । तथा तथात्मभावं परिनिप्यादयति । इह बोधि-
सत्त्वो महामत्त्वः ससिन्ध्यात्मभावं परिगृह्णाति । यथा यथा सत्त्व-
परिपाको भवति । तत्र कथं बोधिसत्त्वो महामत्त्वः ससिन्ध्यात्म-
भावमुपादत्ते । यदुत सर्वमत्त्वपरिपाकः । तत्र कथं बोधिसत्त्वो
महामत्त्वो यथा यथा प्रणिदधाति । तथा तथाऽस्य समृध्यति ।
इदं बोधिसत्त्वो महामत्त्वः षष्ठां पारमितानां परिपूर्णत्वाद्यथा
यथा प्रणिदधाति तथा तथा समृध्यति ।

तत्र कथं बोधिसत्त्वो महामत्त्वो देवनागयक्षगन्धर्वाऽसुरगरुड-
किन्नरमहोरगरुतज्ञानं प्रतिविध्यति । यदुत निरुक्तिप्रतिमंविटा ।
तत्र कथं बोधिसत्त्वो महामत्त्वो परिपूर्णप्रतिभानिर्देशज्ञानं प्रति-

विधत्ति । यदुत प्रतिभानसंविदा । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महा-
 मत्त्वस्य गर्भावक्रान्तिसम्पत् । इह सुभूते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः
 सर्वासु जातिपूपपादुक उपपद्यते । इह बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य
 गर्भावक्रान्तिसम्पत् । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कुल-
 सम्पत् । यद्बोधिमत्त्वो महामत्त्वो महाकुलेषु प्रत्याजायते । इयं
 बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कुलसम्पत् । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य
 महामत्त्वस्य जातिसम्पत् । यद्बोधिमत्त्वो महामत्त्वः क्षत्रियमहासाल-
 कुलेषु वा ब्राह्मणमहामालकुलेषु वा प्रत्याजायते । इयं बोधि-
 मत्त्वस्य महामत्त्वस्य जातिसम्पत् । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महा-
 मत्त्वस्य गोत्रसम्पत् । यद्बोधिमत्त्वो महामत्त्वो यतो गोत्रात् पौर्वका
 बोधिमत्त्वो ऋभूवन् । तत्र गोत्रे प्रत्याजायते । इयं बोधिमत्त्वस्य
 महामत्त्वस्य गोत्रसम्पत् । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य
 परिष्परसम्पत् । यद्बोधिमत्त्वो महामत्त्वो बोधौमत्त्वान् प्रतिष्ठाप्य
 बोधिमत्त्वापरिचार एव भवति । इयं बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य
 परिचारसम्पत् । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य जन्मसम्पत् ।
 यद्बोधिमत्त्वो महामत्त्वो जातमात्र एवासंख्येय लोकधातूनवभासेन
 स्फुरति । तांश्च पङ्क्तिकारं प्रकल्पयति । इयं बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य
 जन्मसम्पत् । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वाऽभिक्रमणसम्पत् ।
 यद्बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रब्रज्यायैषिष्कामति । अनेकैः सत्त्वकोटी-
 नियुतशतमहत्तैः सार्द्धं ते च मत्त्वा नियता भवन्ति । त्रिषु यानेषु ।
 इयं बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽभिनिष्क्रमणसम्पत् । तत्र कतमा
 बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य बोधिदृष्टयूहसम्पत् । यद्बोधिमत्त्वो महा-

स्वलक्षणं शून्याः न शून्यतया । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शून्य-
 तायां विषादो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाव-
 रोधयितव्या । तथा हि सर्वधर्माः शून्या न शून्यताशून्यतां विरो-
 धयति । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शून्यता न विरोधयितव्या ।
 तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शून्यतापरिपूरयितव्या । स्वलक्षण-
 शून्यतापरिपूर्विर्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शून्यतापरिपूरिः । तत्र
 कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यानिमित्त साक्षात्क्रिया । यदुतं
 सर्वनिमित्तानाममनसिकारः । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्व-
 स्याऽप्रणिहितज्ञानं यत् स चैधातुकचित्तं न प्रवर्त्तते । तत्र कतमा
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य त्रिमण्डलपरिशुद्धिः । यदुत दशकुशल-
 कर्मपथपरिपूरिः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सत्त्वेषु
 ह्यपाकरणतापरिपूरिः । यदुत महाकरुणाप्रतिलम्भः । तत्र कथं
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सत्त्वानाऽवगन्तव्याः । यदुत मैत्रीपरिपूर्व्या ।
 तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वधर्माणां समता दर्शनम् ।
 यदुतानुत्तेषां प्रचयः । सर्वधर्माणां । तत्र कतमो बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य भूतनय प्रतिवेधः । यः सर्वधर्माणामेकनय प्रति-
 वेधः । अप्रतिवेधः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽनु-
 त्पाद चान्तिः । या सर्वधर्माणामनुत्पादायाऽनिरोधयोऽनभि-
 संस्काराय चान्तिः । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽनुत्पाद-
 ज्ञानं । यन्नामरूपाऽनुत्पादज्ञानं । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्या-
 नुत्पादज्ञानं । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यैकनयनिर्देशः ।
 यथा असमुदाचारता । अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यैकनय-

निर्देशः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्पतामगुहातः ।
या सर्वधर्मा नाम विकल्पनता । तत्र कतमो बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य दृष्टिविवर्तः । या श्रावकभूमेः प्रत्येकबुद्धभूमेः दृष्टिविवर्त-
नता । तत्र कतमो बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य क्षेत्रविवर्तः । यः
सर्ववासनाऽनुसन्धिक्लेशक्षयः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
शमथविषयनाभूमिः । यदुत सर्वाकारज्ञताज्ञानं । तत्र कतमा
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दान्तचित्तता । यत्र वैधातुकैरति-
विन्दति । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शान्तचित्तता ।
याषणामिन्द्रियाणां प्रतिसंहरणता । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्याऽप्रतिहतज्ञानं । यदुत बुद्धक्षुः प्रतिलम्बः । तत्र कतमा
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्थानूनया च सर्वज्ञतया यदायतनापेक्षा ।
तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य यथेष्टाक्षेत्रगमनं । यत्र तत्र
पर्यणसण्डल आत्मभावदर्शनं । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
सर्वसत्त्वचित्ताऽनुप्रवेशः । यदेकचित्तेन सर्वसत्त्वानां चित्तचैतसि-
कानि प्रतिजानाति । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽभिज्ञा
विक्रीडता । याभिराभिज्ञाभिर्विक्रीडन् बुद्धक्षेत्राद्बुद्धक्षेत्रं संक्रा-
मति । बुद्धदर्शनाय न चाऽस्य बुद्धसंज्ञा भवति । तत्र कतमद्वोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धक्षेत्रदर्शनं । यदेकस्मिन्नेव बुद्धक्षेत्रे स्थित्वा-
ऽपरिमाणानि बुद्धक्षेत्राणि पश्यति । न चाऽस्य बुद्धक्षेत्रसंज्ञा
भवति । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य यथादृष्टि बुद्ध-
क्षेत्रपरिनिष्पादनता । यस्मिन्साहस्रमहासाहस्रलोकधातीत्यरक्षक-
वर्तिभूमौ स्थित्वा त्रिसाहस्रमहासाहस्रलोकधातोः परित्यजनं तेन

चासनता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धपर्युपा-
मनता । या धर्मपर्युपामनता सर्वमत्त्वाऽनुयहं प्रति । तत्र कतमा
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धकाय यथाभूतप्रत्यवेक्षणता । या धर्म-
काययथाभूतप्रत्यवेक्षणता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्येन्द्रिय
परापरज्ञानता । या दशकुशलेषु स्थित्वा सर्वमत्त्वानामिन्द्रियपरि-
पूरिप्रज्ञाननता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धचेष्टपरि-
शोधनता । या सत्त्वचित्तपरिशोधनताऽनुपसम्पद्योगेन । तत्र कतमो
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मायोपमः समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाः क्रियाः करोति । न चाऽस्यचित्तं
क्वचिद्दुर्मे प्रवर्तते । तत्र कतमो बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽभीष्टं
समापद्यनता । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य विपाकजः समाधिः ।
तत्र कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो यथा यथा संज्ञानां कुशलमूलपरि-
निप्यत्तिर्भवति । तथा तथात्मभावं परिनिप्यादयति । इह बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः सञ्चिन्त्यात्मभावं परिगृह्णाति । यथा यथा सत्त्व-
परिपाको भवति । तत्र कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सञ्चिन्त्यात्म-
भावमुपादत्ते । यदुत सर्वसत्त्वपरिपाकः । तत्र 'कथं' बोधिसत्त्वो
महासत्त्वो यथा यथा प्रणिदधाति । तथा तथाऽस्य समृध्यति ।
इदं बोधिसत्त्वो महासत्त्वः षष्ठां पारमितानां परिपूर्णत्वाद्यथा
यथा प्रणिदधाति तथा तथा समृध्यति ।

तत्र कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो देवनागयक्षगन्धर्वाऽसुरगरुड-
किन्नरमहोरगस्तज्ज्ञानं प्रतिविध्यति । यदुत निरुक्तिप्रतिमंविदा ।
तत्र कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वः परिपूर्णप्रतिभानिर्देशज्ञानं प्रति-

विध्यति । यदुत प्रतिभानसंविदा । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य गर्भावक्रान्तिसम्पत् । इह सुभूते बोधिमत्त्वो महासत्त्वः
सर्वासु जातिपूपपादुक उपपद्यते । इह बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य
गर्भावक्रान्तिसम्पत् । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कुल-
सम्पत् । यद्बोधिमत्त्वो महासत्त्वो महाकुलेषु प्रत्याजायते । इयं
बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कुलसम्पत् । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य
महासत्त्वस्य जातिसम्पत् । यद्बोधिमत्त्वो महासत्त्वः चत्रियमहासाल-
कुलेषु वा ब्राह्मणमहासालकुलेषु वा प्रत्याजायते । इयं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य जातिसम्पत् । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य गोत्रसम्पत् । यद्बोधिमत्त्वो महासत्त्वो यतो गोत्रात् पौर्षका
बोधिसत्त्वो ऋभूवन् । तत्र गोत्रे प्रत्याजायते । इयं बोधिमत्त्वस्य
महासत्त्वस्य गोत्रसम्पत् । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य
परिष्परसम्पत् । यद्बोधिमत्त्वो महासत्त्वो बोधौसत्त्वान् प्रतिष्ठाप्य
बोधिमत्त्वापरिचार एव भवति । इयं बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य
परिचारसम्पत् । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य जन्मसम्पत् ।
यद्बोधिमत्त्वो महासत्त्वो जातमात्र एवाऽसंख्येय लोकधातूनवभासेन
स्युरति । तांश्च पञ्चिकारं प्रकल्पयति । इयं बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य
जन्मसम्पत् । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वाऽभिक्रमणसम्पत् ।
यद्बोधिमत्त्वो महासत्त्वः प्रब्रज्यायैषिष्कामति । अनेकैः सत्त्वकोटी-
नियुतशतमहसैः माहुं ते च सत्त्वा नियता भवन्ति । त्रिषु यानेषु ।
इयं बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽभिनिष्क्रमणसम्पत् । तत्र कतमा
बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य बोधिवृष्टयूहसम्पत् । यद्बोधिमत्त्वो महा-

मत्तो बोधिवृक्षमूलं सुवर्णमयं भवति । स्वन्धो वैदूर्यमयः । मत्त-
 रक्षमयः शाखाः सर्वरत्नमयानि पत्रपुष्पाणि यस्य वृक्षस्य पुण्डो
 गन्धोऽवभासाद्यानन्तालोकधातून् स्फुरति । इमं बोधिमत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य बोधिवृक्षस्युद्गमस्यत् । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य सर्वगुणपरिपूरिमस्यत् । या बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य सत्त्व-
 परिपाकविशुद्धिश्च युद्धुश्चैत्रपरिशुद्धिश्च । इयं बोधिमत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य सर्वगुणपरिपूरिमस्यत् । तत्र कथं बोधिमत्त्वो महासत्त्वो
 दशम्यां भूमौ स्थितस्तथागत एव वक्रव्यः । यस्य बोधिमत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य सर्वपारमिताः परिपूर्णा भवन्ति । दश तथागत-
 यनानि चत्वारि वैशारद्यानि चतस्रः प्रतिभन्विदः । अष्टादश-
 वेष्टिका बुद्धधर्माः । सर्वाकारज्ञता ज्ञानं सर्ववामनाऽनुसन्धि
 क्षेत्रप्रदान । महाकरुणा । सर्वबुद्धधर्माश्च परिपूर्णा भवन्ति । एवं
 खलु सुभूते बोधिमत्त्वो महासत्त्वो दशम्यां भूमौ स्थितस्तथागत
 एव वक्रव्यः । तत्र कतमा सुभूते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य दश-
 भूमयः । इह सुभूते बोधिमत्त्वो महासत्त्व उपायकौशलेन दान-
 पारमितायां चरन् शीलपारमितायां चरन् चान्तिपारमितायां
 चरन् वीर्यपारमितायां चरन् ध्यानपारमितायां चरन् प्रज्ञापार-
 मितायाश्चरन् । अथात्मशून्यतायां चरन् बहिर्द्वांशून्यतायां चरन्
 अथात्मबहिर्द्वांशून्यतायां चरन् शून्यताशून्यतायां चरन् महाशून्य-
 तायां चरन् परमार्थशून्यतायां चरन् सङ्गतशून्यतायां चरन्
 असङ्गतशून्यतायां चरन् अत्यन्तशून्यतायां चरन् अनवरागशून्य-
 तायां चरन् अनवकारशून्यतायां चरन् प्रकृतिशून्यतायां चरन्

सर्वधर्मं शून्यतायां चरन् स्वस्वचणशून्यतायां चरन् अनूपसम्भ-
 शून्यतायां चरन् अभावशून्यतायां चरन् स्वभावशून्यतायां चरन्
 अभावस्वभाव शून्यतायां चरन् स्मृत्यूपस्थानेषु चरन् सम्यक्प्रज्ञाणेषु
 चरन् अङ्घ्रिपादेषु चरन् इन्द्रियेषु चरन् वलेषु चरन् बोधङ्गेषु
 चरन् आर्याष्टाङ्गमार्गं चरन् आर्यसत्येषु चरन् ध्यानेषु चरन्
 अप्रमाणेषु चरन् आरूप्यसमापत्तिषु चरन् विमोक्षेषु चरन्
 अनुपूर्वं विहार समापत्तिषु चरन् शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
 विमोक्षेषु चरन् अभिज्ञासु चरन् धारणीमुखेषु चरन् समाधिषु
 चरन् तथागतवलेषु चरन् चतुर्षु वैशारद्येषु चरन् चतुःप्रतिसम्बित्सु
 चरन् महामैत्रे चरन् महाकरुणायां चरन् अष्टादशस्त्रावेणि-
 कबुद्धधर्मेषु चरन् शुक्लविपश्यनाभूमिमतिक्रामति । गोचरभूमिं
 समतिक्रामति । अष्टमकभूमिं समतिक्रामति । दर्शनभूमिं समति-
 क्रामति । तनुभूमिं समतिक्रामति । वीतरागभूमिं समतिक्रामति ।
 कृताविभूमिं समतिक्रामति । प्रत्येक बुद्धभूमिं समतिक्रामति ।
 बोधिसत्वभूमिं समतिक्रामति । इह सुभूते बोधिसत्वो महासत्वो
 नवभूमिरतिक्रामति । बुद्धभूमौ तिष्ठति । इह सुभूते बोधिसत्वस्य
 महासत्वस्य दशभूमयः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्वो महासत्वो
 महायानं संप्रस्थितो वेदितव्यः ।

यत् पुनः सुभूतिरेव माह । कुतस्तद्धानं निर्यास्यतीति ।
 चैधातुकाच्चिर्यास्यति । येन सर्वाकारज्ञता तेन स्यास्यति । तत्
 पुनरद्वययोगेन । तत् कस्य हेतो स्याद्वि सुभूते यच्च महायानं
 या च सर्वाकारज्ञता उभावेतौ धर्मौ न संयुक्तौ संयुक्तावरुपिणा-

रूपशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । शब्दशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽ-
 लक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । गन्धशून्यतायाः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । रसशून्यतायाः
 स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 स्पर्शशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । धर्मशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽल-
 षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोर्नहि सुभूते
 रूपशून्यता वैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न शब्दशून्यता वैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न गन्धशून्यता वैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न रसशून्यता वैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न स्पर्शशून्यता वैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न धर्मशून्यता वैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते रूपं रूपेण शून्यं शब्दः शब्देन शून्यः
 गन्धो गन्धेन शून्यः रसो रसेन शून्यः स्पर्शः स्पर्शेन शून्यः धर्माः
 धर्मेः शून्याः ।

चतुर्विज्ञानशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । श्रोत्रविज्ञानशून्यतायाः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । घ्राणविज्ञान-
 शून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । जिह्वा विज्ञानशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमि-

च्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । काय विज्ञानशून्य-
 तायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमि-
 च्छेत् । मनो विज्ञानशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्ष-
 णां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोर्नहि सुभूते
 चतुर्विज्ञानशून्यता वैधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां
 तिष्ठति । न ओत्रविज्ञानशून्यता वैधातुकास्त्रियाति । न
 सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न घ्राणविज्ञानशून्यता वैधातुकास्त्रि-
 याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न जिह्वा विज्ञानशून्यता
 वैधातुकास्त्रियाति । सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न कायविज्ञान-
 शून्यता वैधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न
 मनोविज्ञानशून्यता वैधातुकास्त्रियाति । न सर्वाकारज्ञतायां
 तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते चतुर्विज्ञानं चतुर्विज्ञा-
 नेन शून्यं । ओत्रविज्ञानं ओत्रविज्ञानेन शून्यं । घ्राणविज्ञानं
 घ्राणविज्ञानेन शून्यं । जिह्वाविज्ञानं जिह्वाविज्ञानेन शून्यं । काय-
 विज्ञानं कायविज्ञानेन शून्यं । मनोविज्ञानं मनोविज्ञानेन शून्यं ।
 चतुः संस्पर्शशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । ओत्रसंस्पर्शशून्यतायाः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । घ्राणसंस्पर्श-
 शून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । जिह्वा संस्पर्शशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमि-
 च्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । कायसंस्पर्शशून्यतायाः
 स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।

वनिर्द्गनावप्रतिघातैकलक्षणा । तत् कस्य हेतोः । न हि सुभूते
 अलक्षणा धर्मानिर्यान्ति वा निर्यास्यति वा निर्याता वा
 धर्माधातो । स सुभूते निर्याणमिच्छेद्यः अलक्षणानां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । तथतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽवितथतायाः
 सुभूते निर्याणमिच्छेत् । भूतकोटेः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अचिन्त्यधातोः स सुभूतेनिर्याणमिच्छे-
 द्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । आकाशधातोः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । रागत्रयधातोः
 स सुभूतेनिर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 प्रहाणधातोः स सुभूतेनिर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याण-
 मिच्छेत् । विरागधातोः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । निरोधधातोः स सुभूते निर्याणमि-
 च्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । रूपशून्यतायाः
 स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 वेदनाशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । संज्ञाशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽ-
 लक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । सस्कार शून्यतायाः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । विज्ञान
 शून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याण-
 मिच्छेत् । तत् कस्य हेतोर्नहि सुभूते रूपशून्यता वैधातुकान्निर्याति ।
 न सव्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न वेदनाशून्यता वैधातुकान्निर्याति । न
 सव्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न संज्ञाशून्यता वैधातुकान्निर्याति । न

सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न संस्कार शून्यता वैधातुकाच्चिर्याति । न
सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न विज्ञानशून्यता वैधातुकाच्चि-
र्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि ।
स सुभूते रूपं रूपेण शून्यं । वेदना वेदनयाशून्या । संज्ञा संज्ञया-
शून्या । संस्काराः संस्कारैः शून्या । विज्ञानं विज्ञानेन शून्यं ।
चतुः शून्यतायाः स सुभूते निर्यातामिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां
निर्याणमिच्छेत् । ओच शून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽ-
लक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्राण शून्यतायाः स सुभूते
निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । जिह्वा
शून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां
निर्याणमिच्छेत् । काय शून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽ-
लक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । मनः शून्यतायाः स सुभूते
निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य
हेतोर्नहि सुभूते चतुः शून्यता वैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकार-
ज्ञतायां तिष्ठति । न ओचशून्यता वैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वा-
कारज्ञतायां तिष्ठति । न प्राणशून्यता वैधातुकाच्चिर्याति । न
सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न जिह्वाशून्यता वैधातुकाच्चिर्याति ।
न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न कायशून्यता वैधातुकाच्चिर्याति ।
न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न मनः शून्यता वैधातुकाच्चि-
र्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि
सुभूते चतुःचतुषा शून्यं । ओच ओचेण शून्यं । प्राण प्राणेन शून्यं ।
जिह्वा जिह्वया शून्या । कायः कायेन शून्यः । मनो मनसा शून्यं ।

मनः संस्पर्शशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽल्लक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोर्नहि सुभूते चक्षुः संस्पर्शशून्यता वैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न श्रोत्रसंस्पर्शशून्यता वैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न प्राणसंस्पर्शशून्यता वैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न जिह्वासंस्पर्शशून्यता वैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न कायसंस्पर्शशून्यता वैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न मनः संस्पर्शशून्यता वैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते चक्षुः संस्पर्शश्चक्षुः संस्पर्शेन शून्यः । श्रोत्रसंस्पर्शः श्रोत्रसंस्पर्शेन शून्यः । घ्राणसंस्पर्शो घ्राणसंस्पर्शेन शून्यः । जिह्वासंस्पर्शो जिह्वासंस्पर्शेन शून्यः । कायसंस्पर्शः कायरुस्पर्शेन शून्यः । मनः संस्पर्शो मनः संस्पर्शेन शून्यः ।

चक्षुः संस्पर्शं प्रत्ययवेदनायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽल्लक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । श्रोत्रसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽल्लक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽल्लक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽल्लक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽल्लक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेत् चोऽल्लक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोर्नहि

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या ।

स्वप्नस्य स सुभूते निर्याणमिच्छेश्लक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । मायायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेश्लक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । मरीच्याः स सुभूते निर्याणमिच्छेश्लक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्रतिश्रुत् कायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेश्लक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्रतिभासस्य स सुभूते निर्याणमिच्छेश्लक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तथागतनिर्झितस्य स सुभूते निर्याणमिच्छेश्लक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते स्वप्नस्य स्वभावस्त्वैधा-

तुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न मायायाः
 स्वभावस्त्रैधातुकाच्चिर्याति । स सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न
 मरीच्याः स्वभावस्त्रैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न प्रतिश्रुत् कायाः स्वभावस्त्रैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञ-
 तायां तिष्ठति । न प्रतिभामस्य स्वभावस्त्रैधातुकाच्चिर्याति । न
 सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न तथागतनिर्मितस्य स्वभावस्त्रैधातु-
 च्छिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि
 सुभृते स्वप्नस्वभावः स्वप्नस्वभावेन शून्यः । मायास्वभावो मायास्वभा-
 वेन शून्यः । मरीचिस्वभावो मरीचिस्वभावेन शून्यः । प्रतिश्रुत्का-
 स्वभावः प्रतिश्रुत्कास्वभावेन शून्यः । प्रतिभामस्वभावः प्रतिभामस्वभा-
 वेन शून्यः । तथागत निर्मितस्वभावस्तथागत निर्मितेन शून्यः ।

दानपारमितायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽल्लक्षणानां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । शीलपारमितायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्यो-
 ऽल्लक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । चान्तिपारमितायाः स सुभृते
 निर्याणमिच्छेद्योऽल्लक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । वीर्यपार-
 मितायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽल्लक्षणानां धर्माणां निर्याण-
 मिच्छेत् । ध्यानपारमितायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽल्लक्षणानां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्रज्ञापारमितायाः स सुभृते निर्याण-
 मिच्छेद्योऽल्लक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत्कस्य हेतोस्तथा
 हि सुभृते दानपारमितायाः स्वभावो न चैधातुकाच्चिर्याति । न
 सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यः शीलपारमितायाः स्वभावो न स
 चैधातुकाच्चिर्याति । यः चान्तिपारमितायाः स्वभावो न स चैधा-

तुकास्त्रियति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यो वीर्यपार-
 मितायाः स्वभावो न स वैधातुकास्त्रियति । न सर्वाकारज्ञतायां
 तिष्ठति । यो ध्यानपारमितायाः स्वभावो न स वैधातुकास्त्रियति ।
 न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यः प्रज्ञापारमितायाः स्वभावो न स
 वैधातुकास्त्रियति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतो-
 स्त्वाहि सुभूते दानपारमितायाः स्वभावो दानपारमितास्वभावेन
 शून्यः । शीलपारमितायाः स्वभावः शीलपारमितास्वभावेन शून्यः ।
 चान्तिपारमितायाः स्वभावः चान्तिपारमितास्वभावेन शून्यः ।
 वीर्यपारमितायाः स्वभावो वीर्यपारमितास्वभावेन शून्यः । ध्यान-
 पारमितायाः स्वभावो ध्यानपारमितास्वभावेन शून्यः । प्रज्ञापार-
 मितास्वभावः प्रज्ञापारमितास्वभावेन शून्यः ।

अध्यात्मशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । वहिर्द्धाशून्यतायाः स सुभूते निर्याण-
 मिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अध्यात्मवहिर्द्धा-
 शून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याण-
 मिच्छेत् । शून्यताशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । महाशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छे-
 द्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । परमार्थशून्यतायाः स
 सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 संकृतशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । असंकृतशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्यो-
 ऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अत्यन्तशून्यतायाः स सुभूते

निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अनवरा-
 पशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । अनवकारशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छे-
 द्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्रकृतिशून्यतायाः स
 सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 सर्वधर्मशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेत् योऽलक्षणां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । स्वप्नशून्यतायाः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अनुपल-
 म्बशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । अभावशून्यतायाः स सुभूते, निर्याणमिच्छेद्योऽ-
 लक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । स्वभावशून्यतायाः स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अभावस्व-
 भावशून्यतायाः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोर्नहि सुभूते ऽध्यात्मशून्यता
 वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न वहिर्द्धा-
 शून्यता वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 नाऽध्यात्मवहिर्द्धाशून्यता वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां
 तिष्ठति । न शून्यताशून्यता वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकार-
 ज्ञतायां तिष्ठति । न महाशून्यता वैधातुकान्निर्याति । न
 सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न परमार्थशून्यता वैधातुकान्निर्याति ।
 न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न संस्कृतशून्यता वैधातुकान्निर्याति ।
 न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । नाऽसंस्कृतशून्यता वैधातुकान्नि-

धाति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । नात्यन्तशून्यता चैधातु-
 काच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । नाऽनवरागशून्यता
 चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । नाऽनवकार-
 शून्यता चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 न प्रकृतिशून्यता चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां
 तिष्ठति । न सर्वधर्मशून्यता चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकार-
 ज्ञतायां तिष्ठति । न स्वस्वचणशून्यता चैधातुकाच्चिर्याति न
 सर्वाऽकारज्ञतायां तिष्ठति । नाऽनुपलम्भशून्यता चैधातुका-
 च्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । नाऽभावशून्यता
 चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । न स्वभाव-
 शून्यता चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 नाऽभावस्वभावशून्यता चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां
 तिष्ठति ।

तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभृते ऽध्यात्मशून्यता ऽध्यात्मशून्यतया
 शून्या । बहिर्द्वाशून्यता बहिर्द्वाशून्यतयाशून्या । अध्यात्म
 बहिर्द्वाशून्यता ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतया शून्या । शून्यताशून्यता
 शून्यतया शून्या । महाशून्यता महाशून्यतया शून्या । परमार्थ-
 शून्यता परमार्थशून्यतया शून्या । संस्कृतशून्यता संस्कृतशून्यतया
 शून्या । असंस्कृतशून्यता ऽसंस्कृतशून्यतया शून्या । अत्यन्तशून्यता
 अत्यन्तशून्यतया शून्या । अनवरागशून्यता अनवरागशून्यतया
 शून्या । अनवकारशून्यता अनवकारशून्यतया शून्या । प्रकृतिशून्यता
 प्रकृतिशून्यतया शून्या । सर्वधर्मशून्यता सर्वधर्मशून्यतया शून्या ।

स्वस्रवणशून्यता स्वस्रवणशून्यतया शून्या । अश्रुपानशून्यता
 अनुपसगशून्यतया शून्या । अभावशून्यता अभावशून्यतया शून्या ।
 स्वभावशून्यता स्वभावशून्यतया शून्या । अभावस्वभावशून्यता
 अभावस्वभावशून्यतया शून्या ।

सृष्टुपस्थानानां सुभृते नियामिच्छेद्योऽस्तवणानां धर्माणां
 नियामिच्छेत् । सम्यक्प्रहाणानां स सुभृते नियामिच्छेद्योऽ-
 स्तवणानां धर्माणां नियामिच्छेत् । अद्विपादानां स सुभृते
 नियामिच्छेद्योऽस्तवणानां नियामिच्छेत् । इन्द्रियाणां स
 सुभृते नियामिच्छेद्योऽस्तवणानां धर्माणां नियामिच्छेत् ।
 बलाणां स सुभृते नियामिच्छेद्योऽस्तवणानां धर्माणां नियामि-
 च्छेत् । बोध्यद्गानां स सुभृते नियामिच्छेद्योऽस्तवणानां
 धर्माणां नियामिच्छेत् । अप्याष्टाङ्गमार्गस्य स सुभृते नियामि-
 च्छेद्योऽस्तवणानां धर्माणां नियामिच्छेत् । तत् कस्य हेतो-
 स्तयाहि सुभृते यः स्वस्रुपस्थानानां स्वभावो न स वैधातुका-
 स्त्रियाति । न सर्व्वाकारजतायां तिष्ठति । यः सम्यक्प्रहाणानां
 स्वभावो न स वैधातुकास्त्रियाति । न सर्व्वाकारजतायाः तिष्ठति ।
 य अद्विपादानां स्वभावो न स वैधातुकास्त्रियाति । न सर्व्वा-
 कारजतायां तिष्ठति । यऽ इन्द्रियाणां स्वभावो न स वैधातुका-
 स्त्रियाति । न सर्व्वाकारजतायां तिष्ठति । यो बलाणां स्वभावो न
 स वैधातुकास्त्रियाति । न सर्व्वाकारजतायां तिष्ठति । यो बोध्य-
 द्गानां स्वभावो न स वैधातुकास्त्रियाति । न सर्व्वाकारजतायां
 तिष्ठति । योमार्गस्य स्वभावो न स वैधातुकास्त्रियाति । न

सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । सृत्युपस्थान
स्वभावः सृत्युपस्थानस्वभावेन शून्यः । सम्यक्प्रहाणस्वभावः
सम्यक्प्रहाणस्वभावेन शून्यः । षड्विपादस्वभाव षड्विपादस्वभावेन
शून्यः । इन्द्रियस्वभावः इन्द्रियस्वभावेन शून्यः । वक्षस्वभावो
वक्षस्वभावेन शून्यः । बोध्यङ्गस्वभावो बोध्यङ्गस्वभावेन शून्यः ।
मार्गस्वभावो मार्गस्वभावेन शून्यः ।

आर्य्यसत्यानां स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां
निर्याणमिच्छेत् । ध्यानानां स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां
धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अप्रमाणानां स सुभृते निर्याणमिच्छे-
द्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । आरूप्य समापत्तीनां स
निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । विमोक्षणां
स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
न वाऽनुपूर्वविहार समापत्तीनां स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽ-
लक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । शून्यतायाः स सुभृते
निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अनिमि-
त्तस्य स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमि-
च्छेत् । अप्रणिहितस्य स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां
धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभृते य
आर्य्यसत्यानां स्वभावो न स चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकार-
ज्ञतायां तिष्ठति । यो ध्यानानां स्वभावो न स चैधातुकान्निर्याति ।
न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यो ऽप्रमाणानां स्वभावो न स
चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । य आरूप्य

समापत्तीनां स्वभावो न स चैधातुकान्निर्याति । न सर्व्वाकार-
 ज्ञतायां तिष्ठति । योऽष्टानां विमोघाणां स्वभावो न स चैधा-
 तुकान्निर्याति । न सर्व्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यो नवा
 ऽनुपूर्वविहार समापत्तीनां स्वभावो न स चैधातुकान्निर्याति ।
 न सर्व्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यः शून्यतायाः स्वभावो न स
 चैधातुकान्निर्याति । न सर्व्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यो ऽप्र-
 माणहितस्य स्वभावो न स चैधातुकान्निर्याति । न सर्व्वाकारज्ञतायां
 तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते आर्य्यमत्यस्य स्वभाव
 आर्य्यमत्यस्वभावेन शून्यः । ध्यानस्वभावो ध्यानस्वभावेन शून्यः ।
 अप्रमाणस्वभावो ऽप्रमाणस्वभावेन शून्यः । आरूप्यसमापत्ति-
 स्वभाव आरूप्यसमापत्तिस्वभावेन शून्यः । विमोचस्वभावो
 विमोचस्वभावेन शून्यः । नवाऽनुपूर्वविहार स्वभावो नवा
 ऽनुपूर्वविहारस्वभावेन शून्यः । शून्यतास्वभावः शून्यता
 स्वभावेन शून्यः । अनिमित्त स्वभाव अनिमित्त स्वभावेन
 शून्यः । अप्रणिहितस्वभावो ऽप्रणिहितस्वभावेन शून्यः ।

अभिज्ञानां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । समाधीनां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । धारणीमुखानां स सुभूते निर्याण-
 मिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतो-
 स्तथाहि सुभूते यो ऽभिज्ञानां स्वभावो न स चैधातुकान्निर्याति ।
 न सर्व्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यः समाधीनां स्वभावो न स
 चैधातुकान्निर्याति । न सर्व्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यो धारणी-

मुखानां स्वभावो न स चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते अभिज्ञास्वभावो ऽभिज्ञास्वभावेन शून्यः । समाधिस्वभावः समाधिस्वभावेन शून्यः । धारणीमुखस्वभावो धारणीमुखस्वभावेन शून्यः ।

„ दृशानां, तथागतवस्त्रानां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽस्य चणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । चतुर्णां वैशारद्यानां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽस्य चणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । चतसृणां प्रतिमन्दिदां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽस्य चणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अष्टादशानामावेणिक बुद्धधर्माणां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽस्य चणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यो दृशानां तथागतवस्त्राणां स्वभावो न स चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यद्यतुर्णां वैशारद्याणां स्वभावो न स चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यद्यतसृणां प्रतिमन्दिदां स्वभावो न स चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यो ऽष्टादशानामावेणिकबुद्धधर्माणां स्वभावो न स चैधातुकाच्चिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । सुभूते तथागमवस्त्रस्वभावस्तथागतवस्त्र स्वभावेन शून्यः । वैशारद्यस्वभावो वैशारद्यस्वभावेन शून्यः । प्रतिमन्वित्स्वभावः प्रतिमन्वित्स्वभावेन शून्यः । आवेणिक बुद्धधर्मस्वभाव आवेणिक बुद्धधर्म स्वभावेन शून्यः ।

अर्हतः सुभूते क्षीणाश्रवस्योत्पत्तिमिच्छेद्योऽस्य चणानां धर्माणां

निर्याणमिच्छेत् । प्रत्येकबुद्धस्य स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽल्ल-
 षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य स
 सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽल्लषणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽल्ल-
 षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत्कस्य हेतोस्तायाहि सुभृते
 योर्हतः सम्यक् सम्बुद्धस्य स्वभावो न स वैधातुकास्त्रिर्याति । न
 सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यः प्रत्येकबुद्धस्य स्वभावो न स वैधा-
 तुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यो बोधिसत्त्वस्य
 महामत्त्वस्य स्वभावो न स वैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञ-
 तायां तिष्ठति । यस्तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य स्वभावो न स
 वैधातुकास्त्रिर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतो-
 स्तया हि सुभृते अर्हत् स्वभावोऽर्हत् स्वभावेन शून्यः । प्रत्येकबुद्ध-
 स्वभावः प्रत्येकबुद्धस्वभावेन शून्यः । बोधिसत्त्वस्वभावो बोधिसत्त्व-
 स्वभावेन शून्यः । तथागतस्वभावस्तथागतस्वभावेन शून्यः ।

श्रोत आपत्तिफलस्य स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽल्लषणानां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । सहदागामिफलस्य स सुभृते निर्याण
 मिच्छेद्योऽल्लषणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अनागामिफलस्य
 स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽल्लषणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत्
 अर्हत्वस्य स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽल्लषणानां धर्माणां निर्याण-
 मिच्छेत् । प्रत्येकबोधेः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽल्लषणानां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । मार्गाकारज्ञतायाः स सुभृते निर्याण-
 मिच्छेद्योऽल्लषणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । सर्वाकारज्ञतायाः

स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 तत्कस्यहेतोस्तथा हि सुभूते यः श्रोत आपत्तिफलस्य स्वभावो न
 स वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यः सङ्ग-
 दागामिफलस्य स्वभावो न स वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकार-
 ज्ञतायां तिष्ठति । योऽनागामिफलस्य स्वभावो न स वैधातुका-
 न्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । योऽर्हत्वस्य स्वभावो न
 स वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यः प्रत्येक-
 बोधः स्वभावो न स वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां
 तिष्ठति । यो मार्गाकारज्ञतायाः स्वभावो न स वैधातुकान्निर्याति ।
 न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यः सर्वाकारज्ञतायाः स्वभावो न स
 वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतो-
 स्तथा हि सुभूते श्रोत आपत्तिफलस्वभावः श्रोत आपत्तिफल-
 स्वभावेन शून्यः । सङ्गदागामिफलस्वभावः सङ्गदागामिफलस्वभावेन
 शून्यः । अनागामिफलस्वभावोऽनागामिफलस्वभावेन शून्यः । अर्ह-
 त्वस्वभावोऽर्हत्वस्वभावेन शून्यः । प्रत्येकबोधिस्वभावः प्रत्येकबोधि-
 स्वभावेन शून्यः । मार्गाकारज्ञतास्वभावो मार्गाकारज्ञतास्वभावेन
 शून्यः । सर्वाकारज्ञतास्वभावः सर्वाकारज्ञतास्वभावेन शून्यः ।

शब्दः स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्या-
 णमिच्छेत् । निमित्तस्य स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । सङ्केतस्य स सुभूते निर्याणमिच्छेद्यो-
 ऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । व्यवहारस्य स सुभूते
 निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । मङ्गलैः स

सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 तत्कस्य हेतोस्तथा हि नामशून्यता नामशून्यतास्वभावेन शून्या ।
 निमित्तशून्यता निमित्तशून्यतास्वभावेन शून्या । सङ्केतशून्यता
 सङ्केतशून्यतास्वभावेन शून्या । व्यवदानशून्यता व्यवदानशून्यता-
 स्वभावेन शून्या । प्रज्ञप्तिशून्यता प्रज्ञप्तिशून्यतास्वभावेन शून्या ।

अनुत्पादस्य सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां
 निर्याणमिच्छेत् । अनिरोधस्य सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां
 धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । संक्षेपस्य सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्ष-
 णाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । व्यवदानस्य सुभूते निर्याण-
 मिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अनभिसंस्कारस्य
 सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणाणां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि योऽनुत्पादस्य स्वभावो न स चैधातुका-
 न्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । योऽनिरोधस्वभावो न
 स चैधातुन्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यः संक्षेपस्य
 स्वभावो न स चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति ।
 यो व्यवदानस्य स्वभावो न स चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकार-
 ज्ञतायां तिष्ठति । योऽनभिसंस्कारस्य स्वभावो न स चैधातुका-
 न्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि ।
 अनुत्पादस्वभावोऽनुत्पादस्वभावेन शून्यः । निरोधस्वभावो निरोध
 स्वभावेन शून्यः । संक्षेपस्वभावः संक्षेपस्वभावेन शून्यः । व्यवदान-
 स्वभावो व्यवदानस्वभावेन शून्यः । अनभिसंस्कारस्वभावोऽनभि-
 संस्कारस्वभावेन शून्यः ।

तदनेनापि ते सुभृते पर्यायेणैवं वेदितव्यम् । मघायानं
 वैधातुकाच्चिर्याति । येन सर्वकारज्ञता तेन यास्यत्यचास्यतम्
 स्थानं । यत्पुनः सुभृतिरेवमाह । क तद्यानं स्यास्यतीति । न
 कचिन्नद्यानं स्यास्यति । तत्कस्य हेतोस्तथा ह्यस्थिताः सर्वधर्माः
 प्रतिष्ठाऽनुपलब्धितः । अपि तु खलु पुनः सुभृते अस्थानस्थान-
 योगेन तद्यान स्यास्यति । तद्यथापि नामसुभृते धर्मधातुर्न स्थितो
 नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते तद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
 नाम सुभृते तथता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तद्यानं
 न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते भूतकोटिर्न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव तद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभृतेऽचिन्त्यधातुर्न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव तद्यानं न स्थितं
 नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते धर्मधातुस्वभावः स्थितो
 वाऽस्थितो वा । न तथतायाः स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न
 भूतकोटेः स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽचिन्त्यधातुस्वभावः
 स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभृते । धर्मधातु-
 स्वभावो धर्मधातुस्वभावेन शून्यः । तथता स्वभावस्तथता स्वभावेन
 शून्यः । भूतकोटेः स्वभावो भूतकोटिस्वभावेन शून्यः । अचिन्त्यधातु-
 स्वभावोऽचिन्त्यधातुस्वभावेन शून्यः । तद्यथापि नाम सुभृते
 आकाशधातुर्न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते तद्यानं न स्थितं
 नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते रागत्रयधातुर्न स्थितो नाऽ-
 स्थितः । एवमेव सुभृते तद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
 नाम सुभृते प्रहाणधातुर्न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते

तद्यथापि नाम सुभूते रूपशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता ।
 एवमेव सुभूते तन्माहायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभूते शब्दशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्माहा-
 यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते गन्धशून्यता न
 स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्माहायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तद्यथापि नाम सुभूते रसशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव
 सुभूते तन्माहायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते
 स्पर्शशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्माहायानं न
 स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते धर्मशून्यता न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्माहायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते रूपस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न
 शब्दस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न गन्धस्वभावः स्थितो
 वाऽस्थितो वा । न रसस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न स्पर्श-
 स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न धर्मस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
 वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि रूपं रूपेण शून्यं । शब्दो शब्देन शून्यः ।
 गन्धो गन्धेन शून्यः । रसो रसेन शून्यः । स्पर्शः स्पर्शेन शून्यः ।
 धर्मः धर्मे शून्याः ।

तद्यथापि नाम सुभूते चतुर्विज्ञानशून्यता न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्माहायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्य-
 थापि नाम सुभूते त्र्योचविज्ञानशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता ।
 एवमेव सुभूते तन्माहायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभूते प्राणविज्ञानशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते

तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते जिज्ञा-
 विज्ञानशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं
 न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते कायविज्ञानशून्यता
 न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽ-
 स्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते मनो विज्ञानशून्यता न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते चतुर्विज्ञानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
 वा । न श्रोत्रविज्ञानस्वभाव स्थितो वाऽस्थितो वा । न घ्राण-
 विज्ञानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न जिज्ञाविज्ञानस्वभावः
 स्थितो वाऽस्थितो वा । न कायविज्ञानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
 वा । मनोविज्ञानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्ताथा
 हि चतुर्विज्ञानं चतुर्विज्ञानेन शून्यं । श्रोत्रविज्ञानं श्रोत्रविज्ञान-
 नेन शून्यं । घ्राणविज्ञानं घ्राणविज्ञानेन शून्यं । जिज्ञाविज्ञानं
 जिज्ञाविज्ञानेन शून्यं । कायविज्ञानं कायविज्ञानेन शून्यं । मनो-
 विज्ञानं मनोविज्ञानेन शून्यम् ।

तद्यथापि नाम सुभूते चतुःसंस्पर्शशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता ।
 एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभूते श्रोत्रसंस्पर्शशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते घ्राण-
 संस्पर्शशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं
 न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते जिज्ञासंस्पर्शशून्यता
 न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं

तद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते विरागधातुर्न
 स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते यद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तद्यथापि नाम सुभृते निरोधधातुर्न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव
 सुभृते तद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कर्महेतोर्न हि सुभृते ।
 आकाशधातुः स्थितो वाऽस्थितो वा । न रागद्यधातुस्वभावः
 स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रहाणधातुस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
 न विरागधातुस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न निरोधधातु-
 स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कर्म हेतोस्तथा हि सुभृते
 आकाशधातुस्वभाव आकाशधातुस्वभावेन शून्यः । रागद्यधातु-
 स्वभावो रागद्यधातुस्वभावेन शून्यः । प्रहाणधातुस्वभावः प्रहाण-
 धातुस्वभावेन शून्यः । विरागधातुस्वभावो विरागधातुस्वभावेन
 शून्यः । निरोधधातुस्वभावो निरोधधातुस्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभृते रूपशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता ।
 एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभृते वेदनाशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महा-
 यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते संज्ञाशून्यता न
 स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं । न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तद्यथापि नाम सुभृते संस्कारशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एव-
 मेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभृते विज्ञानशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कर्म हेतोस्तथा हि सुभृते न
 रूपस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न वेदनास्वभावः स्थितो

वाऽस्थितो वा । न संज्ञास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न संस्कार-
स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न विज्ञानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । रूपं रूपेण शून्यं वेदना वेदनया
शून्या । संज्ञा संज्ञया शून्या । संस्काराः संस्कारैः शून्याः । विज्ञानं
विज्ञानेन शून्यम् ।

तद्यथापि नाम सुभृते चक्षुः शून्यता न स्थिता नाऽस्थिता ।
एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
सुभृते श्रोत्रशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महा-
यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते घ्राणशून्यता न
स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तद्यथापि नाम सुभृते जिह्वाशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एव-
मेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते
कायशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न
स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते मनः शून्यता न स्थिता
नाऽस्थिता ।- एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते चक्षुःस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न
श्रोत्रस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न घ्राणस्वभावः स्थितो
वाऽस्थितो वा । न जिह्वास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । काय-
स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । मनःस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
तत्कस्य हेतोस्तथा हि चक्षुश्चक्षुषा शून्यं श्रोत्रं श्रोत्रेण शून्यं । घ्राणं
घ्राणेन शून्यं । जिह्वा जिह्वया शून्या कायः कायेन शून्यः ।
मनो मनसा शून्यं ।

नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते कायसंस्पर्शशून्यता न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्य-
 थापि नाम सुभृते मनःसंस्पर्शशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एव-
 मेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि
 चक्षुःसंस्पर्शस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न श्रोत्रसंस्पर्शस्वभावः
 स्थितो वाऽस्थितो वा । न घ्राणसंस्पर्शस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
 वा । न जिह्वासंस्पर्शस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न काय-
 संस्पर्शस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न मनः संस्पर्शस्वभावः स्थितो
 वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभृते चक्षुःसंस्पर्शश्चक्षुः-
 संस्पर्शेन शून्यः । श्रोत्रसंस्पर्शः श्रोत्रसंस्पर्शेन शून्यः । घ्राणसंस्पर्शो
 घ्राणसंस्पर्शेन शून्यः । जिह्वासंस्पर्शो जिह्वासंस्पर्शेन शून्यः । काय-
 संस्पर्शः कायसंस्पर्शेन शून्यः । मनःसंस्पर्शो मनःसंस्पर्शेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभृते चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितशून्यता न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तद्यथापि नाम सुभृते श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदितशून्यता न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्य-
 थापि नाम सुभृते घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितशून्यता न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्य-
 थापि नाम सुभृते जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितशून्यता न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्य-
 थापि नाम सुभृते कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितशून्यता न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।

तद्यथापि नाम सुभूते मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितशून्यता न स्थिता
 नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते चतुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्वभावः स्थितो
 वाऽस्थितो वा । न ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्वभावः स्थितो वाऽ-
 स्थितो वा । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
 वा । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
 न कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न मनः-
 संस्पर्शप्रत्ययवेदितस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतो-
 र्नाथा हि चतुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं चतुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितेन शून्यं ।
 ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदितेन शून्यं । घ्राणसंस्पर्-
 शप्रत्ययवेदितं घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितेन शून्यं । जिह्वासंस्पर्शप्रत्यय-
 वेदितं जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितेन शून्यं । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं
 कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितेन शून्यं । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं मनःसंस्पर्श-
 प्रत्ययवेदितेन शून्यम् ।

तद्यथापि नाम सुभूते स्वप्नो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव
 सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते
 माया न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं
 नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते मरीचिर्न स्थिता नाऽस्थिता ।
 एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभूते प्रतिश्रुत्का न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महा-
 यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते प्रतिभामो न
 स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।

तद्यथापि नाम सुभृते तथागतनिर्मितो न स्थितो नाऽस्थितः ।
 एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि
 स्वप्नस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न मायास्वभावः स्थितो
 वाऽस्थितो वा । न मरीचिस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न
 प्रतिश्रुत्स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रतिभास्वभावः
 स्थितो वाऽस्थितो वा । न तथागतनिर्मितस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
 वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि स्वप्नः स्वप्नेन शून्यः । माया मायया
 शून्या । मरीचिर्मरीच्या शून्या । प्रतिश्रुत्का प्रतिश्रुत्कया शून्या ।
 प्रतिभासः प्रतिभासेन शून्यः । तथागतनिर्मितस्तथागतनिर्मितेन
 शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभृते दानपारमिता न स्थिता नाऽस्थिता ।
 एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभृते शीलपारमिता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते
 चान्तिपारमिता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते
 वीर्यपारमिता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं
 न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते ध्यानपारमिता न
 स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तद्यथापि नाम सुभृते प्रज्ञापारमिता न स्थिता नाऽस्थिता ।
 एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभृते दानपारमितास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न

शौचपारमितास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न चान्तिपारमिता-
स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न वीर्यपारमितास्वभावः स्थितो
वाऽस्थितो वा । न ध्यानपारमितास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । न प्रज्ञापारमितास्वभावः - स्थितो वाऽस्थितो । तत्कस्य
हेतोस्तथाहि दानपारमिता दानपारमिताया शून्या । शौचपार-
मिता शौचपारमिताया शून्या । चान्तिपारमिता चान्तिपार-
मिताया शून्या । वीर्यपारमिता वीर्यपारमिताया शून्या । ध्या-
नपारमिता ध्यानपारमिताया शून्या । प्रज्ञापारमिता प्रज्ञापार-
मिताया शून्या ।

तद्यथापि नाम सुभृते अध्यात्मशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता ।
एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते
बहिर्द्धाशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न
स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता
न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽ-
स्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते शून्यताशून्यता न स्थिता नाऽ-
स्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
नाम सुभृते महाशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते
तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते परमार्थ-
शून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं
नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते संछ्द्यतशून्यता न स्थिता नाऽ-
स्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
नाम सुभृतेऽसंछ्द्यतशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते

तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते अत्यन्त-
 शून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं
 नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृतेऽनवराणशून्यता न स्थिता नाऽ-
 स्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
 नाम सुभृतेऽनवकारशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते प्रकृति-
 शून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं
 नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तद्यथापि नाम सुभृते मर्त्यधर्मशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता ।
 एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभृते खनक्षणशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृतेऽनुपसम्भ-
 शून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं
 नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृतेऽभावशून्यता न स्थिता नाऽ-
 स्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
 नाम सुभृते स्वभावशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते अभाव-
 स्वभावशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं
 न स्थितं नाऽस्थितम् ।

७

तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृतेऽधात्मशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽ-
 स्थितो वा । न बहिर्द्वांशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
 नाऽधात्मबहिर्द्वांशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न शून्यता-

शून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न महाशून्यतास्वभावः
 स्थितो वाऽस्थितो वा । न परमार्थशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
 वा । न संस्कृतशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽसंस्कृत-
 शून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नात्यन्तशून्यतास्वभावः
 स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽनवरागशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
 वा । नाऽनवकारशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रकृति-
 शून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न सर्वधर्मशून्यतास्वभावः
 स्थितो वाऽस्थितो वा । न स्वलक्षणशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽ-
 स्थितो वा । नाऽनुपलम्भशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
 नाऽभावशून्यतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न स्वभावशून्यता-
 स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽभावस्वभावशून्यतास्वभावः
 स्थितो वाऽस्थितो वा ।

तत्कस्य हेतोस्तथा ह्यधात्मशून्यताऽध्यात्मशून्यतया शून्या ।
 बहिर्द्धाशून्यता बहिर्द्धाशून्यतया शून्या । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता-
 ऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतया शून्या । शून्यताशून्यता शून्यताशून्यतया
 शून्या । महाशून्यता महाशून्यतया शून्या । परमार्थशून्यता पर-
 मार्थशून्यतया शून्या । संस्कृतशून्यता संस्कृतशून्यतया शून्या ।
 असंस्कृतशून्यता असंस्कृतशून्यतया शून्या । अत्यन्तशून्यता अत्यन्त-
 शून्यतया शून्या । अनवरागशून्यता अनवरागशून्यतया शून्या ।
 अनवकारशून्यताऽनवकारशून्यतया शून्या । प्रकृतिशून्यता प्रकृति-
 शून्यतया शून्या । सर्वधर्मशून्यता सर्वधर्मशून्यतया शून्या । स्वल-
 क्षणशून्यता स्वलक्षणशून्यतया शून्या । अनुपलम्भशून्यताऽनुपलम्भ-

शून्यतया शून्या । अभावशून्यता अभावशून्यतया शून्या । स्वभाव-
शून्यता स्वभावशून्यतया शून्या । अभावस्वभावशून्यता अभाव-
स्वभावशून्यतया शून्या ।

तद्यथापि नाम सुभूते स्मृत्युपस्थानानि न स्थितानि नाऽस्थि-
तानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थित नाऽस्थित । तद्यथापि
नाम सुभूते सम्यक्प्रहाणानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव
सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते
षड्विपादाः न स्थिता नाऽस्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महायानं
न स्थित नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते इन्द्रियाणि न स्थितानि
नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तद्यथापि नाम सुभूते बलानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव
सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते
बोधज्ञानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं
न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते आर्याष्टाङ्गमार्गं न
स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थित नाऽस्थितं ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते स्मृत्युपस्थानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । न सम्यक्प्रहाणस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽष्टविपाद-
स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नेन्द्रियस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । न बलस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न बोधज्ञस्वभावः
स्थितो वाऽस्थितो वा । आर्याष्टाङ्गमार्गस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि स्मृत्युपस्थानानि स्मृत्युपस्थानैः
शून्यानि । सम्यक्प्रहाणानि सम्यक्प्रहाणैः शून्यानि । षड्विपादाः

सृष्टिपादैः शून्याः । इन्द्रियाणीन्द्रियैः शून्यानि । बलानि बलैः
शून्यानि । बोध्यज्ञानि, बोध्यज्ञैः शून्यानि । मार्गा मार्गण शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभूते आर्य्यसत्यानि न स्थितानि नाऽस्थि-
तानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थित । तद्यथापि
नाम सुभूते ध्यानानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते
तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते अप्रमा-
णानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न
स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते आरूप्यसमाप्तयो न
स्थिता नाऽस्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽ-
स्थितं । तद्यथापि नाम सुभूतेऽष्टौ विमोक्षाः न स्थिता नाऽ-
स्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थित । तद्य-
थापि नाम सुभूते अनुपूर्वविचारसमाप्तयो न स्थिताः नाऽ-
स्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थित । तद्य-
थापि नाम सुभूते शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षसुखानि न
स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं
नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते अभिज्ञानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
सुभूते समाप्तयो न स्थिता नाऽस्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महायानं
न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते धरणीसुखानि न
स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं
नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते आर्य्यसत्यस्वभावः स्थितो
वाऽस्थितो वा । न ध्यानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽप्र-

माणस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाहृष्यममापत्तिस्वभावः
 स्थितो वाऽस्थितो वा । नाहृष्यममापत्तिस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
 नाऽनुपूर्वविहारममापत्तिस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न शून्य-
 तानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा नाऽभि-
 ज्ञास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न ममाधिस्वभावः स्थितो
 वाऽस्थितो वा । न धारणीमुखस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
 तत्कस्य हेतोस्तथा ह्यार्यसत्यान्यार्यसत्यैः शून्यानि । ध्यानानि
 ध्यानैः शून्यानि । अप्रमाणान्यप्रमाणैः शून्यानि । आहृष्यममापत्तयः
 आहृष्यममापत्तिभिः शून्याः । विमोक्षाः विमोक्षैः शून्याः । अनु-
 पूर्वविहारममापत्तयोऽनुपूर्वविहारममापत्तिभिः शून्याः । शून्यता-
 निमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमो-
 क्षमुखैः शून्यानि । अभिज्ञाः अभिज्ञाभिः शून्याः । समाधयः समा-
 धिभिः शून्याः । धारणीमुखानि धारणीमुखैः शून्यानि ।

तद्यथापि नाम सुभूते दशतथागतबलानि न स्थितानि नाऽ-
 स्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्य-
 थापि नाम सुभूते चत्वारिवैशारद्यानि न स्थितानि नाऽस्थितानि ।
 एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
 सुभूते चतस्रः प्रतिमम्बिदो भू स्थिताः नाऽस्थिताः । एवमेव सुभूते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते महाकरुणा
 न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तद्यथापि नाम सुभूते अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मा न स्थिताः
 नाऽस्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।

तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते दशतथागतवत्सास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न वैशारद्यस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रतिसम्बित् स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न महाकरुणास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नावेणिकबुद्धधर्मस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि दशतथागतवत्सानिवृत्तैः शून्यानि । चत्वारि वैशारद्यानि वैशारद्यैः शून्यानि । चतस्रः प्रतिसम्बिदः प्रतिसम्बित् स्वभावैः शून्याः । महाकरुणामहाकरुणयाशून्या । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः आवेणिकबुद्धधर्मैः शून्याः ।

तद्यथापि नाम सुभूतेऽर्हत् चीणाश्रया न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते प्रत्येकबुद्धो न स्थितो नास्थितः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽर्हत् चीणाश्रवस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रत्येकबुद्धस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि अर्हत् स्वभावोऽर्हत् स्वभावेन शून्यः । प्रत्येकबुद्धस्वभावः प्रत्येकबुद्धस्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभूते बोधिमत्त्वो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतोऽर्हत् सम्यक्सम्बुद्धो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते बोधिमत्त्वस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न तथागतस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो । तत्कस्य हेतोस्तथा हि, बोधिमत्त्व स्वभावो बोधिमत्त्व स्वभावेन शून्यः । तथागत स्वभावस्तथागत स्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभूते श्रोत आपत्तिफलं न स्थितं नाऽस्थितं । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते सकृदागामिफलं न स्थितं नाऽस्थितं । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते अनागामिफलं न स्थितं नाऽस्थितं । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूतेऽर्हत्वं न स्थितं नाऽस्थितं । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते प्रत्येक बोधिर्न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न सुभूते श्रोत आपत्तिफलस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न सकृदागामिफलस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽनागामिफलस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नार्हत्त्वस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रत्येकबोधिस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि श्रोत आपत्तिफलस्वभावः श्रोत आपत्तिफलस्वभावेन शून्यः । सकृदागामिफलस्वभावः सकृदागामिफलस्वभावेन शून्यः । अनागामिफलस्वभावोऽनागामिफलस्वभावेन शून्यः । अर्हत्त्वस्वभावोऽर्हत्त्वस्वभावेन शून्यः । प्रत्येकबोधिस्वभावः प्रत्येकबोधिस्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभूते मार्गाकारज्ञता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते सर्वाकारज्ञता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न सुभूते मार्गाकारज्ञतास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न सर्वाकारज्ञतास्वभावः

स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि मार्गाकारज्ञता-
स्वभावो मार्गाकारज्ञतास्वभावेन शून्यः । सर्वाकारज्ञतास्वभावः
सर्वाकारज्ञतास्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभृते नाम स्वभावं न स्थितं नाऽस्थितं ।
एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
सुभृते निमित्तं न स्थितं नाऽस्थितं । एवमेव सुभृते तन्महायानं
न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते सङ्केतो न स्थितो
नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तद्यथापि नाम सुभृते व्यवहारो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव
सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते
प्रज्ञप्तिर्नस्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं
नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते नाम स्वभावः स्थितो
वाऽस्थितो वा । न नाम निमित्तस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
न सङ्केतस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न व्यवहारस्वभावः स्थितो
वाऽस्थितो वा । न प्रज्ञप्तिस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
तत्कस्य हेतोस्तथा हि नाम स्वभावो नाम स्वभावेन शून्यः ।
निमित्तस्वभावो निमित्तस्वभावेन शून्यः । सङ्केतस्वभावः सङ्केत-
स्वभावेन शून्यः । व्यवहारस्वभावो व्यवहारस्वभावेन शून्यः ।
प्रज्ञप्तिस्वभावः प्रज्ञप्तिस्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभृतेऽनुत्पादो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव
सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभृते-
ऽनिरोधो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते तन्महायानं

न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि ना सुभृतेऽसंक्रेशो न स्थितो
 नाऽस्थितः । एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
 तद्यथापि नाम सुभृतेऽव्यवदानं न स्थितं नाऽस्थितं । एवमेव सुभृते
 तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृतेऽनुत्पाद-
 स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न निरोधस्वभावः स्थितो
 वाऽस्थितो वा । नाऽसंक्रेशस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
 नाऽव्यवदानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि
 अनुत्पादस्वभावोऽनुत्पादस्वभावेन शून्यः । अनिरोधस्वभावोऽनि-
 रोधस्वभावेन शून्यः । असंक्रेशस्वभावोऽसंक्रेशस्वभावेन शून्यः ।
 अव्यवदानस्वभावोऽव्यवदानस्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभृतेऽनभिसंस्कारो न स्थितो नाऽस्थितः ।
 एवमेव सुभृते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न
 हि सुभृतेऽनभिसंस्कारस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य
 हेतोस्तथा हि अनभिसंस्कारस्वभावोऽनभिसंस्कारस्वभावेन शून्यः ।
 अनेन पर्यायेण तद्यानं न कश्चित् स्थास्यत्यस्थितस्थानयोगेन ।

यत् पुनः सुभृतिरेवमाह कस्त्रेण यानेन निर्यास्यतीति ।
 न कश्चित्त्रेण यानेन निर्यास्यतीति । न कश्चित्त्रेण यानेन निर्याति ।
 तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभृते यच्च तद्यानं यच्च निर्यायाद्ये न च
 निर्यायाद्यतश्च निर्यायात् । सर्व्वं च ते धर्मा न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते ।
 एवममन्विद्यमानेष्वनुपलभ्यमानेषु सर्व्वधर्मेषु कतमो धर्मः कतमेन
 धर्मेण निर्यास्यति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभृतेऽत्यन्तथात्मानो-
 नोपलभ्यते । सत्त्वो नोपलभ्यते । जीवो नोपलभ्यते । जन्तुर्नोपलभ्यते ।

पोषो नोपलभ्यते । पुरुषो नोपलभ्यते । पुद्गलो नोपलभ्यते ।
 मनुजो नोपलभ्यते । मानवो नोपलभ्यते । कारको नोपलभ्यते ।
 वेदको नोपलभ्यते । ज्ञानको नोपलभ्यते । पशुको नोपलभ्यते ।
 अत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आत्मनोऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 सत्त्वस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय । जीवस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 जन्तोरत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । पोषस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 पुरुषस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय । पुद्गलस्यात्यन्तविशुद्धितामुपा-
 दाय । मनुजस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय । मानवस्यात्यन्तविशुद्धि-
 तामुपादाय । कारकस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वेदकस्या-
 त्यन्तविशुद्धितामुपादाय । ज्ञानकस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 पशुकस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय । धर्मधातुर्नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । तथतानोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 भूतकोटिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अचिन्धधातुर्नोप-
 लभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । स्कन्धानोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धि-
 तामुपादाय । धातवो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 आयतनानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । प्रतीत्य-
 समुत्पादो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । दानपारमिता
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । शीलपारमिता नोपलभ्यते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । चान्तिपारमिता नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । वीर्यपारमिता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । ध्यानपारमिता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 प्रज्ञापारमित्य नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

अधात्मशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वचिद्धा-
 शून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अधात्मवचिद्धा-
 शून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । शून्यताशून्यता
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । महाशून्यतानोपलभ्यते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । परमार्थशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । संस्कृतशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । असंस्कृतशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 अत्यन्तशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनवराय-
 शून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनवकारशून्यता
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । प्रकृतिशून्यता नोपलभ्यते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सर्वधर्मशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । अनुपलम्भशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 अभावशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । स्वभावशून्यता
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता नोप-
 लभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

सृत्युपस्थानानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सम्यक्-
 प्रहाणानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अद्धिपादा
 नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । इन्द्रियाणि नोपलभ्यन्ते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । बलानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । बोध्यज्ञानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 आर्याष्टाङ्गमार्गा नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आर्य-

सत्यानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । ध्यानानि नोप-
 लभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अप्रमाणानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । आरूप्यसमापत्तयो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशु-
 द्धितामुपादाय । अष्टौ विमोचा नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । अनुपूर्वविहारसमापत्तयो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि नोपलभ्यन्ते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अभिज्ञानोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । समाधयो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 धारणीमुखानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । तथागत-
 बलानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वैशारद्यानि नोप-
 लभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । प्रतिषन्विदो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । महाकरुणा नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । आवेणिकबुद्धधर्मानोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 श्रोत आपत्तौ नोपलभ्यते अत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सकृदा-
 गामिनो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनागामिनो
 नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अर्हन्तो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । प्रत्येकबुद्धानोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-
 दाय । बोधिसत्त्वानोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । तथागतो-
 ऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । श्रोत
 आपत्तिफलं नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सकृदागामिफलं
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनागामिफलं नोपलभ्यते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अर्हत्वं नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-

मुपादाय । प्रत्येकबोधिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । मार्गा-
 कारज्ञता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सर्वाकारज्ञता-
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनुत्पादो नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । अनिरोधो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-
 दाय । असंक्षेपो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अव्यवदानं
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनभिमंस्कारो नोपलभ्यते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । पूर्वान्तो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । अपरान्तो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 प्रत्युत्पन्नं नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आगामि नोपलभ्य-
 तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । गतिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-
 दाय । स्थितिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । च्युतिर्नोपलभ्यते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । उपपत्तिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । हानिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । दृष्टिर्नोप-
 लभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । कस्याऽनुपलब्ध्यासर्व्वं नोपलभ्यते ।

धर्मधातनुपलब्ध्या नोपलभ्यते धर्मधातुस्तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते धर्मधातनुपलब्धिरूपलभ्यते नोपलभ्यते । तथताऽनुपलब्ध्या
 नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते तथताऽनुपलब्धिरूपलभ्यते
 न नोपलभ्यते । भूतकोट्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते भूतकोटिस्तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते भूतकोट्यनुपलब्धिरूपलभ्यते नोपलभ्यते ।
 अचिन्त्यधातनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । अचिन्त्यधातुस्तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूतेऽचिन्त्यधातनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । स्कन्धधात्वाय-
 तनानुपलब्ध्या नोपलभ्यते स्कन्धधात्वायतनानि । तत्कस्य हेतोर्न हि

सुभूते स्कन्धधालायतनाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । प्रत्य
समुत्पादानुपलब्ध्या नोपलभ्यते प्रतीत्यसुत्पादः । तत्कस्य हेतोर्न हि
सुभूते प्रतीत्य समुत्पादाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।

दानपारमिताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते दानपारमिता । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते दानपारमितानुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
शीलपारमिताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते शीलपारमिता । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते शीलपारमिताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
चान्तिपारमिताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते चान्तिपारमिता । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते चान्तिपारमिताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोप-
लभ्यते । वीर्यपारमिताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते वीर्यपारमिता ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वीर्यपारमिताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
नोपलभ्यते । ध्यानपारमिताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते ध्यानपारमिता ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते ध्यानपारमिताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
नोपलभ्यते । प्रज्ञापारमिताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते प्रज्ञापारमिता ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते प्रज्ञापारमिताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
नोपलभ्यते ।

अधात्मशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते अध्यात्मशून्यता । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते अध्यात्मशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोप-
लभ्यते । बहिर्द्धाशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते बहिर्द्धाशून्यता ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते बहिर्द्धाशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते अध्यात्म-
बहिर्द्धाशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता-

ऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । शून्यताशून्यताऽनुपलब्ध्या
 नोपलभ्यते शून्यताशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यता-
 शून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । महाशून्यताऽनुपलब्ध्या
 नोपलभ्यते महाशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते महाशून्यता-
 ऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । परमार्थशून्यताऽनुपलब्ध्या
 नोपलभ्यते परमार्थशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते परमार्थ-
 शून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । संस्कृतशून्यताऽनुप-
 लब्ध्या नोपलभ्यते संस्कृतशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 संस्कृतशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । असंस्कृतशून्यता-
 ऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽसंस्कृतशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 ऽसंस्कृतशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । अत्यन्तशून्यता-
 ऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽत्यन्तशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 ऽत्यन्तशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । अनवरागशून्यता-
 ऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽनवरागशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 अनवरागशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । अनवकार-
 शून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽनवकारशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूतेऽनवकारशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । प्रकृति-
 शून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते प्रकृतिशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते प्रकृतिशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । सर्व-
 धर्मशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते सर्वधर्मशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न
 हि सुभूते सर्वधर्मशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 खलचणशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते खलचणशून्यता । तत्कस्य

हेतोर्न हि सुभूते खलक्षणशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोप-
लभ्यते । अनुपलम्भशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽनुपलम्भशून्यता ।
अत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽनुपलम्भशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
नोपलभ्यते । अभावशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते अभावशून्यता ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽभावशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
नोपलभ्यते । स्वभावशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते स्वभावशून्यता ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते स्वभावशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽभाव-
स्वभावशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अभावस्वभावशून्यता-
ऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।

कृत्युपस्थानाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते कृत्युपस्थानानि । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते कृत्युपस्थानाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
सम्यक्प्रहाणाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते सम्यक्प्रहाणानि । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते सम्यक्प्रहाणाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
अद्विपादाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते अद्विपादाः । तत्कस्य हेतोर्न हि
सुभूते अद्विपादाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । इन्द्रिया-
ऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते इन्द्रियाणि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
इन्द्रियाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । वलाऽनुपलब्ध्या नोप-
लभ्यन्ते वलानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वलाऽनुपलब्धिरुप-
लभ्यते न नोपलभ्यते । बोध्यज्ञानुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते बोध्यज्ञानि ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते बोध्यज्ञानुपलब्धिरुपलभ्यते न नोप-
लभ्यते । मार्गाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते मार्गः । तत्कस्य हेतोर्न हि

सुभूते मार्गाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । आर्य्यसत्याऽनुप-
लब्ध्या नोपलभ्यन्ते आर्य्यसत्यानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
आर्य्यसत्याऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । ध्यानाऽनुपलब्ध्या
नोपलभ्यन्ते ध्यानानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते ध्यानाऽनुप-
लब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । अप्रमाणाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते-
ऽप्रमाणानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽप्रमाणाऽनुपलब्धिरुप-
लभ्यते न नोपलभ्यते । आरूप्यसमापत्त्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते
आरूप्यसमापत्तयः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते आरूप्यसमापत्त्य-
नुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । विमोक्षाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते
विमोक्षाः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते विमोक्षाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते
न नोपलभ्यते । अनुपूर्वविहारसमापत्त्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्तेऽनु-
पूर्वविहारसमापत्तयः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अनुपूर्वविहार-
समापत्त्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । शून्यतानिमित्ता-
प्रणिहितविमोक्षमुखाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते शून्यतानिमित्ताप्रणि-
हितविमोक्षमुखानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
अभिज्ञाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽभिज्ञा । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
ऽभिज्ञाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । समाध्यनुपलब्ध्या
नोपलभ्यन्ते समाधयः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते समाध्यनुप-
लब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । धारणीमुखानुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते
धारणीमुखानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते धारणीमुखाऽनुप-
लब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । तथागतबलानुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते

तथागतवलानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते तथागतवलानुप-
 लब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । वैशारद्याऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते
 वैशारद्यानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वैशारद्याऽनुपलब्धि-
 रुपलभ्यते न नोपलभ्यते । प्रतिमन्विदनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते प्रति-
 मन्विदः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते प्रतिमन्विदनुपलब्धिरुपलभ्यते
 न नोपलभ्यते । महाकरुणाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते महाकरुणा ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते महाकरुणाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
 नोपलभ्यते । अष्टादशवेणिकबुद्धधर्माऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते
 अष्टादशवेणिकबुद्धधर्माः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अष्टादश-
 वेणिकबुद्धधर्माऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।

श्रोत आपन्नाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते श्रोत आपन्नः । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते श्रोत आपन्नाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 सङ्गदागाम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते सङ्गदागामि । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते सङ्गदागाम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । अनागाम्य-
 नुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽनागामि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 अनागाम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । अर्हत्त्वाऽनुपलब्ध्या
 नोपलभ्यतेऽर्हन् । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽर्हत्त्वाऽनुपलब्धिरुप-
 लभ्यते न नोपलभ्यते । प्रत्येकबुद्धाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते प्रत्येक-
 बुद्धः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते प्रत्येकबुद्धाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
 नोपलभ्यते । बोधिसत्त्वाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते बोधिसत्त्वः । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते बोधिसत्त्वाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 तथागताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते तथागतः । तत्कस्य हेतोर्न हि

सुभूते तथागताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । श्रोत आपत्ति-
 फलानुपलब्ध्या नोपलभ्यते श्रोत आपत्तिफलं । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते श्रोत आपत्तिफलानुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 सद्ददागामिफलाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते सद्ददागामिफलं । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते सद्ददागामिफलाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोप-
 लभ्यते । अनागामिफलाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽनागामिफलं । तत्-
 कस्य हेतोर्न हि सुभूते अनागामिफलाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
 नोपलभ्यते । अर्हत्त्वाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते अर्हत्त्वं । तत्कस्य हेतोर्न
 हि सुभूते अर्हत्त्वाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । प्रत्येक-
 बोध्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते प्रत्येकबोधिः । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते प्रत्येकबोध्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । मार्गाकार-
 ज्ञताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते मार्गाकारज्ञता । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते मार्गाकारज्ञताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । सर्वा-
 कारज्ञताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते सर्वाकारज्ञता । तत्कस्य हेतोर्न
 हि सुभूते सर्वाकारज्ञताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 अनुत्पादाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽनुत्पादः । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते अनुत्पादाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । अनिरोधा-
 ऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽनिरोधः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 अनिरोधाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । असंक्षेपाऽनुपलब्ध्या
 नोपलभ्यते असंक्षेपः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते असंक्षेपा-
 ऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । अव्यवदानाऽनुपलब्ध्या नोप-
 लभ्यतेऽव्यवदानं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अव्यवदानाऽनुपलब्धि-

रूपलभ्यते न नोपलभ्यते । अनभिसंस्काराऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते-
 ऽनभिसंस्कारः । तत्कस्य हेतोर्न सुभूते ऽनभिसंस्कारानुपलब्धिरूप-
 लभ्यते न नोपलभ्यते । पूर्वान्ताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते पूर्वान्तः ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते पूर्वान्ताऽनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोप-
 लभ्यते । अपरान्ताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते ऽपरान्तः । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते अपरान्तानुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 प्रत्युत्पन्नाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते प्रत्युत्पन्नः । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते प्रत्युत्पन्नानुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । आगत्यनुपलब्ध्या
 नोपलभ्यते आगतिः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते आगत्यनुपलब्धि-
 रूपलभ्यते न नोपलभ्यते । गत्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते गतिः ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते गत्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 स्थित्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते स्थितिः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 स्थित्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । च्युत्यनुपलब्ध्या नोप-
 लभ्यते च्युतिः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते च्युत्यनुपलब्धिरूपलभ्यते
 न नोपलभ्यते । उपपत्त्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते उपपत्तिः । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते उपपत्त्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 हान्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते हानिः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 हान्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । दृष्टानुपलब्ध्या नोपलभ्यते
 दृष्टिः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते दृष्टानुपलब्धिरूपलभ्यते न
 नोपलभ्यते ।

प्रथमाभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते प्रथमभूम्यनुपलब्धिरूपलभ्यते न नोपलभ्यते । द्वितीया-

भूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
द्वितीयभूम्यनुपलब्धिर्नोपलभ्यते । तृतीयाभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोप-
लभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते तृतीयभूम्यनुपलब्धिर्नोपलभ्यते
न नोपलभ्यते । चतुर्थीभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते चतुर्थभूम्यनुपलब्धिर्नोपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
पञ्चमीभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
पञ्चमभूम्यनुपलब्धिर्नोपलभ्यते न नोपलभ्यते । षष्ठीभूमिर्भूम्यनुप-
लब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते षष्ठभूम्यनुपलब्धि-
रुपलभ्यते न नोपलभ्यते । सप्तमीभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते सप्तमभूम्यनुपलब्धिर्नोपलभ्यते न नोप-
लभ्यते । अष्टमीभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न
हि सुभूते अष्टमभूम्यनुपलब्धिर्नोपलभ्यते न नोपलभ्यते । नवमी-
भूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते नवम-
भूम्यनुपलब्धिर्नोपलभ्यते न नोपलभ्यते । दशमीभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या
नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते दशमभूम्यनुपलब्धिर्नोप-
लभ्यते न नोपलभ्यते ।

कतमा प्रथमाभूमिः कतमा द्वितीयाभूमिः कतमा तृतीया-
भूमिः कतमा चतुर्थीभूमिः कतमा पञ्चमीभूमिः कतमा षष्ठी-
भूमिः कतमा सप्तमी भूमिः कतमा अष्टमीभूमिः कतमा नवमी-
भूमिः कतमा दशमीभूमिः । यदुतशुक्लविदर्शनाभूमिर्गोचरभूमि-
रष्टमकभूमिर्निर्दर्शनभूमिः सप्तमभूमिर्वीतरागभूमिः कृताविभूमिः
प्रत्येकबुद्धभूमिर्विधिस्तत्त्वभूमिर्बुद्धभूमिः ।

स्वस्वच्छशून्यतायाद्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अनुपलम्बशून्यताया-
द्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अभावशून्यतायाद्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते ।
स्वभावशून्यतायाद्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यताया-
द्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते ।

अध्यात्मशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । बहिर्द्वंशून्यताया-
स्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्द्वंशून्यतायास्तृतीयाभूमि-
र्नोपलभ्यते । शून्यताशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । महा-
शून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । परमार्थशून्यतायास्तृतीयाभूमि-
र्नोपलभ्यते । संस्कृतशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । असंस्कृत-
शून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अत्यन्तशून्यतायास्तृतीयाभूमि-
र्नोपलभ्यते । अनवरागशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अनव-
कारशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यतायास्तृतीया-
भूमिर्नोपलभ्यते । सर्वधर्मशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते ।
स्वस्वच्छशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अनुपलम्बशून्यताया-
स्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अभावशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते ।
स्वभावशून्यतायास्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यताया-
स्तृतीयाभूमिर्नोपलभ्यते ।

अध्यात्मशून्यतायाश्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते । बहिर्द्वंशून्यताया-
श्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्द्वंशून्यतायाश्चतुर्थीभूमिर्नोप-
लभ्यते । शून्यताशून्यतायाश्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते । महाशून्यताया-
श्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते । परमार्थशून्यतायाश्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते ।
संस्कृतशून्यतायाश्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते । असंस्कृतशून्यतायाश्चतुर्थी-

भूमिर्नोपलभ्यते । अत्यन्तशून्यतायाश्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते । अनव-
 रागशून्यतायाश्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते । अनवकारशून्यतायाश्चतुर्थी-
 भूमिर्नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यतायाश्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते । सर्वधर्म-
 शून्यतायाश्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते । खलचणशून्यतायाश्चतुर्थीभूमि-
 र्नोपलभ्यते । अनुपलम्भशून्यतायाश्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते । अभाव-
 शून्यतायाश्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते । स्वभावशून्यतायाश्चतुर्थीभूमि-
 र्नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यतायाश्चतुर्थीभूमिर्नोपलभ्यते ।

अथात्मशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । बहिर्द्वीशून्यतायाः
 पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । अथात्मबहिर्द्वीशून्यतायाः पञ्चमीभूमि-
 र्नोपलभ्यते । शून्यताशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । महा-
 शून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । परमार्थशून्यतायाः पञ्चमी-
 भूमिर्नोपलभ्यते । संस्कृतशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 असंस्कृतशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । अत्यन्तशून्यतायाः
 पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । अनवरागशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोप-
 लभ्यते । अनवकारशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । प्रकृति-
 शून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । सर्वधर्मशून्यतायाः पञ्चमी-
 भूमिर्नोपलभ्यते । खलचणशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 अनुपलम्भशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । अभावशून्यतायाः
 पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते । स्वभावशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 अभावस्वभावशून्यतायाः पञ्चमीभूमिर्नोपलभ्यते ।

अथात्मशून्यतायाः षष्ठीभूमिर्नोपलभ्यते । बहिर्द्वीशून्यतायाः
 षष्ठीभूमिर्नोपलभ्यते । अथात्मबहिर्द्वीशून्यतायाः षष्ठीभूमिर्नोप-

लभ्यते । शून्यताशून्यतायाः षष्ठीभूमिर्नोपलभ्यते । महाशून्यतायाः
 षष्ठीभूमिर्नोपलभ्यते । परमार्थशून्यतायाः षष्ठीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 संकृतशून्यतायाः षष्ठीभूमिर्नोपलभ्यते । असंकृतशून्यतायाः
 षष्ठीभूमिर्नोपलभ्यते । अत्यन्तशून्यतायाः षष्ठीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 अनवरागशून्यतायाः षष्ठीभूमिर्नोपलभ्यते । अनवकारशून्यतायाः
 षष्ठीभूमिर्नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यतायाः षष्ठीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 सर्वधर्मशून्यतायाः षष्ठीभूमिर्नोपलभ्यते । स्वलक्षणशून्यतायाः
 षष्ठीभूमिर्नोपलभ्यते । अनुपलम्भशून्यतायाः षष्ठीभूमिर्नोप-
 लभ्यते । अभावशून्यतायाः षष्ठीभूमिर्नोपलभ्यते । स्वभावशून्य-
 तायाः षष्ठीभूमिर्नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यतायाः षष्ठीभूमि-
 र्नोपलभ्यते ।

अध्यात्मशून्यतायाः सप्तमीभूमिर्नोपलभ्यते । बहिर्द्विशून्यतायाः
 सप्तमीभूमिर्नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतायाः सप्तमीभूमि-
 र्नोपलभ्यते । शून्यताशून्यतायाः सप्तमीभूमिर्नोपलभ्यते । महाशून्य-
 तायाः सप्तमीभूमिर्नोपलभ्यते । परमार्थशून्यतायाः सप्तमीभूमि-
 र्नोपलभ्यते । संकृतशून्यतायाः सप्तमीभूमिर्नोपलभ्यते । असंकृत-
 शून्यतायाः सप्तमीभूमिर्नोपलभ्यते । अत्यन्तशून्यतायाः सप्तमी-
 भूमिर्नोपलभ्यते । अनवरगशून्यतायाः सप्तमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 अनवकारशून्यतायाः सप्तमीभूमिर्नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यतायाः
 सप्तमीभूमिर्नोपलभ्यते । सर्वधर्मशून्यतायाः सप्तमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 स्वलक्षणशून्यतायाः सप्तमीभूमिर्नोपलभ्यते । अनुपलम्भशून्यतायाः
 सप्तमीभूमिर्नोपलभ्यते । अभावशून्यतायाः सप्तमीभूमिर्नोपलभ्यते ।

नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 सर्वधर्मशून्यताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । स्वलक्षणशून्यताया
 नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । अनुपलम्भशून्यताया नवमीभूमिर्नोप-
 लभ्यते । अभावशून्यताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । स्वभावशून्य-
 ताया नवमीभूमिर्नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यताया नवमी-
 भूमिर्नोपलभ्यते ।

अध्यात्मशून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । बहिर्द्विशून्यताया
 दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यताया दशमीभूमि-
 र्नोपलभ्यते । शून्यताशून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । महाशून्य-
 ताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । परमार्थशून्यताया दशमीभूमि-
 र्नोपलभ्यते । संकृतशून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । असंकृत-
 शून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । अत्यन्तशून्यताया दशमी-
 भूमिर्नोपलभ्यते । अनवरागशून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 अनवकारशून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यताया
 दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । सर्वधर्मशून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 स्वलक्षणशून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । अनुपलम्भशून्यताया
 दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । अभावशून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते ।
 स्वभावशून्यताया दशमीभूमिर्नोपलभ्यते । अभावस्वभावशून्यताया
 दशमीभूमिर्नोपलभ्यते ।

तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते प्रथमाभूम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । न द्वितीयाभूम्यनुपलब्धिरुप-
 लभ्यते न नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितासुपादाय । न तृतीयाभूम्यनुप-

स्वल्पशून्यतया बुद्धचेत्रपरिशुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
मुपादाय । अनुपलभशून्यतया बुद्धचेत्रपरिशुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
विशुद्धितामुपादाय । अभावशून्यतया बुद्धचेत्रपरिशुद्धिर्नोप-
लभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । स्वभावशून्यतया बुद्धचेत्रपरि-
शुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतया
बुद्धचेत्रपरिशुद्धिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

अधात्मशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । वहिर्द्वाशून्यतया पञ्च-
चक्षुषिनोपलभ्यन्ते । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते ।
शून्यताशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । महाशून्यतया शञ्चचक्षुषि-
नोपलभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । संस्कृत-
शून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । असंस्कृतशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोप-
लभ्यन्ते । अत्यन्तशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया
पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । अनवकारशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते ।
प्रकृतिशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । सर्वधर्माशून्यतया पञ्च-
चक्षुषिनोपलभ्यन्ते । स्वल्पशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । अनु-
पलभशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया पञ्चचक्षुषि-
नोपलभ्यन्ते । स्वभावशून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । अभावस्वभाव-
शून्यतया पञ्चचक्षुषिनोपलभ्यन्ते । अत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितार्था
चरन्ननुपलभयोगेन सर्वधर्माणां महायानेन सर्वाकारज्ञतायां
स्यास्यति ॥ ० ॥

शतसाहस्राः प्रज्ञापारमितायां दशमः परिवर्तः ॥ ० ॥

अथ एकादशः परिवर्तः ॥

अथायुञ्जान् सुभृतिर्भगवन्तमेतदबोधत् । महायानं महायान-
मिति भगवद्गुह्यते षडेवासुरमानुषं श्लोकमभिभूयनिर्यास्यति
ते बोध्यते महायानमिति । आकाशसमं भगवंस्तन्महायानं ।
यथाकाशे अप्रमेयानामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । एवमेव
भगवन्नस्मिन् महायाने अप्रमेयानामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः ।
अनेन भगवन् पर्यायेण महायानमिदं बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां ।
न चाऽस्य महायानस्थाङ्गमो वा निर्गमो वा स्थानं वा दृश्यते । नापि
पूर्वान्तो नाऽपरान्तो न मध्यः । तद्यथापि नाम भगवन्नाकाशस्य
नैवागमो वा दृश्यते न निर्गमो वा दृश्यते । न स्थानं दृश्यते ।
एवमेव भगवन्नस्य महायानस्य नैवागम उपलभ्यते न निर्गम
उपलभ्यते नास्थानमुपलभ्यते । तद्यथापि नाम भगवन्नाकाशस्य
नैव पूर्वान्त उपलभ्यते नाऽपरान्त उपलभ्यते न मध्य उपलभ्यते ।
अध्वसमतामुपादाय । एवमेव भगवन्नस्य महायानस्य नैव पूर्वान्त
उपलभ्यते नापरान्त उपलभ्यते न मध्य उपलभ्यते । अध्वसमताया न
मिदं भगवन् यदुतमहायानं । तस्मान्महायानं महायानमित्युच्यते ।

भगवानाह । एवमेतत् सुभृते एवमेतन्महायानमिदं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य षट्पारमिताः । दानपारमिता शीलपारमिता
ज्ञानपारमिता वीर्यपारमिता ध्यानपारमिता प्रज्ञापारमिता ।

इदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । पुनरपरं सुभूते
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं यदुत सर्वधारणीमुखानि
 सर्वसमाधिमुखानि । शूरङ्गम समाधिः । रत्नमुद्रा समाधिः ।
 सिंहविक्रीडित समाधिः । सुचन्द्र समाधिः । चन्द्रध्वजकेतु समाधिः ।
 सर्वधर्माङ्गम समाधिः । विलोकितमूर्द्ध समाधिः । धर्मधातुनियतः
 समाधिः । नियतध्वजकेतुः समाधिः । वज्रः समाधिः । सर्वधर्म-
 प्रवेशमुद्रा समाधिः । समाधिराजसुप्रतिष्ठितः समाधिः । रश्मिप्रमुक्तः
 समाधिः । बलव्यूहः समाधिः । समुद्रगतः समाधिः । निरुक्तिनियत-
 प्रवेशः समाधिः । अधिवचनसंप्रवेशः समाधिः । दिग्विद्योक्तः
 समाधिः । साधारणमुद्रा समाधिः । असम्प्रमोपः समाधिः ।
 सर्वधर्मसमवसरणसागरमुद्रा समाधिः । आकाशस्फुरणः समाधिः ।
 वज्रमण्डलः समाधिः । ध्वजाद्यकेयूरः समाधिः । इन्द्रकेतुः समाधिः ।
 श्रोतोऽनुर्गतः समाधिः । सिंहविक्रान्धितः समाधिः । व्यभस्तः
 समाधिः । रणजहः समाधिः । वैरोचनः समाधिः । अशेषः समाधिः ।
 अनिकेतस्थितः समाधिः । निश्चितः समाधिः । विमलप्रदीपः
 समाधिः । अनन्तप्रभः समाधिः । प्रभाकरः समाधिः । समन्ताव-
 भासः समाधिः । शुद्धसारः समाधिः । विमलप्रभः समाधिः ।
 रतिकरः समाधिः । विद्युत्प्रदीपः समाधिः । अक्षयः समाधिः ।
 अजेयः समाधिः । तेजोवती समाधिः । क्षयापगतः समाधिः ।
 अनिञ्जः समाधिः । अवितर्कः समाधिः । सूर्यप्रदीपः समाधिः ।
 चन्द्रविमलः समाधिः । प्रज्ञाप्रदीपः समाधिः । शुद्धप्रतिभासः
 समाधिः । आलोककरः समाधिः । काराकारः समाधिः ।

ज्ञानकेतुः समाधिः । वज्रोपमः समाधिः । धित्तस्थितिः समाधिः ।
 समन्तालोकः समाधिः । सुप्रतिष्ठितः समाधिः । रत्नकोटिः समाधिः ।
 वरधर्ममुद्रा समाधिः । सर्वधर्मसमता समाधिः । रतिजहः
 समाधिः । धर्माद्गतः समाधिः । अविकिरणः समाधिः । सर्वधर्म-
 पदप्रभेदः समाधिः । समाचरावकारः समाधिः । अक्षरापगतः
 समाधिः । आरम्भणच्छेदनः समाधिः । अविकारः समाधिः ।
 अप्रकारः समाधिः । नामनियतप्रवेशः समाधिः । अनिकेतचारी
 समाधिः । तिमिरापगतः समाधिः । चारिचवती समाधिः ।
 अचलः समाधिः । विपवतीर्णः समाधिः । सर्वगुणसञ्चयगतः
 समाधिः । स्थितनिश्चितः समाधिः । शुभपुष्पितशुद्धिः समाधिः ।
 अनन्तप्रतिभानः समाधिः । असमसमः समाधिः । सर्वधर्मातिक्रमणः
 समाधिः । परिच्छेदकरः समाधिः । विमतिविकिरणः समाधिः ।
 निरधिष्ठानः समाधिः । एकव्यूहः समाधिः । आकाशाभिनिर्हारः
 समाधिः । एकाकारः समाधिः । आकारानवकारः समाधिः ।
 नैवेधिकसर्वभवतलापगतः समाधिः । सङ्केतस्तप्रवेशः समाधिः ।
 गिरिघोषाक्षरविमुक्तः समाधिः । ज्वलनोक्ता समाधिः । लक्षण-
 परिशोधनः समाधिः । अनभिलक्षितः समाधिः । सर्वाकारवरो-
 पेतः समाधिः । सर्वदुःखनिरभिनन्दी समाधिः । अक्षयकरण्डः
 समाधिः । धारणीमतिः समाधिः । सम्यक्कामिव्यात्वसंयमनः समाधिः ।
 सर्वरोधविरोधासंप्रशमनः समाधिः । विमलप्रभः समाधिः ।
 सारवती समाधिः । परिपूर्णचन्द्रविमलप्रभः समाधिः । विद्युत्प्रभः
 समाधिः । महाव्यूहः समाधिः । सर्वाकारप्रभाकरः समाधिः ।

समाधिषमता समाधिः । अरजोधिरजोनययुक्तः समाधिः ।
 अरणसमवसरणः समाधिः । अरणसरण सर्व्वसमवसरणः समाधिः ।
 अनिष्टभानिकेतनिरतः समाधिः । तथतास्थितनिश्चितः समाधिः ।
 कायकलिसंप्रमथनः समाधिः । वाक्कलिविध्वंसनगगनकल्पः समाधिः ।
 आकाशासङ्गविमुक्तिनिरूपणोपः समाधिः । इदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महायान ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुता-
 ध्यात्मशून्यता । बहिर्द्धाशून्यता । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता । शून्यता-
 शून्यता । महाशून्यता । परमार्थशून्यता । संस्कृतशून्यता । असंस्कृत-
 शून्यता । अत्यन्तशून्यता । अनवरागशून्यता । अनवकारशून्यता ।
 प्रकृतिशून्यता । सर्व्वधर्मशून्यता । स्वलक्षणशून्यता । अनुपलम्भ-
 शून्यता । अभावशून्यता । स्वभावशून्यता । अभावस्वभावशून्यता ।
 इदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत
 चत्वारि सृष्ट्युपस्थानानि । चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि । चत्वार
 षड्विपादाः । पञ्चेन्द्रियाणि । पञ्चबलानि । सप्तबोध्यङ्गानि ।
 आर्याष्टाङ्गमार्गः । आर्य्यसत्यानि । ध्यानानि । अप्रमाणानि ।
 आरूप्यसमापत्तयः । अष्टौ विमोक्षाः । न वा ऽनुपूर्व्वविहारसमा-
 पत्तयः । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । अभिज्ञाः समा-
 धयः । धारणीमुखानि । दशतथागतबलानि । चत्वारि वैशारद्यानि ।
 चतस्रः प्रतिमन्विदः । महाकरुणा । अष्टादशात्रेणिकबुद्धधर्माः ।
 इदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यत् पुनः सुभूति-

देवमाह । सदेवमानुपासुरं लोकमभिभूयतन्महायानं निर्यास्य-
 तीति । कतमस्य सदेवमानुपासुरलोकः । षट्कामधातुः ।
 रूपधातुः । आरूप्यधातुः स चेत् सुभृते कामधातुस्तयता
 भविष्यदवितयता अनन्यतयताऽविपरीतो भूतं सत्यं यथावन्नित्यो-
 ध्रुवः शाश्वतः । अविपरिणामधर्माभावोभविष्यत्नेदं महायानं
 सदेवमानुपासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते
 कामधातुः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितः । अनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो
 विपरिणामधर्मा अभावः । तस्मात्तन्महायानं सदेवमानुपासुरं
 लोकमभिभूयनिर्यास्यति । स चेत् सुभृते रूपधातुस्तयताऽभविष्यत्
 अवितयता अनन्यतयता विपरीतो भूतं सत्यं यथावन्नित्योध्रुवः
 शाश्वतः अविपरिणामधर्माभावोऽभविष्यत् । नेदं महायानं सदेव-
 मानुपासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते रूपधातुः
 कल्पितो विठयितः सन्दर्भितः । अनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरि-
 णामधर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुपासुरं लोकमभिभूय-
 निर्यास्यति । स चेत् सुभृते आरूप्यधातुस्तयताऽभविष्यत् ।
 अवितयता अनन्यतयताऽविपरितं भूत सत्यं यथावन्नित्यो ध्रुवः
 शाश्वतोऽविपरिणामधर्माभावोऽभविष्यत् । नेदं महायानं सदेव-
 मानुपासुरं लोकमभिभूयनिर्यास्यत् । तस्मात्तर्हि सुभृते रूपं
 कल्पितं विठयितं सन्दर्भितं । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं
 विपरिणामधर्म अभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुपासुरं लोकमभि-
 भूयनिर्यास्यति । स चेत् सुभृते वेदनातयताऽभविष्यदवितयता-
 अनन्यतयता अविपरीताभूता सत्यायथावन्नित्याध्रुवाशाश्वता अवि-

परिणामधर्मीणी न खल्वभावोऽभविष्यत् नेदं महायानं सदेव-
मानुषासुरलोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते वेदना-
कल्पिता विठयिता सन्दर्भिता । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमग्राश्रतं
विपरिणामधर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरलोकमभि-
भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते संज्ञातयताऽभविष्यद्वितयताऽनन्य-
तयताऽविपरौताभूतासत्या यथावन्नित्याध्रुवाग्राश्रताऽविपरिणाम-
धर्मीणी न खल्वभावोऽभविष्यन्नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते संज्ञाकल्पिता विठयिता
सन्दर्भिता । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमग्राश्रतं विपरिणामधर्माभाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
सुभूते संस्कारास्तथाऽभविष्यन्नवितथा अनन्यतथा अविपरिभूता-
सत्या यथावन्नित्याध्रुवाः ग्राश्रता अविपरिणामधर्माणः । न खल्व-
भावोऽभविष्यन्नेदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते संस्काराः कल्पिता विठयिताः
सन्दर्भिताः । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमग्राश्रतं विपरिणामधर्माऽभाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
सुभूते विज्ञानं तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरौतं भूतं सत्यं
यथावन्नित्यं ध्रुवमग्राश्रतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्यन्नेदं
महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते विज्ञानं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितं इदं सर्वमनित्यमध्रुव-
मग्राश्रतं विपरिणामधर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते चतुस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं
 भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमपरिणामधर्मं । न खल्वभावो-
 ऽभविष्यन्नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते चतुः कल्पितं विठयितं सन्दर्भितं । इदं सर्व-
 मनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिनिर्वाति । स चेत् सुभूते श्रोत्रं तथा-
 ऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं
 शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वर्भावाऽभविष्यन्नेदं महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते श्रोत्रं
 कल्पितं विठयितं सन्दर्भितं । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं
 विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिर्वाति । स चेत् सुभूते घ्राणस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथा
 ऽविपरितं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मं
 न खल्वभावोऽभविष्यन्नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिर्वास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते घ्राणं कल्पितं विठयितं
 सन्दर्भितं । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभाव-
 स्तस्मात् सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्वाति । स चेत् सुभूते
 जिह्वा तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीताभूतासत्यायथाव-
 न्नित्याध्रुवाशाश्वताऽविपरिणामधर्मिणी न खल्वभावोऽभविष्यन्नेदं
 महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । तस्मात्तर्हि
 सुभूते जिह्वा कल्पिता विठयिता सन्दर्भिता । इदं सर्वमनित्यम-
 ध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं

लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते कायस्तथाऽभविष्यद्वितथा-
ऽनन्यतथाऽविपरीताभूतः सत्या यथावन्नित्याध्रुवः शाश्वतोऽविपरि-
णाम धर्मा खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । तस्मात्तर्हि सुभूते कायः कल्पितो
विठयितः सन्दर्भितः । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणाम-
धर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते मनस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं
सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावो-
ऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
तस्मात्तर्हि सुभूते मनः कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमिदं सर्वम-
नित्यध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते रूपस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं
भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावो-
ऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते रूपं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमिदं सर्व-
मनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते शब्दस्तथा-
ऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतः सत्यः यथावन्नित्याध्रुवः
शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते शब्दः
कल्पितो विठयितः सन्दर्भितः इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं

विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते गन्धस्तायाऽभविष्यद्वितयाऽनन्यतया-
ऽविपरीतो भूतः सत्यः यथावचित्योध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा
खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते गन्धः कल्पितो विठयितः सन्द-
र्भितोऽनित्योऽध्रुवाऽशाश्वतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते रमन्तया-
ऽभविष्यद्वितयाऽनन्यतयाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावचित्योध्रुवः
शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते रमः
कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणाम-
धर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते स्रग्स्तयाभविष्यद्वितयाऽनन्यतयाऽविपरीतो भूतः
सत्यो यथावचित्यो ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावो-
ऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते स्रग्ः, कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्यो-
ऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते धर्मास्तयाऽभविष्यद्वि-
तयाऽनन्यतयाऽविपरीताः सत्यायथावचित्याध्रुवाः शाश्वता अवि-
परिणामधर्माः न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते चक्षुर्विज्ञानं तथाऽभविष्यद्वितयाऽनन्यतया

ऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते चतुर्विज्ञानं कल्पितं विठयितं
सन्दर्भितमनित्यध्रुवमशाश्वतं । विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते श्रोत्रविज्ञानं
तथा भविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं
शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते श्रोत्र-
विज्ञानं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरि-
णामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निर्याति । स चेत् सुभूते घ्राणविज्ञानन्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्य-
तथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणाम-
धर्मं न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते घ्राणविज्ञानं कल्पितं
विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
सुभूते जिह्वाविज्ञानं तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं
सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावो-
ऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते जिह्वाविज्ञानं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितम-
नित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते कायविज्ञानं

तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं
 शाश्वतमविपरिणामधर्म्मं न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते काय-
 विज्ञानं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरि-
 णामधर्म्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निर्याति । स चेत् सुभूते मनोविज्ञानं तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्य-
 तथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्म्मं
 न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते मनोविज्ञानं कल्पितं विठयितं
 सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्म्माभावस्तस्मान्महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते चतुःसंस्पर्गस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविप-
 रीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्म्मं न
 खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते चतुःसंस्पर्गः कल्पितो विठयितः
 सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणामधर्म्माभावस्तस्मान्महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते श्रोत्रसंस्पर्ग-
 स्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो
 ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्म्मं न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
 श्रोत्रसंस्पर्गः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो
 विपरिणामधर्म्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-

भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते घ्राणसंस्पर्शस्तथाऽभविष्यद्वितथा-
 ऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतोऽवि-
 परिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते घ्राणसंस्पर्शः कल्पितो
 विठयितः सन्दर्भितो नित्यो ध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणामधर्माभाव-
 स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
 सुभूते जिज्ञासंस्पर्शस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः
 सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावो-
 ऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते जिज्ञासंस्पर्शः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितो-
 ऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणामधर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते कायसंस्पर्श-
 स्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो
 ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्यत् । यस्मात्तर्हि
 सुभूते कायसंस्पर्शः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवो-
 ऽशाश्वतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते मनःसंस्पर्शस्तथाऽभविष्यद्वि-
 तथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतो-
 ऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषा-
 ऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते मनःसंस्पर्शः
 कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणाम-
 धर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभृते चतुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं तथाऽभविष्यदवितथाऽन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं वाश्वतमविपरिणामधर्मा नखल्लभावोऽभविष्यद्वेदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते चतुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभृते श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं तथाऽभविष्यदवितथाऽन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मा नखल्लभावोऽभविष्यद्वेदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं कल्पितं विठयितं, सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभृते घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं तथाऽभविष्यदवितथाऽन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मा नखल्लभावोऽभविष्यद्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभृते जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितं तथाऽभविष्यदवितथाऽन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मा नखल्लभावोऽभविष्यद्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदितं कल्पितं

विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमग्राश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं ग्राश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्यद्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्तर्हि सुभूते कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमग्राश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं ग्राश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्यद्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्तर्हि सुभूते मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमग्राश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते पृथिवीधातुस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो, यथावन्नित्यो ध्रुवः ग्राश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्यद्वेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मान्तर्हि सुभूते पृथिवीधातुः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽग्राश्वतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूतेऽध्यातुस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः ग्राश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्य-

षेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । तस्मात्-
 तर्हि सुभृतेऽधातुः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवो-
 ऽशाश्वतो विपरिणामधर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभृते तेजोधातुस्तथाऽभविष्यद्वि-
 तथानन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्योऽध्रुवः शाश्वतो-
 ऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषा-
 ऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते तेजो धातुः
 कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणाम-
 धर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
 स चेत् सुभृते वायुधातुस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो
 भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न
 खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूय-
 निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते वायुधातुः कल्पितो विठयितः
 सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं
 सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभृते
 आकाशधातुस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो
 यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावो-
 ऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभृते आकाशधातुः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितो-
 ऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभृते विज्ञानधातुस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथा-

ऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा
 न खल्वभावोऽभविष्यष्टेदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभि-
 भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते विज्ञानधातुः कल्पितो विठयितः
 सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणामधर्माऽभावस्तस्मान्महा-
 यानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते
 अविद्यातथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूता सत्यायथा-
 वन्नित्याध्रुवाशाश्वताऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्यष्टेदं
 महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
 सुभूते अविद्या कल्पिता विठयिता सन्दर्भिताऽनित्याऽध्रुवा-
 ऽशाश्वताविपरिणामधर्मिणी अभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषा-
 ऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते संस्कारास्तथा-
 भविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीताभूताः सत्यायथावन्नित्याध्रुवाः
 शाश्वता अविपरिणामधर्माणो न खल्वभावोऽभविष्यष्टेदं महायानं
 सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
 संस्काराः कल्पिता विठयिताः सन्दर्भिताः अनित्याऽध्रुवाऽशाश्वता
 विपरिणामधर्माणोऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोक-
 मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते विज्ञानं तथाऽभविष्यद्वितथा-
 ऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरि-
 णामधर्मं न खल्वभावोऽभविष्यष्टेदं महायानं सदेवमानुषाऽसुरं
 लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते विज्ञानं कल्पित
 विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माऽभाव-
 स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिनिर्याति । स चेत्

सुभृते नामरूपं तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भृतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्म्मं न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते नामरूपं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्म्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभृते षडायतनं तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भृतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्म्मं न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते षडायतनं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्म्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभृते स्पर्शस्तथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भृतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतोऽविपरिणामधर्म्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते स्पर्शः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतोऽविपरिणामधर्म्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभृते वेदनातथाऽभविष्यद्वितथाऽनन्यतथाऽविपरीताभृतासत्यायथावन्नित्याध्रुवा शाश्वताऽविपरिणामधर्म्मिणी न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते वेदनाकल्पिताविठयितासन्दर्भिताऽनित्याऽध्रुवाऽशाश्वताऽविपरिणामधर्म्मिणी अभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभृते तद्व्यातथाऽभविष्यद्वि-

तथाऽनन्यतथाऽविपरीताभूतासत्यायथावन्नित्याध्रुवाशाश्वताऽविपरि-
 णामधर्मिणी न खल्वभावोऽभविष्यत्षेदं महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते दृष्ट्याकल्पिताविठ-
 यितासन्दर्भिताऽनित्याऽध्रुवाऽशाश्वताविपरिणामधर्मिणी अभाव
 स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
 सुभूते उपादानं तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं
 सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मं न खल्वभावो-
 ऽभविष्यत्षेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते उपादानं कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमनित्य-
 मध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषा-
 सुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते भवस्तथाऽभविष्यदवि-
 तथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः शाश्वतो-
 ऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्यत्षेदं महायानं सदेवमानुषा-
 सुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते भवः कल्पितो
 विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरिणामधर्माभाव-
 स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
 सुभूते जातिस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीताभूतासत्या-
 यथावन्नित्याध्रुवाशाश्वताऽविपरिणामधर्मिणी न खल्वभावोऽभविष्य-
 त्षेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
 सुभूते जातिः कल्पिताविठयितासन्दर्भिताऽनित्याऽध्रुवाऽशाश्वता
 विपरिणामधर्मिणी अभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषाऽसुर
 लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते जरामरणं तथाभविष्यदवि-

तथाऽन्य तथाऽविपरीतं भूतं मत्तं यथावस्थितं भुवं गाश्वतमवि-
परिणामधर्मं न स्वभावोऽभिव्यष्टेदं महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते जराभरणं कल्पितं
विठयितं मन्दभित्तमनित्यमध्रुवमगाश्वतं विपरिणामधर्माभाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते दानपारमिताऽभिव्यष्टेदं महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते दान-
पारमिताऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते शीलपारमिताभावोऽभिव्यष्टेदं
महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते शीलपारमिताऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषा-
सुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् चान्तिपारमिताभावो-
ऽभिव्यष्टेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते चान्तिपारमिताऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते वीर्य-
पारमिताऽभावोऽभावोऽभिव्यष्टेदं महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते वीर्यपारमिता-
ऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निर्याति । स चेत् सुभूते ध्यानपारमिताऽभावोऽभिव्यष्टेदं
महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते ध्यानपारमिताऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं । सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते प्रज्ञापार-

मिताभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते प्रज्ञापारमिताऽभावो न भाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते अध्यात्मशून्यताभावोऽभविष्येदं महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
अध्यात्मशून्यताऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते वहिर्द्वाशून्यताभावो-
ऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते वहिर्द्वाशून्यताऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् अध्यात्मवहिर्द्वा-
शून्यताभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यताऽभावो
न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते शून्यताशून्यताभावोऽभविष्येदं महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
शून्यताशून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते महाशून्यताभावोऽभवि-
ष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते महाशून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते परमार्थ-
शून्यताभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते परमार्थशून्यता अभावो

न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
 स चेत् सुभूते संकृतशून्यताभावोऽभविष्यत्ताभावो नेदं महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
 संकृतशून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते असंकृतशून्यताभावो-
 ऽभविष्यत्ताभावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते असंकृतशून्यता अभावो न भाव-
 स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
 सुभूतेऽत्यन्तशून्यताभावोऽभविष्यत्ताभावो नेदं महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अत्यन्त-
 शून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
 मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अनवरागशून्यताभावोऽभविष्यत्ता-
 भावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते अनवरागशून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अनवकार-
 शून्यताभावोऽभविष्यत्ताभावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
 मभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अनवकारशून्यता अभावो
 न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
 स चेत् सुभूते प्रकृतिशून्यताभावोऽभविष्यत्ताभावो नेदं महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
 प्रकृतिशून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकराभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते सर्वधर्मशून्यताभावो-

ऽभविष्यणाभावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते सर्वधर्मशून्यता अभावो न भाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय निर्याति । स चेत्
सुभूते स्वलक्षणशून्यताभावोऽभविष्यणाभावो नेदं महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते स्वलक्षण-
शून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अनुपलम्भशून्यताभावोऽभवि-
ष्यणाभावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते अनुपलम्भशून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महा-
यानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते
ऽभावशून्यताभावोऽभविष्यणाभावो नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अभावशून्यता
अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । स चेत् सुभूते स्वभावशून्यताभावोऽभविष्यणेदं
महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते स्वभावशून्यता अभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अभावस्वभाव-
शून्यताभावो भविष्यणेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अभावस्वभावशून्यता अभावो
न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते चत्वारिस्रत्युपस्थानानि भावोऽभविष्यणाभावो
नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि

सुभूते कृत्युपपन्नानामि श्रभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेव-
 मानुपासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते सम्यक्प्रहा-
 णानि भावोऽभविष्यणाभावो नेदं महायानं सदेवमानुपासुरं लोक-
 मभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते सम्यक्प्रमाणानि श्रभावो
 न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुपासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
 स चेत् सुभूते अद्विपादाभावोऽभविष्यणाभावो नेदं महायानं
 सदेवमानुपासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अद्वि-
 पादा श्रभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुपासुरं लोकमभि-
 भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते इन्द्रियाणिभावोऽभविष्यणाभावो नेदं
 महायानं सदेवमानुपासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
 सुभूते इन्द्रियाण्यभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुपासुरं लोक-
 मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते यत्नानि भावोऽभविष्यणाभावो
 नेदं महायानं सदेवमानुपासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
 सुभूते यत्नान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुपासुरं
 लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते बोध्यङ्गानिभावोऽभविष्यणा-
 भावो नेदं महायानं सदेवमानुपासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते बोध्यङ्गान्यभावो न भावोस्तस्मान्महायानं
 सदेवमानुपासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते मार्गा-
 भावोऽभविष्यणाभावो नेदं महायानं सदेवमानुपासुरं लोकमभि-
 भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते मार्गाऽभावो न भावस्तस्मान्महा-
 यानं सदेवमानुपासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते
 आर्य्यधृत्यानि भावोऽभविष्यणाभावी नेदं महायानं सदेवमानुपासुरं

लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते आर्य्यमत्यान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते ध्यानानि भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते ध्यानान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अप्रमाणानिभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अप्रमाणान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । यस्मात्तर्हि सुभूते आरूप्यसमापत्तयो भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते आरूप्यसमापत्तयोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते विमोचाभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते विमोचा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अनुपूर्वविहारसमापत्तयो भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूतेऽनुपूर्वविहारसमापत्तयो भावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोच सुखानि भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते शून्यता-

निमित्ताप्रणिहित विमोचमुत्पान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं
 स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूतेऽभिज्ञा
 भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अभिज्ञाऽभावो न भावस्तस्मा-
 न्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
 सुभूते समाधयो भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते समा-
 धयोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते धारणीमुखानि भावोऽभविष्यन्ना-
 भावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते धारणीमुखान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं
 स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते तथा-
 गतबलानि भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते तथागतयत्नान्यभावो
 न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
 स चेत् सुभूते वैशारद्यानि भावोऽभविष्यन्नेदं महायानं स देव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते वैशार-
 द्यान्यभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते प्रतिसम्बिदोभावो अभविष्यन्नाभावो
 नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते प्रतिसम्बिदोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स
 देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते महाकरुणा-

भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुर लोक-
मभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते महाकरुणाऽभावो न
भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माभावोऽभविष्यन्नाभावो
नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्मा अभावो न भाव-
स्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते गोत्र भूधर्माभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महा-
यानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते गोत्र भूधर्मा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानु-
षासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अष्टमकधर्माभावो
ऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अष्टमकधर्मा अभावो न
भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते श्रोत आपन्नधर्माभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं मया-
यानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते श्रोत आपन्नधर्मा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स
देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते सहदा-
गामिधर्माभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते सहदागामिधर्मा
अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निर्याति । स चेत् सुभूते अनागामिधर्माभावोऽभविष्यन्नाभावो

नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्-
 त्त्तर्हि सुभूते अनागामिधर्मा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स
 देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अर्हद्धर्मा-
 भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोक-
 मभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते अर्हद्धर्मा अभावो न
 भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स
 चेत् सुभूते प्रत्येकबुद्धधर्माभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स
 देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
 प्रत्येकबुद्धधर्मा अभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते बोधिसत्त्वधर्माभावोऽभवि-
 ष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरया-
 स्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते बोधिसत्त्वधर्मा अभावो न भावस्तस्मा-
 न्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते
 बुद्धधर्माभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते बुद्धधर्मा अभावो न
 भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स
 चेत् सुभूते गोच भूर्भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते गोच
 भूरभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निर्याति । स चेत् सुभूतेऽष्टमको भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं
 महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
 सुभूतेऽष्टमकोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं

लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते श्रोत आपन्नो भावोऽभ-
 विष्यन्नाभावो नेद महायान स देवमानुषासुर लोकमभिभूय-
 निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते श्रोत आपन्नोऽभावो न भावस्त-
 स्मात् महायान स देवमानुषासुरलोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
 सुभूते मरुदागामी भवोऽभविष्यन्नाभावो नेद महायान स देव-
 मानुषासुर लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते मरु-
 दागामी अभावो न भावस्तस्मान्महायान स देवमानुषासुर लोक-
 मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अनागामीभावोऽभविष्यन्नाभावो
 नेद महायान स देवमानुषासुर लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते अनागामी अभावो न भावस्तस्मान्महायान स
 देवमानुषासुर लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूतेऽर्हन् भावो
 ऽभविष्यन्नाऽभावो नेद महायान स देवमानुषासुर लोकमभि-
 भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूतेऽर्हन् भावो न भावस्तस्मा-
 न्महायान स देवमानुषासुर लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
 सुभूते प्रत्येकबुद्धो भावोऽभविष्यन्नाभावो नेद महायान स देव-
 मानुषासुर लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते प्रत्येक-
 बुद्धोऽभावो न भावस्तस्मान्महायान स देवमानुषासुर लोकमभि-
 भूयनिर्याति । स चेत् सुभूते बोधिसत्त्वो भावोऽभविष्यन्नाभावो
 नेद महायान स देवमानुषासुर लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते बोधिसत्त्वोऽभावो न भावस्तस्मान्महायान स
 देवमानुषासुर लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते तथागतो
 ऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो भावोऽभविष्यन्नाभावो नेद महायान स

देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
 तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते धर्मधातुर्भावो
 ऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषाऽसुरं लोकमभि-
 भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते धर्मधातुरभावो न भाव-
 स्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स
 चेत् सुभूते तथताभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते तथता
 ऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निर्याति । स चेत् सुभूते भूतकोटिर्भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं
 महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
 सुभूते भूतकोटिरभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अचिन्त्यधातुर्भावोऽभविष्य-
 न्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरया-
 स्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूतेऽचिन्त्यधातुरभावो न भावस्तस्मान्महायानं
 स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते स
 देवमानुषासुरो लोको भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स
 देवमानुषासुर लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते स
 देवमानुषासुरो लोकोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानु-
 षासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रथमचित्तोत्पाद-
 सुगादाय यावद्बोधिमण्ड एतस्मिन्नन्तरे ये चित्तोत्पादास्ते भावो

ऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रथम-
 चित्तोत्पादनमुपादाय यावद्बोधिमण्ड एतस्मिन्नन्तरे ये चित्तो-
 त्पादास्तेऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोक-
 मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य वज्रो-
 पमं ज्ञानं भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं बोधिसत्वोमहासत्त्वः सर्व-
 वासनाऽनुसन्धिक्लेश न भावं विदित्वा सर्वाकारज्ञतामुनुप्रास्यत् ।
 स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य वज्रोपमं ज्ञानमभावो न भावस्तस्मा-
 द्बोधिसत्वोमहासत्त्वः सर्ववासनाऽनुसन्धिक्लेशमभावं विदित्वा सर्वा-
 कारज्ञतामनुप्राप्नोति । स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
 स चेत् सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य द्वाचिंशन्महापुरुष-
 लक्षणानि भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं तथागतोऽर्हन् सम्यक्-
 सम्बुद्धः स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय तेजसा श्रिया चाभा-
 विष्यता तस्यत् राजिष्यत् । तस्मात्तर्हि सुभूते तथागतस्यार्हतः
 सम्यक्सम्बुद्धस्य द्वाचिंशन्महापुरुष लक्षणान्भावो न भावस्तस्मा-
 त्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धः स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयतेजसा
 श्रिया च भासते तपति विराजते । स चेत् सुभूते तथागत-
 स्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं तथागतोऽर्हन्
 सम्यक्सम्बुद्धो गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूना भयाऽस्फुरि-
 यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याभावो न
 भावस्तस्मान् तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो गङ्गानदीवालुकोपमान्

लोकधातूना भयास्फुरति । स चेत् सुभूते तथागतस्यार्हतः
 सम्यक्सम्बुद्धस्य पञ्चङ्गोपेत स्वरो भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं तथा-
 गतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो दशसु दिक्षु अप्रमेयाऽसंख्येयान् लोकधातून्
 स्वरेणाऽभिव्यञ्जयिष्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते तथागतस्यार्हतः
 सम्यक्सम्बुद्धस्य पञ्चङ्गोपेतः स्वरोऽभावो न भावस्तस्मात्तथागतोऽर्हन्
 सम्यक्सम्बुद्धो दशसु दिक्षु अप्रमेयासंख्येयान् लोकधातून् स्वरे-
 णाऽभिव्यञ्जयति । स चेत् सुभूते तथागतस्याऽर्हतः सम्यक्सम्बु-
 द्धस्य धर्मचक्रं भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं तथागतोऽर्हन् सम्यक्-
 सम्बुद्धो धर्मचक्रं प्रावर्त्तयिष्यत् । अप्रवर्त्तनीयं श्रमणेन वा ब्राह्मणेन
 वा देवेन वा भारेण वा ब्रह्मणा वा केनचिदा पुनर्लौके सहधर्मेण ।
 यस्मात्तर्हि सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य धर्मचक्रमभावो
 न भावस्तस्मात्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो धर्मचक्रं प्रवर्त्तयत्य-
 प्रवर्त्तनीयं श्रमणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन भारेण वा केनचिदा
 पुनर्लौके सहधर्मेण । स चेत् सुभूते सत्त्वाभावोऽभविष्यन्नाऽभावो
 येषां कृते तथागतेनार्हता सम्यक्सम्बुद्धेन धर्मचक्रं प्रवर्त्तितं नेह
 ते सत्त्वा अनुपधिगेषु निर्वाणधातौ परिणिरवापयिष्यत् । यस्मा-
 त्तर्हि सुभूते सत्त्वा अभावो न भाव वा येषां कृते तथागते-
 नार्हता सम्यक्सम्बुद्धेन धर्मचक्रं प्रवर्त्तितं । तस्मात् सत्त्वा अनुपधि-
 गेषु निर्वाणधातौ परिनिर्वाणाय परिनिर्वाणं च परिनिर्वाण-
 स्थिति च ।

यत्पुनः सुभूतिरेवमाह । अकाशममं तद्यानमिति । एवमेतत्
 सुभूते एवमेतत् आकाशममं तद्यानं तद्यथापि नाम सुभूते

आकाशस्य न पूर्वादिक् प्रज्ञायते न दक्षिण न पश्चिमा नोत्तरा
 नोर्द्धा नाधो नानुविदिग्ः प्रज्ञायन्ते । एवमेव सुभूते तस्य महा-
 यानस्य न पूर्वादिक् प्रज्ञायते न दक्षिण न पश्चिमानोत्तरा
 नाऽनुविदिग्ः प्रज्ञायन्ते । तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं ।
 तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न नीलं न पीतं न लोहितं
 नाऽवदातं नाऽञ्जिष्ठं न स्फटिकरजतवर्णमेव मेव सुभूते तन्महायानं
 न नीलं न पीतं न लोहितं नावदातं नाऽञ्जिष्ठं न स्फटिकरजत-
 वर्णं तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते
 आकाशं नातीतं नानागतं न प्रत्युत्पन्नमेव मेव सुभूते तन्महायानं
 नातीतं नानागतं न प्रत्युत्पन्नं तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं ।
 तद्यथापि नाम सुभूते आकाशस्य न हानिर्नष्टद्विर्नपरिहाणिः
 एवमेव तस्य महायानस्य न हानिर्नष्टद्विर्नपरिहाणिस्तेनोच्यते
 आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशस्य न संक्लेशो
 न व्यवदानमेव मेव सुभूते तस्य महायानस्य न संक्लेशो न व्यवदानं
 तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशस्य
 नोत्पादो न विरोधो न स्थितिर्नविधितिः न स्थितेरण्णयात्वं
 प्रज्ञायते । एवमेव सुभूते तस्य महायानस्य नोत्पादो न निरोधो न
 स्थितिर्नविधितिर्नस्थितेरण्णयात्वं प्रज्ञायते । तेनोच्यते आकाशसमं
 तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न कुशलं नाऽकुशलं
 न व्याकृतमेव मेव सुभूते तन्महायानं न कुशलं नाऽकुशलं न व्याकृतं
 तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं
 न दृष्टं न श्रुतं न मतं न विज्ञातमेवमेव सुभूते तन्महायानं

न दृष्टं न श्रुतं न मतं न विज्ञातं तेनोच्यते आकाशसमं
 तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न ज्ञेयं नाज्ञेयं न
 विज्ञेयं न परिज्ञेयं न साक्षात्कर्त्तव्यं न प्रहातव्यं न भावयितव्य-
 मेवमेव सुभूते तन्महायानं न ज्ञेयं नाऽज्ञेयं न विज्ञेयं न परिज्ञेयं
 न साक्षात्कर्त्तव्यं न प्रहातव्यं न भावयितव्यं तेनोच्यते आकाशसमं
 तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न विपाको न विपाक-
 धर्म एवमेव सुभूते तन्महायानं न विपाको न विपाकधर्म तेनो-
 च्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न
 कामधातुपर्यापन्नं न रूपधातुपर्यापन्नं नारूप्यधातुपर्यापन्नमेवमेव
 सुभूते तन्महायानं न कामधातुपर्यापन्नं न रूपधातुपर्यापन्नं नारूप्य-
 धातुपर्यापन्नं तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम
 सुभूते आकाशं न सरागं न विरागं न सदेषं न विगतदेषं न समोहं
 न विगतमोहं । एवमेव सुभूते तन्महायानं न सरागं न विरागं न
 सदेषं न विगतदेषं न समोहं विगतमोहं । तेनोच्यते आकाशसमं
 तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशे न प्रथम चित्तोत्पादो
 न द्वितीयो न तृतीयो न चतुर्थो न पञ्चमो न षष्ठो न सप्तमो
 नाष्टमो न नवमो न दशमस्त्रितोत्पादः । एवमेव सुभूते तत्र
 महायाने न प्रथमस्त्रितोत्पादो न द्वितीयो न तृतीयो न चतुर्थो
 न पञ्चमो न षष्ठो न सप्तमो नाष्टमो न नवमो न दशम-
 स्त्रितोत्पादः । तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम
 सुभूते आकाशे न शक्तविदर्शनाभूमिर्नगोचभूमिर्नाष्टमकभूमिर्न-
 दर्शनभूमिर्नतनुभूमिर्नवीतरागभूमिर्नकृताविभूमिरेवमेव सुभूते तत्र

महायाने न शुक्रविदर्शनभूमिर्नगोचभूमिर्नाएकभूमिर्नदर्शनभूमिर्न-
तसुभूमिर्नहताविभूमिस्तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि
नाम सुभूते आकाशे न श्रोतापत्तिफलं न सहदागामिफलं
ज्ञानागामिफलं नार्हत्त्वमेवमेव सुभूते तत्र महायाने न श्रोत
आपत्तिफलं न सहदागामिफलं नाज्ञागामिफलं तेनोच्यते आकाश-
समं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशे न आवकभूमिर्न-
प्रत्येकबुद्धभूमिर्नबोधिसत्त्वभूमिर्नसम्यक्सम्बुद्धभूमिरेवमेव सुभूते तत्र
महायाने न आवकभूमिर्नप्रत्येकबुद्धभूमिर्नबोधिसत्त्वभूमिर्नसम्यक्-
सम्बुद्धभूमिस्तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते
आकाशं न रूपि नारूपि न सनिदर्शनं नाभिदर्शनं न प्रतिघं
नाऽप्रतिघं न संयुक्तं न वियुक्तमेवमेव सुभूते तन्महायानं न रूपि
जारूपि न सनिदर्शनं नाऽनिदर्शनं न प्रतिघं नाऽप्रतिघं न संयुक्तं
न वियुक्तं तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते
आकाशं न नित्यं नाऽनित्यं न सुखं न दुःखं नात्मा नाऽनात्मा
न शून्यं नाऽशून्यं । एवमेव सुभूते तन्महायानं न नित्यं नाऽनित्यं
न सुखं न दुःखं नात्मा नाऽनात्मा न शून्यं नाऽशून्यं तेनोच्यते
आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न शून्यं
नाऽशून्यं न निमित्तं नाऽनिमित्तं न प्रणिहितं नाऽप्रणिहितमेव-
मेव तन्महायानं न शून्यं नाऽशून्यं न निमित्तं नाऽनिमित्तं न
प्रणिहितं नाऽप्रणिहितं तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि
नाम सुभूते आकाशं न शान्तं नाऽशान्तं न विविक्तं नाऽविविक्तं ।
एवमेव सुभूते तन्महायानं न शान्तं नाऽशान्तं न विविक्तं नाऽविविक्तं

तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं
 नालोको न तमः एवमेव सुभूते तन्महायानं नालोको न तमः
 तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं
 नोपलभ्यते । एवमेव तन्महायानं नोपलभ्यते । तेनोच्यते
 आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न प्रव्याहारो
 नाऽप्रव्याहारः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न प्रव्याहारो नाऽप्र-
 व्याहारः । तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । अनेन सुभूते
 पर्यायेणाकाशसमं तद्यानं यदुत महायानम् ।

यदपि सुभूतिरेवमाह । यथाकाशेऽप्रमेयानामसंख्येयानां
 सत्त्वानामवकाशः । एवमेव तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां
 सत्त्वानामवकाश इति । एवमेतत् सुभूते एवमेतत् यथाकाशे-
 ऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । एवमेतस्मिन् महायाने-
 ऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोः सत्त्वासत्तया
 हि सुभूते आकाशासत्तावेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता
 वेदितव्या । अनेनापि पर्यायेण तस्मिन् महायाने अप्रमेयानाम-
 संख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते ये च
 सत्त्वा यच्चाकाशं यच्च महायानं सर्व्वे तन्नोपलभ्यते । पुनरपरं सुभूते
 सत्त्वाप्रमाणतया आकाशप्रमाणतावेदितव्या । आकाशप्रमाणतया
 महायानप्रमाणतावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन्
 महायाने अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतो-
 स्तथाहि सुभूते 'ये च सत्त्वायच्चाकाशं यच्च महायानं सर्व्वं तन्नोप-
 लभ्यते । पुनरपरं सुभूते सत्त्वापरिमाणतया आकाशापरिमाणता-

वेदिता । आकाशापरिमाणतया महायानाऽपरिमाणावेदिता ।
 अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां
 सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते ये च यच्चाकाशं
 यच्च महायानं सर्वमेतन्नोपलभ्यते । पुनरपरं सुभूते सत्त्वासत्तया-
 धर्मधात्वसत्तावेदितव्या । धर्मधात्वसत्तया आकाशासत्तावेदितव्या ।
 आकाशासत्तया महायानासत्तावेदितव्या । महायानासत्तया
 अप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदितव्या ।
 असंख्येयासत्तयाऽपरिमाणासत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते
 पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते ये च सत्त्वा यश्च धर्मधातुर्यच्चाकाशं
 यच्च महायानं यच्चाऽप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं यच्चापरिमाणं सर्वमेत-
 न्नोपलभ्यते । पुनरपरं सुभूते सत्त्वोसत्तया तथताऽसत्तावेदितव्या ।
 तथताऽसत्तया आकाशाऽसत्तावेदितव्या । आकाशासत्तयामहा-
 यानाऽसत्तावेदितव्या । महायानाऽसत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या ।
 अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदितव्या । असंख्येयासत्तयाऽपरि-
 माणासत्तयासर्वधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण
 तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि सुभूते ये च सत्त्वा यश्च धर्मधातुर्यच्चाकाशं यच्च महा-
 यानं यच्चाप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं यच्चाऽपरिमाणं सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।
 पुनरपरं सुभूते सत्ताऽसत्तया तथताऽसत्तावेदितव्या । तथता-
 ऽसत्तया आकाशासत्तावेदितव्या । आकाशाऽसत्तया महायाना-
 सत्तावेदितव्या । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेया-

ऽसत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदितया । असंख्येयासत्तयाऽपरिमाणसत्ता-
वेदितया । अपरिमाणसत्तयासर्वधर्माऽसत्तावेदितया । अनेनापि
सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वा-
नामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते ये च सत्त्वाया च
तथता यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाऽप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं
यच्चाऽपरिमाणं ये च सर्वधर्माः सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मसत्तयासत्त्वाऽसत्तावेदितया । सत्त्वा-
ऽसत्तयाजीवाऽसत्तावेदितया । जीवाऽसत्तयाजन्वसत्तावेदितया ।
जन्वसत्तयापोषाऽसत्तावेदितया । पोषासत्तयापुरुषासत्तावेदि-
तया । पुरुषाऽसत्तयापुङ्गलासत्तावेदितया । पुङ्गलासत्तयामनुजा-
सत्तावेदितया । मनुजाऽसत्तयामानवासत्तावेदितया । मानवा-
ऽसत्तयाकारकासत्तावेदितया । कारकासत्तयावेदकासत्तावेदि-
तया । वेदकासत्तयाजानकासत्तावेदितया । जानकाऽसत्तया-
पश्यकाऽसत्तावेदितया । पश्यकाऽसत्तयाभूतकोव्यसत्तयावेदितया ।
भूतकोव्यसत्तया आकाशासत्तावेदितया । आकाशासत्तयामहा-
त्यानाऽसत्तावेदितया । महायानाऽसत्तयाऽप्रमेयाऽसत्तावेदितया ।
अप्रमेयाऽसत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदितया । असंख्येयाऽसत्तयाऽपरि-
माणसत्तावेदितया । अपरिमाणसत्तयासर्वधर्माऽसत्तावेदितया ।
अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां
सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यच्चात्मा यच्च सत्त्वो
यच्च जीवो यच्च जन्तुर्यश्च पोषो यच्च पुरुषा यच्च पुङ्गलः । यच्च
मनुजो यच्च मानवो । यच्च कारकोऽकारको यच्च ज्ञानको यच्च

पशको या च भूतकोटि यक्षाकाशं यच्च महायानं यच्चाऽप्रमेयं
यच्चाऽसंख्येयं यच्चाऽपरिमाणं ये च सर्वधर्माः सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।
पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वाऽसत्तावेदितया । सत्त्वाऽसत्तया
जीवाऽसत्तावेदितया । जीवाऽसत्तया जन्वसत्तावेदितया । जन्व-
सत्तया पोषाऽसत्तावेदितया । पोषाऽसत्तया पुरुषासत्तावेदितया ।
पुरुषाऽसत्तया पुङ्गवासत्तावेदितया । पुङ्गवासत्तया मनुजासत्ता-
वेदितया । मनुजाऽसत्तया मानवासत्तावेदितया । मानवासत्तया
कारकासत्तावेदितया । कारकाऽसत्तया वेदकाऽसत्तावेदितया ।
वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितया । जानकाऽसत्तया पशका-
ऽसत्तावेदितया । पशकासत्तयाऽचिन्त्यधात्वसत्तावेदितया । अचिन्त्य-
धात्वसत्तया रूपाऽसत्तावेदितया । रूपासत्तया वेदमासत्तावेदितया ।
वेदनासत्तया संज्ञाऽसत्तावेदितया । संज्ञासत्तया संस्काराऽसत्ता-
वेदितया । संस्काराऽसत्तया विज्ञानाऽसत्तावेदितया । विज्ञाना-
सत्तया आकाशासत्तावेदितया । आकाशासत्तया महायानासत्ता-
वेदितया । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितया । अप्रमेया-
सत्तयाऽसंख्येयाऽसत्तावेदितया । असंख्येयाऽसत्तयाऽपरिमाणसत्त-
वेदितया । अपरिमाणसत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितया । अनेनापि
सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वा-
नामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यश्चात्मा यश्च सत्त्वो
यश्च जीवो यश्च जन्तुर्यश्च पोषो यश्च पुरुषो यश्च पुङ्गवो यश्च
मनुजो यश्च मानवो यश्च कारको यश्च वेदको यश्च जानको
यश्च पशको यश्चाऽचिन्त्यधातुर्यश्च रूपं या च वेदनाया च संज्ञा

ये च संस्कारा यच्च विज्ञानं यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चा-
 ऽप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं यच्चाऽपरिमाणं ये च सर्वधर्माः सर्वमेतन्नोप-
 लभ्यते । पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितव्या ।
 सत्त्वासत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितव्या ।
 जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदितव्या ।
 पुरुषासत्तया पुद्गलासत्तावेदितव्या । पुद्गलासत्तया मनुजासत्ता-
 वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवाऽसत्तावेदितव्या । मानवासत्तया-
 कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदितव्या ।
 वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया पश्यकासत्ता-
 वेदितव्या । पश्यकासत्तया चक्षुरसत्तावेदितव्या । चक्षुरसत्तया
 श्रोत्रासत्तावेदितव्या । श्रोत्रासत्तया घ्राणासत्तावेदितव्या । घ्राणा-
 सत्तया जिह्वासत्तावेदितव्या । जिह्वासत्तया कायासत्तावेदितव्या ।
 कायासत्तया मनोऽसत्तावेदितव्या । मनोऽसत्तया आकाशसत्त-
 वेदितव्या । आकाशसत्तया महायानासत्तावेदितव्या । महायाना-
 सत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयाऽसत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदि-
 तव्या । असंख्येयसत्तयाऽपरिमाणसत्तावेदितव्या । अपरिमाणा-
 ऽसत्तया सर्वधर्माऽसत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण
 तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यथ सत्त्वो यथ जीवो यथ
 जन्तुर्यथ पोषो यथ पुरुषो यथ पुद्गलो यथ मनुजो यथ
 मानवो यथकारको यथ वेदको यथ जानको यथ पश्यको
 यथ चक्षुर्यथ श्रोत्रं यथ घ्राणं यथ जिह्वा यथ कायः यथ मनः

यच्चाकाशं यच्च महायानं यथाऽप्रमेयं यथाऽसंख्येयं यच्चापरिमाणं
ये च सर्वधर्माः । तत्सर्वं नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवाऽसत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितव्या ।
जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गलासत्तावेदितव्या । पुङ्गलासत्तया मनुजा-
सत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकसत्तावेदितव्या । कारकसत्तया वेदकासत्तावेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया पश्या-
कासत्तावेदितव्या । पश्याकासत्तया रूपासत्तावेदितव्या । रूपा-
सत्तया शब्दासत्तावेदितव्या । शब्दासत्तया गन्धासत्तावेदितव्या ।
गन्धासत्तया रसासत्तावेदितव्या । रसासत्तया स्पर्शासत्तावेदितव्या ।
स्पर्शासत्तया धर्मासत्तावेदितव्या । धर्मासत्तया आकाशसत्ता-
वेदितव्या । आकाशासत्तया महायानसत्तावेदितव्या । महायान-
सत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदि-
तव्या । असंख्येयसत्तयाऽपरिमाणसत्तावेदितव्या । अपरिमाण-
सत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण
तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयाणां सत्त्वानामवकाशः । तत्-
कथ्यहेतोस्तथा हि सुभूते यच्चात्मा यच्च सत्त्वो यच्च जीवो यच्च
यन्तु यच्च पोषो यच्च पुरुषो यच्च पुङ्गलो यच्च मनुजो यच्च मानवो
यच्च कारको यच्च वेदको यच्च जानको यच्च पश्याको यच्च रूपं यच्च
शब्दः यच्च गन्धो यच्च रसो यच्च स्पर्शः ये च धर्माः यच्चाकाशं यच्च

महायानं यच्चाप्रमेयं यच्चासंख्येयं यच्चाऽपरिमाणं ये च सर्वधर्माः ।
सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितया । सत्त्वा-
सत्तया जीवासत्तावेदितया । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितया ।
जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितया । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदि-
तया । पुरुषासत्तया पुङ्गलासत्तावेदितया । पुङ्गलासत्तया मनुजा-
सत्तावेदितया । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितया । मानवा-
सत्तया कारकासत्तावेदितया । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदि-
तया । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितया । जानकासत्तया पश्य-
कासत्तावेदितया । पश्यकासत्तया चक्षुर्विज्ञानासत्तावेदितया ।
चक्षुर्विज्ञानासत्तया श्रोत्रविज्ञानासत्तावेदितया । श्रोत्रविज्ञाना-
सत्तया घ्राणविज्ञानासत्तावेदितया । घ्राणविज्ञानासत्तया जिह्वा-
विज्ञानासत्तावेदितया । जिह्वाविज्ञानासत्तया कायविज्ञानासत्ता-
वेदितया । कायविज्ञानासत्तया मनोविज्ञानासत्तावेदितया ।
मनोविज्ञानासत्तया आकाशासत्तावेदितया । आकाशासत्तया
महायानासत्तावेदितया । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितया ।
अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदितया । असंख्येयासत्तयाऽपरिमा-
णासत्तावेदितया । अपरिमाणासत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितया ।
अनेनापि सुभूते पर्यायेण महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयाणां सत्त्वा-
नामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यथ सत्त्वो यथ
जीव यथ जन्तुर्यथ पोषो यथ पुरुषो यथ पुङ्गलो यथ मनुजो
यथ मानवो यथ कारको यथ वेदको यथ जानको यथ पश्यको

यच्चचतुर्विंशानं यच्च श्रोत्रविज्ञानं यच्च घ्राणविज्ञानं यच्च
जिह्वाविज्ञानं यच्च कायविज्ञानं यच्च मनोविज्ञानं यच्चाकाशं यच्च
महायानं यच्चाप्रमेयं यच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः
सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्मसत्तावेदितव्या ।
जन्मसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषसत्तया पुरुषसत्तावेदि-
तव्या । पुरुषसत्तया पुङ्गवासत्तावेदितव्या । पुङ्गलसत्तया मनुजा-
सत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया
पशुकासत्तावेदितव्या । पशुकासत्तया चक्षुःसंस्पर्शासत्तावेदितव्या ।
चक्षुःसंस्पर्शासत्तया श्रोत्रसंस्पर्शासत्तावेदितव्या । श्रोत्रसंस्पर्शा-
सत्तया घ्राणसंस्पर्शासत्तावेदितव्या । घ्राणसंस्पर्शासत्तया जिह्वा-
संस्पर्शासत्तावेदितव्या । जिह्वासंस्पर्शासत्तया कायसंस्पर्शासत्ता-
वेदितव्या । कायसंस्पर्शासत्तया मनःसंस्पर्शासत्तावेदितव्या । मनः-
संस्पर्शासत्तया आकाशासत्तावेदितव्या । आकाशसत्तया महा-
यानासत्तावेदितव्या । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या ।
अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरि-
माणासत्तावेदितव्या । अपरिमाणासत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या ।
अनेनापि सुभूते पथ्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयाणां
सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि यथात्मा यस्य सत्त्वो यस्य

जीवो यश्च जन्तुर्यश्च पोषो यश्च पुरुषो यश्च पुङ्गलो यश्च मनुजो यश्च मानवो यश्च कारको यश्च वेदको यश्च जानको यश्च पशुको यश्च चतुःसंस्पर्शा यश्च श्रोत्रसंस्पर्शा यश्च घ्राणसंस्पर्शा यश्च जिह्वासंस्पर्शा यश्च कायसंस्पर्शा यश्च मनःसंस्पर्शा यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभृते आत्मासत्तया सत्तासत्तावेदितव्या । सत्तासत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितव्या । जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदितव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गलासत्तावेदितव्या । पुङ्गलासत्तया मनुजासत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवासत्तया कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदितव्या । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया पशुकासत्तावेदितव्या । पशुकासत्तया चतुःसंस्पर्शावेदनासत्तावेदितव्या । चतुःसंस्पर्शावेदनासत्तया श्रोत्रसंस्पर्शावेदनासत्तावेदितव्या । श्रोत्रसंस्पर्शावेदनासत्तया घ्राणसंस्पर्शावेदनासत्तावेदितव्या । घ्राणसंस्पर्शावेदनासत्तया जिह्वासंस्पर्शावेदनासत्तावेदितव्या । जिह्वासंस्पर्शावेदनासत्तया कायसंस्पर्शावेदनासत्तावेदितव्या । कायसंस्पर्शावेदनासत्तया मनःसंस्पर्शावेदनासत्तावेदितव्या । मनःसंस्पर्शावेदनासत्तया आकाशासत्तावेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्तावेदितव्या । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयासत्तया असंख्येयासत्तावेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणासत्तावेदितव्या । अपरि-

भाषासत्तया सर्व्वधर्मासत्तावेदितया । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयाणां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यश्च सत्त्वो यश्च जीवो यश्च जन्तु र्यश्च पोषो यश्च पुरुषो यश्च पुङ्गलो यश्च मनुजो यश्च मानवो यश्च कारको यश्च वेदको यश्च जानको यश्च पशुको या च चक्षुः-संस्पर्शजावेदना या च श्रोत्रसंस्पर्शजावेदना या च घ्राणसंस्पर्शजावेदना या च जिह्वासंस्पर्शजावेदना या च कायसंस्पर्शजावेदना या च मनःसंस्पर्शजावेदना यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाप्रमेयं यच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्व्वधर्माः सर्व्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितया । सत्त्वा-सत्तया जीवासत्तावेदितया । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितया । जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितया । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदि-तया । पुरुषासत्तया पुङ्गलासत्तावेदितया । पुङ्गलासत्तया मनुजा-सत्तावेदितया । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितया । मानवास-त्तया कारकासत्तावेदितया । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदितया । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितया । जानकासत्तया पशुकासत्ता-वेदितया । पशुकासत्तया पृथिवीधालसत्तावेदितया । पृथिवी-धालसत्तया अभ्यासत्तावेदितया । अभ्यासत्तया तेजोधाल-सत्तावेदितया । तेजोधालसत्तया वायुधालसत्तावेदितया । वायु-धालसत्तया आकाशधालसत्तावेदितया । आकाशधालसत्तया विज्ञानधालसत्तावेदितया । विज्ञानधालसत्तया आकाशासत्ता-वेदितया । आकाशासत्तया महायानासत्तावेदितया । महायाना-

सत्तया अप्रमेयासत्तावेदित्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदि-
 त्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणासत्तावेदित्या । अपरिमाणा-
 सत्तया सर्वधर्मासत्तावेदित्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण
 तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य जन्तु
 यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गलो यस्य मनुजो यस्य मानवो
 यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पशुको यस्य पृथिवी-
 धातुर्यश्चाभ्यातुर्यश्च तेजोधातुर्यश्च वायुधातुर्यश्चाकाशधातुर्यश्च
 विज्ञानधातुर्यश्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाप्रमेयं । यच्चाऽसंख्येयं
 यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्तासत्तावेदित्या । सत्ता-
 सत्तया जीवासत्तावेदित्या । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदित्या ।
 जन्वसत्तया पोषासत्तावेदित्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदि-
 त्या । पुरुषासत्तया पुङ्गलासत्तावेदित्या । पुङ्गलासत्तया मनु-
 जासत्तावेदित्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदित्या । मानवा-
 सत्तया कारकासत्तावेदित्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदि-
 त्या । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदित्या । जानकासत्तया पशु-
 कासत्तावेदित्या । पशुकासत्तया अविद्यासत्तावेदित्या । अवि-
 द्यासत्तया संस्कारासत्तावेदित्या । संस्कारासत्तया विज्ञानासत्ता-
 वेदित्या । विज्ञानासत्तया नामरूपासत्तावेदित्या । नामरूपा-
 सत्तया षडायतनासत्तावेदित्या । षडायतनासत्तया स्पर्शासत्ता-
 वेदित्या । स्पर्शासत्तया वेदनासत्तावेदित्या । वेदनासत्तया

दृष्णामत्तवेदित्या । दृष्णामत्तया उपादानामत्तवेदित्या । उपादानामत्तया भवामत्तवेदित्या । भवामत्तया जात्यमत्तवेदित्या । जात्यमत्तया जरामरणामत्तवेदित्या । जरामरणामत्तया आकाशामत्तवेदित्या । आकाशामत्तया महायानामत्तवेदित्या । महायानामत्तयाऽप्रमेयामत्तवेदित्या । अप्रमेयामत्तयाऽसंख्येयामत्तवेदित्या । असंख्येयामत्तया अपरिमाणामत्तवेदित्या । अपरिमाणामत्तया सर्वधर्मात्मत्तवेदित्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यश्च सत्त्वो यश्च जीवो यश्च जन्तु र्यश्च पोषो यश्च पुरुषो यश्च पुद्गलो यश्च मनुजो यश्च मानवो यश्च कारको यश्च वेदको यश्च जानको यश्च पशुको यच्चाऽविद्या ये च संस्कारा यच्च विज्ञानं यच्च नाम रूपं यच्च षडायतनं यश्च सर्गा या च वेदनाया च दृष्णा यच्चोपादानं यश्च भवो या च जातिर्यच्च जरामरणं यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाऽप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वामत्तवेदित्या । सत्त्वामत्तया जीवामत्तवेदित्या । जीवामत्तया जन्वामत्तवेदित्या । जन्वामत्तया पोषामत्तवेदित्या । पोषामत्तया पुरुषामत्तवेदित्या । पुरुषामत्तया पुद्गलामत्तवेदित्या । पुद्गलामत्तया मनुजामत्तवेदित्या । मनुजामत्तया मानवामत्तवेदित्या । मानवामत्तया कारकामत्तवेदित्या । कारकामत्तया वेदकामत्तवेदित्या । वेदकामत्तया जानकामत्तवेदित्या । जानकामत्तया

पश्यकासत्तावेदितया । पश्यकासत्तया दानपारमिताऽसत्तावेदि-
 तया । दानपारमिताऽसत्तया शीलपारमितासत्तावेदितया ।
 शीलपारमितासत्तया चान्तिपारमितासत्तावेदितया । चान्ति-
 पारमितासत्तया वीर्यपारमितासत्तावेदितया । वीर्यपारमिता-
 सत्तया ध्यानपारमितासत्तावेदितया । ध्यानपारमितासत्तया
 प्रज्ञापारमितासत्तावेदितया । प्रज्ञापारमितासत्तया आकाशा-
 सत्तावेदितया । आकाशासत्तया महायानासत्तावेदितया । महा-
 यानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितया । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्ता-
 वेदितया । असंख्येयासत्तया अपरिमाणसत्तावेदितया । अपरि-
 माणासत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितया । अनेनापि सुभूते पर्या-
 येण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः ।
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि । यथात्मा यश्च सत्त्वो यश्च जीवो यश्च
 जन्तु र्यश्च पोषो यश्च पुरुषो यश्च पुद्गलो यश्च मनुजो यश्च
 मानवो यश्च कारको यश्च वेदको यश्च जानको यश्च पश्यको या च
 दानपारमिताया च शीलपारमिताया च चान्तिपारमिताया च
 वीर्यपारमिताया च ध्यानपारमिताया च प्रज्ञापारमिता यच्चा-
 काशं यश्च महायानं यच्चाप्रमेयं यच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च
 सर्वधर्माः सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितया । सत्त्वा-
 सत्तया जीवासत्तावेदितया । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितया ।
 जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितया । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदि-
 तया । पुरुषासत्तया पुद्गलासत्तावेदितया । पुद्गलासत्तया

मनुजामत्ता वेदितव्या । मनुजामत्तया मानवामत्ता वेदितव्या । मानवामत्तया कारकामत्ता वेदितव्या । कारकामत्तया वेदका-
सत्ता वेदितव्या । वेदकामत्तया जामकामत्ता वेदितव्या जामका-
सत्तया पशुकामत्ता वेदितव्या । पशुकामत्तया अध्यात्मशून्यतासत्ता
वेदितव्या । अध्यात्मशून्यतासत्तया बहिर्द्वाशून्यतासत्ता वेदितव्या ।
बहिर्द्वाशून्यतासत्तया अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतासत्ता वेदितव्या । अध्या-
त्मबहिर्द्वाशून्यतासत्तया शून्यताशून्यतासत्ता वेदितव्या । शून्यता-
शून्यतासत्तया महाशून्यतासत्ता वेदितव्या । महाशून्यतासत्तया
परमार्थशून्यतासत्ता वेदितव्या । परमार्थशून्यतासत्तया संसृतशून्य-
तासत्ता वेदितव्या । संसृतशून्यतासत्तयाऽसंसृतशून्यतासत्ता वेदि-
तव्या । असंसृतशून्यतासत्तया अत्यन्तशून्यतासत्ता वेदितव्या । अत्य-
न्तशून्यतासत्तया अनवरागशून्यतासत्ता वेदितव्या । अनवरागशून्य-
तासत्तया अनवकारशून्यतासत्ता वेदितव्या । अनवकारशून्यतासत्तया
प्रकृतिशून्यतासत्ता वेदितव्या । प्रकृतिशून्यतासत्तया सर्वधर्मशून्यता-
सत्तावेदितव्या । सर्वधर्मशून्यतासत्तया खलक्षणशून्यता वेदितव्या ।
खलक्षणशून्यतासत्तया अनुपलम्भशून्यतासत्ता वेदितव्या । अनुपलम्भ-
शून्यतासत्तया अभावशून्यतासत्ता वेदितव्या । अभावशून्यतासत्तया
स्वभावशून्यतासत्ता वेदितव्या । स्वभावशून्यतासत्तया अभावस्वभाव-
शून्यतासत्ता वेदितव्या । अभावस्वभावशून्यता सत्तया आकाशसत्ता
वेदितव्या । आकाशसत्तया महायानासत्ता वेदितव्या । महाया-
नासत्तया अप्रमेयासत्ता वेदितव्या । अप्रमेयासत्तया अपरिमाणा-
सत्तावेदितव्या । अपरिमाणासत्तया सर्वधर्मासत्ता वेदितव्या ।

अनेनापि सुभृते पर्यायेण तस्मिन् महायाने अग्रमेयाणामसंख्ये-
यानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभृते यथात्मा यस्य
सत्त्वो यस्य जीवो यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य
मनुजा यस्य मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य
पशको या चाऽध्यात्मशून्यता या च बहिर्द्वाशून्यतायाचाध्यात्म-
बहिर्द्वाशून्यतायाच शून्यताशून्यतायाच महाशून्यतायाच परमार्थ-
शून्यतायाच संकृतशून्यतायाचासंकृतशून्यतायाचात्यन्तशून्यताया-
चानवरागशून्यतायाचानवकारशून्यतायाच प्रकृतिशून्यतायाच सर्व-
धर्मशून्यतायाच स्वप्नचणशून्यतायाचाऽनुपलम्भशून्यतायाचाऽभाव-
शून्यतायाच स्वभावशून्यतायाचाऽभावस्वभावशून्यता यच्चाकाशं यच्च
महायानं यच्चाऽपरिमेयं यच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्व-
धर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभृते आत्मासत्तया सत्त्वासत्ता वेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवसत्ता वेदितव्या । जीवसत्तया जन्वसत्ता वेदितव्या ।
जन्वसत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्ता वेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनु-
जासत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मामवासत्ता वेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्ता वेदितव्या । जानकासत्तया पश-
कासत्ता वेदितव्या । पशकासत्तया मृत्युपस्थानासत्ता वेदितव्या ।
मृत्युपस्थानासत्तया सम्यक्प्रहाणामत्ता वेदितव्या । सम्यक्प्रहाणा-
सत्तया अद्विपादासत्ता वेदितव्या । अद्विपादासत्तया इन्द्रिया-

सत्ता वेदितव्या । इन्द्रियसत्तया बलासत्ता वेदितव्या । बलासत्तया बोध्यज्ञासत्ता वेदितव्या । बोध्यज्ञासत्तया आर्याष्टाङ्गमार्गासत्ता वेदितव्या । आर्याष्टाङ्गमार्गासत्तया आकाशासत्ता वेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता वेदितव्या । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्ता वेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्ता वेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणसत्ता वेदितव्या । अपरिमाणसत्तया सर्वधर्मासत्ता वेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायाने अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि यद्यात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पशुको यानि स्मृत्युपस्थानानि यानि सम्यक् प्रहाणानि ये चर्द्धिपादाः यानीन्द्रियाणि यानि बलानि यानि बोध्यज्ञानि यथा-र्याष्टाङ्गमार्गा यज्ञाकाशं यच्च महायानं यच्चाऽपरिमेयं यच्चाऽसंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मसत्तया सत्तासत्ता वेदितव्या । सत्तासत्तया जीवासत्ता वेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्ता वेदितव्या । जन्वसत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदितव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्ता वेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनुजासत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवासत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदितव्या । वेदकासत्तया जानकासत्ता वेदितव्या । जानकासत्तया पशुकासत्ता वेदितव्या । पशुकासत्तया आर्यसत्तासत्ता वेदितव्या ।

आर्यसत्यासत्तया ध्यानासत्ता वेदितव्या । ध्यानासत्तया अप्रमाणा-
 सत्ता वेदितव्या । अप्रमाणासत्तया आरूप्यसमापत्त्यसत्ता वेदितव्या ।
 आरूप्यसमापत्त्यसत्तया विमोक्षासत्ता वेदितव्या । विमोक्षासत्तया
 अनुपूर्वविहारसमापत्त्यसत्ता वेदितव्या । अनुपूर्वविहारसमापत्त्य-
 सत्तया शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखासत्ता वेदितव्या ।
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखासत्तया अभिज्ञासत्ता वेदि-
 तव्या । अभिज्ञासत्तया समाध्यसत्ता वेदितव्या । समाध्यसत्तया
 धारणीमुखासत्ता वेदितव्या । धारणीमुखासत्तया आकाशासत्ता
 वेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता वेदितव्या । महायाना-
 सत्तया अप्रमेयासत्ता वेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्ता
 वेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणसत्ता वेदितव्या । अपरि-
 माणासत्तया सर्वधर्मासत्ता वेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण
 तस्मिन् महायाने अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कश्च
 हेतोस्तथाहि सुभूते यस्यात्म यश्च सत्त्वो यश्च जीवो यश्च जन्तुर्यश्च
 पोषो यश्च पुद्गलो यश्च मनुजो यश्च मानवो यश्च कारको यश्च वेदको
 यश्च जानको यश्च पश्यको यानि चार्यसत्यानि ध्यानि चाप्रमाणानि
 याश्चाख्यसमापत्तयो ये च विमोक्षा याश्चानुपूर्वविहारसमापत्तयो
 यानि च शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि याश्चाऽभिज्ञाः
 ये च समाध्यो यानि च धारणीमुखानि यच्चाकाशं यश्च महा-
 यानं यच्चाप्रमेयं यच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः ।
 सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तया वेदितव्या । सत्त्वा-

सत्तया जीवामत्ता वेदितया । जीवामत्तया जन्वसत्ता वेदितया ।
 जन्वसत्तया पोषामत्ता वेदितया । पोषामत्तया पुरुषामत्ता वेदि-
 तया । पुरुषामत्तया पुङ्गवामत्ता वेदितया । पुङ्गवामत्तया मनु-
 जामत्ता वेदितया । मनुजामत्तया मानवामत्ता वेदितया । मानवा-
 मत्तया कारकामत्ता वेदितया । कारकामत्तया वेदकामत्ता वेदि-
 तया । वेदकामत्तया जानकामत्ता वेदितया । जानकामत्तया पश्य-
 कामत्ता वेदितया । पश्यकामत्तया तथागतबलामत्ता वेदितया ।
 तथागतबलामत्तया वैशारद्यामत्ता वेदितया । वैशारद्यामत्तया
 प्रतिमन्विदमत्ता वेदितया । प्रतिमन्विदमत्तया महाकरुणामत्ता
 वेदितया । महाकरुणामत्तया आवेणिकबुद्धधर्मात्तावेदितया ।
 आवेणिकबुद्धधर्मात्तया आकाशामत्ता वेदितया । आकाशा-
 मत्तया महायानामत्ता वेदितया । महायानामत्तया अप्रमेयामत्ता
 वेदितया । अप्रमेयामत्तयाऽसंख्येयामत्ता वेदितया । असंख्येया-
 मत्तयाऽपरिमाणामत्ता वेदितया । अपरिमाणामत्तया सर्वधर्मा-
 मत्ता वेदितया । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायाने
 अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
 सुभूते यश्चात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य
 पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य मानवो यस्य कारको यस्य
 वेदको यस्य जानको यस्य पश्यको यानि च तथागतबलानि
 यानि च वैशारद्यानि यास्य प्रतिमन्विदो या च महाकरुणा ये
 आवेणिकबुद्धधर्माः यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चोपरिमेयं यच्चा-
 संख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्ता वेदितव्या । सत्त्वा-
 सत्तया जीवासत्ता वेदितव्या । जीवासत्तया जन्त्वसत्ता वेदितव्या ।
 जन्त्वसत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदि-
 तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गलासत्ता वेदितव्या । पुङ्गलासत्तया मनु-
 जासत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवा-
 सत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदि-
 तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्ता वेदितव्या । जानकासत्तया
 पश्यासत्ता वेदितव्या । पश्यासत्तया गोचरभूधर्मासत्ता वेदितव्या ।
 गोचरभूधर्मासत्तया अष्टामकधर्मासत्ता वेदितव्या । अष्टामकधर्मा-
 सत्तया दर्शनकभूम्यसत्ता वेदितव्या । दर्शनकभूम्यसत्तया तनुभूम्यसत्ता
 वेदितव्या । तनुभूम्यसत्तया वीतरागभूम्यसत्ता वेदितव्या । वीतराग-
 भूम्यसत्तया कृताविभूम्यसत्ता वेदितव्या । कृताविभूम्यसत्तया आका-
 शासत्ता वेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता वेदितव्या ।
 महायानासत्तया अप्रमेयासत्ता वेदितव्या । अप्रमेयासत्तया असंख्ये-
 यासत्ता वेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमानासत्ता वेदितव्या ।
 अपरिमाणसत्तया सर्वधर्मासत्ता वेदितव्या । अनेनापि सुभूते
 पर्यायेण तस्मिन् महायाने अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामव-
 काशं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो
 यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य
 मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पश्याको ये च
 गोचरभूधर्माः ये च अष्टामकधर्माः ये च दर्शनकभूमिधर्माः ये च
 तनुभूमिधर्माः ये च वीतरागभूमिधर्माः ये च कृताविधर्माः

यज्ञाकाशं यज्ञ महायानं यज्ञाप्रमेयं यज्ञासंख्येयं यज्ञापरिमाणं
ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्ता वेदितव्या । सत्ता-
सत्तया जीवासत्ता वेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्ता वेदितव्या ।
जन्वसत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गलासत्ता वेदितव्या । पुङ्गलासत्तया अनु-
जासत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्ता वेदितव्या । जानकासत्तया पश्य-
कासत्ता वेदितव्या । पश्यकासत्तया श्रोत आपन्नासत्ता वेदितव्या ।
श्रोत आपन्नासत्तया सहृदागाम्यसत्ता वेदितव्या । सहृदागाम्यसत्तया
अनागाम्यसत्ता वेदितव्या । अनागाम्यसत्तया अर्हदसत्ता वेदितव्या ।
अर्हदसत्तया आकाशासत्ता वेदितव्या । आकाशासत्तया महायाना-
सत्ता वेदितव्या । महायानासत्तया अप्रमेयासत्ता वेदितव्या । अप्र-
मेयासत्तया असंख्येयासत्ता वेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरि-
माणासत्ता वेदितव्या । अपरिमाणासत्तया सर्वधर्मासत्ता वेदितव्या ।
अनेनापि सुभूते पर्याधिण तस्मिन् महायाने अप्रमेयाणा-
मसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते
यज्ञात्मा यज्ञ सत्त्वो यज्ञ जीवो यज्ञ जन्तुर्यस्य पोषो यज्ञ पुरुषो
यज्ञ पुङ्गलो यज्ञ मनुजो यज्ञ मानवो यज्ञ कारको यज्ञ वेदको
यज्ञ जानको यज्ञ पश्यको यज्ञ श्रोत आपन्नो यज्ञ सहृदा-
गामी यज्ञानागामी यज्ञार्हन् यज्ञाकाशं यज्ञ महायानं

यच्चाप्रमेयं सच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेत-
न्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्ता वेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवासत्ता वेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्ता वेदितव्या ।
जन्वसत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गलासत्ता वेदितव्या । पुङ्गलासत्तया मनु-
जासत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्ता वेदितव्या । जानकासत्तया
पश्यकासत्ता वेदितव्या । पश्यकासत्तया प्रत्येकबुद्धासत्ता वेदितव्या ।
प्रत्येकबुद्धसत्तया सम्यक्सम्बुद्धासत्ता वेदितव्या । सम्यक्सम्बुद्धासत्तया
आकाशासत्ता वेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता वेदितव्या ।
महायानासत्तया अप्रमेयासत्ता वेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येया-
सत्ता वेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणासत्ता वेदितव्या । अप-
रिमाणासत्तया सर्वधर्मासत्ता वेदितव्या । अनेनापि सुभूते पथ्या-
येष तस्मिन् महाधाने अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः ।
तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य
जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य मानवो
यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पश्यको यस्य प्रत्येक-
बुद्धो यस्य सम्यक्सम्बुद्धो सच्चाकाशं यस्य महायानं यच्चाप्रमेयं
यच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वसत्ता वेदितव्या । सत्त्वासत्तया

जीवामत्ता वेदितव्या । जीवामत्तया जन्वमत्ता वेदितव्या । जन्व-
 मत्तया पोषामत्ता वेदितव्या । पोषामत्तया पुरुषामत्ता वेदितव्या ।
 पुरुषामत्तया पुङ्गलामत्ता वेदितव्या । पुङ्गलामत्तया मनुजामत्ता
 वेदितव्या । मनुजामत्तया मानवामत्ता वेदितव्या । मानवामत्तया
 कारकामत्ता वेदितव्या । कारकामत्तया वेदकामत्ता वेदितव्या ।
 वेदकामत्तया जानकामत्ता वेदितव्या । जानकामत्तया पशुकामत्ता
 वेदितव्या । पशुकामत्तया आवकयानामत्ता वेदितव्या । आवक-
 यानामत्तया प्रत्येकबुद्ध्यानामत्ता वेदितव्या । प्रत्येकबुद्ध्यानामत्तया
 बुद्ध्यानामत्ता वेदितव्या । बुद्ध्यानामत्तया सर्वाकारज्ञतामत्ता वेदि-
 तव्या । सर्वाकारज्ञतामत्तया आकाशामत्ता वेदितव्या । आकाशा-
 मत्तया महायानामत्ता वेदितव्या । महायानामत्तया अप्रमेयामत्ता
 वेदितव्या । अप्रमेयामत्तया असंख्येयामत्ता वेदितव्या । असंख्येया-
 मत्तया अपरिमाणामत्ता वेदितव्या । अपरिमाणामत्तया सर्वधर्मा-
 मत्ता वेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायाने अप्र-
 मेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते
 यथात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो
 यस्य पुङ्गलो यस्य मनुजो यस्य मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य
 जानको यस्य पशुको यच्च आवकयानं यच्च प्रत्येकबुद्ध्यानं यच्च
 बुद्ध्यानं यच्च सर्वाकारज्ञता यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाप्रमेयं
 यच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूते निर्व्विणधातावप्रमेयाणामसंख्येयाना-
 मपरिमाणानां सत्त्वानामवकाशः । एवमेव तस्मिन् महायाने-

अप्रमेयानामसंख्येयानामपरिमाणानां सत्त्वानामवकाशः । अनेनापि
 सुभृते पय्यायेण यथाकाशे अप्रमेयाणामसंख्येयाणामपरिमाणानां
 सत्त्वानामवकाशः । एवमेव तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येया-
 णामपरिमाणानां सत्त्वानामवकाशः । यदपि सुभृतिरेवमाह
 नापि तस्य महायानस्य गतिर्दृश्यते नागतिर्दृश्यते न स्थानं दृश्यते
 इति । एवमेतत् सुभृते एवमेतत् । न तस्य महायानस्यागतिर्वा
 गतिर्वा दृश्यते । तत्कस्य हेतोरचलाहि सुभृते सर्वधर्माः । तेन
 कुतश्चिदागच्छन्ति न क्वचिद्गच्छन्ति न क्वचित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि सुभृते रूपं न कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति ।
 न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्नहि सुभृते रूपस्य प्रकृतिः कुतः
 श्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति । न क्वचित्तिष्ठति । न रूपस्य
 तथता कुतश्चिदागच्छति न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न
 रूपस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 न रूपस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्ति-
 ष्ठति । न वेदना कुतश्चिदागच्छति न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
 त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते वेदनायाः प्रकृतिः कुतश्चि-
 दागच्छति न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न वेदनायास्तथता
 कुतश्चिदागच्छति न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न वेदनायाः
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न
 वेदनाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्ति-
 ष्ठति । न संज्ञा कुतश्चिदागच्छति न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्ति-
 ष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते संज्ञायाः प्रकृतिः कुतश्चिदा-

गच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न संज्ञायास्तथता
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति । न क्वचित्तिष्ठति । न संज्ञायाः
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न
 संज्ञाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्ति-
 ष्ठति । न संस्काराः कुतश्चिदागच्छन्ति । न क्वचिद्गच्छन्ति न
 क्वचित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते संस्काराणां प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न संस्का-
 राणां तथता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 न संस्काराणां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । न संस्काराणां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचि-
 द्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न विज्ञानं कुतश्चिदागच्छति । न
 क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते विज्ञा-
 नस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 न विज्ञानस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । न विज्ञानस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचि-
 द्गच्छति । न क्वचित्तिष्ठति । न विज्ञानस्य लक्षणं कुतश्चिदाग-
 च्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।

न चक्षुः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्ति-
 ष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते चक्षुषः प्रकृतिः कुतश्चिदाग-
 च्छति । न क्वचिद्गच्छति । न क्वचित्तिष्ठति । न चक्षुषस्तथता
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति । न क्वचित्तिष्ठति । न चक्षुषः
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति । न क्वचित्तिष्ठति ।

न चक्षुषो लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति । न क्वचि-
 त्तिष्ठति । न श्रोत्रं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
 त्तिष्ठति । तत्कस्यहेतोर्न हि सुभूते श्रोत्रस्य प्रकृतिः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न क्वचिद्गच्छति । न क्वचित्तिष्ठति । न श्रोत्रस्य तथता
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । श्रोत्रस्य
 स्वभावो न कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 श्रोत्रस्य लक्षणं न कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
 त्तिष्ठति । न घ्राणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
 त्तिष्ठति । तत्कस्यहेतोर्न हि सुभूते घ्राणस्य प्रकृतिः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न घ्राणस्य तथता
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न घ्राणस्य
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति । न क्वचित्तिष्ठति ।
 न घ्राणस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
 त्तिष्ठति । न जिह्वा कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
 त्तिष्ठति । तत्कस्यहेतोर्न हि सुभूते जिह्वायाः प्रकृतिः कुतश्चि-
 दागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न जिह्वाया-
 स्तथता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न
 जिह्वायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
 त्तिष्ठति । न जिह्वाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्ग-
 च्छति न क्वचित्तिष्ठति । न कायः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचि-
 द्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्यहेतोर्न हि सुभूते कायस्य
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति । न क्वचित्तिष्ठति ।

कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते गन्धस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचि-
 द्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न गन्धस्य तथता कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न गन्धस्य स्वभावः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न गन्धस्य लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति । न क्वचित्तिष्ठति । न रसः
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते रसस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचि-
 द्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न रसस्य तथता कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति । न क्वचित्तिष्ठति । न रसस्य स्वभावः कुतश्चि-
 दागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न रसस्य लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न स्पर्शः
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते स्पर्शस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचि-
 द्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न स्पर्शस्य तथता कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न स्पर्शस्य स्वभावः कुतश्चिदाग-
 च्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न स्पर्शस्य लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न धर्माः
 कुतश्चिदागच्छन्ति । न क्वचिद्गच्छन्ति न क्वचित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते धर्माणां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छन्ति । न
 क्वचिद्गच्छन्ति न क्वचित्तिष्ठन्ति । न धर्माणां तथता कुतश्चि-
 दागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न धर्माणां

स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
न धर्माणां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
क्वचित्तिष्ठति ।

न चतुर्विज्ञानं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते चतुर्विज्ञानस्य प्रकृतिः कुत-
श्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न चतुर्विज्ञा-
नस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
न चतुर्विज्ञानस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति
न क्वचित्तिष्ठति । न चतुर्विज्ञानस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न श्रोत्रविज्ञानं कुतश्चिदाग-
च्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि
सुभूते श्रोत्रविज्ञानस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचि-
द्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न श्रोत्रविज्ञानस्य तथता कुतश्चिदा-
गच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न श्रोत्रविज्ञानस्य
स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
न श्रोत्रविज्ञानस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति
न क्वचित्तिष्ठति । न घ्राणविज्ञानं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचि-
द्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते घ्राण-
विज्ञानस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
त्तिष्ठति । न घ्राणविज्ञानस्य तथता न कुतश्चिदागच्छति । न
'क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न घ्राणविज्ञानस्य स्वभावः कुत-
श्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न घ्राण-

न चतुःसंस्पर्शः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते चतुःसंस्पर्शस्य प्रकृतिः, कुत-
 श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न चतुःसंस्पर्शस्य
 तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न चतुःसंस्पर्शस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचित्तिष्ठति । न चतुःसंस्पर्शस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न श्रोत्रसंस्पर्शः कुतश्चिदा-
 गच्छति न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते श्रोत्रसंस्पर्शस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न श्रोत्रसंस्पर्शस्य तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न श्रोत्रसंस्पर्शस्य
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न श्रोत्रसंस्पर्शस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचित्तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शः कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते घ्राण-
 संस्पर्शस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शस्य स्वभावः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शस्य
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न जिह्वासंस्पर्शः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते जिह्वासंस्पर्शस्य प्रकृतिः

न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न चक्षुःसंस्पर्शजा वेदनायाः
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति । न कचिन्तिष्ठति ।
 न चक्षुःसंस्पर्शजा वेदनाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न श्रोत्रसंस्पर्शजा वेदनाया कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतो-
 स्तथाहि नहि सुभूते श्रोत्रसंस्पर्शजा वेदनायाः प्रकृतिः कुतश्चि-
 दागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न श्रोत्रसंस्पर्शजा
 वेदनायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न श्रोत्रसंस्पर्शजा वेदनायाः स्वभावः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न श्रोत्रसंस्पर्शजा
 वेदनाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शजा वेदना कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्ग-
 च्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते घ्राणसंस्पर्शजा
 वेदनायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शजा वेदनायास्तथता कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न घ्राणसंस्पर्शजा वेदनायाः
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न घ्राणसंस्पर्शजा वेदनाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्ग-
 च्छति न कचिन्तिष्ठति । न जिह्वासंस्पर्शजा वेदना कुतश्चिदाग-
 च्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते जिह्वासंस्पर्शजा वेदनायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न जिह्वासंस्पर्शजा वेदनायास्तथता

कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न जिह्वा-
 संस्पर्शजा वेदनायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । न जिह्वासंस्पर्शजा वेदनाया स्तयणं कुतश्चिदाग-
 च्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न कायसंस्पर्शजा वेदना
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न
 हि सुभूते कायसंस्पर्शजा वेदनायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न कायसंस्पर्शजा वेदनाया-
 स्तयता न कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 न कायसंस्पर्शजा वेदनायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचि-
 द्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न कायसंस्पर्शजा वेदनाया स्तयणं कुत-
 श्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न मनःसंस्पर्शजा
 वेदना कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते मनःसंस्पर्शजा वेदनायाः प्रकृतिः कुतश्चि-
 दागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न मनःसंस्पर्शजा
 वेदनायास्तयता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
 त्तिष्ठति । न मनःसंस्पर्शजा वेदनायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।

न पृथिवीधातुः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
 त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते पृथिवीधातोः प्रकृतिः कुत-
 श्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न पृथिवी-
 धातोस्तयता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्ति-
 ष्ठति । न पृथिवीधातोः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचि-

ङ्क्षति न क्वचित्तिष्ठति । न पृथिवीधातोर्लक्षणं कुतश्चिदाग-
 क्षति । न क्वचिङ्क्षति न क्वचित्तिष्ठति । नाऽभ्यातुः कुत-
 श्चिदागक्षति । न क्वचिङ्क्षति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूतेऽभ्यातोः प्रकृतिः कुतश्चिदागक्षति । न क्वचि-
 ङ्क्षति न क्वचित्तिष्ठति । नाऽभ्यातोस्तथता कुतश्चिदागक्षति ।
 न क्वचिङ्क्षति न क्वचित्तिष्ठति । नाऽभ्यातोः स्वभावः कुतश्चि-
 दागक्षति । न क्वचिङ्क्षति न क्वचित्तिष्ठति । नाऽभ्यातोर्लक्षणं
 कुतश्चिदागक्षति । न क्वचिङ्क्षति न क्वचित्तिष्ठति । न तेजो-
 धातुः कुतश्चिदागक्षति । न क्वचिङ्क्षति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते तेजोधातोः प्रकृतिः कुतश्चिदागक्षति । न
 क्वचिङ्क्षति न क्वचित्तिष्ठति । न तेजोधातोस्तथता कुतश्चि-
 दागक्षति । न क्वचिङ्क्षति न क्वचित्तिष्ठति । न तेजोधातोः
 स्वभावः कुतश्चिदागक्षति । न क्वचिङ्क्षति न क्वचित्तिष्ठति ।
 न तेजोधातोर्लक्षणं कुतश्चिदागक्षति । न क्वचिङ्क्षति न
 क्वचित्तिष्ठति । न वायुधातुः कुतश्चिदागक्षति । न क्वचिङ्क्षति
 न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वायुधातोः प्रकृतिः
 कुतश्चिदागक्षति । न क्वचिङ्क्षति न क्वचित्तिष्ठति । न वायु-
 धातोस्तथता कुतश्चिदागक्षति । न क्वचिङ्क्षति न क्वचि-
 त्तिष्ठति । न वायुधातोः स्वभावः कुतश्चिदागक्षति । न क्वचि-
 ङ्क्षति न क्वचित्तिष्ठति । न वायुधातोर्लक्षणं कुतश्चिदागक्षति ।
 न क्वचिङ्क्षति न क्वचित्तिष्ठति । नःक्राग्रधातुः कुतश्चिदा-
 गक्षति । न क्वचिङ्क्षति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि

सुभृते आकाशधातोः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नाकाशधातोस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नाकाशधातोः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नाकाशधातोर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।

न विज्ञानधातुः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति । न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते विज्ञानधातोः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न विज्ञानधातोस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न विज्ञानधातोः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न विज्ञानधातोर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नाऽविद्या कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते अविद्यायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नाऽविद्यायास्तथता कुतश्चिदागच्छति न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नाऽविद्यायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नाविद्याया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न संस्काराः कुतश्चिदागच्छन्ति । न क्वचिद्गच्छन्ति । न क्वचित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभृते संस्काराणां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न संस्काराणां तथता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न संस्काराणां

त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते स्पर्शस्य प्रकृतिः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न स्पर्शस्य तथता
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न स्पर्शस्य
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 न स्पर्शस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
 त्तिष्ठति । न वेदना कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वेदनायाः प्रकृतिः कुत-
 श्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न वेदनाया-
 स्तथता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न
 वेदनायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
 त्तिष्ठति । न वेदनाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति
 न क्वचित्तिष्ठति । न दृष्ट्या कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति
 न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते दृष्ट्यायाः प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न दृष्ट्या-
 यास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 न दृष्ट्यायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
 त्तिष्ठति । न दृष्ट्यायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्ग-
 च्छति न क्वचित्तिष्ठति । नोपादानं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचि-
 द्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते उपादानस्य
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 नोपादानस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
 त्तिष्ठति । नोपादानस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्ग-

च्छति न क्वचित्तिष्ठति । नोपादानस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न भवः कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 भवस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्ति-
 ष्ठति । न भवस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । न भवस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचि-
 द्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न भवस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न जातिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 जातेः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति । न क्वचि-
 त्तिष्ठति । न जातेस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति
 न क्वचित्तिष्ठति । न जातेः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचि-
 द्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न जातेर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न जरामरणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 जरामरणस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । न जरामरणस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न
 क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न जरामरणस्य स्वभावः कुत-
 श्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न जरामरणस्य
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 न दानपारमिता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते दानपारमितायाः

यान्तयता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न वीर्यपारमितायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचिन्तिष्ठति । न वीर्यपारमितायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न ध्यानपारमिता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते ध्यानपारमितायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न ध्यानपारमितायास्तयता कुत-
 श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न ध्यान-
 पारमितायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । न ध्यानपारमितायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न प्रज्ञापारमिता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते प्रज्ञापारमितायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न प्रज्ञापारमितायास्तयता कुतश्चि-
 दागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न प्रज्ञापार-
 मितायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचि-
 न्तिष्ठति । न प्रज्ञापारमितायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।

नाऽध्यात्मशून्यता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अध्यात्मशून्यतायाः
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 नाध्यात्मशून्यतायास्तयता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न

क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न शून्यताशून्यतायाः लक्षणं कुत-
 सिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न महाशून्यता
 कुतसिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते महाशून्यतायाः प्रकृतिः कुतसिदागच्छति । न
 क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न महाशून्यतास्त्यता कुतसिदा-
 गच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न महाशून्यतायाः
 स्वभावः कुतसिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 न महाशून्यतायाः लक्षणं कुतसिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । न परमार्थशून्यता कुतसिदागच्छति । न क्वचि-
 द्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते परमार्थ-
 शून्यतायाः प्रकृतिः कुतसिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । न परमार्थशून्यतायास्त्यता न कुतसिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न परमार्थशून्यतायाः स्वभावः
 कुतसिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न पर-
 मार्थशून्यतायाः लक्षणं न कुतसिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । न संस्कृतशून्यता कुतसिदागच्छति । न क्वचिद्ग-
 च्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते संस्कृतशून्य-
 तायाः प्रकृतिः कुतसिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
 त्तिष्ठति । न संस्कृतशून्यतायास्त्यता कुतसिदागच्छति । न क्वचि-
 द्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न संस्कृतशून्यतायाः स्वभावः कुतसि-
 दागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न संस्कृतशून्यताया-
 लक्षणं कुतसिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।

नामस्कृतशून्यता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अमस्कृतशून्यताया प्रकृति
कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नामस्कृत-
शून्यतायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
त्तिष्ठति । नामस्कृतशून्यताया स्वभाव कुतश्चिदागच्छति । न
क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नामस्कृतशून्यतायार्त्तचण कुतश्चि-
दागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नात्यन्तशून्यता-
कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते अत्यन्तशून्यताया प्रकृति कुतश्चिदागच्छति ।
न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नात्यन्तशून्यतायास्तथता न कुत
श्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नात्यन्तशून्य-
ताया स्वभाव कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
त्तिष्ठति । नात्यन्तशून्यतायार्त्तचण कुतश्चिदागच्छति । न क्वचि-
द्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नानवरायशून्यता कुतश्चिदागच्छति ।
न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
अनवरायशून्यताया प्रकृति कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति
न क्वचित्तिष्ठति । नानवरायशून्यतायास्तथता कुतश्चिदागच्छति ।
न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नानवरायशून्यताया स्वभाव
कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नानवराय
शून्यतायार्त्तचण कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
त्तिष्ठति । नानवकारशून्यता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति
न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अनवकारशून्य-

सिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न खलक्षणशून्य-
 तायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
 त्तिष्ठति । न खलक्षणशून्यताया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नाऽनुपलम्भशून्यता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते अनुपलम्भशून्यतायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचि-
 द्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नाऽनुपलम्भशून्यतायाम्प्रथता कुतश्चि-
 दागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नाऽनुपलम्भशून्य-
 तायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
 त्तिष्ठति । नाऽनुपलम्भशून्यताया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नाऽभावशून्यता कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 अभावशून्यतायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । नाभावशून्यतायाम्प्रथता कुतश्चिदागच्छति । न
 क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नाभावशून्यतायाः स्वभावः कुत-
 श्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नाभावशून्य-
 तायाः लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
 त्तिष्ठति । न स्वभावशून्यता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति
 न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते स्वभावशून्यतायाः
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 न स्वभावशून्यतायाम्प्रथता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । न स्वभावशून्यतायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।

न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न स्वभावशून्यताया लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाभाव-
 स्वभावशून्यता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अभावस्वभावशून्यतायाः प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽभाव-
 स्वभावशून्यतायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । नाऽभावस्वभावशून्यतायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाभावस्वभावशून्यतायालक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।

*न मृत्युपस्थानानि कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते मृत्युपस्थानानां प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न मृत्युप-
 स्थानानां तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न मृत्युपस्थानानां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । न मृत्युपस्थानानां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न सम्यक्प्रहाणानि कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 सम्यक्प्रहाणानां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । न सम्यक्प्रहाणानां तथता कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न सम्यक्प्रहाणानां स्वभावः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न सम्यक्प्रहा-

* Thus form occurs in all MSS.

तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न बोध्यद्गानां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । न बोध्यद्गानां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न मार्गः कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते मार्गस्य
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न
 मार्गस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । न मार्गस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचिन्तिष्ठति । न मार्गस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नार्यसत्यानि कुतश्चिदागच्छन्ति ।
 न कचिद्गच्छन्ति न कचिन्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 नार्यसत्यानां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । नार्यसत्यानां तथता कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति । न कचिन्तिष्ठति । नार्यसत्यानां स्वभावः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नार्यसत्यानां लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न ध्यानानि
 कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कचिन्तिष्ठन्ति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते ध्यानानां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न ध्यानानां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न ध्यानानां स्वभावः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न ध्यानानां
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।

नाप्रमाणानि कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कचिन्तिष्ठन्ति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अप्रमाणानां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिद्गच्छन्तिष्ठति । नाप्रमाणानां तथता कुत-
 श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाप्रमाणानां
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 नाप्रमाणानां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 न्तिष्ठति । नाख्यसमापत्तयः कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति
 न कचिन्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते आख्यसमापत्तीनां
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 नाख्यसमापत्तीनां तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचिन्तिष्ठति । नाख्यसमापत्तीनां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाख्यसमापत्तीनां लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न विमोक्षाः
 कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कचिन्तिष्ठन्ति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते विमोक्षाणां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न विमोक्षाणां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न विमोक्षाणां लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽनुपूर्व-
 विहार समापत्तयः कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कचि-
 न्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते नवानुपूर्वविहार समापत्तीनां
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न नवानुपूर्वविहार समापत्तीनां तथता कुतश्चिदागच्छति । न

क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न नवानुपूर्वविहार समापत्तीनां
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 न नवानुपूर्वविहार समापत्तीनां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोच-
 मुखानि कुतश्चिदागच्छन्ति । न क्वचिद्गच्छन्ति न क्वचित्तिष्ठन्ति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानां
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 न शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न शून्यतानिमित्ता-
 प्रणिहितविमोचमुखानां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति
 न क्वचित्तिष्ठति । न शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानां
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 नाऽभिज्ञाः कुतश्चिदागच्छन्ति । न क्वचिद्गच्छन्ति न क्वचित्तिष्ठन्ति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अभिज्ञानां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नाभिज्ञानां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नाभिज्ञानां स्वभावः
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नाभिज्ञानां
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 न समाधयः कुतश्चिदागच्छन्ति । न क्वचिद्गच्छन्ति न क्वचित्तिष्ठन्ति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते समाधीनां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न समाधीनां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न समाधीनां स्वभावः

कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न समाधीनां
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न
 धारणीमुखानि कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कचि-
 त्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते धारणीमुखानां प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न धारणी-
 मुखानां तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न धारणीमुखानां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचिन्तिष्ठति । न धारणीमुखानां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न दशतथागतबलानि न
 कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कचिन्तिष्ठन्ति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते दशानां तथागतबलानां प्रकृतिः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न दशानां तथागत-
 बलानां तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न दशानां तथागतबलानां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न दशानां तथागतबलानां लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न चत्वारि-
 वैशारद्यानि कुतश्चिदागच्छन्ति । न कचिद्गच्छन्ति न कचिन्तिष्ठन्ति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वैशारद्यानां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न वैशारद्यानां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न वैशारद्यानां
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न वैशारद्यानां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न

क्वचित्तिष्ठति । न चतस्रः प्रतिमन्विदः कुतश्चिदागच्छन्ति ।
 न क्वचिद्गच्छन्ति न क्वचित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 चतस्रणां प्रतिमन्विदां प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति
 न क्वचित्तिष्ठति । न चतस्रणां प्रतिमन्विदां तथता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न चतस्रणां
 प्रतिमन्विदां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । न चतस्रणां प्रतिमन्विदां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न महाकरुणा कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 महाकरुणायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । न महाकरुणायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न
 क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न महाकरुणायाः स्वभावः कुत-
 श्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न महाकरुणाया
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 नाष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः कुतश्चिदागच्छन्ति । न क्वचिद्गच्छन्ति
 न क्वचित्तिष्ठन्ति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते आवेणिकबुद्धधर्माणां
 प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 नावेणिकबुद्धधर्माणां तथता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । नावेणिकबुद्धधर्माणां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नावेणिकबुद्धधर्माणां लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 न सुभूते धर्मधातुः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न

क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते धर्मधातोः प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न धर्म-
 धातोस्तयता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 न धर्मधातोः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । न धर्मधातोर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न सुभूते तथता कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 तथतायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचि-
 त्तिष्ठति । न तथतायास्तयता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति
 न क्वचित्तिष्ठति । न तथतायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।
 न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न तथतायार्लक्षणं कुतश्चिदा-
 गच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न भूतकोटिः
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते भूतकोटेः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
 क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न भूतकोटेस्तयता कुतश्चिदा-
 गच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न भूतकोटेः स्वभावः
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । न भूत-
 कोटेर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।
 न सुभूते अचिन्त्यधातुः कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न
 क्वचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते ऽचिन्त्यधातो प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नाऽचिन्त्य-
 धातोस्तयता कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति ।

नाचिऽन्त्यधातोः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । नाऽचिन्त्यधातोर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न सुभूते बोधिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 बोधेः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न बोधेस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न बोधेः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 न्तिष्ठति । न बोधेर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचिन्तिष्ठति । न सुभूते बुद्धः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते बुद्धस्य प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न बुद्धस्य
 तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न
 बुद्धस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 न बुद्धस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
 न्तिष्ठति । न सुभूते संस्कृतं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
 न कचिन्तिष्ठति । न संस्कृतस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न संस्कृतस्य स्वभावः कुतश्चिदा-
 गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न संस्कृतस्य लक्षणं
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न सुभूते
 संस्कृतं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते संस्कृतस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति ।
 न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नासंस्कृतस्य तथता कुतश्चिदा-

गच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नाऽसंस्कृतस्य स्वभावः
 कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । नाऽसंस्कृतस्य
 लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न क्वचिद्गच्छति न क्वचित्तिष्ठति । एवं
 तस्य महायानस्य नागतिर्दृश्यते न गतिर्दृश्यते न स्थानं दृश्यते ।

यदपि सुभूतेरेवमाह । नाप्यस्य यानस्य पूर्वान्त उपलभ्यते ।
 नापरान्त उपलभ्यते । न मध्य उपलभ्यते । अध्वसमतानामेदं
 यानं महायानं । तस्मान्महायानमित्युच्यते । इति । एवमेतत् सुभूते
 एवमेतत् । नाप्यस्य यानस्य पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उप-
 लभ्यते । न मध्य उपलभ्यते । अध्वसमतानामेदं यानं तस्मान्महा-
 यानमित्युच्यते । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते अतीतोऽध्वाऽतीतेन
 शून्यः । अनागतोऽध्वाऽनागतेन शून्यः । प्रत्युत्पन्नोऽध्वाप्रत्युत्पन्नेन
 शून्यः । अध्वसमता अध्वसमतया शून्यः । महायानं महायानेन
 शून्यः । बोधिसत्त्वो बोधिसत्त्वेन शून्यः । न सुभूते शून्यता एका न द्वे
 न तिस्रः न चतस्रः न पञ्च न षट् न सप्त नाष्टौ न नव न दश
 न पृथक् तस्मात् अध्वसमताया न मिदं बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
 नैवात्र समतोपलभ्यते । न विषमता । नैवात्र राग उपलभ्यते ।
 न विरागः । न द्वेष उपलभ्यते नाऽद्वेषः । न मोह उपलभ्यते
 नामोहः । न नामोपलभ्यते नां नाम । न संस्कृत उपलभ्यते
 नाऽसंस्कृतः । न कुशलमुपलभ्यते नाऽकुशलं । न सावद्यमुपलभ्यते
 नाऽनावद्यं । न साश्रवमुपलभ्यते नाऽनाश्रवं । न संक्लेशमुपलभ्यते
 न निक्लेशं । न लौकिकमुपलभ्यते नऽलोकोत्तरं । नोत्पाद्य उपलभ्यते
 न निरोधं । न सक्लेशमुपलभ्यते न व्यवदानं । नैवात्र नितामुपलभ्यते

नाऽनित्यं । न सुखमुपलभ्यते न दुःखं । नात्मोपलभ्यते नाऽनात्मा ।
 न शान्तमुपलभ्यते नाऽशान्तं । न कामधातुरुपलभ्यते न काम-
 धातुममतिक्रमः । न रूपधातुरुपलभ्यते न रूपधातुममतिक्रमः ।
 नाह्यधातुरुपलभ्यते नाह्यधातुममतिक्रमः । न संभार उपलभ्यते
 न निर्वाणं । तत्कस्य हेतोस्तथाह्यस्य स्वभावो नोपलभ्यते ।

व्यतीतं सुभूते रूपमतीते न रूपेण शून्यं तत्कस्य हेतोर्न हि
 शून्यतायामतीतं रूपमुपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया
 नोपलभ्यते कुतः पुनः शून्यतायामतीतं रूपमुपलभ्यते । अतीता
 वेदना अतीतया वेदनयाशून्या । तत्कस्य हेतोर्न हि शून्यताया-
 मतीता वेदनोपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते
 कुतः पुनः शून्यतायामतीतो वेदनोपलभ्यते । अतीता संज्ञा
 अतीतया संज्ञया शून्या । तत्कस्य हेतोर्न हि शून्यतायामतीता
 संज्ञोपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः
 पुनः शून्यतायामतीता संज्ञोपलभ्यते । अतीताः संस्काराः अतीतैः
 संस्कारैः शून्या तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यतायामतीताः
 संस्कारा उपलभ्यन्ते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते ।
 कुतः पुनः शून्यतायामतीताः संस्कारा उपलभ्यन्ते । अतीतं
 विज्ञानमतीते न विज्ञानेन शून्यं । तत्कस्य हेतोर्न हि शून्यताया-
 मतीतं विज्ञानमुपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोप-
 लभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायामतीतं विज्ञानमुपलभ्यते ।
 अनागतं सुभूते रूपमनागते न रूपेण शून्यं । तत्कस्य हेतोर्न
 हि शून्यतायामनागतं रूपमुपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्य-

तयोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायामनागतं रूपमुपलभ्यते ।
 अनागता वेदना अनागतया वेदनया शून्या । तत्कस्य हेतोर्न हि
 शून्यतायामनागता वेदोपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया
 नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायामनागता वेदोपलभ्यते ।
 अनागता संज्ञा अनागतया संज्ञयाशून्या । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते अनागता संज्ञोपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया-
 नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायामनागता संज्ञोपलभ्यते ।
 अनागताः संस्काराः अनागतैः संस्कारैः शून्याः । तत्कस्य हेतोर्न
 हि सुभूते शून्यतायामनागताः संस्काराः उपलभ्यन्ते । शून्यतैव
 तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायामनागताः
 संस्कारा उपलभ्यन्ते । अनागतं विज्ञानमनागते न विज्ञानेन शून्यं ।
 तत्कस्य हेतोर्न सुभूते शून्यतायामनागतं विज्ञानमुपलभ्यते शून्यतैव
 तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायामनागतं
 विज्ञानमुपलभ्यते ।

प्रत्युत्पन्नं सुभूते रूपं प्रत्युत्पन्नेन रूपेण शून्यं । तत्कस्य हेतोर्न
 हि सुभूते शून्यतायां प्रत्युत्पन्नं रूपमुपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्या-
 शून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायां प्रत्युत्पन्नं रूपमुप-
 लभ्यते । प्रत्युत्पन्ना वेदना प्रत्युत्पन्नया वेदनया शून्या । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते शून्यतायां प्रत्युत्पन्नावेदनोपलभ्यते । शून्यतैव
 तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायां प्रत्युत्पन्ना-
 वेदनोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्ना संज्ञा प्रत्युत्पन्नया संज्ञया शून्या ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि शून्यतायां प्रत्युत्पन्ना संज्ञोपलभ्यते । शून्यतैव

तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायां प्रत्युत्पन्ना संज्ञोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नाः संस्काराः प्रत्युत्पन्नाः संस्कारैः शून्याः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यतायां प्रत्युत्पन्नाः संस्काराः उपलभ्यन्ते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायां प्रत्युत्पन्नाः संस्काराः उपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नं विज्ञानं प्रत्युत्पन्नेन विज्ञानेन शून्यं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यतायां प्रत्युत्पन्नं विज्ञानमुपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायां प्रत्युत्पन्नं विज्ञानमुपलभ्यते ।

पूर्वान्ततः सुभूते दानपारमिता नोपलभ्यते । अपरान्ततो दानपारमिता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतो दानपारमिता नोपलभ्यते । अर्धसमतायां दानपारमिता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीताध्वोपलभ्यते । न समतायामनागताध्वोपलभ्यते । न समतायां प्रत्युत्पन्नाध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीताध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोध्वोपलभ्यते । कुतः पुनः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः शीलपारमिता नोपलभ्यते । अपरान्ततः शीलपारमितानोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः शीलपारमिता नोपलभ्यते । अर्धसमतायां शीलपारमिता नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । न समतायामनागतोऽध्वोपलभ्यते । न समतायां प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोध्वोपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः क्षान्तिपारमिता नोपलभ्यते ।

अपरान्ततः चाग्निपारमिता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः चान्तिपार-
 मिता नोपलभ्यते । अर्धममतायां चान्तिपारमिता नोपलभ्यते ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । न मम-
 तायामनागतोऽध्वोपलभ्यते । न ममतायां प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
 ममतैव तावत् ममतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतो-
 ऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा उपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नो-
 ऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततो वीर्यपारमिता नोपलभ्यते । अपरान्ततो
 वीर्यपारमिता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतो वीर्यपारमिता नोपलभ्यते ।
 अर्धममतायां वीर्यपारमिता नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि
 सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । न समतायामनागतोऽध्वोप-
 लभ्यते । न ममतायां प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । ममतैव तावत्
 ममतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 कुतोऽनागतोऽध्वोपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततो
 ध्यानपारमिता नोपलभ्यते । अपरान्ततो ध्यानपारमिता नोपलभ्यते ।
 प्रत्युत्पन्नतो ध्यानपारमिता नोपलभ्यते । अर्धममतायां ध्यानपारमिता
 नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते समतायामतीतोऽध्वोप-
 लभ्यते । न समतायामनागतोऽध्वोपलभ्यते । न ममतायां प्रत्युत्पन्नो-
 ऽध्वोपलभ्यते । ममतैव तावत् ममतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः
 समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वोपलभ्यते । कुतः
 प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते प्रज्ञापारमिता नोपलभ्यते ।
 अपरान्ततः प्रज्ञापारमिता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः प्रज्ञापारमिता
 नोपलभ्यते । अर्धममतायां प्रज्ञापारमिता नोपलभ्यते । तत्कस्य

हेतोर्न हि सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । न समताया-
मनागतोऽध्वोपलभ्यते न समतायां प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव
तावत् समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोप-
लभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वोपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
लभ्यते ।

पूर्वान्ततः सुभूते अध्यात्मशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्तता-
ऽध्यात्मशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽध्यात्मशून्यता नोपलभ्यते ।
अध्वसमतायामध्यात्मशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समताया-
मतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वोपलभ्यते । न प्रत्युत्पन्नो-
ऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः
समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वोपलभ्यते । कुतः
प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते बहिर्द्धाशून्यता नोपलभ्यते ।
अपरान्ततो बहिर्द्धाशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतो बहिर्द्धा-
शून्यता नोपलभ्यते । अध्वसमतायां बहिर्द्धाशून्यता नोपलभ्यते ।
न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वोपलभ्यते ।
न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोप-
लभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वोपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
पूर्वान्ततः सुभूते ऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततो-
ऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽध्यात्मबहिर्द्धा-
शून्यता नोपलभ्यते । अध्वसमतायामध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता नोप-
लभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतो-
ऽध्वोपलभ्यते । न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां

नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतो-
 ऽनागतोऽध्वोपलभ्यते । कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः
 सुभूते शून्यताशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततः शून्यताशून्यता
 नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः शून्यताशून्यता नोपलभ्यते । अर्धसमतायां
 शून्यताशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां
 नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽना-
 गतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते महा-
 शून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततो महाशून्यता नोपलभ्यते ।
 प्रत्युत्पन्नतो महाशून्यता नोपलभ्यते । अर्धसमतायां महाशून्यता
 नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा
 न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते ।
 कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनपगतोऽध्वा
 कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते परमार्थशून्यता
 नोपलभ्यते । अपरान्ततः परमार्थशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः
 परमार्थशून्यता नोपलभ्यते । अर्धसमतायां परमार्थशून्यता
 नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा
 न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत् समतायां नोपलभ्यते ।
 कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः
 प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते संस्कृतशून्यता नोपलभ्यते ।
 अपरान्ततः संस्कृतशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः संस्कृतशून्यता
 नोपलभ्यते । अर्धसमतायां संस्कृतशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते

समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
मतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
लभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते ऽसंस्कृतशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततो-
ऽसंस्कृतशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽसंस्कृतशून्यता नोपलभ्यते ।
अध्वसमतायामसंस्कृतशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समताया-
मतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतो-
ऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
पूर्वान्ततः सुभूते अत्यन्तशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततोऽत्यन्त-
शून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽत्यन्तशून्यता नोपलभ्यते । अध्व-
समतायामत्यन्तशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतो-
ऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव
तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोप-
लभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः
सुभूते ऽनवरागशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततोऽनवरागशून्यता
नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽनवरागशून्यता नोपलभ्यते । अध्वसम-
तायामनवरागशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतो-
ऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव
तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोप-
लभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः
सुभूते ऽनवकारशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततोऽनवकारशून्यता

नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽनवकारशून्यता नोपलभ्यते । अर्धसम-
 तायामनवकारशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतो-
 ऽध्वोपलभ्यते । नानागतो न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव
 तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते
 प्रकृतिशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततः प्रकृतिशून्यता नोपलभ्यते ।
 प्रत्युत्पन्नतः प्रकृतिशून्यता नोपलभ्यते । अर्धसमतायां प्रकृति-
 शून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां
 नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतो-
 ऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते
 सर्वधर्मशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततः सर्वधर्मशून्यता नोपलभ्यते ।
 प्रत्युत्पन्नतः सर्वधर्मशून्यता नोपलभ्यते । अर्धसमतायां सर्वधर्म-
 शून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां
 नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतो-
 ऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते
 स्वलक्षणशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततः स्वलक्षणशून्यता नोप-
 लभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः स्वलक्षणशून्यता नोपलभ्यते । अर्धसमतायां
 स्वलक्षणशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोप-
 लभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्
 समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।

कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते
 ऽनुपलभ्यते । अपरान्ततोऽनुपलभ्यते । अपरान्ततोऽनुपलभ्यते । अपरान्ततोऽनुपलभ्यते ।
 लभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽनुपलभ्यते । अपरान्ततोऽनुपलभ्यते । अपरान्ततोऽनुपलभ्यते ।
 ऽनुपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोप-
 लभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्-
 समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते
 अभावशून्यता नोपलभ्यते । अपरान्ततोऽभावशून्यता नोपलभ्यते ।
 प्रत्युत्पन्नतोऽभावशून्यता नोपलभ्यते । अथसमतायामभावशून्यता
 नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतो-
 ऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते ।
 कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः
 प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते स्वभावशून्यता नोपलभ्यते ।
 अपरान्ततः स्वभावशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः स्वभावशून्यता
 नोपलभ्यते । अथसमतायां स्वभावशून्यता नोपलभ्यते । न सुभूते
 समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
 लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः सम-
 तायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नो-
 ऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते ऽभावस्वभावशून्यता नोपलभ्यते ।
 अपरान्ततोऽभावस्वभावशून्यता नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽभाव-
 स्वभावशून्यता नोपलभ्यते । अथसमतायामभावस्वभावशून्यता नोप-
 लभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा

प्रत्युत्पन्नत आर्य्यसत्यानि नोपलभ्यन्ते । अर्धसमतायामार्य्यसत्यानि
 नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतो-
 ऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते ।
 कुत पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः
 प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते ध्यानानि नोपलभ्यन्ते ।
 अपरान्ततो ध्यानानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतो ध्यानानि नोप-
 लभ्यन्ते । अर्धसमतायां ध्यानानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
 समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
 लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
 मतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
 लभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते अप्रमाणानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततो
 ऽप्रमाणानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतोऽप्रमाणानि नोपलभ्यन्ते ।
 अर्धसमतायामप्रमाणानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामती-
 तोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
 समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतो-
 ऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
 पूर्वान्ततः सुभूते आरुष्यसमापत्तयो नोपलभ्यन्ते । अपरान्तत
 आरुष्यसमापत्तयो नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नत आरुष्यसमापत्तयो
 नोपलभ्यन्ते । अर्धसमतायामारुष्यसमापत्तयो नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
 समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
 लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
 मतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।

पूर्वान्ततः सुभूते ऋष्टौ विमोचा नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततोऽष्टौ
विमोचा नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतोऽष्टौ विमोचा नोपलभ्यन्ते ।
अध्वसमतायामष्टौ विमोचा नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समताया-
मतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतो-
ऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
पूर्वान्ततः सुभूते नवानुपूर्वविहारसमापत्तयो नोपलभ्यन्ते ।
अपरान्ततो नवानुपूर्वविहारसमापत्तयो नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतो
नवानुपूर्वविहारसमापत्तयो नोपलभ्यन्ते । अध्वसमतायां नवानु-
पूर्वविहारसमापत्तयो नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतो-
ऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव
तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततः
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतः
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि नोपलभ्यन्ते । अध्वसमतायां
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
मतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
पूर्वान्ततः सुभूते अभिज्ञानोपलभ्यते । अपरान्ततोऽभिज्ञानोप-
लभ्यते । प्रत्युत्पन्नतोऽभिज्ञानोपलभ्यते । अध्वसमतायामभिज्ञा-

न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते ।
कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः
प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।

पूर्वान्ततः सुभूते स्मृत्युपस्थानानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततः
स्मृत्युपस्थानानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतः स्मृत्युपस्थानानि नोपलभ्यन्ते ।
अध्वसमतायां स्मृत्युपस्थानानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समताया-
मतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतो-
ऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
पूर्वान्ततः सुभूते सम्यक्प्रहाणानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततः
सम्यक्प्रहाणानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतः सम्यक्प्रहाणानि नोप-
लभ्यन्ते । अध्वसमतायां सम्यक्प्रहाणानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नो-
ऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः
समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नो-
ऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते ऋद्धिपादा नोपलभ्यन्ते ।
अपरान्ततः ऋद्धिपादा नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतः ऋद्धिपादा
नोपलभ्यन्ते । अध्वसमतायां ऋद्धिपादा नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
मतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
पूर्वान्ततः सुभूते इन्द्रियाणि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततः इन्द्रियाणि
नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतः इन्द्रियाणि नोपलभ्यन्ते । अध्वसमताया-

मिन्द्रियाणि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां
 नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतो-
 अध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते बलानि
 नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततो बलानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतो बलानि
 नोपलभ्यन्ते । त्र्यध्वसमतायां बलानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
 समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
 लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
 मतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
 लभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते बोध्यङ्गानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततो
 बोध्यङ्गानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतो बोध्यङ्गानि नोपलभ्यन्ते ।
 त्र्यध्वसमतायां बोध्यङ्गानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतो-
 अध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव
 तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोप-
 लभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः
 सुभूते आर्याष्टाङ्गमार्गो नोपलभ्यते । अपरान्ततः आर्याष्टाङ्गमार्गो
 नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नत आर्याष्टाङ्गमार्गो नोपलभ्यते । त्र्यध्वसम-
 तायामार्याष्टाङ्गमार्गो नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतो-
 अध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव
 तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते
 आर्यसत्यानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्तत आर्यसत्यानि नोपलभ्यन्ते ।

नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतो-
 ऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते ।
 कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः
 प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते ममाधयो नोपलभ्यन्ते ।
 अपरान्ततः ममाधयो नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतः ममाधयो
 नोपलभ्यन्ते । अध्वसमतायां ममाधयो नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
 समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
 लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
 मतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
 लभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते धारणीमुखानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततो
 धारणीमुखानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतो धारणीमुखानि नोप-
 लभ्यन्ते । अध्वसमतायां धारणीमुखानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
 समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोप-
 लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायाम-
 तीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।
 पूर्वान्ततः सुभूते दशतथागतबलानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततो
 दशतथागतबलानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतो दशतथागतबलानि
 नोपलभ्यन्ते । अध्वसमतायां दशतथागतबलानि नोपलभ्यन्ते ।
 न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नानागतोऽध्वा न
 प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः
 समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नो-
 ऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते चत्वारिवैशारद्यानि नोपलभ्यन्ते ।

अपरान्ततश्चत्वारि वैशारद्यानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतश्चत्वारि
 वैशारद्यानि नोपलभ्यन्ते । अर्धसमतायां चत्वारि वैशारद्यानि
 नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽना-
 गतोऽध्वान् प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोप-
 लभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतो-
 ऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते चतस्रः प्रति-
 सन्विदो नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततश्चतस्रः प्रतिसन्विदो नोपलभ्यन्ते ।
 प्रत्युत्पन्नतश्चतस्रः प्रतिसन्विदो नोपलभ्यन्ते । अर्धसमतायां चतस्रः
 प्रतिसन्विदो नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
 नाऽनागतोऽध्वान् प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां
 नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतो-
 ऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते
 महाकरुणा नोपलभ्यते । अपरान्ततो महाकरुणा नोपलभ्यते ।
 प्रत्युत्पन्नतो महाकरुणा नोपलभ्यते । अर्धसमतायां महाकरुणा
 नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतो-
 ऽध्वान् प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते ।
 कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः
 प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते अष्टादशावेणिकाबुद्ध-
 धर्मा नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततोऽष्टादशावेणिकाबुद्धधर्मा नोपल-
 भ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतोऽष्टादशावेणिकाबुद्धधर्मा नोपलभ्यन्ते । अर्ध-
 समतायामष्टादशावेणिकाबुद्धधर्मा नोपलभ्यन्ते । न सुभूते सम-
 तायामतीतोऽध्वोपलभ्यन्ते । नानागतो न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।

समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
मतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नो-
ऽध्वोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते पूर्वान्ततः पृथग्जनो नोपलभ्यते । अपरा-
न्ततः पृथग्जनो नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः पृथग्जनो नोपलभ्यते ।
अध्वसमतायां पृथग्जनो नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोः सत्त्वाऽनुप-
लब्धितामुपादाय । पुनरपरं सुभूते पूर्वान्ततः आवको नोप-
लभ्यते । अपरान्ततः आवको नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः आवको
नोपलभ्यते । अध्वसमतायां आवको नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोः
सत्त्वाऽनुपलब्धितामुपादाय । पुनरपरं सुभूते पूर्वान्ततः प्रत्येक-
बुद्धो नोपलभ्यते । अपरान्ततः प्रत्येकबुद्धो नोपलभ्यते । प्रत्युत्प-
न्नतः प्रत्येकबुद्धो नोपलभ्यते । अध्वसमतायां प्रत्येकबुद्धो नोप-
लभ्यते । तत्कस्य हेतोः सत्त्वानुपलब्धितामुपादाय । पुनरपरं सुभूते
पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपलभ्यते । अपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोप-
लभ्यते । प्रत्युत्पन्नतो बोधिसत्त्वो नोपलभ्यते । अध्वसमतायां
बोधिसत्त्वो नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोः सत्त्वानुपलब्धितामुपा-
दाय । पुनरपरं सुभूते पूर्वान्ततस्तथागतो नोपलभ्यते । अपरा-
न्ततस्तथागतो नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतस्तथागतो नोपलभ्यते ।
अध्वसमतायां तथागतो नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोः सत्त्वानुप-
लब्धितामुपादाय । एव खलु बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां स्थित्वा त्रिविधसु शिचिता सर्वाकारज्ञता परिपूरयि-
, तव्या । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य अध्वसमतानाम-

महायानं । यच्च म्यित्वा बोधिसत्त्वो महामत्त्वः सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूय सर्वाकारजतायां निर्याति ।

अथ सत्त्वायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । माधु माधु-
भगवन् यावत् सुभाषितमिदं भगवता बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां
अध्वसमतानाममहायानं । अत्र भगवन् महायाने शिचिवाऽतीतै-
रपि बोधिसत्त्वैर्षाहासत्त्वैः सर्वाकारजता समनुप्राप्ता । अनागता
अपि भगवन् बोधिसत्त्वा महामत्त्वा अत्रैव महायाने शिचिवा
सर्वाकारजता मनुप्राप्यन्ति । येऽपि ते भगवन्नेतर्हि दशसु दिक्षु
अप्रमेयासंख्येषु लोकधातुष्वपरिमाणं बोधिसत्त्वा महामत्त्वा-
स्तेष्वमहायाने शिचिवा सर्वाकारजतामनुप्राप्नुवन्ति । तस्मात्तर्हि
भगवन् महायानमिदं बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां यदुत अध्व-
समतानाम् । एवमुक्ते भगवानायुष्मन्त सुभृतिमेतदवोचत् । एव-
मेतत् सुभृते एवमेतत् । अत्र महायाने शिचिवाऽतीतानागत-
प्रत्युत्पन्नैस्तथागतैरर्हद्भिः सम्यक्सम्बुद्धैः सर्वाकारजताऽनुप्राप्ता चानु-
प्राप्यते चानुप्राप्यते च ॥ ० ॥

शतसाहस्राः प्रज्ञापारमितायाः एकादशपरिवर्त्तः ॥ ० ॥

अथ द्वादशः परिवर्तः ।

—०००—

अथ खलु पूर्णा मैत्रायणौ पुत्रो भगवन्तमेतद्वोचत् । अयं भगवन् सुभृतिः स्वविरक्तयागतेनार्हता सम्यक्सम्बुद्धेन प्रज्ञापारमितायाः कृते अध्येषितः स महायानमुपदेष्टव्यमन्यते । अथायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्तमेतद्वोचत् । माहैवायं भगवन् प्रज्ञापारमितामतिक्रम्यमहायानमुपदिशामि । भगवानाह । नोहीदं सुभृतेऽनुलोमं त्वं सुभृते प्रज्ञापारमिताया महायानमुपदिशसि । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभृते ये केचित् कुशला धर्माः श्रावकधर्मा वा प्रत्येकबुद्धधर्मा वा बोधिसत्त्वधर्मा वा बुद्धधर्मा वा सर्वे ते प्रज्ञापारमितायां संग्रहं समवसरणं गच्छन्ति । सुभृतिराह । कतमे भगवन् कुशलाधर्मा बोधिपचाः वा के धर्माश्च प्रत्येकबुद्धधर्माश्च बोधिसत्त्वधर्माश्च बुद्धधर्माश्च ये प्रज्ञापारमितायां संग्रहं समवसरणं गच्छन्ति । भगवानाह । तद्यथा चत्वारि स्मृत्युपस्थानानि । चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि । चत्वारि च्छद्धिपादाः । पञ्चेन्द्रियाणि । पञ्चबलानि । सप्तबोध्यानि । आर्याष्टाङ्गमार्गः । चत्वार्यार्यसत्यानि । शून्यतानिमित्ताप्रणिहित विमोक्षमुखानि । चत्वारि ध्यानानि । चत्वार्यप्रमाणानि । चतस्र आरूप्य समापत्तयः । षडभिज्ञाः । दानपारमिता । शीलपारमिता । चान्तिपारमिता । वीर्यपारमिता । ध्यानपारमिता । प्रज्ञापारमिता । अध्यात्मशून्यता । बहिर्द्वाशून्यता । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यता । शून्यता-

शून्यता । महाशून्यता । परमार्थशून्यता । संस्कृतशून्यता । अमंस्कृत-
 शून्यता । अत्यन्तशून्यता । अनवरागशून्यता । अनवकारशून्यता ।
 प्रकृतिशून्यता । सर्वधर्मशून्यता । स्वलक्षणशून्यता । अनुपलम्भ-
 शून्यता । अभावशून्यता । स्वभावशून्यता । अभावस्वभावशून्यता ।
 सर्वममाधयः । सर्वधारणीमुषानि । दृशतयागतबलानि । चत्वारि
 वैशारद्यानि । चतस्रः प्रतिमन्विदः । महामैत्री । महाकरुणा ।
 महासुदिता । महोपेक्षा । अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः । असंप्रमेध-
 धर्मता । महोपेक्षाविहारिता । इमे सुभूते कुशलाधर्मा बोधि-
 पदाः । आवकधर्माश्च प्रत्येकबुद्धधर्माश्च बोधिसत्त्वधर्माश्च बुद्ध-
 धर्माश्च ये प्रज्ञापारमितायां संघं समवसरणं गच्छन्ति । यच्च
 सुभूते महायानं यच्च प्रज्ञापारमिता ध्यानपारमिता वीर्यपार-
 मिता चान्तिपारमिता शीलपारमिता दानपारमिता । यच्च रूपं
 या च वेदना या च संज्ञा ये च संस्काराः यच्च विज्ञानं यच्च चतुः
 यच्च रूपं यच्च चतुर्बिज्ञानं यच्च चतुःसंस्पर्शा या च चतुःसंस्पर्ग-
 प्रत्ययवेदना । यच्च श्रोत्रं यच्च शब्दो यच्च श्रोत्रविज्ञानं यच्च
 श्रोत्रसंस्पर्शा या च श्रोत्रसंस्पर्गप्रत्ययवेदना । यच्च घ्राणं यच्च गन्धो
 यच्च घ्राणविज्ञानं यच्च घ्राणसंस्पर्शा या च घ्राणसंस्पर्गप्रत्ययवेदना ।
 या च जिह्वा यच्च रसो यच्च जिह्वाविज्ञानं यच्च जिह्वासंस्पर्शा
 या च जिह्वासंस्पर्गप्रत्ययवेदना । यच्च कायो यच्च स्पर्शा यच्च काय-
 विज्ञानं यच्च कायसंस्पर्शा या च कायसंस्पर्गप्रत्ययवेदना । यच्च
 मनो ये च धर्मा यच्च मनोविज्ञानं यच्च मनःसंस्पर्शा या च मनः-
 संस्पर्गप्रत्ययवेदना । या चाविद्या ये च संस्कारा यच्च विज्ञानं यच्च

नामरूपं यच्च षडायतन यद्यस्पर्शा या च वेदना या च तृष्णा
 यच्चोपादानं यद्य भवो या च जातिर्यच्च जरामरणं । या च दान-
 पारमिता या च शीलपारमिता या च चान्तिपारमिता या च
 वीर्यपारमिता या च ध्यानपारमिता या च प्रज्ञापारमिता । या
 चाऽधात्मशून्यता या च बहिर्द्वांशून्यता या चाऽधात्मबहिर्द्वांशून्यता
 या च शून्यताशून्यता या च महाशून्यता या च परमार्थशून्यता
 या च संस्कृतशून्यता या चाऽसंस्कृतशून्यता या चाऽत्यन्तशून्यता
 या चाऽनवरागशून्यता या चाऽनवकारशून्यता या च प्रकृतिशून्यता
 या च सर्वधर्मशून्यता या च स्वल्पणशून्यता या चाऽनुपलम्भशून्यता
 या चाऽभावशून्यता या च स्वभावशून्यता या चाऽभावस्वभावशून्यता ।
 यानि च स्मृत्युपस्थानानि यानि च मम्यकुप्रहाणानि । ये चर्द्धि-
 पादाः । यानि चेन्द्रियाणि यानि च वल्लानि यानि च बोध्य-
 ज्ञानि यथाख्याष्टाङ्गोमार्गः । यानि चार्थमत्यानि यानि च
 ध्यानानि यानि चाप्रमाणानि याश्चारूप्यसमापत्तयो याश्च षड-
 भिज्ञाः । यानि चाष्टाभिधायतनानि । यानि दशकृत्स्नायतनानि ।
 येचाष्टौ विमोक्षाः । याश्च नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः । यच्च
 दुःखं यच्च समुदयो यच्च निरोधो यच्च मार्गः । यानि च शून्य-
 तानिमित्ताप्रणिहित विमोक्षमुखानि । ये च समाधयो यानि च
 धारणीमुखानि यानि च दश तथागतवल्लानि । यानि च चत्वारि
 वैशारद्यानि । याश्च चतस्रः प्रतिमस्विदो या च महाकरुणा ये चा-
 ष्टादशवेणिकाबुद्धधर्माः । यश्च काराधातुःर्यश्चारूप्यधातुर्यं च कुशल-
 धर्माः ये च साश्रवाधर्माः ये चानाश्रवाधर्माः ये च लौकिकाधर्माः

ये च लोकोत्तराधर्मा ये च मल्लतधर्मा ये चाऽमल्लतधर्मा यद्य
 तथागतधर्मः । यद्य तथागतेन प्रवेगितो धर्मविनयो यद्य धर्मधा-
 तुर्या च तथता या च भूतकोटि यस्याचिन्त्योधातुर्यस्य निर्वाणधातु
 सर्वत्र एते धर्मा न मयुक्ता न विमयुक्ता । अरुपिणोऽनिदर्शना
 अप्रतिघा एकलक्षणा यदुता लक्षणा । अनेन त्व सुभूते पर्या
 येण प्रज्ञापारमिताया अनुलोम महायानमुपदिशामि । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूतेऽन्यन्महायानमन्या प्रज्ञापारमिता । इति हि
 महायानञ्च प्रज्ञापारमिता चाद्वयमेतदद्वैधीकारः । नान्यन्महा-
 यानमन्या ध्यानपारमिता । इति हि महायानञ्च प्रज्ञापारमिता
 चाद्वयमेतदद्वैधीकारः । नान्यन्महायानमन्या वीर्यपारमिता । इति
 हि महायानञ्च वीर्यपारमिता चाद्वयमेतदद्वैधीकारः । नान्य-
 न्महायानमन्या चान्तिपारमिता इति हि महायानञ्च चान्ति-
 पारमिता चाद्वयमेतदद्वैधीकारः । नान्यन्महायानमन्या शीलपार-
 मिता । इति हि महायानञ्च शीलपारमिता चाद्वयमेतदद्वैधी-
 कारः । नान्यन्महायानमन्या दानपारमिता । इति हि महायानञ्च
 दानपारमिता चाद्वयमेतदद्वैधीकारः । नान्यन्महायानमन्याऽध्यात्म
 शून्यता । इति हि महायानञ्चाध्यात्मशून्यता चाद्वयमेतदद्वैधी
 कारः । नान्यन्महायानमन्या बहिर्द्वंशून्यता । इति हि महायानञ्च
 बहिर्द्वंशून्यता चाद्वयमेतदद्वैधीकारः । नान्यन्महायानमन्याऽध्यात्म-
 बहिर्द्वंशून्यता । इति हि महायानञ्चाध्यात्मबहिर्द्वंशून्यता चाद्व-
 यमेतदद्वैधीकारः । नान्यन्महायानमन्या शून्यताशून्यता । इति हि
 महायानञ्च शून्यताशून्यता चाद्वयमेतदद्वैधीकारः । नान्यन्महायान-

मन्या महाशून्यता । इति हि महायानञ्च महाशून्यता चाद्वय-
 मेतदद्वैधीकार । नान्यन्महायान नान्यापरमार्थशून्यता । इति हि
 महायानञ्च परमार्थशून्यता चाद्वयमेतदद्वैधीकार । नान्यन्महायानं
 मन्या मस्कृतशून्यता । इति हि महायानञ्च मस्कृतशून्यता चाद्वय-
 मेतदद्वैधीकार । नान्यन्महायानमन्याऽमस्कृतशून्यता । इति हि
 महायानञ्चामस्कृतशून्यता चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायान-
 मन्याऽत्यन्तशून्यता । इति हि महायानञ्चात्यन्तशून्यता चाद्वय-
 मेतदद्वैधीकार । नान्यन्महायानमन्याऽनवरागशून्यता । इति हि
 महायानञ्चानवरागशून्यता चाद्वयमेतदद्वैधीकार । नान्यन्महायान-
 मन्याऽनवकारशून्यता । इति हि महायानञ्चानवकारशून्यता चाद्व-
 यमेतदद्वैधीकार । नान्यन्महायानमन्या प्रकृतिशून्यता । इति हि
 महायानञ्च प्रकृतिशून्यता चाद्वयमेतदद्वैधीकार । नान्यन्महायान-
 मन्या सर्वधर्मशून्यता । इति हि महायानञ्च सर्वधर्मशून्यता
 चाद्वयमेतदद्वैधीकार । नान्यन्महायानमन्या खलक्षणशून्यता । इति
 हि महायानञ्च खलक्षणशून्यता चाद्वयमेतदद्वैधीकार । नान्य-
 न्महायानमन्याऽनुपलम्भशून्यता । इति हि महायानञ्चानुपलम्भ-
 शून्यता चाद्वयमेतदद्वैधीकार । नान्यन्महायानमन्याऽभावशून्यता ।
 इति हि महायानञ्चाभावशून्यतां चाद्वयमेतदद्वैधीकार । नान्यन्म-
 हायान नान्यास्वभावशून्यता । इति हि महायानञ्च स्वभावशून्यता
 चाद्वयमेतदद्वैधीकार । नान्यन्महायानमन्याऽभावस्वभावशून्यता ।
 इति हि महायानञ्चाभावस्वभावशून्यता चाद्वयमेतदद्वैधीकार ।

नान्यन्महायानमन्यानि स्मृत्युपस्थानानि । इति हि महायानञ्च

स्मृत्युपस्थानानि चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यानि
 सम्यक्प्रहाणानि ॥ इति हि महायानञ्च सम्यक्प्रहाणानि चाद्वय-
 मेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्ये चद्विपादाः । इति हि
 महायानञ्चद्विपादाश्चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या-
 नीन्द्रियाणि । इति हि महायानञ्चेन्द्रियाणि चाद्वयमेतदद्वैधी-
 कारं । नान्यन्महायानमन्यानि बलानि । इति हि महायानञ्च
 बलानि चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यानि बोध्य-
 ज्ञानि । इति हि महायानञ्च बोध्यज्ञानि चाद्वयमेतदद्वैधीकारं ।
 नान्यन्महायानमन्ये आर्यांश्चाष्टाङ्गामार्गः । इति हि महायानञ्चा-
 र्यांश्चाष्टाङ्गामार्गश्चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यान्यार्यस-
 त्यानि । इति हि महायानञ्चार्यसत्यानि चाद्वयमेतदद्वैधीकारं ।
 नान्यन्महायानमन्यानि ध्यानानि । इति हि महायानञ्च ध्यानानि
 चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यान्यप्रमाणानि । इति हि
 महायानञ्चाप्रमाणानि चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या
 आरूप्यसमापत्तयः । इति हि महायानञ्चारूप्य समापत्तयश्चाद्वय-
 मेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्येऽष्टौ विमोक्षाः । इति हि
 महायानञ्च विमोक्षाश्चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या
 नवानुपूर्वविहारसमापत्तयः । इति हि महायानञ्चानुपूर्वविहार-
 समापत्तयश्चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यानि शून्यता-
 निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि । इति हि महायानञ्च शून्यता-
 निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्य-
 न्महायानमन्या अभिज्ञा । इति हि महायानञ्चाभिज्ञाश्चाद्वयमेत-

दद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्ये समाधयः । इति हि महायानञ्च
 समाधयश्चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यानि धारणी-
 मुखानि । इति हि महायानञ्च धारणीमुखानि चाद्वयमेतदद्वैधी-
 कारं । नान्यन्महायानमन्यानि दृश तथागतबलानि । इति हि
 महायानञ्च तथागतबलानि चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महा-
 यानमन्यानि वैशारद्यानि । इति हि महायानञ्च वैशारद्यानि
 चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याश्चतस्रः प्रतिमम्बिदः ।
 इति हि महायानञ्च प्रतिमम्बितश्चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्य-
 न्महायानमन्या महाकरुणा । इति हि महायानञ्च महा-
 करुणा चाद्वयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्येऽष्टादशावेणिका-
 बुद्धधर्माः । इति हि महायानञ्चावेणिकबुद्धधर्माश्चाद्वयमेत-
 दद्वैधीकारं ।

अनेन सुभूते पर्यायेण महायानमुपदिश्य प्रज्ञापारमितोप-
 दिष्टा भवति । प्रज्ञापारमितामुपदिश्य महायानमुपदिष्टं भवति ।
 अथायुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । अपि तु खलु पुनर्भगवन्
 पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपलभ्यते । अपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोप-
 लभ्यते । मध्यतोऽपि बोधिसत्त्वो नोपलभ्यते । रूपापर्यन्ततया
 बोधिसत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । वेदनाऽपर्यन्ततया बोधिसत्त्वा-
 पर्यन्तता वेदितव्या । संज्ञापर्यन्ततया बोधिसत्त्वापर्यन्तता वेदि-
 तव्या । संस्कारापर्यन्ततया बोधिसत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । विज्ञा-
 नापर्यन्ततया बोधिसत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । रूपं बोधिसत्त्व
 इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते । वेदना बोधिसत्त्व इत्येवमपि

न संविद्यते नोपलभ्यते । संज्ञा बोधिसत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते
नोपलभ्यते । संस्कारा बोधिसत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते नोप-
लभ्यते । विज्ञानं बोधिसत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते ।
एवमहं भगवन् सर्व्वेण सर्व्वं सर्व्वथा सर्व्वं बोधिसत्त्वममनुपश्यान्न-
नुपलभ्यमानः कतमं बोधिसत्त्वं कतस्यां प्रज्ञापारमितायामववदि-
द्याम्यनुशामिष्यामि । बोधिसत्त्वमेव तावत् सकलं न समनुपश्यामि
नोपलभे । तत् कतमं बोधिसत्त्वं कतमस्यां प्रज्ञापारमितायामव-
वदित्याम्यनुशामिष्यामि । बोधिसत्त्वो महासत्त्व इति भगवन्नुच्यते
नाममात्रमेतत् । यथा आत्मेति भगवन्नुच्यतेऽत्यन्तानभिनिर्वृत्त-
श्चात्मा । एवमेव भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यतेऽत्यन्ता-
ऽनभिनिर्वृत्तस्य बोधिसत्त्वः । एवमभावस्वभावानां धर्माणां कतम-
त्तद्रूपं यदनभिनिर्वृत्तं । कतमासावेदनायाऽनभिनिर्वृत्ता । कत-
मासामंज्ञायाऽनभिनिर्वृत्ता । कतमेते संस्कारा येऽनभिनिर्वृत्ताः ।
कतमत्तद्विज्ञानं यदनभिनिर्वृत्तं । यच्च भगवन्ननभिनिर्वृत्तं । न
तद्रूपं या चानभिनिर्वृत्ता न सावेदना । या चानभिनिर्वृत्ता न
सा संज्ञा । ये चानभिनिर्वृत्ता न ते संस्काराः । यदनभिनिर्वृत्तं
न तद्विज्ञानं । तत् किमनभिनिर्वृत्तमनभिनिर्वृत्तायां प्रज्ञा-
पारमितायामववदित्याम्यनुशामिष्यामि । न चान्यत्रानभिनिर्वृत्तो-
र्बोधिषत्त्वो महासत्त्व उपलभ्यते । यो बोधायचरेत् । स चेदेक-
निर्दिश्यमाने बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चित्तं नाबलीयते न संली-
यते न विप्रतिघातौ भवति • मानसं नोत्सृज्यति न संवसृजति न
संचासमापद्यते । चरत्ययं बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां ।

अथायुष्मान् शारदतीपुत्र आयुष्मानं सुभृतिमेतदवोचत् । केन कारणेनायुष्मान् सुभृते पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । अपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । केन कारणेनायुष्मान् सुभृते रूपापर्यन्ततया बोधिमत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । वेदनापर्यन्ततया बोधिमत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । मञ्जापर्यन्ततया बोधिमत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । संस्कारापर्यन्ततया बोधिमत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । विज्ञानपर्यन्ततया बोधिमत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । केन कारणेनायुष्मान् सुभृते रूपं बोधिमत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते । वेदना बोधिमत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते । मञ्जा बोधिमत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते । विज्ञानं बोधिमत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते । केन कारणेनायुष्मान् सुभृते एवं वदस्यैवमहं सर्व्वेण सर्व्वं सर्व्वथा सर्व्वं बोधिमत्त्वममनुपश्यान्ननुपलभमानः कतम बोधिमत्त्वं कतमस्यां प्रज्ञापारमितायामवदिष्टान्यनुगामिस्थामि । केन कारणेनायुष्मान् सुभृते एवं वदमि बोधिमत्त्वमेव तावत् सकलं न ममनुपश्यामि नोपलभे । कतमं बोधिमत्त्वं कतमस्यां प्रज्ञापारमितायामवदिष्टान्यनुगामिस्थामि । केन कारणेनायुष्मान् सुभृते एवं वदमि बोधिमत्त्वो बोधिमत्त्व इति भगवन्नुच्यते । यावदेव नाममात्रमेतत् । केन कारणेनायुष्मान् सुभृते एव वदमि यथा आत्मोत्पद्यते अत्यन्तानभिनिर्वृत्तश्चात्मा । एवमेव भगवन् बोधिमत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते अत्यन्तानभिनिर्वृत्तश्च बोधिमत्त्वः । एवमभावे स्वभावानां सर्व्वधर्माणां, कतमत्तद्रूपं यदनभिनिर्वृत्तं । कतमा आ वेदना

याऽनभिनिर्वृत्ता । कतमा मा संज्ञा याऽनभिनिर्वृत्ता । कतमे ते
 संस्कारा येऽनभिनिर्वृत्ताः । कतम तद्विज्ञानं यदनभिनिर्वृत्तं ।
 यदनभिनिर्वृत्तं न तद्रूपं । याऽनभिनिर्वृत्ता न मा वेदना ।
 याऽनभिनिर्वृत्ता न मा संज्ञा । येऽनभिनिर्वृत्ता न ते संस्काराः ।
 यदनभिनिर्वृत्तं न तद्विज्ञानं । केन कारणेन सुभूते एवं वदमि
 तत् किमनभिनिर्वृत्तमनभिनिर्वृत्तायां प्रज्ञापारमितायामववदि-
 ध्याम्यनुशामिष्यामि । केन कारणेन सुभूते एवं नाऽन्यत्रानभि-
 निर्वृत्तैर्बोधिसत्त्व उपलभ्यते यो बोधाय चरेत् । केन कारणेन
 सुभूते एवं वदमि म चेद्वेवं निर्देश्यमाने बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
 चित्तं नावलीयते न संलीयते न विप्रतिमारी भवति मानमं
 नोत्तस्यति न संवस्यति न संत्रासमापद्यते चरत्ययं बोधिसत्त्वो
 महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायामिति । एवमुक्ते आयुष्मान् सुभूति-
 रायुष्मन्तं शारदतीपुत्रमेतदवोचत् । मत्त्वामत्तयायुष्मञ्छारदती-
 पुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मत्त्वविविक्ततया पूर्वान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । मत्त्वा स्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । मत्त्वामत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मत्त्वाशून्य-
 तया मत्त्वविविक्ततया मत्त्वास्वभावतया अपरान्ततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । मत्त्वामत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मत्त्वशून्यतया
 मत्त्वविविक्ततया मत्त्वास्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्छारदतीपुत्र मत्त्वामत्तयो मत्त्वशून्यतायां
 मत्त्वविविक्ततायां मत्त्वास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते मापरान्तो
 न मध्य उपलभ्यते । न चान्यामत्त्वामत्ताऽन्यामत्त्वशून्यताऽन्यामत्त्व-

विविक्तताऽन्यामत्त्वास्त्रभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्यो-
 ऽपरान्तोऽन्यो मध्य इति द्वायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र यां च मत्त्वामत्ता
 या च मत्त्वशून्यता या च मत्त्वविविक्तता या च मत्त्वस्त्रभावता यस्य
 पूर्वान्तो यथापरान्तो यच्च मध्यं मर्षमेतद्द्वयमद्वैधीकारं ॥ रूपा-
 मत्तयायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र पूर्वोऽन्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूप-
 शून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततया पूर्वो-
 न्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपाऽस्त्रभावतया पूर्वान्ततो बोधि-
 मत्त्वो नोपैति । रूपमत्त्वयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूप-
 शून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततयाऽपरा-
 न्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपास्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । रूपामत्त्वया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपशून्यतया
 मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । रूपास्त्रभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य
 हेतोर्न द्वायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र रूपासत्तयो रूपशून्यतायां रूप-
 विविक्ततायां रूपास्त्रभावतायां पूर्वान्त उपस्रभ्यते नापरान्त उप-
 स्रभ्यते न मध्य उपस्रभ्यते । न चान्यारूपामत्ताऽन्यारूपशून्यता-
 ऽन्यारूपविविक्तताऽन्यारूपास्त्रभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तो-
 ऽन्योऽपरान्तोऽन्येन मध्यं । इति द्वायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र यां च रूपा-
 सत्ता या च रूपशून्यता या च रूपविविक्तता या च रूपास्त्रभा-
 वता यस्य बोधिमत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यथापरान्तो यच्च मध्यं मर्ष-
 मेतद्द्वयमद्वैधीकारं । . . .

वेदनासत्तया युष्मञ्कारद्वतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।

वेदनाशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । वेदनाविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । वेदनाऽस्त्रभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । वेदनाऽसत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । वेदनाशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । वेदनाविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । वेदनाऽस्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । वेदनाऽसत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । वेदनाशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । वेदनाविविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र वेदनाऽसत्तया वेदनाशून्यतायां वेदनाविविक्ततायां वेदनाऽस्त्रभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्य उपलभ्यते । न चाऽन्यावेदनासत्ताऽन्यावेदनाशून्यताऽन्यावेदनाविविक्तताऽन्यावेदनाऽस्त्रभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र या च वेदनाऽसत्ता या च वेदनाशून्यता या च वेदनाविविक्ततो या च वेदनाऽस्त्रभावतायश्च बोधिसत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो या च मध्यं सर्वमेतद्वयमद्वैधीकारं ।

संज्ञाऽसत्तायायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संज्ञाशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संज्ञाविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संज्ञाऽस्त्रभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संज्ञासत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संज्ञाशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संज्ञाविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संज्ञाऽस्त्रभावतयाऽपरान्ततो

बोधिमत्त्वो नोपैति । मञ्जाऽमत्तया मथतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 मञ्जाऽग्न्यतया मथतो बोधिमत्त्वो नोपैति । मञ्जाविविक्ततया
 मथतो बोधिमत्त्वो नोपैति । मञ्जाऽस्त्रभावतया मथतो बोधि-
 मत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारदतौषुच मञ्जाऽमत्तायां
 मञ्जाऽग्न्यतायां मञ्जाविविक्ततायां मञ्जाऽस्त्रभावतायां पूर्वान्तो
 उपलभ्यते । नापरान्तो उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽन्य
 मञ्जाऽमत्ताऽन्या मञ्जाऽग्न्यताऽन्या मञ्जाविविक्तताऽन्या मञ्जाऽस्त्र-
 भावता । अन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्या मथं ।
 इति ह्यायुष्मच्छारदतौषुच या च मञ्जाऽमत्ता या च मञ्जाऽग्न्यता
 या च मञ्जाविविक्तता या च मञ्जाऽस्त्रभावता यद्य बोधिमत्त्वो यद्य
 पूर्वान्तो यद्याऽपरान्तो यद्य मध्यं मर्ममेतददयमदधीकारं ।

मंस्काराऽमत्तयायुष्मच्छारदतौषुच पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । मंस्कारग्न्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 मंस्कारविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मंस्काराऽ-
 स्त्रभावतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मंस्कारामत्तयाऽ-
 परान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मंस्कारग्न्यतयाऽपरान्ततो बोधि-
 मत्त्वो नोपैति । मंस्कारविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 मंस्काराऽस्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वा नोपैति । मंस्कारा-
 मत्तया मथतो बोधिमत्त्वो नोपैति । मंस्कारग्न्यतया मथतो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । मंस्कारविविक्ततया मथतो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । मंस्काराऽस्त्रभावतया मथतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारदतौषुच मंस्काराऽमत्तायां मंस्कारग्न्य-

तायां संस्कारविविक्ततायां संस्कारास्वभावतायां पूर्वान्त उप-
 लभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽप्या
 संस्काराऽसत्ताऽन्या संस्कारशून्यताऽन्या संस्कारविविक्तताऽन्या
 संस्काराऽस्वभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तो-
 ऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र । या च संस्कारासत्ता
 या च संस्कारशून्यता या च संस्कारविविक्तता या च संस्काराऽ-
 स्वभावता यश्च बोधिसत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं
 सर्वमेतद्वयमद्वैधीकारं ।

विज्ञानाऽसत्तयायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र पूर्वान्तो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । विज्ञानशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 विज्ञानविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञाना-
 स्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानासत्तयाऽ-
 परान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानशून्यतयाऽपरान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । विज्ञानास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 विज्ञानासत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानशून्यतया
 मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानविविक्ततया मध्यतो बोधि-
 सत्त्वो नोपैति । विज्ञानाऽस्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र विज्ञानासत्तायां विज्ञानशून्य-
 तायां विज्ञानविविक्ततायां विज्ञानास्वभावतायां पूर्वान्त उप-
 लभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते ॥ न मध्यमुपलभ्यते । पराऽन्या
 विज्ञानाऽसत्ताऽन्या विज्ञानशून्यताऽन्या विज्ञानविविक्ततोऽन्या

विज्ञानाऽस्वभावतोऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्य । इति ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र या च विज्ञानाऽमत्ता या च विज्ञानशून्यता या च विज्ञानविविक्तता या च विज्ञानाऽस्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

चक्षुरमत्तयायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुर्विविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुरस्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुरमत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुर्विविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुरस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुरमत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुर्विविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुरस्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र चक्षुरमत्तायां चक्षुःशून्यतायां चक्षुर्विविक्ततायां चक्षुरस्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते न चान्या चक्षुरमत्ताऽन्या चक्षुःशून्यताऽन्या चक्षुर्विविक्तताऽन्या चक्षुरस्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्येः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र या च चक्षुरमत्ता या च चक्षुःशून्यता या च चक्षुर्विविक्तता या च चक्षुरस्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

ओचामत्तयायुक्ञ्कारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 ओचशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओचविविक्ततया
 पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओचास्वभावतया पूर्वान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । ओचामत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 ओचशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओचविविक्ततयाऽ-
 परान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओचास्वभावतयाऽपरान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । ओचामत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 ओचशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओचविविक्ततया
 मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओचास्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । तत्कम्य हेतोर्न ह्यायुक्ञ्कारदतीपुत्र ओचामत्तायां
 ओचशून्यतायां ओचविविक्ततायां ओचस्वभावतायां पूर्वान्त
 उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न
 चान्या ओचामत्ताऽन्या ओचशून्यताऽन्या ओचविविक्तताऽन्या
 ओचास्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति
 ह्यायुक्ञ्कारदतीपुत्र या च ओचामत्ता या च ओचशून्यता या
 च ओचविविक्तता या च ओचास्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च
 पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं सर्वमेतद्द्वयमद्वैधीकार ।

प्राणामत्तयायुक्ञ्कारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 प्राणशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणविविक्ततया
 पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणास्वभावतया पूर्वान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणामत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 प्राणशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणविविक्ततयाऽ-

परान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । घ्राणास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । घ्राणामत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । घ्राणशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । घ्राणविविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । घ्राणाऽस्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्कारदत्तौपुत्र घ्राणामत्तायां घ्राणशून्यतायां घ्राणविविक्ततायां घ्राणास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या घ्राणामत्ताऽन्या घ्राणशून्यताऽन्या घ्राणविविक्तताऽन्या घ्राणास्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्याऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्कारदत्तौपुत्र या च घ्राणामत्ता या च घ्राणशून्यता या च घ्राणविविक्तता या च घ्राणास्वभावता यस्य बोधिमत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं । .

जिह्वासत्तयायुष्कारदत्तौपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाऽस्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वासत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाऽस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाऽसत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाविविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वाऽस्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्कारदत्तौपुत्र जिह्वाऽ-

सत्तायां जिज्ञाशून्यतायां जिज्ञाविविक्ततायां जिज्ञाऽस्वभावतायां
पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते ।
न चान्या जिज्ञाऽसत्ताऽन्या जिज्ञाशून्यताऽन्या जिज्ञाविविक्तताऽन्या
जिज्ञाऽस्वभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं ।
इति ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र या च जिज्ञाऽसत्ता या च जिज्ञा-
शून्यता या च जिज्ञाविविक्तता या च जिज्ञाऽस्वभावता यश्च
बोधिसत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं सर्वमेतद्दय-
मदैधीकारं ।

कायाऽसत्तयायुष्मच्छारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
कायशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायविविक्ततया
पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायाऽस्वभावतया पूर्वान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । कायाऽसत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
कायशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायविविक्ततयाऽप-
रान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायाऽस्वभावतयाऽपरान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । कायाऽसत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
कायशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायविविक्ततया
मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायाऽस्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो
नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र कायाऽसत्तायां
कायशून्यतायां कायविविक्ततायां कायाऽस्वभावतायां पूर्वान्त
उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या
कायाऽसत्ताऽन्या कायशून्यताऽन्या कायविविक्तताऽन्या कायस्वभा-
वताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति

ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र या च कायामत्ता या च कायशून्यता या च कायविविक्तता या च कायस्वभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यथापरान्तो यच्च मध्य मर्षमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

मनोऽमत्तयायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मन शून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोऽस्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोऽमत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मन शून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोऽस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोऽमत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मन शून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोऽस्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र मनोऽमत्तया मन शून्यताया मनोविविक्तताया मनोऽस्वभावताया पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽन्या मनोऽमत्ताऽन्या मन शून्यताऽन्या मनोविविक्तताऽन्या मनोऽस्वभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्य पूर्वान्ततोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्य । इति ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र या च मनोऽमत्ता या च मन शून्यता या च मनोविविक्तता या च मनोऽस्वभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यथापरान्तो यच्च मध्य मर्षमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

रूपासत्तयायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र पूर्वान्तता बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपाविविक्ततया

पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपास्त्रभावतया पूर्वान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपाऽसत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 रूपशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततयाऽ-
 परान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपास्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधि-
 सत्त्वो नोपैति । रूपासत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 रूपशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततया
 मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । रूपास्त्रभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्माञ्छारदतीपुत्र रूपासत्तायां
 रूपशून्यतायां रूपविविक्ततायां रूपास्त्रभावतायां पूर्वान्त उप-
 लभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽन्या
 रूपाऽसत्ताऽन्या रूपशून्यताऽन्या रूपविविक्तताऽन्या रूपास्त्रभा-
 वताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति
 ह्यायुष्माञ्छारदतीपुत्र या च रूपासत्ता या च रूपशून्यता या
 च रूपविविक्तता या च रूपास्त्रभावता यश्च बोधिसत्त्वो यश्च
 पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं सर्वमेतद्द्वयमद्वैधीकारं ।

शब्दासत्तयायुष्माञ्छारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 शब्दशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दविविक्ततया
 पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दास्त्रभावतया पूर्वान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दाऽसत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । शब्दशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्द-
 विविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दास्त्रभावतयाऽप-
 रान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दासत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो

नोपैति । शब्दशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्द-
विविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दास्वभावतया मध्यतो
बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारदतीपुत्र
शब्दासत्तायां शब्दशून्यतायां शब्दविविक्ततायां शब्दास्वभावतायां
पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते ।
न चाऽन्या शब्दाऽसत्ताऽन्या शब्दशून्यताऽन्या शब्दविविक्तताऽन्या
शब्दाऽस्वभावतान्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं ।
इति ह्यायुष्मञ्कारदतीपुत्र या च शब्दाऽसत्ता या च शब्द-
शून्यता या च शब्दविविक्तता या च शब्दास्वभावता यस्य
बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो यथापरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतद्व्य-
मद्वैधीकारं ।

गन्धासत्तयायुष्मञ्कारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
गन्धशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । गन्धविविक्ततया
पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । गन्धास्वभावतया पूर्वान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । गन्धासत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
गन्धशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । गन्धविविक्ततयाऽप-
रान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । गन्धस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधि-
सत्त्वो नोपैति । गन्धासत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
गन्धशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । गन्धविविक्ततया
मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । गन्धास्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो
नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारदतीपुत्र गन्धासत्तायां
गन्धशून्यतायां गन्धविविक्ततायां गन्धास्वभावतायां ; पूर्वान्त

उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चा
 ऽन्यागन्धामत्ताऽन्यागन्धशून्यताऽन्यागन्धविविक्तताऽन्यागन्धस्वभावता ।
 अन्या बोधिमत्त्वोऽन्य पूर्वान्तोऽन्यो परान्तोऽन्यमध्यं । इति ह्यायु-
 ष्मञ्कारद्वतीपुत्र या च गन्धामत्ता या च गन्धशून्यता या च
 गन्धविविक्तता या च गन्धास्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो
 यश्चापरान्तो यश्च मध्यं । सर्वमेतद्द्वयमद्वैधीकार ।

रसामत्तयायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 रसशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रसविविक्ततया
 पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रसास्वभावतया पूर्वान्ततो नोपैति ।
 रसास्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रसामत्तया-
 ऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रसशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । रसविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रसा-
 स्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रसामत्तया मध्यतो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । रसशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 रसविविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । रसास्वभावतया
 मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र
 रसामत्तया रसशून्यतायां रसविविक्तताया रसास्वभावतायां
 पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते ।
 न चान्यारसामत्ताऽन्यारसशून्यताऽन्यारसविविक्तताऽन्यारसास्वभावता
 ऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्य पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्य इति ह्यायु-
 ष्मञ्कारद्वतीपुत्र या च रसामत्ता या च रसशून्यता या च रस-
 विविक्तता या च रसास्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो
 ये यश्च मध्य सर्वमेतद्द्वयमद्वैधीकार ।

स्पर्शमत्तयायुष्मञ्कारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 स्पर्शशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । स्पर्शविविक्ततया
 पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । स्पर्शस्वभावतया पूर्वान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । स्पर्शमत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 स्पर्शशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । स्पर्शविविक्ततया-
 ऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । स्पर्शस्वभावतयाऽपरान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । स्पर्शमत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 स्पर्शशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । स्पर्शविविक्ततया मध्यतो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । स्पर्शस्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारदतीपुत्र स्पर्शाऽमत्ताया स्पर्शशून्यतायां
 स्पर्शविविक्ततायां स्पर्शस्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त
 उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽन्यास्पर्शाऽमत्ताऽन्यास्पर्श-
 शून्यताऽन्यास्पर्शविविक्तताऽन्यास्पर्शस्वभावतोऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्य
 पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्य । इति ह्यायुष्मञ्कारदतीपुत्र या च
 स्पर्शमत्ता या च स्पर्शशून्यता या च स्पर्शविविक्तता या च स्पर्श-
 स्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं
 सर्वमेतद्वयमद्वैधीकार ।

धर्मासत्तयायुष्मञ्कारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 धर्मशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । धर्मविविक्ततया
 पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । धर्मस्वभावतया पूर्वान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । धर्मासत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 धर्मशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । धर्मविविक्ततया

ऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । धर्मास्वभावतयाऽपरान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । धर्मसत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 धर्मशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । धर्मविविक्ततया मध्यतो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । धर्मास्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र धर्मासत्तायां धर्मशून्यतायां
 धर्मविविक्ततायां धर्मास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त
 उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्याधर्मासत्ताऽन्याधर्मशून्यता-
 ऽन्याधर्मविविक्तताऽन्याधर्मास्वभावताऽन्योबोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तो-
 ऽन्योऽपरान्तोऽन्योन्मध्यं । इति ह्यायुष्मन् शारदतीपुत्र या च
 धर्मासत्ता या च धर्मशून्यता या च धर्मविविक्तताऽन्या या च
 धर्मास्वभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तो यच्च मध्यं
 सर्वमेतद्द्वयमद्वैधीकार ।

चतुर्विज्ञानासत्तया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । चतु-
 र्विज्ञानशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । चतुर्विज्ञान-
 विविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । चतुर्विज्ञानास्वभाव-
 तया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । चतुर्विज्ञानासत्तयाऽपरान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । चतुर्विज्ञानशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । चतुर्विज्ञानविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 चतुर्विज्ञानास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । चतु-
 र्विज्ञानासत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । चतुर्विज्ञानशून्यतया
 मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । चतुर्विज्ञानविविक्ततया मध्यतो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । चतुर्विज्ञानास्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो

नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र चतुर्विज्ञानामत्तायां
 चतुर्विज्ञानशून्यतायां चतुर्विज्ञानविविक्ततायां चतुर्विज्ञाना-
 स्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न
 मध्यमुपलभ्यते । न चान्याचतुर्विज्ञानाऽमत्ताऽन्याचतुर्विज्ञान-
 शून्यताऽन्याचतुर्विज्ञानविविक्ततोऽन्यो चतुर्विज्ञानास्वभावताऽन्यो-
 बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्यं । इति ह्यायुष्मञ्कार-
 द्वतीपुत्र या च चतुर्विज्ञानामत्ताया च चतुर्विज्ञानशून्यताया च
 चतुर्विज्ञानविविक्तताया च चतुर्विज्ञानास्वभावता यश्च बोधिसत्त्वो
 यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं । सर्वमेतद्दयमद्वैधीकारं ।

श्रोत्रविज्ञानामत्तयायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । श्रोत्रविज्ञानशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 श्रोत्रविज्ञानविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रोत्र-
 विज्ञानास्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रोत्रविज्ञा-
 नामत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रोत्रविज्ञानशून्यतया-
 ऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रोत्रविज्ञानविविक्ततयाऽपरान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रोत्रविज्ञानास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । श्रोत्रविज्ञानामत्तयामध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रोत्र-
 विज्ञानशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रोत्रविज्ञान-
 विविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रोत्रविज्ञानास्वभावतया
 मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र
 श्रोत्रविज्ञानामत्तायां श्रोत्रविज्ञानशून्यतायां श्रोत्रविज्ञानविविक्त-
 तायां श्रोत्रविज्ञानास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त

उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्याश्रोत्रविज्ञानासत्ताऽन्या-
श्रोत्रविज्ञानशून्यताऽन्याश्रोत्रविज्ञानविविक्तताऽन्याश्रोत्रविज्ञानास्वभा-
वताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्यं । इति
ह्यायुष्मञ्छारदत्तौपुत्र या च श्रोत्रविज्ञानसत्ता या च श्रोत्रविज्ञा-
नासत्ता या च श्रोत्रविज्ञानशून्यता या च श्रोत्रविज्ञानविविक्तता
या च श्रोत्रविज्ञानास्वभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य पूर्वान्तो
यस्यापरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

प्राणविज्ञानाऽसत्तयायुष्मञ्छारदत्तौपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो
नोपैति । प्राणविज्ञानशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
प्राणविज्ञानविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राण-
विज्ञानाऽस्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञाना-
ऽसत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञानशून्यतया-
ऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञानविविक्ततयाऽपरान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञानास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो
नोपैति । प्राणविज्ञानसत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
प्राणविज्ञानशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञान-
विविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञानास्वभावतया
मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्छारदत्तौपुत्र
प्राणविज्ञानासत्तायां प्राणविज्ञानशून्यतायां प्राणविज्ञानविविक्त-
तायां प्राणविज्ञानास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त
उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्याप्राणविज्ञानासत्ताऽन्या-
प्राणविज्ञानशून्यताऽन्याप्राणविज्ञानविविक्तताऽन्याप्राणविज्ञानास्वभा-

नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र चक्षुर्विज्ञानासत्तायां
 चक्षुर्विज्ञानशून्यतायां चक्षुर्विज्ञानविविक्ततायां चक्षुर्विज्ञाना-
 स्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न
 मध्यमुपलभ्यते । न चान्याचक्षुर्विज्ञानाऽसत्ताऽन्याचक्षुर्विज्ञान-
 शून्यताऽन्याचक्षुर्विज्ञानविविक्ततोऽन्यो चक्षुर्विज्ञानास्वभावताऽन्यो-
 बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्मञ्का-
 रदत्तौपुत्र या च चक्षुर्विज्ञानासत्ताया च चक्षुर्विज्ञानशून्यताया च
 चक्षुर्विज्ञानविविक्तताया च चक्षुर्विज्ञानास्वभावता यस्य बोधिसत्त्वो
 यस्य पूर्वान्तो यस्यपरान्तो यस्य मध्यं । सर्वमेतद्द्वयमद्वैधीकारं ।

श्रोत्रविज्ञानाऽसत्तयायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । श्रोत्रविज्ञानशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 श्रोत्रविज्ञानविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रोत्र-
 विज्ञानास्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रोत्रविज्ञाना-
 सत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रोत्रविज्ञानशून्यतया-
 ऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रोत्रविज्ञानविविक्ततयाऽपरान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रोत्रविज्ञानास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । श्रोत्रविज्ञानासत्तयामध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रोत्र-
 विज्ञानशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रोत्रविज्ञान-
 विविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रोत्रविज्ञानास्वभावतया
 मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र
 श्रोत्रविज्ञानासत्तायां श्रोत्रविज्ञानशून्यतायां श्रोत्रविज्ञानविविक्त-
 तायां श्रोत्रविज्ञानास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त

उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्याश्रोत्रविज्ञानामत्ताऽन्या-
श्रोत्रविज्ञानशून्यताऽन्याश्रोत्रविज्ञानविविक्तताऽन्याश्रोत्रविज्ञानास्वभा-
वताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्य । इति
ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र या च श्रोत्रविज्ञानमत्ता या च श्रोत्रविज्ञा-
नामत्ता या च श्रोत्रविज्ञानशून्यता या च श्रोत्रविज्ञानविविक्तता
या च श्रोत्रविज्ञानास्वभावता यश्च बोधिसत्त्वो यश्च पूर्वान्तो
यश्चापरान्तो यश्च मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकार ।

प्राणविज्ञानाऽमत्तयायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो
नोपैति । प्राणविज्ञानशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
प्राणविज्ञानविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राण
विज्ञानाऽस्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञाना-
ऽमत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञानशून्यतया-
ऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञानविविक्ततयाऽपरान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञानास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो
नोपैति । प्राणविज्ञानमत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
प्राणविज्ञानशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञान-
विविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविज्ञानास्वभावतया
मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र
प्राणविज्ञानामत्तायां प्राणविज्ञानशून्यतायां प्राणविज्ञानविविक्त-
तायां प्राणविज्ञानास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त
उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्याप्राणविज्ञानामत्ताऽन्या-
प्राणविज्ञानशून्यताऽन्याप्राणविज्ञानविविक्तताऽन्याप्राणविज्ञानास्वभा-

वताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति
 ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र या च घ्राणविज्ञानामत्ता * या च घ्राण-
 विज्ञानशून्यता या च घ्राणविज्ञानविविक्तता या च घ्राणविज्ञाना-
 स्वभावता यश्च बोधिसत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्य ।
 सर्वमेतद्द्वयमद्वैधीकारं ।

जिह्वाविज्ञानामत्तयायुष्मच्छारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । जिह्वाविज्ञानशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 जिह्वाविज्ञानविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिह्वा-
 विज्ञानास्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिह्वाविज्ञा-
 नामत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिह्वाविज्ञानशून्य-
 तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिह्वाविज्ञानविविक्ततया-
 ऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिह्वाविज्ञानास्वभावतयाऽपरान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । जिह्वाविज्ञानामत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । जिह्वाविज्ञानशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 जिह्वाविज्ञानविविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिह्वा-
 विज्ञानास्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न
 ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र जिह्वाविज्ञानामत्तायां जिह्वाविज्ञानशून्यतायां
 जिह्वाविज्ञानविविक्ततायां जिह्वाविज्ञानास्वभावतायां पूर्वान्त
 उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न
 चान्याजिह्वाविज्ञानामत्ताऽन्याजिह्वाविज्ञानशून्यताऽन्याजिह्वाविज्ञान-
 विविक्तताऽन्याजिह्वाविज्ञानास्वभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तो-
 ऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र या च जिह्वा-

विज्ञानामत्ता या च जिज्ञाविज्ञानशून्यता या च जिज्ञाविज्ञान-
विविक्तता या च जिज्ञाविज्ञानास्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च
पूर्वान्तो यथापरान्तो यश्च मध्यं । सर्वमेतद्द्वयमद्वैधीकारं ।

कायविज्ञानामत्तया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । काय-
विज्ञानशून्यताया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायविज्ञान-
विविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायविज्ञानास्वभावतया
पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायविज्ञानामत्तयाऽपरान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । कायविज्ञानशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । कायविज्ञानविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
कायविज्ञानास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । काय-
विज्ञानामत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायविज्ञानशून्य-
तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायविज्ञानविविक्ततया
मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायविज्ञानास्वभावतया मध्यतो
बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्माञ्छारदतीपुत्र काय-
विज्ञानामत्तायां कायविज्ञानशून्यतायां कायविज्ञानविविक्ततायां
कायविज्ञानास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उप-
लभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या कायविज्ञानामत्ताऽन्या
कायविज्ञानशून्यताऽन्या कायविज्ञानविविक्तताऽन्या कायविज्ञान-
स्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यम् ।
इति ह्यायुष्माञ्छारदतीपुत्र या च कायविज्ञानामत्ता या च काय-
विज्ञानशून्यता या च कायविज्ञानविविक्तता या च कायविज्ञाना-
स्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यथापरान्तो यश्च
। सर्वमेतद्द्वयमद्वैधीकारम् ।

मनोविज्ञानसत्तया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनो-
विज्ञानशून्यताया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञान-
विविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञानास्त्रभाव-
तया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञानासत्तयाऽपरा-
न्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञानशून्यतयाऽपरान्ततो बोधि-
सत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञानविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो
नोपैति । मनोविज्ञानास्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
मनोविज्ञानासत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञान-
शून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञानविविक्ततया
मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविज्ञानास्त्रभावतया मध्यतो
बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्माञ्कारदतीपुत्र मनो-
विज्ञानासत्तायां मनोविज्ञानशून्यतायां मनोविज्ञानविविक्ततायां
मनोविज्ञानास्त्रभावतायां, पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उप-
लभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या मनोविज्ञानासत्ताऽन्या
मनोविज्ञानशून्यताऽन्या मनोविज्ञानविविक्तताऽन्या मनोविज्ञान-
स्त्रभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यम् ।
इति ह्यायुष्माञ्कारदतीपुत्र या च मनोविज्ञानासत्ता या च मनो-
विज्ञानशून्यता या च मनोविज्ञानविविक्तता या च मनोविज्ञाना-
स्त्रभावता यश्च बोधिसत्त्वो यश्चापूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यम् ।
मर्षमेतदद्वयमद्वैधीकारम् ।

चक्षुःसंस्पर्शसत्तया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुः-
संस्पर्शशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्श-

विविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शास्त्रिभूत-
तया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शमत्तयाऽपरान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
चक्षुःसंस्पर्शास्त्रिभूततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुः-
संस्पर्शमत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शशून्यतया
मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शविविक्ततया मध्यतो
बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुःसंस्पर्शास्त्रिभूततया मध्यतो बोधिमत्त्वो
नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्कारदतीपुत्र चक्षुःसंस्पर्शमत्तया
चक्षुःसंस्पर्शशून्यतायां चक्षुःसंस्पर्शविविक्ततायां चक्षुःसंस्पर्शास्त्रिभूत-
तायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुप-
लभ्यते न चान्या चक्षुःसंस्पर्शमत्ताऽन्या चक्षुःसंस्पर्शशून्यताऽन्या
चक्षुःसंस्पर्शविविक्तताऽन्या चक्षुःसंस्पर्शास्त्रिभूतताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्य
पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्य । इति ह्यायुष्कारदतीपुत्र या च
चक्षुःसंस्पर्शमत्ता या च चक्षुःसंस्पर्शशून्यता या च चक्षुःसंस्पर्शविवि-
क्तता या च चक्षुःसंस्पर्शास्त्रिभूतता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो
यश्चापरान्तो यश्च मध्य । सर्वमेतद्वदयमद्वैधीकारम् ।

ओत्रसंस्पर्शमत्तयायुष्कारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । ओत्रसंस्पर्शशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
ओत्रसंस्पर्शविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्र-
संस्पर्शास्त्रिभूततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रसंस्पर्शा-
मत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रसंस्पर्शशून्यतयाऽपरा-

न्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रमंस्पर्शविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधि-
 मत्त्वो नोपैति । ओत्रमंस्पर्शस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । ओत्रमंस्पर्शमत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्र-
 मंस्पर्शशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रमंस्पर्शविविक्त-
 तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओत्रमंस्पर्शस्वभावतया मध्यतो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र ओत्र-
 मंस्पर्शमत्तया ओत्रमंस्पर्शशून्यतायां ओत्रमंस्पर्शविविक्ततायां ओत्र-
 मंस्पर्शस्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते ।
 न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या ओत्रमंस्पर्शमत्ताऽन्या ओत्रमंस्पर्श-
 शून्यताऽन्या ओत्रमंस्पर्शविविक्तताऽन्या ओत्रमंस्पर्शस्वभावताऽन्यो
 बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्मञ्कार-
 दत्तौपुत्र या च ओत्रमंस्पर्शमत्ता या च ओत्रमंस्पर्शशून्यता या
 च ओत्रमंस्पर्शविविक्तता या च ओत्रमंस्पर्शस्वभावता यश्च
 बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं । सर्वमेतद्वच-
 मद्बोधिकारम् ।

घ्राणमंस्पर्शमत्तया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । घ्राण
 मंस्पर्शशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । घ्राणमंस्पर्श-
 विविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । घ्राणमंस्पर्शस्वभाव-
 तया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । घ्राणमंस्पर्शमत्तयाऽपरान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । घ्राणमंस्पर्शशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । घ्राणमंस्पर्शविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 घ्राणमंस्पर्शस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । घ्राणमंस्पर्श-

मत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमस्यर्गशून्यतया मध्यतो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमस्यर्गविविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । प्राणमस्यर्गस्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्कारद्वतीपुत्र प्राणमस्यर्गमत्तायां प्राणमस्यर्ग-
 शून्यतायां प्राणमस्यर्गविविक्ततायां प्राणमस्यर्गस्वभावतायां पूर्वान्त
 उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या
 प्राणमस्यर्गमत्ताऽन्या प्राणमस्यर्गशून्यताऽन्या प्राणमस्यर्गविविक्ता-
 ऽन्या प्राणमस्यर्गस्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्य पूर्वान्तोऽन्याऽप
 रान्तोऽन्यन्मध्य । इति ह्यायुष्कारद्वतीपुत्र या च प्राणमस्यर्ग-
 मत्ता या च प्राणमस्यर्गशून्यता या च प्राणमस्यर्गविविक्ता या च
 प्राणमस्यर्गस्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्चापरान्तो यश्च मध्य ।
 सर्वमेतद्वयमद्वैधीकारम् ।

जिह्वामस्यर्गमत्तयायुष्कारद्वतीपुत्र • पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । जिह्वामस्यर्गशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 जिह्वामस्यर्गविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वा-
 मस्यर्गस्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामस्यर्ग-
 मत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामस्यर्गशून्यतयाऽपरा-
 न्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामस्यर्गविविक्ततयाऽपरान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामस्यर्गस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधि-
 मत्त्वो नोपैति । जिह्वामस्यर्गमत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 जिह्वामस्यर्गशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामस्यर्ग-
 विविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । जिह्वामस्यर्गस्वभावतया

मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारदतौपुत्र
जिह्वासम्पर्गामत्तायां जिह्वासम्पर्गशून्यतायां जिह्वासम्पर्गविविक्त-
तायां जिह्वासम्पर्गस्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त
उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या जिह्वासम्पर्गामत्ताऽन्या
जिह्वासम्पर्गशून्यताऽन्या जिह्वासम्पर्गविविक्तताऽन्या जिह्वासम्पर्ग-
स्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति
ह्यायुष्मञ्कारदतौपुत्र या च जिह्वासम्पर्गामत्ता या च जिह्वासम्पर्ग-
शून्यता या च जिह्वासम्पर्गविविक्तता या च जिह्वासम्पर्गस्वभावता
यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं । सर्वमेत-
ददयमद्वैधीकारम् ।

कायसंस्पर्गामत्तयायुष्मञ्कारदतौपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । कायसंस्पर्गशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
कायसंस्पर्गविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । काय-
सम्पर्गस्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्गामत्त-
याऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्गशून्यतयाऽपरान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्गविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । कायसंस्पर्गस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
कायसंस्पर्गामत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्गशून्य-
तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्गविविक्ततया मध्यतो
बोधिमत्त्वो नोपैति । कायसंस्पर्गस्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो
नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारदतौपुत्र कायसंस्पर्गामत्तायां
कायसंस्पर्गशून्यतायां

तायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुप-
लभ्यते । न चान्या कायसंस्पर्शमत्ताऽन्या कायसंस्पर्शशून्यताऽन्या
कायसंस्पर्शविविक्तताऽन्या कायसंस्पर्शास्त्रभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः
पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्य । इति ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र या च
कायसंस्पर्शमत्ता या च कायसंस्पर्शशून्यता या च कायसंस्पर्श-
विविक्तता या च कायसंस्पर्शास्त्रभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च
पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं । सर्वमेतद्द्वयमद्वैधीकारम् ।

मनःसंस्पर्शमत्तयायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । मनःसंस्पर्शशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
मनःसंस्पर्शविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनः-
संस्पर्शास्त्रभावतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनःसंस्पर्शा-
मत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनःसंस्पर्शशून्यतयाऽप-
रान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनःसंस्पर्शविविक्ततयाऽपरान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । मनःसंस्पर्शास्त्रभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । मनःसंस्पर्शमत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनः-
संस्पर्शशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनःसंस्पर्शविविक्ततया
मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनःसंस्पर्शास्त्रभावतया मध्यतो
बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र मनः-
संस्पर्शमत्तायां मनःसंस्पर्शशून्यतायां मनःसंस्पर्शविविक्ततायां मनः-
संस्पर्शास्त्रभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न
मध्यमुपलभ्यते । न चाऽन्या मनःसंस्पर्शमत्ताऽन्या मनःसंस्पर्शशून्य-
ताऽन्या मनःसंस्पर्शविविक्तताऽन्या मनःसंस्पर्शास्त्रभावताऽन्यो बोधि-

मंस्यर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽप-
रान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र या च चक्षुःमंस्यर्ग-
प्रत्ययवेदनाऽमत्ता या च चक्षुःमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाऽशून्यता या च
चक्षुःमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाविविक्तता या च चक्षुःमंस्यर्गप्रत्ययवेदना-
ऽस्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं ।
मर्बमेतद्वयमद्वैधीकारम् ।

ओचमंस्यर्गप्रत्ययवेदनामत्तयायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र पूर्वान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । ओचमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाशून्यतया पूर्वान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । ओचमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाविविक्ततया पूर्वान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । ओचमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया पूर्वा-
न्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । ओचमंस्यर्गप्रत्ययवेदनामत्तयाऽपरान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । ओचमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाशून्यतयाऽपरान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । ओचमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाविविक्ततयाऽपरान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । ओचमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतयाऽपरान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । ओचमंस्यर्गप्रत्ययवेदनामत्तया मध्यतो बोधि-
मत्त्वो नोपैति । ओचमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाशून्यतया मध्यतो बोधि-
मत्त्वो नोपैति । ओचमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाविविक्ततया मध्यतो बोधि-
मत्त्वो नोपैति । ओचमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया मध्यतो बोधि-
मत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र ओच-
मंस्यर्गप्रत्ययवेदनाऽमत्तायां ओचमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाशून्यतायां ओच-
मंस्यर्गप्रत्ययवेदनाविविक्ततायां, ओचमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतायां
पूर्वान्तं उपलभ्यते । नापरान्तं उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते ।

न चाऽन्या ओत्रमंस्पर्गप्रत्ययवेदनामत्ताऽन्या ओत्रमंस्पर्गप्रत्ययवेदना-
 शून्यताऽन्या ओत्रमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाविविक्तताऽन्या ओत्रमंस्पर्गप्रत्यय-
 वेदनाऽस्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं ।
 इति ह्यायुञ्जकारद्वितीयपुत्र या च ओत्रमंस्पर्गप्रत्ययवेदनामत्ता या
 च ओत्रमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाशून्यता या च ओत्रमंस्पर्गप्रत्ययवेदना-
 विविक्तता या च ओत्रमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो
 यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं । सर्वमेतद्व्ययमद्वैधीकारम् ।

प्राणमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽमत्तयायुञ्जकारद्वितीयपुत्र पूर्वान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाशून्यतया पूर्वान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाविविक्ततया पूर्वान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया पूर्वान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽमत्तयाऽपरान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाशून्यतयाऽपरान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाविविक्ततयाऽपरान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतयाऽपरान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽमत्तया मध्यतो बोधि-
 मत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाशून्यतया मध्यतो बोधि-
 मत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाविविक्ततया मध्यतो बोधि-
 मत्त्वो नोपैति । प्राणमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया मध्यतो बोधि-
 मत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुञ्जकारद्वितीयपुत्र प्राणमंस्पर्ग-
 प्रत्ययवेदनाऽमत्तायां प्राणमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाशून्यतायां प्राणमंस्पर्ग-
 प्रत्ययवेदनाविविक्ततायां प्राणमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतायां पूर्वान्त-

उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या-
 घ्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्ताऽन्याघ्राणमंस्पर्शप्रत्ययशून्यताऽन्याघ्राणमं-
 स्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तताऽन्याघ्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावताऽन्यो
 बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यनाथ । इति ह्यायुञ्जकार-
 दतीपुत्र या च घ्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्ता या च घ्राणमंस्पर्श-
 प्रत्ययवेदनाशून्यता या च घ्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तता या च
 घ्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावता यश्च बोधिसत्त्वो यश्च पूर्वान्तो
 यश्चापरान्तो यश्च मध्य गर्वमेतद्वयमद्वैधीकारम् ।

जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्तया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधि-
 सत्त्वो नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया पूर्वान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्तयाऽपरान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतयाऽपरान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततयाऽपरान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतयाऽपरा-
 न्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्तया
 मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया
 मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया
 मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया
 मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुञ्जकारदतीपुत्र
 जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनासत्तायां जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतायां

जिज्ञामंस्पर्गप्रत्ययवेदनाविविक्ततायां जिज्ञामंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽस्व-
 भावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्य-
 सुपलभ्यते । न चान्याजिज्ञामंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽमत्ताऽन्याजिज्ञा-
 मंस्पर्गप्रत्ययवेदनाशून्यताऽन्याजिज्ञामंस्पर्गप्रत्ययवेदनाविविक्तताऽन्या
 जिज्ञामंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावताऽन्यो बोधिमत्तोऽन्यः पूर्वान्तो-
 ऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं । इति द्वायुष्मञ्छारदतीपुत्र या च जिज्ञा-
 मंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽमत्ता या च जिज्ञामंस्पर्गप्रत्ययवेदनाशून्यता या
 च जिज्ञामंस्पर्गप्रत्ययवेदनाविविक्तता या च जिज्ञामंस्पर्गप्रत्यय-
 वेदनाऽस्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च
 मध्यं सर्वमेतद्द्वयमद्वैधीकारम् ।

कायमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽमत्तयायुष्मञ्छारदतीपुत्र पूर्वान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । कायमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाशून्यताया पूर्वान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । कायमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाविविक्ततया पूर्वा-
 न्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया
 पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽमत्तया-
 ऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाशून्यतया-
 ऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाविविक्त-
 तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽस्व-
 भावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायमंस्पर्गप्रत्ययवेदना-
 मत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाशून्य-
 तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाविविक्त-
 तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । कायमंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभाव-

तथा मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कार-
दतीपुत्र कायमंस्पर्शप्रत्ययवेदनासत्तायां कायमंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
शून्यतायां कायमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततायां पूर्वान्त उपलभ्यते ।
नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽन्या कायमंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनाऽसत्ताऽन्या कायमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताऽन्या काय-
मंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तताऽन्या कायमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावता-
ऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्नम्यं । इति ह्यायु-
ष्मञ्कारदतीपुत्र या च कायमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्ता या च काय-
मंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यता या च कायमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तता
या च कायमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च
पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं । सर्वमेतद्द्वयमद्वैधीकारम् ।

मनःमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्तया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
मनःमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
मनःमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
मनःमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
मनःमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनः-
मंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनः-
मंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनः-
मंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
मनःमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनः-
मंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनः-
मंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । मनः-

संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । तत्कस्य
हेतोर्न ह्यायुञ्जकारद्वैतीपुत्र मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्तायां मनः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतायां मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्ततायां
मनसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त
उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
ऽसत्ताऽन्या मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताऽन्या मनःसंस्पर्शप्रत्यय-
वेदनाविविक्तताऽन्या मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावताऽन्यो बोधि-
सत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यम् । इति ह्यायुञ्जकार-
द्वैतीपुत्र या च मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसत्ता या च मनःसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनाशून्यता या च मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविविक्तता या च
मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽस्वभावता यश्च बोधिसत्त्वो यश्च पूर्वान्तो
यश्चापरान्तो यश्च मध्यम् । सर्वमेतद्वयमद्वैधीकारं ।

शतसाहस्रिकाः प्रज्ञापारमितायाः द्वादशः परिवर्तः ॥ ० ॥

इति प्रथमखण्डः समाप्तः ॥

